

T.C.

KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ *SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

FİRDEVSÜ'L-İKBÂL

[1b-100a]

(Giriş, Transkripsiyonlu Metin, Dil-Yazım Özellikleri, Dizin-Sözlük)

DOKTORA TEZİ

ERGÜN ALTUN

ANABİLİM DALI : TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

PROGRAMI : TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

KOCAELİ, 2011

T.C.

KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ *SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

FİRDEVSÜ'L-İKBÂL

[1b-100a]

(Giriş, Transkripsiyonlu Metin, Dil-Yazım Özellikleri, Dizin-Sözlük)

DOKTORA TEZİ

ERGÜN ALTUN

ANABİLİM DALI : TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

PROGRAMI : TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

DANIŞMAN :DOÇ. DR. MÜNEVVER TEKCAN

KOCAELİ, 2011

Ergün ALTUN tarafından hazırlanan Firdevsü'l-İkbâl [1b-100a] (Giriş, Transkripsiyonlu Metin, Dil-Yazım Özellikleri, Dizin-Sözlük) adlı bu çalışma jürimizce Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyelerinin Ünvanı, Adı-Soyadı ve Kurumu:

Jüri Üyesi : Prof. Dr. Mustafa ÖZKAN

Jüri Üyesi : Prof. Dr. A. Yaşar KOÇAK

Jüri Üyesi : Prof. Dr. Engin YILMAZ

Jüri Üyesi : Doç. Dr. Münevver TEKCAN

Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Hasan KOLCU

İmzası

Sınav Tarihi:17/06/2011

Enstitü Yönetim Kurulunun Onay Tarihi ve Karar No: 22/06/2011.... 2011/19

ÖNSÖZ

Bu çalışma, yazımına Şîr Muhammed Mîrâb Mûnis tarafından başlanıp Muhammed Rızâ Âgehî tarafından tamamlanan, son dönem Çağatay Türkçesinin üslûplu bir dille kaleme alınmış olan *Firdevsü'l-İkbâl* adlı tarih eserinin, ikisi el yazması biri mukayeseli metin neşri olmak üzere üç nüshasının dil özelliklerini transkripsiyonlu metnini, nüsha farklarını, sözlük ve gramatikal dizinini ihtiva etmektedir.

Oğuz ve Kıpçak Türkçeleriyle birlikte “Ortak Türkçe”nin en üretken edebî yazı dillerinden biri olan Çağatay Türkçesinin kuruluş ve klasik dönemleri üzerine birçok çalışma yapılmıştır. 19. yüzyılın başlarından itibaren bu sahada üretilen metinler üzerine ise çalışmalar sınırlıdır. Çalışmamızda, 19. yüzyılın ilk çeyreğinde Mûnis ve Âgehî tarafından yazılan ve Hive hanları tarihini konu edinen *Firdevsü'l-İkbâl* adlı eser aracılığıyla bu sınırlılığa bir katkı sağlamak amaçlanmaktadır.

Bu çalışma altı bölümden meydana gelmektedir. Giriş bölümü; Hive Hanlığı, Çağatay dil ve edebiyatının bir panoraması, eser, nüshaları ve müelliflerinin tanıtımından oluşmaktadır.

İkinci bölüm eserin imlâ ve dil özelliklerini ele almaktadır. Bu bölümde eserde geçen kelimelerin, eklerin yazımı ayrıntılı bir biçimde ele alınıp örneklenmiş, fonetik-morfolojik özellikler incelenmiş, metnin söz varlığı ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Üçüncü bölümde ise *Firdevsü'l-İkbâl*'in karşılaştırmalı bir biçimde transkripsiyonlu metni yeniden inşa edilmiştir. Metnin yapılandırılmasında İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi kataloğunda T 82 numarayla kayıtlı yazma temel alınmıştır. Bu nüsha, Yuri Bregel tarafından Leningrad Kütüphanesinde bulunan 571a ve E6 nüshalarını karşılaştırıp neşrettiği Arap harfli matbu metinle,

Taşkent'te bulunan 821/1 numaralı yazma nüsha karşılaştırılmıştır. Metinler arasındaki farklılıklar dipnotlarda gösterilmiştir.

Nesir-nazım karışık olarak oldukça üslûplu bir dille kaleme alınan eserde yer yer Farsça manzumelere, Arapça ibarelere, ayet, hadis ve dualara yer verilmiştir. Dördüncü bölüm Türkçe olmayan bu malzemelerin çevirilerine ve metinde geçen manzum bölümlerin vezinlerine ayrılmıştır. Bu bölümde dînî manada yaygınlaşmış veya İslâmî ilimlerin farklı sahalarında farklı yorumlanabilen ibarelerin sözlük anlamlarını vermekten kaçındık. Yine peygamberleri ve Allah'ı tesbih eden, yücelten kelimelerin sözlük anlamlarını da vermedik.

Beşinci bölümde metnin sözlüğü ve gramer dizini verilmiştir. Dizinde Reşit Rahmeti Arat'ın *Kutadgu Bilig dizini* esas alınmıştır. Etnik Adlar ve Kişi Adları Dizini ile Coğrafî Yer Adları'nın dizini ayrı bir bölümde verilmiştir. Özel adların okunmasında genellikle Yuri Bregel'in okumaları esas alınmıştır. Altıncı ve son bölümde ise metnin tıpkıbasımından örneklere yer verilmiştir.

Bir tarih metni olması ve oldukça kapsamlı dil, edebiyat ve folklor malzemesi sunması nedeniyle çalışmamızın gerek tarihçilere, gerek Türklük bilimi üzerine çalışacak araştırmacılara zengin malzemeler sunacağı kanaatindeyiz.

Her çalışma bir yardımlaşma ve dayanışmanın ürünü. Arapça bölümlerin kontrol edilmesinde büyük yardımlarını gördüğüm Prof. Dr. A. Yaşar Koçak'a ve Farsça manzum bölümleri Türkçeleştirmeme yardım eden Prof. Dr. Ali Güzelyüz'e, metnin manzum bölümlerinin vezinlerini kontrol eden Doç. Dr. Rahman Moshtagh Mehr'e ve çevirilerinden yararlandığım Dr. Şenel Gerçek'e teşekkür ediyorum.

Firdevsü'l-İkbâl üzerine çalışmayı bana öneren, çalışma süresince büyük sabır gösteren ve hiçbir yardımdan kaçınmayan danışman hocam Doç. Dr. Münevver Tekcan'a sonsuz şükranlarımı sunuyorum.

Ergün ALTUN

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	iii
İÇİNDEKİLER	v
ÖZET	ix
ABSTRACT	x
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ	xi
KISALTMALAR.....	xii
1. GİRİŞ	1
1.1. ÇAĞATAY EDEBİYATI	1
1.1.1. Hive Hanlığı'na Kadar Çağatay Edebiyatı	1
1.1.2. Hive Hanlığı	5
1.1.3. Hive Edebiyatı	9
1.1.4. Hive Tarih Yazıcılığı	12
1.2. FİRDESÜ'L İKBÂL VE MÜELLİFLERİ	14
1.2.1. Mûnis Harezmî (1778-1929)	14
1.2.2. Muhammed Rızâ Âgehî (1809-1874).....	17
1.2.3. Firdevsü'l- İkbâl	21
1.3. METNİN KURULUŞU	31
1.4. ÇALIŞMANIN AMACI	32
2. İMLÂ VE DİL ÖZELLİKLERİ.....	34
2.1. YAZIM ÖZELLİKLERİ	34
2.1.1. Ünlülerin Yazımı	34
2.1.2. Ünsüzlerin Yazımı	40
2.1.3. Hareke ve Yazı İşaretlerinin Kullanılışı	41
2.1.4. Eklerin Yazımı	44
2.1.4.1. Yapım Eklerinin Yazımı	44
2.1.4.1.1. İsimden İsim Yapan Ekler	44

2.1.4.1.2. İsimden Fiil Yapan Ekler	46
2.1.4.1.3. Fiilden İsim Yapan Ekler	47
2.1.4.1.4. Fiilden Fiil Yapan Ekler	48
2.1.4.2 Çekim Eklerinin Yazımı	49
2.1.4.2.1. İsim Çekim Eklerinin Yazımı	49
2.1.4.2.2. Fiil (Çekim) Şahıs ve Kip Eklerinin Yazımı	53
2.1.4.2.3. Fiilimsilerin Yazımı	53
2.2. SES BİLGİSİ	54
2.2.1. Ünlüler	54
2.2.1.1. Ünlü Değişmeleri	54
2.2.1.2. Ünlü Uyumları	56
2.2.1.2.1. Kalınlık- İncelik Uyumu	56
2.2.1.2.1. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu	57
2.2.2. Ünsüzler	59
2.2.2.1. Ünsüz Değişmeleri	59
2.2.2.2. Damak Ünsüzlerinin Karışması	60
2.2.2.3. Ünsüz Düşmesi	61
2.2.2.4. Ünsüz Benzeşmesi	61
2.2.2.5. Göçüşme	61
2.3. BİÇİM BİLGİSİ	62
2.3.1. İsim Çekimi	62
2.3.1.1. Durum Ekleri	63
2.3.2. Fiil Çekimi	66
2.3.2.1. Bildirme Kipleri	66
2.3.2.1.1. Geniş Zaman	66
2.3.2.1.2. Geçmiş Zaman	67
2.3.2.1.3. Gelecek Zaman	69
2.3.2.2. Tasarlama Kipleri	69
2.3.2.2.1. Emir Kipi	69

2.3.2.2.2. Şart Kipi	70
2.3.2.2.3. Gereklilik Kipi	70
2.3.2.2.4. İstek Kipi	70
2.3.3. Ek-Fiil	71
2.3.4. Fiilimsiler	71
2.3.4.1. İsim-Fiiller	71
2.3.4.2. Sıfat-Fiiller	71
2.3.4.3. Zarf-Fiiller	72
2.4. SIFATLAR	73
2.4.1. İşaret Sıfatları	73
2.4.2. Sayı Sıfatları	73
2.4.3. Belirsizlik Sıfatları	76
2.4.4. Soru Sıfatları	77
2.5. ZAMİRLER	77
2.5.1. Şahıs Zamirleri	77
2.5.2. İşaret Zamirleri	78
2.5.3. Soru Zamirleri	78
2.5.4. Belirsizlik Zamirleri	78
2.5.5. Bağlama Zamiri	79
2.6. ZARFLAR	79
2.6.1. Yer Zarfları	80
2.6.2. Zaman Zarfları	80
2.6.3. Ölçü-Mikdar Zarfları	81
2.6.4. Soru Zarfları	81
2.7. EDATLAR	81
2.8. SÖZ VARLIĞI	83
3. METİN (1b-100a)	84
4. FARŞÇA-ARAPÇA İBARELER VE VEZİNLER	381
4.1. ARAPÇA İBARELER	381
4.2. FARŞÇA İBARELER	385

5.DİZİN.....	397
5.1. GENEL DİZİN.....	397
5.2. KİŞİ VE KAVİM ADLARI DİZİNİ.....	828
5.3. COĞRAFÎ ADLAR DİZİNİ	884
6. SONUÇ	901
KAYNAKÇA	906
EKLER.....	914
ÖZGEÇMİŞ	935

ÖZET

Bu çalışma, yazımına 19. yüzyılın başında Şîr Muḥammed Mîrâb Mûnis tarafından başlanıp Muḥammed Rıẓâ Âgehî tarafından tamamlanan Firdevsü'l-İkbâl adlı tarih eserinin, ikisi el yazması biri mukayeseli metin olmak üzere üç nüshasının dil özelliklerini transkripsiyonlu metnini, nüsha farklarını, sözlük ve gramatikal dizinini ihtiva etmektedir.

Çalışmamız beş bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde eserin yazıldığı coğrafya, tarihî şartlar Çağatay Edebiyatı, eserin yazarlarının hayatları ve eser tanıtılmaktadır.

İkinci bölümde eser imlâ özellikleri, fonetik ve morfolojik özellikler, söz varlığı bakımından incelenmiştir. Yöntem olarak geleneksel metin inceleme yöntemlerine bağlı kalınmıştır.

Çalışmamızın üçüncü bölümünde Firdevsü'l-İkbâl'in transkripsiyonlu metni hazırlanmıştır. Metnin kuruluşunda İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesinde T 82 kayıt numaralı yazma esas alınmıştır. Yuri Bregel tarafından Leningrad 571a ve E6 el yazmalarının karşılaştırılmasıyla ortaya çıkan matbu metin ve Taşkent 821/1 el yazması, İstanbul nüshasıyla karşılaştırılmış ve farklılıklar dipnotlarda gösterilmiştir.

Dördüncü bölümde, eserde geçen Arapça ve Farsça ibare, metin, ayet, hadis ve duaların Türkçe çevirileri verilmiştir.

Beşinci bölümde ise gramatikal dizin ve sözlüğe yer verilmiştir. Kişi adları ve etnik adlar ile coğrafî yer adları da dizine ayrı ayrı eklenmiştir. Ekler bölümünde ise metnin tıpkıbasımından örneklere yer verilmiştir.

ABSTRACT

This study includes the transcribed text of linguistic properties ,differences between editions, dictional and grammatical index of three editions, two of which are calligraphic and one of which is a comparative text of the work of history called Firdevsü'l-İkbâl which was started to be written by Şîr Muhammed Mîrâb Mûnis and completed by Muhammed Rızâ Âgehî.

The study is composed of five chapters. In the introduction part, the geographical and the historical conditions under which the work was written, Çağatay Literature, the authors' lives and the literary work are introduced.

In the second chapter, the work was analysed in terms of spelling, phonetics, morphology and vocabulary. Traditional text analysing was struck as a method.

In the third chapter, the transcriptional text of Firdevsü'l-İkbâl was elaborated. The manuscript with the register number of T 82 in the Library of Rare Works in the University of İstanbul was taken as the basis of the composition of the text. The printed text arose with the comparison of Leningrad 571 with E6 manuscripts by Yuri Bregel and Taşkent 821/1 manuscript were compared with İstanbul edition and the differences were shown in the footnotes.

In the fourth chapter, Turkish translations of arabic and Persian phrases, texts, hadiths and invocations in the text were given. In the fifth chapter the grammatical index and the dictionary are available. Names of people, ethnical names and the names of geographical places are added to the index separately. The appendix part involves some examples from the facsimilies of the text.

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ا	a, ā, e	ش	ş
آ	a, ā	ص	ş
ء	'	ض	z, ɖ
ب	b, p	ط	ɟ
پ	p	ظ	ʒ
ت	t	ع	'
ط	t	غ	g
ث	ʒ	ف	f
ج	c, ɟ	ق	k
چ	ɟ	ك	g, k,
ح	ħ	تك	ŋ
خ	ħ	ل	l
د	d	م	m
ذ	z	ن	n
ر	r	و	o, ō, ö, ü, ū, v
ز	z	ه	a, e, h
س	s	ی	ı, i, ī, y

KISALTMALAR

a	: Birinci sayfa
a.g.e.	: Adı geçen eser
a.g.m.	: Adı geçen makale
b	: İkinci sayfa
Ar.	: Arapça
Ast.	: Astronomi
A.Ü.	: Atatürk Üniversitesi
AÜDTCF	: Ankara Üniversitesi Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi
B	: Bregel nüshası (<i>Firdevsü'l-İkbāl</i>)
bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
çev.	: Çeviren
doğ.	: Doğum tarihi
Dan.	: Danışman
Ed.	: Edited by
ET	: Eski Türkçe
Far.	: Farsça
Haz.	: Hazırlayan
İ	: İstanbul nüshası (<i>Firdevsü'l-İkbāl</i>)
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı

Moğ.	: Moğolca
no	: Numara
ölm.	: Ölüm tarihi
Peh.	: Pehlevice
S.	: Sayfa
T	: Taşkent nüshası (<i>Firdevsü'l-İkbāl</i>)
TDAY	: Türk Dili Araştırmaları Yıllığı
TDK	: Türk Dil Kurumu
TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı
Trans.	: Translated by
Uyg.	: Uygurca
vb.	: ve benzeri
vd.	: Ve diğerleri
Vol.	: Volume
Yun.	: Yunanca
yy	: Yüzyıl

1. GİRİŞ

1.1. ÇAĞATAY EDEBİYATI

1.1.1. Hive Hanlığı'na Kadar Çağatay Edebiyatı

Çağatayca, *İslâmî Orta-Asya Türkçesi (Doğu Orta Türkçesi) edebiyat dilinin inkişafının, üçüncü safhası, Timurlular imparatorluğunda (1405-1502) Harezmi Türkçesinin devamı olarak teşekkül etti.*¹ Çağatay sözünün, Cengiz'in ikinci oğlu Çağatay (öl. 1242)'dan başlayarak önce tarihî bir şahsı, bir hanı gösterme, daha sonra, Çağatay ve Çağatay ulusu gibi bir devlete ad olma, öte yandan önce Çağatay daha sonra Timurlular devleti sınırları içindeki bir kısım konar-göçer Türk boylarını adlandırma ve anlam genişlemesiyle Timurlular Devleti halkına ad olma ve son olarak da Orta-Asya edebî Türkçesinin uzun bir dönemini temsil etme gibi oldukça karışık ve dallı budaklı bir anlam geçmişi vardır.² Çağatay adı, hanlığın yeniden örgütlenmesini sağlayan Duva Han zamanında devletin resmî adı olarak kullanılmış, aynı zamanda Maverâünnehir'in Türk ve Türkleşmiş göçebelerine de bu ad verilmiştir.³ Çağatay Dili ve edebiyatının başlangıcı ve evreleri üzerinde Samoyloviç, Fuad Köprülü, H. Vámbéry, Radloff, M. A. Şerbak, A. Caferoğlu, János Eckmann gibi Türkologlar farklı görüşler ileri sürmüşlerdir.⁴

¹ Janos ECKMANN a, **Harezmi, Kıpçak ve Çağatay Türkçesi Üzerine Araştırmalar**, Yayına Hazırlayan Prof. Dr. Osman Fikri Sertkaya, TDK, Ankara 2003. s. 74

² Zeynep Korkmaz, "Ali Şir Nevayî ve Çağatay Yazı Dili", **Türk Dili Üzerine Araştırmalar**, TDK, Ankara, 2007, s. 87.

³ Mustafa Canpolat, "Çağatay Dili ve Edebiyatı", **Türkler Ansiklopedisi**, c. 8, s. 769, Ankara, 2002.

⁴ Konuyla ilgili olarak bkz. János Eckmann, **Chagatay Manual**, s. 5-10. Ayrıca Fuad Köprülü, "Çağatay Edebiyatı", **İslam Ansiklopedisi (MEB)**, c. 3, Eskişehir, 1997, s. 270 ve 285-286; Kemal Eraslan, "Çağatay Edebiyatı", **İslam Ansiklopedisi (Türkiye Diyanet Vakfı)**, c. 7, İstanbul, 1993, s. 168-169 vd.

Radloff ve Korş Çağataycayı, Karahanlı döneminden sonra gelişen Uygurcanın devamı bir şive olarak kabul etmektedirler.⁵ Samoyloviç ise, günümüzde yaygın kabul gören bir görüşün temellerini atmış, İslamî Orta Asya edebî Türk dilinin evrelerinden biri olarak gördüğü Çağataycayı 13.-14. yüzyıllar arasındaki Kıpçak-Oğuz Türkçesi döneminden sonra gelen ve 15. ve 19. yüzyıllar arasında kullanılan Orta Asya Türk dili olarak tanımlamıştır.⁶ Bu sınıflandırmaya en önemli tepki Fuat Köprülüden gelmiştir. Köprülü Çağatay Türkçesini XIII.-XV. yüzyıllar arasında Çağatay, İlhanlı ülkeleriyle H̄ārezm ve Altın-Ordu sahalarında ortaya çıkmış, XV. yüzyıldan sonra ise, Timurlular zamanında büyük ve zengin bir edebiyat meydana getirmiş ve 19. yüzyıla kadar varlığını sürdürmüş Orta Asya edebî lehçesi şeklinde tanımlamaktadır.⁷ Köprülü Çağataycayı beş döneme ayırmaktadır:

1. İlk Çağatay Devri: 11. ve 12. yüzyıllarda tüm Orta-Asya Türklerinin edebî dili olan Hakaniye Türkçesinin bir devamı olarak gelişen ve 13-14. yüzyılları içine alan ilk Çağatay devri.

2. Klasik Çağatay Devrinin Başlangıcı: 14. Asrın sonlarından başlayarak, 15. asrın ilk yarısında Timurlular devrinde Horasan ve Maveraünnehir'in Herat ve Semerkant gibi medenî ve siyasi merkezlerinde gelişen edebî dil

3. Klasik Çağatay Devri: 15. Asrın ikinci yarısında Nevâî ile başlayan devre

4. Klasik Devrin Devamı: 16. Asırda Babür ve Şeybanîler devrinde Türkistanda tekamül eden devir.

5. Gerileme ve çökme devri: 17. Yüzyıldan 19. Yüzyıla kadar geçen devir.⁸

⁵ Eraslan, **“Çağatay Edebiyatı”**, s. 168. Ve Eckmann Çağatayca El Kitabı, s. 14-15

⁶ Janos Eckmann b, **Çağatayca El Kitabı**, Çev: Günay Karaağaç, Akçağ, Ankara, 2003, s. 6-7.

⁷ Fuad Köprülü, **“Çağatay Edebiyatı”**, İslam Ansiklopedisi (MEB), c. 3, Eskişehir, 1997, s. 285 ve Kemal Eraslan, **“Çağatay Edebiyatı”**, İslam Ansiklopedisi (Türkiye Diyanet Vakfı), c. 7, İstanbul, 1993, s. 168.

⁸ Köprülü, agm, s.170

Ahmet Caferoğlu, Çağataycanın “Orhun-Uygur Türkçesi” devresi ile Yusuf Has Hacib’in kalemiyle ortaya çıkmış “Müşterek Orta-Asya edebî Türkçesi”nin bütünleşmesiyle meydana gelen bir edebî dil olduğunu ileri sürmektedir.⁹ Ercilasun, Çağatay Türkçesini 15-20. Yüzyıllar arasında devam eden Kuzey-Doğu Türkçesinin ikinci dönemine verilen ad olarak tespit etmektedir.¹⁰

Konuyla ilgilenen bütün araştırmacılar Samoyloviç ve Köprülü’nün görüşlerini esas almaktadırlar. Aslında Köprülü ile Samoyloviç arasındaki fark bir isimlendirme farkıdır. Dikkat edilirse her ikisi de 13 ve 14. yüzyılları ayrı bir devir kabul eder. Köprülü’nün farkı, bu devri Çağataycanın içinde mütaala etmesidir.¹¹

İkinci Dünya Savaşı’ndan beri Sovyet Türkologları, “Çağatayca” yerine, İslâmî Orta Asya edebî Türk dilinin Çağatayca öncesi devirlerini de içine alan “Eski Özbekçe” terimini kullanmaya başlamışlardır.¹²

Şçerbak, Eski Özbek dilini 10. Yüzyıldan başlatmakta ve İlk Devir (10-13.yy), İkinci Devir (14-17. yy’lar), Üçüncü Devir (17-18. yy’lar) olmak üzere üç evreye ayırmaktadır. Baskakov, Çağatayca terimini 14-15. yüzyıldaki Çağatay Ulusu’nun edebî dili için kullanır.¹³

Eckmann üç evreye ayırdığı Çağatay edebî dilinin sanatçılarını şöyle sıralamaktadır:

1. Klasik Öncesi Devir: 15. yüzyıldan *Nevâyî*’nin 1465’te ilk divanını tertibine kadar) *Sekkâkî*, *Lutfî*, *Atâ’î*, *Hocendî*, *Seyyid Ahmed Mîrzâ*, *Haydar*, *Harezmî*, *Yûsuf*, *Emîrî*, *Yakînî*, *Ahmedî* ve *Gedâ’î*

⁹ Ahmet Caferoğlu, “**Türk Dili Tarihi**”, Enderun Kitapevi, İstanbul 1984, 207.

¹⁰ Ahmet B. Ercilasun, “**Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi**”, Akçağ Yayınları, Ankara 2004, s.404

¹¹ Ercilasun, age, s.405

¹² Eckmann/b, age, s.15

¹³ Eckmann/b, age, s.15

2. Klasik Devir: (1465-1600) *Hâmidî, Şeybânî, Ubeydî, Muhammed Sâlih, Meclisî, Bâbü, Bayram Han*

3. Klasik Sonrası Devir (1600-1921) *Ebü'lgâzî Bahadur Han, Baba Rahîm Meşreb, Saykalî, Sûfî Yâr, Turdî, Hüveydâ, Mû'nis Harezmi, Muhammed Rıza Ağâhî, Ömer Han, Ubeydullâh Zevkî, Osmân Hoca Zârî, Nemenganlı Şevkî* vb.¹⁴

Dil ve tarih sahnesine çıkışı, kökeni ve niteliği ile tarihî dönemleri hakkında farklı görüşler olsa¹⁵ da 15. Asrın ilk yarısında başlıca merkezlerini Herat ve Semerkant teşkil etmek üzere, Timurlular imparatorluğunun Horasan ve Maverâünnehr ülkelerinde kuvvetli bir inkişaf olduğu ve Farsçanın yanında Çağataycanın da klasik bir edebiyat vücuda getirdiği¹⁶ kabul edilmektedir.

Büyük dedesi Timur'a nispetle çok küçük ve çok kuvvetsiz bir bir siyasî güce sahip olan Hüseyin Baykara (1469-1506) saltanatı Orta Asya Türk medeniyeti tarihinde çok parlak bir devir teşkil etmektedir. Çünkü klasik Çağatay edebiyatının en parlak dönemleri onun dönemleridir. Kendisi de bir şair olan ve Horasan tahtında 40 yıl hüküm süren Baykara dönemi Nevâyî gibi Çağatay edebiyatın doruk sanatçısını yetiştirmiştir. Bu devir yalnız Orta Asya Türkleri arasında değil, İran, Hindistan ve Türkiye'de de her bakımdan bir altın devir olarak telakki edilmiştir.¹⁷

Bir lehçenin bir yazı dili bir edebiyat dili durumuna geçebilmesi siyasî, sosyal ve kültürel gelişmelerle ilişkili olduğu kadar o dilin dil yapısını oluşturan gelişmeler açısından da birtakım koşulların gerçekleşmesine bağlıdır.¹⁸ Tarihi seyrine VII. yüzyıldan itibaren tanıklık edebildiğimiz Türkçe; Köktürk, Uygur, Karahanlı yazı

¹⁴ Janos Eckmann, *Çağatayca El Kitabı*, s.17

¹⁵ Bilal Yücel, "Nevâyî-Bâbü Çağının Tarihi ve Edebî Şahsiyetleri", *Türkler Ansiklopedisi*, c. 8, s. 804.

¹⁶ Köprülü, agm, s.295

¹⁷ Köprülü, agm. s. 297

¹⁸ Korkmaz, agm. s. 89

dilleri biçiminde Harezmi ve Çağatay Türkçelerine öncüllük ederken, 13. yüzyılda Kıpçak ve Oğuz unsurların da bu coğrafyada harmanlanmasıyla adına Çağatay Türkçesi dediğimiz bu yazı dilinin yeşermesi ve tutunması için mükemmel bir zemin oluşturmuştur. *Nevayî* gibi bu dili derleyip toparlayacak, bilinçle işleyecek ve onu edebî bir kimliğe dönüştürecek deha sanatçılar da ortaya çıktıktan sonra bu dilin yeni sanatçılarla yüzyıllara taşınmasının da zemini hazırlanmıştır.

Timurlular siyasî anlamda son bulmuş olsa da onların dili ve oluşan edebiyat gelenekleri, ardılları olan hanlıklarda bütün canlılığıyla yaşamayı sürdürmüşlerdir.

Gerek *Firdevsü'l İkbâl'in Hive Hanlığı* tarihini anlatıyor olması gerekse yazarlarının bu hanlıkta yetişmeleri ve hanlığın üst düzey yöneticileri olmaları nedeniyle biz burada sadece Hive Hanlığı tarihine ve bu süreç içerisinde ortaya çıkan eserlere değineceğiz. *Firdevsü'l İkbâl'in* bir tarih eseri olması nedeniyle Hive Hanlığında tarih yazma geleneğine de bir göz atacağız.

1.1.2. Hive Hanlığı

XVI. yüzyılın başında, Timurluları yenerek Harezmi ve Mâverâünnehr'i ele geçiren Muhammed Şeybânî Han, Batı Türkistan, Mâverâünnehr, Fergana ve Horasan'da Buhara Özbek Hanlığı olarak da bilinen güçlü bir Özbek devleti kurmuştu.¹⁹ Fakat 1510'da Şah İsmail'e karşı Merv'de yapılan savaşı kaybeden Şeybânî Han, Harezmi bölgesinden çekilmek zorunda kalır. Mûnis bu olayı *Firdevsü'l-İkbâl*'de şöyle anlatır: *Bu icmâl tafşîli ol durur kim Ürgenç Sulţân Hüseyin Mirzâ'dın soñ Şîbânî Hân'ğa ta'alluğ tapıp érdi. Kızılbaş vâlîsi Şâh İsmâ'il Şîbânî Hân bile Merv'de uruşup şehîd kıldı.*²⁰ İki yıllık bir Safevî tahakkümünden sonra kentin ileri gelenlerinin gayretiyle İlbars Han tahta çıkarılır. Bu olay da

¹⁹ Prof. Dr. Mehmet Alpargu, "*Türkistan Hanlıkları*", *Türkler Ansiklopedisi*, c. 8, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, s. 559.

²⁰ Mûnis, age, s. 45b/13-15)

Firdevsü'l-İkbalde anlatılmaktadır: El-kışşa tereddüdler kılip ikki yıl gâça iş başkara almadılar. Āhıru'l-emr sulţānu'l- 'ārifīn  t b 's-sālikīn z bdet 'l-evliyā Seyyid A med Seyyid Ata 'aley 'r-rahmenin neslidin Seyyid H sāmeddīn  attal'nı pād- ah k terip revāfizni aradın  ıkarur a ittifā  kıldılar  rse ol imtinā' kılip  lbars H n'nin ev af-ı h m de ve ahlak-ı pesendidesin ma' a la bey n  tti  rse Vez r halkı a a  aib ne bi'at kılip ki i yiberdiler. (...) lbars H n atlanıp bargan  l ilerni s r'at bile ilgeri yiberdi. Ve  zi mev'id vaktıda va'de-g h a k lip teva kuf kıldı. Ve Vez r ek biri hav    u 'av m bile derv zeler a ki i ta'y n kılip  ızılba  'aleyhim 'l-la'neni  atlı-i ' mm kılip  r ta  bile h nni k lt r p tahtda olturguzdılar.²¹

B ylece  lbars Han'ın tahta ge mesiyle kurulan ve 1512-1920 yılları arasında varlığını s rd ren, H rizm b lgesinde kuruldu u i in H rizm Hanlı ı olarak da bilinen devletin adı,  zellikle XVIII. y zyılda Rus ve Batı Avrupa kaynaklarında H ve Hanlı ı olarak ge mektedir. Hanlı ın kurucusu 1511'de b lgede egemen olan Y dg r Han'ın torunu  lbars Han'dır. Soy k t kleri Arab ah bin P l t'a kadar indi i i in bunlara Arab ahlar veya Y dg ro ulları da denmektedir.²² Bu hanlık d nemi, gerek dı  tehditler ve saldırılar, gerekse i  itaatsizlikler ve iktidar m cadeleleri y z nden sıkıntılı ge mi tir. Ayrıca b lgeye hayat veren Amu-Derya'nın 1576'da yata ını de i tirip Aral G l 'ne d k lmeye ba laması nedeniyle kuraklık ba  g stermi  bu da b lgeyi ekonomik anlamda sıkıntıya d  m  t r.²³ Bu nedenle  lkenin ba kenti Arap Mehmed Han (sal. 1603-1613) tarafından  rgen 'ten Hiva'ya ta ınmı , bu d nem bir anlamda hanlı ın yeniden dirili  devri olmu tur.²⁴ Ancak Arap

²¹ M nis, age, s. 45a/12-46b/5

²² Mehmet Saray, "**H ve Hanlı ı**"  slam Ansiklopedisi (T rkiye Diyanet Vakfı), c. 18,  stanbul, 1998, s.168; Ayrıca bkz. **Firdevs 'l- kbal'e G re H ve Hanlı ı Tarihi ve Devlet Te kilatı** (Yayınlanmamı  Y ksek Lisans Tezi), (Dan.: Prof. Dr. Mehmet Alpargu), Sakarya niversitesi Sosyal Bilimler Enstit s , Sakarya Mayıs 2004, s.19-20.

²³ Zeki Velidi Togan, "**H rizm**",  A., c. 5/1, MEB Yayınları, Eski ehir 1997, s. 253-254.

²⁴ Alpargu, a.g.m., s. 581; Saray, agm. s. 167

Muhammet Han'ın ölümü beraberinde taht kavgalarını da getirmiş, oğulları arasındaki bu çatışmalar ülkeyi yeniden sıkıntıya sokmuştur.

İsfendiyar Han'ın galibiyetiyle sonuçlanan çatışmalar kısa sürede Özbek ileri gelenleri tarafından Han ilan edilen Ebulgâzi Bahadır Han'ın başa geçmesiyle sonuçlandı (1645).²⁵ Ebulgâzi Han döneminde Hîve Hanlığı, bölgenin en kuvvetli devleti haline geldi. Yerine geçen oğlu Anûşe Han Buhara Özbekleri tarafından uzaklaştırıldı. 1715-1728 yılları arasında iktidar olan Şîr Gâzî Han döneminde ülke Rusların tacizine uğramış; ancak bu girişim başarıyla savuşturulmuştur.²⁶ Şîr Gâzî Han'ın 1728'de öldürülmesinden sonra Kongrat beyleri Yâdigaroğullarından biri yerine Kazak hanlarından biri olan Bahadır Han'ı ve onun babası Kayıp Han'ı han ilan ettiler. Ancak Yarigar oğullarına sadık topluluklar bu sülaleden İlbars Han'ı han ilan ettiler.²⁷ İran hükümdarı Nâdir Şah'ın Hiveyi topa tutup İlbars Han ve şehrin ileri gelenlerini idam ettirmesiyle Şeybânîler sülalesi Harezmi'de son bulmuştur.²⁸ Hanlık 1747'de Nâdir Şah'ın öldürülmesine kadar İran etkisi altında kalan Harezmi'de şahın ölümünden sonra Kazak liderlerinden Gâib kendini han ilan etti (sal. 1747-1757).²⁹ Gâib Han'a karşı kardeşi Abdullah'ın önderliğinde başlayan isyanlarla Gâib tahtı bıraktı ve bölge yeniden bir istikrarsızlığın içine sürüklendi.1758'de Timur Gâzi Han tahta geçti. Ancak hanlığın etnik profilini oluşturan Özbek, Türkmen ve Karakalpaklar arasındaki huzursuzluklar durulmadı. Bu boy beylerini siyasî erkin önünde etkili kişilere dönüştürdü. Nitekim Kongrat boy beylerinden Muhammed Emin İnak'ı kendine baş vezir yapan Timur Gâzi Han, bir yıl sonra bu şahıs tarafından öldürüldü. 1767'de büyük bir veba salgını yaşandı. Ticaret durdu, bölge nüfusu yok olma noktasına geldi. O günleri Mûnis şöyle

²⁵ Saray, agm. s. 167

²⁶ Saray, agm. s. 167

²⁷ Togan age, s.254

²⁸ Togan, a.g.m., 254; Alpargu, a.g.m., 570.

²⁹ Alpargu, a.g.m., s. 570.; Saray agm, s.168

anlatmaktadır: *Muhammed Emīn ‘Īnāk Buḥārā’ğa kékendin sonra Yomut Béş Kal’a’ğa müstevlī bolup anı kélürüp Hīvaḳ’da ḥān kıldı. Anıñ zamānıda Béş Kal’a’da қаһт peydā bolup it ve pişik gūştın tenāvül kılmakğa iştiḡāl körgüzüp dururlar. Ve ferzendlerin Қазақ’ğa satıp қūt éttiler. Ve anıñ üstige Hīvāk’da vebānıñ ‘illeti peydā bolup durur. Bu cihetdin ekşer Özbek ve Sart buzulup Aral ve Buḥārā’ğa kéttiler. Ve Yomut daḡı uḡurlap Қазақ’ğa sattı. Hīvaḳ başlıḡ Béş-Kal’a bilādı ḥarāb boldı. H’ārezm-i irem-bezmdе қırқ öylük fuḳarādın özge kişi yoқ durur érди. Ekşer namāz-ı cum’ada üç kimse ya төрт kişi namāznı oқurlar érди. Ve şehrnıñ içide yılḡun ve süksük kökerip vīrāne öylerde vaḥşī cānverler menzil tuttılar. Ve cemī‘ mezra’alar ve kendler ve kölet yerler қалın ney-istān ve galebe bīşe boldı.*³⁰

Timur Gâzi Han’ın yerine Gâib Han’ın küçük oğlu Ebulgâzi getirildi. Ardından Muhammed Emin’in oğlu İvaz Beg idareyi ele geçirdi. İvaz Beg’in kabileler arasında taraflı davranması ülkede huzursuzluklara yol açtı. Yomut Türkmenleri ayaklandı ve iç karışıklıklar Rusların bölgede egemenliği için zemin hazırladı.³¹

İvaz Han’ın ölümü üzerine 1804’te İltüzer, hanlığını ilan etti. Onun iki yıl süren hanlığı döneminde de boylar arasındaki ihtilaf çözülmek bir yana Sartlar lehine dengeler daha da bozuldu. Ancak İltüzer’in kardeşi ve halefi Muhammed Rahim Han’ın (sal. 1806-1825) başa geçmesiyle boy beyeri arasında anlaşma sağlanabildi. Karakalpakların da Hive’ye katılmasıyla ülkenin eski birliği tekrar sağlanmış oldu.³²

Muhammed Rahim Han’ın ölümünden sonra yerine oğlu Allah Kulu Han geçti. Onun dönemi Hive Hanlığı’nın en istikrarlı dönemlerinden biri olmuştur (sal.

³⁰ Mûnis, age, (79a/15-79b/8)

³¹ Saray agm, s.168; Togan, a.g.m., 255

³² Saray agm, s.168; Togan, a.g.m., 255

1825-1842). Kanglı Harzemşahlardan sonra hanlık en geniş boyutlara ulaştı. Allah Kulu, harabeye dönmüş olan Ürgenç'i yeniden imar attı.³³

Allah Kulu Han'ın yerine oğlu Muhammd Emin Han II geçti. Muhammed Emin Han (1845-1855) zamanında Hiva'da iskan ve imar işlerine öncelik verildi; bu dönemde yeni pek çok kanallar açılmış, medrese ve camiler yapılmıştır.³⁴

Hanlık, Seyyid Muhammed Han'dan (sal. 1856-1865) sonra başa geçen Muhammed Rahim Han II (sal. 1865-1919) zamanında Ruslar tarafından işgal edilmiş ve 1920'de tamamen ortadan kaldırılmıştır.³⁵

1.1.3. Hive Edebiyatı

Çağatay edebî dilinin klasik devri 1600'lerde sona erer. Şibanî soyundan gelen Abdullah Han ve oğlu Abdülmü'min Han'ın ölümleriyle Türkistandaki birlik bozulur. Buhara ve Hive hanlıkları ve 18. yüzyılda da Hokant hanlığı kurulur.³⁶

18. yüzyıldan başlayarak 20. yüzyıla kadar Fars kültürünün etkisinde kalan Buhara Hanlığı'nda edebî faaliyetler gittikçe zayıflar rağmen, Hive Hanlığı'nda bu dönemde edebî faaliyetlerde büyük bir canlılık gözlenmektedir. *Nevayî* yolunda yürüyen şairlerden birçoğu bu devirde Hive hanlığında toplanmıştır.³⁷ 16. yüzyıldan başlayarak 17. yüzyılda kendisi de bir Hive hanı olan *Ebul'l-Gâzî Bahadır Han* ile canlanan sanat ve edebiyat faaliyetleri, bu yüzyılda mimar, nakkaş aynı zamanda iyi bir şair olan *Vefâ'î* (ölm.1668'den sonra) gibi şairler yetiştirmiştir.

Şecere-i Terâkime ve *Şecere-i Türk* yazarı Ebul'l-Gâzî Bahadır Han, Harezm, Şîban Özbek hanlarından biridir. 1603'te Ürgenç'te dünyaya gelmiştir. 1623'te

³³ Togan, a.g.m., 255

³⁴ Togan, a.g.m., 255; Alpargu, a.g.m., 570-571

³⁵ Togan, a.g.m., 255; Alpargu, a.g.m., 570-571

³⁶ Eckmann/a, age, s. 208; Ercilasun, age. s.423

³⁷ Eckmann/a, age, s. 210

Ürgenç'te han oldu.Siyasî hayatı çalkantılarla geçen Ebul'l-Gâzî Han, 1663'te ölmüştür. İyi derecede Farsça ve Arapça bilen ve temel Türk tarihi bilgisine sahip olan Ebul'l-Gâzî'nin iki önemli eseri vardır: *Şecere-i Terâkime* ve *Şecere-i Türk*.³⁸

18. yüzyılda *Şîr Gâzî Han*'ın parlak saltanatı sırasında Şîr Gâzî için bir mesnevi yazmış olan (sal. 1715-1728) *Mevlânâ Yahyâ* ile *Gülşen-i İkbâl* adlı bir eseri bulunan *Seyyid Muhammed Ahund* öne çıkmaktadır. Bu sülalenin son hükümdarlarından *Ebu'l-Gâzi II* (1742-1747) de şâir ve âimleri korumuş, bunun yanında *Beyzâ* mahlasıyla şiirler kaleme almıştır.³⁹

Zaman zaman iç karışıklıkların yaşandığı dönemlerde bile şâirlerin büyük Kongrat beyleri tarafından himaye edildiklerini görmekteyiz. Revnâk mahlaslı Pehlivan Kulu, Neşâtî mahlaslı Kadı Muhammed buna örnek gösterilebilir.⁴⁰

19. yüzyılın başlarından itibaren gerek Hokand gerekse Hive Hanlıklarında edebî faaliyetlerde bir canlılık göze çarpar. Hokand hanı Ömer Han (sal. 1810-1821) sarayında *Nemengânî Fâzıl*, *Hâzîk*, *Şarîf*, *Fazlî*, *Külhanî*, *Mahmûr*, *Mucrim* gibi 70 kadar şair ve sanatçıyı toplamış, kendisi de *Amîr* mahlasıyla Çağatayca ve Farsça gazeller yazmıştır. Kendisi gibi Han mahlası ile şiirler yazan oğlu Muhammed Ali Han (sal. 1822-1842) zamanında da edebî faaliyetlerdeki bu canlılık sürmüştür.⁴¹

Hokand sarayındaki bu durum Hive sarayında da aynı şekilde devam etmektedir. Özellikle kendisi de bir şair alan Muhammed Rahim Han (sal.1806-1825) döneminde yeni bir hamle yapan klasik Çağatay edebiyatı, Allah Kulu Han (sal. 1825-1842), Rahim Kulu Han (sal. 1842-1846), Muhammed Emin Han (sal.

³⁸ Ebulgazi Bahadır Han, **Şecere-i Terâkime (Türkmenlerin Soykütüğü)**, Haz. Zuhâl Kargı Ölmez, Simurg, Ankara 1996, s. 22-23

³⁹ Köprülü, agm, s.321

⁴⁰ Köprülü, agm, s.321

⁴¹ Köprülü, agm, s.321, Gönül Alpay, **XIX. Yüzyıl Özbek Edebiyatı**, TDAY Belleten 1973-1974, TDK, Ankara, 1974, s. 254

1846-1856), Seyyid Muhammed Han (sal. 1856-1865) dönemlerinde canlılığını korumuştur.

19. yüzyılın başına dönecek olursak, Muhammed Rahim Han döneminde hanlığın yeniden istikrarlı bir yapıya kavuşması ve bizzat hanın desteklemeleriyle Hive sarayı çevresinde sanatsal faaliyetlerde bir canlanma hemen fark edilir. *Münşî* mahlası kullanan Molla Niyaz Muhammed ile *Mûnis Harezmi* adları bu dönemin birçok sanatçı arasından öne çıkan isimlerdir. Mûnis gibi güzel ve itinalı bir üslupla yazan Âgehî de dönemin ismi ön plana çıkan bir diğer sanatçısıdır. *Firdevsü'-l İkbâl'in* ortak müellifleri olan bu iki sanatçı, daha sonra ayrıntılı biçimde ele alınacaktır.

Bu dönemde adı ön plana çıkan bir diğer sanatçı da *Kâmil Harezmi* dir. 1825'te Hive'de doğan sanatçının asıl adı Pehlevan Niyaz Muhammed'dir. Medrese müderrisi olan babasının yanında Arapça ve Farsça öğrenmiş, İran ve Çağatay edebiyatlarının klasik şairleri olan Câmî ve Nevâî'yi okumuştur. Lirik bir şâir olan Kâmil, saray hattatlığı görevinde de bulunmuştur. 3680 beyitlik bir divanı ve Fahreddin Alî eş-Şafî'den çevirdiği *Letâ'ifü't-tevâ'if* adlı bir de çevirisi vardır.⁴²

Firûz mahlasıyla şiirler yazan Seyyid Muhammed Rahim Han II (sal. 1865-1910) de tıpkı Hokand hanı Ömer Han gibi sarayına pek çok sanatçı toplamış, böylece saray çevresinde gelişen bir klasik edebiyata öncülük ve hâmilik etmiştir. Bu şairlerin şiirleri 1638 sahifelik "*Mecmuatü ş-şuara-ı Firûz Şahi*" adlı bir mecmuada toplanmıştır. Bu mecmuada otuzdan fazla şairin şiirine yer verilmiştir.⁴³ Bunlar arasında Ürgenç müftüsü 'Âciz Hakîrî mahlasını kullanan Ahund Mahdûm, 'Âkil mahlaslı Hasan Murad Bey, Sultânî, Sâ'dî, Gâzî, Şinâsî, Kamâlî, Umîdî gibi pek çok sanatçı vardır. Bunların bazıları büyük divanlar düzenlemişler, Farsçadan çeviriler

⁴²Eckmann, age, s.215

⁴³Alpay, agm. s.254; Köprülü, agm, s.321

yapmışlardır.⁴⁴ Eckmann'ın Tabibî'den aktardığına göre “ Hepsi Nevâî'yi taklit etmişlerdir; fakat hiçbiri Nevâî kadar hüner ve ustalık gösterememişlerdir.”⁴⁵

Köprülü'ye göre Çağatay edebiyatının bu son dönem sanatçılarının eserlerini yeni bir edebî akımın doğması biçiminde yorumlamak yerine klasik Çağatay edebiyatının son çabalayışı biçiminde yorumlamak gerekir.⁴⁶ Eckmann'a göre de bu son dönem Çağatay edebiyatının eski dîvan şiiri kalıplarından kurtulması ancak Rus ihtilâlinde sonra Özbek dilinin yazı dili olarak kabul edilmesiyle (1921) mümkün olabilmıştır.⁴⁷

1.1.4. Hive Tarih Yazıcılığı

Bregel'e göre Orta Asya tarih yazıcılığı İslam'ın kabulüyle başlasa da, özellikle yerel tarih yazıcılığı 16. yüzyıldan itibaren gelişmeye başlamıştır.⁴⁸ “*Notes On The Study of Central Asia*” adlı eserinde Bregel konuyla ilgili şunları yazıyor: “...Orta Asya siyasal ve dinsel olarak İran'dan ayrılmış, bir süre sonra yerini Özbek yönetimine bırakacak olan Cengiz sülalesi, hanedanlığını Buhara, Harezmi ve –daha ileriki zamanlarda da- Hokand'a taşımıştır. Bu bölgelerde gelişen tarih yazıcılığı esas olarak yazıldıkları dönemin hükümdar ve hanedanlarının köken ve tarihini konu ederler; eğitilmiş okurlara ve hatta zaman zaman sıradan halka eğlenceli ve öğretici okumalar sunmanın ötesinde, tarihçilerin ana hedefi, hitap ettikleri yöneticilerin yönetimini meşrulaştırmaktır. Özbek sülalesi Cengizlilerin yerini aldığı anda, bu çok başvurulan meşrulaştırma yöntemi, tarihçiler tarafından üretilmiş efsaneleri de

⁴⁴ Köprülü, agm, s.321

⁴⁵ Eckmann/a, age. s.216

⁴⁶ Köprülü, agm, s.321

⁴⁷ Eckmann/a, age. s.242

⁴⁸ Yuri Bregel, “**Notes On The Study of Central Asia**”, Papers on Inner Asia, no: 28, Indiana University, Bloomington 1996, s. 8.

*kullanarak, yeni yönetimin Cengiz Han ya da Timur soyuna olan doğrudan bağıni kanıtlama işlevini üstlenmiştir.*⁴⁹

16. yüzyılda Muhammed Şibanî Han (1452-1510) döneminden başlayarak pek çok tarih eseri verilmiştir. Bu dönemde yazılan tarihî eserler şöyle özetlenebilir: Muhammed Salih'in Çağatayca olarak kaleme aldığı *Şibânî-nâme* (1465-1535) adlı manzum tarihi, Şibânî Han'ın emriyle yazılmış *Tevârîh-i Guzîde-i Nusret-nâme* adlı Cengizli tarihi, Vasîfî'nin Tacikçe yazdığı (1485-1556) *Bedâyi'ü'l-Vekâyî'si*, Fazlullâbin Rûzbihân-i Huncî'nin Farsça olarak kaleme aldığı (1456-1521) *Mihman-nâme-i Buhârâ'sı*⁵⁰

Yadigarogulları sülalesinin hüküm sürdüğü yıllarda Harezm'de de tarih yazıcılığının seçkin örneklerinin verilmiştir. Ötemiş Hacı'nın 1550 yılında Çağatay Türkçesiyle yazdığı *Târîh-i Dost Sultân*⁵¹, Ebu'l-Gazi Bahadır Han'ın (1603-1663) *Şecer-i Türk* ve *Şecere-i Terâkime* adlı eserleri sadece tarih yazıcılığı açısından değil Türk dili ve edebiyatı araştırmacıları için de önemli kaynaklardır. Bunlardan *Şecer-i Türk* Yadigaroglu Şiban Özbek hanlarının tarih ve soylarını anlatırken Türk ve Moğol tarihine ait bilgiler de verir.⁵² Ebu'l-Gazi'nin ölümü üzerine yarım kalan eser oğlu Enûşe Han (sal. 1663-1685) tarafından tamamlanmıştır. Yazarın ikinci eseri, Türkmenlerin soyağacını, tarihini ve illerini anlatan *Şecere-i Terâkime*, Reşidü'd-din'in *Câmîü't-tevârih*'nde yer alan Oğuz-nâme ile birlikte farklı Oğuz-nâmelerden yararlanarak Çağatayca yazılmıştır.⁵³ Ebu'l-Gazi, Türkmenlerle siyasî bakımdan rakip olsa da bu eseriyle Türkmen tarihine büyük hizmetlerde bulunmuştur.⁵⁴

⁴⁹ Bregel, a.g.e., s. 8.

⁵⁰ Bu bölüm için bkz. Abdullah Gündoğdu, **Hive Hanlığı Tarihi (Yadigar Şibanileri Devri: 1512-1740)**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ank. 1995.s.XIII-XXX; Köprülü, agm, s.312;

⁵¹ Bregel,, ag.e., s. 1-2.

⁵² Ölmez, age. s. 22.

⁵³ Ölmez, age, s. 22-24

⁵⁴ **Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi**, Dergâh Yayınları, 1977, C. 2, s. 415

Hive'de Ebu'l-Gâzi'den sonra 19. Yüzyılın başına, Mûnis'e kadar başka tarih eseri yazılmamıştır.⁵⁵ Bunu Mûnis Firdevsü'l- İkbâl'de şöyle dile getirmektedir: *H̄ārezm-i İrem Bezm dārü's-salṭanasıda pād-şāhlık kılgan Çingiziyye dūdmānının vākı'atı Ebu'l-Gāzi H̄ān İbn 'Arab H̄ān'dın sonra tā'rīh zabtıdın kalıp bu bābda İṣ Muḥammed Biy ve Muḥammed Emīn 'İnaḳ'ının ḥālāt ve fütūḥātı dağı kitābet kaydığa ve raḳam silkige kirmemiş durur érken faḳīr alarının ḥālāt ve vākı'atın be-ḳadr-i vus' cüst ü cūy ve tereddüd kılip tapılğanlarını taṭbīḳ ve taṣḫīḥ kılip mektūb ve merkūm kıldum.*⁵⁶

Hive hanı İltüzer Han'ın 1805'te, kendisinden Kongrat hanlarının tarihini yazmasını istemesinden sonra *Firdevsü'l-İkbāl'e* başlayan Mûnis, eseri tamamlayamadan ölmüş, eseri tamamlamak yeğeni Âgehî'ye kalmıştır.

Âgehî *Firdevsü'l-İkbāl'den* sonra Hive tarihini, *Riyâzü'd-devle* 1825-1842, *Zübdetü't-tevârih* 1843-1846, *Cāmi'ü'l-vākı'at-ı sulṭānī* 1846-1855, *Gülşen-i devlet* 1856-1864 ve *Şāhid-i İkbāl* 1864-1872 adlı eserlerle 1872 yılına kadar getirmiştir.⁵⁷

Âgehî'den sonra Muhammed Yusuf Beyânî (1859-1923) *Şecere-i Harezm-şāhî* adlı eser kaleme alarak 1873-1914 yılları arasındaki olayları yazar. Beyânî'nin *Harezm Tarihi* adlı ikinci bir tarih eseri daha bulunmaktadır.⁵⁸

1.2. FİRDEVSÜ'L-İKBÂL VE MÜELLİFLERİ

1.2.1. Mûnis Harezmî (1778-1929)

Son dönem Çağatay edebiyatının yetiştirdiği önemli şâir ve tarih yazarlarından biri olan Mûnis Harezmî hakkındaki bilgilerimiz, daha çok kendi

⁵⁵ K. Munirov, **Munis, Agahî ve Bayanî'ning Tarihi Asarları**, Özbekistan SSR Fanlar Akademiyası Neşriyatı, Taşkent 1960, s. 12.

⁵⁶ Mûnis, age, s. 156a/11-16. satırlar

⁵⁷ Bregel, a.g.e., s. 11-12; ayrıca bkz. Munirov, a.g.e., s. 38-50.

⁵⁸ Munirov, a.g.e., s. 50.

kaleme aldığı *Firdevs'ül-İkbâl* adlı vakayinameye dayandırılmaktadır. Ası adı *Şîr Muhammedü'l-mülakkaḫ bi'l-Mûnis ibn Emîr 'İvâz Biy Mîrâb*⁵⁹ olan Mûnis, kendi doğum tarihi ile ilgili olarak şu bilgileri vermektedir: “*Ve it yılı âftâb-ı 'âlem-tâb ḫamel burcığa tahvîl kılganda nevrûz küni penç-şenbih şubḫıda faḫîrniḫ velâdeti vuḫu' tapıp durur. Ve hemol yıl emîrzâde-i â'zam ve eşref-i benî âdem müceddidü'd-devlete ve'd-dîn Muhammed Naḫar Bék mütevellid boldi.*”⁶⁰ Söz konusu tarih milâdî 19 Mart 1778'dir.

Babası Şîr Muhammed Mîrâb ibn İşim Biy⁶¹ hanlığın sulama ve ziraat işlerinden sorumlu bir “mîrâb”dır. Mîrâblık görevi ailede beş nesildir babadan oğla geçmektedir. Ağabey Muhammed Niyâz Mîrâb 1806'da ölünce onun yerine bu göreve Mûnis getirilmiş, kısa bir ara vermesine rağmen ölünceye kadar da bu mîrâblık görevini sürdürmüştür. Babası, İvâz Mîrâb'ın 18 Haziran 1800'de öldüğünü belirten Mûnis, ailesinin soy kütüğünü de şöyle ifade etmektedir: “*Faḫîrniḫ vâlid-i büzürgvâri 'İvâz Mîrâb ibn Şîr Muhammed Mîrâb ibn İşim Biy Mîrâb ibn Ḥasan-Ḳulı Atalığıİbn Oraḫ Muhammed Bükāvül ibn Devlet Biy ibn Keray Biy ibn Muhammed Cân Şüfî Biy Yüz*”⁶² Bu soy kütüğünden anlaşılacağı üzere, Mûnis Özbeklerin “Yüz” kabilesine mensup kibar bir aileden çıkmıştır.⁶³

Mûnis'in gençliği oldukça mesut geçmiştir. Babası İvâz Mîrâb Hive'nin nüfuzlu ve zengin devlet adamlarından olmuştur. Oğluna, zamanına göre, yüksek terbiye vermeye çalışmış ve muvaffak olmuştur. Mûnis daha pek küçük iken Hive ve

⁵⁹ *Firdevs'ül- İkbâl*, İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kitaplığı, T 82, 4b/4

⁶⁰ Age. 82a/12

⁶¹ Age 73a/12

⁶² Age. 156a/8

⁶³ Abdulkadir (İnan), *XIX-uncu Asır Türkistan şair ve tarihçilerinden Şîr Mehmet Munis*, Azerbaycan Yurt Bilgisi, 1933, Sayı 13, s. 18.

Kazak-Kırgız aristokrasileri tarafından iltifat görmüş ve meclislerinde bulunmuştur.⁶⁴

İlköğrenimini babasının köyü Kıyat'ta tamamladıktan sonra Hive medreselerinde dinî ilimler okuyan⁶⁵ şairin Farsça ve Arapçayı iyi bildiği, klasik adâb eğitimi aldığı, gençliğinden itibaren şiire ve tarihe meylettiği ve âlimlerin toplantılarından uzak kalmadığı açıktır.⁶⁶

1800 yılında babasının ölümünden sonra İvaz İnak Han'ın sarayında ferman kâtibi olarak göreve başladı. İvaz Han'ın ardından ardından Hive hanı olan İltüzer Han tarafından 1805'te Kongrat hanedanının tarihini yazmakla görevlendirildi.⁶⁷ İltüzer Han'ın ölümüne kadar müellif 136 sahife yazmıştır. Mûnis'in hayatında en büyük kara günler İltüzer Han'ın katlinden sonra başlamıştır. Bu faciadan sonra bir kenara çekilmiş, kitabını devam ettirememiştir.⁶⁸ 1806'da Muhammed Rahim Han yönetime hâkim olunca onun nedim ve müsahibleri arasına girdi, yeniden mîrâblık vazifesine getirildi ve hanın emriyle Firdevü'l-İkbâl adlı eserini yazmaya devam etti. Rahim Han tarafından Mîrhând'ın Ravzatü's-safâ isimli tarih kitabını Türkçeye çevirmekle görevlendirilince (1819) çalışmasına ikinci defa ara verdi. Rahim Han'ın ölümünün ardından Allahkulu Han'ın emriyle *Firdevsü'l- İkbâl'i* yeniden yazmaya başladı. Bir yandan da tercüme işini devam ettirdi. Allahkulu Han'ın Horasan seferi dönüşünde (Haziran 1829) kolera salgını nedeniyle öldü.⁶⁹

Yaşadığı dönemde Türkistan'ın en büyük edip ve şairi olarak kabul edilen Mûnis, şiirlerini *Mûnisü'l-uşşâk* adlı divanda toplamıştır. 8446 beyitten oluşan bu

⁶⁴ Agm. s. 18

⁶⁵ İsmail Yiğit, "Mûnis", c. 31, TDVİA, Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2006, s. 147.

⁶⁶ Shir Muhammed Mîrâb Mûnis and Muhammed Rızâ Mîrâb Âgehî, Firdaws al-iqbâl: History of Khorezm: (Ed. Yuri Bregel) E. J. Brill, Leiden 1988, s. 2

⁶⁷ İsmail Yiğit, agm. s. 147

⁶⁸ Abdulkadir (İnan), agm. s.19

⁶⁹ İsmail Yiğit, agm. s. 147

eser saray hattatları tarafından birçok kez istinsah edilmiş, 1880’de Hive’de taşbaskısı olarak da yayınlanmıştır.⁷⁰ *Mûnisü’l-uşşâk*’ın içinde şairin gazelleri, muhammesleri, rubâileri, müstezatları, tuyuğları ve ferdleri yer almaktadır.

Ayrıca divanın son kısmında, şairin 1804 yılında nazım şeklinde yazarak tamamladığı güzel yazıya dair *Sevâd-ı Ta’lim* adlı eseri vardır. *Sevâd-ı Ta’lim*, Mûnis Harezmi’nin önemli eserlerinden biridir. Nazım şeklinde yazılan bu eserde, güzel yazma yani hüsnühat yöntemleri ve teknikleri anlatılmaktadır. Eser iki bölümden oluşur. Birinci bölümde, hattın yazılış biçimi ve bu iş için gerekli araçlar konusunda bilgi verilirken, ikinci bölümde hat meşki ve onun usülleri pratik olarak öğretilir.⁷¹

Yukarıda saydığımız bu eserler dışında, Mûnis Harezmi’nin bir de *Arnalar* adlı ilgi çekici bir eseri mevcuttur. O, bu eserinde Harezmi’nin sulama işlerine **ait bilgiler verir**⁷²

Nizâmî-i Gencevî, Hüsrev-i Dihlevî, Hâhız-ı Şîrâzî, Sa’dî-i Şîrâzî, Evhadüddin Enverî gibi İran şairleriyle Ali Şîr Nevâî, Lutfî, Meşreb, Babur gibi Orta Asya Türk şairlerinden etkilenen Mûnis’in şiir dilinin Nevâî’ye daha yakın olduğu görülmektedir.⁷³

1.2.2. Muhammed Rızâ Âgehî (1809-1874)⁷⁴

Âgehî, şairin mahlası olup asıl adı Muhammed Rızâ, babasının adı Er Niyaz Bek’tir. Firdevsü’l-İkbâl’de Mûnis’in belirttiğine göre Muhammed Rahim Han’ın hükûmetinin dördüncü yılı zilka’desinin onunda, senbih günü dünyaya gelmiştir.

⁷⁰ İsmail Yiğit, agm. s. 147

⁷¹ Doç. Dr. Mustafa Tanç, Munis Hârezmi, Firdevsü’l-İkbâl, Laçın Yayınları, Kayseri, 2011, s.XXX

⁷² Doç. Dr. Mustafa Tanç, age. s.XXX

⁷³ İsmail Yiğit, agm. s. 147

⁷⁴ Bu bölüm ağırlıklı olarak Gaffur Gulamov’un “Muhammed Rızâ Mîrâb Er Niyaz Bek Oğlu Âgehî” adlı biyografisinden özetlenmiştir.

Yukarda söylenen Hive hükümdarı Muhammed Rahim Han 1. olup, o hicri 1220 yılda tahta oturmuştu. Hükümranlığının 4. yılı hicri 1224'e, yani milâdî 1809'a denk gelir. Zilka'denin onu şembe günü ise 17 Aralık Cumartesi günüdür.⁷⁵

Döneminin en önemli şair ve tarihçilerinden olan Mûnis'in yeğenidir. Bundan da anlaşılacağı üzere Âgehî'nin ailevî muhiti sanat ve edebiyata yakın bir muhitti. Bu muhit, onun gençlik devresine, hayatına, terbiyesine, zevkine ve istikbaline tesir etmişti. Her ne kadar Babası Er Niyaz Bek Hive'ye 7-8 kilometre uzaklıktaki Kıyat köyünde yaşayıp çiftçilik ve bağcılıkla meşgul olsa da, amca çocukları Muhammed Kılıç Bek ve Muhammed Yakup Bek dönemlerinin ünlü ve yetenekli şairleri arasındadırlar.

Çocukluk günlerini köylerinde geçiren Âgehî, Hîve medreselerinden birinde okul hayatına başlar. Yaradılıştan zekî ve istidatlı olan Âgehî, medrese tahsilini büyük bir istekle sürdürür ve tamamlar. Bu sırada babasını kaybeder. Kendisini korumasına alan amcası Mûnis de onun medrese eğitimi aldığı yıllarda, Allahkulu Han'ın savaş tarihçisi sıfatıyla katıldığı bir seferde vebâ salgınından hayatını kaybeder. Allahkulu Han, vakitsiz ölen Mûnis'in yerine Âgehî'yi mîrâblık görevine getirir. Mîrâblık görevi sayesinde hem sarayın şatafatlı yaşayışını hem de halk hayatını yakından görme, gözleme imkânı buldu. Ancak 1845 yılında attan düştü ve ayağı kırıldı. Bir daha kendini toparlayamadı, kötürüm kaldı. Uzun süre devam eden hastalığı nedeniyle 1857'de mîrâblık görevinden istifa etti. Bundan sonra onun hayatında sonsuz zorluklar başladı. Onun başına gelen musibet hastalık üstüne yalnızlık, mâlî sıkıntı nedeniyle şairin hayatı faciaya dönüştü. İstifasından sonra yaklaşık yirmi yıl bütün gücünü ilmî ve edebî çalışmalara verdi. Gulamov'un Beyâni'den aktardığına göre Âgehî, Rusların Harezmi işgalinden (1873) bir yıl sonra 1874'te 65 yaşında vefat etti.

⁷⁵ Âgehî , Gaffur Gulamov, *Muhammed Riza Mirab Er Niyaz Bekoğlu Âgehî*, Taşkent, 1971

Medrese eğitimi sırasında Arapça, Farsça öğrenmiş ve İran, Çağatay edebiyatlarının klâsik şiirlerini okumuş ve klâsik edebiyatı bütünüyle kavramıştır. Bu birikiminin etkisiyle çok genç yaşta şiir yazmaya başlamış olan Âgehî, sonradan bu şiirlerini bir divan içerisinde toplamış ve divanına *Ta'vîzû'l-âşîkîn* adını vermiştir.⁷⁶ Âgahî'nin poetik mirasının tamamı kesin olarak bilinmiyor olsa da onun şiirlerinin 20 bin mısra civarında olduğu tahmin edilmektedir. Bu miras iyi saklanmış ve günümüze kadar gelmiştir.⁷⁷

Âgehî, şair olmaktan daha çok tarihçidir. Kendi devrine ait en önemli tarih eserlerini o yazmıştır.⁷⁸ Biz, onun eserlerine ait bir bibliyografya verdikten sonra çalışmamıza da konu olan ve Mûnîs Harezmi'nin başladığı Âgehî'nin tamamladığı *Firdevsü'l-İkbâl* adlı eser üzerine ayrıntılı bilgi vermeye çalışacağız.

1.2.2.1. Tarih Eserleri:

Firdevsü'l-İkbâl : Mûnîs'in 1819'da bıraktığı yerden itibaren yazmıştır.

Riyâzü'd-devle : Allâh-Çulı Han ve halefi Raḥîm-Çulı Han'ın iktidarının ilk iki yılını da kapsar. Eser 1260/1844'te bitmiştir.

Zübdetü'l-tevârih : Raḥîm-Çulı Han Tarihi (1258-1262/1843-1846 arası yılları kapsar.)

Câmi'ü'l-vâkı'ât-ı sultânî : Eser, Muḥammed Emîn Han (1262-1271/1846-1855), 'Abdullâh Han (1271/1855) ve Çutluğ Murâd Han'ın (1271-1272/1855-1856) saltanat yıllarını kapsar.

⁷⁶ Eckmann, age, s. 213

⁷⁷ Gulamov, age, s. 17

⁷⁸ Eckmann, age, s. 213

Gülşen-i devlet : Seyîd Muḥammed Han'ın saltanat yıllarını kapsar. (1856-1864)⁷⁹

Şāhid-i İkbāl : Seyîd Muḥammed Raḥīm Han II'nin (1281-1289/1864-1872) saltanatının ilk sekiz yılını kapsar.

Bu eserlerin tamamı, bize Kongrat Hanedanlığı yönetimindeki Hiva Hanlığı'nın Rusların işgal tarihi olan 1873'e kadar kesintisiz bir kronolojisini sunar.⁸⁰

1.2.2.3. Çevirileri:

Ravzatü 'ş-şafā (Mīr Ḥānd) Āgehī bu eserin ikinci cildinin ikinci kısmıyla üçüncü cildini çevirmiştir.

Ravzatü 'ş-şafā-yı Nāşırī (Rızā-Ḳulı Han)

Nādir-nāme - Tārīh-i cihān-güşā-yı Nādirī (Mehdī Han Astarābādī)

Zafer-nāme (muhtelemeden Şerafe'd-dīn Yezdī'ye ait olan)

Tabakāt-ı Ekber-Şāhī

Tezkire-i Muḳīm-Hānī

Bunların yanında *Bregel*, Āgehī'nin kendisi tarafından anılmayan; ancak kataloglarda yer alan yedinci bir çevirisinin daha olduğunu belirtir⁸¹: *Dürre-i Nādire* (Mehdī Han)

Ayrıca *Bregel*, Āgehī'nin Divan'ının önsözünde yaptığını belirttiği çevirileri şöyle sıralamaktadır⁸²: Sa'dī'nin *Gülistān*'ı, Cāmī'nin *Yusuf u Züleyhā*'sı, Hilālī'nin *Şāh u Gedā*'sı, Nizāmī'nin *Heft Peyker*'i (düzyazı çevirisi), Muḥammed

⁷⁹ Munirov bu tarihi 1856-1865 olarak verir. Bkz. Munirov, a.g.e., s. 48.

⁸⁰ *Bregel*, a.g.e., s. 11-12

⁸¹ *Bregel*, a.g.e., s. 10

⁸² *Bregel*, a.g.e., s. 10

Vārit'in *Zūbdetü'l-ḥikāyāt*¹, Hüseyn Kāşifî'nin *Ḳābūs-nāme* ve *Ahlāk-ı Muḥsinî*²si, Maḥmūd Gizduvānî'nin *Miftāḥü't-ṭālibîn*³i, Cāmî'nin *Selamān u Ebsāl* ve *Bahāristān*⁴ı, Emîr Hüsrev'in *Heşt Bihişt*⁵i.

1.2.3. Firdevsü'1- İkbâl

Mûnis tarafından yazılan bu eser, efsanevî rivayetlerden başlayarak 1825 yılına kadar Harezmi'de gerçekleşen tarihî olayları ihtivava etmektedir. Mûnis eserine şark yazarlarının geleneğine uyarak hamd ve naat ile başlamış, sonra kendi hayatı ve eserin yazılış tarihi hakkında kısaca bilgi verip doğrudan Harezmi tarihini yazmaya girişmiştir. Eser, mukaddime 5 bâb ve hâtimededen ibarettir.

1. Bâb: Âdem Atadan Nuh peygamber evladına kadar olan hadiseler hakkında
2. Bâb: Yafes'ten Kongrat şubesine kadar olan Moğol hükümdarları hakkında
3. Bâb: Kurlas evladına kadar mensup padişahlar zamanında gerçekleşen olaylar hakkında
4. Bâb: Eltüzer Han'ın ata-babaları hakkında
5. Bâb: Eltüzer Han'ın doğumundan başlayıp bu eserin yazılışının sonuna kadar gerçekleşen olaylar hakkında.

Hatime'de, o devirde yaşayan âlimler, evliyalar, âmirler, bekler, şâirler, dânişmendler, hünermendler ve başkaları hakkında bilgi vermek istemiştir.⁸³

Mûnis, bu eseri bitirememiştir. O çok eski zamanlardan başlayarak Muhammed Rahim Han hükümrânlığının yedinci yılına (1813) kadar olan olayları yazabilmiştir. Eseri onun öğrencisi olan Âgehî devam ettirmiş ve bitirmiştir.⁸⁴ Âgehî,

⁸³ K. Munirov, **Munis, Agahî ve Bayanî'ning Tarihî Asarları**, Özbekistan SSR Fanlar Akademiyası Neşriyatı, Taşkent 1960, s. 38

⁸⁴ Munirov. Agm. s.39

1813 yılı olayları anlatılırken yarım kalan eseri kaldığı yerden devam ettirerek tamamlamıştır. Bregel'e göre Âgehî'nin, metnin özellikle bozuk yerlerini yeniden yazmış olma ya da metne yeni eklemelerde bulunma ihtimali yüksektir.⁸⁵ Çünkü Âgehî'nin “*bu evrâk-ı perîşân*” diye vasıflandırdığı yazmanın çok düzenli olmadığı anlaşılmaktadır: “*Yalnızca müsvedde bir kopyadır, muhtemelen ciltsizdir ve iki yeri gözle görülür şekilde kötü durumdadır.*”⁸⁶

Esere önce *İkbâl-nâme* adını vermeyi düşünen Mûnis, daha sonra *Firdevsü'l-İkbâl*'de karar kılmıştır.⁸⁷ Eserin SSCB Fenler Akademisi Şarkşinaslık Enstitüsü Leningrad bölümündeki 571a numarayla kayıtlı nüshasının adı da *İkbâl-nâme* olarak verilmiştir.⁸⁸

Firdevsü'l-İkbâl'in bilinen dokuz yazma nüshası bulunmaktadır. Bunlardan ikisi Leningrat'ta, beşi Taşkent'te, biri Helsinki'de ve biri de İstanbul'dadır. Bizim çalışmamızda İstanbul nüshası esas alınmış Taşkent nüshası ve Bregel neşriyle karşılaştırılmıştır.

Mûnis ve Âgehî'nin bu eserini birkaç nüshası Sovyetler Birliği Fenler Akademisi Şarkşinaslık Enstitüsünün Leningrad bölümünde ve bununla beraber birkaç nüshası Özbekistanda Fenler Akademisi Ebu Reyhan Birûnî adındaki Şarkşinaslık Enstitüsünün Kolyazmalar fondunda saklanmaktadır.

Kolyazmanın 5364/1 rakamlı nüshası siyah mürekkeple, nestalik hatı ile Hokand kâğıdına yazılmış olup her bir sayfası 25 satırdan ibarettir. Serlevhalar ve bazı adamların isimleri kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Kapak güzel deri mukavvadır. Bu nüsha 1903-1904 yılında Damla (Hoca) Muhammed Rızâ Ahund bin

⁸⁵ Bregel, age, s.15

⁸⁶ Bregel, age, s.15

⁸⁷ Bregel, age, s. 15

⁸⁸ Munirov, agm, s. 41

Muhammed Kerîm Dîvan tarafından istinsah edilmiştir. Eser 245 varaktan (1b-245b) ibatettir. Ölçüler 29.5/43 cm'dir.

Kolyazmanın aynı fontta saklanan 821/1 numaralı ikinci nüshası hakkında şunları söyleyebiliriz: Bu nüshada da tamamı eksiksiz saklanmıştır. Güzel nestalik hattı ile siyah mürekkeple Hokant kağıdına yazılmıştır. Başlıklar ve kişi adları kırmızı mürekkeple yazılmış olup her bir sayfası 25 satırdan ibarettir. Bu nüshanın başı ve sonu önceki nüsha gibi başlayıp bitmiştir. Bu nüsha diğer nüshadan önce yazıya geçirilmiştir. Eser aslen 435 varak olup ilk 259 (1b-259b) varaklarda *Firdevsü'l-İkbâl*, 269-385. varaklar *Riyazü'd-devlet*, 386-435. varaklar ise *Zübdetü't-tevârih'tir*. Ölçüsü 26.5/43.5 cm'dir. Molla Muhammed Rızâ bin Muhammed Kerim Dîvan tarafından 1851 yılında yazıya geçirilmiştir. Bu çalışmada İstanbul nüshasıyla karşılaştırılan da işte bu nüshadır. Fiil çekimlerinde ekleşmiş *+DUr* biçimbiriminin seçilmesi, dur+ur çekiminin daha az tercih edilmesi bakımından Bregel'in kurduğu metne benzeyen bu nüsha özellikle ötümlülük-ökümsüzlük uyumlarında hem İstanbul nüshasından hem de Bregel'in metninden farklılık göstermektedir. Bu nüshada ötümsüzlük uyumu kullanımda daha ağır basmaktadır.

SSCB Fenler Akademisi Şarkşinaslık Enstitüsü Leningrad bölümünde saklanmakta olan iki nüsha da tıpkı bu nüshalara benzemektedir. Onlardan 571a rakamlı nüsha nestalik hattıyla siyah mürekkeple başlıklar ise kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Kontrol edildiği zaman bu nüsha birkaç kişi tarafından yazıya geçirilmişse benziyor. Çünkü o çeşitli hat ile yazılmıştır. Aralarında açık kalan varaklar çoktur. 269 a ve b 270 a ve b, 271a, 290 a ve b, 291 a, 469 a ve b, 440 a ve b, 442a varaklarını buna örnek gösterebiliriz. 442. varakın b sayfasından başlayıp eserin Âgahî tarafından yazıldığı kısım başlamıştır. Kitap namli yerde kalıp biraz zarar görmüştür. Sonunda yazıya geçirenin adı ve yazıya geçirme yılı verilmemiştir. Çoğu cereklerin kenarına yazılmıştır. Bu kolyazmalar birkaç kişi tarafından yazıya

geçirildiği için bu ondan kaynaklanan bir eksiklik olabilir. Eserin hacmi 611 varaktan ibarettir. Ölçüleri 14/24 cm'dir. Şunu söylemek gerekir ki bu nüshada eserin adı *İKBALNÂME* olarak verilmiştir. Ama mazmun bakımından *Firdevsü'l-İkbal'den* hiç fark yoktur.

Eserin E6 rakamlı 2. nüshası hem tamamı olup siyah mürekkeple nestalik hattıyla Hokand kağıdına yazılmıştır. Serlevhaları kırmızı mürekkeple yazılmış. Tekst kırmızı mürekkeple çizilmiş kenarlık içine alınmıştır. Nüzha iyi saklanmış. Fakat ilk 150 varak nemde kalmış ve biraz zarar görmüştür. Mukavva kapak yazıya geçirildikten sonra yapılmış. Bu nüsha 1856-1857 yılında Molla Nurniyaz Halife İbn Molla Muhammed Niyaz Hatip tarafından yazıya geçirilmiş. 263 varaktan ibaret. Ölçüleri 27/48 cm'dir.⁸⁹

Helsinki Üniversitesi Kütüphanesinde bulunan Or.46 numaralı nüsha toplam 303 varaktır. Ön sayfasında Rusça notta 1783'ten önce istinsah edildiği anlaşılmaktadır. Leningrad E nüshasına benzemektedir. Nüshanın bazı kısımları zarar görmüştür.⁹⁰

İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesinde T 82 numarayla kayıtlı olan nüshada ana metin siyah, başlıklar ve özel adların yanı sıra âyet, hadis ve dualar da kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Toplamı 524 varak olan ve kahverengi deri kaplı mukavva kapakla oldukça iyi korunmuş olan eserin içinde ayrıca Riyazü'd-devle (524b/758a) ve Zübdetü't-tevârih de yer almaktadır(758b/865b). 1b-524a varakları *Firdevsü'l-İkbal'dir*. 1b 11 satırdan, diğer sayfalar 17 satırdan oluşmaktadır. 19.8 x 33.2 boyutlarındadır.

Özgün tarih yazıcılığının önemli eserlerinden biri olan *Firdevsü'l-İkbal* dînî-efsanevî tarihle harmanlanmış bir hanedan tarihidir. Bu eser, bazı yönlerden Fars

⁸⁹ Munirov, Agm. s.40-41

⁹⁰ Bregel, age, s.44 ve 53

tarih yazıcılığının yapısal özelliklerini taşır.⁹¹ Her ne kadar çeşitli tarih eserlerinin, özellikle de Ebu'l-Gâzî'nin *Şecere-i Türk*'ünün ve Mîr Hâvend'in *Ravzâtü's-şefâ'sının*' etkileri görülse de, Hem Mûnis hem de halefi Âgehî kendilerine özgü bir yapı geliştirmeyi başarabilmişlerdir. Bregel'e göre *Firdevsü'l-İkbâl* içerik olarak iki yapıya sahip bir özellik taşır. Özellikle Ebu'l-Gâzî'nin ölümüne kadar olan kısım (67a'ya kadar) çoğunlukla başka tarih kaynaklarından alınan bilgilerle hazırlanmışken metnin en hacimli olan sonraki kısmı özgün malzemeye dayanmaktadır.⁹² Bregel tarafından orijinal bulunmayan ilk kısımda ise Mûnis, Ebu'l-Gâzî'nin *Şecere-i Türk* ve Mîr Hâvend'in *Ravzâtü's-şefâ'sı* "Mîr 'Alî Şîr'in *Tevârih-i Enbiyâ'sı* (17b/14) ve *Târîh-i Cā'ferî'sini* zikreder. Ayrıca şu kaynaklara da atıfta bulunur: *'Arâ'is Kitabı* (18b/4), *Nizâmü't-tevârih* (18b/16) ve Taberî (18b/17), *Hâfız-ı Ebrû Târîhi* (19a/5), *Hükemâ' Târîhi*, Muḳaddesî'nin *Târîhi*'i (22a/10), *Muḳaddime-i Zafer-nâme*.⁹³ Başvurulan başvurduğu diğer kaynaklar muhtemelen şunlardır: *Ravzâtü's-şafâ'*, *Şecere-i Türk*, *Târîh-i Banâkatî*, *Zafer-nâme*, *Nâdir-nâme*. Bunların dışında, birinci ya da ikinci ağızdan dinlediği sözlü tarih kaynaklarından yararlandığını ya kaynağın adını doğrudan vererek ya da "İşittim ki...", "Başkası da şunu anlattı...", "Bazılarının dediğine göre..." "Faḳîrniñ kiçiklikimde uluğ ceddim İşim Biy'din ḳalğan Meşhedlik bir fertüt-ı derk bar durur érdi. Ol dér érdi kim Meşhed'ni Şîr Ğâzî Hân çapğanda ér ve ḥâtun béş miñdin artuḳ bürde hesâbğa kirdi." gibi ifadelerle dile getirir.⁹⁴

Bregel'e göre olayları gün gün ayrıntılarıyla anlatan Mûnis'e bu rahatlığı sağlayan iki neden vardır: Birincisi, *Firdevsü'l-İkbâl* yazarının, hanla birlikte

⁹¹ Bregel age. S.16

⁹² Bregel age. S.16

⁹³ Bregel age. S.17

⁹⁴ Bregel, age. s. 27; Fİ, 68a/7

katıldığı önemli askerî olaylara doğrudan tanıklık etmesi; ikincisi ise aldığı notlar ve kendisinin ya da başkalarının tuttukları günlüklerdir.⁹⁵

Bregel'e göre, eserin yazımını tamamlayan Âgehî'nin kullandığı kaynaklar da, daha çok arşiv belgelerine dayanmaktadır. Onun anlattığı tarihî olaylar, kendisinin çocukluk dönemini rastlayan 1812-1825 yıllarıdır. Bu yüzden olaylara bizzat tanıklık etmesi söz konusu değildir. Kendisi de hem yazılı hem de sözlü kaynaklardan yararlandığını ifade etmektedir; fakat yazılı kaynaklara bir şekilde atıfta bulunsa da sözlü kaynakları, bir yer dışında, anmaz. Bu yüzden Âgehî'nin Mûnis'ten kalan vesikaları kullanıp kullanmadığı sorusu belirsiz kalır.⁹⁶

Bregel'e göre, *Firdevsü'l-İkbâl*,in Ebu'l-Gâzî'nin *Şecere-i Terākime*'siyle karşılaştırıldığında, sınırlı sayıda, seçkin ve okumuş kişinin okuması için yazıldığı görülür. Bu yüzden de *Şecere-i Terākime*'nin “beş yaşındaki bir çocuğun bile anlayabileceği” sadeliğinin aksine *Firdevsü'l-İkbâl* daha süslü, şiirsel ve üsluplu bir dil yapısına sahiptir.⁹⁷ Âgehî de Mûnis de Kongrat Hanedan'ının resmî tarihçileridirler ve amaçları, atalarıyla birlikte Eltüzer ve Muhammed Rahim Hanları yüceltmektir. Ayrıca eserde bu sülalenin Cengiz soyundan geldiğinin tarihsel temellerini meşrulaştırmak gibi örtülü bir amaç daha vardır. Bu nedenle *Firdevsü'l-İkbâl*'i tarafsız bir tarihî eser olarak kabul etmek de mümkün görünmemektedir.⁹⁸

Firdevsü'l-İkbâl'de en üslûplu yerleri, metnin içine serpiştirilmiş nazım parçalarıdır. Başta mesnevi olmak üzere nazm, kıta, şiir, kaside, terakib-i bend, tarih, rubâî, gazel, beyt, ferd, mısra başlıkları altında ve çeşitli uzunluklarda toplam 767 nazım parçası bulunan eser, toplam 3429 dize ve 6 bağımsız mısradan oluşmaktadır.

⁹⁵ Bregel, age. s. 29

⁹⁶ Bregel, age. s. 30

⁹⁷ Bregel, age. s. 32

⁹⁸ Bregel, age. s. 31

Tüm nazım metinleri, *Firdevsü'l-İkbāl*'in altında birini kaplar.⁹⁹ 19'u Farsça ve 9'u Çağatayca olmak üzere 28 nazım parçası (toplam 286 dize ve 3 bağımsız mısra) başka şairler tarafından yazılmıştır. Eserde yer alan diğer 16 Farsça nazım parçası ise tarih düşürmek amacıyla Mûnis'in kendisinin yazdığı şiirlerdir.¹⁰⁰

Eserde Arapça aylar ve yıllar yanında on iki hayvanlı Türk takvimi de kullanılmıştır: *Sene sittin ve sitte-mi'ayede Şirvân'nın hudūdıda Hülâgü bile maşaff kıldı* (42a-6); *Sene miñ yüz yigirme sekizde it yılı Çınarân hudūdığa Berdâr yolu bile sipâh tarttı.* (68a/1); *Ve Lu yılı kim Kılmağ'nın Torğavut élidin Mergen Tayşı, Oqça-Töpe, Toğul dégen üç töre köp Kılmağ bile Hazārâsb'dın Darğan ğaça çapıp durur érdi.* (60a/2); *Ve sene hicrî miñ dağı yüz yigirme yetide Biçin yılı Meşhed'de kim rafızî, bîmân Rüstem 'Alî Hân Şāmlu müsülmānlar bile mü'minlerğa ĩzā yétkürürler érdi.* (67a/2)

Firdevsü'l-İkbāl'de kişi ve yer adlarıyla ilgili de açıklamalara yer verilmektedir: *Anı Ebü'l-Ġāzî Hân oğulçılây perveriş kıılıp Anuşa Hân bile bir yérde ulğayıp durur érdi. Ol cihetdin anı Seyyid Bék Sulţān dérlér érdi.* (94b/2); *'Abdü's-Settār Bay Béş- Qal'a ve Teke ve Salur leşkeri bile Yomut üstiğa hareket kıılıp 'Arabhāne şūr-istānın kim Mīzan hem dérlér mu'asker kıılıp tüştü.* (98b/4); *Anuş bin Şiş: Anı ins hem dérlér tevārih ehlide ihtilāf bar durur kim Anıñ anası perî ħāifesidin érdi.* (18b/3); *Tūrān zemīnni tevābi'ātu bile Yāfeş'ğa bérđi bu cihetdin anı Ebü'l-türk dérlér.* (22a/2); *Tüneç: Anı Fūdek hem dérlér 'ākil ve devletliğ pād-şāh durur érdi.* (23b/7); *Ve ol mevzi'ğa Ergenekon at koydılar. Ya'nî kemer-i tünd démek. Rivāyet durur kim Kıyan bile Negüz'nin sālīm kutulup tağğa kirgenlerin Tūr ve Söyünç Hân ma'lūm kıılıp kélip ol dereni mesdūd kıldılar.* (43b/15)

Ayrıca eserde Türk boylarına, onların yaşadıkları coğrafyaya ve efsanevî tarihlerine –rivayetlere dayandırılarak– yer verilmektedir: *Yayık suyının yaqasında*

⁹⁹ Bregel, age. s.34

¹⁰⁰ Bregel, age. s.35

Qıpçaqdın başqa el yoq érdi. Tört miñ yılğaça ol yerlerde olturdılar. Anıñ üçün ol yurtını Deşt-i Qıpçaq dérler. (28b/14); Hân anıñ hâlıdın āġāh bolğaç at ve azuq bérıp çerig bile barma kal aç dédi. Hâlā Halaç dérler. Halaç kabaili anıñ neslidin munşa'ib dururlar. (27b7)

Eserde anlamın bilinmeyebileceği durumlarda kelimeye açıklamalar getirilmekte, halkın konuştuğu dille ilgili bilgiler verilmekte hatta bir kelimenin farklı dillerdeki karşılıkları açıklanmaktadır: *Mogol tilide kiyevni küregen dérler (86b/10); Halkı 'Arab tilin éşitken érmes.(26b/2); Andın soñra yürüp Hıtay ve Çörçüt'ni alıp Tankut'ni hem musahhar kıldı kim Tācık anı Tübet dé. (28a-15); Hâlā ikinçi kâfını kef-i 'acemī bitip Kongrat dérler. (35a/4); Bir uluġ sırtlan kim anı bu çağlarda devlete bóri dérler. Begāyet muzırr maħlūq durur. 'Arab zābu' ve 'arfā dé ve Fārisī keftār dé. (92b/1)*

Sonuç olarak *Firdevsü'l-İkbāl*, Orta Asya tarihi ve coğrafyası üzerine çalışanlar kadar Türk dili, edebiyatı ve kültürü üzerine araştırmalar yapacak olanlar için de büyük bir öneme sahiptir.

1.2.3.1. Eser Üzerine Yapılan Çalışmalar¹⁰¹

Firdevsü'l-İkbāl'i değilse bile yazarları Mûnis ve Âgehî'yi Batı'da tanıtan ilk kişi, 1863'te Hiva'da bulunan H. Vámbéry'dir. 1873'te Hiva'yı işgal eden Rus ordusunda bulunan Rus oryantalist A. L. Kuhn, *Firdevsü'l-İkbāl*'in bir nüshasını keşfetmiş ve aynı yıl, Taşkent'te çıkan bir gazetede bununla ilgili bir makale yayımlamıştır.¹⁰² Mûnis ve Âgehî'nin tarih eserleri üzerinde ciddi olarak duran ilk araştırmacı Barthold'tur. Orta Asya ve Türkistan üzerine yaptığı çeşitli araştırmalarda Barthold, bu eserlerden sıkça söz etmiş, hatta *Firdevsü'l-İkbāl*'in yaklaşık dörtte birini yayına hazır hale getirmiş, ancak bilinmeyen nedenlerden dolayı daha sonra bundan

¹⁰¹ Bu bölüm, Bregel'den çevrilmiş Türkiye'de yapılan son çalışmalar eklenmiştir.

¹⁰² Bregel, a.g.e., s. 36

vazgeçmiştir.¹⁰³ Leningrad’da bulunan *Institute of Oriental Studies* tarafından Karakalpak tarihinin kaynak eserleriyle ilgili 1935’te yapılan bir yayımda A. N. Samoylovich, *Riyāzū’-d-devle* ile birlikte *Firdevsü’l-İkbāl*’den de bazı parçaları Rusçaya çevirmiştir. Yine *Institute of Oriental Studies*’in 1938’deki Türkmen tarihi üzerine yayımladığı çalışmada P. P. Ivanov, A. K. Borovkov ve Z. Aksakov Mûnis ve Âgehî’nin tarih eserlerinden kısa çeviriler yapmışlardır.¹⁰⁴ 1961’de Q. Munirov Mûnis, Âgehî ve Beyânî’nin tarih çalışmalarını değerlendiren *Munis, Agehî ve Beyanî’ning Tarihî Asarları* (1960) adlı Özbekçe bir kitap yayımlamıştır.¹⁰⁵ 1965’te Leningrad *Institute of Oriental Studies*’deki Türkçe yazmaların kataloğu yayımlanmış, bu katalogta Mûnis ve Âgehî’nin yazma eserleri hakkında açıklamalara da yer verilmiş, ayrıca C 571 nüshasının Mûnis ve Âgehî’nin elinden çıkan özgün yazma olduğu kaydedilmiştir.¹⁰⁶ 1979’da *Firdevsü’l-İkbāl*’nin Helsinki nüshası yayımlanmıştır.

Eser üzerine en kapsamlı çalışma Yuri Bregel tarafından yapılan *Firdaws al-ikbāl, History of Khorezm* adlı çalışmadır. Bregel, *Firdaws al-ikbāl, History of Khorezm* adlı bu çalışmasında, *Firdevsü’l-İkbāl*’in Leningrad nüshalarını karşılaştırmıştır. Bu çalışmasında Bregel manzum bölümleri çok sınırlı olarak İngilizceye çevirmiş, büyük bir bölümüne yer vermemiştir. Özellikle bizim üzerinde çalışma yaptığımız 1b-100a varakları arasındaki 1b-35b varaklarının önemli bir bölümü ya özetlenmiş ya da atlanmıştır. Burada geçen Özel adlara da dizinde yer verilmemiştir.

Türkiye’de *Firdevsü’l-İkbāl* üzerine ilk yazı yazarlar 1909’da Necip Asım ve 1933’te Abdülkadir İnan’dır. Necip Asım, Türk Derneği adlı derginin 2. ve 3. sayılarında “*Firdevsü’l-İkbāl*” başlıklı iki yazı yayımlamıştır. Birinci yazısında, Özbeklerin tarihi hakkında kısa bir bilgi verdikten sonra Özbeklerin hâkimiyetindeki

¹⁰³ Bregel, a.g.e., s. 39-41.

¹⁰⁴ Bregel, a.g.e., s. 41.

¹⁰⁵ Bregel, a.g.e., s. 42.

¹⁰⁶ Bregel, a.g.e., s. 42-43

Harezm bölgesinde gelişen edebî faaliyetlerin tarihini anlatmıştır¹⁰⁷. 3. sayıda ise *Firdevsü'l-İkbâl*'i tanıtmıştır. Abdülkadir İnan, ise 1933'te “*XIX. Asır Türkistan şair ve tarihçilerinden Şir Mehmed Munis 1778-1828*” başlıklı bir yazı kaleme almıştır¹⁰⁸. Zeki Velidi Togan ve Fuad Köprülü de *İslam Ansiklopedisi*'nde kısaca *Firdevsü'l-İkbâl* hakkında bilgiler vermişlerdir.¹⁰⁹ Kemal Sılav ise TDAY Belleten 1989'da “*Türkolojide Yeni Bir Yayın: History of Khorezm*” başlıklı yazısıyla, Yuri Bregel'in yayımladığı *Firdaws al-ikbâl, History of Khorezm* adlı eserinin giriş bölümü özetlemiştir¹¹⁰.

1995 yılında Yard. Doç. Dr. Paki Küçüker yönetiminde Fuat Öründü tarafından esererin ilk yirmi varacağı üzerine bir lisans bitirme tezi yapılmıştır.¹¹¹ Ayşegül Kahraman Ocak 2010'da “*Firdevsü'l-İkbal (1a-40b Varaklar) (İnceleme-Metin-Sözlük)*” adlı yüksek lisans tezi hazırlamıştır¹¹². Son olarak ise Mustafa Tanç tarafından eser *Munis Hârezmî, Firdevsü'l- İkbâl* adıyla 2011 yılında yayımlanmıştır. Dizin, sözlük ve dilbilgisine yer verilmeyen eserde Hive Hanlığı tarihi ve edebiyatına yer verilmiş, Mûnis tanıtılmış ve eser hakkında bilgiler verilmiştir.¹¹³

Ayrıca *Firdevsü'l-İkbâl* tarih araştırmacılarının da ilgisini çekmiş ve bu alanda çalışmalara kaynaklık etmiştir: Salih Yılmaz, 2003 yılında Türk Dünyası

¹⁰⁷ Necip Asım, “*Firdevsü'l-İkbâl 1*”, Türk Derneği, Matbaa-i Hayriye ve Şürekası, İstanbul 1328, no 2, s. 68-71. Bu yazıların çevirisi için bkz. Cüneyd Okay (Haz.), **Türk Derneği**, Akçağ, Ankara 2006, s. 80-84 (I. yazı) ve 92-96 (II. yazı).

¹⁰⁸ Abdülkadir İnan, **XIX. Asır Türkistan şair ve tarihçilerinden Şir Mehmet Munis 1778 -1828**”, Azerbaycan Yurt Bilgisi, Bürhaneddin Matbaası, İstanbul, 1933, no 2, sayı 13, s. 17-20.

¹⁰⁹ Bkz. Zeki Velidi Togan, “*Hârezm*”, İA, c. 5/1, MEB yayınları, Eskişehir 1997, s. 256 ; Fuad Köprülü, “*Çağatay Edebiyatı*”, İA, c. 3, MEB yayınları, Eskişehir 1997, s. 321. (İA'nın tezde kullanılan baskısı 1945 baskısının tıpkıbasımıdır.)

¹¹⁰ Kemal Sılav, “*Türkolojide Yeni Bir Yayın: History of Khorezm*”, TDAY Belleten 1989, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1994, s. 389-393.

¹¹¹ Fuat Öründü, “*Firdevsü'l-İkbâl (1a-20b) Varakları İnceleme, Metin, İndex*” Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Van

¹¹² Ayşegül Kahraman, “*Firdevsü'l-İkbal (1a-40b Varaklar) (İnceleme-Metin-Sözlük)*” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) (Dan. Doç. Dr. Mustafa Tanç), Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş Ocak 2010.

¹¹³ Doç. Dr. Mustafa Tanç, *Munis Hârezmî, Firdevsü'l- İkbâl*, Laçın Yayınları, Kayseri, 2011

Araştırmaları Dergisi'nde “*Munis ve Agehi'nin “Firdevs-ül İkbāl” adlı eserinde geçen Karakalpak Hive Hanlığı Münasebetlerine Dair Kayıtlar*” başlıklı bir makale kaleme almış¹¹⁴ Muhammed Bilal Çelik ise, Mayıs 2004'te “*Firdevsü'l-İkbāl'e Göre Hive Hanlığı Tarihi ve Devlet Teşkilatı*” adlı bir yüksek lisans tezi yazmıştır.¹¹⁵

1.3. METNİN KURULUŞU

Mûnis Harezmi ve Muḥammed Rızā Āgehī'nin Firdevsü'l-İkbāl'i Dil Özellikleri-Metin- Dizin-Sözlük (1b-100a) adlı bu çalışmada, Çalışmaya temel teşkil eden İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi'nde T82 kayıt numaralı nüsha İ olarak adlandırıldı.Yuri Bregel neşri B ve Taşkent nüshası ise T olarak adlandırılmıştır. Bu üç metin karşılaştırılarak metin kuruldu. Nüsha farklılıkları dipnotlarla gösterildi. Metinde geçen Arapça, Farsça ibareler ile Ayet, hadis ve dualar Arap harfleriyle yazıldı. Bunların Türkçeleri çalışmanın sonunda verildi. Ayrıca:

1. Yazım hataları, harf eksiklikleri, yazım tutarsızlıkları dipnotlarda gösterildi.
2. Metni kurarken mecbur kalmadıkça nokta ve kesme işareti dışında noktalama ve imlâ işareti kullanmamaya özen gösterildi.
3. Yer ve kişi adlarının yazımında, yaygın kullanıma sahip özel adlarda geleneksel kullanım esas alındı. Ancak yazımında tereddüt edilen özel adlarda Yuri Bregel'in *Firdaws al- İqbāl History of Khorezm* adlı eserinin dizininden yararlanıldı. Bregel, Oğuznâmelere dayalı, efsânevî tarihin anlatıldığı (35b'ye kadar) bölümleri

¹¹⁴ Salih Yılmaz, “Munis ve Agehi'nin “Firdevs-ül İkbāl” adlı eserinde geçen Karakalpak Hive Hanlığı münasebetlerine dair kayıtlar”, Türk Dünyası Araştırmaları, sayı 145, Temmuz- Ağustos 2003, s. 151-188.

¹¹⁵ Muhammed Bilal Çelik, “Firdevsü'l-İkbāl'e Göre Hive Hanlığı Tarihi ve Devlet Teşkilatı” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), (Dan. Prof. Dr. Mehmet Alpargu), Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya Mayıs 2004.

özetleyerek ya da eserinde hiç yer vermeyerek geçtiği için bu bölümde geçen özel adlarda problemlili olanlar tahmini olarak okunmuştur.

4. Arapça ve Farsça kelimeler Türkçenin ses uyumlarına göre okundu.

5. Ve bağlacı nazımda “u, ü, vu, vü, ve” biçiminde okunurken, nesirde çoğunlukla ve biçiminde yazıldı.

6. Farsça birleşik ad ve sıfatlar arasına kısa çizgi (-) kondu.

7. “bî”, “nâ” gibi Türkçede yaygın kullanılan ön takılar arasına kısa çizgi (-) konmadı.

8. Nazım bölümleri okuma kolaylığı sağlaması açısından nesir bölümünden ayrılarak her mısra ayrı satırda yazılmak suretiyle gösterildi.

9. Metinde kelimeyle bitişik yazılan bağlaç ve unvanlar ayrı yazıldı.

Dizin ve sözlük bölümünde metinde geçen tüm kelimeler gösterildi ve anlamlandırıldı. Ancak çevirisi farklı bağlamlarda farklı yorumlanabilecek ya da kalıp olarak Türkçede yerleşmiş Arapça ibarelerin Türkçelerine yer verilmedi. Bunların yanında;

1. Türkçe olmayan kelimelerin kökeni (<) işaretinden sonra belirtildi. Türkçe telimelerin kökeni belirtilmedi. Türkçe kelimelerden sonra iki nokta (:) kondu ve kelimenin anlamı verildi.

2. Yanlış yazılan veya farklı yazılan sözcüklerde (→) işaretiyle geçtiği diğer kullanıma gönderme yapıldı.

3. Özel adlar dizininde, kişi adları ve boy adları, coğrafî yer adlarından ayrıldı.

1.4. ÇALIŞMANIN AMACI

Mûnis Harezmî ve Muḥāmmmed Rızā Āgehî'nin Firdevsü'l-İkbāl'i Dil Özellikleri-Metin- Dizin-Sözlük (1b-100a) adlı çalışmada, Çağatay Türkçesinin üzerinde sınırlı çalışmalar yapılmış son dönemine ait bir metni çeviri-yazıya aktarmak suretiyle Türk dili ve edebiyatına kazandırmak, dil özellikleri ve söz

varlığını belirlemek ve Türk dili, edebiyatı ve tarihi açısından önemini ortaya koymak amaçlanmıştır.

2. İMLÂ VE DİL ÖZELLİKLERİ

Okunaklı, temiz bir nesta'lik hat ile yazılmış olan *Firdevsü'l-İkbâl*'de Uygur imla geleneği ve Arap-Fars imlâ geleneğinin karışımı olan bir imlâ anlayışı hâkimdir. Nadiren hareketlerin kullanıldığı metinde kararlı bir imlâ anlayışının varlığından söz edemeyiz. Gerek ünlülerin yazımında gerek eklerin bitişik ve ayrı yazımında gerekse ünlü ve ünsüz uyumlarında bir imlâ kararsızlığı ve düzensizliği karşımıza çıkmaktadır. Metinde, aynı cümle içinde aynı kelimenin farklı yazılışlarına bile rastlanmaktadır. Aşağıda yeri geldikçe bunlar örneklendirilecektir.

Eser, nesir-nazım karışık yazıldığı için nazım kısımlarını nesir kısımlardan ayırmak için nazım kısımların başlıkları kırmızı mürekkeple yazılmış, ayrıca mısralar arasına bir üçgenin köşelerini teşkil edecek şekilde üç nokta konulmuştur. Böylece nazım kısımlar nesir kısımlardan ayrılmıştır. Yine Arapça ibareler, dualar, ayet ve hadislerle bölüm başlıkları ve başlık oluşturacak kişi adları da kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Eserde sayfa numarası kullanılmadığı için varak sonlarına bir sonraki varağın ilk kelimesini tespit için reddâde konulmuştur.

2.1.YAZIM ÖZELLİKLERİ

2.1.1. Ünlülerin Yazımı

Firdevsü'l-İkbâl'de Türkçe kelimelerin yazımında **a, e, é, ı, i, u, ü, o, ö** olmak üzere dokuz ünlü tespit edilmiştir. Bu ünlülerin yazımında; elif (ا), vâv (و), yâ (ي), hâ-yı resmiye (ه) ve medli elif (إ) kullanılmıştır.

/a/ ünlüsü

/a/ ünlüsü, kelime başında genellikle medli elifle (إ) yazılmıştır: *anıñ* **آنيڭ** (3b/17), *açılıp* **آچىلىپ** (22a/7), *adaşıp* **آداشىپ** (59b/17), *ağzımğa* **آغزىمغه** (26a/3), *aņa* **آنكا** (58a/3), *ağası* **آقاسى** (31b/16), *alar* **آلار** (34a/2), *atası* **آتاسى** (37b/2), *az* **آز**

(44b/11), *alışdılar* أليشدیلار (30b/14), *alma* آلمه (53b/13), *artuq* آرتوق (80b/15), *atğandın* آتغاندین (49b/15), *ataldı* آتالدى (36b/10)

Az da olsa /a/ ünlüsü kelime başında elifle (ا) de yazılmaktadır: *açıldı* اچیلدى (34a/14), *arasığa* اراسیغه (44a/8), *arasıda* اراسیدا 45b/3, *aradın* ارادین (46a/13)

Ortada /a/ ünlüsü çoğunlukla elifle (ا) yazılmaktadır; ancak çok heceli kelimelerde, çoğunlukla birinci hecede olmak üzere elifin yazılmadığı örneklere de rastlanmaktadır: *açğan* اچغان (8b/15), *talap* تالاپ (74a/17), *alar* الار (39b/11), *adaşıp* آدایشپ (59b/17), *andaq* آنداق (60a/14), *bağlandı* باغلاندى (31b/10), *çağdadur* چاغدادور (11a/6), *karılığ* قاریلیغ (32b/1), *yaman* یامان (13b/2); *yakasıda* یقاسیدا (25b/9), (28b/14), *savaşlarığa* سواشلاریغه (4a/2), *tağası* طاغاسی (83b/1), *karıntaşı* قرینتاشی (50b/5), *yağ-ma+sı* یغماسی (7a/14)

Kelime sonunda /a/ sesi elif (ا) veya hâ-yı resmiye (ه) ile yazılmaktadır: *aña* انكا (47a/9), *Bāmdādğaça* بامداداچه (12b/14), *suda* سوده (69a/12), *suğa* سوغه (69a/12), *sonra* سونکرا (27b/12), *aka* اقا (78a/6); *başka* باشقه (88b/3), *barça* بارچه (10b/2), *açsa* اچسه (30b/5), *alma* المه (53b/13).

/e/ ünlüsü

/e/ ünlüsü kelime başında elifle (ا) yazılmıştır: *eyledi* ایلادی (30a/5), *ey* ای (90b/3)

Ortada genellikle elifle (ا) yazılmasına rağmen birinci hecede, yazılmadığı örnekler de vardır:

eylemeklik ایلاماکلیک (94a/4), *ileyğa* ایلیغه (56b/1), *émçek* ایمچاک (26a/3), *érteñ* ایرتانه (89b/15), *işler* ایشلار (11b/16), *kélməs* کیلماس (24a/10), *kérek* کیراک (19a/7) *séver* سیوار (26b/17), *süyenüp* سویانوب (11b/9); *keydürüp* کیدوروب (91b/17), *seksen* سکسان (55a/1), *sekkiz* سکیز (50b/9), *seniñ* سنینک (40a/16), *çerig* چریک (89a/4), *yetişgeç* یتیشکاج (54b/16)

Bir örnekte üstünle gösterilmiştir: men مَن (9a/17)

/e/ ünlüsü kelime sonunda hâ-yı resmiye (◌e) ile, nadiren de elifle (l) gösterilmiştir: bérse بیره (35a/12), bile بيله (90b/10); *sözde* سوزدا (88a/3), *béglerige* بیکلاریکا (45a/3), ige ایکا (54b/5), *tilime* امیلتیت (2b/13).

/é/ ünlüsü

Mevcudiyetini Eski Türkçeden beri takip edebildiğimiz ve Nevâyî tarafından Muhakemet'ül- Lügateyn'de de örneklerle bahsi geçen¹¹⁶ kök ünlüsü olarak kapalı e /é/ bütün Çağatay sahası metinlerinde olduğu gibi Fİ'de de kullanılmaktadır.

/é/ ünlüsü söz başında elif-yā (ا, ی) ile; kök hecede ise yā (ی) ile yazılmaktadır: *égesi* ایکاسی (48a/17), *égilip* ایکلیب (34b/15), *élniñ* اینینک (35b/2), émçeķiñni ایمچاķینک (26a/3), *érteñ* ایرتاتک (89b/15), *éşiklik* ایشیکلیک (21b/9), étekidağı ایتاķیداغی (65a/8); *bérđi* بیردی (16b/4), *bél* بیل (78b/1), *dék* دیک (84a/14), *kéltürüp* کیلتوروب (22b/4), *kéme* کیمه (20b/13), *sékkiz* سیگیز (41b/17)

Şahıs zamiri “sen”in ekleşmesiyle oluşan ikinci tekil şahıs eki bazen kapalı ”é” ile bazen “e” ile yazılmaktadır: *‘Avaž Mīrāb’niñ oğlı mu- sén* (80a/13), *Aña müşābih kōrünür-sen* (80a/14)

/ı/ ünlüsü

Kelime başında yalnız ısığ ve ılıgamak kelimelerinde görülen /ı/ ünlüsü (ا, ی) ile yazılmıştır: *ılıgap* ایلغاب (66b/11), *ısığ* ایسیغ (51a/7, 93a/16)

Tarihî kaynaklarda “İrkıl H̄āce” biçiminde okunması gelenekleşen ve metnimizde ارقل biçiminde yazılan kelime geleneğe uyularak “İrkıl” biçiminde okundu. Dolayısıyla /ı/ ünlüsü bir kelimedede de sadece elifle yazılmıştır: *İrkıl* ارقل (31a/13)

¹¹⁶ Tarihî Türk Lehçeleri **Metinlerinin Transkripsiyonlanmasında Kapalı é/i Meselesi**, Timur Kocaoğlu, Türk Kültürü, Sayı 483-484, S. 266

Kelime ortasında /i/ ünlüsü genellikle yā (ى) ile yazılmaktadır: *açıldı* آچىلدى (10b/7), *ısıg* ايسىغ (51a/7), *ağzımğa* آغزىمغه (26a/3), *ağır* آغىر (55a/9), *alışdılar* آلىشدىلار (30b/14), *anıñ* آنىنك 45b/12, *arıq* آرىق (61a/14), *ayırip* آيرىپ (67a/16), *balıq* بالىق (19a/15), *barış* بارىش (81a/1), *çıkar* چىقار (44a/9), *ısıg* ايسىغ (51a/7), *kalın* قالىن (51a/12), *karıntaşy* قرىنتاشى (50b/5), *kılor* قىلور (50a/1), *kızıl* قىزىل (77b/7), *sınuq* سىنوق (8a/2)

Kimi örneklerde kelime ortasında ünlünün yazılmadığı da olmaktadır: *kıımız* قىمىز (30a/13), *kıırk* قىرک (20b/13), *tapılor* تاپلور (29b/9), *yıgaç* يىغاچ (20b/13)

Metnimizde /i/ ünlüsünün bazen çengelinin yazıldığı ancak noktalarının konulmadığı örneklerle de rastlamak mümkündür: *kılçık* قىلچىق (69b/11), *kılıç* قىلىچ (59b/4)

Kelime sonunda /i/ ünlüsü yā (ى) ile yazılmaktadır: *altı* آلتى (53a/4), *ayaqçı* آياقچى (84a/17), *dağı* داغى (43b/3), *kanı* قانى (42a/17), *karşı* قارشى (51a/5), *oğrı* اوغرى 8a/15

/i/ ünlüsü

Kelime başındaki /i/ ünlüsü (i, ى) ile yazılmıştır. Bazı örneklerde noktaları konulma-mıştır: *élçi* اىلچى (30b/15), *içre* اىچرا 2a/6; *içide* اىچىدا (23a/17), *içkeri* اىچكارى (51a/1), *ige* اىكا (54b/5), *ikki* اىكى (1b/4), *ikiz* اىكز (24b/3), *ileyğa* اىلايغه (56b/1), *ini* اىنى (44a/17), *istemek* اىستاماك (46a/12)

Kelime ortasında /i/ ünlüsü (ى) ile yazılmıştır: *bizniñ* بىزنىك (34a/9), *çerig* چرىك (19b/9), *égilip* اىكىلىپ (34b/15), *égirip* اىكريب (67a/6)

Yigit sözcüğünde yâ'nın çengelleri yazılmış ancak noktaları konulmamıştır: *yigit* يىگىت (28a/10)

Kelime ortasında /i/ ünlüsünün yazılmadığı örnekler de vardır: *ikiz* اىكز (24b/3), *çiçek* چىك (82b/6), *égirip* اىكريب (67a/6), *yiberdi* يىبرىدى 37b/13, *yetişgeç* يىتىشكچ (54b/16), *yigirme* يىكرمه 17a/11

Kelime sonunda /i/ ünlüsü (ى) ile yazılmıştır: *élçi* ایلچی (30b/15), *émdi* ایمدی 8b/8, *içkeri* ایچکاری (51a/1), *ikki* ایگی (1b/4)

/o/ ünlüsü

Kelime başındaki /o/ ünlüsü elif ve vâv (و, ا) ile yazılmıştır; ancak ötre ile gösterildiği örnek de vardır: *oġlan* اوġلان (26a/15), *oġrı* اوġری (18a/15), *oġıdı* اوڤیدی (58b/6), *olsa* اولسه (21a/3), *olturdı* اولتوردی (84b/11), *oġ* اونك (16b/11), *orduda* اوردودا (48b/16), *ortaġa* اورتاġا (19b/10), *otun* اوتون (34a/10); *uġrakların* اۇرقلارین (76b/3)

Kelime ortasında /o/ ünlüsü vâv (و) ile yazılmıştır: *bolur* بولور (43b/13), *boyun* بویون (88a/9), *koynı* قوینی (15b/15), *kozġap* قوزġاب (82b/10), *koşun* قوشون (68a/15), *soġ* سونك (79b/11), *soraşġu* سوراشġو (94a/7), *soyuh* سویخ (66b/6), *toġuz* تونکوز (80b/7), *top* توپ (73a/2), *yoġ* یوق (57b/15)

/o/ ünlüsünün kök hecede ötre (ا) ile gösterildiği örneġe de rastlanmaktadır: *sürme* سُرمة (7b/2), *soraġ* سُرَاġ (94a/7)

Bir örnekte de kök hecede /o/ ünlüsü gösterilmemiştir: *soylamış* سیلامیشى (31a/4)

/ö/ ünlüsü

Kelime başındaki /ö/ ünlüsü elif ve vâv (ا, و) ile yazılmıştır: *öçmek* اوچماك (25a/13), *öldi* اولدی (42b/12), *öptiler* اوپتیلار (61a/6), *örgetkey* اوركاتکای (22b/14), *örtenür* اورتانور (6a/1), *ötkerdi* اوتکاردی (2b/1), *ötrü* اوترو (34b/15)

/ö/ ünlüsü kelime başında ötreli elifle (ا) de yazılmıştır: *öyle* أیلا (5b/11)

Kök hecede ve kelime içinde /ö/ ünlüsü vâv (و) ile yazılmıştır: *bölek* بولاك (81a/3), *böri* بورى (6a/8), *böyle* بویله (82a/4), *köterdi* کوتاردی (34a/5), *köydürür* کویدورور (11a/11), *köz* کوز (10b/16), *töre* توره (60a/3), *tört* تورت (59a/3), *töşeldi* توشالدى (10b/8), *yörüş* یوروش (28b/17)

/u/ ünlüsü

Kelime başındaki /u/ ünlüsü elif ve vâv (ا, و) ile yazılmıştır: uçmaq اوچماق (7a/12), *uçgun* اوچغون (33a/3), *ugurlap* اوغورلاب (79b/4), *ulgayıp* اولغایب (27a/15), *uluğ* اولوغ (87a/16), *ulus* اولوس (82b/1), *urdu* اوردی (86b/16), *uruğ* اوروغ (59a/8), *uruş* اوروش (51b/12), *uşbu* اوشبو (50a/1), *uzak* اوزاق (72a/13)

Kelime başındaki /u/ ünlüsü ötreli elifle de (ا) yazılmaktadır: *uğraqların* اغرقلارین (76b/3)

Kelime ortasındaki /u/ ünlüsü vâv (و) ile yazılmıştır: *burun* بورون (69b/5), *uçgun* اوچغون (33a/3), *uzun* اوزون (21b/7), *togurdu* توغوردی (28b/7), *toğkuz* توقوز (37a/1), *toldurup* تولدوروب (2a/6), *turguzur* تورغوزور (76b/8), *olturtup* اولتورتوب (19b/1), *buyrukı* بویروقی (77a/4), *buyurup* بویوروب (78b/16), *kuruk* قوروق (11a/10)

Kelime ortasındaki /u/ ünlüsü ötre ile de yazılmıştır: *suyurğal* سئورغال (87a/16)

/u/ ünlüsünün kelime içinde yazılmadığı bir örneğe rastlanmıştır: *tosun* توسن (46b/13)

Kelime sonundaki /u/ ünlüsü vâv (و) ile yazılmıştır: *uşbu* اوشبو (50a/1), *soraşgu* سوراşغو (94a/7)

ü/ ünlüsü

Kelime başındaki /ü/ ünlüsü elif ve vâv (ا، و) ile yazılmıştır: *üç* اوچ (18b/17), *üçevniñ* اوچاونینک (36b/11), *üçün* اوچون (45a/4), *ündep* اونداب (91b/13), *üstığa* اوستیغه (69a/11), *üze* اوزا (86a/11)

Kelime ortasındaki /ü/ ünlüsü vâv (و) ile yazılmıştır; ötre (ا) ile yazıldığı örneğe rastlanmamaktadır: *bütüp* بوتوب (53b/8), *üzüm* اوزوم (53b/14), *yörüş* یوروش (28b/17), *öylük* اویلوک (79b/5), *köprükiğa* کوپروکیغه (63a/16)

Kelime sonundaki /ü/ ünlüsü vâv (و) ile yazılmıştır: *köydürgü* کویدورگو (53a/1), *ötrü* اوترو (34b/15)

2.1.2. Ünsüzlerin Yazımı

/ç/ ünsüzü

/ç/ ünsüzü Türkçe ve alıntı kelimelerde genellikle çim (چ) ile yazılmıştır: *çağda* چاغدا (71b/6), *çağurub* چاقوروب (68b/8), *çapğanda* چاپغاندا (68a/8), *uçrap* اوچراب (49b/9), *içre* ایچرا (2a/6), *üç* اوچ (18b/17), *içkeri* ایچکاری (51a/1)

Sıra sayılarında *+lençi* eki /ç/ cim (ج) ile yazılırken *+(I)nçI* eki bazen cim (ج) bazen çim (چ) ile yazılmıştır. Ancak sistematik bir biçimde ikinci örnekte yâ'nın noktaları konmamıştır. *ikilençi* ایکی لانجی (37a/9), *üçlençi* اوچلانجی (37b/4), *yegirmelençi* یگرمه لانجی (39a/1); *üçünçi* اوچونجی (38b/12), *ikinci* ایکینجی (38b/13), *törtünçi* تورونجی (9b/12), *sekkizinçi* سگیزینجی (32b/6)

Aynı kelimenin yazımında da tutarsızlıklar söz konusudur: *yığaç* ییغاج (20b/13); *yığaç* ییغاج (28b/7)

/p/ ünsüzü

/p/ ünsüzü alıntı sözcüklerde söz başında pe (پ) ile yazılmaktadır. Türkçe sözcüklerde gerek söz içinde gerekse kelime sonunda pe (پ) ile yazılmaktadır; ancak be (ب) ile yazıldığı örnekler de vardır. Kelime sonunda daima be (ب) ile yazılmaktadır: *çaptı* چاپتی (63a/1), *tapıp* تاپیب (56b/13), *köp* كوب (95a/4), *tüpe* توپه (59a/4), *köprükiğa* کوپروکیغه (63a/16), *talap* تالاب (74a/17)

/ŋ/ ünsüzü

Genizsi /ŋ/ ünsüzü düzenli olarak (نك) ile yazılmaktadır: *miŋ* مينك (17a/10), sonra *sonkra* سونکرا (89b/11), *téŋiz* تينگيز (66b/12)

/g/ ünsüzü

/g/ ünsüzü sözcük kök ve eklerinde kef (ك) ile yazılmıştır: *çerigige* چريگيگا (38a/15), *dégenğa* اغن اگي د (50b/14), *déğil* دی گيل (94a/4), *égirip* ب يگ ي ا (67a/6), *éliglep* بال گ ي ل ي ا (69a/15), *imgek* ك اگ م ي ا (33b/8), *körgeç* كورگاچ (80a/13), *körgüzdi* كورگوزدی (9a/7), *yegirme* يگرمه (31b/1)

/t/ ünsüzü

Türkçe kelimeler düzenli olarak te (ت) ile yazılmışlardır. Eski Anadolu Türkçesinde olduğu gibi tı (ط) kullanılmamıştır. Görülen geçmiş zaman ekinde görülen ötümsüzleşme (-d-> -t-) metinde ikili bir yazım özelliğinin görülmesine neden olmaktadır: *tüşti* توشتی (26b/10), *tüşdi* توشدی (23b/11); *uruşdı* اوروشدی (55b/10), *uruştı* اوروشتی (60a/5)

/h/ ünsüzü

İ nüshasında daha sistematik olmak üzere bu ünsüz hem İ hem T nüshalarında çoğunlukla altında bir hemzeyle yazılmaktadır. Bregel, metnini kurarken bu ünsüzü hemzesiz yazmıştır: *hāccnı* حجنی (65a/17), *havālīsīğa* حواليسيه (74a/16), *Muḥammed* محمد (78a/17), *iḥsānāt* احسانات (89a/17)

2.1.3. Hareke ve Yazı İşaretlerinin Kullanılışı

2.1.3.1. Üstün

Çoğunlukla alıntı kelimelerde olmak üzere *Firdevsü'l-İkbāl*'de üstün kullanılmaktadır: *eyāletğa* آیالتغه (37b/2), *melāḥat* ملاحات (26a/5), *meded* مدد (38a/16), *Burağdın* بُرقدين (37b/16); *İt-barāğ Hān* ايت براق خان (28b/1), *men* من (9a/17), *Çağatay* چغتای (61b/6)

2.1.3.2. Esre

Firdevsü'l-İkbāl'in çalışmamıza konu edilen varaklarında esre sadece izâfet kesresi olarak tespit edilmiştir. Bunun dışında okutucu olarak örneğine rastlanılmamıştır: *tārek-i devlet* تارك دولت (5a/7), *seyl-i fenā* سيل فنا (8b/5)

2.1.3.3. Ötre

Ötre gerek kelime içindeki yuvarlak ünlüleri göstermede gerekse bağlama gruplarında “ve” yerine kullanılmıştır: *burç* بُرچ (29a/1), *bürqidin* بُرقدين (37b/16), *müsülmān* مُسلمان (26a/4), *hükümran* حُكمران (27b/10), *suyurğal* سُيورغال (42a/3), *müddet-i ‘ömr* مُدّت عُمر (19a/5), *pür* پُر (61b/2), *murād* مُراد (82b/2); *muḥārebāt ve muḳātelāt* مُحاربات و مُقاتلات (23b/1)

2.1.3.4. Med

Kelime başındaki elif genellikle medli yazılmıştır. Ancak elifin medli yazılması sistematik olmadığı için bu işaretin kullanıldığı ünlülerin uzunluk kısalıklarıyla ilgili bir sonuca varmak mümkün olamamaktadır: *anıñ* آنينك (3b/17), *açılıp* آچيليب (22a/7), *adaşıp* آداسيب (59b/17), *ağzımğa* آغزيمغه (26a/3), *aña* آنكا (58a/3), *aqası* آقاسی (31b/16), *alar* آلار (34a/2), *atası* اتاسی (37b/2), *az* آز (44b/11)

Hemze

Alıntı kelimelerde sondaki hemzeler yazılmamaktadır. Kelime içinde (ء) > (y) değişimleri görülmektedir: *عجایب* > *عجایب* (10b/14), *ضمایر* > *ضمایر* (35b/8), *وضایف* > *وضایف* (67b/9)

Ayrıca Arap imlâ geleneğine uyularak ha'nın (ح) altına çoğunlukla hemze konulmaktadır: *ḥadiṣe* حَدِيثه (16a/13), *ḥeżīz* حَضِيض (66a/10)

He (ه) ile biten kelimelerde izâfet kesresini göstermek için kullanılmaktadır: *avjübü aiām* اوجوبه أيام (62a/12), *mdrse erixān* مدرسه عربخان (62a/15)

Şedde

Gerek alıntı kelimelerde gerekse Türkçe kelimelerde *ikiz ünsüz şedde* ile gösterilmiştir. Ancak Türkçe kelimelerde şedde kullanımı konusunda bir tutarlılık yoktur. Bregel ikiz ünsüzleri şeddesiz yazmıştır. Ancak İ ve T nüshalarında ikiz ünsüzler bazen şeddeli bazen şeddesiz yazılmıştır. Alıntı kelimelerde de şedde kullanılmıştır: *ikki* اَيْكِي (17b/16), *toḳkuz* توقوز (22b/3), *neççe* نِيچِه (47a/6) *allıda* اَلِيدَا (62a/6); *müddet* مَدَّت (19a/5), *elḳışṣā* الْقِصَّة (88b/11), *tekellüm* تَكَلَّم (62a/8)

İzafet Kesresinin Yazımı

İzafet kesresi sonu hâ-yı resmiye (◌) ile biten kelimelerde hemze ile, sonu elif (l) ve vav (v) ile biten kelimelerde ise yâ (y) ile gösterilmiştir: *āvāze-i* اَوَازُهْ عَدَل (37b/6), *Īabıa-yı iḳtidār* قَبْضَةُ اِقْتِدَار (40a/3); *bāzū-yı* اَدَل بَازَوِي (84a/10), *feza-yı vus* اَت فِضَاي وَسَعَت (53b/3)

Ünsüzle bittiği halde tamlananın son harfinin altına esre veya üstüne hemze konularak da izafet yapılmaktadır: *tārek-i devlet* تَارِكِ دَوْلَت (5a/7), *seyl-i fenā* سَيْلِ فَنَا (8b/5); *cāy-ı melāmet* جَائُ تَمَالَم (9b/3)

Bitişik Yazılma

Metinde kelimelerin bitişik yazımına da rastlanmaktadır. Bu tür yazımlar tamamen müstensihin keyfî tercihleridir: *Hasan Hān* حَسَنخان (67a/17), *Çağatay Hān* چَغَاتَايخان (41a/4), *kişi kim* كِشِيكِيم (16a/6), *āb-ı hayāt* اَبْحِيَات (97a/6), *kün kündin* كُونكُونْدِين (97a/3)

Yanlış ve Eksik Yazım

Metnin nüshalarında zaman zaman yanlış yazımlara rastlanmaktadır. Daha çok bir harfin eksik yazılması ya da harflerin noktalarının unutulması şeklinde yazım hatalarına rastlanmaktadır: *zehre* (rehre) رَهْرَه (97b/13), *teşrifin* (teşrīmen) تَشْرِيمَا (96a/17), *ḥāyif* (ḥālīf) خَالِيف (98b/14), *kirge* (B ve T: kizge) كِيرِكَا (51a/10), *yığın*

میںدوردی (99a/14), *tutturup* توتوروب (48b/10), *mindürdiler* میندردیلا B ve T: *aydın* (atıdın) آتی دین B ve T (44b/17) لار (77b/11),

2.1.4. Eklerin Yazımı

Klasik Çağatay imlâsının en önemli özelliklerinden biri, çekim ve yapım eklerinin genel olarak ayrı yazılmasıdır.¹¹⁷ Ancak *Firdevsü'l-İkbâl*'de de ekler, çoğunlukla bitişik yazılmakta, zaman zaman da ayrı yazılmaktadır: *yılğaça* بیلغاچه (28a/12), *bolup* بولوب (79b/16), *yetüşür* يتوشور (35b/5), *neslidin* نسلیدین (35b/7), *h̄āh̄īşimiz* خواهیشیمیز (8b/5) *kaçtı* قاچتی (66a/3) ; *kābızü'l-ervāḡa* قابضالارواح غه (17a/3), *érdiler* ایردی لار (27a/1), *élni* ایل نی (37a/11)

2.1.4.1. Yapım Eklerinin Yazımı

2.1.4.1.1. İsimden İsim Yapan Ekler

+an: Bir kelimedede karşımıza çıkan ek bitişik ve ünlüsüyle yazılmaktadır: *oğ(u)l+an* اوغلان (26a/15)

+çI: Her üç metinde de genellikle sözcüğe bitişik yazılmıştır; ancak ayrı yazıldığı bir örneğe de rastlanmıştır. **+çI** eki ötümsüz bir sesle biten sözcükten sonra çimle (چ) yazılmış, ötümlü seslerden sonra ise cimle (ج) yazılmıştır. Bu yazımdan hareketle ekte bir ötümlülük ötümsüzlük uyumunun varlığından söz edebiliriz. Ancak çalışmamızda ekin imlâsına ilişkin geleneğe uyulmuş ve ek +çI biçiminde okunmuştur. Ekte düzlük yuvarlaklık uyumu yoktur: *béşlençi* بیشلانچی (9b/14); *élçi* قوشچی لیق (30b/15); *okçı* اوچچی (80b/4); *erzāncılığ* ارزانچیلیغ (79b/14); *īuşçılıī* قوشچی لیق (93a/7); *īarğçılıī* قحط چی لیق (79b/14)

+çIk: Metinde iki kez geçen **+çIk** eki eklendiği kelimeye bitişik yazılmaktadır: *kıl+çık+ı* قیلجیقی (69b/11); *Sarāy+çık+da* سرايچیق دا (44a/14)

¹¹⁷ Münevver Tekcan, **Bayram Han'ın Türkçe Divanı**, Beşir Kitabevi, İst. 2007, s. 38

+Daş: Eklendiği kelimeye bitişik yazılmaktadır; ancak herhangi bir fonetik nedene bağlanamayacak şekilde hem ötümlü hem de ötümsüz şekli kullanılabilir. Bregel metnini kurarken +daş biçimini tercih etmiştir; ancak İ ve T nüshaları “karıntaş” biçiminde yazılmış: *yol+daş يولداش* (93b/8); *karın+daş+mız قرينداهش ميز* (69a/5); *karın+taş+lığ قرينتاش ليغ* (69a/5)

+düz: Metinde bir örneğine rastladığımız ek, bitişik yazılmaktadır: *kün+düz كوندوز* (21a/3)

+et: Metinde bir örnekte karşılaştığımız ek, bitişik yazılmaktadır: *köl+et كولات* (79b/8)

+ev: Eklendiği sayı adına “her” anlamı katan **+ev** ekinin ayrı yazılan örneğine rastlanma-mıştır: *bir+ev بيراو* (9a/5), *ik+ev+i ايكاي* (24b/5); *üç+ev+niç اوچاونيچ* (36b/11); *tört+ev+in تورتاوين* (56a/3)

+ey: Bir örnekte rastladığımız ek bitişik yazılmaktadır: *ög+ey اوکاي* (48b/12)

+lençi: Sıra sayıları türeten (**+lençi**) eki, ”iki ve yegirme” kelimelerinde ayrı yazılmasına karşılık diğer sayı adlarına birleştirilerek yazılmaktadır. Metnimizde kalın ünlülü biçimine rastlamadığımız ekte “ç” sesi daima “ج” ile yazılmaktadır: *iki+lençi ايكى لانجى* (83a/13); *yegirme+lençi يكرمه لانجى* (39a/1); *üç+lençi اوچلانجى* (85a/9); *bés+lençi بيشلانجى* (9b/14); *tört+lençi تورتلانجى* (38b/12)

+IXk, +IXğ: İsimden isim türeten **+IXk, +IXğ** eki her üç metinde de çoğunlukla ayrı yazılmıştır. Ancak bitişik yazıldığı örnekler de vardır. **+IXk** ya da **+IXğ** biçimleri tamamen keyfî kullanılmıştır: *peygamberlik پيغمبرليک* (22a/9); *dürahşendeliğ دُرخشنده ليغ* (82a/17); *esirlikdin اسيرليکدين* (67a/9); *eylemeklik ايلاماک* (94a/4); *halāşlık خلاص ليق* (78b/13); *hānliğ خانليغ* (79b/15); *tengligidin تنگليکيدين* (19a/8); *āgāhliğ اکاه ليغ* 57b/7

+IXk, +IXğ: Olumlu sıfatlar türeten **+IXk/ +IXğ** eki, her üç metinde çoğunlukla ayrı yazılmıştır. Ancak bitişik yazıldığı örnekler de vardır: *edeblik ادب*

ليك (23a/10); *başlıg* باشليغ (94a/12); *küçlük* کوچلوك (8a/7), *türlüg* تورلوك (7b/12),
'*adāletliġ* عدالت ليغ (62a/2), *çaġliġ* چاغليغ (95a/1), *himmetliġ* همتليغ (45a/8)

+(X)nçX: Sıra sayıları türetmeye yarayan ek, bitişik yazılmaktadır. Ç sesi daima “ج” ile yazılmaktadır: *iki+nçi* ايكىنجى (19b/14), *üç+ünçi* اوچونجى (19b/14), *tört+ünçi* تورتونجى (19b/15), *sekkiz+inçi* سگيزينجى (32b/6); *orta+nçı* اورتانجى (76a/2)

+sXz: Olumsuz sıfatlar türeten ek eklendiği kelimelerden ayrı yazılmaktadır: *'adedsiz* عددسىز (30b/4); *nihāyetsiz* نهايت سىز (38a/12); *cānsız* جان سىز (46b/2); *orinsiz* اورون سىز (59a/2); *sénsiz* سين سىز (46b/2)

+(X)z: Topluluk sayılı türeten eke metinde bir örnekte rastlanmaktadır ve kelime köküne bitişik yazılmaktadır: *İkiz* ايگيز (24b/3)

2.1.4.1.2. İsimden Fiil Yapan Ekler

+A: Ekin bitişik ve elifle yazıldığı gözlenmektedir. *at+a-dı* اتادى (59a/3); *béz+e-di+ler* بيزاديلار (76a/14); *til+e-di* تىلادى (91b/9); *oy(u)n+a-p* اويناب (80a/13), *yaş+a-p* ياشاب (26a/14), *at+a-l-dı* اتالدى (34a/4), *töş-e-l-di* توشالدى (10b/8)

+Al-: Ekin bitişik yazıldığı gözlenmektedir: *az+al-ip* آزاليب (21a/13), *köp+el-ip* كوپاليب (85a/4)

+Ar-: Ek bitişik yazılmaktadır: *kut+ar-mak* قوتارماق (93a/15); *kök-er-ip* كوكاريپ (79b/7)

+ġa-: Bitişik yazılmaktadır: *çul-ġa-p* چولغاب (51a/10)

+gür-: Bitişik yazılmaktadır: *bél+gür-üp* بيلگوروب (7b/3)

+Ik-: Bitişik yazılmaktadır: *tar+ık-ip* تاريقيب (88a/12), *yol+uġ-dı* يولوقدى (64a/10)

+Kar- : Bitişik yazılmaktadır: baş-*kar*-aal-mas باشقاراآلماس (5a/12), baş+*kar*-*gu* باشقارغو (91a/10)

+Xl- : Bitişik yazılmakta ve düzlük yuvarlaklık uyumuna uymaktadır: *kut+ul*-*dı* فوتولدى (70b/13)

+Xr- : Bitişik yazılmaktadır: *çak+ur-up* چاقوروب (68b/8)

+IA- : Ekin çoğunlukla bitişik, nadiren ayrı yazıldığı gözlenmektedir: *av+la-p* اولاب (25a/2), *bağ+la-dı* باغلادى (78b/1), *baş+la-dı* باشلادى (17a/17), *qış+la-dı* قيشلادى (52b/17); *élig-le-p* لاپ ايليك (69a/15), *bağış+la-p* باغيшлаپ (66a/11), *yol+la-p* يوللاب (44b/17), *taş+la-p* تاشلاب (76b/10)

+taş- : Bitişik yazılmaktadır: *yan+taş-ur* يانتاشور (7a/11)

2.1.4.1.3. Fiilden İsim Yapan Ekler

-(A)z : Bir örnekte karşılaştığımız ekte ünlü yazılmamış ve köke bitişik yazılmıştır: *boğ-az+ı+ğa* بوغزيغه (62b/7)

-çEk : Bitişik yazılmaktadır: *ém-çek+iñ* ايمچاكينك (26a/3)

-(X)k/-(A)k : Çoğunlukla ayrı, bazen bitişik yazılmaktadır: *böl-ek* بولاك (81a/3), *émge-k* ايمكاك (33b/8), *bulğa-k+lar* بولغاقلار (82b/12), *buy(u)r-uk* بويروق (14a/13), *bat-(ı)r-ak* بات راق (11a/16), *qır-ağ* قيراغ (34a/15), *buz-uk* بوزوق (62b/5), *çürü-k* چوروك (28b/6), *sor-ağ* سُراغ (94a/7), *uğra-k+lar+ın* أُغراقلارين (76b/3), *art-uk* ارتوق (20a/13), *émge-k* ايمكاك (33b/6)

-GU : Bitişik yazılmaktadır: *köydür-gü* كويدوركو (53a/1), *sor-aş-ğu* سوراشغو (57b/15), *uy(u)-ku* اويقو (14b/15), *yar-ğu* يارغو (89b/15)

-(X) Ğ/k : Bitişik yazılmaktadır: *quru-k* قوروق (11a/10), *öl-üg* اولوك (16a/7), *sal-ig* ساليغ (75b/6)

-(X) ş: Bitişik yazılmaktadır: *bar-ış* باریش (81a/1), *körün-üş* کورونوش (70a/11), *ur-uş* اوروش (32b/10), *yörü-ş* یوروش (28b/17)

-IA+k: (İsimden fiil yapan +IA-k) Bitişik yazılmaktadır: *kış-la+k+da* قیشلاقدا (53a/1)

-(X): Bitişik yazılmaktadır. Üç metinde de “içim” kelimesinde ekin ünlüsü yazılmamıştır: *öl-üm* اولوم (46a/11), *iç-im* ایچم (93b/4), *yar-ım* یاریم (39b/7)

-mA: Bitişik yazılmaktadır: *sür-me* سُرْمه (7b/2), *yağ-ma+sı* یغماسی (7a/14)

-(A) n / -(X) n: Bitişik yazılmaktadır: *sür-en* سوران (88b/11), *yığ-ın* یغین (99a/14)

-(X) nç: Bitişik yazılmaktadır: *korğ-unç* قورقونچ (27b/17)

-ğUn / -kUn: Bitişik yazılmaktadır: *çap-ğun* چاپغون (37a/2)

2.1.4.1.4. Fiilden Fiil Yapan Ekler

-DUR-: Ek bitişik yazılmaktadır. Düzlük-yuvarlaklık uyumuna aykırıdır, düz biçimcikleri (alamorf) yoktur. Ünsüz uyumunda da bir kararlılık yoktur. Ötümlülük ötümsüzlük uyumu ya da uyumsuzluğu herhangi bir fonetik gerekçeyle açıklanamaz: *öl-tür-di* اولتوردی (39b/13), *sal-dur-up* سالدوروب (61b/1), *sın-dur-ur-lar* سیندورورلار (40a/13), *tik-tür-di* تیکتوردی (30a/9), *toğ-dur-up* توغدوروب (2a/4), *tol-dur-up* تولدوروب (2a/6), *tut-tur-up* توتوروب (48b/10), *yar-dur-up* یاردوروب (61a/14), *yık-dur-di* ییقدوردی (62b/14), *art-dur-dı* ارتدوردی (36b/6), *kak-tur-up* قاقتوروب (65a/7), *kél-tür-ür* کیلتورور (9a/9)

Ekin yazımında vavın (و) yazılmadığı bir örnek vardır. Bu bir yazım yanlışı olmalıdır. Çünkü T ve B’de vav korunmuştur: *min-dür-di-ler* میندردیлар (77b/11)

-gA-: Bitişik yazılmaktadır: *tol-ğa-dı* (doladı) تولغادی (14b/8)

-GAR- / -GUR-: Bitişik yazılmaktadır: *öt-ker-ür* اوتکارور (96b/8), *yet-kür* یتکور (7b/4), *büt-ker-di* بوتکاردی (45b/5)

-(D)k- :Kuvvetlendirici¹¹⁸ fonksiyonu olan ek bitişik yazılmaktadır: *az-ık-ıp*
آز یقیب (24b/6)

-kula-: Sıklık veya çokluk ifade eden ek bitişik yazılmaktadır: *at-kula-dı*
اتقولادی (73a/1)

-(X) I -:Bitişik yazılmaktadır: **yas+a-l-dı* (yaslan-dı) یاسالدى (20b/16) , *saç-ıl-may* ساچیلماي (12b/1), *sanç-ıl-dı* سانچیلدی (80b/8), *sür-ül-di* سورولدی (9b/4), *yaz-ıl-ğan* یازیلغان (3a/8), *yık-ıl-dı* یقیلدی (47b/13), *ayt-ıl-ur* آیتیلور (57b/16) , *bas-ıl-dı* باسیلدى (42a/12), *bér-il-miş* بیرلمیش (89b/11), *bit-il-ıp* بیتیلیب (18b/12), *buz-ul-up* بوزولوب (47b/2), *éşit-il-di* ایشیتیلدی (83a/15), *kozğa-l-dı* قوزغالدى (50b/12)

-(X)n-:Bitişik yazılmaktadır: *sür-ün-üp* سورونوب (63a/16), *tépre-n-di* تپیراندی (49b/6), *bağ-ın-dur-dı-lar* باقیندورديلار (91b/15), *kör-ün-ür* کورونور (10a/8)

-(X) r- / -(A)r- :Bitişik yazılmaktadır: *sav-ur-a* ساورا (8b/2), *toğ-ur-dı* توغوردی (28b/7), *aş-ur-up* آشوروب (61a/17), *çık-ar-dı-lar* چیقاردیلار (15a/10), *ég-ir-ıp* ایگریب (67a/6), *iç-ür-di* ایچوردی (59b/2), *ğayt-ar-dı* قایتاردی (41b/5), *key-ür-di* کویوردی (14a/16); ancak *kéy-ür-di* کییوردی (19b/10), *köç-ür-di-ler* کویوردی لار (47b/3), *két-ür* کیتور (13b-15)

-(X) ş- : Ek bitişik yazılmaktadır. Dudak sesleri etkisiyle bazen düzlük yuvarlaklık uyumuna uymamaktadır: *al-iş-dılar* الیشدیلار (30b/14), *ur-uş-ur* اوروشور (78b/8), *üle-ş-tür-di* اولاشتوردی (31b/6), *yap-uş-ğu* یاپوشغو (54a/2), *yara-ş-ıp* یاراشیب (54a/6), *ara-ş-ur* اراشور (31b/3), *yet-iş-di* یتیشدی (19b/14)

2.1.4.2 Çekim Eklerinin Yazımı

2.1.4.2.1. İsim Çekim Eklerinin Yazımı

+IAr: Çokluk eki bitişik yazılmaktadır: *ābrū +lar* آبرولار (60a/10), *ayağ+lar* یاقلار (77a/10), *gūy+lar* گویلار (68a/10)

¹¹⁸ Janos Eckmann, *Çağatayca El Kitabı*, çev: Günay Karaağaç, Akçağ, Ankara, 2003, s. 57.

İyelik I. Tekil Şahıs

+(X)m: Ünlü ile biten sözcüklere doğrudan, ünsüzle bitenlere ise koruma ünlüsü ile gelmekte ve bitişik yazılmaktadır: *mollā+m* مَلَام (62a/17), *nāṭıq+ım* نَاطِق (2b/9), *til+ım+ni* تِلِيمَنِي (9a/13), *öz+üm+ni* اَوْزَوْمَنِي (9a/12)

İyelik II. Tekil Şahıs

+(X)η: Ünlü ile biten sözcüklere doğrudan, ünsüzle bitenlere ise koruma ünlüsü ile eklenmekte ve bitişik yazılmaktadır: *ata+η* آتَاكَ (80a/14), *celāl+iη* جَلَالِيكَ (82b/3), *dāmen+iη* دَامِنِيكَ (46b/4), *öz+üη* اَوْزُونُكَ (7b/4)

İyelik III. Tekil Şahıs

+(s)I: Bitişik yazılmaktadır. *āb-reng +i+din* آبَرَنَكِيدِين (8b/7), *ara-sı* آراسِي (53b/4), *‘asker+i* عَسْكَرِي (91b/4), *ég(i)n+i+de* اِيَكْنِيدَا (65a/16)

İyelik I.Çoğul Şahıs

+(X)mIz: Bitişik yazılmaktadır. Koruma ünlüsünün çengeli konulmakta; ancak çoğunlukla noktaları konulmamaktadır, B’de noktalar konulmuştur: *ābā +mız* آبَامِيْز (8a/13), *rāh+ımız* رَاهِيْمِيْز (8a/12), *cān+ımız* جَانِيْمِيْز (68b/14), *él+ımız* اِيلِيْمِيْز (91b/10)

İyelik II.Çoğul Şahıs

+(X)ηIz: Bitişik yazılmaktadır. *barça+ηız* بَارْچَانَكْز (40a/13), *kol+uηız+dın* قَوْلُونَكِيْزْدِين (31b/1)

İyelik III. Çoğul Şahıs

+lArı: Bitişik de ayrı da yazılmaktadır: *ara+ları+da* آرالاریدا (97a/14), at+ları آتلاری (23a/5), baş+ları+dın باش لاریدین (33a/11), cān+ları+ğa جان لاریغه (27a/5)

İlgi Durumu (Genitif)

+nİḡ: Daima ayrı yazılmaktadır: *arıḡ+nıḡ* آریغ نینک (89b/13), *ordu+nıḡ* اوردونینک (45a/2), *pād-ṣāh+nıḡ* پادشاه نینک (10a/1); *oḡ+ı+nıḡ* اوقی نینک (73a/2),

Belirtme Durumu (Akkuzatif)

+nI, +n: Herhangi bir fonetik gerekçeyle açıklanamayacak şekilde, keyfî olarak her iki biçimcik de bazen ayrı bazen bitişik yazılmaktadır: *fukarā+nı* فقرانی (23b/2), *revāfız+nı* روافض نی (46a/14), *cihān+nı* جهاننی (97b/7), *eḫlāk+nı* افلاک نی (13b/8), *eḫrāf+nı* اطراف نی (72a/17), *noyan+nı* نویان نی (89b/10), *nūr+ın* نورین (55b/13), *oḡ+ın* اوقین (34b/14)

Yönelme Durumu (Datif):

+GA: *arıḡ+ḡa* (61b/2), *‘arż +ḡa* (73b/13), *cihān+ḡa* (56a/15), *cilve +ḡa* (67b/7), *cilve+ge* (73b/4), *ecel+ge* (43b/3)

Bulunma Durumu (Lokatif):

+dA: Çoğunlukla ayrı yazılmaktadır. Bitişik yazılan örnekler de mevcuttur. Ötümsüz kullanımına rastlanmamıştır: *aralık+da* آرالیق دا (70b/17), *avān+da* آواندا (30a/1), *ay+da* آی دا (56a/12), *béş+de* بیş دا (89b/3), *katıḡlık+da* قاتیغ لیق دا (66b/8)

Uzaklaşma Durumu (Ablatif)

+dl̄n: Ötümsüz ve yuvarlak biçimcikleri yoktur. Genellikle ayrı yazılır. Andın, mundın zamirlerinde zamir n'si ile birlikte ve bitişik yazılır: *āsmān+d̄in* آسماندين (20b/17), *at+d̄in* اتدين (39b/17), ay+d̄in آي دين (44b/17), *s̄en+d̄in* سين دين (8b/16), *ulus+d̄in* اولوس دين (17b/8), *mu+(n)d̄in* موندین (35a/1), *a+(n)d̄in* آندین (35a/1)

Vasıta Durumu

+(X)n, +lA: *bile+n* بیلان (97a/11), *yaşur+un* یاشورون (51a/10) *taḡ+la* تانکلا (43b/16)

Eşitlik Durumu

+çA: Bitişik yazılmaktadır: *bar+ça* بارچه (54a/13); *munça* مونچه (17a/1)

Yön Gösterme Durumu

+rA, +kArI/+geri: *içre* ایچرا (57b/6); *içkeri* ایچکاری (51a/1); *ilgeri* ایلکاری (54b/7); *taşkarı* تاشقاری (60a/8); *yoḡarı* یوقاری (95a/4)

Karşılaştırma Durumu

Bitişik yazılmaktadır:

+rAk: *artuḡ+raḡ* آرتوقراق (29b/17)

Sınırlandırma Durumu

+ḡaça: Bitişik yazılmaktadır: *evlādı+ḡaça* ولادیغه چه (9b/10); *bu çak+ḡaça* چاقغه چه (24b/2); *Ísferāyin+ ḡaça* اسفراین غه چه (48a/7); *keyvān+ḡaça* کیوانغه چه (53b/2)

Aitlik Durumu:

+ġi, +da+ġi : Bitişik yazılmaktadır: *soŋ+ġi سونڭى* (55b/10); *burun+ġi بورونڭى* (27a/4); *eṭrāf+da+ġi اطرافداغى* (85a/6); *cenūb+ı+da+ġi جنوبيداغى* (70a/14), *evvel+ġi اولغى* (20b/16)

2.1.4.2.2. Fiil (Çekim) Şahıs ve Kip Eklerinin Yazımı

İyelik kökenli şahıs ekleri genellikle bitişik yazılmaktadır. Zamir kökenli şahıs ekleri ayrı da bitişik de yazılabilmektedir. Kip ekleri genellikle bitişik yazılmaktadır: *kıl-dı+m قىلديم* (77b/5); *tap-dı+ŋ تاپدينڭ* (21b/8), *kıl-dı+ŋız قىلدينڭىز* (89b/17); *al-ġay+men الڭاى من* (9a/4), *bol-ġay+lar بولڭايلار* (30a/14), *bar-ur+men بارورمن* (50b/14)

2.1.4.2.3. Fiilimsilerin Yazımı

İsim-Fiillerin Yazımı: *Firdevsü'l-İkbāl*'de masdar eki olarak *-mAk* eki kullanılmaktadır. Ek bitişik yazılmaktadır: *bar-maḵ بارماق* (64a/16); *hümāyūn bol-maḵ بولماق* (21b/3); *korḡut-maḵ قورقوتماق* (34b/17), *koḡgala-maḵ قوزغالاماق* (99b/8), *öl-mek-ge اولماكا* (26a/3); *té-mek تىماك* (30b/5)

Sıfat-Fiillerin Yazımı

Firdevsü'l-İkbāl'de kullanılan sıfat-fiil eklerinin bazıları şunlardır:

-ġan/gen: Bitişik yazılmaktadır: *aç-ġan آچغان* (8b/15); *yazıl-ġan يازيلغان* (3a/8); *tap-ġan تاپغان* (41b/1)

-ġu/-gü: Bitişik yazılan ve dudak uyumuna uymayan ekin ötümsüz biçimcikleri yoktur: *ḡal-ġu+sı قالغوسى* (20a/13); *ét-gü+si ايتكوسى* (50b/7); *tap-ġu+sı+dur-ur تاپغوسيدورور* (9b/16)

-r/-ar/-er, -ur/-ür: Bitişik yazılmaktadır: *kél-ür işdin كيلور* (13b/1); *ders ayt-ur işide ايتور* (20a/3)

-mas: Bitişik yazılmaktadır: *şubḥ bol-mas+dın* بولماس دین (63a/13)

Zarf-Fiillerin Yazımı

-gAç: Bitişik yazılmaktadır: *bol-ğaç* بولغاج (29b/7); *qayt-ğaç* قایتغاج (14a/11)

-gAlı: Ek bitişik yazılmaktadır: *feth kıl-ğalı* قیلغالی (41b/15)

-mAy, -mAyIn : *kal-may* قالمای (21a/12); *kanat-may* قاناتمای (40b/15)

2.2. SES BİLGİSİ

2.2.1. Ünlüler

2.2.1.1. Ünlü Değişmeleri

Günlük kullanımda ortaya çıkan ses olayları zamanla kalıcı hâle gelerek ses değişmelerine neden olmaktadır. Bu ses değişmelerinin bir kısmı imlâda kesin şeklini alırken bazı ses değişmeleri henüz kalıcı hâle gelememiş olabiliyor. Dolayısıyla da metinde ikili, kararsız bir yazımla karşı karşıya kalabilmekteyiz. *Firdevsü 'l-İkbāl'* de çeşitli ses olayları nedeniyle ortaya çıkan bazı ses değişimleri standart bir hâl almışken, bazı ses değişiklikleri standartlaşmamıştır. Bu da metinde ikili kullanımları beraberinde getirmektedir. Metinde karşılaşılan ünlü değişmeleri şunlardır:

/a-/ > /e-/ değişimi (Öndamaksıllaşma)

émdi < ET *amtı* (30b/16) *yene* (22b/7 : Sekiz kez kullanılmış) *yana* (72b/11: 37 kez kullanılmış) < ET *yana* (Metinde çoğunlukla *yana* tercih edilmiştir.)

/e-/ > /ö/ değişimi (Yuvarlaklaşma)

öy (30a/10) < ET *ev* (< eb)

/-i-/ > /a/ değişimi (Genişleme)

yağaç (51a/1) < ET yığaç

/i-/,-i-/ > /i/ değişimi (Öndamaksillaşma)

it (79a/17) < ET it; miņ (83a/9) < ET bıņ; til (19b/12) < ET tıl

/-i-/ > /-u-/ değişimi (Yuvarlaklaşma)

boyun (14b/7) < ET boyun; oğu- (23a/9) < ET oğı- yılęun (79b/7) < ET yılęın

/-i-/ > /-e-/ değişimi (Genişleme)

kéme (21a/10) < ET kemi, yigirme (48a/4) (< yigirmi)

/i-/,-i-/ > /ı/ değişimi (Artdamaksillaşma)

ııığ (93a/16) < ET isig

/-i-/ > /-ü-/ değişimi (Yuvarlaklaşma)

yetüş- (37b/17) < *ET yetiş-* Metinde yetüşmek-yetişmek bir arada kullanılmakta; ancak yetüşmek biçimi daha sık kullanılmaktadır.

/o-/,-o-/ > /a/ değişimi (Düzleşme)

alar (58b/7) < ET *olar*, *ķav-* (99a/8) < ET *ķov-*

/-o-/ > /-ö-/ değişimi (Öndamaksillaşma)

yörü- (56b/5) < ET *yori-*

/-u/ > /-a/ değişimi (Düzleşme-Genişleme)

orta (88a/11) < ET *orto, ortu*

/u-/ > /ı-/ değişimi (Düzleşme)

tanı- (7b/15) < ET *tanu-*

/-ü-/ > /-e-/ değişimi (Düzleşme)

bölek (81a/3) < ET *bölük*, *bütker-* (45b/5) < ET *bütgür-*; *köter-* (87a/14) < ET *kötür-*

/-ü-/ > /-i-/ değişimi (Düzleşme)

beri (100a/4) < ET *berü*

2.2.1.2. Ünlü Uyumları

2.2.1.2.1. Kalınlık- İncelik Uyumu

Kalınlık-incecik uyumuna göre bir kelimenin kök hecesinde bulunan ünlünün niteliği arkasından gelebilecek ünlülerin niteliğini de belirler. Eğer kök hecede ön ünlü varsa arkasından gelen hecelerde de ön önlü; art ünlüyle başlayan kelimelerde ise kök heceden sonra art ünlüler gelebilir. Ancak Arap alfabesinde ünlülerin art ünlü mü ön ünlü mü olduğunu tespit mümkün değildir. Bunu ancak kelimeye eklenen eklerdeki ünsüzlerin nitelikleriyle tespit etmek mümkündür. ğ/k ve g/k karşıtlığı ünlüleri tespitinde biricik yol göstericimizdir. Her ne kadar Eckmann Çağataycada kalınlık-incecik uyumunun tam olduğunu belirtse de¹¹⁹. ğ/k veya g/k sesleri içeren ekler alan kimi kelimelerde uyum bozulmaktadır. Ancak bunu da kesin bir kuralmış gibi ortaya koymak mümkün değildir. Çünkü aynı kelime aynı eki aldığında da yazımda bir birlik söz konusu olamamaktadır.

¹¹⁹ Janos Eckmann, Çağatayca El Kitabı, çev: Günay Karaağaç, Akçağ, Ankara, 2003, s. 27.

cilve+ge (73b/4), *cilve+ğa* (67b/7); *él+ğa* (89b/7, 91b/4), *él+ge* (51b/3, 57b/6, 94a/3); *kéme+ğa* (21b/17), *kéme+ge* (21a/2); *üst+i+ge* (28a/8, 28b/11, 29a/13, 32b/9), *üst+i+ğa* (54b/6, 60b/10, 69a/11); *küfr+ğa* (49b/17), *küfr+ge* (2b/3); *leşker+ğa* (52b/4), *leşker+ge* (98b/15); *muḥâlif+ğa* (76a/15); *mü'min+ler+ğa* (67a/3)

Son hecesinde i veya ĩ bulunan ya da Türkçe 3. teklik/çokluk iyelik eki almış Arapça ve Farsça sözcükler genellikle kalın vokalli ekler alırlar: *'ālī+ğa* (68b/15); *'ālī+si+ğa* (97b/6); *bākī+ğa* (65a/13); *kişver+ğa* (50a/9); *ebedī+ğa* (56a/4); *hizmet+i+ğa* (159a/7); *hilāfet+i+ğa* (2a/14), *könül+i+ğa* (13a/17); *havālī+si+ğa* (74a/16); *bég+leri+ğa* (31a/2)

Ancak, bu kurala aykırılıklar da oldukça fazladır: *beḳāyī+ge* (85b/7); *fitne-engīz+i+ge* (81b/2, 82b/4), *mertebe+si+ge* (35b/10), *cülge+si+ge* (71b/1), *bég+leri+ge* (45a/3)

Son hecesinde ön ünlüler bulunan Arapça ve Farsça kelimeler sıklıkla art ünlülü ekler almaktadırlar: *hilāfet+lıg* (2a/14); *büt-perestlıg* (19b/6); *civān-merd+lıg* (93b/9); *devlet+lıg* (23b/7); *dilīr+lık* (17b/10)

2.2.1.2.1. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu

Dudak uyumuna göre düz ünlülerden sonra düz ünlüler gelirken, yuvarlak ünlülerden sonra ya düz geniş ya da yuvarlak dar ünlüler gelebilir. Kalın-incelik uyumunun aksine Çağataycada dudak uyumu tam gelişmemiştir.¹²⁰

Dudak Uyumunun Bulunmadığı Ek ve Yardımcı Ünlüler:

Yalnızca Düz Şekilleri Olan Ek ve Yardımcı Ünlüler

+çI: *oḳ+çI* (80b/4)

¹²⁰ Eckmann, a.g.e., s. 30.

-DI : Eckmann, bu ekin yalnız düz biçimciklerinin olduğunu belirtmektedir¹²¹; fakat *Firdevsü'l-İkbāl*'de ekin bir dudak sesi olan -birinci tekil şahıs- (+m) etkisiyle gerilek benzeşmeyle yuvarlaklaştığı gözlenmektedir: *oltur-dı+lar* (85a/17); *sor-dı* (80a/13); *toğ-dı* (82a/6), *ur-dı* (86b/16); *bol-du+m* (8a/5, 9a/2), *çık-du+m* (21b/9); *kıl-du+m* (8a/9), *ur-du+m* (7b/7)

+dIn : *Salur+dın* (47b/16), *ulus+dın* (17b/8)

+gI : *buruñ+ğı* (69a/2); *soñ+ğı* (25a/1, 27b/7)

-gII : *bol-ğıl* (20b/6); *kéyür-gil* (46b/3)

+(I)ñ : *dōst-ıñ* (98a/4), *kün+iñ* (98a/4); *vücūd+iñ+nı* (5b/11), *rüy+iñ* (3b/5)

+(I)ñIz *oğul+iñız* (89b/12)

+(X)ñçI : *tört+ünçi* (84b/1)

-mIş : *bol-mış* (79b/12); *otur-mış* (7b/15); *sür-miş* (50a/9); *sor-mış* (44b/13)

+nI / +In : *tofrağ* (61a/6); *altun+nı* (96b/9); *vücūd+ın* (11a/10); *tuhm+ın* (85b/11), *tün+ın* (31b/16), *ulus+nı* (88a/16), *uruğ+nı* (69b/10)

+nIñ : *toy-nıñ* (97b/15); *Tök+nıñ* (56b/3); *dürc+i+nıñ* (35a/6); *mez-kür+nıñ* (70b/10); *Nūh+nıñ* (22b/12); *umūr+nıñ* (99b/6)

+(s)I : *ulus+ı+nı* (43a/11); *kağ+ı+sı* (20a/13); *dost+ı* (89b/5); *ot+ı* (25a/12); *tapğ+ı+sı* (9b/16)

+sIz : *su+sız* (93b/8)

Kökünde ünsüzleri bulunan kelimeler ek aldıklarında bazen dudak uyumuna aykırılık gösterebilmektedirler: *tap-ıl-ur* (29b/9), *tap-ul-ur* (95a/2)

¹²¹ Eckmann, a.g.e., s. 31.

Yalnızca Yuvarlak Şekilleri Olan Ek ve Yardımcı Ünlüler:

-DÜr- : *kı1-dur-up* (53a/14); *kél-tür-di* (98b/2); *köy-dür-se* (15b/17); *öl-tür-üp* (100a/10)

+DÜr: *bar+dur* (82a/11); *seyyār+dur* (13b/13)

-gÜnçaA : *kirme-günçe* (26a/10)

-GÜn : *çap-gun+ı+dın* (37a/2); *uç-gun* (33a/3)

-GÜr- : *yét-kür-üp* (80a/7)

-gÜz: *kir-güz-ür* (6a/2); *kör-güz-di+ler* (22b/2); *oltur-guz-dı* (73a/9);

mÜ: *émes mu* (90a/1); *tapar mu* (7a/11); *yantaşur mu* (7a/11)

-Ur- : *sal-ur* (62a/9); *sındur- ur+lar* (40a/13); *tapıl-ur* (29b/9)

2.2.2. Ünsüzler

2.2.2.1. Ünsüz Değişmeleri

/b-/ > /m-/ değişimi (Nazallaşma)¹²²

men (7a/8) (< *bén*); *miñ* (73a/7) (< *bıñ*); *munıñ* (20b/7) (< *bunıñ*); *muz* (66b/11) (< *buz*)

/t-/; /-t/ > /d-/; /-t-/ değişimi (Ötümlüleşme)

Çağatay Türkçesinde sözcük başı ötümsüz ünsüzleri çoğunlukla korunmakla birlikte Oğuz Türkçesinin etkisiyle /d-/ li biçimler de kullanılmaktadır: *dé-* (< *té-*) örneğinde temayül *dé-* ‘den yanadır. (*té-*) şekli metinde iki kez örneklenirken (*dé-*) şekli iki yüze yakın örneklenmiştir. Aynı şekilde yardımcı fiil olan *dur-* fiili de *tur-*

¹²² b>m değişimine Günay Karaağaç “Akıcılaşma” terimini kullansa da “m” sesini b’den ayıran en önemli yanının sesin ses yolu değişimiyle nazallaşması nedeniyle biz “nazallaşma” terimini uygun bulduk. Günay Karaağaç, Türkçenin Ses Bilgisi, Kesit Yay. İstanbul, 2010, s.62

şekline nazaran daha sık kullanılmıştır. Ancak bu sınırlı örneklere rağmen metinde kelime başı /t/ sesi korunmuştur:

dağı (14a/11) (< *tağı*); *dé-* (91b/10) (< *té-*); *dék* (97a/5) (< *teg*); *dur-ur* (13a/13) bazen *tur-ur* (12a/10) (< *tur-*)

/-b/ > /-v/ > /-y/ değişimi (Sızıcılışma)

Öy+lerin (66b/5) (< *ev < eb*); *savçı* (36a/5) (< *sabçı*)

/-d/ > /-z-/ > /-y-/ değişimi (Sızıcılışma)

Ayağ(k) (53b/12, 60a/6) (< *adağ*); *eyle-p* (34a/13) (< *edle-*); *kaç(ı)t-ıp* (32b/13) (< *kağıt-*); *uyku* (14b/15) < *ET uğı-đu*)

/-g/ ~ /-ğ/ > /-v/, /-AGU/ > /-Av/ değişimi (Dudaksıllaşma-Diftonglaşma)

Birev (93a/14) (< *biregü*); *ikev* (15b/13) (< *ikegü*)

/-k-/ > /-ğ-/ ve /-k-/ > /-h-ğ/ değişimi (Sızıcılışma)

Tahaķu (75a/3) (< *taķagu*); ancak metinde bu kelime daha çok tavuķ şeklinde kullanılmış (54b/14, 59a/13, 67a/12, 67b/10); *uruķ* (87b/11); ancak *uruğ* (69b/7) < *uruğ*); *yaķşı* (96a/1) (< *yaķşı*)

/-p-/ > /-f-/ değişimi (Sızıcılışma)

tofraķ (97a/6) (< *topraķ*); *tof* (B'de) (< *top İ ve T*); *çofan* (99b/9) (< *çoban*)

2.2.2.2. Damak Ünsüzlerinin Karışması

Çağatay Türkçesinde kelime sonunda sebepsiz g/k, ğ/ķ nöbetleşmesi¹²³ yoluyla ötümlüleşme ya da ötümsüzleşmeler olmaktadır. *Firdevsü'l-İķbāl*'de bu

¹²³ Dr. Tanju Oral Seyhan, *Zahirü'd'd Muhakked Bâbir Mîrza, Mübeyyen Der Fıkh*, Çağrı Yay. İstanbul, 2004, s. LI

hususla bir yazım birliğinden söz edemeyiz: arığ (99a/5), arık (75a/10); atlığ (50a/15), atlık (76a/10); ağ (29a/13), ağ (24b/2)

2.2.2.3. Ünsüz Düşmesi

y- önsesi

y- ön sesi metinde korunmuştur : *yılđun* (79b/7) (ılgın ağacı) : *yiber-* (86a/14) (< ıd-u-bér-mek); yırak (72a/13) (< ıra-k)

-g/-ğ- ; -g/ğ > Ø

kérek (30b/16) (< kergek)

-l-> Ø

kétür-(13b/15) (< kél-tür-)

-r-> Ø

kutul- (67a/8) (<kurtul-); bile (82b/4) (< birle)

2.2.2.4. Ünsüz Benzeşmesi

Firdevsü'l-İkbāl' de ünsüz uyumunda da bir kararlılık söz konusu değildir. Ünlülerden ve ötümlü ünsüzlerden sonra ötümsüz ünsüzlerle başlayan ekler gelebilirken ötümsüz ünsüzlerden sonra ötümlü ünsüzlerle başlayan ekler de gelebilmektedir. Özellikle T nüshasında ünsüz uyumuna aykırılıklar daha belirgindir.

İ ve B *öt+ti*, T *ötü* (41a/6), Her üç metin *öt+di* (45a/15)

2.2.2.5. Göçüşme

Sınırlı sayıda örnekte göçüşme ile karşılaşmaktayız : *yamđur* (22b/15) (<yağmur), *örgetgey* (22b/14) (<öğret-)

2.3. BİÇİM BİLGİSİ

2.3.1. İsim Çekimi

Ad çekimi, ad kök ve gövdelerine getirilen çeşitli çekim ekleriyle yapılır. Üç çeşit ek vardır: Çokluk ekleri, iyelik ekleri ve hal ekleri.¹²⁴

Çokluk

Çokluk eki, isimlerin çokluk şekillerini yapan işletme ekleridir. Eski Türkçeden beri çokluk eki **+lAr**'dır. *Firdevsü'l-İkbāl*'de de **+lAr** şeklinde kullanılmıştır: *ābrū +lar* (60a/10), *ayağ+lar* (77a/10), *gūy+lar* (68a/10), *yér+ler+de* (97a/1)

İyelik Çekimi

İyelik ekleri ismin karşıladığı nesnenin bir şahsa veya nesneye ait olduğunu ifade eden işletme ekleridir.¹²⁵ *Firdevsü'l-İkbāl*'de iyelik çekimi şöyledir:

I. Tekil Şahıs +(X)m: *molla+m* (62a/17), *nāṭıq+ım* (2b/9), *til+im+ni* (9a/13), *öz+üm+ni* (9a/12),

II. Tekil Şahıs +(X)ı: (80a/14), *celāl+iı* (82b/3), *dāmen+iı* (46b/4), *menzil+iı*, *öz+üı* (7b/4)

III. Tekil Şahıs +(s)ı: *āb-reng +i+din* (8b/7), *ara-sı* (53b/4), *āşār+ı* 59b/11, *‘asker+i* 91b/4

I. Çoğul Şahıs +(X)mız : *ābā +mız* (8a/13), *pesendīde+mız* (8b/14), *rāh+ımız* (8a/12), *cān+ımız* (68b/14)

II. Çoğul Şahıs +(X)ınız: *barça+ınız* (40a/13), *né+ınız* 62a/17, *dād+ınız+ni* (89b/14)

¹²⁴ Eckmann, a.g.e., s. 61.

¹²⁵ Muharrem Ergin, **Türk Dil Bilgisi**, Boğaziçi Yayınları, İst. 1980, s.222

III. Çoğul Şahıs +IArı: *ara+ları+da* (22b/7), *oğlan+ları* (24b/4), *öy+leri* (66b/5)

2.3.1.1. Durum Ekleri

İlgi Durumu (Genitif):

Bu ek, ismi genitif hâline sokan ektir. Bir isim tabi olduğu başka bir isme genitif hâlinde bağlanır. Bunun için isim ya genitif eki almadan eksiz genitif şeklinde bulunur veya genitif eki alarak ekli genitif şekline girer.¹²⁶

Firdevsü'l-İkbāl'de de ilgi hâli eki fonolojik bakımdan iki şekilde karşımıza çıkmaktadır: Ekli şakli **+nİj**'dir. *Firdevsü'l-İkbāl*'de ilgi hâl ekinin **munuḡ** kelimesi dışında (B ve T'de munıḡ) yuvarlak ünlülü biçimciklerine rastlanmamıştır: **+nİj**: *arıḡ+nıḡ* 89b/13; *ordu+nıḡ* (45a/2), *pād-şāh+nıḡ* (10a/1); *Munuḡ dék* (11a/3, 39b/8, 90a/3)

“men” ve “sen” kelimelerinde ekin “+nİj” şeklinde okunması gerektiğini gösteren herhangi bir işaret yoktur. Bu nedenle **+İj**: *men+iḡ at+ım* (26a/15); *sen+iḡ kurban+iḡ+nı* (16a/17). /n/ fonemiyle biten diğer kelimelerde +nİj: *noyan+nıḡ vehmidin* (88b/2); *ḥān+nıḡ cuvāngār+i* (88b/16)

Eksiz (Ø: sıfır biçimbirim) şekli ise anlam bakımından belirtili ve belirtisiz tamlamalar kurmaktadır. İyelik eki almış isimlerden sonra gelen (Ø) tamlananla belirtili; iyeliksiz tamlayana gelen (Ø) bir tamlananla belirtisiz ad tamlamaları kurulmaktadır:

köḡl+üm+Ø közgü+si (2b/8); *nāṭıḡ+ım+Ø tūṭī+si* (2b/9); *ḥatır+ım+Ø öy+i* (17a/13); *vücūd+ım+Ø mülk+i+n* (87b/9)

nasīḥat+Ø ṭarīḡa+sı (87b/16); *tevāriḡ+Ø ehl+i* (18b/3); *ümerā+Ø söz+i* (37b/13)

¹²⁶ Ergin, age, s.229

Belirtme Durumu (Akkuzatif):

Kelime gruplarında ve cümlelerde fiilin doğrudan doğruya tesir ettiği isimler akuzatif hâlinde bulunurlar. Akkuzatif hâli, ismi, kendisine tesir eden geçişli bir fiile bağlayan hâldir.¹²⁷

Firdevsü'l-İkbāl'de, belirtme (akkuzatif) ekleri **+nI ve Ø** ; üçüncü şahıs iyelik ekinden sonra genellikle **+(D)n: fukarā+nı** (23b/2), **revāfız+nı** (46a/14); **kūşe+si+n** (8a/8), **esāme+si+n** (19a/17); **ağz+ı+n** (2a/6)

Hān köziniñ baṭāletiga sā'ī bolğanlardın intikām+Ø çékti. (94b/12); **zararlar+Ø** yétkürür érdiler (17b/9); **leşker+Ø** tartıp (17b/12)

Yönelme Durumu (Datif)

Kelime gruplarında ve cümlelerde fiilin kendisine doğru yaklaştığını, yöneldiğini ifade etmek için isim datif hâline sokulur. Fiilin istikametini gösteren ve yaklaşma ifade eden datif hâli daima ekle yapılır¹²⁸

Firdevsü'l-İkbāl'de ise yönelme (datif) hâli eksiz de kullanılmaktadır. *Firdevsü'l-İkbāl*'de yönelme ekleri **+GAve Ø'dir**: **arığ+ğa** 61b/2, **'arż +ğa** (73b/13), **cihān+ğa** (56a/15), **cilve+ğa** (67b/7), **cilve+ge** (73b/4), **ecel+ge** (43b/3); **Aral+Ø bardı** (58b/13), **Horāsān+Ø bardı** (29b/11), **ḥaremeyn+Ø bardı** (61b/12)

Bulunma Durumu (Lokatif)

Kelime gruplarında ve cümlede fiilin kendi içinde cereyan ettiğini ifade etmek için isim lokatif halinde bulunur. Fiilin cereyan ettiği yeri gösteren, böylece bir bulunma ifade eden lokatif hâline girmek için de isimler daima ek alırlar¹²⁹

Firdevsü'l-İkbāl'de bulunma (lokatif) eki **+DA**'dır. Üçüncü şahıs iyelik ekinden sonra gelen *pronominal n* yalnızca *munda* kelimesinde (20b/15) görülür. Ötümsüz

¹²⁷ Ergin, age, s. 231

¹²⁸ Ergin, age, s. 233

¹²⁹ Ergin, age, s. 234

+ta/+te şekilleri ise hiç görülmez:+DA: *aralık+da* (70b/17), *avān+da* (30a/1), *ay+da* (56a/12), *beş+de* (89b/3), *katıgılık+da* (66b/8)

Uzaklaşma Durumu (Ablatif)

Kelime gruplarında ve cümlede fiilin gösterdiği hareketin kendisinden uzaklaştığını ifade etmek için isim ablatif hâlinde bulunur. Ablatif hâli için isim daima ek alır.¹³⁰

Firdevsü'l-İkbāl'de de uzaklaşma durumu daima eklidir ve uzaklaşma (ablatif) durumu eki **+DIn**'dir:

āsmān+dın (20b/17), *at+dın* (39b/17), *ay+dın* (44b/17), *sén+dın* (8b/16), *ulus+dın* (17b/8)

Vasıta Durumu (İnsturmantal)

Kelime gruplarında ve cümlelerde fiilin kendisi vasıtası ile, kendisinin iştiraki ile veya kendisinin ifade ettiği zamanda yapıldığını göstermek için isim insturmantal hâlinde bulunur. İnsturmantal hâli de ismin ekli bir şeklidir.¹³¹

Firdevsü'l-İkbāl'de vasıta durum eki **+(X)n ve +IA** 'dır.

bile+n (97a/11), *yaşur+un* (51a/10) **+IA** ekine bir örnekte rastlamaktayız: *tañ+la* "Tan vaktinde" (43b/16)

Eşitlik Durumu

Eşitlik durum eki:**+çA**: *bar+ça* (54a/13); *munça* (17a/1)

Yön Gösterme Durumu

Yön ekleri **+rA**, **+kArI/+geri**'dir ve bunların çoğu kalıplaşmış kullanımlardır: **+rA**, **+kArI/+geri**: *iç+re* (57b/6); *iç+keri* (51a/1); *il+geri* (54b/7); *taş+karı* (60a/8); *yokarı* (95a/4)

¹³⁰ Ergin, age, s. 235

¹³¹ Ergin, age, s. 237

Karşılaştırma Durumu

Karşılaştırma eki *+rAk*'dir: **+rAk** : *artuḡ+raḡ* 29b/17

Aitlik Durumu

Aitlik eki *+ḡi*'dir: **+ḡi**: *soḡ+ḡi* (55b/10); *soḡra+ḡi* (99a/8); *burun+ḡi* (27a/4); *eḡrāf+da+ḡi* (85a/6); *cenūb+i+da+ḡi* (70a/14), *evvel+ḡi* (20b/16)

2.3.2. Fiil Çekimi

2.3.2.1. Bildirme Kipleri

Çağatay Türkçesinde üç tür şahıs eki bulunur: 1.Zamirler, 2.Görülen geçmiş zaman ve şart kipi çekimlerinde görülen iyelik kökenli şahıs ekleri, 3. Emir ekleri.¹³² *Firdevsü'l-İḡbāl*'de geçen şahıs ekleri ilgili çekimlerde örneklenecektir.

2.3.2.1.1. Geniş Zaman

Fiil tabanı + - r/ -Ar/ -Xr/ + Zamir kökenli şahıs ekleri biçimindedir.

Olumlu Geniş Zaman

-(U)r, -Ar : Ünlüyle biten kelimelere –r biçimciği gelmektedir. Ünsüzle biten kelimelerde çoğunlukla yuvarlak biçimcik tercih edilmekle beraber fonetik nedenlerle yuvarlak şeklin tercih edilmesi gerektiği durumlarda bazen düz şekiller de kullanılabilir. Dolayısıyla ekin yazımında bir fonetik kuraldan bahsetmek mümkün görünmemektedir.

1. **Tekil Şahıs** *ayt-ur+men* (59a/7); *bar-ur+men* (50b/14)
2. **Tekil Şahıs** *ḡıl-ur+sen* (50a/1)

¹³² Dr. Tanju Oral Seyhan, **Zahirü'd'd Muhakked Bâbür Mîrza, Mübeyyen Der Fıkh**, Çağrı Yay. İstanbul, 2004, s. LXXV

3. **Tekil Şahıs** *ur-ar* (68a/4); *al-ur* (13b/16); *añla-r* (2b/3); *art-ar* (96b/4), *çap-ar* (91a/13)

1. **Çoğul Şahıs** *ayt-ur-miz* (25a/14), *kıl-ur+miz* (24b/7)

2. **Çoğul Şahıs** *dur-ur+siz* (40a/13)

3. **Çoğul Şahıs** *dur-ur-lar* (15a/11), *kıl-ur+lar* (18a/17)

Olumsuz Geniş Zaman

–***mAs / mA+n***. Metinde sadece üçüncü tekil kişisi tespit edilebilmiştir: *al-mas* (85a/7), *açıl-mas* (67b/16); *bér-mes* (67b/17); *al-ma-n* (26a/3)

Geniş Zamanın Rivayeti

Geniş zamanın rivayeti, *geniş zaman + -é(r)miş* biçiminde oluşturulmaktadır: *bol-ur ér-miş* (34a/8), *ayt-ur + ér-miş+sén* (49b/17)

Geniş Zamanın Hikâyesi

Geniş zamanın hikâyesi, *geniş zaman + -é(r)di* biçiminde yapılmaktadır: *yétkür-ür ér-di+ler* (17b/15), *bar dur-ur ér-di* (34a/17)

2.3.2.1.2. Geçmiş Zaman

Çekimi, **fiil tabanı + DX + İyelik kökenli şahıs ekleri** biçimindedir.

Görülen Geçmiş Zaman

–**DX**: Ekin yazımı oldukça problemlidir. Genellikle düzlük-yuvarlaklık uyumuna aykırı kullanılmaktadır. Ötümlülük- ötümsüzlük uyumunda da kararsız bir kullanım göze çarpmaktadır.

Olumlu Çekimi

1. **Tekil Şahıs** *ķıl-dı+m* (77b/5); *ķıl-du+m* (8a/5), *tut-dı+m* (93a/5), *eyle-dü+m* (54a/3)

2. **Tekil Şahıs** *tap-dı+ŋ* (21b/8)

3. **Tekil Şahıs** *aç-dı* (82b/1); *aç-tı* (85b/11); *ayt-dı* (16b/17), *ayt-tı* (22a/14), *oltur-dı* (25a/5)

1. **Çoğul Şahıs** *ķıl-du+k* (8b/17)

2. **Çoğul Şahıs** *ķıl-dı+ŋız* (89b/17)

3. **Çoğul Şahıs** *aç-tı+lar* (94a/5), *artdur-dı+lar* (36b/6)

Olumsuz Çekimi

1. **Tekil Şahıs** Örneklenemedi

2. **Tekil Şahıs** Örneklenemedi

3. **Tekil Şahıs** *al-ma-dı* (11a/4), *ķir-me-dı* (15b/13)

1. **Çoğul Şahıs** *ķıl-ma-du+k* (27a/6)

2. **Çoğul Şahıs** Örneklenemedi

3. **Çoğul Şahıs** *al-ma-dı+lar* (46a/13)

Belirsiz Geçmiş Zaman

Klasik Çağatayca'da olduğu gibi *Firdevsü'l-İkbāl*'de de belirsiz geçmiş zaman çekimi iki şekildedir

Fiil tabanı + –mİş + Zamir kökenli şahıs ekleri

Fiil tabanı + -(X)p +Dur + Zamir kökenli şahıs ekleri

Belirsiz Geçmiş Zaman 1: -miş : Yuvarlak biçimcikleri olmayan ekin sadece

3. tekil şahsı örneklenebilmiştir: *bér-miş+Ø* (25b/13), *bol-miş+Ø* (79b/12)

Belirsiz Geçmiş Zaman 2: -(X) p + Dur : *ayt-ıp+dur-Ø*, 61a/1, *bar-ıp+dur-lar*

16b/10

Belirsiz Geçmiş Zaman 3: -ğan + ér-miş: *mutaşarrıf bol-ğan ér-miş* (34a/9)

Belirsiz Geçmiş Zamanın Hikâyesi: -(X) p + (Dur) é(r)-di: *sal-ıp+dur ér-di*

(41a/4), *bar-ıp ér-di* (34b/4), *tap-ıp é-di* (42a/16)

2.3.2.1.3. Gelecek Zaman -ğay/gey

1. **Tekil Şahıs** *bér-gey+men* (88a/3), *al-ğay+men* (9a/4)

2. **Tekil Şahıs** *kıl-ğay+sen* (93b/17)

3. **Tekil Şahıs** *bér-gey* (15a/5), *kir-gey* (11a/16), *yağ-ğay* (22b/15)

1. **Çoğul Şahıs** Örneklenemedi

2. **Çoğul Şahıs** Örneklenemedi

3. **Çoğul Şahıs** *bol-ğay+lar* (30a/14), *kıl-ğay+lar* (72a/15)

Olumsuz çekiminde sadece 3. tekil şahıs örneklenebilmiştir: *bol-ma-ğay* (31b/2), *yet-me-gey* (25a/12)

2.3.2.2. Tasarlama Kipleri

2.3.2.2.1. Emir Kipi

1. **Tekil Şahıs** : -*Ay*, -*AyIn*, -*yIn*: *bol-ay (ın)* (13b/17)

2. **Tekil Şahıs** : -*gil*, -*Ø* : *çék-gil* (13b/12) *eyle-gil* (51b/2), *ét-gil* (2b/17), *keç-Ø* (17b/7), *bol-Ø* (95a/11)

3. **Tekil Şahıs** :-*sUn*: *eyle-sün* (13b/13), *yaşa-sun* (19b/2), *bol-sun* (8b/4), *bér-sün* (48b/11)

1. **Çoğul Şahıs** : -*All(η)*: *ayt-alı(η)* (24b/7), *bér-eli* 89b/14

2. **Çoğul Şahıs :-Xη** : *bol-uη* (75b/17), *ķabūl ķıl-ıη* (88a/2)

3. **Çoğul Şahıs : -sUnlAr** : *ata-sunlar* (43a/13)

Olumsuz çekiminde fiil tabanına olumsuzluk eki getirilerek yapılmaktadır:
eyle-megil (51b/2; *al-mağıl* (14a/7)

2.3.2.2.2. Şart Kipi

-sA kip ekinin arkasından iyelik kökenli şahıs eklerinin getirilmesiyle çekimlenir:

1. **Tekil Şahıs -sA+m**: *fāş ét-se+m* (6a/9); *def‘ ķıl-ma-sa+m* (89b/17)

2. **Tekil Şahıs -sAη**: *secde ķıl-sa+η* (16a/17), *bol-saη* (26b/14)

3. **Tekil Şahıs -sA**: *ķir-se* (11b/17); *tile-se* (22b/15); *toğur-sa* (36b/8)

1. **Çoğul Şahıs -sAk**: *Örneklenemedi*

2. **Çoğul Şahıs -sAηız**: *bol-saηız* (40a/14)

3. **Çoğul Şahıs -sAlAr**: *bol-sa+lar* (13b/9); *buz-sa+lar* (69a/5); *ķıl-salar* (13b/8)

2.3.2.2.3. Gereklilik Kipi

-mAk kérek (+dur-), kérek+dur; lāzım (+dur-) :

Metinde gereklilik kipinin sadece üçüncü tekil şahsı örneklenmiştir:

ķétmek kérek (19a/6); *étmek kérek* (19a/7); *behişt-i berīn émdi kérekdür* (8b/8); *taḥķīķi lāzım durur* (30a/4)

2.3.2.2.4. İstek Kipi

1. **Tekil Şahıs -(A)y, -(A) yIn**, *Şurū‘ eyleyin* (84a/16)

1. **Çoğul Şahıs -AlI**: *Evvel Tatar ṭabaķasın aytalı* (24b/7); *dāđıñıznı béreli* (89b/14)

2.3.3. Ek-Fiil

1. **Tekil Şahıs** münharıṭ-men (14b/13); mūḥıkk-men (6a/9)

Geniş Zaman é(r)-, Ø-:

Olumlu

cihāngīr érür (32b/15); āyīn-i tedbīr érür (32b/15), Cihān bir öy éken
(21b/8)

Olumsuz

ma‘lūm érmes (29b/13)

Soru

‘Avaz Mīrāb’ nıñ oğlı mu- sēn (80a/13)

2.3.4. Fiilimsiler

2.3.4.1. İsim-Fiiller

Firdevsü’l-İkbāl’de masdar eki olarak *-mAk* eki kullanılmaktadır. Ek bitişik yazılmaktadır.

bar-maḳ بارماق (64a/16); hümāyūn bol-maḳ بولماق (21b/3); ḳorḳut-maḳ قورقوتماق (34b/17), ḳozgala-maḳ قوزغلاماق (99b/8), öl-mek-ge اولماکا (26a/3); té-mek تیماک (30b/5)

2.3.4.2. Sıfat-Fiiller

Firdevsü’l-İkbāl’de kullanılan sıfat-fiil ekleri şunlardır:

-ğan/gen: *oltun-ğan* (58a/14); *saldur-ğan* (90a/12); *bar-ğan* (38b/17); *aç-ğan* (8b/15); *yazıl-ğan* (3a/8); *tap-ğan* (41b/17); *toğ-ğan* (24b/3), *bér-gen* (58a/3), *dé-gen* (24a/10)

-gü/gü: *ḳal-gü+sı* (20a/13); *ét-gü+si* (50b/7); *tap-gü+sı* (9b/16); *öldür-gü* (48b/14)

-ġu dék/-gü dek (-acak gibi): *öl-gü dék* (93b/5); *yapuş-ġu dék* (54a/2); *soraş-ġu dék* (57b/15); *başkar-ġu dék* (91a/10)

-r/-ar/-er, -ur/-ür: *kél-ür işdin* (13b/1); *ayt-ur cihetidin* (19b/10); *ders ayt-ur işide* (20a/3); *atası bar-ur+da* (20a/5); *oġu-r meġādīmġa* (23a/7)

-mas/-mes : *şubġ bol-mas+dın* (63a/13); *Nān-Yémes+de* (76b/5)

2.3.4.3. Zarf-Fiiller

-A, -y: *bol-a almay* (11b/10); *bol-a başladı* (39a/13); *bul-a almadılar* (77a/13)

-gAç: *bol-ġaç* (29b/7); *ķayt-ġaç* (14a/11); *tap-ġaç* (46b/4); *aġla-ġaç* (69a/6); *yetiş-geç* (54b/16)

-gAlı: *feth ķıl-ġalı* (41b/15); *sor-ġalı* (62b/4); *bér-geli* (33a/10)

-gUñçA, gUçA: *bol-ġunça* (8b/12); *ķoşul-ġunça* (100a/12)

-(X)p, -IbAn, -UbAn: *çarla-p* (59b/1); *çulġa-p* (51a/10); *dé-p* (15a/11); *tut-up* (54a/12); *tut-uban* (23b/6); *bol-uban* (82a/4); *sal-iban* (93a/13); *eyle-ben* (40b/15)

-mAy, -mAyIn : *ķal-may* (21a/12); *ķanat-may* (40b/15); *ķabül ķıl-mayın* (99b/1); *saçıl-may* (12b/1); *sıġ-may* (88b/4); *tanı-may* (7b/15); *tap-may* (99a/1); *bil-mey* (63b/10); *bit-meyin* (9a/16)

Bunların yanı sıra **sıfat-fiil+hâl eki** terkihiyle kurulan zarf-fiiller de şunlardır:

-gAn+da: *bol-ġanda* (57b/13); *çap-ġanda* (68a/8); *çık-ġanda* (27a/2); *mürâca'at ķıl-ġanda* (29a/12); *ķız-ġanda* (89a/1); *ķoşul-ġanda* (40b/16); *öldür-gende* (92a/15); *tile-gende* (46a/2)

-(A)rdA, -UrdA: *yasa-rda* (21a/9); *kél-ürde* (90a/7); *çék-erde* (11a/14); *ķıl-urda* (11b/2); *bar-urda* (48b/7); *atlan-urda* (12a/2)

-UrgA: *al-urġa* (38a/11); *buzul-urġa* (64a/4); *def' ķıl-urġa* (43b/14)

2.4. SIFATLAR

Varlıkların çeşit çeşit vasıfları, çeşit çeşit belirtileri vardır. İşte sıfatlar bu vasıfların ve belirtilerin isimleridir.¹³³

Biz burada sayılarının çokluğu nedeniyle vasıflandırma sıfatları üzerinde durmayacağız. Belirtme fonksiyonlu sıfatları ele alacağız.

2.4.1. İşaret Sıfatları

İşaret sıfatları nesnelere yerlerine işaret etmek suretiyle belirten kelimelerdir. Bunlar aslında ve tek başlarına işaret zamiridirler.¹³⁴ *Firdevsü'l-İkbāl*'de üç işaret sıfatı tespit edilmiştir:

Bu: Sulţān **bu** zerāfet cihetidin alarnıñ günāhın 'afv kıldı (50a/2); **Bu** sekiz yılda faķırnıñ cedit İşim Biy...(70b/16)

Ol: **Ol** sudın ötüp bolup şināver (50b/16); **O** yıl Şāh 'Abbas ölüp...(58a/12)

Uşbu: **Uşbu** zamān kāfirlik bile Müsülmānlık ma'lūm bolur (50a/1)

2.4.2. Sayı Sıfatları

Sayı sıfatları nesnelere sayılarını bildirmek suretiyle belirten kelimelerdir.¹³⁵ Bir tarih metni olması sebebiyle *Firdevsü'l-İkbāl*'de sayı sıfatları sıkça kullanılmıştır

Asıl Sayılar

bir : **bir** bahāne bile (71a/3); **bir** fezā-yı muḥaķķar durur (1b/4); Felek **bir** ḥubāb -ı nigūn-sār érür (1b/7) Bu örneklerde **bir** sayı adı belirsizlik sıfatı fonksiyonuyla kullanılmış.

¹³³ Prof. Dr. Muharrem Ergin, **Türk Dil Bilgisi**, Boğaziçi Yayınları, İst. 1980, s.244

¹³⁴ Ergin, age, s.247

¹³⁵ Ergin, age, s.249

iki : *iki* ferzend keltürür érdiler (15b/8) / *ikki* gurābnı (16a/8)

üç : yaşı *üç* yüz yıl durur (18b/17); ol kémeniñ tülü üç yüz altmış qarı (20b/14)

tört : *tört* yüz altmış yıl (21b/15); *tört* derece (22b/9)

béş : Bahādur'nıñ *béş* oğlı bar durur (105b/13)

altı : altı yüz miñ kişini (39b/17)

yeti *yeti* yüz élik sekkizde (44a/12) / *yetti* kün (55a/12)

sekiz : Bu *sekiz* yılda (70b/16) / on *sekkiz* yaşıda durur (83b/2)

toğuz : *toğuz* yüz ottuz üçde (92a/12) / Anıñ *toğuz* oğlı bar durur (37a/1)

on : Tatar cemā'asıdın *béş on* kişi yolıqup (38a/7); Bu şabaqa on nefer durur (38b/15)

yegirme : Moğol *yegirme* *tört* kimseni öltürdi (39b/12)

otuz : *otuz* sekkiz yılda (41a/5) / yüz *ottuz* toğkuzda (41a/9)

kırk : Müddet-i 'ömri *kırk* sekkiz yıl (41b/17)

éllig : *éllig* ikkide (58b/2)

altmış : yüz *altmış* kişige 'amel bérdi (59a/15)

yetmiş : *yetmiş* toğuzda (92a/13)

seksen : yüz *seksen* birde "miñ yüz *seksen* *tört+de*" (60a/11)

toğsan : *toğsan* toğuz érdi (39a/8)

yüz : altı *yüz* on béşde (39a/15); Moğollar *yüz* miñdin artuğrak durur (39b/13)

tümen : Ve vazīfesiğa her kün miñ *tümen* zer mukarrer étti (54a/17)

Sıra Sayı Sıfatları

Firdevsü'l-İkbāl'de sıra sayıları *+(I)nçI* ve *IAnçI* morfemleriyle gösterilmektedirler:

ikinci mertebe (99b/10); *ikilençi* (39a/9); üçüncü Esifūs durur (19b/14) / üçlençi barganda Meşhed'ni alıp... (60b/4); *Törtünçi Bāb* (84b/1); *Béşlençi Bāb* (9b/14)

Birinci kelimesine karşılık *evvel*, *evvelği* ve *burunğı* kelimeleri kullanılmaktadır: *evvel* (37a/9); *Evvelği* Kısm (35b/13); Oğuz Hān'nın burunğı iki menkūhasığa (27a/3)

Üleştirme Sayı Sıfatları

Bir bölme, bir ayırma, bir paylaşırma, bir dağıtma ifade eden, nesnelere sayısını bölük bölük gösteren¹³⁶ üleştirme sayılarınının *Firdevsü'l-İkbāl*'de sadece bir örneğine rastlanmıştır. Üleştirme sayıları +Ar biçimleriyle gösterilmektedir.

Birer bérk yér kılmak ārāmğāh (28b/4)

Topluluk Sayıları

Topluluk sayıları *+Av* (< ET *+ağu/+egü*) eki ile oluşturulur. *Firdevsü'l-İkbāl*'de *birev*, *ikev*, *üçev* ve *törtev* şekilleri kullanılmıştır:

birev (27b/6, 87b/11); *ikev+i* (24b/5); *üçev+iniñ* (35b/9); *törtev+in* (56a/3)

Çarpma Sayıları

Firdevsü'l-İkbāl'de, *katla* ve *meretebe* kelimeleriyle ifade edilmiştir:

Ve ikki *katla* Īrān pād-şāhı Sulţān Ebū Sa'īd Hān'nın kaçdığa leşker çékti (43a/16); İsfandiyār Hān bile ikki *katla* muhārebe kıldı (58a/9); ikki *meretebe* rū-be-rūy bolup... (60a/8)

Kesir Sayı Sıfatları

¹³⁶ Ergin, age. s.251

Bunlar nesnelerin parçalarını belirten sayı sıfatlarıdır.¹³⁷ *Firdevsü'l-İkbāl*'de kesir sayıları yarım kelimesiyle yapılmaktadır:

Ve anıñ müddet-i hānlığı bir yarım yıl érdi(64b/13); eyyām-ı saltanatı bés yarım yıl durur (74b/6); ört yarım iqlīm (39b/7)

Sayı Grupları

Firdevsü'l-İkbāl'de kullanılan sayı grupları ya sıfat tamlaması şeklinde ya da sayı grubu şeklinde oluşmaktadır.Sayı grubu şeklinde oluşan sayı gruplarında bazen 'dağı' kelimesi de kullanılmaktadır:

Sıfat Tamlaması Kuruluşunda: bés yüz yıl (21b/14); altı yüz (42a/14)

Sayı Grubu Kuruluşunda: yüz otuz yıl (21b/16); altmış törtde(42a/14)

Sayı grubu kuruluşunda, "dağı" kelimesiyle: yüz dağı yetmiş yıldın (29b/17); yüz dağı bir yıl durur (38b/16)

2.4.3. Belirsizlik Sıfatları

Belirsizlik sıfatları nesnelere belirsiz olarak belirten sıfatlardır.Bu sıfatlar, nesnelerin dış vasıflarını, bilhassa sayılarını, miktarlarını belirsiz olarak bildirir¹³⁸

néçe: *bir néçe fırsatdın* (51b/10)

bir: *Ahıru'l-emr bir kéçe hīle bile...* (51b/14)

başka: *başka kişide* (86b/14); *başka Kōngrat'dın dép dururlar* (90b/14)

her: *Éşitip her nefes āvāz-ı feryād* (92a/15); *her néçe 'amelğa* (93a/3)

köp: *köp farķ* (4a/7)

az: *az vaķtda* (21a/15)

bés on: *Tatar cemā'asıdın bés on kişi yolukup...* (38a/7)

¹³⁷ Ergin, age s.252

¹³⁸ Ergin, age, s.245

2.4.4. Soru Sıfatları

Soru sıfatları nesnelere soru hâlinde belirten sıfatlardır¹³⁹. *Firdevsü'l-İkbāl*'de şu soru sıfatları tespit edilmiştir:

né: *né imkân* (23b/15)

né nev' : *né nev' iş* (27a/10)

néççe: *Bir néççe müddetdin sonra* (85a/10)

néçük: *Néçük mihrāb* (14b/10)

ķaysı : *ķaysı vilāyet* (22b/1)

ķayu : *ķayu ķehrini alsa* (40b/14)

2.5. ZAMİRLER

2.5.1. Şahıs Zamirleri

Bunlar varlıkların şahıslar hâlinde ve temsil suretiyle karşılayan kelimelerdir. Bütün varlıklar üç şahıs altında toplanır, üç şahıs teşkil ederler. Bunlardan birincisi konuşan, ikincisi dinleyen, üçüncüsü de adı geçendir.¹⁴⁰

Teklik

I. Şahıs: *men* (13b/6, 93b/15); *men+din* (30b/16); *men+iñ* (93b/17); *men+i* (27a/14); *meñe* (7a/17)

II. Şahıs: *sen* (96b/13) *sen+din* (16a/17); *sen+iñ* (16a/17); *saña* (88a/1)

III. Kişi zamiri olarak *ol* kullanılır. *Ol* kişi zamirinin çekimli şekilleri: *ol* (14a/12); *anıñ* (23a/7); *anı* (56a/12); *aña* (94a/1); *andın* (49b/13); *anda* (5b/11)

Çokluk

I. Şahıs: *biz+niñ* (20b/8); *biz+ni* (49b/17); *biz+ge* (46a/12); *bizler* (93b/8)

II. Şahıs: *siz* (26a/14); *siz+ler+ge* (88a/3); *sizler+niñ* (88a/2)

¹³⁹ Ergin, age, s.252

¹⁴⁰ Ergin, age.s. 276

III.Şahıs: *alar* (11b/12); *alar+nıñ* (16b/16); *alar+nı* (37a/7); *alar+ğa* (30b/8);
alar+dın (48a/3)

Dönüşlülük Zamiri

Firdevsü'l-İkbāl'de dönüşlülük zamiri, *öz* kelimesinin çekimli şekilleridir:
öz (33a/7) *öziğa* (32b/7); *özi* (19a/9); *öziniñ* (23a/1); *özleriğa* (33a/6)

2.5.2. İşaret Zamirleri

Teklik: *munıñ* (20b/7); *muğa* (41a/3); *ol* (28a/16); *anıñ* (26b/2); *anı* (29a/4);
andın (46b/15); *anda* (50a/1)

Çokluk: *bular* (62b/10); *bular+nıñ* (71b/13); *alar+nıñ* (99b/11); *alar+dın*
(1b/8)

2.5.3. Soru Zamirleri

Bunlar nesnelere soru şeklinde temsil eden, onların soru şeklindeki karşılıkları olan, onları soru hâlinde ifade eden, onları sormak için kullanılan zamirlerdir¹⁴¹

Firdevsü'l-İkbāl'de kullanılan soru zamirleri kim ve né kelimeleri ve onların çekimli şekilleridir: *kim* (13b/1); *kim+nıñ* (15b/14); *kim+ge* (96a/2); *kim+de* (73a/12); *né durur?* (46a/5); *néñiz bar durur* (62a/17); *némiz bar* (62b/2)

Bunların dışında *ķayan* “Nereye?” kelimesi de soru zamiri olarak kullanılmaktadır: (38a/16, 10b/3)

2.5.4. Belirsizlik Zamirleri

Bunlar nesnelere belirsiz bir şekilde temsil eden zamirlerdir.¹⁴²

¹⁴¹ Ergin, age, s.265

¹⁴² Ergin, age, s.279

kimse: *kimse* (55a/6); *kimse+ge* (43b/13); *kimse+de* (44a/8); *hiç kimse+de* (44a8); *kimseni* (39b/12); *hîç kim* (18b/8)

néçe “Nice, biraz, çok” (92b/10); **némerse** “Bir şey” (25a/11)

her: *her kıysı* “Her biri” (22b/1); *her kıyan* “Her nereye” (5b/6); *her kim* “Her kim” (40a/9); *her kim+niñ* (43a/10) *biri* (36b/10)

bés on: *Tatar cemā‘asıdın bés on kışı yoluķup...* (38a/7)

2.5.5. Bağlama Zamiri

Bu zamir bir kelimeyi, bir kelime grubunu, bir cümleyi bir kelimeye, bir cümleye bir temsil ifadesi içinde bağlayan kelimedir. Türkçede bir tek bağlama zamiri vardır: *kim*¹⁴³

Ancak, *Firdevsü'l-İkbāl*'de bağlama zamiri olarak soru zamiri *kim* ın yanında Farsça kökenli *ki*'de kullanılmaktadır:

kim: *Ve hüküm kıldı kim mecmū‘ kıalem-revim dağı Müsülmān bolğan élni meniñ atım bile atasunlar. (43a/13); taķrîr kıldı kim hān ve ehl-i meclis zār zār yığladılar (43b/13)*

ki: *Ol ki kıarıntaş (6) anıñ azdur (50b/6); Taleb içre her kim ki çālāk olur (51a/4); Kıasım ki tōküp érdi Aķatay kıanın (51b/3)*

2.6. ZARFLAR

Zarflar zaman, yer, hâl ve miktar isimleridir. Esas itibarıyla çekimsiz unsurlardır.¹⁴⁴ Sayılarının çokluğu nedeniyle hâl zarfları üzerinde durulmayacaktır. *Firdevsü'l-İkbāl*'de aşağıda verilen zarf çeşitleri tespit edilmiştir:

¹⁴³ Ergin, age, s.280

¹⁴⁴ Ergin, age, s.258

2.6.1. Yer Zarfları

İlgeri: *Eger sonra bolsun ve ger ilgeri (8b/4); Hıtay'dın ilgeri (28a/17); ilgeri yiberdi (46b/5)*

Yoķarı : *yoķarı zıkr taptı (95a/4)*

İçkeri: *içkeri kirdi (51a/1)*

Kéyin: *kiyin ķalģanları (28b/3)*

Taşķarı: *éldin taşķarı (33a/8)*

Utru: *'Aceb siper ki belā oķıģa tutar utru (34b/15)*

2.6.2. Zaman Zarfları

burun: *Burun atı Temuçin durur érđi (39a/9); atasınıģ fevtidin altı ay burun ölüp durur (41b/6)*

émdi: *Bularınıģ aģvālātı émdi kélür (71b/13); émdi kérekdür (8b/8)*

érteģ: *Fuķarā érteģ kélip (89b/15)*

evvel: *Evvel Tatar řabaķasın aytalı.(24b/6)*

kéçe ve kündüz: *Üç kéçe ve kündüz anasınıģ sütin émmedi (25b/17)*

sonra: *muģārebedin sonra müsahķar boldı (47a/5); Kuyaģ ğurüb meyli kılģandın sonra (50b/16)*

soģ: *on beģ kündin soģ (51a/10); toķuz yıl soģ 'Alī Sulťān vefāt taptı (52a/9)*

soģradın: *taģ atģandın soģradın (49b/15)*

taģla: *Kécer taģla anıģ né nev' ģālı (43b/16)*

tün ü kün: *Tün ü kün alardın nümü-dār érür (1b-8)*

Firdevsü'l-İķbāl' de birçok alıntı zaman zarfı kullanılmıģtır:

āģir (< Ar.) "Son, sonunda" (60a/15)

āhirü'l-emr (< *Ar.*) “En nihayet, sonunda” (42b/11, 46a/13)

‘aşrgâça (< *‘aşr Ar.*) (60b/13)

çâşt-gâhda (< *Far.*) “Kuşluk vakti” (83a/13)

evvel: (< *Ar.*) “Önce, ilk” (24b/6)

hemîşe: (< *Far.*) “Daima, her zaman” (49b/16, 61b/16)

2.6.3. Ölçü-Mikdar Zarfları

Köp: *Kızılbaşnı köp terk ü tâz kılgan* (52b/1)

Az: *hâkimlerniñ kişisi az durur* (46a/7)

Artuq: *Vehmdin artuq durur* (97b/16)

Besî : *Körer-sen zamândın besî güşmâl* (40a/17)

Bisyâr: *cân ara bisyâr idi* (7a/15)

2.6.4. Soru Zarfları

Kaçan: *Ve her kaçan kim Havvâ hâmile bolsa érdi* (15b/7); *her kaçan yamğur yağmaq tilese yağğay* (22b/14)

Néçe: *Her néçe yorsa* (96b/4); *Her néçe kılsañ gümân* (97b/16)

2.7. EDATLAR

Edatlar mânâları olmayan, sadece gramer vazifeleri bulunan kelimelerdir. Hiçbir nesne ve hareketi karşılamazlar. Fakat mânâlı kelimelerle birlikte kullanılarak onları desteklemek suretiyle bir gramer vazifesi görürler.¹⁴⁵

Firdevsü'l-İkbâl'de de pek çok edata rastlanmaktadır.

Bigi: (gibi) *Atasıdın sonra inâklık menşübın bigi cānga tefvîz kıldılar* (95a/3)

¹⁴⁵ Ergin, age, s. 348

Kibi: *Kélip barça řuba kibi meyve-dār (53b/8); Bezlidin ehl-i hüner bolğan kibi řurşīd-i cāh (6a/5)*

Ara: (İç, içeri) *Üzüm hūşesi eyleben tāk ara (54b/15)*

Birle, bile, bilen, ile: (ile, birlikte, aracılığıyla) *Sa'yı birle ehl-i dīn taptı revāc ol nev' kim (64/7); bir vāsīta bile (6b/8); Matan Atalık bilen (97a/11); Toldurup şebnem közin eşk-i hevā-yı 'ışk ile (2a/6)*

Dék : *Manķıt řīrdālī Biy dék (95b/10); řurşīd lem'ası dék (96b/12)*

İçre: *Düřmāniņ neket içre bībünüyād (98a/5); Gāh anı perde-i hāk içre pinhān eyledi (2a/6)*

Sarı: *Ehl-i 'ālem sarı bir raşmet durur şılğan nüzül (3a/13); Bařıņ alıp bar der-i devlet sarı (7b/5)*

Üçün: *şerm şılur-men kim bu nev' memleket-i muştaşar üçün atlangay-men. (12a/9); Ādem tıynetiniņ tařmīri üçün (14a/3)*

Üze, üzre: *Halāyık üze Téņri'niņ sāyesi (18a/12); Bahādırlar at üzre tartıp nefīr (27b/3)*

Yanlığ: *'āřık-ı bīdīller köņli yanlığ kuşlar bile (33b/12); Kuyay yanlığ étđi durahřāndeliđ (82a/16)*

Köre: *öz şadışa köre vilāyetler in'ām kıldı (31a/2); Ve her kimniņ mertebesiğa köre hürmet kıldı (43a/10)*

Beri: *İlbars Hān'dın beri ra'ıyyet bolup érdiler (47b/6); köp yıldın beri yurtniņ bir şarafıdın fitne turđuzur érdiler (76b/8)*

Burun: *İdris Bék atasıdın burun vefāt tapmış durur (90b/12); cum'a namāzıdın burun (97b/2)*

Özge: *semeresidin özge* (15a/1); *kéme ehlidin özge hīç maḥlūkı kıalmay* (21a/12)

2.8. SÖZ VARLIĞI

Firdevsü'l-İkbāl'in ilk yüz varağında geçen kelimelerden oluşturduğumuz dizinde madde başı olan kelime sayısı 5469'dur. Kişi adları, etnik adlar ve coğrafi yer adları bu sayıya dâhil edilmemiştir. Kelimelerin 2997'si Arapça, 1336'sı Farsça, 874'ü Türkçe, 17'si Moğolca kökenlidir. Ayrıca 118 kelime Arapça+Farsça, 49 kelime Arapça+Türkçe, 12 kelime Arapça+Farsça+Türkçe; 51 kelime Farsça+Arapça; 2 kelime Türkçe+Arapça, 10 kelime Türkçe+Farsça; 2 kelime ise Moğolca+Türkçe morfemlerle teşkil edilmiştir. Bir başka söyleyişle metinde geçen kelimelerin yaklaşık %56'sı Arapça, % 24.5'i Farsça, % 16'sı Türkçe, Moğolca kelimeler ise yüzde birin altındadır.

Bu sayısal veriler göstermektedir ki *Firdevsü'l-İkbāl*'in dili eğitilmiş, Arapça, Farsça bilen kimselerin omuyup anlayabileceği mahiyettedir ve eser seçkin bir zümreye hitap etmektedir. Verilen istatistikî bilgilere Arapça elkaplar ve ibâreler de eklenecek olursa eserin ne kadar üslûplu bir dille yazıldığı daha iyi anlaşılır.

Çalışmamızda sözdizimini ilgilendiren kelime üstü birimlere yer verilmediği için kelime grupları, deyimler, atasözleri ele alınmamıştır. Bu manada söz varlığının tespiti ayrı bir çalışmanın konusudur.

3. METİN (1b-100a)

[11b, T1b, B 1] (1) **Bismi'llāhi'r-raḥmāni'r-rahīm**

(2) 'Ālī-mekān sultānlarını debdebe-i ḥaşmeti ve gerdün-tüvān ḥākānlarını kevkebe-i devleti ol (3) pād-şāh 'ale-l-ıtlāk¹⁴⁶ kulluḡı¹⁴⁷ bile intizām tapar kim 'ālem-i nāsūt anıḡ bār-gāh-ı salṭanatı allıda (4) bir fezā¹⁴⁸-yı muḥaḡḡar durur.¹⁴⁹ Ve feza¹⁵⁰-yı melekūt dergāh-ı 'azīmetidin bir şaḡn-ı muḡaşşar, ḡudūş u ḡıdem ikki¹⁵¹ (5) güher-i nāsüfte durur. İrādeti 'ummānıdın vücūd u 'adem ikki¹⁵² ḡonçe-i nev-şüküfte şan'atı gülistānıdın ma'müre-i (6) kevn ü mekān zā'bıta-ı¹⁵³ ḡudretidin maḡbūt, 'ālem-i ervāḡ ve ebdān rābıta-ı ḡikmetidin merbūt. **kıt'a:**

Zihī (7) şāni'ī kim yemm-i şun'ıda

Felek bir ḡubāb¹⁵⁴-ı nigün-sār érür

Nücüm u ḡuyaş naḡşın anda çekip

(8) Tün ü kün alardın nümū-dār¹⁵⁵ érür

Vācibü'l-vücūdī kim vücūd-ı lā-yezālī bidāyet ve nihāyet (9) libāsıdın mu'arrā durur.¹⁵⁶ Ve zāt-ı bīmişalī naḡır ü şirket isnādıdın müberrā. **beyt:**

¹⁴⁶ B: 'āle'l-ıtlākınıḡ

¹⁴⁷ B: ḡulluḡı

¹⁴⁸ B ve T: ḡazā

¹⁴⁹ B: muḡaḡḡardur

¹⁵⁰ T: ḡazā

¹⁵¹ B ve T: iki

¹⁵² B ve T: iki

¹⁵³ İ'de burada kullanılan hemze bir yazım hatası olmalıdır. B: hemze "zābıta-ı ḡudret" biçiminde bir tamlamayı işaret etmektedir. T'de ise hemzenin yerinde bir ötre var: Zābıta ve ḡudret

¹⁵⁴ B: cenāb

¹⁵⁵ B: pedīdār

¹⁵⁶ B: mu'arrādur

(10) Bîmişālî kim¹⁵⁷ bidāyet yok aña

Bîşerîkî kim¹⁵⁸ nihāyet yok aña

Ḳādirî kim (11) ḳudret-i kāmilesi bile ‘adem deryā-yı bîkerānıdın¹⁵⁹ cevāhir-i vüçüd kim ‘ibāret-i mevcūdātdın durur.¹⁶⁰ [İ2a] (1) Sāhil-i zuhūrğa çıkarur ve mevcūdāt kārவāniṅ menāzil-i fıḳdānğa kim murād ‘adem şahrāsı durur.¹⁶¹ (2) Başḳarur. **ḳıṭ‘a**:

Kör kemāl-i ḳudret-i Ḥaḳḳ kim zülāl-i hoş-güvār

Tîre tofraḳ ve ḳara taşdın (3) nümāyān eyledi

[B2] Yér¹⁶² üze tofraḳ bina-yı süstîni ta‘mîr étip

Ol binā üzre felek ḳaşrını (4) gerdān eyledi

ToḒdurup ferzend-i gerdün-mehd-i tofraḳ baṭnıdın

Ravza-i ḥulḑ-ı berîn (5) mülkide sulṭān eyledi

Geh ḳuyaşnı cilve-ger eylep sipihr eyvānıda

Gāh anı perde-i ḥāk (6) içre pinhān eyledi

Toldurup¹⁶³ şeb-nem közin eşk-i hevā-yı ‘ışḳ ile

Ġonçe ağzın körgeç (7) ol ḥāletni ḥandān eyledi

¹⁵⁷ B ve T: ki

¹⁵⁸ B ve T: ki

¹⁵⁹ B: bîkerānisidin

¹⁶⁰ B: mevcūdātdındur

¹⁶¹ B: şahrāsıdur

¹⁶² T: su

¹⁶³ B: tolturup

Bir bir ezdād-ı ‘anāşırını muvāfıķ eyleben
Ten ara terkīb¹⁶⁴ (8) bérđi munīs-i cān eyledi

Ĥekemī kim ĥikmet-i bāligası bile felek-i būķalemünniñ lāciverdī- (9) gūn
eyvān-ı bīsütünün af-tāb-ı cihān-tāb ŗemsesi ve kevākib-i ŗevābit ve seyyār
ķubbesi¹⁶⁵ bile (10) (T2a) müzeyyen ķıldı. Ve yerniñ tīre tofraķın reŗeĥāt-ı sehāb-ı
‘ināyetidin behremend étip (11) gül ü reyĥān neŗvünümāsi bile gülŗen. **rubā‘i**:

Ĥikmet eŗerin ol ki hüveydā ķıldı
Bir laĥzada yüz naķşını (12) peydā ķıldı
Her naķş¹⁶⁶ taŗavvur étin ‘āciz étip
İnsān u melek ‘aķlını ŗeydā ķıldı.

(13) İrādet-i bī‘illeti¹⁶⁷ مَن يَفْسُدُ فِيهَا ĥāk-niŗiñin luťf-ı vāfir ve kerem-i
mütekāşir bile¹⁶⁸ جَاعِلٌ فِي لَأْرَضٍ خَلِيْفَةً (14) اِئْتِي mesned-i ĥilāfetige mütemekkin ķıldı.
Ve ŗejim¹⁶⁹ سَبْحَانَهُ مَلَا اِلَا عَلَى maķbūlīn-i kemāl-i istignā ve gāyet-i (15) celāliyyet bile
كِرْمًا بَ (16) اَدْمِنِي¹⁷⁰ ĥāk-ı mezelletide sākin étti. Ve insān esnāfiğa
فَاخْرُجْ مِنْهَا فَبَاتِكَ [B3] teŗrīf-i kerāmeti bile mümtāzlıĥ¹⁷¹ bérđi. Eťrāf ve eknāf rub‘-ı meskūn taŗarrufı
bile (17) alarnıñ livā-yı devletige ser-efrāzlıĥ¹⁷² yétkürdi. ‘Ādil pād-ŗāĥlar tārek-i
devletin cihān-güŗāyılıĥ¹⁷³ [İ2b] (1) iklīl-i muraŗşa‘ı bile zirve-i iķbāldin ötkerdi. Ve

¹⁶⁴ B: terkib.

¹⁶⁵ B: ķubbe.

¹⁶⁶ İ ve T: naķşı

¹⁶⁷ Kur’an II, 30

¹⁶⁸ Kur’an II, 30

¹⁶⁹ B: subhāna [fi] malā, T: subhāna hu malā

¹⁷⁰ Kur’an XVII, 70

¹⁷¹ B: mümtāzlıĥ

¹⁷² T: ser-efrāzlıĥ

¹⁷³ T ve B: güŗāyılıĥ

pür-dîl mücâhidler tîğ-i şecâ'atın bâzû-yı nuşret (2) kuvveti bile zafer niyâmıdın çıkardı. **kıt'a:**

Ne kılsa Ténri vâcibdür kişige eylemek (3) teslîm
Ki tartar küfrge kılmak aña çün ü çerâ zâhir
Ne insân hikmetin anlar ne fehm (4) eyler melek şun'ın
Zihî hâlîk zihî şâni' zihî sultân zihî kâdir

Ġaraż¹⁷⁴: Munça maşnû'ât (5) ve maḥlûkât izhârıdın cemâl zuhûrığa mezâhir tilemek durur.¹⁷⁵ Keyfiyyet-i 'ışk ve mâhiyyet-i (6) ḥüsnni zâhir istemek. **meşnevî:**

Eger 'ışk eger ḥüsn zâhir durur
Ġaraż özi, eşyâ (7) mezâhir durur

Yoқ érse bu kim i'tibârât érür
'Ademdür barı bâķī ol (8) zât érür

'Ezzet kelimetehu ve cellet 'azametehu münâcât: İlâhî köñlüm közgüsi¹⁷⁶ kim işğâlât-ı (9) bîyhüde gubârıdın tîre ve muzlim durur.¹⁷⁷ Füyüzât-ı ilâhî şayķalı bile musaffâ kııl. Ve nâḫım tūḫisi (10) kim maķâlât-ı ḥaşv-âlüde hücümıdın elken ve ebkem durur.¹⁷⁸ Fütühât-ı nâmütenâhî şekeri bile (11) gūyâ kııl. Bu da'vâ-yı muḥâlğa kim ķalem sürüp-men. Ser-mâye ḥuşûlın ķabza-i imkânğa keyür. Ve bu şahrâ-yı bikerânğa kim ķadem (12) urup-men. [B4] Mesâlik ibtidâsın menâzil-i pâyânğa yétkür. Her ma'nî

¹⁷⁴ B: 'arz

¹⁷⁵ B: tilemekdur

¹⁷⁶ B: körgüsi.

¹⁷⁷ B: muzlimdur

¹⁷⁸ B: ebkemdur

şāhidîğa kim libās-ı elfāz ve ‘ibārāt bile ziynet (13) bérür-men. Mergüb havāşş ve ‘avām ét. Ve nuķūş-ı muħabbetin şafāyih-i zamāir ve şaħāyif-ı ķulūbda bit. **rubā’i**:

Yā rābb tilime (14) kelām-ı hoş cārī ķıl

Ma‘nā güherini kilkim ĩşārı ķıl

Her söz ki şaħīfe üzre taħrīr étsem (15)

Körġen kişi köñlini giriftārī ķıl

Huşūsen¹⁷⁹ ħāzret-i pād-şāh ħullide mülkuhu ravza-i tezyīn meclisiğa (16) kim şifāt-ı ferħunde āyātı bile bu muħtaşar meşħūn durur.¹⁸⁰ Meymun ķıl ve sultān Cem-cāh dāme devletehu (17) Firdevs āyīn¹⁸¹ encümeniğa kim evşāf-ı ħuceste simātı bile bu risāle-i şīrīn mażmūn durur.¹⁸² Hümāyūn étgil **[İ3a]** (1) **beyt**:

Mübārek ķıl şehen-şāh-ı cihānğa

Hümāyūn ħāzret-i sāhib-ķırānğa

Beħüremeti’ (2) n-nebiyye ve ālehe’l-emcād. **na‘at**: Dürūd-ı nāma’dūd ol maħbūb-ı ‘āķıbet¹⁸³ maħmūdğa kim وَمَا (3) **لِّلْعَالَمِينَ رَحْمَةً إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ**¹⁸⁴ āyeti durur.¹⁸⁵ Anıñ şānıda nāzil¹⁸⁶ لَوْلَاكَ لَمَا خَلَقْتَ الْإِفْلَاقَ (4) midħatı durur.¹⁸⁷ Anıñ tavşīfiğa şāmil közi مَا زَاغَ الْبَصَرُ¹⁸⁸ sürmesidin rüşen, yüzi (5) **وَالشَّمْسُ وَضُحَا**¹⁸⁹ gāzesidin müzeyyen li

¹⁷⁹ B: ħuşūsā

¹⁸⁰ B: meşħūndur

¹⁸¹ İ: Y’nin birinin noktaları konmamış.

¹⁸² B: mażmūndur

¹⁸³ T: ‘āfiyet

¹⁸⁴ Kur’an: 21-107

¹⁸⁵ B: āyetidir

¹⁸⁶ Hadis-i kudsi

¹⁸⁷ B: midħatıdır

¹⁸⁸ Kur’an: 53-17

¹⁸⁹ Kur’an: 91-1

ma‘a Allāhu bār-gāhınıñ sulṭānı اَبَقَ قَوْسَيْنِ اُيْدُوْا¹⁹⁰(6) meydānınıñ şūḥ cevlnānı.

meşnevî:

(T2b) Ḥaḳ esrārıǵa maḥrem-i ḥāş érür

Muḥīṭ-i risāletǵa (7) ğavvāş érür

Rusul ḥaylı ve enbiyā içre şāh

Ḳayu şāh şāh-ı melāyik sipāh

[B5] Mübārek niġīnide (8) ferḥunde-nām

Yazılǵan Muḥammed ‘aleyhi’s-selām

Ol ḥazretniñ nūr-ı kāmilü’s-sürürı maḥlūkāt (9) fıṭratınıñ mebde’i durur¹⁹¹ kim¹⁹² اول ما خلق الله تعالى نوري¹⁹² feḥvāsıdın rüşen ve ma‘lüm bolur.¹⁹³ Ve silsile-i risālet (10) şerāyi‘ da‘vetiniñ zḥūrıǵa müntehī durur kim¹⁹⁴ وَلَكِنْ رَسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ¹⁹⁴ muḳtezāsıdın mefhüm qılılır. Zāt-ı (11) ḥuceste şıfātı mükevvenāt gülistānınıñ ser-sebzlıǵıǵa¹⁹⁵ bā‘iş durur¹⁹⁶ Vücüd-ı zī’l-cüdü raḥmet mezra’asınıñ (12) maḥsülātıǵa ḥāriş **kıṭ’a:**

Bu ne şāḥib-menziletür kim ṭufeyl zātıdur

Bu el-beşer kim allıda boldı melāyik¹⁹⁷ (13) secde-ger

Ehl-i ‘ālem sarı bir raḥmet durur qılǵan nüzül

¹⁹⁰ Kur’an: 53-9

¹⁹¹ B: mebde’idur

¹⁹² Hadis-i Şerif: Alah’ın ilk yarattığı benim nurumdur.

¹⁹³ B ve T: “...feḥvāsıdın ma‘lüm bolur.”

¹⁹⁴ Kur’an: 33-40

¹⁹⁵ T ve B: sersebzlıǵıǵa.

¹⁹⁶ B: bā‘işdur

¹⁹⁷ T: melā’ik

Ol şıfat kim zinde-diller şanığa (14) feyż-i seher

Sinān-ı cān-sitānı vehmidin küffār-ı nāfercām mübārizlerinin şecā‘at-eşer
cigerleri (15) zaḥm-gīn ve tīğ-i ḥūn-feşānı bīmidin ‘abede-i eşnām bahādırlarının
tehevür-perver bağrıları ḥūnīn, (16) cihān ḥāristānı, bahār hidāyetinin rūḥ-efzā
nesīmi, ḡonça-güşāyılığın¹⁹⁸ gülşen ve zamān şebistānı (17) çerāğ-ı şerī‘atının
‘ālem-efrūz şu‘lesi pertev-ārāyılığın¹⁹⁹ rüşen **meşnevī** :

Bolup kahrıdın **[İ3b]** (1) küfr éli ḥavf-nāk

Anıñ dék ki ḥayl-ı şeyāṭīn helāk

Bolup mihridin ehl-i dīn ser-bülend

(2) Néçük kim gürūh-ı melek ercümend

[B6] **افصح**²⁰⁰ ana güheri bile²⁰¹ fuşahā efseriğa zīver²⁰² érgeni, ma’lūm ve
kuyaşlığığa²⁰³ (3) burhān eşhābı ke’n-nücūm seyr-i lā-mekānğa post, küşiş-i bahşışğa
hem-dest sūnbül-āsā zūlfidin (4) leyletü’l-ḳadr bir tār-ı mişkīn engüş-t-nümā
mu‘cizātıdın şaḳḳu’l-ḳamer bir delīl-i ḥayret āferin **ḳıṭ‘a**.²⁰⁴

Ey ‘arş (5) burcı ḥānḳehiñ içre minberi²⁰⁵

Vāy levḥ levḥi ḥikmetiñ ilkide defteri

¹⁹⁸ T ve B: güşāyılığın.

¹⁹⁹ T ve B: ārāyılığın.

²⁰⁰ Kur’an: 28-34

²⁰¹ B: birle

²⁰² B: zevārī.

²⁰³ T: ḳuyaşlığığa

²⁰⁴ B ve T: nazm

²⁰⁵ İ: münberi

Hem rûh şem‘-i rûyına pervâne’ (6) érür

Hem Cebrā’ıldur haremînga kebūteri

Él içse ol demī ki şarāb-ı şefā‘atı²⁰⁶

Oı (7) zümre içre kııl maña hem luţf sāğarı

اللهم صل على محمد عبدك و رسولك النبي الامي العربي سيد الصادق و على آل محمد و بارك و
سلم عليهم بعد و كل ذرة الف الف مرة مناقب متعاقب²⁰⁷ ol dört imāmğa kim (9) hilāfet dürciniñ
rahşende güheri dururlar²⁰⁸. Ve imāmet burcınıñ dirahşende-i aḥteri (10) her şāhib-i
devleti kim alar muḥabbetin dürrütü’t-tāc kııldı. Nedāmet tofrağın başığa saçmağ (11)
ibtilāsıdın ayrıldı. Ve her zī-başāreti kim alar dōstlığı²⁰⁹ bile²¹⁰ köñül közin yarutdı.
Ḥasret (12) ğubārıdın ħīre-çeşm ü tīre-dil bolmağ belāsıdın Rabbü’l-erbāb²¹¹ amān
tuttı. **beyt:**

Her kim ki bu (13) dört biriğa münkirdür

İmānığa küfr perdesi sātirdür

[B7] **Menḳabet:** Niyābet ma’rekesiniñ (14) şūḥ cevlanı riyāset maḥkemesiniñ
nāfiż- fermānı aşḥāb-ı yaḳīn efdālī erbāb-ı dīn ekmeli (15) ²¹²ثَانِي اثْنَيْنِ إِذْ هُمَا فِي الْغَارِ

²⁰⁶ B: “El bolsa ol demi ki şefaāt meyiğa mest”

²⁰⁷ Dua: Ey Allahım, Muhammed kendi kuluna ve gönderdiğim ümmi ve Arabî peygamberine sadık efendi peygamberine ve onun ailesine selam gönder ve onların hepsine bereket ve selam eyle.

²⁰⁸ B: durlar.

²⁰⁹ B: dōstlıkı

²¹⁰ B: birle

²¹¹ B ve T: Tağrı

²¹² Kur’an 9-40

āyetiniñ sebab-i nüzülü Téñri ve resūliniñ muqarreb ve maqbulı a'nī evmek-zīb-i dārū'l-hilāfe-i (16) emīrū'l-mū'mīn Ebūbekr ibn Ebī Qūhāfe razīu'l-lahu 'anhu.

kıt'a:

Hudāvendī ki milletğa bérıp zeyn

(T3a) Érür hūkmidin (17) anıñ dīn nizāmı

Oturğan dék qamer kevn menzilide

Risālet şāhınıñ qāim-maqāmı

Kemāl-i [İ4a] (1) şıddıdın şıddıq-ı ekber²¹³

Nigīn-i dehr ara ferhunde-nāmı

Menqabet: Küfr-i bīhūde rezm (2) ve²¹⁴ savaşılarığa²¹⁵ siyāset meydānınıñ ma'reke ārayīdin huceste bezmleriğa (3) 'ināyet bezliniñ hazīne-güşāyı, şerī'at eyvānınıñ hāvendi,²¹⁶ 'adālet dīvānı (4) niñ hudāvendi, 'Arab mülükiniñ sebab-i tefāhūri 'Acem hūkkāmınıñ mūcib-i tekessūri (5) a'nī hazret-i hilāfet meāb emīrū'l-mū'minīn 'Ömer İbnü'l-Haṭṭāb raḍiya'l-lahü 'anhu **kıt'a:**

Şehī kim tartıban (6) tīğ-i şecā'at

'Arab'dın tā 'Acem kıldı müsahḥar

İmāmet bahırınıñ dürr-i yetīmi

Tapıp andın (7) 'adālet tācı zīver

Qılıp köp farq emr ü nehy içre

Érür fārūq-i ā'zamlıqda eşher (8)

²¹³ T: Şıddıq āmā ekber

²¹⁴ T: yok

²¹⁵ T: yoqar

²¹⁶ T: Burada virgöl kullanılmış.

Menkabet: Hilm cevāhiriniñ kânı, hayā gül-büniniñ gülistānı, kelām-ı mu‘ciz-nizāmnıñ(9) [B8] cāmi‘i, küfr ü nifāk rüsümünüñ mānī‘i, Kureyş kabāiliniñ ‘izzet-meābı, (10) benī Ümeyye tavāyınıñ ferhunde elķābı, a‘nī habībü’r-rahman emīrū’l-mü’mīnīn (11) ‘Osmān ibn ‘Affān rağiya’l-lahu ‘anhu **ķıt‘a:**

Şāhenşāhī ki kēldi zātı anıñ
(12) Esās-ı salţanatğa rükn-i şāliş
Müşerref boldı zü-n-nüeynlikğa
Bolup Aħmed ikki (13) dūrriğa vāriş

Menkabet: ‘İlm deryāsınıñ ğavvāşı, tevħīd hareminiñ maħrem-i (14) hāşşı, şecā‘at bīşesiniñ ğurrende şīri, celādet ma’rekesiniñ şeh-süvār dilīri, (15) faķr mülkiniñ şāhib- nigīni, himmet tahtınıñ murabba‘-nişīni, a‘nī Esed-ullāhi’l-ğālib (16) Emīrū’l-mü’mīnīn ‘Ali ibn ebī Tālib kerreme’l-lahu vechehu. **ķıt‘a:**

Peyamber birle anıñ ittiħādı
Néçük kim cān u (17) tenniñ ittişālı
Tañ érmes murtażāğa bolsa meşhūr
Ki bardur irtizā içre kemāli

[14b] (1) Rızvān-Allahü ‘aleyhim ecma‘īn.²¹⁷ **Ammā ba‘dü** bu ‘ibārāt ma‘nā-ārā ğurūfınıñ rākımı ve bu cevāhir-i girān- (2) bahā ‘uķūdınıñ nāzımı, ğilāfet mülāzımlarınıñ du‘ā-ğuyı, salţanat (3) devletiniñ beķā cūyı, melāmet ğam-hānesiniñ şadr-nişīni, nedāmet kāşānesi (4) niñ ‘uzlet-ğüzīni, aħķarū’l-‘ibbād²¹⁸ü’l-maliki’l-vahhāb Şīr Muħammedü’l-mulaķķab bi’l-Mūnis ibn Emīr (5) ‘İvaż Biy Mīrāb

²¹⁷ B: Rıdvānu’l-lahü te‘ālā ‘aleyhim

²¹⁸ B: ‘ibād

ğefere-l-lahu te‘ālā seyyiāt-ı a‘mālehi ve tecāveze ‘eni’s-sādīrāt-i ef‘ālehi (6)
Mundağ ‘arz kıılır kim kiçiklik avānı ve yigitlik ‘unfuvānı kim (7) hayāt ‘āleminiğ
nev-bahārı ve ‘ömr nev-bahārınığ eyyām-ı hüceste āşarı (8) durur.²¹⁹ Ol fażl²²⁰
hevāsı ve bu mevsim [B9] tağāzası bile bīpervālīg bādiyeside (9) cünün-tāz érdim.
Ve cehālet ma‘rekeside ‘arbede-bāz başımda ‘işret hevāsı (10) vāfir durur²²¹ érdi.
Ve²²² könlümde neşāğ sevdāsı mütekāşir. **beyt:**

Ṭarāb ārzū kıılmağımdın²²³ (11) ne sūd
Ki çün ārzū tutmas²²⁴ érse vücūd

Gāh erāzil muğāleţetidin haţırım gām érür (12) érdi. Ve evbāş muāleţetidin
zamīrim mükedder gāh ‘ulemā hizmetidin serbüleddür²²⁵ érdim. (13) Ve fużalā
şoğbetidin behremend. **meşnevī:**

Erāzil içre gerçi münharığ-men
Cehālet ehli birle (14) muğtelığ-men

Velī ‘ilm ehliğa başım durur yol
Efāzil dāmenidin çekmeyin²²⁶ (15) kıol

²¹⁹ B: dur.

²²⁰ B: faşl

²²¹ B ve T: yok.

²²² B ve T: yok

²²³ B ve T: kıılmağımdın.

²²⁴ T: نوتمس

²²⁵ B ve T: serbüleddür érdim

²²⁶ B: almayın.

Eger felek-i ğaddārın gūnāgūn hādīşātı hücūm kılsa şı‘r müşāhedesi²²⁷ (16) bile kim maḥzūnlar ānīsı (T3b) ve maġmūnlar²²⁸ celīsıdur²²⁹ ref‘-i melālet kılar érdüm. Ve eger (17) zamān-ı nāpāy-dārın reng-ā-reng āfātı ğulüvv étse tevārīḥ müṭāla‘ası bile kim evzā‘-yı **[İsa]** (1) ehl-i ‘ālem vuḳūfıġa sebeb ve keyfiyet-i sülūk-ı benī ādem itṭıla‘ıġa mucib ve bā‘iş durur.²³⁰ (2) Def‘-i külfet kılar érdüm. Tā kim ‘ālem diyārı idbār nüzūlınıġ kudūretidin (3) müberrā ve cihān ḥişārı iḳbāl vuşūlınıġ meserretidin ‘işret-efzā bolup kişver-(4) sitānlıġ taḥṭı bir pād-şāh-ı gerdūn dergāh-ı kudūm himmeti bile bülend pāye boldı (5) kim sa‘ādet ġuheri anıġ tācıġa zīver bolmaġ bile ġirān-pāye durur.²³¹ Ve cihān-bānlıġ (6) tācı bir şehen-şāh-ı encūm-sipāh tārek-i devleti bile zīynet taptı²³² kim iḳbāl atlası taḥṭıġa devāc²³³ (7) bolmaġ bile şāhib-i kıymet durur.²³⁴ [B10] Hilāfet ḥuṭbesi bir şehr-yār-ı zülüḳtidār zāṭıġa (8) muḳarrer boldı kim derāhim-i devlet sikke midḥatı bile mu‘teber bolur. Ve salṭanat ḥātemi bir (9) nāmdār-ı ‘adālet-şi‘ār atı bile nāmī boldı kim ruḳ‘a-yı ḥükümet elkābı²³⁵ celāleti bile kirāmī (10) bolur. Ḳahramānı kim tıġ-i siyāseti vehmidin ‘adāvet diyārınıġ ser-keşleri siper-i ihtifā (11) dın baş çıġara almas. Ve şaḥne-i ‘uḳūbeti bīmidin ḍālālet ḥişārınıġ müşevveşleri (12) memerr-i izhārġa yol başġara almas durur²³⁶. Ve şāhib-ḳırānī kim livā-yı zafer peykeriniġ (13) duraḥşān meḥçesi²³⁷ **إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُبِينًا** şayġalı bile mücellā durur.²³⁸ Ve ḥançer-i nuşret (14)

²²⁷ B: müşā‘iresi.

²²⁸ B: ma‘mūnlar

²²⁹ T: celīsı durur

²³⁰ B: dur.

²³¹ B: ġiran-māye dur.

²³² T: tapdı

²³³ İ: düvāḥ

²³⁴ B: dur.

²³⁵ T: elkāb

²³⁶ B ve T: yok

²³⁷ Kur’an: 48-1

²³⁸ B: dur.

cevheriniñ muraşsa‘ kabzası **نَصْرٌ مِنَ اللَّهِ وَفَتْحٌ قَرِيبٌ**²³⁹ tezhîbi bile muţallā ve ‘ādilî kim (15) mi‘mār-ı ‘adāletiniñ şan‘at-kārlığı bile h̄arābeler ābādān bolup z̄ulm türktāzınıñ (16) ğāretidin re‘āyā fāriġ-bāl boldı. Bāzilî kim seḥāb-ı saḥāvetiniñ maṭar-bārlığı bile hāmūnlar (17) gülistān bolup faqr tünd-bādınıñ mazarratıdın fuḡarā āsūde-ḥāl boldı. **kaşīde: [İ5b] (1)**

Āsmān taḥtı ki kāḥ-ı ‘adl aḡadur taḥt-gāh
Başıda h̄urşīd-i re’fetdin érür zerrīn (2) külāh

Sāye-bān-ı ḡadridin gerdūn nişānıdur ḡaḡīr
Anda altun ḡubbeler naḡşı érür (3) h̄urşīd ü māh²⁴⁰

Ḡadri allıda mu‘allā ḡarḡ érür ednā serīr
Himmeti allıda ‘ālemdür muḡaḡḡar bār-gāh

(4) Hükmiġa ‘ālem muṭı‘ ve zātıġa teslīm étip
Devlet-i Ḥ̄ ārezmşāhī manşıbın luṭf-ı ilāh

[B11] (5) Līk Ḡingizīler istīşāl tapıp ḡahrıdın
Eyle kim Ḡingiz tīġı vehmidin Ḥ̄ ārmşāh

(6) Her ṭaraf yetkürse at yüz filni eyler zebūn
Her ḡayan keltürse ruḡ miñ şāhnı (7) eyler tebāh

²³⁹ Kur’an: 61-13

²⁴⁰ T: h̄urşīd [u] māh

ılmasun n v n sel t n ulluıg ²⁴¹ meyl kim
Kim ki ıldı ulluın²⁴² (8) boldı Skender dest-g h

Bu ne  s r-ı sa' detd r ki yetke mademi
K miy  yanlıg  zer-i h liŖ (9) bolur h k-i siy h

Lem'a-yı t gıg  a'd  t b k lt rme muh l
Ŗu'le-i ber allıda anda ki (10) har-v r giy h

'Adlı m lk evr kın anda s de ıldı zulmdın
Kim tapılmaq m mkin (11)  rme anda naŖ-ı d d-h' h

B de-i ahrıdın a'd   yle b h Ŗ oldu²⁴³ kim
T  ıy met (12) tapmas  z h lıg  r h-ı intib h

T g t  çekti mu' nidler v c d  def'ig 
ımadı (13) maz n k n ller terkeŖidin t r-i  h

uvvet b zusıdındur harb-ı germ olgan (14) aı
(T4a) Bu Ŗifat kim t gların  meti bolmıŖ d -t h

T g ahrıdın 'ad vv tapmas (15) am n tapgay am n
 zige ol dem ki ister g Ŗe-i 'afvın pen h

²⁴¹ B: h zmetig .

²⁴² T: ulluın

²⁴³ B: boldı.

[B12] H̄amle-i şarşar-veşiġa (16) hiç kim bolmas ħarīf

Tünd-bād utrusıda né nev‘ turgay berg-i k̄āh

Ḳadr-i iḳbālin (17) körün²⁴⁴ kim boldı ruzī Tēñri’din

Dōstıġa evc-i mesned düşmeniġa ḳa‘r-ı cāh

[İ6a](1) Ḳahrı zindānıda müfsidler ‘ukūbet otıġa

Örtenür ol nev‘ kim dūzaḡ ara ehl-i günāh

(2) H̄alḳa-ı emriġa iḳbāl-i cihānnı kirküzür

Ḳarb zencirini tépretmek émes häcet sipāh

(3) Çerḡ hem ser-keşlik étse ḳaydıġa bolġay esīr

Kim kemendidür resā ol nev‘ kim medd-i nigāh

(4) Āftāb-ı iltifātıdın tapar yer ḳadr-ı çerḡ

Kehkeşānlıġ da‘va eyler maḳdemidin gerd-i rāh

(5) Luḳfıdın Keyvān serīr oldı fazīlet-mendler

Bezlidin ehl-i hüner bolġan kibi ḡurşīd-i cāh

(6) Pence-i iḡsānı andaḳ sīm ü zer rīziş ḳılıp

Eyle kim cennetde tūbā şāḡı her sarı (7) miyāh

Sa‘yı birle ehl-i dīn taptı²⁴⁵ revāc ol nev‘ kim

²⁴⁴ T: körin

²⁴⁵ T: tapdı

Küfr élige²⁴⁶ kalmadı kuvvet-i cüz āh-ı ‘ömr- (8) kâh

Devride tüzdi böri koy birle andağ²⁴⁷ döstliğ

Kim burun düşmen démeklik (9) dür maḥall-ı iştibâh

[B13]‘Adl-ı da‘vâsını fâş étsem müḥiḳḳ-men kim érür

Él du‘ası birle (10) mülk āsāyişi ikki güvâh

Hem kılıp tekrâr vaşf-ı cüdın ehl-i medrese

Hem du‘â-yı devletin (11) vird eylep ehl-i ḥâne-gâh

Yâ rabb, eylep bu şehen-şeh feth ‘âlem kişverin

Ḳâm-rānlığ birle bolğay (12) yetti iqlīm üzre şâh

Bezmi meh-veşlerğa bolğay ‘işret-efzây kılıp

Āstānı (13) şâhlarğa secde-ārāyī cibâh

Mür dék bed- ḥ‘âhlar tofrağ ara eylep vaṭan

Devletidin (14) tapğay iḳbâl Süleymân-ı nik-ḥ‘âh

Hazret-i ā‘lā ḥāḳānī muḳarrib-i dergâh-ı sübhānī mürevvic-i kavā‘id-i (15) salṭanat, mümeḥhid-i esās-ı menzilet, evreng-zīb-i ḥilāfet, mesned-ārā-yı celālet, keyvân-penâh²⁴⁸ (16) ḥurşīd-külâh, ‘adālet menḳabet, mu‘allā-menzilet. **nazm:**

Felek cāy-gâh u mu‘allā-yı ḥaşem

²⁴⁶ İ ve T: ya'lardan birinin noktası konmamış.

²⁴⁷ T: andağ

²⁴⁸ Bve T: cāh.

Ꞑuyayş d k (17) ser-efr z zerr n ‘elem

Tutup y r y zin iꞑtid rı anıꞑ

F z n tağlarıdın [I6b] (1) vağ rı anıꞑ

 ‘zam-i sel t n-i ‘ lem, ef d l-ı havağın-ı mu‘azzam, Şems-i feleki’l-‘azamet (2) ve’l- cel l, Ėutb ’s-sem ’i’l-ĖaŐmet ve’l-iğb l, r fi’-i mağ m-ı Őer ’at seyyid ’l-m rsel n b sıı-ı bis ti’l-‘adl-i (3) ve’l-re’fet ‘ale’l-‘ lem n Ėami’-i b n d-ı k fr ve tuğy n, n Őib-i liva-yı emn   am n hal fet ’z-zam n (4) fi’l- f k, m lik-i ser r-i Ėil fet bi’l-ers-i ve’l-istiğk k el-m ’eyyed min ‘indillahi’l-meliki’l-men n, (5) [B14] el-maŐ r ‘ale-l-‘ad -ı be-tevfiki’-s-s bh n a’ni p d-Ő h-ı Ő hib-Ėır n eb ’l-muzaffer ve’l-mans r, eb ’l-feth (6)  lt zer Muğammed Bah dır H n medde’l-l hu te‘ l  zil le cel lihi ‘al  mef riki’l-en m il  yevm ’l-Ėıy m (7) Ė n bu devlet-i meym ne r z-efz n ĖuyayŐınıꞑ Şa’Şa’ası ‘ lemni yarutdı. (8) Ve bu nevbet-i h m y n k sınıꞑ taŕtanası felekdin  tti. Her Ėar b u  b d bir v Őıta bile (9) Ő h b-ı ‘in yetiniꞑ reŐ h tından behremend ve her ed n  ve aĖ Ő  bir veŐ le bile  f-t b (10) merĖametiniꞑ pertev-efgenliĖıdın²⁴⁹ erc mend boldı. H rist nlar g list n reng (11) b yın  Ők r  tti²⁵⁰. G list nlar ravza-i rığv n tar vetiğa yetti. **beyt:**

Re‘ y  bolup ‘adli (12) din behremend

(T4b) Sip h ehli in‘ mıdın erc mend

Mes k n tapıp beYlidin  adlığ

(13) Anıꞑ d k ki vir neler  b dliğ

²⁴⁹ Bve T: efgenlikidin

²⁵⁰ T:  tdi

Ġanīlerġa cem‘iyyet efzūn bolup
Tezāyūdġa emvāli (14) maḡrūn bolup

‘Adüvvler körüp luḡfıdın merḡamet
Aḡa dōstlar dék bolup yek cihet

(15) Cenābıda her bende-i ḡāk-būs
Tapıp ḡadr-ı İskender-i Filḡus

Hüner ehli ol nev‘ mümtāz (16) olup
Ki cāh evci üzre ser-efrāz olup

[B15] Alar kim édi ‘ilmdin behremend
(17) Bolup yeti kökdin maḡāmı bülend

Sūḡan-verler allıda ḡurbet tapıp
Söz **[İ7a]** (1) ecnāsiḡe ḡadr ü ḡıymet tapıp

Körüp ehl-i nazm özgeḡe iltifāt
Tapıp (2) bezlidin her dem artuḡ ḡayāt

Anıḡ luḡfı birle ḡavāḡ u ‘avām
Uluġ ta kiḡik (3) boldılar ḡād-kām

Ammā faḡīr kim ḡavādiḡ ḡeriginiḡ leged-kübıdın āzürde ve nevāyib (4)
sipāhı ġalebesidin efsürde érdüm. Ve ol dergāh-ı gerdün iḡtibāh-ı ‘atebe-būsliġı (5)
köḡlümge ārzū ve ol āstāne-i Firdevs niḡāne tofraḡınıḡ tütıyasın istemek (6)

közümge ābrū érdi. Velīkin kemāl-i ‘acַz ve gāyet-i inkisārdın bu temennā izhārıġa, cūr’et (7) kılmak muhāl köründi. Ve bu teġaza ifşasıġa meyl körgüzmeַk mümteni‘ ve vebāl. **rubā’i**:

(8) Men kim men ü ol şāh visālın tilemek
‘İşret-kede-i ravza mişālın tilemek
Ser-geşte ve (9) mużtarıblıġ étte hāşıl
Zerrātġa ħurşīd-i cemālın tilemek

Ve şüret-i hālim (10) bu ma‘ni-yi ġam-fezāġa muvāfıġ érdi kim. **meşnevī**:

[B16] Néçük şeh bezmiġa yetkey gedāyī
Ki andak (11) yoġ ħaġīr ü bīnevāyī

Tapar mu yol kıyaş vaşlıġa ħuffāş
Güherġa yantaşur²⁵¹ mu (12) her ħara taş

Ġubār uçmak bile yetmes felekke
Perī hem-rāz ola almas melekke

(13) Bu nev‘ ye’s istilāsı bile ħatırım öyi beytü’l-aġzān érdi. Ve mundaġ nevmīdlik (14) yaġması bile köñlüm mülki vīrān. **nazm**:

Ĥatır ara miġnet ü ġam bar idi
Renc [ü] ‘enā (15) cān ara bisyār idi

²⁵¹ B: yandaşur.

Ġālib olup başıma sevdā-yı ye's
Bolmuş édim (16) sākin-i sahra-yı ye's

Bir tün étip men sarı devlet rücū'
Ahter-i t̄ālī' (17) meñe kıldı t̄ulū'

Ya'nī başım üzre yetip k̄āşidi
Menzil-i maqşūd sarı [İ7b] (1) k̄āidi

Başdın ayak ġarka-ı baħr-ı ħaber
Kaysı ħaber barça beşāret eşer

Her (2) kademidin ki bolup gerd fāş
Sürme kılıp közige ay ve k̄uyaş

Her sözi 'İsā (3) nefesin bélgürüp
Ĥasteler ecsāmıġa cān yetkürüp

Dédi ki yörmek (4) işini cezm kııl
Şāh cenābıġa turup 'azm kııl

Yetkür özün (5) dār-ı ħilāfet sarı
Başın alıp bar der-i devlet sarı

Çün bu beşāret-i (6) devlet-işāret nesīmī sāmi'im demāġın mu'aṭṭar kııldı. Ve
ħāṭırım gülistānın tāze ve ter (7) 'azīmet hevāsıġa bāl-ı sür'at urdum. Ĥurşīd-i celālet
ħazretiġa özümni zerre-vār (8) yétkürdüm. **naẓm:**

Nazargā²⁵² bār-gāhı boldı peydā
Émes hem-ser aña çerh-i (9) mu‘allā

Qılıp dīvārı çīn naqşın mu‘ayyen
Kevākib şüreti saqfıda rüşen

[B17] Qanādīl (10) anda altundın ser-ā-ser
Bolup her şem‘i bir hūrşīd-i enver

Çerāgānlıq anıñ dék (11) meclis-efrūz
Ki érdi gūyiyā kim şām-ı nevrūz

Töşelgen her taraf qalın-i zer-keş
(12) Saçaq eṭrāfıda bārī güher-keş.

Mecāmir içre türlüq şandal u ‘ūd
(T5a) Çıkarıp ‘itr-güsterlik (13) bile dūd

Qurulğan şadrıda taḥtı zeberced
Büyüklükde²⁵³ maqāmı farq-ı ferqad

(14) Anıñ üstide mesned reng-be-reng
Ki gerdün aḥlasıdın eyleben neng

(15) Oturmuş mesned üzre şehr-yārī

²⁵² B: nazarge

²⁵³ B: biyiklikde.

Mu‘azzam taht-girī t̄ac-dārī

Mübārek (16) başıda iklīl-i zerrīn

Cevāhir birle tapıp zīb ü tezyīn²⁵⁴

Otağa efseri (17) üzre kélip zer

Şu‘ā‘-yı mihribanlıĝ cilve-güster

Cebīnide hilāfet nūrı peydā

[I8a] (1) Yüzide salţanat rengi hüveydā

Başıdın ta ayak altun ara ĝarķ

Ķılıp bolmas anı (2) ħurşīddin farķ

Şükūhıdın sınıķ gerdūn şükūhı

Şebātıdın (3) sebūk Elbürz kūhı

Ķaşıda kılgū dék Behrām Ķulluķ

Daĝı derbānlıĝıda Sām (4) Ķulluķ

Saĥāvetde aŗa her néĉe açmaķ

Kélip bezm ehliĝa yüz genc saĉmaķ

(5) Ćün mundaķ şoĥbet-i firdevs nüzhetĝa daĥil boldum. Özümni²⁵⁵ zerre-i
gümān kıldum (6) kim Ķuyaş ĥuzūrıda ser-geşte-i hevā-yı ıztırāb bolĝay. Ve Ķatre-i

²⁵⁴ İ: y'nin ĉengeli var noktaları konulmamış

²⁵⁵ B:özimni.

yaķın bildim kim (7) muķıķ cenbıde ‘adem ve nāyāb kōrūngey. Mestler dēk kim kōķlūg bāde ĥiddetidin (8) bıķūd bolġay. ‘Ubūdiyyet tofraķıġa yıķıldım.²⁵⁶ Ve bendelik zılūçesiniġ kūşesin (9) buse ķıldım. Çün edeb ayaķıġa turdım²⁵⁷. Ta‘zīm resmin zuhūrġa yētkürdüm.²⁵⁸ Nesāyim-i (10) eltāf sultānı revāyiķ-ı eşfāķ şāķib-ķırānı ĥareketġa kirip bende-nevāzlıġ yüzidin (11) **[B18]** teşrīf ‘ināyeti bile mūmtāz ve iķsān bıġġayātı bile ser-efrāz ķılıp güher-efşān (12) tekellüm boldı kim. **nazm:**

Ey ķadīmü’l-ķizmet dergāhımız

Şıdķ meydānıda ĥāk-i rāhımız

Eylegen (13) yetti ataġ çekmey élig

Yetti ābāmız ķaşıda bendelig

Cihān mülki bīdiller (14) kōnġi dēk ĥarāb, ābād ve ĥayāt bināsı ra‘nālar ‘ahdı dēk bībūnyād durur.²⁵⁹ Bes (15) munıġ dēk mülkde iķāmet ķılmaķ ve bu nev‘ bināda menzil tutmaķdın ġarez (16) ol durur²⁶⁰ kim ķişidin zıkr-i cemīl yād-gār ķalsa ve yahşı at pāy-dār bu müdde‘ā ‘imārāt (17) ta‘mīridin ĥāşıl érmes ve evlād tenāsülüġa hem şāmil meġer söz dibāçeside bāķī **[İ8b]** (1) ķalġay kim ol dibāçeniġ şirāze-i beķāsıġa ĥavādiş-i devrān miķrāz-ı inķırāz (2) bile zarar yētküre almas. Ve evrāķ-ı cem‘iyyetin teşārīf-i zamān tünd-bād-ı tefriķa bile savura (3) almas . **meşnevî:**

‘İmāret eyle ĥātırın ķılma şād

Tenāsül beķāsıġa hem i‘timād

²⁵⁶ B ve T: yıķıldım

²⁵⁷ B: turdım

²⁵⁸ B: yetkürdüm.

²⁵⁹ B: dur.

²⁶⁰ B: dur.

(4) Bārı ‘ākıbet mün‘adimdür bārī

Eger sonra bolsun ve ger ilgeri

Érür söz anıñ (5) dék müşeyyed binā

Ki yıķmas esāsını seyl-i fenā

Bahār-ı h‘āhişimiz bu ma‘nīğa çemen-perdāz (6) bolur kim selātin-i māzī süneni ve şu‘rā-yı selef da‘abığa muvāfıķ bir kitāb müzeyyen bolsa kim (7) hıyābān suţūrıda gül-deste-i nazm ve sünbül-i neşr-i nezāket āb-rengidin reşk-i gül-zār ‘illīyin (8) bolğay. Leţāfet-i ‘ibāret ve nükhet-i ma‘na bile ğayret-i behişt-i berīn émdi kérekdür²⁶¹ kim (9) bizniñ neseb-i hümāyūnımıznı söz dīvānıda kürsī-nişin ve ecdād-ı emcādımız esāmisin (10) ta‘rīh hātemide **[B19]** naķş-ı nigīn kılsañ ve öz hālātımız ve ba‘zı fütūhātımız bile kim ziynet (11) efsāne ve nāsih-i şehnāme durur.²⁶² Nazm riştesige²⁶³ dürr-i meknūn tézseñ²⁶⁴ ve neşr bisātığa gün-ā-gün (12) ziynet béreseñ tā bolğay kim devrān-ı şahāyıfı fenā tünd-bādı bile perişān bolup ‘ālem (13) kākānesi ‘adem seyli bile vīrān bolğunça evşāf-ı hamīdemiz zamān evrākıda bākī (14) kalgay ve zıkr-i pesendīdemiz cihān mecāliside selātin bezmiğa şuriş salgay (15) **(T5b)** **nazm:**

Gerçi köpdür²⁶⁵ laţīfe-gū şu‘ara

Nükte-senc [u] ehl-i fażl diķķat ara

²⁶¹ B ve T: kerek kim

²⁶² B: dur

²⁶³ B: reştesige

²⁶⁴ B ve T: téreseñ

²⁶⁵ B: köptür

Nazm tıǵı bile cihān açıǵan

(16) Neşr bezmi ara güher saçıǵan

Līk séndin körüp besī ihlāş

Seni bu hizmet içre (17) kılduk hāş

Nükte üzre qalem dék eyle şitāb

Ta yetüşkey nihāyetiǵa [I9a] (1) kitāb

Çün mundaq merhāmet āftābı pertev-i iltifāt bile bu hāk-sār tīre-i rüzgārniñ (2) hātırın münevver kıldı. Bīqararlıq²⁶⁶ hevāsıda zerre-vār bāl-efşān boldum. Kim né hātırım (3) defteriǵa cild-i qudret-bār ve né köñlüm dīvānıǵa şirāze-i cem‘iyyet. Bes bu perişānılıǵlar bile iş (4) şürü‘iǵa néçük meyl kıla alǵay-men. Ve hizmet ‘uhdesidin né nev‘ kıla²⁶⁷ alǵay-men. (5) Bu eşnāda maḥremeldin birev kim muqarrib ḥazret-i sulṭānı, maqbul-ı dergāh-ı şāhib-qırānı érdi.(6) Bu keyfiyyet vuqū‘ın ferāset yüzidin añlap sürüş ğaybı ve mülhem lā-raybī dék Mīrzā Nāzım Hirevī (7) dīvānıdın bu mışra‘ tererrümi bile dildarlıq²⁶⁸ körgüzdi kim **mışra‘**:

İltifāt-ı pād-şāhān (8) kimyā-yı devlet est

Ārī selāṭin merḥametide keyfiyyeti durur²⁶⁹ kim gedānı derece-i salṭanatǵa (9) yétkürür. Ve şüretni maḥall-ı hareketke²⁷⁰ kéltürür. Ve mülük terbiyetide neş’e-i

²⁶⁶ İ: bīqararlıǵ

²⁶⁷ İ: kéle

²⁶⁸ B: dildarlıǵ.

²⁶⁹ B: dur.

²⁷⁰ B ve T: hareketǵa.

devr²⁷¹ kim (10) uzgunnı utı dk gy kılur [B20] ve utını Mesh-s. Ve her kii kim mundın behremend (11) rmes. Her nee kim gher aıl durur²⁷² ta silkiye hem kirmes. un bu nevh-yı arb-efz (12) istimıa merref boldum. Ve zmni el-**المأمور معذور** ‘zria mkellef tapdum.²⁷³ Himmet (13) keyfiyyeti ll tilimni bitiyr munda irn maal kıldı kim. **menev:**

Eger pd-h (14) eylese iltift

Bolup-²⁷⁴ men belat-fez-yı nikt

Uray dest  p kuvvetim barıa

ılay (15) cstc udretim barıa

N kim klse tildin dir tmeyin

lik kmeyin t bu i (16) bitmeyin

un ruat-ı inırf hıl boldı. Bir ke-i itiyr²⁷⁵ kıldum.²⁷⁶ Ve ol kede (17) arr tutdım. **ıta:**

Tutup-men kelik²⁷⁷ l hcmıdın hem ol ke

Men-i uftea anda ki **[i9b]**(1) ahr-yı ıymetdr

²⁷¹ T: ne’e durur

²⁷² B: dur.

²⁷³ Bve T: tapdım.

²⁷⁴ B ve T: bolur men

²⁷⁵ B ve T: tamlama hemzesi yok.

²⁷⁶ B: kıldım.

²⁷⁷ : ke’lik

Yana ʔab‘ımğa dehr işğälıdın za‘fî érür ʔārî

Belî sevdâyî (2) olğanğa ne imkân-ı selâmetdür

Melâmet ʔılmanız noʔşânıma ger bolsañız (3) vâʔıf

Kişi kim böyle hâlî bolsa né cây-ı melâmetdür

Her taʔdîr bile bu muhtaşar (4) şürü‘ığa hâme-i ibtidâ sürüldi. Çün bahâr-ı iʔbâl şâhib-ʔırânı bile zînet (5) tapıp²⁷⁸ érdi. Binâen‘aleyh Firdevsü‘l-iʔbâlğa mevsüm boldı. Bir muʔaddime beş bâb (6) bir hâtimeğa taʔsîm taptı. Hâzret-i İzed kâm [B21] baʔşdın ümîd ol kim ‘unvân (7) iftitâhın tetimme-i ihtitâmğa mevşül ve âğâzın²⁷⁹ hâtime-i encâmğa meşmül (8) ʔılğay. وما توفيقى الا بالله²⁸⁰ muʔaddime ba‘zı maʔşüşât-ı â‘lî-hâkânî zıkrıde kim âşâr (9) iʔbâl-i şâhib-ʔırânı érdi. **Evvelgi bâb Hâzret-i Âdem ‘aleyhi’s-selâm icâdıdın Nüh ‘aleyhi’s-selâm (10) evlâdı ğaça mezkür bolur.** İkinçi bâb Yâfeş ‘Aleyhi’s-selâmdın ʔongrat Şu‘besi ğaça Moğol pād-şâh (11) larınıñ zıkrıde, Üçünci²⁸¹ bâb ʔuralas evlâdıdın pād-şâhlık merâtibiğa yétkenler (12) zıkrıde kim soñı Ebü‘l-ğâzî Hân İbn Yâdgâr Hân durur.²⁸² Törtünçi²⁸³ bâb (13) Hâzret-i pād-şâh-ı şâhib-ʔırânınıñ ecdâd-ı kirâm ve âba-yı zülühtirâmınıñ zıkrıde (14) Bêşlençi Bâb, Hâzret-i pād-şâh-ı şâhib-ʔırânınıñ velâdet-i hümâyunıdın (15) bu risâle-i sa‘âdet maʔâle itmâmı ğaça (T6a) her vaʔâyî kim âşâr-ı şâhib-ʔırânıdın vuʔû‘ (16) tapmış ve vuʔû‘ tapğusı durur.²⁸⁴ Zıkr ʔılılır hâtime evliyâ-yı ‘izâm ve ‘ulemâ-yı kirâm (17) ve ümerâ-yı zü‘l-ihtirâm ve şâhib-i devlet bégler ve zekî-ʔab‘ şâ‘ırlar ve dânişmend [I10a] (1) fâzıllar ve felâṭun-fıṭrat hünar-mendler ve ba‘zı

²⁷⁸ B ve T: firdevs dék zînet tapıp

²⁷⁹ T: mevşül ve muʔaddime-i âğâzın

²⁸⁰ Kur’an: 88-11 Başarmak sadace Allah tarafındandır.

²⁸¹ T: üçlençi

²⁸² B: dur.

²⁸³ T: törtlençi

²⁸⁴ B: dur.

umūr-ı ğarībe kim hāzret-i pād-şāh (2) niñ eyyām-ı meymenet-i encāmıda vuķu‘ tapıp durur.²⁸⁵ Alar hıkāyātığa maħşūs durur.²⁸⁶

(3) [B22] MUĞADDİME

Ba‘zı maħşūsāt-ı a‘lā hākānī zikride kim āşār-ı iķbāl şāhib-ķırānı érđi (4) Her sa‘ādetmendi kim ezel dīvānıda وَاللَّهُ يَخْتَصُّ بِرَحْمَتِهِ مَنْ يَشَاءُ²⁸⁷ hil‘at merħametiğa (5) maħşūş bolup kelime-i الله تَخَلَّفُوا بِاخْلَاقِ menşūr devleti bile ser-efrāz bolsa her (6) tedbīri kim hāṭır-ı hāṭırıdın baş çéker. Te‘eyyüdāt-ı rabbānī bile muvāfıķ-ı taķdīr bolur. (7) Ve her emri kim zamīr-i münīridin zuhūr kılır. Tefvīķāt-ı sübhānī bile havāş (8) u ‘avāmğa maķbūl ve müstaħsen körünür. Andaķ kim **meşnevī**:

شاه قوي طالعُ فيروز بخت / خسرو لعل افسرُ فيروزه تخت
ساكن اورنگ فلك جاهليغ / فارس ميدان جهانشاهليغ
ناصيه كفركا قويغوجي داغ / ياقغوجي دين انجميغه چراغ

(11) Hazret-i hākān-ı a‘zam ve sulṭān ‘ālemü’l-muħteş bi‘ināyatü’l-mülki’l-müsta‘ān ebü’l-feth²⁸⁸ (12) **Éltüzer Muħammed Bahādır Hān**: Halledu’llah mülke ve sulṭāne ve efāz ‘ale’l-‘ālemīn bürre ve iħşāne (13) niñ zāt-ı huçeste şıfātı ‘ināyet-i ilāhī bile ārāste ve fezāil-i nāmütenāhī (14) bile pirāste bolup selāṭin-i ‘ālī-maķām ve Hıvaķın gerdün-ı iħtişāmdın (15) mümtāz durur²⁸⁹. Her re’yi kim levh-i hāṭırıda naķş tutsa nüşha-ı taķdīrğa muvāfıķ ve her iş (16) kim zuhūrğa yétkürse maķbūl-ı hālāyık durur²⁹⁰ **meşnevī**:

²⁸⁵ B: dur.

²⁸⁶ B: dur.

²⁸⁷ Kur’an: 2-105

²⁸⁸ B: Ebü’l muzaffer ve Ebü’l-manşūr

²⁸⁹ B: dur.

²⁹⁰ B: dur.

[B23] Bolup luṭf-ı Hāḡ (17) ŧāmilü'l-ḡāl aḡa

Naŧīb eylemiŧ 'izz ü iḡbāl aḡa

Ne²⁹¹ iŧ ḡāṭırıḡa ḡutür eylese

[İ10b] (1) Žamīriḡa re'yi 'ubür eylese

Bolur²⁹² ziynet-efzā-yı bezm-i ḡuŧül

Tapar i'tibār-ı (2) ḡuzür ḡabül

Her eŧkāl kim él hirāsān bolur

Anıḡ allıda barḡa āsān (3) bolur

ḡayan ḡékse leŧker maŧāff étmeyin

Bolur feth aḡa iḡtilāf étmeyin

(4) Gürühī ki ḡılsa ḡilāfiḡa meyl

Meḡaḡ iḡre menzil tutar miŧl-i seyl

Körüp yā felek (5) din sitem-kārelig

Tapar deŧt-i ḡurbetde āvārelig

Her kiŧverḡa kim 'asākir-i (6) zafer-meāŧiri ḡareket ḡıldı. Āvāze-i vuŧulıdın ebvāb-ı feth ḡehre-i devletiḡa (7) aḡıldı ve her diyārga kim mevākib-i keyhān-pūyī ḡozḡaldı. ḡaber nüzulıdın (8) besāṭ-ı zafer ŧaḡn celāletiḡa töŧeldi. Her ḡayli kim serkeŧlik kürāniḡa (9) müteḡaŧŧın bolup izḡār-ı 'adāvet ḡıldı. Tīḡ siyāsetidin 'adem ŧaḡrāsıda āvāre-i (10) ḡurbet boldı. Ve her ḡavmi kim ḡadam-i tazarru' bile pīŧvāz

²⁹¹ B: né.

²⁹² B: yok.

çıkıp ‘ubūdiyyet başın dergāh-ı (11) itā‘atğa urdı. Şeref ‘ināyeti bile fark-ı mezelletin evc-i ‘izzetğa yétkürdi (12) ol cümledin durur²⁹³ Karaçalpaq kabilesiniñ tārācı Yomutiye gürühiniñ (13) iħrācı ve²⁹⁴ H̄vāce-éli hişāriniñ taħrībi ve²⁹⁵ Qongrat diyāriniñ teshīri ve²⁹⁶ umūr-ı (14) ğarāib ve kārzār-ı ‘acāyib kim ol ħazretniñ ümerā ve erkān ve leşker-i bīkerānıdın (15) ‘arşa-i zühürga çıkmış ‘ayn-ı āf-tāb meydān-ı a‘vāmda mişālin körmey durur.²⁹⁷ Ve dīde-i (16) kamer ‘arşa-i şühürda nazīrın müşāhede kılmay durur.²⁹⁸ **meşnevī:**

(T6b) Felek köz (17) açıp bīħadd ü bīşümār

Demīdür ‘ālemde tutmay qarār

[B24] Kélip dehrğa şāh u şeh-zādeler

[İ11a] (1) Ötüp allıdın ħayl-ı āzādeler

Alıp taht-ı Cemşīd-i gerdün-serīr

Skender (2) bolup H̄srev-i mülk-gīr

Musallağ bolup élğa²⁹⁹ Çingiz Hān

Tutup yeti kişver Timūr Küregen (3)

Bérip kökde on kūs-ı ‘Abdullahī

Alıp yerni iqbāl Nādir Şehī

²⁹³ B: dur.

²⁹⁴ B: yok.

²⁹⁵ B: yok.

²⁹⁶ B: yok.

²⁹⁷ B: dur.

²⁹⁸ B: dur.

²⁹⁹ B ve T: élge.

Munuñ dék (4) ŧehen-ŧāh-ı ŧāhib-kırān
Köre³⁰⁰ almadı bérmedi bi'l-niŧān

Bu yañlıđ kıla almadı (5) kār u zār
Ferīdun u Đahhađ u İsfandiyār

Cihān ‘arŧası iĉre bolmay ‘ıyān
(6) Masāffı munuñ dék zafer iĉtirān

Anıñ vaŧfıdın til érür tīđ dem
Yazar çağdadur hāme (7) cevher rağam

Çemen-zār efsānesidin kitāb
Tapıp reng-i gül her varaq bāb bāb

(8) Eger vaŧfıdın³⁰¹ bolsa fīrüz-mend
Kılur nükte teshīr pest ü bülend

ŧa‘ŧa‘a-i tīđı bir āf-tāb durur³⁰² kim (9) her muhālifniñ semtü‘r-re‘siğa irtifā‘
tapsa aĉter-i ‘ömriniñ zevālı müteħaqqıq bolur ya bir ot (10) durur³⁰³ kim her
huŧmniñ āteŧ-gāh maŧāfıda zebāne çekse ģırman-ı vücūdın ģuruđ huŧāk (11) dék
köydürür. Huñcer-i bür-rānı düşmen ģayātınıñ inĉitā‘ığa burhānı durur.³⁰⁴ Kātı‘ ve

³⁰⁰ B: kör.

³⁰¹ B: tavsıfıdın.

³⁰² B: dur.

³⁰³ B: dur.

³⁰⁴ B: dur.

ḥadeng şu'le (12) peykānı 'adüvv yaqasınıñ ırmanığa berķi durur.³⁰⁵ Lāmi'
meşnevî:

Sinānı ok (13) yılanıdın nişāne

Ötüp a'dā yüregidin revāne

Kélip ol nev zencīr-i kemendi

(14) Bolup anıñ muḥālif pāy-bendi

Zafer dildārığa yayı kélip qaş

Çekerde fetḥ üçün (15) ĩmā kılıp fāş

[B25] Ricā vāşiķ durur³⁰⁶ kim mecmū' rub'-ı meskūn 'avn-ı ilāhī bile ıabza-
yı taşarrufığa (16) tızrek kirgey ve cemī' aķālīm-i seb'ā te'yīd-i rabbānī bile taht
fermānığa batraq (17) dāhil bolğay. Ammā Ḥazret-i vāhibü'l-'aṭāyā ol ḥazretniñ
zamīr-i aķdes ve ḥāṭır-ı eşrefin ahlāķ-ı ḥamīde [İ11b] (1) cevāhiri bile müteḥallī ve
ef'al-i pesendīde zevāhiri bile mütecellī kılıp durur³⁰⁷ kim hīç eşer (2) umūr-ı
nāşāyeset ḥarekāt ve sekenātıdın sehven ve ḥaṭa'en vücūdğa kélgen (3)
érmes.**meşnevî:**

Vücūdı 'ayb levşidin müberrā

Néçük kim tīrelikdin cürm-i (4) beyzā.

Şafā perverde mirāt-ı zamīri

Émes her gerdniñ zulmet pezīri

³⁰⁵ B: dur.

³⁰⁶ B: dur.

³⁰⁷ B: dur.

(5) Eger yüz yıl şeyâtin kılsa hîle

Yüz urmas andın ef‘âl-ı rezîle³⁰⁸

(6) Ve³⁰⁹ tevekküli ol miqdâr durur³¹⁰ kim eger deryâ deryâ leşker aña muķâbil bolsa³¹¹ وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ (7) hişârığa arka béríp қatre-i havâtır, hümâyün³¹² hâtırığa (8) sirâyet kılmaz ve eger meydân meydân âfet yolıda vukû‘ tapsa Müheymin kâr-sâz (9) luḫfığa süyenüp қadem-i cür’etin rikâb-ı ‘azîmetğa koyar. Andağ kim çün tavâ-yif-i (10) Yomutiye ol hâzretniñ şavletidin hirâsân bolup muķâbil bola almay. Firâr tariķın (11) ihtiyâr kıldı. Bâ-vücüdî kim alar on bês miñdin köprek érди. (12) Ol hâzret sekkiz³¹³ yüz kimse bile Ereng deştide alar keynidin yetti. Ve alar keşretidin (13) dağdağa kılmay uruşup mağlûb [B26] ve menkûb kıldı. Hâşmeti ol kânûnda durur³¹⁴ kim (14) gerdün Zâlî anıñ dergâhıda hâşmetin libâs-ı tevâzu‘ bile müzeyyen kılıp Rüstemâne (15) Hizmetler zuhûrga yétkürür. Felek-i behrâmı anıñ mevkibi allıda mülâzemeti bile mefâhir bolup cân (16) bâzlık meydânıda bahâdirâne işler zâhir kıılır. ‘Ulüvv himmeti ol mertebede durur³¹⁵ kim (T7a) eger (17) cihân cihân mülk tasarrufığa kirse eşer-i fahr nâşiye-yi celâletide zâhir bolmas.**beyt:**

Bolup [İ12a] (1) tâc-ı himmet bile ser-firâz

Barı mâsivâdın érür bîniyâz

³⁰⁸ İ ve T: zevîle.

³⁰⁹ B: yok.

³¹⁰ B: dur.

³¹¹ Kur’an: 3/65

³¹² B: humâyunığa.T: havâtır-ı hâtır humâyunığa

³¹³ B ve T: sekiz

³¹⁴ B: dur.

³¹⁵ B: dur.

Bu bābda temşīli hātırğa (2) yetüşdi. Anıñ ĩrādı begāyet müstahsen tüşti kim ĩskender ‘ālem teshīriğa atlanurda asru (3) endīş-nāķ ĩrdi. Arıšto ve Aristotalis hākīm kim vezīri ĩrdiler. Nāşiye-i devletide (4) eser-i fikret teferrüs kılıp dēdiler kim: “Ey şāh-ı ‘ālem-penāh. **Ĥamdülillāh** ki (5) esbāb-ı devlet ve haşmet-i müheyyā hadem u haşem bendelik mevķifıda şābit-ķadem hazāne-i (6) ma‘mūr, memleket-i mevfūr cemāl-ı baht-ı istidāmet şıfatı bile āreste, nihāl-i iķbāl-i istikāmet (7) şerefi bile pīrāste bes mūcib-i tefekkūr né durur”³¹⁶ ĩskender dēdi: “Te’emmül kılır-men (8) kim ‘arşa-ı cihān begāyet muhaķķar durur.³¹⁷ Şerm kılır-men kim bu nev‘ memleket-i muhtaşar (9) üçün atlangay-men.” Arıšto dēdi kim: “Şekk yoķ durur”³¹⁸ kim bu cihān hūķūmeti (10) himmet-i bülendiņa layıķ ĩrmes turur³¹⁹. Mülk-i ebedī saltanatın aņa zamm kılığıl.³²⁰ Andaķ kim ğarb-ı (11) tīg bile fānī ‘ālemni zabt ķaydığa ķeker-sen. Bereket-i ‘adl bile bāķī cihānnı dağı ķabza-yı (12) taşarrufiņa kirgüz.” ĩskender tesellī tapıp hākīmni ser-efrāz kıldı. **ķıt‘a**

[B27] Şehen-şāh-ı şāhib-ķırān kim (13) anıñ

Skender’ din artuķ durur himmeti

Né tañ ķılsa mülk-i Süleyman’ nı (14) zabt

Skender’ din³²¹ efzūn bolup devleti

Saķāveti ol ğāyetde (15) durur³²² kim sāili mevcūd ĩrmes durur³²³ kim dergāh-ı ihsānıdın maħrūm ķaytğay. (16) Ve faķīri yoķ durur³²⁴ kim hıyāţ-hāne in‘āmıdın hil’at-ı devletğa müşerref (17) bolmağay. **meşnevī:**

³¹⁶ B: nēdür.

³¹⁷ B: dur.

³¹⁸ B: tur.

³¹⁹ T: durur

³²⁰ T: ķıl

³²¹ B: ĩskenderdin.

³²² B: dur.

Keff-i cūdı andağ saçıp sīm ü zer

Ki ol nev‘ yerge [İ12b] (1) saçılmay mañar

Çékip Hâtem allıda şermendelik

Tenin tofrağ étmiş seref gendelik

(2) ‘Adlı ol meşābede durur kim Ebü’l-gāzī Hān ibn ‘Arab³²⁵ Hān zamānıdın (3) beri ümerā vezāyifi fuğarā emvālidin mu‘īn bolup köp bid‘at-ı mezmüne él arasında (4) şuyū‘ tapmış érdi. Bu resmlerni ber-hem urup hīç kimde zehre ve yārā yok³²⁶ (5) durur³²⁷ kim ra‘iyyetdin bir dāne ziyādeliğ bile alğay.
meşnevī:

Él (6) kılıp şıdğ birle şubh u mesā

Şeh beğāsı vü devletini du‘ā

Ḳuzı ḳurtnıñ muḡālaḡati

(7) Eyle kim aḳrabā mü‘ālefeti

Eşer eylep bahār āsāyiş

Ravza dék taptı mülk ārāyiş

³²³ B ve T: yok.

³²⁴ B: yok.

³²⁵ B: yok.

³²⁶ T: hīç kimde yara yok

³²⁷ B: yok.

(8) Ve³²⁸ sebātı ol nev‘ durur³²⁹ kim Ƙongrat üstide ħarb-ı germ bolğanda kim (9) düşmen okı mübārek başınıñ üstidin ve eṭrāfıdın öter érdi. Andağ (10) vahşetliğ mevzu‘da yeridin téprenmedi. Ol fırsat ġaça kim leşker-i nuşret-eşer (11) sipāh-ı muħalifğā ġālib boldı. **beyt:**

[B28] Şehī kim şebāt olğay (12) eṭvār aña

Zaferdür hemīşe mededkār aña

Temkīni andağ³³⁰ durur³³¹ kim ol ħazretniñ béglik (13) çağıda kim faķīr ekşer evķāt ħızmetiğā yetüşür érdim. Müşāhede kılıp durur-men³³² (14) kim ba‘zı kéçe ‘aşa’dın bāmdād ġaça yükünüp oturup ħālığā hīç tağayyür zāhir bolmas érdi. (15) **meşnevī:**

Zihī kuvvet zihī temkīn-i vāfir

Ki bolmay ħālığā tağayyür zāhir

Temekkün bile³³³ tapmağ (16) cāvidāne

Érür şāhib-ķırānlığdın³³⁴ nişāne

‘Afv u ‘ināyeti anıñ dék durur³³⁵ kim (17) eger mücrimi kūh-ı ġünāhı bile cenābığā yüz kıoysa cürmi per-kāh dék nazāriğā kırmey. Yazuğın bağş [I13a] (1)

³²⁸ T: yok

³²⁹ B: dur.

³³⁰ B: andağ.

³³¹ B: dur.

³³² B: kılıpurmen T: kılıp-men

³³³ İ ve T: böyle

³³⁴ B: şāhibķırānlığ.

³³⁵ B: dur.

kıılır (T7b) ve ħil‘at-ı merhāmet bile ser-efrāz éter. Andađ durur³³⁶ kim Ĥ‘āce-éli ümerāsi- (2) dın Dosım Biy ve Öte-Ķul Atalığ kim öz endāzesidin taşđarı şadem (3) kıoyup bu dūdmān-ı ‘āleyĥa ser-keşlik kıılır érdi. Ve ĥünāh-ı bīendāze kıılmağdın (4) mūcib-i řatl bolup érdiler. Ķün fuřarā hüçümıdın nā‘ilāc bolup řal‘adın çekip ol ĥazret (5) atınıĥ ayakığa yüz kıoydı. ‘Afv u ‘ināyetĥa³³⁷ sezā-vār boldı. **beyt:**³³⁸

Bu ne ‘afv u ‘ināyet (6) érdi kim
Cürm kūĥı aĥa kōrünmes kāh

Ķün kıoyar baş cenābıđa müçrim
(7) Kıılır elťāf birle ‘afv-ı ĥünāh

[B29] Evşāfı firāvān ve sitāyişi bīpāyān durur.³³⁹ Tamāmet (8) aĥlāk u ef‘ālin mecmu‘ kemālāt ve efdālın kim zāt-ı ağdeside ĥüveyda durur.³⁴⁰ Taĥrīr silkiye (9) çekmek ve taĥrīr haddığa yétkürmek³⁴¹ emr-i muĥāl maĥz-ı ĥayāl durur.

beyt:³⁴²

feulün/ feulün/ feulün/feel (mütekarib)

Çekip Ĥađ ezel şubĥı (10) kilc-i każā
Bitip barça aĥlāk-ı nīkū aĥa

³³⁶ B ve T: yok.

³³⁷ Bve T: inayetiĥa.

³³⁸ B: kııť‘a.

³³⁹ B: dur.

³⁴⁰ B: dur.

³⁴¹ İ‘de é‘yi göstermek için çengel konulmuş ama altına noktalakı konulmamış

³⁴² B: Kaşīde, T: meşnevī

Fezāyil kélip zātıda cilve-ger
Sükün birle (11) seyr-i ser-ā-ser hüner

Né kim yahşılıķ emri tapmış vücūd
Anıñ zātıǵa barça kılmış vurūd

(12) Vurūdını kıılma gümān ğaraż
Érür cevher bīnişān-ı ‘areż

Hulūl eyleben cevher āsā aña
(13) Cibillī durur belki eczā aña

Vücūdıǵa cevher hayā cevheri
Zamīride muzmer vefā gevheri

(14) Tapıp farkıdın zīb-i tāc-ı edeb
Érür nisbetidin revāc-ı edeb

Tapıp hilm iqlīmi (15) andın niżām
Meger érdi ‘Oşmān’ ğa kām-maķām³⁴³

Şecā‘atda Rüstem tebeh-kār aña
Maşāff içre (16) cobn ehli dék zār aña

³⁴³ T: bu beyt bir önceki beytle yer deǵıstirmiş

Siyāsetdin³⁴⁴ berṭaraf rāh-zen
Bolup yollar īmen néçük kim (17) vaṭan

Şafā ṭab‘ıǵa bérmış andaḳ ziyā
Ki ḥurşīd-i mirātıda incilā

Hıred könliǵa [İ13b] (1) öyle şayḳal bérür
Ki miñ yıl kélür işdin āǵāh érür

Te’ennī bile her işi kim (2) ḳılur
Yamān yahşısın él mu‘ayyen bilür

Keff-i şefḳatidin saçıp (3) öyle sīm
Bolup şād atasızlıǵıdın yetīm

Ḳılur çağda izhār-ı ḥüsn ü kelām
Du‘ā (4) eylep ‘Īsā ‘aleyhi’s-selām

Eger ḳılsa vaḳt ara ḳīl u ḳāl
Felāṭun dem urmay bolur güng ü (5) lāl

[B 30] Kelāmıǵe her néçe³⁴⁵ bīcān érür
Anıñ derk allıda āsān érür

³⁴⁴ B ve T: siyāsetidin.

³⁴⁵ İ’de néççe

Çü şā'irler içre (6) salıp luḫfı şeyn
Tahayyür kıılıp Şāh Sulṭān Hüseyn

Né teñ men bolup mādiḫ-i pād-şāh
(7) Yetüşse Nevāyi'din artuḫsı cāh

Eger bolsa deryā suydın midād
Dağı ḫāme-i cins-i giyehdin (8) ziyād

Varaq kılsalar yetti eflākni
Yana³⁴⁶ yetti kat 'arşa-ı³⁴⁷ ḫākni

Cihān ehli tapsa Hızır dék (9) ḫayāt
Bāri bolsalar kātib-i bi's-sebāt

Şürü' étse vaşfıḡa köp rüzgār
Şitāb (10) içre zāhir kıılıp ıztırār

Miñidin biri dağı bolmay raḡam
Tükengey midād u (11) varaq hem qalem

Çü mundaḡ aysa barça evşāf aña
Nédür Mūnis'a eylemek mācerā

³⁴⁶ B ve T: yine.

³⁴⁷ B: safḫa-ı.

(12) Kalem çekgil ve kıl du'asığa meyl

Du'ā içre 'ömr ü beķasığa meyl

İlāhī cihān mülki tā bardur

(13) Cihān ehli tā anda seyyārdur

Beķā mülkide ḥazret-i pād-şāh

Ṭarāb tahtını eylesün (14) cilve-gāh

Müyesser bolup fetḥ-i 'ālem aḡa

Cihānşāhlıġ olsun müselleme aḡa

Bolup (15) sa'yıdın şevket-i dīn füzūn

Bāri küfr rāyātı bolsun nigūn

Kétür sākī ol (16) cām-ı la'l-i müzāb

Ki söz yüzidin feyzi alur niķāb

Bolup neşe'si birle (17) mest-i suḡen

Bolay söz tevāriḡiġa ḡāme-zen

(T8a, B31) Evvelġı bāb Ḥazret-i Ādem 'aleyhi's-selām **[İ14a]** (1) İcādıdın Nūḡ 'aleyhi's-selām evlādı ġaça mezkūr bolur³⁴⁸

Çün irāde-i ḡālīķ bīçün (2) Ādem 'aleyhi's-selāmın³⁴⁹ mübārek ḡilķati ve zuḡūr-ı devletiġa muķtezā boldı. Cebra'īl-i emīnġa emr (3) bolup³⁵⁰ durur kim bir

³⁴⁸ Devamında B: "Ādem 'aleyhi's-şalavat ü's-selām ḡilķatınıġ zikri ve ba'zı ḡālatınıġ şerḡi" var İ'de yok

kabza tofrağ Ādem tıynetiniñ taħmīri üçün yeryüzi- (4) din alıp sāhet-i kudret ve serpençe-i iktidārga yétkürsün. Cebra'īl aleyhi's-selām (5) dest-i taşarruf uzatıp³⁵¹ h̄ āhladı kim fermān muḳtezāsı bile 'amel kılgay. Bu h̄dişe (6) heybetidin yer eczāsıga zelzele tüşüp aña h̄āl tili bile dēp³⁵² durur kim³⁵³ e'uzu (7) billāh miñ tofrağ almağıl³⁵⁴ kim bolmağay kim bu maḥlūḳ nāfermānılg³⁵⁵ şīvesiğa (8) iḳdām körgüzüp emr-i nāşayest vücūdga keltürgey kim ol sebebdin (9) Bārī te'ālāniñ men mücib-i hiṭāb u 'itābı bolğay-men. Cebra'īl aleyhi's-selām kaytıp dergāh-ı (10) 'izzetde şüret-i vaḳ'ānı 'arz kıldı érse Mikā'īl 'aleyhi's-selāmga fermān ve hükm boldı. (11) Ol dağı yerdin hem ol nev' ant eşitip kaytğaç İsrāfīl³⁵⁶ 'aleyhi's-selāmga³⁵⁷ fermān boldı. (12) Ol hem ol ikevniñ destürı bile yangandıñ soñra 'Azrā'īl 'aleyhi's-selāmga ferman³⁵⁸ (13) ve³⁵⁹ buyruḳ bolup³⁶⁰ durur kim tofrağ keltürgey. Yer aña dağı alarga kılgan (14) mu'āmele bile ant bérdi. Azrā'īl 'aleyhi's-selām dédi³⁶¹ kim iṭa'at-ı emr-i rabbü'l-erbāb (15) seniñ antıñdın bülendraḳ³⁶² durur.³⁶³ Ve bir avuç muḥtelifü'l-elvān tofraḳnı³⁶⁴ (16) yer yüzidin alıp³⁶⁵ keyürdi. Ve şāhib-i [B32] Ravzatü's-safa ḳulı kim Mekke bile Ṭā'if arasıga tökti. (17) Her taḳdīr bile andın soñra Ādem

³⁴⁹ B: yok yerine anıñ var

³⁵⁰ B ve T: boldu

³⁵¹ B ve T: uzatıp

³⁵² B ve T: dédi

³⁵³ B: yok.

³⁵⁴ B ve T: alma.

³⁵⁵ B ve T: fermānılg.

³⁵⁶ B ve T: İsrāfilğa.

³⁵⁷ B ve T: yok

³⁵⁸ B ve T: yok.

³⁵⁹ B ve T: yok.

³⁶⁰ B ve T: boldı.

³⁶¹ B: ayıttı. T: dēp durur kim

³⁶² B ve T: yukarıraq.

³⁶³ B: dur. T: érdi

³⁶⁴ B ve T: toprak.

³⁶⁵ B ve T: behiştğa.

‘aleyhi’s-selām tofrağığa kırk kün ‘ināyet seḥābıdın raḥmet [I14b] (1) yamğuru yağıp kudret éligi bile taḥmīr taptı kim³⁶⁶ خمرت طينت آدم بيدي اربعين صباحاً (2) andın haber bérür çün Ādem ‘aleyhi’s-selāmğa insān kisvetin kiyürdiler. Ḥaḳḳ-ı sübhāne ve te‘ālā anı (3) esmā-yı ḥüsnā ta‘limiğa maḥşüş kıldı kim وَعَلَّمَ آدَمَ الْأَسْمَاءَ كُلَّهَا anı dāll durur.³⁶⁷ Cemī‘ (4) melāike anıñ ‘ilm ü fazlığa mu‘terif bolup سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا لَكَ ‘özr ḥāhlığığa³⁶⁸ til açtılar (5) ve Ténri te‘ālānıñ³⁶⁹ ḥükmi bile anı secde kıldılar إِلَّا إِبْلِيسَ (6) Meger İblis kim ol cin ṭāifesidin érdi. Köp ṭā‘at kılgandıñ. (7) soñra Mela’ike mertebesin tapıp érdi. Çün secde kıлмақđın³⁷⁰ ibā kılıp emrdin boyun (8) tolgadı. Şaḳāvet-i cāvīd ve la‘net-i ebedī ṭavkı boynığa tüşdi kim (9) لَعْنَتِي وَإِنَّ نَفْسَكَ إِلَى يَوْمِ الدِّينِ nefretidin ma‘lüm bolur. **kıṭ‘ā:**

Ne sultānsın ki taḥt-ı mekrumet (10) menzil-gehiñ bolğaç
 Sücūd étmek saña ḥayl-ı melāyikdin ‘ayān boldı
 Néçük miḥrāb (11) érür qaşıñ ki anı kıлмақđan secde³⁷¹
 Ferište érse³⁷² hem bişekk³⁷³ la‘īn-i (12) cāvīdān boldı

Ol ḥazretğa behişt taḥt-ğāhı ārām-gāh bolup çün ebna-yı cinsidin mevcūd yok érdi. Şerif köñli öz cinsidin enīs-i lāyık ve celīs-i (14) muvāfiḳ istid‘āsığa meyl körgüzdi. Ol cihetdin Hazret-i vāhibü’l-‘aṭāyā (15) uyqu istilāsı bile anıñ çep yanıdın Ḥavvānı yaratıp anıñ bile münākeḥet ‘aḳdın (16) tüzdi. Ve kerīme-i [B33] يَا فَهْوَاسِي بِيْلَةَ آدَمَ اسْكُنْ أَنْتَ وَزَوْجُكَ الْجَنَّةَ³⁷⁴ Firdevs-i

³⁶⁶ T: yok

³⁶⁷ B: dur.

³⁶⁸ B ve T: ḥāhlığığa.

³⁶⁹ B: yok. T: téñri te‘ālā

³⁷⁰ B ve T: étmekdin.

³⁷¹ İ’de seçde

³⁷² T: bolsa

³⁷³ B: peşek, peşk (?)

³⁷⁴ Kur’an: II, 35

(17) ā'lā fezāsıda karar tutup (T8b) mecmū' na'mā-yı behiştı şecere-i menhiyye semeresidin [İ15a] (1) özge kim ba'zılar³⁷⁵ anı buğday dép dururlar.³⁷⁶ Alarga mubāh boldı. (2) Andağ kim **ķālu'l-lāhu** te'alā **الو ابرقت هذه ترجشلا**³⁷⁷ ve Şeytān kim Ādem (3) cihetidin mel'un-ı ebedī ve merdūd-ı dergāh-ı şamedī bolup érđi. Bu³⁷⁸ huşümetdin (4) nāire-i hased nāpāk-ı bāṭınīde şu'le urup řāvusdın kim hāzin-i cennet (5) érđi. İğvā kıldı kim behiştke yol bergey ol imtinā' kılıp yılan (6) ihtilāṭığa delālet kıldı ve āḫir yılan vāsıtası bile behiştğa³⁷⁹ kirip Ādem (7) ve Ḥavvā'ğa buğday yémek vesvesesin kıldı. Çün irādetu'llah muña ta'alluğ (8) tapıp³⁸⁰ érđi kim yeryüzin Ādem evlādı tutup Ḥazret-i seyyidü'l-mürselīn ve hātem (9) ül'l-nebiyyīn Muḥammed Resūl-ullāh sallallahu 'aleyhi ve sellem Şerīf vücūdı bile 'ālem-i ziynet (10) tapğay Ādem ve Ḥavva '**aleyhimü's-selām** ve İblīs ve řāvūs³⁸¹ ve yılanı behiştin çıkardılar. (11) Dép dururlar³⁸² kim Ādem Serandīb'ğa Ḥavva Cidde'ğa, İblīs Semnān'ğa řāvūs³⁸³ Kābil'ğa, yılan İşfahān'ğa (12) tüşüp kıyāmet ğaça benī 'adem bile Şeytān arasında 'adāvet bākī kıldı. (13) **meşnevi**³⁸⁴:

Kim ki düşmen söziğä³⁸⁵ kıldı 'amel

Yok 'Aceb devletiğä³⁸⁶ yetse ḥalel

³⁷⁵ B ve T: yok.

³⁷⁶ B: durlar. T: dururlar kim

³⁷⁷ Kur'an II, 33

³⁷⁸ T: yok

³⁷⁹ B: Behiştge.

³⁸⁰ B: taptı.

³⁸¹ B: řāvus

³⁸² B ve T: dërler.

³⁸³ B: řāvus. T: tāvūs

³⁸⁴ T: nazm

³⁸⁵ B ve T: söziğe.

³⁸⁶ B: devletiğe.

(14) Ādem İblīs sözin étdi qabūl

Boldı firdevs mülkidin ma‘zūl

Bolma ġāfil keyd-ı düşmāndın

(15) Ki ħabersiz aymas durur³⁸⁷ sendin

Ĥāşşa kim düşmān qadīm olğay

Cānğa (16) andın hemīşe bīm olğay

Ādem ‘aleyhi’s-selām yıllar dünyāniñ³⁸⁸ meşakqati ve Ĥavvā firqatığa mübtelā bolup (17) tevbe ve tazarru‘lar körgüzür érdi³⁸⁹. Ve³⁹⁰ tevbesi icābetğa maqrūn bolup Mekke’ğa kélip ‘Arafāt [İ15b] (1) yanında Havvā’ğa [B34] mülākāt kıldı.³⁹¹ Ol vechdin³⁹² ol mevzi‘-i³⁹³ ‘Arafāt’ğa mevsūm bolup durur.³⁹⁴ (2) **beyt:**

Ne hoş sā‘at ki ikki³⁹⁵ yār-ı mehcūr

Şarāb-ı vasl birle bolsa mesrūr

Ādem-i (3) şafīyyu‘l-lah³⁹⁶ Kā‘be’niñ³⁹⁷ öyin yasadı. Dağı Hindūstān’ğa ‘azīmet kıldılar ve Cebra’īl ta‘limi (4) bile Ādem ‘aleyhi’s-selām dihgānlıqğa³⁹⁸

³⁸⁷ B ve T: turur.

³⁸⁸ B ve T: dünyā

³⁸⁹ B ve T: kıldı

³⁹⁰ B ve T: yok.

³⁹¹ B ve T: uçradı

³⁹² B: yok

³⁹³ B ve T: ol yér andın.

³⁹⁴ B ve T: boldı.

³⁹⁵ B ve T: iki

³⁹⁶ B ve T: Ādem-i Safī

³⁹⁷ B ve T: Kābe

³⁹⁸ B ve T: dihgānlıqğa.

meşğul bolup müddet-i medīd ferāğāt iktisābıǵa (5) ve t̄a‘at iştiǵālıǵa evkāt şarf kıldılar. Gāhī Hind sevādıda sākin (6) gāhī ‘Arab’nıñ³⁹⁹ diyārıda mütemekkin érdiler. Ta kim Һazret-i kerīm-i müte‘āl ol ikevge kirāmī (7) ferzendler ve reşīd netāclar kıldı. Ve her kaçan kim Һavvā Һāmile bolsa érdi (8) iki ferzend keltürür érdiler⁴⁰⁰. Bir Һarındın toǵǵan oǵulǵa yana⁴⁰¹ bir Һarındın kélgen (9) kıznı bérürler érdi kim arada farkı bolǵay. **Қабіл ve Һабіл Hikāyeti** evvel ferzendi kim (10) Һavvā’dın mütevellid boldı. Kābil érdi. İklima bile ve sāniyen Һābıl érdi. Leyudā bile ve Ādem Şafīyyu’l-lah (11) Téñri te‘ālānıñ⁴⁰² fermānı bile Leyudā’nı Қabil’ǵa İklīmā’nı Һābil’ǵa bérmeñi⁴⁰³ (12) istedi ve Қābıl öz singilisiǵa⁴⁰⁴ Һüsni cihetidin rāǵib⁴⁰⁵ ve⁴⁰⁶ māil durur érdi. Rızā bérmedi. (13) ve ata naşīhatıǵa kirmedi. Lā-cerem Ādem ‘aleyhi’s-selām ikeviǵa⁴⁰⁷ kurbān buyurup⁴⁰⁸ durur⁴⁰⁹ kim her (14) kimniñ Һurbānı Һābıl⁴¹⁰ derecesiǵa yetüşse⁴¹¹ İklīmā’nı ol alǵusı⁴¹² durur.⁴¹³ Ol furşatda (15) Һurbān kıлмақ bu resmde durur⁴¹⁴ érdi kim Һoyñı⁴¹⁵ öltürüp ya⁴¹⁶ özge me’külāt cinsidin (16) taǵnıñ⁴¹⁷ üstide Һoyar durur⁴¹⁸ érdiler. Āsmāndın Һuşnıñ⁴¹⁹ sūretide ot (17) tüşüp

³⁹⁹ B ve T: yok.

⁴⁰⁰ B ve T: érdi.

⁴⁰¹ B: yine.

⁴⁰² T: yok

⁴⁰³ B ve T: bérmeñ

⁴⁰⁴ T: singilisi

⁴⁰⁵ B ve T: yok.

⁴⁰⁶ B ve T: yok

⁴⁰⁷ B: ikeviǵe.

⁴⁰⁸ B ve T: buyurdı.

⁴⁰⁹ B ve T: yok

⁴¹⁰ B ve T: makbül tüşse.

⁴¹¹ B ve T: yok

⁴¹² B ve T: alǵay.

⁴¹³ B: yok.

⁴¹⁴ B: yok.

⁴¹⁵ B ve T: Һoy.

⁴¹⁶ B: veya.

⁴¹⁷ B ve T: taǵ

her kıysını ot⁴²⁰ köydürse kabüllük⁴²¹ nişanesi ol durur⁴²² érdi. Çün kırbân kıldılar. [16a] (1) Hâbîl'niñ⁴²³ kırbânı maqbûl tüşüp İqlima'nı aña (T9a) bérip⁴²⁴ dururlar⁴²⁵. Kıâbil bu huşümetdin (2) Hâbil yanlıg⁴²⁶ karındaşın⁴²⁷ kim cemâl-i şuverî ve kemâl-i ma'nevî bile ârâste durur érdi (3) [B35] ve Âdem 'aleyhi's-selâm anı begâyet séver durur⁴²⁸ érdi. Fırşat tapıp şeytân ta'lîmi bile anı⁴²⁹ (4) urup öltürüp⁴³⁰ durur ve atası⁴³¹ anıñ dağ-ı firâkığa kıldı. kıt'a⁴³²:

(5) Kıatlı resmi kim benî âdem aradur pây-dâr

Kıaldı Kıâbil bid'at mezmümesidin (6) yâd-gâr

Evvel kışı kim nâhaqq kıan tüküp⁴³³ durur Kıâbîl durur⁴³⁴ érdi. Çün mundın (7) burun hıçkim burun⁴³⁵ ölügni körmey durur⁴³⁶ érdiler⁴³⁷. Kıâbil mütehayyir bolup

⁴¹⁸ B: yok.

⁴¹⁹ B ve T: yok.

⁴²⁰ B ve T: yok.

⁴²¹ T: kabûl

⁴²² B ve T: Hâbîl.

⁴²³ B 'de yok.

⁴²⁴ T ve B: berdiler.

⁴²⁵ B ve T: yok.

⁴²⁶ B ve T: dék.

⁴²⁷ T ve B: karındaşın.

⁴²⁸ B: yok.

⁴²⁹ B: yok.

⁴³⁰ B: öltürdi.

⁴³¹ B: atasın.

⁴³² B: nazm.

⁴³³ B ve T: tökti.

⁴³⁴ B ve T: yok.

⁴³⁵ B ve T: yok.

⁴³⁶ B: dur

⁴³⁷ T: érdi

Hābīl cesedin (8) köterip yörür érdiler⁴³⁸ kim né kılgay Hāzret-i Rabbū'l-erbāb⁴³⁹ ikki ğurābnı kim 'ibāret-i (9) kargadın durur⁴⁴⁰. Anıñ qaşığa yiberip⁴⁴¹ durur kim ikevi uruşup biri yana⁴⁴² (10) birin öltürüp⁴⁴³ durur. Qātil kargā tofrağnı⁴⁴⁴ çeñel ve minqarı bile qazıp maqtūl (11) karganı medfūn⁴⁴⁵ kıldı.⁴⁴⁶ Qābil bu vāqı'a nı müşāhede étip Hābilniñ⁴⁴⁷ cesedin (12) tofrağğa pinhān kıldı kim Téñri te'ālā anıñ tilidin bu kerīmeni edā kıılır (13) kim ⁴⁴⁸ يَا وَيْلَنَا أَعْجَزْتُ أَنْ أَكُونَ مِثْلَ هَذَا الْعُرَابِ ve Ādem 'aleyhi's-selām bu hādişe vuku'ıdın (14) mahzūn ve mağmūm⁴⁴⁹ bolup Kābilğa la'net kıldı. Ve ol halkdın mütevaħhiş bolup tağ (15) ve şahrālarda ser-gerdān kézer érđi. İblis fırsat tapıp aña igvā kıldı kim Hābil (16) otğa yaşurun perestiş kıılır érđi. Ol vechedin anıñ qurbanın⁴⁵⁰ qabūl étip⁴⁵¹ (17) seniñ kurbanıñnı otğa⁴⁵² köydürmedi. Hālā hem otğa secde kılsañ sendin [İ16b] (1) hoşnūd bolğusı⁴⁵³ durur⁴⁵⁴. Qābil otğa secde kıılıp āteş-perestlik resmi (2) bünyād boldı. Ve çün Ādem 'aleyhi's-selām Hābil ferzendiniñ⁴⁵⁵ firāqıdın köp mużtarib (3) ve bīkarār durur⁴⁵⁶ érđi. Hāzret-i vāhibū'l-

⁴³⁸ B ve T: érđi.

⁴³⁹ B ve T: Hūdā-yı te'ālā

⁴⁴⁰ B: dur.

⁴⁴¹ B ve T: yiberdi

⁴⁴² B ve T: yine.

⁴⁴³ B ve T: öldürdi.

⁴⁴⁴ B: toprağnı. T: tofrağnı

⁴⁴⁵ B ve T: defn.

⁴⁴⁶ İ: aylaşurdı

⁴⁴⁷ B ve T: Hābil

⁴⁴⁸ Kur'an V, 31

⁴⁴⁹ İ'de mağmūn.

⁴⁵⁰ T: fermānı

⁴⁵¹ B ve T: kıılıp.

⁴⁵² T: yok

⁴⁵³ B ve T: bolur.

⁴⁵⁴ B ve T: yok

⁴⁵⁵ B ve T: yok.

⁴⁵⁶ T: yok

‘aṭāyā Şiş nebîni aña kerâmet kıldı (4) ve ol Һazretniñ endühi serverğa mübeddel bolup⁴⁵⁷ İklımā’nı Şiş’ke⁴⁵⁸ berdi. (5) **beyt:**⁴⁵⁹

[B36] Gerçi ol yaptı nazardın mah-ı ruhsâresini
Şükr kim bu közüme⁴⁶⁰ nür yetürdi. (6) āhır

Andın érdi yaşurun Һātır ara derd ü elem
Mundın oldı feraḥ u ‘ayş (7) gönülde zāhir

İstihrâc-ı zürriyyet-i Ādem ‘Aleyhi’s-selām tevārīhde mezkûr durur⁴⁶¹ kim (8) Һazret-i Ādem ‘aleyhi’s-selām⁴⁶² her yıl Ka‘be tavâfı üçün Mekke-i mu‘azzamağa barıp⁴⁶³ menâsik-i hacnı (9) becâyi keltürür érdi. Tâ bir yıl merâsim-i ziyâretdin ferâğât tapıp (10) ‘Arafât arķasında kim ol mevzi‘ni⁴⁶⁴ Vâdiü’n-na‘mân dérler uyķuğa barıbdurlar.⁴⁶⁵ (11) Kâdir-i zü’l-celâl anıñ zürriyyetin ālî kıyâmü’s-sâ‘at şulbıdın çıkarıp oñ ve sol (12) tarafıda karar bérdi. Ādem ‘aleyhi’s-selām menâm Һâletidin teyakkuz ve intibâh maķâmığa kélip oñ (13) yanığa nazâr kılıp gürühi körüp⁴⁶⁶ durur⁴⁶⁷ kim nürânî dururlar⁴⁶⁸. Cebra‘il⁴⁶⁹ din (14) kim ol yerde Һāzır érdi. Alarnıñ⁴⁷⁰

⁴⁵⁷ T: boldı ve

⁴⁵⁸ T: Şiş’ga

⁴⁵⁹ B ve T: Kıt’a.

⁴⁶⁰ B: közime.

⁴⁶¹ B: dur.

⁴⁶² B: yok.

⁴⁶³ B: kélip.

⁴⁶⁴ B ve T: yérni.

⁴⁶⁵ B ve T: bardı.

⁴⁶⁶ B ve T: kördi.

⁴⁶⁷ B ve T: yok.

⁴⁶⁸ B: durlar.

⁴⁶⁹ B: Cebra’il.

⁴⁷⁰ B ve T: alar

hâletin sordı. Cebrâ'îl⁴⁷¹ 'aleyhi's-selâm⁴⁷² dédi kim (15) bu ʔāife eşhâb-ı yemîn ve muḳarreb-i ḥazret-i 'izzet dururlar⁴⁷³ Seniḡ evlâdın⁴⁷⁴ (16) ve sol ʔarafıḡa⁴⁷⁵ bakıp ḳavmi müşâhede ḳıldı kim zulumâni dururlar⁴⁷⁶ Cebrâ'îl'din⁴⁷⁷ aların⁴⁷⁸ (17) keyfiyetin suâl étti. Cebrâ'îl⁴⁷⁹ aytdı⁴⁸⁰ kim bu ʔabaḳa aşhâb-ı şimâl ve mahrûm-ı rahmet dururlar⁴⁸¹. Seniḡ neslin⁴⁸² **[İ17a]** (1) bu vak'ıada vak'ıât köp durur⁴⁸³ Bu muḳtaşarda ĩcâz cihetidin munḳa bile ihtişâr tapdı⁴⁸⁴ ve Ādem Aleyhi's-selâm (2) (T9b) bu ḥâlâtnın⁴⁸⁵ mülâḳazasın soḡra⁴⁸⁶ öz evlâdıḡa meb'ûş boldı. Çün aḡa rıḡlet hengâmı (3) yetti Şiş 'aleyhi's-selâmın veli'ahd ḳılıp ḡayât vedî'atın ḳâbizü'l-ervâḡa tapşurđı. (4) Ve 'ömrin ba'zı miḡ ve ba'zı toḳuz yüz otuz yıl dép dururlar⁴⁸⁷ ve meşhûr (5) durur⁴⁸⁸ kim Ādem 'aleyhi's-selâmın Şiş [B37] 'aleyhi's-selâm ḡusl bérıp namâz ḳıldı (6) ve Hindûstân'da defn étti⁴⁸⁹ ve Ādem 'aleyhi's-selâmın bir yıl soḡ ya yetti yıl soḡ (7) Ḥazret-i Ḥavvâ rıḡlet ḳılıp Ādem Şafîyyullâhnın yanıda medfûn bolup⁴⁹⁰

⁴⁷¹ B: Cebra'îl.

⁴⁷² T: yok

⁴⁷³ B: durlar.

⁴⁷⁴ B: neslin.

⁴⁷⁵ B: tarafıḡe.

⁴⁷⁶ B: durlar.

⁴⁷⁷ B: Cebra'ıldin.

⁴⁷⁸ B ve T: alar

⁴⁷⁹ B: Cebra'îl.

⁴⁸⁰ B: ayıttı.T: aytıp durur

⁴⁸¹ B: durlar.

⁴⁸² B: evlâdın.

⁴⁸³ B: dur.

⁴⁸⁴ T: tapdı

⁴⁸⁵ T ve B: ḡâlât

⁴⁸⁶ B ve T: soḡ.

⁴⁸⁷ B: durlar.

⁴⁸⁸ B: dur.

⁴⁸⁹ B: ḳıldı.

⁴⁹⁰ B ve T:'de boldı.

durur⁴⁹¹. Ammā⁴⁹² Nūḥ (8) ‘aleyhi’s-selām ṭūfānda alarnıñ mübārek cesedlerin kémede asrap ṭūfandın (9) soñra⁴⁹³ Ebū Ḳubīs tağıda ba‘zı dép dururlar⁴⁹⁴ kim Beytü’l-muḳaddesde defn kıldı. (10) Ve Ādem ‘aleyhi’s-selām evlād ve aḥfādıdın kırk miñ kişi kördi ve şulbī ferzendleri (11) yigirme bir oğul ve yigirme kız érdi. Ve dérler kim aña kırk saḥīfe nāzil boldı (12) ve mu‘cizātı köp durur⁴⁹⁵. Hendese ve tıbb ve müsīķī ‘ilmi andın yād-gār ḳaldı. Laḳabı Şafīyyu’l-lāh (13) durur.⁴⁹⁶ Ve künyeti ebü’l-Muḥammed ve ebü’l-beşer durur.⁴⁹⁷ Ve anıñ sözi kim her kim ḥātūn söziğa (14) firīfte boldı. Murād naḥlidin bir émes. **rubā’ī:**

Ādem ki ata ve anasız taptı vücūd

Cennetde mekān (15) tutup melek kıldı sücūd

Evlādı bile ‘āḳıbet eylep pedrūd

Tofrak ara ḥāk⁴⁹⁸ teni boldı (16) nābūd

Şis⁴⁹⁹ ‘aleyhi’s-selām ḥüsn-i şüret⁵⁰⁰ ve şafā-yı sīretde Ādem ‘aleyhi’s-selāmğa müşābih (17) érdi. Atası ornığa oturup anıñ evlādığa muḥāfazat ḳıla başladı **[İ17b]** (1) ve nübüvvet tācı bile ser-efrāz bolup ins ü⁵⁰¹ cān ṭavāīfiğa ḥükümranlığ kıldı (2) ve aña éllig saḥīfe nāzil bolup şerī‘atı Ādem milletığa muvāfiḳ érdi. Ekşer

⁴⁹¹ B ve T: yok

⁴⁹² B: ama.

⁴⁹³ T: soñ

⁴⁹⁴ B: durlar.

⁴⁹⁵ B: dur. T: “köp durur” yok

⁴⁹⁶ B: dur.

⁴⁹⁷ B: dur.

⁴⁹⁸ B ve T: ḥākī.

⁴⁹⁹ B: Şis’ni

⁵⁰⁰ T: şüretde

⁵⁰¹ B: yok.

benī ādem kim (3) Hāzret-i Ādem'din bihişt-i berīnniñ ni'met-i firāvān ve rāhat-ı cāvidānī şifātın (4) eşitip şuhuf-ı semāvī maẓmūnıġa āġāh⁵⁰² ve⁵⁰³ muṭṭali' bolup érdiler. Şiş 'aleyhi's-selām zamānıda (5) tecerrüd [B38] ve inkıta' ıarīķasın iħtiyār kılıp şahārī ve maġārātda müteferriķ (6) boldılar. Lezzāt-i dünyevī terkin tutup riyāzāt-ı şākķa bile ıā'āt ve 'ibādetġa (7) meşġullıġ⁵⁰⁴ kıldılar. **meşnevi**⁵⁰⁵:

Künc-i 'uzlet behişt érür Münis

Kéç cihāndın daġı (8) ulusdın⁵⁰⁶ kaç

Ve Kābil evlādı kim ıalın bolup cem'iyet tapıp érdiler. Fesād (9) ve 'inād muķtezāsı bile benī ādemġa zararlar yétkürür érdiler. Çün Şiş (10) 'aleyhi's-selām şecā'at ve dilīrlıķda öz akrānıdın mümtāz érdi (11) **rubā'ı**⁵⁰⁷:

Şehī kim şecā'atġa mevşūf érür

Şehāmet ıarīķıda ma'rūf érür

Ne (12) imkān durur düşmen-ı zūr-ger

Anżı mülk hayāliġa tapġay zafer

Leşker tartıp⁵⁰⁸ (13) mu'ānidlerni maķhūr ve perişān kıldı ve Bābilde Süs şehri anıġ⁵⁰⁹ mi'mār rāyı bile binā taptı. (14) Hāzret-i niżāmü'l-millet vele'd-dīn

⁵⁰² B ve T: yok.

⁵⁰³ B ve T: yok

⁵⁰⁴ B: meşġullıķ.

⁵⁰⁵ T: beyt

⁵⁰⁶ İ'de üstü çizilmiş

⁵⁰⁷ B ve T: Mesnevī.

⁵⁰⁸ B ve T: çekip.

⁵⁰⁹ T: anıġ anıġ

Emîr ‘Alîşîr, Tevârih-i Enbiyâ’sıda keltürüp durur⁵¹⁰ kim ol (15) Hâzretniñ yetti oğlu bar durur⁵¹¹ érdi. Uluğrağı Anuş durur⁵¹² érdi Çün yaşı (16) toköz yüz on ikki yılğa yetti. Anuş’ğa benî âdem eyâletin tapşurup cihân-ı fânîdin(17) bihişt-i cavidânğa rihlet kıldı ve kırk bés yıl nübüvvet tahtıda hüküm sürdi. **[İ18a] (1)** Ve Şiş Süryâni tilide heybetu’llâh démek durur⁵¹³. **meşnevi**⁵¹⁴:

Şiş érdi peyamber Hâk dağı⁵¹⁵ (2) şücâ‘

Kâfirler ile eyledi köp harb u nizâ‘

(T10a) Yalğuz⁵¹⁶ kélip érdi (3) çün cihân menziliğa

Yalğuz dağı eyledi cihân birle vedâ‘

[B39] Ve anıñ mu‘ciz-i (4) beyân sözleridin durur⁵¹⁷ kim eger pād-şâh bir kün sipâh ve ra‘iyyet dōst (5) ve düşmen hâlidin gâfil bolsa andağ halel vâki‘ bolğay kim bir ayda⁵¹⁸ anıñ⁵¹⁹ tedârikin (6) kıılıp bolmas durur⁵²⁰ **meşnevi**⁵²¹:

Dédi Şiş kim nisbet-i pād-şâh

Re’âyâğa (7) ol nev‘ bolğay penâh

⁵¹⁰ B: dur.

⁵¹¹ B ve T: yok.

⁵¹² B ve T: yok.

⁵¹³ B: dur.

⁵¹⁴ T ve B: Rubâ‘î.

⁵¹⁵ B: Hâk ve dağı

⁵¹⁶ B: yalağuz?

⁵¹⁷ B: dur.

⁵¹⁸ B ve T: ay.

⁵¹⁹ B ve T: yok.

⁵²⁰ B ve T: yok.

⁵²¹ B ve T: Manzûme.

Ki bir laḥza dilcūyılıḡ işidin
Tefaḡḡud bile merhāmet (8) kişidin

Alar şa'nıda bolmaḡay ḡafleti
Néçük kim bedenḡa⁵²² nefes nisbeti

(9) Ki tā ḡalḡ ḡılıḡay ıtā'at aḡa
Ḳılıp emr tutmaḡta⁵²³ ḡā'at aḡa

Yana dédi (10) kim şāh-ı vālā ḡüher
Né kim mülkide ehl-i faẓl u hūner

Bāri köḡlin alḡay nevāziş bile
(11) Gehī 'izzet ü ḡāh bahşış bile

Ki ta özgeler eyleben ıztırāb
Fazāil ḡuşūlıḡa (12) ḡılıḡay şitāb

Biḡamdi'l-lāh iḡbāl ser-māyesi
Ḥalāyık üze⁵²⁴ Téḡri'niḡ sāyesi (13)

Emīr İltüzer Ḥān ḡaşmet-penāh
Cihān kişveriḡa cihān pād-şāh

⁵²² T: bedenge

⁵²³ T: tutmaḡda

⁵²⁴ B: üzre.

Bu kün taht üze (14) ‘adl u dād eyleben
Tefakḳud bisāṭın güşād eyleben

Anıñ dék bolupdur ra‘iyyet nevāz
(15) Ki ‘ālem élidur aña ‘ışḳ-bāz

Demī ḡāfil érmes ulus ḡālidin
Késip oḡrı (16) éligini él mālídın

Tapıp luḡfıdın ehl-i fażıl iḡtirām
Bolup bezlidin şāḡib-i (17) iḡtişām

Ḳılurlar zamān ehli andaḳ ki seyl
Hüner birle fażl iktisābıḡa meyl⁵²⁵

[İ18b] (1) İlahī anıñ devletin ta cihān
Cihān ehli başıḡa ḳıl sāyebān

Ne (2) makşūdı bolsa yetür ḡāmıḡa
Ḳoyup ‘ayş şebāsını cāmıḡa

[B40]Anuş bin (3) Şīş: Anı ins hem dەرler tevāriḡ ehlide iḡtilāf bar durur⁵²⁶
kim (4) Anıñ anası perī ṭāifesidin⁵²⁷ érdi. Yā insān ṭabaḳasıdın ammā ‘Arāis (5)
kitābıda rivāyet durur kim Anuş’nıñ anası Ḥūr érdi kim (6) Ḥāzret-i Ḥālıḳ bīçün

⁵²⁵ B: Son iki dize Bregel’de yer deḡiştirmiş. 1. Dize sonda, ikinci dize başta.

⁵²⁶ B ve T: yok.

⁵²⁷ İ’de ṭāifesidındur

ve⁵²⁸ kâdir ‘ale-l-ıtlāk⁵²⁹ anı ata ve anasız yaratıp Şîş ‘aleyhi’s-selāmğa (7) bérdi. Ve Anuş muvahhid ve velī érdi ve ‘ādil ve saḥī érdi. Ol cihetdin refāhiyet (8) köp bolup hīçkim māl ve mevāşīniñ ḥesābın bilmes durur⁵³⁰ érdi (9) kim⁵³¹ **meşnevī:**

Şehī kim bolup ma‘adelet pīşesi

Saḥā ve ‘atā bolsa endīşesi

(10) Yaḳındur ki ḥaylığa raḫat yéter

Bolup devlet-i efzūn ferāġāt yéter

(11) Zek‘āt ve şadaқа resmin ol peydā kıldı ve evvel kişi kim ḥurma yıġaçın ékti. Ol (12) érdi Ta’rīḥ-i Ca‘ferī’de bitilip durur⁵³² kim anıñ zamānıda bir ejderhā⁵³³ peydā bolup ḥalāyıkğa (13) köp zararlar yetkürürdi.⁵³⁴ Anuş barıp ol ‘aşā birle urup öltürdi kim Ḥazret-i Ādem ‘aleyhi’s-selām⁵³⁵ (14) behiştin çıkarmış durur⁵³⁶ érdi. Ve dép dururlar⁵³⁷ kim Mūsā ‘aleyhi’s-selāmğa yétken hem ol (15) ‘aşā durur⁵³⁸. Anıñ on iki oġlı⁵³⁹ bar durur⁵⁴⁰ érdi. Erşed evlādı kim Kınān (16) érdi. Anı veli‘ahd

⁵²⁸ B ve T: yok.

⁵²⁹ B ve T: yok.

⁵³⁰ B: yok.

⁵³¹ B: yok.

⁵³² B: dur.

⁵³³ B ve T: ejdehā.

⁵³⁴ İ’de yetker érdi.

⁵³⁵ B ve T: yok.

⁵³⁶ B ve T: yok.

⁵³⁷ B: dérler.

⁵³⁸ B: dur.

⁵³⁹ B: ferzendi.

⁵⁴⁰ B ve T: yok.

kıllıp ‘ālemğa vedā‘ étti⁵⁴¹. ‘Ömride ihtilāf bar durur.⁵⁴² Nizāmü’t-tevāriḥ’de (17) yaşı üç yüz yıl durur⁵⁴³ ve Teberī’de toköz yüz on iki yıl dép dururlar.⁵⁴⁴ **beyt:**

Köñül dehr-i [I19a] (1) dūndın néçük behr alur

Ki kélgen kişi yok ki barmay qalur

Qınān: (2) Çün ata vaşiyeti⁵⁴⁵ bile riyāset emri aña ta‘alluq taptı. Benī ādemni gürūh gürūh [B41] ayırıp (3) kent ve ḥiṣār ‘imāretiğa ma’mūr kıldı. Ve yüz yılğa⁵⁴⁶ qarıp salṭanat-ı mühimm ḥatırığa iştiğāl (4) körgüzüp atası ṭariqidın inḥirāf cāiz tutmay. Anıñ bargan yolığa bardı. 5) Ḥāfız Ebrū Ta’riḥide mezbūr⁵⁴⁷ ve⁵⁴⁸ meşṭūr durur⁵⁴⁹ kim anıñ müddet-i ‘ömri sekiz yüz (6) kırq yıl durur.⁵⁵⁰ **şi’ir:**

Çü keldiñ cihān içre kétmek kérek

(T10b) ‘Azīmet ‘adem (7) sarı étmek kérek

Mehlā’il: Atasınıñ⁵⁵¹ mesnediğa oturup anıñ eyyām-ı (8) devletide benī ādem keşreti ol mertebeğa yetüşdi⁵⁵² kim vaṭan tengligidin zaḥmetde érdiler. (9) Lā-cerem alarnı ‘ālem eṭrāfıda perākende kıllıp özi Şiṣ ‘aleyhi’s-selām (10) evlādı bile Rūm

⁵⁴¹ B: kıldı.

⁵⁴² B ve T: yok.

⁵⁴³ B: dur.

⁵⁴⁴ B: dur.

⁵⁴⁵ B: vaşiyeti

⁵⁴⁶ B: yılge

⁵⁴⁷ B ve T: yok.

⁵⁴⁸ B ve T: yok

⁵⁴⁹ B: yok.

⁵⁵⁰ B: dur.

⁵⁵¹ B: ata.

⁵⁵² B ve T: yetti.

dārü'l-mülkide⁵⁵³ sâkin boldı. Ve⁵⁵⁴ ba‘zı dép dururlar⁵⁵⁵ kim Bâbilğa bardı (11)
‘Ömri sekkiz⁵⁵⁶ yüz altmış beşğa⁵⁵⁷ yetüşkendin⁵⁵⁸ sonra⁵⁵⁹ oğlu Yezid’ni kâim-
mağām kılıp (12) hayât mülki terkin tuttı⁵⁶⁰. **kıt‘a:**

Cihân bâ-vücūd kemâl-i nezâhet

Könüllerğa⁵⁶¹ ol vechdin (13) cāy gamdur

Ki kélgen henüz étmeyin anda ārām

‘Adem cānibi mürğ ile hem-ğadem (14) dur

Yezid ibn Mehla’il: Zībā manzar pākize-güher kişi durur⁵⁶² érdi. Anıñ zamānıda büt- (15) pereslik şāyi‘ boldı. Balık güştn ve kuşnıñ⁵⁶³ étin yémek⁵⁶⁴ ol ihtirā‘ (16) [B42] kıldı. Evvel kişi kim arığlar kazdurup su çıқardı. Ol érdi Hâzret-i (17) vāhibü’l-‘aṭāyā aña kırq oğul ‘aṭā kıldı. Kiçikreki Aḥnūḥ érdi kim İdris ol durur.⁵⁶⁵ [I19b] (1) ‘Ömri tokuz yüz altmış ikkiğa⁵⁶⁶ yétkende. İdris’ni ornıda olturtup aḥret mülkige (2) intiḳāl kıldı. **beyt:**

⁵⁵³ T: mülki

⁵⁵⁴ B ve T: yok.

⁵⁵⁵ B: durlar.

⁵⁵⁶ B: sekiz.

⁵⁵⁷ B: beşge.

⁵⁵⁸ B ve T: yétkendin.

⁵⁵⁹ T: soñ

⁵⁶⁰ T: tutdı

⁵⁶¹ B ve T: könüllerge.

⁵⁶² B ve T: yok.

⁵⁶³ B ve T: kuş

⁵⁶⁴ B ve T: yémekni.

⁵⁶⁵ B: oldur.

⁵⁶⁶ T: ikige

Ger yüz yaşasun kişi ve ger miñ

Yoq çāresi ‘ākıbet (3) kéterniñ

İdrīs ‘Aleyhi’s-selām: ‘İbrānī lafzıda anı Aḥnūḥ dérler ve Yunān ehli (4) ‘aķīdeside Hermes ḥakīm ol durur⁵⁶⁷ Ve anı müşelleşü’n-na‘me dép⁵⁶⁸ dururlar⁵⁶⁹ kim üçünci⁵⁷⁰ peygamber ve üçünci⁵⁷¹ (5) ḥakīm ve üçünci⁵⁷² pād-şāḥ érdi. Köp ders aytur cihetidin İdrīs’ke mevsüm boldı. (6) Menķül durur⁵⁷³ kim çün ekşer ḥalk Qābil evlādı bile büt-perestlıgğa meşgūl (7) bolup⁵⁷⁴ küfr ve şirk bādiyeside ser-gerdān boldılar ve muḥarremāt irtikābıgğa cūr’et étip⁵⁷⁵ (8) ortalarında⁵⁷⁶ envā‘-i fısq ve fücūr şuyū‘ taptı Bāri te‘ālā Hazret-i İdrīs’ni risālet-i teşrifıgā (9) müşerref étip vahy kélđi kim şirk ve büt-perestlıgını def‘ kılğay. Çerig çekip⁵⁷⁷ (10) gāzāt resmin ortağā⁵⁷⁸ kéyürdi⁵⁷⁹. Ba‘zı fesād ve ‘inād tarīķıdın şalāḥ ve sedād (11) ser-menziliğā yétip berḥī dālālet meydanıda kul⁵⁸⁰ ve esīr bolup⁵⁸¹ dururlar⁵⁸² ve ḥükemāniñ⁵⁸³ (12) tevāriḥide⁵⁸⁴ mezbūr⁵⁸⁵ ve⁵⁸⁶ meşşūr durur⁵⁸⁷ kim ḥalāyıķını yetmiş ikki⁵⁸⁸ türlüğ til

⁵⁶⁷ B: dur.

⁵⁶⁸ B ve T: dérler.

⁵⁶⁹ B: yok.

⁵⁷⁰ B: üçünci. T: üçlençi

⁵⁷¹ T: üçlençi

⁵⁷² T: üçlençi

⁵⁷³ B: dur.

⁵⁷⁴ T: yok

⁵⁷⁵ B ve T: kılp.

⁵⁷⁶ B ve T: aralarında.

⁵⁷⁷ B:: tartıp

⁵⁷⁸ B ve T: arağā.

⁵⁷⁹ İ: kéltürdi

⁵⁸⁰ B: katl.

⁵⁸¹ B ve T: boldılar.

⁵⁸² B ve T: yok.

⁵⁸³ B ve T: Hükemā.

⁵⁸⁴ B: ta’riḥide

⁵⁸⁵ B ve T: yok.

bile da'vet kıllur érđi. (13) Ve yüz Őehr binā étip⁵⁸⁹ durur⁵⁹⁰ kim kiçikrakı⁵⁹¹ Őehr-i rehā durur⁵⁹² ve anıŕ ħükmi bile tórt (14) kiŕi riyāsetġa yetiŕdi⁵⁹³ kim biri İlā'us ikinçi⁵⁹⁴ anıŕ oġlı La'us üçünçi Esifūs durur⁵⁹⁵. (15) Tórtünçi⁵⁹⁶ Emūn atlıġ anıŕ ŕarafıdın aķtar-ı 'ālemde [B43] pād-ŕāhlıġ sürdiler. Ve ħaķķ-ı biĥāne⁵⁹⁷ (16) ve⁵⁹⁸ te'ālā⁵⁹⁹ anıŕ üçün otuz ŕāĥıfe nāzil kılmıŕ durur⁶⁰⁰. Ve ħaĥ ve nücūm 'ilmin ol zuhūrġa yétkürdi. (17) Tikmek ve kiymeklik⁶⁰¹ resmi andın yād-gār kıaldı. Altmıŕ beŕ yaŕıda Metuŕlaĥ mütevellid boldı. [İ20a] (1) Meŕĥūr rivāyet durur⁶⁰² kim Melāike anı üç yüz altmıŕ beŕġa⁶⁰³ yétkende āsmānġa (2) ref' kılıp firdevs-i ā'lāda mekān tuttu ve.⁶⁰⁴ 605 اِ مَكَانًا عَلَيَّ وَرَفَعْنَا andın ħaber bérür bu kıŕŕanı (3) Meksūtraķ kitābıdın ma'lum kılsa bolur. **rubā'ı:**

⁵⁸⁶ B ve T: yok

⁵⁸⁷ B: dur.

⁵⁸⁸ B ve T: iki.

⁵⁸⁹ B ve T: étti.

⁵⁹⁰ T: yok

⁵⁹¹ B: kiçikreki.

⁵⁹² B: dur.

⁵⁹³ B ve T: yetti.

⁵⁹⁴ 'de ikilençi

⁵⁹⁵ B ve T: yok.

⁵⁹⁶ T: tórtlençi

⁵⁹⁷ B ve T: yok

⁵⁹⁸ B ve T: yok.

⁵⁹⁹ B ve T: Ĥūdā-yı te'ālā

⁶⁰⁰ B ve T: kıldı.

⁶⁰¹ B 'de yok.T: kiymek

⁶⁰² B: dur.

⁶⁰³ B ve T: beŕġe.

⁶⁰⁴ T: tuttu

⁶⁰⁵ Kur'an: XIX, 57

İdris ki hikmetde kemālı tapdı
Ders aytur (4) işide kıl u kālı tapdı⁶⁰⁶
Cennetde egerçi tutdı⁶⁰⁷ cāvid mekân
Bāri bu cihān (5) dın intikālî tapdı⁶⁰⁸

Metuşlah Bin İdris: Atası barurda anı ornığa velî'ahd (6) kılp durur⁶⁰⁹ érđi. Himmetliđ ve dānā (T11a) kişi durur⁶¹⁰ érđi. Evlādı kılın (7) bolup Yaşşı atlar anığ devride köp boldı. Oğlanlarığa leşker⁶¹¹ (8) başlatıp⁶¹² Kābil'niđ⁶¹³ evlādınıđ⁶¹⁴ üstige⁶¹⁵ yiberip mađlūb ve müste'sal kılpur (9) érđi. Tamlek'ni⁶¹⁶ kim oğlı érđi. Öz ornığa⁶¹⁷ veli'ahd kıldı. **Melik:** Anı (10) Melekān ve Lemek hem dēp dururlar⁶¹⁸. Yaşı yüz altmış ser- menzīliğa yétkendin (11) sođra⁶¹⁹ atasının⁶²⁰ zamānıda vefāt tapdı⁶²¹. Anığ kiyniçe atası Metuşlah hem öz⁶²² oğlı (12) barđan yolğa 'azīmet kıldı. Yaşı toğuz yüz seksen érđi. Ve⁶²³ ba'zı miğdin (13) artuğ hem dērler. **beyt:**

⁶⁰⁶ T: tapdı

⁶⁰⁷ B: tuttı.

⁶⁰⁸ T: tapdı

⁶⁰⁹ T ve B: yok.

⁶¹⁰ T ve B: yok

⁶¹¹ B ve T: çerig .

⁶¹² B: başlatıp.

⁶¹³ B ve T: Kābil.

⁶¹⁴ B: yok.

⁶¹⁵ B ve T: üstige.

⁶¹⁶ B: Talmek'ni

⁶¹⁷ B: yok.

⁶¹⁸ B ve T: dērler.

⁶¹⁹ B ve T: soğ.

⁶²⁰ T: atası

⁶²¹ T: tapdı

⁶²² T: yok

⁶²³ T: yok

[B44] Né ata né oğul cihān içre

Qalgısı ‘ömr-i cāvidān içre

(14) **Nūh Bin Mülük ‘aleyhi’s-selām:** Peyğamber-i mürsel durur⁶²⁴ ve Nacīu’l-lah anıñ laqabı durur ve evvelğı (15) ūlu’l-‘azm ol durur. İkki yüz éllig yaşığa yetüşkende⁶²⁵ qāmet qābiliyyeti (16) teşrīf-i risāletğa müşerref bolup ‘ālem halkı kim küfr ve ‘işyān yolığa tüşüp (17) temerrüd ve tuğyān bādiyeside ser-gerdān durur⁶²⁶ érđi. Alarnı hidāyet cānibiğa yolını⁶²⁷ [İ20b] (1) körsetüp⁶²⁸ İslām menziliğa tokuz yıl⁶²⁹ delālet qıldı. Seksendin⁶³⁰ artuk (2) qabül qılmadılar. Ve küffār ĩzā ve temeshurlar qılurlar érđi. Ve ol va‘z ve naşīhat étse⁶³¹ (3) eşitmeli dép qulağın tutarlar érđi. Ve anı nāşāyest emrlerğa mensüb qılıp (4) ferzendlerığa anıñ ‘adāvetin vaşıyyet qılur érdiler dép⁶³² dururlar⁶³³ kim bir kün (5) Quşī atlığ qāfir oğlı birle kim Cārūd’ğa mevsüm durur⁶³⁴ érđi. Ol hazretniñ aldığa (6) kélip vaşıyyet başladı kim: Ey ferzend hāzır bolğıl⁶³⁵ kim bu kişi sāhir ve kezzāb durur⁶³⁶. Zīnhār (7) munıñ firībende sözleriğa iltifāt qılma. Ābā ve ecdādıñ kişidin taħallūf (8) cāiz tutma. Tā imkānı bar ĩzā ve haqāretığa sa’y qıl kim bizniñ vaşıyyetimiz budur⁶³⁷. Bu hezeyān (9) sözler eşnāsıda Cārūd-ı merdūd bir avuç tofrağ alıp Nūh ‘aleyhi’s-selāmniñ mübārek (10)

⁶²⁴ B: dur.

⁶²⁵ B ve T: yétkende.

⁶²⁶ B ve T: yok.

⁶²⁷ B: yol.

⁶²⁸ B: körsetip.

⁶²⁹ B: ‘tokuz yıl’ yok. T: tokuzyüz élig yıl

⁶³⁰ B ve T: seksen kişidin.

⁶³¹ B ve T: kılsa.

⁶³² B ve T: dérlar.

⁶³³ B ve T: yok

⁶³⁴ B ve T: yok.

⁶³⁵ B: bol.

⁶³⁶ B: dur.

⁶³⁷ T: bu durur kim

yüziğa urdı. Nūh ‘aleyhi’s-selām munıñ dék vak‘ıalardın müte’essir bolup du‘ā kıldı. (11) kim ⁶³⁸ رَبِّ لَا تُذِرْ عَلَى الْأَرْضِ مِنَ الْكَافِرِينَ دَيَّارًا (12) maķrūn bolup Cebra’ıl ‘aleyhi’s-selām işāreti bile sāc yıǵaçın ékti. Yigirme yılda (13) ya kırk yılda ‘alī ihtilāfū’r-rivāyetin yıǵaç ulǵayıp [B45] kéme yasamaķǵa ma’mūr boldı. (14) ‘Abdullāh ibn ‘Abbās rażīu’llah ‘anhdin rivāyet durur⁶³⁹ kim ol kémenıñ tūlı üç (15) yüz altmış qarı ve ‘arızı üç yüz ve irtifā’ı otuz üç durur⁶⁴⁰ érdi. Ve⁶⁴¹ munda (16) ihtilāf köp durur.⁶⁴² Ammā üç řabaķa yasaldı kim evvelǵı kuşlar neşīmeni bolǵay. İkinçi⁶⁴³ (17) beşer me’meni üçünci⁶⁴⁴ sibā‘ ve behāimniñ⁶⁴⁵ meskeni çün su yérđin kaynap çıkıp āsmāndın [İ21a] (1) yamǵur yaǵıp tūfān zāhir boldı. Hāzret-i Nūh her cins maħlūķdın bir çift alıp İmān (2) keltürgen seksen kişi bile⁶⁴⁶ kémege kirip tūfānnıñ⁶⁴⁷ belāsıdın amān kıılıp⁶⁴⁸ dururlar. (3) **mısrā’**:

Belā tūfāndın yoķ bāk eger Nūh olsa keşti-bān

El-kışşa: Kırk kéçe ve kündüz tūfān (4) tezāyüd ve teraķķī tapıp ol mertebeǵa yetti kim taǵlardın kırk qarı ötdi.⁶⁴⁹ Belkim bu mısrā’-ı mazmūnıǵa (5) muvāfıķ boldı kim. **meşnevī**:⁶⁵⁰

⁶³⁸ Kur’an LXXI, 26

⁶³⁹ B: dur.

⁶⁴⁰ B ve T: yok.

⁶⁴¹ B’ ve T de yok.

⁶⁴² B: dür.

⁶⁴³ T: ikilençi

⁶⁴⁴ T: üçlençi

⁶⁴⁵ B ve T: behāim

⁶⁴⁶ B: birle.

⁶⁴⁷ T: tūfān

⁶⁴⁸ B: kııldılar.

⁶⁴⁹ B: ötti.

⁶⁵⁰ B: Mısrā’

Felek fülki érür bu baħr girdābıda ser-gerdān

Cumhūr-ı müverrihīndin (6) mezkūr durur⁶⁵¹ kim sunıñ munça ğalebe ve büyükligi⁶⁵² bile ‘Avc bin⁶⁵³ ‘Unķ’niñ tizidin (7) yuķarı ötmedi ve⁶⁵⁴ ba‘zı dép⁶⁵⁵ dururlar⁶⁵⁶ kim anıñ necātınıñ sebebi bā-vücūd şirket ol érdi (8) kim (T11b) Nūħ ‘aleyhi’s-selāmğa kéme yasarda mu’āvenet [B46] körgüzüp durur⁶⁵⁷ érdi. **ķıı‘a:**

Kāfir ki boldı (9) Nūħ’ğa keşti yasarda yār

Ṭūfan telātumıdın aña yetmedi źarār

Mü’minga mü’minīdin eger yetse⁶⁵⁸ yarlıĝ

(10) Mümkin ki düzaħ otı aña ķılmaĝay eşer

Dép dururlar⁶⁵⁹ kim kéme Kūfe’din ğareket ķıldı.(11) ve Mekke-i mu’azzamaĝa yetip ğarem eṭrāfını⁶⁶⁰ yetti ķatla aylanıp bés ay ğaça ‘ālemniñ āfāk ve aķtārın (12) seyr ķılıp çün kéme ehlidin özge hīç maħlūķı ķalmay fenā girdābıda ğarķ boldılar. Ṭūfān (13) teskin tapıp su azalıp Muşul’da Cūdi taĝıda ķarār tutdı. Nūħ ‘aleyhi’s-selām Muħarrem ayınıñ (14) onıda kémedin çıkıp hem ol yérde sākin bolup ol seksen ķişi bile bir kentni⁶⁶¹ binā (15) ķıldılar. Az vaķtda vebā ‘illeti arada

⁶⁵¹ B: dur.

⁶⁵² B: biyikligi.

⁶⁵³ B: ibn.

⁶⁵⁴ B ve T: yok.

⁶⁵⁵ B ve T: dérler.

⁶⁵⁶ B ve T: yok

⁶⁵⁷ B ve T: yok.

⁶⁵⁸ B: étse

⁶⁵⁹ B ve T: dérler kim

⁶⁶⁰ B: eṭrāfın.

⁶⁶¹ B ve T: kent.

peydā bolup dārū'l-bekā 'azimetin tutdılar (16) Meger Nūh ve üç oğlu ve zevceleri kim āfetdin sālīm qaldılar. Oğlanları (17) niñ atları Yāfeş ve Hām ve Sām. Bulardın başqa Ken'an dégen bir oğlu bar [İ21b] (1) durur⁶⁶² érdi kim⁶⁶³ līkin kāfir durur⁶⁶⁴ érdi. Tūfānda kémeğa kirmey. Helāk boldı (2) kim⁶⁶⁵ إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ anıñ şa'nında nāzil bolup⁶⁶⁶ durur⁶⁶⁷ érdi kim⁶⁶⁸ kıt'a:

Kemāl-i (3) ḥaseb bolmasa sevdā émes

Ulus içre bolmaq hümāyūn-neseb

Kötermes yağınnı (4) neseb ḥākdın

Çıkarur felekke kıyaşnı ḥaseb

[B47] Nūh 'aleyhi's-selāmnıñ 'ömri (5) miñ altı yüz bolğandın soñra⁶⁶⁹ ve ba'zı dép dururlar⁶⁷⁰ kim miñ üç yüzğa⁶⁷¹ yétken (6) din soñra⁶⁷² ecelniñ⁶⁷³ deryāsığa kéme sürdi. Dép dururlar⁶⁷⁴ kim Cebra'ıl ve 'Azrā'ıl aleyhi's-selām (7) ol ḥazrettdin āhır ḥayātıda suāl kıldılar kim yā aţvelü'l-enbiyā munuñ dék uzun (8) 'ömr bile bu cihān zendegānlıǵın⁶⁷⁵ néçük tapdıñ? Cevāb bérdi kim **ferd**:

⁶⁶² B ve T: yok.

⁶⁶³ B: yok.

⁶⁶⁴ B ve T: yok.

⁶⁶⁵ Kur'an XI, 46

⁶⁶⁶ B ve T: boldı.

⁶⁶⁷ B ve T: yok

⁶⁶⁸ B: yok.

⁶⁶⁹ B: soñ.

⁶⁷⁰ B: durlar.

⁶⁷¹ B ve T: yüzge.

⁶⁷² B ve T: soñ

⁶⁷³ B ve T'e ecel

⁶⁷⁴ B ve T: Ve dérler

⁶⁷⁵ B ve T: zendegānlıǵın.

Cihān bir öy éken (9) ikki⁶⁷⁶ éşiklik
Biridin kirdüm⁶⁷⁷ ve çıkđum⁶⁷⁸ biridin

Ođlanları anıñ k̄alib-ı (10) mübārekin beytü'l-muḫaddesde medfūn
kıldılar⁶⁷⁹. **rubā'i:**

Yıllar ḳavmiğa körgüzüp Nūḥ (11) ṭarīḳ
Hem ḳavmi risāletige ḳılmay taşdıḳ
Ṭūfānda bolup barça du'āsıdın⁶⁸⁰ (12) helāk
Āḥır anı hem ḳıldı fenā⁶⁸¹ baḥrī ḡarīḳ

Rivāyet durur kim Ādem Şafīyyu'l-lah (13)niñ⁶⁸² zamānıdın Nūḥ nacīu'l-lah
zamānı ḡaça ikki⁶⁸³ miñ bés yüz yıl durur⁶⁸⁴ ve Nūḥ devridin (14) İbrāḥīm Ḥalīlullah
devri ḡaça miñ bés yüz yıl durur⁶⁸⁵ ve İbrāḥīm 'aleyhi's-selām 'ahdıdın Mūsā
'aleyhi's-selām (15) 'ahdı ḡaça tört yüz altmış yıl Mūsā Kelīmu'l-lāh vaḳtıdın 'İsa
'aleyhi's-selām vaktı ḡaça miñ tokkuz⁶⁸⁶ yüz (16) otuz yıl 'İsā rūḥ-ullah eyyāmıdın
Hazret-i risālet-penāḥ şallallāḥü 'aleyhi ve sellemniñ⁶⁸⁷ ferḥunde (17) eyyāmı ḡaça
yüz seksen yıl vāḳi' durur.⁶⁸⁸ Ve 'ālem ehli Nūḥ'niñ neslidin durur.⁶⁸⁹ Bu cihetdin

⁶⁷⁶ B: iki.

⁶⁷⁷ B: kirdim.

⁶⁷⁸ B: çıkđım.

⁶⁷⁹ T' ḳıldı

⁶⁸⁰ B: barça.

⁶⁸¹ T: yok

⁶⁸² B: yok.T: Ādem-i şafī

⁶⁸³ B ve T: éki.

⁶⁸⁴ B: dur.

⁶⁸⁵ B: yok.

⁶⁸⁶ B: tokuz.

⁶⁸⁷ B ve T: ve sellem

⁶⁸⁸ B: dur.

[İ22a] (1) anı ikinci⁶⁹⁰ Ādem d p dururlar⁶⁹¹. Ve ol H zret-i Ādem t f n  fetidin⁶⁹² ve [B48] veb  ‘illetidin (2) sonra⁶⁹³ ‘ lemni    k sm a m nkasım k l p T r n zem nni tev bi‘atı bile Y fes’ a b rdi (3) bu cihetdin anı Eb ’l-t rk d rler.⁶⁹⁴ Ve Īr n kim ma’m re-i ‘ lem durur.⁶⁹⁵ Mu afatı bile S m’ a (4) tefv z k ldi. Bu sebebdin anı eb ’l-acem d p dururlar⁶⁹⁶ ve Hind st n’ni (5) lev hik tı bile H m’ a en‘ m  tdi. Bu vechdin anı eb ’l-hind d p dururlar⁶⁹⁷ ve H mn  (6) rengi kara  rdi. Cem ’ evl d  siyah c rde boldılar ve anı ciheti bu durur  rdi kim N h (7) ‘aleyhi’s-sel m bir k n uyup ‘avret ‘uzvı a ılıp  rdi. H m anı k r p k ldi (T12a) ve⁶⁹⁸ Y fes (8) ve S m anı men‘  tip yaptılar. N h ‘aleyhi’s-sel m uy anup⁶⁹⁹ ma‘l m k l p H m’ni yaman du‘  k ldi. (9)  rse rengi kararıp pey amberlik anı neslidin m nkatı‘ boldı **S m ibn N h ‘aleyhimasell m** (10) **Mu addes **  z t ’rihide k lt r p durur⁷⁰⁰ kim S m pey amber-i m rsel durur **H zret** -i N h anı kim kem l-i (11) h red ve ke ret-i d ni -i  al hiyet nefis   nec bet z t bile  zge ferzendlerdin m ste n  ve m mt z tapıp (12)  rdi. H l fet ve veli‘ahdlık mertebesin a a tefv z k l p ve esr r-ı n b vvet ve  av m z-i ris let (13) mahremlik  a yetk r p⁷⁰¹ s ir evl d  a anı mut be‘etin va iyyet k ldi ve Īr n zem nni kim yu arıda (14) mezk r bolup⁷⁰² durur  rdi. A a mah    ayttı ve k prek enbiy  ve Īr n m l ki ve mecm ’ ‘Arab ve ‘Acem

⁶⁸⁹ B: dur.

⁶⁹⁰ T: ikilen i

⁶⁹¹ B ve T: d rler

⁶⁹² B ve T:  feti.

⁶⁹³ B ve T: son.

⁶⁹⁴ B: d diler.

⁶⁹⁵ B: dur.

⁶⁹⁶ B ve T: d rler.

⁶⁹⁷ B: d p dururlar.

⁶⁹⁸ B: yok.

⁶⁹⁹ B: uy anıp.

⁷⁰⁰ B: dur.

⁷⁰¹ B: yetk r p.

⁷⁰² B ve T: zikr tapıp.

aniñ (15) nesli dururlar⁷⁰³. Ve Sām bês yüz yıl ‘ömr tapdı⁷⁰⁴ ve ba‘zı dép dururlar⁷⁰⁵ kim Ya‘küb ‘aleyhi’s-selām (16) zamāni ğaça bar durur⁷⁰⁶ érdi. Ammā qavl-ı evvel eṣaḥḥ durur⁷⁰⁷ ve aniñ altı oğlı bar durur⁷⁰⁸ érdi. Ba‘zı (17) tokkuz⁷⁰⁹ hem dép dururlar.⁷¹⁰ Ve Keyümers̄ ve Erfahşad’ını aniñ evlādıdın tutup dururlar⁷¹¹ ve özgesi [İ22b] (1) bu tertīb [B 49] bile kim: ‘Ālem, Esved, Burc, Aveh, Merv. Aram, bularnıñ her qaysı vilāyet (2) niñ bir tarafığa barıp ‘imāret ve zirā’atğa iştigāllıq⁷¹² körgüzdiler.⁷¹³ Ve evlād ve aḥfādıları (3) köp bolup on tokkuz⁷¹⁴ luğatda söz dédiler. Keyümers̄ barçasığa pād-şāh bolup salṭanat (4) rüsümın arağa kélürüp durur⁷¹⁵ **Ḥām:** Anı hem bağı peyğamber-i mürsel dép dururlar⁷¹⁶ ol Hind (5) diyārığa atasınıñ⁷¹⁷ ruḥşatı bile barıp evlādı ol vesī‘ memleketğa yayıldı. Aniñ toquz oğlı bar durur⁷¹⁸ (6) érdi. Hind, Sind, Nevbe, Ken’ān, Küş, Qıbt, Berber, Zenc, Ḥabeş. Bu toquz kişiniñ evlādı (7) köp bolup aralarında on sekiz luğat peydā boldı kim biri yene biriniñ luğatın yahşı anılamas (8) érdiler. Bu cihetdin her luğat ehli bir melekke müteferriq boldılar. Dép dururlar⁷¹⁹ kim ḥaṭṭ-ı istivādın (9) ol yan on tórt derece ğaça buq’alar bar

⁷⁰³ B: durlar.

⁷⁰⁴ T: tapdı

⁷⁰⁵ B ve T: dérler.

⁷⁰⁶ B: yok.

⁷⁰⁷ B: dur.

⁷⁰⁸ B ve T: yok.

⁷⁰⁹ B ve T: toquz

⁷¹⁰ B: durlar.

⁷¹¹ B: durlar.

⁷¹² B ve T: mesgöl.

⁷¹³ Bve T: boldılar.

⁷¹⁴ Bve T: toquz.

⁷¹⁵ Bve T: kényürdi

⁷¹⁶ B: durlar.

⁷¹⁷ B ve T: ata

⁷¹⁸ B ve T: yok.

⁷¹⁹ B ve T: dérler.

durur⁷²⁰ kim Hām evlādı ol mevzi‘de mutavaṭṭındurlar⁷²¹ (10) Ba‘zı Baḥtū‘n-naşr⁷²² ve⁷²³ Nemrūd‘nı dەرler kim Hām‘nıñ Küş atlığ oğlı neslidin dururlar⁷²⁴ (11) [B50] **İkinçi⁷²⁵ Bāb Yāfeş‘din Kōngrāt urkıñıñ zikri ğaça. Yāfeş ‘aleyhi’s-selām** ba‘zı anı (12) peygamber-i mürsel dęp dururlar.⁷²⁶ Ve Hāzret-i Nūḥ‘nıñ uluğ oğlı durur⁷²⁷. Çün atası anı Cūdī tağıdın (13) şimāl ve şark memālikiğe kim aña suyurğal kılıp durur⁷²⁸ érdi. Yıbermekke müteveccih⁷²⁹ boldı. Ve Hāzret-i (14) Yāfeş atasıdın iltimās kıldı kim aña du‘ayı örgetkey kim her kaçan (15) yamğur yağmağ tilese yağğay. Hāzret-i Nūḥ ‘aleyhi’s-selām icāben li-mültemese bu ma‘nide hāzret-i kāzi‘ül ḥacātğa (16) münācāt kıldı. Du‘ası müstecāb bolup Cebrā‘īl ta‘līmi bile her⁷³⁰ taşğa ism-i ā‘zam bitip Yāfeş ‘aleyhi’s-selāmğa (17) haber⁷³¹ bérdi. Ol taşnı yede ve ḥacerü‘l-matar dەرler. Türk arasında ḥālā hem köp bolur.⁷³² Ve Yāfeş atası bile⁷³³ **[İ23a]** (1) pedrūd kılıp öziniñ mülkiğe⁷³⁴ kélip şahrā-nişīnler tarīkası bile zindegānlıq kıldı. (2) Yaḥşı resmler arağa kiyürüp ol yerlerde Çīn şehriniñ binā kıldı. İkki⁷³⁵ yüz éllig yıl ol vilāyetde (3) ‘ömr ötkerip ecel deryāsığa ğarq boldı. Ammā yaşınıñ müddeti ma‘lüm érmes. Anıñ (4) sekkiz oğlı bar durur⁷³⁶ érdi. Evlādı bisyār köp

⁷²⁰ B: dur.

⁷²¹ T: dururlar

⁷²² B ve T: Baḥt Nasr.

⁷²³ T: yok

⁷²⁴ B: durlar.

⁷²⁵ B: ikilenci.

⁷²⁶ B: durlar.

⁷²⁷ B: dur.

⁷²⁸ B ve T: yok

⁷²⁹ İ‘de müteveccüh

⁷³⁰ T: bir

⁷³¹ B ve T: yok.

⁷³² B: birülür.

⁷³³ B: atasıdın.

⁷³⁴ T: öz mülkiğa

⁷³⁵ B ve T: iki

⁷³⁶ B ve T: bar érdi.

bolup her aysı z evldı bile (5) Trn zemnn bir arafga barıp Őehrler bin kldılar. Atlar bu tertb bile kim (6) Trk, Hzer, Saalap⁷³⁷, n, Kimr, (T12b) Ming, Rus, Tzih, Mr Hvend Ravzatu'Ő-Őaf'da (7) Gz, Hllah, Sedsn'n ann olanlardn sanap on bir dp durur.⁷³⁸ Bu t'rihni our mehdmga (8) 'arz bu durur⁷³⁹ kim tevrhi kim bu yrde⁷⁴⁰ bitilip durur.⁷⁴¹ Muhtelif [B51] avl kp⁷⁴² durur. Bu sebebdin (9) our lge mcib-i tereddd bolmasun dp muna bile ihtisr kldum.⁷⁴³ **Trk** an YfeŐ olan (10) hem drler. Beayet edelik ve 'kil kişi durur⁷⁴⁴ rdi ve Keymers'ga mu'Őir rdi. Trkistn (11) hnlarnn evveli⁷⁴⁵ durur. Atasdn sonra⁷⁴⁶ seyr klp bir yrge ytti kim an Silg ve Issg (12) Kl hem⁷⁴⁷ drler. **nazm:**

'Aceb yr di serbeser mrg-zr

Aıp her araf eŐme-i hoş-gvr

Revn (13) rdi derye-i muhtasr

Ki hayvn soyga di ta'ne-ger

Aıp glleri cennet ire emen

Reyhni birle (14) mu'ttar Hoten

⁷³⁷ B: Salap.

⁷³⁸ B: dur.

⁷³⁹ B ve T: yok.

⁷⁴⁰ B: yerlerde.

⁷⁴¹ B: dur. T: durur kim

⁷⁴² B: kpdr.

⁷⁴³ B: kldım.

⁷⁴⁴ B ve T: yok.

⁷⁴⁵ B: evvelidur.

⁷⁴⁶ T: son

⁷⁴⁷ B ve T: yok.

Hevāsı mesīhā demidin nişān

Bérip ölgen éllerge rūh-ı revān

(15) Türk'ğa⁷⁴⁸ ol mevzu'-ı muvāfıq ṭab' tüşüp evlād u etbā'ı birle⁷⁴⁹ anda muḳīm boldı ve bir néççe müddetdin (16) soñra⁷⁵⁰ ḥayme ve ḥār-gāh tüzetmekni⁷⁵¹ ihtirā kıldı. Qoy ve sāir ḥayvānāt térisidin ḳabā ve ṭaḳıye (17) tikmek ibdā'.⁷⁵² Ve etrāk içide kim yaḥşı resm bar durur⁷⁵³. Andın yād-gār ḳaldı dépdurlar⁷⁵⁴ [i23b] (1) Ğuz bile anıñ arasında yede taşı üçün muḥarebāt ve muḳātelāt vāḳi' boldı. Ve ol (2) pād-şāhī érdi. 'Ādil ve fāzıl, re'āyā ve fukarānı sāye-i himāyetide müreffeh⁷⁵⁵ ve fāriġu'l-bāl (3) tuttu. Ve tört oġlı bar durur⁷⁵⁶ érdi. Tünek, Çigil, Bersaçar, Emlāk. Yaşı ikki yüz (4) kırğğa yétkende uluġ oġlı padişāhlıġın ümerā ve erkan-ı devletğa vasiyyet kılıp (5) كل شىء یرجع الى اصله⁷⁵⁷ muḳtezāsı bile 'adem-i cānibi⁷⁵⁸ mürāca'at kıldı. **kıt'a:**

[B52] Çün Türk (6) cihānda sürdi ḥānlıġ

'Adli bile dehr boldı ma'mūr

Āhır tutuban ecel sipāhı

(7) Kıldı vaṭanını maḥbes-i kür

⁷⁴⁸ B ve T: Türk'ge.

⁷⁴⁹ B ve T: bile.

⁷⁵⁰ B: soñ.

⁷⁵¹ B: yok.

⁷⁵² B: ibdā' kıldı.

⁷⁵³ B ve T: yok.

⁷⁵⁴ B ve T: dérlar

⁷⁵⁵ B: müreffehü'l-ḥāl.

⁷⁵⁶ B ve T: bar érdi

⁷⁵⁷ Mesel: Her bir şey aslına döner

⁷⁵⁸ B: canibiğa.

Tünek: Anı Fūdek hem dérlér ‘ākıl ve devletlīg pād-şāh (8) durur⁷⁵⁹ érđi. Çün atası ornığa olturdı. Yağşı resmlerni arağa kényürüp ‘adālet (9) k̄ā‘idesin berpā kıldı. ‘Acem pād-şāhlarınıñ evveli Keyümers bile mu‘āşır érđi. (10) Bir kün avğa çıkıp bir şahrāda kényik kebābın tenāvül buyurup olturup durur⁷⁶⁰ érđi. Tenāvül buyurup olturup durur érđi. (11) Bir lokma ét qolıdın yerge tüşdi⁷⁶¹ kim hem⁷⁶² ol yer tuznıñ⁷⁶³ k̄anı érđi.⁷⁶⁴ (12) Çün anı alıp yéđi. Ağzığa evvelğıdın lezīzrağ tégđi. Andın soñra⁷⁶⁵ ta‘āmğa (13) tuz qoşup tenāvül körgüzdi⁷⁶⁶. Bu nemekin resm ol kündin mu‘tād t̄ebāyi‘ boldı. (14)

nazm:

Ta‘āmı kim érür her néççe mergüb
Aña tuz bolmasa munzam émes hūb

(15) Néçe kim kevn dék olsa hūsn-i t̄abān
Melāhatsız köñül olmağğa⁷⁶⁷ né imk̄an

(16) Anıñ ‘ömri iki yüz kırığa yétkendin soñra⁷⁶⁸ oğlı Almunça’nı h̄an kılıp
āhret (17) mülkin muşahhir étkeli kétđi. **Almunça H̄an** h̄üsrevī érđi. Ma‘delet-şī‘ār ve
h̄anī [İ24a] (1) érđi. Ferhunde-āşār, mesākīnga bezl ve başış bile zıkr-i cemīl

⁷⁵⁹ B ve T: yok.

⁷⁶⁰ B ve T: yéyip olturup

⁷⁶¹ B: tüşti.

⁷⁶² B: yok

⁷⁶³ B ve T : tuz

⁷⁶⁴ B: erken.

⁷⁶⁵ B ve T: soñ.

⁷⁶⁶ B ve T: kıldı.

⁷⁶⁷ B ve T: almağ

⁷⁶⁸ B ve T: soñ.

ibkçasığa sa‘y ve küşiş (2) kılip atalarının rüsüm ve kavā‘idin tutup anıñ eyyām-ı devletide, ra‘iyyet ve leşkeri (3) emīn⁷⁶⁹ [B53] mihādıda müreffeh ve āsūde-hātır érdiler. Ve çün şeyhūhet za‘fı anıñ mizācığa (4) istilā taptı. Ve⁷⁷⁰ hükümet menşübın oğlığa tapşurup ‘uzlet ve inzivā zāviyeside (5) yér tutdı. **Dip Baquy Hān:** Dip’niñ ma’nisi taht yeri durur.⁷⁷¹ Ve Baquy’dın (6) murād uluğ démek⁷⁷² bolur. Ol hānī durur⁷⁷³ érdi. Keşīrū’l-iqtidārī ve şehr-yārī (7) durur⁷⁷⁴ érdi kim⁷⁷⁵ huceste-eṭvār **nazm:**

Aydi tāt baḡş u memālik-sitān
Şadef dék (8) keff-i cūdı güher feşān

(T13a) Ol dağı köp yıllar salṭanat rüsümüğa ārāyiş bérıp ve ma‘delet (9) kavā‘idiğa nümāyiş yétkürüp yaḡşı āyīnler zuhūrğa kéltürdi. Çün vücūdığa ecel türktāzı (10) yetüşdi⁷⁷⁶. Oğlı Kiyük Hān’ını ornıdā nāibmenāb kılip barsa kélmes dégen hışn-ı haşīngā (11) kirip hişārī boldı. **Kiyük Hān** Hākan-ı nāmver ve sulṭān-ı mehābet-eşer durur⁷⁷⁷ érdi. (12) **beyt**⁷⁷⁸:

Çü andın cihān boldı fīrüz-mend
Ṭarāb kıldı dehr ehlini nüşhand

⁷⁶⁹ İ’de emin

⁷⁷⁰ T: yok

⁷⁷¹ B: dur.

⁷⁷² B: témek.

⁷⁷³ B: yok.

⁷⁷⁴ B ve T: yok.

⁷⁷⁵ B ve T: yok.

⁷⁷⁶ B: yetüşti

⁷⁷⁷ B ve T: yok.

⁷⁷⁸ B ve T: beyt

(13) Ol hem ābā ve ecdādının sülükidin tecāvüz kılmay. Müddet-i medīd ‘adl tahtıda oturup (14) nez‘ hāletide oğlu Alınça Hān’ını veli‘ahd kılip ecelniñ nāgüvār şerbetin içti. **Alınça Hān** Pād-şāh-ı (15) ma‘delet-āsār ve şehir-yār-ı şecā‘at-şi‘ār érdi. Çün atasının⁷⁷⁹ ornıda olturdı (16) cihāngīrlık merāsımı ve kişvergüşaylık vazāyifiğa kıyām [B54] körgüzdi ve anıñ zamān-i hükümetide (17) etrākniñ ni‘met ve şerveti artıp⁷⁸⁰ **إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنَّا** muqtezāsı bile [124b] (1) fesād tarīkiğa meyl kıldılar ve İslām toğrı yolıdın azıkıp küfr ve şirk bādiyeside (2) ser-gerdān boldılar. Ve dērler kim Nūh ‘aleyhi’s-selām zamānıdın tā bu çaķ ğaça Yāfeş evlādı (3) müsülmān érdiler. Ve Alınça Hān’ınıñ iki oğlı bar durur⁷⁸¹ érdi. İkiz tođđan Tatar ve Mođol (4) atlığ. Çün Alınça Hān qarıp oğlanları yigit yeti yurt ve élni ikki⁷⁸² taķsīm kılip yarımın (5) Tatar’ğa ve yarımın Mođol’ğa bérdi. Ol⁷⁸³ ikevi atası kavmidin⁷⁸⁴ sođra⁷⁸⁵ birbiriniñ ittifākı (6) bile her kim öz memleketide dārālık sürüp ‘ömr ötkerdiler. Evvel Tatar řabākasın (7) aytalı. İnşā‘allāh mundın sođra⁷⁸⁶ Mođol tāifesiniñ zikri⁷⁸⁷ şürü‘ kıılır-miz (8) **Tatar řabākasınıñ zikri**: Bu řabāka sekkiz kişi durur⁷⁸⁸ kim hükümet emriğa kıyām (9) körgüzdiler. **Tatar Hān**: Şāhī érdi, devlet-yār ve hüsrevī érdi. Kām-kār (10) müddet-i hükümet emriğa iştiğāl körgüzüp ‘ālem teng-nāyıdın āhıret (11) sarāyığa intikal kıldı. **Buķa Hān** Atasıdın sođra⁷⁸⁹ él ve ulus pād-şāhlığığa⁷⁹⁰ (12) meşğüllik⁷⁹¹ kılip müddetidin sođ eyyām-ı salşanatı münķazī bolup

⁷⁷⁹ B ve T: atası

⁷⁸⁰ Kur’an XCVI, 6-7

⁷⁸¹ B ve T: yok.

⁷⁸² B: iki.

⁷⁸³ B: bu.

⁷⁸⁴ T: fevtidin

⁷⁸⁵ T: soğ

⁷⁸⁶ B ve T: soğ.

⁷⁸⁷ T: zikriğa

⁷⁸⁸ B: dur.

⁷⁸⁹ B ve T: soğ.

⁷⁹⁰ B: pādişahlığığa.

⁷⁹¹ B: meşğüllik.

oğlu Yeliçe Hān, hānlıġ⁷⁹² (13) emriġa muteşeddī boldı. Yeliçe⁷⁹³ Hān şevket ve ‘azametde zamān-ı selātinīdin mümtāz (14) ve ser-efrāz érdi.⁷⁹⁴ Bir néççe⁷⁹⁵ [B55] fırşat cihān-bānlıġ⁷⁹⁶ mesnedige⁷⁹⁷ müttekī bolup ‘āķıbet atası⁷⁹⁸ keyinidin (15) bardı. **Atlı Hān** ata vaşıyyeti bile mühimmāt-ı mülkige⁷⁹⁹ daħl kılıp ulus istimāletıġa meşġül (16) durur⁸⁰⁰ érdi. Çün haķķ-ı sübhāne ve te‘ālā fermānı⁸⁰¹ ķabz-ı rūhıġa nāfız boldı. Oġlıġa mülkni (17) tapşurup ķabz-ı ervāhġa cān teslīm ķıldı. **Atsız Hān** Melik-i ma‘delet-şı‘ār ve vālī-i **[İ25a]** (1) saşvet-āşār érdi. Atasıdın soġ muteseddī salţanat bolup néçe yıllar yavnı (2) yavlap avnı avlap āķırü’l-emr hayat taħtıdın taħta tābütġa naķl ķıldı. (3) **Ordu Hān:** Hākim-i dādger ve hūsrev-i ra‘ıyyet-perver durur⁸⁰² érdi. Atası fevtidin soġra⁸⁰³ (4) müddet-i medīd ve ‘ahd-ı ba‘īd dōstlarġa mürüvvet, düşmenlarġa siyāset ķılıp ataları (5) barġan yolġa ‘āzim boldı. **Baydu Hān:** Ata vaşıyyeti bile hūķümranlıķ⁸⁰⁴ serīride olturdu.⁸⁰⁵ (6) Moġol evlādı bile yav bolup birbiriniġ éllerin⁸⁰⁶ ve malların⁸⁰⁷ çapa başladılar. (7)**Şi‘r:**

⁷⁹² B:hānlıķ.

⁷⁹³ B: Yelice.

⁷⁹⁴ B ve T: zamān-ı selātinīdin mümtāz érdi.

⁷⁹⁵ B: néççe.

⁷⁹⁶ B: cihānbanlıķ.

⁷⁹⁷ T: mesnediġa

⁷⁹⁸ B: atasınıġ.

⁷⁹⁹ B: mülkiġa.

⁸⁰⁰ B ve T: yok.

⁸⁰¹ B ve T: “Çün haķ fermānı ķabz-ı rūhıġa...”

⁸⁰² B veT: yok.

⁸⁰³ B veT: son.

⁸⁰⁴ T ve B: hūķümranlıġ.

⁸⁰⁵ T: bir sonraki cümle ile arada “ Moġol evlādı bile Tatar oġlanları arasında Baydu zamānı ġaça nizā‘ yoķ érdi. Her kim öz ulusıda mevāsā ve müdārā tarīķası bile pādşāhlıķ sürer érdiler. Çün Baydu Hān tünd hūy ve hōd-rey yigit érdi” cümleleri var.

⁸⁰⁶ T ve B: élin.

⁸⁰⁷ T ve B: malın.

Şehī kim érür tünd hūyin⁸⁰⁸ ‘aceb

Memālik ara salsa şūr u şe‘b

Egerçi élge (8) türktāzlık kıldı

Bārī ecel türktāzıdın amān qalmadı

Oğlı **Söyünç Hān** (9) aña kāmim-maḳām boldı ve ol Tatar hānlarının [B56] āhiri durur⁸⁰⁹ érdi. Anıñ zamānında (10) Tatar bile Moğol éliniñ arasında ‘adāvet oti andaḳ iştiğāl ve iltihāb taptı (11) kim hīç némerse bile teskīn tapmas érdi. Hemīşe Moğol gālib kélür érdi. **nazm:**

‘Adāvet (12) otıdın köñül kıl hāzer

Déseñ cānıma yetmegey ta zarar

‘Adāvet oti ile sūzān durur

(13) Ki kül kılmay öçmeḳ né imkān durur

İnşa‘allāh-ı te‘ālā⁸¹⁰ Moğol hānlarının (14) soñı İl Hān zamānında Söyünç Hān’niñ işlerin tafşīlen aytur-miz. **Moğol ṭāīfesiniñ** (15) **zıkrı:** Bu ṭāīfe toḳuz nefer durur⁸¹¹ kim cihān-bānılg taḫtıda hūkm sürdiler. Evveli Moğol Hān durur.⁸¹² (16) Ve⁸¹³ āhiri İl Hān cenab-ı fezāil-meāb Mevlānā Şerefe’d-dīn ‘Alī Yezdī Zafernāme muḳaddimeside (17) bitip durur⁸¹⁴ kim etrāk arasında her némerseni toḳuz kılmāḳ

⁸⁰⁸ B: hūyı

⁸⁰⁹ B ve T: yok.

⁸¹⁰ B: yok.

⁸¹¹ B: neferdür.

⁸¹² B ve T: Hān’dur.

⁸¹³ B: yok.

⁸¹⁴ B: dur.

resmi bu tokuz hān ‘adedidin istihrāç [İ25b] (1) kılıp durur. **Moğol Hān:** ‘Ālī-himmet ve şāhib-i devlet pād-şāh durur⁸¹⁵ érđi. (2) Çün şeh-r-yārlik tācı bile ser-efrāz boldı. Élniñ⁸¹⁶ arasında yahşı resmler ve pesendīde (3) kâ‘ideler zuhūrğa yétkürdi. Ve anıñ tört oğlı bar durur⁸¹⁷ érđi. Qara Hān, (4) Or Hān, Küz Hān, Kür Hān. Ecel mev‘idi yétkendin sonra⁸¹⁸ uluğ oğlı Qara Hān’ını (5) vaşī ve velī‘ahd [B57] kılıp ‘adem cānibiğa⁸¹⁹ sefer merkebin⁸²⁰ sürdi⁸²¹. **şī‘r:**

Moğol Hān ki yıllar şeh-en-şāh (6) édi

‘Adālet rumūzıdın āgāh idi

Ecel tīğı yétkeç aña hun-feşān

Ne qaldı (7) özini sözidin nişān

Qara Hān: Atasıdın sonra⁸²² tamamı ulusığa hān boldı. (8) ve Qaraqurum hudūdıda Ar-tağı ve Kir-tağı nevāhīside kim hālā Uluğ-tağ ve Kiçik-tağ dérler yaylaq (9) kılıp qışda Sir suyınıñ yakasında⁸²³ qışlar érđi. Ve anıñ ‘ahdıda Moğol kavmi (10) kāfirlikda andağ rāsıhdem ve şābit-kadem érdiler kim eger atası İslām’ın éşitse oğlı (11) öltürür érđi ve oğlı İmānın anlasa atası öltürür érđi. **meşnevī:**

‘Aceb vaqt kim (12) küfr tapıp revāc

⁸¹⁵ B ve T: yok.

⁸¹⁶ B: él.

⁸¹⁷ B ve T: yok.

⁸¹⁸ B: soñ.

⁸¹⁹ B: cānibi.T: canībiğa

⁸²⁰ B ve T: “merkebin” yok.

⁸²¹ B ve T: kıldı

⁸²² B: soñ.

⁸²³ B: yakasını.

Yoq İblīs tezvīriġa iħtiyāc

Ulus içre dīn ŧevketi ħalmadı

(13) Ata ve oġul ŧefħati ħalmadı

Eger tapsa birin ata ve oġul

Ki dīn dilrubāsıġa bérmiŧ (14) köñül

Sitem ħançeri birle eylep helāk

Ķılur barça a'zāsını çāk çāk

Oġuz (15) Ĥān'nıñ 'adem ŧebistānıdın vecd gülistānıġa nehzat ħılġanı: Ķara Ĥān'nıñ (16) Uluġ ħātūnıdın bir oġul mütevellid boldı kim **beyt**:

Yüzi nūrı andaġ dirahŧān édi

(17) Ki ħurŧīd allıda ħayrān édi

Üç kéçe ve kündüz anasınıñ sütin émmedi. Her aġŧām [I26a] (1) ol ħarretü'l-'ayn anasınıñ tüŧide dér érdi kim: "Ay ana tā Müsülmānıġ⁸²⁴ yolıġa (2) ħadem urmasañ [B58] ve ħaħħ-ı cell ü 'alā kim seni ve meni yaratġan ol durur anıñ vaħdetiġa (3) ĩmān kéltürmesenñ ölmekke rāzı durur⁸²⁵ men⁸²⁶. Émçekiñni aġızımġa alman. (4) Anası oġlıdın kéçe almay korkunçıdın pinhānī müsülmān bolup oġlıġa süt bérıp (5) (T14a) perveriŧ ħıldı. Çün karretü'l-aynı bir yaŧıġa yetti.⁸²⁷ Melāħat ve ħūbliġda (6) müŧārūnileyh boldı. **nazm**:

⁸²⁴ B: müsülmānıġ.

⁸²⁵ B ve T: yok.

⁸²⁶ T: mén

⁸²⁷ B: yetdi.

Cemālīga köz salsa her dīdever
Bégenmey kuyaş sarı (7) kılmaz nazar

Tili kim yeni nükteğa⁸²⁸ meyl étip
Éşitken hevāsıda (8) özdin kétip

Oyunğa kaçan kim kıılır ıztırāb
Bérür Çīn ğazālīga yüz (9) ğūştāb

Ol öçürde Moĝol resmi bu durur⁸²⁹ érdi kim tā ferzend bir yaşğa (10)
kirmegünçe hīç atğa mevsüm kılmaz érdiler. **Şi'r:**

Harem sarı bir kün Kara Hān (11) kirip
Oĝul yatĝan evi içre pinhān kirip

Béşik içre oĝlını kördi (12) ki ay
Hemānā ki tutmış⁸³⁰ felek üzre cāy

Bu şuretdin beĝāyet mübtehic ve mesrūr bolup (13) uluĝ toy ve ‘azīm sūr
tertīb bérdi ve a‘yān-ı hāzret ve erkān-ı devletiĝa meşveret kıldı (14) kim bu ferzend-
i ercümend bir yaşap⁸³¹ durur.⁸³² Kaysı atğa münāsib körer-siz? Bu eşnāda (15) ol
oĝlan kemal-i feşāhat bile sözğa kéldi kim meniĝ atım Oĝuz durur.⁸³³ Hūzzār-ı

⁸²⁸ B: nüktege.

⁸²⁹ B ve T: yok.

⁸³⁰ T: kıoymış

⁸³¹ T: yaşay

⁸³² B: yaşapdur.

⁸³³ B: Oĝuzdur

meclis (16) ta‘accüb kıılıp hemol at bile atadılar ve dép dururlar⁸³⁴ kim Oğuz Hân māder-zād velī durur⁸³⁵ érdi. Hevārık ‘ādāt (17) andın köp vākı‘ bolğan durur⁸³⁶. Ol cümledin biri bu durur⁸³⁷ kim evvel sözi kim anıñ [B59] mübārek tiliğa⁸³⁸ cārī [126b] (1) boldı. Lafzu’l-lah érdi. Halk fehm kıılmay. Yeni til çıkarganığa haml kıılır érdiler kim söz ayturın (2) bilmey durur.⁸³⁹ Anıñ üçün kim lafzu’l-lah ‘Arabī durur.⁸⁴⁰ Halkı ‘Arab tilin eşitken (3) érmes. Çün Oğuz Hân bülüg haddığa yetüşdi. Qara Hân kııçık inisi Kür Hân’nıñ (4) kıızın kim hūrī érdi. Hüsni behiştide meşşāṭta-i kudret bile ārāyış tapğan ve āftābī (5) durur⁸⁴¹ érdi. Melāḥat-ı āsmānīde kemāl-i irtifāğa yétken durur.⁸⁴² Anıñ ‘aқd-ı nikāḥğa⁸⁴³ kéyürdi (6) Oğuz Hân anı İslām’ğa delālet kıılıp ol mütekabbil bolmağan cihetdin anıñ bile bir bisterde (7) yatmay ‘aṭıfeti nazarıdın⁸⁴⁴ yıraқ saldı. Atası bu sır inkişāfın kıılğandın soñra⁸⁴⁵ (8) yene bir inisi Küz Hân’nıñ kıızın anıñ silk-i izdivācığa çekti. Aña hem dīn āyīnidin (9) ibā ve imtinā⁸⁴⁶ kıılğan ba‘is⁸⁴⁷ ve sebebdin muvāsā ve müdārā⁸⁴⁸ étmey, başqa yatar érdi. Tā kim bir kün (10) Oğuz Hân şikārdın yanıp kélür érdi. ‘Ammı Uz Hân’nıñ eşikiğa güzārī tüşti. (11) Kördi kim **beyt:**⁸⁴⁹

⁸³⁴ B: dérler.

⁸³⁵ B: yok.

⁸³⁶ B: bolgandır.

⁸³⁷ B: yok.

⁸³⁸ B: tilige.

⁸³⁹ B bilmezdir.

⁸⁴⁰ B: ‘Arabīdur

⁸⁴¹ B: āftābīdur

⁸⁴² B ve T: yok

⁸⁴³ B: nikahıge

⁸⁴⁴ B ve T: nazar-ı ‘aṭıfetidin

⁸⁴⁵ T: soñ

⁸⁴⁶ B ve T: yok.

⁸⁴⁷ B: yok.

⁸⁴⁸ B: yok. T: āyīnidin kıılğan ba‘isdin muvāsā étmey

⁸⁴⁹ T ve B: Nazm.

Néçe serv add u semen bũylar

Saı sũnbũl lũde gũl-rũylar

Leb cũd menzil tutup serbeser

(12) Br cmeŝũyly ylurlar meger

Alar ire Uz Hn ızı bar di

Nũcũm ire kũn dk nũmũ-dr di.

(13) Anı bir kũŝea⁸⁵⁰ aurup⁸⁵¹ ant brip ddi kim eger Hũd-yı ‘izz ũ cella mn kltũrũp kũfr ve ŝirkdin (14) mũberr bolsa men seni alıp cn-ı ŝrndin azzraq tutum durur⁸⁵² rdũm. ız bu szlerni⁸⁵³ ŝitũp izhr-ı inıyd (15) ılıp dp durur⁸⁵⁴ kim **beyt**:

Ne hũkm tse seni fermn-berni-men

Kenzeklikde hzmet-perverni- (16) men

Ouz Hn atasını mũlzemetia yetip ol ızını nisbetide meyeln-ı hırıldın (17) [B60] şemse-i izhr ıldı. ara Hn anı ulu toy ılıp alıp brdi. Ouz Hn anı kp sver rdi. **[27a]** (1) Havtn-i sbıa b-vũcũdi kim andın cemlraq rdiler. Mulaa iltift ılmas rdi (2) Ouz Hn bir kũn ava ıanda⁸⁵⁵ ara Hn bir ceşn-i rste ılıp (T14b) hvtin ve klinlerin (3) teklf ıldı. Nh sz eŝnsıda

⁸⁵⁰ B ve T: kũŝee; ’de kũŝe’a

⁸⁵¹ B ve T: akırıp.

⁸⁵² B ve T: tutar rdim.

⁸⁵³ B: szni.

⁸⁵⁴ B ve T: ddi.

⁸⁵⁵ B: ıanda. T’ıan

Oğuz Hân'nın burunğı⁸⁵⁶ iki menkūhasığa 'adāvet (4) ve soñğı zevcesiğa muħabbetiniñ sebebin istiğnā kıldı érse burunğı kélınleri⁸⁵⁷ (5) ħod reşkidin cānlarığa yetip ser izħarığa maħal tapmas durur⁸⁵⁸ érdiler. Fırşatnı muğtenim bilip (6) 'arż kıldılar kim oğlıñız Müsülmān érmış. Bizlerni öz dīniğa da'vet étti, ħabūl kılmaduğ. (7) Ve kiçik kélın kılāde-i İslām'ğa müteħallid bolmış. Bizlerni düşmān tutup anı dōst bilmekniñ (8) sebebi bu durur.⁸⁵⁹ **şir:**

Çü mundağ⁸⁶⁰ ħilāfet aramızda bar
Néçük bolğay ol yār bizlerge yār

(9) Kara Hân bu vāķı'a vukū'ıdın āşüfte ve müteğayyir bolup élniñ uluğların yığnap kéneş (10) kıldı kim **beyt:**

Oğuz dīnimizğa muħālif émiş
Kılur-miz anıñ birle né nev' iş

Anı (11) Şayd-gāhda⁸⁶¹ ecel dāmığa şikārī-vār giriftār kıлмақğa ħarār bértiler ve ħāzır çerig- ni yığnap (12) Şayd-gāhğa müteveccih boldılar. Müsülmān kélın bu ħaziyyedin āgāh bolup misra'ī yiberip Oğuz Hân'nı (13) ħaberdār kıldı. Oğuz Hân bi'l-zarūre uruşğa muste'id ve āmāde bolup élge kişi yiberdi kim (14) atam meniñ ħaşdımgā leşker⁸⁶² tartıp durur.⁸⁶³ Meni dégen batraq yetüşün. Kara

⁸⁵⁶ B: burunğı.

⁸⁵⁷ B: kélınler.

⁸⁵⁸ B ve T: yok.

⁸⁵⁹ B: budur.

⁸⁶⁰ B: mundağ.

⁸⁶¹ İ'de tutup yok.

⁸⁶² B ve T: çerig .

⁸⁶³ B: dur.

Ḥān'nın inileri- (15) niñ [B61] oğlanları kim kiçiklikdin Oğuz Ḥān bile bir mevzi'de⁸⁶⁴ ulğayıp ülfet ve muhabbetleri (16) istiḥkām tapıp durur⁸⁶⁵ érdi. İmdād için Oğuz Ḥān'ğa kélip қоşuldılar. Ḥān (17) alarğa Uyğur laқab қoydı. Ya'nī atamdın ayrılıp maña uydı. **Uygur halkı** ol t̄āīfedin durur⁸⁶⁶. [I27b] (1) Çün Қара Ḥān aña yetüşüp yasav yasadılar. **naẓm:**⁸⁶⁷

İki leşker ol nev' kıldı (2) neberd
Ki yaşurdı gerdün yüzün t̄ire gerd

Bolup gerd ara raḥşlar berқ ḥīz
Yalın ol şıfat (3) kim tütün içre t̄iz

Bahādırlar at üzre tartıp nef̄ir
Felek tağı üzre anıñ dék ki ş̄ir

(4) Senānlar bolup cilve-ger her ʃaraf
Қılıp ejdehā bir şafın bir ʃaraf

Birev baş k̄esip⁸⁶⁸ ḥançer-i (5) t̄iz ile
Birev қan t̄öküp t̄iğ-i ḥūn-r̄iz ile

Ata oğlıға t̄iğ-i bürrān çekip

⁸⁶⁴ B: yerde.

⁸⁶⁵ B ve T: yok.

⁸⁶⁶ B: dur.

⁸⁶⁷ B ve T: meşnevī.

⁸⁶⁸

Oğul hem ata kaçdıǵa⁸⁶⁹ (6) cān çekip

Birev yer üze ğarq-ı hūnāb olup

Birev cān-ı telāşverde bītāb olup

‘Aceb (7) kızdı hengāme-i kārzār

Meger boldı maḥşer küni āşkār

[B62] Köp muḥārebe ve muḳāteledin soñ (8) kelime-i الحقّ يعلو الوى لعى
muḳtezāsı bile Oğuz Ḥān’ın rā’iyyet-i zafer ayetiǵa nuşret yeli ésip (9) Kara Ḥān
zaḥm-ı cān-sitān bile aḥret mülkige hezīmet kıldı. **nazm:**

Kara Ḥān ki yıllar édi (10) ḥükümrān

Bolup ehl-i Tūrān’ǵa ḥükmi revān

Çü ol istedi küfr tapǵay revāc

Başını (11) késip aldı dīn ehli tāc

Oğuz Ḥān’ın salṭanat tācı bile ser-efrāz bolup ğazv u cihād meydānıda (12)
ser-endāzlık kılganı: Oğuz Ḥān atasıdın soñra⁸⁷⁰ aḳa ve ininiñ⁸⁷¹ ittifākı bile pād-
şāhlık (13) taḥtıda oturup él ve ulusnı İslām dīniǵa da’vet kıldı müsülmān
bolǵanlarını (14) baḥşış ve nevāziş bile mübtehic ve mesrūr kılıp imtina‘ étkenlerini
ḳatl ve ğāret⁸⁷² bile menküb⁸⁷³ (15) ve ma‘lūb⁸⁷⁴ kıldı. Ol çağda Kara Ḥān’ǵa

⁸⁶⁹ B: kaçdıda.

⁸⁷⁰ B ve T: soñ.

⁸⁷¹ B ve T: ini.

⁸⁷² B: ğāretler.

⁸⁷³ T: yok

müte'allık éldin başka éller köp durur⁸⁷⁵ érdi. Her uluğ él (16) niñ bir hānı bar durur⁸⁷⁶ (T15a) érdi. Kiçik éller alarğa қоşulur érди. Қара Hān'niñ İslām ribқasıdın (17) ser-keşlik қılған élleri Oğuz Hān siyāsetiniñ қорқunçıdın қаçıp өзge éllerge [I28a] (1) қоşuldılar. **ferd:**

feulün/feulün/feulün/feel (mütekarib)

Budur resm-i ma'hud devrān ara
Ki bolğusı ehl-i dālālet cilā

[B63] Oğuz Hān⁸⁷⁷ (2) her yıl Moğol memleketide olтурған etrāk ve benī a'māmı bile muhārebe қılıp gālib kélür érди. (3) Āhirü'l-emr muhālifler anıñ қalem-revidin қаçıp Tatar hānıǵa iltica қıldılar. Ve Tatar hālkı (4) ol öçürde Çurçut'ǵa⁸⁷⁸ қарıp olтурurlar érди. Çurçut⁸⁷⁹ bir uluğ yurt durur⁸⁸⁰ (5) Қала' ve kentleri köp durur⁸⁸¹ ve⁸⁸² Hıtay'niñ қuṭb-u şimāli ṭarafıda vāқи' durur⁸⁸³ kim (6) anı Çin деп dururlar⁸⁸⁴ Tatar hānı haşmet-i tamām ve leşker-i mā-lā-keḷām bile kim **nazm:**⁸⁸⁵

Barı (7) fil-zür érди⁸⁸⁶ fīl-ten
Kélip rezm ara şafder⁸⁸⁷ şaf-şiken

⁸⁷⁴ B: maḫhūr.

⁸⁷⁵ B: yok.

⁸⁷⁶ B ve T: yok.

⁸⁷⁷ B: yok.

⁸⁷⁸ B: Çorçıtǵa.

⁸⁷⁹ B: çorçıt.

⁸⁸⁰ B: yurtdur. T: yut durur

⁸⁸¹ B ve T: yok.

⁸⁸² T: yok

⁸⁸³ B: dur.

⁸⁸⁴ B ve T: dérler.

⁸⁸⁵ B: Meşnevī.

⁸⁸⁶ B: ve yok.

Oğuz Hân'nın (8) üstige kélip uruştlar ve mağlûb bolup firâr-ı ihtiyâr éttiler.⁸⁸⁸ Ve Oğuz Hân (9) sipâhı bile izidin qavup ol vilâletlerni alıp İslâm leşkeriğa⁸⁸⁹ köp ğanîmet tüşti⁸⁹⁰ kim (10) naql kılmakdın 'âciz kældiler. Bir şâib-i tedbîr yigit bar érđi. Araba yasap qanq at qoydı⁸⁹¹. Anın müzâhedesidin köp él araba yasap (11) ğanâimni yüklep qayttılar. Bu vechdin ol muhteri' yigitni Qanqlı atadılar. **Qanqlı uruğı**⁸⁹²: (12) anın neslidin durur.⁸⁹³ Hâlâ Qanqlı dep dururlar⁸⁹⁴. Oğuz Hân yetmiş ikki⁸⁹⁵ yıl ğaçâ Moğol ve Tatar bile kim (13) öz aqrabası durur⁸⁹⁶ érđi. Ve muhalefetde müttefiq érdiler. Uruştı, yetmiş üç yılda mecmu'ın hıttı-ı (14) inkıyâdığa kirgüzüp Müsülmân kıldı. Andın sođra⁸⁹⁷ yürüp Hıtay ve Çörçüt'ni alıp (15) Tankut'ni hem musahhar kıldı kim Tâcik anı Tübet dér. Andın sođra⁸⁹⁸ Hıtay'ni⁸⁹⁹ taht taşarrufığa keyürdi. (16) Ol hem 'azîm memleket bolur ve Hindüstan bile Hıtay arasında ve muhîtt kenârıda vâki' durur⁹⁰⁰. (17) Sükkânının çerâyı qara bolur. Ve Hıtay'dın ilgeri téniz sâhilide Berk tağların içide köp [İ28b] (1) yurt ve éller bar durur⁹⁰¹ érđi. İt Baraq Hân degen anda pād-şâh durur⁹⁰² érđi. (2) Ol

⁸⁸⁷ B: yok.

⁸⁸⁸ B: kıldılar.

⁸⁸⁹ B ve T: çerigige.

⁸⁹⁰ B: tüşdikim.

⁸⁹¹ İ'de araba yasap yok. Qanq at qoydı.

⁸⁹² B: uruğı.

⁸⁹³ B: dur.

⁸⁹⁴ B ve T: dérlér

⁸⁹⁵ B ve T: iki.

⁸⁹⁶ B: yok.

⁸⁹⁷ T: soğ

⁸⁹⁸ B ve T: soğ.

⁸⁹⁹ B: Qara Hıtay'ni

⁹⁰⁰ B: dur.

⁹⁰¹ B ve T: yok.

⁹⁰² B ve T: yok.

nāhiyetğa leşker⁹⁰³ tartıp bardı. Çün bérk yer érdi. İt Barağ ğālib kélip (3) Oğuz Hān hezīmet taptı ve ikki rūd-hāne arasığa tüşti⁹⁰⁴ kim leşkerniñ kéyin qalğanları (4) yetüşkey beyt:⁹⁰⁵

Kerek⁹⁰⁶ şehğa tapğaç hezīmet sipāh

Birer bérk yér⁹⁰⁷ kılamak ārāmğāh

(5) Ki tā⁹⁰⁸ münhezim qalğan él her taraf

Qoşulğay aña bolmayın ber taraf

Bir hamle kim éri (6) ol basğıda⁹⁰⁹ şehīd bolup érdi. Anıñ tolğağı tutup evi yoqlıqıdın⁹¹⁰ bir çürük (7) mücevvef bolğan uluğ yığaçnıñ içiğa kirip bir oğul toğurdı. Oğuz Hān (8) ol hāldın haber tapıp şefkat yüzidin anı ferzendlikğa qabul kılip aña (9) Kıpçaq at koydı. Ol çağda mücevvef yığaçnı Kıpçaq dérdiler. Ol oğlanı (10) terbiyet kılip yigit yetkendin soñra⁹¹¹ köp çerig bérp Rus ve Alağ ve Maçar (11) ve Başqır üstige yiberdi ve Kıpçaq ol éllerge mutaşarıf bolup Tin ve Atıl suyınıñ (12) kenārıda mütevaṭṭın boldı ve üç yüz yıl ol yerlerde dād-ı ‘adl birle⁹¹² pād-şāhlıq sürdi. Barça (13) Kıpçaq éli anıñ evlādı durur⁹¹³. Oğuz Hān devridin Çingiz Hān zamānı ğaçā Tin ve Atıl (14) (T15b) ve Yayık suyınıñ yaqasında

⁹⁰³ B 'de çerig . T: çeri

⁹⁰⁴ B: tüşdi.

⁹⁰⁵ B ve T: Şi'r.

⁹⁰⁶ B: Kerek.

⁹⁰⁷ T: e açık

⁹⁰⁸ T: yok

⁹⁰⁹ B ve T: başkıda.

⁹¹⁰ B: yoqlıqıdın.

⁹¹¹ B ve T: soñ.

⁹¹² T: bile

⁹¹³ B: dur.

Qıpçaqdın başqa él yok érdi. Tört miñ yıl gâça ol yerlerde (15) olturdılar. Anıñ üçün ol yurtını Deşt-i Qıpçaq dérler. Oğuz⁹¹⁴ Hân on yétti⁹¹⁵ yıldın (16) soñra⁹¹⁶ İt Barağ'ğa⁹¹⁷ gâlib bolup élin müsülmân kılıp qayttı. Oğuz Hân'nıñ Mâverâü'n-nehr (17) ve Hindüstân'ğa yürüş kılığannınıñ⁹¹⁸ beyânında⁹¹⁹ durur⁹²⁰: Oğuz Hân'nı⁹²¹ cihângirlik teğazası bile [İ29a] (1) cemî' etrâk çerigin yıñnap Talaş ve Sayram üsti bile Maveraü'n-nehir kéldi. Ol diyârınıñ (2) pād-şâhları tâb kéltüre almay. Muħkem kurğanlarğa⁹²² kabaldı. Oğuz Hân muħşara ve muħârebe kılıp (3) altı ayda mecmû' Maveraü'n-nehr ve Türkistân diyârın mutî' ve Müsülmân kıldı. Ve vilâyet-i (4) meftûhalarğa darûğa ta'yin étip Belğ bardı. Anı hem alıp Ğür ve Ğürcistân nâhiyetiğa (5) yördü.⁹²³ Qış érdi. Kün begâyet savuğ bolup Ğür'nıñ tağlarığa qar köp tüşüp (6) érdi. Hân hükm kıldı kim hiçkim 'asâkir-i zafer-me'âşirdin teħallüf kılmasun. (7) Qar keşreti ve savuğ şiddetidin ba'z mutecennide mevkib⁹²⁴-i hümâyüdüñ qalıp érdiler. (8) Hân Ğür'nı algandıñ soñra⁹²⁵ kim bahâr bolup érdi. 'Arz-ı leşker kılıp bir néççe⁹²⁶ (9) kişi kim kéldi. Alar kélgendin soñra⁹²⁷ hân hâlların istifsâr étte. Alar qar (10) cihetidin yaramay qalğanların 'arz kıldı érse hân ol cemâ'anı Qarlıq dédi. (11) Qarlıq tñifesi alar neslidin dururlar⁹²⁸ ve Ravzatü's-şafâ'da bu vak'anı Oğuz Hân Ğür ve Ğürcistan' (12) dın öz yurtığa mürâca'at

⁹¹⁴ İ'de Ğuz Hân

⁹¹⁵ B ve T: yeti

⁹¹⁶ B ve T: soñ.

⁹¹⁷ B: Barağ Hânğa.

⁹¹⁸ B ve T : kılığanı.

⁹¹⁹ B ve T: yok.

⁹²⁰ B ve T: yok.

⁹²¹ T: Hân

⁹²² T: kurğanlarığa

⁹²³ B ve T: yördü.

⁹²⁴ B: mevkit

⁹²⁵ T: soñ

⁹²⁶ B ve T: néçe.

⁹²⁷ B: son.

⁹²⁸ B: durlar.

qılığanda rivāyet qılıp dururlar.⁹²⁹ Ve Allah-ı ā‘lem Oğuz Hān andın soñ⁹³⁰ (13) Kābil ve Ġaznīn’ni taht fermānıǵa káyürüp Keşmīr üstige sipāh çekti. Ol çağda Keşmīr vālīsı (14) Yağma atlıǵ durur⁹³¹ érdi. Yağma ser-keşlik qılıp bir yıl uruştı. ‘Āqıbet Keşmīr musahhar bolup yağma başlıǵ (15) barça⁹³² leşkeri maqtūl boldı. Oğuz Hān bir néççe⁹³³ müddet ol vilāyetlerǵa ser-encām bérıp Bedehşān (16) üsti bile⁹³⁴ Moğolistan’ǵa bardı. [B66] Oğuz Hān’nıñ Īrān ve ‘Irāq’ǵa kim ma‘müre-i ‘ālem durur⁹³⁵ sipāh (17) tartǵanınıñ beyānıda durur⁹³⁶: Bir yıl maşrıq-ı zemīn kim memleket ašlīsı érdi. Āftāb-vār ol ser-ħaddnı [I29b] (1) pertev iltifatı bile münevver qılıp ikinçi⁹³⁷ yıl Īrān’ǵa çerig tarttı⁹³⁸ kim ferd :

Sipāhī kim⁹³⁹ encamdın (2) érdi füzün

Töküp bārī andaq ki Behrām hūn

Çün Talāş şehriǵa nüzül qıldı. Leşker (3) soñıda kişi qoyup érdi kim bargan ve açǵanlardın ħaberdār bolǵay. Leşkeridin (4) bir kişi kim ‘avreti ħāmīle érdi. Oǵlan toǵurup açlıǵdın⁹⁴⁰ süti yoq durur⁹⁴¹ érdi. Yolda (5) şegāli kórdi kim bir kırǵavul tuttı. Anı yıǵaç bile urup kırǵavulnı aldı ve ze‘īfesıǵa (6) kebāb qılıp bérdi.

⁹²⁹ B: durlar.

⁹³⁰ İ’de yok

⁹³¹ B ve T: yok.

⁹³² B: yok.

⁹³³ B ve T: néççe.

⁹³⁴ B: birle.

⁹³⁵ B: dur.

⁹³⁶ B ve T: tartǵanı. “+nıñ beyānıda durur” yok.

⁹³⁷ T: ikilençi

⁹³⁸ T: tartdı

⁹³⁹ T: ki

⁹⁴⁰ B: açlıǵdın.

⁹⁴¹ B ve T: yok.

Ol hālda hānıñ koyğan kişileri yolukup hān (7) nıñ aldıǵa alıp bardılar.⁹⁴² Hān anıñ hālídın āǵāh bolǵaç at ve azuq bérıp (8) çerig bile barma kal aç dédi. Hālā Halaç dérler. **Halaç kabaili** anıñ neslidin munşa‘ib dururlar⁹⁴³ (9) Maverāü’n-nehr’de köp bolur. Aymaq halkıǵa⁹⁴⁴ qoşulur. Horāsān ve ‘Irāq’da hem tapılır ve ilgeri çağda⁹⁴⁵ (10) (T16a) Hindūstān’nıñ ba‘zı vilāyetide alardın pād-şāhlıq mertebesin tapǵanlar hem bar durur⁹⁴⁶. (11) Oǵuz Hān Telāş’dın Buḥārā kélip Amū suyıdın ötüp Horāsān bardı. Ve ‘Irāq-ı ‘Acem ve (12) ‘Arab’nı musahḥar qıldı. Belkim Mışr ve Şām ve Rūm’nı hem taşarrufıǵa kényürdi. Ol ‘aşrda Īrān memālikide (13) ‘Acem mülükidin kim pād-şāh érkenı ma‘lūm érmes⁹⁴⁷. Ammā Ebü’l-Gāzī Hān ibn ‘Arab Muḥammed Hān nurr-ı (14) merḳadhu Şecere-i Türk’de keltürüp durur⁹⁴⁸ kim Keyümers ölüp Hüşenk henüz pād-şāh (15) bolmay durur⁹⁴⁹ érdi. [B67] Oǵuz Hān Īrān’nı aldı ve bu hem ol rivāyetǵa taqviye qılır kim (16) Fārs ehliniñ zu‘mı ol durur⁹⁵⁰ kim Keyümers fütüvvetidin soñ Hüşenk zuhūrı ğaçā yüz daǵı (17) yetmiş yıldın artuqraq Īrān dārū’s-sultānesi pād-şāh-ı nāfiz-fermān vücūdıdın hālī érdi. [İ30a] (1) Bolǵa⁹⁵¹ kim ol avānda Oǵuz Hān ‘Acem memleketiǵa⁹⁵² müstevlī bolmış bolǵay. Līkin faḳırǵa (2) bu sözler müstahsen tüşmey. Gümān qılır kim bu vāqı‘a Cemşid’niñ ulūhiyyet

⁹⁴² B: keldiler.

⁹⁴³ B: durlar.

⁹⁴⁴ B: lalbarǵa.

⁹⁴⁵ B: çağda.

⁹⁴⁶ B: dur.

⁹⁴⁷ B: émes.

⁹⁴⁸ B: dur.

⁹⁴⁹ B: dur.

⁹⁵⁰ B: dur.

⁹⁵¹ B ve T: bolǵay.

⁹⁵² B ve T: memleketige.

da‘vā⁹⁵³ kılğan (3) zamānıda vuku‘ tapmış bolga⁹⁵⁴ kim köp buzuğlıg bar érdi. Bes tārīh ehliğa bu söz taḥkīki (4) lāzım durur⁹⁵⁵. **nazm:**

Oğuz Hān’ğa çün yetti te’yīd Hāḫ
Sipāhığa ol nev‘ bérđi nesak

(5) Geh her sarı kim leşkeri çekti tīg
Uş ol yérni fetḫ eyledi bīdirīg

Oğuz Hān⁹⁵⁶ bir néççe⁹⁵⁷ (6) müddet tevaḫḫuf kılıp vilāyetlerde ḥākimler koyup öz yurtığa şevket-i tamām ve gānāim-ı mā-lā-keām bile (7) ḳayttı⁹⁵⁸. **Oğuz Hān’ını Moğolistan’ğa kélip toy kılğanı ve Hāḫ rahmetige⁹⁵⁹ barganı** (8) Çün Oğuz Hān aḳālīm-i seb‘anı taḫt taşarrufığa kirgüzüp Mūrūşi vilāyetığa kélđi. Ulug (9) toy ve ‘azīm çeşn tertīp bérıp bir ḥār-gāh tiktürđi kim yıgaçları altundın érdi. (10) Cevāhir-i girān-māye bile terşī⁹⁶⁰ kılılğan bu beyt anıḫ vaşfıda durur⁹⁶¹ [B68] kim **beyt:**

Bir öy (11) tiktı altundın ol şehir-yār
Kim ol öy felek öyidin ḳıldı ‘ār

⁹⁵³ B: da‘vī.

⁹⁵⁴ B ve T: bolgay.

⁹⁵⁵ B: dur.

⁹⁵⁶ B: yok.

⁹⁵⁷ B ve T: néçe.

⁹⁵⁸ T: ḳaytdı

⁹⁵⁹ T: rahmetiğa

⁹⁶⁰ İ: tertī‘

⁹⁶¹ B: dur.

Ve⁹⁶² Ol (12) toyda toğuz yüz yılķı ve toğuz miğ ķoy⁹⁶³ (13) dēp dururlar.⁹⁶⁴
Ķımız ve řarāb ve ğayr-ı zālik müheyyā ve āmāde durur ērdi.⁹⁶⁵ Ħükm ķıldı. Tā
ā‘yān (14) ve eřrāf anığ hevān-bazlığa cem‘ bolğaylar. **meřnevī**:

Anığ dēk bezm-i ‘ālī (15) bērdi tertīb

Ki cennet dēk ser-ā-pā bar ēdi zīb

Tōřelgen barça ķalın (16) mülemma‘

Cevāhir birle ser-tā-ser muraşşa‘

Müheyyā şişelerde cān řarābı

Nēçük kim řirelerde (17) beť kebābı

Zümüröd tatlar üzre fevākih

Felek taştıda pervīngā müřābih

Ṭa‘ām [**İ30b**] (1) āmāde yüz miğ reng bir reng

Ṭabaklar řaĥn-ı meclisini ķılıp teng felek

Tā kim ērür (2) devr-i zamāne

Biridin körmemiş ērdi niřāne

[B69] Yığılmay bir nefis ĥ‘ān zer-endūd

(3) ‘Adedsiz anda biryān nemek-sud

⁹⁶² B ve T: yok.

⁹⁶³ B: ķoyun.

⁹⁶⁴ B: dēpdur. T: ...miğ ķoy öltürdi. Ba‘zı toksan miğ dēp durur.

⁹⁶⁵ B: ērdi.

Ġulām mahrūlar çüst-ü çālāk
Turup hıdmet maķāmıda (4) țarāb-nāk

Ġınā ehli terennüm eyleben sāz
Kılıp ‘İsā kébi cān bérmeķ āġāz

Eger (5) vaşfıda Mūnis açsa yüz til
Ne mümkin témek encāmıġa miñ yıl

Ol kuraltayda (6) altı oġlıġa kim **Kün, Ay, Yulduz, Kök, Taġ, Téniz**’ġa mevsüm durur⁹⁶⁶ érdiler. Köp (7) memleketler suyürġal kıldı ve üç uluġ oġlı kim bu zevķġa mülakķab bolup érdiler (8) Sipāhniñ⁹⁶⁷ beranġarın⁹⁶⁸ alarġa tefvīz kıldı. Ve üç kiçik oġlı kim (T16b) üç oġġa mevsüm (9) bolup durur érdiler.⁹⁶⁹ Çerig civānġarın alarġa tapşurup durur⁹⁷⁰. Bu laķablarnıñ⁹⁷¹ (10) sebebi ol durur⁹⁷² kim Oġuz Hān Şām diyarın alġanda, şeh-zādeleř şikāġġa (11) barıp érdiler. Şām nevāhisidin üç uluġ şeh-zāde bir altun yay ve üç kiçik şeh-zāde (12) üç zerrīn oķ tapıp Oġuz Hān aldıġa keltürdiler yayını yay tapġanlarġa (13) oķlarını oķ tapġanlarġa bérdi. Üç uluġ şeh-zāde yayını buzup taķşīm kıldılar. Hān (14) alarġa Bozoķ laķab koydı. Üç kiçik şeh-zāde üç oķını alışdılar. Hān alarnı (15) üç oķ dédi. Yana vaşıyyet kıldı kim yay pād-şāh menzileside durur⁹⁷³ ve oķ élçi mukabeleside (16) durur⁹⁷⁴. Anıñ üçün kim yay oķını kıayan yiberse

⁹⁶⁶ B ve T: yok.

⁹⁶⁷ B ve T: sipāh

⁹⁶⁸ İ’de:buranġar

⁹⁶⁹ B: bolup érdiler.

⁹⁷⁰ T: tapşurdı

⁹⁷¹ T: laķaplar sebebi

⁹⁷² B ve T: ol kim.

⁹⁷³ B: dur.

⁹⁷⁴ T: durur yok

barur. Émdi⁹⁷⁵ kérek kim mendin (17) sonra⁹⁷⁶ mesnedimde Bozoğ, Bozoğ uluğı Kün Hân [B70] olturğay. Andın sonra⁹⁷⁷ **[İ31a]** (1) Bozoğ neslidin her kimniñ qabiliyyeti bolsa ol pād-şāh bolğay ve bu veşāyādın soñ ümerā (2) ve bégleriğa her kimniñ öz qadriğa köre vilāyetler in‘ām qıldı. Ve neşāyih (3) cevāhirin andağ⁹⁷⁸ saçtı kim behremend bolmağan kişi⁹⁷⁹ qalmadı. **şi‘r:**

Oğuz Hân (4) qılıp élni soylamış

Vilāyetler étti suyurğamış

Yāfeş evlādıda (5) Oğuz dék uluğ pād-şāh yoğ durur⁹⁸⁰ érdi ve ekşer Moğol ve Özbek ve Türkmen aqvāmı (6) anıñ neslidin dururlar.⁹⁸¹ Ve ol yüz on altı yıl yeti iqlimde hānlıq⁹⁸² sürüp (7) āhıret mülkige rıhlet kūsı urdı. **nağm**

Oğuz Hân çü aldı cihān kişverin

Qoyup (8) tāriki üzre dīn efserin

Fiğān kim qılıp çerh-i zulüm āşkār

Aña tahtını qıldı (9) levh-i mezār

Kün Hân ibn Oğuz Hân: Atasınıñ mücib-i vaşıyyeti ve a‘yān-ı memleketiniñ sa‘y (10) ve ittifaqı bile saltanat uçığa mürtefi‘ boldı. Ve ol pād-şāhī érdi. Şāhib-i dil ve ferruh- (11) nejad ve şehen-şāhī érdi. Rüşen-rāy ve ma‘delet nihād ‘adalet baharı

⁹⁷⁵ T: émdi kim

⁹⁷⁶ B ve T: soñ.

⁹⁷⁷ B ve T: soñ.

⁹⁷⁸ B: andağ.

⁹⁷⁹ B ve T: yok.

⁹⁸⁰ B ve T: yok.

⁹⁸¹ B: durlar.

⁹⁸² B: hānlıq.

bile mülk bostānın (12) ser-sebz ve reyyān kıldı. Ve siyāset izhārı bile delālet şehristānın hārāb ve vīrān (13) ve Uyğur cema‘atidin Irqıl H̄āce kim atasının vezīri ve ‘āqıl ve dānişmend kişi durur⁹⁸³ érdi. (14) Anıñ istişvābı bile salţanat mühimmatıǵa fayşal bérür [B71] érdi. Bir kün ol vezīr şahib-tedbīr (15) Kün H̄ān’ını hālvette tapıp ayıttı⁹⁸⁴ kim atañ ‘ömrler yaz bolsa sāye-i raħatın körmey. Qış bolsa (16) érdi⁹⁸⁵ öyde turmay. Cihān kişverin zābı kıldı ve leşker-i firāvān yıǵnap hāzāyin-i (17) bīkerānsız⁹⁸⁶ altı oǵulǵa qoyup kétti.⁹⁸⁷ Hālā her biriñizdin tórt şeh-zāde bar. Mecmu‘ [İ31b] (1) yegirme tórt bolur. Barçañız müttefiķ bolsañız köp yıllar devlet zimāmı qolıñızdın barmas. (2) Qorkar-men kim mülk ü māl cihetidin ortalarıñızda⁹⁸⁸ münāza‘at ve muhālefet peydā bolmaǵay. (3) **beyt:**

Dünyā érür ‘arūsī mekkārelıǵda⁹⁸⁹ meşhūr

Bir şīve birle salur yüz müttefiķ araşur

Ulı (4) ol durur⁹⁹⁰ kim her kimge resmi lāyıķ ve menşebi münāsib-i muqarrer bolsa ve emvāl u geleler taqsīm tapıp alarǵa (5) bérilse Kün H̄ān, Irqıl H̄āce’niñ re‘yin qabūl kılıp uluǵ quraltay tüzdi. Irqıl H̄āce (6) Oǵuz H̄ān’dın qalǵan vilāyāt ve hāzāin ve emvālını şeh-zādelerǵa (T17a) üleştürdi. Her (7) qaysıǵa bir túrlüǵ laķab ve tamǵa ve nişān muqarrer kıldı ve her biriniñ manşib ve mertebesin (8) mu‘ayyen étti. Andaq kim mecālis ve mehāfilde her kim öz yeride oturup aķa ve inilik (9) uluǵ ve kiçiklik ādābın ri‘āyet kılurlar érdi. Ol vezīrni nazīrniñ hūsn-i tedīri (10) bile alar

⁹⁸³ B ve T: yok.

⁹⁸⁴ T: dédi

⁹⁸⁵ B: yok.

⁹⁸⁶ İ’de b, p ile yazılmış, T: bīkerānsız

⁹⁸⁷ T: kitdi

⁹⁸⁸ B ve T: arañızda

⁹⁸⁹ B. mekkārelıķ

⁹⁹⁰ B ve T: yok

arasıda muḥabbet bünyādı müşeyyed bolup muḥalefet ebvābı bağlandı. Bu cihetdin (11) köp ƣarnlar saltanat-ı devleti ol ḥandānda bāķī ƣaldı. Kün Ḥān'nıñ müddet-i ḥilāfeti (12) yetmiş yıl durur⁹⁹¹ érdi. **nazm:**

Çü Kün Ḥān ‘ayān ƣıldı āyīn-i dād
Cihān ehli (13) devride taptı murād

Aña dağı ƣerḥ-i muḥalif mezāk
Vefā ƣılmayın zāhir étđi⁹⁹² nifāk

(14) [B72]Ay Ḥān ibn Oğuz Ḥān: ‘adālet-şī‘ār ve ḥuceste-eṭvār pād-şāh durur⁹⁹³ érdi. Aƣası (15) Kün Ḥān'nıñ āftāb-ı ḥayātı mağrib-i memātğa ğurūb ƣılğandın soñra⁹⁹⁴ salṭanat burcığa (16) irtifā‘ tapıp muşibetzedeler ƣarañgu tünin pertev-i iltifātı bile münevver ƣıldı. **beyt:**

Çü kün tuttı⁹⁹⁵ (17) mağrib ḥişārıda cāy
Tulu‘ eyledi ḥadd-i maşrıƣdın ay

Ata ve aƣasınıñ yusun ve yasaƣ [İ32a] (1) āyīn ve nesāƣdın tecāvüz ƣılmay. Köp müddet ḥükümranlığ mesnedide mütemekkin érdi. ‘Āķıbet (2) rıḥlet kūsı urup laḥd-ı menzīl-gāhığa nehzat ƣıldı. **nazm:**

Ḥilāfetde Ay Ḥān tapıp (3) irtfā‘
Cihānga salur érđi kün dék şu‘ā‘

⁹⁹¹ B: yıldur, T: yıl érđi

⁹⁹² B ve T: étđi

⁹⁹³ B ve T: yok

⁹⁹⁴ B ve T: soñ

⁹⁹⁵ T: tutđı

Felek fāş étip gerdiş muhtelif

(4) Meh ‘ömrini eyledi münhasif

Yulduz Hân: Cihāndār ferhunde-aḥter ve şehr-yār pākīze-güher érdi. (5)
Ammā Yazır ibn Ay Hân’nıñ oğlı durur.⁹⁹⁶ Ve Ay Hân’nıñ inisi Yulduz érmes. (6)
Ve ba‘zılar⁹⁹⁷ dép dururlar⁹⁹⁸ kim Ay Hân’nıñ inisi ya nebīresi érkeni ma‘lūm érmes.
(7) Ve ol bir néçe yıl hānlık sürüp oğlı Mengli Hân’nı kām-maḳām kılıp vefāt
tapdı⁹⁹⁹.(8) **naẓm:**

Tutup Yulduz evc-i sa‘adetde cā

Aydı aḥter sa‘d-ı devrān ara

Anı hem sipihr-i(9) nuḥūset-eşer

‘Adem burcıda eyledi cilve-ger

[B73] **Mengli Hân:** ‘Ākil ve ‘ādil kişi durur¹⁰⁰⁰ érdi. (10) Eyyām-ı devletide
‘adl ve re‘fet bisāṭın andaḳ yaydı kim kaffe-i berāyā ve ‘ämme-i re‘āyā ferāgāt (11)
cāmı bile refāhiyet bādesidin serḥōş bolup ‘işret dādın bérürler érdi. (12) Çün ecel
kaşdı ve Allāh¹⁰⁰¹ لَا يَسْتَأْخِرُونَ ecel peygāmın yétkürdi. Oğlı Téñiz Hân’ğa (13) mülk-i
eyāletin tapşurup cihān-ı fānīğa vedā‘ kıldı. **meşnevī:**

Ḳılıp Mengli Hân ‘adl-ı (14) taḥtın maḳām

⁹⁹⁶ B: dur

⁹⁹⁷ B ve T: ba‘zı

⁹⁹⁸ B: dépdurlar, T: dépdur

⁹⁹⁹ B: taptı

¹⁰⁰⁰ B ve T: yok

¹⁰⁰¹ Kur’an: VII,34; X, 49; XV, 5; XVI, 61; XXIII, 43

Bérür érdi ‘âlem işige nizâm

Çü yetti aña devrdin inqılâb

Aydı gerçi (15) âbâd boldı ħarâb

Téniz Hân: Atasınıñ¹⁰⁰² tahtıda olturdı ve salţanat tañtanasını Şüreyyâ ucıǵa (16) yétkürdi. **Beyt:**

Şeh-i bahşende-i deryâ-dil érdi

Hüner-mend ve kerîm ve fâzıl érdi

(17) Ābâ ve ecdâdınıñ yolıdın tecāvüz cāiz tutmay. Müidet-i medîd ħānlıǵ¹⁰⁰³ mehāmıǵa kıyām körgüzdi. [İ32b) (1) Ve köp ‘ömr tapıp çün qarılıǵ za‘fı anıñ mizācıǵa istilâ taptı¹⁰⁰⁴. Oǵlı İlĥân’ını öz¹⁰⁰⁵ ornıda naşb (2) kılıp inzivâ küşesinde bākıye-i ‘ömrin tā‘at iştiǵalıǵa şarf kıldı. Müddet-i salţanatı yüz on (3) yıl érdi. **kıt‘â:**

Téniz Hân cūybār-ı ‘adl birle

Memālik-i gülşenin sîrâb kıldı

Yétip āĥir ecel (4) niñ tünd-bādı

Ĥayātın ġarġe-i girdâb kıldı

¹⁰⁰² B ve T: ata

¹⁰⁰³ T: ĥānlıǵ

¹⁰⁰⁴ T: tapdı

¹⁰⁰⁵ B ve T: yok

İlhān: Halīm ve kerīm pād-şāh durur¹⁰⁰⁶ (T17b) érdi. (5) Anıñ eyyām-ı salţanatıda Māveraü‘n-nehr ve Türkistān hükümeti Tūr ibn Ferīdun’ğa müte‘allıķ (6) bolup durur¹⁰⁰⁷ érdi. Tatar’nıñ sekkizinçi¹⁰⁰⁸ hāmı [B74] Söyünç Hān kim yuķarı zıkr tapıp (7) durur¹⁰⁰⁹ érdi. Tur’nı İlhān muħalefetide öziġa¹⁰¹⁰ müttefiķ kıldı. Ve ol çağda köp él Moġol (8) halkıġa ħased eyletip nifāk kılır érdiler. Mecmū‘ı Söyünç Hān bile Tur’ġa yār bolup bir biri (9) niñ mu‘āveneti bile Moġol üstige leşker çektiler. Telākī-i ferīķin dest bérġendin soñra¹⁰¹¹ (10) Moġol qavmi kim İlhān’dın ħoşnūd érdiler. Uruş mu‘arekeside şābit-ķadem bolup (11) andaķ merd-āne kūşişler kıldılar kim Tatar ve leşkeri Türkistān maġlūb bolup (12) köp kişi qatl ve esīr boldı. Āħirü‘l-emr Tūr ve Söyünç Hān ħīle tarīķası bile ağır yükni ve yaman (13) mālını taşlap qayıtp Moġol’dın iki fersahlıġ¹⁰¹² yıraķ tüştiler. Ol menzilde bir kéçe tevaķķuf kılıp (14) quyaş tulū‘ıdın evvel hey’et-i ictimā‘ bile belā-yı nāgehān dék Moġol üstige qoyuldılar.(15) **nażm:**

Ne ħoş ol şehī kim cihāngīr érür

Ki manzūrı āyīn-i tedbīr érür

Nédin (16) kim kılıç bolsa her néççe¹⁰¹³ tīz

Qılıp bolmas ehl-i ħiyelġa sitīz

¹⁰⁰⁶ B ve T: yok

¹⁰⁰⁷ B ve T‘ de mute‘allıķ érdi

¹⁰⁰⁸ T: sekizlençi

¹⁰⁰⁹ B ve T: yok

¹⁰¹⁰ B ve T: özige

¹⁰¹¹ T: soñ

¹⁰¹² B: fersahlıķ

¹⁰¹³ B: néçe

Ve ġāfil tapıp andağ¹⁰¹⁴ kıılıç (17) urdılar kim İlġān'niñ oğlı Qayan ve Ĥāli'niñ oğlı Negüz ve iki ze'ife kim alarnıñ **[İ33a]** (1) menkūhası durur¹⁰¹⁵ érdi. Bu tört kişidin özge mutanaffisi ol mu'arekedin tirig (2) kutulmadı. **rubā'ī:**

Düşmen néççe¹⁰¹⁶ bolsa münhezim ya 'āciz

Sehl aqlama tutma ġāfil olmak cāiz

Ot (3) her néççe uçğun efsürde érür

Tā uçmağuşa otlığı kétmes herġiz

[B75] Dép dururlar¹⁰¹⁷ kim (4) Oğuz Ĥān¹⁰¹⁸ vefātıdın bu manşūbe vuku'ı ġaça miñ yıldın artuqraq ötüp durur¹⁰¹⁹ érdi. (5) **Qayan ve Negüz'niñ düşmen destbürdidin sālīm qutulup Ergeneqon'nı cevher-i vücūdlarıġa (6) ma'den kılganları ya'nı özleriġa me'men kıılıp alarnıñ evlādı (7) mür ve melaġ dék ġurūc kılganı.** Ol öçürde Moğol resmi bu durur¹⁰²⁰ érdi kim yeñi (8) ked-ġudā bolğan yigit éldin taşqarı bir fersahlıġ¹⁰²¹ yerde öz¹⁰²² öyi bile¹⁰²³ bir yıl ġaça (9) oturur érdi. Qayan ve Negüz hem yeñi öylenüp¹⁰²⁴ bu resm bile bir kenārede oturup (10) érdiler. Bu

¹⁰¹⁴ B ve T: andağ

¹⁰¹⁵ İ ve 'de yok

¹⁰¹⁶ B: néçce

¹⁰¹⁷ B ve T: dérler

¹⁰¹⁸ Ĥān

¹⁰¹⁹ B: yok

¹⁰²⁰ B ve T: yok

¹⁰²¹ B ve T: fersahlıq

¹⁰²² B: yok

¹⁰²³ B: birle

¹⁰²⁴ B: öylenip

ḥādīşeniñ soñğı küni ḥabersiz atalarıǵa selām bérgele kélip kördiler kim (11) uluǵdın
özge némerse yoǵ¹⁰²⁵ turur. **nazm**

Bedenler yatıp başlarıdın cüdā
Bolup ḥānlarnı (12) birbiriǵa¹⁰²⁶ fedā

Açıp lāle –i şaḥra yüzi ǵan bile
Velī taǵ olup cānsız āb-dān bile (13)

Ne zāhir érür ḥaymelerdin nişān
Ne emvaldin hem nişānı ‘ayān

Felek ǵaddārıdın (14) ne manşūbe ḥadış bolǵanın bildiler. Ve a‘dā ǵāretidin
sālim ǵalǵan māl ve ḥayvānātnı (15) sürüp ze‘īfeleri bile bir kenāreǵa çıktılar. Ve
ba‘zıdın menķūl durur¹⁰²⁷ kim ol ikki¹⁰²⁸ (16) şeh-zāde zevceleri bile bir kişiniñ
ǵolıǵa tüşüp érdiler. On kündin (17) soñra¹⁰²⁹ bir kéçede¹⁰³⁰ ǵaçıp yurtǵa keldiler. Ve
ǵalǵan mallarnı alıp bir ǵarafǵe¹⁰³¹ [İ33b] (1) çıktılar. Her taǵdīr bile muḥkem ve
emīn yer aḥtarıp bir taǵǵa yetüşdiler.¹⁰³² **meşnevī:**

[B76] (2) Kōründi ‘aceb taǵ kim kehkeşān
Aḡa rif‘at içre kemerdin nişān

¹⁰²⁵ B: yoktur.

¹⁰²⁶ B: birbirige

¹⁰²⁷ B: dur

¹⁰²⁸ B ve T: iki

¹⁰²⁹ B ve T: soñ

¹⁰³⁰ B ve T 'de kéçe

¹⁰³¹ B: ǵarafǵa

¹⁰³² B: yetüştiler

Çıkıp kalası (3) çerh başığa tīg
Kamer cürmini şakḳ kılıp (T18a) bīdirīg

Yasap āşiyān ḳulleside mülk
Kemerde (4) ḳılıp seyr şīr-i felek

Açıp nesr-i ḫayr besī perr ü bāl
Uçup ötkeli tapmay (5) āḫir mecāl

Kaya taşları ol şaffet tünd [ü] tīz
Ki ‘aḳl eyleyalmas çıkargā (6) sitīz

Ve līkin müdevver tüşüp ḫalkā-vār
Felek ḫalkasın eyleben şerm-sār¹⁰³³

(7) Hemol ḫalkā içre nihān¹⁰³⁴
Nihān ḳāf ara ol şaffet kim cihān

Tapmay (8) memerr anda cüz bir dere
Besi teng ü tār érdi nā-sere

Yüz émgek bile ol deredin (9) ötüp mürġ-zārı müşāhede ḳıldılar kim¹⁰³⁵ جَاتِ
فَهْوَسَى (10) فَهْوَسَى بِلْ سَلْسَبِيلِ-وَشْ قَشْمِ-سَارْلَرِ غَايَتِ سَلَاَسَتِ وَ

¹⁰³³ B: serm-sār

¹⁰³⁴ B: “Hem ol ḫalkā içre cihānnı nihān”

¹⁰³⁵ Kur’an: IX, 72; LXI, 12

‘uzūbetde her yanıdın cārī¹⁰³⁶ وَقَاكَهَةِ كَثِيرَةٍ (11) [B77] muḳtezāsı bile tūbā-yı şaffet eşcārlardın her tarafda gūn-ā-gūn şemerāt-ı lezīz-i (12) ḥar-vār ve şūḥlar közi dék ceyranlar bile meşḥūn ‘āşıq-ı bīdīller köñli yañlıg kuşlar bile (13) memlū ve eṭrāfın pergār-vār aylanup¹⁰³⁷ kördiler kim ‘ālemī durur.¹⁰³⁸ Kerīmler ḥalkı dék vesī‘ ve kélgen (14) deredin özge ḥudūdı baḥīller eşiki dék mesdūd. Ve ol mevzi‘ğa Ergeneḳon (15) at ḳoydılar. Ya‘nī kemer-i tünd démek.¹⁰³⁹ Rivāyet durur kim Ḳıyan bile Negüz’niñ (16) sālīm ḳutulup tağga¹⁰⁴⁰ kirgenlerin Tūr ve Söyünç Ḥān ma‘lūm ḳılıp kélip ol (17) dereni mesdūd ḳıldılar. Ve müddet-i medīd on ikki¹⁰⁴¹ şeh-zāde bu yérde zend-gānlıg¹⁰⁴² **[İ34a]** (1) ḳılıp oğlanları köp bolup durur.¹⁰⁴³ Ḳıyan evlādığa Ḳıyat dédiler. Ve Negüz nesliğa (2) Negüz ve dürlikin laḳab ḳoydılar. Ve köp devrlerdin soñ alar neslidin ḥalkı keşīr ve nāma‘dūd (3) peydā bolup emvāl ve mevāşileri ol mertebeğa yetüşüp durur¹⁰⁴⁴ kim muḥāsib-i ‘aḳl ta‘dādın (4) ‘āciz kélđi. Ve gürūh gürūh munşa‘ib bolup her gürūh her¹⁰⁴⁵ ḳabīleğa ataldı. Ve ḳavm ḳavm (5) ayrılıp her ḳavm bir uruḳ atın köterđi. Tört yüz yıldın köprek ötkendin (6) soñra¹⁰⁴⁶ keşret cihetidin Ergeneḳon’ğa sığmay, çıkmak maşlaḥatın ḳıldılar. Anıñ (7) üçün kim uluğlardın eşitür érdiler kim Ergeneḳon’dın taşḳarı köp yerler (8) ve yaḥşı yerler ve¹⁰⁴⁷ vilāyetler bolur érmış.¹⁰⁴⁸ Tatar (9)

¹⁰³⁶ Kur’an LXI, 31-32

¹⁰³⁷ B: aylanıp

¹⁰³⁸ B: ‘ālemī dur

¹⁰³⁹ B: démek ve...

¹⁰⁴⁰ B: ...bu tağga...

¹⁰⁴¹ B ve T: iki

¹⁰⁴² B: zend-gānlıg

¹⁰⁴³ B: boldı

¹⁰⁴⁴ B: yetti, T: yetüşti.

¹⁰⁴⁵ B: bir

¹⁰⁴⁶ B: soñ

¹⁰⁴⁷ B ve T: yaḥşı vilāyetler bolur érmış. “yerler ve”yok.

¹⁰⁴⁸ T: devamında “Ol yérler bizniñ ḳadīmī yurtumuz érmış.”cümlesi var.

başlıg¹⁰⁴⁹ özge él¹⁰⁵⁰ bizniñ uruqnı katlı-ı ‘āmm kılıp mülkimizgä¹⁰⁵¹ mutaşarıf bolğan érmış. (10) Ammā tağniñ bir tarafıda témür ma‘deni bar durur¹⁰⁵² érdi. İttifāq bile [B78] ol yergä¹⁰⁵³ otun (11) ve kömür yıgnap kılan tērisidin toquz yüz körük tertīb bērip dem bērdiler.¹⁰⁵⁴ **nazm:**

Dem (12) urdılar ol otğa andağ ki¹⁰⁵⁵ dūd

Qara kıldı ħar-gāh-ı çerĥ-i kebūd

Şafağ kim felek her (13) tün¹⁰⁵⁶ eyler ‘ayān

Qalıpdur ol ot şu‘lesidin nişān

Qādir Bīçün’niñ (14) kudret-i kāmilesi bile témür su dék érip bīkūlfet tereddūd yol açıldı. Aĥsen-i evkāt ve es‘ad-ı (15) sa‘ātde Ergenekon tağıdın Hāmūn kırağığa çıktılar.¹⁰⁵⁷ Ve¹⁰⁵⁸ rivāyet durur¹⁰⁵⁹ kim Moğol (16) ol künni mübārek tutup ‘īd kılurlar. Ol çağda Qıyan nesli Quralas uruqıdın (17) Burte Çine dégen ħānları bar durur¹⁰⁶⁰ érdi kim Çingiz Ĥān ve Emīr Timūr Küreken anıñ neslidindür.¹⁰⁶¹ [134b] (1) Ol eṭrāfdağı éllerge¹⁰⁶² élçi yiberip ba‘zıları¹⁰⁶³ itā‘at kıldılar. Ve berĥī Tatar’ğa

¹⁰⁴⁹ B: başlıq

¹⁰⁵⁰ B: éller

¹⁰⁵¹ B: mülkimizni, T: mülkimizge

¹⁰⁵² B: bardur

¹⁰⁵³ B ve T: yerge

¹⁰⁵⁴ B: tertīb bērip ot qoyup dem bērdiler

¹⁰⁵⁵ Bitişik yazılmış

¹⁰⁵⁶ T: kün

¹⁰⁵⁷ B: çıkdılar

¹⁰⁵⁸ B: yok

¹⁰⁵⁹ B: rivāyetdur

¹⁰⁶⁰ B: bardur, T: bar érdi.

¹⁰⁶¹ B ve T: neslidindurlar

¹⁰⁶² B: élge

müttefiḳ (2) bolup izhār-ı muhālefet éttiler.¹⁰⁶⁴ Moḡol çapavul urup ıtıl ve cidāl bile (T18b) Tatar'nı ol (3) diyārdın āvāre ıldılar. Ve adimī menāzilleride arār tutup barça etrākġa (4) hūkūmet sūrūp oltırdılar. **nazm**:

Barıp érdi iḳbāl kéldi yana

(5) Gūlbāġ-ı devlet açıldı yana

ılıp ehl-i bāıl firār-ı iḫtiyār

Yana tuttı¹⁰⁶⁵ Hā öz (6) yeride arār

ongrat abaasının ayan Hān neslidin mūnṣa'ib bolġanı (7) ve ba'zı abāil [B79] kim ongrat aḳrānı dururlar¹⁰⁶⁶ Alarnıñ zıkrı durur.¹⁰⁶⁷ (8) Çingiziye dūdmanınıñ sulanı Özbekiye hānedānınıñ hānı hāān-ı ā'zam dārā-yı mūkerrem (9) hān ibn hān ebū'l-muẓaffer ve'l-manṣūr Ebū'l-ġāzī Muḡammed Bahādır Hān nurr-ı merade ve ba'zı müverrihānler¹⁰⁶⁸ (10) rivāyet ılurlar kim ayan Hān'nıñ¹⁰⁶⁹ neslidin bir iṣi bar durur¹⁰⁷⁰ érdi. Atı ma'lūm érmes (11) durur.¹⁰⁷¹ Ammā ıyat ve Negüz ulusınıñ uluġı ol durur¹⁰⁷² érdi. Ve¹⁰⁷³ ba'zılar¹⁰⁷⁴ anı ıyan'nıñ nebīresi (12) dēp dururlar.¹⁰⁷⁵ Ve¹⁰⁷⁶ anıñ üç oġlı bar durur¹⁰⁷⁷ érdi. Corlı

¹⁰⁶³ B: ba'zı muti' ıldılar, T: ba'zı

¹⁰⁶⁴ B: étti

¹⁰⁶⁵ T: tutdı

¹⁰⁶⁶ B: aḳrānidurlar

¹⁰⁶⁷ B ve T: durur yok

¹⁰⁶⁸ B ve T: müverrihān

¹⁰⁶⁹ B ve T: Hān

¹⁰⁷⁰ B ve T: bar érdi

¹⁰⁷¹ B ve T: durur yok

¹⁰⁷² B ve T: durur yok.

¹⁰⁷³ B ve T: yok.

¹⁰⁷⁴ B: ba'zı

¹⁰⁷⁵ B: dēpdur, T: dēp durur

Mergen, abay Őire, Tosbuday. (13) Ammā Corlık Mergen o atmaq fenninde andaq māhir durur¹⁰⁷⁸ ērdi kim bir kūn inisi (14) abay Őire bile uruŐtı. İkevi hem atlıg durur¹⁰⁷⁹ ērdi. Yayın ırbandın ıkarıp oın kizledi. (15) abay Őire ēgilip atınıg boynın penāh ıldı. **mıŐra**‘:

‘Aceb siper ki belā oıga tutar utru

(16) Corlık Mergen¹⁰⁸⁰ atmay. Bir az fıŗatdın sonra¹⁰⁸¹ inisi baŐın kōterdi. Anıg ulaıda (17) bir kūmūŐ alka bar durur¹⁰⁸² ērdi. Aası orutmaq ũcūn ol alkanı aŐd ılıp atdı¹⁰⁸³ kim **[İ35a]** (1) o anıg iidin ũtũp kētti. Mundın hem ta‘accūbra iŐler andın kōp vāi‘ (2) bolgān durur.¹⁰⁸⁴ Anıg bir oglı bar durur¹⁰⁸⁵ ērdi ongrat atlıg. DāniŐmend, Őāib-i (3) tedbīr ve¹⁰⁸⁶ dānā-yı bīnazīr ērdi. Mecnū‘ ongrat dūdmanı anıg neslidin durur.¹⁰⁸⁷ Hālā (4) ikinci¹⁰⁸⁸ afnı kef-i ‘acemī bitip Kongrat dērler. Kūrlevũt ve Burut uruı hem (5) bu abaa-yı ‘āliyedin ayrılır. Ve¹⁰⁸⁹ maŐūd aŐlı bu abaa durur.¹⁰⁹⁰ Anıg ũcūn [B80] kim ilāfetlıg¹⁰⁹¹ (6)

¹⁰⁷⁶ T: yok

¹⁰⁷⁷ B ve T: bar ērdi.

¹⁰⁷⁸ B ve T: māhir ērdi.

¹⁰⁷⁹ B ve T: atlıg ērdi.

¹⁰⁸⁰ B: yok.

¹⁰⁸¹ B ve T: son

¹⁰⁸² B ve T: bar ērdi.

¹⁰⁸³ B’ de attı

¹⁰⁸⁴ B: bolgāndur

¹⁰⁸⁵ B ve T: yok.

¹⁰⁸⁶ İ’de ve ve iki kez yazılmış

¹⁰⁸⁷ B: neslidindur

¹⁰⁸⁸ T: ikileni

¹⁰⁸⁹ B: yok.

¹⁰⁹⁰ B: abākadur

¹⁰⁹¹ T: ilāfet

burcınıñ mühr-i dirahşendesi ve salţanat dürciniñ güher-i rahşendesi cihāndārılığ¹⁰⁹²

(7) tahtınıñ mesned-nişāni ve ‘ālemgīrlig tācınıñ dürr-i semīni. **nazm**:

Skender şükūh [u] Ferīdūn (8) haşem

Zerrīn rāy dārā-yı zerrīn-‘ālem

‘Adālet serīride Nūşirevān

(9) Şecā‘atda behrām çerh-i āşiyān

Rās-ı selātinü’l-‘ālem tāc-ı havākīnū’l-ā‘zam ā‘lā (10) hazret ā‘lā mertebet ā‘ni pād-şāh-ı şāhib-kırān ebü’l-muzaffer ve’l-manşūr ebü’l-feth İltüzer Muhammed Bahādur Hān (11) hallede’l-lāh u mülkehu¹⁰⁹³ ve sulţānehu ve efāze ‘ale’l-‘ālemīne berrehu ve ihsānehuniñ neseb-i meymūni bu düdmān-ı (12) hümāyūnga yetüşür. İnşa‘allāh-ı te‘ālā ‘ömr fırsat bérse tezkarıga şuru‘ kıılır- miz. Ammā (13) Kābay Şīre’niñ ikki¹⁰⁹⁴ ferzend-i ercümendi bar durur¹⁰⁹⁵ érdi. Engrās ve Alķanut atlıg. Engras (14) ve Alķanut uruķı alarğa mensüb dururlar.¹⁰⁹⁶ Türkistān ve Moğolistān’da köp bolur. Ammā Tusbuday’ (15) niñ hem ikki oğlı bar durur¹⁰⁹⁷ érdi. Uluğınıñ atı Kāranut. Barça Kāranut t̄āīfesi (16) anıñ evlādıdın durur.¹⁰⁹⁸ İkinçi oğlıniñ atı Kōnqlut. Andın bir oğul vücūdga kélđi. (17) Mīşer atlıg. Anıñ iki ferzendi bar durur¹⁰⁹⁹ érdi. Uluğınıñ atı Kuralas. Barça Kuralas (T19a) ŗabaķası **[İ35b]** (1) anıñ

¹⁰⁹² T: cihāndārılığ

¹⁰⁹³ T: “ve mülke” yok

¹⁰⁹⁴ B ve T ‘de iki

¹⁰⁹⁵ B ve T: yok

¹⁰⁹⁶ B: mensübdurlar.

¹⁰⁹⁷ B: yok

¹⁰⁹⁸ B: evlādıdındur

¹⁰⁹⁹ B ve T: yok

neslidin durur.¹¹⁰⁰ Bu ʔabaqa gāyet keşretidin özge ʔavāyifğa gālib kēldi. (2) Kongrat vefātidin soñra¹¹⁰¹ oğlanları kim ʔıfl durur¹¹⁰² érđi. Ƙuralas élniñ ‘inan-ı iħtiyārın (3) Ƙabza-yı iħtidārığa alıp durur¹¹⁰³ érđi. Ğalebe cihetidin anıñ evlādı bañnenba‘debatnin ħükümet (4) [B81] sürđi. Hıçkim intizā‘ Ƙıla almadı. Moğol Ergeneğon’dın ħurüc Ƙılğanda Burte Çine dégen (5) ol nesldin pād-şāh durur¹¹⁰⁴ érđi. Çingiz Ğān ve Emīr Timūr Küreken nesebi ana yetüşür. Andağ (6) durur¹¹⁰⁵ kim sābıñan işāret Ƙılıp érđi. Ve Ƙıçikniñ atı Élçiken. Barça Élçiken ve Oymaut (7) ve Ƙonğmar ve Arlat ve Kelkit ve Baday ve Ƙışlığ Ƙabālı anıñ neslidin münşa‘ib dururlar.¹¹⁰⁶ (8) Ammā zamā’ir-i zı-başāir erbāb-ı kiyāsetğa ma‘lüm bolsun kim Moğol ve Özbek arasında Corlığ Mergen (9) ve Ƙabay Şıre ve Tosbuday üçeviniñ evlādığa mensüb uruğ özge Moğol’dın (10) mu‘teber durur.

[B82] **Üçünci Bāb:** Ƙuralas evlādıdın pād-şāhlığ mertebesige¹¹⁰⁷ yétkenler (11) zıkrıde kim soñı Ebü’l-Ğāzı Ğān ibn Yādğār Ğān durur¹¹⁰⁸ kim anı ħāzret-i sāhib-Ƙırānı ma‘zül (12) Ƙılıp salñanat taħtığa öz cülüs-ı meymenet me’nüsü bile ziyet bérđi. Bu bāb üç Ƙısmğa münğasım durur.¹¹⁰⁹ (13) **Evvelğı Ƙısm:**

Börte Çine’din Çingiz Ğān gaça zıkr Ƙılılır. Aħbār-ı rāvıleri ve āşār-ı ħāvıleri Ƙāfūrı (14) şāhıfeğa ħāme-i müşķın şemāmeni mundağ sürüp dururlar¹¹¹⁰ kim Moğol ʔavāıfi Ergeneğon tağıdın (15) ħurüc Ƙılğanda Burte Çine dégen Ƙuralas neslidin pād-

¹¹⁰⁰ B: neslidindur

¹¹⁰¹ B ve T ’de soñ

¹¹⁰² B ve T: yok

¹¹⁰³ B: yok

¹¹⁰⁴ B ve T: yok

¹¹⁰⁵ B ve T: yok

¹¹⁰⁶ B: münşe‘ibdurlar

¹¹⁰⁷ B: mertebesığa

¹¹⁰⁸ B: Ğāndur

¹¹⁰⁹ B: münğasımdur

¹¹¹⁰ B: sürüpdurlar

şāh durur ¹¹¹¹ érđi. Tatar başlığ ¹¹¹² ekşer etrākını (16) kim qadimī dūşmen érđi. Te'yidāt-ı ilāhī bile mađlūb ve müste'sal kılıp köp müddetler ötkendin soğra ¹¹¹³ (17) 'ālemğa veda' kıldı. Andın soğra ¹¹¹⁴ oğlı Qoy Maral'nı hān köterdiler. Ol vefāt tapğandın [İ36a] (1) soğra ¹¹¹⁵ anığ oğlı Biçin Qayan pād-şāh boldı. Ol intiqāl ¹¹¹⁶ kılgandın soğra ¹¹¹⁷ anığ oğlı (2) Timaç ata tahtıda ¹¹¹⁸ olturđı. Ve ol ölgendin soğra ¹¹¹⁹ anığ oğlı Qayçı Mergen salţanat [B83] emriğa (3) kıyām körgüzdi. Ve ¹¹²⁰ ol fevt bolğandın soğra ¹¹²¹ anığ oğlı Quçum Bural veli'ahd boldı. Ol (4) 'ālemdin ötkendin soğra ¹¹²² anığ oğlı Buke Bindun eyālet mesnediğa tekye kıldı. Ve ¹¹²³ ol (5) cihānga vedā' kılgandın soğra ¹¹²⁴ anığ oğlı Sam Savçı qāim-maqām boldı. Ol sefer kılgan (6) dın soğra ¹¹²⁵ anığ oğlı Qalımaçu mülk ihtiyārın aldı. Ol āhıretğa barğandın soğra ¹¹²⁶ (7) anığ oğlı Timūrtaş hānlıđ ¹¹²⁷ tācı bile ser-efrāz boldı. Ol aradın çıqğandın sođ (8) anığ oğlı Mengli H'āce pād-şāh bolup durur. ¹¹²⁸ Ol 'adem memleketiğa ¹¹²⁹ 'azīmet kılgandın ¹¹³⁰ (9) soğra ¹¹³¹ anığ oğlı Yulduz Hān salţanat ucığa irtifā' taptı. Anığ iki oğlı

¹¹¹¹ B ve T: yok

¹¹¹² B: başlığ

¹¹¹³ B ve T: soğ

¹¹¹⁴ B ve T: soğ

¹¹¹⁵ B ve T: soğ

¹¹¹⁶ B: naql-ı intiqāl

¹¹¹⁷ B ve T: soğ

¹¹¹⁸ B: tahtığa

¹¹¹⁹ B ve T: soğ

¹¹²⁰ B ve T: yok

¹¹²¹ B ve T: soğ

¹¹²² B ve T: soğ

¹¹²³ B: yok

¹¹²⁴ B: soğ

¹¹²⁵ B: soğ

¹¹²⁶ B ve T: soğ

¹¹²⁷ B: hānlıđ

¹¹²⁸ B ve T: boldı

¹¹²⁹ B: mülkiğa

¹¹³⁰ B: tutğandın, T: tapğandın

bar (10) durur¹¹³² érdi. Öziniñ hayāt zamānı vaqtıda¹¹³³ ikevininñ hem aħter-i hayātı (11) uyaktı. Bir öydin Dobun Bayan atlıg oğul yene bir öydin Alanķoa atlıg kız qaldı. (12) Ol¹¹³⁴ qızını oğulğa bérdirler. Bir néççe müddetlerdin¹¹³⁵ soñ Yulduz Hān'nınñ (13) kevkeb-i vücūdı 'adem ufķıda¹¹³⁶ ğurūb qılıp¹¹³⁷ nebīresi Dobun Bayan Hān'nınñ āftāb-ı (14) iķbālı salťanat burcıdın ŗulū' qıldı. 'Ömri henüz ottuzğa kirmesdin¹¹³⁸ burun¹¹³⁹ (15) vefāt ŗerbetin lā-cür'a dem tarttı.¹¹⁴⁰ Andın ikki¹¹⁴¹ yaŗ ferzend qaldı. Belkeday, Begçeday atlıg. (16) Alanķoa, Dobun Bayan (T19b) rıhletidin soñra¹¹⁴² Moğol élininñ serverligige kıyām körgüzür (17) érdi. Bu aħvāl eŗnāsıda bir kéçe ħargāh tünlükidin nūrı kirip anıñ firāŗıġa **[İ36b]** (1) bardı. Gāhā bu vāķı'a vuķū' tapar érdi. Aña bu cihetdin¹¹⁴³ ħaml eŗeri zāhir boldı. (2) Çün etbā' ve aķrabasıġa bu ħādiŗe ma'lūm ve rūŗen boldı. Aña melāmet yüzidin (3) qatl ve recm qılmaqğa tehdīd körgüzdiler. Ve ol ŗüret-i ħālın taķrīr [B84] étip¹¹⁴⁴ ibrā-yı (4) zımmet ve ref'-i mezenne qıldı.¹¹⁴⁵ Eŗrāf-ı qavmdın ba'zını kim sādıķu'l-qavl érdiler. (5) Ĥavālī-i ħar-gāhda¹¹⁴⁶ mekmen-i imtiĥānda olturġuzdı. Ve alar bir kéçe ol nūrını andaķ kim (6) mezkūr bolup durur¹¹⁴⁷

¹¹³¹ B ve T: soñ

¹¹³² B ve T: yok

¹¹³³ B ve T: öz hayatı vektıda

¹¹³⁴ B ve T: yok

¹¹³⁵ B: müddetdin

¹¹³⁶ B ve T: ufķıġa

¹¹³⁷ B: tapıp

¹¹³⁸ B: kirmey

¹¹³⁹ B: yok

¹¹⁴⁰ B ve T: vefāt taptı

¹¹⁴¹ B ve T: iki

¹¹⁴² B ve T: soñ

¹¹⁴³ T: ciheddin

¹¹⁴⁴ B ve T: qılıp

¹¹⁴⁵ B ve T: mezene üçün qıldı

¹¹⁴⁶ B: ĥār-gāhıda

¹¹⁴⁷ B ve T: yok

érdi. Berāyü'l-‘ayn kördiler ve terk-i ĩzā kılıp ta‘zĩmin arturdılar.¹¹⁴⁸ (7) Toğuz ay inķizāsıdın soğra¹¹⁴⁹ cenāb-ı ‘ıffet-meābı üç ferzend-i nūr-mānend toğurdı. (8)

Meşnevî:

Cihānnı Ol ki yokdın eyledi bar

Néteğ ferzend toğursa atasız

Alanğoa (9) kür ki érge cüft bolmay

Toğırdı üç oğul reyb ü riyāsız

Biri Tuğun Ķatağan (10) ataldı. Ķatağan urıķı andın münşa‘ib¹¹⁵⁰ dururlar.¹¹⁵¹ Ve biri Busğun Salçı’ğa¹¹⁵² mevsüm boldı. (11) Çalcut cemā‘ati anığ nesli dururlar.¹¹⁵³ Ve biri Buzancar Munğak lağab tapdı.¹¹⁵⁴ Bu üçevniğ (12) evlādığa Nĩrũn dédiler. Ve dép dururlar¹¹⁵⁵ kim bu vāķı‘a Ebũ Müslim¹¹⁵⁶ Mervazĩ’niğ eyyām-ı ħurũcıda durur.¹¹⁵⁷ (13) Buzancar Ħān ferğ-i kiyāset ve kemāl-i ferāset bile aķrānıdın mümtāz durur¹¹⁵⁸ érdi. Ve Türk ħabāĩli (14) niğ serverleri kim mülũk-i řavāyif řarĩķasıda sũlũk kılurlar érdi. Anığ (15) ħizmetide kemer-i ita‘atnı¹¹⁵⁹ bağladılar. Çũn Buzancar Ħān cihānğa vedā‘ kıldı¹¹⁶⁰. Andın Buğa ve Toğtav¹¹⁶¹ (16)

¹¹⁴⁸ B: arturdılar

¹¹⁴⁹ B ve T: soğ

¹¹⁵⁰ ĩ (منشعب) münşeb, (ع) unutulmuş olmalı

¹¹⁵¹ B: münşa‘ib durlar

¹¹⁵² B: Çalçı

¹¹⁵³ B: neslidurlar. T: neslidin dururlar.

¹¹⁵⁴ T: tapdı.

¹¹⁵⁵ B ve T: dérlar

¹¹⁵⁶ B: Zuhũri Ebũmũslim

¹¹⁵⁷ B: ħurũcıdadur

¹¹⁵⁸ B ve T: yok

¹¹⁵⁹ B ve T: ita‘at

¹¹⁶⁰ T: kılıp

atlıg iki ogul kalıp durur.¹¹⁶² **Buqa Hān:** Ma‘delet-ŧi‘ār ve pesendīde-āŧār pād-ŧāh érđi. (17) Müddetler umūr-ı salţanat ve nizām-ı memleketġa intizām béríp oġlını kām-makām kılıp ‘ālem-i fānīdin¹¹⁶³ ötdi.¹¹⁶⁴ **[İ37a]** [B85] (1) **Dutumenen Hān:** Ata tahtıġa oturup dād-ı ‘adlıġa meŧġül boldı. Anıġ tokkuz¹¹⁶⁵ (2) oġlı bar durur¹¹⁶⁶ érđi. Sekizini Calāyir halkı kim Hıtay çapġunıdın kaçıp Moġol (3) diyārıġa tüşüp érdiler. Arada nizā‘ tüşüp öltürdiler. Qaydu āmān kaldı. (4) **beyt:**

Çü Dutumenen yerge boldı nihān
Ata ornıda tuttı Qaydu cihān

(5) **Qaydu Hān:** Çün hānlık mesnedi anıġ vücūdı bile ziynet tapdı.¹¹⁶⁷ (6) Yetmiş hāne-vār Celāyir kim kanlık bolup érdiler. Celāyir mute‘eyyinleri alarnı tutup (7) hān hizmetiġa yiberdiler. Ve hān alarnı katıġ ‘ukūbet bile öltürüp ferzendlerin (8) bende kıldı. **Beyt:**

Muvāfık érse insān ya münāfık
Mükāfatın körer fi‘liġa (9) lāyık

Hāzret-i bārī-ţe‘ālā aġa üç ferzend ‘atā¹¹⁶⁸ kıldı. Evvel Baysunqur, ikilençi (10) Curka Lanqum, Taycut éli aġa mensüb durur.¹¹⁶⁹ Üçünci¹¹⁷⁰ Cavçin, Çaycut

¹¹⁶¹ B`ve T: Tokta

¹¹⁶² B ve T: kaldı

¹¹⁶³ B: ‘ālemdin

¹¹⁶⁴ B: ötti

¹¹⁶⁵ B ve T: tokuz

¹¹⁶⁶ B ve T: yok

¹¹⁶⁷ B: taptı

¹¹⁶⁸ B: ‘atā yok yerine sa‘adetmend kerāmet kıldı

¹¹⁶⁹ B: mensübdur

¹¹⁷⁰ T: üçlençi

ķavmi anıġ nesli (11) durur.¹¹⁷¹ Ķaydu Hān rıġlet ķılġandın soġra¹¹⁷² Baysunķur pād-
 řāh bolup ķōp ēlni (12) taġt inķiyādıġa ķirġüzüp dād-ı ‘adlġa meřġūl boldı. Ķün
 rıġlet ĉaġı yetüşti.(13) oġlın velī‘aht ķılıp ataları bargān yolġa¹¹⁷³ bardı. **Tümene**
Hān: Zū-řevket ve ‘ālī-himmet (14) hān érđi. Anıġ zamānıda ulus āsūde-hāl ve fāriġ-
 bāl boldı. Anıġ tokkuz¹¹⁷⁴ (15) oġlı bar durur¹¹⁷⁵ érđi. Yarım şir Buķa, [B86]
 Samķaçun, Bat Kelki, Odur Bayan, Bulcar Daġlan, (16) Ķintay. Bularnıġ anası bir
 durur.¹¹⁷⁶ Ķaçsu (T20a) Manķıt uruķı Ķaçsu’nıġ neslidin (17) durur.¹¹⁷⁷ Daġlan ġalkı
 Bulcar Daġlan evlādıdın durur¹¹⁷⁸ Ammā Ķabūl Hān ve Ķaçuli Bahādur kim [I37b]
 (1) Emīr Timūr’nıġ nesebi aġa yetüşür. Bir anadın tevemān vücūdġa ķeldiler. **Ķabul**
Hān: (2) Ķün atası ‘adem diyārıġa ‘azīmet ķıldı. Taġt-ı eyāletġa mütemekkin boldı.
 Ve ol şehr-yārī (3) érđi. Kām-rān ve cihān-dārī érđi. Gerdun-tüvān. **Ferd**:

Her iş kim aġa boldı derķārlık

(4) Ol işde felek eyledi yārlık

Ve ol Ķingiz Hān’nıġ üçlenĉi¹¹⁷⁹ ceddı durur.¹¹⁸⁰ (5) Moġol anı Elincik Hān
 dēp dururlar.¹¹⁸¹ Ya’nī ra‘iyyet-perver-i mācid-i řālīř dēmek bolur. Anıġ (6) āvāze-i
 ‘adl-i vaşiyet řecā‘ati Hıtay pād-řāhı Altan Hān’ġa yetip ru‘b ve herās aġa müstevlī

¹¹⁷¹ B: neslidur

¹¹⁷² T: soġ

¹¹⁷³ B: yolıġa

¹¹⁷⁴ B: tokuz

¹¹⁷⁵ B ve T: yok

¹¹⁷⁶ B ve T: birdur

¹¹⁷⁷ B: neslidındur.

¹¹⁷⁸ B: evlādıdındur

¹¹⁷⁹ B: üçünci

¹¹⁸⁰ B: ceddıdur

¹¹⁸¹ B ve T: dērler

(7) bolup tedbîr ve tezvîr yüzidin dōstlîġ¹¹⁸² ʔariġıda  l i bile mev hib-i b ker n ve ‘at y -y  b p y n (8) yiberip anıġ ihz r n istedi.  abul H n’niġ¹¹⁸³ inisi  a uli Bah dur’ni ormda (9)  oyup Altan H n’niġ d de-i ma şad n cem l-i h zuru bile r şen  ıldı. Ve ol i’z z ve ikr m (10)  ılma d n da ı a-ı n mer’   oymadı. Amm  fir b yüzidin durur¹¹⁸⁴  rdi. **meşnev **:

Y zide d stl ġ¹¹⁸⁵ (11)  rdi n m y n
‘Ad vet k nlide l k  rdi pinh n

Yılan cismi d k  rdi z hir  (12) nerm
 i  rdi ve l kin zehr ile kerem

[B87]  abul H n, Altan H n mekrin fer set bile tapıp  z memleketiġa¹¹⁸⁶ (13) m teveccih boldı. Altan  mer  s zi bile izidin  l i yiberdi kim  aytgay. Ve ol h ile bile (14)  l ilerni  aytarıp s r‘at-i tam m ve isti‘c l-ı m -l -kel m bile¹¹⁸⁷ y r di. Ve Altan H n¹¹⁸⁸ yene izidin (15)  işi yiberip yet şke , alarnı fir b- m z s z¹¹⁸⁹ bile Sal unay  yge kim  ad m ¹¹⁹⁰ d st   rdi. Ve menz li (16) yol  stide  rdi. T ş r p d st niġ atıġa kim Bur k’d n ser ‘ ’s-seyr k durur¹¹⁹¹  rdi.(17) Minip yolġa kirdi.  z m lkige¹¹⁹² k lip t şke . Alar kim yana izidin  avup¹¹⁹³ **[ 38a]** (1)

¹¹⁸² B: d stl k

¹¹⁸³ B ve T:  abul H n inisi

¹¹⁸⁴ B ve T: yok

¹¹⁸⁵ B: d stl k

¹¹⁸⁶ B ve T: memleketige

¹¹⁸⁷ B ve T ’de s r‘t-ı tam m bile y r di

¹¹⁸⁸ B: yok

¹¹⁸⁹ B: s zler

¹¹⁹⁰ B:  ad m

¹¹⁹¹ B ve T: yok

¹¹⁹² B: m lkige

kélür érdiler. Yetüſdi.¹¹⁹⁴ abul Han alarnı a‘yn-ı ulus kneſi bile tgdin¹¹⁹⁵ tkerip (2) hatır-cem‘ boldı. Ve bir nee mddetdin sora¹¹⁹⁶ rencr bolup intkal kıldı. Andın altı oul yd-gr (3) kıaldı. Anaları ongrat’dın durur rdi.¹¹⁹⁷ Barası ‘kil ve dilr rdiler. Atları (4) kin Yarak, ubla aan, Bartan Bahdur, otu Meng, adan Bahdur, Budan ayan rdi. (5) Bara ıyat kabli bularnı evldı durur.¹¹⁹⁸ Evvelgi ıyat atı yok bolup rdi. (6) Ve dp dururlar¹¹⁹⁹ kim kin Yarak hoſ ſret ve ſrn ſemyil durur rdi.¹²⁰⁰ Bir kn (7) ſarada seyr kıılır rdi. Tatar cem asıdın beſ on kiſi yoluup anı tutup Altan (8) Han ileyige alıp bardılar.¹²⁰¹ Ve ol liler anı un kim atası ltrp rdi. (9) Anı atlı kıldı. **ubla aan:** ‘l-himmet ve ſhib-i ayret pd-ſh durur¹²⁰² rdi. Ata tahtıda (10) olturandın sora¹²⁰³ eraf memlikke behrm-ı ſavlet teveiler yiberip leſker-i cerrrn yınap (11) [B88] Yarak anın alura Hıtay cnibia mteveccih boldı. Altan Han daı Tatar avmı ve zge kabil (12) din nihyetsiz erig mretteb kıılıp dr’l-mlkidin hareket kıldı. Ve ikki¹²⁰⁴ leſker birbiria¹²⁰⁵ (13) muabil bolup Mool avmi anda dil-ne kſiſ kııldı kim Hıtay siphı malb (14) ve ry-gerdn bolup dſmen me‘arifidin kp kiſi atlı ve sr silkige kirip anaym-i (15) firvn ubla aan ve Mool erigie tſti¹²⁰⁶ kim nalı kıılmadın ‘ciz kldiler. (16) **Nazm:**

¹¹⁹³ B: kavıp

¹¹⁹⁴ B ve T: yetüſti

¹¹⁹⁵ T: tgdin

¹¹⁹⁶ B: so

¹¹⁹⁷ B ve T : ongrat’dın rdi.

¹¹⁹⁸ B: evldıdur

¹¹⁹⁹ B ve T: drler

¹²⁰⁰ B ve T: ſrn ſemyil rdi.

¹²⁰¹ B: bardı

¹²⁰² B ve T: yok

¹²⁰³ B ve T: so

¹²⁰⁴ B ve T: iki

¹²⁰⁵ B ve T: birbirige

¹²⁰⁶ T: tſdi

Birev kim aña bérse bahtı meded

(T20b) Né ğam düşmeni bolsa bīḥadd u ‘add

Ƙayan ƙoysa kāmın bolur şāh-rāh

(17) Ƙılur menzil-i maḳşadın cilve-gāh

Ƙurrem ve şādān öz menāziliġa mūraca‘at ƙıldılar. [I38b] (1) Ƙubla Ƙaan bir néççe¹²⁰⁷ yıldın soñ ābā ve ecdādı barġan yolġa bardı. **Bartan Bahādur**: Aḳası(2) dın soñ salṭanat emri aña ta‘alluḳ taptı¹²⁰⁸. Ve ol esr ve şücā‘ ve mütehevvir durur¹²⁰⁹ érđi. Lā-cerem (3) ḥānlıġ laḳabı bahādırlıġ¹²¹⁰ lafzıġa mübeddel boldı. Anıñ tórt ferzendi bardur¹²¹¹ érđi. (4) Ammā¹²¹² Yesüġey Bahādur şecā‘at ve kiyāsetde alardın münferid ve mümtāz durur¹²¹³ érđi. **Beyt**:

Çü (5) Bartan ‘adem sarı boldı revān

Yesüġey ata mülkide boldı ḥān

Yesüġey Bahādur: Anıñ (6) eyyām-ı ḥükümetide Erumçi Barlas, Veled-i Ƙaçuli Bahādur vefāt tapdı.¹²¹⁴ Anıñ manşıbın Yasuġu (7) Çeçen’ġa kim esenn ve erşed evlādı érđi. Muḳarrer ƙıldı. Ve Yesüġey¹²¹⁵ Bahādur sipāh-ı (8) bīkerān yıġnap

¹²⁰⁷ B ve T: néçe

¹²⁰⁸ T: Ƙubla Ƙaan bir néçe yıldın soñ salṭanat emri aña ta‘alluḳ tapdı. Arada “...ābā ve ecdādı barġan yolġa bardı. **Bartan Bahādur**: Aḳasıdın...” bölümü yok.

¹²⁰⁹ B ve T: yok

¹²¹⁰ T: bahādırlıġ

¹²¹¹ B ve T: bar érđi

¹²¹² B: ama

¹²¹³ B ve T: yok

¹²¹⁴ B: taptı

¹²¹⁵ B: Yesüġe

Tatar'ını kim düşmen-i kadīm durur¹²¹⁶ érdi, çaptı ve alarnıñ [B89] mesākin (9) ve evtānın nehb ü ğāret otıǵa yaqıp ol diyārda deyyārı qoymay. Temuçin ve Qaraluqa (10) atlıǵ ikki¹²¹⁷ ser-gerdesin¹²¹⁸ destgīr kılıp şevket-i tamām ve istizhār-ı mā-lā- kelām bile öz menziliǵa (11) nüzül kıldılar. Yesügey¹²¹⁹ Bahādur'nıñ bēş oǵlı bar durur¹²²⁰ érdi. Ol¹²²¹ Temuçin kim (12) Çingiz Hān ol durur.¹²²² İkinçi¹²²³ Coçi Qasar üçünci¹²²⁴ Qaçun, tórtlençi¹²²⁵ Temüge, bēşlençi¹²²⁶ (13) Belgütey Otçıgin. Bularnıñ evlādın Moǵol Borçıǵın Qıyat dēr¹²²⁷. **İkinçi¹²²⁸ Kısm:** Çingiz Hān' (14) dın Berdibék Hān ğaça mezkūr bolur. Ve Cuçi éliniñ Özbek laqab tapǵanı şerh (15) tapar. Bu tabaqa on nefer durur.¹²²⁹ Müddet-i saltanatları sene bēş yüz toksan toquzdın (16) yetti yüz altmış ikki¹²³⁰ ğaça yüz daǵı bir yıl durur.¹²³¹ Çingiz Hān ibn Yesügey Bahādur¹²³² anıñ vilādeti (17) Yelun Yolduǵ dégen mevzi'de sene bēş yüz kırk toquzda muvāfıq toñuz yılı zi-l-qa'de [139a] (1) ayınıñ¹²³³ yegirmelençi küni vāқи' boldı. Ve řāli'i mīzān érdi kim burc-ı Bādī durur.¹²³⁴ (2) Ve seb'a -i seyyāre hemol burcda érdiler. Lā-cerem bu ictimā'nın eşerātın anıñ eyyām-ı tasalluşıda (3)

¹²¹⁶ B ve T: yok

¹²¹⁷ B ve T: iki

¹²¹⁸ B: serdārların

¹²¹⁹ İ: Yesüge

¹²²⁰ B ve T: yok

¹²²¹ T: evvel

¹²²² B: oldur

¹²²³ T: ikilençi

¹²²⁴ T: üçlençi

¹²²⁵ B: tórtünçi

¹²²⁶ B: bēşinci

¹²²⁷ T: dērler

¹²²⁸ T: ikilençi

¹²²⁹ B: neferdur

¹²³⁰ B ve T: iki

¹²³¹ B: yıldur

¹²³² B: yok

¹²³³ B ve T: zi-l-qa'deniñ

¹²³⁴ B: Bādīdur

bīniyāzlıg¹²³⁵ yeli¹²³⁶ ésip ekşer zī-nefsniñ ħarmen-i i‘mārı suyūf-ı āb-dār bile fenā
(4) yéligé bardı. Andağ¹²³⁷ kim ‘anċarīb¹²³⁸ ba‘zı ol cümledin bu evrāğda semt-i
güzāriş tapar (5) İnşā’allah-ı te‘ālā anası ölgende ol on üç yaşıda érdi. Bu cihetdin
ekşer benī a‘māmı (6) Taycut [B90] uruķı başlıg¹²³⁹ aña ser-keşlik kıldı. Ve ol köp
zahmetler ve esr u miñnetler (7) çekip işi besī mehālik yerler¹²⁴⁰ ve ħaċarātğa tüşti.
Tā yaşı élligge yétkünçe¹²⁴¹ kim sene bés yüz (8) toċsan toċuz érdi. Ramazan ayıda
salċanat-ı devletiğa yetüşüp¹²⁴² cihāndārılığ iċbālīga (9) müşerref boldı. Burun atı
Temuçin durur¹²⁴³ érdi. Çün pād-şāhlığıdın¹²⁴⁴ üç yıl ötdi.¹²⁴⁵ (10) Anı Çingiz Hān
dédiler. **Nazm:**

Hem ol dem ki taĥt üzre kıldı mekān

Laċab kıydılar (11) aña Çingiz Hān

Ki Çingiz ma‘nāsı bīştibāh

Moğol lafzıda kéldi şehlerğa şāh

(12) Çün ferruĥ-fāl ve şāhib iċbāl durur¹²⁴⁶ érdi. Cülūsıdın soñra¹²⁴⁷ devleti
kün kündin ve yıl (13) yıldın mezīd ve muza‘af bola başladı. Ve mertebe-i cāh ve

¹²³⁵ B ve T: bīniyāzlığ

¹²³⁶ B: yéli. İ de ye’nın çentiği var ama noktaları konulmamış, T: yeli sözcüğü yok

¹²³⁷ B: andağ

¹²³⁸ İ’de nun noktasız yazılmış

¹²³⁹ B: başlığ

¹²⁴⁰ T: yerler sözcüğü yok

¹²⁴¹ B: yetgünce

¹²⁴² B: yetip

¹²⁴³ B ve T: yok

¹²⁴⁴ B ve T: pādşāhlığıdın

¹²⁴⁵ B: ötti

¹²⁴⁶ B ve T: yok

¹²⁴⁷ T: soñ

şevketi bülend ve refî‘ boldı. Ve tamâmiyyet (14) etrāk ve şahrā-nişīnler ve bilād-ı Hıta ve Hoten ve vilāyet-i Çīn ve Maçin ve Deşt-i Kıpçak ve Saşsin (15) ve Bulğar’ın hıte-i zabtığa kirgüzdi. (T21a)Sene altı yüz on beşde Sulţān Kıtbe’d-dīn (16) Muḥammed H̄arzemşāh kaşdığa Maverāü’n-nehr sarı hareket kıldı ve sulţānğa ru‘b u hırās (17) müstevlī bolup Maverāü’n-nehr’din Ḥorāsān’ğa bardı. Ve Çengiz Hān Maverāü’n-nehr’ğa kélip ğāret [139b] (1) ve қatl-i ‘āmm buyurdı¹²⁴⁸. Ve sene altı yüz on yettide Ceyhun’dın ‘ubūr kılip Belḥ’ni ḥarāb etti.(2) Ve ottuz¹²⁴⁹ miñ kişini mütehevvirlerdin Cebe¹²⁵⁰ Noyan ve Tağaçar Noyan kim ḥazret-i pād-şāh-ı (3) zıllu’l-lahīni ecdādıdın durur.¹²⁵¹ Ve Sübedey Bahādur’ğa tapşurup Sulţān Muḥammed talebiğa Īrān’ğa¹²⁵² (4) yiberdi. Sulţān¹²⁵³ Muḥammed¹²⁵⁴ alardın kaçıp cezīre–i Abeskün’ğa bardı. Ḥaremleri ve evlādı (5) [B91] ve ḥezāyini Moğol қolığa tüşken ḥaberin eşitip ‘ālemdin köz yumup durur.¹²⁵⁵ Ve dep dururlar¹²⁵⁶ kim (6) memleketiniñ vüs‘eti ol ğāyetde durur¹²⁵⁷ érdi kim Türkistān ḥaddıdın ‘Irāk-ı ‘Arab (7) bilādı ğaça Hindüstān aqsāmıdın cezīre-i Abaskün diyārı ğaça tört yarım iklīm (8) anıñ taht fermānıda érdi. Munıñ¹²⁵⁸ dék pād-şāh-ı ‘āli-cāhnı kefen tapılmay. Tonı (9) bile¹²⁵⁹ defn kıldılar. اذنهف قربع نيرظانلا ve Moğol leşkeri¹²⁶⁰ kim her

¹²⁴⁸ İde, “Sene altı yüz on beşde Sulţān Kıtbe’d-dīn Muḥammed H̄arzemşāh kaşdığa ru‘b u hırās müstevlī bolup Maverāü’n-nehr’ğa kélip ğāret ve қatl-i āmm buyurdı.” B:, “Sene altı yüz on beşde Sulţān Kıtbe’d-dīn Muḥammed H̄arzemşāh kaşdığa ru‘b u hırās müstevlī bolup Maverāü’n-nehr’din Ḥorāsān’ğa bardı ve Maverāü’n-nehr’ğa kélip ğāret ve қatl-i āmm buyurdı. T:, “Sene altı yüz on beşde Sulţān Kıtbe’d-dīn Muḥammed H̄arzemşāh kaşdığa Maverāü’n-nehr sarı hareket kıldı ve sulţānğa ru‘b u hırās müstevlī bolup Maverāü’n-nehr’ğa kélip ğāret ve қatl-i āmm buyurdı.

¹²⁴⁹ B: otuz

¹²⁵⁰ B: Cete, İ ve T: Cette ancak Cebe olmalı

¹²⁵¹ B: ecdādıdır

¹²⁵² B ve T: Īrān.

¹²⁵³ B: Ve Sulţān...

¹²⁵⁴ B: yok

¹²⁵⁵ B ve T: yumdı

¹²⁵⁶ B ve T: dérler

¹²⁵⁷ B ve T: yok

¹²⁵⁸ B ve T: munıñ

¹²⁵⁹ B: birle.

yergä¹²⁶¹ kim yettiler. Ğāret (10) ve қатl-i ‘āmm қıldılar. Ve ol vaқt¹²⁶² ma‘ārifleriniñ biridin menķūl durur¹²⁶³ kim (11) dēp durur¹²⁶⁴ eger miñ yıl ‘adālet ve emniyyet bolsa Moğol қатl-i ‘āmmıǵa telāfī ve alar virān-kārlıǵıǵa (12) tedārik қılmas durur.¹²⁶⁵ Andaǵ kim¹²⁶⁶ ol cümledin¹²⁶⁷ H̡ārezm-i irem-bezmde¹²⁶⁸ her Moğol yegirme tōrt kimseni¹²⁶⁹ (13) öltürdi. Ve Moğollar yüz miñdin artuқraq durur¹²⁷⁰ érdi. Ve¹²⁷¹ Şeyh Necmü’-d-dīn Kübrā rahmu’l-lahi ‘aleyh (14) hem ol vāhiye¹²⁷²-i ‘uzmāda şehīd boldı. Ve şāhib-i Mirşādü’l-‘İbād’dın naқl durur¹²⁷³ kim Rayy şehride (15) yetti¹²⁷⁴ yüz miñ kimseni¹²⁷⁵ қатl қıldılar. Ve Zāfer-nāme muқaddimeside mezkūr durur¹²⁷⁶ kim Nişābūr maқtūllerin (16) on ikki¹²⁷⁷ kün sanadılar. ‘Avrāt ve eţfāldın özge miñ miñ yetti¹²⁷⁸ yüz kırқ (17) yetti¹²⁷⁹ miñ қalemǵa kéldi. Ve her atdın miñ miñ altı yüz miñ kişini derece-i şehādetǵa [İ40a] (1) yétkürdiler. Mevlānā Şerefe’-d-dīn ‘Alī H̡aţib ve on bēş kişidin özge müteneffisi

¹²⁶⁰ B ve T: çerigi

¹²⁶¹ B ve T: yerge

¹²⁶² Bitişik yazılmış

¹²⁶³ B: menķūldur

¹²⁶⁴ B: dēpdur

¹²⁶⁵ B ve T: yok

¹²⁶⁶ İ’de bitişik yazılmış B ve T: andaқ

¹²⁶⁷ İ’de bitişik yazılmış

¹²⁶⁸ B: H̡ārezmde

¹²⁶⁹ B: kişini

¹²⁷⁰ B ve T: yok

¹²⁷¹ T: **H̡ārezm’de**

¹²⁷² İ’de bitişik yazılmış

¹²⁷³ İ’de bitişik yazılmış B: naқldur

¹²⁷⁴ B ve T: yeti

¹²⁷⁵ B: kişini

¹²⁷⁶ B: mezkūrdur

¹²⁷⁷ B ve T: iki

¹²⁷⁸ B ve T: yeti

¹²⁷⁹ B ve T: yeti

qalmadı. Ve¹²⁸⁰ ‘**alā** ḥazā’l-ḳıyās (2) ve Moğol leşkeri bir yıldın soñra¹²⁸¹ Derberd ve Deşt-i Ḳıpçaḳ’dın ötüp Maverāü’n-nehr’ge¹²⁸² müraca‘at (3) ḳılıp Çingiz Ḥān’ğa қоşuldılar. Çün Īrān ve Tūrān Çingiz Ḥān’niñ ḳabza-yı iḳtidārıǵa (4) kirdi. Ve Sultān Celāle’d-dīn Mengüber’ni veled-i emced Sultān Muḥammed Ḥ’arzemşāh Sind kenārıda (5) Çingiz Ḥān bile dilīrāne maşāff ḳılıp çün devleti ḳayıp érdi. Hezīmet¹²⁸³ taptı¹²⁸⁴ ve Sind (6) suyıdın ötüp [B92] Hindüstān’ğa¹²⁸⁵ bardı. Ve Çingiz Ḥān sene altı yüz yegirme birde (7) Ḳaraḳurum’ğa mu‘āvedet ḳıldı. Ve sene altı yüz yegirme törtde kim Toñuz yılı érdi. (8) Ramażānū’l-mübārekde dünyādın naḳl ḳıldı. Müddet-i ‘ömri yetmiş üç yıl durur¹²⁸⁶ érdi. Ve yegirme (9) bés yıl pād-şāhlıḳ ḳıldı. Ve¹²⁸⁷ anıñ sözleridin durur¹²⁸⁸ kim her kim öz öyini (10) Yaḥşı saḳlasa memleketni hem¹²⁸⁹ saḳlar. Ve ḥālet-i nizada şeh-zādelerni aldıǵa¹²⁹⁰ keltürüp (11) bir oḳnı tilep alıp sindurdı. Ve ikki¹²⁹¹ oḳnı tilep alıp bir tutup sindurdı. (12) Ve üç oḳnı sindura almadı. (T21b) Ve oǵlanlarıǵa baḳıp dedi kim¹²⁹²: Sizler hem oḳ menzileside (13) durur-siz.¹²⁹³ Eger her biriñiz bir başḳa bolsañız oḳ dék sindururlar. Ve eger¹²⁹⁴ barçañız müttefiḳ (14) ve muvāfiḳ bolsañız hiçkim sizlerniñ şikestiñizǵa ḳuvvet ve ḳudret tapa almas. **mesnevī**:

¹²⁸⁰ B ve T: yok

¹²⁸¹ B ve T: soñ

¹²⁸² T: Maverāü’n-nehr’ğa

¹²⁸³ B: münhezim

¹²⁸⁴ T: tapdı

¹²⁸⁵ B: Hindustān bardı

¹²⁸⁶ B ve T: yok

¹²⁸⁷ B ve T: yok

¹²⁸⁸ B: sözleridindir

¹²⁸⁹ T: yok

¹²⁹⁰ B: allıda

¹²⁹¹ B ve T: iki

¹²⁹² Bitişik yazmış

¹²⁹³ B: menzilesidedur

¹²⁹⁴ B: barçañız diye başlıyor

(15)Ne hoş dédi dānā-yı şāhib-temīz

Ki ey ‘aql mülkide bolğan ‘azīz

Qılur kuvvetiñni (16) ziyād ittifāk

Bérür işleriñğa küşād ittifāk

Eger bolmasa ittifākıñ seniñ

(17) Füzün bolsa her dem nifākıñ seniñ

Körer-sen zamāndın besī gūşmāl

Yéter [140b] (1) devletiñ mülkige intikāl

Sürer hüküm şahlıq saña her gedā

Urar her kolı témegen püşt-pā

(2) Erbāb-ı ‘aql ve ehl-i temīzniñ zāmayir-i zī-beşāyiriğa ma‘lūm durur¹²⁹⁵
kim āşār-ı qahr-ı ilāhī Çingiz Hān (3) niñ cebheside zāhir durur.¹²⁹⁶ Ve ğāzab-ı
nāmütenāhī-i bāhir andağ kim¹²⁹⁷ qılğan işleri mezkūr boldı. (4) **Ferd**¹²⁹⁸:

feulün/feulün/feulün/feel (mütekarib)

[B93] Alıp qahr ile ol cihān kişverin

Qılıp qatl ehl-i zamān ekşerin

¹²⁹⁵ B: ma‘lūmdur

¹²⁹⁶ B: zāhirdur

¹²⁹⁷ Bitişik yazılmış

¹²⁹⁸ T: nazm

Cihān içre belkim kişi (5) koymadı

Ulus kandin¹²⁹⁹ ölgüçe toymadı

Vāziḥ ve lāyiḥ bolsun kim¹³⁰⁰ ḥazret-i pād-şāh-ı şāhib-kırān (6) ebü'l-muzaffar ve'l-manşūr Éltüzer Muḥammed Bahādur Ḥān ḥulled-i mülke¹³⁰¹ ve¹³⁰² saltāneniñ nāşiye-i mübārekide envār-ı lutf-ı Yezdānī peydā durur.¹³⁰³ (7) Ve kerem-i sübhān-ı hüveydā durur.¹³⁰⁴ Belkim cihān ehli şe'nide¹³⁰⁵ رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ mazmūnı anıñ 'adlığa şāmil durur.¹³⁰⁶ Ve zamān (8) ḥulķı bābıda¹³⁰⁷ العفو عند الاقتدار من علو الاقدار ma'nisi anıñ kerem-i bīgāyatığa dāḥil. Andaķ kim¹³⁰⁸ (9) her ğubār-ı zulm ve gerd-i bid'atı kim rüzgār közgüsin tīre ve mükedder kılmış durur¹³⁰⁹ érdi. Sayķal-ı 'adāleti bile ref' kılıp (10) ol közgüğe¹³¹⁰ cilā yétkürdi. Ve her cerāḥati kim zamān ehliğa tīğ-i cefā ve ḥançer-i sitem bile yetmiş érdi. (11) Merhem-i iltifātı bile ol cerāḥatğa şifā yétkürdi. Ve her düşmeni kim anıñ dergāh-ı gerdün iştibāhığa (12) yüz kéltürdi. 'Afv u 'ināyeti bile anı dōstlığ¹³¹¹ maķāmığa yétkürdi. Ve her diyārı kim (13) müsahḥar kıldı. Luḥf u merḥāmeti bile ol diyār ehlin feleкке hem-ser kıldı. **meşnevī:**

Tutup bu (14) cihān mülkin elṭāf eyle

Kerem birle ve 'adl ve inşāf eyle

¹²⁹⁹ B: kandin

¹³⁰⁰ Bitişik yazılmış

¹³⁰¹ B: Ḥulle'd-ullah mülke, T: ḥulled-i mülkeniñ nāşiye-i mübārekide...

¹³⁰² B: yok

¹³⁰³ B: peydādur

¹³⁰⁴ B ve T: yok

¹³⁰⁵ Kur'an XXI,107 T: إِذَا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ

¹³⁰⁶ B: şāmindur

¹³⁰⁷ Hadis: Kudret zamanı affetmek, insanın makamının yüceliğine delalet eder.

¹³⁰⁸ Bitişik yazılmış

¹³⁰⁹ B ve T: yok

¹³¹⁰ B: közgüğe

¹³¹¹ B: dōstlıķ

ayy Őehrini alsa bu dehrniŐ

(15) anatmay eti bu zemn ol ŐehrniŐ

Gnehkrlarĝa ‘at eyleben

arcını almay saĝ eyleben

(16) NevziŐ bile dŐmenin yr eter

Giriftr ılmay giriftr eter

Bel atre-yi kim ese esr  telĝ

oŐulĝanda (17) deryĝa bolĝay mu¹³¹² telĝ

[B94] ingiz Hn’niş trt oĝlı bar durur¹³¹³ rdi. Evvel Cui Hn **[41a]** (1) anıŐ Őerĝ-i aĝvli ‘anarb zıkr tapĝusıdur.¹³¹⁴ İkinci¹³¹⁵ aĝatay Hn mecmu‘ Maveru’n-nehr ve bild-ı (2) Uyĝur ve ba‘zi Harezm’din ve aŐĝar ve BadaĝŐn ve Belĝ ve Ĝaznn t Sind suyu ĝaa (3) aşa tefvz ılıp rdi. Mua¹³¹⁶ Mevln Sekkk nedm durur rdi.¹³¹⁷ Anı veziriniŐ (4) si‘yeti bile zindnĝa salıpdur¹³¹⁸ rdi. Zindn iide¹³¹⁹ veft taptı¹³²⁰. Ve aĝatay Hn’ (5) niş fevti Zfer-nme’niş rivyeti¹³²¹ bile sene¹³²² altı yz otuz sekkiz ¹³²³ yilda (6) vi‘ durur.¹³²⁴ Ve baŐa avl bile altı yz ırda dnydın

¹³¹² B: oyĝay mu

¹³¹³ B ve T: yok

¹³¹⁴ B ve T: tapar

¹³¹⁵ T: ikileni

¹³¹⁶ B: yok

¹³¹⁷ B: nedmi rdi, T: anıŐ nedmi rdi.

¹³¹⁸ B ve T: salıp rdi.

¹³¹⁹ B ve T: zindnda

¹³²⁰ T: tapdı.

¹³²¹ B ve T: Zfernme rivyeti

¹³²² B: yok

¹³²³ B ve T: sekiz

¹³²⁴ B’e boldı

ötti¹³²⁵. Üçlençi¹³²⁶ (7) Ögetey Қаан velāyet ‘ahdnı aña bérıp öziğe k̄āīm-makām kıldı. (8) Ve özge evlādığa muqaddem étti¹³²⁷. Ve ol besi cevād ve esr ü ‘āqıl durur¹³²⁸ érđi. Sene altı (9) yüz ottuz toqquzda¹³²⁹ dārü’l-fenādın dārü’l-bekāğa rıhlet kıldı. Anıñ ta’rih-i (10) vefātıda dép durur¹³³⁰ kim **nazm:**

(T22a) در خلط¹³³¹ خط فزون کرد زهر سال قران

روز و شب (۱۱) داد زمستی خبر از بیخبران

اندر ابطال مزاجش مددی کرد تمام

مشتری با دبران و مدد (11) باد برآن

Ve bürrān bir menzil durur.¹³³² Menāzil-i kamerdin törtünçi¹³³³ Toluy H̄ān aña (13) emvāl ve hazāin ‘aṭā kıldı. Ve anı nöker dédi. Ve ol ekşer evkāt atası mülazemetide (14) érđi. Toluy, Moğol tilide āyine démek bolur. Īrānī¹³³⁴ pād-şāhları anıñ (15) neslidin durur.¹³³⁵ Vefāti sene altı yüz yegirme sekkizde¹³³⁶ durur¹³³⁷ érđi. Cuçi H̄ān pād-şāh-ı (16) ‘āqıl ve sulṭān-ı ‘ādıl durur¹³³⁸ érđi. H̄arezm ve Deşt-i Kıpçaq [B95] ve Bulğar ve Alan ve As (17) ve Rus’nıñ¹³³⁹ pād-şāhlığı¹³⁴⁰ aña

¹³²⁵ T: ötdi

¹³²⁶ B ve T: üçünci

¹³²⁷ T: etdi.

¹³²⁸ B: yok

¹³²⁹ B ve T: otuz toqquzda

¹³³⁰ B ve T: dép dururlar

¹³³¹ B: خلت

¹³³² B: menzildur

¹³³³ T: törtlençi

¹³³⁴ B ve T: Īrān

¹³³⁵ B: neslidindur

¹³³⁶ B ve T: sekizde

¹³³⁷ B ve T: yok

¹³³⁸ B: yok

¹³³⁹ B: Rus

¹³⁴⁰ B ve T: pādşāhlığı

ta'alluk tapdı¹³⁴¹. Ve ol atasının ayrılıp köp müddetler **[İ41b]** (1)) özige ta'alluk tapğan memālikde cihāngīrlık ve cihāndārılığa meşgūl boldı. (2) Ve Çingiz Hān şikār kılrda öz diyārının tansūkāt ve bilākātının pīşkeş¹³⁴²-i (3) bisyār ve tuhaf-ı bīşümār bile atasının destbūsılığına¹³⁴³ müşerref boldı. Ol¹³⁴⁴ (4) öçürde¹³⁴⁵ keltürgen devābb cinsidin yüz miñ at érdi. Alarnıñ her yegirme miñi (5) bir rengde érdi. Hān hem köp nevāzişler kılıp öz mülkige kıyartdı. Ve ol (6) atasının¹³⁴⁶ fevtidin altı ay burun ölüp durur.¹³⁴⁷ **Batu Hān ibn Cuçi Hān**: Çün (7) Cuçi Hān'nıñ vefātı haberini¹³⁴⁸ Çingiz Hān eşitdi¹³⁴⁹ érse ta'ziyet tutup (8) Otçigin Noyan bile Batu Hān ibn Cuçi Hān'ğa kim laqabı Şayın Hān durur.¹³⁵⁰ Yarlıq (9)yiberip durur¹³⁵¹ kim atasının¹³⁵² ornıda oturup memleketdārılığa iştiğāl körgüzsün. (10) Bu eşnāda Çingiz Hān'nıñ ölgeninin¹³⁵³ haberi yetüşüp Batu Hān kiçik inisi Toqay (11)Timūr'nı nāib kılıp Çingiz Hān ordusığa hareket kıldı. Ve Ögetey Qaan'nı barça (12) şeh-zādeler ittifāk bile ata tahtığa olturguzdılar.Ve Ögetey Qaan 'ezā ve toy (13) dın fāriğ bolğandın soñra¹³⁵⁴ Batu Hān'nı öziniñ oğlı Güyük Hān¹³⁵⁵ Toluy Hān'nıñ (14) oğlı Mengü Qaan ve Çağatay Hān'nıñ oğlı Baydar bile Maçar ve Başkıır ve Rus ve Çerkes (15) ve Kural ve Nemeş memālikin fetḥ kılgalı yiberip durur.¹³⁵⁶ Ve bu

¹³⁴¹ T: tapdı.

¹³⁴² B: peşkeş

¹³⁴³ B: destbūsığa

¹³⁴⁴ B ve T: yok

¹³⁴⁵ B ve T: yok

¹³⁴⁶ T: yok.

¹³⁴⁷ B: öldi

¹³⁴⁸ B ve T: haberin

¹³⁴⁹ B ve T: eşitti

¹³⁵⁰ Hān'dur

¹³⁵¹ B ve T: yiberdi.

¹³⁵² B: atası

¹³⁵³ T: ölgen haberi

¹³⁵⁴ B ve T: soñ

¹³⁵⁵ B: Güyük Hān ve Toluy Hān'nıñ

¹³⁵⁶ B ve T: yiberdi.

vilāyetni alıp öz taht-gāhıǵa (16) kim Kök Orda dēr érdiler.¹³⁵⁷ Nüzül kıldı ve sene altı yüz élligde¹³⁵⁸ Atıl kenārıda (17) ‘ālem gülistānı seyridin köz yumdı.¹³⁵⁹ Müddet-i ‘ömri kırık sekkiz yıl ve salṭanatı yegirme bés yıl. [İ42a] (1) **Beyt:**

feulün/feulün/feulün/feel (mütekarib)

[B96] Şeh-i āsmān taht-ı Batu ǵanı

Felek-i ‘āqıbet yerge saldı anı

Berke Hān ibn (2) Cuçi Hān: Aǵasıdın soǵra¹³⁶⁰ cihān-bānlıǵı¹³⁶¹ mesnedide¹³⁶² oturup uluǵ toylar tertīb (3) bérđi. Ve aǵa inilerige¹³⁶³ in‘āmlar bérıp vilāyetler suyurǵal kıldı. Evvel kişi kim (4) Çingiz Hān’nıñ¹³⁶⁴ neslidin Müsülmān bolup durur.¹³⁶⁵ Ol durur¹³⁶⁶ érđi. Ve ekşer küffār ve fecere (5) anıñ sa‘yı ve küşi bile¹³⁶⁷ dīn-i İslām’ǵa hidāyet taptılar. Ve her yerde küfr ehli bolsa anıñ ǵaşıǵa (6) yörüdi.¹³⁶⁸ Andaǵ durur¹³⁶⁹ kim sene sittin ve sitte-mi’ayede Şirvān’nıñ hüdūdıda¹³⁷⁰ Hülāǵü bile maşaff (7) kıldı. Ve sene hams ve sitte-mi’ayede Abaǵa Hān ibn Hülāǵü Hān ibn Toluy Hān’nıñ küfr ve ‘inād (8) fısqı¹³⁷¹ ve fesādı Īrān’da istilā tapǵanı aǵa mesmü‘ bolup anıñ ǵal‘ u ǵam‘ı üçün cünūd-ı nāma‘dūd bile (9) ǵudüm şavletin

¹³⁵⁷ B ve T: dērler érđi

¹³⁵⁸ B ve T: élligde

¹³⁵⁹ B ve T: ‘ālemdin intikāl kıldı.

¹³⁶⁰ B ve T: soǵ

¹³⁶¹ B: cihānbānlıǵ

¹³⁶² B ve T: mesnediǵa

¹³⁶³ B ve T: inilerige

¹³⁶⁴ B ve T: Hān

¹³⁶⁵ B ve T: boldı

¹³⁶⁶ B ve T: yok

¹³⁶⁷ T: anıñ sa‘yı bile

¹³⁶⁸ B: yörđi

¹³⁶⁹ B ve T: yok

¹³⁷⁰ T: Şirvān hüdūdıda

¹³⁷¹ B: ‘inād ve fısqı

‘azīmet rikābıǵa¹³⁷² qoydı. Ve Buqa’ge muqaddim-i leşker érđi. Derbend’din ötti¹³⁷³ (10) ve Abaqa Hān inisi Yaşumut’ını müdāfa‘aǵa yiberdi. Aq-su kenārıda Şirvān’da muhārebe (11) ve mücādele¹³⁷⁴ vāqı‘ boldı. Evvel (T22b) Abaqa Hān¹³⁷⁵ ümerāsıdın Qabu Buqa qatlıǵa yetip haşm cānibiǵa hezīmet (12) vāqı‘ bolup soñra Buqa közige oq tegip¹³⁷⁶ basıldı. Ve Börke¹³⁷⁷ Hān üç¹³⁷⁸ yüz miñ leşker-i (13) hūnh‘ār bile téprenip¹³⁷⁹ Kürd kenārı ǵaqa taht u táz kıldı. Bu eñnāda anıñ şerīf-i (14) mizācıǵa qulunç marazı istilā tapıp fevt boldı. Ve¹³⁸⁰ bu hādişe sene altı yüz altmış tórtde (15) érđi. Müddet-i salţanatı yegirme beş yıl durur¹³⁸¹ érđi. **Meşnevī:**

[B97] Börke¹³⁸² Hān kim tapıp édi (16) İslām

Salţanat tahtıda tutup¹³⁸³ ārām

Çün ecel iletdi aña tālān

Salţanat (17) qalmadı meger ĩmān

Mengü Timūr Hān ibn Toqay ibn Batu Hān: Börke Hān’dın soñra¹³⁸⁴ [42b]

(1) hānlıǵ¹³⁸⁵ serīride mütemekkin bolup él ve ulus zabtıǵa kıyām körgüzdi. Ve aqa

¹³⁷² B ve T: rikāb-ı ‘azīmetǵa

¹³⁷³ T: ötdi

¹³⁷⁴ B: yok

¹³⁷⁵ B: yok

¹³⁷⁶ B: tégip

¹³⁷⁷ B: Berke

¹³⁷⁸ B: yok

¹³⁷⁹ B: tebrenip

¹³⁸⁰ B: yok

¹³⁸¹ B ve T: yok

¹³⁸² B: Berke

¹³⁸³ B: daǵı

¹³⁸⁴ B ve T: soñ

¹³⁸⁵ B ve T: hānlıq

inileriĝa (2) Batu H̄n destūri bile ‘amel étip¹³⁸⁶ köp in‘a-ām ve suyurgallar kıldı. Ve ŧevket-i tamām (3) ve leŧker-i mālā-kelām bile Bulĝar ŧstiĝa¹³⁸⁷ atlandı. İkki¹³⁸⁸ yılda ol diyārını alıp feth (4) u nuŧret bile Kök Ordu’ĝa nehzat étiti. Andın sonra¹³⁸⁹ Abaĝa H̄n kaŧdıĝa Īrān[ĝa] barıp (5) Sulh bile mu‘āvedet kıldı. Hemīŧe bir birige pīŧkeŧler bile ‘izzet kıılır érdiler (6) Ve Īrān’ını¹³⁹⁰ mülki Argun H̄n ibn Abaĝa H̄n’ĝa qarār tapĝandın sonra¹³⁹¹ Toĝay (7) Noyan ve Terktay Bahādur’ını seksen miñ kiŧi bile Īrān ŧstiĝa yiberdi. (8) Argun H̄n hem éŧitip Emīr Taĝaçar ibn Ķabu¹³⁹² Buĝa’nı müdāfa‘aĝa yiberip izidin özi atlandı. (9) Ve Ķarabaĝ ŧstide telākī-i ferīkayn vāki‘ boldı. **nazm:**

İki leŧker baħr-veŧ her taraf

(10) Uruŧmak ŧçün mevc dék kıurdu¹³⁹³ ŧaf

Karıŧtı iki ŧaf-ı leŧker-ŧiken

(11) İki mevc dék kim bolur laŧme-zen

[B98] Āħirü’l-emr Mengü Timūr H̄n’ını ‘asākiri hezīmet (12) taptı¹³⁹⁴. Ve¹³⁹⁵ bu ħaber-i vahŧet-eŧerini¹³⁹⁶ istimā’ıdın Mengü Timur¹³⁹⁷ H̄n ĝuŧŧa-merg olup¹³⁹⁸ öldi. (13) **meŧnevī:**

¹³⁸⁶ B ve T: kılıp

¹³⁸⁷ T: ŧstige.

¹³⁸⁸ B ve T: iki.

¹³⁸⁹ T: soĝ

¹³⁹⁰ B ve T: Īrān

¹³⁹¹ B ve T: soĝ

¹³⁹² B: Ķatu

¹³⁹³ B: turdı

¹³⁹⁴ T: tapdı.

¹³⁹⁵ B: yok

¹³⁹⁶ B ve T: eŧer.

Budur resm-i devrān nāpāy-dār

Ki birni ‘azīz eyler ve birni h̄‘ār

Birevge bérür (14) ‘ayş üçün sāz u berk

Birevni kıılır kayğudın guşşa-merg

Tuda Mengü ibn Batu: (15) Birāder-zādesidin soñra¹³⁹⁹ pād-şāh boldı. Ata ve aqalarınıñ k̄ā‘ide ve resmlerin ber-bād kıılıp (16) zulm ve bīdād tarīqasın bünyād kııldı. Bu cihetdin Toktağı ibn Mengü Timur (17) H̄ān andın kaçıp mütevārī boldı. Bir néççe müddettin¹⁴⁰⁰ soñ köp leşker¹⁴⁰¹ yıǵnap hurūc étte. **[İ43a]** (1) Ve Tuda Mengü H̄ān bile uruşup¹⁴⁰² tutup öltürdiler.¹⁴⁰³ Ve sipāhın maǵlūb ve maǵhūr kııldı. (2) Bu vāqı‘a sene altı yüz seksen altıda durur¹⁴⁰⁴ érte. **Meşnevi**¹⁴⁰⁵:

Şehī kim kıılır zulm işin ihtiyār

(3) Né tañ qalmasa mülk aña pāy-dār

Toktağı H̄ān: Saltanat t̄acı bile ser-bülend bolup dād-ı ‘adl (4) nıñ dādın bérte. Ve ata ve aqasınıñ destūrıda sülūk kııldı. **Ferd:**

feulün/feulün/feulün/feel (mütekarib)

¹³⁹⁷ İ‘de Timur kelimesi y’siz, Timur yazılmış

¹³⁹⁸ B: bolup

¹³⁹⁹ B ve T: soñ

¹⁴⁰⁰ T: müdetdin

¹⁴⁰¹ B ve T: çerig

¹⁴⁰² B: uruşıp

¹⁴⁰³ B ve T: öltürdi

¹⁴⁰⁴ B ve T: yok

¹⁴⁰⁵ T: beyt

‘Adālet bile (5) aldı él köñlini

Ṭarāb zevkığa saldı él köñlini

[B99] Altı yıl pād-şāhlık sürüp (6) dārü’l-fenādın dārü’l-beķāğa rıhlet kıldı. Ve¹⁴⁰⁶ ba‘zı dép dururlar¹⁴⁰⁷ kim yegirme üç yıl salṭanat sürüp (7) sene yetti yüz yegirme béşde vefāt tapdı.¹⁴⁰⁸ Ve ķabri Sarāyçık’nıñ¹⁴⁰⁹ şehrıde durur.¹⁴¹⁰ (8) **Özbek Ḥān ibn Ṭuğrul Ḥān ibn Mengü Timūr Ḥān**: ‘Amekīdin soñra¹⁴¹¹ on üç (9) yaşıda eyālet mesnedıde mütemekkin bolup ābā ve ecdādınıñ destūrıda mülkni (10) zıbt kıldı. Ve her kimniñ mertebesığa köre ĥürmet kıldı. Ve her kimniñ¹⁴¹² ķadırga (11) lāyıķ in‘ām bérđi. Ve tamāmat él ve ulusını dīn ve İslām’ğa¹⁴¹³ teklīf kılıp barça (12) ol şāhib-i devletniñ şerāfetidin (T23a) şeref-i İslām’ğa müşerref kıldılar.¹⁴¹⁴ Ve ĥükm (13) kıldı kim mecmū‘ ķalem-revim dağı Müsülmān bolğan élni meniñ atım bile atasunlar. (14) Mundın soñ Cuçi élini Özbek éli dédiler. Tā kıyāmet ģaça hem aytgusı dururlar.¹⁴¹⁵ (15) **Beyt**:

Her kişi kim ķalsa andın bu şıfat zıkr-i cemīl

Yetse tañ yoķ Téñridin her dem (16) aña ecr-i cezīl

¹⁴⁰⁶ B: yok

¹⁴⁰⁷ B: dépdurlar

¹⁴⁰⁸ B: tapdı

¹⁴⁰⁹ T: Sarāyçık şehrıde

¹⁴¹⁰ B: Sarāyçık şehrıdedur

¹⁴¹¹ B: soñ

¹⁴¹² B: kişiniñ

¹⁴¹³ B ve T: dīn-i İslām’ğa

¹⁴¹⁴ T ve B: boldılar.

¹⁴¹⁵ B: aytgusıdururlar.

Ve ikki¹⁴¹⁶ katla Īrān pād-şāhı Sulţān Ebū Sa‘īd Hān’niñ qaşdıǵa (17) leşker çékti. Ve bir nüççe¹⁴¹⁷ yıldın soñra¹⁴¹⁸ 1419^{وَكَأَيُّ مَوْتٍ} إِذَا جَاءَ أَجْلُهُمْ فَلَا يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ [I43b] (1) iktizāsı bile¹⁴²⁰ كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ şerbet-i nāgüzār içip¹⁴²¹ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا (2) النَّهَارُ gülşeniǵa rıhlet qademin qoydı. **Nazm:**

Çün cihān mülkin aldı Özbek Hān

(3) Kefere kéydi hil‘at-ı ĩmān

[B100] ‘Āķıbet anı daǵı çerh-i niǵūn

Özgeler dék ecelge kıldı (4) zebūn

Camıbék¹⁴²² Hān ibn Özbek Hān: Müsülmān ve ‘ādil ve kārđān ve ‘āķil kişi (5) durur¹⁴²³ érđi. ‘Ulemā ve fuzelā, zühhād ve ‘ubbādñı begāyet mükerrerrem ve mu‘azzam tutar érđi. Ve şerī‘at-ı (6) ğarrānı pās tutup müstaşsen işler ve pesendīde emirler zühürǵa yétkürür érđi. (7) Anıñ zamānıda Melik Eşref ibn Emīr Timūrtaş ibn Emīr Çopan Sulduz memālik-i (8) Āzerbaycan ve Irāķ-ı ‘Acem ve Arran’da pād-şāh durur¹⁴²⁴ érđi. Ğarīb-i zālīm ve ‘acīb-i fāsıķ (9) durur¹⁴²⁵ érđi. Begāyet dünyā-dōst ve ħarīş durur¹⁴²⁶ érđi. Bu cihetdin ol memālikniñ (10) ekşer ahālī ve mevālīsi her tarafke müteferriķ boldılar. Ol cümledin Qāzī Muhyi’d-dīn Barda‘ī Deşt-i (11)

¹⁴¹⁶ B ve T: iki

¹⁴¹⁷ B ve T niçe

¹⁴¹⁸ B ve T: soñ

¹⁴¹⁹ Kur’an X,49

¹⁴²⁰ Kur’an III,185

¹⁴²¹ Kur’an IX, 72; LXI,12

¹⁴²² T: Cānıbiǵ Hān

¹⁴²³ B ve T: yok

¹⁴²⁴ B ve T: yok

¹⁴²⁵ B ve T: yok

¹⁴²⁶ B ve T: yok

Qıpçaq'ğa barıp Sarāy şehride menzil tuttu.¹⁴²⁷ Ve Canıbék Hān anıñ meclis-i va'zıǵa (12) hāzır bolur érdi. qāzī bir kün eşnā-yı va'zda Melik Eşref'niñ zūlm ve te'addisin (13) nev'ī taqrīr kıldı kim hān ve ehl-i meclis zār zār yıǵladılar. Hān anıñ şerrin (14) def' kılunga mütemehhid boldı. Ve ikki¹⁴²⁸ ay leşker¹⁴²⁹ yıǵnap Derbend-i Şirvān'dın ötüp Āzerbaycan'ğa (15) müteveccih boldı. Ve Melik Eşref'ni Hōy hudūdıda tutup cehennem'ğa yiberdi. **Beyt:**

Cihānda bu ése (16) zālim mālı

Kéçer tañla anıñ né nev' hālı

Ve dép dururlar¹⁴³⁰ kim tört yüz qaṭār haçır ve miñ qaṭār (17) téve yüki zer ve cevāhir ve aqmişe-i nefīs zūlm bile yıǵnap durur¹⁴³¹ érdi. Barça kemāl-i suhūlet bile [I44a] (1) Canıbék Hān'nın [B101] taşarrufıǵa kirdi. Ve hān alarmı leşkerge¹⁴³² kısmet kılıp bérdi. Bu (2) vāqı'ada aytıp dururlar¹⁴³³ kim **beyt:**

دیدى كه چه كرد اشرف خر / او مظلومه برد جانی بيك زر

(3) Bu şūret sene tis' ve hamsīn ve seb' mi'e evāyilide érdi. Ve rivāyet durur¹⁴³⁴ kim (4) Hān'nıñ 'adl u siyāseti zabṭ u mehābeti ol müşābihde érdi kim (5) anıñ 'asākir-i zafer-meāsiri ol yıl ikki¹⁴³⁵ nevbet-i zirā'at¹⁴³⁶ arasıdın 'ubūr kıldı. (6)

¹⁴²⁷ T: tutdı.

¹⁴²⁸ B ve T: iki

¹⁴²⁹ B ve T: çerig

¹⁴³⁰ B ve T: dértler

¹⁴³¹ B ve T: yok

¹⁴³² B: leşkerğa

¹⁴³³ B: aytıp dururlar

¹⁴³⁴ B: rivvāyet dur

¹⁴³⁵ B ve T: iki

¹⁴³⁶ Üç metinde de "zirā'āt" biçiminde yazılmış.

Hîç kimniñ haddi yoq durur¹⁴³⁷ érdi kim bir hüşe sindurgay. Ve hân Tebrîz[ge] (7) barganda pād-şahlıq öylerğa tüşti.¹⁴³⁸ Ümerā ve ‘asākir yollarğa (8) ve rüd-hānelerniñ¹⁴³⁹ arasığa tüşüp hîç kimsede¹⁴⁴⁰ zehre ve yārā yoq¹⁴⁴¹ érdi kim (9) Müsülmān’niñ menziliğa nüzül qılğay.

Meşnevî:

Çıkar ‘adl ile at ki (10) ehl-i cihān
Henüz eyler evşāf-ı Nuşirevān

Çü iggenni urmaq (11) érür nāgüzīr
Bolur yahşılığ¹⁴⁴² eylemek dil-pezīr

Ve hân oğlu Berdibék Hân’ni élig miñ (12) kişi bile Tebrîz’de qoyup Sarāy’ğa mūrāca‘at qıldı. Ta‘rih¹⁴⁴³ yeti yüz élik sekkizde Berdi- (13) bék Hân’niñ (T23b) velī‘ahdlıgıñ¹⁴⁴⁴ vaşıyyet qılıp Haq rahmetiğa ketti. Müddet-i hükümeti on (14) yetti¹⁴⁴⁵ yıl durur¹⁴⁴⁶ érdi. Ve Sarāyçiq’da medfün boldı. **Berdibék Hân**: Atasıdın (15) soñ Ahıcuk dégen emīrini Tebrîz’de nāib qılıp Sarāy’ğa keldi. Ümerā¹⁴⁴⁷ (16) ve şeh-zādelerniñ¹⁴⁴⁸ ittifākı bile hānlıq¹⁴⁴⁹ serīride olturdı. Ve ol zālim tıynet (17)

¹⁴³⁷ B ve T: yok

¹⁴³⁸ T: tüşdi.

¹⁴³⁹ B ve T: rudhāneler

¹⁴⁴⁰ B: kişide

¹⁴⁴¹ B ve T: “yara yoq” “zehre ile ve” sözcükleri metinde yok.

¹⁴⁴² B: yahşılıq

¹⁴⁴³ B: Ve ta‘rih

¹⁴⁴⁴ T: velī‘ahdlıgıñ, B: velī‘ahdlıqım

¹⁴⁴⁵ B ve T: yeti

¹⁴⁴⁶ B: yok

¹⁴⁴⁷ B: Ve ümerā

¹⁴⁴⁸ B ve T: şeh-zādeler

¹⁴⁴⁹ B: Hānlıq

ve fāsık fıtrat kişi durur¹⁴⁵⁰ érdi. Salřanat hırşıdın aşa ve ini [B102] ve řarıntařlarını¹⁴⁵¹ **[İ44b]** (1) nāhařķ şatlı şıldı. Bilmedi kim dũnyā mũlki ma‘rez-i zevāl durur.¹⁴⁵² Pād-řāhlıęı¹⁴⁵³ uzaķęa (2) tartmay. Sene yetti¹⁴⁵⁴ yũz altmış ikkide¹⁴⁵⁵ ‘õmri āhir boldı. Ve dەرler kim Batu Hān nesli (3) Berdibék’de mũnķatı‘ bolup andın soğ Cuçi Hān’nığ õzge oğlanlarınığ evlādı (4) pād-řāhlıķ şıldı. **Nazm** :

Қılıп Berdibék зүлм ресмин pedīd
Қарынташларым¹⁴⁵⁶ (5) eylep érdi řehīd

Yétip mũrg bir dem tura almadı
Démey devleti nesli hem şalmadı

(6) **Üçüncü Kısm**: Cuçi ibn Çingiz Hān’nığ béslençi oğlı řībān Hān’nın (7) neslidin Hārezm memālिकide salşanat řılęanlar zikride durur.¹⁴⁵⁷ **Yādęar Hān**: (8) Anığ atası Timũr şeyh ibn Hācı Tuli ibn ‘Arabřāh ibn Fulad ibn Mengũ Timũr ibn Badaķul (9) ibn Çoçu-Buķa ibn Bahādur Hān ibn řībān Hān ibn Cuçi Hān ibn Çingiz Hān durur.¹⁴⁵⁸ (10) Anığ zamānıda¹⁴⁵⁹ Қалмақ’dın ikki¹⁴⁶⁰ mię kişi kélip ağa tābi‘ élni¹⁴⁶¹ çapavul urup řayttı¹⁴⁶². Timũr şeyh (11) az kişi bile kiyindin barıp uruşup

¹⁴⁵⁰ B: yok

¹⁴⁵¹ B ve T: şardaşların

¹⁴⁵² B: zevāldedur

¹⁴⁵³ B ve T: pādřāhlıķı

¹⁴⁵⁴ B ve T: yeti.

¹⁴⁵⁵ B ve T: ikide

¹⁴⁵⁶ B: şarındaşların

¹⁴⁵⁷ B ve T: yok

¹⁴⁵⁸ B: Hān’dur

¹⁴⁵⁹ B: Ma‘lũm bolsun kim Timur şah’nığ zamānıda

¹⁴⁶⁰ B ve T: iki.

¹⁴⁶¹ B: élęa

¹⁴⁶² T: şaytdı

hezīmet tapıp ŧehādet derecesigā yetti.¹⁴⁶³ Ve anıñ (12) oğlı ve inisi yok durur¹⁴⁶⁴ érđi. Bu cihetdin éli özge törelerge bardı. Ve Uyğur uluğları (13) orduğa kiŧi yiberip sormıŧ dururlar¹⁴⁶⁵ kim: “Ĥanımlarda hıç ĥaml niŧānı bar mu? Ya yok (14) eger¹⁴⁶⁶ bar bolsa élge ser-encām bérıp olturalıñ. Bolğay kim oğul bolğay. Ĥānnıñ (15) uluğ ĥaremi ĥāmile durur.¹⁴⁶⁷ Érken aytıp yibermiŧ durur¹⁴⁶⁸ kim [B103] üç aylık ĥamlım bar durur.¹⁴⁶⁹(16) Bu vechdin Uyğur ordudın ayrılmay. Nayman ĥalkıđa kim alarnıñ dōstı durur¹⁴⁷⁰ érđi. (17) Ve kėtmiŧ érdiler. Ĥaberler yollap¹⁴⁷¹ alıp kédiler. Ve ĥanımdın altı aydın¹⁴⁷² soñra¹⁴⁷³ bir oğul mütevellid boldı. **[145a]** (1) Atın Yādgār kıoyup dururlar.¹⁴⁷⁴ Ve¹⁴⁷⁵ bu vākı‘a nı éŧitip kėtken éller hem kōçüp (2) ordunıñ¹⁴⁷⁶ eṭrāfıđa yığnalıp dururlar.¹⁴⁷⁷ Ol tıflnı atasınıñ ornıda olturup¹⁴⁷⁸ (3) Uyğur, Nayman¹⁴⁷⁹ béglerige¹⁴⁸⁰ ‘izzet kılıp sol ħarafda orun bérđiler. Ve Mođollarnıñ¹⁴⁸¹ (4) resmide oñ ħarafdın sol ħaraf efdāl durur.¹⁴⁸² Anıñ üçün durur¹⁴⁸³ kim (5) yürek beden mülkininıñ pād-ŧāhı durur.¹⁴⁸⁴ Çep cānibde bolur. **Beyt:**

¹⁴⁶³ B ve T: ŧehīd boldı

¹⁴⁶⁴ B ve T: yok

¹⁴⁶⁵ B ve T: sormıŧlar

¹⁴⁶⁶ B: yok

¹⁴⁶⁷ B ve T: ĥāmile érđi.

¹⁴⁶⁸ B ve T: yok

¹⁴⁶⁹ B: bardur

¹⁴⁷⁰ B: yok

¹⁴⁷¹ B ve T: ĥaber yiberip

¹⁴⁷² İ: atıdın

¹⁴⁷³ B: soñ

¹⁴⁷⁴ B ve T: kıoydılar

¹⁴⁷⁵ B ve T: yok

¹⁴⁷⁶ B: ordu

¹⁴⁷⁷ B ve T: yığnaldılar.

¹⁴⁷⁸ B: olturtup

¹⁴⁷⁹ B: Uyğur ve Nayman

¹⁴⁸⁰ B: bégleriđa

¹⁴⁸¹ B ve T: Moğol

¹⁴⁸² B: efdaldur

Köñül kim beden (6) mülkiniñ şāhıdur

Anıñ çep tarafda vañan-gāhıdur

Ve Yādgār Hān yigit (7) yétkendin soñ tört oğlı boldı. Bürge Sulñān, Abulek Hān, Amenek Hān, (8) Abak Sulñān. Bürge Sulñān himmetliğ ve şecā‘atlığ şeh-zāde érdi. Ve ol çağda Deşt-i Kıpçaq (9) pād-şāhı Ebü’l-ğayr Hān érdi. Emīr Timūr evlādıdım ‘Abdü’l-lañif Mīrzā’nıñ oğlı Muhammed Cuki Mīrzā kim (10) anıñ yanığa Sulñān Ebü Sa‘īd Mīrzā’dın kaçıp kélip durur¹⁴⁸⁵ érdi. Ebü’l-ğayr Hān emri bile (11) Bürge Sulñān ağır leşker¹⁴⁸⁶ tartıp¹⁴⁸⁷ aña ekşer Māverāü’n-nehr’ni alıp bérdi. Çün tñli‘i yok (T24a) érdi. (12) Bürge Sulñān’nı özige mükedder kıldı. Ve sulñān Çagatay éliğa çapavul urup diyārığa (13) yandı. Ve ol Ebü Sa‘īd Mīrzā’nıñ ģabsiğe¹⁴⁸⁸ tüşti. Ve Yādgār Hān sene sekkiz yüz altmış ikki (14 üzre érdi.¹⁴⁸⁹ [B104] Bereke Sulñān ve Mūzā Biy’nıñ sa‘yı bile ekşer Özbek’ke pād-şāh boldı. Ve köp müddetler (15) kām-rānlıq¹⁴⁹⁰ bile ģükm sürüp dünyādın ötdi. **Meşnevī:**

Ulus üzre tā Yādgār érdi (16) şāh

Édi dergāhı ģible-i dādh‘āh

Çü aylandı kec-çerğ nāpāy-dār

Cihān mülkide ģalmadı yādgār

¹⁴⁸³ B ve T: yok

¹⁴⁸⁴ B: pādşāhıdur

¹⁴⁸⁵ B ve T: yok

¹⁴⁸⁶ B ve T: çerig

¹⁴⁸⁷ B: tarıtıp

¹⁴⁸⁸ B: ģabsiğa

¹⁴⁸⁹ B ve T: ikide érdi.

¹⁴⁹⁰ B ve T: kāmranlığ

(17) Ve Bürge Sultān'ını bu vākı'a dın az vaqt soñra¹⁴⁹¹ Ebü'l-hayr Hān'nıñ nebiresi Şībāni Hān öltürdi. [İ45b] (1) Andın İlbars ve Balbars dégen iki oğul qaldı. İnşa'allāh-ı te'ālā¹⁴⁹² bularnıñ (2) zıkrı öz maħallide kélür. **Abulek Hān**: Ata ve aqasıdın soñra¹⁴⁹³ on altı yıl pād-şāhlıq (3) qıldı. Beğāyet ħalīm ve kem-āzār kişi durur¹⁴⁹⁴ érdi. Bu cihetdin Özbek arasında manşübeler (4) peydā bolup¹⁴⁹⁵ herc ü merc vākı' boldı. Anıñ bir oğlı bar durur¹⁴⁹⁶ érdi. Ĥasan-qulı atlığ. Çün (5) ecel yétkeç inisin velī'ahd qılıp Téñri ĥükmin bütkerdi. **Ferd**:

Kişi néççe kim salţanatğa (6) yéter

Çü yetti ecel salţanat terk éter

Amenek Hān ibn Yādgār Hān¹⁴⁹⁷: Aqasıdın soñ (7) dād-ı 'adlığa meşğül boldı. Şībānī Hān kim Māverāü'n-nehr'ni alıp érdi. Amenek Hān devride (8) anıñ éli Māverāü'n-nehrğa köçüp Sīr kenārıda Yādgār Hān'nıñ tevābi'din başqa él (9) qalmadı. Hān ĥatır-cemlik bile salţanat sürüp olturdi. Ve 'āqıbet cānın cān-ı (10) āferīngā tapşurup altı oğul yād-gār qoydı. Şufyān, Buçuğa, Avaneş, Qal, Aqatay, (11) Ağanay. [B105] **İlbars Hān ibn Bürge Sultān**: Muvahħid ve mütedeyyin pād-şāh durur¹⁴⁹⁸ érdi. (12) Amenek Hān'dın soñ ĥānlıq serīri anıñ vücūdı bile ziynet taptı.¹⁴⁹⁹ Ve sene toquz yüz (13) on birde Ĥārezm'ni musahħar qılıp Ĥārmşāhlıq

¹⁴⁹¹ B ve T: soñ

¹⁴⁹² T: "İnşa'allah bularnıñ..."

¹⁴⁹³ B ve T: soñ

¹⁴⁹⁴ B ve T : kişi érdi

¹⁴⁹⁵ B: qozgalıp

¹⁴⁹⁶ B ve T: yok

¹⁴⁹⁷ B: Amenek Hān ibn Yādgār

¹⁴⁹⁸ B ve T: yok

¹⁴⁹⁹ T: taptı.

tācin farkığa koydı. Bu¹⁵⁰⁰ icmāl tafşılı (14) ol durur¹⁵⁰¹ kim Ürgenç Sulţān Hüseyn Mīrzā'dın soñ Şībānī Hān'ğa ta'alluq tapıp érdi. (15) Kızılbaş vālisi Şāh İsmā'il Şībānī Hān bile Merv'de uruşup şehīd kıldı. (16) Bu vākı'a-i hāiledin soñra¹⁵⁰² Şāh İsmā'il H'ārezm'ğa üç dārūğa yiberdi. Biri Hīvaq bile (17) Hazārāsb'ğa biri Ürgenç biri Vezīr'ge, Vezīr kélgen dārūğa Vezīr ehli ve mevālīsin ündep [İ46a] (1) zer ve hil'at bérdi. Ol öçürde kâdıısı¹⁵⁰³ Kāzī 'Ömer atlıg 'ākil ve dānişmend kişi durur¹⁵⁰⁴ érdi. (2) Dārūğanı barıp körmedi. Tilegende¹⁵⁰⁵ hem bīmārlıg¹⁵⁰⁶ bahānesi bile barmadı. Bir kéçe Vezīr'niñ¹⁵⁰⁷ (3) ekābirin pinhānī tiletip dédi kim: Mübārek bolsun yañıdın ve yañı pād-şāh ve yañı hil'atıñız. (4) Ol cema'at Şāh İsmā'il'niñ mübtedi' bolup Şi'a mezhebıga revāc bérgeñin eşitmemiş (5) érdiler. Ta'accüb yüzidin dédiler kim vechi¹⁵⁰⁸ yañıdın démekniñ né durur.¹⁵⁰⁹ Ve kâzī ol (6) mezhebniñ hādiş bolğanın ve anıñ bātıllıgıñ¹⁵¹⁰ takrīr kılıp dédi kim: Hālā munda kélgen (7) hākimlerniñ kişisi az durur.¹⁵¹¹ Vehmdin mezhebin zāhir kılmay dururlar.¹⁵¹² İhtiyārıñızni (8) algāndın soñra¹⁵¹³ sizlerge sebb-i şāhābe¹⁵¹⁴ rızvān-Allahü 'aleyhimni teklīf kılıp kāfir bolğanı (9) koyup kabūl kıлмаğanı¹⁵¹⁵ öltürgüsi

¹⁵⁰⁰ T: ve.

¹⁵⁰¹ B ve T: yok

¹⁵⁰² T: soñ

¹⁵⁰³ B: ol öçürde Vezīr kâdıısı

¹⁵⁰⁴ B ve T: yok

¹⁵⁰⁵ B: tiletgende

¹⁵⁰⁶ B: bīmārlıq

¹⁵⁰⁷ B: Vezīr

¹⁵⁰⁸ T: dékeknıñ'den sonra.

¹⁵⁰⁹ B: nédur. T: vechi né durur.

¹⁵¹⁰ B ve T: bātıllıqın

¹⁵¹¹ B: azdur

¹⁵¹² B: kılmaydurlar

¹⁵¹³ T: soñ

¹⁵¹⁴ İ şecābe. İ'de yanlış yazılmış olmalı

¹⁵¹⁵ B ve T: étmegenni

durur.¹⁵¹⁶ (T24b) Batrak ğamıñızñı yemeseniz İslām'dın (10) ayrulur sizler¹⁵¹⁷.

Meşnevî:

Éşitkeç bu sözlerni ehl-i vezîr
Dédiler çekip dîn ğamıda (11) nefîr

[B106] Geh dîn üzre bolsun fedâ cânımız
Ölüm yahşısı yoķ bolmay ĩmānımız

Revāfıẓ vücūdını (12)ķılmay tamām
Ferāĝ istemek bizge bolsun ħarām

El-ķışşa tereddüder ķılıp ikki¹⁵¹⁸ yıl ğaça (13) iş başķara almadılar. Āħıru'l-emr sulţānu'l- 'ārifîn ķuţbü's-sālikîn zübdetü'l-evliyā Seyyid Aħmed (14) Seyyid Ata 'aleyü'r-raħmenin neslidin Seyyid Ĥüsāmeddîn Ķattal'ñı pād-şāh köterip revāfızñı aradın (15) çıkarurĝa ittifāk ķıldılar érse ol imtinā' ķılıp ĩlbars Ĥān'ñıñ (16) evşāf-ı ħamīde ve aħlak-ı pesendīdesin ma' aşla beyān étti érse¹⁵¹⁹ Vezîr ħalkı aña ğaibāne bi'at (17) ķılıp ķişi yiberdiler kim '**Arıza-ı dāşt**:

Eyā şehir-yār-ı felek cay-gāh
Müsülmānlar [İ46b] (1) üstige¹⁵²⁰ zıllu'l-lāh

Cemāliñni körmey saña bendemiz
Cenābıñĝa yetmey (2) ser-efgendemiz

¹⁵¹⁶ B: öltürgüsidur

¹⁵¹⁷ T: siz.

¹⁵¹⁸ B ve T: iki

¹⁵¹⁹ B''de ... érse anıñ pādşāhlıķıĝa delālet ķıldı. Vezîr Ĥalkı...

¹⁵²⁰ B: üstide, T: üstiĝa

Érür sénsiz¹⁵²¹ Ürgenç cansız beden

Libāsı re‘āyāsınıñdur kefen

(3) Bu yan sür semend eyleben iltifāt

Uluğ cismlerğa kényürgil hayāt

Eger kélmesen (4) haşır tapğaç kıyām

Bizniñ kul seniñ dāmeniñ ve-s-selām

[B107] İlbars Hān atlanıp (5) bargān élçilerni sür‘at bile¹⁵²² ilgeri yiberdi. Ve özi mev‘id vaqıtıda va‘de-gāhğa (6) kélip tevaqquf kıldı. Ve Vezīr ekābiri havāşş u ‘avām bile dervāzelerğa kişi ta‘yīn (7) kılıp Kıızılbaş ‘aleyhimü’l-la‘neni kıatl-i ‘āmm kılıp ér tañ bile¹⁵²³ hānnı keltürüp tahtda (8) olturguzdılar. Ve bu vākı‘a sene toqkuz¹⁵²⁴ yüz on birde koy yılı durur¹⁵²⁵ érdi. (9) Ol çağda Vezīr müzāfātıdın Yañı-Şehr bile Tersek buzulmay kıalıpdur¹⁵²⁶ érdi. (10) Alarnı inisi Balbars Sulţān bile bir nökeriğa bérdi. Amā Balbars, Belikeç (11) Sulţān’ğa meşhūr érdi. Ol cihetdin kim ol meflūc érdi. (12) Ya’nī ayaqları küt ve hareketsiz beğāyet dilāver bahādur¹⁵²⁷ yigit érdi. Araba minip üç (13)¹⁵²⁸ tört tosun atğa südretip ayravul bile yörüp çapavul¹⁵²⁹ (14) kıılır érdi. Ve İlbars Hān üç aydın soñ Ürgenç’ni alıp küffārnı maqhūr (15) ve

¹⁵²¹ B: sensiz

¹⁵²² T: sür‘at-i tamam bile

¹⁵²³ B: birle

¹⁵²⁴ B ve T: toqkuz

¹⁵²⁵ B ve T: yok

¹⁵²⁶ B ve T: kıalıpdur érdi.

¹⁵²⁷ B: dil-āver ve bahādur

¹⁵²⁸ İ’de karalanmış bir sözcük var

¹⁵²⁹ İ’de p’nin dişi var ancak noktaları konmamış

menküb kıldı. Andın soñ Abulek H̄n oğlanların¹⁵³⁰ ƙalƙan Özbek bile (16) keltürdi. Ve H̄ivaƙ bile Hazārāsb Kızılbaşın aradın köterdi. (17) Ve barça H̄ārezm memāliki alarğa şāfī bolup H̄orāsān'ğa ğazāt üçün atlandı. Ve türktāz ƙılıp [I47a] (1) köp ğanā'im alıp keldi. Ol çağda¹⁵³¹ Şāh İsmā'il fevt boldı Andın soñ yana¹⁵³² (2) H̄orāsān'ğa leşker¹⁵³³ yiberdi. Ve H̄orāsān tağının şimālī ser-ħaddların (3) Mehne'din Durun ğaça taşarrufığa keyürdi. Andın soñra¹⁵³⁴ Balkan bile Manƙışlak'ğa (4) kim Türkmeniye ƙavāyifiniñ menzīl ve me'meni durur¹⁵³⁵ erdi. Leşker yiberip mücadele (5) ve muħārebedin soñra¹⁵³⁶ müsahħar boldı. Ve her memleketni bir şeh-zāde¹⁵³⁷ ve her diyārni bir emīrğa (6) tefvīz kıldı. Bir néççe¹⁵³⁸ fırsat-ı ferāğāt bile salṭanat sürüp ğayāt vedī'atın (7) ƙābizü'l-ervāhğa tapşurdi.

nazm:

[B108] Çü H̄ārezm'ni aldı İlbars H̄n

(8) Kızılbaşnı kıldı bīhānümān

Felek 'āƙıbet eyleben kīn aña

Ecel (9) ƙoymadı cān-ı şīrīn aña

Sulṭān H̄aci H̄n ibn Belikeç Sulṭān: (10) Yanı-Şehr'din kelim (T25a) aña ini¹⁵³⁹ ittifākı bile Vezīr'de salṭanat tahtığa oturup durur.¹⁵⁴⁰ (11) Ammā¹⁵⁴¹ atı h̄n

¹⁵³⁰ B ve T: Abulek H̄n ve Amanek H̄n oğlanların

¹⁵³¹ B: çağda

¹⁵³² B: yine

¹⁵³³ B ve T: çerig

¹⁵³⁴ B ve T: soñ

¹⁵³⁵ B ve T: yok

¹⁵³⁶ B: soñ

¹⁵³⁷ B: şeh-zādeğa

¹⁵³⁸ B ve T: néççe

¹⁵³⁹ T: aña ve ini

érdi. Mülk ihtiyârı İlbars Hân'nın uluğ oğlu Sulţān (12) Ğāzī Sulţān'nın qolıda durur¹⁵⁴² érdi. Ve Sulţān Hācı Hân bir yıl pād-şāhlıǵda¹⁵⁴³ (13) oturup vefāt tapdı¹⁵⁴⁴. **Hāsan-Ķulı Hân ibn Abulek Hân**: Yādgār Hân evlādı (14) nın uluǵı ol durur¹⁵⁴⁵ érdi. Anı hân köterip Ürgenç'ni aña pāy-ı taht étip¹⁵⁴⁶ (15) bérđiler. Ve az fırşatdın soñra¹⁵⁴⁷ barça şeh-zādeler aña huşūmet peydā kılıp (16) Ürgenç üstige¹⁵⁴⁸ kélip uruştılar. Ol uruşda Amenek Hân'nın (17) kiçik oǵlı Aǵanay Sulţān'nı Ürgenç piyādesi urup óltürdiler. Bu cihetdin **[İ47b]** (1) töreler müşeddid ve ğāzab-nāk bolup künde maşāff étip¹⁵⁴⁹ ikki¹⁵⁵⁰ ay ğaça qabadılar. Qal'a içide qaht (2) peydā boldı. Ve fuqarā buzulup çıqa başladı. Yana ikki¹⁵⁵¹ ay muhāsara kılıp Ürgenç'ni aldılar. Ve Hāsan-Ķulı (3) Hân'nı uluğ oǵlı Bilāl bile óltürüp qalǵan oǵlanların anası bile Buhārā'ǵa köçürdiler. (4) **Sufyān Hân ibn Amenek Hân**: Birāder-zādesidin soñra¹⁵⁵² Ürgenç'de şeh-zādeler sa'yı bile pād-şāhlıq (5) mesnedide olturdı. Ve ol himmet ve ğayretde emşāl ve aqrānıdın mümtāz ve ser-efrāz¹⁵⁵³ érdi. (6) Türkmeniye qabāili kim¹⁵⁵⁴ İlbars Hân'dın beri ra'ıyyet bolup [B109] érdiler. Sufyān Hân'nın zamānıda (7) Balqan ve Manqışlaq Terākimesi kim Érsarı ve Hōrāsān Salurı érdiler¹⁵⁵⁵ ve Teke¹⁵⁵⁶ Sarıq ve Yomut (8) érdiler. Ser-keşlik āǵāz kılıp hānnın berāt-

¹⁵⁴⁰ B ve T: olturdı

¹⁵⁴¹ T: ama.

¹⁵⁴² B: yok

¹⁵⁴³ B: pādşāhlıqda

¹⁵⁴⁴ T: tapdı

¹⁵⁴⁵ B ve T: yok

¹⁵⁴⁶ B ve T: kılıp

¹⁵⁴⁷ B ve T: soñ

¹⁵⁴⁸ B ve T: üstige

¹⁵⁴⁹ B ve T: kılıp

¹⁵⁵⁰ B ve T: iki

¹⁵⁵¹ B ve T: iki

¹⁵⁵² B: soñ

¹⁵⁵³ B ve T: "Ve ol himmet ve ğayretde aqrānıdın mümtāz érdi."

¹⁵⁵⁴ B: yok

¹⁵⁵⁵ B: yok

dārlarından kırk kişini öltürüp (9) zekāt bérmediler. Bu cihetdin hān şeh-zādelerga¹⁵⁵⁷ kişi yiberip leşker-i bīkerān bile (10) Terākimeniñ¹⁵⁵⁸ kaşdıga hareket kıldı. Ve taht u tāt kılıp köp kişini ‘ıyāl ve evlādı (11) bile katl ve esīr kıldı. Ve kutulğanları kaçıp Çulağ kırığa kim bérk ammā susız yer durur¹⁵⁵⁹ kabaldılar. (12) Ve hān hem alar kiynidin barıp ol yerni kapap tüşti. Terākime susızlıqđın (13) bütenj kélip Aqatay Sultān dergāhıga yıkıldı. Ve sultān aqasıdın (14) alar günāhın tilep her kişiniñ diyetiga¹⁵⁶⁰ miñ koydın kırk miñ koy muqarrer kılıp (15) mu‘āvedet éttiler. Vāziñ¹⁵⁶¹ ve¹⁵⁶² ma‘lūm bolsun kim İsfandiyār Hān zamānı gaça yılda kırk miñ koy (16) bérür érdiler.¹⁵⁶³ Ve başqa Türkmenlerdin hem¹⁵⁶⁴ berāt koyı aldılar. Andağ kim içki Salur’dın (17) on yeti miñ altı yüz koy ve Hasan-éli kim İgdir ve Çavdur durur.¹⁵⁶⁵ Alardın on bir miñ **[İ48a]** (1) altı yüz koy¹⁵⁶⁶ ve Arabacı’dın dört miñ dört yüz koy¹⁵⁶⁷ ve Köklen’din on üç miñ ikki¹⁵⁶⁸ yüz (2) Adaqlı’dın¹⁵⁶⁹ on üç miñ ikki¹⁵⁷⁰ yüz koy aldılar. Hızır-éli ve ‘Ali-éli ve Téveçi kim dihqān érdiler. (3) Alardın galle aldılar.

beyt:

Alar kim yamanlıg édi pīşesi

Fesād ve ‘inād érđi endīşesi

¹⁵⁵⁶ B: Teke ve...

¹⁵⁵⁷ B: şeh-zādelerge

¹⁵⁵⁸ B ve T: Terākime

¹⁵⁵⁹ B: yok

¹⁵⁶⁰ İ’de diyyetiğa

¹⁵⁶¹ B ve T: yok

¹⁵⁶² B ve T: yok

¹⁵⁶³ B: érđi

¹⁵⁶⁴ B: yok

¹⁵⁶⁵ B: Çavdur’dur

¹⁵⁶⁶ B: yok.

¹⁵⁶⁷ B: yok.

¹⁵⁶⁸ B ve T: yok

¹⁵⁶⁹ B: Adaqlıdın hem...

¹⁵⁷⁰ B ve T: iki

(4) K r  hir m k f tını  ektiler

Ra‘iyyetliđ¹⁵⁷¹  fatını  ekdiler

[B110] Őufy n H n sene tokkuz¹⁵⁷² y z yigirme sekkizde¹⁵⁷³ (5) fevt boldı. M ddet-i salţanatı altı yıl  rdi. Andın b ş oğul  aldı. Y suf ve Y nus, ‘Al  ve AđiŐi (6) ve Pehlev n K lı. **Bu ağa H n ibn Amenek H n**¹⁵⁷⁴: Anı  rgen ’đa¹⁵⁷⁵ k lt r p h n k terdiler (7) Anığ ‘aŐırıda H   rezm  zbek’i K  end ve  sfer yin đa a  apıp đ ret kılur  rdi. Bu sebebdin (8)  r n p d-Ő hı T hmasb Ő h ‘ ciz kelip Şulh   n  l i bile b nih yet p Ő-keş ve tans k t (9) yiberip iltim s kıldı kim ferzendli ke (T25b)  ab l kılđaylar. T  kim Şulh istih amı (10) d Őmenlerimđa ma‘l m bolup  ingiz evl diğa k rekenli  ya‘n  kiyevlik bile nisbet (11) tapma  bile m ftehir bolđay-men. D p dururlar¹⁵⁷⁶ kim yibergen p ŐkeŐleri ecn s-ı a miŐe (12) din başka tok uz¹⁵⁷⁷ ‘Arab  at, tokuz altun hışt, tokuz k m Ő hışt ve K  end vil yeti  rdi. (13) K  end’ni AđiŐi Sult n’đa b rdiler. H n a ası Őufy n H n’nığ ‘Aişe B ği (14) d gen kızığın p d-Ő h ne esb b bile uzatdı.¹⁵⁷⁸ Ve t riğ tokuz y z ottuz ikkide¹⁵⁷⁹ ha  ra metiğa (15) ‘az met¹⁵⁸⁰ kıldı. T rt yıl p d-Ő hli  s rdi. Anığ    ferzendi bar durur¹⁵⁸¹  rdi. (16) D st Sult n,  Ç Sult n, N rum Sult n, **Avaneş H n ibn Amenek H n**:   n m lk (17) igesi ol boldı. Bu ağa H n’nığ evl dın K tđa namzed kıldı.

¹⁵⁷¹ B: ra‘iyyetli 

¹⁵⁷² B ve T: tokuz

¹⁵⁷³ B ve T: sekizde

¹⁵⁷⁴ B: H n yok. ‘‘Pehlev n K lı Bu ağa H n ibn-i Amenek’’ bi iminde.

¹⁵⁷⁵ B ve T:  rgen ’ge

¹⁵⁷⁶ B ve T: d rler.

¹⁵⁷⁷ B ve T: tokuz

¹⁵⁷⁸ B: uzattı

¹⁵⁷⁹ B ve T: otuz ikide.

¹⁵⁸⁰ B: kitti.T: kitdi

¹⁵⁸¹ B ve T: yok.

Anıñ eyyāmında [i48b] (1) Muḥammed Şālih Bitikçi ibn H̄ āce Muzaffer Bitikçi kim Astarābād'da érdi. Şāh Ṭahmasb'ğa muḥālefet kılıp (2) ba'zı qaşabāt-ı Astarābād'ğa mutaşarrıf bolup tuḥaf-ı firavān bile H̄vārezm'ğa élçi yiberip (3) istimdād kıldı. Avaneş Hān Sultān Ġāzī Sultān'nıñ keneşi (4) bile 'Ömer Ġāzī [B111] Sultān Veled-i Sultān Ġāzī Sultān'nı sipāh-ı vāfir bile irsāl kıldı. (5) 'Ömer Ġāzī Sultān Astarābād'nı Sadre'd-dīn Hān Ustaclu Qulı'dın alıp Muḥammed Şālih Bitikçi'ğa tapşurup (6) ġanāyim-i bisyār bile mūrāca'at kıldı. Ve ḥānnıñ üç ferzendi bar durur¹⁵⁸² érdi: Dīn Muḥammed (7) Sultān, Maḥmud Sultān, 'Ali Sultān. Ve Dīn Muḥammed Sultān kim Astarābād çapmağğa barurda Muḥammed Ġāzī (8) Sultān ibn İlbars Hān kim Nesay ve Abivard ve Durun ḥākimi durur¹⁵⁸³ érdi. Anıñ berāt- (9) dārlarığğa kim Ḥorāsān Türkmen'idin berāt kıoyı alıp kélür érdi. Yoluqup taḥkimāt bile bir sarığ (10) éçküsin alıp durur¹⁵⁸⁴ érdi. Muḥammed Ġāzī Sultān anı Abivardda¹⁵⁸⁵ efrādı bile tutturup¹⁵⁸⁶ (11) ta'zīb kıldı. Ve bir mu'temed nökeriğğa tapşurup atası aldığğa muḥayyed yiberdi kim oğlığğa tenbīh bérşün. (12) Ve sultān yolda ḥalāş bolup ol nökeriñi öltürüp Ürgenç kéldi. Ve nihānī ögey anası (13) tilidin kim Muḥammed Ġāzī Sultān'nıñ siñilisi durur¹⁵⁸⁷ érdi. Bitip yiberdi kim (14) men ölgü dék marīz durur-¹⁵⁸⁸ men. Dīdār-ı kıyāmetğğa qalmasun ve Muḥammed Ġāzī Sultān bu muvaḥḥiş (15) ḥaber istimā'ıdın bīṭāqat bolup az kişi bile atlandı Çün Ürgenç'ğğa¹⁵⁸⁹ kéldi. İttifāqa, (16) ḥān ol kün şikārğğa çıkıp orduda kişi yok érdi. Bīḥaber ḥaremḥāneğğa kirip (17) siñlisin sālīm taptı.¹⁵⁹⁰ Ve¹⁵⁹¹ bildi kim ne ḥādişe

¹⁵⁸² B ves T: yok.

¹⁵⁸³ B ve T: yok.

¹⁵⁸⁴ B ve T: yok.

¹⁵⁸⁵ B: Qayturdda.

¹⁵⁸⁶ İ ve T: tutdurup. İ: توتوروب

¹⁵⁸⁷ B ve T: yok.

¹⁵⁸⁸ B: yok.

¹⁵⁸⁹ T: Ürgenç'ge

¹⁵⁹⁰ B: tapıp.T: taptı.

¹⁵⁹¹ B: yok.

bar¹⁵⁹² durur. Ol hāletde Dīn Muḥammed Sulṭān [İ49a] (1) nökerleri bile yetişüp anı
şehādet¹⁵⁹³ derecesiġa¹⁵⁹⁴ yetkürdi. Bu haber-i vaḥşet-eşerdin Vezīr'de Sulṭān (2)
Ġāzī Sulṭān 'Alī Sulṭān ibn Şüfyān Hān kim öz dāmādı durur¹⁵⁹⁵ érdi. Tīġ-i bīdirīġ
bile (3) anıġ rişte-i ḥayātın münkaṭı' kıldı. **Beýt:**

Gül-i fitne kim rengi şuriş érür. (4)

Aṇa ḳan tókülmek nümāyiş bérür

[B112] Bu cihetdin Avāneş Hān Vezīr'ġa sipāh tartıp Sulṭān (5) Ġāzī
Sulṭān'nı İlbars Hān'nıġ evlādıdın on altı kişi bile öltürdiler. Ve Sulṭān Ġāzī (6)
Sulṭān'nıġ 'Ömer Ġāzī ve Şīr Ġāzī (T26a) atlıġ ikki¹⁵⁹⁶ kiçik oġlını Aḳatay Hān'nıġ
sa'yı bile (7) Buḥārā'ġa uzatdılar. Bu ḥādişe vuḳu'ıdın soṇra¹⁵⁹⁷ Balbars Sulṭān'nıġ
oġlanları hem Yeṇi-şehr'ni (8) taşlap Buḥāra'ġa bardı. Ve 'Ömer Ġāzī Sulṭān kim
'ālī-himmet yigit durur¹⁵⁹⁸ érdi. Ve Hāherzāde-i Baraḳ Hān (9) ḥākim-i Taşkend
durur¹⁵⁹⁹ érdi. Baraḳ¹⁶⁰⁰ Hān'dın istimdād kılıp 'Ubeydu'l-lah Hān hizmetiġa (10)
kélip ḥānnı Hārezm fethiġa taḥrīş ve terġīb kıldı. Bināen'aleyh 'Ubeydu'l-lah Hān
cünūd-ı nāma'dūd yıġnap (11) Avaneş Hān ḳaşdıġa ḥareket kıldı. Çün Avaneş
Hān'nıġ Maverāü'n-nehr sipāhiġa (12) tāb-ı mukāvemeti yoḳ durur¹⁶⁰¹ érdi. Ekşer
aḳa ve inileri bile Ürgenç'ni başlap¹⁶⁰² firār-ı ihtiyār kıldı (13) Vezīr'nıġ şimāl

¹⁵⁹² B: dur.

¹⁵⁹³ B: şehādetġa.

¹⁵⁹⁴ B: yok.

¹⁵⁹⁵ B: yok.

¹⁵⁹⁶ B ve T: iki

¹⁵⁹⁷ B ve T: soṇ.

¹⁵⁹⁸ B ve T: yok

¹⁵⁹⁹ B ve T: yok.

¹⁶⁰⁰ İ'de: Baraḳ biçiminde harekelenmiş.

¹⁶⁰¹ B ve T: yok.

¹⁶⁰² B: taşlap.

cānibide Bayat¹⁶⁰³ dégen kırdā Buhārā çerigi izidin yétip destgīr kıldılar. (14) ‘Ubeydu’l-lah Hān Avaneş Hān’ını ‘Ömer Ğāzī Sultān’ğa bérıp katlı kıldırdı. Kāl (15) Hān ve Aqatay Hān’ını tirig saqladı ve H̄ārezm’ni oĝlı ‘Abdü’l-azīz Hān’ğa bérıp barça (16) Özbek’ni kōçürüp mu‘āvedet kıldı. Bu vakı‘ā sene tokkuz¹⁶⁰⁴ yüz kırık altıda érđi ve Hasan Hān (17) Rūmlu¹⁶⁰⁵ Ta’rīh-i ‘Ālem-ārā-yı ‘Abbāsī’de tokkuz yüz kırık bēşde dép durur¹⁶⁰⁶ Mahmūd Sultān, ‘Alī Sultān, [İ49b] (1) Yūsuf Sultān, Yūnus Sultān, Hācim Hān kim [B113] kıtulup Durun’da Dīn (2) Muḥammed Hān’ğa kōşulup érđiler. Dīn Muḥammed Hān alarnı¹⁶⁰⁷ ittifākları¹⁶⁰⁸ bile Kurduş (3) kélip Hızır-élidin miñ atlıĝ kişi alıp mecmū‘ üç miñ kişi bolup H̄īvaq (4) dārū’s-salṭanasıĝa¹⁶⁰⁹ dāhıl bolup dururlar.¹⁶¹⁰ Bu cihetdin ‘Abdü’l-azīz Hān (5) kaçıp Buḥāra’ĝa¹⁶¹¹ bardı. ‘Abdullāh Hān¹⁶¹² kırık miñ leşker¹⁶¹³ bile Dīn Muḥammed Hān kaçdıĝa (6) téprendi. Özi Téve-Boyun’da tevaqquf kılıp Pīrim Oĝlan ve Hāfız Kōngrat’nı ekşer ümerā (7) ve leşkeri bile Ürgenç’ge¹⁶¹⁴ yiberdi. Alar Hazārāsb kélgende Dīn Muḥammed Hān H̄īvaq’dın (8) atlanıp kéçe Kerdenh̄āst’ĝa tüşüp olturdı. Buhārā çerigi kim kéçe kōçüp kélür érđiler. Seherde (9) alarĝa uçrap muḳātele ve muḥārebe kılıp Pīrim Oĝlan ve Laṭīf Mirek ve Şeyḫ Nazar Biy ve Tācī Bahādur Tovaçı- (10) başı ve Kāraça Bahādır Vekīl ve Hāfız Kōngrat’nı ekşer ümerā bile kıydgā çekip anıĝ dék ağır (11) leşkerni ma‘lūb ve müsta’sel kıldı. Dervīş Biy ve Kepek Sultān meşakḳat-i tamām bile kaçıp (12) kutuldılar. **meşnevī:**

¹⁶⁰³ İ: Yabat.

¹⁶⁰⁴ B ve T: tokuz

¹⁶⁰⁵ B: Rumlu [ve] ta’rīh-i ‘ālem-ārā

¹⁶⁰⁶ B: dur.

¹⁶⁰⁷ B: alar.

¹⁶⁰⁸ B ve T: ittifākı.

¹⁶⁰⁹ B ve T: H̄īvaq’ĝa

¹⁶¹⁰ İ ve T: H̄īvaq’ĝa kırdiler.

¹⁶¹¹ B: Buḥāra.

¹⁶¹² B: ‘Ubeydullah Hān

¹⁶¹³ B ve T: çerig.

¹⁶¹⁴ B ce T: Ürgenç[ge]

Kişi kim tapsa te'yīd-i ilāhī

Cihān ḥaylidur allıda tebāhī

Sipāh çekse (13) aḡa İskender ü Key

Hezīmetler tapar andın pey-ā-pey

Muḳābil bolsa ḳayser birle faḡfūr

Ḳaçar andın bolup maḡlūb [u] (14) maḳhūr

Ḥaḳ Nazār Sırtlan'nıñ inisi Kün-Toḡar Bahādur ol kéçe altmış kişini sançıp yıḳtı¹⁶¹⁵ (15) ve¹⁶¹⁶ tañ atḡandın soñradın¹⁶¹⁷ Muḥammed Sulṭān esīr bolḡan ümerānı ḥuzūrıḡa kéltürdi. Min (16) e't-tāyif Dīn Muḥammed Sulṭān, Ḥāfız Ḳongrat'ḡa bakıp dédi kim ey ḥāfız hemīşe 'Ubeydu'l-lah Ḥān allıda (17) aytur érmiş-sén kim Ürgenç ehli Müsülmān érmes, [B114] kāfir durur.¹⁶¹⁸ Ḳaysı delīl bile bizni küfrḡa¹⁶¹⁹ nisbet¹⁶²⁰ [İ50a] (1) ḳılur-sén.¹⁶²¹ Anda Ḥāfız Ḳongrat yükünüp dédi kim: Uşbu zamān kāfirlik bile Müsülmānlık¹⁶²² (2) ma'lūm bolur. Dīn Muḥammed Sulṭān bu zerafet cihetidin alarnıñ günāhın 'afv ḳıldı ve anıñ (3) (T26b) bu sözi Özbek'niñ¹⁶²³ arasında meşel bolup durur.¹⁶²⁴ Ve alar Ḳal Ḥān ve Aḳatay Sulṭān (4)

¹⁶¹⁵ B: yıḳdı.

¹⁶¹⁶ B: yok.

¹⁶¹⁷ B: soñ.T: soñdın

¹⁶¹⁸ B: dur.

¹⁶¹⁹ B ve T: küfürge.

¹⁶²⁰ T: nisbet sözcüğünün başında 'p' var.

¹⁶²¹ B: sen. T: bérür sén.

¹⁶²² B: Müsülmānlıḡ.

¹⁶²³ T ve B: Özbek. -niñ yok.

¹⁶²⁴ B ve T: boldı.

başlıg¹⁶²⁵ Māverāü'n-nehr bargan élni bir ignesin qoymay. Yiberürge mütekeffil bolup eymanı ĩmān bile (5) mü'ekked kıldılar. Ve Hācim Sultān ümerānı alıp barıp 'Ubeydu'l-lah Hān'nı Buhārā'da kördi. (6) Hān dağı aña 'izzet-i tamām ve ĥürmet-i mā-lā-kelem¹⁶²⁶ bile 'ammın ve atasın¹⁶²⁷ mecmū' éli bile bérdi. **meşnevî:**

(7) Çü Hācim Hān şeh-i ferruh şemāil

Buhārā kişveriğa boldı nāzil

'Ubeydu'l-lah Hān şāh-ı Buhārā

(8) Bolup anıñ yüziğa¹⁶²⁸ meclis ārā

Zer andağ mağdemiğa kıldı ĩşār

Ki andın meclīs ehli boldı (9) zervār

Yana her kimse kim keltürmiş érđi

Öziniñ kişveriğa sürmiş érđi

(10) Barın i'zāz ile kıldı suyurğal

Me'a'l-evlād ve'l-egnām ve'l-māl

[B115] Barçası cem'iyet-i bisyār ve devlet-i (11) bīşumār bile öz menāzilığa nüzül kılıp Qal Hān'nı pād-şāh köterdiler. **Qal Hān ibn Amenek Hān.** (12) Anıñ zamānıda bilād-ı H̄arezm ābādān ve éli devleti firāvān ve barça ni'met begāyet erzān boldı. (13) Ve eyyām-ı salṭanatıda H̄orāsān cānibi rukūb kılıp Derrigez'ni

¹⁶²⁵ B: başlık.

¹⁶²⁶ T: mā-kelem

¹⁶²⁷ B ve T: 'amm ve atasın

¹⁶²⁸ T: yüziğe

musahhar kıldı. Ve Etek'de Derrigez derbendiniñ allıda (14) bir al'a binā kıldurdı. Ve öz atıa mensüb kıldı kim hālā anı ba'zı al-Hān-al'ası ve ba'zı ahlan (15) dērler. Ve anıñ iki ferzendi bar durur¹⁶²⁹ ērdi. Şeyh Muhammed ve Őāh Nazar atlı

ıt'a:

al bolup (16) 'arsa-i 'ālemde Őāh
Mülkni 'adlı ılıp ērdi behişt
Taptı¹⁶³⁰ ecel hāneside mātlı
ün aa ferzīn-i (17) kazā bērdi kişt

Müddet-i salanātı touz yıl durur¹⁶³¹ ērdi. Aatay Hān ibn Amenek Hān [150b] (1) Vezīr darū's-saltanasıda hilāfet tācı bile ser-efrāz bolup al Hān'nıñ ikki¹⁶³² olıa (2) Kāt'nı suyural kıldı ve dād-ı 'adlıa iştial körgüzdi.¹⁶³³ Ve anıñ devride kim (3) Süfyān Hān'nıñ olanları Yūnus Sulān ve Pehlevān-ulı Sulān Ürgen'niñ¹⁶³⁴ hākimi (4) ērdiler. Alardın nāpesendīde evār zuhūra kēlip bu cihetdin alarnı Buhārā'a ovdılar.¹⁶³⁵ (5) Ve al Hān'nıñ olanların daı alar kiynidin yiberdiler. **meřnevī:**

[B116] Ol ki arınařı¹⁶³⁶ (6) anıñ azdur
Gerdiş-i devrān¹⁶³⁷ aa nāsāzdur

¹⁶²⁹ Bve T: yok.

¹⁶³⁰ T: tapdı

¹⁶³¹ B ve T: yok.

¹⁶³² B ve T: iki

¹⁶³³ iştial körgüzdi: T: meşgöl boldı

¹⁶³⁴ B ve T: Ürgen.

¹⁶³⁵ İ'de avladılar..

¹⁶³⁶ B ve T: arınaşı.

¹⁶³⁷ B: eflāk.

Memleketidin kıılıp iħrāc anı

(7) Gurbet ara  tg s  muht c anı

Ve Aķatay H n Y nus H n  rgenç'ni alġanda anıı bile (8) uruşup destġir boldı ve K sım Sulţ n'nıı emri bile Őeh det derecesige y tti.¹⁶³⁸ (9) Anıı na'sın Vez r'ge¹⁶³⁹ k lt r p defn kııldılar. P d-Ő hlıġınııı¹⁶⁴⁰ m ddeti sekkiz¹⁶⁴¹ yıl ve¹⁶⁴² y tti ay (10)  rdi. Ve ' mri yetmiş  ç yıl durur.¹⁶⁴³ Anıı altı oġlı bar durur¹⁶⁴⁴  rdi. H cim Sulţ n, (11) Maħmud Sulţ n, Fulad Sulţ n, Timur Sulţ n, Allah-ķulı Sulţ n, S leym n Sulţ n. **nazm:**

Aķatay (12) H n  u taħtnı aldı

M lķ ara Şerr   Ő r ķozġaldı

T zetey d di yurt işide yasa

(13) Bolmayın t z aġa yet Ődi ķaz 

Y nus H n ibn Sufy n H n: Beg yet Şuca' ve dil r durur¹⁶⁴⁵  rdi. (14) Ve Manķıt ġ kimi  sm 'il Biy d genġa¹⁶⁴⁶ k yev  rdi. K rk yigit bile¹⁶⁴⁷ Manķıt barur-

¹⁶³⁸ B: Őeh det taptı, T: Őeh det tapdı.

¹⁶³⁹ B: Vez rġa.

¹⁶⁴⁰ B: p dŐ hlıġınııı.

¹⁶⁴¹ B ve T: sekiz

¹⁶⁴² T: yok

¹⁶⁴³ B ve T:  rdi.

¹⁶⁴⁴ B ve T: yok.

¹⁶⁴⁵ B: yok.

¹⁶⁴⁶ B ve T: d genġe.

¹⁶⁴⁷ B: birle.

men d p (15) Buh r 'dın ıktı. Ve K t'nin Őim l c nibidin  t p T k'ke¹⁶⁴⁸ t Őti.
KuyayŐ ğur b meyli (16) kılğandın sonra¹⁶⁴⁹ **meşnev :**

Am  suyu kim bu bahr-ı ağdar

Bir kağred r allıda muğağkar

Ol sudın (17)  t p bolup Őin ver

(T27a) S hilğa çıkıp minip tek ver

 rğen sarı 'az met  tti

Vağt-ı seŐer [**İ51a**] (1) ol beldeğa yetti

[B117] K al'a d v r ğa yağa¹⁶⁵⁰ bile çıkıp içkeri kirdi ve Mahm d Sulğ n ibn
Avaneş (2) H n kim inisi 'Ali Sulğ n'nin c nib dın  rğen v l si durur¹⁶⁵¹  rdi. Anı
ordusıdın (3) tutup Vez r'ğa¹⁶⁵² Ağatay H n'nin¹⁶⁵³ kaşığa yiberdi. Ve salğanatğa¹⁶⁵⁴
olturdu. **beyt:**

(4) T leb içre her kim ki  l k olur

Yetip mağŐadığa Őar b-n k olur

¹⁶⁴⁸ B: T kğa.

¹⁶⁴⁹ B: soŐ.

¹⁶⁵⁰ B: yığaç.

¹⁶⁵¹ B ve T: yok.

¹⁶⁵² B ve T: Vez r'ge

¹⁶⁵³ B ve T: H n.

¹⁶⁵⁴ B: tahtiğa.

Mahmūd Sultān bargan (5) dın soñ Aqatay Hān ümerā tañrışı bile Urganç'ğa¹⁶⁵⁵ sipāh tarttı.¹⁶⁵⁶ Yūnus Hān qarşı çıkıp (6) Şeyh Necmü'd-dīn Kübrā 'aleyhi'r-raḥmenin mağrib cānibide muhārebe vāki' boldı. Urganç sipāhı gālib bolup (7) Vezīr çerigi şikest taptı.¹⁶⁵⁷ Hevā begāyet ısıg durur¹⁶⁵⁸ érdi. Aqatay Hān'nın atı (8) yaramay barur érdi. Yūnus Hān'nın oğlu Qāsım Sultān, hānnın kiynidin yetüşüp 'inānı (9) dın tutup alıp kıldı. Ve¹⁶⁵⁹ Urganç'nin¹⁶⁶⁰ kedhüdāsı kim Selmān Erbāb durur¹⁶⁶¹ érdi. Anın (10) öyiğa tüşürdi ve on beş künden soñ yaşurun kizge¹⁶⁶² çulğap öltürdi.¹⁶⁶³ Andaq (11) kim sābıqan mezkūr¹⁶⁶⁴ bolup¹⁶⁶⁵ durur¹⁶⁶⁶ érdi. Ol çağda Hācem Sultān bile Témür Sultān Horasan [B118] ve Bağ (12) ābād hükümetiğa meşgūl durur¹⁶⁶⁷ érdiler. Atası haberin eşitip qalın çerig bile Yūnus Hān (13) qaşdığa 'āzim boldılar. Vezīr'dağı şeh-zādeler her kim Mahmūd Sultān ve Fulād Sultān (14) ve Allah-Qulı Sultān durur¹⁶⁶⁸ érdiler. Atlandılar bu haber istimā'idın Yūnus Hān çerig yıgnap (15) arada muqātele vāki' boldı. 'Aqıbet Yūnus Hān'nın leşkeriğa¹⁶⁶⁹ ru'b u hirās müstevlī bolup inisi (16) Pehlevān-Qulı Sultān bile Buhārā'ğa qaçıp anda tura almay. Receb ayının on biride Qazvīn'de (17) Şāh Tahmasb mülāzemetiğa bardı. Bu vāki'a sene tokkuz yüz altmış törtde rebiü's-şānīde érdi. [İ51b] (1)

¹⁶⁵⁵ B ve T: Urganç'ge.

¹⁶⁵⁶ T: tartdı

¹⁶⁵⁷ T: tapdı

¹⁶⁵⁸ B ve T: yok.

¹⁶⁵⁹ T: yok

¹⁶⁶⁰ B ve T: Urganç.

¹⁶⁶¹ B ve T: yok.

¹⁶⁶² İ: kirge.

¹⁶⁶³ T: öltürütdi

¹⁶⁶⁴ B: zıkr.

¹⁶⁶⁵ B: tapıp.

¹⁶⁶⁶ B ve T: yok.

¹⁶⁶⁷ B ve T: yok.

¹⁶⁶⁸ B ve T: yok.

¹⁶⁶⁹ B: könglige. T: çerigige.

Müddet-i hānlığı¹⁶⁷⁰ beş ay durur¹⁶⁷¹ érdi. Qāsım Sultān'ını yoldın tutup kélürüp (2) öltürdiler. Ve¹⁶⁷² bu bābda dép dururlar.¹⁶⁷³ **rubā'ī**

Ger sākin éseñ ve ger cihānda sāir
Zulm eylemegil (3) élge nihān [ü] zāhir
Qāsım ki tóküp érdi Aqatay qanın
Hācim tutup anı tókdi¹⁶⁷⁴ (4) qanın āhir

Dōst Hān ibn Buçuga Hān: Barça şeh-zādelerniñ ittifākı bile (5) hān boldı. Evvel kişi kim Hīvaq darü's-saltanasıda tahtğa olturdı. Ol érdi (6) [B119] faqır-meşreb ve dervīş-nihād pād-şāh durur¹⁶⁷⁵ érdi. İnisi İş Sultān bahādur ve mecnūn- (7) veş kişi durur¹⁶⁷⁶ érdi. Aqasınıñ devletiğa qanā'at kılmay. Ürgenç talebiğa (8) atlanıp Qum-qal'a nevāhīside Hācim Sultān bile maşaff kılıp Çün hīç iş (9) başqara almadı. Ahirü'l-emr¹⁶⁷⁷ şulh bile mu'āvedet kıldı ve¹⁶⁷⁸ ol uruşda Uyğur ve Nayman' (10) dın başqa Özbek'ni öltürmes durur¹⁶⁷⁹ érdi: Yene bir néçe fırsatdın soñra¹⁶⁸⁰ Hīvaq (11) ve Hazārāsb ve Kāt leşkerin¹⁶⁸¹ yığnap Ürgenç'niñ¹⁶⁸² qaşdığa yörüş kıldılar.¹⁶⁸³ Ve Hācim Sultān (12) inileri bile müdāfa'āğa çıkıp Tok-Qal'ası bile Ürgenç arasında

¹⁶⁷⁰ T: Müddet-i hānlığı..., B: Āmadan-ı H̄arezmiyye tārih tapırdurlar müddet-i hānlığı...

¹⁶⁷¹ B: yok.

¹⁶⁷² B ve T: yok

¹⁶⁷³ B: durlar.

¹⁶⁷⁴ B: tókti.

¹⁶⁷⁵ B ve T: yok.

¹⁶⁷⁶ B ve T: yok.

¹⁶⁷⁷ T: āhir

¹⁶⁷⁸ B ve T: yok.

¹⁶⁷⁹ B ve T: yok.

¹⁶⁸⁰ B ve T: soñ.

¹⁶⁸¹ B ve T: çerigin.

¹⁶⁸² B ve T: Ürgenç.

¹⁶⁸³ B: étti, T: kıldı.

uruş vāki‘ (13) bolup¹⁶⁸⁴ durur.¹⁶⁸⁵ Ve İş Sultān bir hefte arabadın küren tartıp muķātele kıılır érđi. (14) Aħıru‘l-emr bir kéçe ĥıle bile yaşırun Ürgenç‘ğa¹⁶⁸⁶ kirip Uyğur, Nayman emvālin talatıp evlād (15) ve ‘ıyālin şehrdin iħrāc kııldı. Ve¹⁶⁸⁷ Ĥācim Sultān (T27b) Vezīr‘ge barıp Nesay‘da ‘Alī (16) Sultān‘ğa ve Merv‘de ‘nıñ oğlı Ebü‘l-Muħammed Ĥān‘ğa kişı yiberip istimdād¹⁶⁸⁸ kııldı. (17) Alar öz nökerleri bile kélip Ĥācim Ĥān‘ğa¹⁶⁸⁹ қоşulup Ürgenç‘ni қаpap tört aydın soñra¹⁶⁹⁰ [İ52a] (1) bir seħer қal‘ağa yügürdiler ve İş Sultān‘nı ol vākı‘a da öz nökerleridin Tin ‘Ali Durmen dégen (2) oқ bile urup öltürüp¹⁶⁹¹ durur¹⁶⁹² ve Dōst Ĥān‘nı dağı Ĥıvaқ‘ğa kişı yiberip şehīd (3) kııldurdılar. Buçuğa Ĥān‘nıñ nesli münқatı boldı. **nazm:**

Ol ki mülkige (4) қanā‘at kıılmadı

Şūriş-efzūn kııldı rāħat kıılmadı

[B120] Қaldı çekken (5) renci žayı‘ ‘āķıbet

Boldı bir kiz yerğa¹⁶⁹³ қāni‘ ‘āķıbet

Ĥācim Ĥān ibn Aқaғay Ĥān: (6) Begāyet ‘āķıl ve kārđān, ‘ādil ve Müsülmān pād-şāħ durur¹⁶⁹⁴ érđi. Şecā‘at ve şehāmetde (7) öz aқrānıdın mümtāz, mürüvvet ve fütüvvetde öz ecnāsıdın ser-efrāz durur¹⁶⁹⁵ érđi (8) ‘Ömri otuz yettiğa¹⁶⁹⁶ yetkende

¹⁶⁸⁴ B ve T: boldı.

¹⁶⁸⁵ B ve T: yok.

¹⁶⁸⁶ B ve T: Ürgenç‘ge

¹⁶⁸⁷ B: yok.

¹⁶⁸⁸ B: izħār-ı istimdād

¹⁶⁸⁹ B: Sultānğa.

¹⁶⁹⁰ B ve T: soñ.

¹⁶⁹¹ B ve T: öltürdi.

¹⁶⁹² B ve T: yok.

¹⁶⁹³ B ve T: yerge.

¹⁶⁹⁴ B ve T: yok.

¹⁶⁹⁵ B: yok.

¹⁶⁹⁶ B ve T: yettiğe

sene tokkuz yüz altmış yettide Ürgenç’de hānlığ¹⁶⁹⁷ (9) mesnediğa mütemekkin boldı. Anıñ cülūsıdın tokuz yıl soñ ‘Alī Sulṭān vefāt (10) taptı¹⁶⁹⁸ ve ol hoş-ıuy ve şīrīn-keām civān-merd ve şahib-i ser-encām şüca’ ve seḥavetlīg (11) ‘ādil ve siyāsetlīg şeh-zāde durur¹⁶⁹⁹ érdi. **beyt:**

Huşūşen ḥayā cevheri zātıda

(12) Édi nūr dék mihr mirātıda

Andağ kim ölgüçe ā’zāsıdın bir¹⁷⁰⁰ ‘uzvını ihtiyārı bile (13) kişige körgüzmedi. Ve ḥalvet yerde tahāret kıılır érdi. Ürgenç Hazārāsb, Kāt, (14) Nesay, Abivard vilāyeti aña maḥşūş durur¹⁷⁰¹ érdi. Her yıl Hūt’da Horāsān’ını Turşīz (15) ve Türbet ve Cam ve Hargird, Pil-Küprüki gaça taht u tāz kıılır érdi. Curcan ve Cacarmnı (16) alıp Kebudcāme’ni pay-ı taht kıılıp érdi. Anıñ leşkeri kırk miñge (17) yetti. Barçasığa ‘ulūfe bérür érdi. Ayağ nökeriniñ vazīfesi on altı koy [I52b] (1) érdi. Kızılbaşnı köp terk ü tāz kıılğan cihetdin Şāh Ṭahasb sene tokuz yüz (2) altmış beşde Bedr Hān Ustaclu’nı Şāh-Ḳulı Ḥalīfe Mühürdār¹⁷⁰² ve Yādğār Bék Türkmen (3) ve Ḥasan Bék Feth-oğlı [B121] ve Rüstem Hān ve Aḥmed Bék Ḳubad-oğlı ve Ḳāsım Bék Durğut- (4) oğlı¹⁷⁰³ bile on iki miñ leşkerğa¹⁷⁰⁴ baş kıılıp ‘Alī Sulṭān’ınıñ kaşdığa (5) namzed étti.¹⁷⁰⁵ İttifaqā Sulṭān Ḥorasān Türkmeniğa tüşüp her nökeri bir tarafğa (6) bir at üçün barıp érdi. Sulṭān beş yüz kişi bile kim iki yüzi (7) Abay Bék Köklen başlīg Köklen’din érdi. Gügen kenārıda uruşup şikest (8) bérdi. İbrāhim Hān-

¹⁶⁹⁷ B: hānlık.

¹⁶⁹⁸ T: tapdı.

¹⁶⁹⁹ B ve T: yok.

¹⁷⁰⁰ B: yok.

¹⁷⁰¹ B ve T: yok.

¹⁷⁰² T: ḥalīfe-imühürdār

¹⁷⁰³ İ: Dururğut-oğlı.

¹⁷⁰⁴ B: leşker bile, T: leşkerge.

¹⁷⁰⁵ B: namzed kııldı

ı zi'l-‘izzü'l-ıqadr hâkim-i Astarâbâd ve Rüstem Hân ve Qâsım Bék (9) miñdin ziyâde Qızılbaş bile qatlğa yetdi.¹⁷⁰⁶ Ve Bedr Hân ve Yâdgâr Muhammed Bék (10) Türkmen cem‘-i keşîr bile destgîr bolup Hasan Bék Feth-oğlı ve Aḥmed Bék Qubad-oğlı az kişi (11) bile qutulup kédiler.¹⁷⁰⁷ Ve Şâh-Qulı Hâlîfe kélürde yolda kulunçdın fevt bolup érdi (12) **meşnevî**:

Zihî hürşîd tâc [u] âsmân taḥt

Zihî himmet zihî ğayret zihî (13) baḥt

Ki andın ḥayl-i bîḥad Qızılbaş

Kaçar peygüleğa andaq ki ḥuffâş

Sultân (14) niñ mîr-i âḥûrîdın naql durur¹⁷⁰⁸ kim ol uruşda sultânğa tüşken (15) ğanâyim atınıñ tokuzdın birin alur érdüm. Maña yeti yüz at tégdi. Özge emvâlñi (16) mundın kıyâş bile¹⁷⁰⁹ kılsa (T28a) bolur. Mundın on altı yıl soñ sultân Ürgenç’din Ḥorâsân’ğa¹⁷¹⁰ (17) kélip Quçend çölgeşide kışladı. Bu niyet bile kim bahâr ‘Irâq’ğa [B122] çapavul urup ğazât **[İ53a]** (1) kılgay. Bu kışlaqda anıñ iki şânesiniñ arasığa köydürgü çıkıp ḥayât vedî‘atın (2) müşki’l-mevtgâ tapşurdı. Bu manşûbe tâ’rîḥ-i hicrî tokuz yüz yetmiş altıda érdi.¹⁷¹¹ Ve Hasan Rûmlu (3) ta’rîḥide yetmiş üç yıl¹⁷¹² dép durur.¹⁷¹³ Yeg kim **ez kâtil-i Qızılbaş est** tâ’riḥ bolur. Bu (4)

¹⁷⁰⁶ B: yetip.

¹⁷⁰⁷ B: kitiler.

¹⁷⁰⁸ B: dur.

¹⁷⁰⁹ B: yok.

¹⁷¹⁰ B: Ḥorâsân.

¹⁷¹¹ B: kırk yaşıda érdi.

¹⁷¹² B ve T: yok.

¹⁷¹³ B: dur.

taḳdīr bile Ḥācīm Ḥān cülüsüdün altı yıl soñ vefāt taptı¹⁷¹⁴ Ve yaşıda kırıkda (5) durur érdi.¹⁷¹⁵ Anıñ tā'rihıde bir şā'ir aytıp durur.¹⁷¹⁶ **Tā'riḥ:**

سرور خسروان علی سلطان / آنکه در دهر نام او فاش است
از دم آفتاب شمسشیرش / شاه طهماسب همچو خفاش است
رفت آنشه ز عالم و اکنون / مر طرف فتنه ز اوباش است
سال تاریخ فشان کفتم / هی کم از قاتل قیزیلباشست

(9) Anıñ oğlı Sencer Sulṭān, Nayman Ḳul Muḥammed Biy'niñ sa'yı bile Nesay'da yigirme bés yıl (10) pād-şāh bolup öldi. Andın nesl ḳalmadı. 'Alī Sulṭān fevtidin bir néççe¹⁷¹⁷ müddet soñ (11) Ḥācīm Ḥān Ḥorāsān'ğa gazāt niyyeti bile barıp durur érdi.¹⁷¹⁸ 'Abdullāh Ḥān Ḥārezm'ni (12) ḥālī tapıp cünūd-ı nāma'dūd bile Hazārāsb üstidin¹⁷¹⁹ Kulancı'ğa¹⁷²⁰ kélip tüşti. Ḥālā ol mevzi'de (13) ḥazret-i pād-şāh-ı 'ālīcāh ve sulṭān-ı gerdün dergāh kim bu muḥtaşarınıñ ḥuṭbesi anıñ mübārek (14) atı bile ḥuceste maẓmūn ve baṭnī ḥamīde evşāfı bile meşḥūn durur.¹⁷²¹ 'İmārāt-ı 'āliye berpā ḳıldurup¹⁷²² (15) durur [B123] kim ḳavāim-i erkānı¹⁷²³ كَانَهُمْ بُنْيَانٌ مَّرْصُوعٌ¹⁷²⁴ وَمَنْ نَحَلَهُ كَانَ آمِنٌ¹⁷²⁵ ayeti bile mañşūş durur.¹⁷²⁴ Ve sāḥet-i gerdün misāḥeti (16) ¹⁷²⁵ وَمَنْ نَحَلَهُ كَانَ آمِنٌ¹⁷²⁵ sıfatığa mañşūş. **meşnevī:**

Mu'ellā bināsı felekdin refi'

¹⁷¹⁴ T: tapdı

¹⁷¹⁵ B: "Ve yaşıda kırıkda durur érdi." yok, T: "Ve yaşı kırıkda érdi."

¹⁷¹⁶ B: dur. T: "aytıp durur kim"

¹⁷¹⁷ B ve T: néçe

¹⁷¹⁸ B ve T: barıp érdi.

¹⁷¹⁹ B: ötüp yok.

¹⁷²⁰ B: Kulancığa.

¹⁷²¹ B: dur.

¹⁷²² B: ḳılıpdur.

¹⁷²³ Kur'an LXI,4

¹⁷²⁴ B: dur.

¹⁷²⁵ Kur'an III, 97

Musaṭṭaḥ (17) fezāsı cihāndın vesi‘

Kélip barça dīvār-ı ḥuld

Bolup zīb birle nümū-dār ḥuld

[I53b] (1) Muşaffa köñül kaşrıdın her öyi

Qılıp reşk aña çerḥ-i aḥzar öyi

Çékip küngür eyvānı (2) keyvān ğaça

Yetip manzarī çarḥ-ı gerdān ğaça

Bārī rūznı¹⁷²⁶ kim tüşüp dil-pesend

Quyaş (3) közgüsidin bolup şīşe-bend

Ve bāġı binā kılıp durur¹⁷²⁷ kim anıḡ feza-yı vus‘at (4) efzāsı. **عَرَضُهَا كَعَرَضِ**

الَّتِي لَمْ (5) **إِرَمَ دَاتِ الْعِمَادِ**¹⁷²⁹ tavşifıġa sādıķ durur ve şaḥn-ı ziynet arası¹⁷²⁸ **وَالْأَرْضِ**

يُخْلِقُ مِثْلَهَا فِي الْبِلَادِ ta‘rīfiġa muvāfıķ suyı¹⁷³⁰ **وَكَأْسًا دِهَاقًا** deryāsıdın (6) revān medḥalı

ادْخُلُوا الْجَنَّةَ¹⁷³¹ ĩmāsıdın ‘ıyān mezārı‘-yi kemşelü’l-ḥarş ḥuşūlıdın meşḥūn (7) eşcārı

أَصْلُهَا ثَابِتٌ وَفَرَعُهَا فِي السَّمَاءِ¹⁷³² şıfatı bile mevzūn. **Meşnevī:**

[B124] (8) Şecerler bütüp tūba-yı sidre-vār

Kélip barça tūba kibi meyve-dār

¹⁷²⁶ B: rūznı.

¹⁷²⁷ B: dur.

¹⁷²⁸ Kur’an LVII, 21

¹⁷²⁹ Kur’an LXXXIX, 7-8

¹⁷³⁰ Kur’an LXXVIII, 34

¹⁷³¹ Kur’an VII, 49

¹⁷³² Kur’an XIV, 24

Çimenler (9) cinān gülşenidin ziyād

Güli reng be reng tapıp güşād

Reyāḥīn tütüp¹⁷³³ anda ḥaddin (10) füzün

Seberge hevā-ḥāh sünbül-i nigün

Akıp her taraf cuy-ı kevşer mişāl

Suyı barça (11) ḥayvān suydın zülāl

Velī suda mevc-i küre-gīrlər

Salıp serv ayakığı zencīrlər

(12) Çékip baş felek üzre serv-i sehī

Ki bolmay¹⁷³⁴ ayak bendiniñ āgehi

(13) Körüp servni bu şaffet-i ser-efrāz

Salıp ḳumrī boynığı tavḳ niyāz

Bütüp alma sīb-i (14) zeneḥdān kibi

Elezz şīresi şīre-i cān kibi

Üzüm ḥüşesi eyleben (15) tāk ara

Ḥecil sonbole ‘aḳdın eflāk ara

(T28b) Nihāyetsiz ālū [vü] zerdālusı

¹⁷³³ B ve T: bütüp

¹⁷³⁴ T: bolay.

Mulazzaz (16) anıñ dék ki şeftālūsı

[B125] Enārı kélip la‘1-ı¹⁷³⁵ nāyāb dék

Bolup dāne yāqūt-ı sīrāb (17) dék

Bolup sebz her sarı incir aña

Kélip şīre şeker bile şīr aña

Helāk eyleben **[İ54a]** (1) élni şāh üzre nāk

Bihī rengi andın bolup gerd-nāk

Bārī meyve vaşfıda sürsem raqam

(2) Varaqğa yapuşgu dék oldı qalem

Żarūrī bu mevzi‘din eylep güzer

Sebeb bu édi (3) eyledüm¹⁷³⁶ muhtaşar

Qulançı Hıvaq bile Hazārāsb arasında vāqı‘ durur.¹⁷³⁷ Henüz uruş (4) tüşmey. ‘Abdullāh Hān’ğa Hācim Hān’nıñ Ürgenç kélgen haberi yütüşüp Fulad (5) Sulţān bile Timūr Sulţānğa kim Hazārāsb’dın Quba tağı qaça olturğan Özbek’ni (6) yıǵnap Hıvaq’da esbāb-ı muhārebe tehiyyesiğa meşgūl érdiler. Élçi yiberip yaraşıp Buhārā’ğa (7) ‘avd kıldı. Bir néççe¹⁷³⁸ müddetdin soñra¹⁷³⁹ Nūr Muḥammed Hān ibn Ebü’l-Muḥammed Hān ibn Dīn Muḥammed Hān (8) kim Merv ve Abivard ve Nesāy ve Baǵābād ḥākimi érdi. Hācim Hān mütāba‘atıdın çıqıp vilāyet-i (9) mezkūreni

¹⁷³⁵ B: [u].

¹⁷³⁶ B: eyledim.

¹⁷³⁷ B: dur.

¹⁷³⁸ B ve T: néçe

¹⁷³⁹ B ve T: soñ.

‘Abdullāh H̄ān’ğa tapşurdı ve ‘Abdullāh H̄ān özidin h̄ākim qoyup anı mansıbdın (10) bīgāne kıldı. Ve ol bu cihetdin qaçıp H̄ācim H̄ān dergāhığa kélip tahrīs¹⁷⁴⁰ kılgan (11) üçün H̄ācim H̄ān vilāyāt-i mezkūreniñ talebiğa [B126] atlandı. Bu haberni eşitip ‘Abdullāh H̄ān (12) yene H̄ārezm kélip şeh-zādelerni h̄ile bile tutup H̄ārezm’niñ tamāmı belādın musahhar kılıp özidin (13) h̄ākim qoyup barça Özbek’ni köçürüp Buḥārā’ğa qaıttı.¹⁷⁴¹ Ve Sağanç diyārıda Aq-su kenārıda (14) yigirme iki şeh-zādeni derece-i şehādetğa yetkürdi. Bu h̄ādişe sene min dağı¹⁷⁴² ikkide¹⁷⁴³ (15) érdi. Ve H̄ācim H̄ān bu mühiş haberni eşitkendin soñra¹⁷⁴⁴ qaçıp bargan şeh-zādeler (16) ve nökerler bile ‘Irāq’da Şāh ‘Abbās Māzī aldığa bardı. Şāh ta‘zīm ve tebcīl bile anı öz tahtığa (17) olturtup gūn-ā-gūn ziyāfetler kıldı. Ve vazīfesığa her kün miñ tümen **[İ54b]** (1) zer mukarrer étti. Ve ‘Abdullāh H̄ān’niñ oğlu ‘Abdü’l-mū’min H̄ān kim Horāsān’niñ ekşer (2) vilāyetin alıp sene miñ beşde İsfarāyin’ni muḥaşara kılıp érdi. Şāh ‘Abbās bu (3) cihetdin anıñ müdāfa‘asığa atlanıp Beşām kélidi. Ve H̄ācim H̄ān şeh-zādeler (4) nin hareketi bile şahdın ayrılıp Türkmeniyedin leşker alıp Ürgenç kélip ‘Abdullāh (5) H̄ān’niñ qoyğan h̄ākimlerin katl kılıp öz memleketiğa¹⁷⁴⁵ ige boldı. Ol çağda (6) ‘Abdullāh H̄ān oğlığa meded bérmeç üçün İrān üstiğa atlanıp Hocam-Qulı Koşbégi (7) dégen emīrin öziğa ta‘alluq sipāh bile irevül kılıp ilgeri yiberip durur¹⁷⁴⁶ érdi. (8) Ve ol Çārcūy kélgende Hazārāsb’dın kişi qaçıp bardı. Hocam-Qulı Biy, hānga (9) kişi yiberip özi sür‘at bile atlanıp az fursatda Hazārāsb kélip Baba Sulṭān ibn (10) Fulad Sulṭān ibn Aqatay H̄ān’ni qapadı. Andın ötüp Hānqāh’ni alıp H̄amza (11) Sulṭān ibn Fulad Sulṭān’ni gāfil tapıp öltürdi. [B127] H̄ācim H̄ān bu haberni eşitip (12) Ürgenç’ni taşlap Qazvin’de Şāh ‘Abbas qaşığa

¹⁷⁴⁰ B: tahrīz.

¹⁷⁴¹ T: qaıtdı.

¹⁷⁴² B ve T: yok.

¹⁷⁴³ B ve T: ikide

¹⁷⁴⁴ T: soñ

¹⁷⁴⁵ B ve T: memleketige

¹⁷⁴⁶ Bve T: yok.

bardı. Mundın soñra¹⁷⁴⁷ ‘Abdullāh (13) H̄hān dağı kélip Hazārāsb’ını tōrt ay kapap aldı. Ve¹⁷⁴⁸ Baba Sulṭān’ını öltürdi. (14) Bu vāķı‘a dın soñra bir yıldın¹⁷⁴⁹ soñra (T29a) sene miñ altıda tavuķ¹⁷⁵⁰ yılı ‘Abdullāh H̄hān (15) vefāt taptı.¹⁷⁵¹ Andın soñra¹⁷⁵² ‘Abdü’l-mü’mīn H̄hān’ını kéçe köçüp barurda Zāmin ıal‘asınıñ (16) ileyde atasınıñ ümerāsı öltürdi. Bu haber yetiŕkeç¹⁷⁵³ H̄hācim H̄hān ŕāhdın ruḥŕāt (17) alıp H̄hārezm kélidi. Ve öz taḥtıđa minip néççe¹⁷⁵⁴ müddetdin soñ tā’rīḥ miñ on birde [I55a] (1) ve bars yılınıñ āḥiride seksen üç yaŕıda cānın Tenri’đa¹⁷⁵⁵ teslīm kıldı. (2) Müddet-i salṭanadı kırk iki yıl durur érdi.¹⁷⁵⁶ **Meŕnevī:**

Édi H̄hācim ol ḥüsrev-i cem cenāb

(3) Geh ‘aķl u ḥıreddin édi kām-yāb

Çü baḥt anı mülk üzre ḥān eyledi

(4) Bahār ehli birle kırān eyledi

Yetip ‘āķıbet destbürd-i ıazā

Laḥd-ı teng-nāyđa¹⁷⁵⁷ (5) kıldı rızā

¹⁷⁴⁷ Bve T: soñ.

¹⁷⁴⁸ T: yok

¹⁷⁴⁹ T ve B’Bu vāķ’ıadın bir yıl soñra.

¹⁷⁵⁰ B: taķuķ.

¹⁷⁵¹ T: tapdı

¹⁷⁵² T: soñ

¹⁷⁵³ B: yetüŕkeç.

¹⁷⁵⁴ B ve T: néççe

¹⁷⁵⁵ B: Tenriye.

¹⁷⁵⁶ B ve T: yıl érdi

¹⁷⁵⁷ B: tegnāyđa.

‘Arab Muḥammed Ḥān: Atasıdın soñra¹⁷⁵⁸ Ḥīvaḵ darü’s-saltānasıda pād-şāh (6) boldı. Begāyet mütedeyyin ve müteşerri‘ ve kem-āzār kimse durur¹⁷⁵⁹ érdi. Ve vilāyetdin nasībi bar durur¹⁷⁶⁰ (7) érdi. Anıñ ‘eyyām-ı cülūsıdın altı ay ötkendin soñra¹⁷⁶¹ Urusdın leşker (8) kélip ḵuyaş sereṭān¹⁷⁶² burcığa taḥvīl ḵılğan küni Ürgenç’ğa kirdi. Ve re‘āyādın (9) miñ [B128] ḵişini şehīd ḵılıp yetti. Kün tārāc étip ağır mālını otğa (10) yaḵıp kayıttı.¹⁷⁶³ ‘Arab Muḥammed Ḥān Ḥīvaḵ’dın atlanıp kélip Urus Ürgenç’din çıkğan (11) yerde iki kün uruştı. Üçünci kün zūr ḵılıp ötti. Yene İslām leşkeri¹⁷⁶⁴ aldığa (12) çıkıp yetti kün ḵapap alıp ḵatl-i ‘āmm ḵıldılar. Yüz ḵişi ḵutulup deryā kenārıda (13) yığaçdın¹⁷⁶⁵ ḵal’a salıp ḵabalıp érdi. Alarnı hem duzaḡğa¹⁷⁶⁶ yiberdiler. Mundın dağı (14) altı ay¹⁷⁶⁷ soñ Ḵalmaḵ leşkeri kélip Ḥāce-köli’din Tök ḵal’ası gaça su kenārıda (15) olturğan élğa¹⁷⁶⁸ çapavul urup Burlı’dın çıkıp ketti. ‘Arab Ḥān kiynidin barıp (16) tüşken esīr ve mālını alıp ḵaldı. Ma‘lüm ve rüşen¹⁷⁶⁹ kim Özbek Ḥān’nıñ¹⁷⁷⁰ (17) zamānıdın tā¹⁷⁷¹ ‘Arab Muḥammed Ḥān devrānı gaça Ḥārezm Ḵalmaḵ türktāzıdın amān durur¹⁷⁷² érdi. [İ55b] (1) ‘Arab Ḥān’nıñ¹⁷⁷³ zamānıda Nayman emīr Şūfī Mīrzā dégen Ḥüsrev Şāh dégenni İlbars

¹⁷⁵⁸ T: soñ

¹⁷⁵⁹ B ve T: yok.

¹⁷⁶⁰ B ve T: yok

¹⁷⁶¹ B ve T: soñ.

¹⁷⁶² T: seretanğa

¹⁷⁶³ T‘de ḵaytdı.

¹⁷⁶⁴ B ve T: çerigi.

¹⁷⁶⁵ İ‘de yağaçdın.

¹⁷⁶⁶ B ve T: cehennemğa.

¹⁷⁶⁷ B: aydın.

¹⁷⁶⁸ T: élge.

¹⁷⁶⁹ B ve T: yok.M‘alüm bolsun kim...

¹⁷⁷⁰ B ve T: Ḥān

¹⁷⁷¹ B ve T: yok.

¹⁷⁷² B ve T: yok.

¹⁷⁷³ B ve T: Ḥān.

Hān (2) neslidin Hīvaḳ'ğa keltürüp durur¹⁷⁷⁴ érdi. 'Arab Hān āmirni Hüsrev Şāh bile (3) öltürdi. Mundın soñra¹⁷⁷⁵ Uyğur Bayaş Mīrzā dégen Ḥasanḳulı Hān'nıñ¹⁷⁷⁶ evlādıdın (4) Şālih Sultān'nı Ürgenç'ğa¹⁷⁷⁷ keltürüp hān köterürde 'Arab Hān Hīvaḳ'dın barıp (5) sultānıñı ḳatlğa yétkürdi ve 'Arab Hān'nıñ yetti oğlı bar durur¹⁷⁷⁸ érdi. (6) İsfandiyār Hān, Ḥabeş Sultān, İlbars Sultān, Ebü'l-gāzī Hān, Şerīf Muḥammed (7) Sultān, H'ārezmşāh Sultān, Avğan Sultān. Ammā Ḥabeş Sultān ve İlbars Sultān bir anadın durur¹⁷⁷⁹ érdiler¹⁷⁸⁰ ve Hīvaḳ'da olğaydılar. Begāyet bībāk ve seffāk durur¹⁷⁸¹ érdiler. (9) evbāş-ı bībaş si'āyeti bile¹⁷⁸² ve eşrār şerāreti bile atasığa 'āḳḳ bolup ser-keşlik (10) ḳıldılar. Bu cihetdin hān alarnıñ ḳaşdığa iki katla leşker¹⁷⁸³ çekip¹⁷⁸⁴ uruşdı.¹⁷⁸⁵ Soñğı barganlarıda¹⁷⁸⁶ alarnıñ éligige¹⁷⁸⁷ tüşüp durur.¹⁷⁸⁸ Ḥabeş Sultān anıñ [B129] dék atasınıñ közin (12) oydurdı. Bu vāḳı'a lar¹⁷⁸⁹ miñ otuzda durur¹⁷⁹⁰ érdi. **Ḳıṭ'a:**

'Arab Hān kim ḳılıp 'adl (13) āşkārā

Anıñ devride resm-i zulm ḳaldı

¹⁷⁷⁴ B ve T: yok.

¹⁷⁷⁵ B ve T: soñ.

¹⁷⁷⁶ B ve T: Hān

¹⁷⁷⁷ T: Ürgenç'ge

¹⁷⁷⁸ B ve T: yok.

¹⁷⁷⁹ B ve T: yok.

¹⁷⁸⁰ B: yok.

¹⁷⁸¹ B ve T: yok.

¹⁷⁸² B ve T: evbāş si'āyeti ve eşrār şerāreti bile

¹⁷⁸³ B: çerig.

¹⁷⁸⁴ T: çerig tartıp uruştı.

¹⁷⁸⁵ B: uruştı.

¹⁷⁸⁶ B ve T: barganda.

¹⁷⁸⁷ B ve T: ḳolığa

¹⁷⁸⁸ B: tüşti, T: tüşdi.

¹⁷⁸⁹ B: vāḳ'ia miñ otuzda érdi. T: vāḳ'ia sene miñ otuzda érdi.

¹⁷⁹⁰ B: yok.

Felek bu vechdin eylep aña zulm

Közi nürin köziniñ (14) nürü aldı

Hîvaq'da medrese-i 'Arab Muhammed¹⁷⁹¹ Hân'nı (T29b) ol binā kılıp durur¹⁷⁹² érdi. İsfandiyār Hân¹⁷⁹³ (15) Şerîf Muhammed Sultān ve H'ārezm Şāh Sultān bile Hazārāsb'da qabalıp kırk künden sonra¹⁷⁹⁴ (16) İsfandiyār Sultān 'Irāk'ğa barıp¹⁷⁹⁵ durur¹⁷⁹⁶ ve Ebü'l-ğāzī Sultān Buḥārā'ğa barıp durur¹⁷⁹⁷ érdi. (17) Şerîf Muhammed Sultān dağı¹⁷⁹⁸ barıp aña koşıldı. Hābeş Sultān ve İlbars Hân¹⁷⁹⁹ atasın kūr [İ56a] (1) kılgandın sonra¹⁸⁰⁰ ikevi müşāreket bile pād-şāhlık sürdiler. Bir yıldın soñ (2) Hîvaq'da atası ve H'ārezmşāh Sultān ve İsfandiyār Sultān'nıñ ikki¹⁸⁰¹ tıfl ferzendi (3) kim biri bir¹⁸⁰² yaşar, biri bir yarım yaşar durur¹⁸⁰³ érdi. Törtevin öltürdiler ve Avğan (4) Sultān'nı Urus'ğa yiberdiler. 'Āriyyet pād-şāhlık üçün ikki¹⁸⁰⁴ 'ālemde la'net-i¹⁸⁰⁵ ebedīğa¹⁸⁰⁶ (5) sezā-vār bolup¹⁸⁰⁷ dururlar. Rāy-ı cihān-nümā-yı erbāb-ı beşaretğa rüşen ve müberhen bolsun kim ekāsire ḥandānıdın (6)

¹⁷⁹¹ B ve T: yok.

¹⁷⁹² B ve T: yok.

¹⁷⁹³ B: Sultān.

¹⁷⁹⁴ B ve T: soñ.

¹⁷⁹⁵ B ve T: bardı.

¹⁷⁹⁶ B: yok.

¹⁷⁹⁷ B ve T: yok.

¹⁷⁹⁸ B: yok.

¹⁷⁹⁹ T: Sultān

¹⁸⁰⁰ B ve T: soñ

¹⁸⁰¹ B ve T: iki

¹⁸⁰² B: üç.

¹⁸⁰³ B ve T: yok.

¹⁸⁰⁴ B ve T: iki.

¹⁸⁰⁵ B ve T: la'netğa.

¹⁸⁰⁶ B: yok.

¹⁸⁰⁷ B ve T: boldılar.

Şirüye ümerā igvāsı bile atası Hüsrev Pervîz’ni qatlğa¹⁸⁰⁸ yétkürüp durur.¹⁸⁰⁹ Altı aydın (7) soñra¹⁸¹⁰ řā‘ünnıñ¹⁸¹¹ marazı bile rañt-ı iķāmetin ‘ālemdin köterdi. Andaq kim Şeyh Nizāmî (8) ‘aleyhi’r-rahme bu bābda dēp durur.¹⁸¹²

Beyt: [B130]

پدر کش پادشاهی را نشاید / اگر شاید بجز شش مه نپای

د

(9) Ve¹⁸¹³ hulefā-yı ‘Abbāsiyye dudmānıdın Mustanşir ĥalīfe dağı atası Mütevekkil ibn Mu‘tasım ibn Hārūn’rı (10) öltürdi. Altı aydın ötmey¹⁸¹⁴ ve Gürgeniye selātinidin ‘Abdü’l-laşif Mırzā hem atası (11) Sulţān Uluğ Bék Mırzā ibn Şāhruĥ Mırzā’rı şehādet¹⁸¹⁵ derecesiġa¹⁸¹⁶ yetkürdi.¹⁸¹⁷ (12) Altı ayda Baba Hüseyn anı öltürdi. Habeş Hān ve İlbars Sulţān dağı alar dék atası (13) nıñ¹⁸¹⁸ şehādetidin altı aydın soñ İsfandiyār Hān qolıda maqtül boldılar.¹⁸¹⁹ Müddet-i salţanatları (14) bir yılda¹⁸²⁰ altı ay durur¹⁸²¹ érdi. **Qıt‘a:**

Bu iki bedsirişť ü bīsa‘ādet

Çü öltürdiler eylep zulum (15) atasın

Felek ehl-i cihānġa ‘ibret eylep

¹⁸⁰⁸ T: qatl

¹⁸⁰⁹ B ve T: yétkürdi.

¹⁸¹⁰ B ve T: soñ.

¹⁸¹¹ B ve T: řā‘ün

¹⁸¹² B: ayıtıpdur. T: aytıp durur.

¹⁸¹³ T: yok.

¹⁸¹⁴ T: ötmey

¹⁸¹⁵ B ve T: şehādetġa.

¹⁸¹⁶ B ve T: yok.

¹⁸¹⁷ B ve T: yétkürdi.

¹⁸¹⁸ B ve T: atası.

¹⁸¹⁹ B: boldı.

¹⁸²⁰ B: bir yıl altı ay, T: bir yıl ve altı ay

¹⁸²¹ B: yok.

Yeti ay yetmeyin¹⁸²² bérdi cezāsın

İsfandiyār Hān: (16) Şehr-yār-ı ‘āqıl ve pād-şāh-ı ‘ādil durur¹⁸²³ érdi. Atası ‘Arab Muḥammed Hān ferzendlerinin¹⁸²⁴ kōlığa (17) giriftār bolğandın kırk kün soñ Hazārāsb’dın çıkıp vaqt-ı muḳtezāsı bile **[İ56b]** (1) Īrān’ğa Şāh ‘Abbas Māzī ileyğa¹⁸²⁵ barıp érdi. Anıñ mededi bile Durun ve Balқан (2) Tağınıñ Terākimesidin nöker alıp Ürgenç’ke müteveccih bolup durur¹⁸²⁶. Ol çağda Ürgenç susızlığ¹⁸²⁷ (3) dın buzulup Tök’niñ rü-be-rüyıda deryā lebide qal’a salıp durur¹⁸²⁸ érdiler. (4) İsfandiyār Hān ol qal’ağa kirip Hābeş Sulṭān ḥaberdār bolup Hīvaq’ğa kaçtı.¹⁸²⁹ Ve Īlbars (5) Sulṭān bile Hīvaq leşkerin alıp Ürgenç’ğa¹⁸³⁰ yördi.¹⁸³¹ Ve İsfandiyār¹⁸³² Hān şikest (6) tapıp Manqışlaq’ğa¹⁸³³ barıp¹⁸³⁴ durur.¹⁸³⁵ Ve yene sipāh [B131] yıgnap Ürgenç’ğa¹⁸³⁶ kélip sulṭānlar bile uruşup müstevlī (7) boldı. Ve Īlbars Sulṭān’ını tutup öltürdi. Hābeş Sulṭān kaçıp Manqıt’da Şānek Mīrzā’ (8) niñ¹⁸³⁷ ileyge kim öz nemek-perverdesi cümlesidin durur érdi.¹⁸³⁸ Barıp durur¹⁸³⁹ ol ḥelāl¹⁸⁴⁰

¹⁸²² B ve T: yétmeyin.

¹⁸²³ B ve T: yok.

¹⁸²⁴ B: ferzend-i sa‘adtmendīlerniñ kōlığa.T: sa‘adtmend ferzendlerniñ kōlığa.

¹⁸²⁵ B ve T: ileyige.

¹⁸²⁶ B ve T: boldı.

¹⁸²⁷ B ve T: susızlıqdın.

¹⁸²⁸ B ve T: yok.

¹⁸²⁹ T: kaçdı

¹⁸³⁰ T: Ürgenç’ge

¹⁸³¹ B ve T: yördi.

¹⁸³² T: İsfender Hān

¹⁸³³ B ve T: Manqışlaq.

¹⁸³⁴ B ve T: bardı.

¹⁸³⁵ B: yok.

¹⁸³⁶ B ve T: Ürgenç’ge.

¹⁸³⁷ B ve T: Mīrzā.

¹⁸³⁸ B ve T: “...nemek-perverdesi érdi.”

¹⁸³⁹ B ve T: bardı.

¹⁸⁴⁰ T: yok.

nemek anı (9) tutup İsfandiyār Hān'nın¹⁸⁴¹ hizmetige¹⁸⁴² yiberdi. Hān anı dağı İlbars Hān'ğa¹⁸⁴³ mülhax etti.¹⁸⁴⁴ (10) Ve Uyğur, Nayman kim 'Arab Muḥammed Hān katlığa sâ'ī bolup érdiler. Alarğa¹⁸⁴⁵ qatl-i'āmm buyurup¹⁸⁴⁶ durur.¹⁸⁴⁷ (11) Ve Türkmen'ni dōst tutup yurtğa¹⁸⁴⁸ kéltürdi. Bu cihetdin özge Özbek muḥālefet étip¹⁸⁴⁹ (12) buzulup Māverāü'n-nehr'ge ve Manqıt ve Qazax'ğa kétdiler.¹⁸⁵⁰ Ve Ebü'l-gāzī Hān'ğa¹⁸⁵¹ kim Özbek tarafın (13) tuta durur érdi.¹⁸⁵² Anıñ bile köp muḥārebe kıldı. (T30a) Ve āñır aña dest tapıp 'Irāq'ğa (14) yiberdi. Tārīh miñ otuz ikkide¹⁸⁵³ pād-şāh bolup durur¹⁸⁵⁴ érdi. On yeti yıl salṭanat (15) sürüp intikāl kıldı. Andın Nuşan¹⁸⁵⁵ Sulṭān ve Eşref Sulṭān atlıg ikki¹⁸⁵⁶ (16) ferzend qalıp durur.¹⁸⁵⁷ Alarnı Nadr Muḥammed Hān Buhārā'ğa iltip¹⁸⁵⁸ Qarşı'da yer bérdi. Ve hān (17) nıñ vefatı tarihide dép dur urlar.¹⁸⁵⁹ **Tā'riḥ:**

آنکه مردمرا چو چشم و چشمرا چون مردم است

[I57a] عقل دانش را در اوصافش سر رشته کم است

بود دُر شاموار ساخته جابر کنار

¹⁸⁴¹ B ve T: Hān.

¹⁸⁴² T: hizmetige.

¹⁸⁴³ B: Sulṭānga.

¹⁸⁴⁴ B ve T: kıldı.

¹⁸⁴⁵ T: alar.

¹⁸⁴⁶ B: buyurdi.

¹⁸⁴⁷ B ve T: yok.

¹⁸⁴⁸ B: yurtıga.

¹⁸⁴⁹ B ve T: kılıp.

¹⁸⁵⁰ B: kéttiler.

¹⁸⁵¹ B ve T: Hān.

¹⁸⁵² B ve T: tutar érdi.

¹⁸⁵³ T ve B: ékide

¹⁸⁵⁴ B ve T: yok.

¹⁸⁵⁵ B: Yuşan.

¹⁸⁵⁶ B ve T: iki.

¹⁸⁵⁷ B ve T: qaldı.

¹⁸⁵⁸ B ve T: iltüp.

¹⁸⁵⁹ B ve T: durlar.

ای دریغا حالیا او غرق بحر قلزم است
ذات او باقیست لیکن در نظر ظفانی نما
در شعاع آفتابکبریا چون انجم است
هفت شاه از اولیا هستند مشهور جهان
هشتم این شاه است زان تاریخ شاه هشتم است

(4) Bu t̄arih̄ yūzidin ma‘lūm bolur kim (5) ‘eyyām-ı mülki on tokkuz¹⁸⁶⁰ yıl durur.¹⁸⁶¹ Sultānū’l-etkīyā ve k̄utbu’l-evliyā Ḥasan-Ḳulı ‘Azīzān ve Ḳadı (6) Muḥammed ‘Azīzān¹⁸⁶² ve Cān Muḥammed ‘Azīzān’niḡ civarlarında Mivsitān’da medfūn boldı.¹⁸⁶³ Ma‘lūm (7) bolsun kim ḥazret-i Cān Muḥammed ‘Azizān Ḥārezmī mürīd-i Ḳādī Muḥammed ‘Azīzān Ḥārezmī ve alar mürīd-i Ḥasan-Ḳulı ‘Azīzān (8) Ḥārezmī ve alar mürīd-i Muḫtafa Ḳulı ‘Azīzān Türkmen Ḥārezmī ve alar mürīd-i Emīr ‘Ali ‘Azīzān Semerkandī (9) Muzāḥinī ve alar mürīd-i Ḥāfız Baḫr Muḥammedü’l-Va‘izü’l-Ḥarazī ve alar mürīd-i ḥazret-i Mevlānā ‘Ali Bāvardī (10) ve alar mürīd-i Mevlānā ‘Alai’d-dīn Mektebdār Ābīzī ve alar mürīd-i Sa‘deddīn Ḳaḫḡarī ve alar (11) mürīd-i Mevlānā Nizāme’ddīn Ḥāmūḫ Ferketī ve alar mürīd-i Ḥāce ‘Alai’d-din ‘Aḫḫar ve alar mürīd-i (12) ḥazret-i Ḥāce Bahā’ü’l-Ḥāk ve’d-dīn¹⁸⁶⁴ durur¹⁸⁶⁵ érdiler. Ḥazret-i pād-ḫāh-ı¹⁸⁶⁶ mezkūr merḫūm ḥazret-i (13) Cān Muḥammed ‘Azīzān müḫarünileyhniḡ ḫalḡa-ı irādetiḡa dāḫil bolup¹⁸⁶⁷ néççe¹⁸⁶⁸ yıllar (14) sülūkḡa¹⁸⁶⁹ meḫḡul boldı.¹⁸⁷⁰ Ve¹⁸⁷¹ ḫaddin ziyāde fütūḫāt ve kerāmāt ve

¹⁸⁶⁰ B ve T: tokuz.

¹⁸⁶¹ B: dur.

¹⁸⁶² T: “ve Cān Muḥammed ‘Azīzān’niḡ civarlarında Mivsitān’da medfūn boldı. Ma‘lūm bolsun kim Ḥazret-i Cān Muḥammed ‘Azizān Ḥārezmī Mürīd-i ḡazī Muḥammed ‘Azīzān” bölümü eksik.

¹⁸⁶³ B: cümle “Ama m‘alūm bolsun kim...” diye başlıyor.

¹⁸⁶⁴ T: “Ḥazret-i Ḥāce Baha’ü’l-dīn el-ḫāk.”

¹⁸⁶⁵ B ve T: yok.

¹⁸⁶⁶ B: ḫān.

¹⁸⁶⁷ B: boldı.

¹⁸⁶⁸ B: yok. T: néçe.

¹⁸⁶⁹ B: sülūkka.

havāriķ-ı ‘ādāt (15) hāşıl kıldı. Bā-vücūdī kim derecāt-ı ā‘lā ve merātib-i aķşā tapıp sülük-ı kemālğa (16) yetip durur¹⁸⁷² érdi. Hāzret-i Şeyh ‘Azīzān ‘aleyhi’r-raħme riħlet kılurda alarnıñ terbiyet (17) ve ruħşatın kıdvetu’l-‘ārfīn ve zübdetü’l-vāşılīn¹⁸⁷³ şeyhü’ş-şüyüh kıadı ‘azīzān ‘aleyhi’r-raħmeğa kim [İ57b] (1) alarnıñ halīfesi durur¹⁸⁷⁴ érdiler. Havāle kıldı ve alarnıñ şoħbetidin dağı vaşfdın (2) artuķ maķāmāt tapıp ruħşat-ı irşād hāşıl kıldı. Ba-vücūdī-kim [B133] şuğl-ı evāmīr-i salţanat (3) ‘ibādāt ve riyāzātın kemālğa yétkürdi. Ve halk irşadığa meşğül bolup köp sālīkni (4) menāzil-i maķşūdğa müşerref kıldı. **Meşnevī:**

Zihī ferruħ-iķbāl ü ‘āli-sıfat

Bolup cem‘ (5) aña faķr ile salţanat

Gehī ‘adl işidin netāic tapıp

Riyāzātdın ki havāic (6) tapıp

Gehī tīğ ile def‘-i bīdād étip

Gehī zühd ile élge irşād étip

İki ‘ālem içre (7) tapıp şāhlığ

Fenā sırrıdın taptı¹⁸⁷⁵ āğāhlığ

El-yevm maķbere-i müteberrikesi maķşad-ı ekābir-i enām (8) ve merci‘-i havāş u ‘avām durur¹⁸⁷⁶ **Ebü’l-ġazī Hān** sultān-ı dānā ve hāķān-ı tuvāna durur¹⁸⁷⁷

¹⁸⁷⁰ B: bolup.

¹⁸⁷¹ B: yok.

¹⁸⁷² B ve T: yok.

¹⁸⁷³ T: “zübdet” kelimesinde t’nin noktaları konulmamış.

¹⁸⁷⁴ B ve T: yok.

¹⁸⁷⁵ T: tapdı.

érdi. (9) Vilādeti sene miñ on törtde tavuşkan yılı āf-tāb esed burcıda¹⁸⁷⁸ rebi‘ü’l-evvelniñ (10) on béşide kim düşenbih küni durur¹⁸⁷⁹ érdi. Vāķi‘ bolup¹⁸⁸⁰ durur,¹⁸⁸¹ on altı yaşğa (11) yétkende Ürgenç’niñ¹⁸⁸² hükümeti Hābeş Sultān bile aña ta‘alluķ tutdı. Bir yıldın soñra¹⁸⁸³ (12) Kāt eyāletiga yetti. Altı aydın soñ atası bile Hābeş ve İlbars maşāfiğa atlandı. (13) Ve atası şikest tapıp destgīr bolğanda bir yigit bile yavdın çıkıp kaçtı.¹⁸⁸⁴ Ve yolda atı yıķılıp piyāde (14) boldı. Qaşıdağı yigit aña atın bérıp özi qaldı. Ol yigit hod Umbay érdi. (15) Hān anı tanımay çün soraşgu dék fırsat yok érdi. Ötüp yolğa tüşti. İnşā‘allāh¹⁸⁸⁵ (16) anıñ zıkrı öz maħallıda¹⁸⁸⁶ aytilur. Hān andın Kāt’ğa kélip anda tūra almay. Māverāü’n-nehr’ğa¹⁸⁸⁷ (T30b) müteveccih boldı (17) ve Semerkand’da İmām-Kıulı Hāķtén’niñ hizmetiga yetti. Ve altı aydın soñra¹⁸⁸⁸ Şerīf Muħammed Sultān [I58a] (1) izidin barıp durur.¹⁸⁸⁹ Ve iki yıldın soñra¹⁸⁹⁰ kim tā’rīh-i hicrī¹⁸⁹¹ miñ iki yüz¹⁸⁹² otuz üçde (2) érdi. Aķası İsfandiyār Hān’niñ ileyge¹⁸⁹³ kélđi. [B134] Ve Ürgenç vilāyeti aña (3) ta‘alluķ tuttı.¹⁸⁹⁴ Soñğı yıl aķası

¹⁸⁷⁶ B: dur.

¹⁸⁷⁷ B ve T: yok.

¹⁸⁷⁸ T: burcıda ve...

¹⁸⁷⁹ B ve T: yok.

¹⁸⁸⁰ B ve T: boldı.

¹⁸⁸¹ B ve T: yok.

¹⁸⁸² B ve T: Ürgenç.

¹⁸⁸³ B ve T: soñ.

¹⁸⁸⁴ T: kaçdı.

¹⁸⁸⁵ T: İnşā‘allāh-ı te‘ālā

¹⁸⁸⁶ B ve T: maħlıda.

¹⁸⁸⁷ B: Maveraü’n-nehrge.

¹⁸⁸⁸ B ve T: soñ.

¹⁸⁸⁹ B ve T: bardı.

¹⁸⁹⁰ B: soñ.

¹⁸⁹¹ B: yok.

¹⁸⁹² B ve T: “...miñ otuz üçde érdi.”

¹⁸⁹³ B: ileyige. T: ileyiga

¹⁸⁹⁴ T: tutdı.

bile Türkmen'ğa¹⁸⁹⁵ revâc bergeñ cihetdin Hıvanık kenârıda (4) Taş-Köfrük¹⁸⁹⁶ mevzi'ide uruşup mu'avedet kıldı. Ve Hıñce-köli'de Amū'nıñ¹⁸⁹⁷ (5) kenârıda dağı uruşup Özbek'din yigirme Türkmen'din yetmiş kişi öldi. Bu vāk'ıa (6) din soñra¹⁸⁹⁸ Özbek zūr boldı. Andaq kim yuqarıda¹⁸⁹⁹ zıkr taptı.¹⁹⁰⁰ Ve Ebü'l-gāzī Hān (7) Kazak'da İşim Hān yanığa bardı. Andın soñra¹⁹⁰¹ Türkistan'da Tursun Hān qaşıda (8) boldı. İşim Hān Tursun Hān'nı öltürgendin soñra¹⁹⁰² İmām-Çulı Hān¹⁹⁰³ hıdmetiğa (9) keldi. Andın soñra¹⁹⁰⁴ Hıvaq'ğa Türkmen içiğa kelip İsfandiyār Hān bile iki katla muhārebe (10) kıldı. Ahir muşālağa kılıp akası yanıda boldı. Ol öçürde buzulğan Özbek (11) Aral mevzi'ide tēñiz kenârıda her tarafdin kelip yıñnalıp oturup érdiler. İsfandiyār (12) Hān inisidin bed-gümān bolup tutup 'Irāk yiberdi. Ol yıl Şāh 'Abbas ölüp (13) anıñ nebiresi Şāh Şafī pād-şāh bolup Hamadān'da durur¹⁹⁰⁵ érdi. Şāh Şafī anı İsfahān'ğa (14) yiberdi. On bir yıldın soñra¹⁹⁰⁶ İşfahān'dın¹⁹⁰⁷ qaçıp Bistam üsti bile Mihin'de olturğan Türkmen'ğa (15) kelip bir qış tevaqquf kıldı. Andın Balkan'ğa barıp Teke'de ikki¹⁹⁰⁸ yıl turdı. (16) Andın Mankışlaq'ğa¹⁹⁰⁹ bardı. Ol çağda Mankışlaq Qalmaq'ğa tābi' bolup érdi. (17) Qalmaq hānı anı öziniñ¹⁹¹⁰ yanığa alıp barıp köp ta'zīm ve tekrīm¹⁹¹¹ kıldı. [İ58b] (1) bir yıldın

¹⁸⁹⁵ B ve T: Türkmen'ge.

¹⁸⁹⁶ B ve T: köprük.

¹⁸⁹⁷ B ve A'de Āmu kenarında.

¹⁸⁹⁸ B ve T: soñ.

¹⁸⁹⁹ T: yukarı.

¹⁹⁰⁰ T: tapdı.

¹⁹⁰¹ B ve T: yok.

¹⁹⁰² B ve T: soñ.

¹⁹⁰³ T: "İmāmçulı Hān Hān hıdmetiğa..."

¹⁹⁰⁴ B ve T: soñ.

¹⁹⁰⁵ B ve T: yok.

¹⁹⁰⁶ B ve T: soñ.

¹⁹⁰⁷ İ'de yok.

¹⁹⁰⁸ B ve T: iki.

¹⁹⁰⁹ B ve T: Mankışlaq.

¹⁹¹⁰ B ve T: öz.

sonra¹⁹¹² Aral Özbek'i Qalmaq hāniğa kırk boyaq pīş-keş iltip¹⁹¹³ Ebü'l-gāzī (2) Hān'nı alıp mūrāca'at¹⁹¹⁴ kıldılar.¹⁹¹⁵ Bu vāqı'a sene miñ dağı¹⁹¹⁶ éllig ikkide¹⁹¹⁷ durur¹⁹¹⁸ érđi. Mundın (3) altı aydın¹⁹¹⁹ soñ İsfandiyār Hān vefāt tapıp¹⁹²⁰ tā'rīh miñ dağı¹⁹²¹ élig törtde qoy (4) yılınıñ evvelide Aral vilāyetide kırk yaşıda [B135] Ebü'l-gāzī Hān salṭanat (5) tahtığa cülūs kıldı. Hıvāq Türkmen'i aña nātābi'¹⁹²² bolup¹⁹²³ Nadr Muḥammed Hān'nıñ¹⁹²⁴ atığa (6) huṭbe okudı. Ebü'l-gāzī Hān Hıvāq'nı ikki¹⁹²⁵ mertebe çaptı.¹⁹²⁶ Nadr Muḥammed Hān Türkmen'ğa¹⁹²⁷ kömek (7) yiberdi. Alar birle¹⁹²⁸ dağı köp uruştı. Bu cihetdin Nadr Muḥammed Hān, Qāsım Sulṭān dégen (8) nebīresin köp sipāh bile yiberdi. Ol kélgendin soñra¹⁹²⁹ hān dağı (9) atlanıp Gendümkān'ğa kélip çapavul yiberip¹⁹³⁰ durur.¹⁹³¹ Yanıda ikki¹⁹³² yüz kişi qalıp

¹⁹¹¹ B: ler.

¹⁹¹² B ve T: soñ.

¹⁹¹³ B: iltüp.

¹⁹¹⁴ B ve T: yandılar.

¹⁹¹⁵ B ve T: yok.

¹⁹¹⁶ B ve T: yok.

¹⁹¹⁷ B ve T: ikide

¹⁹¹⁸ B ve T: yok

¹⁹¹⁹ B ve T: ay.

¹⁹²⁰ B: taptı.

¹⁹²¹ B ve T: yok.

¹⁹²² İ' de satır üstünde nā altta devamında tābi'. "...nā-tabi' bolup" B ve T: tābi' bolmay.

¹⁹²³ B: bolmay.

¹⁹²⁴ B ve T: Hān.

¹⁹²⁵ B ve T iki.

¹⁹²⁶ T: çapdı.

¹⁹²⁷ B ve T: Türkmence.

¹⁹²⁸ T: bile.

¹⁹²⁹ B ve T: soñ.

¹⁹³⁰ B ve T: yiberdi.

¹⁹³¹ B ve T: yok.

¹⁹³² B ve T: iki.

durur¹⁹³³ érdi. (10) Ol vaqtda Hīvaq sipāhı kélip Hīvanīk arıǵınıñ cenūbı¹⁹³⁴ tarafıda¹⁹³⁵ uruşup ikki¹⁹³⁶ yüz (11) kişidin şikest taptı.¹⁹³⁷ **beyt:**

Haylıñ köp ü azıdın bolma gurūr u me'yūs

Fīrüz-mend bolmaq (12) Ténri 'ināyetidür

Hān daǵı qayıp çapavulǵa bargan leşkerin deryā lebide (13) tapıp Aral bardı. Ve 'Abdu'l-'azīz Hān Buhārā tahtıda olturgandın sonra¹⁹³⁸ (14) Ebü'l-ǵāzī Hān yene çerig tartıp Hīvaq'ǵa kirip Türkmen'ni maǵlūb ve maǵhūr qıldı. (15) Ve¹⁹³⁹ Özbek'din üç yüz altmış kişige 'amel bérdi. Alarnıñ otuz ikkisiǵa¹⁹⁴⁰ öz yanıdın (16) orun bérdi. Andaq durur¹⁹⁴¹ kim ikki¹⁹⁴² şeyhü'l-islām, iki kāzī, bir re'is Seyyid Ata evlādıdın (17) bir mütevellı ve¹⁹⁴³ bir naqīb ve¹⁹⁴⁴ (T31a) tört atalık tört 'ināk¹⁹⁴⁵ tört mīrāb tört biy bir pervānaçı **[İ59a]** (1) ikki¹⁹⁴⁶ aqa ikki¹⁹⁴⁷ erbāb dört Çagatay inākı ve bir vezīr kim hālā mehter dérler ve bir koşbégi (2) bu ikevi orunsız hānnıñ¹⁹⁴⁸ hūzūr-u bāhirü'n-nūrıda¹⁹⁴⁹ ayaq üstide turdular. (3) Ve Özbek'ni dört

¹⁹³³ B ve T: yok.

¹⁹³⁴ İ'de cimden sonra ötre var: cunūbī

¹⁹³⁵ İ'de tarafda.

¹⁹³⁶ B ve T: iki.

¹⁹³⁷ B: tapıp qayıttı. T: tapdı.

¹⁹³⁸ B ve T: sonj.

¹⁹³⁹ T: yok.

¹⁹⁴⁰ B: ikisige, T'te ikisiǵa.

¹⁹⁴¹ B ve T: yok.

¹⁹⁴² B ve T: iki.

¹⁹⁴³ B ve T: yok.

¹⁹⁴⁴ T ve B: yok.

¹⁹⁴⁵ B: İnāk.

¹⁹⁴⁶ B ve T: iki.

¹⁹⁴⁷ B ve T: iki.

¹⁹⁴⁸ B ve T: Hān.

¹⁹⁴⁹ B ve T: hūzūrıda.

gürüh kılip tört tüpe atadı. Andaç kim Uyğur, Nayman (4) bir tüpe bolup¹⁹⁵⁰ Durmen [B136] ve Yüz ve Miñ cemā‘ası Uyğur’ğa koşıldı. Ve peygamber evlādi (5) Şeyh ve Burlaç bile Nayman’ğa koşıldı. Qongrat, Qıyat bir tüpe bolup¹⁹⁵¹ Celāyir ve ‘Alī- (6) éli, Qıyat’ğa koşıldı. Ve¹⁹⁵² Nöküz, Manqıt bir tüpe bolup¹⁹⁵³ Keneges Nöküz’ğa¹⁹⁵⁴ koşulup¹⁹⁵⁵ H̄āce- (7) éli kim inşā’allāh anıñ zıkrın aytur-men. Manqıt’ğa koşulup¹⁹⁵⁶ durur.¹⁹⁵⁷ Qanlı (8) Qıpçaq bir tüpe bolup¹⁹⁵⁸ alarğa on tört uruğ at köterdi.¹⁹⁵⁹ Ve h̄ān¹⁹⁶⁰ barça Özbek’ke (9) Dargan’dın tēñiz ğaça Amū suynıñ ikki¹⁹⁶¹ tarafın ve her nehrleri kim Amū suydın¹⁹⁶² (10) münşa‘ib bolup durur.¹⁹⁶³ Alarnıñ etrāfın taqşım kılip bérđi. Ve Ürgenç’niñ¹⁹⁶⁴ (11) h̄alqın köçürüp h̄ānqāhniñ mağrib cānibide qal‘a salıp köp yér bérđi. H̄ālā Ürgenç (12) ol mevzi‘ durur.¹⁹⁶⁵ Begāyet ma‘mūr ve ābādān ve H̄ārezm’niñ uluğ sevdā-h̄ānesi durur.¹⁹⁶⁶ (13) Bu vāq’ıa tā’rih miñ dağı¹⁹⁶⁷ éllig altıda tavuq¹⁹⁶⁸ yılı érđi. Andın soñra¹⁹⁶⁹ (14)

¹⁹⁵⁰ B: yok.

¹⁹⁵¹ B: yok.

¹⁹⁵² B: yok.

¹⁹⁵³ B: yok.

¹⁹⁵⁴ B ve T: Nöküz’ge.

¹⁹⁵⁵ B: yok. Yerine “ve” var.

¹⁹⁵⁶ B: koşıldı.

¹⁹⁵⁷ B ve T: yok.

¹⁹⁵⁸ B: yok.

¹⁹⁵⁹ T: “...on dört uruğ koşulup on dört uruğ at köterdi.”

¹⁹⁶⁰ B: yok.

¹⁹⁶¹ B ve T: iki.

¹⁹⁶² B: Amūdın.

¹⁹⁶³ B: bolupdur.

¹⁹⁶⁴ B ve T: Ürgenç.

¹⁹⁶⁵ B: dur. T: durur kim...

¹⁹⁶⁶ B: dur.

¹⁹⁶⁷ B ve T: yok.

¹⁹⁶⁸ B: taquk.

¹⁹⁶⁹ B: soñ.

memālikke ser-encām béríp Terākime kim qadīmī düşmen durur¹⁹⁷⁰ érdi. Alar istīşāliniñ (15) fikride boldı. Ol öçürde Ğulām Bahādır, Dīn Muḥammed Onbégi, Urus On- (16) bégi dégen üç ser-dār üç tört miñ Türkmen bile Hazārāsb cenūbıda (17) qum içide ḥayme qurup oturup durur¹⁹⁷¹ érdiler. Ḥān Hezaresb barıp alarnı ḥīle bile [İ59b] (1) çarlap şıylān tartar bahanesi bile ikki¹⁹⁷² miñ Türkmen'ğa tıǵ suyı bile ecel şerbetin (2) içürdi. Ve atlanıp ḥaşemin tārāc ve ehl-i¹⁹⁷³ 'ıyālın esīr kılıp qayttı.¹⁹⁷⁴ Mundın soñ Tecen'de (3) ba'zı Türkmen kim Hıvaq'dın qaçıp barıp oturup érdiler. Alarnıñ¹⁹⁷⁵ qaşdıǵa (4) müteveccih bolup ba'zını kılıç demidin ötkerip ve ba'zını qayd-ı belāǵa tartıp (5) müraca'at kıldı. Sene miñ daǵı¹⁹⁷⁶ éllig toqquzda [B137] Horāsān'niñ Bāmi Burma dégen (6) mevzi'ide kim qaçǵan qalǵan Türkmen yıǵılıp oturup durur érdi.¹⁹⁷⁷ Alar qaşdıǵa (7) leşker¹⁹⁷⁸ çekip¹⁹⁷⁹ alar bile kārzar kıldı ¹⁹⁸⁰ وَإِنَّ جُنْدَنَا لَهُمُ الْعَالِيُونَ atınıñ¹⁹⁸¹ (8) muqtezāsı bile Ḥaḳ bātılǵa ğālib kélip Umbay 'İnāq¹⁹⁸² öziǵa¹⁹⁸³ müte'allıq yigitler bile¹⁹⁸⁴ Rüstemāne (9) işler kılıp Qahir Ḥ'āce kim Türkmen'niñ serdārı durur¹⁹⁸⁵ érdi. Anı katlǵa yetkürdi. (10) Bu cihetdin Türkmen ḥaylī şikest tapıp Özbek bahādırlarınıñ tıǵıdın ötti.¹⁹⁸⁶ Ḥān (11) ğanā'im-i

¹⁹⁷⁰ B ve T: yok.

¹⁹⁷¹ T: yok. B: oturup kelimesinden sonra "durur erdiler" yok. Oturup'tan sonra ḥān kelimesine geçilmiş.

¹⁹⁷² B ve T: iki.

¹⁹⁷³ B: [u].

¹⁹⁷⁴ T: qaytdı

¹⁹⁷⁵ B ve T: "alar".

¹⁹⁷⁶ B ve T: yok.

¹⁹⁷⁷ B ve T: oturup érdi.

¹⁹⁷⁸ B ve T: çerig.

¹⁹⁷⁹ B ve T: tartıp.

¹⁹⁸⁰ Kur'an XXXVII, 173

¹⁹⁸¹ B ve T: yok.

¹⁹⁸² B: İnāq.

¹⁹⁸³ T: öziǵe.

¹⁹⁸⁴ T: bile kélip...

¹⁹⁸⁵ B ve T: yok.

¹⁹⁸⁶ T: ötdi.

firāvan ve āsār-ı bīpāyān bile Hīvaḳ'ğa¹⁹⁸⁷ kélip tüşti. Ve soḡı yıl kim sığır yılı (12) durur¹⁹⁸⁸ érdi. Qalmaq'nıñ Qoşut uruğdın Dorcı Tayşı dégen Kāt memleketiğa¹⁹⁸⁹ (13) çapavul urup kayıttı.¹⁹⁹⁰ Hān on beş künde Yügrük¹⁹⁹¹ baş mevzi'ide izidin yetip uruş (14) saldı. Ve Qalmaq'nı mağlūb ve maḳhūr kılıp 'avd étti.¹⁹⁹² Andın soḡ¹⁹⁹³ tavuşkan¹⁹⁹⁴ yılı Atrek (15) ve Gürgen boyıda Türkmeniyeniñ Bayraç dégen qabilesi kim yağı bolup durur¹⁹⁹⁵ érdi. (16) Hān alarnıñ müdāfa'asığa on miñ çerig bile yürüş kıldı. Bu seferde (17) adaşıp ekşer ulus cū' ve 'aşaş galebesidin (T31b) müteferriḳ bolup qaldı. Hān dört yüz **[İ60a]** (1) kişi bile Bayrac qabilesin tapıp qatl-i-āmm kılıp ḡanāim-i tamām ve üsār-ı ma-la-keḷām bile kélip Hīvaḳ'ğa nüzül (2) kıldı. El-ḳışsa barça Türkmen qabāilin köp taht u tāz bile itā'atığa kirgüzdi. Ve Lu yılı kim (3) Qalmaq'nıñ Torğavut élidin Mergen Tayşı, Oqça-Töpe, Toḡul dégen üç töre köp Qalmaq (4) bile Hazārāsb'dın Darḡan ḡaça çapıp durur¹⁹⁹⁶ érdi. Hān on beş kündin soḡra¹⁹⁹⁷ (5) izidin atlanıp Sengīn-ribāḡ dégen mevzi'de tapıp qapap uruştı.¹⁹⁹⁸ Qalmaq tāb kéltüre (6) almay. Kélip [B138] hānnıñ ayaḡın¹⁹⁹⁹ buse kılıp él boldılar. Mundın soḡra²⁰⁰⁰ hān Buhārā'ğa altı (7) mertebe leşker²⁰⁰¹ tarttı.²⁰⁰² Qara-Köl'ni

¹⁹⁸⁷ B: yok.

¹⁹⁸⁸ B ve T: yok.

¹⁹⁸⁹ T: memleketige.

¹⁹⁹⁰ T: qaytdı.

¹⁹⁹¹ B: Bügrük.

¹⁹⁹² B ve T: étti.

¹⁹⁹³ T: soḡra

¹⁹⁹⁴ B ve T: tavşkan.

¹⁹⁹⁵ B ve T: yok.

¹⁹⁹⁶ B ve T: yok.

¹⁹⁹⁷ B ve T: soḡ.

¹⁹⁹⁸ B: urştı.

¹⁹⁹⁹ B ve T: ayaḡın.

²⁰⁰⁰ B ve T: soḡ.

²⁰⁰¹ B ve T: sipah.

²⁰⁰² B ve T: çékti.

ikki²⁰⁰³ katla aldı. Kermine'ni bir kerret aldı. Buḥarā'nı bir katla aldı. (8) Ḥaddın taşkarı emvāl ve ğanāim bile kayttı.²⁰⁰⁴ Amā 'Abdu'l-'azīz Ḥān bile ikki²⁰⁰⁵ mertebe rū-be-rūy (9) bolup soṅğı mertebede muḥārebe ve muḳātele kılıp űikest bérđi. Ve²⁰⁰⁶ ol uruűda Anūűa Ḥān (10) Rüstemāne kārzār kılıp ābrūlar²⁰⁰⁷ aldı. Ve ḥān āhır 'ömride oĝlı Anūűa Ḥān'nı pād-űāh étip²⁰⁰⁸ (11) 'uzlet-i iḥtiyār kıldı.²⁰⁰⁹ Ve tā'rīḥ²⁰¹⁰ miñ yetmiş tórtde ²⁰¹¹ ارجعي إلى ربك راضية مرضية ayttı²⁰¹² (12) muktezāsı bile fenā merḥalesiĝa rıḥlet ḳademin ḳoydı.²⁰¹³ كل نفس ذائقة الموت feḥvāsı bile ecel űerbet-i (13) nāĝüvārın lā-cür'a çekti. Müddet-i salṫanātı yegirme yıl durur²⁰¹⁴ érđi. Beĝāyet eű'ār-ı fehm ve tā'rīḥdān²⁰¹⁵ kimse²⁰¹⁶ érđi. (14) Andaḳ kim öz silsileside bir tā'rīḥ²⁰¹⁷ bitip űecere-i Türk'ĝa mevsüm kılıp durur.²⁰¹⁸ **Ḳıı'a:**

Ḥān-ı 'ālem-penāh Ebü'l-ĝāzī

(15) Her taraf bīűümār çekti sipāh

Ahır anı ecel sipāhı tutup

Eyledi menzilni ḥāk-ı siyāh

²⁰⁰³ B ve T: iki.

²⁰⁰⁴ T: kaytdı.

²⁰⁰⁵ B ve T: iki.

²⁰⁰⁶ B ve T: yok.

²⁰⁰⁷ T: ābrūylar.

²⁰⁰⁸ B ve T: kılıp.

²⁰⁰⁹ T: étđi.

²⁰¹⁰ B ve T: tā'rīḥ

²⁰¹¹ Kur'an LXXXIX, 28

²⁰¹² B ve T: yok.

²⁰¹³ Kur'an III, 185

²⁰¹⁴ B ve T: yok.

²⁰¹⁵ B ve T: tā'rīḥdān

²⁰¹⁶ B ve T: kiűi.

²⁰¹⁷ B ve T: tā'rīḥ

²⁰¹⁸ B: dur.

(16) **Anuşa Hân**: Hân-ı şāhib-i devlet ve şāh-ı cemşīd-i şavlet durur²⁰¹⁹ érdi. Anıñ zamānıda (17) siyāseti bīmidin qabāil-i Türkmenīye tuğyān kıla almadı. Ve hân memleketniñ zimām-ı ihtiyārın [I60b] (1) emīr-i kebīr Umbay ‘Ināq’niñ²⁰²⁰ qabza-yı iktidārıǵa tapşurdı. Ve emīr-i bīnazīr ‘aql-ı metīnniñ (2) dest-yārlıǵı²⁰²¹ bile umūr-ı memleketke²⁰²² nizām bérıp pīrāne işler [B139] zuhūrǵa yétkürdi. Ve ol vefāt tapıp (3) anıñ manşıbı oǵlı Emīr Seyyid ‘Ināq’ǵa müfevvez boldı. Ve hân iki qatla Meşhed’ni çapıp ğanāim-i (4) bisyār bile qayttı.²⁰²³ Ve üçlençi barganda Meşhed’ni alıp hazret-i İmām ‘Ali er-Rızā maqberesi müteberrikesin (5) ziyāret kılıp Meşhed-i mukaddes²⁰²⁴ tahtıǵa oturup durur.²⁰²⁵ Ol cihetdin şāh laqābıǵa mülakqab boldı. (6) Henüz ol vilāyetǵa ser-encām bérmeý durur érdi. Buhārā-yı şerīfdin²⁰²⁶ haber bardı kim Māveraü’n-nehr’din (7) İlbars Hân evlādı ‘Abdü’l-‘azīz Hân emri bile biraz leşker alıp H̄ārezm qaşdıǵa (8) atlanıp durur²⁰²⁷ Bu haberniñ²⁰²⁸ istima‘ıdın qahr²⁰²⁹ u ğazab-nāk bolup Meşhed’ni taşlap Çārcūy üsti (9) bile Amū suyıdın ‘ubur kılıp Seyyid ‘Ināq’nı bir az leşker²⁰³⁰ bile H̄ivāq’ǵa²⁰³¹ uzatdı. Ve özi (10) Buhārā üstıǵa hareket kıldı ve bāǵ-ı Dilküşā’da kim ‘Abdü’l-‘azīz Hân’niñ muheddişatıdın²⁰³² (11) durur²⁰³³ érdi. Anda²⁰³⁴ bār-gāh berpā kılıp nüzül-ı iclāl buyurdı.²⁰³⁵ Ve ol çağda

²⁰¹⁹ B ve T: yok.

²⁰²⁰ B: İnāqniñ.

²⁰²¹ B ve T: dest-yārlıqı.

²⁰²² B: memleketǵa.

²⁰²³ T: qaytdı.

²⁰²⁴ B ve T: yok.

²⁰²⁵ B ve T: olturdı.

²⁰²⁶ B ve T: Buhāra’dın.

²⁰²⁷ B: dur.

²⁰²⁸ B ve T: haber.

²⁰²⁹ B ve T: yok.

²⁰³⁰ B ve T: çerig .

²⁰³¹ T: H̄ivāq.

²⁰³² B: muheddişatıdın.

²⁰³³ B ve T: yok.

²⁰³⁴ B ve T: yok.

‘Abdul‘aziz H̄ān (12) H̄ıtay ve Kıpçak kavminin def‘i için Kermine barıp durur²⁰³⁶ érdi. Soᅅğı küni H‘ārezm bahādırları (13) kal‘ağa raᅇne salıp kirdiler. Çaçt-gāhdın namāz ‘asrğaça ğāret kıldılar. Molla Seyyidā-yı Buᅇārī (14) kim ol zamānnıñ²⁰³⁷ (T32A) şu‘arāsıdın durur. Bu vak‘anı şikāyeten nazmğa káyürüp dép durur²⁰³⁸ kim: (15) **Meşnevī**: [B140]

ز كاشانه خواجهها تا كدا / پلاسی نماندا بجز بوریا
زن و مرد یکسان در ان ترترکتاز / فقیر و غنی را نماند استیاز
کشید این ستم تا نساز دگر / مکس دیر کردد جدا از شکر

(17) Çün vaᅇt ‘aşr boldı. H̄ān-ı gerdün tüvān ᅇal‘ağa élçi yiberip istimālet va‘desi bile²⁰³⁹ kılıp [İ61a] (1) māl-ı amān ᅇaleb kıldı. Andaᅇ kim şā‘ir-i mezkūr aytıpdur.²⁰⁴⁰ **nazm**:

انوشه یکی قاصدی سوی شهر / فرستاد پرورده لطف و قهر
بگفتا برد جانب خواجه ها / افس آنکه بگو بر سکندر سرا
بهم متفق کشته خورد کلان / رسانند خودرا برین آساتان
زما کوی دیگر بخورد و بزرك / که ما هم شبانیم هم کهنه كرك

(4) Emīr İskender Sarāy Atalık başlıᅇ (5) Buhārā’nın meşāhīr ü me‘ārifi tuᅇaf-ı bisyār ve pīşkeş-i bīşumār bile (6) ᅇal‘adın çıkıp ᅇānnın ᅇāzretide ‘ubūdiyyet tofraᅇın öptiler.²⁰⁴¹ H̄ān daᅇı alarğa (7) nevāziş ve iştimālet kılıp Buᅇāra taᅇtığa

²⁰³⁵ B ve T: nüzül étdi.

²⁰³⁶ B ve T: yok.

²⁰³⁷ T ve B: zamān

²⁰³⁸ B: aytıpdur, T: aytıp durur.

²⁰³⁹ B ve T: yok.

²⁰⁴⁰ T: aytıp durur.

²⁰⁴¹ T: öpdiler.

olturdu ve menābir üstide (8) haṭībler elkāb-ı hümāyūnga til açtılar. Andaḳ kim ol ḥālda aytıp dururlar.²⁰⁴² **Bejt:**

بنامش خطیبان کشادند لب / شد آنروز هنکامه بو العجب

Andın soñ (10) ‘Abdül‘azīz Ḥān’niñ izidin leşker yiberdi ve Buḥārā’da özidin ḥākim koyup kaydttı²⁰⁴³ (11) ve ‘Abdül‘azīz Ḥān’niñ kiynidin bargan leşker uruşup şikest taptı.²⁰⁴⁴ (12) Bu cihetdin Buḥāradağı ḥākim tevehhüm kılıp ḳal‘ānı taşlap ḳaçtı. [B141] Ve Anūşa (13) Hān’niñ eyyām-ı devletide Kāt’niñ suyu ḳurup éli buzıldı. Ḥān alarğa (14) Yeti-Gunbez’niñ şimālida kal‘a-yı mu‘azzam ta‘mīr kılıp bérđi. Ve bir arıḳ²⁰⁴⁵ yardurup Ak-kölge (15) yétkürdi ve aña Yarmış laḳab bérđi dururlar²⁰⁴⁶ Ve ḥān-ı gerdün-tüvān²⁰⁴⁷ tā’rīḥ²⁰⁴⁸-i (16) hicrī miñ dağı²⁰⁴⁹ toksan²⁰⁵⁰ ikide Ḥānḳāh’niñ²⁰⁵¹ şimāliye²⁰⁵² ṭarafıdın²⁰⁵³ Yeñi-Ürgenç ve Yeñi- (17) Kāt’niñ cenūbıdın bir uluğ arıḳ kazdurup Anbar ve Manaḳ’dın aşurup koydurdı. **[I61b]** (1) Ve Anbar’niñ maşrıḳ ṭarafıda bir kal‘a-yı ‘ālī saldurup aña Şāhābād at koyup durur²⁰⁵⁴ ve ol (2) arıḳğa pür-feyz hem ism ve hem tāriḥ boldı. El-yevm Şāhābād arıḳıḡa meşhūr durur²⁰⁵⁵ (3) Anıñ feyzidin köp yerler ābādān bolup bés on ḳal‘a

²⁰⁴² B: durlar.

²⁰⁴³ T: kaydtdı.

²⁰⁴⁴ T: taptı.

²⁰⁴⁵ B: arıḡ.

²⁰⁴⁶ B ve T: bérđi.

²⁰⁴⁷ T: ḥān.

²⁰⁴⁸ B ve T: tāriḥ

²⁰⁴⁹ B ve T: yok.

²⁰⁵⁰ T: toksanda

²⁰⁵¹ B: Hānḡahniñ.

²⁰⁵² B: şimālisesidin.

²⁰⁵³ B: yok.

²⁰⁵⁴ B ve T: koydı.

²⁰⁵⁵ B: dur.

andın su içe durur,²⁰⁵⁶ (4) Ve ol ‘aşrda Vezîr’niñ²⁰⁵⁷ halkı iki gürūh bolup köçüp²⁰⁵⁸ durur.²⁰⁵⁹ Ve²⁰⁶⁰ gürūhı Gürlen’niñ (5) şimāl cānibide ƙal‘a tertīb béríp vaƙan tutup durur²⁰⁶¹ Ve bir gürūhı Anbar bile Şāhābād (6) arasıǵa²⁰⁶² ƙal‘a salıp olturdı.²⁰⁶³ Hālā Çaǵatayǵa iştiħār tapıp durur.²⁰⁶⁴ Anıñ (7) üçün kim ol cemā‘anıñ aşlı Çaǵatay élidin durur.²⁰⁶⁵ Emîr Timūr H̄ārezm’ni alganda (8) alarnı ƙoyup kėtíp durur²⁰⁶⁶ érđi. Ve Anuşa H̄ān’niñ eyyāmıda Emîr Seyyîd ‘İnāk (9) niñ²⁰⁶⁷ sa‘yı bile faǵırniñ ecdādıdın Ciyen Biy’niñ atası Adina Muħammed Mîrāb (10) ibn Devlet Biy’niñ manşıbıǵa yetüştı. Ve h̄ān eyyām-ı kühületde oǵlı H̄üdāydād (11) H̄ān [B142] bile Emîr Seyyid ‘İnāk’ni²⁰⁶⁸ mülkde nāib ƙoyup miñ atlıǵ güzide yigit bile (12) haremeyn bardı. Ve menāsik-i hacnı şerāiṭ ve erkān ve aħkāmı²⁰⁶⁹ bile becāyi kéltürüp (13) mürāca‘at ƙıldı. H̄ān kélip mesnedide ƙarār tutǵandın soñra²⁰⁷⁰ Emîr Seyyid (T32b) ‘İnāk²⁰⁷¹ (14) fevt bolup oǵlı²⁰⁷² Beki Cān ‘İnāk²⁰⁷³ ata²⁰⁷⁴ manşıbıǵa

²⁰⁵⁶ B: içedur.

²⁰⁵⁷ B ve T: vezîr.

²⁰⁵⁸ B: köçüti. T: köçdi.

²⁰⁵⁹ B ve T: yok.

²⁰⁶⁰ B ve T: yok.

²⁰⁶¹ B ve T: tuttı.

²⁰⁶² B ve T: arasıda.

²⁰⁶³ T: olturup durur.

²⁰⁶⁴ B: dur.

²⁰⁶⁵ T: dururlar.

²⁰⁶⁶ B ve T: yok.

²⁰⁶⁷ B: Seyyîd Muħammed İnāk’niñ

²⁰⁶⁸ B: Seyyid Muħammed İnāk’ni.

²⁰⁶⁹ B ve T: aħkāmı.

²⁰⁷⁰ B ve T: soñ

²⁰⁷¹ B: Emîr Seyyid Muħammed İnāk

²⁰⁷² B: inisi

²⁰⁷³ B: ināk.

²⁰⁷⁴ B: anıñ.

olturup durur.²⁰⁷⁵ Ve hân bir néççe²⁰⁷⁶ (15) müddetdin soñra²⁰⁷⁷ ‘âlemğa veda’ kıldı.

Ƙıt‘a:

Eger müzekker éseñ Ƙılma meyl dünyāğa
Ki (16) ol haƘ ĩƘat aradur mü’enneş ednā
Hemīşe ‘ādetidür kim birevge cüft olsa
Yene firāƘıda eyler (17) esİR dam-ı ‘enā

Ĥüdāydād Ĥān: Ata vaşiyeti bile mesned-i eyāletğa oturup mülk intizāmığa
[I62a] (1) meşğül boldı. Anıñ zamānıda Béki Cān ‘İnāk²⁰⁷⁸ olup Ĥudāy-Ƙulı
‘İnāk²⁰⁷⁹ manşıbığa (2) oturup durur.²⁰⁸⁰ Ve Ĥüdāydād Ĥān ziyāde siyāsetliğ ve
‘adāletliğ pād-şāh durur²⁰⁸¹ érdi. (3) Ammā mülki ‘ömri dék ve ‘ömri mülki dék
bİvefālİğ Ƙılıp inisi Arang Ĥān anı şehİd étđi.²⁰⁸² (4) Ve²⁰⁸³ müddet-i ‘ömri on yetti
ve saltanatı ikki yıl durur²⁰⁸⁴ érdi. **Arang Ĥān:** Akası fevtidin²⁰⁸⁵ soñ (5) Ĥuday-Ƙulı
‘İnāk’ınıñ say‘ı bile salşanatğa olturđı.²⁰⁸⁶ Ve ol begāyet zİbā manzar ve şabİhü’l-
vech (6) érđi. **meşnevİ:**

[B143] Éđi Yūsuf taht-ı Mışr-ı cemāl

Bolup barça allıda hayrān u lāl

²⁰⁷⁵ B ve T: olturđı.

²⁰⁷⁶ B ve T: néçe.

²⁰⁷⁷ T ve B: soñ.

²⁰⁷⁸ B: inak.

²⁰⁷⁹ B: inak.

²⁰⁸⁰ B ve T: olturđı.

²⁰⁸¹ B ve T: yok.

²⁰⁸² B: Ƙıldı.T: étđi.

²⁰⁸³ B ve T: yok.

²⁰⁸⁴ B ve T: yok.

²⁰⁸⁵ B: vefātıdın.

²⁰⁸⁶ T: yok

(7) Yüzidin tapıp mihr şermendelik

Öpüp dereke eyler édi bendelik

Hırāmān (8) kıaddıdın bolup münfa‘il

Ƙalur érđi serv-i revān pā-yı gül

Tekellüm-i tebessüm kıılır hāleti

(9) Lebidin aķar érđi cān şerbeti

Eger atlanıp çıksa meydān ara

Salur érđi yüz (10) şur devrān ara

Ve ger tır-i müjgānıĝa bérse şest

Bérür érđi cānlar şafıĝa şikest

(11) Köp şūĝ tab‘ ve ‘işret dōst durur²⁰⁸⁷ érđi. Hāzret-i Mevlānā Vefā kim u‘cūbe-yi eyyām ve şā‘ir-i şīrīn- (12) kelām durur²⁰⁸⁸ érđi. Aĝa ta‘alluķ-ı hāţır peydā kıılıp mülāzemetide bolur érđi. Meşhūr durur²⁰⁸⁹ kim (13) anıĝ bile hān arasında köp hikāyet-i ‘acībe ve mutāyebāt-ı ĝarībe vāķi‘ bolup durur.²⁰⁹⁰ Ol cümledin (14) durur²⁰⁹¹ kim **Hikāyet:** Mevlānā Vefā dünyāĝa meyl kıılmas durur²⁰⁹² érđi ve hücreside bir parķa nemed veya bir (15) büriyādın özge bisāţ kıoymas turur²⁰⁹³ érđi. Ve medrese ‘Arab Hān’da mütemekkin durur²⁰⁹⁴ érđi. Hān (16) bir kéķe bir maĝrem

²⁰⁸⁷ B ve T: yok.

²⁰⁸⁸ B ve T: yok.

²⁰⁸⁹ B: dur.

²⁰⁹⁰ B: dur.

²⁰⁹¹ B: dur.

²⁰⁹² B ve T: yok.

²⁰⁹³ B ve T: yok.

²⁰⁹⁴ B ve T: yok.

bile iltifāt kıılıp anıñ ser vaktıǵa yétti. Ve hücre eşikide mütevaqqıf bolup (17) hıtáb kııldı kim: Mollam néñiz²⁰⁹⁵ [B144] bar durur.²⁰⁹⁶ Mevlānā çün bu vāk‘ıaǵa muıttalı‘ boldı. Bııhtıyār turup [İ62b] (1) ta‘zīm ve tekrīm²⁰⁹⁷ resmin kıyāmǵa yétkürüp²⁰⁹⁸ durur.²⁰⁹⁹ Ve bu bedīhe zemzemesiǵa terennüm sürüp durur²¹⁰⁰ kim **beyt**:

(2) Némiz bar ve némiz bar bir nemed²¹⁰¹ bir būriyāmız bar

Seniñ dék pād-şāhlarǵa du‘ā-yı bīriyāmız bar

Hān (3) kemāl-i inbesāt ve gāyet neşāt bile içkeri kirip olturup²¹⁰² durur.²¹⁰³

Beyt:

Ne devletdür gedāsın (4) sorgalı şāh

Nüzül étmek kélip me‘vāsı içre

Ve müddet-i medīd anıñ қараңғу hücesin şem‘-i cemāli bile (5) çerāǵān ve buzuқ²¹⁰⁴ köñlin mi‘mār-ı iltifātı bile ābādān kıılıp ve bir avuç zer bérıp orduǵa kayıttı.²¹⁰⁵ (6) Mevlānā daǵı ol zerni medrese-i sükkanıǵa üleştürüp hānnıñ²¹⁰⁶ haққıda du‘a-yı devlet aldı. (7) Yene ol kim²¹⁰⁷ bir kün hān gāyet şūhlıǵ²¹⁰⁸ yoқ yoқ

²⁰⁹⁵ T: “Mollam né nemerse néñiz bar?”

²⁰⁹⁶ B ve T: yok.

²⁰⁹⁷ B ve T: yok.

²⁰⁹⁸ B ve T: yetkürdi.

²⁰⁹⁹ B: yok.

²¹⁰⁰ B ve T: sürdi.

²¹⁰¹ B: keçe.

²¹⁰² B ve T: olturdı.

²¹⁰³ B ve T ’de yok.

²¹⁰⁴ B: buzuǵ.

²¹⁰⁵ T: қaytdı.

²¹⁰⁶ T: hān.

²¹⁰⁷ Üç metinde de kırmızı.

²¹⁰⁸ B: şūhlıқdın

belkim kemāl-i muḥabbetdin Mevlānā Vefā'nın²¹⁰⁹ boğazığa (8) ḥaṇçerin yétkürüp dédi kim: “Bir ğazel-i bedīhe ayt yoḳsa naḳş-ı vüçüdiñni bu ḥaṇçer suyu bile (9) zamān evrāqıdın maḥv kıılır-sen. Mevlānā fi'l-bedīhe bu²¹¹⁰ ğazelni itmāmğa yétkürdi kim (10) anıñ maṭla‘ ve maḳta‘ı bular durur. **Maṭla‘:**

Dilige ḥaṇçer āhı bile dū nīm bolur

Dū şāḥa deste- (11) gül gülşen-i na‘īm bolur

Maḳta‘:

[B145] Firaḳ²¹¹¹ tıĝı bile her zamān eger miñ yol²¹¹²

Cehennem olsa vefāyı ki ğām yetīm (12) bolur

Ve ḥān Ḥıvaḳ erkide körünüş-ḥāne ‘imāret kııldı. Mevlānā Vefā ol ‘imāretniñ (13) bennā ve naḳḳāşı durur²¹¹³ érdi. Köp (T33a) dilkeş ve beĝāyet mūnaḳḳaş binā boldı. Emīr-i kebīr ‘İvaż Biy İnāḳ (14) merḥūm zamānıda Ḥaşşa Ḳoşbégi anı yıḳdurdı. Burhānü’s-sālikīn ve sulṭānü’l-ārifīn (15) eşrefü’s-sādāt müte‘ālī derecāt ḥāzret-i²¹¹⁴ Seyyīd Muḥammed Penāh Ḥāce ‘aleyhi’r-raḥmeniñ oĝlı Seyyid ‘İşām (16) e’d-dīn Ḥāce’din eşitip-men kim Adina Muḥammed Biy ibn²¹¹⁵ Béki Cān ‘İnāk kim Aral Özbek’iĝa²¹¹⁶ (17) ḥākim-i bi’l-istiklāl durur²¹¹⁷ érdi. Ḥāndın bir vech bile

²¹⁰⁹ B: yok.

²¹¹⁰ B: bir.

²¹¹¹ B: Ḳazak.

²¹¹² B ve T: bol.

²¹¹³ T ve B: yok.

²¹¹⁴ B: ḥāzret-i işan

²¹¹⁵ B: Seyyid.

²¹¹⁶ B: Özbekige.

²¹¹⁷ B ve T: yok.

āzürde-ḥāṭır bile²¹¹⁸ bolup Ḥīvaḳ [İ63a] (1) tevābi‘ātın köp çaptı.²¹¹⁹ Bu ciḥetdin ḥān anı keltürüp öziġe atalıḳ kıldı ve ‘ināyet-i (2) bīnihāye ve in‘āmāt-ı bilaġāye bile ḥāṭırın şayd etti. Ve anıñ zamānıda Ḳıyat (3) dudmanıdın Muḥammed Rızā Bék Aḳ-Mescid’niñ muḳābeleside eşikin ḳibleġa ḳaratıp (4) bir medrese binā kıldı. Anıñ tā’rīḥidedép dururlar²¹²⁰ kim **Tā’riḥ**:

بدوران سيد شه آرنگ خان / در تاج چنگيز نیلی خیم
بنا یافت این پر ضیا مدرسه / بسعی جوانی ز امل کرم
خود ابن اتالیق خوجم بردی بی / قیات دودمان معلا حشم
پی سال تاریخ نام خشش / محمد رضا بیک کوید قلم
و لیکن بنزد خرد در شمار / ز خاک رهش فرق کیوانست کم

[B146] Arang Ḥān Aḳ-Sarāy (9) mevzi‘ide²¹²¹ kim Ḥīvaḳ’ġa bir fersahlıġ yer durur²¹²² ḳal‘a ve ‘imārāt ber-pa kılıp ekşer evḳāt (10) erkān-ı devlet ve a‘yān-ı ḥazreti bile anda neşāt bisātın yayıp bezm-i ‘işretġa (11) meşġul durur²¹²³ érđi. Ve²¹²⁴ rivāyet durur²¹²⁵ kim ḥān bībāk-meşreb²¹²⁶ yigit érđi. (12) Aḳ-Sarāy’dın her kéçe ‘ışā namāzıdın soñra²¹²⁷ ikki²¹²⁸ maḥrem bile bād-pāy-ı şarşar-ḥirāmġa minip (13) Ḥīvaḳ’ġa kélip gül-çehre kızlar bile mu‘āşeret ve mübāşeret kılıp henüz şubḥ bolmasdın (14) burun Aḳ-Sarāy’ġa barur érđi. **beyt**:

Çü her kéçe sanem-i şeb-revim ki seyr kılıp

²¹¹⁸ B: yok.

²¹¹⁹ T: çapdı.

²¹²⁰ B: durlar.

²¹²¹ B ve T: yok.

²¹²² B: dur.

²¹²³ B ve T: yok.

²¹²⁴ B ve T: yok.

²¹²⁵ B: yok.

²¹²⁶ İ’de: bībāk ve meşreb yigit érđi

²¹²⁷ B ve T: soñ.

²¹²⁸ B ve T: iki.

Ne (15) barganın kişi ağlap ne kélgenini bilip

Bu resm bile bir kéçe atlanıp kélür érdi. Bederhân (16) arığınığ köprükiđe²¹²⁹ kélgende at sürünüp hân atdın cüdâ bolup başı (17) yarılıp ağiret ‘azmin²¹³⁰ tuttu.²¹³¹ Mađremleriniđ birisi anığ qaşıda turup birisi **[İ63b]** (1) anası Tohta²¹³² Hânım’đa, kim Daruđan Türkmen’idin durur²¹³³ érdi, barıp haberi bérdi. Ol (2) şir-zen ıztırâr kılmay tórt at alıp oğlıniğ ustige kélđi²¹³⁴ (3) Ve anı yaşurun defn kılıp Daruđan yoluğa tüşti.²¹³⁵ Ve az fırsatda menzîl-i maқşadđa (4) yetüşüp²¹³⁶ atasınığ öyiğa nüzül-i iclâl körgüzdi.²¹³⁷ Ve²¹³⁸ anığ aқasınıđ bir oğlı bar durur²¹³⁹ (5) érdi. Arang Hân bile hem-sinn ü hem-қadd şekl ü şemâli hânga müşâbih kiçiklikdin (6) hân bile bir yerde ulđayıp durur²¹⁴⁰ érdi. **meşnevi:**²¹⁴¹

Anığ dék müşâbih tüşüp (7) ol ikev

Ki ađvâlđe²¹⁴² iki körüngey birev

Alar bolsa bir yerde ger cilve-ger

Ne imkân ki (8) fark étkey ehl-i nazâr

²¹²⁹ B ve T: köprükige.

²¹³⁰ B: azmi.

²¹³¹ T: tutdı.

²¹³² B: Toқта.

²¹³³ B ve T: yok.

²¹³⁴ T: üstiğa kélipdur.

²¹³⁵ B ve T: tüşti.

²¹³⁶ B: yetip.

²¹³⁷ B ve T: nüzül kıldı.

²¹³⁸ T: yok.

²¹³⁹ B ve T: yok.

²¹⁴⁰ B ve T: yok.

²¹⁴¹ B ve T: nazm.

²¹⁴² B: ağvâlge.

[B147] Anı Arang Hân dép miñ atlıg Türkmen bile Hıvaq²¹⁴³ dārū's-salṭanasıǵa²¹⁴⁴ (9) yörüş qıldı. Arang Hân'nıñ ümerāsı kim Hân'nıñ ne vāqı'a bolǵanını²¹⁴⁵ (10) ve qayda barǵanın bilmey müteḥayyir érdiler. Ol eṣnāda Arang Hân babasın körgeli (11) Darǵan barǵan érken anıñ Miñ atlıg karındaş²¹⁴⁶ Türkmen bile keldi (12) dép ḥaber yetti érse barça istıqbāl qılıp keltürüp Ordu-yı²¹⁴⁷ hümāyünǵa²¹⁴⁸ tüşürdiler (13) Bir aydın soñ faqırnıñ ecdādın Ciyen Biy Yüz kim Arang Hân'nıñ iltifātı (14) ve Adīne Muḥammed Atalıq ve Hıday Qulı 'İnāq'nıñ²¹⁴⁹ sa'yı bile öz aqranıdın mümtāz ve ser-efrāz²¹⁵⁰ (15) özge ümerādın bolup durur²¹⁵¹ érdi. Anı İşfehan'da Sultān Hüseyn Şāh'ǵa élçi étip²¹⁵² (16) yiberdi. Bu vāqı'a dın ikki aydın²¹⁵³ soñra²¹⁵⁴ Adīna Muḥammed Atalıq kim (T33b) memleketniñ rükn ü 'uzma durur²¹⁵⁵ (17) érdi. Şikārga çıktı. Çün ol Türkmenzāde şehri ol ḥazzretniñ vücūdın hālī **[İ64a]** (1) tapdı.²¹⁵⁶ Nazar 'İnāq²¹⁵⁷ Nayman başlıg ümerā-yı 'izāmdın yeti kimseni²¹⁵⁸ tutdurup ba'zını Mekke'ǵa²¹⁵⁹ (2) ve ba'zını Buhārā'ǵa ve ba'zını

²¹⁴³ B ve T: Hıvaqǵa.

²¹⁴⁴ B ve T: yok.

²¹⁴⁵ B ve T: bolǵanın.

²¹⁴⁶ B: karındaş.

²¹⁴⁷ B: orduǵa.

²¹⁴⁸ B: yok.

²¹⁴⁹ B: 'İnāq'nıñ.

²¹⁵⁰ B: yok.

²¹⁵¹ B ve T: yok.

²¹⁵² B ve T: qılıp.

²¹⁵³ B: ay.

²¹⁵⁴ B ve T: soñ.

²¹⁵⁵ B ve T: yok.

²¹⁵⁶ T: tapdı.

²¹⁵⁷ B: İnāq.

²¹⁵⁸ B: kişini.

²¹⁵⁹ B: Tekeǵa.

Aral'ğa yiberdi. Ve H̄ārezm-i irem bezm dārū's-salṭana-ı²¹⁶⁰ memālikin Türkmeniye (3) aldı. Ve Özbek²¹⁶¹ cemā'asın²¹⁶² h̄ār ve zār²¹⁶³ tutdı. Az fırsatdın soñra²¹⁶⁴ bīdād ve zılmı andağ (4) istilā tapdı²¹⁶⁵ kim fuqarālar²¹⁶⁶ buzulurğa yetüşti.²¹⁶⁷ Bu hādişeniñ²¹⁶⁸ vuku'ın Adina Muḥammed Atalık (5) şikārda eşitip Aral'ğa yüz koydı kim ol nāhiyetdin sipāh alıp Türkmen'ni (6) aradın kötergey. Çün Tök kal'asığa yetüşdi.²¹⁶⁹ Éşitdi²¹⁷⁰ kim anıñ qaşdı (7) üçün yolğa beş yüz atlıg²¹⁷¹ tüşüp kişi ötkermey durur.²¹⁷² Atalıkniñ qaşıda (8) kırk mīr-şikārın özge kişi yok durur²¹⁷³ érđi. Bu cihetdin qayıp Buhārā'ğa²¹⁷⁴ barmaqnı (9) evveli ve enseb körüp mu'āvedet ṭarafığa 'inān 'azīmetin ma'tūf kıldı. (10) H̄āce-kōliğa kélgende Ciyen Biy, mezkūr üç yüz h̄āne-vār [B148] Özbek bile yolukdı.²¹⁷⁵ Bu vāqı'a (11) andağ durur²¹⁷⁶ kim Ciyen Biy Mīrāb İşfahān'dın kélip çün H̄ārezm sevādığa (12) dahl boldı. Bu manşūbe ḥaberi yetüşdi.²¹⁷⁷ Bu sebebdin qum içi bile Hazārāsb barıp (13) yaşurun kişi yiberip öyin köçürüp Āmū'dın ötdi. Ve az vaqıtta²¹⁷⁸ Özbek'niñ²¹⁷⁹ (14)

²¹⁶⁰ B: yok.

²¹⁶¹ B: özbekni.

²¹⁶² B: yok.

²¹⁶³ B: h̄ār tuttı

²¹⁶⁴ B: soñ.

²¹⁶⁵ B: taptı.

²¹⁶⁶ B ve T: fuqarā.

²¹⁶⁷ İ'de: buzulurğaya düşti.

²¹⁶⁸ B ve T: hādişe .

²¹⁶⁹ B ve T: yetüşti.

²¹⁷⁰ B: eşitti.

²¹⁷¹ B: "beş yüz atlıg Türkmen tüşüp..." T: "beş atlıg tüşüp..."

²¹⁷² B: dur.

²¹⁷³ B ve T: yok.

²¹⁷⁴ B: Buhāra.

²¹⁷⁵ B: yoluktu.

²¹⁷⁶ B: dur.

²¹⁷⁷ B ve T: yetüşti

²¹⁷⁸ B ve T: çağda

²¹⁷⁹ B ve T: Özbek.

mazlūmları Türkmen’ni²¹⁸⁰ ta‘addīsidin kaçıp aña koşuldılar ve ittifāk (15) bile Aral’ni²¹⁸¹ yolıǵa yüz koyup érdiler. Atalık mezkūrǵa yolukǵandin soñra²¹⁸² (16) Aral barmaǵını meşveret²¹⁸³ ve²¹⁸⁴ maslaḥat körüp yolǵa tüşken Türkmen’ni zīr ü zeber étip²¹⁸⁵ Aral’ǵa (17) nüzül kıldılar. Ve Ḥacim Ḥān evlādıdın Cuçi Sultān’ını ḥān köterip **[İ64b]** (1) Qongrat ve Manqıt ve Qanlı ve Qıpçaq ve Ḥāce-éli’niñ leşkerin²¹⁸⁶ yığıp Ḥārezm²¹⁸⁷ dārū’s-salṭanası²¹⁸⁸ üstige²¹⁸⁹ (2) yördiler.²¹⁹⁰ Çün fuqarāǵa alarınñ āvaze-i vusūlı yeti hücüm kılıp ḥānnı öltürüp köp Türkmen’ni (3) katlıǵa yetkürdiler.²¹⁹¹ Qalǵanları qaçı sahrā ve beyābānlarda ser-geşte ve ser-gerdān bolup²¹⁹² yüzdin (4) biri qutuldılar.²¹⁹³ Ve Toḥta Ḥanım’ını at²¹⁹⁴ bile²¹⁹⁵ südretip öltürdiler. Bu vāqı‘a sene miñ yüz altıda (5) durur²¹⁹⁶ érdi. **qıt‘ā:**

Belī bu devr tā kazā-yı zamān kim

Yéter āḥır yamanlarǵa yamanlıǵ²¹⁹⁷

(6) Cezāsın ‘āqıbet kördi felekdin

²¹⁸⁰ B ve T: Türkmen.

²¹⁸¹ B ve T: Aral.

²¹⁸² B ve T: soñ.

²¹⁸³ B ve T: yok.

²¹⁸⁴ B ve T: yok.

²¹⁸⁵ B ve T: kılıp.

²¹⁸⁶ B ve T: Ḥāce-éli çerigin

²¹⁸⁷ B ve T: Ḥıvaq.

²¹⁸⁸ B ve T: yok

²¹⁸⁹ B ve T: üstige

²¹⁹⁰ B ve T: yördiler

²¹⁹¹ B: yetürdiler.

²¹⁹² B ve T: “beyābānlarda ser-gerdān bolup...”

²¹⁹³ B ve T: qutuldı.

²¹⁹⁴ B ve T: atǵa.

²¹⁹⁵ B ve T: yok.

²¹⁹⁶ B’ ve Tde yok.

²¹⁹⁷ B: yamanlıq.

Tilep ol merdek-i nācins hānlığ²¹⁹⁸

Cuçi Hān: (7) ‘Ādil ve ra‘iyyet-perver durur²¹⁹⁹ érdi. Ve²²⁰⁰ anıñ zamānında él āsāyiş ve raḥatlar²²⁰¹ tapıp durur²²⁰² (8) Ve ol üç yıl hükümet²²⁰³ ve²²⁰⁴ salṭanat sürüp ‘ālem-i fānī gülistān seyri temaşasından közin yumup durur.²²⁰⁵ (9) **Velī Hān:** ol dağı Hācim Hān’ınıñ²²⁰⁶ neslidin durur²²⁰⁷ sene miñ dağı²²⁰⁸ yüz sekizde (10) tahtğa [B149] oturup durur²²⁰⁹ érdi. Ve²²¹⁰ anıñ zamānında Hūday-Ḳulı ‘İnāk²²¹¹ ‘ālemdin intikāl (11) kıldı. Velī Hān kim²²¹² mecnūn-veş ve nādān kişi durur²²¹³ érdi. Ve yurtğa nizām bére almadı. Bu (12) cihetdin Adīna Muḥammed Atalık anı ‘azl kılıp deşt-i Qıpçak’ğa Qazaq’ınıñ²²¹⁴ içige yiberdi. (13) Ve²²¹⁵ anıñ müddet-i hānlığı²²¹⁶ bir yarım yıl érdi. **Şāh Niyāz Hān:** Cuçi Hān’ınıñ oğlu durur.²²¹⁷ ²²¹⁸ Ba‘zı (14) Qaraca²²¹⁹

²¹⁹⁸ B: hānlık.

²¹⁹⁹ B ve T: yok.

²²⁰⁰ B ve T: yok.

²²⁰¹ B: yok.

²²⁰² B: taptı. T: “ āsāyiş tapdı.”

²²⁰³ B ve T: yok

²²⁰⁴ B ve T: yok.

²²⁰⁵ B: ‘ālemdin ötti, T: ‘ālemdin ötdi

²²⁰⁶ B ve T: Hān

²²⁰⁷ B: dur.

²²⁰⁸ B ve T: yok.

²²⁰⁹ B ve T: yok.

²²¹⁰ B ve T: yok.

²²¹¹ B: İnāk.

²²¹² B ve T: yok.

²²¹³ B ve T: yok.

²²¹⁴ B ve T: Qazaq

²²¹⁵ B: yok.

²²¹⁶ B: hanlığı

²²¹⁷ B: dur.

²²¹⁸ B ve T: Ve ba‘zı

²²¹⁹ İ’de Karaca.

Özbek'din dépdurlar.²²²⁰ Ammā²²²¹ evvelgi rivāyet eşaḥḥ durur. Ve²²²² tā'rīḥ-i hicreti miñ yüz onda (15) pād-şāhlık mertebesiga yétti. Begāyet şuca' ve mütehevvir durur²²²³ érdi. Ve Qızılbaş qaşdıga atlanıp (16) köp ganā'im ve emvāl²²²⁴ qolga tüşürüp qaıttı.²²²⁵ Ve Türkmen ser-keşleri qadem-i tazarru' bile kélip ḥarāc qabul éttiler.²²²⁶ (17) Ve Şāh Niyāz Ḥān öz 'aşrıda Buḥārā bile yaraşıp re'āyā fāriğ-bāl ve mezaqu'l-ahvāl boldı.²²²⁷ Bir néçe yıldın [İ65a] (1) soñ Ḥaḥ'nıñ raḥmetiğa 'āzim boldı.²²²⁸ Ve²²²⁹ anıñ müddet-i salṭanatı (T34a) ma'lūm érmes durur.²²³⁰

Şāh (2) Baḥt Ḥān: Şāh Niyāz Ḥān²²³¹ nıñ²²³² oğlı durur.²²³³ Atasınıñ ornıda²²³⁴ olturup bir yıldın (3) soñra²²³⁵ 'uzlet-güzīnlik iḥtiyār kıldı. **Seyyid 'Ali Ḥān:** Ol dağı bu cemā'adın (4) durur.²²³⁶ Sene miñ dađı²²³⁷ yüz on beşde ya on altıda pād-şāhlıkğa yetip durur.²²³⁸ Bir (5) néççe²²³⁹ eyyāmdın soñ ma'zūl' bolup durur.²²⁴⁰ **Mūsā Ḥān:** Şāh Niyāz Ḥān'nıñ inisi durur²²⁴¹. Çün (6) salṭanat tācı bile [B150] ser-

²²²⁰ B: dépdurlar.

²²²¹ B: Ama.

²²²² T: yok.

²²²³ B ve T: yok.

²²²⁴ B ve T: yok.

²²²⁵ T: qaıttı

²²²⁶ B ve T: kıldılar.

²²²⁷ B ve T: "...fāriğ-bāl boldı."

²²²⁸ B ve T: Ḥaḥ raḥmetiğa bardı

²²²⁹ B ve T: yok.

²²³⁰ T ve B: yok.

²²³¹ B: İbn Şāh Niyāz Ḥān.

²²³² B: yok.

²²³³ B: yok.

²²³⁴ B ve T: ornığa.

²²³⁵ B ve T: soñ

²²³⁶ B: dur.

²²³⁷ B ve T: yok

²²³⁸ B ve T: yetti.

²²³⁹ B: néçe.

²²⁴⁰ B ve T: boldı.

²²⁴¹ B: dur.

efrāz bolup durur.²²⁴² Bār-ı ‘āmm bérıp fuḡarā ve re‘āyāğa nevāzişler²²⁴³ (7) ve istimālet va‘desin²²⁴⁴ kıldı. Öz atığa ‘alāhıde teñe ḡaḡturup durur²²⁴⁵. Anıñ ḡağıda (8) Merv’din Astarābād ḡaḡa tağ éteğıdağı ḡılā‘ ve bilād ehli cizye ve ḡarāc bérürler érdiler.²²⁴⁶ ‘Azamet (9) ve şevketi özge ḡānlardın ötüp durur.²²⁴⁷ Bir néççe müddetdin soñra²²⁴⁸ anı ḡıvak’ınıñ²²⁴⁹ ümerāsı (10) öltürmeklikke²²⁵⁰ ittifāḡ kıldılar.²²⁵¹ Bu cihetdin ḡaçıp Merv’ğa²²⁵² barıp durur.²²⁵³ ‘İvaż Mehter Merv’de öltürüp (11) başın ḡıvak²²⁵⁴ dārü’s-salḡanasığa²²⁵⁵ keltürdi. **Yādgār ḡān:** Ol dağı ḡācim ḡān neslidin (12) durur.²²⁵⁶ Beḡāyet ‘Ādil ve ‘āḡil ve dānā²²⁵⁷ pād-şāh durur²²⁵⁸ érđi. Anıñ evayıl-i salḡanatıda Adīna Muḡammed (13) Atalıḡ ‘ālem-i fānīdin cihān-ı bāḡığa rıḡlet kıldı. **nazm:**

Dırīḡā ki devrān nāpayidār

Yana kıldı (14) resm-i cefā āşikār

²²⁴² B ve T: boldı

²²⁴³ B ve T: yo nevāziş

²²⁴⁴ B ve T: va‘desi.

²²⁴⁵ B ve T: ḡaḡturdı

²²⁴⁶ B ve T: “.. bérür érđi.”

²²⁴⁷ B: ötti T: ötdi

²²⁴⁸ B ve T: soñ.

²²⁴⁹ B ve T ḡıvak

²²⁵⁰ B ve T: öltürmekke.

²²⁵¹ B: müttefiḡ boldı. T: ittifāḡ boldı

²²⁵² B: Mervge.

²²⁵³ B ve T: bardı

²²⁵⁴ B ve T: ḡıvak’ğa.

²²⁵⁵ B ve T: yok.

²²⁵⁶ B: dur.

²²⁵⁷ B ve T: yok.

²²⁵⁸ B ve T: yok

Rübāb-ı ʃarāb²²⁵⁹ boldı²²⁶⁰ bī zīr ü bemm

Bülend oldı āvā-yı k̄ānūn-ı ğām

(15) Cihān külbesi boldı mātem-i serā

Ulus ʃaldı endūh u²²⁶¹ mātem ara

Felek nağme ehlin ʃılıp nevḥa-ger

(16) Pelās oldı él égnide cāme-zer

Ve Yādġār Ḥān vilāyetni ba‘zı mu‘temed kişileriġa (17) tapşurup ġürūh u enbūh bile ḥarameyn bardı. Ve menāsik-i ḥaccnı ber-cāy kēltürüp ravza-i [İ65b] (1) müteberrike-i risālet-penāh sallallahu ‘aleyhi ve sellem ziyāretiġa müşerref bolup mürāca‘at ʃıldı. Ve Şām (2) niḡ²²⁶² nevāḥīside ‘Arāb’dın [B151] köp cemā‘a yıġnalıp alarġa²²⁶³ muḳābele bolup muḳātele ʃıldılar. (3) Āḥirü’l-emr²²⁶⁴ hezīmet tapıp ʃaçtılar²²⁶⁵ ve alarnıḡ²²⁶⁶ izidin barıp ʃabīlelerin tārāc étip²²⁶⁷ kemāl-i (4) sür‘at bile yörüp²²⁶⁸ dururlar.²²⁶⁹ Yolda Bağdād’niḡ²²⁷⁰ ḥākimi şāhāne ziyāfetler ʃılıp (5) uzattı.²²⁷¹ Astarābād üstidin ötüp ʃubbetü’l-İslām²²⁷² Ḥārezm’ni ʃadem-i şerīfi bile

²²⁵⁹ B: neşāt.

²²⁶⁰ B: oldı.

²²⁶¹ B: yok.

²²⁶² B ve T: Şām

²²⁶³ T: alar

²²⁶⁴ B ve T: āḥir.

²²⁶⁵ T: ʃaçdılar

²²⁶⁶ B ve T: alar.

²²⁶⁷ B ve T: ʃılıp

²²⁶⁸ B ve T: yörüdiler.

²²⁶⁹ B ve T: yok.

²²⁷⁰ B ve T: Bağdād.

²²⁷¹ T: uzatdı

²²⁷² B: ʃubbetü’l-İslām.

ğayreti (6) behişt kıldı. H̄ān, H̄ac barganda Aral Özbek'i ser-keşlik kılıp Qaraqalpak (7) töreleridin İşim Sulṭān'nı keltürüp bī'at kılıp érdiler (8) Yādgār H̄ān anıñ qaşdığa ikki mertebe²²⁷³ atlandı ve üç mertebe leşker yiberdi. Her qaysıda (9) qatıg uruş bolup durur.²²⁷⁴ Ve h̄ān bu vakāyi'din soñra²²⁷⁵ tā'rīḥ-i hicrī miñ dağı²²⁷⁶ yüz (10) yigirme béşde yılınıñ āhiride intikāl kıldı. **şī'ir:**

Cihāndın vefā-dārlıg isteme

(11) Felek zālídın yārlıg isteme

Ki qılgaç alar inqılāb āşkār

Né bākī qalır hūlk né yād-gār

(12) **Şīr Gāzī H̄ān:** Ol Sulṭān Gāzī Sulṭān'nıñ evlādıdın durur.²²⁷⁷ Mevlid ü menşe'si (13) Buhārā-yı şerīf durur. Evāyil-i hālīde medrese-nişīn bolup 'ilm talebide köp sa'yılar körgüzüp durur²²⁷⁸ (14) Ve fezāil ve kemālāt hāşıl kıldı. Sene miñ yüz yigirme altıda ḥamel muntaşıfıda Buhārā'dın (15) keltürüp H̄īvaq dārü's-salṭanasıda taḥtğa olturguzdılar. Efḍalu'l-'ulemā ve zūbdetü'l-fuḍalā (16) mevlānā-yı 'aẓam ve dānā-yı mūkerrem Seyyid Muḥammed Aḥund bu bābda dép durur²²⁷⁹ kim **tā'rīḥ:**

چو بنشست آنشه خورشید فرهنك / بمسند چون بروی شاهدان رنك

بجستم سال تاریخ جلوسش / خرد فرمود ماه چرخ اورنك

²²⁷³ B ve T: iki qatla.

²²⁷⁴ B ve T: boldı.

²²⁷⁵ B ve T: soñ.

²²⁷⁶ B ve T: yok.

²²⁷⁷ B: evlādıdındur.

²²⁷⁸ B ve T: körgüzdi.

²²⁷⁹ B: aptıpdur.

[İ66a] (1) [B152] Ve ol bu hândänniñ şāhib-ķırānı (2) durur²²⁸⁰ érđi. Anıñ āvāze-i cilvesidin İşim Hān ve Ķaraķalpak ĥaylī tevehhüm étip²²⁸¹ (3) Aral'nı taşlap (T34b) ķaçtı. Ķün kalem bu yérge yetüşti. H̄ārezm-i irem bezmniñ²²⁸² diyārıda fitne (4) ve fesād cāzib²²⁸³ bolup, sulţān-ı mağfıret-niřān İltüzer Muĥammed Bahādır Hān tan teğammedallahu (5) bi gufrānihiniñ vāķı'a -i hāilesi vuķu' taptı.²²⁸⁴ Ol cihetdin bu kitāb te'līfi kim ol ĥazret-i (6) mağfūrınıñ fermānıĥa müte'allıķ durur²²⁸⁵ érđi. Müddet-i medīd te'ĥır taptı.²²⁸⁶ Belkim²²⁸⁷ metrük boldı. (7) Ķün ĥazret-i ā'lā ĥaķān-ı gerdün-tüvān efđal-u selāţīn-i 'ālem, a'del-u Havaķīn-i mu'azzam mu'izzu'd-devle²²⁸⁸ ve's-salţāna ve'd-dīn (8) Ebu'l-Muzaffer ve'l-Mansūr Muĥammed Raĥīm Bahādır Hān akvallahu devletehu (9) bi'l-iķbāli ve ĥafıza salţanatahu 'ani'l- iĥtlāli salţanat serīriĥa cülüs ķıldı. 'Avāţıf-ı bekirāne (10) ve merāĥim-i ĥürevāne bile faķīrū'l-ĥaķīr şır Muĥammed el-mūlaķķab bi'l-Mūnis'ĥa hezīz-i mezelletdin evc-i 'izzetĥa (11) teraķķī baĥıřlap fermān-ı vacibū'l-iz'ān řādır bolup durur²²⁸⁹ kim: "Bu kitāb te'līfin itmāmĥa²²⁹⁰ (12) yétkür ve bizniñ vaķ'ātımıznı daĥı taĥrīr silkige keyür." Bināen'aleyh yana te'līf işige (13) řuru' ķıldum.²²⁹¹ Veffaķallāhu bīitmāmihı ĥün İşim Hān Aral'dın ĥıĥĥandın soĥra²²⁹² (14) Manķıt Muĥammed Bāķī

²²⁸⁰ B ve T: yok.

²²⁸¹ B ve T: ķılıp.

²²⁸² T: bezm

²²⁸³ B: hadiş.

²²⁸⁴ T: tapdı

²²⁸⁵ B ve T: yok.

²²⁸⁶ T: tapdı

²²⁸⁷ B: Beki.

²²⁸⁸ B: mu'izziddevle.

²²⁸⁹ B ve T: boldı

²²⁹⁰ B: itmamıĥa.

²²⁹¹ B ve T: ķıldım.

²²⁹² B ve T: soĥ.

Biy ibn Muḥammed Ḥāfız Biy başlıg²²⁹³ cemi‘ Aral Özbek’iniñ sanādīd ve ma‘arifi (15) ribqa-ı iṭā‘at boyunlarıgā salıp kélip ‘atebe-būslıgga²²⁹⁴ müşerref bolup dururlar.²²⁹⁵ Ve Muḥammed Bākī (16) Bīy kiçik oğlı Şīrdalı’nı ḥānnıñ²²⁹⁶ mülāzemetide qoyup durur²²⁹⁷ ve Aralga barğandın (17) soñra²²⁹⁸ vefāt tapıp inisi ‘İvaż Bākī Biy Aral ḥükümetiğā namzed boldı. Hemol yıl [İ66b] (1) Merv-i Şāh Cihān’dın Astarābād ve Balkan’ga tağ étegide ve Atrek ve Gürgen kenārıda (2) olturğan Qızılbaş [B153] ve Terākime ḥarāc ve²²⁹⁹ tansūqātı bile kélip éllig izhāri kılıp (3) nevāziş-i ḥüsrevāneğā maḥşuş boldılar. Ve āf-tāb cedī burcığā taḥvīl kılgānda leşker-i (4) kıyāmet-eşer bile Qaraqalpaq istīşālıgā yörüş kıldı. Qaraqalpaq tāb-ı mukāvemet (5) kélture almayın māl u mevāşī ve öylerin taşlap qaçıp téniz üstidin kim (6) gāyet burūdetdin soyuḥ bağlap durur érdi.²³⁰⁰ **nazm:**

İsārdın burūdet bile (7) zemherīr

Bolup érdi su muzdın āhen nazīr

Ténizler bolup tağ dék seng (8) best

Qatıgılığda fulād olup zeber-dest

Yeñi-su ve Sir-Deryāsınıñ²³⁰¹ tarafıgā qaçtı²³⁰² ve Şīr (9) Gāzī Ḥān mevkib-i keyhān-pūy bile ténizniñ²³⁰³ kenārıda tevakkuf kılıp Naymān (10) emīr ‘İvaż İnāq,

²²⁹³ B: başlıq.

²²⁹⁴ B: ‘atebe-buslıqga.

²²⁹⁵ B ve T: boldılar

²²⁹⁶ B ve T: ḥān

²²⁹⁷ B ve T: qoydı

²²⁹⁸ B ve T: soñ.

²²⁹⁹ B: yok.

²³⁰⁰ T: bağlap érdi

²³⁰¹ B: Sir-deryası.

veled-i Nazar Hācı İnāķ'ını bés miñ sipāh-ı cerrār bile mu'anidler kiyinidin (11) yiberdi ve emīr-i müşārünileyh cehd-i tamām ve sa'y-ı mā-lā-keleām bile²³⁰⁴ ılgap a'dā-yı devletni muz üstide (12) tapıp eţfāl u 'ıyāllerin²³⁰⁵ özgesin katıgā yétkürüp²³⁰⁶ ųanlarıdın téniz yüzün şafaķ-gün kıldı. (13) Ve ųalģanlarını ųayd-ı esāretģa tartıp hānnıñ²³⁰⁷ mülāzemetiģa yétkürdi ve hān (14) emīr-i mezkūr ve bahādırlarını in'āmāt vāfir bile ser-efrāz étip darü's-salţana-i Hıvāķ'ģa mürāca'at (15) kıldı. Ve bu ĳaber-i aķţār 'ālemģa intişār tapıp eţraf-ı memālikdin ser-keşler ųadem-i i'tizār bile (16) inķıyād ųarıķıdin dergāh-ı 'ālem-penahģa müteveccih boldılar. Ol cümledin ųazaķıye ųavāyıfı- (17) dın Fulād Töre ve²³⁰⁸ ųaban Biy ve Barāķ Biy ve Mankışlaķ ve Adak Terākimesidin Hāl Nazar Bahādur [İ67a] (1) ve Aman Durdı Bég pād-şāhlıķģa [B154] lāyık ve münāsıb pışkeşler²³⁰⁹ bile āstān-büşliģ (2) şerefiģa müşerref boldılar.²³¹⁰ Ve sene hicrī²³¹¹ miñ daģı²³¹² yüz yigirme yetide Biçin yılı (3) Meşhed'de kim rafızī, bīimān Rüstem 'Alī Hān Şāmlu müsülmānlar bile mü'minlerģa (4) ĩzā yétkürürler érdi.²³¹³ Anıñ kaşdıģa وَجَاهَدَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ayeti (5) niñ²³¹⁴ muķtezāsı²³¹⁵ bile (T35a) sipāh-ı bikerān²³¹⁷ çékti.²³¹⁸

²³⁰² T: ųaçdı

²³⁰³ B: téniz.

²³⁰⁴ B ve T: cehd-i tamām bile

²³⁰⁵ B: 'ıyāldın.

²³⁰⁶ B: bitkürüp.

²³⁰⁷ B ve T: hān

²³⁰⁸ T: yok

²³⁰⁹ B ve T: lāyık pışkeşler

²³¹⁰ B ve T: āstān-büşliģģa müşerref keldiler.²³¹⁰

²³¹¹ B ve T: yok.

²³¹² B ve T: yok.

²³¹³ B ve T: Rüstem 'Alī Hān Şāmlu müsülmānlarģa ĩzā yétkürür érdi.

²³¹⁴ Kur'an IX, 19

²³¹⁵ B: yok.

²³¹⁶ B ve T: Anıñ kaşdıģa وَجَاهَدَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ muķtezāsı

²³¹⁷ T ve B: sipāh çékti

²³¹⁸ B: çékti ve...

Tejen rüd-hānesiniñ kenarında (6) cerge égirip şikār-endāzlık kıldı. Ve Türkmen kabailidin leşker²³¹⁹ alıp Meşhed’ni (7) ikki kün gaça²³²⁰ muşaşara kılıp fetħ étte.²³²¹ Ve gāzīler gānāyim-i bisyār ve usār-ı bīşumār aldılar²³²² kim (8) naql kıılmağdın ‘āciz kēldiler. Rüstem ‘Ali Hān yüz meşakḳat bile kaçıp kıutuldı (9) ve iṭa‘at étken kefere cizye kabūl étip esīrlıkdin amān kılıp durur²³²³ Meşhed’ni (10) içındağı²³²⁴ Müsülmānlardın Şerīf Hān’ğa tefvīz kılıp Nişābūr türktāzi (11) üçün ḳadem-i irādetin ‘azīmet rikābığa kıoydı ve²³²⁵ ba‘zı dép dururlar²³²⁶ kim Nişābūr yörüşi Meşhed-i (12) muḳaddesiniñ²³²⁷ türktāzıdın soñra²³²⁸ tavuk²³²⁹ yılı vukū‘ tapmış durur.²³³⁰ Ammā faḳīr bir nüshada (13) körüp durur-men²³³¹ kim Biçin yılı Meşhed-i muḳaddes gāzatıdın soñra²³³² bīvāsıta Nişābūr (14) uruşığa²³³³ atlandı. Her taḳdīr bile burun çapavullar²³³⁴ yiberip izidin ağır (15) leşker²³³⁵ bile kēlip Nişābūr ḳal‘asınıñ teḳābülide yasav yasap tüşti. Ve eṭrāfğa (16) gāzīlerni gürüh gürüh ayırıp çapavulğa yiberip dururlar.²³³⁶ Ve sipāh-ı zafer-penāh kolığa gānāyim-i mevfūr (17) tüşti.²³³⁷ Ve Nişābūr’nıñ²³³⁸ ḥākimi Ḥasan Hān’nıñ uluğ oğlı Ca‘fer [İ67b] (1) ‘Ali

²³¹⁹ B ve T: çerig .

²³²⁰ B ve T: iki kün²³²⁰

²³²¹ T: étte

²³²² B ve T: aldı

²³²³ B ve T: kıldı

²³²⁴ B ve T: içindeki

²³²⁵ B ve T: yok.

²³²⁶ B ve T: dérlar.

²³²⁷ B: yok.

²³²⁸ B ve T: Meşhed türktāzıdın soñ

²³²⁹ B: taḳaḳū.

²³³⁰ B: tapmışdur

²³³¹ B ve T: körüp-men.

²³³² B ve T: Meşhed gāzatıdın soñ

²³³³ B ve T: cihādığa.

²³³⁴ B ve T: çapavul

²³³⁵ B ve T çerig

²³³⁶ B ve T: yiberdi

²³³⁷ T: tüşti

Hān kim şecā‘atda engüşt-nümā érdi. Gāzīlerniñ qolıda qatlgā yetti. Şīr Gāzī Hān (2) tört kün²³³⁹ muḥāşara qılıp mu‘āvedet étti.²³⁴⁰ Ve Nādir Şāh kim ol öçürde henüz pād-şāhlıq (3) niñ²³⁴¹ serīriğa cülūs qılmay durur érdi²³⁴² Nişābūr havāliside [B155] aqḡāmı bile sākin (4) durur érdi.²³⁴³ Leşker-i İslām mürāca‘atıdın ḡaber tapıp müte‘ākib kélip leşker²³⁴⁴ izidin²³⁴⁵ yetüşüp (5) uruş saldı ve Manqıt İsen Muḡammed Uydaçı’nı şehādet derecesige yetkürdi.²³⁴⁶ Ve İş Muḡammed Biy ibn (6) Adīne Muḡammed Atalıq kim ol eyyāmda ‘ināqlıq manşıbı anıñ vüçüd-ı zī’l-cüdi²³⁴⁷ bile müzeyyen (7) durur érdi.²³⁴⁸ Şīrdalı bile celādet tıñın cilveğa kirgüzüp şı‘adın köp kāfirni öltürüp (8) Qızılbaş’ğa şikest bérđi ve Şīrdalı zaḡmdār boldı. Hān bu cihetdin anıñ irtıqa-yı (9) merātib ve izdiyād-ı vazāyifiğa küşiş qıldı. Ve devlet ve nuşret²³⁴⁹ bile Hīvaq’ğa nüzül étti²³⁵⁰ (10) Tavuq yılı Urus töreleridin Devlet Keray ve Andırey Gübürnet otuz miñ (11) urus bile Şeyḡ Celīl Tağı kim altun ve kümüş ma‘deni durur.²³⁵¹ Anıñ (12) ārzūsı belkim H̄ārezm fethiniñ²³⁵² temennāsı bile Aral ḡudūdığa nüzül qıldı. Hān, Qongrat (13) Qul- Muḡammed Atalıq ve Nayman emīr ‘İvaż İnāq’ni²³⁵³ cünūd-ı nāma‘dūd bile müdafa‘ağa

²³³⁸ B ve T: Nişābur ḡākimi

²³³⁹ T: yok

²³⁴⁰ T: étti

²³⁴¹ B ve T: pādşāhlıq

²³⁴² B: qılmaydur érđi ve Nişābūr

²³⁴³ B ve T: sākin érđi

²³⁴⁴ B ve T çerig .

²³⁴⁵ B: aqıbetidin.

²³⁴⁶ B: şehīd étti, T: şehīd étti

²³⁴⁷ İ’de zī-cüdi.

²³⁴⁸ B ve T: müzeyyen érđi

²³⁴⁹ B: nusret ve devlet.

²³⁵⁰ B: qıldı, T: étti

²³⁵¹ B: dur.

²³⁵² T: H̄ārezm-i irem-bezm fethiniñ

²³⁵³ T: ‘Avaż İnāq

namzed étte. Alar Devlet (14) Keray bile gürg- āştī kılıp ziyāfet bahānesi bile a‘dā-
yı millet-i beyzānı mihmān-hāne-i esfelü’s-sāfīlīnga (15) yétkürdiler. **meşnevî:**

Eger işiŋga fayşal bérse tehb̄ir
Né hācet tartmağ ol işde (16) şems̄ir

Bes̄i mülk açtı İskender h̄iyeldin
Ki açılmas édi rezm ü cedeldin

Belī tehb̄ir érür (17) devlet nişānı
K̄olıdın bérmes ehl-i devlet anı

Sene miŋ yüz yigirme sekizde **[İ68a]** (1) it yılı Çınarān h̄udūdıga Berdār yolu
bile sipāh [B156] tarttı.²³⁵⁴ Ve susızlık²³⁵⁵ cihetidin mütevehhim (2) bolup bīgüher
mağşūd mürāca‘at kıldılar.²³⁵⁶ Ve²³⁵⁷ bu yolda ekşer leşker telef boldı.²³⁵⁸ Ve h̄ān
Nişābūr’dın (3) kaytgandın soŋra²³⁵⁹ Rüstem ‘Ali H̄ān yine Meşhed’ni alıp Şerīf
H̄ān’ni destḡir étip²³⁶⁰ (4) kūs-ı istiqlāl urar érdi. Bu cihetdin Ş̄ir Ġāzī H̄ān toŋuz yılı
leşker tartıp (5) bérıp Meşhed’niŋ üstige²³⁶¹ yörüş kıldı. Ve çapavul seyli bile ekşer
‘imārātnı (6) h̄arāb étip ġanāim-i bisyār ve üsār-ı bīşümār bile yandı. Fağırniŋ
kiçiklikimde uluğ ceddin (7) İşim Biy’din ħalğan Meşhedlik bir fertüt-ı derk bar
durur érdi.²³⁶² Ol dér (8) érdi kim Meşhed’ni (T35b) Ş̄ir Ġāzī H̄ān çapğanda ér ve

²³⁵⁴ T: tartdı

²³⁵⁵ B: susızlığ.

²³⁵⁶ B ve T: kıldı

²³⁵⁷ B ve T: yok

²³⁵⁸ T: telef bolup durur

²³⁵⁹ B ve T: soŋ.

²³⁶⁰ B ve T: kılıp.

²³⁶¹ B ve T: Meşhed üstiğa.

²³⁶² B ve T: bar érdi

hātun bēş miñdin artuq bürde (9) hesābğa kirdi. Men²³⁶³ ol cümledin durur érdüm.²³⁶⁴ Sıçқан yılı Şirdalı garaž- (10) gūylar si‘āyeti bile hāndın mütevehhim bolup Aral’ğa²³⁶⁵ bardı. Ve yağıgerlik āgāz étip²³⁶⁶ (11) soñğı yılı Musā Hān’niñ oğlı Şāh Timūr’rı Buhārā’dın keltürüp gulām (12) Aral Özbeki’nin ittifākı bile hān köterip Bēş-Қal’a қаşdıға bēş mertebe sipāh (13) tartıp hezīmet taptı.²³⁶⁷ Ve ekşer²³⁶⁸ Yomut hālķı Élgitde²³⁶⁹ ve Āmūya girdābıda telef boldı. Ol cümledin (14) durur²³⁷⁰ kim soñğı kélgenide Қul Muḥammed Atalıқ²³⁷¹ kim Adīna Muḥammed Atalıқ’niñ ‘ammzādesi hem (15) қāim-makāmı durur.²³⁷² Müdafa‘āğa ağır қоşun bile чıқıp vezīr tevābi’idin Қара-tal mevzi‘ide telaқı-i (16) ferīқayn²³⁷³ vuku‘ tapıp uruş tüştı.²³⁷⁴ Ol uruşda atalıқ-ı mezkūr şehādet tapıp Yomut (17) Қара Atalıқ destgīr-i belā ve esīr-i miḥen bolup Hīvaқ leşkeri²³⁷⁵ perākende boldı. Bu vāқı‘a zuhūrıdın **[İ68b]** (1) Şāh Timūr Hān ve Şirdalı Biy’niñ²³⁷⁶ [B157] āftāb-ı iқbālī irtifā‘ tapıp Vezīr ve Gürlān (2) ve Şāhābād ve Bağlan ve Uyğur ve Ürgenç ve Hānқāh ve Hazārāsb’rı me‘a’l-muzāfāt musaḥḥar étip²³⁷⁷ (3) Hazārāsb’da Şāh Timūr Hān salţanat taḥtıda olturup Şirdalı Biy cünūd-ı nāma‘dūd (4) bile Bēş Arıқ belādın қayd-ı inқıyādğa çekip Şaţ havālīsın leşker-gāh étti.²³⁷⁸ (5) Ve Hīvaқ ümerāsı dağı hāndın

²³⁶³ T: min

²³⁶⁴ B ve T: ol cümledin érdüm

²³⁶⁵ B ve T: Aral bardı

²³⁶⁶ B: қılıп.

²³⁶⁷ T: tapdı

²³⁶⁸ B: leşker.

²³⁶⁹ B: élgide.

²³⁷⁰ B: cümledindur

²³⁷¹ B: Қongrat Қul Muḥammed Atalıқ: Atalıқniñ amnzādesi hem қāim-maқam durur

²³⁷² B: dur.

²³⁷³ B: fi‘eteyn.

²³⁷⁴ T: түştı

²³⁷⁵ B ve T: çerigi.

²³⁷⁶ B: Şāh Timūr Hān Şirdalı Biy’niñ

²³⁷⁷ B ve T қılıп.

²³⁷⁸ B ve T: қıldı.

rūy-gerdān²³⁷⁹ bolup Aral sipāhıǵa koşulup hān (6) nıñ²³⁸⁰ mülāzemetide Emīr İş Muḥammed Biy ve faķırnıñ uluǵ cecdi Emīr İşim Biy ve şahib-i ā‘zam (7) ve destūr-ı mükerrerem Yarım Dīvān ve Dosım Erbāb’dın özge kişi kalmadı. Bir kéçe hānǵa (8) ḥavf iştilā tapıp umera-yı müşarūnileyhimni ḥalvetǵa çaķurup²³⁸¹ dédi kim: “A‘dā-yı devlet (9) mu‘azzamāt-ı memleketni alıp Hīvaķ ve Kāt ve Qahramān’dın özge vilāyet kalmadı. (10) Ve sizlerdin başķa ümerā daǵı mundaķ bīvefālǵ kıldılar. Emdi bu yurtda iķāmet (11) kılmak ‘aķıldın uzaķ ve yıraķ körünür.²³⁸² Né kiñeş bérür-siz. Çün hān (12) dın bu nükte-i vahşet-āmīzni eşitdiler. İş Muḥammed Biy kelām-ı feraḥ-efzādın mundaķ²³⁸³ güher-efşānlǵ (13) kıldı kim ḥazret-i hānnıñ ḥatır-ı ‘atırlarıǵa daǵdaǵa yetmesün kim bizlerdin bīvefālǵ (14) zāhir bolǵay. Tā cānımız bar durur.²³⁸⁴ Ḥazret mülāzemetide cānbāzlıǵ²³⁸⁵ kılur-miz. Ve ümerā-yı ‘āsī (15) daǵı peşīmān bolup yana dergāh-ı ‘ālīǵa ḥacālet bile yüz koyup ḥazret-i fātihū’l-ebvāb nuşreti bile (16) a‘dā-yı devlet bertarāf bolǵay. Ve hānnıñ ḥizmetidin çıkıp ḳal‘adārlıķ umūrıǵa (17) iştiǵāl körgüzdiler. Az fırsatda umera-yı ‘āsī kılǵan işleridin²³⁸⁶ peşīmān **[İ69a]** (1) bolup [B158] inkisār-ı tamām bile kaçıp kældiler ve İş Muḥammed Biy’niñ şefā‘atı bile hān alarnıñ (2) cerayimidin ötüp burunǵı menāşib ve merātibin merḥamet kıldı.²³⁸⁷ Ve Aral Qongrat’ınıñ (3) iki ḥākimi bar durur érdi.²³⁸⁸ Ādem Biy ve Bék Murād Biy atlıǵ Şāh Timūr Hān devletiniñ (4) rükn-i ā‘zamı durur érdiler.²³⁸⁹ Emīr-i kebīr İş Muḥammed Biy alarǵa bitip yiberdi kim: (5)

²³⁷⁹ B: rü.

²³⁸⁰ B ve T: hānnıñ

²³⁸¹ B ve T: çaķırıp

²³⁸² B ve T: ‘aķıldın yıraķ körünür

²³⁸³ B: mundaǵ.

²³⁸⁴ B: bardur, T: bar

²³⁸⁵ T: cānbāzlıķ

²³⁸⁶ B: kılǵanlarıdın.

²³⁸⁷ B: étti.

²³⁸⁸ B ve T: bar érdi.

²³⁸⁹ B ve T: rükn-ü ā‘zamı érdiler

arındaşımız eger Aral ‘askerin²³⁹⁰ buzsalar²³⁹¹ arındařlıđ²³⁹² kemālđa yétgüsi
 durur.²³⁹³ (6) Alar maźmünnı anlağa ongrat sipāhı bile buzup ıķıp Hıvā’đa hān
 (7) niğ ileyđa²³⁹⁴ kēldiler.²³⁹⁵ řirdalı²³⁹⁶ Aral hayli bile buzulup Amüya’dın ötüp (8)
 A-Yaqış’dadı araalpa iige bardı. řāh Timür Hān Hazārāsb’da tura almayın.
 ara- (9) alpa Buan Biy bile Ceyhun’dın ‘ubür étip şirdalı’niğ yanığa bardı. Ve
 cemi‘ Bēř- (10) al‘a hānđa (T36a) müstaħlař boldı. Meger řāhābād hāķı kim
 māde-i fitne durur érdiler.²³⁹⁷ İş Muħammed Bıy (11) hānniđ fermānı bile ol
 belde²³⁹⁸ üstiğa leşker tartıp²³⁹⁹ bir ay muħāřara (12) kılıp ‘āķıbet suğa ğarķ étip aldı.
 Ve Manıt Muħammedı Bék başlığ řāhābād ser-keşlerin (13) atlığa yetkürdi. Anığ
 zamānıda sene miğ yüz ottuz üçde tavuřkan²⁴⁰⁰ yılı şirdalı (14) Biy ve řāh Timür
 Hān şulh bahānesi bile řanādıd-i ongrat’dın Ötemiş Atalığ bařlıđ²⁴⁰¹ (15) yigirme
 bēř kişini éliglep şerbet-i řehādetdin ser-řār ıldı. Sođđı (16) yıl kim Lu yılı érdi
 ongrat’nı musaħhar étip andaq²⁴⁰² atlı-i‘amm ıldı kim (17) zu‘efā ve eťfāldın
 özge kişi almadı. Ve ol nev²⁴⁰³ tārāc [B159] étti kim mātem-zede bıveler [İ69b] (1)
 uvveti üçün bir tişi almadı. açıp kutulđanlarđa hān, İş Muħammed Biy’niğ (2)
 sa‘yı bile Yeđi-arıķ’nı merħamet étip meva‘ıd-i hüsrevāne bile dil-cüylıķ körgüzüp

²³⁹⁰ B ve T: erigin

²³⁹¹ B: yok.

²³⁹² B: karındaşlığ.

²³⁹³ B: dur.

²³⁹⁴ B: ileyığa.

²³⁹⁵ B: yok.

²³⁹⁶ B: şirdalı Biy

²³⁹⁷ B ve T: māde-i fitne érdiler

²³⁹⁸ İ: beledh (بلدہ)

²³⁹⁹ T: beldenığ üstige erig tartıp

²⁴⁰⁰ B: tapuşken.

²⁴⁰¹ B: başlığ.

²⁴⁰² B: uluğ.

²⁴⁰³ B: andah.

durur.²⁴⁰⁴ Bu vākı‘a (3) dın soñra²⁴⁰⁵ on tört uruğ kabaili kim alarnı uşak uruğ²⁴⁰⁶ hem dérler Mankıtgā (4) yav boldılar. İş Muḥammed Biy alar imdādı üçün Ğāyib Pervānaçı‘nı Bés-Ḳal‘a çerigi (5) bile yiberip durur.²⁴⁰⁷ Pervānaçı yetürmesdin burun Şirdalı Biy bile²⁴⁰⁸ Ḳaraḳalpaḳ‘nıñ²⁴⁰⁹ vālisi (6) Ér Nazar Biy‘ni yıgını bile keltürüp uşak uruğ kaşdıga ḥareket kıldı. Ve Turğak- (7) Tama ve Ḳulan kılā‘ın alıp fārümār kıldı. Āhır Uşak Uruğ Ak-Ḳal‘ağa cem‘ bolup (8) uruşga āmāde ve müsta‘id boldılar.²⁴¹⁰ Ğāyib Parvançı dağı Aḳ-Ḳal‘ağa kélip altı ay yatıp (9) Şirdalı bile yegirme mertebe muḳātele ve muḥārebe kıldı.²⁴¹¹ Yılan yılı bahār durur érdi.²⁴¹² Uşak (10) uruğnı²⁴¹³ köçürüp ḳayttı.²⁴¹⁴ Andın soñra²⁴¹⁵ Mankıt‘da ḳaḥṭ²⁴¹⁶ peydā bolup durur kim.²⁴¹⁷ **meşnevī:**

(11) Çabak kılcıķı cāndın artuğ bolup

Toñuz ḳanı ĩmāndın artuğ bolup

(12) Baḥşdın barıp anda murdārlıg

Bolup belki fāş ādemī-hārlıg

²⁴⁰⁴ B ve T: körgüzdi

²⁴⁰⁵ B: soñ.

²⁴⁰⁶ B: uruğ.

²⁴⁰⁷ B ve T: yiberdi

²⁴⁰⁸ B ve T: yok.

²⁴⁰⁹ B ve T: yok.

²⁴¹⁰ B ve T: uruşga müsta‘id boldılar

²⁴¹¹ B ve T: yegirme mertebe muḥārebe kıldı.

²⁴¹² B ve T: bahar érdi

²⁴¹³ B: uruğnı.

²⁴¹⁴ T: ḳaytdı

²⁴¹⁵ B ve T: soñ.

²⁴¹⁶ İ: ḳaḥṭ

²⁴¹⁷ B ve T: peydā boldı kim

Şîr Gâzî Hân (13) ve İş Muhammed Bîy bu vâkı‘a nı eşitip Seyyid Baltu H̄‘ace Naķīb’ni on iki miñ sipāh bile (14) Aral’ğa yiberdi. Naķīb-i mezkūr bargandın soñğı küni Şirdalı Biy bile muķātele kılıp bed-dillik (15) Ya‘nî cübn-i ġarîzîsi müteħarrık bolup öz özidin biy sebeb-i zāhirî havātır tartıp (16) Manķıt Ténri Қulı İnāk bile kim anıñ [B160] hem қуввет²⁴¹⁸ vāhimesi ġālib durur érdi.²⁴¹⁹ Uruş қāim (17) bolğan hengāmda²⁴²⁰ leşkerni buzup қаçtı. Ekşer mütecennide bu vak‘a-yı hāilede telef boldı. [İ70a] (1) Bu mācerā H̄‘arezmi diyārıda eżher mine’ş-şems durur. Andaқ durur kim²⁴²¹ (2) él arasında meşel bolup durur.²⁴²² Ve Şîr Gâzî Hân’ni²⁴²³ қoyılı āf-tāb cedî (3) niñ burcıda durur érdi.²⁴²⁴ Қulları şehîd bolup durur.²⁴²⁵ Tā’rîh-i vefātı dād (4) ez ġulāmān durur.²⁴²⁶ Beġāyet ‘ādil ve fāzıl şehir-yār durur érdi.²⁴²⁷ Ekşer evkāt (5) ‘ulemā ve fużalā ve şu‘arālardıñ²⁴²⁸ şohbeti hālî érmes durur érdi.²⁴²⁹ ‘İlm ve şi‘ir anıñ (6) zamānıda revnaқ ve revāc tapdı.²⁴³⁰ Andaқ durur kim²⁴³¹ Mevlānā Seyyid Muhammed Ahund anıñ (7) menāķıbıda bir kaşîde aytıp durur.²⁴³² Bu ebyāt-ı şelāşe ol қаşîdedin (8) durur.²⁴³³ Teyemmünen **ebyāt:**

شهی که علم بدورش بود رواج پذیر
چه منطق و چه حکم او کند تقریر

²⁴¹⁸ B: fevt.

²⁴¹⁹ B ve T: ġālib érdi.

²⁴²⁰ B ve T: bolğanda

²⁴²¹ B ve T: andaқ kim

²⁴²² B: dur.

²⁴²³ B: han.

²⁴²⁴ B ve T: cedî burcıda érdi

²⁴²⁵ B ve T: şehîd kıldı

²⁴²⁶ B: dād ez ġulāmāndur.

²⁴²⁷ B ve T: pādşāh érdi

²⁴²⁸ B ve T: şu‘arādın.

²⁴²⁹ B: şohbeti hālî érmes érdi. T: muħabbeti hālî érmes érdi

²⁴³⁰ İ: revnaқ ve revāc tapdı. B ve T: revāc tapdı.

²⁴³¹ B ve T: andaқ kim

²⁴³² B: aytıpdur

²⁴³³ B: ol қаşîdedindur

ز فیض بخشی ابر بہار مرحمتش
شده است باغ سخن آنچنان طراوت گیر
کہ دست رد برخ نکہت بہشت زند
گل معانی رنگین بگلستان ضمیر

(11) Her heftede iki mertebe körünü²⁴³⁴ bérür érdi ve Hürāsān'nıñ ekşer bilādıdın cizye alur érdi. (12) Ve Mankıt'dın özge teşvîşi yođ durur érdi.²⁴³⁵ Ve Şeyh Arıgınıñ şarkıda Bađ-ı Murād ve Hıvağ (13) içide hazret-i kutbu'l-‘ālem ve gavşü'l-ā‘zam pehlevān Mahmūd ibn (T36b) Pır Yār Velī ıaddesallahu (14) sırrahümā ravza-i müteberrikeleriniñ cenübıdağı medrese [B161] anıñ āşārıdın durur kim beğāyet ‘ālī (15) ‘imāret durur.²⁴³⁶ Tā'rīhin mesken-i fāzılān tapıp dururlar.²⁴³⁷ ‘Eyyām-ı salıtanatı on üç yıl durur.²⁴³⁸ (16) Andın soñra²⁴³⁹ Qazađ pād-şāhı Ebü'l-Hayr Hān'nıñ inileridin Sarığ Ayđır digenni (17) keltürüp hān köterdiler. Ol kün cum‘a durur érdi.²⁴⁴⁰ Namāz-ı cum‘ađa barurda atı şūhlıđ²⁴⁴¹ [I70b] (1) kılıp atdın²⁴⁴² yıkılıp öldi. **naẓm:**

Eger Şır Ğāzī şeh-i mülk-gır
Memālik üze (2) boldı şāhib-i serır

Çü yétدی ecel tutdı rāh-ı fenā

²⁴³⁴ B: körnüş.

²⁴³⁵ B ve T: yoğ érdi

²⁴³⁶ B: ‘imāretdur

²⁴³⁷ B: tapıpdurlar

²⁴³⁸ B: üç yıldur. Anıñ zamānıda fuzelādın Mevlānā Seyyīd Muḥammed Aḥund'dur kim anıñ ecdādı ve ensābı ve aḥvālātı ve fütühātıda Gülşen-i İkbāl atlığ bir tārīh bitipdur. Bu bölümde bir sıralama sorunu var. B, İ ve T:n farklı sıralanıyor.

²⁴³⁹ B ve T: soñ

²⁴⁴⁰ B ve T: cum‘a érdi

²⁴⁴¹ B: şuhlığ

²⁴⁴² B: andın

Sarığ Aygır anıñ izidin yana. (3)²⁴⁴³

Anıñ zamānıda fużalādın Mevlānā Seyyīd Muḥammed Aḥund²⁴⁴⁴ kim anıñ ecdādı ve ensābı (4) ve aḥvālātı ve fütühātıda Gülşen-i İqbāl atlıg bir tā'rīḥ bitip durur. Müsecca'āt (5) ve terşī'āt ve isti'ārāt ve mecāzāt²⁴⁴⁵ ve sanāyi' ve bedāyi' bile āreste durur.²⁴⁴⁶ Amā henüz (6) mütē'addid yazılmay durur²⁴⁴⁷ érdi. Buḥārā fużalāsınıñ kolıgā tüşüp ḥaseddin (7) her dāstānıdın cüz ve cüz varaḫ varaḫ maḫtu' étip **zāyi'** kılıp dururlar²⁴⁴⁸ (8) اللهم اقطع ذريات لمن قطع هذا ve Mevlānā Yaḥyā kim ol dağı nādire-i 'aşr durur.²⁴⁴⁹ Mesned-i taḥallüş (9) kılıp érdi. Ol hem anıñ atıgā bir meşnevī bitip durur²⁴⁵⁰ kim begāyet pākize-'ibāret (10) ve ḥoş mażmūn durur.²⁴⁵¹

Bahādır Ḥān: Ol dağı Ebu'l-ḥayr Ḥān-ı mezkūrniñ inileridin (11) durur.²⁴⁵² Sarığ Aygır'dın soñra²⁴⁵³ İş Muḥammed Biy anı keltürüp ḥānlıg²⁴⁵⁴ taḥtıda olturguzdı. (12) Ve ol altı aydın soñra²⁴⁵⁵ bir kéçe Ak-şeyḥ 'imāretiniñ kiynidin tüşüp kaçtı ve salṭanat-ı (13) emr-i ḥātīridin kütuldı. [B162] **İlbars Ḥān:** Şāh Niyāz Ḥān'niñ oğlu

²⁴⁴³ B: manzumeden sonra Bahādır Ḥān... diye başlayan bölüm yer alıyor. Bu bölüm İ ve T: İ70/b 10. cümleden sonra yer alıyor.

²⁴⁴⁴ B: Aḥunddur.

²⁴⁴⁵ İ': secāzāt

²⁴⁴⁶ B: ārestedur.

²⁴⁴⁷ B: yazılmaydur

²⁴⁴⁸ B: **zāyi'** kılıpdurlar.

²⁴⁴⁹ B: nādire-i 'aşrdur.

²⁴⁵⁰ B: bitipdur.

²⁴⁵¹ B: mażmūndur. Andın soñ Qazaḫ pādşāhı Ebu'l-Ḥayr Ḥān'niñ inileridin Sarığ Aygır dégenni keltürüp Ḥān köterdiler. Ol kün cuma' érdi. Namāz-ı cuma'ga barurda atı şūḥlıḫ kılıp andın yıqılıp öldi. Nazm: Eger Şīr Ğāzī şeh mülk-gīr/ Memālik üze boldı şāḥib-i serīr/ Çü yéti ecel tuttı rāh-ı fenā/ Sarığ Aygır anıñ izidin yana. (Bu bölüm İ ve T: farklı sıralanmış.)

²⁴⁵² B: inileridindir.

²⁴⁵³ B ve T: soñ.

²⁴⁵⁴ B ve T: ḥānlıḫ

²⁴⁵⁵ B ve T: soñ

durur.²⁴⁵⁶ Ba‘zı anı Kazağ (14) sulţānlarıdın tutup dururlar.²⁴⁵⁷ İş Muhammed Bīy ve Cum‘a Kūlı Atalığ‘nıñ sa‘yı bile biçin (15) yılı sene miñ dağı yüz kırkıda²⁴⁵⁸ salţanat serīrīğa cūlūs kıldı. Anıñ zamānıda (16) sékkīz²⁴⁵⁹ yıl yurt asāyiş ve ferāğatda érđi. Bu sekiz yılda faķīrniñ ceddı İşim Biy (17) ve vezīr-i şāib-tedbīr Yarım Dīvān vefāt taptılar.²⁴⁶⁰ Bu aralığda memleketniñ hāl ü ‘ağdı [İ71a] (1) Emīr²⁴⁶¹ İş Muhammed Biy‘niñ re‘y-i ‘ālem-ārā-yı ‘ukde-gūşayığa müfevvez durur érđi.²⁴⁶² Ve özge ümerā (2) niñ müdāhaleti yoğ durur²⁴⁶³ érđi. Bu cihetdin sulţān evlādıdın Allah Nazar ‘Ynāğ ve Ciyen Pervānaçı (3) İş Muhammed Bīy‘din bir bahāne bile rencide bolup Şīr Ğāzī Hān‘niñ veled-i irşadı Ér Ğāzī (4) Sulţān‘nı keltürüp Şāhābād‘ğa kabalıp yağıgerlik²⁴⁶⁴ āğāz kıldı. Bu (5) hādişe Lu yılı sene miñ yüz kırk sekkizde şefer ayınıñ on yetiside érđi. (6) İş Muhammed Biy ve umeray-ı zevi‘l-ihtişām ‘asākir-i zafer-meāşir bile bēş ay Şāhābād‘nı (7) muşāşara kıldı. Şāh Timūr Hān ve Şirdalı Biy bu vakı‘ānı eşitip kuvvet-i şami‘aları (8) müteharrik bolup Aral ‘askeri²⁴⁶⁵ ve Karağalpak sipāhı bile Bēş-Ğal‘a kaşdığa yörüş (9) kıldı. İş Muhammed Biy Şāhābād üstidin turup Bēş-Ğal‘a ‘asker²⁴⁶⁶ bile müdafa‘ağa (10) çıkıp Kara-Tal‘da köp muşārebe ve muķāteledin soğra²⁴⁶⁷ Cum‘a Kūlı Atalığ şehīd bolup şikest (11) tapıp kélip Hīvağ‘da mütehasın boldılar. Şāh Timūr Hān Hazārāsb‘ğa kirip Şirdalı Biy (12) kevkebe-i tamām ve debdebe-i mā-lā-keleām bile Hīvağ üstiğe kélip Meyvestān‘nı mu‘asker-i (13) ‘asākir-i nuhūset meāşir kıldı. Ve İş Muhammed Biy‘niñ (T37a) terğīb ve tahrişi bile Manķıt

²⁴⁵⁶ B: oğlıdur.

²⁴⁵⁷ B: tutupdururlar.

²⁴⁵⁸ İ: miñ yüz kırkıda

²⁴⁵⁹ B ve T: sekiz

²⁴⁶⁰ T: taptılar

²⁴⁶¹ B: Emir-i kebīr.

²⁴⁶² B ve T: müfevvez érđi.

²⁴⁶³ B ve T: yoğ érđi

²⁴⁶⁴ B: yağıgerlik

²⁴⁶⁵ B: çerigi bile, T: çerigi

²⁴⁶⁶ B ve T: çerigi.

²⁴⁶⁷ B ve T: soğ.

Hasan Murād Bék (14) Hazārāsb'da Şāh Timūr Hān'ını [B163] öldürdi. Bu haber-i vaḥşet-eşer Şirdalı Biy (15) niñ²⁴⁶⁸ şevketi mütezelzil bolup tura almayın şikest tapıp kaçtı. Ve Manķıt ve Qaraqalpaq'dın (16) üç miñ kişini destgēr kılıp Qongrat qanı üçün qatlgā yétkürdiler.²⁴⁶⁹ Bu (17) vakı'adın soñra²⁴⁷⁰ hemol yıl²⁴⁷¹ İlbars Hān, Ciyen Vekīl Yomutnı üç miñ nefer Türkmen bile **[İ71b]** (1) Hōrasān hūdūdınıñ çapavulıgā yiberdi. Alar ikki²⁴⁷² fırqa bolup bir gürühi Māne cülgesige (2) bir böleki Aladağ ve Balqan semtiğā kim Ekrad-ı Çemişgezek'niñ meskeni durur érdi.²⁴⁷³ Barıp hīn-i (3) türktāzlıqda durur²⁴⁷⁴ érdiler. Ol nevāhīniñ hūkkāmı Qızılbaşıyye sipāhi bile alarnıñ (4) ser-vaqtiğā yetüşüp²⁴⁷⁵ muharebe-i 'azīm vāqi' bolup durur.²⁴⁷⁶ Ve ikki tarafdın köp kişi qatlgā yetip āhirü'l-emr (5) Qızılbaşıyye şikest tapıp gāzīler gānāyim-i bisyār bile mūrāca'at kılıp 'atebe-būsliqğā (6) yetüşdiler.²⁴⁷⁷ Ol çağda Nādir Şāh Şamāhi'nı feth kılıp Gence üstide érdi. Mundın soñra²⁴⁷⁸ (7) Allah Nazār İnāq yaraşıp Ér Gāzī Sulţān kaçıp Oq-Boyrı'ğā Türkmen'niñ (8) içiğā²⁴⁷⁹ bardı. Ve yılan yılı Üç-Özek kenarında Qoyçı-qayırı'da Hasan Murād Bék'niñ (9) sa'yı bile Açamaylı Qongrat'dın ikki²⁴⁸⁰ yigit Şirdalı'nı öldürdi. **Amā ma'lūm bolsun** (10) **kim** Muḥammed 'Alī ve Berdāli ve Şirdalı üç aqa ini durur érdiler.²⁴⁸¹ Muḥammed 'Alī'din nesl qalmadı.

²⁴⁶⁸ B: Şirdalı Biy

²⁴⁶⁹ B: yétkürdi

²⁴⁷⁰ B: mundın soñ

²⁴⁷¹ B: tavuşqan yılı.

²⁴⁷² B ve T: iki

²⁴⁷³ B ve T: meskeni érdi

²⁴⁷⁴ B ve T: türktāzlıqda érdiler

²⁴⁷⁵ B: yétip.

²⁴⁷⁶ B ve T: vāqi' boldı

²⁴⁷⁷ B: gānāyim-i bisyār bile 'atebe-būsliqğā yetti, T: gānāyim-i bisyār bile mūrāca'at kılıp 'atebe-būsliqğā yettiler

²⁴⁷⁸ B ve T: soñ.

²⁴⁷⁹ B: Türkmen içiğe.

²⁴⁸⁰ B ve T: iki

²⁴⁸¹ B ve T: üç aqa ini érdiler

Berdālī Bék' (11) niñ²⁴⁸² evlādı köp durur²⁴⁸³ érđi. Ammā Tubulğa Biy ve 'Abdullāh Bék'din özgesiniñ atları (12) ma'lūm érmes durur.²⁴⁸⁴ Ve Şirdālī'nin üç oğlı bar durur²⁴⁸⁵ érđi. Artuq 'Ināq (13) ve Seyyid 'Ali Biy ve Ğorāz Bék. [B164] Bularnıñ aĥvālātı émdi kélür. Çün cemi' Aral ve Qaraqalpaq (14) İlbars Ğān'nın taĥt fermānıǵa kirdi. Ğasan Murād Bék'ni kétürüp 'ināqlıq (15) manşıbın merĥamet étip cemi' Manqıt cemā'asıǵa şāhib-i ihtiyār kıldı. Ve sene (16) miñ yüz éligde Yılqı yılı Şeh-zāde Rızā Qulı Mīrzā Veled Nādir Şāh Belĥ'ni alıp rebi'ü's-şānīde (17) Māverāü'n-nehrǵa²⁴⁸⁶ yürüş kıldı. Bu cihetdin Buhārā ĥākimi Ebü'l-feyz Ğān ve Ğakīm Atalıq, İlbars Ğān [I72a] (1) ve İş Muhammed Biy'din istimdād kıldılar.²⁴⁸⁷ Alar aña miñ kişi kömek yiberip İlbars Ğān'nın (2) özi izidin ağır leşker bile yürüş kıldı. Ğān henüz Buhārā'ǵa yetüşmey (3) Qızılbaşıyye leşkeri²⁴⁸⁸ Qarşı'da Ebü'l-feyz Ğān bile yaraşup mūrāca'at kılgan ĥaberi (4) yetüşüp kayıttı. Ol seferde savuq iştidād tapıp deryānıñ muzı Çarcüy (5) dın yuqarıǵa²⁴⁸⁹ ötdi. Ve tā'rīĥ hicrī miñ dađı²⁴⁹⁰ yüz élig birde qoy yılınıñ (6) avāĥiride, zü'l-qa'de ayıda²⁴⁹¹ ĥān, İş Muhammed Biy'ni şehrde²⁴⁹² nāib qoyup özi Özbek (7) ve Türkmen 'askeri²⁴⁹³ bile Ğorāsān qaşdıǵa atlanıp Tejen'ǵa²⁴⁹⁴ vārid boldı. Ol çağda (8) Rızā Qulı Mīrzā Hindüstān'dın atasınıñ mülāzemetidin qayıtp kélip²⁴⁹⁵ Herāt'da (9) sākin durur érđi.²⁴⁹⁶ Bu ĥaberni eşitip kemāl-i isti'cāl bile

²⁴⁸² B: biyniñ

²⁴⁸³ B ve T: köp érđi

²⁴⁸⁴ B ve T: ma'lūm érmes

²⁴⁸⁵ B ve T: bar érđi

²⁴⁸⁶ B ve T: Māverāü'n-nehrge.

²⁴⁸⁷ B: kıldı

²⁴⁸⁸ B: yok.

²⁴⁸⁹ B ve T: yuqarı

²⁴⁹⁰ B ve T: yok.

²⁴⁹¹ B: zü'l-qa'dede

²⁴⁹² B: Ğıvaqda.

²⁴⁹³ B ve T: çerigi.

²⁴⁹⁴ B: vārid-i Tejen boldı, T: Tejen'ge vārid boldı

²⁴⁹⁵ B: yok.

müdafa‘ağa ‘azm kılıp Serhas’ğa (10) tüşdi.²⁴⁹⁷ Ol eşnâda İlbars Hân dağı Tejen’din beş fersahlığ²⁴⁹⁸ ilgeri (11) ötüp érdi. İki²⁴⁹⁹ qaravul bir biriğa yolukup gâziler a‘da leşkeridin üç Kıızılbaşnı (12) tutup kældiler. Alardın şeh-zâdeniñ haberin eşitip muqâbil bolmaqnı (13) hazmdın uzak²⁵⁰⁰ ve yıraç körüp²⁵⁰¹ [B165] Amvar cānibiğa (T37b) ‘İnān-ı ‘azīmetin ma‘tuf kılıp Qaḥlan (14) Qal‘ası²⁵⁰² kim Nesāy²⁵⁰³ ve Abivard mābeynide vāki‘ durur.²⁵⁰⁴ Maḥşūr kılıp yaqın durur érdi²⁵⁰⁵ kim (15) feth kılığaylar. Anıñ hākimi kim ol hālda Abivard’da durur²⁵⁰⁶ érdi. Bu haberni eşitüp²⁵⁰⁷ (16) habergīrlikke Abiverd’din çerig alıp kældi. Hân anı şeh-zāde sipāhı (17) taşavvūr kılıp muḥaşaradın qol çekip eṭrāfıñı gāret étip mūrāca‘at kıldı. **[İ72b]** (1) Biçin yılı sene miñ yüz élig ikkide²⁵⁰⁸ Nādir Şāh Buḥārā fethidin soñra²⁵⁰⁹ Receb-i mücerreb²⁵¹⁰ (2) ayınıñ on altısında yek-şembih küni zāhir Buḥārā’dın köçüp pençşembih küni mezkūr ay (3) nıñ yigirme biride Çar-cūy üstidin ötüp H̄ārezm teshīriğa āheng kıldı. (4) Düşembih küni²⁵¹¹ şa‘bānū’l- mua‘zzam ayınıñ²⁵¹² on üçide Téve-Boyun’ğa vārid boldı. Muḥammed (5) ‘Ali Uşaq kim Özbek Hân ve Türkmen çerigi bile kélip durur²⁵¹³ érdi. Muqâbil bolup (6) şikest bérdi. Ve mezkūr ayınıñ yigirmeside İlbars Hân ve İş

²⁴⁹⁶ İ: Herāt’da érdi, T: Herāt’da sākin érdi.

²⁴⁹⁷ B: yetüşti. T: tüşti

²⁴⁹⁸ B ve T: fersahlıq

²⁴⁹⁹ B ve T: iki

²⁵⁰⁰ B: yıraç.

²⁵⁰¹ B ve T: hazmdın yıraç körüp

²⁵⁰² B: qal‘asın

²⁵⁰³ B: Nesā.

²⁵⁰⁴ B: vāki‘dur.

²⁵⁰⁵ B ve T: yaqın érdi

²⁵⁰⁶ B ve T: yok.

²⁵⁰⁷ B ve T: eşitip.

²⁵⁰⁸ B ve T: ikide

²⁵⁰⁹ B ve T: soñ.

²⁵¹⁰ B ve T: receb ayınıñ

²⁵¹¹ İ:kün

²⁵¹² B: Şa‘bannıñ on üçide, T: şa‘ban ayınıñ on üçide

²⁵¹³ B ve T: yok.

Muhammed Biy²⁵¹⁴ (7) cemi‘ ümerā-yı H̄ārezm cünud-ı nā-ma‘dūd bile müdāfa‘a için Hazārāsb’ğa barıp Tuzlağ’da (8) kim anı Sultān-Sarāy dērler begāyet pākize ve muşaff tuzı bolur. Ve cihānda anıñ dék (9) tuznı kim nişān bérürler. İlbars H̄ān’nıñ karavulı Kıızılbaş karavulığa (10) yolıqup bés on baş késip kélitürdiler. Ve Fitnek hudūdıda muqābil (11) bolup uruş saldılar ve her néççe kim cehd-i tamām bile kefereni katlığa yétkürdiler. Yana bir tarafığa haber (12) yetmeyin yörmek evzā‘ığa tefāvüt bolmadı. Āhır müsülmānlar şikest tapıp [B166] Hazārāsb’da (13) turaalmay. H̄ānqāh beldesiğa kabaldılar. Nādir Şāh müte‘ākib kélip belde-i mezküreni (14) muşāşara kıldı ve sipāh-ı İslām yahşı muhārebe kılıp şikest taptı.²⁵¹⁵ Ve yeti kündin soñra²⁵¹⁶ kim müsülmānlar (15) ‘āciz bolup şulh bile qal‘adın çıqtılar. Ve yek-şenbih küni h̄ān ümerā bile çıktı. Māh-ı mezbür (16) nıñ yigirme törtide se-şenbih küni Nādir Şāh, İlbars H̄ān ve İş Muhammed Biy başlığ²⁵¹⁷ (17) ümerā-yı H̄ārezm’din yigirme kişini şehādet derecesiğa yétkürüp durur.²⁵¹⁸ Ve Ramāzan ayınıñ **[İ73a]** (1) evāyilide²⁵¹⁹ H̄ānqāh’dın köçüp H̄ıvağ’nı muşāşaradın ihtiyātlap²⁵²⁰ ser-küb köterip atkuladı. (2) Tüfeñ ve top²⁵²¹ ve zembürek oqınıñ darbesidin ekşer ‘imārāt harāb boldı. Ve²⁵²² üç kündin (3) soñra²⁵²³ Dōst Muhammed Erbāb qal‘anı şāhğa teslīm kıldı. Şāh yana üç kün tevaqquf étip²⁵²⁴ (4) H̄ıvağ ve Bés-Qal‘a’dın userāyı kim²⁵²⁵ şer‘-i şerīf bile H̄ārezm diyārıda kayd-ı ruqqıyetde érđi (5) Zükürān ve ināşen barçanı alıp her birin h̄ış ve akrabāsığa tapşurđı. Bu yusunda (6) ba‘zı Qalmağıyye ve Rusiyye

²⁵¹⁴ B: İş Muhammed Biy ve...

²⁵¹⁵ T: tapdı

²⁵¹⁶ B ve T: soñ

²⁵¹⁷ B: başlıq.

²⁵¹⁸ B: şehādet kıldurđı. T: şehādet keldürđi

²⁵¹⁹ Ramāzan evāyilide

²⁵²⁰ B ve T: muşāşara kılıp

²⁵²¹ B: tof.

²⁵²² B: yok.

²⁵²³ B ve T: soñ.

²⁵²⁴ B ve T: kılıp.

²⁵²⁵ İ: étip H̄ıvağ ve Bés-Qal‘a’dın userāyı kim... B ve T: kılıp userāyı kim

bendelerini dağı aldı. Ol cümledin Ĥorāsān userāsının ‘adedi (7) on ikki²⁵²⁶ miñdin mütecāviz durur²⁵²⁷ érdi. Ve tört miñ nefer idārū’s-saltana-i Ĥīvaķ’đın (8) érdi. Alarnı Ĥorāsān’ğa revāne kılıp Abivard’nıñ tört fersahlıķıda²⁵²⁸ bir ĥiřār berpā kıldurup (9) Ĥīveābād’ğa mevsūm kılıp ol esīrlerni anda olturguzdı. Ĥīvaķ ve Bēř-Ķal’a’đın Ēr Niyāz (10) Ĥān ibn Raĥīm Atalıķ ibn Ĥuday-Ķulı ‘Īnāķ ibn Seyyīd ‘Īnāķ²⁵²⁹ ibn Umbay ‘Īnāķ²⁵³⁰ başlıķ²⁵³¹ (11) [B167] tört miñ kiři nöker miñ ĥar-vār-ı ġalle her ĥar-vārı Ĥīvaķ tařıġa bēř miñ batman (12) ve her kimde Ķızılbař bürdesi bolsa aldı. Ol cümledin faķīrnıñ ceddı řīr Muĥammed (13) Mīrāb ibn²⁵³² İşim Biy’đin miñ batman ġalle ve ér ve ĥātun éllig bürde aldı. Ve inisi (14) Seyyid Ķulı Bék’ni nöker aldı. Özgeni mundın kıyās kılsa bolur. **Ĥāhir Ĥān:** Ol Velī (15) Muĥammed Ĥān’nıñ oğlı durur²⁵³³ kim (T38a) Maveraü’n-nehr ĥānlarınıñ benī a‘māmıdın durur.²⁵³⁴ Nādir (16) řāh mūrāca‘at kılırda anı ĥānlıķ²⁵³⁵ taĥtıda olturguzup öziġa ta‘alluķ sipāhını (17) mülāzemetide kıoyup Ramażan’nıñ on yetiside zāhir Ĥīvaķđın köçüp Ĥorāsān’ğa kélgen **[İ73b]** (1) yolıdın mūrāca‘at körgüzdi. Ve Ĥāhir Ĥān altı ay ĥükümet sürdi. Ve ġüneĥkārınıñ (2) Ķulaķ burnını késtürür érdi. Ve řī‘anıñ²⁵³⁶ rüsümüġa revāc bérür érdi. Bu ta‘addıġa (3) Muĥammed Mīrāb ibn²⁵³⁷ ‘Ayd Mīrāb, Nöküz tozabilmeyin Kāt’ġa kirip muĥālefet řarīķıġa iķdām körgüzdi. (4) ve mübārezet ‘ilmin cilveġe²⁵³⁸ kirgüzdi.

²⁵²⁶ B ve T: iki

²⁵²⁷ B ve T: yok.

²⁵²⁸ T: fersahlıķıda

²⁵²⁹ B: Īnāķ.

²⁵³⁰ B: Īnāķ.

²⁵³¹ B: başlıķ.

²⁵³² B: veled.

²⁵³³ B: oğlıdur.

²⁵³⁴ B: benī a‘māmıdındır.

²⁵³⁵ B: Ĥānlıķ.

²⁵³⁶ B: řī‘a

²⁵³⁷ B: bin.

²⁵³⁸ B ve T: cilveġa.

Ve Aralğa kişi yiberip Artuq ve Seyyid ‘Ali’ni kim ol (5) öçürde ol nevāhīni²⁵³⁹ hükümetide müstakıl bolup érdiler. İstid‘ā kılıp kéltürdi. (6) **Nūr ‘Alī Hān**: Ebü’l-hayr Hān’niñ oğlı durur.²⁵⁴⁰ Artuq²⁵⁴¹ ve Seyyid ‘Ali Biy ve Hōrāz Bék anı (7) özleri bile kéltürüp Kāt’da hān köterip Hīvaq’niñ²⁵⁴² [B168] üstiğa yördiler.²⁵⁴³ (8) Ve²⁵⁴⁴ qahramān halkınıñ sa‘yı bile şehrgā²⁵⁴⁵ kirip Qızılbaşlar bile Tāhir Hān erkğa (9) qabalıp²⁵⁴⁶ üç ay gāça uruştılar. Āhir naqb bile koduqını²⁵⁴⁷ kömüp susatıp aldılar. (10) Tāhir Hān²⁵⁴⁸ Uyğur Qutlı Hān’ni Qızılbaşlar bile derke-i cehennemğa²⁵⁴⁹ yiberdiler. (11) Ve erkke kirip Nūr ‘Ali Hān pād-şāhlıq tahtığa olturdi. Artuq ‘İnāq²⁵⁵⁰ hem ol (12) yıl İrān barıp Merv’de şāhzāde Nasru’l-lah Mīrzā’ni körüp Tāhir Hān’niñ tehettük ve ta‘addīsin (13) benheci taqrīr kılıp ‘arzğa yétkürdi kim şeh-zāde Tāhir Hān qatlidin hursend boldı. Ve atası (14) Nādir Şāh’niñ izni bile ana ‘avāṭıf-ı bīkerāne ve merāhimi i hüsvēne körgüzüp (15) Ebü’l-gāzī Sulṭān ibn İlbars Hān’ni hān kılıp²⁵⁵¹ bérıp yiberdi. **Ebü’l-gāzī** (16) **Hān-ı Şānī**: Anıñ atı Ebü’l-Muḥammed Sulṭān durur.²⁵⁵² Nādir Şāh anı hān kılıp Ebü’l-gāzī künyetiğa²⁵⁵³ (17) mükennā érdi.²⁵⁵⁴ Çün Artuq ‘İnāq it yılı İrān’dın kélip Nūr ‘Ali Hān’ni ‘azl étip anı **[İ74a]** (1) hānlıqğa naşb kıldı. Ve Özbek meşāhīr ve ma’ārifidin altmış kişini inisi Hōrāz Bék bile (2) şāhğa nöker

²⁵³⁹ B: nevāhī

²⁵⁴⁰ B: oğlıdur.

²⁵⁴¹ B: Artuq İnāq.

²⁵⁴² B ve T: Hīvaq

²⁵⁴³ T: érdiler

²⁵⁴⁴ T: yok

²⁵⁴⁵ B ve T: şehrgē.

²⁵⁴⁶ B: kirip.

²⁵⁴⁷ B: koyını.

²⁵⁴⁸ B: Tāhir Hān ve...

²⁵⁴⁹ B ve T: cehennemge.

²⁵⁵⁰ B: İnāq.

²⁵⁵¹ B: İnāqğa.

²⁵⁵² B: sulṭāndur.

²⁵⁵³ B ve T: künyetiğe.

²⁵⁵⁴ B ve T: kıldı.

yiberdi. Ve fī şühürî seneti hamsin ve hamsîne ve mi'e ve elfin, hamelnîñ bêşlençi küni kim se-şembih (3) durur²⁵⁵⁵ érdi. Ebü'l-Gāzî Hân, Qongrat Küçük 'İnak'ni²⁵⁵⁶ Qongrat Raḥman Qulı Atalıq ve 'Aşur Biy'niñ (4) hareketi bile öltürüp durur.²⁵⁵⁷ Ve²⁵⁵⁸ sene miñ yüz dağı²⁵⁵⁹ élik altıda Sıçқан yılı 'Ali Bay (5) ve Oraş Bay Çavdur muḥālefet körgüzüp Yomut'ni özleriga²⁵⁶⁰ müttefiq kılıp Bêş-Qal'a'ğa andağ (6) destbürd-i 'aẓîm körgüzdi kim hîçkim qurgandın baş [B169] çıkara bilmedi²⁵⁶¹ belā-yı қаһт (7) ortada²⁵⁶² şāyi' boldı. Ebü'l-gāzî Hân ve Artuq 'İnak'niñ²⁵⁶³ maşlahatı bile Yarım Dīvān' (8) niñ evlādıdın Muḥammed Emīn Mehter Īrān'ğa barıp bu ḥādîşeni Şāh mülāzemetide 'arş (9) kıldı.²⁵⁶⁴ Nādir Şāh Terākime tğāğileriniñ def'i üçün sipāh-sālār-ı ā'zam Feth 'Ali Hân (10) ibn İbrāhim Hân'ni kim öz birāderzādesi durur²⁵⁶⁵ érdi. Qırk miñ sipāh-ı (11) cerrār bile qubbetü'l-islām H'ārezm-i irem bezm darü's-saltāna şavbığa yiberip²⁵⁶⁶ Ḥorāz Bék'ke (12) ol memleket iḥtiyārın tapşurup aña hem-rāh kıldı. Bu vāqı'a Sıgır yılı (13) cevzā evāyilide durur²⁵⁶⁷ érdi. Sipāh-sālār Terākimeni müsta'sel kılıp Senger mevzi'ide (14) kim Ḥıvaq'niñ şimālıda Gendümkān'niñ ġarbıda vāqı' durur. Leşker-gāh étte.²⁵⁶⁸ (15) Soñğı yılı Qazaq ulusınıñ vālîsi Ebü'l-ḥayr Hân H'āce-Köli'niñ şimālıdın (16) kélip Çilpuq ḥavālîsiğa çapavul

²⁵⁵⁵ B ve T: yok.

²⁵⁵⁶ B: İnak'ni.

²⁵⁵⁷ B ve T: öltürdi.

²⁵⁵⁸ B: yok.

²⁵⁵⁹ B ve T: yok.

²⁵⁶⁰ T: özlerige

²⁵⁶¹ B: çıkarabilmey.

²⁵⁶² B: arada.

²⁵⁶³ B: İnakniñ.

²⁵⁶⁴ B: kılıp.

²⁵⁶⁵ B: yok.

²⁵⁶⁶ B ve T: H'ārezm savbığa yiberip

²⁵⁶⁷ B ve T: yok.

²⁵⁶⁸ T: étte

urup Kıpçaq cemā‘asıdın ‘Ali Kıpçaq’ını (17) öyin talap ketti. Ve²⁵⁶⁹ sene miñ yüz ellig tokuzda tavuşkan²⁵⁷⁰ yılı [I74b] (1) Horāz Bék Nādir Şāh’ını mülāzemetiğa (T38b) ‘Irāk’ğa²⁵⁷¹ barıp durur. Anıñ ğıybetide hemol yıl Ebü’l-ġāzī Hān (2) Artuq Hān²⁵⁷² ve Seyyid ‘Ali Biy’ni anası bile qatlığa yetkürdi. Horāz Bék²⁵⁷³ bu hādışeni ‘Irāk’da eşitip Ğāyib Sulţān’ını (3) şahdın tilep şah taqvıyeti bile H’ārezm-i irem bezm darü’s-salţanasın²⁵⁷⁴ musahhar kıldı. Ve Horāz Bék kélür haberin (4) eşitip H’ārezm-i irem-bezm darü’s-salţana²⁵⁷⁵ ümerāsı Ebü’l-ġāzī Hān’ını tutup ‘Arab Hān medresesinde (5) maħbūs kılıp durur²⁵⁷⁶ érdi. Horāz Bék’ni²⁵⁷⁷ medresedin çıkarıp akalrı ve anası [B170] kanı üçün ta‘zīb-i (6) tamām ve ‘ukubet-i malākelām bile²⁵⁷⁸ öltürdi. Ve²⁵⁷⁹ eyyām-ı salţanatu beş yarım yıl durur. Begāyet dānişmend ve dānā (7) ve ‘āqıl pād-şāh durur érdi.²⁵⁸⁰ Ve tab‘-i şi‘iri hem bar durur érdi.²⁵⁸¹ Şi‘irde beyzā taħliş kılır (8) érdi. Fuţalā ve şu‘arā bile ihtilātı köp durur²⁵⁸² érdi. Anıñ zamānıda Horāz Bék Atalık- Arna’sı (9) nıñ şimāl tarafıda Çiçi kurganın ‘imāret kıldı. Hālā āşār u itlālı bar durur.²⁵⁸³ **kıta‘:**

Néçe (10) kün tali‘ müsā’iddin

Gerçi taht aldı şah Ebü’l-ġāzī

²⁵⁶⁹ B ve T: yok.

²⁵⁷⁰ B: tapuşkan.

²⁵⁷¹ T ve B: Irāk bardı

²⁵⁷² B ve T: Artuk İnāq Hān.

²⁵⁷³ İ ve T: Horāz Bek, B: Horāz

²⁵⁷⁴ B ve T: H’ārezm’ni

²⁵⁷⁵ B ve T: H’ivāq

²⁵⁷⁶ B ve T: yok.

²⁵⁷⁷ B: Bek.

²⁵⁷⁸ B ve T: ta‘zīb-i tamām bile

²⁵⁷⁹ B ve T: yok

²⁵⁸⁰ B ve T: dānişmend ve ‘āqıl pādşāh érdi.

²⁵⁸¹ B ve T: Ve tab‘-i şi‘iri bar érdi.

²⁵⁸² B ve T: yok.

²⁵⁸³ B: dur.

Lîk şeş-derge nerd-i ‘ömri tüşüp

Çerh (11) nerrādıdın yedi bāzī

Ġāib Hān: Ol Bahādır Hān’niñ oğlı durur.²⁵⁸⁴ Evāyil-i hālide (12) Qazaq’dın Buḥārā’ğa barıp Nādir Şāh Maverāū’n-nehirni alganda şāhniñ mülāzemetiğa yetüşüp durur²⁵⁸⁵ érdi.²⁵⁸⁶ (13) Ekşer ḥurūb ve yörüşde şāhniñ mevkibide durur²⁵⁸⁷ érdi.²⁵⁸⁸ Ḥorāz Bék bile kélip sene-i mezkūrede²⁵⁸⁹ (14) āf-tāb esed burcıdada durur²⁵⁹⁰ érdi. Ḥārezmşāhlıq²⁵⁹¹ tācı bile ser-efrāz boldı.²⁵⁹² Ḥorāz Bék anıñ (15) cülūsıdın²⁵⁹³ iki kündin soñra²⁵⁹⁴ on sekkiz²⁵⁹⁵ altun-cılavni kim Artuq ‘İnāq²⁵⁹⁶ ve Seyyid ‘Ali Biy kim²⁵⁹⁷ qatlıda (16) Ebū’l-gāzī Hān’ğa hem-destān²⁵⁹⁸ bolup durur²⁵⁹⁹ érdiler.²⁶⁰⁰ Olturdı. Anıñ zamānıda fuqarā āsāyişde (17) durur²⁶⁰¹ érdi. Ve mülkniñ ḥall ü ‘aḳdi Ḥorāz Bék’niñ qabza -yı iktidār ve pençe-i²⁶⁰² iḥtiyārıda durur²⁶⁰³ érdi. [İ75a] (1) Ve

²⁵⁸⁴ B: dur.

²⁵⁸⁵ B: yok.

²⁵⁸⁶ T: yetip érdi

²⁵⁸⁷ B: yok.

²⁵⁸⁸ T: mevkib-i hümāyūnıdā durur érdi

²⁵⁸⁹ B: sene-i mezkūre, T: sene-i mezkūrda

²⁵⁹⁰ B: yok.

²⁵⁹¹ B: Hārezmşāhlıq

²⁵⁹² T: bolmış durur érdi

²⁵⁹³ T: cülūsın meymenet-i me’būnıdın

²⁵⁹⁴ B: soñ.

²⁵⁹⁵ B ve T: sekiz

²⁵⁹⁶ B: İnāq

²⁵⁹⁷ B ve T: yok.

²⁵⁹⁸ B: hemdest.

²⁵⁹⁹ B: yok.

²⁶⁰⁰ B: érdi.

²⁶⁰¹ B: yok.

²⁶⁰² B: serpençe-i.

²⁶⁰³ B ve T: yok.

Ġāib Hān'da mahz atdın başka nīme yok durur²⁶⁰⁴ érđi. Bu cihetdin hān (2) begāyet ser-gerdān durur²⁶⁰⁵ érđi. **Hikāyet:** Şikāt-ı şādīķū'l-nikātdın menķūl durur²⁶⁰⁶ (3) kim Hōrāz Bék'niņ katlıġa bā'iş ve sebep bu durur [B171] érđi²⁶⁰⁷ kim taħaķu yılı (4) fī şühūri seneti ħamsin ve sittine ve mi'e ve elfin Kūçük Bék ibn Muħammed 'İnāķ Nayman źu'efadın (5) bir bīvezenge Gūrlen'de mestliġ²⁶⁰⁸ ħāletide źulm ve te'addī körgüzdi. Ol fırşatta hān (6) Şeyħ Celīl taġınıņ nevāħīside şikār-endāzlıķġa meşġūl durur²⁶⁰⁹ érđi. Ol (7) bīvezen barıp tazallum körgüzdi. Hān, Muħammed 'İnāķ'ġa 'itāb-āmīz ħarfler bile tehdīd kılıp (8) şehrge mu'avedet körgüzgende²⁶¹⁰ Kūçük Bék'ni nüdemāsı bile tutdurup maħbūs kıldı. (9) Ve Hōrāz Bék Gūrlen cenūbıdın ġayr-ı ma'mūr ve edrā yerlerni kim Manķıt cema'asınıņ ħāliş mülki²⁶¹¹ (10) érđi. Ābād kıılmaķġa arıķ²⁶¹² ġazdurur érđi. Bu vakı'a ħudūşıdın rencīde bolup Hīvak'ġa (11) kēlip hāndın bīizn Kūçük Bék'ni habsdin ħalās kılıp hānġa nāşāyeset sözler (12) ayttı.²⁶¹³ Bu cihetdin hānniņ āteş-i kīnesi iltihāb tapıp anıġ katlıġa cāzim boldı. (13) Ve soņġı kün körünüşke barganda multuķ bile atıp öltürdi. Ve Şākir Bék'ni anıġ 'aķabıdın (14) yiberdiler. Ve Hōraz Bék'niņ aķrabāsıdın on kişi ve Manķıt me'ārifidin altmış (15) kişini tıġdın ötkerdiler. Ol cemā'adın Artuķ 'İnāķ altı yıl ve Hōrāz (16) Bék beş yarım yıl istiklāl bile cemi' H'ārezm'ġa ħükümet sürdiler.²⁶¹⁴ Alarnıġ (17) eyyāmıda merāsım-i źulm ve 'inād-ı ġavānīn fışķ u fesād iştiħār taptı.²⁶¹⁵ Ammā kerem ve 'atā

²⁶⁰⁴ B: yok.

²⁶⁰⁵ B ve T: yok.

²⁶⁰⁶ B: dur.

²⁶⁰⁷ B: katlıġa sebep bu érđi, T: katlıġa bā'iş ve sebep bu érđi

²⁶⁰⁸ B: mestliķ.

²⁶⁰⁹ B ve T: yok.

²⁶¹⁰ B ve T: étkende.

²⁶¹¹ B:mülk-i halisdur.T: mülk-i halisi érđi

²⁶¹² B: arıġ.

²⁶¹³ T: aytdı

²⁶¹⁴ B: sürdi.

²⁶¹⁵ T: tapdı

bābetide [İ75b] (1) H̄ātem-niṣān durur érdiler.²⁶¹⁶ Ve Békābād, H̄orāz Bék'niñ müştahdeṣātıdın durur.²⁶¹⁷ Andın soñra²⁶¹⁸ (2) Ğāib H̄ān pād-şāhlıqda müstaķil boldı ve ba'zı ümerāniñ şefā'atı bile Küçük Bék'niñ (3) (T39a) cerāyimidin ötdi. Ve hemol yıl K̄ongrat H̄āce-Ķulı Bék'ke terbiyet kılıp 'ināķlıķniñ²⁶¹⁹ (4) manşıbın mürüvvet²⁶²⁰ körgüzdi. Ve h̄ān ğayur ve zālīm-ṭab' kişi durur érdi.²⁶²¹ [B172] Ve evāh̄iri salṭanatıda (5) zūlm ve ta'addīsi hadd-i i'tidāldin ötüp Bés-Ķal'a'nıñ²⁶²² re'āyāsıǵa kırķ miñ ıllā (6) salıǵ saldı. Fuķarā ve 'acezeniñ dādıǵa yétmedi. Bu cihetdin Gürlān'da Ķıpçak (7) Matan Atalıķ ve Nayman İbrāhim 'İnāķ ve Nöküz İş Niyāz Nāib kim anı Şanķay (8) hem dérler yaǵıǵerlik āǵāz kılıp Ürgenç'de Babacan Aķsaķ daǵı alarǵa muvāfaķat (9) körgüzdi. Bu cihetdin h̄ān mütevehhim bolup sene miñ daǵı²⁶²³ yüz altmış toķuzda (10) Sıǵır yılı kiçik inisi Ķarabay'nı kāim-maķām kılıp atası Bahādır H̄ān bile (11) kim oǵlın körmekke köp Ķazak bile kélip Bāǵ-ı Murād'da yatıp durur²⁶²⁴ érdi. (12) Ķoşulup Deşt-i Ķıpçak'ǵa Ķazak arasıǵa barıp köp yıl h̄ānlıǵ²⁶²⁵ sürüp 'İvaż (13) 'İnāķ'niñ²⁶²⁶ zamānıda vefāt taptı.²⁶²⁷ H̄ārezm memālikide 'eyyām-ı salṭanaṭı on bir yıl érdi. (14) Ve eşitür-miz kim anıñ otuz oǵlı bar durur. 'Abdu'l-'azīz H̄ān (15) ve Şāh Ğazī H̄ān ve Cihāngīr H̄ān ol cümledin durur.²⁶²⁸ İnşā'allāh bular émdi: (16) zıkr kılılır. **Ķıt'a:**

²⁶¹⁶ B ve T: H̄ātem-niṣān érdiler

²⁶¹⁷ B: müştahdeṣātıdır.

²⁶¹⁸ B ve T: soñ.

²⁶¹⁹ B ve T: 'ināķlıķ

²⁶²⁰ B ve T: şefkat

²⁶²¹ B ve T: kişi érdi

²⁶²² B: Bés-Ķal'a

²⁶²³ B ve T: yok.

²⁶²⁴ B ve T: yok.

²⁶²⁵ B: H̄ānlıķ.

²⁶²⁶ B: İnāķ.

²⁶²⁷ T: tapdı

²⁶²⁸ B: dur.

Çü Ğāyib Hān kuyaş dék boldı ʔāli‘
Meh-i a‘mār-ı haşmın kıldı (17) ğārīb

Boluñ hāzır ki ol dağı cihāndın
Atı dék aħirü’l-emr oldı ğāib

[İ76a] (1) **Qarabay Hān:** Anı ‘Abdullāh Hān ismiĝa mevsūm kıldılar. Ve ba‘zı anıñ atın Bay Bōri (2) Hān dép dururlar.²⁶²⁹ Ammā evvelĝi eşaħħ durur.²⁶³⁰ Bay Bōri ortançı aqasınıñ atı durur.²⁶³¹ Ol (3) Qaraqalpaq’ınıñ²⁶³² arasında hān durur²⁶³³ érđi. Anı Qaraqalpaq tutup Gūrlen Özbek’ige (4) kélťürüp bérđi. Ve Gūrlen ümerāsı anı öltürđi. Bu vākı‘ādın soñra²⁶³⁴ Qarabay (5) Hān’ını [B173] ‘azl étip atası ve aqası yanıĝa Qazaq’ĝa yiberdiler. Müddet-i hānlıĝı²⁶³⁵ tōrt ay érđi. (6) **Timūr Ğāzī Hān ibn Muħammed Raħīm Sulţān:** Ol Şīr Ğāzī Hān’ınıñ aqrabasıdın durur.²⁶³⁶ (7) Ba‘zı anı Maveraü’n-nehr hānlarınıñ evlādıdın tutup dururlar.²⁶³⁷ Ve Ğāyib Hān’dın (8) biri cemi‘ Aral ve Gūrlen ve Ürgenç ümerāsı durur.²⁶³⁸ Ve deryā sāhilidağı Özbek ekābiri (9) Hı‘ace Kulı ‘İnāk²⁶³⁹ başlıĝ²⁶⁴⁰ Hıvaq ümerāsıĝa muhālefetde şābit-kağem ve rāsih-dem érđiler. (10) Ve²⁶⁴¹ ikki²⁶⁴² ʔarafdın dağı²⁶⁴³ istimdād üçün Buhārā’ĝa²⁶⁴⁴ Raħīm

²⁶²⁹ B ve T: dérler.

²⁶³⁰ B: dur.

²⁶³¹ B: atıdur.

²⁶³² B ve T: Qaraqalpaq

²⁶³³ B ve T: yok.

²⁶³⁴ B ve T: soñ.

²⁶³⁵ B: müddet-i salţanatı, T: müddet-i hānlıĝı

²⁶³⁶ B: dur.

²⁶³⁷ B: durlar.

²⁶³⁸ B ve T: yok.

²⁶³⁹ B: İnāk.

²⁶⁴⁰ B: başlıĝ.

²⁶⁴¹ B: yok.

²⁶⁴² B ve T: iki

Hān ibn Hākīm Atalık ileyige (11) kişi yiberdiler. Raḥīm Hān'ı barganlarğa muşālaḥa kıldurup Timūr Ġāzī Hān'ı ortada (12) ḥān étip²⁶⁴⁵ yiberdi. Barça ittifāḳ bile anı Hīvāḳ'da ḥān köterdiler. Ve Muḥammed Emīn Mehter ibn (13) Küçük Bay ibn Devlet Bay'nıñ ḳāmet-i kābiliyyetin ḥil'at-ı celili'l-kadri vezāret bile (14) bézediler. Bu vāḳı'a fī şuhūri seneti seb'īne ve mi'e ve elfin bars yılı cevzāda érdi. Ve²⁶⁴⁶ Umera-yı (15) muḥālif yana muḥalefet baydaḳın ber-pay kılıp cünūd-ı nāma'dūd bile Dāvūd ḳaryesin (16) mu'asker kılıp Pīr Hāce Ḳulı 'İnāḳ'nıñ²⁶⁴⁷ leşkeri bile bir ay muḥarebe ve muḳātele étip²⁶⁴⁸ (17) Manḳıt Bék Muḥammed 'İnāḳ²⁶⁴⁹ kim sipāh-ı muḥālifniñ bir rükni érdi. Ol Hāce Ḳulı [I76b] (1) 'İnāḳ²⁶⁵⁰ bile müttefiḳ bolup Aral 'askerin²⁶⁵¹ buzup Hīvāḳ yığınıǵa ḳoşuldı. Bu cihetdin (2) muḥālifler hezīmet tapdı.²⁶⁵² Yana Aral ve Béş-Ḳal'a sipāhın yığıp Fulād²⁶⁵³ Sultān hazīresi (3) niñ ḥavālīsıde uğraḳların ḳoyup şehrni muḥāsara kıldılar. Hīvāḳ ümerāsı Hāce-Ḳulı (4) 'İnāḳ²⁶⁵⁴ ve Ḳıyat Yār Muḥammed 'İnāḳ²⁶⁵⁵ ve Manḳıt Ġāyib [B174] 'İnāḳ²⁶⁵⁶ (T39b) ve ğayrihüm Hīvāḳ leşkeri bile muḥālifler (5) niñ meymene-i nāmeymün'ın kim Nān-Yémes'de durur érdi.²⁶⁵⁷ Uruşup bastılar ve Yomut'nıñ²⁶⁵⁸ (6) ümerāsı Begenc 'Ali Şūfī ve Mengli-Keldi Saḳav ve İl-Geldi Serdār ve Ḳahir-Ḳulı Yomut sipāhı bile yavniñ (7) meysere-i

²⁶⁴³ B: yok.

²⁶⁴⁴ B: yok.

²⁶⁴⁵ B ve T: kılıp

²⁶⁴⁶ B: yok

²⁶⁴⁷ B: İnak

²⁶⁴⁸ B ve T: kılıp

²⁶⁴⁹ B: İnak.

²⁶⁵⁰ B: İnak

²⁶⁵¹ B: çerigin

²⁶⁵² T: tapdı

²⁶⁵³ B: Polad

²⁶⁵⁴ B: İnāḳ

²⁶⁵⁵ B: İnāḳ

²⁶⁵⁶ B: İnāḳ

²⁶⁵⁷ B ve T: Nān-Yémes'de érdi

²⁶⁵⁸ B ve T: Yomut

nāmeysūrın Rüstemāne neberd kılip şikest bérđiler. Ve Babacan Aqsak ve Seyyid Biy'ni kim (8) köp yıldın beri yurtnıñ bir²⁶⁵⁹ tarafıdın fitne turğuzur érdiler. Tutup óltürdiler.²⁶⁶⁰ (9) Matan Atalıq ve İbrāhim 'İnāq²⁶⁶¹ ve İş Niyāz Nāib Gürlen'ğa²⁶⁶² barıp turaalmayın Buhārā'ğa (10) firārī boldılar. Veys Bay dağı Uyğur'nı taşlap alarnıñ 'aķabıdın bardı. Ve cemi' Bés-Ķal'a (11) memāliki Timūr Ğāzī Hān ve H'āce Ķulı 'İnāq'ğa²⁶⁶³ şāfi boldı. Bu vakı'a sene miñ yüz (12) yetmiş birde tavuşqan²⁶⁶⁴ yılı cemadiyü'l-āħirniñ on biride durur²⁶⁶⁵ érdi. (13) Bir yıldın soñra²⁶⁶⁶ Buhārā'dın kélip yana Uyğur ve Gürlen'ni alıp bir yıl mücādele ve muķātelede (14) durur²⁶⁶⁷ érdiler. 'Āķıbetü'l-emr Muħammed 'İnāq'niñ²⁶⁶⁸ manşıbın İbrāhīm 'İnāq'ğa²⁶⁶⁹ bérıp āştı kıldılar. (15) Ķoy yılı fī ğurre-i şevvāl seneti ħamsin ve seb'İne ve mi'e ve elfin cum'a küni 'İd-i fıtr namāzıdın soñra²⁶⁷⁰ Timūr (16) Ğāzī Hān'niñ emri ve Muħammed Em'ın Mehter'niñ sa'yı bile H'āce Ķulı 'İnāq'ni²⁶⁷¹ Muħammed Em'ın Bék ibn İş Muħammed Biy (17) ve İbrāhim 'İnāq'ni²⁶⁷² Muħammed 'İnāq²⁶⁷³ ibn Mır²⁶⁷⁴ Atalıq körünüş-ħānede óltürdiler. Hemol kün Timūr **[İ77a]** (1) Ğāzī Hān, Muħammed Em'ın Mehter'niñ taķviyeti bile Muħammed Em'ın Bék bile Muħammed 'İnāq'ğa²⁶⁷⁵ ol iki

²⁶⁵⁹ B: her.

²⁶⁶⁰ T: óltürdi

²⁶⁶¹ B: İnāq.

²⁶⁶² B ve T: Gürlen'ge.

²⁶⁶³ B: İnāq.

²⁶⁶⁴ B: tapuşqan.

²⁶⁶⁵ B ve T: yok.

²⁶⁶⁶ B ve T: soñ.

²⁶⁶⁷ B ve T: yok.

²⁶⁶⁸ B: İnāq.

²⁶⁶⁹ B: İnāq.

²⁶⁷⁰ B ve T: soñ

²⁶⁷¹ B: İnāq.

²⁶⁷² B: İnāqni.

²⁶⁷³ B: İnāq.

²⁶⁷⁴ B: Emir.

²⁶⁷⁵ B: İnāq.

emîr-i maqtûl- (2) nın manşbların mürüvvet ve mekremet kıldı.²⁶⁷⁶ Ve Emir-i kebîr Muḥammed Emîn ‘Înâk’ın ibtidâ-yı (3) devleti ol kûndin durur.²⁶⁷⁷ Ve Biçin yılı Muḥammed Emîn Mehter bile ḥänniñ²⁶⁷⁸ ortasında²⁶⁷⁹ (4) ba‘zı umûr mülkî cihetidin vaḥşet tüşti.²⁶⁸⁰ Bu sebebdin anıñ buyruķı bile Sefer [B175] Destûr Ḥānçı (5) ve ‘Abdü’s-settâr Bay, ḥänni öltürdiler. Anıñ fevtiğâ Mevlânâ Pehlevân-Ḳulı Revnaķ-ı Tâ’rîḥ (6) aytıp durur²⁶⁸¹ kim **tâ’rîḥ**:

Failatün/failatün/failatün (remel)

Şeh Timûr Ğâzî cihândın bargaç

Boldı tâ’rîḥ aña ḥurşîd-i cenâb (7)

Ḥüsn ü şabâḥatda dilpezîr luḫ u melâḥatda bînaẓîr durur érdi.²⁶⁸² Ve ikki müşğîn (8) kaküli bar durur²⁶⁸³ érdi kim peyveste ruḥsâr-ı gülgüninñ üstiğâ²⁶⁸⁴ perîşan koyar (9) érdi. Ve Ḥārezm zürefâsı anı şâh-ı ḥübân dér érdiler.²⁶⁸⁵ Ve ekşer evkat ümerâ bile bezm ve seyr (10) kılip gül-çehre sâķiler ḳolıdın altun ayaķlar bile şarâb-ı la‘l-i müzâb iķer érdi. (11) Ve yaşı on törtde²⁶⁸⁶ durur²⁶⁸⁷ érdi. Serîr-i saltanatğâ cülüs kıldı. Ve yigirme biride (12) şehâdet tapdı.²⁶⁸⁸ Müddet-i salṫanatı yeti yıl durur²⁶⁸⁹ érdi.

²⁶⁷⁶ B ve T: şevķat kıldı

²⁶⁷⁷ B: dur.

²⁶⁷⁸ B ve T:

²⁶⁷⁹ B ve T: arasında.

²⁶⁸⁰ T: tüşdi

²⁶⁸¹ B: dur.

²⁶⁸² B ve T: bînaẓîr érdi

²⁶⁸³ B ve T: yok

²⁶⁸⁴ T: üstige

²⁶⁸⁵ B: dérlér érdi.

²⁶⁸⁶ B: béşde.

²⁶⁸⁷ B ve T: yok.

²⁶⁸⁸ T: tapdı

²⁶⁸⁹ B ve T: yok

Andın sonrağı hānlar şāhib-i ihtiyar (13) bola almadılar. Ve hānlığ²⁶⁹⁰ ismiğa kāni‘
érdiler. Ve mülk ihtiyārı ve alarnın ‘azl ve naşbı (14) ümerā éligide boldı. **Hikāyet:** Ol
zamān fuzalāsınıñ birevidin éşitip-mén²⁶⁹¹ kim (15) Timūr Gāzī Hān maqtül bolğan
küni erk dervāzesiniñ piş-gāhıdın (16) közim²⁶⁹² tüşüp durur érdi.²⁶⁹³ Kördüm²⁶⁹⁴ kim
Timūr Gāzī Hān’niñ cesedi reh-güzārda (17) yatıp durur.²⁶⁹⁵ **şi‘ir:**

Çehre-i dilārāsı gerd ü қаnға endūde

Kākül-i muṭarrāsı hār u ḥasğa ālūde

[177b] (1) La‘l-i şeker-āmīzi nüktedin bolup ḥāmūş

Çeşm-i fitne-engīzi ğamze birle uyķuda

(2) [B176] Rūḥ-ı ‘arş-pervāzı ḳalbidin eylemp rem

Cism-i nāzik endāmı tofraḳ üzre fersūde

(3) Salṭanat bile cāndın yūbeylik ki bar érmiş

Salṭanat bile cānğa i‘timād bīhūde

(4) Ğayrdın yumup közni yārga bolup vaşl

Derd-i hicr ḥavfıdın özni ḳılmış āsūde

²⁶⁹⁰ T: hānlık

²⁶⁹¹ B: éşitdim

²⁶⁹² İ‘de vav, dal yazılmış: كدزيم

²⁶⁹³ B: tüşüp érdim T: tüşüp érdi

²⁶⁹⁴ B: kördim

²⁶⁹⁵ B: dur.

(T40a)Çün anı bu (5) hâletde müşâhede²⁶⁹⁶ kıldım. Bu iki beytğa müterennim bolup riqqat-ı tamâm bile yıglap ötdim. (6) **şî'ir:**

Veh ki ol 'arız-ı gülgüne ki köñüller édi zârî
Kılmış efsüde anı gerd-i siyeh-reng ü (7) kıızıl kan

Veh ki ol kâkül-i müşkîn ki cihân érdi esîri
Tofrağ üzre anı kıılmış (8) has u hâşâk perîşan

Ve maqberesi hazret-i Pehlevân Mahmûd kıadese sırrahû civâr-i fâiz (9) ü'l-
envârıdadur. **Tavke Hân:**

Lağabı Hıdaydâd durur.²⁶⁹⁷ Ve ol Qazağ hânlardın durur.²⁶⁹⁸ Ticâret resmi (10) bile kélip²⁶⁹⁹ kârvânserâyda iğâmet kıılıp érdi. Timür Ğâzî Hân ölgen küni (11) anı kârvânserâyda çıkarıp tahtğa mindürdiler. Ve ol besî hayr döst ve munşif (12) ve müttakî ve fakîr-veş ve dervîş-nihâd kişi érdi. Anıñ zamânıda Hı'ârezm (13) diyâridın fitne ve âşüb²⁷⁰⁰ eşeri bi'l-küll münqatı' boldı. Ve bir yarım yıl salñanat [B177] sürgendin (14) soñ fî şühûri seneti semânin ve seb'ine ve mi'e ve elfin İt yılınıñ evâyilide öz tekâzâsı (15) bile hânlığdın hâli' éttiler. **Şâh Ğâzî Hân:** Ğâyib Hân'nıñ oğlı durur.²⁷⁰¹ (16) Ba'zı anı Ebül-ğâzî Hân'nıñ veledi dépdurlar.²⁷⁰² Amâ eşahh bu durur²⁷⁰³ kim ol Ebül-ğâzî Hân'nıñ (17) oğlı durur.²⁷⁰⁴ Anıñ anasın Ğâyib Hân alıp érdi. Anıñ evâyil-i salñanatıda 'Abdü'r-rağîm Erbâb [I78a] (1) ibn

²⁶⁹⁶ T: müşâde

²⁶⁹⁷ B: Hıdaydâddur.

²⁶⁹⁸ B: hânlarıdır, T: hânlarıdır durur

²⁶⁹⁹ B: Hıvağ'ğa kélip

²⁷⁰⁰ B ve T: âşüb, İ: asub

²⁷⁰¹ B: oğlıdur.

²⁷⁰² B: dépdurlar.

²⁷⁰³ B: budur.

²⁷⁰⁴ B: oğlıdur.

Yarım Dīvān, Muḥammed Emīn Mehter'ni ziyāfetğa iltüp öltürdi. Ol ölgen kéçesi (2) Şīr Baba Qoşbégi Bék, Muḥammed 'Ināq'ni²⁷⁰⁵ hān ve Muḥammed Emīn 'Ināq'dın ruḥşat ḥāsıl kılıp qatlğa (3) yetkürdi. Ol kün 'Abdü'r-raḥīm Erbāb'ğa vezāret manşıbın²⁷⁰⁶ Muḥammed Rızā Bék'ke 'ināqıyyet²⁷⁰⁷ (4) rütbesin erzānī tuttılar.²⁷⁰⁸ Ve Şāh Ğāzī Hān'nıñ evāḥir-i devletide Yomut ve Çavdur (5) cemā'ası ğalebe kılıp yurt üzre musallaq boldı.²⁷⁰⁹ Ve Miskīn Re'is Kāti muḥālefet qarīqığa (6) mübāderet körgüzüp aqa ve²⁷¹⁰ inileri bile Çavdur'ğa çıqtı. Ve²⁷¹¹ bu cihetdin sene miñ dağı²⁷¹² (7) yüz seksen birde Şāh Ğāzī Hān'nı 'azl kıldılar. Ol dağı ḥüsn dīvānınıñ (8) mesned-nişini ve leṭāfet meydānınıñ sebqat güzini érđi. **nazm:**

Şabīḥü'l-ḥadd érđi ve (9) beyzā cemāl

Reşīqu'l-ḥadd érđi ve serv-i i'tidāl

Şeker ḥandesidin cihān telḥ-kām

(10) Şehīd nigāhı ḥavāş u 'avām

On sekiz yaşıda ma'zül boldı. Müddet-i pād-şāh (11) lıǵı iki yarım yıl durur.

Ebü'l-ğāzī Hān-ı Şālīs: Muḥammed Raḥīm Sultān'nıñ oǵlı (12) ve Timūr Ğāzī Hān'nıñ inisi durur.²⁷¹³ Buḥārā'dın keltürüp fī şühuri seneti (13) şemānīne ve mi'e ve elfin [B178] ḥān köterdiler. Çün anıñ ef'āl ve eṭvārı muḥtelif érđi. Yarım yıl

²⁷⁰⁵ B: İnāqni.

²⁷⁰⁶ B ve T: 'Abdü'r-raḥīm Erbāb'ğa vezāret manşıbın **ve Mankıt** Muḥammed Rızā Bék'ge..

²⁷⁰⁷ B: İnāqıyyet.

²⁷⁰⁸ T: tuttılar

²⁷⁰⁹ B ve T: yurtğa musallaq boldı.

²⁷¹⁰ B: yok.

²⁷¹¹ B ve T: yok.

²⁷¹² B ve T: yok.

²⁷¹³ B: inisidur.

hükümet (14) sürgendin soñ Muḥammed Emīn ‘İnāk²⁷¹⁴ anı aradın çıkardı.²⁷¹⁵
Müddet-i salṭanatın ba‘zı (15) bir ay dép dururlar.²⁷¹⁶ Nūr ‘Ali Hān ibn Baraḫ Sulṭān.
Ol Ƙazaḫ sulṭānlarıdın (16) durur.²⁷¹⁷ Senetu ihdā ve şemānine ve mi‘e ve elfin érđi.
Sıgır²⁷¹⁸ yılı Muḥammed Emīn İnāk’ınıñ (17) sa‘yı bile pād-şāhlıḳğa yetüşti. Hemol
yıl ba‘zı ümerā Muḥammed Emīn ‘İnāk’ınıñ ‘adāvetiḡa [İ78b] (1) kıyam körgüzüp
ḳasdıḡa bél baḡladı. Bu cihetdin ‘ināk²⁷¹⁹ Yomut’ḡa çıkıp on sekiz (2) kündin
soñra²⁷²⁰ ‘Abdü’s-settār Bay anı Yomut’dın kéltürdi ve ümerā-yı muḫālif (3) ḳadem-
i i‘tizār bile dergāhıḡa yüz ḳoyup cerāyimidin tevbe ḳıldılar. Ol öçürde Yomut’ (4)
ınıñ tasalluḫ ve²⁷²¹ taḡallubı ḡadd-i i‘tidāldin ötüp zulm ve ta‘addisi fuḳarā cāniḡa (5)
yetti. Bu cihetdin Muḥammed Emīn ‘İnāk²⁷²² ve ‘Abdü’r-rahīm Mehter ve²⁷²³ (T40b)
‘Abdü’s-settār Bay Yomut bile (6) yavlaşıp ‘Arabḫāne’de uruşup hezīmet tapıp
dururlar.²⁷²⁴ Ve²⁷²⁵ Yomutlar²⁷²⁶ müte’ākib kélip (7) Ƙara-tüpe’ḡa²⁷²⁷ tüşüp
muḫāşara esbābiḡa iştiḡāl körgüzdiler.²⁷²⁸ Ve ba‘zılar şulḫ sözin (8) ortaḡa²⁷²⁹ salıp
ümerā çıkıp Yomut’ınıñ²⁷³⁰ ekābiriḡa²⁷³¹ Yomut bile uruşur²⁷³² hengāmıda (9) Yomut

²⁷¹⁴ B: İnāk.

²⁷¹⁵ B: çıkardı ve...

²⁷¹⁶ B: dépdurlar.

²⁷¹⁷ B: sulṭānlarıdır.

²⁷¹⁸ B: şıgır.

²⁷¹⁹ B: İnāk.

²⁷²⁰ B ve T: soñ.

²⁷²¹ T: yok

²⁷²² B: İnāk.

²⁷²³ T: yok

²⁷²⁴ B: taptılar, T: tapdılar

²⁷²⁵ B: yok.

²⁷²⁶ B ve T: Yomut

²⁷²⁷ B: Ƙara-tüpe’de, T: Ƙara-tüpe’ge

²⁷²⁸ B ve T: meşḡül boldılar.

²⁷²⁹ B: araḡa.

²⁷³⁰ B ve T: Yomut

²⁷³¹ B ve T: ekabiri bile

²⁷³² B ve T: körüşür

ümerānı tutdı ve şehir halkı Teke ve Salur'ni kavup Yomut şehрге²⁷³³ (10) mutaşarrıf boldı. 'Abdü'r-rahīm Mehter ve 'Abdü's-settar Bay'ni bēş aқа inisi bile (11) ve Uyğur'ni²⁷³⁴ hākimi 'Abbas Atalık ve Ürgenç'nin²⁷³⁵ vālisi Niyāz Qulı Bay'ni şehādet (12) derecesiğa yétkürüp²⁷³⁶ Miskīn Re'is'ni vezāretni²⁷³⁷ mansıbıda naşb kıldılar. (13) Ve Muḥammed Emīn 'İnāk'ni²⁷³⁸ ve bend ü kayd rencidin ḥalāşlıq bérıp atalık kılıp²⁷³⁹ Aral (14) ni²⁷⁴⁰ hākimi Hān [B179] Kéldi Biy'ni anıñ ornığa 'ināk²⁷⁴¹ éttiler.²⁷⁴² Ve Yomut bile Aral Qongratı (15) istilā tapıp mülk-i ihtiyāri Yomut'ni²⁷⁴³ qolıda boldı. Ve Miskīn Mehter'ni Hān-Kéldi (16) 'İnāk²⁷⁴⁴ İş Murād Qongrat'ni²⁷⁴³ oğlı Devlet Yār'ğa²⁷⁴⁵ buyurup öltürtdi.²⁷⁴⁶ Ve 'Abdü'r-rahman Mehter'ğa²⁷⁴⁷ (17) vezāretni mufevvez kıldı. Ol yıl Aḥmed Şāh imdādığa kétken²⁷⁴⁸ tört miñ [İ79a] (1) kişi kéldi. Sene-i mezkūrda mīzān muntaşıfıda Niyāz Pervānaçı kim Miskīn Mehter'ni²⁷⁴⁹ (2) qatlidin soñra²⁷⁵⁰ Yomut'dın mütevehhim bolup Hazārāsb'ğa kirip érđi. (3) Anıñ ḥareketi bile Muḥammed Emīn 'İnāk²⁷⁵¹ Yomut bile yav bolup inisi (4) 'Ādil Bék'ni Ēr 'Ali Hān ibn Ebü'l-ḥayr Hān'ğa kim ol öçürde

²⁷³³ B: şehrgā.

²⁷³⁴ B ve T: Uyğur.

²⁷³⁵ B ve T: Ürgenç

²⁷³⁶ T: şehīdatğa yétkürüp

²⁷³⁷ B ve T: vezāret

²⁷³⁸ B: İnāk'ni

²⁷³⁹ İ: bend ü kayd rencīdin ḥalāşlıq bérıp atalık kılıp; B ve T: benddin çıkarıp atalık kılıp

²⁷⁴⁰ T: Aral hākimi

²⁷⁴¹ B: İnāk.

²⁷⁴² T: étdiler

²⁷⁴³ B ve T: Yomut

²⁷⁴⁴ B: İnāk.

²⁷⁴⁵ Devlet Niyāz'ğa

²⁷⁴⁶ T: qatl étdi

²⁷⁴⁷ B ve T: Mehter'ge.

²⁷⁴⁸ B: bargan.

²⁷⁴⁹ B ve T: Mehter

²⁷⁵⁰ T: soñ

²⁷⁵¹ B: İnāk.

Deşt-i Kıpçak hüdüdida (5) andağ zū-şevket ve sâhib-i kudret pād-şāh yok durur érdi.²⁷⁵² İstimdād (6) üçün yiberip durur.²⁷⁵³ Ve Hān Kéldi²⁷⁵⁴ ‘İnāk²⁷⁵⁵ kaçıp Kōngrat’ğa barıp (7) Muḥammed Nazār Biy bile müddet-i medīd muḥarebāt kılıp anıñ kolıda öldi. Ve Niyāz (8) Pervānaçı Hazārāsb bile Ürgenç arasınıñ leşkerin alıp Şaṭ’da yatdı. Ve Muḥammed Emīn (9) ‘İnāk Ér ‘Ali Hān kélgendin soñra²⁷⁵⁶ Şāhābād’da Çavdur ve Yomut bile köp (10) muḥārebe kılıp Çavdur’rı yurtdın çıkarıp Şaṭ’da Niyāz Pervānaçı’ğa koşıldı. (11) Andın Nevḥ āst’ğa, Nevḥ āst’dın Kāhramān’ğa kéldi. Bu arada Yomut bile andağ (12) muḥārebāt ve muḫātelāt körgüzüp durur²⁷⁵⁷ kim Rüstem ve İsfandiyār’dın sādır bolmadı (13) ve Ürgenç ḥalkı kal’asın Yomut’ğa bérđi. Bu cihetdin Muḥammed Emīn ‘İnāk²⁷⁵⁸ ve²⁷⁵⁹ Niyāz Pervānaçı’nıñ (14) çerigi buzulup Muḥammed Emīn ‘İnāk²⁷⁶⁰ Buḥārā’ğa kétti. Yomut Hīvaḫ’rı algandıñ soñra²⁷⁶¹ (15) Nūr ‘Ali Hān’rı ma’zül kıldı. [B180] **Cihāngīr Hān ibn Gāyib Hān** Muḥammed Emīn ‘İnāk (16) Buḥārā’ğa kétkendin soñra²⁷⁶² Yomut Béş Kal’a’ğa müstevlī bolup anı kéltürüp (17) Hīvaḫ’da ḥān kıldı. Anıñ zamānıda Béş Kal’a’da қаһт peydā bolup it [I79b] (1) ve pişik gūştın tenāvül kılmakğa iştiğāl körgüzüp dururlar.²⁷⁶³ Ve ferzendlerin (2) Qazaq’ğa satıp kūt éttiler.²⁷⁶⁴ Ve anıñ üstige Hīvāk’da vebānıñ²⁷⁶⁵ ‘illeti (3) peydā bolup durur.²⁷⁶⁶ Bu

²⁷⁵² B ve T: yok érđi

²⁷⁵³ B ve T: yiberđi.

²⁷⁵⁴ B: keldi.

²⁷⁵⁵ B: İnāk.

²⁷⁵⁶ B ve T: soñ.

²⁷⁵⁷ B ve T: körgüzđi kim...

²⁷⁵⁸ B: İnāk.

²⁷⁵⁹ T: yok

²⁷⁶⁰ B: İnāk

²⁷⁶¹ B: yok; T: soñ

²⁷⁶² T: Soñ

²⁷⁶³ İ, B: it ve pişik gūştın tenāvül kılmakğa iştiğāl körgüzüp dururlar. T: it ve pişikni yédiler.

²⁷⁶⁴ B: yédiler.

²⁷⁶⁵ B ve T: vebā

cihetdin ekşer Özbek ve Sart buzulup Aral ve Buḥārā'ğa kéttiler. (4) Ve Yomut dağı uḡurlap Qazaq'ğa sattı.²⁷⁶⁷ Hıvaq başlıq Béş-Qal'a bilādı ḥarāb (5) boldı. H'ārezm-i irem-bezmdé²⁷⁶⁸ kırık öylük fuḡarādın özge kişi yoq durur érdi.²⁷⁶⁹ (6) Ekşer namāz-ı cum'ada üç kimse²⁷⁷⁰ ya tórt kişi namāzını oqurlar érdi.²⁷⁷¹ Ve şehrinij içide (7) yılḡun ve süksük kökerip vīrāne öylerde vaḡşī cānverler menzil tuttılar.²⁷⁷² (8) Ve cemī' mezra'alar ve kendler²⁷⁷³ ve kölet yerler qalın ney-istān ve galebe bīşe boldı. (9) Ve Muḡammed Emīn 'İnāq²⁷⁷⁴ Buḡara'dın kélip Yomut'nı müste'shal kılıp memālik-i H'ārezm'ni (10) taht fermānıḡa keyürgendin soḡra²⁷⁷⁵ Cihāngīr Hān'nı maḡlu' étip atasınıḡ qaşıḡa (11) yiberdi. Anıḡ (T41a) 'eyyām-ı salṡanatı bir yıl durur.²⁷⁷⁶ Andın soḡ Muḡammed Emīn 'İnāq'nıḡ²⁷⁷⁷ devleti (12) teraqqī tapıp ḡaşmeti kün kündin²⁷⁷⁸ mütezayid bolmış durur.²⁷⁷⁹ **Bölekey Hān** ibn Nūr 'Alī Hān (13) ibn Ebü'l-ḡayr Hān: Ol Cihāngīr Hān'dın soḡra²⁷⁸⁰ pād-şāhlıq mesnediḡa cülüs kıldı. (14) Anıḡ zamānıda qaḡṡçılıq²⁷⁸¹ mürtefi' bolup erzānçılıḡ²⁷⁸² izdiyād taptı.²⁷⁸³ Bir aydın soḡra²⁷⁸⁴

²⁷⁶⁶ B ve T: boldı.

²⁷⁶⁷ T: satdı

²⁷⁶⁸ B ve T: Hıvak'da

²⁷⁶⁹ B ve T: yoq érdi

²⁷⁷⁰ B: kişi.

²⁷⁷¹ B ve T: namāz oqur érdi.

²⁷⁷² B: tuttı; T: tutdı

²⁷⁷³ B: cemī' kendler; T: cemī' mezra'alar ve kentler

²⁷⁷⁴ B: İnāq.

²⁷⁷⁵ T: soḡ

²⁷⁷⁶ B: dur.

²⁷⁷⁷ İ: Muḡammed Emīn 'İnāq'nıḡ; B ve T: Emīn 'İnāq'nıḡ

²⁷⁷⁸ T: kündin kün

²⁷⁷⁹ T: boldı

²⁷⁸⁰ B ve T: soḡ

²⁷⁸¹ T: qaḡṡ

²⁷⁸² B: erzānçılıḡ; T: erzānçılıḡ

²⁷⁸³ T: taptı

²⁷⁸⁴ B ve T: soḡ

Muhammed (15) Emīn ‘İnāk²⁷⁸⁵ anı ba‘zı nemmāmlar sözleri²⁷⁸⁶ bile hānlığ tahtıdın tüşürüp ata yurtığa yiberdi. (16) Ol müddet-i medīd Sīr boyundağı [B181] Qazax’da ve²⁷⁸⁷ Yeñi-Deryā sevāhilidağı Qaraqalpaq’ğa pād-şāh bolup (17) Muhammed Raḥīm Hān zamānıda sene miñ ikki²⁷⁸⁸ yüz dağı²⁷⁸⁹ yigirme üçde cihāndın intikāl tapdı.²⁷⁹⁰ **[İ80a]** (1) Anıñ güher-i dürc-i işmetin ya’nī ciger-güşe-i Belkıs nisbetin mağfired-nişān Sultān²⁷⁹¹ Éltüzer Muhammed Bahādır Hān (2) enārallāhu burhānehü silk-i izdivaçğa çekip durur érdi.²⁷⁹² Hālā hazret-i şāhib-kırānnıñ haremleriğa (3) dāḥil durur.²⁷⁹³ **Aqım Hān:** Ol Ebü’l-hayr Hān’nnıñ nebiresi ve ‘Ādil Sultān’nnıñ oğlu (4) durur. Bölekey Hān’dın soñra²⁷⁹⁴ sene miñ yüz seksen törtde hānlığ²⁷⁹⁵ tacı (5) bile ser-efrāz boldı. Ve ol ‘Abdullāh Hān’ğa mülakqab durur érdi.²⁷⁹⁶ Hemol yıl evāhiride (6) Niyāz Pervānaçı,²⁷⁹⁷ Muhammed ‘İnāk²⁷⁹⁸ ve İş Niyāz Mehter ve ‘Abdü’r-rahmān Bay’nı öltürdi. Bu cihetdin Niyāz (7) Pervānaçı’nı²⁷⁹⁹ katlğa yetkürüp Muhammed Emīn ‘İnāk²⁸⁰⁰ hükümetde müstaḳil boldı. Ve Aqım Hān hoş (8) muhāvere ve şāhib-i ferāset ve kuş salmaqğa meş‘uf kişi durur érdi.²⁸⁰¹ Andaq kim Emīr ‘İvaż (9) İnāk merhūmı zamānıda Aqım Hān seyr ve risālet resmi bile

²⁷⁸⁵ B: İnāk

²⁷⁸⁶ B: sözi

²⁷⁸⁷ B: yok

²⁷⁸⁸ B ve T: iki

²⁷⁸⁹ B ve T: yok

²⁷⁹⁰ T: tapdı

²⁷⁹¹ B ve T: sultan-ı mağfired nişān

²⁷⁹² B ve T: çekip érdi

²⁷⁹³ B: dāḥildur

²⁷⁹⁴ B ve T: soñ

²⁷⁹⁵ B: hanlıq

²⁷⁹⁶ İ ve B: mülakqab durur érdi; T: mülakqab

²⁷⁹⁷ B: pervanaçu.

²⁷⁹⁸ B: İnāk.

²⁷⁹⁹ B: yok.

²⁸⁰⁰ B: İnāk.

²⁸⁰¹ B ve T: kişi érdi

Hîvağ'ğa kélip Seyyid (10) 'Ala'a'd-dîn H'âce kaddese sırrahü'l-'azîzniñ evlâdından kayın inisi Seyyid İşân H'âce' (11) niñ menziliğa kim faķırğa hem üstâd²⁸⁰² hem hem-sāye durur.²⁸⁰³ Nüzül kılip érdi. (12) Ol öçürde men on ya on bir yaşımında durur érdüm.²⁸⁰⁴ H'âce-i²⁸⁰⁵ müşārünileyhniñ öyiğa (13) oynap²⁸⁰⁶ barıp érdüm.²⁸⁰⁷ Meni körgeç hemān teferrüs kılip sordı kim 'İvaż Mîrāb'nıñ oğlı mu- (14) sēn kim aña müşābih körünür-sen. Ve atañ bile köp kuşlar²⁸⁰⁸ salğan-miz. Men (15) cevāb bérğendin soñra²⁸⁰⁹ aḥvālımızdın istifsār étip nevāziş-i [B182] pād-şāhāne körgüzdi. Ve ol (16) fî şühūri seneti ḥamsin ve şemānine ve mi'e ve elfin ma'zül bolup durur.²⁸¹⁰ Ve 'Abdullāh Ḥān'dın soñra²⁸¹¹ Baba Bék (17) ve Küçük 'İnāķ'nıñ²⁸¹² eyyām-ı muḥālefetde²⁸¹³ yana kélip Gürlen'de tórt bēş ay ve H'ārezm-i irem-bezmdede²⁸¹⁴ **[İ80b]** (1) bir yıl pād-şāh²⁸¹⁵ bolup maḥlu' boldı. Ve emîr-i kebîr 'İvaż 'İnāķ merḥūmı²⁸¹⁶ zamānında vefāt taptı.²⁸¹⁷ (2) 'Abdü'l-'azîz Ḥān ibn Gāyip Ḥān, Aķım Ḥān'nıñ evvelgi 'azlidin soñra²⁸¹⁸ bir néççe²⁸¹⁹ müddet (3) pād-şāh bolup ma'zül bolup durur.²⁸²⁰ Ol ḥoş sūret ve pākize sîret yigit érdi. (4) Begāyet oķçı durur

²⁸⁰² B: ve.

²⁸⁰³ B: hem üstâd ve hem hem-sāyedur

²⁸⁰⁴ B ve T: yaşımında érdim

²⁸⁰⁵ B: ve.

²⁸⁰⁶ B: yok.

²⁸⁰⁷ B ve T: érdim.

²⁸⁰⁸ B: kuş

²⁸⁰⁹ B: soñ.

²⁸¹⁰ B ve T: Boldı

²⁸¹¹ B ve T: soñ.

²⁸¹² B: İnāķ.

²⁸¹³ B ve T: muḥālefetide.

²⁸¹⁴ B ve T: Hîvağ'da

²⁸¹⁵ B: yok.

²⁸¹⁶ B: yok.

²⁸¹⁷ T: tapdı

²⁸¹⁸ B ve T soñ.

²⁸¹⁹ B ve T: néçe.

²⁸²⁰ B ve T: ma'zül boldı

érdi.²⁸²¹ Naql kılurlar kim bir kün hân, Muḥammed Emîn ‘Înâķ²⁸²² (5) başlıĝ Hîvaķ dârü’s-salṭanasınıñ ümerâ ve ekâbir ve bék-zâdeleri bile Qavruķ- (6) Tam ve Astâne havâlîsiĝa avĝa çıķıp durur érđi.²⁸²³ Şikâr eşnâsıda hân (7) nıñ teķabülidin neyistännıñ²⁸²⁴ arasıdın bir toñuz çıķa kélđi. Hân anıñ (8) mañlayıdın bir oķ şest bérđi kim oķ²⁸²⁵ kıyruķıdın çıķıp yerge sançıldı. (9) **Artuķ Ğâzî Hân**: Ol Timür Ğâzî Hân’nıñ karıntaşlarıdın durur.²⁸²⁶ (10) Anı ‘Abdu’l-‘azîz Hân’dın soñra²⁸²⁷ Buhārâ’dıñ kéltürüp hân köterdiler. (11) Anıñ zamânıda Baba Bék ibn Niyâz Pervâneçi Buhārâ’dın kélip Qanlı (T41b) békleriniñ sa’yı bile (12) Hazārâsb’nı aldı. Ve Küçük ‘Înâķ²⁸²⁸ ibn Muḥammed ‘Înâķ²⁸²⁹ daĝı muhâlefetde anıñ bile müttefiķ (13) bolup Qalpaķ töreleridin ‘Abdullâh Sultân’nı kéltürüp Gürlen’de hân köterdiler. (14) Köp muhârebe ve muķateledin soñra²⁸³⁰ Qoş-küprük ĥudūdıda Muḥammed Emîn ‘Înâķ²⁸³¹ bile şulĥ (15) étip Muḥammed Emîn ‘Înâķ²⁸³² ‘Abdullâh Hân’nı Hîvaķ’ĝa iltip hân kılıp Artuķ Ğâzî Hân’nı²⁸³³ (16) Buhārâ’ĝa uzatdı. [B183] ‘Abdullâh **Hân**: Ol Hîvaķ tahtıĝa cülüs kılgandıñ soñra²⁸³⁴ ümerâ-yı (17) muhâlif yana Gürlen’le ‘işıyân ve temerrüd otın meş’al kılıp ve Aķım Hân’nı kéltürüp bés ay ĝaça [İ81a] (1) Oķ ve kılıçnıñ âmed ü reftîdin özge alardıñ barış ve²⁸³⁵ kéliş vâķi‘

²⁸²¹ B ve T: oķçı érđi

²⁸²² B: İnâķ.

²⁸²³ B ve T: çıķıp érđi

²⁸²⁴ B ve T: neyistân

²⁸²⁵ B: yok.

²⁸²⁶ B: karıntaşlarıdır.

²⁸²⁷ B ve T: soñ.

²⁸²⁸ B: İnâķ.

²⁸²⁹ B: İnâķ.

²⁸³⁰ B ve T: soñ

²⁸³¹ B: İnâķ.

²⁸³² B: İnâķ.

²⁸³³ B: Artuķ Ğâzîni

²⁸³⁴ B ve T: soñ

²⁸³⁵ B ve T: yok

bolmadı. (2) Ve²⁸³⁶ bu eşnâda vezîr hükkâmı ‘inâkğa²⁸³⁷ itâ‘at kılip Fâzıl Bék ve Kıpçaq Raĥîm Bérđi Atalık’ını (3) bir bölek yığın bile iltip Vezîr’ni tapşurdılar. Mundın soñra muĥâlifler mütezelzil (4) bolup Muĥammed Emîn ‘Înâk cünüd-ı nâma‘dūd bile barıp Gürlen’ni muĥâşara kıldı. Aĥıru’l-emr²⁸³⁸ (5) maĥşurlar nâ‘ilac bolup yaraşıp ‘inâk²⁸³⁹ bile kélip Ĥîvaq’da Aqım Ĥân’ını taĥtğa (6) mindürdiler. Ve Baba Bék Gürlen’de qalıp durur érđi.²⁸⁴⁰ Veys-Qulı Dîvân (7) özin ‘inâk²⁸⁴¹ yasap anıñ bile müttefiq bolup yana ‘inâd ve fesâd kılıcın tîz (8) kılip Hazârâsb’dın Salur çerigin kéltürüp Muĥammed Emîn ‘Înâk’ınıñ²⁸⁴² (9) leşkeri bile muĥârebe-i bisyâr ve muqatele-i bîşümâr kıldılar. Bu eşnâda Hazârâsb (10) békleri ‘inâkğa muĥti‘ bolup ‘inâkınıñ fermâını bile Fâzıl Bék ve Bék Fulad²⁸⁴³ (11) Atalık ve Hazârâsb békleri Niyâz Pervânaçı’ınıñ inisi Sulţân Bék başlıq²⁸⁴⁴ Gürlen muĥâşarası (12) üçün Kât beldesiğa bardılar.²⁸⁴⁵ Bir néçe kündin soñra Hazârâsb békleri ve Gürlen’iniñ²⁸⁴⁶ (13) ümerâsı Baba Bék ve Veys Qulı Dîvân’ğa pinhânî mürâselât yiberdiler.²⁸⁴⁷ Bu cihetdin Gürlen ekâbiri (14) bile Hazârâsb béklerin tutup maĥbûs kıldılar.²⁸⁴⁸ Ol cümledin Ĥâce-Qulı ‘Înâk’ınıñ (15) inisi Éltüzer Mîrâb ve Nöküz ‘Âşûr Nâib Gürlenî ve Sulţân Bék Hazârâsbî’ni Hazârâsb (16) békleri bile öltürdiler. Ve Aqım Ĥân’ını [B184] salţanatınıñ²⁸⁴⁹ taĥtıdın tüşürüp Qazaq’ğa (17) yiberdiler. **Yâdgâr Ĥân:**

²⁸³⁶ B ve T: yok

²⁸³⁷ B: İnâk

²⁸³⁸ B: umerayı maĥşûr

²⁸³⁹ B: İnâk

²⁸⁴⁰ B ve T: qalıp érđi

²⁸⁴¹ B: İnâk

²⁸⁴² B: İnâkınıñ

²⁸⁴³ B: Polad.

²⁸⁴⁴ B: başlıq.

²⁸⁴⁵ B ve T: Kât’ğa bardılar

²⁸⁴⁶ B ve T: Gürlen

²⁸⁴⁷ B ve T: yibere başladılar.

²⁸⁴⁸ B: kılip.

²⁸⁴⁹ B ve T: salţanat

Ve²⁸⁵⁰ ol alpa t releridin durur.²⁸⁵¹ Anı k lt r p p d-ahlı [81b] (1) nı²⁸⁵² t ci bile ser-efr z ıldılar. Ve bu v ı‘adın so Baba B k G rlen‘din aıp (2) Fitnek‘ke²⁸⁵³ kirip m tehaın boldı. Atacan H ‘ace eyh ‘l-İsl m ve ıpa Alla (3) Atalı²⁸⁵⁴ bile mu reb t ve mu tel t v ı‘ bolup²⁸⁵⁵ ‘ ıbet ‘l-emr ‘ ciz bolup²⁸⁵⁶ Bu r ‘a bardı. (4) Ve²⁸⁵⁷ bu v ı‘a sene mi y z seksen altıda yılan yılını av hiride durur (5)  rdi.²⁸⁵⁸ Em r-z de-i merh mı H san Mur d B k bu yıl vil det taptı.²⁸⁵⁹ oy yılı Muammed Em n ‘İn ²⁸⁶⁰ (6) H ndın bir sebep bile renc de bolup ma‘z l ıldı. Mundın sora²⁸⁶¹ yana ikki (7) mertebe h nlia²⁸⁶² yetip ma‘z l bolup durur. Ve²⁸⁶³ soı ‘azli mi daı²⁸⁶⁴ iki y z t rtde (8) it yılı durur  rdi.²⁸⁶⁵ Mundın sora²⁸⁶⁶ p d-ahlıa yetmedi. Ve ‘İvaz ‘İn ²⁸⁶⁷ zam nıda (9) araalpa eh det derecesıa y tk r p durur.²⁸⁶⁸ Ve keb ter-b zlia ulı k p durur  rdi.²⁸⁶⁹ (10) **Eb ‘l-feyz H n**: Ol hem G yib H n‘nı olı durur. Y dg r

²⁸⁵⁰ B ve T: yok.

²⁸⁵¹ B: dur.

²⁸⁵² B ve T: p dahlı

²⁸⁵³ B: Fitneka.

²⁸⁵⁴ B:Alla Atalı ıpa

²⁸⁵⁵ B ve T: mu reb t ve mu tel t ılıp

²⁸⁵⁶ B ve T:  hir ‘ ciz bolup

²⁸⁵⁷ B ve T: yok.

²⁸⁵⁸ B ve T: av hiride durur  rdi.

²⁸⁵⁹ T: tapdı

²⁸⁶⁰ B: İn .

²⁸⁶¹ B ve T: so

²⁸⁶² B: hanlıa.

²⁸⁶³ B ve T: yok.

²⁸⁶⁴ B ve T: yok.

²⁸⁶⁵ B ve T: it yılı  rdi.

²⁸⁶⁶ B ve T: so.

²⁸⁶⁷ B: İn .

²⁸⁶⁸ B ve T: eh d ıldı

²⁸⁶⁹ B ve T: k p  rdi

Ḥān'nın evvelgi 'azlidin (11) sonra²⁸⁷⁰ Muḥammed Emīn 'İnāk'nın²⁸⁷¹ ihtimāmı bile pād-şāhlıkğa yétدی.²⁸⁷² Anın zamānıda fitne ve fesād (12) munқаtı' bolup mülk (T42a) bostānı āsūdelik²⁸⁷³ gülistānı bile reşk-i gül-zār ārām boldı. Ve sene miñ (13) yüz toksanda Biçin yılı ḥāzret-i sultān-ı şāhib-ķırān ḥālīfetü'd-devrān zūbdetü's-selāṭīn-i (14) 'ālem kıdvetü'l-ḥavākīn-i muazzamü'l-manşūr be-nusretü'l-meliki'l-müste'ān Ebü'l-gāzī Muḥammed Raḥīm Bahādır Ḥān (15) halledal-lahu mülkehu ve sultānehu ve efāda [B185] 'ale'l-ālemīn berrhu ve ihsānehuniñ vilādet-i hümāyūnı bile 'ālem (16) şebistānı rüşen ve cihān ḥāristānı gülşen boldı. **nazm:**

Sa'ati kim cihān édi (17) mes'ūd

Sa'd édi anda ṭāli' mevlūd

Tevbe eylep felek nuḥūsetidin

Yanıp érdi zamān [İ82a] (1) şüküsetidin²⁸⁷⁴

Ay bile Müşterī ķırān eylep

Tīr ile Zühre iķtirān eylep

(2) Āftāb-ı münīr olup sayır

Édi heylāc cānib-i nāzır

Tīğ-i behrām tapıp érdi şikest

²⁸⁷⁰ B ve T: soñ.

²⁸⁷¹ B: İnāk.

²⁸⁷² B ve T: yetti.

²⁸⁷³ B ve T āsūdeliğ

²⁸⁷⁴ Kelimeyi doğru okuduğumuzdan emin değiliz. Çünkü sözlüklerde böyle bir kelimeye rastlayamadık. Ancak Bregel neşrinde Farsça bir sözlüğe dayandırılarak sözcüğün anlamı "kötü huylu" olarak anlamlandırılmıştır.

Naḥs-ı ekber (3) bolup yer astıda pest

Ṭāli‘ érđi kevākib-i mes‘ūd

Naḥs yulduzlar olmış érđi (4) fūrūd

Böyle çağdadur girān-māye

Şāhlar efseriğa pirāye

Boluban ḥāric muḥīṭ-i ‘adem

(5) Koydu şaṭ vüçüd üzre қadem

[B186] Kişver-i ketmdin ḥurūc étđi

Barlıқ uçığa ‘urūc étđi

(6) Boldı hürrem vilādetidin dehr

Aldı ‘ālem sa‘adetidin behr

Toğdı līkin kemāl ile (7) tevem

Kéldi līkin celāl ile hem-dem

Boldı ‘işret cihānga mālāmāl

Devrdin (8) bardı renc pālāpāl

Boldı endūh refi‘ ve yétđi²⁸⁷⁵ sūrūr

Ye‘s kıldı veda‘ vü kéldi (9) sūr

Tehniyet-gū yetüşti devlet ü cāh

²⁸⁷⁵ B: yetti.

Kéldi calduğa baht-ı kār āgāh

(10) Perveriş kıldı dāye-i devlet

Yétkürüp aña vāye-i devlet

Yārāb ol şāh tā cihān (11) bardur

Tā cihān içre ins ü cān bārdur

Baht-ı devlet üze müdām olsun

‘Ömri vü (12) cāhı müstedām olsun

Ve it yılı āftāb-ı ‘ālem-tāb ḥamel burcığa tahvīl kılganda (13) nevrüz küni pencşenbih [B187] şubḥıda faķīrniñ²⁸⁷⁶ velādeti vuķu‘ tapıp durur.²⁸⁷⁷ Ve hemol yıl emīr (14) zāde-i ā‘zam ve eşref-i benī ādem müceddidü’d-devlete ve’d-dīn Muḥammed Nażar Bék mütevellid boldı. (15) **nazm:**

Zihī zāde-i nīk ferruḥ-nejād

Hümāyün-neseb dūde-i pāk-zād

‘Ademdin vücūd içre (16) eylep rücū‘

Şeref-i evcdin²⁸⁷⁸ kıldı kün dék ṭulū‘

Ḳuyaş yañlıg étđi (17) durahşāndeliğ

Güher dék ‘ayān kıldı raḥşendeliğ

Yüzidin bolup şād ata birle ced

²⁸⁷⁶ T: faķīr

²⁸⁷⁷ B: dur.

²⁸⁷⁸ B: evcidin.

[182b] (1) Ne cedd ü ata kim bārı nīk ü bed

Zuhūrı bile eyledi élni şād

Ulus yüzığa açdı²⁸⁷⁹ (2) bāb-ı murād

İlāhī cihān barıça şād bol

Binā-yı celālet dék ābād bol

Teraqqīde bolsun (3) kemālın senin

Tezāyüdde cāh u celālın senin

Ve küz çağı Baba Bék Buḥārā’dın (4) kélip Fitnek’ke kirdi. Ve ‘asākır-i zafer-meāşir bile maşāff kılıp hezīmet taptılar.²⁸⁸⁰ (5) ²⁸⁸¹ Maḫḫūr ve menküb bolup yana Buḥārā’ğa firārī [B188] boldı. Ve sene-i mezkūrın avāḥiride (6) Ebü'l-Feyz Ḥān çiçek zahmeti bile raḥmet civārığa intikāl kıldı ve emīr-i kebīr Muḥammed Emīn ‘İnāk²⁸⁸² (7) yana Yādgār Ḥān’rı keltürüp salṭanat serīriğe olturguzdılar.²⁸⁸³ **Fulad Ğāzī Ḥān:** (8) Ol Buḥārā sulṭānlarındın Şefer Sulṭān ibn İlbars Ḥān’rıñ oğlu durur.²⁸⁸⁴ (9) Ve Timūr Ğāzī Ḥān’ğa qarābeti bar durur. Ve Yādgār Ḥān müşārünileyh’rıñ zamānında (10) Toñuz yılı ḥamelde Cān Murād İnāk Aral’da Mankıt arasığa kirip fitneler qozğap (11) ve Baba Bék, Fulad Ğāzī Ḥān’rı²⁸⁸⁵ Buḥārā’dın (T42b) keltürüp Ḥezāresb’rı alıp köp (12) bulğaqı

²⁸⁷⁹ B: açtı.

²⁸⁸⁰ B: taptı; T: tapdı

²⁸⁸¹ B: ve.

²⁸⁸² B: İnāk.

²⁸⁸³ B ve T: naşp kıldı.

²⁸⁸⁴ B: oğlıdur

²⁸⁸⁵ B: Polad Ğāzī Ḥān’rı

memālikde vāki‘ bolup yurt müzezbzeb boldı. Ol esnāda Emīr Danyal’niñ (13) vezīri Bedel Dīvānbēgi cünūd-ı nāma‘dūd bile kēlip Baba Bék ve Cān Murād İnāķ kuvvet (14) tapıp Baġat ve Gürlen’de şūrişler ber-pā²⁸⁸⁶ bolup Muħammed Emīn ‘İnāķ²⁸⁸⁷ bile muķatelāt-ı (15) bisyār ve muħārebāt-ı bīşümār kılıp ‘āķıbetü’l-emr²⁸⁸⁸ Muħammed Emīn ‘İnāķ’niñ āftāb-ı devleti (16) irtifa‘ tapıp a‘dā-yı devlet ‘āciz ve teng bolup Gürlen’din Cān Murād İnāķ şulħ bahānesi (17) bile çıķıp Aral’ġa bardı. ve Baba Bék zārūretdin yaraşıp Bedel Divanbēgi’niñ **[İ83a]** (1) sa‘yı bile Yādgār Hān’ni ma‘zül étip Fulad Ġāzī Hān’ni Hīvaķ’ġa kēltürüp hān (2) köterdiler.²⁸⁸⁹ Bu vak‘alar sıġır yılıda durur²⁸⁹⁰ érđi. Hem ol yılda²⁸⁹¹ emīr-zāde-i şehīd (3) ‘Abdu Kerīm Bék merhūmınıñ vilādet-i şerīfi vāki‘ bolup²⁸⁹² durur. Ve Fulād²⁸⁹³ Ġāzī (4) Hān’ni tavuşķan²⁸⁹⁴ yılı Baba Bék’niñ ķatlidin soņra²⁸⁹⁵ ġal‘ étip yana Yādgār Hān (5) ma‘zūlını pād-şāhlıķġa naşb kıldılar. Andaķ ķim yukarıda [B189] zıkr tapdı.²⁸⁹⁶ Bir néççe²⁸⁹⁷ müddetdin (6) soņra²⁸⁹⁸ yana ma‘zül kılıp Қаракалпақ arasıġa yiberip dururlar.²⁸⁹⁹ **Ebü’l-Ġāzī (7) Hān Rābi**‘: Ol ‘Abdullāh Hān’niñ oġlı durur.²⁹⁰⁰ Yādgār Hān’ġa ķarābeti bar durur.²⁹⁰¹ (8) İt yılı Yādgār Hān’niñ ‘azlidin soņra²⁹⁰² pād-

²⁸⁸⁶ B: ber-pāy.

²⁸⁸⁷ B: İnāķ.

²⁸⁸⁸ T: āħir

²⁸⁸⁹ T: köterdi

²⁸⁹⁰ B: yılıdadur érđi. T: yılı érđi

²⁸⁹¹ B: yok.

²⁸⁹² B ve T: boldı.

²⁸⁹³ B: Polad.

²⁸⁹⁴ B: tapuşķan.

²⁸⁹⁵ B ve T: soņ.

²⁸⁹⁶ T: tapdı

²⁸⁹⁷ B ve T: néççe

²⁸⁹⁸ B ve T: soņ.

²⁸⁹⁹ B ve T: yiberdiler

²⁹⁰⁰ B: dur

²⁹⁰¹ B: dur

²⁹⁰² B ve T: soņ

şāhlikğa yetti. Anıñ zamānıda (9) sene miñ ikki²⁹⁰³ yüz bēşde toñuz yılı Muḥammed Emīn ‘İnāk merḥūm vefāt tapıp (10) anıñ ḥalef-i erşedi cemalu’d-devle ve’d-dīn emīr-i kebīr ‘İvaz Biy İnāk ata manşıbığa (11) manşüb boldı. İnşā‘allāh-ı te‘ālā²⁹⁰⁴ anıñ²⁹⁰⁵ vakayi‘i öz murādıda mezkūr bolğusı durur.²⁹⁰⁶ (12) Ve Ebü’l-Ġāzī Ḥān öz taqazası bile İt yılı sene miñ ikki yüz on yetide (13) dūşenbih küni cemadiyü’l-evvel ayınıñ²⁹⁰⁷ yegirme ikiside çāşt-gāh’da ma‘zül (14) bolup Qaraqalpāq’ınıñ arasığa bardı. Ve ḥān-ı Cennet mekān Éltüzer Muḥammed²⁹⁰⁸ (15) Bahādır²⁹⁰⁹ Ḥān’ınıñ zamānıda anıñ vefāt tapğān ḥaberi eşitildi. Köse (16) ve siyāh-cerde kişi durur²⁹¹⁰ érdi: **Ebü’l-Ġāzī Ḥān-ı Ḥāmis:** Ol Yādgār Ḥān’ (17) nıñ oğlı durur²⁹¹¹. Sene-i mezkūrede cemādiyü’l-evvelniñ yegirme sekkizide [İ83b] (1) yek-şenbih küni ḥānqāhdın tağasınıñ öyidin kéltürüp pād-şāh köterdiler. (2) Ol yıl²⁹¹² on sekkiz yaşıda durur²⁹¹³ érdi. Anıñ zamānıda tā’rīḥ miñ dağı²⁹¹⁴ ikki (3) yüz on sekizde zü’l-ka‘deniñ yigirme altısında pencşenbih küni İltüzer Bék (4) ‘ināklik²⁹¹⁵ manşıbığa naşb boldı. Ve ğurre-i zü’l-ḥiccede emīr-i kebīr Cemalü’d-devlete ve’d-dīn ‘İvaz Biy (5) ‘İnāk ‘ālem-i fānīdin baķı²⁹¹⁶ cihāngā²⁹¹⁷ rıḥlet kıldı. İnşā‘allāh u te‘ālā bu vaķāyi‘ öz mevridide (6) tafşılen beyān²⁹¹⁸ kılılır.²⁹¹⁹ Ve sene miñ ikki yüz on

²⁹⁰³ B ve T: iki

²⁹⁰⁴ B: yok.

²⁹⁰⁵ B: yok

²⁹⁰⁶ B ve T: öz murādıda zıkr tapar

²⁹⁰⁷ B: yok

²⁹⁰⁸ B: yok

²⁹⁰⁹ B: yok

²⁹¹⁰ B: yok

²⁹¹¹ B: oğlıdur

²⁹¹² B: yılı.

²⁹¹³ B: yok.

²⁹¹⁴ B: yok.

²⁹¹⁵ B: İnāk.

²⁹¹⁶ B: cinan-ı.

²⁹¹⁷ B: Baķığa.

²⁹¹⁸ B: yok.

toğkuzda Şa‘ban [B190] ül-mu‘azzamnıñ (7) on ikkinçisinde²⁹²⁰ seşenbih küni İltüzer ‘İnāk²⁹²¹ Ebü’l-Ġāzī Hān’ını ħal‘ étip düşenbe (8) küni özi pād-şāhlıg tahtıgā cülüs kıldı. Ve Ebü’l-Ġāzī Hān sene miñ (9) ikki yüz yigirme birde ħān-ı firdevs-mekān İltüzer Muħammed Bahādır Hān’ınıñ vākı‘a-ı (10) hāilesidin soñra²⁹²² **cemadiye’l-evvelniñ** on ikiside²⁹²³ yek-şenbih küni hazret-i (11) sultān-ı şāhib-kırān ve ħākān-ı gerdün-tüvānnıñ merāħim-i hüsrevānesi bile (12) yana pād-şāhlıg serīriġa (T43a) cülüs kıldı. Ve sene-i mezkūrede şevvāl ü’l-mükerremniñ (13) yettiside pencşenbih küni²⁹²⁴ ma‘zül bolup Çingiziye düdmānınıñ devlet-i Ĥārezm’niñ²⁹²⁵ (14) muzāfātıdın münkaṭ‘ı boldı. Elhamdülillahi ve’l-meniyye²⁹²⁶ ki silsile-i salṭanat ve kām-kārlıg, nevbet-i (15) ħilāfet ve cihāndārlıg, ħazret-i ā‘lā ħākān gerdün-tüvānnıñ dergāh-ı felek iştibāhı (16) mülāzımlarıgā ihtisās taptı kim ħuṭbe-i **إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ**²⁹²⁷ ism-i hümāyūnı bile müveşşāħ (17) ve sikke-i **إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ**²⁹²⁸ elķāb-ı meymūnı bile muṭarraħ durur. Kavāim-i erkān **[İ84a]** (1) celāleti maħşūs²⁹²⁹ **كَأَنَّهُمْ**²⁹³⁰ durur. **وَإِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ**²⁹³⁰ Ĥavālī-i eyvān ‘adāleti²⁹³¹ **وَمَنْ دَخَلَهُ كَانَ آمِنًا** (2) ġa maħşuş ve livā-yı devleti **إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا**²⁹³² tezhībi bile muṭallā durur. Ve tīg-i celāleti (3) **وَيَنْصُرَكَ اللَّهُ نَصْرًا عَظِيمًا**²⁹³³ sayķalı bile²⁹³⁴ mücellā. **Nazm:**

²⁹¹⁹ B: étilür.

²⁹²⁰ B: ékkisinde.

²⁹²¹ B: İnāk.

²⁹²² B: soñ.

²⁹²³ B: ikilençiside.

²⁹²⁴ B: kéçesi.

²⁹²⁵ B: yok.

²⁹²⁶ B: kırmızı.

²⁹²⁷ Kur’an: II, 30

²⁹²⁸ Kur’an: XVI, 90

²⁹²⁹ Kur’an: LXI, 4

²⁹³⁰ B: dur.

²⁹³¹ Kur’an: III, 97

²⁹³² Kur’an: XLVIII, 1

²⁹³³ Kur’an: XLVIII, 3

[B191] Şehî kim şehen-şâhlar şâhı (4) dur

Cihân şehleri hâk dergâhıdur

Sikender-nazîr ve Süleyman mişâl

Anuşîrvân-ı (5) ‘adl ü dârâ celâl

Hıdiv-i iqbâl u key-i iktidâr

Cihân-bân u deryâ-dil vü baht-yâr

(6) Cihângîrlîk burcıda âfitâb

Cihândârlıg dürçide dürr-i tâb

Müeyyid-i be-te’yîd-i hayy-ı kadîm

(7) Hudâvend-i devrân Muhammed Raḥîm

Şükûhı felek şevketin sindürüp

Cihân köḡlini (8) râ’feti tindürüp

Çikip her sarı kim çü zerrîn-i ‘âlem

Ḳılıp fetḡ ol mülkni yek ḡalem

(9) Cenâbıda kök kûs nevbet urup

Rikâbıda iqbâl u devlet yörüp

Tapıp (10) sa’yıdın zûr-ı bâzû-yı ‘adl

Umûr içre tüzdi terâzu-yı ‘adl

²⁹³⁴ B: yok.

Şerī‘at tapıp ceħdidin (11) irtifā‘

Menāhī ħalāyıķdın étte vedā‘

[B192] Zamānıda tapıp ‘adālet şuhūd

Sitem resmi dék boldı (12) bid‘at nebūd

Kélip keff-i iħsānı deryā nevāl

Tapıp andın ebr-i bahār infi‘āl

Vücūdı bolup (13) mażhar-ı feyż-i cūd

Alıp cūdıdın behre ehl-i vücūd

İlāhi kılıp kökni tā taħt-gāh

Sipāh-ı (14) nücüm üzredür mihr-i şāh

Ƙılıp şāh-ı ‘ālem cihānnı mutī‘

Celāli dék olsun maķāmı refī‘

(15) Tapıp şāhdın devleti birle kām

Çü Çingiziye zıkrın étte²⁹³⁵ tamām

Ƙılıp ilticā baħt (16) imdādıġa

Şurū‘ eyleyin şāh ecdādıġa

Beyān eylep elķāb ile atını

Ƙıldı (17) şerħ tezkār ħāletini

²⁹³⁵ B: étdim.

Ayakçı kerem kııl şarāb-ı necāt

Ki kıılmış mükedder meni hādıřāt

[I84b] (1) Bolup neş‘edin serhoş kām-rān

Çekey hāme-ı maķřūd sarı revān

[B193] **Törtünçi Bāb Hāzret-i** (2) Pād-řāh-ı řāhib-kırānıñ ābā-yı kirām ve ecdād-ı zū’l-ihtirāmıñ zıkrıde kim her kıaysı bir (3) aşter-tābān durur. Emāret burcıda ve her biri bir güher-i rařřān durur.²⁹³⁶ Ařālet dürcıde (4) Erbāb-ı tevārıh ve ařhāb-ı sevānıñ kıalem-i müřkīn raķamıñ semend berķ-i refťarın varaķ-ı meydānda mundaķ kerem (5) cevelān kıılıp dururlar²⁹³⁷ kim Dobun Bayan Hān kim Alanķoa’nıñ ceddi durur.²⁹³⁸ Anıñ ‘aşrıda Moğol aķvāmıdın (6) Kıongrat kıabāiliniñ mevātın ve mesākinleri Kıula dégen nehrniñ kenārıda vāki‘ durur²⁹³⁹ érdi. Ol çağda (7) Balğalı uruķıdın **Kıalçıday Hān** dégen barça Kıongrat’ğa pād-řāh durur²⁹⁴⁰ érdi. Begāyet ‘ādil ve fāzıl (8) kıışı durur érdi. Ve²⁹⁴¹ anıñ zamānda Kıongrat kıabāiliniñ devlet ve şerveti artdı.²⁹⁴² Kıoy ve sayır bahāyımniñ (9) řesābıdın ‘aķıl ‘ācız kéldi. Anıñ bir inisi bar durur²⁹⁴³ érdi. Salçıday Atalığ ve bir oğlı bar durur²⁹⁴⁴ érdi. (10) Kıadan atlığ Kıalçıday Hān vefāt kıılurda él ve emvālin (T43b) iki taķsım kıılıp ol ikevğa bérıp²⁹⁴⁵

²⁹³⁶ B: dur.

²⁹³⁷ B: durlar.

²⁹³⁸ B: érdi dur.

²⁹³⁹ B: yok.

²⁹⁴⁰ B: yok.

²⁹⁴¹ B: yok.

²⁹⁴² B: arttı.

²⁹⁴³ B: yok.

²⁹⁴⁴ B: yok.

²⁹⁴⁵ B: berdi.

²⁹⁴⁶ āhîret (11) niñ yolın tuttı. Qadan Hân çün pād-şāhlık mesnediğa oltırdı. Solçıday Hân şeytan iğvāsı bile (12) hūrūc kıldı. Ve köp muharebe ve muqāteledin soñra²⁹⁴⁷ Qadan Hân'nı tutup maħbūs kıldı. Ve ol ħabsda helāk boldı. (13) **Şi'r:**

[B194] Felek kılsa her kimsege yārlıg

Tapar düşmenidin meded-kārlıg

Çü iqbāl olur rüy gerdān aña

Bolur (14) qardaşı düşmen-i cān aña

Solçıday Hân: Qadan'nı ħabs kılgandın soñra²⁹⁴⁸ barça Qongrat'ğa ħākim boldı. (15) Andın soñra²⁹⁴⁹ beş pūşt gāça anıñ evlādı pād-şāhlık sürdi. Soñgı pād-şāhniñ atı Qaravul Hân (16) ibn Timaç Hân ibn Keskün Hân ibn Urañçı Hân ibn Burqay Hân ibn Salçıday Hân. Barça Burkut (17) cemā'ası Burqay'nıñ neslidin durur.²⁹⁵⁰ **Cayılğan Hân:** Begāyet 'āqıl ve dānişmend kişi durur²⁹⁵¹ érdi. **[İ85a]** (1) Ve ol Qadan Hân ibn Qalçıday Hân'nıñ²⁹⁵² neslidin durur.²⁹⁵³ Andaq kim Cayılğan Hân (2) ibn Ağanay Hân ibn Suntay Timūr ibn Qavçin ibn Qadan Hân. Kavçin-i mezkūrniñ (3) yana bir oğlı bar durur érdi. Kürley atlıg barça Kürleüt uruqı²⁹⁵⁴ aña mensüb durur.²⁹⁵⁵ (4) Cayılğan Hân, Tümene Hân'ğa mu'āşır érdi. Ol oçürde anıñ élde ħaşemi köpelip (5) érdi. Hūrūc kılip Qaravul Hân'nı öltürdi. Ve ceddiniñ

²⁹⁴⁶ B: ve.

²⁹⁴⁷ B: soñ.

²⁹⁴⁸ B: soñ.

²⁹⁴⁹ B: soñ.

²⁹⁵⁰ B: dur.

²⁹⁵¹ B: yok.

²⁹⁵² B: yok.

²⁹⁵³ B: dur.

²⁹⁵⁴ B: éli.

²⁹⁵⁵ B: dur.

mesnediğa oturup (6) barça Ƙongrat'ğa pād-şāh bolup²⁹⁵⁶ durur. Ve eṭrāfdağı başqa éllerni zabṭıǵa kéyürdi. Ve Moǵol (7) ḥānları ve özge eṭrāk ḥükkāmı anıḡ re'yidin tecāvüz kıla almas durur²⁹⁵⁷ érdiler. (8) Anıḡ Möñe atlıǵ bir oǵlı ve Aruça Ḥātün dégen bir kıızı bar durur érdi. Ve²⁹⁵⁸ ol (9) kıızını Çingiz Ḥān'nıḡ üçlençi²⁹⁵⁹ cecdi Ƙabal Ḥān ibn Tümene Ḥān'ğa bérdi. Andın altı (10) ferzend boldı. Barçasını Ƙıyat atadılar. Bir néççe müddetdin soñra²⁹⁶⁰ oǵlı Möñe'ni (11) veli'ahd kılıp 'ālemdin ötti.

meşnevî:

[B195] Olturup taḡt üze Cayılǵan Ḥān

(12) Mülkni eylep érdi ābādān

Çün felek 'arz-ı inkılab étti

'Ömriniḡ mülkni (13) ḥarāb étti

Möñe Ḥān: Şāhib-i şevket ve 'āli-himmet pād-şāh durur²⁹⁶¹ érdi. (14) Anıḡ yeti ferzendi bar durur²⁹⁶² érdi. Paşan, Sengi, Camuqa, Baysun, Arslan, (15) Ƙubday, Söyünç. Ƙongrat'nıḡ ekşer kabaili bularnıḡ neslidin durur.²⁹⁶³ Möñe Ḥān (16) Arslan'dın uluǵ tört oǵlını yegirme miḡ ḥāne-vār Ƙongrat bile Ƙara-Müren suyınıḡ (17) kenārıǵa yiberdi. Alar ol mevzi'ni taḡt taşarrufıǵa kéyürüp olturdılar. Möñe Ḥān **[İ85b]** (1) ölgendin soñra²⁹⁶⁴ Arslan Ḥān salṭanat tācı bile ser-efrāz bolup²⁹⁶⁵ durur.

²⁹⁵⁶ B: boldı.

²⁹⁵⁷ B: yok.

²⁹⁵⁸ B: yok.

²⁹⁵⁹ B: üçünci.

²⁹⁶⁰ B: soñ.

²⁹⁶¹ B: yok.

²⁹⁶² B: yok.

²⁹⁶³ B: dur.

²⁹⁶⁴ B: soñ.

²⁹⁶⁵ B: boldı.

(2) Ve ‘adālet tahtı bile mümtāz ve dēp dururlar kim Yarqaq ibn Qabūl Hān kim Aruça Hātun’niñ (3) oğlı durur²⁹⁶⁶ érdi. Ve anı Hıtay pād-şāhı Altan Hān öltürüp érdi. Bu cihetdin Arslan (4) Hān ‘askeri²⁹⁶⁷ bile barıp Hıtay’niñ Hānbalıg dégen vilāyetin tārāc kılıp Toqu Çingsang (5) atlıg Altan Hān’niñ emīrin öltürüp qayttı. Moğolistan hānlarının arasında (6) ve mu‘teber boldı. Ve anıñ on ferzendi bar durur érdi. Ulugınıñ atı Dey Noyan érdi. (7) Aña élniñ eyāletin tapşurup ataları bargan yolıga bardı. **Kıṭ‘a:**

Bu beqāyīge érür mevhūmı

(8) Sābıq u lāyıq aña kélđi fenā

Çün érür iki fenā ortasında

Zīnhār anı beqā déme yana

Dey Noyan (9) **Hān**: Darıtay aşıl atı durur²⁹⁶⁸. Dey Noyan laqabı ol pād-şāh-ı ‘adālet şı‘ār (T44a) ve şehr-yār-ı (10) şecā‘at āşār durur²⁹⁶⁹ érdi. Çün atanıñ tahtıga olturdı. T dipnot

Seha ve kerem eşigin [B196] fuqārālar²⁹⁷⁰ (11) ve ğurebālar²⁹⁷¹ ve miskīnler²⁹⁷² yüzige açtı. ‘Adl ve re’fet tuğmın sipāhī ve ra‘iyyet şaydıga²⁹⁷³ saçtı.

²⁹⁶⁶ B: yok.

²⁹⁶⁷ B: çerigi.

²⁹⁶⁸ B: dur.

²⁹⁶⁹ T ve B: yok.

²⁹⁷⁰ B ve T: fuqārā.

²⁹⁷¹ B ve T: yok

²⁹⁷² B: yok, T: mesākin

²⁹⁷³ B: sandıga.

(12) Ve ol Yesügey Bahādur'ğa mu'āşır érdi. Anıñ Ƙaya Hān ve Terk Amal Hān ve Tağaçar Noyan dégen (13) üç oğlı ve Börte Ƙoçın Hātun dégen bir kıızı bar durur²⁹⁷⁴ érdi. Anı Yesügey Bahādır, Çingiz Hān'ğa (14) alıp bérdi. Ol kıızdın Cuçi Hān, Çağatay Hān ve Ögetey Hān ve Toluy Hān (15) vücūdğa kélđi. Andağ kim sâbıқан zıkr tapıp durur érdi.²⁹⁷⁵ Dey Noyan Hān, Ƙaya Hān'nı Ƙara- (16) Müren'dağı Ƙongrat'ğa pād-şāh kıılıp Terk Amal Hān'nı öz²⁹⁷⁶ öziğa veli'ahd kııldı. Ve Tağaçar (17) Noyan'nı aña²⁹⁷⁷ leşker-keş kııldı.²⁹⁷⁸ Ƙaya Hān, Güyük²⁹⁷⁹ Hān ibn Ögetey Ƙaan zamānıda öldi. **[İ86a]** (1) Çağatay Hān anıñ ikki kıızın alıp durur²⁹⁸⁰ érdi. Çün Dey Noyan Hān vefāt (2) taptı.²⁹⁸¹ Terk Amal Hān pād-şāhlıq mesnediğa mütemekkīn boldı. Dép dururlar kim burun (3) köñli zulm u te'addiğa māyil durur²⁹⁸² érdi. Ve tab'ı fesādğa muqtezā. Bu cihetdin anıñ Ƙalem-revide (4) Ƙaht u ğalle vāki' bolup durur.²⁹⁸³ **beyt:**

Kişi kim demi²⁹⁸⁴ lokma-i nān tapıp

Uluğ cismiğa gūyiyā (5) cān tapıp

Bu hādişe vukū'ıdın soñra zulmdın tevbe kıılıp 'adl tarīkığa şıdğ Ƙadem (6) kıoydı. Ve fuqrāğa istimālet körgüzdi. Hudā-yı tebārek ve te'ālā fazlı bile Ƙaht bertaraf (7) bolup bir Ƙoynı bir aqçeğa almadılar. Ve Çingiz Hān, Kereit Ong Hān

²⁹⁷⁴ B ve T: bar érdi

²⁹⁷⁵ B ve T: tapıp érdi

²⁹⁷⁶ B: yok.

²⁹⁷⁷ B: emir.

²⁹⁷⁸ T: étđi

²⁹⁷⁹ T:Kiyük

²⁹⁸⁰ B ve T: alıp érdi.

²⁹⁸¹ T: taptı

²⁹⁸² B: zulm u te'addiğa māyil érđi, T: zülğa māyil érđi

²⁹⁸³ B ve T: vāki' boldı

²⁹⁸⁴ B: yok.

bile uruşğanda (8) Ƙuta²⁹⁸⁵ nehriniñ kenārıǵa köçüp kélip Terk Amal Ƙān'dın meded tilep anıñ meded²⁹⁸⁶ (9) ve mu'aveneti bile ā'dāsıǵa müstevlī boldı. **meşnevī:**

[B197] Belī neyzedin artuǵ işler 'aşā

(10) Meded bérse nīrū-yı bāzū aña

Ƙılıç néçedin ayru tüşken zamān

Érür ol (11) hemān naqş u dibā hemān

Mededlıǵ gedā él üze boldı şāh

Mededsiz şeh ā'dāsıǵa (12) ħāk-i rāh

Çingiz Ƙān pād-şāhlıq tahtıǵa cülüs Ƙılıǵandın soñra²⁹⁸⁷ Taǵaçar Bahādır'nı Terk Amal Ƙān'dın tilep öziǵa emīr-i leşker Ƙıldı. Uluǵ vilāyetlerǵa (14) ağır çerig bile anı yiberür érdi. Tā'rīh hicrī altı yüz on béşde Merkit ħānı Toqta (15) Beki'niñ inisi Ƙodu kim oǵlanları bile Nayman yurtıda olturup fitne ve fesād (16) zāhir Ƙılır érdiler. Taǵaçar Bahādır Sübedey Bahādır bile barıp Çam²⁹⁸⁸-Müren suyınıñ (17) kenārıda tapıp olca ve esīr Ƙılıp Çingiz Ƙān aldıǵa keltürüp²⁹⁸⁹ 'ināyetler bile müstazhir boldı. **[İ86b]** (1) Banakatı ve Ravzatü's-safāniñ²⁹⁹⁰ tā'rīhide keltürüp durur²⁹⁹¹ kim sene altı yüz on yettide Çingiz Ƙān (2) anıñ bile Cebe²⁹⁹² Noyan ve Sübedey Bahādur'nı Sulţān Muĥammed Ĥ'ārzmsāh'nıñ 'akabidin İrān'ǵa (3) yiberip

²⁹⁸⁵ T: Ƙula

²⁹⁸⁶ İ: meded ve mu'aveneti, B ve T: imdādı.

²⁹⁸⁷ B ve T: soñ.

²⁹⁸⁸ B: cam.

²⁹⁸⁹ B: kélip.

²⁹⁹⁰ B ve T: Ravzatü's-safā

²⁹⁹¹ B: durlar.

²⁹⁹² İ'de cebbe.

durur²⁹⁹³ érdi. Herat'nın²⁹⁹⁴ üstiğa kélgende²⁹⁹⁵ aña oq tégip āhîret (4) seferi kıldı. Ve çerigi Cebe²⁹⁹⁶ Noyan ve Sübedey Bahādur'ğa koşıldı. Çingiz Hān'nın bu cihetdin (5) qahrı kélip Elçigitey Noyan'nı seksen miñ kişi bile Herāt qaşdığa namzed kıldı. (6) Ve ol barıp Herāt'nı alıp qatl-i 'āmm kılıp qal'a ve 'imārātını harāb étti.²⁹⁹⁷ Ve Terk Amal Hān (7) otuz bés yıl salţanat [B198] sürüp ta'rîh altı yüz on sekkizde²⁹⁹⁸ hayāt vedī'atın qābizü'l-ervāhğa (8) tapşurdı. Anın dört oğlı bar durur²⁹⁹⁹ érdi. Ulugının atı Çingiz Hān (9) (T44b) anı begāyet séver érdi. Tumayun atlıg kızın aña bérđi. Andaq kim Banakatı'da ma'lūm (10) ve rūšen³⁰⁰⁰ bolur. Bu cihetdin anı küreken dédiler. Mođol tilide kiyevni küreken dérler (11) ve kiçikleriniñ atı Elçi Noyan ve³⁰⁰¹ Açay ve Tüken. **Tinim Küreken:** Çingiz Hān anı atasının orunığa (12) naşb kıldı. Ve barça Qongrat'nı anın hükmiğa müfevviż étti.³⁰⁰² Ve Noyan laqab bérıp³⁰⁰³ durur. Noyan (13) Mođol luğatıda emīrū'l-ümerā démek bolur. Çingiz Hān Hıtay'nı alğandın soñra³⁰⁰⁴ hānlık laqabı (14) başka kişide qalmadı. Ve Tinim Küreken ekşer muharebede Çingiz Hān'nın qaşıda bolur érdi. (15) Hān, Sultān Celāle'd-dīn Hārezmsāh bile Sind kenārıda uruşğanda Tinim Küreken (16)³⁰⁰⁵ mübarezet kılıp sultānın tuğçısın öltürdi. Ve sultānğa zahm urdı. Sultān (17) şikest tapıp özin deryāğa salıp ötti.³⁰⁰⁶ Hān köp in'am ve ihsān kılıp özge ümerādin

²⁹⁹³ B ve T: yok.

²⁹⁹⁴ B: yok.

²⁹⁹⁵ T: kélgen

²⁹⁹⁶ İ'de Cebbe

²⁹⁹⁷ T: étdi

²⁹⁹⁸ B ve T: sékizde

²⁹⁹⁹ B ve T: yok.

³⁰⁰⁰ B ve T: ma'lūm bolur

³⁰⁰¹ B: yok.

³⁰⁰² B: kıldı, T: étdi

³⁰⁰³ B ve T: bérđi.

³⁰⁰⁴ B ve T: soñ.

³⁰⁰⁵ B: köp.

³⁰⁰⁶ T: ötdi

mertebesin [İ87a] (1) bülend kıldı ve Çingiz Hân'ni³⁰⁰⁷ Īran'dın mu'avedet körgüzgende³⁰⁰⁸ kim Cuçı Hân atasının (2) hizmetiga şikār-gāhda kélip durur³⁰⁰⁹ érdi. Hân anı öz mülkiğe kaytarurda Tinim Küregen'ni (3) él ve ulusı bile aña vekīl ve noyan kılip yiberdi. ve Cuçı Hân dağı anı begāyet mu'azzez ve mükerrerem (4) tutup maşlahatıdın taşkarı hīç işğa³⁰¹⁰ kadem qoymadı. Ve ol āhir 'ömrıde Müsülmān boldı. Ve anı (5) Mūsā Küreken atlığ bir oğlı bar durur³⁰¹¹ érdi. Sene altı yüz otuz [B199] birde ve ba'zı altı yüz otuz üçde (6) hem dép dururlar.³⁰¹² Mūsā Küreken, atasığa kāim-maķām bolup Batu Hân ibn Cuçı Hân aña terbiyet (7) kılip Hülāđu Hân ibn Toluy Hân'niđ Tāraķay Hātūn dégen kızın anığ 'ağdığa káyürdi. (8) Andın Noķay Noyan ve Tudaku Hātūn vücūdđa kélđi. Ol kıznı Sulţān Aĥmed Negüder³⁰¹³ ibn Hülāđu (9) Hân silk-i izdivācıđa çekti. Mūsā Küreken sene altı yüz altmış üçde Berke Hân³⁰¹⁴ 'aşrıda (10) vefāt taptı.³⁰¹⁵ **Noķay Noyan:** Noyan-ı ā'zam ve sālār-ı mükerrerem érđi.³⁰¹⁶ Velādeti Batu Hân zamānıda érđi. (11) Berke Hân, Īrān pād-şāhı Abaķa Hân kaşdığa sipāh çekkende anı manķlay kılip érđi. (12) Ol Şırvān ĥudūdıda Abaķa Hân³⁰¹⁷ leşkeri³⁰¹⁸ bile uruşup şikest bérđi. (13) Yana қазиyye ber-akis tüşüp anığ közige ok tégip leşkeri hezīmet tapıp durur.³⁰¹⁹ (14) Berke Hân fevtidin sođra³⁰²⁰ Meñü Timür Hân'ni anığ sa'yı bile hān köterdiler. Meñü (15) Timür Hân

³⁰⁰⁷ B ve T: Çingiz Hân

³⁰⁰⁸ B ve T: kılgānda.

³⁰⁰⁹ B ve T: yok.

³⁰¹⁰ B ve T: işge.

³⁰¹¹ B ve T: yok

³⁰¹² T: durur

³⁰¹³ B: Tegüder.

³⁰¹⁴ İ: Berke Hân'ni

³⁰¹⁵ T: tapdı

³⁰¹⁶ B: Ve.

³⁰¹⁷ B: yok.

³⁰¹⁸ B: çerigi.

³⁰¹⁹ B: taptı, T: tapdı

³⁰²⁰ B ve T: soğ.

anın hareketi bile çerig tartıp Bulğar diyārın musahhar kıldı. Ve Hān ol (16) diyārın aña suyrğal kılip uluğ oğlı Ağaday Bahādır'nı otuz miñ öyli³⁰²¹ (17) Qongrat ve yüz miñ öyli³⁰²² özge etrāk bile ol vilāyetde hākim kılip öz yurtığa [I87b] (1) 'azīmet kıldı.³⁰²³ Bu cihetdin ol kişverniñ³⁰²⁴ élin Noqay-éli dēdiler. Tā'rīh hicri³⁰²⁵ (2) altı yüz seksen altıda kim ramazānū'l-mübārek érdi. Meñü Timūr Hān'dın Emīr (3) Terktay Bahādur bile seksen miñ kişi [B200] alıp Argun Hān kaşdı üçün (4) Īrān'ğa yörüş kıldı. Ve Īrān ümerāsı bile uruşup kayttı.³⁰²⁶ Ve dēp dururlar³⁰²⁷ (5) kim Toktağu Hān ibn Meñü Timūr Hān, Tuda Meñü Hān'dın mütevehhim bolup (6) (T45a) kaçıp éldin mütevārī bolup durur érdi.³⁰²⁸ Emīr Noqay Noyan'ğa bitip yiberip³⁰²⁹ durur kim (7) aqa ve ini ve³⁰³⁰ 'ammzādelerim meniñ kaşdımgā müttefik bolup dururlar.³⁰³¹ Men saña iltica (8) kılır-men. Bu cihetdin gāyret kılip Sarāy'ğa 'āzim boldı. Yolda her kişi yoluğa dēr érdi kim (9) qarılığ,³⁰³² vücūdım mülkin tārāc kılip durur.³⁰³³ Cedel ve fitne terkin tutup-men. Hīç kim bile (10) mücādele ve muhārebe hayālim yoq³⁰³⁴ turur. Līkin Şayın Hān'dın yarlıgım bar durur³⁰³⁵ kim anıñ (11) evlād ve uruk ve ulusıdın eger birev fesād ve bīrāhlık³⁰³⁶ kılsa āştī bērip köñüllerin (12) birbirige muvafıq kılgay-men. Barça Cuçi éli bu firīb-āmīz sözlerni

³⁰²¹ B ve T: öylük.

³⁰²² B ve T: öylük.

³⁰²³ B: étti, T:éttdi

³⁰²⁴ B ve T: kişver

³⁰²⁵ B ve T: yok.

³⁰²⁶ T: kaytdı

³⁰²⁷ B: durlar.

³⁰²⁸ T: bolup érdi

³⁰²⁹ B: yiberdi.

³⁰³⁰ T: aqa ini

³⁰³¹ B: durlar.

³⁰³² B: karılıq.

³⁰³³ B: dur.

³⁰³⁴ B: yoktur, T: yoq durur

³⁰³⁵ B: dur.

³⁰³⁶ B: izhārı.

éřitüp³⁰³⁷ muṭi‘ ve münkād (13) boldılar. Çün Sarāy’ğa yavuk³⁰³⁸ yetti. Toқтау Hān’ğa kişi yiberdi kim müsta‘id bol ve müyesser (14) bolgınça³⁰³⁹ leşker alıp kélgil.³⁰⁴⁰ Sarāydağı şehzadeler Emīr Noқay Noyan’niң nařīhat üçün (15) kélürin éřitip istiқbāl kıldılar. Ve şehrga tüşürüp edeb bile (16) hışmetide turdılar. Ve ol nařīhat řarıқası bile dédi kim ey ferzendler men atalarınız (17) niң devlet-hāhı durur³⁰⁴¹ érdim. Meniң sözimdin çıқmas durur³⁰⁴² érdiler. [İ88a] (1) nazm:

Hıred-mendī eger bérse saņa pend

Éřit pendini bar érseņ hıred-mend

(2) Ve³⁰⁴³ meniң biğarez sözüمني қабул қилıñ kim sizlerniң řalahıñız řulħda (3) durur.³⁰⁴⁴ Ve қuraltay³⁰⁴⁵ қилıñ kim³⁰⁴⁶ ta sizlerge āřtı bérgey-men. Ve³⁰⁴⁷ bu sözde érdiler. Nāgāh Toқтау (4) Hān leşker-i cerrār bile yetüşüp Tuda Meñü Hān bile řeh-zādelerni bi’l-fevr (5) қatlğa [B201] yétkürdi kim³⁰⁴⁸ ve Noқay Noyan’ni ‘izzet-i tamām bile öz yurtığa uzatdı. Ve pād-řāhlıқda (6) temkīn tapğandın soņra³⁰⁴⁹ Noқay Noyan’ni kerrāt³⁰⁵⁰ merrāt tiletip öziğa³⁰⁵¹ atalıқ kıldı. (7) Ve menқul durur kim Uyğur řavāyifidin Salçıday Kūreken kim Toқтау Hān’ğa cedd-i māderī (8)

³⁰³⁷ B ve T: éřitip.

³⁰³⁸ İ’de : yaқın

³⁰³⁹ B ve T: bolgança.

³⁰⁴⁰ B ve T: kél.

³⁰⁴¹ B: yok.

³⁰⁴² B ve T: yok.

³⁰⁴³ B ve T: yok.

³⁰⁴⁴ B ve T: yok.

³⁰⁴⁵ B: kurıltay

³⁰⁴⁶ B ve T: yok.

³⁰⁴⁷ B ve T: yok.

³⁰⁴⁸ B ve T: yok.

³⁰⁴⁹ B ve T: soņ.

³⁰⁵⁰ B ve T: kerrāt ve merrāt

³⁰⁵¹ T: öziğe

érdi. Anıñ oğlı Yaylağ'ğa Noğay Noyan, Ƙodağ dégen Ƙızın bérip durur³⁰⁵² érdi. (9)
Ve Giyar kâfir boldı. Bu cihetdin Ƙızın ħân tutup kız hem aña boyun Ƙoymay. Arada
münâza'at (10) peydâ boldı. **Meşnevî:**

Ƙız érdi Müsülmân³⁰⁵³ kâfir kiyev

MuvâfıƘ bola almayın ol ikev

(11) Ĥilâf ortağa saldı andağ nızâ'

Ki tüşti vifâƘ emriğa inƘıta'

Ƙız ol kâfirniñ (12) ta'adîsidin tarıƘıp atasığa i'lâm Ƙıldı. Noğay Noyan
ğazab-nâk bolup teşeddüd bile (13) kiyevdin Ƙızını aldı. Ve Toğtağ Hân Salçıday ve
Yaylağ tarafın Ƙarâbet ciheti (14) din tutup Noğay Noyan bile anıñ ortasında³⁰⁵⁴
muĥâsamet vâƘi' boldı. Andağ kim Tokta- (15) ğu Ĥân sipâh-ı bîkerân bile anıñ
Ƙaşdığa ĥareket Ƙıldı. Ve Noğay Noyan (16) dağı él ve ulusun yığnap uluğ oğlı
Ağaday Bahâdur'ğa kim Bulğar ve Çerkes ve Ƙazan memâlikide (17) atasınıñ³⁰⁵⁵
ormıda ĥâkim durur³⁰⁵⁶ érdi. Kişi yiberdi, ol dağı barça Noğay-éli'din **[İ88b]** (1)
'asker³⁰⁵⁷ yığnap atasığa Ƙoşuldu. Ve Manğıt Sonğor Mîrzâ kim İtil kenarında Ƙongrat
ulusığa (2) Ƙarıp oturup durur³⁰⁵⁸ érdi. Ol hem Noyan'nıñ [B202] vehmidin
zarûreten öz çerigi bile (3) kélip Noyan'ğa mülâzım boldı. Ve yakın olturğan başqa
Etrâk'dın hem sipâh aldılar (4) **Nazm:**³⁰⁵⁹

³⁰⁵² B ve T: yok.

³⁰⁵³ B ve T: Müsülmân ve kâfir

³⁰⁵⁴ B: arasında.

³⁰⁵⁵ B ve T: atası

³⁰⁵⁶ B ve T: yok.

³⁰⁵⁷ B ve T: çerig .

³⁰⁵⁸ B ve T: yok.

³⁰⁵⁹ T ve B: Meşnevî.

Bolup cem‘ andağ sipāh-ı kerān
Ki sığmay cihānga kerān ta kerān

(5) Eger bilse encüm sürārın³⁰⁶⁰ Һired
(T45b) Velī bilmegey ol sipāhga ‘aded

Eger kılsa cünbüş beyābān ara
(6) Kılur gerdi rüşen cihānnı qara

Ve³⁰⁶¹ mundağ cünūd-ı nāma‘dūd bile Toқтагу Hān’ga istiқbāl (7) қılıр şaf
çékti. **Nazm:**

Hem ol iki leşker çekip ile şaf
Ki andağ ki müjgān³⁰⁶² (8) şafı her taraf

Velī her şaf endāzesi tā kerān
Bolup keşret nīzedin ney-istān (9)

Hem ol ney-istānlar ara her dilīr
Kélip güyiyā bir Һurūşende şīr

Bārī şaf-zen ü (10) şaf-der ü şaf-şiken
Bārī küh-endāz ü gerdün-figen

³⁰⁶⁰ T: şümārın

³⁰⁶¹ B: yok.

³⁰⁶² B: mürgān.

Bolup ser-be-ser kök témür içre ğark

(11) ılıp bolmayın kökdin ol yerni fark

[B203] El-kışşa bahādırlar süren salıp mařāff vāki‘ (12) boldı.³⁰⁶³ Ol uruşda Aġaday Bahādur, Salçıday Küreken bařlıġ³⁰⁶⁴ on bėř mu‘teber (13) bahādırnı pehlevānlık bile ılıtırıp turur.³⁰⁶⁵ Ve köp kimseni³⁰⁶⁶ zaġmdār ılıdı. Bu cihetdin (14) ħān ħahr-nāk bolup sipāhnı uruřġa terġīb ılıdı. Noyan daġı bāvücüd ħarılıġ (15) tuġı bile ħān ħařdıġa at saldı. ħān tāb kėltüre almay hezīmet taptı³⁰⁶⁷ (16) āmmā³⁰⁶⁸ Aġaday Bahādur atasınıġ būrāġār ħerigi bile ħānnıġ cuvānġārıġa urup (17) uruşur érdi. Ve Manıt Sonor Mırzā aa hem-rāh durur érdi.³⁰⁶⁹ Ve Totaġu ħān’ġa [İ89a] (1) münāsebeti köprek durur érdi.³⁰⁷⁰ Bu sebebdin Aġaday Bahādur uruřġa kıřġanda ġāfil (2) tapıp kiyinidin bir darb³⁰⁷¹ urup helāk ılıdı. Ve başın alıp öz sipāhı bile (3) ħānġa koşıldı. Düşmenler bu vak‘adın ħıvvet tapıp ħayıp Noyan’ġa muābil boldılar. Ve Noyan (4) nıġ³⁰⁷² kařıdaġı ħerig olca almaġġa mütferri bolup az kiři ħalıp durur érdi.³⁰⁷³ Tāat (5) kėltüre almay şikest taptı.³⁰⁷⁴ Noyan’nı Urus atlıġ Moġol tutup ħānġa kėltürür érdi. (6) Yolda oġlınıġ ölgenin eşitip bir āh-ı serd ciger-i pür derdidin tartıp ħa’ġa cān teslīm (7) ılıdı. ‘Ömri tosan ikkide durur érdi.³⁰⁷⁵

³⁰⁶³ B: ve

³⁰⁶⁴ B:başlı

³⁰⁶⁵ B ve T: ılıtırdı.

³⁰⁶⁶ B: kişini.

³⁰⁶⁷ T: tapdı

³⁰⁶⁸ B: ama

³⁰⁶⁹ B ve T: hem-rāh érdi

³⁰⁷⁰ B ve T: köprek érdi.

³⁰⁷¹ B: darbet.

³⁰⁷² B: yok.

³⁰⁷³ B ve T: ħalıp érdi.

³⁰⁷⁴ T: tapdı

³⁰⁷⁵ B ve T: tosan ikkide érdi

Ba‘zı seksen bir d p dururlar.³⁰⁷⁶ Bu h diŐe (8) sene yetti y z on  çde durur  rdi.³⁰⁷⁷ AnıŐ yeti oğlı bar durur  rdi.³⁰⁷⁸ (9) AĞaday Bah dur’dın  zgesiniŐ atı ve h l tı ma‘l m  rmes. AĞaday Bah dur: Beğ yet (10) Şuca‘ ve m tehevvir kişi durur  rdi.³⁰⁷⁹ Ve yegirme iki yıl BulĐar’da p d-Ő hlik s rdi. Ve ‘eyy m-ı (11) h k metide Urus ve  erkes  stige³⁰⁸⁰  erig tartıp ġaz t kıldı. Ol vil yetlerni (12) taht ferm niğa k y r p  zidin h kimler koydı. Ve [B204] H ci Tarh n K l’ası kim CuÇi (13) H n zam nıdın beri h r b durur  rdi.³⁰⁸¹  b d kıldurdı ve ekşer k ff rdın cizye (14) alur  rdi.³⁰⁸² Seh  ve keremi haddin ziyade  rdi. And k kim Fahre’d-d n Muğammed H  rezm  değen (15) t cir BulĐar’Đa sevd  kıla barıp  rdi. Bir k n AĞaday Bah dur Őik rdın k l rde (16) H  rezm almasıdın bir c ft ve SemerĐand enarıdın ikki c ft tarttı.³⁰⁸³ Bah dur iŐ ret kıldı (17)  rse gencveri anĐa  ç y z b liŐ zer b rdi. Yana mundağ in’ m t ve iŐs n tı k p  rdi. **[ 89b] (1) Nazm:**

AnıŐ d k kılur  rdi iŐ r³⁰⁸⁴ m l

Ged   rdi mağr m yanmağ muğ l

Amm  hayf kim (2) ĐarılıĐĐa yetmedi. Sene yetti y z daĐı³⁰⁸⁵  çde atasınıŐ v k ‘a sıda ManĐıt SonĐor M rz  (3) olturdı. And k kim yuğarıda zikr taptı.³⁰⁸⁶ Yaşı

³⁰⁷⁶ B: durlar.

³⁰⁷⁷ B ve T: sene yeti y z on  çde  rdi

³⁰⁷⁸ B ve T: bar  rdi

³⁰⁷⁹ B ve T: m tehevvir kişi  rdi.

³⁰⁸⁰ B:  stige.

³⁰⁸¹ B ve T: h r b  rdi

³⁰⁸² B ve T: alur  rdi ve...

³⁰⁸³ T: tartdı

³⁰⁸⁴ B: iŐ r.

³⁰⁸⁵ B: yok.

³⁰⁸⁶ T: tapdı

otuz beşde érdi Nağday atlıg bir oğlı bar durur (4) érdi.³⁰⁸⁷ Çerkes'ke vālī durur érdi.³⁰⁸⁸ Ata ve babasının mühiş haberin eşitgandin sonra³⁰⁸⁹ (5) Kıpçak (T46a) Ésen, Buğa Çeçen dégen atasının dōstı bar durur³⁰⁹⁰ érdi. Anıñ bile Çerkes'din (6) kaçıp Atıl ayaqıda Özbek Hān anı terbiyetler kıldı³⁰⁹¹ ve aña Noyan laqab bérdi. Ve Tokta (7) ğu Hān fevtidin sonra³⁰⁹² Özbek Hān barça Cuçı'nıñ élige³⁰⁹³ pād-şāh bolup emīru'l-ümerālīk (8) manşıbın aña muqarrer kıldı. Çün sultānü'l-‘arīfīn ve zübdetü's-salikin kuţbü'l-‘ālem ve ğavş (9) ü'l-ā‘zam senedü'l-evliyā hazret-i Seyyid Aħmed Seyyid Ağa nūr-ı merķadehu Sarāy'ğa [B205] barganda kim Özbek Hān Müsülmān bolup (10) barça Cuçı élini Müsülmān kılıp Özbek laqab berdi.³⁰⁹⁴ Nağday Biy'ge biylik laqabın taşşıs tuttı³⁰⁹⁵ kim Noyan'nı³⁰⁹⁶ (11) mundın sonra³⁰⁹⁷ biy désünler. Tā kim küffār resmiğa tağayyur bérilmiş bolğay. Menķul durur³⁰⁹⁸ kim Nağday Biy'nin 'adāleti (12) ol ğāyetde durur érdi³⁰⁹⁹ kim bir kün fuķarā izhār-ı tazallüm körgüzdiler³¹⁰⁰ kim kiçik oğlıñız Barın Mīrzā her kün şikārga³¹⁰¹ (13) barurda bizniñ arıññıñ saķasıdın ötüp at ayağı bile vīrān kıla durur.³¹⁰² Bey alarğa (14) 'özrler aytıp dép durur³¹⁰³ kim tañ bile kéliñ dādıñızñı bérelı ve Barın Mīrzā

³⁰⁸⁷ B ce T: bar érdi

³⁰⁸⁸ B ve T: vālī érdi

³⁰⁸⁹ B ve T: soñ.

³⁰⁹⁰ B: yok.

³⁰⁹¹ T: Özbek Hān qaşığa kıldı. Özbek Hān anı terbiyetler kılıp durur

³⁰⁹² T: soñ

³⁰⁹³ B : Cuçı éliğa, T: Cuçı élige

³⁰⁹⁴ B: berip érdi.

³⁰⁹⁵ T: tutdı

³⁰⁹⁶ T: yok

³⁰⁹⁷ B ve T: soñ.

³⁰⁹⁸ B: dur.

³⁰⁹⁹ B ve T: ol ğāyetde érdi

³¹⁰⁰ B ve T: kıldılar.

³¹⁰¹ B: yok.

³¹⁰² B: dur.

³¹⁰³ B ve T: dédi.

şikârdın müraca‘at kılip³¹⁰⁴ öyigâ³¹⁰⁵ (15) tüşkendin soñra³¹⁰⁶ allıgâ³¹⁰⁷ tiletüp yargu
kılip yıgâçdın³¹⁰⁸ asıp³¹⁰⁹ öltürüp durur.³¹¹⁰ Fuğarâ érteñ kélip ol vâkı‘anı (16)
kördiler³¹¹¹ érse fiğân u feryâd tartıp³¹¹² biyniñ ayakıgâ tüşdiler kim bizniñ cānımız
fedâ bolsun kim né üçün mundağ (17) kıldıñ³¹¹³. Nağday Biy dép durur³¹¹⁴ kim eger
zālīmni kudretim yetip def‘ kılmasam Têñri³¹¹⁵ tutğusı durur.³¹¹⁶ **Meşnevî:**

[İ90a] (1) Kıl inşâf kim bu bérür çağda dād

Anūşirvāndın émes mu ziyād

Ger ol ogrını (2) kırdı şiddet bile

Bu öltürdi oğlın ‘adālet bile

Ol érdi mecūsī vü ehl-i zelāl

Bu līkin édi (3) muvaḥḥid ü ehl-i hāl

[B206] Munuñ³¹¹⁷ dék ‘adālet ki kıldı hūner

Dése bolğay anı nezīr-i ‘ömr

³¹⁰⁴ B ve T: kıyıtıp.

³¹⁰⁵ B: öyige.

³¹⁰⁶ B ve T: soñ

³¹⁰⁷ T:aldıgâ

³¹⁰⁸ B: yıgâcdın.

³¹⁰⁹ B: isteyip.

³¹¹⁰ B ve T: öltürdi.

³¹¹¹ T: kördi

³¹¹² T: fiğân tartıp

³¹¹³ B: kıldıñız

³¹¹⁴ B: ayttı, T: dédi

³¹¹⁵ B: Têñri.

³¹¹⁶ B: dur.

³¹¹⁷ B: munıñ

Ammā kāmīl-i mükemmel ve ‘ārif-i (4) şahib-dil durur érđi.³¹¹⁸ Ve ĥazret-i Seyyid Ata ĥuddese sırrahu silsilesiġa dāñil bolup kemālāt ĥāşıl (5) ĥılıp durur érđi.³¹¹⁹ Ĥikāyetde³¹²⁰ kélürüp durur³¹²¹ lar kim Naġday Biy tekbīr-i taħrīmiġa şurū‘ ĥılmas (6) érđi.³¹²² Tā Ka‘be-i müteberrike nażar-ı zī-başarıġa cilve-ger bolmay.

beyt:

Ne devlet durur kim ĥılurda namāz

(7) Nażar-gāħda bolmaĥ ĥarem-ı cilve-sāz

Hazret-i Seyyid Ata ‘aleyhü’r-rahme Ĥ‘ārezm-i irem bezm dārü’s-salţanasıġa kélürde³¹²³ (8) uluġ oġlı Hārūn Mīrzā’nı Özbek Ĥān’niñ kaşıda öziġa³¹²⁴ ĥāim-maĥām ĥılıp ve özi (9) manşıbın³¹²⁵ terk³¹²⁶ tutup Hazret-i Seyyid Ata³¹²⁷ bile Ĥ‘ārezm-i irem bezm dārü’s-salţanasıġa kélđi.³¹²⁸ Ve köhne Kāt kim (10) ol vaĥtda³¹²⁹ ābādān durur érđi.³¹³⁰ Ĥazret-i Seyyid’niñ emri bile anda menzil ve makām tuttu.³¹³¹ Gāħ (11) gāħ Baĥırġan barıp pīriġa ĥizmet ĥılur érđi. Ve bir

³¹¹⁸ B ve T: şahib-dil érđi

³¹¹⁹ B ve T: ĥılıp érđi

³¹²⁰ B ve T: ĥikāyet

³¹²¹ B: durlar.

³¹²² B: ĥılmas durur érđi

³¹²³ B ve T: Ĥ‘ārezm kélürde

³¹²⁴ B: öziġe.

³¹²⁵ B: mansıb.

³¹²⁶ B: terkin.

³¹²⁷ B ve T: yok.

³¹²⁸ B ve T: Ĥ‘ārezm kélđi

³¹²⁹ B: çaġda.

³¹³⁰ B ve T: ābādān érđi

³¹³¹ B ve T: menzil tuttu

néççe³¹³² müddetdin soñra³¹³³ Kāt'da vefāt tapıp (12) Hāzret-i Şeyh ‘Abbas quddise sırrahu'l-‘azīzniñ civār-ı feyz-i āşārıda³¹³⁴ öziniñ saldurğan ‘imāretide (13) medfūn bolup durur.³¹³⁵ Ve hālā hem ol ‘imāretniñ eşeri bar durur.³¹³⁶ Ammā³¹³⁷ ‘ömri ve vefātının³¹³⁸ ta’rihi ma‘lūm (14) ve rüşen érmes durur.³¹³⁹ Hārūn Mīrzā atası hazret-i Seyyīd Ata bile H̄‘ārezm’ğa³¹⁴⁰ bargandın soñra³¹⁴¹ Özbek H̄‘ān’ (15) niñ³¹⁴² kaşıda emīrū’l-ümerā bolup fuqarāniñ hāl ü ‘aқdığa iştigāl [B207] körgüzür³¹⁴³ érdi. Ve Canı (16) bék H̄‘ān’niñ zamānıda mertebesı bülend ve ercümend boldı.³¹⁴⁴ Ve sene yetti yüz elig sekkizde Canıbék H̄‘ān (17) kim Melik Eşref қаşdığa Īran barurda anı öz ornıda şāhib-i ihtiyār étip³¹⁴⁵ bardı. Begāyet sipāhī [I90b] (1) kişi durur érdi.³¹⁴⁶ Sipāhīgerlik (T46b) niñ yasaқ ve yosunun yaқşı bilür érdi. Canıbék H̄‘ān’niñ³¹⁴⁷ (2) fevtidin soñra³¹⁴⁸ Bérđibék H̄‘ān kim öz³¹⁴⁹ aқа ve inisin özi³¹⁵⁰ öltürüp érdi. Anı dağı şehādet derecesigā³¹⁵¹ (3) yétkürdi. Ve müddet-i ‘ömri kırk bés yıl durur³¹⁵² érdi.

Şi‘ir:

³¹³² B ve T: néçe

³¹³³ B ve T: soñ.

³¹³⁴ B ve T: civārıda.

³¹³⁵ B ve T: boldı.

³¹³⁶ B: dur.

³¹³⁷ B ve T: amā

³¹³⁸ B ve T: tarih-i vefāti.

³¹³⁹ B ve T: ma‘lūm érmes

³¹⁴⁰ B ve T: H̄‘ārezm

³¹⁴¹ B ve T: soñ.

³¹⁴² B ve T: Özbek H̄‘ān

³¹⁴³ B: körgüzdi.

³¹⁴⁴ B ve T: bülend boldı

³¹⁴⁵ B ve T: қılıp

³¹⁴⁶ T ve B: kişi érdi

³¹⁴⁷ B: Canıbék H̄‘ān

³¹⁴⁸ B ve T: soñ.

³¹⁴⁹ B ve T: yok.

³¹⁵⁰ B ve T: yok.

³¹⁵¹ B ve T: şehīd қıldı.

Qılma bu fānī ara ey hoş yār
‘Ömrin eyle (4) devleteñe i‘tibār

Kimge felek bérgeñini almadı
Zulm bile tofrağ ara salmadı.

Timūr Biy: Atası (5) nıñ haberin³¹⁵³ eşitkendin soñra³¹⁵⁴ élige ser-encām béríp yağıgerlik³¹⁵⁵ āgāz kıldı. Ve Berdibék Hñan’ (6) nıñ ekşer memālikin gāret kılıp³¹⁵⁶ él ve ulusın köçürüp Sīr kenārıda menzil tuttı.³¹⁵⁷ Ve hīç (7) pād-şāhğa tābi‘ bolmadı. Ve hergīz selāṭīnñ³¹⁵⁸ dergāhığa barmadı. Rivāyet durur kim kuşçılığ (8) fennide beğāyet māhir durur érđi.³¹⁵⁹ Ekşer evkāt kuşı³¹⁶⁰ salmaqlıq³¹⁶¹ işige meşğül durur (9) érđi.³¹⁶² Ve miñ mīr-i şikārga vazīfe bérür érđi. Ve belāgatğa yétkendin (10) soñra³¹⁶³ ihtiyārı³¹⁶⁴ bile bir namāzını³¹⁶⁵ każā kılmadı.³¹⁶⁶ Ve bir sihirni gāflet bile ötkermedi. Yaşı (11) éllig béşde érđi kim Hağ’ınñ³¹⁶⁷ civārığa [B208] bardı. Ve evlādı béş érđi. Bu tertīb bile kim (12) İdris Bék, Qutluğ Biy ve Qalman Bahādur,

³¹⁵² B: yok.

³¹⁵³ B ve T: atası haberin

³¹⁵⁴ B ve T: soñ.

³¹⁵⁵ B: yağıgerlik.

³¹⁵⁶ B: ve.

³¹⁵⁷ T: tutdı

³¹⁵⁸ B ve T: selāṭīn

³¹⁵⁹ B: māhir érđi

³¹⁶⁰ B: kuş.

³¹⁶¹ B: yok.

³¹⁶² B ve T: meşğül érđi

³¹⁶³ B ve T: soñ.

³¹⁶⁴ B: ihtiyar.

³¹⁶⁵ B ve T: namazın.

³¹⁶⁶ B: koymadı.

³¹⁶⁷ B: hağ.

Ṭağay Bék, Bürge. Ammā İdris Bék atasıdın burun (13) vefāt tapmış³¹⁶⁸ durur.
Andın bir oğul kalmış³¹⁶⁹ durur.³¹⁷⁰ İşkılı Atlığ ba'zı İşkılı uruğın³¹⁷¹ anıñ (14)
neslidin tutup dururlar.³¹⁷² Ba'zı başka Qongrat'dın dép dururlar.³¹⁷³ **Nazm:**

Timür Biy néçe kün (15) tutup dehrni

‘Adālet bile yarutup dehrni

Çü tuttı³¹⁷⁴ ecel cām-ı pür-zehir aña

Né devlet meded kıldı (16) né dehr aña

Qutluğ Biy: Şecā‘at ve şehāmetliq³¹⁷⁵ kişi durur érđi.³¹⁷⁶ Atasıdın soñra él ve
ulus (17) niñ³¹⁷⁷ zabtığa kıyām körgüzüp ‘adl ü dād rüsümığa iqdām yétkürdi. Ol
‘asrda uluğ [İ91a] (1) cecdi Ağaday Bahādur’ni öltürgen Manqıt Sonqor Mırzā’niñ
ahfadıdın Şirīn Mırzā (2) dégen Manqıt’niñ³¹⁷⁸ vālisi durur³¹⁷⁹ érđi. Qutluğ Biy anıñ
def‘iğa hūlāşa ikki miñ şuca‘ ve mütehevvir (3) yigit³¹⁸⁰ bile ılgap bir kéçe anıñ

³¹⁶⁸ B: taptı, T: tapdı

³¹⁶⁹ B ve T: kaldı.

³¹⁷⁰ B: yok.

³¹⁷¹ B: uruğın.

³¹⁷² B ve T: tutup durlar.

³¹⁷³ B: durlar.

³¹⁷⁴ T: tutdı

³¹⁷⁵ B: şehāmetliq.

³¹⁷⁶ B ve T: kişi érđi

³¹⁷⁷ B: yok.

³¹⁷⁸ B ve T: Manqıt

³¹⁷⁹ B ve T: vālisi érđi

³¹⁸⁰ B ve T: şuca‘ yigit

menziliğa koyulup Şîrîn Mîrzâ'nı tutup qatlığa yétkürdiler.³¹⁸¹ (4) Ve haşemin talap köp kimseni³¹⁸² olca ve esîr kılıp mu'avedet körgüzüp durur.³¹⁸³ **beyt:**

Ol ki (5) fi'l-i zemîme fâş étti³¹⁸⁴

Fi'li érdi ki başığa yetti

Bir néççe fırsat 'ayş u 'işret dādın (6) bérıp tā'rîhı hicrî sekkiz yüz dağı³¹⁸⁵ yigirme üçde ³¹⁸⁶ ارجعي إلى ربك nīdāsığa lebbeyk-i icābet (7) zemzemesin sürdi. Yaşı ottuz üçde durur érdi³¹⁸⁷. Ve andın üç oğul yād-gār kalmış durur.³¹⁸⁸ (8) Mengliş Bahādur ve Taliş Bék ve Bérdiş Bék. **beyt:**

[B209] 'Ömrni bilmek né durur cāvidān

(9) Dédi resül-i 'Arab: el-ömrü fān

Mengliş Bahādur: Atası veli'ahd kılıp durur érdi.³¹⁸⁹ Ammā kiçiklik ciheti (10) din él başkarğu dék érmes durur³¹⁹⁰ érdi. Qulman³¹⁹¹ Bahādur anıñ tarafıdın élniñ³¹⁹² zabtığa (11) iştiğāl körgüzür érdi. Mengliş Bahādur on sekkiz yaşığa yétkendin soñra³¹⁹³ atası manşıbın (12) aña tapşurup özi 'uzlet-i ihtiyār kıldı.

³¹⁸¹ B ve T: öltürdi.

³¹⁸² B: kişini.

³¹⁸³ T: mu'avedet éttdi

³¹⁸⁴ T: fâş éttdi

³¹⁸⁵ T: yok

³¹⁸⁶ Kur'an LXXXIX, 28

³¹⁸⁷ T: Yaşı ottuz üç érdi

³¹⁸⁸ B: Ve andın üç oğul yād-gār qaldı, T: Ve üç oğul yād-gār qaldı

³¹⁸⁹ B ve T: kılıp érdi

³¹⁹⁰ B ve T: yok.

³¹⁹¹ B: Kalman.

³¹⁹² B ve T: yok.

³¹⁹³ B ve T: soñ.

Mengliş Biy begāyet şücā' érdi. Bu cihetdin (13) bahādır laķabı atıģa izāfe kııldı. Dép dururlar³¹⁹⁴ kim üç miņ yigitke mersūm béríp Qalmaķ çapar (14) érdi. Yaşı kırķģa yetkende meflūc boldı. Atlanmaķ ve tūşmekke ķadar érmes durur³¹⁹⁵ érdi. (15) On bés oğlı bar durur³¹⁹⁶ érdi. Uluđ oğlı Mūsā Biy'ni veli'aħd kılıp sene sekkiz yüz elig altıda 'ālemģa (16) vedā' kııldı. Yaşı kırk tórtde durur³¹⁹⁷ érdi. (T47a) **Nazm:**

Mengliş Biy eger ğazāt kııldı

(17) 'Ālem ara yahşı at kııldı

Aylandı ħilāfıģa zamāne

Cezāat aņa ķalmadı nişāne

[**İ91b**] (1) Mūsā Biy: Yādġār Ĥān'ģa mu'aşır durur érdi.³¹⁹⁸ Ol öçürde Şīrīn Mīrzā'nıņ nebīresi (2) Koçaş Mīrzā dégen Manķıt'nıņ³¹⁹⁹ ħākimi durur³²⁰⁰ érdi. 'Asker³²⁰¹ yıġnap Mūsā Biy' (3) niņ ķaşdıģa atlanıp Qongrat éliģa³²⁰² iki menzillik kélgende ħaber yetüşdi. (4) Ve Qongrat'nıņ ekşer 'askeri³²⁰³ Qalmaķ cihādıģa barıp érdi. Mūsā Biy élģa³²⁰⁴ (5) surdavul yiberip ikki yüz kışı yıġnaldı. Ol ikki yüz kışı bile istikbāl étip³²⁰⁵ (6) uruş saldı. Ve asru cidd ü cehd kılıp Manķıt³²⁰⁶ ehlinin köp

³¹⁹⁴ B ve T: dérlér.

³¹⁹⁵ B ve T: yok.

³¹⁹⁶ B ve T: yok.

³¹⁹⁷ B ve T: yok.

³¹⁹⁸ T: mu'aşır érdi

³¹⁹⁹ B ve T: Manķıt

³²⁰⁰ B ve T: yok.

³²⁰¹ B ve T: çerig .

³²⁰² B ve T: élige.

³²⁰³ B ve T: çerigi.

³²⁰⁴ B ve T: élge.

³²⁰⁵ B ve T: kılıp.

³²⁰⁶ B: Mankıtdm.

kişini katlğa yetkürdi. (7) ‘Aķıbetü’l-emr³²⁰⁷ [B210] azlık cihetidin³²⁰⁸ Őikest tapıp münhezim boldı. Ve Koçaş Mırzā Kōngrat’ (8) niñ ba’zı élin talap ve esır kılıp mürāca‘at körgüzüp durur.³²⁰⁹ Ve Mūsā Biy, Yādgār Hān’niñ (9) oğlı Bürge Sulţān’niñ ordusıǵa kélip meded tiledi érse Bürge Sulţān (10) ‘izzet ve ĥürmet bile kabül kılıp dēp durur³²¹⁰ kim: “Elhamdülillah ki bizniñ élimiz köp bolup ĥiç (11) ĥānniñ tevābi‘idin kim érmes turur. Émdi ittifāk bile atamnı kötereli- (12) sen uluđ biy bol. Andın soñra³²¹¹ düşmeniniñ kaşdıǵa yörüş kılalı³²¹² el-kışşā ittifāk (13) bile barça élni ündep³²¹³ ve uluđ sūr tertīb bérıp Yādgār Hān’ni tahtǵa olturguzdılar (14) Bürge Sulţān, Mūsā Biy bile sipāh yıǵnap Koçaş Mırzā’niñ³²¹⁴ def‘iǵa yörüş kıldılar. (15) Ve Koçaş Mırzā’ni ġāfil tapıp öltürdiler. Ve Manķıt’ni çapıp baķındurdılar. (16) Ve kış ol nāĥiyetde kışlap bahār élni köçürüp Yādgār Hān’niñ³²¹⁵ ĥizmetiǵa yetüştiler. (17) Hān alarǵa kemer-i zerrīn ve ĥil‘at-ı girān-māye keydürüp Mūsā Biy’ni barça kalem-reviǵa şāĥib-i iĥtiyār kıldı. **[İ92a]** (1) Ve Mūsā Biy müddet-i medīd memleketniñ³²¹⁶ umūrıǵa iştigāl körgüzüp Şiybānī Hān, Bürge (2) Sulţān’ni şehīd kılgandın soñra³²¹⁷ Abulek Hān’niñ³²¹⁸ zamānıda Ĥaķ rahmetiǵa (3) bardı. Tört oğlı ve bir kıızı bardurur érdi.³²¹⁹ Aķman Bahādur, Muĥammed Bék, ‘Ali Bék, Ĥudāydād (4) Bék, Muĥammed Bék, Bürge Sulţān’niñ kaşıda bolur érdi. Bürge Sulţān’niñ (5) ġavǵasıda Şiybānī Hān’niñ Keray dégen nökeri öltürdi. Ammā ‘Ali

³²⁰⁷ B ve T: ‘āķıbet

³²⁰⁸ İ’de bağtıdın.

³²⁰⁹ İ ve B: mürāca‘at körgüzüp durur, T: yandı

³²¹⁰ B: dedi.

³²¹¹ B ve T: soñ.

³²¹² B ve T: yöreli.

³²¹³ B: ündüp.

³²¹⁴ B: yok.

³²¹⁵ B ve T: Yādgār Hān

³²¹⁶ T: memleket

³²¹⁷ B ve T: soñ.

³²¹⁸ B ve T: Abulek Hān

³²¹⁹ T: bar érdi

Bék (6) ve Hudāydād Bék'niñ hāleti ma'lūm érmes durur.³²²⁰ Ve kızını İlbars Hān alıp (7) érdi. Sulţān Ġāzī Sulţān ve Muḥammed Ġāzī Sulţān ol kızdın tevellūd etti³²²¹ [B211] (8) **Akman Bahādur**: Atasınıñ³²²² fevtidin soñra³²²³ İlbars Hān'niñ³²²⁴ qaşıda atalık boldı. (9) İlbars Hān Ürgenç'ni alganda hem-rāh durur³²²⁵ érdi. Ve Tersek qal'asınıñ hūkūmeti aña ta'alluk (10) tuttı.³²²⁶ Andaq durur³²²⁷ kim İlbars Hān'niñ³²²⁸ hikāyetide beyān kilkiniñ raqam-zedesi (11) bolup durur³²²⁹ érdi. Sufyān Hān ve Buçğa Hān'niñ³²³⁰ zamānıda begāyet mu'teber boldı. (12) toquz yüz ottuz üçde Avaneş Hān'niñ evāyil-i salţanatıda Rabbü'l-erbābnıñ raḥmeti civārıǵa (13) bardı.³²³¹ 'Ömri yetmiş toquzda³²³² érdi. Haq Nazar ve Kün Toǵar atlıǵ iki ferzend yād-gār qalıp durur.³²³³ (14) **nazm**:

Cihān mātem sarāyıdur ğam-engīz

Kişi yoqtur ki érmes mātem-āmīz

Bu mātem hānede bolmaq (15) nédür şād

Éşitip her nefes āvāz-ı feryād

³²²⁰ B ve T: émes

³²²¹ B ve T: kıldı.

³²²² B: atası

³²²³ B ve T: soñ.

³²²⁴ B: İlbars Hān

³²²⁵ B ve T: yok.

³²²⁶ T: tutdı

³²²⁷ B ve T: yok.

³²²⁸ B ve T: İlbars Hān

³²²⁹ B: yok.

³²³⁰ B: yok.

³²³¹ B: Rabbü'l-erbābnıñ civārıǵa bardı, T: Haq raḥmetiǵa bardı.

³²³² B ve T: tokuz

³²³³ B: iki ferzend yād-gār qoydı, T: iki ferzendi yād-gār qaldı

Hak Nazar Sırtlan: Atası ölgende élik üçde (16) durur³²³⁴ érdi. (T47b) Atasınıñ mansıbıda oturup élniñ ‘adl u dādıǵa meşǵul bolup durur.³²³⁵ (17) Ol Sırtlan laqabıǵa³²³⁶ meşhūr érdi. Ol cihetdin kim şebāb çağıda bir kün şikārda [192b] (1) érdi. Bir uluǵ sırtlan kim anı bu çağlarda devlete bōri dérler. Beǵāyet muzırr mahlūq durur.³²³⁷ (2) ‘Arab zābu‘ ve ‘arfā dér ve Fārisī keftār dér. Aña yolūqup ħamle kıldı. Ve ol ħamlesiǵa (3) red bérıp bir darbeside işin³²³⁸ tamām kıldı. Ve³²³⁹ mundın soñra³²⁴⁰ sırtlan dép³²⁴¹ dururlar. (4) Ve ol Avaneş Hān’nıñ ‘ināqı³²⁴² durur³²⁴³ érdi. ‘Ubeydu’l-lah Hān H̄ārezm-i irem-bezmni³²⁴⁴ (5) alıp Avaneş Hān’rı şehīd kılganda Durun’da Dīn Muħammed Hān ibn Avaneş Hān (6) nıñ³²⁴⁵ qaşıda érdi kim Türkmeniye’din zekāt³²⁴⁶ taḥşīliǵa ve Qızılbaş ğazatıǵa barıp (7) durur³²⁴⁷ érdi. Dīn Muħammed Hān H̄ārezm-i irem-bezmǵa³²⁴⁸ kélip [B212] ‘Ubeydu’l-lah Hān’nıñ sipāhı bile (8) uruşǵanda hem-rāh durur³²⁴⁹ érdi. Ol uruşda anıñ inisi Kün-Toǵar Bahādur altmış (9) kişini sançıp yıktı. Hak Nazar Sırtlan, Aqatay Hān zamānıda ‘ālemdin ötti. **meşnevī:**

(10) Kişi néçe kim sırtlan öltürür

³²³⁴ B ve T: yok.

³²³⁵ B ve T: boldı

³²³⁶ B: lakabı bile.

³²³⁷ B: dur.

³²³⁸ B: yok.

³²³⁹ B ve T: yok.

³²⁴⁰ B ve T: soñ.

³²⁴¹ B ve T: dédiler.

³²⁴² B: İnāqı.

³²⁴³ B ve T: yok.

³²⁴⁴ B ve T: H̄ārezm’ni.

³²⁴⁵ B ve T: Avaneş Hān

³²⁴⁶ B: zekevāt.

³²⁴⁷ B: yok.

³²⁴⁸ B: yok.

³²⁴⁹ B ve T: yok.

Démey sırtlan arslan öltürür

Çü yetdi³²⁵⁰ ecel sırtlanı (11) aña

Amān bérnes aşlā zamānı aña

Alaḫ Bahādur: Aḫatay Hān aña terbbiyet kılıp (12) atasınıñ³²⁵¹ manşıbın suyurğal étte.³²⁵² Begāyet bahādır ve şücā‘ ve mütehevvir kişi durur érdi.³²⁵³ (13) Ekşer evkat ‘Ali Sulṫān bile Qızılbaş ğazatıǵa barıp dilāverlik dādın bérdi. (14) Hıç mu‘areke aña muḳābil bolǵan amān ḳutulmadı. Hācim Hān’niñ³²⁵⁴ zamānıda ‘Ali Sulṫān fevtidin (15) bėş yıl soñra³²⁵⁵ sene toḳuz yüz seksen birde Ṭahrān ğazātıda Ḥasan ‘Ali Hān dégen kāfir (16) niñ tıǵıdın şehādet derecesigā yetüşdi.³²⁵⁶ Anıñ oǵlı Yalguz’dur³²⁵⁷ érdi. (17) **Bundaş Mırzā:** Faḳır-meşreb ve dervīş-nihād kişi durur³²⁵⁸ érdi. Ekşer evḳāt ‘ulemā bile şoḫbet tutup [İ93a] (1) fuḫalāǵa hem-nişīn durur³²⁵⁹ érdi. Fuḫarā ve mesākīn anıñ hān bezlidin behremend érdi. Hācim Hān (2) anı teklīf bile öz³²⁶⁰ atasınıñ ornıǵa naşb kılıp érdi. Bir néççe müddetdin soñra³²⁶¹ ‘amelni terk tutup (3) gūşe-nişīnlik ihtiyār kıldı. Hān andın soñra³²⁶² her néçe³²⁶³ ‘amelgā teklīf

³²⁵⁰ B: yeti.

³²⁵¹ B ve T: atası

³²⁵² B: kıldı.

³²⁵³ B ve T: şücā‘ kişi érdi.

³²⁵⁴ B: Hān

³²⁵⁵ B ve T: soñ.

³²⁵⁶ B: şehādet tapdı, T: şehādet tapdı

³²⁵⁷ B ve T: Yalguz érdi

³²⁵⁸ B ve T: yok.

³²⁵⁹ B ve T: yok.

³²⁶⁰ B ve T: yok.

³²⁶¹ B ve T: soñ.

³²⁶² B ve T: soñ.

³²⁶³ B ve T: bir néçe

kıldı, kabul kılmadı.³²⁶⁴ (4) ‘Arab Hân’ını³²⁶⁵ zamânında [B213] miñ³²⁶⁶ yigirme ikide vefât tapıp³²⁶⁷ **فِي مَقْعَدِ صِدْقٍ عِنْدَ مَلِكٍ مُّقْتَدِرٍ** civârında (5) menzil tutdı. Anıñ üç oğlu bar durur³²⁶⁸ érdi. Umbay ve Sultân ve kiçikiniñ atı (6) ma’lüm érmes durur.³²⁶⁹ Umbay İnağ şebâb eyyâmında selâfına kim ihtilâf kılur érdiler.³²⁷⁰ (7) Himmeti qoymas durur³²⁷¹ érdi kim kişige hizmet kılğay. Quşçılıq ve dihqanlıq emriğa (8) iştiğâl³²⁷² körgüzür érdi. Çün Habeş Sultân ve İlbars Sultân atası ‘Arab Muhammed (9) Hân’ğa ‘aşı bolup hân dağı alar te’dibi üçün sipâh tartıp destgîr bolup sipâhı şikest (10) taptı.³²⁷³ Bu dağı ol sipâhda³²⁷⁴ hazır durur³²⁷⁵ érdi. Yavdın çıkıp Ebü’l-gâzî Hân bile bir tarafğa³²⁷⁶ (11) kaçtılar. Yolda Ebü’l-gâzî Hân’ınıñ atı yıqılıp piyâde boldı.³²⁷⁷ Umbay anı öz atığa mindürüp (12) özi piyâde qaldı. Hân anı tanımas érdi. Suraşur fırsat bolmay yolğa kirdi. Andaqdur³²⁷⁸ kim (13) sâbıqan zıkr tapıp durur³²⁷⁹ érdi.

qıt’a:

Kör né himmet étür ol kim salıban özni belâğa

Yana³²⁸⁰ âfât ü (14) belâ vartasıdın élni çıkarmak

³²⁶⁴ B: étmedi.

³²⁶⁵ B: yok.

³²⁶⁶ B: sene miñ...

³²⁶⁷ Kur’an LIV, 55

³²⁶⁸ B ve T: yok.

³²⁶⁹ B ve T: yok.

³²⁷⁰ B ve T: érdi.

³²⁷¹ B: yok.

³²⁷² B: meşğul érdi

³²⁷³ T: taptı

³²⁷⁴ T: sipâh

³²⁷⁵ B: yok.

³²⁷⁶ B: tarafge.

³²⁷⁷ B: qaldı.

³²⁷⁸ B: andak.

³²⁷⁹ B ve T: yok.

³²⁸⁰ İ’de taya

Hāşşe bitkende birev başıġa şimşir helāket

(T48a)Kılıp öz başını (15) kalkan aña ve anı kütarmak

Temşil-i hikāyet:³²⁸¹

Kılıp dururlar³²⁸² kim çün Emir Timür ümerası (16) Sulţan Aġmed Celāyir'ni kim³²⁸³ Kerbelā deştide münhezim ve āvāre kılıp müraca'at éttiler. Hevā begāyet ısıġ (17) ve su [B214] nāyab durur érdi.³²⁸⁴ Ĥarāret bedenlerġa müstevlī bolup teşnelik ġalebesidin bitāb boldılar. **[İ93b](1) beyt:**

Efsürde kıldı ġalknı ol nev' teşnelik

Kim lebleridin ötmedi āvāzü'l-'ateş

Bi'l-zarūre (2) her kim su cüstücüyıġa bir tarafġa³²⁸⁵ bardılar. İnanç Oġlan ve Emir Celāl Hamid kim biri Cuçi evlādınıġ (3) e'āzımıdın ve biri ümerā-yı 'ālī-miġdār me'ārfidin³²⁸⁶ érdi. Alar daġı su tecessüsüġa kişi yiberip cedd ü cehd bile (4) iki içim su tapıp keltürdi. İnanç Oġlan öz ġişşesin içip teşneligi teskīn tapmay. Emir (5) Celāl Hamid'ġa dép durur³²⁸⁷ kim ġasbetenillāh teşnelikdin ölgü dék durur-men.³²⁸⁸ Eger öz ġişşatını (6) maña tefakġud kılsañ her āyine atıñ erbāb³²⁸⁹ طوبى لهم cerideside merġum bolur. Emir Celāl (7) Hamid dépdurur kim³²⁹⁰ şāhib-

³²⁸¹ B: Temşil kılıpdurlar

³²⁸² B: durlar.

³²⁸³ B ve T: yok.

³²⁸⁴ T: nāyab érdi.

³²⁸⁵ B: taraf

³²⁸⁶ T: ārifidin

³²⁸⁷ B: ayıttı, T: dédi

³²⁸⁸ B: dur men.

³²⁸⁹ Kur'an XIII, 29

³²⁹⁰ B ve T : Emir Celāl dédi

ķırān kām-yābdın bu bābda ĥikāyet eşitip durur-³²⁹¹ men kim bir nevbet bir ‘Arab’ğa³²⁹² (8) bir ‘Acem yoldaş bolup bir bādiyede bizler dék susız ve teşne-leb ħalıp dururlar³²⁹³ ittifāķen (9) ‘Arab’da ħadrī su ħalıp durur³²⁹⁴ érdi. ‘Acem aña dédi kim ‘Arab’nıñ mekremet ve civānmerdliķıda³²⁹⁵ şöhret-i (10) tamām bar durur.³²⁹⁶ Ne bolur eger bir şerbet su bile maña bu varķa-yı memātdın necāt bérseñ. ‘Arab köp te’emüldin (11) soñra³²⁹⁷ dédi egerçi yaķın bilür-men kim bu kerem vücüdım in‘idāmıģa müstelzim durur.³²⁹⁸ Ammā³²⁹⁹ revā körmen (12) durur-men³³⁰⁰ kim bu fażilet mevrüşı bizdin sākıķ bolģay. Bes zātınıñ ifnāsın şıfāt ibķāsıģa (13) iħtiyār ħılıp sunı aña bérdi. Ve helāket³³⁰¹ varķasıģa³³⁰² köñül ħoydı. **meşnevi**³³⁰³:

[B215] Kişi ki ħoydı (14) muħabbet ħarīķıģa ħademin

Refīķ üçün başıdın keçmek oldı vācib aña

Refīķıģa ger étmes ése (15) fedā cānıñ

Refīķlik şaffeti yoķ durur³³⁰⁴ münāsib aña

³²⁹¹ B ve T: eşitip mén.

³²⁹² B: ‘arab.

³²⁹³ B ve T: kaldılar.

³²⁹⁴ B ve T: yok.

³²⁹⁵ B: civanmerdliķıda.

³²⁹⁶ B: dur.

³²⁹⁷ T: soñ

³²⁹⁸ B: dur.

³²⁹⁹ B: ama

³³⁰⁰ B ve T: yok.

³³⁰¹ B: helāketģa.

³³⁰² B: yok.

³³⁰³ B: ħıķ’a

³³⁰⁴ B: turur.

Ġaraż kim³³⁰⁵ men dağı ol civanmerd d k ‘amel (16) kılıp Cuçi h ned nıġa ve engiz d dm nıġa haqq-ı s bit kıılır-men. Ol Őart bile kim  n h zret-i Ő hib-kır n (17) meclisiġa yet sseŋ meniġ c nb zlıkımdın y r kıılıġay-sen. Bu hik yetni t rih Őahifesiġa bitkey- [I94a] (1) sen. İnanç Oġlan kab l kıılıp ve Em r Cel l hel ketġa ten koyup sunı aġa b rdi. (2) Ve anı kim hel ket³³⁰⁶ ser-h ddiġa y tip durur³³⁰⁷  rdi. H l Ő kııldı.  zi dağı bu mekremet yumni bile (3) ol l cce-i mem tdın sahl-i nec tġa çıktı. **beyt:**

Kerem  rse ger  lge b rmek derem

(4) D gil c n fed  eylemeklik kerem

El-kışŞa: D Őm n yetip Umbay’nıġ himmet   c nb zlıġıġa³³⁰⁸ (5) inŐ f b rip dahl kıılmadı. Belkim³³⁰⁹ medh ve sit yiŐleriġa³³¹⁰ til açtılar ve Eb ’l-g z  H n (6) İsfandiy r H n’dın sonra³³¹¹ kim saltan t tahtıġa m temekk n boldı. M kerreren mun d  kııldurup (7) soraġ saldı kim maġa ol yaĥŐılıġ³³¹² kıılıġan yigit mevc d bar  rse z hir bolsun kim anıġ (8) yaĥŐılıġının³³¹³ ‘uhdesidin ıkkıġay-men. Umbay  Őitip kem l-i himmetdin z hir bolmadı (9) kim ol iş m zd-verlik izh rı durur.³³¹⁴ H n ittifaġa Őik rda yoluġup tanıdı (10) ve [B216] k lt r p h srev ne ziy fet ed sıdın sonra³³¹⁵ ‘in klık³³¹⁶ manŐıbıda naşb kıılıp³³¹⁷ memleket um rı (11) nıġ k ll  ve

³³⁰⁵ B: ki.

³³⁰⁶ B: hel kġa.

³³⁰⁷ B: yok.

³³⁰⁸ B: canbazlıkıġa.

³³⁰⁹ B: beki.

³³¹⁰ B: sitayıŐıġa.

³³¹¹ B ve T: soġ.

³³¹² T: yaĥŐılıġ

³³¹³ B: yaĥŐılıkıınını.

³³¹⁴ B: dur.

³³¹⁵ B ve T: soġ.

cüz'î³³¹⁸ (T48b) ihtiyārın anıñ qabza-yı iktidārıǵa tapşurdı. Hān, Türkmen'ni memleketdin āvāre (12) kılǵanda Bami Burma'ge Qahir H̄āce başlıǵ³³¹⁹ köp Türkmen yıǵnalıp durur³³²⁰ érdi. Hān ol (13) cemā'a qaşdıǵa çerig çekip³³²¹ Umbay 'İnāq H̄āce-i mezkūrni qatlǵa yétkürüp mu'anidlerni müsta'shel (14) kıldı. Ve Anuşa Hān'nıñ³³²² zamānıda Haq civārıǵa bardı. Ve hoş-hūy ve hoş-gūy kişi (15) durur³³²³ érdi. Anıñ dört oǵlı bar durur³³²⁴ érdi: Ya'qūb Bék, Yūsuf Bék, Seyyid 'İnāq (16) Béki Cān 'İnāq. Ammā³³²⁵ Ya'qūb Bék bile Yūsuf Bék'din nesl qalmadı. Hālā Şāh Niyāz Atalık kim (17) hażret-i pād-şāh-ı şahib-qırānnıñ³³²⁶ atalığı durur.³³²⁷ Béki Cān 'İnāq'nıñ nesildin durur.³³²⁸ Bu tariqada kim [I94b] (1) Şāh Niyāz Atalık ibn İskender Bey ibn Dosim Çora-aǵası ibn Rüstem 'İnāq ibn Béki Hān (2) 'İnāq **Emīr**³³²⁹ **Seyyid 'İnāq**³³³⁰: Atanıñ³³³¹ manşıbıǵa menşüb boldı. Anı Ebü'l-Ġāzī Hān oǵulçılay (3) perveriş kılıp Anuşa Hān bile bir yerde ulǵayıp durur³³³² érdi. Ol cihetdin anı Seyyid Bék (4) Sulţān dérlér érdi. Atasıdın soñra³³³³ Anuşa Hān'nıñ³³³⁴ zamānıda rātk-ı umūr-ı memleket ve fātk-ı (5) mehām-ı salţanat boldı. Hān daǵı anı

³³¹⁶ B: İnāqlıq.

³³¹⁷ T: manşıbın aña suyurǵal kılıp

³³¹⁸ T: cuzvī

³³¹⁹ B: başlıq.

³³²⁰ B ve T: yok.

³³²¹ B: tarıtıp.

³³²² B ve T: Anuşa Hān

³³²³ B ve T: yok.

³³²⁴ B ve T: yok.

³³²⁵ B: yok.

³³²⁶ B: pādīşahnnıñ.

³³²⁷ B: dur.

³³²⁸ B: dur.

³³²⁹ B: Amīr.

³³³⁰ B: İnāq.

³³³¹ B ve T: Ata

³³³² B: yok.

³³³³ B ve T: soñ

³³³⁴ T: Anuşa Hān

beğāyet dōst tutup andın bīmeşveret hīç işke (6) aqđām körgüzmes durur³³³⁵ érđi. Ve anıñ uluğ oğlı Adina Muḥammed Bék'ni Aral Özbek'ige (7) ḥākim-i bi'l-istiqlāl kılıp yiberdi. Ve Seyyid³³³⁶ 'İnāq³³³⁷ ekşer yürüşde Anuşa Ḥān'ğa hem-rāh (8) durur³³³⁸ érđi. Meger Buḥāra seferide kim Meşhed fethidin soñra³³³⁹ anı Ḥ'ārezm-i irem-bezm³³⁴⁰ [B217] hirāseti üçün (9) qaytarıp durur³³⁴¹ érđi. Anıñ ğıybetide Buḥārā'dın kélürde Manqıt Adina-Ḳulı Atalıq (10) başlıq ba'zı umera yolda ḥānnıñ köziğā mil tartdılar. 'İnāq³³⁴² bu ḥaberni eşitip (11) ḥānnıñ uluğ oğlı Ḥudāydād Sulṭān'nı tahtğā mindürüp atalıqğā hem-dāstānlıq (12) kılıp ḥān köziniñ baḫāletigā sā'ī bolğanlardın intikām çekti. Ve Atalıq Buḥārā'ğa (13) qaçıp kutuldı. Ve 'ināq³³⁴³ Ḥudāydād Ḥān zamānıda Anuşa Ḥān fevtidin³³⁴⁴ soñra³³⁴⁵ rıḫlet kıldı. (14) Ve ol ferāset ve kiyāsetde müsteşnā şecā'at ve celādetde engüştnümā érđi. **beyt:**

(15) Başın üzre kélse tartıp kılıcın sipihr-i cellād

Ne kiyāset eyler asıq ne şecā'at eyler (16) imdād

Anıñ yeti oğlı bar durur³³⁴⁶ érđi. Adina Muḥammed Atalıq ve Ḥudāy Ḳulı 'İnāq'dın (17) özgesiniñ esāmīsın her néçe costicū kılıp tapa almadım ve Ḥudāyḳulı 'İnāq'nıñ³³⁴⁷ evlādıdın [İ95a] (1) durur³³⁴⁸ Ér Niyaz Ḥān ve İşal Nāib bu 'eyyāmda ol

³³³⁵ B ve T: yok.

³³³⁶ B: Seyyid.

³³³⁷ B: İnāq.

³³³⁸ B ve T: yok.

³³³⁹ T: soñ

³³⁴⁰ T: Ḥ'ārezm

³³⁴¹ B: yok.

³³⁴² B: İnāq.

³³⁴³ B: İnāq.

³³⁴⁴ B: vefātıdn.

³³⁴⁵ B: soñ.

³³⁴⁶ T: yok

³³⁴⁷ B: İnāqınıñ.

cemā‘adın yigirme çağlıg sadagliğ (2) yigit tapulur. **Adina Muhammed Atalık:** Anı atasının zamānıda Aral eyāletiğa namzed kılıp érdiler. (3) Atasıdın soñra³³⁴⁹ ‘ināklık menşubın bigi cāngā tefvīz kıldılar ol bu cihetdin rencide (4) bolup Aral şüce‘ası bile Bés-Ƙal‘a‘nı köp çaptı.³³⁵⁰ Andağ kim yoqarı zıkr taptı³³⁵¹ āhır Arañ Hān anı (5) kéltürüp öziğa atabek ve atalık kılıp memleket ihtiyārın anıñ qabza-yı iktidarığa saldı (6) ve Arañ Hān hādisesidin soñra³³⁵² [B218] faqırınıñ ecdādıdın Ciyen Biy Yüz bile Aral barıp ve ol (7) memleketniñ³³⁵³ sipāhın kéltürüp Türkmenni yurtdın müsta’sel³³⁵⁴ kılıp cemī‘ bilād-ı H‘ārezm’de (8) cümletü’l-mülk ve fermānevā boldı. H‘ānıñ³³⁵⁵ ve ümerāniñ ‘azl ve neşebi anıñ qolıda érdi. (9) Ve Yādgār (T49a)Hān’niñ eyyāmıda fenā gülistānıdın beqā bostāniğa intikāl ve fıraq encamnı (10) dın vişāl şebistāniğa irtihāl kıldı. **beyt:**³³⁵⁶

Ger cihān sāhib-i ihtiyārı bol

(11) Yeti iklīmniñ medārı bol

‘Āqıbet mürğ ihtiyārıñ alur.

Mülk ü cāhıñ yana birevge qalur

³³⁴⁸ B: dur

³³⁴⁹ B ve T: soñ.

³³⁵⁰ T: çaptı

³³⁵¹ T: taptı

³³⁵² B: soñ.

³³⁵³ B: memālikniñ.

³³⁵⁴ B: mustesel

³³⁵⁵ İ’de H‘āyın

³³⁵⁶ B ve T: meşnevī.

(12) Kerem ve saḥāvetde Ḥātem-i Ṭayī, bende-i ḥalka begūş durur érdi.³³⁵⁷
Ve Ma'n-i Zā'ide ğulām-ı ğaşiye berdūşı (13) ve üç ferzend-i ercūmendī bar
durur³³⁵⁸ érdi kim her kıysı. **beyt:**

Güher-i raḥsendedür (14) dürc-i aşālet ara
Mihr-i direḥşendedür³³⁵⁹ burc-ı eyālet ara

Biri Emīr İş Muḥammed Biy biri (15) Niyaz Bék³³⁶⁰ biri Dostan Quşbegi kim
ol Şīr Ğāzī Ḥān zamānıda kuşbegilik (16) manşıbı bile ser-efrāz boldı ve İlbars Ḥān
ve İş Muḥammed Biy bile Qızılbaş qolıda şehādet (17) derecesin³³⁶¹ tapdı. Anıñ üç
oĝlı bar durur³³⁶² érdi. 'Abdü'r-raḥīm Bék ve 'Abdü'l-cabbar Bék ve 'Abdü's-Settār
[İ95b] (1) Bék kim atası bile şehīd boldı. Ammā³³⁶³ Abdü'r-raḥīm Bék'din ikki³³⁶⁴
oĝul qaldı. Seyyid Nażar Bék (2) ve Abdü'l-kerīm³³⁶⁵ Bék Seyyid Nażar [B219] Bék
Muḥammed Emīn 'İnāk'nıñ³³⁶⁶ zamānıda vefāt tapdı.³³⁶⁷ Muḥammed Penāh Bék (3)
atlıĝ bir oĝlı bar durur³³⁶⁸ érdi. 'İvaż İnāk'nıñ³³⁶⁹ zamānıda sene miñ ikki³³⁷⁰ yüz on
törtde (4) fevt boldı³³⁷¹ 'Abdü'r-raḥīm Bék'nıñ nesli inkıta' tapdı.³³⁷² Ve 'Abdu

³³⁵⁷ B: begūş érdi

³³⁵⁸ T: yok

³³⁵⁹ İ: Mihr-i düreḥşendedür ya da mihr ü dirahşendedür

³³⁶⁰ T: Niyaz Bék ve biri

³³⁶¹ B ve T: yok

³³⁶² B ve T: yok.

³³⁶³ B: ama

³³⁶⁴ B ve T: iki

³³⁶⁵ B: 'Abd-kerīm

³³⁶⁶ B: İnāk, T: ' İnāk

³³⁶⁷ T: tapdı

³³⁶⁸ B ve T: yok

³³⁶⁹ B: İnāk

³³⁷⁰ B: iki

³³⁷¹ B: bolup.

³³⁷² T: tapdı

Kerīm Bék mezkūr Baba Bék ve Kūçuk (5) İnāk³³⁷³ Hīvağ üstiğa leşker kéltingende zaḥmdār bolup şehādet taptı³³⁷⁴ ve ‘Abdü’l-cabbār (6) Bék hem Muḥammed Emīn ‘İnāk’niñ³³⁷⁵ zamānıda vefāt taptı.³³⁷⁶ Qāzī Vays Bék ve Abdü’l-settar Bék ve Muḥammed Rızā Bék (7) anıñ oğlanları dururlar³³⁷⁷. **Emīr İş Muḥammed Biy:** Şīr Ğāzī Hān devrānıda bir néçe (8) müddet ‘ināk³³⁷⁸ érdi ve sulṭān evlādıdın Allāh Naẓar Bék’ke ol manşibni tefvīz kılıp özi (9) biylik ya’nī emiru’l-ümerālīk mertebesıǵa müşerref boldı. Anıñ ḥālāt ve vākı’atı köpdür.³³⁷⁹ Ol (10) cümledin durur³³⁸⁰ kim Manqıt Şīrdālī Biy dék düşmān kavīsi bile kerreten merreten muḥārebāt (11) ve muḳātelāt kılıp yetti mertebe yurtdın çıkardı ve vaqayı’niñ ba’zısı Şīr Ğāzī Hān ve İlbars Hān (12) ḥalātıda tafşilāten³³⁸¹ zıkr tapıp durur³³⁸² ve Qongrat ḳanı üçün Manqıt düdmānıdın köp kişini ḳatlıǵa (13) yétkürdi ve Şīrdālī Biy’ni daǵı anıñ sa’yı bile Biçin yılı sene miñ iki³³⁸³ yüz elik (14) ikide öltürdiler. Qancıǵalı Qongrat’dın Dōst Muḥammed Atalık ibn Devlet Bérđi Atalık ve Bögeceli (15) Qongrat’dın Seyyid Naẓar Bék ibn Er Naẓar Nāib bile Hānḳāh’da Nādir Şāh ḥakemi bile derece-i şehādetǵa (16) fāiz boldı. ‘Ömri altmış üçde érdi. Müddet-i ḥükümeti yigirme bés yıl érđi. **şi’ir:**

[B220] (17) Çarḥ birevni ki bülend eyledi

Şāḥib-i iksün ü perend eyledi

³³⁷³ B: İnāk.

³³⁷⁴ T: tapdı

³³⁷⁵ B: İnāk, T: ‘İnāk

³³⁷⁶ T: tapdı

³³⁷⁷ B: dur

³³⁷⁸ B: İnāk

³³⁷⁹ B ve T: köptür

³³⁸⁰ B: dur.

³³⁸¹ B: tafsıla.

³³⁸² B: dur.

³³⁸³ B: yok.

ılmas eger yetse gezendi anı

[196a] (1) Fāide eksūn ū perendi anı

adıa cellād ecel ūn yeter³³⁸⁴

Cān bile Yahı yamanın (2) terk éter

Kimge felek bérgenini almadı

Kimseni tofraa cihān salmadı

(3) Bolma cihān mŭlkige ād ey kŭjŭl

Her ne sŭ'ullāh³³⁸⁵ érŭr andın tŭnjŭl

Bara ıvenātdın (4) ol munati‘

Rŭtbe-i vadet ūze bol mŭrtefi‘

Ta ki beā-yı ebedı tapa-sen

Devlet-i sermed (5) senedi tapa-sen

Ve ol rŭen-zamır ve āıb-i tezbır kimse³³⁸⁶ durur³³⁸⁷ érdi. Selāın (6) ve ūmerā aa meveretsiz i bakara almas durur³³⁸⁸ érdi. Ve³³⁸⁹ bė ferzend nāmdarı (7) bar durur³³⁹⁰ érdi. Anda kim ‘Abdu Kerım Bėk ve ‘**ıva** Bėk bular atası bile

³³⁸⁴ B: yéter

³³⁸⁵ B: suy.

³³⁸⁶ B: kii

³³⁸⁷ B ve T: yok

³³⁸⁸ B ve T: yok.

³³⁸⁹ B: yok.

³³⁹⁰ B ve T: yok.

(T49b) şehâdet tapdı (8) ve emîr-i kebîr Muḥammed Emîn ‘Înâḳ³³⁹¹ ve Emîr Fazıl Biy ve ‘Âdil Bék kim şebâb-ı eyyâmıda fevt boldı (9) Hâlâ Muḥammed Penâh Bék ve Muḥammed Kerîm Bék anıḡ oḡlı dururlar.³³⁹² Ammâ³³⁹³ ol iki Emîr-i mezkûrınıḡ (10) zıkr-i cemîli [B221] Êmdi kélür İnşa‘allâh Ammâ ‘Îvâz Bék mezkûrınıḡ şehâdeti zannı durur³³⁹⁴ yaḡını (11) érmes. Ve Nâdir Şâh Umera-yı H^varezm’ni tutdurḡanda mütevârî bolup mefḳûdü’l-eşer boldı. (12) Bu söz aḡa muḳvî bolur andaḡ kim faḳîr ekşer evḳât Hazret-i A‘lâ Hâḳan Halîfetü’z-zamân sulṡân-ı (13) şâhib-kırânü’l-müeyyed beinâyeti’l-meliki’l-mennân Ebu’l-Muzaffer ve’l-Manşûr Muḥammed Rahîm Bahâdır Hân meddallahu te‘âlâ (14) Zılâle ‘adlihi ve râ’fetihi ‘alâ mefâriḳi’l-enâm ve şeyedde erkâne mülkihi ve devletihi ilâ yevmi’l-kıyâminıḡ beglik (15) avânıda mülâzemetide bolur érdim. Ol çağlarda ol ḡazretniḡ mübârek tilidin eşitdim kim (16) ‘Îvâz Bék babam Nâdir Şâh’niḡ³³⁹⁵ ḡavḡasıda mütevarî bolup atası şehâdetidin soḡra³³⁹⁶ yurtdın (17) Hâc revler tarîḳası bile ḡıkıp ḡarameyn zâdehumallahu tekrîmen ve teşrîfen³³⁹⁷ ṡavafıḡa müşerref bolup müddet-i medîd [İ96b] (1) teşârîf-i eyyâm ve tebâdü’l-i a‘vâm muḳtezâsı bile cihân-gerdlik kılıp âḡırü’l-emr Hicâz’niḡ³³⁹⁸ nâḡiyetide (2) mukîm bolup ol kişverde emâret tapıp durur.³³⁹⁹ Ve babam Muḥammed Emîn

‘Înâḳ’ḡa³⁴⁰⁰ Zemzem’niḡ³⁴⁰¹ suyu bile tuḡfe (3) ve hedâyesi kélđi. **meşnevî:**

³³⁹¹ B: İnâḳ

³³⁹² B: dururlar.

³³⁹³ B: ama

³³⁹⁴ B: dur.

³³⁹⁵ B: yok.

³³⁹⁶ B: soḡ.

³³⁹⁷ İ: teşrimen (yanlış yazım)

³³⁹⁸ B: Hicâz.

³³⁹⁹ B: dur.

³⁴⁰⁰ B: İnâḳ.

³⁴⁰¹ B ve T: zemzem.

Kim ki taptı³⁴⁰² sa‘âdet azli

Aña yetmes sipihr-i dūn ḥalli

(4) Her néçe yorsa zu‘mıḡa gerdūn

Körgüzüp inkılab gūn-ā-gūn

İletip āḡır sa‘âdeti anıḡ

Artar (5) iḡbāl ü devleti anıḡ

Emîr-i Kebîr Abu’n-naşr Muḡammed Emîn ‘Înāk’ın Tezkire-i Hâleti ve Tahkiye-i Fütūhâtı: [B22] Atası Emîr (6) İş Muḡammed Biy şehâdet tapḡanda on bir yaşıda³⁴⁰³ durur³⁴⁰⁴ érdi. Dōst Muḡammed Erbâb anı (7) inileri bile yaşurun mihâd ḡimâyetide asrap terbiyetiḡa kıyâm körgüzdi. Erbâb-ı mezkūrın³⁴⁰⁵ (8) fevtidin soḡra³⁴⁰⁶ ‘işret-i tamâm bile evḡât ötkerür érdi³⁴⁰⁷ **kıḡ’a:**

Né ‘aceb çerḡ-i sifle-perverdin

(9) Körgüzüp zūlm āşkâr u nihân

Ḳılsa altunnı ḡāk-ı tireḡa ténk

Dürni seng-i siyâh eyle yeksân

³⁴⁰² T: tapdı

³⁴⁰³ B: yaşında.

³⁴⁰⁴ B ve T: yok.

³⁴⁰⁵ B ve TT: mezkūr

³⁴⁰⁶ B ve T: soḡ.

³⁴⁰⁷ B: érdiler.

(10) Tā kim Ğāib Hān'niñ³⁴⁰⁸ zamānıda bir kün atlıĝ bir tarafĝa barur érdi. Hōrāz Bék debdebe-i tamām bile (11) dūĉār bolup kōrdi kim bir ŧīr-terkīb ve ŧāhib-i ŧalābet yigit durur³⁴⁰⁹ kim āŧār-ı iĝbāl (12) ve devlet nāŧiye-i ferhundesidin hūrŧīd lem'ası dék peydā bolur ve enver-i iclāl ve 'azamet (13) ĉehre-i hucestesidin meŧ'al pertevi déĝ hevīde tevakkūf kılıp sordı kim kimniñ oĝlı sen? Dédi kim (14) İŧ Muĝammed Biy'niñ oĝlı durur³⁴¹⁰ men. Atım Muĝammed Emīn Bék durur^{3411 3412} Hōrāz Bék menziliĝa tūŧken (15) din soĝra³⁴¹³ anıñ kemālin öz devletiĝa sebeb-i zevāl bilip 'adāvet mevrūŧī mūteĝharrik (16) bolup anı tutdurmaĝa kiŧi buyurup durur.³⁴¹⁴ Muĝammed Emīn Bék bu ħādiŧeni éŧitip inileri (17) bile mūtevārī boldı. Tā kim Ğāib Hān Hōrāz Békni akrabāsı bile ĝatlĝa yétkürdi andın soĝra³⁴¹⁵ [İ97a] (1) ĉıkıp atasıdın ĝalĝan mülkiyye yerlerde zira'atĝa meŧĝül boldılar ve Timūr Ğāzī Hān'niñ³⁴¹⁶ devride [B223] Muĝammed Emīn (2) Mehter anıñ tertībiĝa ceĝd-i tamām ve sa'y-ı ma la-kelām bile ĝıyām körgüzüp ħān mülāzemetiĝa yétkürdi. Ef'al-ı ħamīde (3) ve hizmet-i pesendīde bile ħānĝa manzūr-ı naĝar 'āıfet bolup kün kündin teraĝĝı tapdı.³⁴¹⁷ Muĝabbet ve müddeti (4) ħavaŧ ve 'avāmĝa delenŧīn (T50a) tūŧüp ay aydın revāc pezīr boldı. **meŧnevī:**³⁴¹⁸

Nik-baĝtī kim sa'ādet bolsa dem-sāzı (5) anıñ

Merci'-i iĝbāl u maĝbūl benī ādem bolur

³⁴⁰⁸ B: Hān.

³⁴⁰⁹ B: dur.

³⁴¹⁰ B ve T: yok.

³⁴¹¹ B: dur.

³⁴¹² B: ve.

³⁴¹³ T: soĝ

³⁴¹⁴ B ve T: buyurdı.

³⁴¹⁵ T: soĝ

³⁴¹⁶ B ve T: Timūr Ğāzī Hān

³⁴¹⁷ T: tapdı

³⁴¹⁸ B: ĝıı'a.

Dembedem artıp fūru‘ devleti H̄urşīd dēk

(6) Pertev-endāz-ı şudūr³⁴¹⁹ meclis-i ‘ālem bolur

Tutsa tofrağ altun u h̄ārā bolur yākut-nāb

İçse mey āb-ı hayāt u (7) kāse cām-ı cem bolur

H̄āce-Ḳulı ‘İnāk’ını³⁴²⁰ hayāl-ı fāsīd ve temennā-yı bātıllı şe’āmetidin ḳatlığa yétkeni ve Muḥammed Emīn (8) İnāk’ını³⁴²¹ te’yīdāt-ı rabbānī ve tevfiḳāt-ı sübhānī bile eyālet h̄ātemin ḳolığa salıp emāret (9) mesnediğe tekye étkeni:

Erbāb-ı kiyāset ve aşḫāb-ı faṭānetniñ zamāir-i zībaşāiriğe vāziḥ ü lāyih (10) bolsun kim H̄orāz Bēk ve Ğāib H̄ān’dın soñra³⁴²² Ḳongrat H̄āce-Ḳulı ‘İnāk’³⁴²³ bile Ḳıyat (11) Yār Muḥammed ‘İnāk’³⁴²⁴ şāhib-i ihtiyār bolup érdiler. İbrāhim ‘İnāk’³⁴²⁵ ve Matan Atalıḳ bilen³⁴²⁶ (12) yér aşğandın soñra³⁴²⁷ Yār Muḥammed ‘İnāk’³⁴²⁸ vefāt tapıp H̄ārezm-i irem-bezm memālikiniñ³⁴²⁹ külli ve cüz’i³⁴³⁰ (13) ihtiyārı anıñ ḳabza-yı iḳtidārıda boldı ve dimāğığa ğurūr yol tapıp H̄ān (14) ve Muḥammed Emīn ‘İnāk’³⁴³¹ Mehter’ni nazār-ı i’tibarığa eylemedi. Bu cihetdin aralarında [B224] vaḫşet

³⁴¹⁹ İ’de okunaklı olmamakla birlikte ‘şutdur’

³⁴²⁰ B: İnāk.

³⁴²¹ B: İnākınıñ.

³⁴²² B: soñ.

³⁴²³ B: İnāk.

³⁴²⁴ B: İnāk.

³⁴²⁵ B: İnāk.

³⁴²⁶ B: bile.

³⁴²⁷ B ve T: soñ.

³⁴²⁸ B: İnāk.

³⁴²⁹ B: Memālik-i H̄ārezmniñ

³⁴³⁰ B: cozvī, T: cezvī

³⁴³¹ B: İnāk.

tüşüp H̄vāce-Ḳulı (15) ‘İnāk³⁴³² Muḥammed Emīn Mehter ve Muḥammed Émīn Bék’niñ³⁴³³ ḳatlığa cāzim bolup³⁴³⁴ İbrāhim ‘İnāk’ni³⁴³⁵ ol muhamda öziğa (16) hemdest ḳıldı. Ve³⁴³⁶ bu vak‘adın ḥaber³⁴³⁷ tapıp ḥannıñ emri bile Muḥammed Emīn Bék H̄vāce-Ḳulı ‘İnāk’ni³⁴³⁸ Ḥān körinişide (17) tutup öltürdi ve İbrāhim ‘İnāk’ni³⁴³⁹ Muḥammed ‘İnāk³⁴⁴⁰ ḳatlığa yétkürüp durur.³⁴⁴¹ Bu vāḳı‘a ḳoy yılıda³⁴⁴² sene miñ [İ97b] (1) yüz yetmiş beşde şevvalü’l-mükerrem ġarresi³⁴⁴³ kim cum‘a küni érdi³⁴⁴⁴ ve ḥamel evāḥiride ‘iyd-i fıtr namāzıdın soñ³⁴⁴⁵ (2) vukū‘ taptı. Hemol kün cum‘a namāzıdın burun Muḥammed Emīn Bék’ni ‘İnākıt³⁴⁴⁶ mansıbıda naşb ḳılıp teşrīf-i (3) girānmāye-i emāret bile kāmet ḳābiliyetin ārāste ḳıldılar ve Muḥammed ‘İnāk’ni³⁴⁴⁷ dağı İbrāhim İnakğa ḳāim- (4) maḳām étdiler. Muḥammed Emīn ‘İnāk ol fırsatda otuz iki yaşıda durur³⁴⁴⁸ érdi. Āğaz-ı devlet (5) ve ibtidā-yı emāreti ol kündin durur.³⁴⁴⁹ **ḳıṭ‘a:**

Çün emāret nevbetini atığa çaldı felek

³⁴³² B: İnāk.

³⁴³³ B ve T: Muḥammed Emīn Bék

³⁴³⁴ T: ‘āzim ve cāzim bolup

³⁴³⁵ B: İnākni.

³⁴³⁶ B ve T: yok

³⁴³⁷ B: mehter ḥaber tapıp

³⁴³⁸ B: İnākni.

³⁴³⁹ B: İnāk.

³⁴⁴⁰ B: İnāk.

³⁴⁴¹ B’ de yetkürdi

³⁴⁴² B ve T: yılı

³⁴⁴³ T: ġarreside

³⁴⁴⁴ B: cum‘a érdi, T cum‘a küni durur érdi

³⁴⁴⁵ T: soñra

³⁴⁴⁶ B: İnākıt.

³⁴⁴⁷ T: Muḥammed Emīn ‘İnāk’ni

³⁴⁴⁸ B ve T: yok.

³⁴⁴⁹ B: dur.

(6) Hükmidin³⁴⁵⁰ avāzesi ‘ālem ara boldı revān

Tehniyet gūyān yetüştü dereke-i ‘ālsığa

Devlet-i cāvid ü iqbāl (7) koy baht-ı civān

Müjde-i iqbālidin ziynet tapıp bezm-i şarāb

Şadlıg tuttı³⁴⁵¹ cihānnı kırvān (8) ta kırvān

Çerh étip diba-yı devletni serīriğa revāc

Atlas-ı gerdünni kıldı atığa bergüstvān

(9) Vezīr-i ā‘zam Muhammed Emīn Mehter kim şāhib-i dīvān ve nizāmü’l-mülk érdi. Anıñ [B225] takviyetığa (10) kemā yenbağī kıyām körgüzüp emāret-i müjde-gānī üçün sūr-ı pür-sürürü tertīb bérdi kim sipihr-i vālā (11) destgāh bāvücüd-ı ‘azamet ve celāl ol toy hıdmeti üçün mıñıkatü’l-burūcniñ kemer-i muraşşa‘ı (12) bile bėlin rest kıldı. Ve āftāb-ı zerrīn-külāh bā-vücüd-ı şevket ü kemāl şu‘ā‘ınıñ cārüb-ı mulemma‘ı (13) bile ferrāşlığğa³⁴⁵² kėldi. Ve zehre-i ‘işret-küş çeng-i nāzik āhengiğa zülf-i müşk-bārıdın (14) evtār bağlap nevā-sāzlık āğāz kıldı. Ve ‘Uṭārid tīz hūş kalem-i müşgīn-raqamın alıp (15) toy-nāme-i hayālīde şāhīfe-ṭirāzlık körgüzdi.

beyt:

Her néçe kılsañ gümān ol toynıñ esbābını

(16) Vehmdin artuq durur dağı hayālınıñdın ziyād

³⁴⁵⁰ B: dék.

³⁴⁵¹ T: tutdı

³⁴⁵² B: ferrāşlığğa

(T50b) Hân ve ümerâ ve ‘ulemâ ve fâzîlâ ol sūrğa hazır bolup teşrîfât-ı (17) girânbehâ bile ser-bülend ve telezzüzât-ı bîmüntehâ bile behremend boldılar. Fuqarâ ve mesâkin [İ98a] (1) dağı ğark-ı deryâ-yı ni‘met ve ser-şâr-ı cām-ı ‘işret bolup du‘â-yı devâmât-ı devlet ü iqbâl ve istidâmet-i (2) ‘azamet ü celâl bile raḡbu’l-lisân boldılar. **meşnevî:**

‘Ömrniñ eyyâmı müstedam olsun (3)

Bâde-i devletiñ müdâm olsun

Menziliñ mesned-i emâretde

Bolsun iqbâl ile devâmetde

(4) Her küniñ ‘îd yanliğ olsun sūr

Élge andın yétip neşat³⁴⁵³ sūrūr

[B226] Döstiñ (5) şefkatıñdın olsun şâd

Düşmâniñ nekbet içre bîbünyâd

Yomut‘nıñ evvelği meretebe-i (6) yurtnı alıp vezâret-penâh Abdü’r-rahîm Mehter ve anıñ inisi ‘Abdü’s-settâr Bay‘nı aqa inileri (7) bile şehâdetğa yétkürgeni ve Muḡammed Emîn ‘Înâḡ³⁴⁵⁴ Atalıḡ bolup Hân-Keldi Bey (8) anıñ ornığa menşüb bolğanı: Hâme-i mişkîn-şümâr mundaḡ şaḡîfe-ḡirâzlıḡ kılur kim (9) sene miñ³⁴⁵⁵ yüz yetmiş sekizde Muḡammed Emîn Mehter’ni Abdür’r-rahîm Erbâb ibn Yarım (10) Dîvân kim mehter-i **müşârü’n-ileyhge** Ḳayın Atalıḡ nisbeti bar érdi. Bir kéçe mihmân-hânesiğa (11) ziyâfet bahânesi bile iltip maḡtûl kılıp vezâret mertebesi bile irtifâ‘

³⁴⁵³ B: neşat u sūrūr

³⁴⁵⁴ B: İnâḡ.

³⁴⁵⁵ B: yok.

taptı.³⁴⁵⁶ Ve memleket (12) niḡāmın ḡabza-yı ihtimāmıḡa alıp Yomut ve Çavdur cema‘ası kim Muḡammed Emīn Mehter’ge³⁴⁵⁷ fitne-i (13) bisyār kāim bolup Yomut istilā tapıp Miskīn Re’is fırḡa-i mezkūreḡa muvāfaḡat (14) körgüzüp aḡa inisi bile ḡıḡtı. Andaḡ kim sābıḡa zıkr taptı.³⁴⁵⁸ Bu vaḡāyi‘ eḡnāsıda (15) ümerā muḡālefetidin Muḡammed Emīn ‘İnāk³⁴⁵⁹ endek mütezelzil bolup ba‘zı anıḡ ḡaḡdıḡa mutereḡşid boldı (16) Muḡammed Emīn ‘İnāk³⁴⁶⁰ egerḡi zīr-dest ve ‘āciz érmes érdi. Amā ḡezm ve ihtiyāḡ cānibin mer‘ī tutup (17) Yomut’ḡa ḡıḡıp Meḡli-Keldi’niḡ öyiḡa nüzül ḡıldı ve on sekiz kündin [İ98b] (1) soḡ ‘Abdü’s-settār Bay ibn Dōst Muḡammed Erbāb ibn Yarım Dīvān kim aḡa devlet-ḡāḡ ḡadīmī ve dōstdār (2) şamīmī érdi. ‘Aḡabıdın barıp anı Yomut’dın kēltürdi. Az fırşatdın soḡ Yomut tasalluḡınıḡ (3) def‘i üçün ittifaḡ bile Teke ve Salur ḡerigin kēltürdiler. [B227] Ol öḡürde ekşer Yomut (4) Yeḡi-arıḡ ve Astāne ḡudūdıda mütemekkin érdiler. Muḡammed Emīn ‘İnāk³⁴⁶¹ ve ‘Abdü’r-Raḡīm Mehter ve ‘Abdü’s-Settār Bay Bēş- (5) ḡal‘a ve Teke ve Salur leşkeri bile Yomut üstiḡa ḡareket ḡılıp ‘Arabḡāne şūr-istānın (6) kim Mīzan hem dérler mu‘asker ḡılıp tüşti³⁴⁶² ve iki ay ḡaḡa yatıp mu‘ānidler bile muḡārebāt (7) ve muḡātelāt ḡıldılar ve Aral ḡākimleri ḡān-Keldi Bey ve Muḡammed Nazār Biy Aral sipāhı bile kēlip (8) Yomut’ḡa ḡoşuldı ve Hazārāsb vālīsi Niyāz Pervānaḡı daḡı yaşurun muḡālefet zāhir ḡılıp Yomut’ḡa (9) muvāfaḡat-nāme yibere başladı. ‘Abdü’r-Raḡīm Mehter bu rāz-ı maḡfīdin āḡāḡ bolup ḡıpḡak Rahim Berdi (10) Atalıḡ’nı Hazārāsb muḡāfazatıḡa namzed ḡıldı ve daḡı Niyāz Pervānaḡı’nı tutdurmaḡḡa³⁴⁶³ ḡişi buyurdı. Ve Miskīn (11) Re’is kim aḡa dōstlıḡda yek cihet érdi. Bu vāḡı‘a dın ḡaber yétkürdi. Pervānaḡı

³⁴⁵⁶ T: tapdı

³⁴⁵⁷ İ:” devlet-ḡāḡ durur érdi. Alarınıḡ iḡrācıḡa aḡdām körgüzdi. Bu cihetdin” biḡiminde ilave edilen bölüm B’ de buradan devam ediyor ve fitne sözcüḡünde bitiyor. T: devlet-ḡāḡ érdi

³⁴⁵⁸ T: tapdı

³⁴⁵⁹ B: İnāk.

³⁴⁶⁰ B: İnāk.

³⁴⁶¹ B: İnāk.

³⁴⁶² B: tüştiler.

³⁴⁶³ B’ de tutturmaḡḡa

Hazārāsb çerigi (12) bile mu‘askerdin çıkıp Yomut’ğa қоşıldı ve Yomut’dın kömek alıp sür‘at-ı tamām (13) (T51a) bile kat‘-ı mesāfet kılıp Rahīm Berdi Atalık’dın burun Hazārāsb’ğa kirip Atalık Bey (14) ḥasūl-ı murād ḥāyif ve herāsān bolup kayıttı³⁴⁶⁴ ve Pervānaçı inisi Sultān Bek başlıg³⁴⁶⁵ mu‘temed kişilerin (15) ḳal‘a muḥafazatıgā ta‘yīn kılıp Yomut leşkerige³⁴⁶⁶ keldi. Bu cihetdin ümerā arasında ihtilāf (16) vāḳī‘ bolup Ḥīvaḳ sipāhı buzulup cerrār bile müte‘āḳib kélip Ḳara-tüpe mevzi‘igā nüzül kılıp (17) Ḥīvaḳ etrāfıgā çapavul yiberdiler.³⁴⁶⁷ Ve Muḥammed Emīn ‘İnāḳ³⁴⁶⁸ ve Abdü’r-Rahīm Mehter Teke ve Salur ve Ḥīvaḳ çerigi bile bés [İ99a] (1) kün gāça müdafa‘āgā ve³⁴⁶⁹ muḳātelegā³⁴⁷⁰ çıkıp muḥārebe ve mücādele körgüzdiler kim tǎgīler hezīmet tapmaḳgā (2) yaḳın yettiler. Bu cihetdin tǎgīler resüller³⁴⁷¹ yiberip şulh sözin [B228] araḳa (3) salıp Muḥammed Emīn ‘İnāḳ ve ‘Abdü’r-raḥīm Mehter ba‘zı ümerānıñ terḡibi ve taḥrīşi bile şulḡa (4) rāzı bolup ‘Abdü’s-settār Baynı ḳal‘ada koyup çıkıp İş Nazar Şūfī’niñ (5) mescidiḳa kim Angarik bile Ḳara-tüpe arasında arıḳ kenārıda ve yolnıñ³⁴⁷² (6) üstide vāḳi‘ durur³⁴⁷³ nehzat kıldılar ve Yomut ekābiri ol tarafdın kélip (7) muşafaḳa ve mu‘ānaḳa kılmak bahānesi bile ümerā-yı a‘zāmnı tutup maḡlūl ve muḳayyed kıldılar (8) soḡı kün şehir ‘avāmı hücum étip Teke ve Salur çerigin kal‘adın ḳavup çıkardılar ve Yomut (9) nıñ³⁴⁷⁴ sipāhı Orta-ḳuyı gāça te‘āḳub

³⁴⁶⁴ T: ḳāytdı

³⁴⁶⁵ B: başlıḳ

³⁴⁶⁶ B: leşkerigā.

³⁴⁶⁷ B: Ḥīvaḳ sipāhı buzulup şehirge girdi. Ḥān-keldi Bey ve Niyāz Pervānaçı ve Yomut ekābiri, sipah-ı cerrār bile müte‘āḳib kélip Ḳara-tüpe mevzi‘igā nüzül kılıp Ḥīvaḳ etrāfıgā çapavul yiberdiler. T: Ḥīvaḳ sipāhı buzulup şehirge girdi. Ḥān-keldi’ni ve Niyāz Pervānaçı’nı Yomut ekābiri, sipah-ı cerrār bile müte‘āḳib kélip Ḳara-tüpe mevzi‘igā nüzül kılıp Ḥīvaḳ etrāfıgā çapavul yiberdiler.

³⁴⁶⁸ B: İnāḳ.

³⁴⁶⁹ T: yok

³⁴⁷⁰ T: yok

³⁴⁷¹ B: élçi.

³⁴⁷² B: yok.

³⁴⁷³ B: dur.

³⁴⁷⁴ B: Yomut

kılıp andaḡ kūşış ve keşīş éttiler kim Teke ve Salur' (10) nıñ ekser atlıǵa yetüşdiler³⁴⁷⁵ ve³⁴⁷⁶ 'Abdü's-settār Bay daǵı kalǵan aa ve inilerni alıp Teke (11) ve Salur bile ıkıp Buḡāra irādesi bile ol cemā'adın ayrılıp ara-Mazı'da Söyünç Baynıñ öyiǵa (12) nüzül ılıp durur³⁴⁷⁷ érdiler.³⁴⁷⁸ Yomut éşitip işi yiberip anı oǵlı 'Abdüłkadīr³⁴⁷⁹ Bay bile tutup kéltürüp (13) 'Abdü'r-Raḡīm Mehter başlıǵ³⁴⁸⁰ béş aa ve³⁴⁸¹ inisi bile şehādetǵa yétkürüp dururlar³⁴⁸² 'Abbas Atalıǵ (14) ve Veys Bay kim yıǵın buzulǵan leşker-ǵehdin ıķıp³⁴⁸³ Uyǵur'ǵa barıp al'adārılıǵǵa (15) meşǵul durur³⁴⁸⁴ érdi. Yomut āhir ulı Serdār iki yüz işi bile Uyǵur'ǵa basıp inā (16) cema'ası alarnı tutup āhir ulı'ǵa tapşurup durur.³⁴⁸⁵ ve³⁴⁸⁶ Kāhir ulı alarnı Hīva'ǵa kéltürüp (17) şehīd ıldı. Ve şehādet derecesiǵa yétkürdi. Ve Muḡammed Emīn 'İnak'nıñ³⁴⁸⁷ atlıǵa daǵı ittifa ılıp érdiler. [İ99b] (1) Hān Keldi Bey ve Muḡammed Nazār Biy³⁴⁸⁸ Menli Keldi Saav abul ılmayın maḡlaş bértilér. (2) Ve özge ümerānı hem ba'zı ekābirniñ şefa'atı bile ḡabsdin ıķardılar. Ve Muḡammed³⁴⁸⁹ Nazār Atalıǵ'nı ma'zül³⁴⁹⁰ (3) ılıp³⁴⁹¹ Muḡammed Emīn 'İnak'nı³⁴⁹² anıñ öziǵa atalıǵ ılıp Hān Keldi Bey'ni

³⁴⁷⁵ T: yétti

³⁴⁷⁶ T: yok

³⁴⁷⁷ B ve T: yok.

³⁴⁷⁸ B: yok.

³⁴⁷⁹ B: Abdü Kadīr.

³⁴⁸⁰ B: başlı.

³⁴⁸¹ B: yok.

³⁴⁸² T: yétkürdi

³⁴⁸³ B: buzulǵan kün leşker-ǵehdin ıķıp, T: buzulǵan köp leşker-ǵehdin ıķıp

³⁴⁸⁴ B ve T: yok.

³⁴⁸⁵ B ve T: tapşurdı.

³⁴⁸⁶ B: yok.

³⁴⁸⁷ B: İnaknıñ.

³⁴⁸⁸ B: ve.

³⁴⁸⁹ B: yok.

³⁴⁹⁰ B ve T: 'azl.

³⁴⁹¹ B ve T: étip.

³⁴⁹² B: İnak.

‘ināklık³⁴⁹³ manşıbı bile ser-efrāz (4) kıldılar. Ve Muḥammed Nazār Bey’ğa³⁴⁹⁴ Aral hükümetin tefvīz étip Aral sipāhı [B229] bile öz diyārığa kıyardılar (5) mundın soñra³⁴⁹⁵ yurt ihtiyārı Hān Keldi ‘Ināk³⁴⁹⁶ bile Yomut’nıñ³⁴⁹⁷ qolıda bolup durur.³⁴⁹⁸ Ve vezāretniñ³⁴⁹⁹ (6) manşıbın Miskīn Re’isğa erzānī tutup umūrniñ³⁵⁰⁰ mülki ve ğayr mülkini anıñ kabza-ı iktidārığa saldılar. (7) Ve tinç köñül bile fuqara ve re‘āyā emvālınin ğāretığa meşğül boldılar. **şi‘ir:**

Ṭurfe-i eyyām bu’l-‘aceb boldı

(8) Zūlm birle memleket toldı

Fāş olup halk mālını tolamaq

Āşkār oldı élni qozğalamaq

(9) Kırt eger bolsa kelle çofanı³⁵⁰¹

Bolmas anda selāmet imkānı

Muḥammed Emīn ‘Ināk’nıñ³⁵⁰² (T51b) Yomut bile yavlaşıp (10) Ér ‘Ali Hān’rı keltürgeni ve Yomut ikinçi mertebe H^vārezm-i Īrem bezm memleketin³⁵⁰³ alıp

³⁴⁹³ B: İnāk.

³⁴⁹⁴ T: Beyge

³⁴⁹⁵ T: soñ

³⁴⁹⁶ B: İnāk.

³⁴⁹⁷ B ve T: Yomut

³⁴⁹⁸ B: boldı.

³⁴⁹⁹ B: yok.

³⁵⁰⁰ B: umur

³⁵⁰¹ B: çobanı

³⁵⁰² B: İnāk.

³⁵⁰³ B: H^vārezm alıp T: H^vārezm memleketin alıp

ināknıñ Buḥārā'ğa barganı (11) ve vaqı'atı kim bu eşnāda vukū' tapıp durur³⁵⁰⁴ alarnıñ zıkrı: bu Hadiqa-i ta'accüb-nümānıñ gülşen-perdāzı (12) ve bu nemīka-i nādire-inşānıñ şahīfe- tırāzı ya'nı kalem müşkin-raqam mundaq taḥrır kıılır kim Terākime akvāmı kim alarnıñ (13) çehre-i aḥvāl-i keşāret-i emşāllarıda āsār وهم من³⁵⁰⁵ الظالمين ma'lūm ve nāşiye-i ef'al şerāret mällarıda (14) huḩūḩ³⁵⁰⁶ يسفك الدما menķūş ve merķūm durur.³⁵⁰⁷ Huşūşen ol tavāyif arasında ṭabaka-yı Yomut ve kıle-i Çavdur (15) kim ser ḩalka-i erbāb-ı tuğyān ve fesād ve ser-defter [B230] aşḩāb-ı 'isyān ve 'inād dururlar. ḩān Keldi 'Ināq'nı³⁵⁰⁸ kim ol cema'ağa (16) nıkhāh ve yek-cihet durur³⁵⁰⁹ érdi. Avāmer ve Nevāhide sāhib-i iḩtiyār étip³⁵¹⁰ özge ümerānı Muḩammed Emīn 'Ināq başlığ nazār-ı i'tibārga (17) eylemediler. Belki taḩkimāt bile ḩakāret bérür érdiler ve yana fuḩarā ve re'āyānıñ emvāl ve 'ıyalığa cebbār şaffetliğ bile [I100a] (1) bāzū-yı tehattük ve dest-i tetāvül uzata başladı.³⁵¹¹ Ve sene miñ yüz seksen ikkide sıçkan yılı Mīzān (2) evāilide 'Abdürrahīm Mehter'niñ ḩatlidin bés ay soñ Miskīn Mehter'ni Devletyār ibn İş Murād ḩongrat ve Cincel (3) Uşaq'ğa buyurup öltürtdiler.³⁵¹² Bu cihetdin ekşer ümerā müteveḩhīm bolup ol cümlenin Niyāz Pervānaçı Hazārāsb'ğa (4) kirip muḩālefet beydāqın berpāy kııldı. Ve Muḩammed Emīn 'Ināq kim köp müddetdin beri Yomut'niñ taḩakkümāt (5) ve tasalluḩātığa³⁵¹³ وانظروا الى الوقت ان الله يحب الصابرين feḩvāsı bile şabr ve taḩammül kılıp³⁵¹⁴ فى الامور (6) muḩtezāsı bile fırşat intihāzığa muntazır durur³⁵¹⁵ érdi. Vaḩtını

³⁵⁰⁴ B: dur.

³⁵⁰⁵ Kur'an XLIII, 76

³⁵⁰⁶ Kur'an II, 30

³⁵⁰⁷ B: dur.

³⁵⁰⁸ B: İnāq.

³⁵⁰⁹ B ve T: yok.

³⁵¹⁰ B ve T: kıılıp.

³⁵¹¹ B ve T: başladılar

³⁵¹² B: öltürttiler

³⁵¹³ Kur'an III, 146

³⁵¹⁴ Atasözü: İşlerinizde zamana bakın, her işi zamanında görün

ganîmet bilip ekşer ümerâ bile Yomut muhâlefetide (7) müttefik bolup kal'adârlık umûriğa iştiğâl körgüzdi. Ve Hân Keldi 'Înâk³⁵¹⁶ meşakqat-i tamâm bile (8) kal'adin çıkıp Aral'ğa barıp Qongrat'ğa kirdi. Ve Muhammed Nazâr Biy Qonrat'dın kaçıp Manqıt'ğa kirip (9) ikki yarım yıl ğaça arada muhârebât ve muqâtalât vâki' bolup 'âkıbet ü'l-emr Muhammed Nazâr Biy zafer tapıp Hân Keldi'ni (10) tutup öltürüp cemi' Aral memâlikîğa hâkim bi'l-istiklâl bolup durur.³⁵¹⁷ Ve Muhammed Emîn 'Înâk'ni³⁵¹⁸ fermân-ı (11) lâzımü'l-iz'ânı bile³⁵¹⁹ Niyâz Pervâçı Hazârâsb ve Bêş Arıq ve Hânkâh ve Ürgenç leşkerin yıgnap Şat'ni mu'asker (12) kılip tüşdi.³⁵²⁰ Ve Muhammed Emîn 'Înâk³⁵²¹ koşulgunça bir yılda éllig üç mertebe Yomut sipâhı bile muhârebe (13) ve mücâdele kıldılar.³⁵²² Bu uruşlarda ikki tarafdın köp kişi zâyî' [B231] boldı. Ol cümledin (14) Pervâncı tarafdın Muhammed Ziyâ Bay Ürgençî şehâdet derecesiğa yetti³⁵²³ Ammâ Muhammed Emîn 'Înâk Teke ve Salur'ğa kişi (15) yiberip ve Qazaq pād-şâhı Ér 'Ali Hân ibn Ebü'l-Hayr Hân'ğa 'Âdil Bék'ni yiberdi. Teke ve Salur'dın (16) miñ kişi keldi. 'Înak³⁵²⁴ alarnı Pervâncı kaşığa yiberdi. Ve Hamelde Ér 'Ali Hân ve Ayçuvaq Töre (17) ve Barmaq Biy Qazaq'dın miñ bês yüz şuca' ve bahâdır yigit bile kélip Şâhâbâd'da Kencek hudûdıda nüzül kıldı.

³⁵¹⁵ B ve T: yok.

³⁵¹⁶ B: İnâk.

³⁵¹⁷ B ve T: boldı.

³⁵¹⁸ B: İnâkniñ.

³⁵¹⁹ B ve T: fermânı bile

³⁵²⁰ B: tüşti.

³⁵²¹ B: 'Înâk'ğa

³⁵²² B: urıştı, T: urıştılar

³⁵²³ B: şehâdet taptı, T: şehâdet tapdı

³⁵²⁴ B: İnâk.

4. FARŞÇA-ARAPÇA İBARELER VE VEZİNLER

4.1. ARAPÇA İBARELER

1. مَنْ يُفْسِدُ فِيهَا Orada (dünyada) bozgunculuk yapan kişi (2a/13, Kur'an: 2-30)
2. جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً اِئْتِي Muhakkak ben yeryüzünde bir halife yaratıyorum. (2a/13, Kur'an: 2-30)
3. سَبَّحْتَهُ مَلَا الْا Cennette onu yüceltti. (2a/14)
4. فَاخْرُجْ مِنْهَا فَإِنَّكَ رَجِيمٌ Çık oradan. (2a/15, Kur'an: XV, 34; 38- 77)
5. وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ Zira sen artık kovulmuşlardansın. (2a/15, Kur'an: 17-70)
6. وَمَا لِّلْعَالَمِينَ رَحْمَةً إِلَّا أَرْسَلْنَاكَ Ant olsun ki biz ademoğlunu şereflendirdik. (3a/3, Kur'an: 21-107)
7. لَوْلَاكَ لَمَا خَلَقْتُ الْا Onun sözü yücedir ve onun büyüklüğü de yüceltildi. (3a/3, Hadis-i kudsi)
8. وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ Muhakkak ki biz seni alemlere rahmet olarak gönderdik. (3a/4, Kur'an: 21-107)
9. لَوْلَاكَ لَمَا خَلَقْتُ الْا Sen olmasaydın, yeri göğü yaratmazdım.(4a/3, Hadis-i kudsi)
10. مَا زَاغَ الْا Göz (gördüğünden) şaşmadı.(3a/5, Kur'an: 53-17)
11. وَالشَّمْسُ وَضُحَا Günışığı ve kuşluk vaktine and olsun.(3a/4, Kur'an: 91-1)
12. اَبَقَ قَوْسَيْنِ اَىْ نَدْوَا Allah'la birlikteliğim vardır.(3a/10, Kur'an: 53-9)
13. اَوْلَ مَا خَلَقَ اللهُ تَعَالَى نُوْرَى Allah'ın ilk yarattığı şey benim nurumdur.(3a/9)
14. وَلَكِنْ رَسُوْلَ اللهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّْنَ Fakat O Allah'ın elçisi ve peygamberlerin sonuncusudur. (3a/10, Kur'an: 33-40)
15. اَنَا اَفْصَحُ Ben daha açık seçik konuşanım.(3b/2, Kur'an: 28-34)
16. اللهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ وَبَارِكْ وَسَلِّمْ اللهم صل على محمد عبدك ورسولك النبي الامي العربي سيد الصادق و على آل محمد و باريك و سلم Ümmî, Arap ve en sadık olan kulun ve resulüne ve onun âlî ve ashabına binler, zerreler kadar salat ve selam olsun.

17. اثنینِ اثنینِ اذہما فی الغار O ikisi (Peygamber ve Ebi Bekr) mağarada iken ikinin ikincisinden ibaretti. (3b/14, Kur'an:9- 40)
18. اِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُبِينًا Biz sana apaçık bir fetih nasip ettik.(5a/13, Kur'an: 48-1)
19. نَصْرًا مِنَ اللَّهِ وَفَتْحٌ قَرِيبٌ Allah'tan bir zafer ve yakın bir fetih (5a/14, Kur'an: 61 - 13)
20. المأمور معذور Memur mazurdur. (Kişi memur kılındığı iş dolayısıyla suçlanamaz)
21. وما توفيقى الا با لله Başarım ancak Allah'ladır.(9b/8, Kur'an: 88-11)
22. وَاللَّهُ يَخْتَصُّ بِرَحْمَتِهِ مَنْ يَشَاءُ Allah rahmetini dilediğine tahsis eder (10a/4, Kur'an: 2-105)
23. تَخَلَّقُوا بِأَخْلَاقِ اللَّهِ Allah'ın ahlâkıyla ahlâklanınız. (10a/5)
24. وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ Her kim Allah'a dayanırsa (tevekkül ederse) Allah ona yeter.(11b/6, Kur'an: 3-65)
25. خمرت طينت آدم بيدي اربعين صباحاً Kırk sabah elimle Adem'in toprağını mayaladım.(14b/1)
26. وَعَلَّمَ آدَمَ الْأَسْمَاءَ كُلَّهَا Adem'e isimlerin tamamını öğretti.(4b/3, Kur'an:11-31)
27. سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا يَكُونُ بِعِلْمِكَ لا علم لنا إلا ما Seni tesbih ederiz Allah'ım! Bizim herhangi bir bilgimiz yok. (4b/4, Kur'an:2-32)
28. فَسَجَدَ الْمَلَائِكَةُ كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ إِلَّا إِبْلِيسَ Hesap gününe kadar lanetim üzerine olsun.(4b/5, Kur'an:, 15-30,31)
29. وَإِنَّ عَلَيْكَ لَعْنَتِي إِلَى يَوْمِ الدِّينِ Ve elbette lanetim ceza gününe kadar senin üzerindedir." Buyurdu (14b/9, Kur'an: 38-78)
30. يَا آدَمُ اسْكُنْ أَنْتَ وَزَوْجُكَ الْجَنَّةَ يَا آدَمُ اسْكُنْ أَنْتَ وَزَوْجُكَ الْجَنَّةَ (Ey) Adem, sen ve eşin Cennet'te ikamet edin, orada kalın. (14b/16, Kur'an: 2- 35)
31. الو ابرقت هذه قرجش لا Sakın ha bu ağaca yaklaşmayın! (15a/2, Kur'an:2-33)
32. يَا وَيْلَتَا أَعَجَزْتُ أَنْ أَكُونَ مِثْلَ هَذَا الْغُرَابِ Yazıklar olsun bana, şu karga kadar olamadım.(16a/13, Kur'an: 5- 31)

33. وَرَفَعْنَاهُ مَكَانًا عَلِيًّا. Onu yüksek bir yere yücelttik. (20a/2, Kur'an: 19- 57)
34. رَبِّ لَا تَذَرْنَا عَلَى الْأَرْضِ مِنَ الْكَافِرِينَ دَيَّارًا. Ey Allah'ım, yeryüzünde kafirlerden dönüp dolaşan kimseyi bırakma. (20b/11, Kur'an:71- 26)
35. إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ. O senin ehlinde değil.(21b/2, Kur'an: 11 - 46)
36. كُلُّ شَيْءٍ يَرْجِعُ إِلَىٰ أَصْلِهِ. Her şey aslına döner. (23b/5, Mesel)
37. إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنَّاظِرٌ. İnsan kendini müstağni gördüğünde gerçekten azar.(24a/17, Hadis)
38. الْحَقُّ يَعْلُو الْوَالِدِ. Hak yücedir ve ona üstünlük yapılamaz, ona karşı bir şey yüceltilemez. (27b/8, Hadis)
39. لَا يَسْتَأْخِرُونَ. Onlar geciktirilemez.(32a/12, Kur'an: 7-34; 10- 49; 15- 5; 16- 61; 23- 43)
40. لَأَمْطُوهُنَّ وَمَا يَمْنَعُهُنَّ وَلَا مَمْنُوعَةٍ وَفَاكِهَةٍ كَثِيرَةٍ. Altından ırmaklar akan Adn cennetleri.(33b/9, Kur'an: 9- 72; 61- 12)
41. Tükenmeyen ve yasak olmayan birçok meyve (33b/10, Kur'an: 61 - 31-32)
42. اذْهَبْ فَرَبِّكَ نِيْرَظَانِ. Bu görenlere bir ibrettir. (39b/9)
43. رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ. O alemlere rahmettir. (40b/7, Kur'an: 21-107)
44. الْعَفْوُ عِنْدَ الْاِقْتِدَارِ مِنْ عُلُوِّ الْاِقْدَارِ. Güçlüyken bağışlama yüksek ahlâkî değerlerdendir.(40b/8, Hadis)
45. إِذَا جَاءَ أَجْلُهُمْ فَلَا يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ. Onların ölüm vakitleri geldiğinde bir an gecikmez ya da öne alınamaz.(43a/17, Kur'an: 10-49)
46. كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ. Her can ölümü tadar.(Kur'an: 3-185)
47. تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ. Altında ırmaklar akan Adn cenetleri (Kur'an: 9-72; 61-12)
48. كَأَنَّهُمْ بُنْيَانٌ مَّرْصُومٌ. Onlar birbirine raptedilmiş binalar gibidir. (53a/15, Kur'an:60-4)
49. وَمَنْ دَخَلَهُ كَانَ آمِنًا. Oraya giren güvenlik içinde olur. (Kur'an: 3- 97)
50. عَرْضُهَا كَعَرْضِ السَّمَاءِ وَالْاَرْضِ. Genişliği yer ve göklerin genişliği gibidir. (53a/16, Kur'an: 3- 97)

51. لَمْ يُخْلَقْ مِثْلَهَا فِي الْبِلَادِ. Onun gibisi hiçbir yerde yaratılmadı (53b/4, Kur'an: 62-21)
52. وَكَأَسَاءَ دِهَاقًا Ve dolu dolu kadehler (53b/5, Kur'an: 82-34)
53. ادْخُلُوا الْجَنَّةَ Cennete girin (53b/4, Kur'an: 7-49)
54. أَصْلُهَا ثَابِتٌ وَفَرْعُهَا فِي السَّمَاءِ Kökü sabit ve dalları gökyüzündedir. (53b/7, Kur'an:14-24)
55. وَإِنَّ جُنَدَنَا لَهُمُ الْعَالِبُونَ. Muhakkak ki bizim ordularımız onlara galiptir.(59b/7, Kur'an:37-173)
56. ارْجِعِي إِلَىٰ رَبِّكِ رَاضِيَةً مَّرْضِيَّةً Rabbine sen ondan razı, o senden razı olarak dön. (60a/11, Kur'an:89-28)
57. كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ Her can ölümü tadacaktır. (60a/12, Kur'an:3-185)
58. وَجَاهِدْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ Allah yolunda cihat et. (67a/4, Kur'an: 9-19)
59. اللَّهُمَّ اقْطَعْ ذُرِّيَّاتِ لِمَنْ قَطَعَ هَذَا Bunu koparanın zürriyetini sen de kopar. (70b/8)
60. إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ Ben yeryüzünde bir halife yaratıyorum.(83b/16, Kur'an: 2-30)
61. إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ Allah adaleti ve iyiliği emreder.(83b/17, Kur'an:16-90)
62. كَأَنَّهُمْ بِنِيَانٍ مَّرْصُوصٌ Sanki onlar birbirine bağlı binalar gibidir.(84a/1, Kur'an: 61-4)
63. وَمَنْ دَخَلَهُ كَانَ آمِنًا Oraya giren emniyettedir. (84a/1, Kur'an: 3-97)
64. إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا Biz sana bir fetih verdik.(84a/2, Kur'an: 48-1)
65. وَيَنْصُرَكَ اللَّهُ نَصْرًا عَظِيمًا Allah seni muhakkak ki büyük bir zafere erdirir.(84a/3, Kur'an: 48-3)
66. ارْجِعِي إِلَىٰ رَبِّكِ Rabbine dön.(91a/6, Kur'an: 89-28)
67. فِي مَعَدِّ صِدْقٍ عِنْدَ مَلِكٍ مُّقْتَدِرٍ Dostluk meclisinde gayet muktedir bir hükümdarın yanındadırlar. (93a/4, Kur'an: 54-55)

68. طوبى لهم وحسن مآبٍ Onlara ne mutlu, dönecekleri yer çok güzeldir.(93b/6,
Kur'an:13- 29)
69. وهم من الظالمين Onlar zalimlendedir.(99b/13, Kur'an: 43 - 76)
70. يسفك الدماء Kanlar dökecek.(99b/13, Kur'an: 2- 30)
71. ان الله يحب الصابرين Allah sabredenleri sever.(100a/5, Kur'an: 3-146)
72. وانظروا الى الوقت فى الامور. İşleri yaparken zamana dikkat ediniz. (100a/5, Arap atasözü)

4.2. FARŞÇA İBARELER

[müfte 'ilün/müfte 'ilün/fâ 'ilün (seri')]

شاه قوي طالعُ فيروز بخت / خسرو لعل افسرُ فيروزه تخت

ساكن اورنك فلك جاهليغ / فارس ميدان جهانشاهليغ

Talihi güçlü ve bahtı muzaffer padişah

Yakut taçlı, firuze tahtlı hükümdar

Görkemli felek makamında sakin

Hükümdarlık meydanının süvarisi

(10a/8)

[fâ‘ilâtün/fe‘ilâtün/ fe‘ilâtün /fe‘ilün (remel)]

در خلط خلط فزون کرد زهر سال قران
داد زمستی خبر از بیخیران روز و شب
اندر ابطال مزاجش مددی کرد تمام
مشتری با دبران و مدد باد برآن

Dostluk bakımından her senekinden daha fazla yakınlaştı

Sarhoşluk nedeniyle gece gündüz habersizlerden haber verdi

Yiğitler arasında huyu yardım etti ona

Müşteri olsun ona, yardım olsun ona

(41a/10)

[mefulü/mefailün/feulün (hafif)]

دیدى كه چه كرد اشرف خر / او مظلومه بردُ جانی بيك زر

En şerefli eşeğin ne yaptığını gördün mü?

Bir altınlık candan şikâyette bulundu/bir canı bir altına şikâyet etti

(44a/2)

[fâ‘ilâtün/mef‘ilün/fe‘ilün (hafif)]

سرور خسروان علی () سلطان / آنکه در دهر نام او فاش است
از دم آفتاب شمسشیرش / شاه طهماسب همچو خفاش است
رفت آتشه ز عالم و اکنون / مر طرف فتنه ز اوباش است
سال تاریخ فاتشان کفتم / هی کم از قاتل قیزیلباشست

Felekte adı yayılmış olan

Padişahlar padişahı Ali sultandır

Kılıcının güneşinin sıcaklığı nedeniyle

Şah Tahmasb yarasa gibidir

O padişah dünyadan gitti ve şimdi

Her taraf serserilerin fitnesiyle doludur

Vefatlarının tarihi için dedim:

“Kızılbaş katili”nden “hey” eksik

(53a/5)

[mefâ‘îlün/ mefâ‘îlün/fe‘ûlün (hezec)]

پدر کش پادشاهی را نشاید / اگر شاید بجز شش مه نیاید

Bir padişaha babayı sürgüne göndermek yakışmaz

Böyle yapsa da altı aydan fazla sürmez

(56a/8)

[fâ‘ilâtün/fe‘ilâtün/ fe‘ilâtün /fe‘ilün (remel)]

آنکه مردمرا چو چشم و چشمرا چون مردم است

عقل دانش را در او صافش سر رشته کم است

بود دُر شاموارُ ساخته جابر کنار

ای دریغا حالیا او غرق بحر قلزم است

ذات او باقیست لیکن در نظر ظفانی نما

در شعاع آفتابکبریا چون انجم است

هفت شاه از اولیا هستند مشهور جهان

هشتم این شاه است زان تاریخ شاه هشتم است

Halk için göz, göz için de gözbebeği gibi olanın

Vasıflarını sayarken akıl afallar

Cabir sahilde büyük bir inci yapmıştı

Ne yazık ki şimdi o Kızıldeniz'de boğulmuştur

Gözde fani gibi görünse de onun zatı bakidir

Yücelik güneşinin ışınlarında yıldız gibidir

(57a/1)

[fe'ûlün/ fe'ûlün / fe'ûlün /fe'el-fe'ûl (mütekârib)]

ز کاشانه خواجهها تا کدا / پلاسی نماندا بجز بوريا

زن و مرد یکسان در ان تر ترکناز / فقير و غنى را نماند استياز

کشيد اين ستم تا نساز دکر / مکس دير کردد جدا از شکر

Efendilerin evinden dilenciye kadar

Bir hasırdan başka kilim kalmamış

Kadın da erkek de eşittir o baskında

Fakire de zengine de ayrıcalık yoktur

İkinci namazına kadar bu zulme katlandı

Sinek, şekerden zor ayrılır

(60b/15)

[fe‘ûlûn/ fe‘ûlûn / fe‘ûlûn /fe‘el-fe‘ûl (mütekârib)]

انوشه يکى قاصدى سوى شهر / فرستاد پرورده لطف و قهر
بکفتا برد جانب خواجه ها / ايس آنکه بکو بر سکندر سرا
بهم متفق کشته خورد کلان / رسانند خودرا برين آساتان
زما کوى ديگر بخورد و بزرک / که ما هم شباتيم هم کهنه کرک

Enuşe, şehre doğru bir ulak gönderdi

Lütufla ve kahırla eğitilmiş

Ona şöyle dedi: Efendilerin yanına git

Ondan sonra İskender'e anlat

Küçükler ve büyükler ittifak halinde

Kendilerini bu eşiğe ulaştırırlar

Bizden de söz et küçüklere ve büyüklere

Ki biz hem çobanız hem de eski kurt

(61a/1)

[fe‘ûlün/ fe‘ûlün / fe‘ûlün /fe‘el-fe‘ûl (mütekârib)]

بنامش خطیبان کشادند لب / شد آنروز هنکامه بو العجب

Hatipler onun adıyla ağızlarını açtılar

O gün acayip bir hengâme oldu

(61a/8)

[fe‘ûlün/ fe‘ûlün / fe‘ûlün /fe‘el-fe‘ûl (mütekârib)]

بدوران سید شه آرنگ خان / در تاج چنکیز نیلی خیم

بنا یافت این پر ضیا مدرسه / بسعی جوانی ز امل کرم

خود ابن اتالیق خوجم بردی بی / قیات دودمان معلا حشم

پی سال تاریخ نام خشش / محمد رضا بیک کوید قلم

و لیکن بنزد خرد در شمار / ز خاک رهش فرق کیوانست کم

Seyyid Şah Areng Han döneminde

Gök çadırılı Cengiz’in tacında

Bu aydınlık dolu medrese inşa edildi

Kerem ehli bir gencin gayretiyle

İbn Atalık Hocem Berdi Bi

Görkemli ailenin ferdi

Onun güzel adının tarihi için

Kalem, “Muhammed Rıza Beg” diyor

Ancak akla göre, sayı bakımından

“Yolunun tozu” (hâk-ı reh)ndan “Keyvan”ın (Satürn) farkı eksik

(63a/5)

[mefâ‘îlün/ mefâ‘îlün/fe‘ûlün (hezec)]

چو بنشست آنشه خورشید فرهنگ / بمسند چون بروی شاهدان رنک

بجستم سال تاریخ جلوسش / خرد فرمود ماه چرخ اورنک

O güneş gibi parlak olan padişah,

Güzellerin yüzündeki renk gibi renkli tahtına oturunca

Tahta çıkış tarihini aradım,

Akıl dedi ki: Göklerde taht kurmuş ay

(65b/16)

[mefâ‘ilün/fe‘ilâtün/ mefâ‘ilün/fe‘ilün(müctes)]

شهی که علم بدورش بود رواج پذیر
چه منطق و چه حکم او کند تقریر
ز فیض بخشی ابر بهار مرحمتش
شده است باغ سخن آنچنان طراوت گیر
که دست رد برخ نکهت بهشت زند
گل معانی رنگین بگلستان ضمیر

Döneminde, ilmin kabul gördüğü padişah

Hem mantık hem de felsefe onun vasfını kabul etti

Onun merhameti, bahar bulutundan feyiz aldığı için

Söz bahçesi o kadar tazelenmiştir ki

Kalpteki gül bahçesinde renkli manaların gülü,

Yanaklara, cennet kokusu gibi koku veriyor.

(70a/8)

Fî'de dokuz vezin tespit edilmiştir. En sık kullanılan vezin Şehnâme vezni de denilen, mütekârib'dir.Tarihî bir metinde kahramanca söyleyişlere yer verilmesi olağandır. Şehname kahramanı olan Rüstem'in adının bir kahramanlık mazmunu olarak metinde kullanılıyor olması, vezninin paralellik göstermesi bize Firdevsî'den etkilenmeler olduğunu düşündürmektedir.

Hafif

fâ'ilâtün/mef'îlün/fe'ilün

8b/15, 12b/6, 13a/5, 17b/7, 20a/13, 42a/15, 42b/13, 43b/2, 50b/12, 51a/16,
81b/16, 85a/11, 91a/5, 91a/8, 91a/16, 95a/10, 96b/3, 96b/8, 98a/2, 99b/7

Hezec

mefâ'îlün/ mefâ'îlün/fe'ûlün

2a/11, 2b/2, 3a/1, 3a/13, 3b/13, 4b/13, 7a/8, 7b/8, 13b/16, 4a/6, 4a/11, 4a/16,
11a/12, 11b/3, 15b/2, 17a/10, 18a/1, 19b/2, 21a/8 , 21a/3, 21a/5, 23b/14,
49b/12, 52b/8, 26b/10, 30/14, 36b/8, 37a/8, 37b/10, 43b/15, 52b/12, 55b/12,
56a/14, 62b/2, 62b/3, 67b/15, 88a/1,92a/14, 95b/16

Muktezeb

Fâ'ilâtü/mefûlün/fâ'ilatü/mefûlün

77a/17

Muzârî

mef‘ûlü/fâ‘îlâtü/mefâ‘îlü/fâ‘‘ilün

3b/4, 31b/3, 93b/1

Müctes

mefâ‘ilün/fe‘ilâtün/ mefâ‘ilün/fe‘ilün

63a/14, 93b/13, 94b/15

Münserî

müfteîlün/fâ‘ilün/ müfteîlün/fâ‘ilün

95a/10

Mütekârib

fe‘ûlün/ fe‘ûlün / fe‘ûlün /fe‘el-fe‘ûl

1b/7, 2b/6, 3a/6, 3a/12, 3b/1, 4b/10, 6a/16, 6b/11, 8b/3, 9a/13, 10a/16, 10b/16,
12a/1, 12a/12, 12a/17, 12b/11, 18a/6, 18b/9. 18b/17, 19a/6, 19a/12, 21b/3,
23a/12, 24a/7, 24a/12, 25a/7, 25a/11, 25b/5, 25b/11, 26a/10, 27a/8, 25b/16 ,
26a/6, 26b/11, 27a/8, 27a/10, 27b/1, 27b/9, 28a/6, 28b/4, 30a/4, 30a/11, 31a/4,
31a/7, 31b/12, 31b/17, 32a/2, 32a/8, 32a/16, 32a/13, 33b/2, 32b/15, 33a/11,

34a/11, 34b/4, 35a/7, 37a/4, 383/16, 38b/5, 39a/10, 40a/15, 40b/14, 42a/1,
42b/9, 43a/2, 44a/9, 44b/4, 45a/5 , 45b/5, 45b/15, 46a/10, 48a/3, 49a/3, 51a/4,
52a/11, 53a/16, 53b/7, 55a/2, 57b/4, 62a/6, 63b/6, 65a/13, 65b/10, 66b/6,
69b/11, 70b/1, 78a/8, 82a/15, 84a/3, 84b/13, 86a/4, 86a/9, 88a/10, 88b/4,
88b/7, 89b/1, 90a/1, 90a/6, 90b/14, 92b/9, 94a/3

Remel

fâ'ilâtün/fe'ilâtün/ fe'ilâtün /fe'ilün

1b/10, 2a/2, 5a/1, 8a/12, 16b/5, 43b/15, 50b/5, 52a/3, 58b/11, 90b/3, 97a/4,
97b/5, 97b/15

Seri'

müfte'ilün/müfte'ilün/fâ'ilün

7a/14, 50a/15

5.DİZİN

5.1. GENEL DİZİN

A

a : O, 3. tekil kişi zamiri

a.+ydı 24a/7

āb < *Far. Su*

ā. 97a/6

ābā < *Ar. Babalar, gezegenler*

a. 9b/13, 20b/7, 24a/13, 32a/17,
38b/17, 43a/9, 84b/2

ā.+mız 8a/13

ābāb < *Ar. Otu çok olan yerler, meralar,
çayırlar*

a.(-i kiyāset) 97b/9

ābād < *Far. Mamur, şen*

ā. 6b/8, 8a/14

a. bol- 32a/15, 82b/2

a.ķıl- 75a/10

a. ķıldur- 89a/13

ābādān < *Far. Bayındır, mamur*

ā. dur- /12, 90a/10

ā. bol- 5a/15, 50a/12, 61b/3

ā. eyle- 85a/12

ā. ķıl- 62b/5

ābādliġ < *Far.+T İmar edilmiş, imarlı*

ā. 6b/13

‘Abbāsiyye < *Ar. Abbasi halifeleri*

‘a. 56a/9

abdān < *Far. Su kabı, kova*

a. bile 33a/12

ābdār < *Far. Sulu, parlak; su veren
hizmetçi.*

ā. 39a/3

‘abede-i ešnām < *Ar. Putperestler*

‘a. 3a/15

āb-reng < *Far. Tazelik, dinçlik*

ā. +idin 8b/7

ābrū < *Far. Ter; şeref, saygınlık*

ā. 7a/6

ā.+lar 60a/10

‘acāyib < *Ar. Çok tuhaf şey, anlaşılmaz*

‘a. 10b/14
‘**aceb** < *Ar.* Acaba, hayret, şaşılacak
şey, ilginç, tuhaf
‘a. 15a/13, 23a/12, 25a/7, 25b/11,
27b/6, 33b/2, 34b/15, 96b/8
‘**acemī** < *Ar.* Deneyimsiz, acemi; İran
tarzı, Acemler gibi.
‘a. 35a/4
‘**aceze** < *Ar.* Düşkünler
‘a.+**niḡ** 75b/6
‘**acībe** < *Ar.* Acayip, tuhaf, şaşılacak
şey
‘a. 62a/13
‘**acīb** < *Ar.* Acayip, tuhaf, ilginç
‘a. 43b/8
‘**āciz** < *Ar.* Çaresiz, beceriksiz
‘**ā. bol-** 33a/27, 2b/15, 81b/3,
82b/16
‘**ā. ét-** 2a/12
‘**ā. kél-** 28a/10, 34a/4, 38a/15, 48a/8,
67a/8, 84b/9
‘**ā. érmes ér-** 98a/16
‘**acz** < *Ar.* Acizlik, beceriksizlik,
çaresizlik
‘a. kemāl-i 7a/6

aç- : Açmak
a. 29b/8
a.-**dı** 82b/1
a.-**tı** 67b/16, 85b/11
a.-**tılar** 14b/4, 61a/8, 94a/5
a.-**sa** 3b/6, 30b/5
a. -**ıp** 10b/17, 23a/13, 33a/12, 33b/4
a.-**ğan** 8b/15
a.-**ğanlardın** 29b/3
açıl- < *ET* aç-(X)l- Açılmak
a.-**dı** 10b/7, 34a/14, 34b/5
a. -**ıp** 22a/7
a.-**mas** 67b/16
açlıg : Açlık
a.+**dın** 29b/4
açmak : Açmak
a. 8a/4
a‘dā < *Ar.* Düşmanlar
a. 5b/9, 5b/11, 11a/13, 33a/14,
66b/11 67b/14, 68b/8, 68b/16, 72a/11,
82b/16
ā.+sıgā 86a/9, 86a/11
ādāb < *Ar.* Edepler, yol, yordam,

yöntem

ā. +ın 31b/9

‘adālet < *Ar.* Hakka uyma, hak tanırılık

‘a. 4a/3, 4a/7, 6a/16, 23b/8, 25b/6,
31a/11, 35a/8, 39b/11, 84a/11, 85b/2,
85b/9, 90a/3

‘a. bile 43a/4, 90a/2, 90b/15

‘a.+i 40b/9, 84a/1, 89b/11

‘a.+iniñ 5a/15

‘adāletlīğ < *Ar+T* Adaletli

‘a. 62a/2

‘adālet-ši‘ār < *Ar.* Adaletli

‘a. 5a/9, 31b/14

adaş- : Yolunu şaşırmaq, kaybolmaq

a.-ip 59b/17

‘ādāt < *Ar.* Âdetler, gelenekler

‘ā. a.26a/16, 57b/14

‘adāvet < *Ar.* Düşmanlık

‘a. 5a/10, 10b/9, 15a/12, 25a/10,
25a/11, 25a/12, 27a/3, 37b/11, 96b/15

‘a.+in 20b/4

‘a.+iğa 78a/17

‘add < *Ar.* Sayma, değerlendirme,
kabul etme, itibar etme

‘a. 38a/16

‘aded < *Ar.* Sayı

‘a. 88b/5

‘a.+i 73a/6

‘a. +idin 25a/17

‘adedsiz < *Ar+T* Sayısız

‘a. 30b/3

a‘del < *Ar.* En adaletli

a. 66a/7

‘adem < *Ar.* Yokluk, olmama,
bulunmama

‘a. 1b/5, 1b/11, 2a/1, 8a/7, 8b/12,
10b/9, 19a/13, 25b/5, 25b/15, 32a/9,
37b/2, 82a/4

‘a. sarı 19a/6, 38b/5

‘a.+din 17b/3, 82a/15

‘a.+dür 2b/7

‘ādemi < *Ar+Far.* İnsanlık, insanlar

‘ā. 69b/12

‘ādet < *Ar.* Alışkanlık, gelenek, görenek

‘ā.+idür 61b/16

‘ādil < *Ar.* Adaletli, doğru, dürüst

‘ā. 2a/17, 23b/2, 32a/9, 43b/4, 52a/6,
52a/10, 56a/16, 64b/7, 65a/12, 70a/4,
79a/4, 80a/3, 84b/7

' ā.ér- 18b/7	ā.+ım 21a/11
' ā. durur ér- 56a/16	āfāt < <i>Ar.</i> Âfetler
' ādilī < <i>Ar+Far.</i> Adaletlilik,	ā. 93a/13
' ā. 5a/14	ā.+ı 4b/17
' adl < <i>Ar.</i> Adâlet	ā.+ım 48a/4
' a. 5b/1, 6a/9, 6b/11, 12a/11, 23b/6,	āferîn < <i>Far.</i> Yaratan, yaratıcı
24a/13, 32a/10, 32a/13, 37b/6,44a/4,	ā. 3b/4
57b/5, 84a/5, 84a/10, 84a/10, 85b/11,	ā.+ğa 45b/10
86a/5, 90b/17, 92a/16	āfet < <i>Ar.</i> Âfet, felaket
' a.birle 28b/12, 32b/3	ā. 11b/8
' a.ile 44a/9	ā. +dın 21a/16
' a. dur- 41a/16	ā.+idin 22a/1
' a. kı1- 55b/12	āftāb < <i>Far.</i> Güneş
' a. (u dād) eyle- 18a/14	ā. /2, 6b/9, 10b/15, 11a/8, 36a/13,
' a. (ve inşāf) eyle- 40b/14	57b/9, 66b/3, 74b/14, 82a/1, 82b/15,
' a.+nıñ 43a/3	84a/6, 97b/12
' a.+ğa 37a/12, 37a/17, 45b/7, 50b/2	āftāb-vār < <i>Far.</i> Güneş gibi
' a.+ı 5b/10, 12b/2, 50a/16	ā. 29a/17
' a.+ığa 40b/7	ā.+ı 2a/9, 6a/4, 9a/1, 31b/15, 68b/1,
' adüvv < <i>Ar.</i> düşman	82a/12
' a. 5b/14, 11a/12	āftābī < <i>Far+Ar.</i> Güneşe değgin
' a.+ler 6b/14	ā. 26b/4
āfāk < <i>Ar.</i> Ufuklar	' afv < <i>Ar.</i> Af
	' a. 12b/16, 13a/5, 13a/7, 40b/12,
	50a/2
	' a. u 'ināyet ér- 13a/5
	' a. +ın 5b/15

āgāh < *Far.* Bilgili, haberdar, bilgin

ā. 82a/9

ā.ér- 13b/1

ā. i- 25b/6

ā.bol- 17b/4, 27a/12, 29b/7, 98b/9

āgāhlıg < *Far.+T* Bilgililik

ā. 57b/7

āgāz < *Far.* Başlangıç, başlama

ā. (-ı devlet) 97b/4

ā. ét- 68a/10

ā. kı1- 30b/4, 47b/8, 71a/4, 75b/8,

90b/5, 97b/14

ā.+m 9b/7

āgeh < *Far.* Bilgili, haberdar, uyanık,
bilgin

ā.+i 53b/12

ağır : Ağır, değerli

a. 32b/12, 45a/11, 49b/10, 55a/9,

67a/14, 68a/15, 72a/2, 86a/14

ağ(1)z : Ağız

a. + imğa 26a/3

a. + m 2a/6

a. + iğa 23b/12

āh : Ah, feryat, figan

ā. 5b/13, 6a/7, 89a/6

ā.+ı bile 62b/10

ahālī < *Ar.* Halk, ahali

a. 43b/10

aḥbār < *Ar.* Haberler, söylentiler,
rivayetler

a. 35b/13

‘ahd < *Ar.* And, yemin; çağ, devir,
zaman

‘a.+mı 41a/7

‘a.+ı 8a/14, 25a/4

‘a.+ı gaça 21b/15

‘a.+ıda 25b/9

‘a.+ıdın 21b/14

āhen < *Far.* Demir, zincir, katı, kılıç

ā. 66b/7

āheng < *Far.* Uyum; niyet, kasıt

ā. kı1- 72b/3

ā.+iğa 97b/13

aḥfād < *Ar.* Torunlar

a.+ıdın 17a/10, 91a/1

a.+ları 22b/2

āḥir < *Ar.* Son, son olarak

ā. 15a/6, 16b/621b/7, 21b/12, 23b/6,

32b/3, 33b/5 44b/2, 48a/4, 51b/4,

56b/13, 58a/10, 60a/10, 60a/15, 64b/5,

69b/7, 72b/12, 73b/9, 87a/4, 95a/4,

96b/4

ā.+i 25a/9

ā.+ide 55a/1, 65b/10

aḥiret < *Ar.* Ahiret, öbür dünya

a. 24b/1031a/7, 43b/10, 63a/17,

86b/3

ā.+ğa 36b/6

aḥirī < *Ar.* Sonunda, sonla ilgili

ā. 25a/16

aḥirū'l-emr < *Ar.* En nihayet, sonunda

a. 25a/2, 28a/3, 32b/12, 42b/11,

46a/13, 51b/9, 51b/14, 65b/3, 71b/4,

75b/17, 81a/4, 96b/1

ahkām < *Ar.* Hükümler, emirler

a.+ları 61b/12

aḥlāk < *Ar.* Ahlak, huy

a. 11a/17, 13a/8, 13a/10, 46a/16

aḥret < *Ar.* Ahiret

a. 19b/1, 23b/16, 27b/9

aḥsen < *Ar.* En güzel

a. i evḳāt 34a/14

aḥtar- : Aramak, araştırmak

a.-ip 33b/1

aḥter < *Far.* Yıldız

a. 3b/9, 7a/16, 11a/9, 32a/8, 36b/10

aḥter-tābān < *Far.* Parlayan, parlak

yıldız

a. 84b/3

aḥūr < *Far.* Ahır

ā.+ıdın 52b/14

aḥvāl < *Ar.* Haller, durumlar

a. 36a/17, 99b/13

a.+ğa 63b/7

a.+ı 41a/17

a.+ımızdın 80a/15

aḥvalāt < *Ar.* Haller, durumlar

a.+ı 70b/4, 71b/13

aḥẓar < *Ar.* Yeşil

a. 50b/16, 53b/1

aḳ- : Akmak

a.-ar ér- 62a/9

a.-ip 23a/12, 53b/10

aḳa : Ağabey

a. 27b/12, 31b/8, 42a/3, 42b/17,

44a/17, 47a/10, 49a/12, 59a/1, 71b/10,

78a/6, 78b/10, 87b/7, 90b/2, 98a/6,

98a/14, 99a/10, 99a/13

a.+sı 31b/14, 34b/17, 38b/17, 48a/13,

58a/2, 58a/3, 58a/10, 62a/4, 76a/5

a.+sınıḡ 31b/17, 43a/4, 51b/7, 63b/4,

76a/2

a.+sıdın 42a/2, 45b/2, 45b/6, 47b/13

a.+ları 74b/5	‘ā. 76b/14, 81b/3, 82b/15, 91b/7
a.+larının 42b/15	‘ākıl < <i>Ar.</i> Akıllı, akli başında
‘akab < <i>Ar.</i> Arka, art	‘ā. dur- 41a/8
‘a.+ıdın 75a/13, 76b/10, 86b/2, 98b/2	‘akıl < <i>Ar.</i> Akıl, us
aḳālīm < <i>Ar.</i> İklimler	‘a.+dın 68b/11
a. 11a/16, 30a/8	‘akīde < <i>Ar.</i> İnanç, inanış
aḳāšī < <i>Ar.</i> Çok çok uzaklar	‘a. +side 19b/4
a. 6b/9	‘ākıl < <i>Ar.</i> Akli başında, aklını kullanabilen
aḳdām < <i>Ar.</i> Ayaklar	‘ā. 23a/10, 23b/7, 31a/13, 32a/9, 43b/4, 43b/17, 52a/6, 56a/16, 65a/12, 74b/7
a. 94b/6	‘ā. ér- 38a/3
aḳdes < <i>Ar.</i> En kutsal	‘ā. (ve sulṭān-ı ‘ādī durur ér-) 41a/16
a. 11a/17	‘ākḳ < <i>Ar.</i> Ana baba inciten
a.+ide 13a/8	‘ā. bol- 55b/9
‘aḳd < <i>Ar.</i> Akit, bağlama, nikâh	‘aḳl < <i>Ar.</i> Akıl
‘a.-ı nikâh+ğa 26b/5, 70b/17	‘a. 34a/3, 40a/15, 55a/3, 84b/9
‘a.+i 74b/17	‘a. eyley alma- 33b/5
‘a.+ın 14b/15, 53b/15	‘a. (-ı metīnini) 60b/1
‘a.+ığa 87a/7, 90a/15	‘a.+ını 2a/12
‘ākıbet < <i>Ar.</i> Son, sonunda	aḳmişe < <i>Ar.</i> Kumaşlar
‘ā. 8b/4, 19b/2, 24b/14, 29a/14, 32a/1, 43b/3, 45b/9, 51a/15, 52a/5, 52a/5, 55a/4, 64b/6, 69a/12, 95a/11, 100a/9	a. 43b/17, 48a/11
‘ā.(maḥbūb-ı) 3a/2	aḳrabā < <i>Ar.</i> [< aḳribâ’] Akrabâ
‘ā. éyle- 17a/15, 47a/8	a. 12b/7
‘ākıbetü’l-emr < <i>Ar.</i> Son, sonunda	a.+sı 28a/13

a.+sı bile 96b/17
a.+sıdın 75a/14, 76a/6
a.+sığa 36b/2, 73a/5
akrān < *Ar.* Yaşlılar, akran
a.+ı 34b/7
a.+ıdın 17b/10, 36b/13, 47b/552a/7,
63b/14
aḳṣā < *Ar.* En uzak
a. 57a/15
aḳṣām < *Ar.* Kısımlar, bölümler
a.+ıdın 39b/7
aḳṣām < *Ar.* Gün bitimi, akşam
a. 25b/17
aḳṭār < *Ar.* Yörelere, taraflar
a. 66b/15
a. (-ı 'ālemde) 19b/15
a.+ın 21a/11
aḳvāl < *Ar.* Sözcükler
a. 23a/8
aḳvām < *Ar.* Kavimler, milletler
a.+ı 31a/5, 38a/11, 67b/3, 99b/12
a.+ıdın 84b/5
al- : Almak, fethetmek, muktedir
olmak
a.-ur 13b/16, 95a/11
a.-ur ér- 52b/15, 70a/11, 89a/14

a. -dı 50b/12, 64a/3, 73a/12, 43a/5,
31a/7, 43b/17, 69a/12, 29b/5,
36b/629b/15, 80b/12, 60a/7, 60a/7,
88a/13, 62b/6, 47a/7, 55b/14, 82a/6,
60a/7, 27b/11, 74b/1073a/14, 73a/6,
54b/13, 73a/13, 60a/10
a.-dılar 47b/2, 47b/15, 48a/2, 48a/3,
67a/7, 73b/9, 88b/3
a.-ğay-men 9a/4
a.-ğay 12b/5, 18a/10
a.-sa 40b/14
a.+ıp 60b/7, 55a/16, 92a/6, 11a/3,
28a/14, 14a/16, 87b/3, 86b/646b/14,
38a/8, 54b/1049b/3, 11a/1, 89a/2,
84a/13, 7b/5, 76b/13, 47a/17, 29a/4,
35b/3, 29b/7, 86a/1, 69b/7, 51a/9,
64a/5, 60b/4, 48b/10, 48b/9, 54b/4,
63b/2, 28a/9, 14a/4, 56b/2, 40a/11,
58b/2, 42b/3, 54b/2, 77b/17, 45a/11,
44b/17, 71b/16, 50a/5, 56b/5, 87b/14,
58a/17, 40b/4, 33a/17, 52a/16, 85b/14,
68a/3, 72a/16, 54b/17, 55a/12, 23b/12
40a/11, 26b/17, 48b/5, 73a/5, 45b/7,
68b/9, 21a/1, 82b/11, 67a/6, 92b/5,
a.26b/14, 20b/9, 79a/8, 41b/15, 97b/14,
98b/12, 98a/6, 98a/12, 99b/10, 99a/10

a.-ğanda 30b/10, 50b/7, 61b/7,
74b/12, 92a/9

a.-ğandin 29a/8, 46a/8, 79a/14,
86b/13

a.-ğusu 15b/14

a. -urğa 38a/11

a.-ınça 24a/14, 24a/14, 24b/3, 24b/4

a.-madı 11a/4, 11a/4, 35b/4, 40a/12,
44b/5, 51b/9, 60a/17, 64b/11, 90b/4,
96a/2

a.-madılar 46a/13, 77a/13, 86a/7

a.-mağıl 14a/7

a.-mas 85a/7, 33b/5 8b/3, 40a/14,
7a/12, 5a/11, 8b/2, 5a/12, 96a/6

a.-man 26a/3

a.-may 11b/10, 26a/4, 29a/2, 40b/15,
51a/16, 57b/16, 60a/6, 88b/15, 89a/5

a.-mayın 66b/5, 69a/8, 71a/15

‘alā < *Ar.* Üst, üstü, üzeri

‘a. 6b/6,

‘alā < *Ar.*[< ‘alā’] Yücelik

‘ā. 26a/2, 96a/14

ā‘lā < *Ar.* En yüce, en yüksek, en yukarı

ā. 3a/235a/9, 56a/15, 96a/12

ā. **hākān-ı gerdün-tüvān** 66a/7,

83b/15

ā. **hākānī** 6a/14, 10a/3

ā. **hazret-i ā‘lā metebet** 35a/9, 35a/10

ā. **fezā+sıda** 14b/17

ā.+da 20a/2

‘alā hazā’l-kıyās < *Ar.* Bu karşılaştırma
üzerine

‘a. 40a/17

‘alāhide < *Ar.* Tek başına

‘a. 65a/7

alar : Onlar

a. 3b/10, 3b/11, 6b/16, 10a/2, 11b/11,
11b/12, 11b/12, 18a/8, 26b/12, 29a/9,
29a/9, 29a/11, 31b/10, 34a/2, 36b/5,
37b/16, 39b/11, 47b/12, 47b/14, 48a/3,
49b/7, 50a/3, 50b/5, 51b/17, 56a/12,
56b/7, 56b/8, 56b/8, 56b/9, 56b/9,
56b/10, 56b/10, 56b/10, 56b/11 56b/11
58b/7, 59a/14, 59b/6, 59b/7, 63b/7,
65b/11, 67b/13, 69a/6, 69b/4, 71b/1,
72a/1, 85a/17, 93a/9, 93b/3

a.+nıñ 2a/17, 16b/14, 16b/16, 17a/8,
33a/6, 38b/8, 41b/4, 44b/16, 49b/2,
50a/2, 55b/10, 55b/10, 56b/16, 57b/1,
57b/1, 58b/15, 59a/10, 59b/3, 59b/16,
64b/2, 65b/3, 69a/1, 71b/3, 75a/16,

76b/10, 77a/13, 99b/11, 99b/12

a.+ni 19a/9, 20a/17, 30b/14, 37a/6,
37a/7, 37b/15, 38a/16, 44a/17, 46b/10,
50b/4, 55a/13, 56b/16, 59a/17, 61b/8,
69b/3, 73a/8, 99a/16, 99a/16, 100a/16

a.+ga 14a/13, 15a/1, 27a/17, 27b/16,
30b/8, 30b/8, 30b/14, 31b/4, 35a/14,
46b/17, 49b/9, 56b/10, 59a/8, 61a/6,
61a/13, 65b/2, 69a/4 75b/8, 89b/13,
91b/17

a.+dm 1b/8, 29b/10, 38b/4, 39b/4,
47b/15, 48a/3, 50b/4, 72a/12, 81a/1

ald : Ön, ön kısım

a.+ıga 20b/5, 29b/7, 30b/12, 40a/10,
48b/11, 54a/16, 55a/11, 86a/17

'ale-l-'āde < *Ar.* Âdet olduğu üzere,
bayağı

'a. 6b/5

'ale-l-ıtlāk < *Ar.* Genel olarak,
genellikle, rastgele

'a. 1b/3, 18b/6

'ālem < *Ar.* Dünya, evren

'ā. 5a/2, 5b/4, 6a/11, 8b/12, 12a/2,
18a/15, 19a/9, 20a/16, 21b/17,
24b/1032a/14, 41b/17, 82a/6, 91a/17,
97b/6, 97a/6

'ā. (ağtar-i) 19b/15; (-i ervāh) 1b/6;
(-i nāsūt) 1b/3; (ehl-i) 3a/13, 5a/1;
(selāṭīn-i) 6b/1, 81b/14; (feth-i)
13b/14; (-i ziynet) 15a/9; (Allah-i)
29a/12; (-i fānī) 36b/17, 64b/8, 65a/13,
83b/5; (ṣāh-i) 84a/14; (-i a'del) 66a/7;
(zerrīn-i) 84a/8 **'ā.** içre 57b/6,

'ā. dur- 22a/3, 29a/16,

'ā.+dur 5b/3

'ā.+niñ 21a/11

'ā.+ni 6b/7, 12a/11, 22a/2

'ā.+ga 18b/16, 35b/17, 61b/15,
66b/15, 91a/15

'ā.+de 10b/17, 19b/15, 50a/16, 56a/4

'ā.+dīn 36b/4, 39b/5, 56a/7,
64b/1085a/11, 92b/9

'ā.+iniñ 4b/7

'ālem-ārā < *Ar.+Far.* Alemleri süsleyen→

'ālem-ārāy

'ā. 71a/1

'ālem-ārāy < *Ar.+Far.* Alemleri
süsleyen→ **'ālem-ārā**

'ā. 49a/17

'ālem-efrūz < *Ar.+Far.* Dünyayı
parlatan, dünyayı parlatan, dünyayı

ışık saçan

‘**ā**. 3a/17

‘**ālemgīrlīg** < *Ar+Far.+T* Fatihlik,
fethedicilik

‘**ā**. 35a/7

‘**ālemī** < *Ar.* İnsan

‘**ā. dur-** 33b/13

‘**ālem-penāh** < *Ar.+Far.* Tüm âlemin
sığınacağı, büyük padişah

‘**ā. (şāh-1)** 12a/4, (**hān-1**) 60a/14,

‘**ā.+ğa** 66b/16

‘**ālem-tāb** < *Ar.+Far.* Dünyayı parlatan,
aydınlatan

‘**ā. (āftāb-1)** 82a/12

‘**aleyhi’r-rahme** < *Ar.* “Rahmet onun
üzerine olsun” anlamında

‘**a.** 56b/16

‘**a.+niḡ** 62b/15

‘**a.+ğa** 56b/17

‘**aleyh** < *Ar.* Zıt, karşıt

‘**ā.+ğa (dūdman-1)** 13a/3

‘**aleyhimasellām** < *Ar.* Hz.

Muhammed’in adı anılırken “Ona selam
olsun anlamında” kullanılan bir söz

‘**a.** 22a/9

‘**aleyhimü’l-la’ne** < *Ar.* Ona lanet olsun

‘**a.+ni** 46b/7

‘**aleyhimü’s-selām** < *Ar.* Hz.

Muhammed’in adı anılırken “Ona selam
olsun anlamında” kullanılan bir söz
→ ‘aleyhi’s-selām

‘**a.** 14b/16, 15a/10

‘**aleyhi’r-rahme** < *Ar.* “Rahmet onun
üzerine olsun” anlamında

‘**a.** 56a/8, 90a/7

‘**a.+niḡ** 46a/14, 51a/6

‘**aleyhi’s-selām** < *Ar.* Hz.

Muhammed’in adı anılırken “Ona selam
olsun anlamında” kullanılan bir söz →
‘aleyhimü’s-selām

‘**a.** 17a/16, 17b/4, 21b/14, 22a/7,

14a/9, 14a/14, 14a/17, 21b/14, 21b/15

14a/4, 14a/17, 22b/15, 22b/11, 22a/15,

13b/4, 22a/8, 13b/17, 24b/2, 15a/16,

16b/12, 16b/8, 16b/14, 17a/1, 17a/8,

17a/516b/7, a.-ip21a/13, 15b/13, 15b/4,

21b/6, 16a/3, 16b/2, 17a/10, 16a/13,

19b/3, 9b/9, 20b/12, 19a/9, 17b/10,

20a/14, 18b/13, 3a/8, 9b/9, 20b/10

‘**a.+niḡ** 14a/17, 20b/9, 21b/4

‘**a.+ni** 17a/3, 17a/5

‘**a.+ğa** 14a/10, 14a/10, 14a/1114a/12,
14b/2, 17a/16, 18b/6, 18b/14, 21a/8,

22b/16

'a.+dīm 9b/10, 17a/6

alış- < *ET*. Değiş tokuş etmek, karşılıklı almak

a. -dılar 30b/14

ālī < *Ar*. Aletle ilgili, yardım eden

a. 16b/11, 96a/14

'**ālī** < *Ar*. Yüce, ulu, yüksek, değerli, çok kıymetli

'a. 20b/13, 70a/14

'**ā. (bezm-i)** 30a/14; (kal'a-yı) 61b/1

'**ā.+ğa (dergāh-ı)** 68b/15

'**ā.+siğa (dereke-i 'ā.)** 97b/6

'**ālī-cāh** < *Ar.+Far*. Yüksek dereceli, yüksek

'**ā.** 53a/13

'**ā.+nı** 39b/8

ā'li-hākānī < *T.+Far*. Yüce hakanlık, yüksek hakanlıkla ilgili

ā. 9b/8

'**ālī-himmet** < *Ar*. Yüksek himmetli, gayretli

'a. 25b/1, 37a/13, 38a/9, 49a/8, 85a/13

'**ālī-makām** < *Ar*. Yüksek makamlı

'**ā.** 10a/14

'**ālī-mekān** < *Ar*. Yüce mekanlı, yüksek dereceli

'**ā.** 1b/2

'**ālī-miḡdār** < *Ar*. Yüksek değerde, yüksek miktarda

'**ā.** 93b/3

'**ālī-sıfat** < *Ar*. Yüksek, yüce vasıflı.

'**ā.** 57b/4

'**āliye** < *Ar*. Bir şeyin en yukarısı, tepesi

'**ā.** ('imārāt-ı) 53a/14

'**ā.+dīm** (ṭabaḡa-yı) 35a/5

all: Ön, huzur

a.+ıḡa 89b/15

a.+ıda 1b/3, 3a/12, 5b/3, 5b/3, 5b/9, 6b/17, 10b/2, 11b/15, 12b/1, 13b/5, 25b/17, 49b/12, 49b/16, 50a/13, 50b/16, 62a/5

a.+ıdīm 11a/1

Allah < *Ar*. Tanrı, Allah

A. 96a/3

alma: Elma

a. 53b/13

a.+sıdīm 89a/16

altı: Altı

a. 41b/6, 53a/4, 48a/1, 56a/6, 38a/2,

87b/2, 49a/5, 43a/256a/14, 47b/15,
30b/6, 48a/5, 85a/9, 52b/16, 31a/6,
41a/8, 31a/17, 41b/16, 69b/8, 86b/1,
50b/10, 29a/3, 41a/15, 75a/15, 52a/17,
55a/7, 39a/15, 41a/5, 87a/570b/12,
56a/10, 73b/1, 22a/16, 57b/10, 56a/12,
57b/12, 21b/5, 42a/14, 58b/3, 56a/13,
39b/17, 45b/10, 55a/14, 40a/6, 41a/6,
40a/7, 86a/14, 87a/9, 57b/17, 43a/5,
86b/7, 45b/2, 87a/539b/17, 60a/6,
44b/17

a.+da 59a/13, 43a/274a/4, 65a/4,
64b/4, 54b/14, 65b/14, 53a/281b/4,
91a/15, 49a/16, 87b/2

a.+sıda 72b/2, 83b/3

altmış: Altmış

a. 74a/1, 92b/8, 45a/13, 52a/8,
75a/14, 38b/16, 20a/1, 19a/11, 19b/17,
42a/14, 19b/1, 49b/14, 20a/10, 20b/15
58b/15, 75b/9, 87a/9, 52b/2, 21b/15
44b/2, 51a/17, 95b/16

altun: Altın

a. 5b/2, 8a/1, 30b/11, 48a/12, 67b/11,
74b/15, 77a/10, 97a/6

a.+nı 96b/9

a.+dın 7b/10, 30a/9, 30a/11

altun-cılav : Altın eğer

a.+nı 74b/15

ālū < *Far.* Erik

ā. 53b/15

ālūde < *Far.* Bulaşmış, bulaşık

ā. 26b/11 77a/17

amā < *Ar.* < [amma] Fakat, ancak, ama

a. 46b/10, 70b/5, 71b/9, 77b/16,
98a/16

āmāde < *Far.* Hazır

ā. 30b/1

ā.durur ér- 30a/13

ā. bol- 27a/13, 69b/8

ā‘mām < *Ar.* Amcalar

a.+ı 39a/5

i.+ı bile 28a/2

a.+ıdın 73a/15

amān < *Ar.* Güvenilirlik, bağışlama,
sığınma

ā. 5b/15, 6b/3, 25a/8, 61a/1, 92b/14

ā.kıl- 21a/2, 37a/3, 67a/9

ā.dur- 55a/17

ā.bérme- 92b/11

ā.tut- 3b/12

a'mār < *Ar.* Ömürler, yaşlar

a. 75b/16

āmed ü reft < *Far.* Gidişgeliş

ā. 81a/1

'amekī < *Far.* Üvey amca

'a.+din 43a/8

'amel < *Ar.* İş

'a.ét- 42b/2

'a.kıl- 14a/5, 15a/13, 93b/15

'a.bér- 58b/15

'a.+ğa 93a/3

'a.+ni 93a/2

āmīr < *Ar.* Emreden, daha üst

derecedeki memur

ā.+ni 55b/2

'amm < *Ar.* Genel, yaygın, halk

'a. (bār-ı a.) 65a/6

'amm < *Ar.* Amca

'a.+m 50a/6

'a.+ı 26b/10

'ā.+ığa 39b/11

ammā < *Ar.* Ama

a. 4b/17, 7a/3, 11a/17, 17a/7, 18b/4,
20b/16, 22a/16, 23a/3, 29b/13, 32a/5,
34a/10, 34b/1134b/12, 35a/12, 35a/14,

35b/8, 37a/17, 37b/10, 38b/4, 47a/11,
47b/10, 55b/7, 60a/8, 62a/3, 64b/14,
67a/12, 71b/11, 75a/17, 76a/2, 88b/16,
89b/1, 90a/3, 90a/13, 90b/12, 91a/8,
92a/5, 93b/11, 94a/16, 96a/9, 95b/1,
96a/10, 100a/14

ammā ba'dü < *Ar.* Sadede gelelim,
maksada gelince

a. 4b/1

'ämme < *Ar.* Kamuya ait, kamusal,
herkes, halk

'ā. -i re'āyā 32a/10

'ammzāde < *Ar+Far.* Amca çocuğu

'a.+si 68a/14

'a.+lerim 87b/7

aḡa Ona

ā. 47a/9, 21a/10, 94a/1, 92b/2, 93b/9,
11b/6, 18a/9, 92b/11 50a/16, 89b/8,
74a/12, 91a/17, 17a/11, 12a/10, 55b/13,
38a/16, 53b/17, 80a/14, 91a/12, 39a/11,
28b/8, 77a/6, 37a/9, 31a/7, 22b/13,
26b/8, 8a/4, 55b/17, 25b/6, 49b/13,
17b/2, 90b/15, 45a/11, 19a/17, 12b/12,
18a/9, 37a/10, 12b/12, 53b/17, 47a/8,
17a/2, 90b/16, 89a/17, 22b/14, 93b/14,
64a/14, 21a/9, 57b/5, 87a/16, 86a/10,
49a/4, 92a/9, 14a/6, 82a/10, 93a/15,

61b/17, 88a/9, 86b/9, a.26a/1, 50b/13,
41a/7, 85b/8, 85a/3, 72a/1, 31b/13,
13b/11, 89b/6, 57b/14, 2b/3, 86b/3,
92b/14, 25a/913b/14, 13b/14, 32a/14,
58a/2, 14b/3, 1b/10, 19a/2, 93b/15,
93b/13, 1b/10, 14b/5, 35b/5,
14b/1156b/13, 39a/6, 43a/16, 62a/12,
36b/17, 37b/3, 47a/14, 73b/14, 14a/13,
6b/14, 36b/2, 52a/14, 7b/8, 47a/15,
43a/3, 41a/10, 7a/14, 61b/1, 58b/5,
85b/17, 28b/5, 10a/17, 13a/10, 53b/1,
57b/11, 10b/3, 22a/14, 87a/6, 13a/13,
13a/12, 10a/17, 41a/17, 37b/6, 27b/1,
16b/3, 85b/7, 18a/15, 13a/6, 38b/2,
44b/9, 42a/8, 46a/16, 16a/15, 50a/6,
50b/6, 41a/3, 22a/12, 87a/3, 16a/1,
37b/17, 13a/15, 43b/14, 23b/14, 42a/16,
61a/15, 33b/2, 88b/17, 13a/16, 43b/13,
96b/3, 96a/6, 96a/12, 98b/1, 98b/11

a.+dur 5b/17

ana: Anne

a. +dın 37b/1, 55b/7

a. +sı 26a/4, 18b/4, 18b/5, 37a/16,
39a/5, 47b/3, 48b/12, 63b/1, 74b/2,
74b/5

a.+ları 38a/3

a.+sınıj 25b/17, a.26a/1

'anāşır < Ar. Unsur'un çoğulu,
elemanlar, öğeler

'a.+nı 2a/7

anasız : Annesi olmayan

a. 17a/14, 18b/6

anda : Onda

a. 1b/7, 5b/2, 5b/11, 7b/10, 13b/13,
19a/13, 23a/15, 28b/1, 30b/3, 33b/8,
50a/1, 51a/16, 53b/9, 57b/16, 60b/11,
63a/10, 69b/12, 73a/9, 81b/17, 90a/10,
99b/9

andağ : Öyle, onun gibi, o şekilde;

böyle, bunun gibi, bu şekilde → **andağ**

a. 11b/9, 39a/4, 39b/12

andağ: Öyle, onun gibi, o şekilde;

böyle, bunun gibi, bu şekilde → **andağ**

a. 5b/9, 5b/10, 6a/6, 6a/8, 7a/10,
9a/17, 10a/8, 12a/10, 12a/17, 12b/9,
12b/12, 13a/1, 13a/17, 15a/2, 18a/5,
18a/17, 25a/10, 25b/10, 25b/16, 29b/2,
31a/3, 31b/8, 32a/10, 32b/11, 32b/16,
34a/12, 34b/12, 35b/5, 36b/5, 38a/13,
40b/3, 40b/8, 42a/6, 47b/15, 50a/8,
51a/10, 52a/12, 52b/13, 56a/7, 58a/6,
58b/16, 59a/3, 60a/14, 61a/1, 61a/8,
64a/3, 64a/11, 69a/16, 70a/1, 70a/6,
74a/5, 79a/5, 79a/11, 80a/8, 83a/5,

85a/1, 85b/15, 86b/9, 88a/11, 88a/14,
88b/4, 88b/7, 89a/14, 89b/3, 92a/10,
95a/4, 96a/7, 96a/12, 98a/14, 99a/9

a.+dur 93a/12

andin: Ondan, ondan sonra, oradan

a. 94b/5, 42b/17, 4a/6, 52b/13,
17a/12, 46b/15, 57b/16, 59b/14, 90b/13,
79a/11, 35a/2, 58a/7, 23a/17, 48a/5,
77a/12, 79b/11, 50a/8, 16b/629a/12,
11b/5, 43b/15, 36b/15, 53a/10, 61a/8,
61b/3, 91b/12, 35a/1, 93a/3, 49b/13,
15a/16, 54b/15, 75b/1, 85a/9, 28a/14,
23b/12 42b/4, 19b/17, 47a/3, 20a/2,
69b/10, 36b/15, 28a/15, 54a/1, 87a/8,
45b/17, 35a/16, 56b/15, 47a/17, 58a/9,
58a/15, 58a/16, 91a/7, 38a/2, 59a/13,
14a/17, 54b/1084a/12, 44b/3, 70a/16,
26a/17, 13a/15, 27a/1, 43a/15, 30b/16,
14b/2, 36b/10, 49b/13, 24a/12, 35b/17,
96b/17, 96a/3, 98a/4

'anh < Ar. Ondan

'a.+dın 20b/14

anı: Onu

a. 93a/15, 70b/11, 29a/4, 21b/12,
56a/12, 14b/2, 50b/7, 22a/7, 54a/16,
64b/12, 86b/10, 28a/15, 20b/3, 38a/7,
50b/6, 63b/3, 73a/16, 77b/4, 57b/15,

70b/13, 48b/10, 86a/14, 18b/16, 32a/8,
35b/11, 22a/3, 26b/17, 22a/5, 23a/9,
77b/6, 22a/4, 76a/6, 63b/15, 51b/3,
93a/11, 65a/9, 76a/1, 63a/1, 26b/13,
18b/6, 51a/2, 94b/5, 20a/9, 58a/17,
80b/10, 38a/9, 76a/4, 79a/16, 73b/16,
20a/5, 26b/658a/13, 18b/3, 27a/10,
28a/6, 62b/14, 20a/1, 87a/2, 73b/17,
41a/13, 22a/8, 34b/1122a/10, 67b/17,
26b/17, 56b/9, 76a/3, 93a/12, 73b/6,
56b/8, 90b/2, 22b/4, 23a/11, 77a/9,
22b/12, 23b/12 94a/2, 93a/286b/11
92b/1, 77b/11, 85b/3, 22b/11, 60a/15,
76a/12, 27a/7, 42a/17, 62a/3, 87a/3,
72a/16, 78b/2, 41a/3, 19b/4, 16a/3,
16a/3, 87a/11, 63b/8, 75b/7, 72b/8,
19b/3, 50a/14, 79b/15, 43b/3, 77b/16,
54a/9, 55a/3, 90a/17, 29b/5, 49a/1,
15a/1, 94b/8, 86b/9, 8a/17, 39a/10,
47a/14, 77b/7, 28b/8, 85b/13, 59b/9,
48a/6, 37b/5, 94b/3, 2a/5, 89b/6, 90a/3,
23b/7, 81a/17, 40b/12, 78a/14, 85b/8,
94b/2, 22a/1, 95a/2, 95a/4, 96b/6,
96b/16, 98b/2, 99a/12

anıı : Onun

a. 50a/15, 8b/4, 30a/10, 50b/6,
19b/13, 88a/15, 90b/13, 88a/14, 53b/3,

45a/10, 39b/8, 50b/7, 19b/14, 22a/13,
53b/16, 87a/4, 19b/15, 69b/16, 19b/16,
48a/7, 51a/9, 77b/12, 85b/12, 81b/11,
50b/2, 21b/2, 29b/7, 35a/3, 55b/10,
45b/12, 53a/13, 29b/8, 89b/1, 69a/13,
25b/9, 7b/10, 22a/16, 22a/17, 21b/9,
34b/16, 7b/14, 23a/7, 55a/7, 28b/15,
46a/6, 20a/14, 34b/12, 56b/1, 28b/12,
20a/11, 20a/7, 81a/7, 56b/13, 22a/9,
23a/3, 20b/4, 22a/14, 22a/6, 45b/8,
55b/13, 21a/7, 35a/5, 22b/5, 50b/9,
45b/4, 35a/17, 54b/3, 40b/8,
26b/641a/9, 92b/16, 11a/6, 14b/4,
24a/16, 79b/11, 62b/4, 87a/13, 62b/10,
66a/2, 25b/3, 41a/14, 26b/5, 32b/1,
63a/4, 52a/9, 89b/5, 63a/262a/15,
14b/15, 23b/16, 43b/15, 93a/1, 61b/6,
48a/16, 16a/4, 80a/1, 61b/3, 62a/1,
87b/10, 24a/3, 83a/15, 14b/15, 62a/13,
50a/2, 52a/16, 79b/14, 24a/2, 85a/4,
63a/17, 65a/12, 64b/7, 26b/2, 79a/7,
85a/14, 64a/6, a.26a/17, 12b/16,
64b/1012a/13, 65a/1, 92b/8, 12a/2,
65a/7, 79a/3, 11b/14, 64b/13, 11b/15,
42a/5, 42a/5, 27b/3, 63b/6, 65b/8,
63b/4, 87a/14, 32b/5, 11a/14, 13b/5,
42a/13, 79a/17, 13a/11, 78b/14, 42a/8,

49b/10, 87a/15, 63b/11, 85a/7, 85a/8,
83b/2, 10b/2, 18b/1, 44b/9, 26a/2,
80b/7, 18b/4, 80b/11, 18b/12,
44b/1118a/14, 28a/12, 67b/8, 91a/10,
40b/7, 50a/12, 67b/11, 88a/8, 87a/7,
44b/8, 58a/13, 18b/15, 45a/4, 91a/2,
77b/17, 19a/14, 30a/14, 40a/9, 45a/6,
30a/14, 53a/5, 19a/7, 80b/12, 34a/17,
48b/8, 19a/4, 91a/3, 57b/16, 77b/17,
19a/5, 18a/5, 85b/6, 43b/13,
25a/928b/6, 26b/8, 16b/11 48a/15,
31a/14, 43b/16, 60a/16, 93a/5, 16a/12,
43b/7, 16a/9, 16a/16, 60b/3, 50b/10,
43b/11, 41a/17, 67a/4, 84b/9, 59a/7,
17b/13, 53a/1, 84b/5, 34a/6, 18a/3,
67b/6, 30b/16, 17b/12, 31a/6, 17a/13,
44a/5, 50a/8, 84b/8, 78a/13, 40b/11,
23b/1, 17a/17, 53a/9, 79b/2, 3b/1,
86a/3, 38b/6, 94b/9, 37a/10, 6b/1,
70a/14, 94a/7, 36b/11 74b/8, 83a/11,
39a/2, 6a/17, 74b/1, 36b/4, 75b/14,
72b/8, 49a/3, 72a/15, 77a/4, 37a/14,
36b/3, 38b/5, 35b/3, 36b/2, 5a/5, 1b/3,
36b/9, 75a/12, 70b/3, 36b/17, 37a/17,
83a/10, 73b/16, 74b/14 3a/4, 36b/17,
70b/3, 3a/3, 36b/8, 37a/5, 35a/16,
4a/16, 70b/2, 36b/14, 86b/12, 86a/8,

6b/13, 94a/11, 70a/6, 70a/5, 36b/17,
35b/17, 35a/17, 75a/13, 70b/9, 37b/8,
94a/15, 83a/8, 27a/10, 38b/3, 36b/9,
86b/2, 37a/14, 74b/16, 76a/1, 38b/16,
4a/11, 77a/53b/17, 36b/686b/8, 37b/5,
89a/8, 28a/3, 7a/2, 86a/1, 70b/15,
35b/7, 94b/6, 36b/5, 36b/7, 95a/5,
95b/7, 95b/9, 95b/13, 95b/17, 95a/8,
95a/17, 96b/4 96b/5, 96b/15, 96a/1,
96a/9, 97b/9, 97a/2, 97a/5, 97a/13,
98a/6, 98a/8, 98a/15, 99b/3, 99b/6

a'ni < *Ar.* Yani

a. 6b/5, 35a/10

ānī < *Ar.* Mütevâzı, alçakgönüllü, köle,
işçi

ā.+si 4b/16

'anḳarīb < *Ar.* Yakında

'a. 39a/4, 41a/1

aḳla- : Anlamak

a.-r 2b/3

a.-sa 25b/11

a.-p 9a/6, 63a/15

a.-ḡaç 69a/6

a.-mas 22b/7

a.-ma 33a/2

a'nī < *Ar.* Yani

a. 3b/15, 4a/5, 4a/10, 4a/15

ant: Bir şeyin doğruluğunu Allah'ın
tanıklığı ile beyan etme veya aynı yolla
söz verme, yemin, söz

a. 14a/11

a. bér- 14a/14, 26b/13

a.+ıdın 14a/15

'ār < *Ar.* Utanma, ar, utanç vesilesi

'ā.kıl- 30a/11

ara: Ara, arasında

a. 2a/7, 4a/1, 6a/1, 6a/13, 7a/14,

7a/15, 8a/1, 8b/15, 8b/16, 13b/4,
16b/617a/15, 25a/7, 28a/1, 28a/6, 32a/8,
33b/6, 50b/7, 50b/12, 53b/15, 53b/15,
62a/9, 62a/10, 65a/15, 88b/5, 88b/9,
90b/3, 90b/4, 91a/17, 95a/14, 95a/14,
97b/6

a.+dur 16a/5, 61b/16

a.+ḡa 23a/2, 23b/8, 22b/4, 99a/2

a.+da 15b/9, 21a/15, 37a/3, 51a/15,
79a/11, 88a/9, 100a/9

a.+dın 36b/7, 46a/14, 46b/16, 64a/6,
78a/14

a.+sı 53b/4

a.+sınıḡ 79a/8

a.+sığa 14a/16, 28b/3, 44a/8, 53a/1,
61b/6, 75b/12, 82b/10, 83a/6, 83a/14

a.+sıda 12b/3, 15a/12, 22b/17, 23b/1,
25a/10, 25a/17, 25b/2, 28a/16, 31b/10,
35b/8, 45b/3, 50a/3, 51b/12, 54a/3,
62a/13, 70a/2, 76a/3, 85b/5, 98b/15,
99b/14, 99a/5

a.+sıdın 44a/5, 80b/7

a.+mızda 27a/8

a.+larıda 22b/7, 97a/14

ārā < *Far.* Süsleyen, donatan

ā. 27b/2, 50a/8

ā. (-yī ‘ukde-gūsayığa) 71a/1

araba < *Ar.* [< arrābe] araba

a. 28a/10, 46b/12

a.+dın 51b/12

‘arabī < *Ar.* Arapça

‘a. 26b/2, 48a/12

‘Arāis < *Ar.* Gelinler (?)

‘a.kıtabı 18b/4

aralık: Zaman dilimi, vakit

a.+da 70b/17

ārām < *Far.* Rahatlık, rahat etme, huzur

ā. 42a/16

ā.ét- 19a/13

ā. bol- 81b/12

ārāmğāh < *Far.* Dinlenme yeri

ā. 14b/12, 28b/4

ārāste < *Far.* Süslü, bezeli, donanmış

ā. 10a/13, 97b/3

ā. durur ér- 16a/2

ā. kııl- 27a/2

araş- : Araşmak

a.-ur 31b/3

ārāyī < *Far.* Süsleme, bezeme, donatma

ā.+ 4a/2

ārāyılığ < *Far+ T* Süslemecilik,

donatıcılık

ā.+ıdın 3a/17

ārāyiş < *Far.* Süs, bezek, donatı

ā. 12b/7, 24a/8, 26b/4

‘arbede < *Ar.* Kavga, çingar

‘a. 4b/9

āreste < *Far.* Süslü, bezeli

ā. 12a/6, 70b/5

‘arež < *Ar.* Cevherden ayrılabilen,

değişebilen niteliklerimiz

‘a. 13a/12

‘arfā < *Ar.* Sırtlan

‘a. 92b/2

arığ: Ark, su kanalı → **arığ**

a. 61a/17, 99a/5

a.+nıñ 89b/13

a.+ğa 61b/2

a.+ığa 61b/2

a.+mıñ 58b/10, 63a/15, 70a/12

a.+lar 19a/16

arıķ : Ark, su kanalı → **arığ**

a. 61a/14, 68b/4, 75a/10, 98b/4

‘ārız < *Ar.* Yanak

‘ā. -ı gülgün 77b/6

ārī < *Ar.* Uzak, uzakta

ā. 9a/8

‘ārif < *Ar.* Bilgili, irfan sahibi

‘ā. 90a/3

‘āriyyet < *Ar.* Ödünç, eğreti

‘ā. 56a/4

‘arīza < *Ar.* Dilekçe, küçükten büyüğe yazılan yazı

‘a. 46a/17

arka: arka, sırt, önün zıddı; devam, sonra

a.bér- 11b/7

a.+sıda 16b/10

‘arşa < *Ar.* Yer

‘a. 10b/15, 10b/16, 12a/8, 13b/8, 50a/16

‘a.+sı 11a/5

arslan : Aslan

a. 92b/10

‘arş < *Ar.* Gökyüzünün dokuzuncu katı

‘a. 3b/4

art- : Artmak

a.-ar 96b/4

a.-dı 84b/8

a.-ip 24a/17, 97a/5

artdur- : Artırmak

a.-dılar 36b/6

artuķ: Çok, sayıca fazla, -dan çok

a. 7a/2, 20a/13, 20b/1, 57b/2, 68a/8, 86a/9

a.dur- 12a/13, 97b/16

a.bol- 69b/11,

a.+raķ 29b/17, 33a/4, 39b/13

artuķsı : Çok, sayıca fazla, -dan çok

a. 13b/7

‘arūs < *Ar.* Gelin

‘a.+i 31b/3

‘arz < *Ar.* Sunuş, sunma, takdim, söyleme

‘a. 4b/6, 13a/12, 23a/8, 29a/8, 85a/12

‘a.kıl- 14a/10, 27a/6, 29a/10, 74a/8

‘a.+ğa 73b/13

‘arż < *Ar.* Genişlik, en

‘a.+ı 20b/15

ārzū < *Far.* İstek, arzu

ā. 7a/5

ā. kııl- 4b/10

ā. tutma- 4b/11

ā.+sı 67b/12

as- : Asmak, idam etmek

a.-ıp 89b/15

‘aşā < *Ar.* Baston, değnek

‘a. 18b/13, 18b/15

‘aşā < *Far.* Gibi

‘a. 13a/12, 86a/9

‘asākır < *Ar.* Askerler

‘a. 44a/7

‘a. (-i zafer-meāşır) Muzaffer

askerler 10b/5, 10b/5, 29a/6, 44a/5,

71a/6, 82b/4 (-i nuhūset meāşır) 71a/13

‘a. +ı 42b/11

aşālet < *Ar.* Asillik, kendi adına

davranış

a. 84b/3, 95a/14

āsān < *Far.* Kolay

ā. ér- 13b/5

ā. bol- 10b/2

āsār < *Ar.* İzler, işaretler, eserler,
gelenekler

ā. 9b/8, 24a/15, 25a/1, 36b/16, 74b/9,
85b/10, 96b/11, 99b/13

ā.+ı 4b/7, 5b/8, 9b/15, 10a/3, 35b/13,
40b/17, 59b/11

ā.+ıda 90a/12

ā.+ıdın 70a/14

āsāyiş < *Far.* Huzur, rahatlık, güven

ā. 6a/10, 12b/7, 64b/7, 70b/16

ā.+de 74b/16

aşhāb < *Ar.* Dostlar, sahipler

a. 3b/14, 16b/17, 84b/4, 97a/9,
99b/15

aşıl < *Ar.* Temel, ana, asıl

a. 85b/9

‘āşī < *Ar.* İsyankâr, isyancı

‘ā. 68b/14, 68b/17

‘ā. bol- 93a/9

aşıl < *Ar.* Soylu,

a.dur- 9a/11

‘asker < *Ar.* Asker, er

‘a. bile 71a/9

‘a. yığ- 88b/1, 91b/2

‘a.+ı 71a/8, 72a/7, 85b/4, 91b/4

‘a.+in 69a/5, 76b/1

aşlā < *Ar.* Asla, hiçbir zaman

a. bérme-92b/11 46a/16
aşl < *Ar.* Asıl, kök, temel
a.+ı 35a/5, 61b/7
aşlî < *Ar.* Asıl, seçkin
a.+si ér- 29a/17
āsmān < *Far.* Gökyüzü
ā. 5b/1, 42a/1, 52b/12
ā.+dın 15b/16, 20b/17
ā.+ğa 20a/1
āsmānî < *Far.* Gökyüzü ile ilgili, ilâhî
ā.+de 26b/5
‘aşr < *Ar.* Yüzyıl
‘a.gaça 60b/13
‘a.bol- 60b/17
‘a.dur- ‘a.dur-70b/8
‘a.+da 29b/12, 61b/4, 90b/17
‘a.+ıda 48a/7, 64b/17, 84b/5, 87a/9
asra- < *Mog.* Kollamak, korumak, saklamak
a. -p 17a/8, 96b/7
asru < *Mog. asuru* Çok, pek, pek çok
a. 12a/2, 91b/6
āstān < *Far.* Eşik, tekke
ā.+ı 6a/12
āstān-būslıg < *Far. +T.* Eşik öpücülük
ā. 67a/1

ast : Alt, aşağı
a. +ıda 82a/3
āsūde < *Far.* Huzurlu, rahat
ā. 37a/14, 77b/4
āsūde-hāl < *Far. + Ar.* Rahat, huzurlu, rahatı yerinde
ā. 5a/17, 37a/14
āsūde-hātır < *Far. + Ar.* Gönlü huzurlu, başı dinç
ā. 24a/3
āsūdelık < *Far. + T* Rahatlık, huzurluluk
ā. 81b/12
aş- :Aşmak, geçmek
a.+ğandın sonra 97a/12
‘aşa’ < *Ar.* Akşam yemeği, yatsı, yatsı namazı
‘a.+dın 12b/14
‘āşık < *Ar.* Âşık
‘ā. (-ı bî-dîller) 33b/12
āşiyān < *Far.* Yuva, ev
ā. 33b/3, 35a/9
āşkār < *Far.* Açık, ortada, belli
ā. 65b/11, 96b/9
ā.ét- 6b/11
ā. bol- 27b/7, 99b/8
ā. kı1- 31a/8, 65a/14

āškārā < *Far.* Açık, ortada, belli

ā. 55b/13

āştī < *Far.* Barış

a.ķıl- 67b/14, 76b/14

a.bér- 87b/11, 88a/3

āşüb < *Far.* Karıştıran, bulandıran;

kargaşa

a.a.77b/13

aşur- : Aşırmak, geçirmek

a.-up 61a/17

āşüfte < *Far.* Perişan

ā.bol- 27a/9

ā.+ğa 9a/17

at : Ad, isim

a. 44a/9

a. bile a.26a/16

a. ķıl- 91a/17

a. koy- 28b/9, 33b/15, 61b/1

a. köter- 59a/8

a.+ğa a.26a/10, a.26a/14

a.+ım a.26a/15, 43a/13, 96b/14

a.+ı 34b/1035a/16, 35a/15, 35a/17,
35b/6, 38a/5, 39a/9, 47a/11, 73b/16,
75b/17, 76a/2, 85b/6, 86b/8, 86b/11

89a/9, 93a/5

a.+ımı 59b/7

a.+ım 34a/5, 45a/1, 76a/1

a.+ımı 84a/16

a.+ığa 50a/14, 58b/5, 65a/7, 70b/9,
91a/13

a.+ı dur- 85b/9

a.+ı bile 5a/9, 53a/14

a.+ları 21a/17, 23a/5, 38a/3 71b/11

at : At, binek hayvan

a. 29b/7, 48a/12, 52b/6, 52b/15,
63a/15, 63b/2, 88b/15, 89b/13, a.
27b/3

a. bile 64b/4

a. ér- 41b/4

a.+đm 39b/17, 63a/15, 70b/1, 75a/1

a.+ğa 46b/13

a.+ı 51a/7, 57b/13, 70a/17, 93a/11

a.+ımı 13a/5, 34b/15, 52b/15

a.+ım 57b/14

a.+ığa 37b/16, 93a/11

a.+lar 20a/7

at- : Atmak, fırlatmak

a.+dı 34b/17

a.+ğandın sonradın 49b/15

a.-ıp 75a/13

a.-may 34b/16

a. -mak 34b/12

ata : Ata, baba, ced

a. 15b/13, 17a/14, 18b/6, 19a/2, 20a/13, 24b/15, 25a/5, 25b/13, 27b/5, 31b/17, 37a/1, 37a/4, 38a/9, 38b/5, 41b/12, 42b/15, 43a/4, 45b/2, 61b/14, 61b/17, 79b/15, 82b/1, 83a/10, 89b/4

a. birle 82a/17

a.+nıı 85b/10, 94b/2

a. +m 27a/14

a.+mnı 91b/11

a.+mdın 27a/17

a.+ı 8a/13, 31a/15, 80a/14

a.+sı 16a/4, 17a/17, 19a/4, 20a/5, 20a/11, 22b/12, 22b/17, 23b/8, 24b/5, 24b/14, 25a/3, 25b/10, 25b/11, 26b/7, 37b/2, 38a/8, 41a/13, 44b/8, 48b/11, 51a/12, 56a/2, 56a/6, 56a/9, 56a/10, 56a/12, 56a/16, 57b/12, 57b/13, 61b/9, 73b/13, 75b/10, 76a/5, 90a/14, 90b/4, 91a/8, 91a/11, 92a/15, 93a/8, 95b/1, 96b/5, 96a/7, 96a/16

a+sınıı 55b/10, 26b/16, 31a/9, 22b/5, 41b/3, 86b/11 54b/16, 88a/17, 79b/10, 41b/6, 89b/2, 41b/9, 89b/5, 92a/8, 19a/7, 87a/1, 31a/13, 20a/11, 92a/16, 24a/15, 88b/16, 63b/4, 92b/12, 45a/2, 72a/8, 65a/2, 93a/2,32a/15, 95a/2

a.+sın 50a/6, 55b/17, 56a/15

a. +sııa 87a/6, 88b/1, 55b/9, 88a/12, 97b/5, 97b/8

a.+sıdın 25b/7, 23a/11, 22b/14, 41a/17, 55a/5, 44a/14, 94b/4, 25a/1, 24b/11, 27b/12, 95a/3, 97a/1

a.+ları 25a/4, 37a/13, 85b/7

a.+larınını 24a/2

a.+larııız 87b/16

a.+larııa 33a/10

‘**atā** < Ar. Bağış, bahşış

‘**a.** 18b/9, 19a/17, 75a/17

‘**a. kııl-** 37a/9, 41a/13

‘**a. eyle-** 40b/15

ata- : Adlandırmak, ad vermek, adını almak

a.-dı 59a/3

a.-dılar 26a/16, 28a/11, 85a/10

a.-sunlar 43a/13

atabek : Bir unvan

a.(ve atalık kıl-) 95a/5

‘atıfet < *Ar.* Karşılıksız sevgi, gözetleme

‘ā.bol- 97a/3

atal- :Adlandırılmak, ad verilmek

a. 34a/4, 36b/10

Atalık : Bir unvan

a. 64a/15, 58b/17, 95a/5, 98a/7,

99b/3

a.bol- 92a/8

a.kıl- 63a/1, 78b/13, 88a/6

a.+nıŋ 64a/7

a. +ğa 94b/11

a. + ı 94a/17

a.-ı mezkūr 68a/16

atasız : Anasız, babasız

a. 36b/8

atasızlıĝ : Babasızlık

a.+ıdın 13b/3

‘aşa < *Ar.* Susuzluk, susama

‘a. 59b/17

‘atāyā < *Ar.* Baĝışlar, yardımlar,

hediyeler

‘a. -yı bī-pāyān 37b/7

‘atebe-būslıĝ < *Ar.+Far.+T.* Eşik öpme

‘a.+ğa 66a/15

‘a.+ı 7a/4

‘atebe-būslık < *Ar.+Far.+T.* Eşik öpme

‘a.+ğa 71b/5

āteş-gāh < *Far.* Ateşkede, mecusî

tapınaĝı

a. 11a/10

āteş < *Far.* Ateş, hararet

a. -i kīnesi 75a/12

āteş-perestlik < *Far+T* Ateşe tapıcılık,

mecusîlik

a. 16b/1

‘atır < *Ar.* Hoş kokulu, ıtırılı, güzel

kokan

‘ā.+larıĝa (hatır-ı) 68b/13

‘atıfet < *Ar.* Karşılıksız sevgi, gözetme

‘ā. 26b/7

atkula- : İnşa etmek, dikmek

a. -dı 73a/1

atlan- : Ata binmek, yola koyulmak

a.-dı 42b/3, 42b/8, 46b/17, 48b/15,

54a/11, 57b/12, 65b/8, 67a/14

a.-dılar 51a/14

a.-gay-men 12a/9

a.-ıp 46b/4, 49b/8, 51b/8, 54b/3,

54b/6, 54b/9, 55a/10, 58b/9, 59b/2,
60a/5, 60b/8, 62a/9, 63a/15, 64b/15,
72a/7, 91b/3

a.-urda 12a/2

a.-mak 91a/14

aṭlas < *Ar.* Atlas kumaş, düz, havsız,
büyük harita, dünya haritası

a.+ı 5a/6, 97b/8

a.+ıdın 7b/14

atlıġ : Adlı; şöhretli, ünlü

a. 87a/5, 20b/5, 89a/5, 50a/15,
36b/15, 85a/3, 36b/11, 64a/7, 35a/13,
89b/3, 38b/10, 90b/13, 49a/6, 63b/8,
22b/10, 85b/5, 35a/2, 45b/4, 86b/9,
61b/11, 63b/11, 92a/13, 24b/4, 46a/17,
56b/15, 19b/15, 34b/14, 35a/17, 69a/3,
36b/16, 29a/14, 70b/4, 49b/3, 85a/8,
84b/10, 36b/11, 95b/3, 96b/10

atlık : Adlı; şöhretli, ünlü

a. 76a/10

aṭvelü'l-enbiyā < *Ar.* Peygamberlerin en
uzun yaşayanı

a. 21b/7

av : Av

a.+mı 11a/15, 25a/2

a.+ġa çık- 23b/10, 27a/2, 80b/6

'āvām < *Ar.* Halk kesimi, cahil halk

kesimi

'ā. 7a/2, 78a/10

'ā. bile 46b/6

'ā.ét- 2b/13

'a.+ġa 10a/8, 97a/4

'a.+ı 99a/8

a'vām < *Ar.* Yıllar

a. 96b/1

a.+da 10b/15

avān < *Ar.* Vakit, devir, çağ

ā.+da 30a/1

a.+ı 4b/6

a.+ıda 96a/15

āvāre < *Far.* Aylak, işsiz güçsüz, avare

ā. 10b/9., 34b/3, 93a/16, 94a/11

āvārelıġ < *Far.+T* Avarelik, aylaklık

ā. 10b/5

'avāṭıf < *Ar.* Şefkatler, merhametler

'a.(-ı bikerāne) 66a/9, 73b/14

āvā < *Far.* Ses, ün

ā.(-yı kânün-ı ġām) 65a/14

āvāze < *Far.* Ses, ün, bağırtı, yankı

ā. (-i vuşūlıdın) 10b/6, **-i 'adl** 37b/6, (**-**

i cilvesidin) 66a/2, (**-i vusūlı)** 64b/2

ā.+si 97b/6

āvāz < *Far.* Ses

ā.(-ı feryād) 92a/15

‘avd < *Ar.* Dönüş, geri dönüş

‘avd ét- 59b/14

‘a.ķıl- 54a/7

avla- : Avlamak

a.-p 25a/2

‘avrāt < *Ar.* Kadınlar

‘a. 39b/16

‘avret < *Ar.* İnsanın başkasına

gösteremeyeceği yerleri, avret yerleri;

kadın, avrat

‘a. 22a/7

‘a.+i 29b/4

avuç : Avuç

a. 14a/15, 20b/9, 62b/5

ay : Ay, dünyanın uydusu

a. 7b/2, a.26a/12, 31b/17

a. bile 82a/1

a.ğaça 21a/11, 47b/1, 73b/9

a.sonç 55a/14

ay : Yılın on ikide biri, bir aylık zaman

dilimi

a. 36b/7, 43b/14, 47b/2, 50b/9,

54b/13, 55a/7, 56a/15, 69a/11, 69b/8,

71a/6, 73b/1, 76a/16, 78a/15, 80a/17,

80b/17, 97a/4, 98b/6, 100a/2

a. burun 41b/6

a. ér- 76a/5

a. dur- 51b/1, 56a/14

a.+nıı 72b/6

a.+da 18a/5, 29a/3, 56a/12

a.+dın sonç(ra) 44b/17, 46b/14,

51b/17, 56a/6, 56a/10, 56a/13, 57b/12,

57b/17, 58b/3, 63b/13, 63b/16, 70b/12,

79b/14, 97a/4

a.+mıı a.-ıp21a/13, 39a/17, 51a/16,

71a/5, 72b/2, 72b/2, 72b/4, 72b/17,

83a/13

a.+ıda 39a/8, 72a/6

ay : Seslenme edatı, ey!

a.a.26a/1

ay- : Yükselmek

a.-dı 24a/7, 32a/8, 32a/14

ay- : Söylemek, sormak

a.-sa 13b/11

a.-mas 15a/15

ayağ : Ayak

a.+ın 60a/6

ayağ : Ayak

a. 7b/1, 8a/1, 52a/17, 53b/12, 59a/2
a.+ı 89b/13
a.+ıġa 8a/9, 13a/5, 53b/11, 89b/16
a.+ıda 89b/6
a.+ları 46b/12
ayak : Kadeh, içki sunulan bardak
a.+lar 77a/10
ayağcı : İçki hazırlayıp sunan
a. 84a/17
‘ayān < Ar. Açık, apaçık, belli, ortada
‘a. 33a/13
‘a. bol- 14b/10
‘a. eyle- 34a/13
‘a.kıl- 31b/12, 82a/17
a‘yān < Ar. Gözler, İleri gelenler, eşraf
a. 30a/13, 38a/16
a. -ı hazret a.26a/13, -ı memleketiniñ
31a/9, -ı hazret 63a/10,
āyāt < Ar. Ayetler, Kur’an ayetleri
ā. + ı bile 2b/16
‘ayb < Ar. Ayıp, kusur
‘a. 11b/3
āyet < Ar. Kur’an ayeti, kanıt, işaret,
alamet
ā.+i bile 53a/15

ā.+i dur- 3a/3
ā.+iniñ 3b/15, 67a/4
a.+ıġa 27b/8
ayır- : Ayırmak ,sınıflamak
a.+ıp 19a/2, 67a/16
āyīn < Far. Tören, ayin,âdet
a. 2b/17, 32a/1
ā.(-i dād) 31b/12, (-i tedbīr) 32b/15
ā.+idin 26b/8
ā.+ler 24a/9
āyine < Far. Ayna
ā. 41a/14, 93b/6
aylan- : Dönmek, dolaşmak, çevirmek
a.-dı 45a/16, 91a/17
a.-ıp 21a/11
a.-up 33b/13
aylık : Ay için, ay süresince, aylık
a. 44b/15
‘ayn < Ar. Göz, kendisi
‘a.(-ı āftāb) 10b/15
ayravul : Takatsiz, sarhoş gibi, salana
sallana atın arkasına ipe bağlayıp zorla
sürüyüp götürmek
a. bile 46b/13
ayrıl- : Ayrılmak
a.+ur 35a/5

a.-dı 3b/11
a.+ıp 27a/17, 34a/5, 41a/17, 54b/4,
99a/11
a.-may 44b/16
ayru : Ayrı
a.tüş- 86a/10
ayrul- : Ayrılmak
a.+ur 46a/1
‘ayş < *Ar.* Yaşama
‘a. 16b/618b/2, 42b/14, 91a/5
ayt- : Söylemek
a.-ur-men 59a/7
a.-ur 19b/5, 20a/3, 49b/17
a. -ur-miz 25a/14
a. -dı 16b/17
a.-tı 22a/14, 31a/4, 31a/15, 60a/11,
75a/12
a. 62b/8
a.-alı 24b/7
a.-gusı 43a/14
a.-ıp 44a/2, 44b/15, 53a/5, 61a/8,
70a/7, 77a/6, 89b/14
a.-ıpdur 61a/1
aytul- :Söylenmek
a.-ur 57b/16

az : Az, çok olmayan
a. 21a/15, 34b/16, 44b/1145a/17,
47a/15, 48b/15, 52b/10, 54b/9, 60b/9,
63b/3, 64a/3, 64a/13, 68b/17, 89a/4,
98b/2
a.+dur 50b/6
a.durur 46a/7
a.+ıdın 58b/11
āzāde < *Far.* Özgür, kurtulmuş
ā.+ler (ḥayl-ı) 11a/1
azal- : Azalmak
a.-ıp 21a/13
ā‘zam < *Ar.* En büyük
ā. 6b/1, 10a/11, 22b/16, 34b/8,
65b/16, 68b/6, 74a/9, 82a/14, 87a/10,
97b/9
ā.+nı 99a/7
ā. +ı durur ér- 69a/4
‘azamet < *Ar.* Büyüklük, ululuk,
görmek
‘a. 6b/1, 65a/8, 96b/12, 97b/11, 98a/2
‘a.+de 24b/13
ā‘zamlık < *Ar.+T* Büyüklük, ululuk,
görmek
ā.+da 4a/7
ā‘zā < *Ar.* Üyeler, organlar

‘a.+sıdın 52a/12
azık- : Sapmak, yoldan çıkmak, azıtmak
a.+ıp 24b/1
‘azīm < *Ar.* Büyük, ulu
‘a. a.26a/13, 28a/16, 30a/9, 71b/4
‘a. destberd-i 74a/6
‘a. bol- 25a/5, 51a/13, 65a/1, 75a/12,
87b/8
‘azīmet < *Ar.* Gitme, gidiş, hareket
etme, yola çıkış
‘a. 7b/7, 19a/6, 42a/9
‘a.ét- 50b/17
‘a.ķıl- 15b/3, 20a/12, 37b/2, 48a/15,
87b/1
‘a.+ġa 11b/9
‘a.+din 1b/4
‘a.+in 21a/15, 64a/9, 72a/13
‘azīz < *Ar.* Değerli, itibarlı, saygıdeğer
‘a.bol- 40a/15
‘a.eyle- 42b/13
azīz rak < *Ar.* Değerli, saygıdeğer, sayın
a.26b/14
‘azl < *Ar.* Görevden alma, işten el
çektirm
‘a. 77a/13, 95a/8
‘a.ét- 73b/17, 76a/5,

‘a.ķıl- 64b/12, 78a/7
‘a.+i 81b/7
‘a.+idin 80b/2, 81b/10, 83a/8
azlık : Azlık, az olma durumu
a. cihet+idin 91b/7
‘azm < *Ar.* Azim, niyet
‘a. ķıl- 7b/4, 72a/9
‘a.+in 63a/17
‘azrā’īl < *Ar.* Ölüm meleği, Azrail
‘a. ‘aleyhi’s-selām 14a/12, 14a /14,
21b/6
azuk : Azık, yiyecek, yol yiyeceği
a. 29b/7
azürde < *Far.* İncinmiş, kırılmış,
gücenmiş
ā. 7a/3
B
bāb < *Ar.* Kapı, geçit, bölüm; konu
b. 9b/5, 9b/9, 9b/10, 9b/11, 9b/12,
9b/14, 13b/17, 22b/11, 35b/10, 35b/12,
84b/1
b. (b. bāb) 11a/7
b. (-ı murād) 82b/2

b.+da 12a/1, 51b/2, 56a/8, 65b/16,
93b/7
baba: Baba
b.+m 96b/2, 96a/16
b.+sın 63b/10
b.+sınıŋ 89b/4
bābet < *Ar.* Konu
b.+ide 75a/17
ammā ba'dü < *Ar.* Sadede
gelelim,maksada gelince
b. 4b/17
bāde < *Far.* Şarap
b. 8a/7, 98a/3
b.(-i ƙahr+ıdın) 5b/11
b.+sıdın 32a/11
bādiye < *Ar.* Çöl
b.+de 93b/8
b.+side 4b/8, 19b/7, 20a/17, 24b/1
bād-pāy < *Far.* Çok hızlı koşan at
b.(-ı şarşar-ħirām+ġa) 63a/12
bāġ < *Far.* Baġ, büyük bahçe, bostan
b.+ı 53b/3
b. (-ı dīlküşā+da) 60b/10
baġır : Baġır, göġüs, sine
b.+ları 3a/15
baġıŋla- : Baġıŋlamak, affetmek; ihsan

etmek, lütfetmek
b.-p 66a/11
baġla- : Baġlamak
b.-dı 78b/1
b.+dılar (kemer-i ita'at+nı b.) 36b/15
b.-p 97b/14
baġlan- : Baġlanmak
b.-dı 31b/10
b.-p 66b/6
bahādır < *Far.* Yiġit → **bahādur**
b. 91a/13, 100a/17
b.+lar 27b/3, 88b/11
b.+larını 66b/14
b.+ları 60b/12
b.+lanınınŋ 3a/15, 59b/10
bahādırāne < *Far.* Yiġitçe
b. 11b/16
bahādırılık < *Far.+T.* Yiġitlik
b. 38b/3
bahādur < *Far.* Yiġit → **bahādır**
b. 38b/7, 47a/12, 51b/6, 89a/16
bahāne < *Far.* Bahane, sebep, nerden
b.bile 71a/3
b.+si bile 46a/2, 59b/1, 67b/14,
69a/14, 82b/16, 98a/11, 99a/7

bahār < *Ar.* Bahar, ilkbahar

b. 3a/16, 12b/7, 52b/17, 55a/4,
91b/16

b.(-1 ḥāhiş+imiz) 8b/5, **(-1 iḳbāl)**
9b/4 (**ebr-i b.**) 84a/12

b.durur ér- 69b/9

b.bolup ér- 29a/8

b.+ı 31a/11

bāhāyim < *Ar.* Hayvanlar, dört ayaklı
hayvanlar

b.+niḡ 84b/8

baḥīl < *Ar.* Cimri

b.+ler 33b/14

bāhir < *Ar.* Gün gibi ortada, apaçık

b. 40b/3

bāhirü'n-nūr < *Ar.* Işığının parlaklığı

b.+ıda (ḥuzūr-ı b.) (59a/2

baḥr < *Ar.* Deniz, büyük göl

b. 21a/5

b. (-1 aḥḍar) Hint Okyanusu 50b/16,
(-1 ḥaber) 7b/1,

b.+ınıḡ 4a/6

baḥrī < *Ar.+Far.* Denizle ilgili

b. 21b/12

baḥr-veş < *Ar.+Far.* Deniz gibi, çok,
kalabalık

b. 42b/9

baḥş < *Ar.* Bahis, konu

b.ḳıl- 12b/17

b.-dım 69b/12

baḥş < *Far.* Bağış, ihsan

b. 24a/7

b.+dım 9b/6

baḥşende < *Far.* Bağışlayan, ihsan eden,
affeden

b. (-i deryā-dil) ér- 32a/16

baḥşīş < *Far.* Bahşış, bağış olarak
verilen pay

b. 18a/11, 24a/1, 27b/14

b.+ğa 3b/3

baḥt < *Far.* Talih, kader, kısmet

b. 5b.2b/13, 55a/3, 65a/2, 84a/15

b.+ı 12a/6, 38a/16, 82a/9, 82a/11,
97b/7, 97a/4

baḥt-yār < *Far.* Bahtlı, talihli, mesut,
mutlu, kutlu

b. 84a/5

ba'īd < *Ar.* Uzak, ırak

b. 25a/4

bā'is < *Ar.* Sebep olan; gerektiren

b. 3a/11, 5a/1, 26b/9, 75a/3

bāk < *Far.* Korku, sakınma, kaygı

b. 21a/3

bak- : Bakmak, beslemek; dikkate almak

b.-ıp 6b/16, 40a/12, 49b/16

bakındur- : Bakındırmak

b.-dılar 91b/15

bākī < *Ar.* Tanrı, kalıcı, daimi → **bağiye**

b. 2b/7, 8a/17, 15a/12, 83b/5

b.ka- 12a/11, 31b/11, 65b/11

b.+ğa 65a/13

bāğiye < *Ar.* Bākī'nin müennesi → **bākī**

b.(- i 'ömr+in) 32b/2

bāl < *Far.* Kanat

b.(perr ü b.) 33b/4

b.(-ı sür'at ur-) 7b/7

bāl-efşān < *Ar.+Far.* Gönül saçan

b.bol- 9a/2

balık : Balık

b. 19a/15

bālīga <

b.+sı bile 2a/8

bālīş < *Far.* Altın, Moğollar tarafından

kullanılan altın para

b. 89a/17

bāmdād < *Far.* Sabah, sabahleyin

b.ğaça 12b/14

bar : Varlık, zenginlik, mülk

b.+ın 50a/10

bar : Var

b. 20b/8, 27a/8, 31a/17, 62b/2

b. mu 44b/13

b.-dur 4a/17, 13b/12, 38b/3, 82a/11, 82a/11

b. é-26b/12, 30a/15, é-7a/14

b. ér- 28a/10, 30a/3, 77b/3, 88a/1, 94a/7, 98a/10

b. dur- 18b/3, 18b/16, 22b/9, 23a/17, 29b/10, 44b/15, 48b/17, 55a/6, 62a/17, 68b/14, 74b/9, 75b/14, 82b/9, 83a/7, 87b/10, 90a/13, 92a/3, 93b/10

b. durur ér- 17b/15, 18b/15, 21a/17, 22a/16, 22a/16, 22b/5, 23a/423b/3, 24b/3, 25b/3, 27b/16, 28b/1, 34a/10, 34a/17, 34b/10, 34b/12, 34b/17, 35a/2, 35a/13, 35a/15, 35a/17, 37a/2, 37a/15 38b/11, 40b/17, 45b/4, 48a/15, 48b/6, 50a/15, 50b/10, 55b/5, 63b/4, 68a/7, 69a/3, 71b/12, 74b/7, 77a/8, 84b/9, 84b/9, 85a/3, 85a/8, 85a/14, 85b/6, 85b/13, 86b/8, 87a/5, 89a/8, 89b/3, 89b/5, 91a/15, 93a/5, 94a/15, 95a/13, 95a/17, 95b/3, 96a/7

b.eyle-b.eyle-36b/8

b.bol- 44b/13

bar- Varmak, ulaşmak

b.-ur-men 50b/14

b.-ur 30b/16, 51a/8, 63a/14, 96b/10

b.-dı 19a/4, 9a/10, 24b/15, 28b/2, 29a/4, 29a/16, 29b/11, 36b/17, 37a/13, 38b/17, 39a/4, 39b/4, 40a/6, 44b/12, 49a/8, 49b/5, 51a/17, 54a/16, 54b/8, 54b/12, 58a/7, 58a/16, 58b/13, 61b/12, 65a/17, 68a/10, 69a/8, 69a/9, 71b/8, 76b/10, 81b/3, 82a/8, 82b/17, 83a/14, 85b/7, 90a/17, 90b/11, 92a/3, 92a/13, 94a/14

b.-dılar 29b/7, 38a/8, 81a/12, 93b/2

b.(emir) 7b/5

b.-sa 24a/10

b.-ğan 19a/4, 20a/12, 25a/5, 29b/3, 37a/13, 38b/17, 46b/5, 50a/4, 51a/3, 54a/15, 58b/12, 61a/11, 63b/11, 85b/7

b.-ğanda 44a/7, 60b/4, 65b/6, 75a/13, 89b/9

b.-ğandın sonra 66a/16, 69b/14, 90a/14

b.-ğanı 30a/7, 99b/10

b.-ğanın 63a/15, 63b/10

b.-ğanlarga 76a/11

b.-ğanlarıda 55b/10

b.-urda 20a/5, 48b/7, 54b/15, 70a/17, 89b/13, 90a/17

b.-ıp 16b/8, 18b/13, 22b/2, 22b/5, 23a/5, 30b/11, 34b/4, 42b/4, 43b/11, 44b/11, 46a/2, 47b/12, 50a/5, 51b/15, 52b/6, 53a/11, 55a/15, 55b/4, 55b/16, 55b/16, 55b/17, 56b/1, 56b/6, 56b/8, 58a/1, 58a/15, 58a/17, 59a/17, 59b/3, 60b/12, 63b/1, 64a/12, 65a/10, 65b/3, 69b/12, 71b/2, 72b/7, 73b/12, 74a/8, 74b/1, 74b/12, 75a/7, 75b/12, 76b/9, 79a/6, 80a/13, 81a/4, 85b/4, 86a/16, 86b/6, 89a/15, 90a/11, 91b/4, 92b/6, 92b/13, 95a/6, 98b/2, 99a/14, 100a/8

b.-ıpdur- 16b/10

b.-gaç 77a/6

b.-maķnı 64a/8, 64a/16

b.-mas 31b/1

b.-madı 46a/2, 90b/7

b.-may 19a/17

bār < *Far.* Yūk

b.+ı 7b/12

bār < *Far.* Meyva

b.+ı 8b/4, 82b/1

barça : Bütün, hep, hepsi

b. 7b/17, 10b/2, 13a/10, 13a/11,
13b/11, 21b/11, 25b/14, 28b/12, 29a/15,
30a/15, 34b/3, 35a/15, 35a/17, 35b/6,
38a/5, 41b/11, 43a/11, 43b/14, 43b/16,
43b/17, 46b/17, 49a/15, 50a/12, 51b/4,
53a/17, 53b/8, 53b/10, 54a/13, 59a/8,
60a/2, 62a/5, 63b/12, 76a/12, 84b/7,
85a/3, 85a/6, 86b/12, 87b/12, 88a/17,
89b/7, 89b/10, 91b/13, 91b/17, 96a/3

b.+nı 73a/5

b.+nız 31b/1, 40a/13

b.+sı 38a/3, 50a/10

b.+sını 85a/10

b.+sığa 22b/3, 52a/17

bār-gāh < *Far.* Çadır, yüksek divan

b. 5b/3

b. (-ı salṭanatı allıda) 1b/3, (-ı ikbālını)
60b/11

b. +ı 7b/8

b.+ınıñ 3a/5

bār -ı ‘āmm < *Far.+Ar.* Umumi
ağırlama, şölen

b.bér- 65a/6

bārī < *Far.* Her defasında, bir kere, hiç
olmazsa, bari

b. 8b/4, 25a/8, 28a/6, 29b/2, 54a/1

bariça : Var oldukça, var olduğu sürece

b. 9a/14, 9a/15, 82b/2

barış : Varış, geliş

b. 81a/1

bārī < *Far.* Bir defasında; hiç olmazsa,
bari

b. 2b/7, 7b/12, 8b/4, 12a/1, 13b/9,
13b/15, 14a/9, 18a/10, 19b/8, 20a/4,
26b/12, 53b/2, 88b/9, 88b/10

bārī < *Far.* Tanrı, yaratıcı

b. (ṭa‘ālā) 37a/9

barlık : Varlık

b. 82a/5

bars : Pars; eski Türk takviminde on
ikinci yılın adı

b. 55a/1, 76a/14

bašāir < *Ar.* Basiretler, ibret veren
şeyler.

b. (zamā’ir-i zī-b.) 35b/8

başğı: Baskın, saldırı

b.+da 28b/6

bas- : Suç üstü yakalanmak, tutulmak, yakalanmak

b. -tılar 76b/5

b.-ip 99a/15

basıl- :Basılmak, yakalanmak

b. -dı 42a/12

bāsıt < *Ar.* Yayan, yayıcı

b. 6b/2

baş : Baş, kafa; lider, amir, komutan, baş kişi; akarsuyun kaynağı veya yanı

b. 5a/11, 10a/6, 13a/6, 27b/4, 52b/4, 53b/12, 72b/10, 74a/6

b.+dın 7b/17

b.+ım 4b/14, 7a/17

b.+ıma 7a/15

b.+ımda 4b/9

b.+ı 49b/10, 63a/15

b.+mıñ 12b/9

b.+m 7b/5, 10b/10, 34b/16, 65a/11, 89a/2

b.+mı 27b/10, 93a/14

b.+ığa 3b/10, 18b/1, 33b/3, 91a/5, 93a/14

b.+ıda 5b/17, 7b/16

b.+ıdın 8a/17, 93b/14

b.+larıdın 33a/11

başka :Başka

b. 21a/17, 26b/9, 27b/15, 28b/14, 40a/13, 41a/6, 45b/8, 47b/15, 48a/12, 51b/10, 68b/10, 75a/1, 85a/6, 86b/14, 88b/3, 90b/14

başkar- : Başarmak, tamamlamak

b.-ur 2a/2

b.-a almas durur 5a/12

b. -a almas durur ér- 96a/6

b.-a alma-dı 51b/9

b.-a alma-dılar 46a/13

başkarğu : Başarı, başa geçme, idare

b. 91a/10

başla : Başlamak

b.-dı 17a/17, 20b/6, 39a/13, 47b/2, 98b/9, 100a/1

b.+dılar 25a/6

b.-p 49a/12

başlat :Başlatmak

b.-up 20a/8

başlıg : Amir, kumandan; riyaset, başlı, adlı

b. 29a/14, 34a/9, 35b/1550a/4, 39a/6, 52b/7, 61a/4, 64a/1, 66a/14, 69a/12, 69a/14, 72b/16, 73a/10, 76a/9, 79b/4,

80b/5, 81a/11, 88b/12, 94a/12, 94b/10,
98b/14 99b/16, 99a/13

bāṭıl < *Ar.* Boş, beyhude, yalan; batıl

b. 97a/7

b. (ehl-i b.) 34b/5

b.+ğa 59b/8

bāṭıllıg < *Ar.+T.* Batıllık

b.+ın 46a/6

bāṭın < *Ar.* İç, iç yüz, gizli

bāṭınī < *Ar.* İçle ilgili, iç anlamıyla ilgili

b.(pāk-ı) +de 15a/4

batman : Miktarı yer yer 2,5 kg ile 10
kg arasında değişen eski bir ağırlık
ölçüsü birimi

b. 73a/11, 73a/13

baṭnenba‘debatnīn < *Ar.* Kuşaktan

kuşağa

b.b.35b/3/3

baṭn < *Ar.* Karın, kuşak, nesil

b.+ıdın 2a/4

baṭnī < *Ar.* Karın ile ilgili, kuşak ile
ilgili

b. 53a/14

batrak < *ET* (bat+rak) Hemencecik,
çabukça, hızlıca

b. 11a/16, 27a/14, 46a/9

bā-vücūd < *Far.+Ar.* Böylece, bununla

beraber

b.21a/7, 19a/12, 97b/12

bā-vücūdi kim < *Far.+Ar.+T.* Böyle

iken, bununla beraber

b. 11b/11, 27a/1, 57a/15 57b/2

baydağ < *Far.* Piyade, yayan, satrançta
piyon

b.+ın 76a/15, 100a/4

‘arbede-bāz < *Ar.+Far.* Kavgacı, çingar

çıkarıcı, gürültü patırtıcı

‘a. 4b/9

bā‘z < *Ar.* Biraz, bir kısmı, kimi →

ba‘zı

b. 29a/7

ba‘zı < *Ar.* Biraz, bir kısmı, kimi → **ba‘z**

b. 8b/10, 9b/8, 10a/1, 10a/3, 12b/14,

17a/4, 17a/4, 17a/9, 1b.érme-9a/10,

19b/10, 20a/12, 21a/7, 21b/5, 22a/15,

22a/16, 22b/4, 22b/10, 22b/11, 29b/10,

34b/7, 34b/9, 39a/4, 41a/2, 43a/6,

48b/2, 50a/14, 50a/14, 59b/3, 64b/13,

65a/16, 67a/11, 70b/13, 73a/6, 75b/2,

76a/1, 76a/6, 77a/4, 77b/16, 78a/14,

78a/17, 79b/15, 87a/5, 89a/7, 90b/13,

90b/14, 91b/8, 94b/10, 98a/15, 99b/2,

99a/3

b.+nı 36b/4, 59b/4, 59b/4, 64a/1,
64a/2, 64a/2

b. +dın 33a/15

b.+sı 95b/11

b.+lar 15a/1, 32a/6, 34b/11, 78b/7

b.+ları 34b/17

bāzī < *Far.* Oyun

b. 74b/11

bāzilī < *Ar.* Cömertlikle, eli açıklıkla
ilgili

b. 5a/16

hevān-bazlıġ < *Ar.+F.* Bayaġıca
davranan, bayaġılıġı alışkanlık haline
getiren

b.+a 30a/14

bāzū < *Far.* Kolun omuz ile dirsek
arasındaki kısmı, pazı

b. (-yı nuşret kuvveti bile) 2b/1 , (-yı
'adl) 84a/10 (**nīrū-yı b.**) 86a/10, (-yı
tehattük) 100a/1

b.+sıdır 5b/13

be < *Far.* Farsça çekim eki

b.(reng be reng) 7b/14, 53b/9

becāyi < *Far.* Yerine

b.kéltürür- 61b/12

b.kéltürür ér- 16b/9

bed < *Far.* Kötü, çirkin

b. 58a/12, 82b/1

bedāyi' < *Ar.* Yepyeni şeyler;
güzellikler

b.bile 70b/5

bed-dillik < *Far.* Korkaklık, kötü
kalplilik

b. 69b/14

beden < *Ar.* Vücut, beden

b. 45a/5, 45a/5, 46b/2

b.+ġa 18a/8

b.+ler 33a/11

b.+lerġa 93a/17

bed-ġāh < *Far.* Başkasının kötülüġü
isteyen, kötü niyetli

b.+lar 6a/13

bedīhe < *Ar.* Düşünmeden birdenbire
söylenen güzel söz, başlangıç

b. 62b/1, 62b/8, 62b/9

bed-siriş < *Far.* Tasiatı, yaradılışı kötü

b. 56a/14

beglik : Beylik

b. 96a/14

begāyet < *Far.+Ar.* Çok, son derece

b. 12a/2, 12a/8, 16a/3, 23a/10,
26a/12, 29a/5, 43b/5, 43b/9, 43b/17,
45b/3, 46b/12, 50a/12, 50b/13, 51a/7,

52a/6, 55a/6, 55b/7, 59a/12, 60a/13,
62a/5, 6b.2b/13, 64b/15, 65a/12, 70a/4,
70a/14, 70b/9, 72b/8, 74b/6, 75a/2,
80b/4, 84b/7, 86b/9, 87a/3, 89a/9,
90a/17, 90b/8, 91a/12, 92a/11, 92b/1,
92b/12, 93a/16, 94b/5

behāim < *Ar.* Dört ayaklı hayvan

b.+niñ 20b/17

behišt < *Far.* Cennet

b. 14b/12

b. (-i berīn) 8b/8

b. ér- 17b/7, 50a/16

b.kıl- 65b/6

b.+ğa 15a/6

b.+ke 15a/5

b.+din 15a/10, 18b/14

b.+i 14b/17

b.+ide 26b/4

behr < *Ar.* Felaket, hayal kırıklığı

b.al- 19a/1, 82a/6

Behrām < *Far.* Merih gezegeni, eski

İran hükümdarı

B. 8a/3, 29b/2, 35a/9

b. (-ı şavlet) 38a/10 (**tığ-ı b.**) 82a/2,

b.+ı 11b/15

behre < *Far.* Pay, hisse

b. 84a/13

behremend < *Far.* Hisseli, pay sahibi

b. 4b/13, 6b/9, 97b/17

b.é-b.é-6b/16

b.ér- 93a/1

b.érme-b.érme-9a/10

b.ét- 2a/10

b.bol- 6b/12

b.bolma- 31a/3

bekā < *Ar.* Kalıcılık, devamlılık

b. 4b/3, 13b/13, 85b/8, 95a/9

b. (-yı ebedī) 96a/4

b.+sı 12b/6

b.+sığa 8b/1, 8b/3, 13b/12

bekāyī < *Ar.* Süreklilik, devamlılık

b. +ge 85b/7

bél :Bel

b. bağla- 78b/1

belā < *Ar.* Bela, musibet

b. 21a/3, 34b/15, 93a/14

b. (-yı nāgehān dék) 32b/14, (**-yı**

kaht) 74a/6, (**destgīr-i b.**) 68a/17

b.+ğa 59b/4, 93a/13

b.+dın 54a/12, 68b/4	b.+miz 46b/17
b.+sıdın 3b/12, 21a/2	b.+lerni 73a/6
belāgat < <i>Ar.</i> Düzgün konuşma; düzgün konuşma ve yazma ilmi	bendelik < <i>Far.+T.</i> Kulluk, kölelik
b. 9a/14	b. 8a/8, 8a/13, 12a/5
b.+ğa 90b/9	b. eyler é- 62a/7
belde < <i>Ar.</i> Kent, belde	bende-nevāzlıg < <i>Far.+T.</i> Emrindeki insana iyi davranıcılık, köleseverlik,
b. 69a/11, 7b.2b/13	b. 8a/10
b.+ğa 51a/1	pāy-bend < <i>Far.</i> Ayak bağı, köstek, engel
b.+siğa 7b.2b/13, 81a/12	p. +i 11a/14
belī < <i>Ar.>Far.</i> Evet	benī < <i>Ar.</i> Oğullar
b. 9b/1, 40b/16, 64b/5, 67b/16, 86a/9	b.(a‘mām+ı bile) 28a/2, (a‘māmıdın dur-) 73a/15
belki < <i>Far.</i> Şayet, olabilir, belki	benī ādem < <i>Ar.</i> İnsanlar, insanoğlu
b. 13a/13, 69b/12, 99b/17	b. 5a/1, 16a/5, 17b/2, 17b/16, 19a/8, 82a/14, 97a/5
belkim < <i>Far.</i> Belki	b.bile 15a/12
b. 21a/4, 29b/12, 40b/4, 62b/7, 66a/6, 67b/12, 94a/5	b.+ni 19a/2
bemm < <i>Ar.</i> Saz teli	b.+ğa 17b/9
b. 65a/14	benī ümeyye < <i>Ar.</i> Emeviler
bend < <i>Far.</i> Bağ; su bendi, baraj	b. 4a/10
b. 78b/13	bennā < <i>Ar.</i> Bina eden, yapı ustası; inşaat kalfası
b.+iniğ 53b/12	b.(ve nakķāşı durur ér-) 6b.2b/13
bende < <i>Far.</i> Kul, köle	
b.ķıl- 37a/8	
b. (-i ħāk-būs) 6b/15, (-i ħalka) 95a/12	

bér- : Vermek

b.-di 16b/4, 50a/17, 72b/6, 87a/12,
89b/10

b.-ip 68a/5

ber-akis < *Far.+Ar.* Aksine, tersine,
bilakis

b. b.kıl-87a/13

berağar : Ordunun sağ kanadı

b.+ın 30b/8

berāt < *Ar.* Havale, kredi mektubu,
nişan, yetki veya rütbe verildiğini
bildiren ferman,

b. 47b/16, 48b/9

berāt-dār < *Ar.+Far.* Berat sahibi

b.+larığa 48b/8

b.+larıdın 47b/8

berāyā < *Ar.* Halk, insanlar, mahlukat,
yaratıklar

b. (kāffe-i b.) 32a/10

berāyü'l-'ayn < *Ar.* Bizzat, kendi
gözüyle

b. 36b/6

ber-bād < *Far.* Perişan, harap

b.kıl- 42b/15

ber-cāy < *Far.* Yerinde, uygun

b. 65a/17

berdūş < *Far.* Omuzda, omuz üstünde;

serseri

b.+ı 95a/12

bereket < *Ar.* Bolluk, saadetler,
mutluluklar

b. 12a/11

berg < *Far.* Yaprak

b. (-i kāh) 5b/16

bergüstvān < *Far.* Eğer altı örtüsü; zırh

b. 97b/8

ber-hem < *Far.* Karışık, dağınık, ters

b. 12b/4

berhī < *Far.* Kimisi, bazıları, bir kısmı

b. 19b/11, 34b/1

beri : Beri, başlama bildiren edat

b. 12b/3, 47b/6, 76b/8, 89a/13,

100a/4

berīn < *Far.* En yüksek, en yüce

b.(ravza-yı huld-ı b.) 2a/4, (**behişt-i**

b.) 8b/8

b.+niğ 17b/3

berķ < *Ar.* Şimşek

b. 27b/2, 42b/14

b. (şu'le-i b.)5b/9, (**-i reftārn)** 84b/4

berķī < *Ar.+Far.* Pırıltılı, parlak

b. dur- 11a/12

berpā < *Far.* Ayakta, ayak üzerinde,

yıkılmamış → **berpāy**

b. kıl- 23b/9, 60b/11

b. kıldur- 53a/14, 73a/8

b.bol- 82b/14

berpāy < *Far.* Ayakta, ayak üzerinde,

yıkılmamış → **berpā**

b.kıl- 76a/15, 100a/4

bertaraf < *Far.+Ar.* Bir yana bırakılma,

bir yana bırakma, giderme

b. 13a/16

b. bol- 68b/16, 86a/6

b. bolma- 28b/5

bes < *Far.* Yeterli, çok; çok kişi

b. 8a/14, 9a/3, 12a/7, 30a/3, 93b/12

beşāret < *Ar.* Gözaçıklığı, derin görüş

b.+ğa 56a/5

besāṭ < *Ar.* Düz yer, düzlük

b.(-ı zafer) 10b/8

besī < *Far.* Çokluk, fazlalık; birçok

b. 8b/16, 33b/4, 33b/8, 39a/7, 40a/17, 41a/8, 67b/16, 77b/11

best < *Far.* Dügüm

b. 66b/8

beşāret < *Ar.* Müjde, muştu

b. 7b/1, 7b/5

beş : Beş

b.+de ér- 89b/3

beşer < *Ar.* İnsan, insanlar

b. 20b/17

beṭ < *Ar.* Ördek

b. 30a/17

baṭālet < *Ar.* Aylaklık, kahramanlık,

yiğitlik

b.+ığa 94b/12

be-tevfikü's-sübhān < *Ar.* Allah'ın

yardımıyla

b. 6b/5

bey : Bey

b. 89b/13, 98b/13

beyābān < *Far.* Kır, çöl

b. 88b/5

b.+larda 64b/3

beyān < *Ar.* Anlatma, açık söyleme;

Belagatte anlatım yöntemlerini içine

alan kısım

b. 18a/4, 92a/10

b.étti ér- 46a/16

b.eyle- 84a/16

b.kılıl- 83b/6

b.+ıda dur- 28b/17, 29a/17

beyhüde < Far. Boş, boşuna

b. 2b/9

b. (küfr-i b.) 4a/1

beyt < Ar. İki dizelik nazım birimi

b. 1b/9, 3a/1, 3b/12, 4b/10, 6b/11, 11b/17, 12b/11, 13a/5, 13a/9, 15b/2, 16b/5, 18b/17, 19b/2, 20a/13, 24a/12, 25b/16, 26b/11, 26b/15, 27a/10, 28b/4, 30a/10, 30a/10, 31b/3, 31b/16, 32a/16, 37a/4, 37a/8, 38b/4, 42a/17, 43a/15, 43b/15, 44a/2, 45a/5, 48a/3, 49a/3, 51a/3, 52a/10, 56a/8, 58b/11, 61a/8, 62b/1, 62b/2, 63a/14, 86a/4, 90a/6, 91a/4, 91a/8, 93b/1, 94a/3, 95a/10, 95a/13, 97b/15

b.+ğa 77b/5

beytü'l-ahzân <Ar. Yusuf'u kaybeden Yakub'un çadırı; hüznler evi; dünya

b. 7a/13

beytü'l-muqaddes <Ar. Kudüs

b.+de 17a/9, 21b/10

beyzâ < Ar. Daha ak, çok beyaz

b. 11b/4, 74b/7, 78a/9

b.+nı 67b/14

bezl < Ar. Bol bol verme, saçma

b. 24a/1

b.+iniñ 4a/3

b.+idin 6a/5, 6b/12, 7a/2, 18a/16, 93a/1

bezm < Far. İçkili, eğlenceli meclis

b. 8a/4, 97a/12, 97b/7

b. (ve seyr) kııl- 77a/9

b.(ziynet-i efzâ-yı b.) 10b/1, 10b/1, (H'ârezm-i irem b.) 64a/2, 74a/11, 74b/3, 90a/7,

(H'ârezm-i irem b.)+niñ 66a/3

b.+i 6a/12, 8b/16, 30a/14, 63a/10

b.+iğa 7a/10, 8b/14

b.+leriga 4a/2

bégenme -: Beğenmemek

b.-y 26a/6

bég : Bey

b.+ler 9b/16

b.+leri 81a/10, 81a/11, 81a/12

b.+leri bile 81a/16

b.+lerinin 80b/11

b.+lerin 81a/14

b.+leriga 31a/2

b.+lerige 45a/3

béglük : Beylik

b. 12b/12

bék-zāde < *T.+Far.* Bey çocuğu

b.+leri bile 80b/5

bél : Bel

b.+in 97b/12

bélgür- : Belirmek, açığa çıkmak,
meydana çıkmak

b. - üp 7b/3

bér- : Vermek

b.-ür-men b.2b/13

b.-ür 13b/1, 14b/2, 20a/2, 26a/8,
31a/14, 32a/14, 40a/16, 4b.2b/13,
47b/15, 49a/4, 52a/17, 62a/10, 70a/11,
73b/2, 90a/1, 90b/9, 99b/17

b.-ür-siz 68b/11

b.-ürler 15b/9, 32a/11, 65a/8, 72b/9

b.-miş 13a/17, 25b/13

b.- di 2a/8, 2a/16, 14a/14, 16b/12,
18b/7, 21b/8, 22a/2, 22b/17, 24b/5,
26a/13, 26b/17, 29b/6, 30a/4, 30a/15,
30b/13, 35b/12, 42a/3, 43a/4, 43a/11,
44a/17, 45a/11, 46a/17, 46b/10, 50a/6,
52b/8, 56a/15, 58b/15, 5b.é-6b/16,
58b/16, 5b.érme-9a/10, 59a/11, 60a/9,
61a/14, 63b/1, 67b/8, 76a/4, 79a/13,

80b/8, 81a/2, 85a/9, 85b/14, 86b/9,

89a/17, 9b.2b/13, 93b/13, 94a/1, 97b/10

b.-diler 27a/11, 34a/11, 36b/12,

45a/3, 47a/15 48a/13, 76b/7, 99b/1

b.-gey-men 88a/3

b.-gey 15a/5

b.-sün 48b/11

b.-señ 8b/12, 93b/10

b.-se 35a/12, 38a/16, 62a/10, 67b/15,
86a/10, 88a/1

b.-ip 29b/7, 78b/13, 94a/5, 62b/5,

87b/11, 90b/5, 43b/10, 11a/3, 61b/5,
91b/13, 61a/15, 28b/10, 11b/7, 16a/1,
60b/2, 30a/9, 23a/14, 34a/11, 49a/14,
86b/12, 41a/7, 76b/14, 59a/14, 17a/5,
36b/17, 91a/6, 24a/8, 88a/8, 29a/15,
57b/14, 44b/13, 42a/3, b.bér-65a/6,
73b/15, 92b/3, 91a/13, 3b/16, 49a/15,
26b/13, 26a/4

b.-eli 89b/14

b.-geli 33a/10

b.-gen 58a/3

b.-genin 46a/4

b.-gendin 32b/9, 80a/15

b.-genini 90b/4, 96a/2
b.-mes 67b/17, 92b/11
b.-mey 60b/6
b.-medi 11a/4, 15b/12
b.-mediler 47b/9
b.-e alma- 64b/11
b.-mek 30b/4, 54b/6, 94a/3
b.-mekni 15b/11
béril- : Verilmek
b.+miş 89b/11
b.-se 31b/5
bérk : Kavi, katı, sert, mustahkim, sağlam.
b. 28b/2, 28b/4, 47b/11
béş :beş
b. 9b/5, 11b/11, 17b/17, 19b/17, 21a/11, 21b/13, 21b/14, 22a/15, 38a/7, 38b/11, 38b/15, 38b/17, 39a/7, 40a/9, 40a/17, 41b/17, 42a/15, 43b/15, 48a/5, 51a/10, 51b/1, 52b/6, 53a/9, 59b/13, 60a/4, 61b/3, 64a/7, 66b/10, 68a/8, 68a/12, 68a/12, 68b/4, 69a/15, 71a/6, 71a/9, 72a/10, 72b/10, 73a/11, 74a/5, 74b/6, 75a/16, 75b/5, 78b/10, 79a/16, 79a/17, 80a/17, 80b/17, 86b/7, 88b/12,

90b/3, 90b/11, 91a/15, 92b/15, 95b/16, 96a/6, 98b/17, 99a/13, 100a/2, 100a/17

b.+ğa 19a/11, 20a/1

b.+de 39a/15, 43a/7, 49a/17, 52b/2, 54b/2, 65a/4, 65b/10, 83a/9, 86a/14, 90b/11, 97b/1

b.+ide 57b/10

béşik : Beşik, çocuk yatağı

b.içre 26a/11

béşlençi : Beşinci

b. 9b/14, 38b/12, 44b/6, 74a/2

béze : Bezemek, süslemek

b.-diler 76a/14

bī < *Far.* Kelime türetmeye yarayan ön ek. Türetilen kelimeye olumsuzluk anlamı kazandırır

b. 65a/14

bī'at < *Ar.* Kabullenip itaat etme, boyun eğme, uyma

b. 46a/16, 65b/7

bībāk < *Far.* Korkmayan, çekinmeyen, korkusuz

b.(ve sefāk) durur ér- 55b/7

bībāk-meşreb < *Far.+Ar.* Meşrebinde korku, çekinme olmayan, korkusuz

b. 63a/11

bībaş < *Far.+T.* Başsız, serseri

b. 55b/9

bībünyād < *Far.* Temelsiz, asılsız

b. 8a/14, 98a/5

bīcān < *Far.* Cansız, ruhsuz

b. 13b/5

biçin < *Sogd.* Maymun; on iki hayvanlı takvimin dokuzuncu yılı

b. 36a/1, 67a/2, 67a/13, 70b/14, 72b/1, 77a/3, 81b/13, 95b/13

bīçün < *Far.* Nedensiz, sebepsiz; Tanrı

b. 14a/1, 18b/6

b.+niñ 34a/13

bīdād < *Far.* Zulüm, işkence

b. 42b/16, 64a/3

b. (def-i b.) ét- 57b/6

bid'at < *Ar.* Bidat, sonradan meydana gelen şey

b. 16a/5, 84a/12

b.(-ı mezmüne) 12b/3

b.+ı 40b/9

bidāyet < *Ar.* Başlama, başlangıç

b. 1b/8, 1b/10

bīdil < *Far.* Gönülsüz, gönlünü yitirmiş; âşık

b.+ler 8a/13, 33b/12

bīdirig < *Far.* Esirgenmeyen;

esirgemeyen, elinden geleni yapan;

acımasız, merhametsiz

b. 30a/5, 33b/3, 49a/2

bīendāze < *Far.* Ölçüsüz, tahmin

edilemeyecek ölçüde

b. 13a/3

bīgāne < *Far.* Kayıtsız, ilgisiz; yabancı

b. 54a/10

bīgarež < *Far.+Ar.* Art niyetsiz, garazsız

b. 88a/2

bīgāyat < *Far.+Ar.* Sonsuz, uçsuz

bucaksız, ölümsüz

b.+ı bile 8a/11

b.(kerem-i b.) +ığa 40b/8

bigi : Gibi

b. 95a/3

bīkerāne < *Far.* Sınırsız, engin, sonsuz

b. 73b/14

bīgüher < *Far.* İncisiz, mücevhersiz

b. 68a/2

bīhaber < *Far.+Ar.* Habersiz, bilgisiz,

vurdumduymaz

b. 48b/16

bīhadd < *Far.+Ar.* Hadsiz, sınırsız

b. 10b/17
b.(**ḥayl-i b.**) 5b.2b/13
b. (**u ‘add**) **bol-** 38a/16
biḥamdi’l-lāh < *Ar.*Allaha şükür
b. 18a/12
bīhānümān < *Far.* Yersiz yurtsuz ,
çoluksuz çocuksuz
b. 47a/8
bihī < *Far.* Ayva
b. 54a/1
bihişt < *Far.* Cennet
b.(**- i berīn**) 17b/3, (**-i cāvidān**) 17b/17
bīḥūd < *Far.* Kendinden geçmiş, çılgın
b.**bol-** 8a/8
bīhūde < *Far.* Boşuna, boş yere
b. 77b/3
bīhūş < *Far.* Şaşkın, sersem
b.**ol-** 5b/11
bīiḥtiyār < *Far.+Ar.* Kendiliğinden, elde
olmayarak
b. 9a/13, 62a/17
bīimān < *Far.+Ar.* İnançsız
b. 67a/3
bīiştibāh < *Far.+Ar.* Kuşkusuz
b. 39a/11

bīizn < *Far.+Ar.* İzinsiz
b. 75a/11
bīkarār < *Far. + Ar.* Kararsız, rahatsız
b.**durur ér-** 16b/3
bīkarārliġ < *Far. + Ar.* Kararsızlık
b. 9a/2
bīkerān < *Far.* Sınırsız, sonsuz
b. (**mevāhib-i b.**) 37b/7; (**sipāh-ı b.**)
38b/8, 67a/5; (**sipāh-ı b.**) **bile** 88a/15;
(**leşker-i b.**) **bile** 47b/9
b.**+ıdm** 1b/11, 10b/14
b.**+sız** 31a/17
bīkerāne < *Far.* Sınırsızca, sonsuz kadar
b.(**‘Avāṭıf-ı b. ve merāḥim-i**
ḥüsrevāne) **bile** 66a/9
b.**+ġa** 2b/11
bīkülfet < *Far. + Ar.* Külfetsiz
b. 34a/14
bilād < *Ar.* Memleketler, şehirler,
kasabalar
b. 65a/8, 95a/7
b.(**-ı Hıṭa ve Hotan**) 39a/14; (**-ı**
Uygur) 41a/1; (**-ı H̱ arezm**) 50a/12
b.**+ı** 79b/4

b.+ı gaça 39b/7	46b/13, 4b/16, 27b/11, 15b/4, 39b/9,
b.+ıdın 70a/11	78a/17, 90b/10, 1b/3, 61b/11, 50a/11,
bilagāye < <i>Ar.</i> Amaçsız, gayesiz	61b/9, 66b/11, 82b/4, 83b/16, 79b/15,
b.bile 63a/2	51a/16, 23a/428a/6, 40b/10, 14b/16,
bilākāt < <i>Ar.</i> Hediye, armağan	77b/3, 66b/6, 77a/1, 75a/16, 58b/8,
b.+ıdın 41b/2	58a/14, 56b/1, 4b/17, 69b/5, 25a/5,
bil- : Bilmek	41a/4, 91b/14, 47b/9, 3b/11, 14b/15,
b.-ür-men 93b/11	50b/7, 83b/17, 40b/11, 49a/5, 59a/5,
b.-ür 13b/2, 90b/1	82b/6, 74b/2, 69b/6, 33b/12, 93b/10,
b.-dim 8a/6	25a/6, 2a/11, 49b/7, 75b/2, 47b/10,
b.-di 48b/17	73b/7, 62a/13, 30a/6, 67a/15 37a/7,
b.-diler 33a/14	43a/17, 86a/9, 25a/10, 82b/14, 10a/7,
b.-se 88b/5	69b/13, 69b/16, 7a/14, 53a/11, 38a/16,
b.-ip 27a/5, 63a/15, 96b/15, 100a/6	44b/11, 45a/15, 62a/5, 73b/8, 28a/9,
b.-mes 18b/8	33b/15, 51a/1, 46b/15, 7a/12, 67a/1,
b.-mey 63b/10	61b/17, 53a/14, 10a/6, 23a/9, 43a/4,
b.-mey dur- 26b/2	67a/5, 7a/13, 4b.é-6b/16, 10a/5, 15a/12,
b.-medi 44b/17, 74a/6	51a/12, 50b/8, 90b/10, 69b/14, 18a/7,
b.-megey 88b/5	53a/12, 40b/16, 81a/9, 76b/6, 80b/5,
b.-mek 91a/8	77b/3, 85b/4, 56b/13, 10a/14, 88a/5,
b.-mekniñ 27a/7	82a/1, 66b/15, 40b/13, 70b/14, 23a/5,
bile : İle, birlikte → birle, bilen	56b/5, 51a/11, 61b/12, 87a/3, 67a/3,
b. 17b/1, 69b/9, 67a/14, 81a/7,	15a/6, 89b/5, 66b/14, 73b/8, 10a/13,
73b/10, 66b/10, 53a/4, 81a/10, 87b/9,	15a/9, 53a/14, 56b/6, 73b/9, 67a/8,
66b/9, 31b/16, 88b/16, 33b/12, 76b/4,	77b/5, 2a/8, 2a/9, 24b/15, 18a/10,
	53a/9, 18a/11, 90b/11, 43a/3, 53a/15,
	37a/5, 76a/16, 40b/12, 17b/9, 60b/4,

43b/11, 51a/5, 68a/12, 23a/1, 27b/12,
8a/11, 6b/8, 9a/3, 59b/8, 49b/2, 88a/12,
9a/1, 8a/11, 80b/14, 68a/15, 59b/11,
80a/14, 72b/15, 87b/16, 69a/1, 40a/5,
60b/2, 51b/17, 50a/6, 70b/5, 87b/15,
68a/10, 91b/10, 9a/7, 27b/9, 74a/7,
48b/10, 47a/10, 51b/14, 68a/6, 69a/6,
36b/7, 6b/9, 17a/15 60b/9, 52b/4, 47b/3,
59b/7, 59b/8, 60b/7, 3b/2, 82b/17,
47b/3, 72b/11, 60b/9, 58a/3, 74a/1,
69a/1, 48a/14, 60a/8, 89b/13, 57b/11,
31a/11, 60a/1, 91b/5, 8b/8, 60a/1,
75b/11, 31a/14, 8b/2, 60a/8, 57b/12,
89b/14, 77b/15, 89a/2, 43b/17, 57b/13,
60a/2, 60a/4, 74a/4, 43b/17, 17a/1,
1b.érme-9a/10, 8b/2, 31a/12, 75b/10,
52a/12, 68b/15, 73a/4, 8b/12, 88b/13,
24a/1, 68b/15, 83b/11, 52a/2, 8b/15,
28a/16, 72b/15, 31a/10, 49a/6, 8b/12,
8b/10, 50a/6, 68b/4, 59b/16, 1b/11,
60a/12, 60a/12, 91a/3, 34b/2, 86a/14,
80a/9, 24a/17, 34a/14, 9b/3, 48b/15,
90a/2, 88a/4, 47a/6, 91b/13, 48b/9,
9b/4, 25b/2, 27b/8, 88a/4, 24b/6, 67b/9,
72b/5, 45a/10, 34a/10, 51b/8, 31b/10,
67b/13, 74a/11, 67b/12, dur-19b/13,
7b/13, 67b/11, 77b/10, 69a/14, 93a/10,

28a/12, 52b/16, 69b/2, 67b/3, 23b/1,
15b/10, 44a/16, 52b/17, 40b/9, 61b/5,
43a/13, 69b/5, 88a/15, 17b/13, 51b/4,
69b/2, 67b/6, 67b/7, 88b/15, 86b/2,
90a/2, 15b/11, 4b/8, 15b/10, 81a/5,
73b/14, 51b/9, 19b/12, 30a/10, 61a/5,
88a/14, 28a/2, 51b/12, 94a/16, 59b/1,
68a/1, 59b/1, 47b/4, 50a/4, 82b/1,
80a/5, 60b/17, 16a/10, 81a/3, 52b/6,
19b/6, 68a/5, 51b/12, 69a/7, 23b/9,
49b/5, 80b/12, 19a/2, 52b/9, 78a/6,
93b/3, 52b/11, 44a/12, 23b/6, 81a/4,
58a/9, 16a/2, 7b.é-6b/16, 43b/17,
67b/14, 23b/5, 67b/14, 69a/11, 17b/6,
59a/17, 80b/11, 52b/10, 69a/9, 76b/1,
59a/16, 72b/7, 16a/3, 34b/14, 91b/11,
90b/15, 47a/3, 61b/11, 21a/2, 22b/5,
12a/11, 72a/3, 2a/15, 84a/3, 71a/8,
48b/6, 63a/10, 42b/5, 49a/2, 26a/16,
54a/5, 13a/1, 22a/3, 5a/7, 81a/14, 63a/2,
29a/16, 12a/11, 81b/12, 46b/5, 78b/10,
56a/1, 42b/7, 81b/3, 5a/8, 54b/9, 42b/4,
9b.2b/13, 11a/15, 81b/11, 63a/12,
63a/13, 86a/15, 5a/9, 37b/12, 2a/16,
11a/16, 86b/5, 49b/10, 72a/2, 45b/9,
42b/5, 22a/5, 74b/14, 77a/10, 37b/9,
71a/9, 55b/15, 33a/8, b.kıl-87a/14,

2b/10, 14a/5, 54a/3, 62b/11, 48a/10,
2a/13, 86b/15, 83a/1, 14a/14, 46b/7,
56a/7, 5a/5, 35b/12, 20b/12, 2b/17,
75a/13, 26b/6, 14a/17, 64a/10, 5a/4,
72a/7, 77a/4, 71a/3, 14a/16, 83a/12,
92b/17, 62b/10, 2b/9, 26a/15, 14a/12,
53b/17, 62b/17, 71b/3, 62b/17, 21b/8,
88b/6, 12b/17, 5a/6, 2b/16, 84a/2,
14a/6, 90b/4, 49b/17, 27b/14, 22a/2,
85a/16, 71a/6, 56a/6, 78b/8, 76a/12,
b.kıl-87a/17, 41b/12, 12b/15, 74b/6,
46b/6, 35b/16, 33b/1, 32b/14, 41b/3,
2b/2, 63b/8, 29b/8, 42a/13, 26b/4,
92b/7, 54a/16, 37b/7, 27a/15 11b/14,
32b/9, 45b/16, 39a/2, 63b/6, 75a/7,
25a/11, 90a/10, 63b/5, 13b/1, 2b/12,
11b/12, 32b/8, 93b/16, 32b/12, 50b/1,
63b/11, 37b/14, 54b/4, 87b/4, 33a/12,
48b/4, 21a/14, 37b/13, 48a/8, 63b/14,
45b/15, 12a/1, 5a/14, 5a/15, b.bér-
65a/6, 81b/1, 77a/3, 22a/11,
11b/1533a/12, 36b/13, 55b/2, 54a/16,
49b/11, 42a/8, 5a/13, 71a/17, 94a/2,
12a/6, 74b/13, 5a/9, 37b/15, 21a/6,
65b/4, 86a/6, b.kıl-87a/15 79a/3,
76a/13, 42b/2, 27b/14, 5a/16, 78b/14,
54b/7, 11b/1, 42a/6, 77a/9, 8b.2b/13,

63a/15, 22b/1, 42b/3, 90a/9, 41b/8,
65b/5, 11b/1, 74b/8, 33a/16, 45b/12,
54a/12, 12a/7, +dın33a/15, 55b/9, 2b/1,
64b/17, 75a/8, 81a/16, 71a/13, 87b/3,
37b/13, 79a/3, 86a/17, 33a/9, 65a/17,
2a/16, 48b/2, 71a/12, 88b/2, 64b/16,
55b/9, 86a/16, 29b/5, 78b/3, 66a/10,
42a/5, 64a/15, 33b/10, 22b/17, 29a/1,
41a/6, 33b/8, 79a/8, 81b/15, 49a/1,
79a/7, 56a/17, 48a/11, 62b/5, 78b/5,
74b/3, 29b/1, 46b/9, 81b/6, 85b/1,
62a/15, 12b/5, 77a/1, 66b/2, 76a/15,
28b/17, 10b/11, 71b/9, 50a/1, 79a/11,
50b/14, 41b/14, b.kıl-87a/12, 53b/7,
46a/2, 33b/11, 49a/12, 14b/1, 22b/16,
46b/10, 93a/2, 10b/10, 38b/10, 90a/14,
62b/4, 62b/2, 71b/5, 62b/8, 66b/4,
48b/4, 79a/9, 14b/15, 64b/4, 14b/5,
94b/3, 85b/2, 86a/7, 64a/12, 41a/5,
32a/11, 95b/1, 95b/10, 95b/13, 95b/15,
95b/15, 95a/4, 95a/6, 95a/16, 95a/16,
96b/1, 96b/2, 96b/7, 96b/8, 96b/10,
96b/17, 96b/17, 96a/1, 96a/7, 96a/17,
97b/3, 97b/12, 97b/13, 97b/17, 97b/17,
97a/2, 97a/3, 97a/8, 97a/10, 97a/16,
98b/3, 98b/5, 98b/6, 98b/7, 98b/12,
98b/13, 98b/16, 98b/17, 98a/2, 98a/7,

98a/11, 98a/11, 98a/14, 99b/2, 99b/3,
99b/4, 99b/5, 99b/7, 99b/9, 99b/17,
99b/17, 99a/3, 99a/5, 99a/7, 99a/11,
99a/11, 99a/12, 99a/13, 99a/15, 100a/5,
100a/6, 100a/6, 100a/7, 100a/11,
100a/12, 100a/17

bilen : İle, birlikte → **birle, bile**

b. 97a/11

bi'l-istiklāl < *Ar.* İstiklal üzere,
başlıbaşına

b. 62b/17, 94b/7, 100a/10

bi'l-küll < *Ar.* Bütünü, bütün,
tamamıyla

b. 77b/13

billāh < *Ar.* Allah için, Allah'a yemin
ederim

b. 14a/7

bi'l-zarūre < *Ar.* Zorunlulukla,
zaruretle, zaruri olarak

b. 27a/13, 93b/1

bīm < *Far.* Korku

b. 15a/16

b.+idin 3a/15, 5a/11, 60a/17

bīmārlġ < *Far.+T.* Hastalık

b. 46a/2

bīmeşveret < *Far.+Ar.* Danışmaksızın

b. 94b/5

bīmīşalī < *Far.+ Ar.* Bensorsizlik,
eşsizliklik

b. 1b/9, 1b/10

bīmüntehī < *Far.+ Ar.* Nihayetsiz,
bitimsiz

b. 97b/17

bin < *Ar.* Oğul, oğlu

b. 18b/2, 20a/5, 20a/14, 21a/6

binā < *Ar.* *binā'* Yapı, bina

b. (-yı süstin) 2a/3; (-yı celālet dék)

82b/2

b.ér- 8b/5

b.bol- 6b.2b/13

b.ķıl- 21a/14, 23a/2, 23a/5, 63a/4

b.ķılıp dur- 53b/3

b.ķılıp durur ér- 55b/14

b.ķıldur- 50a/14

b.ét-ip dur- 19b/13

b.tap- 17b/13

b.+da 8a/15

b.+sı 8a/14, 53a/16

bināen 'aleyh < *Ar.* Bunun zerine,

bununla birlikte.

b. 9b/5, 49a/10, 66a/12

bīnazīr < *Far.+Ar.* Eşsiz, benzersiz

b. (emīr-i b.) 60b/1

b.ér- 35a/3

b.durur ér- 77a/7

bīnevāyī < *Far.* Zavallılık, fakirlik, muhtaçlık

b. 7a/11

bīnihāye < *Far.+Ar.* Sonsuz, engin→

bīnihāyet

b.(‘ināyet-i b.) 63a/2

bīnihāyet < *Far.+Ar.* Nihayetsiz, sonsuz→ **bīnihāye**

b. 48a/8

bīnişān < *Far.* Nişansız, işaretlessiz

b. 13a/12

bīniyāz < *Far.* Muhtaç olmayan, ihtiyaçsız

b.ér- 12a/1

bīniyāzlıg < *Far.+T.* İhtiyaçsızlık, muhtaç olmama hâli

b. 39a/3

bīpāyān < *Far.* Sonsuz, tükenmez

b. (‘atāyā-yı b.) 37b/7, (**āsār-ı b.) bile**

59b/11

b.dur- 13a/7

bīpervālīg < *Far.+T.* Çekinmemelik

b. 4b/8

bir : bir

b. 20b/4, 48b/11, 29a/8, 3b.2b/13,

62b/2, 33a/16, 22a/7, 23a/5, 46b/10,

51b/10, 43b/12, 62b/2, 92b/1, 37b/17,

23b/11, 25b/16, 26a/10, 85b/13, 5a/8,

89a/7, 33b/1, 81a/3, 23a/7, 31b/7,

30a/10, 26a/5, 69b/1, 28b/6, 34b/16,

33a/8, 23b/10, 93b/8, 23b/10, 42b/5,

22b/2, 68a/7, 31b/3, 92b/3, 33a/17,

63a/15, 29b/5, 69a/11, 26a/9, 27a/2,

2a/11, 72b/11, 89a/6, 90b/10, 52b/5,

91a/5, 52b/6, 28b/5, 33a/8, 3a/13,

60b/9, 29a/15, 33a/17, 63b/4, 84b/9,

85a/8, 75b/13, 6b/9, 36b/12, 36b/11,

17a/6, 29a/14, 52a/5, 63b/13, 90a/11,

65a/2, 51b/14, 62a/15, 51b/12, 32b/8,

73a/8, 21a/17, 26a/14, 57b/13, 65a/9,

12b/5, 89b/12, 80a/12, 1b/7, 80b/7,

44b/17, 72a/11, 79b/11, 77b/13, 17a/11,

17a/14, 62a/14, 36b/11, 65a/4, 41b/5,

6b/8, 52a/1, 89a/16, 62a/14, 44a/6,

34b/10, 91a/3, 30b/1, 75a/5, 30b/2,

71b/2, 21a/14, 93b/2, 38a/6, 27b/16,
85a/10, 42b/17, 36b/5, 60a/14, 76b/13,
70a/7, 33a/9, 38b/17, 50b/16, 47b/15,
76b/13, 70b/4, 40a/13, 92a/3, 16b/9,
+din33a/15, 34b/12, 28a/4, 26b/8,
93a/2, 46a/2, 47a/12, 86a/7, 89a/15,
3b/4, 37a/16, 90b/10, 85a/8, 50a/14,
94b/3, 93b/10, 57b/11, 40a/11, 64b/17,
87a/5, 60a/7, 40a/2, 68b/7, 62a/15,
8b/6, 60a/7, 86a/7, 55b/7, 40a/11,
31a/14, 3b/4, 30b/11, 63b/6, 32a/7,
63b/7, 84b/9, 52a/12, 92a/17, 48b/9,
80b/1, 61b/1, 29b/4, 76a/17, 27a/15
59a/5, 93a/10, 47a/5, 61a/17, 62b/7,
62b/17, 85a/3, 80b/2, 38b/16, 41a/10,
70b/12, 89a/2, 90b/13, 1b/4, 9b/5,
28a/10, 22b/8, 59a/4, 93b/7, 58a/15,
50a/4, 56a/3, 93b/7, 54b/14, 9a/16,
43a/17, 63a/4, 59a/6, 56a/3, 89b/3,
11a/8, 84b/2, 34a/10, 79b/14, 64b/13,
47a/6, 58a/14, 34b/17, 76b/8, 70b/9,
61a/14, 47a/5, 5a/6, 1b/4, 14a/15,
58b/16, 62b/8, 29a/17, 58b/17, 45b/4,
5a/4, 23a/11, 58b/17, 26b/6, 80b/4,
53a/5, 76a/16, 81a/12, 61b/14, 2a/7,
20b/9, 30a/5, 18a/7, 67a/12, 2a/7, 18a/5,
35a/2, 15b/8, 59a/1, 53a/10, 15b/8,

61b/5, 44b/5, 21b/8, 59a/1, 24b/14,
84b/3, 58b/1, 88b/9, 36b/17, 34a/5,
58b/17, 7a/16, 23a/15, 27b/4, 26b/13,
18a/4, 71a/3, 14a/3, 9b/6, 11a/9, 83a/5,
63a/4, 56a/1, 71b/1, 5a/7, 54a/7, 78a/15,
18b/12, 28b/7, 21a/1, 33b/8, 93b/8,
62b/5, 59a/8, 56a/14, 35a/16, 30a/9,
27b/4, 27a/2, 26b/9, 7b/10, 38a/2,
81b/6, . 95b/3, 95b/7, 96b/6, 96b/10,
96b/10, 96b/11, 98a/10, 100a/12

b.+ni 4b.2b/13, 4b.2b/13

b.+de 40a/6, 45b/13, 46b/8, 54b/17,
72a/5, 76b/12, 78a/7, 83b/9, 87a/5,
92b/15

b.+i 13b/10, 16a/9, 19b/14, 22b/7,
26a/17, 32b/8, 36b/9, 36b/10, 36b/11,
45b/16, 45b/17, 45b/17, 56a/3, 56a/3,
64b/4, 76a/8, 84b/3, 93b/2, 93b/3,
95a/14, 95a/14, 95a/15

b.+isi 63a/17, 63a/17

b.+iniṅ 22b/7, 31b/7

b.+in 16a/10, 25b/13, 52b/15, 73a/5

b.+iga 3b/13, 72a/11

b.+ige 42b/5

b.+ide 51a/16, 72b/3, 77a/11

b.+inde 76b/12	b. 4a/16, 4b/13, 6a/7, 6a/8, 6a/9,
b.+idin 21b/9, 21b/9, 30b/2, 39b/10	6a/11, 7a/2, 7b/16, 12b/6, 13a/7,
b.+iñiz 40a/13	13a/10, 13b/16, 15b/2, 18a/3, 18a/17,
b.+iñizdin 31a/17	18b/13, 20b/5, 23a/13, 23a/15, 25b/14,
birāderzāde < <i>Far.</i> Kardeş çıcuğu, yeğen	27a/10, 28b/12, 30a/16, 31b/3, 32b/3,
b.+si 74a/10	40b/14, 49b/13, 53a/17, 55a/4, 58b/7,
b.+sidin 42b/15, 47b/4	77b/1, 82a/17, 84a/15, 99b/8
bīrahlık < <i>Far.</i> Yolsuzluk	biryān < <i>Far.</i> Bir tür kebab
b.kıl- 87b/11	b. 30b/3
biraz : Biraz	bīsa‘ādet < <i>Far.+Ar.</i> Saadetsiz, mutlu
b. 60b/7	olmayan
birbiri : Birbiri	b. 56a/14
b.+ğa 33a/12, 38a/12	bisāt < <i>Ar.</i> Kilim, minder, döşeme,
b.+ge 87b/12	yaygı
b.+niñ 24b/5, 25a/6	b. 62a/15
birer : Birer, üleştirme sayısı	b.+m 18a/14, 32a/10, 63a/10
b. 28b/4	b.+ığa 8b/11
birev : Birisi, her birisi	bisātü’l-‘adl
b. 9a/5, 27b/4, 27b/5, 27b/6, 27b/6,	b. 6b/2
38a/16, 63b/7, 87b/11, 93a/14	bismi’llāhi’r-rahmāni’r-rahīm < <i>Ar.</i>
b.+ni 42b/14, 95b/17	Esirgeyen, bağışlayan Tanrı’nın adıyla
b.+ge 4b.2b/13, 61b/16, 95a/11	b. 1b/1
b.+idin 77a/14	bister < <i>Far.</i> Yatak, döşek
bīriyā < <i>Far.+Ar.</i> Riyasız, yalansız	b.+de 26b/6
b.+mız 62b/2	bīsütün < <i>Far.</i> Direksiz, gökyüzü
birle : İle → bile	b.(eyvān-ı b.) 2a/9

bisyār < *Far.* Çok, pekçok, birçok

b. 23a/4, 98a/13

b. (pīškeş-i b.) 41b/3; **(cem'iyet-i b.)** 50a/10 **(tuḥaf-ı b.)** 61a/5, **(muḥārebe-i b.)** 81a/9, **(muḳatelāt-ı b.)** 82b/15

b. (ganāyim-i b.) bile 48b/6, 60b/4, 68a/6, 71b/5

b. i- 7a/15

bīşe < *Far.* Orman, meşelik, sazlık.

b.bol- 79b/8

b.siniş 4a/14

bīşekk < *Far.* Şüphesiz

b. 14b/11

bīşerikī < *Far.+Ar.+Far.* Ortaksızlık, benzersizlik

b. 1b/10

bīşümār < *Far.* Hadsiz, sayısız, pek çok.

b. 10b/1760a/15

b.(üsār-ı b.) bile 68a/6 ; **(tuḥaf-ı b.) bile** 41b/3; **(devlet-i b.) bile** 50a/11; **(pīškeş-i b.) bile** 61a/5; **(usār-ı b.)** 67a/7

b. (muḳatele-i b.) kıl- 81a/9, **(muḥārebāt-ı b.) kıl-** 82b/15

bītāb < *Far.* Bitkin, yorgun

b.bol- 93a/17

b.ol- 27b/6

bīḫākat < *Far.+Ar.* Takatsiz, güçsüz

b.bol- 48b/15

bit- : Yazmak

b.-key-sen 93b/17

b.b.2b/13

b.-ip 13a/10, 22b/16, 35a/4, 48b/13, 60a/14, 69a/4, 87b/6

b.-ip dur-70b/4, 70b/9, 25a/17

b.-kende 93a/14

b.-meyin 9a/16

bitil- : Yazılmak

b.-ip dur- 18b/12, 23a/8

bīvāsita < *Far.+Ar.* Vasitasız

b. 67a/13

bīvefā lıĝ < *Far.+Ar.* Vefasızlık, hayırsızlık

b. 68b/13

b.kıl- 62a/3, 68b/10

bīve < *Far.* Dul (kadın)

b.+ler 69a/17

bīvezen < *Far.* Dul kadın

b. 75a/7

b.+ge 75a/5	43b/13, 44a/11, 45a/5, 50a/2, 52b/16,
biy : Unvan adı	53a/3, 56b/4, 62a/12, 62b/10, 62b/11,
b. 58b/17, 69b/15, 89b/11	62b/12, 72b/8, 73a/14, 86b/10, 86b/13,
b. bol- 91b/12	86b/14, 92a/4, 93b/6, 93b/10, 96b/12,
biylik : Biylik unvanı	96a/12, 96a/15, 97a/5, 97a/6, 97a/6,
b. 89b/10, 95b/9	97a/7
biz : Biz	b.-dum 8a/5, 9a/2, 9a/12
b.+niñ 8b/9, 20b/8, 34a/9, 46b/4,	b.-dı 37b/13, 55a/6, 85a/10, 26b/1,
66a/12, 89b/13, 89b/16, 91b/10	59a/15, 88a/9, 5b/8, 54b/5, 24b/16,
b.+ni 49b/17	13a/5, 44b/2, 86a/11, 74b/14, 81b/2,
b.+ge 46a/12	5a/16, 39b/14, 73b/13, 77a/6, 90a/16,
b.+din 93b/12	21b/17, 82b/5, 88b/3, 64a/12, 29a/15,
b.+ler 93b/8	75b/16, 80b/1, 7b/8, 44a/14, 39a/17,
b.+lerni 27a/6, 27a/7	51a/15, 26a/6, 25a/9, 69b/17, 36b/17,
b.+lerge 27a/8	51b/5, 9a/10, 51a/6, 58a/10, 88a/10,
b.+lerdin 68b/13	32b/12, 83a/11, 91a/14, 64b/17, 58a/6,
boğaz : Boğaz	38a/11, 17a/14, 50a/8, 17a/15 6b/10,
b.+ığa 62b/7	5a/17, 24b/13, 36b/2, 50a/12, 65a/1,
bol- : Olmak → ol-	58a/8, 12b/11, 37a/14, 25b/2, 25a/5,
b.-ur 3a/9, 5a/8, 5a/10, 5b/9, 8b/6,	21a/8, 79b/5, 48a/16, 82a/6, 93a/11,
9b/10, 10a/6, 10b/1, 10b/2, 10b/3,	22b/7, 38b/3, 88a/14, 23b/6, 45b/7,
10b/3, 11a/9, 13b/4, 14a/17, 14b/9,	14a/17, 21a/1, 22a/9, 67b/8, 72b/4,
20a/3, 22b/17, 24a/6, 28a/16, 28a/17,	56b/6, 61b/2, 85b/6, 32a/15, 15b/10,
29b/9, 31b/1, 34a/8, 35a/14, 37b/5,	42b/9, 9b/5, 81b/12, 37b/2, 78b/10,
38a/16, 38b/14, 41a/14, 42b/11, 43b/12,	23b/1, 5a/8, 5b/17, 45a/7, 74a/7, 21a/5,
	5a/9, 25b/16, 23b/13, 84a/11, 80a/7,
	78b/15, 60b/3, 16b/2, 60b/5, 82a/8,

3a/12, 80a/5, 78a/5, 68a/2, 56b/14,
40b/3, 82a/7, 60b/17, 36b/7, 19b/5,
43b/12, 92a/11, 14a/10, 78a/10, 79b/8,
38a/2, 39a/9, 50b/8, 86a/9, 36b/3,
38b/5, 15a/14, 38b/5, 72a/7, 2b.2b/13,
77a/14, 56b/7, 42b/15, 23a/3, 15a/1,
81b/16, 27b/7, 36b/17, 42b/17, 14b/12,
10b/10, 66a/17, 62a/17, 14b/10, 62a/1,
45b/4, 92a/8, 75a/12, 36b/10, 23a/15,
43b/14, 20b/13, 14a/11, 83b/14,
6b.2b/13, 19b/17, 47a/5, 66a/6, 28b/12,
86a/2, 75b/2, 82b/12, 37b/3, 20a/7,
87b/8, 47a/17, 36b/5, 94a/6, 5a/4,
37a/4, 68a/13, 9a/16, 42a/14, 50a/7,
43b/15, 87a/4, 41b/17, 44b/17, 37a/12,
42a/11, 4a/12, 52a/5, 76b/11, 57b/14,
39a/13, 52a/9, 1b.érme-9a/10, 43b/14,
17a/2, 73a/2, 82a/14, 41b/3, 94b/5,
68a/17, 86a/17, 91b/7, 19a/15, 65a/14,
57b/16, 24a/11, 17a/11, 77b/13, 88b/12,
65a/15, 8a/12, 83b/4, 70b/2, 24a/12,
52a/3, 94b/2, 25b/7, 31a/10, 48a/5,
37a/17, 47b/2, 95b/1, 95b/4, 95b/9,
95b/16, 95a/8, 95a/16, 96b/17, 96a/8,
96a/11, 97b/6, 97a/4, 97a/13, 98a/15,
99b/7

b.-dılar 60a/6, 69b/8, 89a/3, 19b/7,

24b/2, 87b/13, 27a/12, 69b/4, 43b/10,
6b.é-6b/16, 67a/2, 17b/6, 7a/3, 76b/10,
66b/3, 22b/8, 56a/13, 21a/12, 71a/11,
93a/17, 51a/13, 22a/6, 97b/17, 97a/1,
98a/2, 99b/7

b.-miş 30a/1, 5b/14, 27a/7, 7a/15,
79b/12

b.-ğa 30a/1, 30a/3

b.-ğay-men 14a/9, 48a/11

b.-ğay 6a/3, 6a/11, 6a/12, 8a/6, 8a/8,
8b/8, 8b/12, 11a/17, 15b/9, 18a/5,
18a/7, 20b/16, 27a/8, 29b/3, 30a/1,
31a/1, 40b/17, 44b/13, 44b/13, 68b/14,
68b/16, 89b/11, 90a/3, 93b/12

b.-ğaylar 30a/14

b.-(Ø) 95a/10, 95a/11, 96a/4

b.-ğıl 20b/6

b.-sun 8b/4, 13b/15, 35b/8, 40b/5,
46a/3, 46a/11, 46a/12, 47b/15, 56a/5,
56b/7, 71b/9, 82b/2, 89b/16, 94a/7,
97a/10, 98a/3

b.-uñ 75b/17

b.-sañ 26b/14

b.-sa 4a/17, 8b/6, 9b/3, 10a/5, 11a/8,
11b/6, 13b/7, 15b/2, 15b/7, 18a/5,

18b/2, 18b/9, 31a/1, 31a/15, 31a/15,
31b/4, 32b/16, 38a/16, 39b/11, 40a/17,
42a/5, 44b/13, 49b/13, 63b/7, 73a/12,
97a/4, 99b/9

b.-sağız 9b/2, 31b/1, 40a/13, 40a/14

b.-salar 13b/9

b.-ay 13b/17

b.-up 58b/5, 89b/7, 37b/7, 53a/17,
56b/4, 90a/4, 88b/10, 81a/5, 75a/10,
58a/13, 56b/13, 48a/10, 81b/3, 84b/1,
25a/1, 3a/17, 53b/17, 81a/4, 55b/9,
81a/10, 46a/4, 20a/16, 29a/14, 22b/7,
53b/358a/12, 29a/8, 28b/16, 88b/4,
27a/9, 21a/15, 28a/8, 22b/16, 57b/4,
50a/15, 23a/427b/11, 81b/3, 52b/11,
22b/3, 82a/17, 51b/12, 47b/1, 90a/15,
84a/12, 82b/5, 48b/15, 81b/12, 19b/7,
83b/13, 18b/9, 30b/7, 52b/10, 29a/5,
75b/9, 22b/3, 81a/7, 27a/13, 24b/14,
53b/16, 20b/12, 28b/11, 88b/14, 19b/11,
81b/6, 56b/14, 82a/3, 20b/10, 53a/10,
20a/7, 82b/14, 18b/8, 21b/11, 45b/4,
57b/3, 76b/1, 21a/14, 24b/12, 18b/10,
25a/6, 82b/12, 3b/1, 50b/1, 88a/12,
46b/17, 51a/6, 38a/2, 27a/12, 51a/15,
88b/8, 80b/13, 54a/1, 89b/9, 18b/12,
37a/11, 16a/14, 17b/1, 14b/4, 38a/14,

59b/4, 77b/1, 48b/2, 5a/3, 17b/2, 68a/2,
11b/10, 32a/11, 6b/11, 65b/1, 65b/2,
11a/14, 39a/17, 65b/13, 89a/4, 27b/2,
14b/12, 82b/16, 71a/10, 50a/8, 65b/9,
71a/15, 38a/13, 13b/16, 80b/1, 79a/3,
68a/10, 59a/8, 63a/15, 6b/14, 59a/5,
13b/14, 13b/14, 59a/6, 79a/2, 27b/4,
11b/17, 11b/1571b/1, 62b/17, 87a/6,
17b/8, 33a/11, 17a/7, 62a/8, 31b/10,
72b/5, 34a/3, 50a/4, 10b/9, 61b/3,
79b/16, 34a/4, 4a/12, 61b/4, 93a/9,
72b/15, 10a/14, b.eyle-36b/8 72b/11,
10a/5, 60b/8, 16a/14, 69b/15, 34a/17,
77b/5, 16a/7, 10a/16, 91b/10, 16b/4,
93a/9, 26a/12, 69a/1, 83a/14, 27b/10,
66a/4, 15a/16, 93b/8, 69b/11, 71a/8,
43a/3, 62a/5, 59b/17, 79b/14, 7b/2,
15a/17, 71a/3, 11a/2, 6b/17, 60a/9,
69b/12, 15b/4, 11a/2, 61b/14, 69b/11,
43a/9, 69b/7, 12b/312a/14, 13b/6,
42b/17, 7b/10, 32b/8, 86a/7, 48b/12,
13a/16, 13a/4, 34b/2, 77b/4, 44b/3,
87b/5, 5a/17, 49b/3, 68a/17, 79a/17,
93a/17, 49b/13, 50b/17, 13b/3, 8b/12,
5a/15, 79a/16, 32b/11, 18a/16, 68b/5,
42a/12, 26a/4, 6b/13, 32b/10, 42a/8,
80b/3, 49b/3, 6b/14, 59a/4, 64b/3,

68b/15, 95b/5, 95a/4, 96b/2, 96b/11,
96b/16, 96a/11, 96a/16, 96a/17, 97b/16,
97a/3, 97a/11, 97a/15, 98b/9, 98b/14,
98b/16, 98a/1, 98a/7, 98a/13, 98a/15,
99b/5, 99a/4, 100a/3, 100a/7, 100a/9,
100a/10

b.-updur 18a/14

b.-up dur- 14a/3, 14a/13, 15b/1, 17a
/7, 19b /11, 34a/1, 36a/8, 42a/4, 49b/4,
50a/3, 56a/5, 56b/2, 57b/10, 5b.érme-
9a/10, 62a/13, 63b/15, 65a/5, b.bér-
65a/6, 65b /9, 66a/11, 66a/15, 69b/10,
70a/2, 70a/3, 71b/4, 79b/3, 80a/16,
80b/3, 81b/7, 83a/3, 85a/6, 85b/1,
86a/4, 87b/7, 90a/13, 92a/16, 99b/5,
100a/10

b.-up durur ér- /14, 21b/2, 22a/14,
30b/8, 32b/6, 36b/6, 51a/11,
59b/15, 74b/16, 87b/6, 92a/11

b.-up ér- 13a/4, 15a/3, 17b/4, 28b/6,
29b/8, 30b/6, 37a/6, 38a/5, 47b/6,
53a/11, 56b/10, 58a/16, 66b/7, 73b/5,
97a/11

b.-up-men 9a/14

b.-uban 82a/4

b.-ğaç 14b/10, 29b/7

b.-ğınça 87b/14

b.-ğunça 8b/12

b.-ğan 77a/15 6a/5, 69b/17, 35a/2,
43a/13, 26a/17, 92b/14, 28b/7, 49b/15,
40a/15, 33a/8, 34a/9

b.-ğanrı 46a/8, 98a/8

b.-ğanda 12b/8, 57b/13

b.-ğandın 21b/5, 36b/3, 41b/13,
56a/17

b.-ğanın 33a/14, 46a/6

b.-ğanrı 63b/9

b.-ğanlarını 27b/13

b. 82b/2, 82b/2, 87b/13, 91b/12

b.-ğusı 16b/1, 28a/1, 83a/11

b.-mas 5b/16, 8a/17, 11b/17, 12b/14,
18a/6, 32b/16, 99b/9

b.-may 11a/5, 12b/15, 13b/10,
29b/15, 36b/9, 46a/11, 53b/12, 90a/6,
93a/12

b.-madı 72b/12, 79a/12, 81a/1, 90b/7,
94a/8

b.-ma 15a/1, 58b/11, 96a/3

b.-masun 23a/9

b.-masa 21b/3, 23b/14, 40a/16

b.-mağay 12a/17, 14a/7, 18a/8, 31b/2

b.-mağan26b/6, b.-magan31a/3

b.-a almay 11b/10

b.-a almayın 88a/10

b.-a başladı 39a/13

b.-masdın 63a/13

b.-mayın 28b/5, 50b/13, 88b/11

b.-mağ 3b/12, 5a/5, 5a/7, 21b/3,
58b/11, 90a/7, 92a/14

b.-mağnı 72a/12

bostān < *Far.* Bahçe, sebze bahçesi

b.+ı 81b/12

b.+ın 31a/11

b.+ığa 95a/9

boy : Dere, deniz ve yol kıyısı, usantısı

b.+dağı 79b/16

boy : Ortak atadan geldiklerine

inanılan, ortak bir sosyal düzen içinde
yaşayan insanların meydana getirdikleri
kopluluk, kavim, kabile, aşiret

b.+ıda 59b/15

boyak : Boya

b. 58b/1

boyun : Gövdenin baş ile omuz
arasında kalan kısmı

b. 88a/9

b. tolğa- 14b/7

b.+ın 34b/15

b.+ığa 14b/8, 53b/13

b.+larığa 66a/15

bölek : Hisse, pay; bölüm, kısım

b. 81a/3

b.+i 71b/2

böri : Kurt

b. 6a/8, 9b/3

böyle : Böyle

b. 82a/4

bu : Bu

b. 2b/7, 2b/11, 2b/11, 2b/16, 2b/17,
3a/12, 3a/12, 3b/12, 4b/8, 4b/17, 4b/17,
5b/8, 5b/14, 6a/11, 6b/7, 6b/8, 7a/6,
7a/7, 7a/10, 7a/13, 7b/5, 8a/15, 8a/16,
8b/5, 8b/16, 9a/1, 9a/3, 9a/5, 9a/6, 9a/7,
9a/11, 9a/15, 9b/3, 9b/15, 11a/4, 12a/1,
12a/8, 12a/9, 12b/4, 13a/3, 13a/5, 14a/5,
14a/7, 15a/3, 15b/15, 16a/1, 16a/11,
16a/12, 16a/13, 16b/5, 16b/15, 16b/17,
17a/1, 17a/1, 17a/2, 18a/13, 20a/2,
20a/4, 20b/6, 20b/8, 21a/4, 21a/5,
21b/8, 21b/17, 22a/3, 22a/4, 22a/5,
22a/6, 22b/1, 22b/6, 22b/8, 22b/15,
23a/5, 23a/7, 23a/8, 23a/8, 23a/8,

23b/13, 24b/2, 24b/8, 25a/15, 25a/17,
26a/9, 26a/12, 26a/14, 26a/14, 26a/17,
26b/7, 26b/14, 27a/8, 27a/9, 27a/12,
28a/11, 29a/11, 29b/15, 30a/2, 30a/2,
30a/3, 30a/10, 30b/7, 30b/8, 31a/1,
31b/10, 33a/1, 33a/4, 33a/7, 33a/9,
33b/17, 35a/5, 35a/5, 35a/11, 35b/12,
35b/17, 36b/2, 36b/11, 36b/12, 36b/17,
36b/17, 36b/17, 38b/15, 39a/2, 39a/4,
39a/5, 40b/13, 40b/14, 40b/15, 41b/10,
41b/15, 42a/13, 42a/14, 42b/12, 42b/16,
43a/2, 43a/15, 43b/9, 43b/15, 44a/2,
44a/17, 44b/12, 44b/16, 45a/17, 45a/17,
45b/3, 45b/13, 45b/16, 46a/10, 46b/3,
46b/8, 47a/17, 47b/9, 48a/7, 48b/14,
49a/1, 49a/4, 49a/7, 49a/16, 49b/3,
50a/2, 50a/3, 50b/4, 50b/16, 51a/14,
51a/17, 51b/2, 52b/17, 53a/1, 53a/2,
53a/3, 53a/13, 53b/13, 54a/2, 54a/2,
54a/10, 54a/11, 54a/14, 54a/15, 54b/2,
54b/11, 54b/14, 54b/16, 55b/10, 55b/12,
55b/13, 56a/8, 56a/14, 56b/4, 56b/10,
58a/5, 58b/2, 58b/7, 59a/2, 59a/13,
59b/10, 59b/16, 60b/8, 60b/14, 61a/12,
62a/17, 62b/1, 62b/8, 62b/9, 63a/1,
63a/15, 63b/16, 64a/4, 64a/8, 64a/10,
64a/12, 64a/12, 64b/4, 64b/5, 64b/11,

65a/3, 65a/10, 65b/9, 65b/16, 66a/1,
66a/3, 66a/5, 66a/11, 66b/15, 67b/8,
68a/2, 68a/4, 68a/17, 68b/10, 68b/12,
69b/2, 69b/13, 69b/17, 70a/1, 70a/7,
70b/16, 70b/17, 71a/2, 71a/4, 71a/7,
71a/14, 71a/16, 71b/17, 72a/9, 72a/15,
73a/5, 73b/2, 74a/8, 74a/12, 74b/2,
75a/1, 75a/3, 75a/10, 75a/12, 75b/6,
75b/9, 76a/4, 76a/14, 76b/1, 76b/11,
77a/4, 77b/4, 77b/5, 77b/16, 78a/6,
78b/1, 78b/5, 79a/11, 79a/13, 79b/3,
80a/6, 81a/2, 81a/9, 81a/13, 81b/1,
81b/4, 81b/5, 83a/2, 83b/5, 85b/3,
85b/7, 86a/3, 86a/5, 86b/4, 86b/10,
87b/1, 87b/8, 87b/12, 88a/3, 88a/9,
88b/13, 89a/1, 89a/3, 89a/7, 90a/1,
90a/2, 90a/2, 90b/3, 90b/11, 91a/12,
92a/14, 92b/1, 93a/10, 93b/7, 93b/10,
93b/11, 93b/12, 93b/17, 94a/2, 94a/17,
94b/10, 95a/1, 95a/3, 96b/16, 96a/12,
97a/14, 97a/16, 97a/17, 98b/9, 98b/11,
98b/15, 98a/14, 99b/11, 99b/11, 99b/12,
99a/2, 100a/3, 100a/13

b.+dur 20b/8, 28a/1, 4b.2b/13

b.+lar 62b/10, 75b/15, 96a/7

b.+lardın 21a/17

b.+larnıŋ 22b/1, 37a/16, 38a/5,

38b/13, 45b/17, 71b/13, 85a/15

buğday : Buğday

b. 15a/1, 15a/7

būḳālemūn < *Far.*Bukalemun, hindi, döneke, renkten renge giren

b.+nıḡ 2a/8

buk'a < *Ar.* Yer, ülke, diyar

b.+lar 22b/9

bul- : Bulmak

b.-a almadılar 77a/13

bulḡak : İsyancı, karıştırmacı, isyankar

b.+lar 82b/12

burak < *Ar.* Hz. Muhammed'i miraca çıkaran at

b.+dın 37b/16

buranḡār : *M.oğ.* Bir ordunun sağ kanadı

b. 88b/16

burc < *Ar.* Kale, kale kulesi, yıldız kümesi, güneşin her evresi

b.(-ı eyālet ara) 95a/14

b.+da 39a/2

b.+ı 3b/5, 39a/17

b.+mıḡ 3b/9, 35a/6

b.+ıḡa 31b/15, 55a/8, 66b/3, 82a/12

b.+ıda 32a/9, 57b/9, 70a/3, 84a/6, 84b/3

b.+ıdın 36b/14

burc-ı bādī < *Ar.+Far.* Havalı burç, rüzgar burcu, ikizler ve terazi burçları

b. dur- 39a/1

burhān < *Ar.* Kanıt, delil

b. 3b/3

burhānī < *Ar.+Far.* Kanıtla, delille ilgili, kanıt olabilecek, kanıtlık

b.dur- 11a/11

burhānū's-sālikīn < *Ar.* Dervişlerin delili

b. 62b/14

būriyā < *Far.* Hasır

b.+dın 62a/15

b.+mız 62b/2

bur(u)n : Koku alma organı, burun

b.+mı 73b/2

būrrān < *Far.* Kesici, keskin

b.(tiḡ-i b) çék- 27b/5

b.+ı 11a/11

burūdet < *Ar.* Soğukluk

b. 66b/6

b.+dın 66b/6

burun : Önde, önceki, ilk, önce

b. 6a/8, 16a/7, 16a/7, 36b/14, 39a/9,

41b/6, 63a/14, 67a/14, 69b/5, 86a/2,

90b/12, 97b/2, 98b/13

b.+ğı 27a/3, 27a/4, 69a/2

būse < *Far.* Öpücük

b. 8a/9, 60a/6

būy < *Far.* Koku

b.+ın 6b/11

b.+lar 26b/11

buyruk : Emir, buyruk

b.bolup dur- 14a/13

b.+ı bile 77a/4

buyur- : Buyurmak, emretmek

b.-dı 39b/1, 60b/11, 98b/10

b.-up 23b/10, 78b/16, 96b/16, 100a/3

b.-up dur- 15b/13, 56b/10

buz- : Yıkmak, kırmak, bölmek,

kullanılamayacak duruma getirmek,

tahrip etmek

b.-salar 69a/5

b.-up 30b/13, 69a/6, 69b/17, 76b/1

buzuğlıg : Bozukluk, kırıklık, yıkıklık

b. 30a/3

buzuk : Bozuk, kırık, yıkık

b. 62b/5

buzul- : İyi ve değerli niteliğini

yitirmek, yenilmek, bozguna uğramak,

dağılmak

b.-dı 61a/13

b.-up 47b/2, 56b/3, 56b/12, 69a/7,

79a/14, 79b/3, 98b/16

b.-urğa 64a/4

b. -may kalıpdur ér- 46b/9

b.-ğan 58a/10, 99a/14

bü'l'aceb < *Ar.* Çok acayip, çok tuhaf

b. 99b/7

bülend < *Far.* Yüksek, yüce, uzun

b. 5a/4, 95b/17

b.bol- 6b/17; (*ve refi'*) **bol-** 39a/13,

(*ve ercümend*) **bol-** 90a/16

b.ol- 65a/14

b.ķıl-b.ķıl-87a/1

b.(pest ü b.) ķıl- 11a/8

b.-rak 14a/15

b.iņga 12a/10

bülüg < *Ar.* Ergenlik

b. 26b/3

bünād < *Far.* Temel, bina, yapı

b. 6b/3

bünyād < *Far.* Temel; asıl, esas; bina,

yapı

b. 16b/2

b.kıl- 42b/16
b.+ı 31b/10
bürde < *Ar.* Arap hırkası, aba
b. 68a/8, 73a/13
b.+si 73a/12
bürrān < *Far.* Kesici, keskin
b. 41a/10
büt- : Sona ermek, bitmek
b.-üp 53b/8, 53b/13
büteng : *Far.* Acı, eziyet, zaafiyet
b.kél 47b/13
bütker- : Bitirmek, tamamlamak
b.-di 45b/5
büt-peresklik < *Far. + T.* Puta tapıcılık,
putperestlik → **büt-perestlġ**
b. 19a/14
büt-perestlġ < *Far. + T.* Puta tapıcılık,
putperestlik → **büt-perestlik**
b.+ġa 19b/6
b.+nı 19b/9
büyüklik : Büyüklük
b.+de 7b/13
b.+i bile 21a/6

C

cā < *Far.* Yer, makam
c. 32a/8
c.+ıı 95a/11
cāh < *Ar.* İtibar, makam, mevki
c. 5b/17, 6a/5, 6b/16, 13b/7, 39a/13,
82a/9, 82b/3
c.+ı 82a/12
cāiz < *Ar.* (*cā'iz*) Uygun
c.ol- 33a/2
c. tut- 19a/4, 20b/8, 32a/17
caldu < *Moğ.* İyi bir iş veya
kahramanlık nedeniyle verilen hediye
c.+ġa 82a/9
cām < *Far.* Cam, şişe, bardak
c. (-ı la'ı) 13b/16; (-ı pürzehir)
90b/15, (-ı cem) **bol-** 97a/7, (-ı 'işret)
bol- 98a/1
c. +ı 32a/11
c.++ıġa 18b/2
cāme < *Far.* Giysi
c.+ni 52a/16
cāmeşüylük < *Far.+T.* Çamaşır
yıkayıcılık, çamaşırıcılık
c.kıl- 26b/12

cāme-zer < *Far.* Altın giysi

c. 65a/16

cāmi' < *Ar.* Cami; derleyen, toplayan, içine alan, içinde bulunduran

c.+i 4a/9

cān < *Far.* Can, ruh; hayat, yaşayış; gönül

c. 7a/15, 7b/3, 17b/1, 24b/17, 30a/16, 76b/7, 89a/6, 94a/4, 96a/1

c.bile 96a/1

c.(şīre-i c.) kibi 53b/14

c.(u ten) +niḡ 4a/16; (**-i şīr**) 26b/14; (**-i tālāşver**) 27b/6; (**-i āferīn**) 45b/9; (**-i şīrīn**) 47a/9 (**düşmen-i c**) 84b/14

c.eyle- 2a/8

c.bér- 30b/4

c.tap- 86a/5

c.+ḡa 15a/15, 77b/3, 95a/3

c.+dın 69b/11, 77b/3

c.+ımız 46a/11, 68b/14, 89b/16

c.+ın 45b/9, 55a/1, 93b/15

c.+ıma 25a/12

c.+ıḡa 78b/4

c.+larıḡa 27a/5

c.+lar 62a/10

cānbāzlıḡ < *Far.+T.* Can ile oynama, canını tehlikeye atma, canbazlık →

cānbāzlık

c. kı1- 68b/14

c. +ıḡa 94a/4

cānbāzlık < *Far.+T.* → Can ile oynama, canını tehlikeye atma, canbazlık →

cānbāzlıḡ

c. 11b/15

c.+ımdın 93b/17

cānib < *Ar.* Taraf, yön

c. 19a/13, 23b/5, 50a/13, 82a/1

c.+de 45a/5

c.+in 98a/16

c.+ıḡa 20a/17, 25b/5, 38a/11, 42a/11, 72a/13

c.+ide 49a/13, 51a/6, 59a/11, 61b/5

c.+idin 50b/15, 51a/2

cānsız < *Far.+T.* Canlı olmayan, cansız

c. 33a/12, 46b/2

cān-sitān < *Far.* Can alan

c. bile 27b/9

c. +ı1 3a/14

cānver < *Far. cānāver* Can çıkaran, canavar

c. +ler 79b/7

cārī < *Ar.* Akan, geçerli, yürürlükte

c. 33b/10

c.bol- 26a/17

c. **ķıl-** 2b/14

cārūb < *Far.* Süpürge

c. 97b/12

cāvīd < *Far.* Ebedî, sonsuz

c. 14b/8, 20a/4, 97b/6

cāvidān < *Far.* Ebedî, sonsuz

c. 14b/12, 20a/13, 91a/8

c.+**ġa** 17b/17

c.+**ı** 17b/3

cāvidāne < *Far.* Ebedî, sonsuz,
ebediyyen, sonsuza dek

c. 12b/16

cāy < *Far.* Yer, makam

c. 19a/13, 26a/12, 31b/17

cāy-gāh < *Far.* Yer, makam

c. 6a/16, 46a/17

c. +**ı** 9b/3

cāzib < *Ar.* Çekici, cezbedici

c.**bol-** 66a/4

cāzim < *Ar.* Kararlı, kesin kararlı

c. **bol-** 75a/12, 97a/15

cebbār < *Ar.* Zorba, kibirli

c. 99b/17

cebhe < *Ar.* Alın, yüz; yön, taraf, savaş

cebhesi

c. +**side** 40b/3

cebīn < *Ar.* Alın

c.+**ide** 7b/17

cebrā'īl < *Ar.* Cebrail, vahiy meleği

c. 15b/3, 16b/17, 22b/16

C. ('aleyhi's-selām) 14a/4, 14a/9,
16b/14, 20b/12, 21b/6

C. (-i emīn) 14a/2

C.+dur 3b/6

C.+din 16b/13, 16b/16

ced < *Ar.* Dede, ata → **cedd**

c. 82a/17

cedd < *Ar.* Dede, ata → **ced**

c. 82b/1, 93b/3

c.(-i māderi) ér- 88a/7

c.+**im** 68a/6

c.+**i** 68b/6, 70b/16, 73a/12, 85a/9,
91a/1

c.+**i dur-** 37b/4, 84b/5

c.+**iniñ** 85a/5

cedel < *Ar.* Kavga, boğuşma, sert
tartışma

c. 87b/9

c.+**din** 67b/16

cedī < *Ar.* Oğlak

c. 66b/3

c.+niñ 70a/2

cefā < *Ar.* Eziyet, incitme

c.(tīg-i c.) bile 40b/10; (resm-i c.)

kıl- 65a/14

cehālet < *Ar.* Cahillik, bilmezlik

c. 4b/9, 4b/13

c. +i bile 5a/9

cehd < *Ar.* Çalışma, çabalama c.

91b/6, 93b/3

c. (-i tamām ve sa'y-ı ma la-keḷām)

bile 97a/2

c. +i 66b/11, 72b/11

c. +idin 84a/10

cehennem < *Ar.* Ahirette günahkar

kulların gideceğine inanılan azap yeri,

tamu

c. 62b/11

c. +ğa 43b/15, 73b/10

celādet < *Ar.* Kahramanlık, yiğitlik

c. 4a/14, 67b/7

celāl < *Ar.* Büyüklük, ululuk

c. 97b/11

c. (dārā-ı c.) 84a/5

c.bile 98a/2

c.ile 82a/7

c.+iñ 82b/3

c.+i dék 84a/14

celāle < *Ar.* Büyüklük, ululuk→ **celālet**

c. 6b/6

celālet < *Ar.* Büyüklük, ululuk→ **celāle**

c. 6a/15, 7b/7, 82b/2

c. +i 84a/1, 84a/2

c. +ide 11b/17

c. +iğa 10b/8

celāliyyet < *Ar.* Ululuk, yücelik

c.bile 2a/15

celīl < *Ar.* Büyük, ulu

c. 67b/11, 75a/6

celilü'l-kadr

c. 76a/13

celīs < *Ar.* Dost, arkadaş

c. +i 14b/12

c. +idur 4b/16

cell < *Ar.* Yüce, ulu

c. 26a/2

c.+ğa 26b/13

cellād < *Ar.* İnsan öldüren, cellat

c. 96a/1

cellet < *Ar.* Yüce, ulu

c. 2b/8

cem < *Far.* Şah, İran mitolojisinde, şarabı icat eden kişi

c.(cām-ı c.) bol- 97a/7

cem' < *Ar.* Toplama, yağma

c.bol- 30a/14, 57b/4, 69b/7, 88b/4, 97a/7

cemā'a < *Ar.* cemā'at İnsan topluluğu, cemaat

c. 65b/2, 94a/13

c. +dın 65a/3, 75a/15, 95a/1, 99a/11

c. +nıñ 61b/7

c. +nı 29a/10

c.+ğa 99b/15

c. +dın 38a/7, 74a/16

c. +sı 43b/17, 59a/4, 78a/5, 98a/12, 99a/16

c. +sınıñ 75a/9

c. +sın 64a/3

c. +sığa 71b/15

cema'at < *Ar.* İnsan topluluğu

c. 46a/4

c. +i 36b/11

c. +idin 31a/13

cemadiye'l-āḥīr < *Ar.* Arap aylarının altıncısı

c.+niñ 76b/12

cemadiye'l-evvel < *Ar.* cumadelūlā, Arap takvimine göre beşinci ay

c. 83a/13

c.+niñ 83a/17, 83b/10

cemāl < *Ar.* Yüz güzelliği

c. 37b/9, 62a/5, 78a/9

c.(-ı zūhūr) 2b/5, (**cemāl-ı baḥt**) 12a/6

c.+in 7a/9

c.+i 16a/2, 62b/4

c.+iñni 46b/17

c.+ığa 26a/6

cemālū'd-devlete ve'd-dīn < *Ar.* Devlet büyüklerinin adına getirilen yüceltme sıfatı (Devlet ve dinin cemali)

c. 83a/10, 83b/4

cem-cāh < *Ar.* Toplanma, bir araya gelme yeri, makamı

c. 2b/16

cemī' < *Ar.* Tüm, bütün, hepsi

c. 11a/16, 14b/3, 22a/629a/1, 66a/14, 69a/9, 71b/13, 71b/15, 72b/7, 75a/16, 76a/8, 76b/10, 79b/8, 95a/7, 100a/10

cemīl < *Ar.* Güzel

c. 8a/16, 24a/1, 43a/15

c.+i 96a/10
cemîlrak < *Ar.+ T.* Çok güzel
c. 27a/1
cem'iyet < *Ar.* Topluluk
c. 6b/13, 8b/2, 9a/3
c.(-i bisyār) 50a/10
c. tapıp ér- 17b/8
cemşid < *Far.* Efsaneye göre şarabı bulan eski İran hükümdarı; parlaklık; Güneşin balık burcunda olması
c. (-i gerdün-serîr) 11a/1, **(-i savlet dur-)** 60a/16
c. +niñ 30a/2
cenāb < *Ar.* Şeref, onur ve büyüklük terimi olarak kullanılır.
c. 55a/2, 77a/6
c.(-1 fezāil-meāb) 25a/16, **(-1 'iffet-meāb)** 36b/7
c. +ıda 6b/15, 84a/9
c. +ıga 7b/4, 12b/17, 13a/6
c. +ıñga 46b/17
cenb < *Ar.* Yan
c. (muñit-i c.) +ide 8a/7
cennet < *Ar.* Cennet
c. 83a/14
c.dék 30a/15

c.içre 23a/13
c. ér- 15a/4
c. +de 6a/6, 17a/14, 20a/4
cenūb < *Ar.* Güney
c. +ıda 59a/16
c. +ıdağı 70a/14
c. +ıdın 61a/17, 75a/9
cenūbī < *Ar.* Güneyle ilgili, güneye ait
c. 58b/10
cerāhat < *Ar.* İrin, yara
c. +ğa 40b/11
c. +i 40b/10
cerāyim < *Ar.* Suçlar, kabahatler, cinayetler
c. +idin 69a/2, 75b/3, 78b/3
cerge < *Far.* Çember, kuşatılmış alan
c. 67a/6
cerīde < *Ar.* Gazete, dergi, mecmua, tutanak
c. +side 93b/6
cerrār < *Ar.* Sayısız, çok; tam donanımlı ordu
c.bile 66b/10, 74a/11, 88a/4, 98b/16
c. +ın 38a/10
cesed < *Ar.* Ölü vücut

c. +i 77a/16
c. +in 16a/7, 16a/11
c. +lerin 17a/8
ceşn < *Far.* Bayram; ziyafet, şölen
c. (-i ārāste) 27a/2
cevāb < *Ar.* Yanıt
c.bér- 21b/8, 80a/15
cevād < *Ar.* Cömert, eli açık
c. (ve esr ü 'ākıl) durur ér- 41a/8
cevāhir < *Ar.* Cevherler, kıymetli taşlar
c. (-i vücūd) 1b/11, (-i girān-bahā)
4b/17, (-i girān-māye) 30a/10
c.birle 7b/16, 30a/16, 43b/17
c. +i bile 11b/1
c. +in 31a/3
c. +iniñ 4a/8
cevelān < *Ar.* Dolanma, dolaşma,
gezinti→ cevlān
c.kıl- 84b/5
cevher < *Ar.* Maya, öz; elmas, değerli
taş
c. 11a/7 13a/12, 13a/12, 13a/13
c. +i 13a/13, 33a/5, 52a/10
c. +iniñ 5a/14
cevlān < *Ar.* Dolanma, dolaşma,
gezinti→ cevelān

c.+ı 3a/6, 3b/14
cevzā < *Ar.* İkizler burcu; Gökyüzünün
kuzey yarım küresinde görünen iki
parlak yıldız olup Güneş mayıs ayında
bu burca girer.
c. 74a/13
c. +da 76a/14
ceyran < *Moğ.* Ceylan, karaca
c.+lar bile 33b/12
cezā < *Ar.* cezā' Ceza, karşılık
c. +sın 56a/15, 64b/6
cezīl < *Ar.* Düzgün söz, kulak
tırmalamayan söz, çok , bol
c. 43a/16
cezīre < *Ar.* Ada
c.(-i Abeskün) 39b/4, 39b/7
cezm < *Ar.* Kesin karar, niyet
c. 7b/4
cibāh < *Ar.* Alınlar, cepheler
c. 6a/13
cibillī < *Ar.* Yaratılıştan gelen, doğal
c.dur- 13a/13
cidāl < *Ar.* Karşılıklı kavga, savaş
c.bile 34b/2
cidd < *Ar.* Alışmaya değer iş, ciddilik
c. 91b/6

ciger < *Far.* Ciğer, bağır

c.(-i pür derd) 89a/6

c. +leri 3a/14

ciger-güşe < *Far.* Ciğer köşesi, evlat;
sevgili

c. 80a/1

cihād < *Ar.* Din uğruna savaş

c. 27b/11

c.+ığa 91b/4

cihān < *Far.* Dünya, alem

c. 3a/16, 5a/3, 8a/13, 8b/14, 8b/15,
11a/5, 12a/8, 12a/9, 13b/8, 13b/12,
13b/13, 18a/3 18a/13, 18a/13, 18b/1,
18b/1, 21b/8, 21b/8, 24a/12, 31a/7,
31a/16, 31b/12, 33b/7, 37a/4, 40b/4,
40b/7, 40b/14, 43b/2, 44a/10, 45a/16,
49b/12, 51b/2, 65a/15, 78a/9, 81b/16
82a/10, 82b/2, 84a/4, 84a/7, 92a/14,
95a/10, 96a/2, 96a/3

c.(-ı mülk) 11b/17

c.içre 19a/6, 20a/13, 40b/4, 82a/11

c.birle 18a/3

c. é- 81b/16

c.ér- 77b/7

c. +nı 6a/2, 12a/11, 36b/8, 84a/14,

88b/6, 97b/7

c. +ğa 3a/1, 32a/3, 36b/5, 36b/15,
41b/17, 56a/15, 82a/7, 83b/5, 88b/4

c. +da 23b/6, 43b/15, 72b/8

c.+dın 17b/7, 20a/4, 53a/17, 65b/10,
66b/1, 75b/17, 77a/6, 79b/17

c. +ı 65a/13, 32a/13, 11b/17 17b/16,
19a/12

cihān-bān < *Far.* Dünanın bekçisi,
hükümdar

c. 84a/5

cihān-bānlıg < *Far.+T* Hükümdarlık

c. 5a/5, 24b/14, 25a/15, 42a/2

cihān-dār < *Far.* Cihani, dünyayı tutan
hükümdar, padişah

c. 32a/4

cihān-dārī < *Far.* Büyük hükümdarlık,
imparatorluk

c.ér- 37b/3

cihān-dārlıg < *Far.+T.* Cihani, dünyayı
tutma→ **cihān-dārlıq**

c. 35a/6, 83b/15, 84a/6

cihān-dārlıq < *Far.+T.* Cihani, dünyayı
tutma→ **cihān-dārlıg**

c. 39a/8

cihān-gerdlik < *Far.+T.* Seyyahlık

c. 96b/1
cihāngīr < *Far.* Dünyayı ele geçiren,
fatih hüümdar, imparator
c.ér-c.ér-32b/15
cihāngīrlık < *Far.+T.* Fatih
hükümdarlık, imparatorluk
c. 24a/16, 28b/17, 41b/1, 84a/6
cihān-nümā < *Far.* Çatının üstünde her
yanı gören taraça; Dünya'yı gösteren
harita.
c. 56a/5
cihānşālıg < *Far.+T.* Fatih hükümdarlık,
imparatorluk
c. 13b/14
cihān-güşāyılıg < *Far.+T.* Fatih
hükümdarlık, imparatorluk
c. 2a/17
cihān-tāb < *Far.* Dünyaya aydınlık
veren, dünyayı aydınlatan, güneş
c. 2a/9
cihet < *Ar.* Yan, taraf, yön; Sebep,
vesile, bahane
c. 6b/14, 98b/11
c. +**din** 14b/14, 18b/7, 21b/17, 22a/3,
22b/8, 26b/6, 31b/10, 39a/5, 42b/16,
43b/9, 44b/12, 45b/3, 46b/11, 47a/17,
47b/9, 49a/4, 49b/3, 50b/4, 52b/1,

54a/10, 54b/3, 55b/10, 56b/10, 58a/3,
58b/7, 59b/10, 60b/5, 61a/12, 63a/1,
64a/8, 64b/12, 65a/10, 66a/5, 67b/8,
68a/4, 71a/2, 71b/17, 75a/1, 75a/12,
75b/6, 75b/9, 76b/1, 78a/6, 78b/1,
78b/5, 79a/13, 79b/3, 80a/6, 81a/13,
85b/3, 86a/3, 86b/4, 86b/10, 87b/1,
87b/8, 88a/9, 88b/13, 91a/12, 92a/17,
94b/3, 95a/3, 97a/14, 98b/15, 99a/2,
100a/3
c. +**i** 22a/6
c. +**in** 36b/17
c. +**idin** 15a/3, 15b/12, 17a/1, 19b/5,
29a/10, 31b/2, 34a/6, 35b/3, 50a/2,
68a/1, 77a/4, 88a/13, 91a/9, 91b/7
cilā < *Ar.* Parlaklık
c. 28a/1, 40b/10
cild < *Ar.* Deri
c.(-**i kudret**) 9a/3
cilve-güster < *Ar.+Far.* Cilve yayan.
c. 7b/17
cilve < *Ar.* İşvelenme; görünme
c. +**ga** 67b/7
c. +**ge** 73b/4
c. + **sidin** 66a/2
cilve-gāh < *Ar.+Far.* Cilve yeri; görünüş

yeri

c.kıl- 38a/17

c.eyle- 13b/14

cilve-ger < *Ar.+Far.* Cilve eden, cilve yapan; görünen

c. 13a/10

c.bol- 27b/4, 32a/9, 63b/7, 90a/6

c.eyle- 2a/5

cilve-sāz < *Ar.+Far.* Cilve yapan, cilveli

c. 90a/7

cīn < *Ar.* Cin

c. 14b/6

cinān < *Ar.* Cennetler, bahçeler

c. 53b/9

cins < *Ar.* nevi, çeşit, türlü; soy

c. 21a/1

c.(-i giyeh) 13b/7

c. +idin 14b/12, 14b/12, 15b/15, 41b/4

cism < *Ar.* Beden, gövde, madde

c. +i dék 37b/11

c. (-i nāzik) 77b/2

c. +iğa 86a/4

c. +lerğa 46b/3

civān < *Far.* Genç, delikanlı

c. 97b/7

civān-merd < *Far.* Yiğit, babayiğit, cömert

c. 52a/10, 93b/15

civān-merdlığ < *Far.+T* Yiğitlik, babayiğitlik, cömertlik

c.+ıda 93b/9

civār < *Ar.* Çevre, yöre; yakın yer

c. (-i feyz-i āšār) 90a/12

c. (-i fāiz ü'l-envār)ü'l-envar)77b/8

c. +iğa 82b/6, 90b/11, 92a/12, 94a/14

c. +ıda 93a/4

c. +larıda 56b/6

cizye < *F.* Gayri müslim tebadan alınan vergi

c. 67a/9

c. al- 70a/11, 89a/13

c. (ve harāc) bér- 65a/8

cobn < *Ar.* Korku, korkaklık

c. 13a/16

cū' < *Ar.* Açlık, açlık hastalığı

c. 59b/17

cūd < *Ar.* Cömertlik, eliaçıklık

c. 84a/13

c.+ı 12a/17, 24a/8

c.+ın 6a/10
c.+ıdın 84a/13
cum'a < *Ar.* Cuma, perşembeden sonra gelen gün
c. 97b/1, 97b/2
c.durur ér- 70a/17, 76b/15
c.+ğa 70a/17
c. +da 79b/6
cumhür < *Ar.* Halk, kalabalık
c.(-ı müverrihîn) 21a/5
cuvāngār < *M.* Bir ordunun sol kanadı
c.+ın 30b/8
c.+ığa 88b/16
cūybār < *Far.* Irmak, akarsu
c. (-ı 'adl) birle 32b/3
cuy < *Far.* Akarsu, ırmak, çay, su
c.(-yı kevşer) 53b/10
c.+ığa 93b/2
cūbn < *Ar.* Ödleklik, korkaklık
c.(-i ğarizî) 69b/15
cūdā < *Far.* Ayrı, ayrı kalmış, uzak düşmüş
c. 26b/11, 33a/11
c. bol- 63a/16
cüft < *F.* Çift

c. 89a/16, 89a/16
c.bol- 36b/9
c.ol- 61b/16
cülge : Çöl, bozkır, ıssız yer
c.+sige 71b/1
c.+side 52b/17
cülūs < *Ar.* Oturma, tahta çıkma
c.kıl- 58b/5, 66a/9, 67b/3, 70b/15, 77a/11, 79b/13, 80b/16, 83b/8, 83b/12, 86a/12
c. +ı 35b/12
c. +ıdın 39a/11, 52a/9, 53a/4, 55a/7, 74b/15
cümle < *Ar.* Bütün, hep
c. +dın 10b/12, 26a/17, 39a/4, 39b/12, 43b/10, 62a/13, 66b/16, 68a/9, 68a/13, 73a/6, 73a/12, 75b/15, 81a/14, 95b/10, 100a/3, 100a/13
c. +sıdın 56b/8
cümlete'l-mülk < *Ar.* Mülkün hepsi,
cümlesi
c. 95a/8
cünbüş < *Far.* Hareket, kıpırdama; eğlence, cümbüş
c. 88b/5
cünūd < *Ar.* Askerler, ordular

c.(-ı nāma'dūd) bile 42a/8, 53a/12,
67b/13, 68b/3, 76a/15, 81a/4, 82b/13,
82b/13, 88b/6

c.(-nāma'dūd) yığ- 49a/10

cünün-tāz <Ar. +Far. Delice, çılgınca
koşma

c. 4b/9

cürde < Ar. Çıplak vücut, ten

c.bol- 22a/6

cür'et < Ar. Cesaret

c.kıl- 7a/6

c.ét- 19b/7

c.+in 11b/9

cürm < Ar. Suç, cürüm

c. 13a/6

c.(-i beyzā) 11b/3

c.+i 12b/17

c.+ini 33b/3

cüstücū < F. Arama, araştırma, sorup
soruşturma

c. 9a/15

c.+(y)ıga 93b/2

cüz < Far. Parça, kısım; hariç, dışında,
başka

c. 6a/7, 33b/8, 70b/7

c. +i 91a/17

cüz'i < Ar. Az, biraz, bir parça

c. 94a/11, 97a/13

Ç

çabak : Bir tatlısu balığı

ç. 69b/11

çağ : Çağ, zaman, devir

ç. +da 13b/3, 27b/15, 28b/9, 29a/13,
29b/9, 32b/7, 34a/16, 45a/8, 46b/9,
47a/17, 51a/11, 54b/5, 56b/2, 58a/16,
60b/11, 71b/6, 72a/7, 84b/6, 90a/1

ç. +dadur 11a/6, 82a/4

ç. +ı 5b/14, 37a/12, 82b/3

ç. +ıda 12b/13, 65a/7, 92a/17

ç. +larda 92b/1, 96a/15

çağlıg : Güçlü, kuvvetli

ç. 95a/1

çak : Zaman, zaman parçası, çağ, devir

ç. 24b/2

çāk < Far. Yarık, yırtık

ç.(ç. çāk) 25b/14

çakur- : Çağırma, birine gelmesini
söylemek, davet etmek

ç.-up 26b/13, 68b/8

çal- : Çalmak, sürmek

ç.+dı 97b/5

çālāk < *Far.* Çevik, çabuk

ç. 30b/3, 51a/3

çap- : Koşmak, süratle hareket etmek;
amın etmek, saldırmak, yağma ve talan
etmek

ç.-tı 38b/8, 58b/6, 63a/1, 95a/4

ç.-a başla- 25a/6

ç.-ıp 48a/7, 60a/4, 60b/3, 91b/15

ç.-ğanda 68a/8

ç.-ar ér- 91a/13

ç.-makğa 48b/7

çapavul < *T.+ Moğ.* Akıncı, yağma için
düşman topraklarına saldıran askerî
birlik ve bu birlikte bulunan kişi;
yağma, talan

ç. 58b/9, 68a/5, 98b/17

ç.kılur ér- 46b/13

ç. ur- 34b/2, 44b/9, 45a/12, 52b/17,
55a/15, 59b/13, 74a/16

ç.+ğa 58b/12, 67a/16

ç.+ığa 71b/1

ç.+lar 67a/14

çapğun : Akın, yağma

ç.+ıdın 37a/2

çāre < *Far.* Çare, çözüm yolu

ç.+si 19b/2

çarḥ < *Far.* Çark, tekerlek; dönen,
devreden; felek, gök

ç. 5b/3, 95b/17

ç. +ı 53b/2

çarla-: Bir araya toplamak, çağırma (?)

ç.-p 59b/1

çaşt-gāh < *Far.* Kuşluk vakti

ç.+da 83a/13

ç.+dın 60b/13

çehre < *Far.* Yüz, surat

ç. (-i devlet) 10b/6; (-i dilārā) 77a/17,

(-i ḥuceste) 96b/13, (-i aḥvāl) 99b/13

çék- : Çekmek

ç. +ip 1b/7, 39a/7

ç. +meyin 4b/14

çemen < *Far.* Çimen, çimenlik, yeşillik,
çayırılık

ç. 23a/13

çemen-perdāz < *Far.* Çemen

düzenleyen, bahçıvan

ç.bol- 8b/5

çemen-zār < *Far.* Çimenlik, çayırılık

ç. 11a/7

çeng < *Far.* El, pençe

ç.(-i nāzik) 97b/13
çengāl < *Far.* Pençe
ç. 16a/10
çep < *Far.* Sol, sol taraf
ç. 14b/15, 45a/5, 45a/6
çerā < *Far.* Niçin, neden
ç. 2b/3
çerāg < *Far.* Fitol, mum, çıra, kandil →
çerāy
ç.-1 **şerī'at** 3a/17
çerāgān < *Far.* Işıkla donatma, donanma
ç. 62b/5
çerāgānlık < *Far.+T* Işıkla donanmışlık
ç. 7b/10
çerāy < *Far.* Fitol, mum, çıra, kandil →
çerāg
ç.+1 28a/17
çerh < *Far.* Tekerlek, çark; felek,
gökyüzü
ç. 6a/3, 6a/4, 33b/3, 74b/10, 96b/8,
97b/8
ç. **(-i mu'allā)** 7b/8, **(-i zulm)** 31a/8,
(-i muḥali) 31b/13, **(-i kebūd)** 34a/12, **(-i**
āşiyān) 35a/9, **(-i nigūn)** 43b/3, **(-i**
aḥzar) 53b/1
çerig : Asker, ordu

ç. 19b/9, 28b/10, 29b/1, 30b/9,
38a/12, 51a/14, 58b/14, 72a/16, 87a/15,
89a/4, 89a/11, 94a/13
ç.bile 29b/8, 51a/12, 59b/16, 86a/14
ç. **+ni** 27a/11
ç. **+i** 49a/13, 49b/8, 51a/7, 69b/4,
72b/5, 79a/14, 86b/4, 88b/2, 88b/16,
98b/11, 98b/17
ç. **+iniḡ** 7a/3
ç. **+in** 29a/1, 81a/8, 98b/3, 99a/8
ç. **+ige** 38a/15
çerh < *Far.* Tekerlek, çark, felek,
gökyüzü
ç. 45a/16
çeşme < *Far.* Pınar, su kaynağı
ç. **(-i hoşgüvār)** 23a/12
çeşme-sār < *Far.* Bol çeşmeli yer,
çeşmelik
ç.+lar 33b/10
çeşm < *Far.* Göz
ç. **(-i fitne-engīz)** 77b/1
çeşn < *Far.* Bayram; ziyafet, şölen;
düğün
ç. 30a/9

ç k- :  ekmek

ç. -er-sen 12a/11

ç.-er 10a/6

ç. -ti 5b/12, 26b/8, 29a/13, 30a/5,
43a/17, 60a/13, 60a/15, 67a/5, 87a/9,
88b/7

ç. -diler 48a/4

ç.-tiler 32b/9, 48a/4

ç. -gil 13b/12

ç.-se 10b/3, 11a/10, 49b/12

ç. -ip 12b/1, 13a/4, 13a/9, 19b/9,
27b/5, 27b/6, 46a/10, 49b/10, 53b/1,
53b/12, 55b/10, 59b/7, 68b/4, 72a/17,
80a/2, 84a/8, 88b/7, 94a/13

ç.-ey 84b/1

ç.-erde 11a/14

ç.-kende 87a/11

ç.-ken 52a/4

ç. -mek 13a/9

ç.-mey 8a/13

ç.-meyin 9a/15

çık- :  ıkmak

ç. -ar 44a/9

ç. -dum 21b/9

ç. -tı 50b/15, 63b/17, 72b/15, 78a/6,
94a/3, 98a/14

ç. -tılar 33a/15, 33b/1, 34a/15, 72b/15

ç. -mış 10b/15

ç. -ğay-men 94a/8

ç. -sa 62a/9

ç. -ip 10b/10, 20b/17, 21a/14, 23b/10,
33b/2, 48b/16, 50b/17, 51a/1, 51a/5,
51b/12, 53a/1, 54a/8, 55a/12, 55a/15,
56a/17, 57b/13, 61a/6, 68a/15, 68b/16,
69a/6, 71a/10, 78b/1, 78b/8, 80b/6,
80b/8, 82b/17, 93a/10, 96a/17, 97a/1,
98b/12, 99a/11, 98a/17, 99a/1, 99a/4,
99a/14, 100a/8

ç. -ğan 55a/10

ç. -ğanda 27a/2

ç. -ğandın 36b/7, 66a/13

ç. -mak 34a/6

ç. -mas 87b/17

ç. -madı 5b/12

ç. a başla- 47b/2

ç. a kel- 80b/7

çık r : Menfaat,  ıkar

ç. +ğ  33b/5

çıkār- : Çıkarmak

ç. -ur 2a/1, 21b/4

ç. -dı 2b/2, 19a/16, 78a/14, 95b/11

ç. -dılar 15a/10, 99b/2, 99a/8

ç. -miş 18b/14

ç. -ip 7b/12, 16b/11, 34b/14, 74b/5,
77b/11, 79a/10

ç. +urğa 46a/15

ç. -ğanığa 26b/1

ç. -mak 93a/14

ç. alma- 5a/11

ç. bilme- 74a/6

çiçek : Çiçek hastalığı

ç. 82b/6

çift < *Far.* Çift

ç. 21a/1

çimen < *Far.* Çimen, çayır, yeşillik

ç.+ler 53b/8

Çingiziye : Cengiz sülalesine mensup

Ç. 34b/8

Çingizi : Cengiz sülalesine mensup olan

ç.+ler 5b/5

çūfan < *Far.* Çoban

ç.+ı 99b/9

çulğa-: Etrafını sarmak, kuşatmak,
bağlamak

ç.-p 51a/10

çū < *Far.* Çünkü; için

ç. 13b/5, 13b/11, 19a/6, 24a/12,
27a/8, 27b/10, 31a/7, 31b/12, 31b/16,
32a/14, 37a/4, 38b/4, 43b/13, 44a/10,
45a/16, 45b/6, 47a/7, 50a/7, 50b/12,
55a/3, 56a/14, 63a/14, 70b/2, 75b/16,
84a/8, 84a/15, 90b/15, 92b/10

çūn < *Far.* Gibi, mademki, için, nasıl,
çünkü

ç. 4b/11, 6b/7, 7b/5, 8a/5, 8a/9, 9a/1,
9a/11, 9a/16, 9b/4, 11b/9, 13a/4, 13a/6,
14a/17, 14b/2, 14b/7, 14b/12, 15a/7,
15b/17, 16a/6, 16b/2, 17a/2, 17b/9,
17b/15, 18a/3, 19a/2, 19b/6, 20b/17,
21a/12, 22b/12, 23b/5, 23b/8, 23b/12,
24a/3, 24a/9, 24a/15, 24b/4, 24b/16,
25b/2, 26a/5, 26b/3, 27b/1, 28b/2,
29b/2, 30a/4, 30a/8, 32a/12, 32b/1,
36b/2, 36b/15, 37a/5, 37a/12, 37b/2,
39a/9, 39a/11, 40a/3, 40a/5, 41b/6,
42a/16, 43b/11, 43b/17, 45a/11, 45b/4,
48a/16, 48b/15, 49a/11, 50a/16, 51b/8,
57b/15, 60b/17, 62a/17, 63b/17, 64a/6,
64a/11, 64b/2, 65a/5, 66a/3, 66a/7,
66a/13, 68b/11, 71b/13, 73b/17, 77b/4,
78a/13, 85a/12, 85b/8, 85b/10, 86a/1,

87b/13, 89b/8, 93a/8, 93a/15, 93b/16,
96a/1, 97b/5

ç. (ü çerā) 2b/3

çürük : Çürümüş, bozulmuş

ç. 28b/6

çüst < *Far.* Çevik, kıvrak

ç.(ü çālāk) 30b/3

D

dād < *Far.* Adalet, doğruluk; ölçü; pay

d. 31b/12, 70a/3, 90a/1, 90b/17

d.(-ı ‘adl) 28b/12, 37a/12, 37a/17,
43a/3, 45b/7, 50b/2

d.eyle- 18a/14

d.+ın 32a/11, 43a/4, 91a/5, 92b/13

d.+ığa 75b/6, 92a/16

d.+ınızını 89b/14

dādger < *Far.* Adaletli, âdil

d.(ve hüsrev-i ra‘iyyetperver) durur

ér- 25a/3

dād-h‘āh < *Far.* Hak, adalet isteyen,
şikayetçi

d. 5b/11, 45a/16

dağdağa < *Ar.* Korku, telaş, gösteriş

d.d. 68b/13

d. kııl- 11b/13

dağı : Dahi

d. 8a/3, 12a/11, 13b/7, 13b/10,

14a/11, 14a/13, 15b/3, 16a/4, 17b/7,

18a/3, 18a/17, 24a/8, 29b/16, 31b/13,

38a/11, 38b/16, 43a/13, 43b/3, 50a/6,

50b/5, 51a/13, 52a/2, 54a/14,

54b/1358b/3, 55a/13, 55b/17, 56a/9,

56a/12, 56b/9, 57b/1, 58a/5, 58b/2,

58b/7, 58b/8, 58b/12, 59a/13, 59b/5,

61a/6, 61a/16, 62b/6, 64b/9, 64b/9,

65a/3, 65a/4, 65a/8, 65a/11, 65b/9,

66a/12, 67a/2, 68b/5, 68b/10, 68b/15,

69b/8, 70b/8, 70b/10, 70b/15, 72a/5,

72a/10, 73a/6, 74a/4, 75b/8, 75b/9,

75b/17, 76a/10, 76b/10, 78a/6, 78a/7,

79b/4, 79b/17, 80b/12, 81b/7, 83b/2,

87a/3, 88a/16, 88a/17, 88b/14, 89b/2,

90b/2, 91a/6, 93a/9, 93a/10, 93b/3,

93b/15, 94a/2, 94b/5, 95b/13, 97b/3,

97b/16, 98b/8, 98b/10, 98a/1, 99a/10,

99a/17

dāhil < *Ar.* İç, içeri; mensup

d. 40b/8

d.dur- 80a/3

d.bol- 8a/5, 11a/17, 49b/4, 90a/4
daḥl < *Ar.* Girme, karışma; tesir, niyet, fikir; (bir kimsenin) karakterine özgü olan
d. bol- 64a/12
d.kıl- 24b/15, 94a/5
da'ab < *Ar.* Hâl, tavır, usûl
d.+ıḡa 8b/6
daḳıka < *Ar.* Dakika, an
d. (-ı nāmer'î) 37b/10
dāll < *Ar.* Delalet eden, yol gösteren
d. 14b/3
ḍalālet < *Ar.* Doğru yoldan sapma
d. 5a/11, 19b/11, 28a/1
dāmād < *Far.* Damat, güveği
d.+ı dur- 49a/2
dāme < *Ar.* Sürekli olsun, daim olsun
d. 2b/16
dāmen < *Far.* Etek, kenar
d. +ıḡ 46b/4
d. +idin 4b/1
dām < *Far.* Tuzak
d.(-ı devlet) 2b/16, **(-ı 'enā)** 61b/17
d.+ıḡa 27a/11
dānā < *Far.* Çok iyi bilen, bilen, bilir
d. 20a/6, 57b/8, 65a/12, 74b/6

d.(- yı bīnāzīr) ér- 35a/3, **(-yı şāhib-temīz)** 40a/15, **(-yı mūkerrem)** 65b/16
dāne < *Far.* Tane, tohum
d. 12b/5, 53b/16
dānişmend < *Far.* Bilgili, bilgin
d. 9b/17, 31a/13, 35a/2, 46a/1, 74b/6
dāniş < *Far.* Bilim, bilgi
d.(-i şalāhiyet) 22a/11
dārā < *Far.* Sahip; dokuzuncu Keyānī hükümdarı; hükümdar
d. 84a/5
d.(-yı zerrīn-'ālem) 35a/8, **(-yı mūkerrem)** 34b/8
dārālīk < *Far.+T.* Sahiplik, hükümdarlık
d. sür- 24b/6
ḍarb < *Ar.* Vurma, vuruş, dövme
ḍ.ur- 89a/2
ḍ.(-ı tīḡ) 12a/10
ḍarbe < *Ar.* Çarpma, vuruş, darbe
ḍ.+side 92b/3
ḍ.+sidin 73a/2
dār < *Far.* Sahip, elinde bulunduran
d.(-ı ḥilāfet) 7b/5
darūga < *Far.* Valilere verilen unvan, inzibat memuru, bekçi
d. 29a/4, 45b/16, 45b/17

d.+nı 46a/2
dārü'l-beḳā < *Ar.* Ahiret, öbür dünya
d. 21a/15
d.+ḡa 41a/9, 43a/6
dārü'l-fenā < *Ar.* Dünya, faniler yurdu
d.+dm 41a/9, 43a/6
dārü'l-hilāfe < *Ar.* Halifelik merkezi
d. 3b/15
dārü'l-mülk < *Ar.* Başkent
d.+ide 19a/10
d.+idin 38a/12
dārü's-salṭana < *Ar.* Saltanat merkezi,
başkent
d. 66b/14, 74a/11, 74b/4
d.(-ı memālik) 64a/2
d.+sı 29b/17, 64b/1
d.+sınıḡ 80b/5
d.+sın 74b/3
d.+sıda 50b/1, 51b/5, 55a/5, 65b/15
d.+sıḡa 49b/4, 63b/8, 65a/11, 90a/7,
90a/9
dāstān < *Far.* Hikaye, destan, masal
d.+ıdm 70b/7
da'vā < *Ar.* Hak başvurusu, dava;
mesele; iddia

d.(-yı muḡāl) 2b/11
d. eyle- 6a/4, 30a/2
d. +sını 6a/9
da'vet < *Ar.* Çağırma, çağrı
d.ét- 27a/6
d.ḳıl- 19b/12, 27b/13
d. +iniḡ 3a/10
dāye < *Far.* Sütanne, sütine, dadılık,
çocuk bakıcılığı
d.(-i devlet) 82a/10
debdebe < *Ar.* Büyük gösteriş, tantana
d.(-i ḡaṣmet) 1b/2, (**-i mālākelām**)
71a/12, (**-i tamām**) **bile** 96b/10
def' < *Ar.* Öteye itme, savma; ortadan
kaldırma
d.ḳıl- 19b/9, 43b/14, 89b/17
d.(-i külfet) 5a/2, (**-i bīdād**) 57b/6
d.+i için 60b/12, 74a/9, 98b/3
d.+iḡa 5b/12, 91a/2, 91b/14
defn < *Ar.* Gömmе, gömülme
d.ét- 17a/6
d.ḳıl- 17a/9, 39b/9, 50b/9, 63b/3
defter < *Ar.* Defter
d. +i 3b/5
d. +iḡa 9a/3

dehr < *Ar.* Dünya; zaman, devir
d. 9b/1, 23b/6, 24a/12, 82a/6, 90b/16
d.(-i dūn) 18b/17
d.ara 4a/1
d.+niñ 40b/14
d.+ni 90b/15, 90b/15
d.+ğa 10b/17
delālet < *Ar.* Gösterme, yol gösterme; iz
d. 31a/12
d. kıl- 15a/6, 20b/1, 26b/6
delīl < *Ar.* Kılavuz, tanık, belge
d.(-i hayret) 3b/4
d.bile 49b/17
dem < *Far.* Nefes, soluk; an, zaman,
körüük
d. 5b/15, 7a/2, 11a/6, 13b/4, 34a/11,
34a/11, 39a/10, 40a/17, 43a/15, 44b/5
d. +i,
d.+idin 23a/14, 59b/4
demāg < *Far.* Burun
d. +m 7b/6
dem-be-dem < *Far.* Vakit vakit, daima
d. 97a/5
demī < *Far.* Bir an
d. /17, 3b/6, 18a/15, 86a/4

dem-sāz < *Far.* Arkadaş, dost, sırdaş
d. +ı 97a/4
der < *Far.* Kapı, yüksek kapı, başkent
d.(-i devlet) 7b/5
derāhim < *Ar.* Dirhemler, çeyrem
okkalar, paralar
d.(-i devlet) 5a/8
derbānlıg < *Far.* +T Kapıcılık
d.+ıda 8a/3
derbend < *Far.* Dar geçit, dar boğaz,
sınır kalesi
d.+iniñ 50a/13
derd < *Far.* Dert, gam, keder; acı, ağrı,
sızı
d. 16b/6
d.(-i hicr) 77b/4
d.+idin 89a/6
dere < *Far.* Dere, akarsu
d. 33b/8
d.+ni 33b/17
d.+din 33b/8, 33b/14
derecāt < *Ar.* Dereceler
d. 62b/15
d.(-ı ā'lā) 57a/15
derece < *Ar.* Basamak; rütbe; miktar
d.ğaça 22b/9

d. (-i salṭanat) 9a/8, **(-i šehādet)**
39b/17, 54a/14, 95b/15

d.+sin 95a/17

d.+siġa 15b/14, 44b/11, 49a/1, 50b/8,
56a/11, 67b/5, 72b/17, 78b/12, 81b/9,
90b/2, 92b/16, 99a/17, 100a/14

dereke < *Ar.* En aṣaġı kat, alt tabaka
d. 62a/7, 97b/6

derem < *Far.* Para
d. 94a/3

dergāh < *Far.* Dergah, tekke
d. 12a/15, 53a/13

d. (-i ‘aẓīmet) 1b/4, **(-i kudūm)** 5a/4,
(-i sūbhānī) 6a/14, **(-i gerdūn)** 7a/4, **(-i**
šāhib-ķırān) 9a/5, **(-i iṭā’at)** 10b/10, **(-i**
‘izzet) 14a/9, **(-i šamedī)** 15a/3, **(-i**
gerdūn) 40b/11, **(-i ‘ālem-penah)**
66b/16, **(-i ‘ālī)** 68b/15, **(-i felek)**
83b/15

d. +ı 45a/16

d. +ıda 11b/14

d. +ıdur 84a/4

d. +ıġa 47b/13, 54a/10, 78b/3, 90b/7

d. +ımız 8a/12

derk < *Ar.* Kavrama, anlama, idrak
etme, elde etme
d. 13b/5, 68a/7

derkārılık < *Far.* Sözkonusu edilmişlik,
malumluk, çalışanlık, iş üstünde olma
d. 37b/3

derke < *Ar.* Derece, aşama
d.(-i cehennem) 73b/10

ders < *Ar.* Öğretmenin verdiği bilgi,
uyarı, direktif
d.ayt- 19b/5, 20a/3

dervāze < *Far.* Kale kapısı, şehir kapısı
d.+lerġa 46b/6
d.+siniġ 77a/15

dervīş-nihād < *Far.* Derviş yaradılışı
d. 51b/6, 77b/12, 92b/17

deryā < *Far.* Deniz
d. 11b/6, 13b/7, 32a/16, 55a/12,
56b/3, 58b/12, 76a/8, 84a/12, 98a/1

d.(-yı bīkerān) 1b/11

d. +nıġ 72a/4

d.+ġa 40b/17, 86b/17

d. +sınıġ 4a/13

d. +sıġa 21b/6, 23a/3

d. +sıdın 53b/5

deryāçe < *Far.* Küçük derya
d.(-i muḥtasar) 23a/13

deryā-dil < *Far.* Gönlü zengin, gönlü bol

d. 32a/16, 84a/5
dest < *Far.* El

d. (-i tetāvül)100a/1

d. (-i taşarruf) 14a/5

d. (ü pā) 9a/14

d. bér- 32b/9

d. tap- 56b/13
dest-būsılığ < *Far.* El öpücülük

d.+ığa 41b/3
destbürd < *Far.* Zafer, üstünlük, kuvvet,
kudret

d. (-i **każā**) 55a/4, (-i '**azīm**) 74a/6

d.+idin 33a/5

dest-gāh < *Far.* Tezgāh, atölye; zenginlik

d. 97b/11

deste < *Far.* Tutam, demet, deste

d. 62b/10

dest-gāh < *Far.* Tezgāh, dokuma
tezgāhı; zenginlik, servet, makam

d.bol- 5b/8

destgīr < *Far.* Elde tutan, yardımcı, esir,
tutuklu

d.(-i belā) 68a/17

d.bol- 50b/8, 52b/10, 57b/13, 93a/9

d.kıl- 38b/10, 49a/13, 71a/16

d.ét- 68a/3
destür < *Far.* İzin

d.(-i **mükerrem**) 68b/7

d.+ı bile 14a/12, 42b/2

d.+ıda 43a/4, 43a/9

dest-yārlıg < *Far.* Yardımcılık,
destekçilik

d.+ı 60b/2

deşt < *Far.* Bozkır, geniş düzlük, step;
çöl, ova

d.(-i **gurbet**) 10b/5

d.+ide 11b/12, 93a/16

devābb < *Ar.* Yük ve binek hayvanları

d. 41b/4

devāc < *Far.* Yorgan

d.bol- 5a/6

devāmet < *Ar.* Daim olmalar, sebatlar

d.+de 98a/3

devlet < *Ar.* Siyasi yapı, devlet; büyük
mutluluk, zenginlik; baht, talih, kut;
yüksek rütbe, mevki

d. 5a/8, 7a/16, 7b/6, 9a/8, 9b/17,
12a/5, 25b/1, 31b/1, 34b/5, 60a/16,
62b/6, 63a/10, 67b/13, 67b/17, 67b/17,
68b/8, 68b/16, 82a/9, 82a/10, 82a/10,
82b/16, 84a/9, 84b/8, 90b/15, 96b/12,
97b/4, 98a/1, 96b/5, 96a/4, 97b/6, 97a/5

d.(-i meymūn) 6b/7, **(-i efzūn)**
18b/10, **(-i bīşūmār)** 50a/10, **(-i**
Ḥārezm) 83b/13,
d. (ve nuşret) bile 67b/9
d.sarı 7b/5
d. üye 82a/11
d. dur- 90a/6
d. +dür 62b/2
d. +niñ 43a/12
d. +ni 66b/11, 97b/8
d. +ğa 12a/16, 23b/3
d. +i 1b/2, 3b/10, 5b/4, 12a/14,
31b/11, 39a/12, 40a/5, 44b/5, 50a/12,
77a/3, 79b/11, 82b/15, 84a/2
d. +i bile 5a/6, 10a/5
d. +i birle 84a/15
d. +iniñ 4b/3, 69a/3
d. +iñ 98a/3
d. +in 2a/17, 6a/10, 18b/1, 40b/17
d. +ini 12b/6
d. +iñe 90b/4
d. +iğa 2a/17, 10b/6, 14a/17, 15a/13,
26a/13, 39a/8, 51b/7, 96b/15
d. +ide 12a/3, 19a/8, 24a/2, 32a/10,

61a/13, 78a/4
d. +idin 6a/13
devlet-ḥāh < *Ar.+Far.* Mevki ve
zenginlik düşükünü
d. 98/1
d.+ı durur ér- 87b/17
devlethīg < *Ar.+T.* Devletli, şanslı,
talihli
d. 23b/7
devlet-yār < *Ar.+Far.* Bahtiyar, mutlu;
güçlü, zengin
d.(ve hüsrevī) ér- 24b/9
devr < *Ar.* Dönme, bir şeyin etrafını
dolaşma; zaman, çağ
d. 64b/5
d.(-i zamāne) 30b/2
d.+din 32a/14, 82a/7
d.+lerdin 34a/2
d.+i 21b/14
d.+ide 6a/8, 20a/7, 31b/13, 45b/7,
50b/2, 55b/13, 97a/1
d.+idin 21b/13, 28b/12
devrān < *Ar.* Dünya, felek, zaman,
talih; devir
d. 8b/1, 42b/13, 50b/6, 65a/13, 84a/7

d.ara 28a/1, 32a/8, 62a/10
d. +ı 8b/12, 55a/17
d. +ıda 95b/7
deyyārī <Ar. Manastır sorumlusu; birey,
kişi, kimse
d. 38b/9
dé- : Demek, söylemek
d.-r 26a/1, 28a/15, 28b/9, 38b/13,
41b/16, 68a/7, 77a/9, 87b/8, 92b/2,
92b/2
d.-rler 16b/10, 17a/11, 18b/3, 19b/3,
20a/13, 22a/3, 22b/10, 22b/17, 23a/10,
23a/12, 23b/7, 24b/2, 25b/8, 28b/15,
29b/8, 35a/4, 44b/2, 46a/5, 50a/15,
59a/1, 69b/3, 72b/8, 75b/8, 86b/10,
92b/1, 94b/4, 98b/6
d. -di 7b/3, 12a/7, 12a/9, 14a/14,
16b/14, 18a/6, 18a/9, 26b/13, 29a/10,
29b/8, 30b/15, 40a/12, 40a/15, 41a/13,
44a/2, 46a/3, 46a/6, 49b/16, 50a/1,
50b/12, 62b/8, 68b/8, 87b/16, 91a/8,
93b/9, 93b/11, 96b/13
d. -diler 12a/4, 22b/3, 34a/17, 36b/12,
39a/10, 43a/14, 46a/10, 86b/10, 87b/1
d.-sünler 89b/11
d.-señ 25a/12

d.-se 90a/3
d.-p 14a/6, 15a/1, 15a/11, 17a/4,
17a/9, 18b/14, 18b/17, 19a/10, 19b/4,
20a/10, 20b/3, 20b/4, 21a/7, 21a/10,
21b/5, 21b/6, 22a/1, 22a/4, 22a/5,
22a/15, 22a/17, 22b/4, 22b/8, 22b/12,
23a/7, 23a/9, 26a/16, 26b/15, 28a/6,
28a/12, 30a/13, 32a/6, 33a/3, 34b/12,
36b/12, 37b/5, 38a/6, 39b/5, 39b/11,
41a/10, 43a/6, 43b/16, 48a/11, 49a/17,
50b/14, 51b/2, 53a/3, 56a/8, 56b/17,
60b/14, 63a/4, 63b/8, 63b/12, 64b/14,
67a/11, 76a/2, 77b/16, 78a/15, 85b/2,
86a/2, 87a/6, 87b/4, 89a/7, 89b/14,
89b/17, 90b/14, 91a/13, 92b/3, 93b/5,
93b/7
d.-p dur- 65b/16, 91b/10
d.-p durlar 23a/17
d.-mey 44b/5, 92b/10
d.-gen 21a/17, 24a/10, 27a/14, 28b/1,
34a/17, 35b/4, 35b/15, 38b/17, 44a/15,
45b/17, 48a/14, 49a/13, 52a/1, 54b/7,
55b/1, 55b/3, 58b/7, 59a/16, 59b/5,
59b/12, 59b/15, 60a/3, 60a/5, 84b/6,
84b/7, 85a/8, 85b/4, 85b/12, 88a/8,

89a/14, 89b/5, 91a/2, 91b/2, 92a/5,
92b/15

d.+genni 55b/1, 70a/16

d.-genğa 50b/14

d.-mek 18a/17, 24a/6, 33b/15, 37b/5,
41a/14, 86b/13

d.-mekniñ 46a/5

d.-meklik 6a/8

d.-me 85b/8

dégil :Değil

d. 94a/4

dék : Kadar, değin

d. 3b/1, 3b/17, 6a/13, 6a/16, 6b/13,
6b/14, 7b/10, 8a/3, 8a/7, 8a/14, 8a/14,
8a/15, 8b/5, 8b/17, 9a/6, 9a/10, 11a/3,
11a/6, 11a/11, 12b/7, 12b/16, 12b/17,
13a/16, 13b/8, 18a/14, 20b/10, 21b/7,
23b/15, 24a/7, 26b/12, 27b/3, 30a/14,
30a/15, 31a/5, 32a/3, 32b/14, 33a/7,
33b/12, 33b/13, 33b/14, 34a/14, 37b/11,
39b/8, 40a/13, 42b/10, 42b/11, 43b/3,
48b/14, 49b/10, 52a/12, 53b/16, 53b/16,
53b/17, 54a/2, 55b/10, 56a/12, 57b/15,
62a/3, 62a/3, 62b/2, 63b/6, 66b/7,
72b/8, 75b/16, 75b/17, 82a/16, 82a/17,
82b/2, 84a/11, 84a/14, 89b/1, 90a/3,

91a/10, 93b/5, 93b/8, 93b/15, 95b/10,
96b/12, 96b/13, 97a/5

dībā < *Far.* Renkli ve desenli ipek,
ipekli kumaş

d. 86a/11

d.(-yı devlet) 97b/8

dībāçe < *Far.* Önsöz, mukaddime

d.+niñ 8b/1

d.+side 8a/17

dīdār < *Far.* Yüz, görüşme buluşma,
kavuşma

d.(-ı kıyāmet) 48b/14

dīde < *Far.* Göz, bakış

dīde < *Far.* Görmüş, görülmüş

d.(-i kamer) 10b/15, **(-i maqşad)**
37b/9

dīdever < *Far.* Göz sahibi, bakış sahibi

d. 26a/6

dihkân < *Far.* Köy ağası, çiftçi

d. 48a/2

dihkânlıg < *Far.+ T.* Köy ağalığı,

çiftçilik→ **dihkânlıg**

d.+ğa 15b/4

dihkânlıg < *Far.+ T.* Köy ağalığı,

çiftçilik→ **dihkânlıg**

d. 93a/7

dil < *Far.* Kalp, yrek; gnl

d. 31a/10

d.+ige 62b/10

dilārā < *Far.* Gnl ssleyen, sevgili

d.+sı 77a/17

dilāver < *Far.* Yiğit, cesur

d. 46b/12

dilāverlık < *Far.+T.* Yiğitlik, cesurluk

d. 92b/13

dilcylik < *Far.+T.* Çekicilik, caziplik

d. 18a/7, 69b/2

dildār < *Far.* Aşığın gnln elinde

tutan, sevgili

d.+ığa 11a/14

dildārlik < *Far.+T.* Aşığın gnln

elinde tutma

d. 9a/7

dilr < *Far.* Yrekli, korkusuz, cesur,

yiğit

d. 38a/13, 88b/9

d.ér- 38a/3

d.durur ér- 50b/13

dilrāne < *Far.* Yiğitçesine, mertçesine

d. 40a/5

dilrī < *Far.* Mertlik, yreklilik, yiğitlik

d. 4a/14

dilrlik < *Far.+T.* Yiğitlik, korkusuzluk,
yreklilik

d.+da 17b/10

dil-keş < *Far.* Gnl çekici, cazibeli

d. 62b/13

dil-kşā < *Far.* Gnl ačan, i aıcı,

ferahlık verici

d.+da 60b/10

dil-nişin < *Far.* Gnlde yer tutan, hoş,
latif

d. 97a/4

dil-pesend < *Far.* Gnln beğendiği,

gnle hoş gelen

d. 53b/2

dil-pezir < *Far.* Gnln kabul ettiği, hoş,
gzel

d. 44a/11, 77a/7

dil-rubā < *Far.* Gnl çalan, gnl

hırsızı

d.+sığa 25b/13

dimāĖ < *Ar.* Beyin; bilin, Ŗuur

d.+m 7b/6

d.+ığa 97a/13

dīn < *Ar.* Din; Allah'a inanma ve

bağlanma

d. 3b/1, 3b/14, 3b/17, 4a/2, 6a/7,

13b/15, 25b/12, 25b/13, 26b/8, 27b/11,
43a/11, 46a/10

d. (-i İslām) 42a/5

d. üzre 46a/11

d.+iğa 27a/6, 27b/13

d.+imizğa 27a/10

diraḥşān < *Far.* Parlak, parıltılı

d.é- 25b/16

diraḥşende < *Far.* Parlak, parlayan

d.(-i aḥter) 3b/9

d.+dür 95a/14

d.+si 35a/6

dirīg < *Far.* Esirgeme, koruma,
engelleme

d.ét- 9a/15

dirīgā < *Far.* Çok yazık, eyvahlar olsun

d. 65a/13

dīvān < *Ar.* Büyük meclis; şairin tüm
şiiirlerinin toplandığı eser

d. 97b/9

d. +ı 4a/3

d. +ınıḡ 68b/7, 70b/17, 74a/7, 78a/1,
78a/7, 81a/6

d. +ığa 9a/3

d. +ıda 8b/9, 10a/4

d. +ıdın 9a/7

dīvār < *Far.* Duvar

d.+ı 7b/9

d. (-ı ḡuld) 53a/17

d.+ığa 51a/1

diyār < *Ar.* Memleket, ülke

d. 40b/13

d. +nıḡ 29a/1

d. +nı 42b/3, 47a/5, 87a/16

d. +da 38b/9

d. +ğa 10b/7

d. +dın 34b/3

d. +ı 5a/2, 40b/12

d. +nıḡ 5a/10, 10b/13, 41b/2

d. +ın 29a/3, 30b/10, 87a/15

d. +ığa 22b/5, 37a/3, 37b/2, 45a/12,
99b/4

d. +ıda 15b/6, 54a/13, 66a/3, 70a/1,
73a/4

d. +ıdın 77b/13

diyēt < *Ar.* Kan karşılığı, kan pahası

d.+ ığa 47b/14

dōst < *Far.* Dost, arkadaş

d. 18a/4, 27a/7, 77b/11

d.durur ér- 62a/11

d.tut- 56b/11, 94b/5	d.+sığa 13b/12
d. +lar 6b/14	d.+sıdın 21b/11
d. +largā 25a/4	du‘ā-gūy < <i>Ar. +F</i> Duacı, dua eden
d.+ıñ 98a/4	d.+ı 4b/2
d. +ı 37b/15, 44b/16, 89b/5	dūçār < <i>Far.</i> Tutulmuş, yakalanmış
d. +ınıñ 37b/16	d.bol- 96b/11
d. +ığa 5b/17	dūd < <i>Far.</i> Duman
dōst-dār < <i>Far.</i> Dost tutan	d. 7b/13, 34a/12
d.(-ı şamīmī) 98b/1	dūde < <i>Far.</i> Soy, hanedan
dōstlıg < <i>Far. +T</i> Dostluk, arkadaşlık	d.(-i pāk-zād) 82a/15
d. 6a/8, 37b/7, 37b/10, 40b/12	dūdman < <i>Far.</i> Aile, soy sop, kabile
d.+da 98b/11	d. +ı 13a/3, 35a/3, 35a/11
d. +ı 3b/11	d. +ınıñ 34b/8, 83b/13
dū < <i>Far.</i> İki	d. +ığa 93b/1
d. 62b/10, 62b/10	d. +ıdın 56a/9, 63a/3, 95b/12
du‘ā < <i>Ar.</i> Allah‘a yalvarma, niyaz	dūn < <i>Ar.</i> Aşağı, aşağılık, âdi, soysuz
d. 12b/6	d. 96b/3
d.(-yı devlet) 6a/10, 62b/6 (-yı	d.+dın 19a/1
bīriyā) 62b/2, (-yı devāmet) 98a/1	dur- : Süreklilik bildiren yardımcı fiil
d.içre 13b/12	d.-ur 1b/4, 1b/5, 1b/9, 1b/11, 2a/1,
d.kıl- 20b/10, 22a/8	2b/5, 2b/6, 2b/7, 2b/9, 2b/10, 2b/16,
d.éyle-d.éyle- 13b/3	2b/17, 3a/3, 3a/4, 3a/9, 3a/10, 3a/11,
d.+sı 6a/9, 20b/11, 22b/16	3a/13, 4b/8, 4b/10, 4b/14, 5a/1, 5a/5,
	5a/7, 5a/12, 5a/13, 8a/14, 8a/16, 8b/11,
	9a/8, 9a/11, 9b/12, 9b/16, 10a/2, 10a/2,
	10a/15, 10a/16, 10b/12, 10b/15, 10b/16,

11a/8, 11a/10, 11a/11, 11a/12, 11a/15,
11b/1, 11b/6, 11b/13, 11b/16, 12a/7,
12a/8, 12a/9, 12a/13, 12a/15, 12a/15,
12a/16, 12b/2, 12b/5, 12b/8, 12b/12,
12b/16, 13a/1, 13a/7, 13a/8, 13a/9,
13a/13, 14a/3, 14a/6, 14a/13, 14a/15,
14b/3, 15a/15, 15b/1, 15b/12, 15b/13,
15b/14, 15b/15, 15b/16, 15b/17, 16a/2,
16a/3, 16a/4, 16a/6, 16a/6, 16a/7, 16a/9,
16a/9, 16a/10, 16b/1, 16b/3, 16b/7,
16b/13, 17a/1, 17a/5, 17a/7, 17a/12,
17a/13, 17a/13, 17b/12, 17b/14, 17b/15,
17b/15, 18a/4, 18a/6, 18a/17, 18b/3,
18b/5, 18b/8, 18b/12, 18b/14, 18b/15,
18b/15, 18b/16, 18b/17, 19a/5, 19a/6,
19a/14, 19a/17, 19b/4, 19b/6, 19b/12,
19b/13, 19b/13, 19b/14, 19b/16, 20a/1,
20a/6, 20a/6, 20a/14, 20a/14, 20a/15,
20a/17, 20b/5, 20b/6, 20b/14, 20b/15,
20b/16, 21a/6, 21a/8, 21b/2, 21b/12,
21b/13, 21b/14, 21b/17, 21b/17, 21b/17,
21b/17, 22a/3, 22a/6, 22a/10, 22a/10,
22a/14, 22a/16, 22a/16, 22a/16, 22b/4,
22b/5, 22b/9, 22b/12, 22b/13, 23a/4,
23a/7, 23a/8, 23a/8, 23a/8, 23a/10,
23a/11, 23a/17, 23b/3, 23b/8, 23b/10,
24a/5, 24a/6, 24a/7, 24a/11, 24b/3,

24b/8, 24b/16, 25a/3, 25a/9, 25a/12,
25a/13, 25a/15, 25a/15, 25a/17, 25b/1,
25b/1, 25b/3, 26a/2, 26a/9, 26a/14,
26a/15, 26a/16, 26a/17, 26a/17, 26b/2,
26b/2, 26b/5, 26b/5, 26b/14, 26b/15,
27a/5, 27a/8, 27a/14, 27a/16, 27a/17,
27b/15, 27b/16, 28a/4, 28a/5, 28a/5,
28a/12, 28a/13, 28a/16, 28b/1, 28b/1,
28b/12, 28b/17, 29a/14, 29a/16, 29a/17,
29b/4, 29b/10, 29b/14, 29b/15, 29b/16,
30a/4, 30a/10, 30a/13, 30b/6, 30b/8,
30b/8, 30b/10, 30b/15, 31a/5, 31a/13,
31b/4, 31b/12, 31b/14, 32a/5, 32a/9,
32b/4, 32b/6, 32b/7, 33a/1, 33a/4,
33a/7, 33a/15, 33b/13, 33b/15, 34a/3,
34a/10, 34a/15, 34a/17, 34a/17, 34b/7,
34b/10, 34b/11, 34b/11, 34b/12, 34b/12,
34b/14, 34b/17, 35a/2, 35a/2, 35a/3,
35a/5, 35a/13, 35a/15, 35a/16, 35a/17,
35b/2, 35b/3, 35b/5, 35b/6, 35b/10,
35b/11, 35b/12, 35b/15, 35b/17, 36b/6,
36b/8, 36b/10, 36b/12, 36b/13, 36b/16,
37a/2, 37a/10, 37a/11, 37a/15, 37a/16,
37a/17, 37a/17, 37b/4, 37b/10, 38a/3,
38a/5, 38a/6, 38a/9, 38b/2, 38b/4,
38b/8, 38b/11, 38b/12, 38b/15, 38b/16,
39a/9, 39a/11, 39a/17, 39b/3, 39b/5,

39b/6, 39b/10, 39b/11, 39b/12, 39b/13,
39b/14, 39b/15, 40a/7, 40a/9, 40b/3,
40b/6, 40b/7, 40b/9, 40b/17, 40b/17,
41a/3, 41a/6, 41a/8, 41a/10, 41a/10,
41a/15, 41a/15, 41a/16, 41b/6, 41b/8,
41b/9, 41b/15, 42a/4, 42a/4, 42a/6,
42a/15, 43a/2, 43a/7, 43b/5, 43b/8,
43b/9, 43b/9, 43b/17, 43b/17, 43b/17,
44a/2, 44a/6, 44a/14, 44a/17, 44b/9,
44b/12, 44b/15, 44b/15, 44b/15, 44b/16,
44b/17, 45a/4, 45a/4, 45a/5, 45a/10,
45b/3, 45b/4, 45b/11, 45b/14, 46a/5,
46a/7, 46a/9, 46a/17, 46b/8, 47a/4,
47a/10, 47a/12, 47a/14, 47b/10, 47b/15,
48a/15, 48b/6, 48b/8, 48b/10, 48b/13,
48b/17, 49a/2, 49a/8, 49a/9, 49a/12,
49a/17, 49b/17, 50a/3, 50a/15, 50a/17,
50b/10, 50b/10, 50b/13, 51a/2, 51a/7,
51a/9, 51a/11, 51a/12, 51a/14, 51b/1,
51b/6, 51b/7, 51b/10, 51b/12, 52a/2,
52a/6, 52a/7, 52a/10, 52a/14, 52b/3,
52b/14, 53a/3, 53a/5, 53a/5, 53a/11,
53a/14, 53a/15, 53a/15, 53b/3, 53b/4,
54a/3, 54b/7, 55a/2, 55a/6, 55a/17,
55b/2, 55b/5, 55b/7, 55b/7, 55b/10,
55b/12, 55b/14, 55b/16, 55b/16, 56a/3,
56a/6, 56a/8, 56a/14, 56a/16, 56b/2,

56b/3, 56b/5, 56b/6, 56b/8, 56b/8,
56b/10, 56b/12, 56b/13, 56b/14, 56b/16,
56b/16, 57b/1, 57b/8, 57b/8, 57b/10,
57b/10, 58a/1, 58a/13, 58b/2, 58b/9,
58b/9, 58b/16, 59a/7, 59a/10, 59a/12,
59a/12, 59a/14, 59a/17, 59b/6, 59b/9,
59b/12, 59b/15, 60a/4, 60a/13, 60a/14,
60a/16, 60b/5, 60b/6, 60b/8, 60b/11,
60b/12, 60b/14, 60b/14, 61b/1, 61b/2,
61b/4, 61b/5, 61b/6, 61b/7, 61b/8,
61b/14, 62a/2, 62a/2, 62a/4, 62a/11,
62a/12, 62a/12, 62a/13, 62a/14, 62a/14,
62a/15, 62a/17, 62b/1, 62b/1, 62b/2,
62b/10, 62b/13, 62b/17, 63a/4, 63a/11,
63a/11, 63b/1, 63b/4, 63b/6, 63b/15,
63b/16, 64a/7, 64a/8, 64a/11, 64b/5,
64b/7, 64b/7, 64b/8, 64b/9, 64b/10,
64b/11, 64b/13, 64b/14, 64b/15, 65a/1,
65a/2, 65a/4, 65a/4, 65a/5, 65a/5, 65a/6,
65a/7, 65a/9, 65a/10, 65a/12, 65a/12,
65b/9, 65b/12, 65b/13, 65b/13, 65b/16,
66a/2, 66a/6, 66a/11, 66a/16, 66b/6,
67a/9, 67a/12, 67b/3, 67b/4, 67b/7,
67b/11, 68a/7, 68a/9, 68a/14, 68a/15,
68b/14, 69a/3, 69a/4, 69a/5, 69a/10,
69b/2, 69b/5, 69b/9, 69b/10, 69b/16,
70a/1, 70a/1, 70a/2, 70a/3, 70a/3, 70a/4,

70a/4, 70a/5, 70a/6, 70a/7, 70a/8,
70a/12, 70a/14, 70a/15, 70a/15, 70a/17,
70b/4, 70b/5, 70b/6, 70b/8, 70b/9,
70b/10, 70b/11, 70b/13, 71a/1, 71a/2,
71b/2, 71b/3, 71b/4, 71b/10, 71b/11,
71b/12, 71b/12, 72a/9, 72a/14, 72a/14,
72a/15, 72b/5, 72b/17, 73a/7, 73a/15,
73a/15, 73b/6, 73b/16, 74a/3, 74a/4,
74a/10, 74a/13, 74a/14, 74b/1, 74b/5,
74b/6, 74b/7, 74b/7, 74b/8, 74b/11,
74b/12, 74b/13, 74b/14, 74b/16, 74b/17,
74b/17, 75a/1, 75a/2, 75a/2, 75a/3,
75a/6, 75b/1, 75b/1, 75b/4, 75b/11,
75b/14, 75b/15, 76a/2, 76a/2, 76a/3,
76a/6, 76a/8, 76b/5, 76b/12, 76b/14,
77a/3, 77a/6, 77a/7, 77a/8, 77a/11,
77a/12, 77a/16, 77a/17, 77b/9, 77b/9,
77b/15, 77b/16, 77b/17, 78a/11, 78a/12,
78a/16, 79a/5, 79a/6, 79a/12, 79b/3,
79b/5, 79b/11, 79b/12, 80a/2, 80a/3,
80a/4, 80a/5, 80a/8, 80a/11, 80a/12,
80a/16, 80b/4, 80b/6, 80b/9, 81a/6,
81a/17, 81b/4, 81b/7, 81b/8, 81b/9,
81b/9, 81b/10, 82a/13, 82b/8, 82b/9,
83a/2, 83a/3, 83a/7, 83a/7, 83a/11,
83a/16, 83a/17, 83b/2, 83b/17, 84a/1,
84a/2, 84b/3, 84b/3, 84b/5, 84b/6,

84b/7, 84b/8, 84b/9, 84b/9, 85a/1,
85a/3, 85a/3, 85a/6, 85a/7, 85a/8,
85a/13, 85a/14, 85a/15, 85b/1, 85b/3,
85b/6, 85b/9, 85b/10, 85b/13, 85b/15,
86a/1, 86a/3, 86a/4, 86b/1, 86b/3,
86b/8, 86b/12, 87a/2, 87a/5, 87a/13,
87b/6, 87b/6, 87b/9, 87b/10, 87b/17,
87b/17, 88a/3, 88a/7, 88a/8, 88a/17,
88b/2, 88b/17, 89a/1, 89a/4, 89a/7,
89a/8, 89a/8, 89a/10, 89a/13, 89b/3,
89b/4, 89b/5, 89b/11, 89b/12, 89b/13,
89b/14, 89b/15, 89b/17, 89b/17, 90a/4,
90a/5, 90a/6, 90a/6, 90a/10, 90a/13,
90a/13, 90a/14, 90b/1, 90b/3, 90b/7,
90b/8, 90b/8, 90b/13, 90b/13, 90b/16,
91a/2, 91a/4, 91a/7, 91a/7, 91a/8, 91a/8,
91a/10, 91a/14, 91a/15, 91a/16, 91b/1,
91b/2, 91b/8, 91b/10, 92a/6, 92a/9,
92a/10, 92a/11, 92a/13, 92a/16, 92a/16,
92b/1, 92b/4, 92b/7, 92b/8, 92b/12,
92b/17, 93a/1, 93a/5, 93a/6, 93a/7,
93a/10, 93a/13, 93a/17, 93b/5, 93b/7,
93b/9, 93b/10, 93b/11, 93b/15, 94a/2,
94a/9, 94a/12, 94a/15, 94a/15, 94a/17,
94a/17, 94b/3, 94b/6, 94b/8, 94b/9,
95b/3, 95b/10, 95b/12, 95a/1, 95a/12,
95a/13, 95a/17, 96b/2, 96b/6, 96b/11,

96b/14, 96b/16, 96a/5, 96a/6, 96a/7,
96a/10, 97b/4, 97b/5, 97b/16, 97a/17,
99b/5, 99b/11, 99b/14, 99b/16, 99a/6,
99a/12, 99a/15, 99a/16, 100a/6, 100a/10

d.-ur-men 12b/13, 26a/3, 30b/16,
40b/7, 44b/7, 48b/14, 67a/13, 80b/3,
93b/5, 93b/7, 93b/11, 96b/14

d.-ur-siz 40a/13

d.-urlar 3b/9, 15a/1, 15a/11, 16a/1,
16b/13, 16b/15, 16b/16, 16b/17, 17a/4,
17a/9, 18b/14, 18b/17, 19a/10, 19b/4,
19b/11, 20a/10, 20b/4, 21a/2, 21a/7,
21a/10, 21b/5, 21b/6, 22a/1, 22a/4,
22a/5, 22a/15, 22a/15, 22a/17, 22a/17,
22b/4, 22b/8, 22b/10, 22b/12, 26a/16,
28a/6, 28a/12, 29a/11, 29a/12, 29b/8,
30a/13, 31a/6, 32a/6, 33a/3, 34b/7,
34b/12, 35a/14, 35b/7, 35b/14, 36b/10,
36b/11, 36b/12, 37b/5, 38a/6, 39b/5,
43a/6, 43a/14, 43b/16, 44a/2, 44b/13,
45a/2, 45a/17, 46a/7, 48a/11, 49b/3,
51b/2, 56a/5, 56b/17, 61a/8, 61a/15,
63a/4, 64b/14, 65b/4, 66a/15, 67a/11,
67a/16, 70a/15, 70b/7, 70b/14, 76a/2,
76a/6, 77b/16, 78a/15, 78b/6, 79b/1,
83a/6, 84b/5, 85b/2, 86a/2, 87a/6,
87b/4, 87b/7, 89a/7, 90a/5, 90b/14,

90b/14, 91a/13, 92b/3, 93a/15, 93b/8,
95b/7, 96a/9, 99b/15, 99a/13

duraḥṣān < *Far.* Parlak

d. 5a/13

duraḥṣendeliġ < *Far.* Parlaklık, nurluluk

d. 82a/17

dūṣenbih < *Far.* Pazartesi

d. 57b/10, 72b/4, 83a/13, 83b/7

dūzah < *Far.* Cehennem, tamu

d. 6a/1

d. +ġa 55a/13

dūnyā < *Ar.* Dünya, yer yuvarlığı

d. 44b/1

d.ér- 31b/3

d. +nıñ 15a/16

d. +ġa 61b/15, 62a/14

d. +dın 40a/8, 41a/6, 45a/15

dūnyā-dōst < *Ar. +Far.* Dünya malına
tamah eden

d.(ve ḥarīs) durur ér- 43b/9

dūnyevī < *Ar.* Dünya ile ilgili

d. 17b/6

dürç < *Ar.* Kutu, mücevher kutusu

d.(-i 'işmet) 80a/1, (**-i aşālet**) 95a/14

d.+iniñ 3b/9, 35a/6

d.+ide 84a/6, 84b/3

dürlikin : Türlü, çeşitli

d. 34a/2

dürr < *Ar.* İnci

d. (-i yetīm) 4a/6, (-i meknūn) 8b/11,
(-i semīn) 35a/7, (-i tāb) 84a/6

d.+ni 96b/9

d. +iğa 4a/13

dürretü't-tāc < *Ar.* Tac incisi

d.kıl- 3b/10

dürūd < *Far.* Dua

d.(-i nāma'dūd) 3a/2

düşmān < *Far.* Düşman → **düşmen**

d. 11a/11,15a/15, 27a/7, 94a/4,
95b/10

d.+ıñ 98a/5

d. +dın 15a/14

düşmen < *Far.* Düşman → **düşmān**

d. 6a/8, 12b/9, 15a/13, 18a/5, 33a/2,
33a/5, 35b/16, 38a/14, 59a/14

d.(-i zūr-ger) 17b/12 d.(-i zūr-ger)
17b/12

d. +i 38a/16, 38b/8, 40b/11, 43b/14

d. +iğa 5b/17

d. +idin 43b/13

d. +in 40b/16

d. +iniñ 91b/12

d. +ler 89a/3

d. +lerğa 25a/4

d. +lerimğa 48a/10

dü-tāh < *Far.*(dü-tā) İki kat, iki büküm

d. 5b/14

düzañ < *Far.* Cehennem

d. 21a/10

E

e'āzım < *Ar.* Büyük insanlar

e. +ıdın 93b/3

ebdān < *Ar.* Bedenler, vücutlar

e. 1b/6

ebedī < *Ar.* Sonsuz

e. 12a/10, 14b/8, 15a/3, 96a/4

e.+ğa 56a/4

ebī < *Ar.* Baba

e. 3b/16, 4a/16

ebkem < *Ar.* Dilsiz

e.(elken ve e.) dur- 2b/10

ebna < *Ar.* Oğullar

e. 14b/12

ebr < *Far.* Bulut

e.(-i bahār) 84a/12
ebü'l-acem < *Ar.* Acemin babası, atası
e. 22a/4
ebü'l-beşer < *Ar.* Âdem, insanlığın babası
e. 17a/13
ebü'l-feth < *Ar.* Fetih babası
e. 6b/5, 10a/11, 35a/10
ebü'l-ḥayr < *Ar.* Hayır babası
e. 45a/9, 45a/10, 45a/17, 70a/16, 70b/10, 73b/6, 74a/15, 79a/4, 79b/13, 80a/3
ebü'l-hind < Hintin babası
e. 22a/5
ebü'l-muḥammed < *Ar.* Müslümanların babası
e. 17a/13,
ebü'l-muzaffer < Zafer kazananların babası
e. 6b/5, 34b/9, 35a/1040b/6, 66a/8, 96a/13
ebü'l-türk < *Ar.+T.* Türkün babası, atası
e. 22a/3
ebümüslim < *Ar.* Müslümanların babası
e. 36b/12
ebvāb < *Ar.* Kapılar
e. (-i feth)10b/6

e. +1 31b/10
ebyāt < *Ar.* Beyitler
e. 70a/8
e. +1 70a/7
ecdād < *Ar.* Dedeler, atalar
e.(-i emcād+ımız) 8b/9, (-i kirām) 9b/13, (-i zü'l-iḥtirām+ını) 84b/2
e. +ını 24a/13, 32a/17, 43a/9
e. +ın 20b/7, 63b/13
e. +1 8b/9, 9b/13, 38b/17, 70b/3, 84b/2
e. +ıga 84a/16
e. +ıdın 39b/3, 61b/9, 95a/6
ecel < *Ar.* Hayatın sonu, hayatın son anları
e. 23a/3, 23b/6, 24a/9, 25a/8, 25b/4, 25b/6, 27a/11, 32a/12, 32a/12, 42a/16, 45b/5, 45b/6, 47a/8, 50a/16, 59b/1, 60a/12, 60a/15, 70b/2, 90b/15, 92b/10, 96a/1
e. +ge 43b/3
e. +ni 21b/6, 24a/14, 32b/3,
ecnās < *Ar.* Cinsler, türler
e.(-i aḳmişe+din) 48a/11
e. +ıdın 52a/7
e. +ıça 7a/1

ecr < *Ar.* İyi karşılık

e. (-i **cezîl**) 43a/16

ecsām < *Ar.* Vücutlar, gövdeler

e. +**ığa** 7b/3

eczā < *Ar.* Parçalar, cüzler; ilaç yapımında kullanılan maddeler

e. 13a/13

e.+**ığa** 14a/6

edā < *Ar.* *edā'* Yerine getirme

e.**kıl**-6a/12

e. +**sıdm** 94a/10

edānī < *Ar.* En alçaklar, en soysuzlar, en aşağılıklar

e. 6b/9

edeb < *Ar.* İyi terbiye, naziklik, zariflik

e. 8a/9

e.**bile** 87b/15

e.**ér**- 13a/14

e. **tap**- 13a/14

edeblik < *Ar.+T.* Terbiyeli

e. 23a/10

ednā < *Ar.* En aşağı, en lçak, en bayağı

e. 5b/3, 61b/16

edrā < *Ar.* *idrā'* bildirme bildirilme

e. 75a/9

ef'āl < *Ar.* İşler, ameller

e. 11b/5, 78a/13, 97a/2, 99b/13

e. (-i **pesendīde**) 11b/1

e. +**in** 13a/8

efāzıl < *Ar.* Üstün insanlar, seçkin insanlar; bilginler

e. 4b/14

efđal

e.(-i **selāṭīn**) 66a/7

efđāl < *Ar.* Çok faziletli; üstün

e. (ı **havakın**)6b/1

e.**dur**- 45a/4

e. +**tı** 3b/14

e.+**ın** 13a/8

eflāk < *Ar.* Gökler, semalar

e. **ara** 53b/15

e. +**nı** 13b/8

efrād < *Ar.* Tek olanlar; fertler

e. +**tı bile** 48b/10

efsāne < *Far.* Efsane, olağanüstü olayların anlatıldığı tarihi hikaye

e. 8b/11

e. +**sidin** 11a/7

efser < *Far.* Taç

e. +**i üzre** 7b/16

e. +**in** 31a/8

e. +**ığa** 3b/2, 82a/4

efsüde < *Far.* Solgun, solmuş; duygusuz

e. **ér-** 7a/4, 33a/3

e. **kııl-** 77b/6, 93b/1

efzā < *Far.* Çoğaltan, artıran; veren

e. 5a/3

e.(-yı **bezm**) 10b/1

e.+sı 53b/4

efđallu'l-'ulemā < *Ar.* Alimlerin en faziletlisi

e. 65b/15

efzūn < *Far.* Fazla, bol, çok

e.18b/10

e.**bol-** 6b/13, 12a/14

eger < *Far.* Eğer, şayet

e. 2b/6, 2b/6, 4b/15, 4b/16, 8b/4, 9a/13, 11a/8, 11b/5, 11b/6, 11b/8, 11b/16, 12b/17, 13b/4, 13b/7, 18a/4, 21a/3, 21a/9, 25b/10, 25b/13, 26b/13, 30b/4, 39b/11, 40a/13, 40a/13, 40a/16, 44b/13, 46b/3, 61b/15, 62a/9, 62b/11, 67b/15, 69a/5, 70b/1, 87b/11, 88a/1, 88b/5, 88b/5, 89b/17, 91a/16, 93b/5, 93b/10, 95b/17, 99b/9

egerçi < *Far.* Her ne kadar ise de

e. 20a/4, 25a/7, 93b/11, 98a/16

ehl < *Ar.* Sahip, malik, becerikli; bir yerde oturan

e. (-i **'ālem**)3a/13, (-i **dīn**)3b/1, (-i **'ālem**) 5a/1, (-i **günāh**) 6a/1, (-i **hüner**) 6a/5, (-i **dīn**)6a/7, (-i **medrese**) 6a/10, (-i **hāneķāh**) 6a/11, (-i **naẓm**) 7a/1, (-i **fazl**) 8b/15,18a/10, 18a/16, (-i **Turan**)27b/10, (-i **đalālet**) 28a/1, (-i **hiyel**) 32b/16, (-i **bātl**) 34b/5, (-i **zamān**) 40b/4 (-i **temīz**) 40b/12, (-i **meclis**) 43b/13, (-i **cihān**) 44a/10, 56a/15, (-i **vezīr**) 46a/10, (-i **'ıyāl**) 59b/2, (-i **naẓar**) 63b/8, (-i **devlet**) 67b/17, (-i **vücūd**) 84a/13, (-i **želāl**) 90a/2, (-i **hāl**) 90a/3

e.+i 6b/12, 6b/15, 13b/8, 13b/13, 18a/17, 18b/1, 19b/3, 21b/17, 22b/8, 27b/11, 30b/4, 31b/12, 40b/7, 42a/5, 45b/17, 50a/8, 65a/8

e.+i **birle** 4b/13, 55a/4,

e.+i **dék** 13a/16,

e. +**iniñ** 29b/16

e. +**in** 40b/13, 65a/15

e. +**ini** 24a/12

e. +**iğa** 4b/14, 8a/4, 30a/3, 40b/10

e. +**ide** 18b/3

e. +**idin** 21a/12, 91b/6

ejdehā < *Far.* Büyük yılan, ağzından

ateş çıkaran masal yaratığı, ejderha →
ejderhā

e. 27b/4

ejderhā < *Far.* Büyük yılan, ağzından
ateş çıkaran masal yaratığı, ejderha →
ejdehā

e. 18b/12

ekābir < *Ar.* Rütbece ve faziletçe büyük
olanlar, soylular, seçkinler, devlet ricali

e. 80b/5

e.+niñ 99b/2

e. -+i 46b/6, 57b/7, 76a/8, 81a/13,
99a/6

e. +in 46a/3

e. +iğa 78b/8

ekāsire < *Ar.* Kısırâlar, Pers
hükümdarları

e. 56a/5

ekber < *Ar.* En büyük

e. 4a/1

e. (naḥs-ı e.) bol- 82a/1

ekmel < *Ar.* En olgun, en mükemmel

e.+i 3b/14

eknāf < *Ar.* Yörelere, taraflar

e.(etrāf u e.) 2a/16

ekşer < *Ar.* En çok, daha ziyade

e. 12b/13, 17b/2, 19b/6, 31a/5,

35b/15, 39a/2, 41a/13, 42a/4, 43b/10,

45a/11, 49a/12, 49b/6, 49b/10, 54b/1,

59b/17, 63a/4, 68a/2, 68a/5, 68a/13,

69b/17, 70a/4, 70a/11, 73a/2, 74b/13,

77a/9, 79b/3, 79b/6, 85a/15, 86b/14,

89a/13, 90b/6, 90b/8, 91b/4, 92b/13,

92b/17, 94b/7, 96a/12, 98b/3, 99a/10,

100a/3, 100a/6

e. +ni 39a/5

e. +in 40b/4

eksün < *Far.* Büyüklerin giydiği, süslü,
değerli elbise

e. 95b/17, 96a/1

el-beşer < *Ar.* İnsan

e. 3a/12

elbürz < *Far.* İran'da Elbürz dağı

e. 8a/3

elem < *Ar.* Acı, ızdırap

e. 16b/6

elezz < *Ar.* En lezzetli

e. 53b/14

elf < *Ar.* Bin (sayı)

e. 74a/2, 75a/4, 76a/14, 76b/15,

77b/14, 78a/13

e.ér- 78a/16

elfāz < *Ar.* Sözcükler, lafızlar

e. 2b/12

elhamdülillah < *Ar.* Allah'a hamd olsun

e. 91b/10

elkâb < *Ar.* Ünvanlar, soyadları; resmi ünvanlar

e. (-i **hümâyünğa**) 61a/8, (-i meymün+ı) bile 83b/17

e. **ile** 84a/16

e. +ı 4a/10, 5a/9

elken < *Ar.* Kekeme, peltek

e.(e. ve **ebkem**) **dur-** 2b/10

el-kışşa < *Ar.* Sözcük kısası, sözden anlaşıldığına göre

e. 21a/3, 46a/12, 60a/2, 88b/11, 91b/12, 94a/4

elf < *Ar.* Bin

e. 80a/16

elṭāf < *Ar.* İyi muameleler, iyilikler, iyilikseverlikler

e. 8a/10, 13a/7, 40b/14

el-yevm < *Ar.* Gün, bugün, şimdi

e. 57b/7, 61b/2

emāret < *Ar.* Emirlik, beylik

e. 84b/3, 96b/2, 97b/3, 97b/5, 97a/8, 97b/10

e. +**de** 98a/3

e. +**i** 97b/5

emcād < *Ar.* Onurlular, şerefli

e. +**ımız** 8b/9

emced < *Ar.* En onurlu, en şerefli

e. 40a/4

emīn < *Ar.* Emniyet sahibi, korkusuz; güvenen; güvenilen

e. 24a/3, 33b/1

e. (-i **kebīr**) 77a/2

e. +**ğa** 14a/2

emīr < *Ar.* Bey, emirlik lideri, komutan

e. 67b/13, 68b/6, 68b/6, 71a/1, 80a/8, 82a/13, 82b/12, 87b/2, 87b/6, 87b/14, 93a/15, 93b/2, 93b/4, 93b/6, 94a/1, 94b/2, 96b/5, 96a/8, 96a/9

e. (-i **mezkūr**) 66b/10,

e. +**ğa** 47a/5

e. +**i** 60b/1, 60b/1, 62b/13, 66b/11, 66b/14, 69a/4, 77a/1, 77a/2, 80b/1, 82b/6, 83a/10, 83b/4, 86a/12

e. +**in** 54b/7, 85b/5

e. +**ini** 44a/15

e. +**ler** 43b/6

emīrū'l-mū'mīn < *Ar.* Müminlerin emīri, halife

e. 3b/16

emīrū'l-mū'mīnīn < *Ar.* Müminlerin

emîri, halife

e. 4a/5, 4a/10, 4a/16

emîrû'l-ümerâ < *Ar.* Emirlere emîri,

paşa

e. 86b/13, 90a/15

emîru'l-ümeralık < *Ar.+T.* Paşalık

e. 89b/7, 95b/9

emîr-zâde < *Ar.+Far.* Kumandanın oğlu

e.(-i merhûmı) 81b/5, (-i behîd) 83a/2

emn < *Ar.* Eminlik, korkusuzluk

e. 6b/3

emniyyet < *Ar.* Emniyet, güvenlik

e.bol- 39b/11

emr < *Ar.* İş, buyurma, buyruk

e. 4a/7, 6a/7

e. bol- 14a/2

e. kı1-18a/9

e. +din 14b/7

e. +i 10a/7, 13a/9, 13a/11, 14a/8,
14a/14, 19a/2, 38b/2, 45a/10, 50b/8,
60b/7, 70b/13, 76b/16, 90a/10, 97a/16

e. +ığa 6a/2, 24b/8, 24b/10, 24b/13,
36b/2, 88a/11, 93a/7

e. +lerğa 20b/3

emşâl < *Ar.* Numuneler, benzerler

e. 47b/5

e.+larında 99b/13

emvâl < *Ar.* Mallar, para ile alınan

şeyler

e. 31b/4, 34a/3, 41a/13, 60a/8, 99b/17

e. +ni 31b/6,5 2b/15, 64b/1652b/15,

64b/16

e. +din 33a/13

e. +i 6b/13

e.+ınığ 99b/7

e. +in 51b/14, 84b/10

e. +idin 12b/3

en'âm < *Ar.* At, sığır vb. hayvanlar

e.ét- 22a/5, 57b/7

enâr < *Far.* Nar

e.+ı 53b/16

e.+ıdın 89a/16

enâru'l-lâhü burhânehü < Allah onun

delillerini aydınlatsın

e. 80a/2

enbiyâ < *Ar.* Peygamberler

e. 22a/14

e. içre 3a/7

e.+sıda 17b/14

enbüh < *Far.* Yığın, kalabalık

e.bile 65a/17

encâm < *Far.* Son, bitiş

e. + ğa 9b/7	e. 3b/4
e. + dın 29b/1	e.ér- 67b/1
e. + ığa 30b/5	enīs < <i>Ar.</i> Yakın dost
e. + ıda 10a/2	e.(-i lāyık) 14b/12
encüm < <i>Ar.</i> Yıldızlar	ensāb < <i>Ar.</i> Nesebler, soylar
e. 5a/6, 88b/5	e.+ tı 70b/3
encümen < <i>Far.</i> Meclis, topluluk	enseb < <i>Ar.</i> En uygun, en münasip
e. + ığa 2b/17	e. kör- 64a/9
e.+ nidin 95a/9	envā' < <i>Ar.</i> Türler, çeşitler
endām < <i>Far.</i> Boy pos	e. (-i fısk ve fücür) 19b/8
e.+ tı 77b/2	envār < <i>Ar.</i> Işıklar, aydınlıklar
endāze < <i>Far.</i> Ölçü birimi; liyakat, meretebe	e.(- tı lutf) 40b/6
e.+ si 88b/8	enver < <i>Ar.</i> En aydınlık, en parlak
e.+ sidin 13a/2	e. 7b/10
endek < <i>Far.</i> Az, azıcık, biraz	e.(-i iclāl) 96b/12
e. 98a/15	erāzil < <i>Ar.</i> Reziller, ayaktakımı
endīşe < <i>Far.</i> Düşünce; tasa, kaygı	e. 4b/11
e.+ si 18b/9, 48a/3	e. içre 4b/13
endīş-nāk < <i>Far.</i> Düşünceli, kaygılı	erbāb < <i>Ar.</i> Sahipler, malikler
e. 12a/3	e. (- tı dīn) 3b/14, (- tı kiyāset) 35b/8, 40b/17, (- tı 'akl) 40b/2, (- tı beşaret) 56a/5, (- tı tevārīh) 84b/4, (- tı mezkūr) 96b/7, (- tı kiyāset) 97a/9, (- tı tuğyān) 99b/15
endūde < <i>Far.</i> Sürme, sıvama	e. 51a/9, 59a/1, 73a/3, 77b/17, 93b/6
e. 77a/17	e. + ğa 78a/3
endūh < <i>Far.</i> Üzüntü, keder, gam	
e. 65a/15, 82a/8	
e.+ tı 16b/4	
engüş-t-nümā < <i>Far.</i> Parmakla gösterilen	

e. +dın 68b/7
ercümend < *Far.* Saygıdeğer, saygın
e. 3b/2, 6b/12, 26a/14, 95a/13
e. bol-6b/10, 90a/16
e. +i 35a/13
erk < *Peh. Erg* > Bakanlıklar; iç kale;
vali veya prenslerin kaldıkları büyük
kale.
e. 77a/15
e.+ide 62b/12
e. +ğa 73b/8
e. +ke 73b/11
erkān < *Ar.* Asıllar, esaslar; direkler,
sütunlar; önderler, liderler
e. 10b/14, 61b/12, 83b/17, 96a/14
e. (-i devlet) 63a/10, (-i devlet+ığa)
23b/3, 26a/13,
e.+ı 53a/15
erşed < *Ar.* Daha, en reşid, ergin olan
e. 18b/15, 38b/7
e. +i 83a/10
ervāh < *Ar.* Ruhlar
e. 1b/6
e.+ğa 24b/17
erzāncılığ < *Far.+T.* Ucuzluk
e. 79b/14

erzānī < *Far.* Ucuzluk
e. tut- 78a/4, 99b/6
es'ad < *Ar.* Daha saadetli; en hayırlı, en
mutlu
e. +ı 34a/14
eşahh < *Ar.* Daha (en) sahih, doğru
e. 77b/16
e. dur- 22a/16, 64b/14, 76a/2
esāmī < *Ar.* Namlar, adlar
e.+sin 8b/9
esāret < *Ar.* Esirlik, tutsaklık
e. +ğa 66b/13
esās < *Ar.* Asıl, temel, kök
e. (-i salṭanat) 4a/12, (-i menzilet)
6a/15
e. +ını 8b/5
esbāb < *Ar.* Sebepler, vasıtalar, araç-
gereçler
e. bile 48a/14
e. (-i devlet) 12a/5, (-i muḥārebe)
54a/6
e.+ını 97b/15
e. +ığa 78b/7
esed < *Ar.* Arslan; Arslan burcu
e. 57b/9, 74b/14
esed-ullāhi'l-gālib < *Ar.* Allah'ın galip

aslanı, Hz.Ali

e. 4a/15

esenn < *Ar.* En yaşlı

e. 38b/7

eşer < *Ar.* Nişan, iz, alamet, belirti

e. 7b/1, 11b/1, 12b/7, 12b/10, 21a/10,
24a/11, 32a/9, 66b/4

e. (-i **faḥr**) 11b/17, (-i **fikret**) 12a/4

e. +**niḡ** 42b/12

e. +**i** 36b/1, 77b/13, 90a/13

e. +**in** 2a/11

eşerāt < *Ar.* Eserler, izler, belirtiler

e.+**ıdın** 39a/2

esfelü's-sāfilīn < *Ar.* Cehennem

e. +**ḡa** 67b/14

eşhāb < *Ar.* Sahipler

e.(-ı **yemīn**) 16b/15

e.+ı 3b/3

esīr < *Ar.* Tutsak

e. 6a/3, 19b/11, 32b/12, 47b/10,
49b/15, 55a/16, 59b/2, 61b/17, 86a/17,
91a/4, 91b/8

e. +**i** 68a/17, 77b/7

e. +**lerni** 73a/9

esīrlık < *Ar.+T* Tutsaklık

e. +**din** 67a/9

esmā < *Ar.* İsimler

e.(-ı **ḡusnā**) 14b/3

eşnā < *Ar.* Ara, aralık, zaman, sıra

e. +**da** 9a/5, 26a/14, 41b/10, 42a/13,
63b/10, 72a/10, 81a/2, 81a/9, 82b/12,
99b/11

e.(-yı **va'z+da**) 43b/12

e.+**sıda** 20b/9, 27a/3, 36b/17, 80b/6,
98a/14

esnāf < *Ar.* Sınıflar, kategoriler

e.+**ıḡa** 2a/15

eşnām < *Ar.* Putlar, güzeller, sevgililer

e. ('**ubde-i e.**) 3a/15

esr < *Ar.* Esirlik, kulluk

e. 38b/2, 39a/6, 40b/16, 41a/8

esrār < *Ar.* Sırlar, gizler

e. (-ı **nübüvvet**) 22a/12

e. +**ıḡa** 3a/6

eş'ār < *Ar.* Şiirler, vezinli ve kafiyeli
sözler

e. +ı 60a/13

eşcār < *Ar.* Ağaçlar

e.+ı 53b/7

e.+**lardın** 33b/11

eşfāk < *Ar.* Şefkatler

e. 8a/10

eşher < *Ar.* En ünlü, en şöhretli

e. 4a/7

eşk < *Far.* Gözyaşı

e.(-i hevā) 2a/6

eşkāl < *Ar.* Şekiller

e. 10b/2

eşrāf < *Ar.* Şeref ve itibar sahibi

kimseler

e. 30a/14

e. (-i kavm) 36b/4

eşrār < *Ar.* Kötülük edenler, fesat

kariştıranlar

e. 55b/9

eşref < *Ar.* En şerefli, en onurlu

e. (-i benī ādem) 82a/14

e. +in 11a/17

eşrefü's-sādāt < *Ar.* Seyyitlerin en

şereflişi

e. 62b/15

eşyā < *Ar.* eşyā' Nesnelere, mallar,

mevcut olan şeyler

e. 2b/6

etbā' < *Ar.* Tabii olanlar; hizmetçiler,

uşaklar

e.36b/2

e.+ı birle 23a/15

etfāl < *Ar.* Çocuklar

e. 66b/1

e. +dın 39b/16, 69a/17

etṛāf < *Ar.* Yanlar, kıyıları, uçlar

e. 2a/16, 38a/10

e. +nı 72a/17

e. +ğa 67a/15

e. +ı 66b/15

e. +ın 33b/13, 59a/10

e. +ını 21a/11

e. +ığa 45a/2, 98b/17

e.+ıda 7b/12, 19a/9

e. +ıdın 12b/9

e. +dağı 34b/17, 85a/6

etrāk < *Ar.* Türkler

e. 23a/17, 25a/17, 28a/2, 29a/1,

39a/14, 85a/7

e.bile 87a/17

e.+nı 24a/17

e.+nı 35b/15

e.+ğa 34b/3

e.+dın+ 88b/3

etvār < *Ar.* Hal ve hareketler

e. 12b/12, 50b/4

e. +ı 78a/13

evāhir < *Ar.* Sonlar, son günler

e. (-i saltanat+ıda)75b/4, (-i devlet+ide)78a/4
e.+ide 72a/6, 80a/5, 82b/5, 97b/1
e.+ide dur- 81b/4
evāmir < *Ar.* Emirler, buyruklar
e. 99b/16
e. (-i saltanat) 57b/2
evāyil < *Ar.* evā'il İlk zamanlar, eski, geçmiş zamanlar
e.(-i hālide) 65b/13, 74b/11; (-i saltanatıda) 65a/12, 77b/17, 92a/12
e.+ide 44a/2, 73a/1,74a/13, 77b/14, 100a/2
evbāş < *Ar.* Ayak takımı, aşağılık kimseler
e. 4b/12
e. (-i bībaş) 55b/9
evc < *Ar.* Doruk, dünyanın güneşten en uzak bulunduğu nokta
e. (-i mesned) 5b/17, (-i 'izzet)10b/11, 66a/10 (-i sa'adet) 32a/8
e.+din 82a/16
e. +i üzre 6b/16,
ev : Ev
e.+i 28b/6
e.+i içre 26a/11

evāil < *Ar.* Ayın 1-10. günleri
e.+ide 100a/1
evkāt < *Ar.* Zamanlar, çağlar
e. 12b/13, 15b/5, 34a/14, 41a/13, 63a/4, 70a/4, 77a/9, 90b/8, 92b/13, 92b/17, 96b/8, 96a/12
evlād < *Ar.* Çocuk, çocuklar
e. 17a/10, 22b/2, 23a/15, 50a/1051b/14, 87b/11
e. (-i tenāsül) 8a/17
e. +ı 9b/10, 14a/17, 15a/8, 17b/8, 18b/15, 20a/6, 22a/6, 22b/5, 22b/6, 22b/9, 24b/2, 33a/6, 35b/3, 44b/3, 47b/10, 59a/4, 60b/7, 71b/11, 90b/11
e. +ı bile 17a/15,19a/10,19b/6, 23a/4, 25a/6
e. +ı dur- 38a/5, 39b/4
e. +ı ér- 38b/7
e. +ını 20a/8, 47a/13, 93b/2
e. +ın 38b/13, 48a/16
e. +ığa 17a/2, 17a/17, 22a/13, 34a/17, 35b/9, 36b/12, 41a/8, 48a/10
e. +ıda 31a/4
e. +ındın 16b/15
e. +ıdın 9b/11, 22a/17, 35a/16,

35b/10, 37a/17, 45a/9, 49a/5, 55b/3,
58b/16, 64a/17, 65b/12, 71a/2, 74a/8,
76a/6, 80a/10, 95b/8

evliyā < *Ar.* Veliler, erenler

e. (-yī ‘izām) 9b/16

evrāk < *Ar.* Yapraklar, kağıtlar

e. (-i cem‘iyyet) 8b/2

e.+da 39a/4

e.+ıda 8b/12

e.+ıdın 62b/9

e.+ın 5b/10

evrā < *Far.* Hisar

e. (-yī dest ü pā) 9a/14

evrenk-zīb < *Far.* Tahtı süsleyen,
padişah āi

e. 3b/15, 6a/15

evşāf < *Ar.* Vasıflar, nitelikler

e. 13b/11

e. +ı (-i ḥuceste) 2b/17, (-i

ḥamīdemiz) 8b/12, (-i Nuşirevān)

44a/10, (-i ḥamīde) 46a/16

e. +ı 13a/7

e. +ı bile 53a/14

evṭān < *Ar.* Vatanlar

e. +ın 38b/9

evtār < *Ar.* Yaya gerilmiş ipler

e. 97b/14

evvel < *Ar.* Önce, ilk, başlangıç olarak

e. 15b/9, 16a/6, 18b/11, 19a/16,

22a/16, 24b/6, 26a/17, 32b/14, 37a/9,

40b/17, 42a/3, 42a/11, 51b/5

e.+i 23b/9, 25a/15, 64a/9

e.+i dur- 23a/11

e.+ide 58b/4

evvelġı < *Ar.+T.* Önceki

e.9b/9, 13b/17, 20a/14, 20b/16,

35b/13, 38a/5, 64b/14, 76a/2, 80b/2,

81b/10, 98a/5

e. +dın 23b/12

evzā‘ < *Ar.* Haller, durumlar, tavırlar

e. +ıġa 72b/12

e. (-yī ehl-i ‘ālem) 4b/17

ey : Seslenme edatı

e. 3b/4, 8a/12, 12a/4, 20b/6, 40a/15,

49b/16, 87b/16, 90b/3, 96a/3

eyā < *Ar.+Far.* Ey, hey

e. 46a/17

eyālet < *Ar.* Bir valinin idaresi altında
bulunan memleket, vilayet

e. 43a/9, 95a/14, 97a/8

e. +ġa 37b/2, 61b/17

e. +ın 17b/16, 32a/13, 85b/7

e. +iġa 57b/12, 95a/2
eyle- : Etmek, yapmak, yerine getirmek
e.-r 2b/4, 5b/6, 5b/7, 6a/4, 34a/13,
42b/13, 44a/10, 61b/16, 62a/7
e.-di 2a/3, 2a/4, 2a/5, 2a/6, 2a/7, 2a/8,
18a/3, 30a/5, 31b/17, 18a/2, 32a/4,
32a/9, 36b/8, 37b/4, 55a/3, 55a/4,
60a/15, 82b/1, 95b/17, 95b/17
e.-düm 54a/3
e. –medi 97a/14
e.-mediler 99b/17
e.-miş 10a/17
e. 6a/6, 8b/3, 8b/17, 12b/7, 19a/13,
40b/14, 40b/14, 90b/3, 96b/9
e. -sün 13b/13
e.-gil 51b/2
e.-yin 84a/16
e.-se 9a/14, 10a/17, 10b/1
e.-y 33b/5
e.-p 2a/5, 6a/11, 6a/11, 6a/13, 12b/7,
13b/4, 17a/15, 25b/14, 44b/5, 54a/2,
55b/13, 56a/14, 56a/15, 77b/2, 81b/17,
82a/1, 82a/16, 84a/16, 85a/12
e.-ben 2a/7, 7b/14, 13a/12, 18a/11,

18a/14, 18a/14, 30b/4, 33b/6, 40b/15,
40b/15, 46b/3, 47a/8, 53b/14, 53b/17
e.-gen 8a/12
e.-mek 2b/2, 13b/11, 44a/11
e.-megil 51b/2
eylemeklik : Etmeklik, yapmâklık,
yerine getirmeklik
e. 94a/4
eylet : Yaptırmak, eyletmek
e.-ip (hased e.) 32b/8
eymân < *Ar.* Yeminler, kutlu şeyler
e.+nı 50a/4
eyvân < *Far.* Ayvan; kemerli salon;
köşk, konak
e. 84a/1
e.(-ı bîsütün) 2a/9,
e.+ı 53b/1
e.+ımnı 4a/3
e.+ıda 2a/5
eyyâm < *Ar.* Günler, gündüzler
e. 62a/11, 96b/1, 99b/7
e. +da 67b/6, 95a/1
e. +dın son 65a/5
e. +ı 98a/2
e. (-ı huceste âşâr) 4b/7, (-ı
meymenet-i encâmıda) 10a/2, (-ı

devletide) 19a/7, 24a/2,32a/10, 61a/13,
(-1 salṭanatu) 24b/12, 32b/5,50a/13,
 70a/15, 74b/6,75b/13, 79b/11, **(-1**
hurūcida dur-) 36b/12, **(-1 hükümetide)**
 38b/6, **(-1 tasalluṭıda)** 39a/2, **(-1**
cülūsıdın) 55a/7, **(-1 kühületde)** 61b/10,
(-1 muhālefetde) 80a/17,
(-1 hükümetide) 89a/10
e. +1 gaça 21b/17,
e. +ıda 48a/16, 61b/8, 75a/17, 93a/6,
 95a/9, 96a/8
e. +ıdın 21b/16
ez < *Far.* -dan, den durum eki
e. 53a/3, 70a/4
'ezā < *Ar.* Matem, yas
'e. 41b/12
eẓdād < *Ar.* Zıtlar, karşıtlar
e.(-1 'anāşırını) 2a/7
ezel < *Ar.* Başlangıcı olmayan, geçmiş
 zaman, öncesizlik
e. 10a/4, 13a/9
eẓher < *Ar.* En açık, açık seçik
e. 70a/1
é-: Ermek, olmak → **ér-**
é.-di (behremend) 6b/16, **(bar)** 7a/14,
(bisyar) 7a/15, **(ṭa'neger)** 23a/13,
(şehensāh)25b/6, **(diraḥşān)** 25b/16,

(ḥayrān) 25b/17, **(bar)** 26b/12, 26b/12,
 30a/15, **(yillar)** 27b/9, **(tapıp)** 42a/15,
(şāh) 45a/16, **(yamanlıg)** 48a/3, **(zatıda)**
 52a/12, **(bu)** 54a/2, **(ḥüsrev-i cem-i**
cenāb) 55a/2, **(kām-yāb)** 55a/3, **(Yūsuf)**
 62a/5, **(eyler)** 62a/7, 67b/16, **(muvaḥḥid**
ü ehl-i hāl) 90a/2
(yér) 23a/12, **(āgāh)** 25b/6, **(zāri)** 77b/6,
(cihān) 81b/16, 81b/17
é.-dim (bolmış) 7a/15
é.-ti 40b/15
é.-miş 27a/10
é. seṅ 51b/2, 61b/15
é.-se 40b/16, 43b/15, 93b/14
é.- ken 21b/8
é.-mes 6a/2, 7b/8, 11b/4, 17a/14,
 21b/3, 23b/14, 90a/1
éçkü :Keçi
é. +sin 48b/10
ége : Sahip
i.+ bol- 54b/5
i.+si bol- 48a/17
i.+sin 50a/4
égil- : Eğilmek
é.-ip 34b/15

ég(i)n: Sırt

é.+ide 65a/16

éğir- : Eğirmek, çevirmek, kuşatmak

é.-ip 67a/6

ék- : Ekmek

é.-ti 18b/11, 20b/12

él : El, organ adı

é. aç- 3b/6

é.+niñ 27b/15,

él : İl, memleket; halk, topluluk, başkası

é. 6a/9, 9a/17, 10b/2, 12b/5, 12b/3,
13b/2, 18a/16, 24b/11, 27b/13, 28b/5,
28b/14, 32b/7, 34a/9, 42b/1, 43a/5,
43a/5, 43a/11, 45b/8, 64b/7, 65a/16,
70a/2, 84b/10, 87a/3, 88a/16, 90b/6,
90b/16, 91a/10

é. (-i devleti) 50a/12,

é.üze 86a/11

é.bol- 60a/6

é.+niñ 25b/2, 27a/9, 35b/2, 85b/7,
91a/10, 92a/16

é.+ni 24b/4, 31a/4, 37a/11, 43a/13,
44b/9, 50a/4, 54a/1, 82b/1, 91b/13,
91b/16, 93a/14, 99b/8

é.+ğa 11a/2, 55a/15, 89b/7, 91b/4

é.+ge 6a/7, 90b/5, 23a/9, 25a/7,

27a/13, 44b/13, 51b/3, 57b/6, 94a/3,
98a/4

é.+de 85a/4

é.+din 27b/15, 33a/8, 87b/6

é. +i 3b/1, 28b/12, 37a/10, 43a/14,
44b/12, 45b/8, 61a/13, 87b/1, 87b/12

é. +i bile 50a/6

é.+imiz 91b/10

é. +idur 18a/15

é.+iniñ 25a/10, 36a/16, 38b/14

é.+in 28b/16, 87b/1, 91b/8

é.+ini 43a/14, 89b/10

é.+iga 45a/12, 91b/3

é. +idin 60a/3, 61b/7, 88a/17

é.+ler 27b/15, 27b/16, 28b/1, 45a/1

é.+lerge 23a/14, 27b/17, 28b/11,

34b/1

é.+leri 27b/17

é.+lerin 25a/6

é. +lerni 85a/6

élçi : Elçi, aracı

é. 30b/15

é.bile 37b/7, 48a/8

ét- 63b/15

é.yiber- 34b/17, 37b/13, 48b/2, 54a/6,
60b/17

é.+ler 38a/8

é. +lerni 37b/14, 46b/5

élig : El

é. çek- 8a/13

é.+i bile 14b/1

é.+ide bol- 77a/14

é.+ige tüşüp dur- 55b/10

é.+ini kes- 18a/16

élig: elli

é.17b/2, 44a/11, 44a/12, 58b/3, 72a/5,
72b/1,74a/4, 90a/16, 91a/15, 92a/15,
95b/13

é.+de 71b/16

éligle-: Tutmak, yakalamak

é.-p 69a/15

éllig : Sayı sıfatı

é. 20a/15, 23a/2, 58b/2, 59a/13,
59b/5, 73a/13, 74a/17, 90b/11, 100a/12

é. +de 41b/16

é. +ge 39a/7

éllig : Sulh, barış, rahat

é. 66b/2

ém- : Emmek

é.-medi 25b/17

émçek : Göğüs

é. +ıñni 26a/3

émdi : Şimdi

é. 8b/8, 30b/16, 71b/13, 75b/15,
91b/11, 96a/10

émgek : Zahmet, eziyet, emek

e.bile 33b/8

ér : Erkek

é. 46b/7, 68a/8, 69b/6

é.+ge 36b/9

é.+i 28b/5

ér-: Olmak; imek fiili → **é-**

é.-ür 1b/7, 1b/8, 2b/7, 2b/8, 3a/6,
3a/7, 3b/6, 3b/16, 4a/7, 4b/11, 5b/2,
5b/3, 5b/17, 6a/9, 8b/4, 9b/1, 11a/6,
12a/1, 12b/16, 13a/14, 13a/12, 13b/1,
13b/5, 13b/5, 14b/11, 17b/7, 17b/11,
17b/11, 21a/5, 23b/14, 25a/7, 30b/1,
31b/3, 32b/15, 32b/15, 33a/3, 33a/13,
44a/11, 46b/2, 49a/3, 67b/16, 85b/7,
85b/8, 86a/10, 93a/13, 96a/3

é.-dim 4b/9, 4b/12, 12b/13, 87b/17,
96a/15

é.-düm 4b/16, 5a/2, 7a/4, 26b/14,
52b/15, 68a/9, 80a/12, 80a/13

é.-di 4b/10, 4b/12, 7a/6, 7a/10, 7a/13,

7b/11, 9a/5, 9b/5, 9b/9, 10a/3, 11b/11,
12a/3, 12b/4, 12b/9, 12b/14, 13a/3,
13a/6, 13a/15, 14b/6, 14b/7, 14b/12,
15a/3, 15a/5, 15a/8, 15a/17, 15b/7,
15b/9, 15b/10, 15b/10, 15b/12, 15b/15,
15b/17, 16a/2, 16a/3, 16a/6, 16a/15,
16a/16, 16b/3, 16b/6, 16b/9, 16b/14,
17a/11, 17a/17, 17b/2, 17b/10, 17b/15,
17b/15, 18a/2, 18a/17, 18b/4, 18b/5,
18b/7, 18b/7, 18b/8, 18b/12, 18b/14,
18b/15, 18b/16, 19a/14, 19a/16, 19a/17,
19b/5, 19b/12, 20a/6, 20a/6, 20a/9,
20a/9, 20a/12, 20a/17, 20b/2, 20b/3,
20b/5, 20b/15, 21a/7, 21a/8, 21b/2,
21b/17, 21b/17, 22a/6, 22a/6, 22a/7,
22a/12, 22a/14, 22a/16, 22a/16, 22b/6,
22b/13, 23a/4, 23a/10, 23a/10, 23a/13,
23b/2, 23b/3, 23b/8, 23b/9, 23b/10,
23b/10, 23b/11, 23b/17, 24a/1, 24a/6,
24a/7, 24a/11, 24a/15, 24b/3, 24b/9,
24b/9, 24b/14, 24b/16, 25a/1, 25a/3,
25a/9, 25a/11, 25a/11, 25b/1, 25b/3,
25b/9, 25b/11, 25b/11, 26a/1, 26a/9,
26a/16, 26b/1, 26b/4, 26b/5, 26b/9,
26b/10, 26b/17, 27a/1, 27a/16, 27b/15,
27b/16, 27b/16, 28a/2, 28a/4, 28a/6,
28a/10, 28a/13, 28b/1, 28b/1, 28b/2,

28b/6, 28b/14, 29a/5, 29a/6, 29a/8,
29a/14, 29a/17, 29b/2, 29b/3, 29b/4,
29b/4, 29b/15, 29b/17, 30a/3, 30a/9,
30a/13, 30b/2, 31a/5, 31a/10, 31a/11,
31a/13, 31a/14, 31a/15, 31b/9, 31b/12,
31b/14, 32a/1, 32a/3, 32a/4, 32a/9,
32a/11, 32a/14, 32a/16, 32a/16, 32b/3,
32b/4, 32b/6, 32b/7, 33a/1, 33a/4,
33a/7, 33a/9, 33b/8, 34a/10, 34a/17,
34b/4, 34b/10, 34b/11, 34b/12, 34b/12,
34b/14, 34b/17, 35a/2, 35a/3, 35a/13,
35a/15, 35a/17, 35b/2, 35b/3, 35b/5,
35b/6, 35b/15, 35b/16, 36b/6, 36b/10,
36b/13, 36b/14, 36b/16, 36b/17, 36b/17,
37a/2, 37a/14, 37a/15, 37b/3, 37b/3,
37b/10, 37b/11, 37b/11, 37b/11, 37b/12,
37b/15, 37b/16, 38a/3, 38a/4, 38a/5,
38a/6, 38a/7, 38a/8, 38a/9, 38b/2,
38b/3, 38b/4, 38b/7, 38b/8, 38b/11,
39a/5, 39a/8, 39a/9, 39a/11, 39a/17,
39b/6, 39b/8, 39b/13, 40a/5, 40a/7,
40a/7, 40b/9, 40b/10, 40b/17, 41a/3,
41a/3, 41a/4, 41a/8, 41a/14, 41a/15,
41a/16, 41b/4, 41b/5, 42a/4, 42a/9,
42a/15, 42a/15, 43a/2, 43b/5, 43b/5,
43b/6, 43b/8, 43b/9, 43b/9, 43b/12,
43b/17, 43b/17, 44a/2, 44a/4, 44a/6,

44a/8, 44a/14, 44a/17, 44b/5, 44b/12,
44b/16, 45a/8, 45a/9, 45a/10, 45a/11,
45a/15, 45b/3, 45b/4, 45b/7, 45b/11,
45b/14, 46a/17, 46b/8, 46b/9, 46b/11,
46b/11, 46b/12, 46b/14, 47a/4, 47a/11,
47a/12, 47a/14, 47b/5, 48a/3, 48a/5,
48a/7, 48a/12, 48a/15, 48b/1, 48b/6,
48b/8, 48b/9, 48b/10, 48b/13, 48b/16,
49a/2, 49a/8, 49a/9, 49a/12, 49a/16,
50a/9, 50a/9, 50a/15, 50a/16, 50a/17,
50b/10, 50b/10, 50b/13, 50b/14, 51a/2,
51a/7, 51a/8, 51a/9, 51a/11, 51a/17,
51b/1, 51b/3, 51b/5, 51b/6, 51b/7,
51b/10, 51b/12, 52a/6, 52a/7, 52a/10,
52a/13, 52a/14, 52a/15, 52a/16, 52a/17,
52b/1, 52b/6, 52b/7, 52b/11, 53a/2,
53a/5, 53a/11, 54a/8, 54a/15, 54b/2,
54b/7, 55a/2, 55a/7, 55a/13, 55a/17,
55b/2, 55b/5, 55b/12, 55b/14, 55b/16,
56a/3, 56a/14, 56a/16, 56b/1, 56b/8,
56b/13, 56b/14, 56b/16, 57b/8, 57b/10,
57b/14, 57b/15, 58a/2, 58a/13, 58a/16,
58b/2, 58b/9, 59a/13, 59a/14, 59b/6,
59b/9, 59b/12, 59b/15, 60a/4, 60a/13,
60a/13, 60a/16, 60b/6, 60b/11, 60b/12,
61b/8, 62a/2, 62a/4, 62a/5, 62a/8, 62a/9,
62a/9, 62a/10, 62a/11, 62a/12, 62a/12,

62a/14, 62a/15, 62a/15, 62b/13, 62b/17,
63a/11, 63a/11, 63a/14, 63a/15, 63b/1,
63b/5, 63b/6, 63b/15, 63b/17, 64a/8,
64b/5, 64b/7, 64b/10, 64b/11, 64b/13,
64b/15, 65a/12, 66a/2, 66a/6, 66b/6,
66b/7, 67a/4, 67b/1, 67b/3, 67b/4,
67b/7, 68a/4, 68a/7, 68a/8, 69a/3,
69a/16, 69b/9, 69b/16, 70a/3, 70a/4,
70a/5, 70a/11, 70a/11, 70a/12, 70a/17,
70b/6, 70b/9, 70b/16, 71a/1, 71a/2,
71a/5, 71b/2, 71b/6, 71b/11, 71b/12,
72a/9, 72a/11, 72a/14, 72a/15, 72b/5,
73a/4, 73a/7, 73a/8, 73b/2, 73b/2,
73b/17, 74a/3, 74a/10, 74a/13, 74b/5,
74b/7, 74b/7, 74b/8, 74b/8, 74b/12,
74b/13, 74b/14, 74b/17, 74b/17, 75a/1,
75a/2, 75a/3, 75a/6, 75a/10, 75a/10,
75b/4, 75b/11, 75b/13, 76a/3, 76a/5,
76a/14, 76a/17, 76b/5, 76b/12, 77a/7,
77a/8, 77a/9, 77a/10, 77a/11, 77a/12,
77a/16, 77b/7, 77b/10, 77b/12, 77b/17,
78a/8, 78a/8, 78a/9, 78a/13, 78a/16,
79a/2, 79a/5, 79b/5, 79b/6, 80a/2,
80a/5, 80a/8, 80a/11, 80b/3, 80b/4,
80b/6, 81a/6, 81b/5, 81b/8, 81b/9,
81b/17, 82a/1, 82a/3, 82a/3, 83a/2,
83a/16, 83b/2, 84b/6, 84b/7, 84b/8,

84b/9, 84b/9, 85a/3, 85a/4, 85a/5,
85a/8, 85a/12, 85a/13, 85a/14, 85b/3,
85b/3, 85b/6, 85b/6, 85b/10, 85b/12,
85b/13, 85b/15, 86a/1, 86a/3, 86a/14,
86b/3, 86b/8, 86b/9, 86b/14, 87a/2,
87a/5, 87a/10, 87a/10, 87a/11, 87b/2,
87b/6, 87b/8, 88a/8, 88a/8, 88a/10,
88a/17, 88b/2, 88b/17, 88b/17, 89a/1,
89a/4, 89a/5, 89a/7, 89a/8, 89a/8,
89a/10, 89a/13, 89a/14, 89a/14, 89a/15,
89a/17, 89b/1, 89b/1, 89b/3, 89b/4,
89b/4, 89b/5, 89b/12, 90a/2, 90a/4,
90a/5, 90a/6, 90a/10, 90a/11, 90a/15,
90b/1, 90b/1, 90b/2, 90b/3, 90b/8,
90b/9, 90b/9, 90b/11, 90b/11, 90b/16,
91a/2, 91a/5, 91a/7, 91a/8, 91a/10,
91a/11, 91a/12, 91a/14, 91a/14, 91a/15,
91a/16, 91b/1, 91b/2, 91b/4, 92a/3,
92a/4, 92a/7, 92a/9, 92a/11, 92a/13,
92a/16, 92a/17, 92b/1, 92b/4, 92b/6,
92b/7, 92b/8, 92b/12, 92b/16, 92b/17,
93a/1, 93a/1, 93a/2, 93a/5, 93a/7, 93a/8,
93a/10, 93a/12, 93a/13, 93a/17, 93b/3,
93b/9, 94a/2, 94a/12, 94a/15, 94a/15,
94b/3, 94b/4, 94b/6, 94b/8, 94b/9,
95b/3, 95b/8, 95b/16, 95b/16, 95a/8,
95a/12, 95a/13, 95a/17, 96b/6, 96b/8,

96b/10, 96a/5, 96a/6, 96a/7, 97b/1,
97b/4, 97b/9, 98b/2, 98b/11, 98a/10,
98a/16, 99b/16, 99a/15, 100a/6
é.-diler 12a/3, 13a/4, 15b/6, 15b/8,
15b/16, 16a/7, 16a/8, 17b/4, 17b/8,
17b/9, 19a/8, 20b/4, 22b/8, 24a/3,
24b/3, 25b/10, 26a/10, 26b/1, 27a/1,
27a/5, 28a/13, 28b/9, 29a/7, 30b/6,
30b/7, 30b/8, 30b/11, 32b/8, 32b/10,
33a/10, 33a/16, 34a/7, 36b/4, 37a/3,
37a/6, 38a/3, 38a/16, 39a/2, 41b/16,
42b/5, 44b/17, 46a/5, 47b/6, 47b/7,
47b/8, 47b/15, 48a/2, 49b/2, 49b/8,
50b/4, 51a/12, 51a/14, 54a/6, 55b/7,
55b/7, 56b/3, 56b/10, 56b/12, 57b/1,
58a/11, 59a/17, 59b/3, 63b/10, 64a/15,
65a/8, 65b/7, 69a/4, 69a/10, 71b/3,
71b/10, 73b/5, 74b/16, 75b/1, 76a/9,
76b/8, 76b/14, 77a/9, 77a/13, 85a/7,
86a/16, 87b/17, 88a/3, 93a/6, 95a/2,
97a/11, 98b/4, 99b/17, 99a/12, 99a/17
é.-miş 27a/6, 34a/8, 34a/9, 49b/17,
77b/3
é.-se 2b/7, 4b/11, 14a/10, 14b/11,
22a/9, 27a/4, 29a/10, 37a/8, 41b/7,
46a/15, 46a/16, 63b/12, 89a/17, 89b/16,
91b/9, 94a/3, 94a/7

é.-señ 61b/15, 88a/1
é.-geni 3b/2
é.-ken 44b/15, 63b/11
é.-keni 29b/13, 32a/6
é.-mes 4a/17, 5b/11, 8a/17, 9a/11, 11b/3, 12a/10, 12a/15, 18a/15, 23a/3, 26b/3, 29b/13, 32a/5, 32a/6, 34b/10, 49b/17, 65a/1, 70a/5, 71b/12, 89a/9, 90a/14, 91a/10, 91a/14, 91b/11, 92a/6, 92a/14, 93a/6, 96a/11, 98a/16
éri- : Erimek, sıvı hale gelmek
é.-p 34a/14
érteñ : Sabahleyin
é. 89b/15
erzân < *Far.* Ucuz
e. bol- 50a/12
és- : Esmek
é.-ip 27b/8, 39a/3
éşik : Eşik, kapı önü, giriş, geçit
é. +i 33b/14
e.+in 63a/3, 85b/10
é. +iğa 26b/10
é. +ide 62a/15
éşiklik : Kapılı
é. 21b/9

éşit- : İşitmek, duymak
é.-ür 34a/7
é.-ür-miz 75b/14
é.-dim 96a/15
é. -di 41b/7, 64a/6
é. -diler 68b/12, 97b/4
é.-ip-men 62b/16
é. 88a/1
é. -se 25b/10
é.-meli 20b/3
é.-ip 96b/16, 99a/12
é.-üp 26b/14, 72a/15, 87b/12
é.-keç 46a/10
é.-ken 26a/7, 26b/2
é.-kendin sonra 54a/15, 89b/4, 90b/5
é.-memiş 46a/4
éşitil- : İşitilmek, duyulmak
é. +di 83a/15
é. +ip 14a/11, 17b/4, 39b/5, 42b/8, 45a/17, 51a/12, 54a/11, 54b/11, 64a/5, 69b/13, 71a/7, 72a/9, 72a/12, 74b/2, 74b/4, 77a/14, 87b/15, 89a/6, 92a/15, 93b/7, 94a/8, 94b/10
ét : Et
é.+in 19a/15

ét- : Etmek, eylemek, yapmak

é.-er 13a/1, 40b/16, 40b/1645b/6,
96a/2

é. -di 15a/14, 22a/5, 31b/13, 59b/14,
62a/3, 82a/16, 84a/15

é. -ti 2a/15, 6b/11, 7a/9, 16b/17,
17a/6, 18b/16, 27a/6, 29a/9, 31b/8,
39b/17, 41a/8, 42b/4, 42b/17, 46a/16,
50b/17, 52b/5, 54b/1, 56b/9, 63a/2,
67a/7, 67b/2, 67b/9, 67b/13, 68b/4,
69a/17, 74a/14, 82a/5, 82a/5, 84a/11,
85a/12, 85a/13, 86b/6, 86b/12, 91a/5,
92a/7, 92b/12

é. -tiler 28a/8, 34b/2, 47b/15, 64b/16,
77b/15, 78b/14, 79b/2, 93a/16, 99a/9

é. -miş 12b/1

é.-key 63b/8

é. -sem 2b/14, 6a/9

é. -señ 26b/15

é. -se 4b/17, 6a/3, 13b/9, 20b/2

é. 2b/13, 23b/11

é.-gil 2b/17

é. -ip 2a/3, 2a/10, 2a/12, 5b/4, 7a/16,
16a/11, 16a/16, 19b/7, 19b/9, 19b/13,
22a/8, 26a/7, 29a/4, 32a/3, 36b/3,

42b/2, 47a/14, 47b/1, 55a/9, 56b/10,
57b/6, 57b/6, 60a/10, 63b/15, 64a/16,
65b/3, 66a/2, 66b/14, 67a/9, 68a/3,
68a/6, 68a/10, 68b/2, 69a/9, 69a/12,
69a/16, 69b/2, 70b/7, 71b/15, 72a/17,
73a/3, 73b/17, 76a/5, 76a/12, 76a/16,
79b/10, 80a/15, 80b/15, 83a/1, 83a/4,
83b/7, 90a/17, 91b/5, 97b/8, 99b/4,
99b/16, 99a/8

é.-keli 23b/17

é.-ken 67a/9

é.-keni 97a/9

é.-kenlerni 27b/14

é.-güsi 50b/7

é.-mek 14b/10, 19a/7, 62b/4

é. -mes 93b/14

é. -mey 26b/9

é. -meyin 9a/15, 10b/3, 10b/3, 19a/13

étek : Etek, yamaç

é. +i 65a/8

é. +ide 66b/1

F

fağfür < *Far.* Çin imparatoru.

f. 49b/13
fahır < *Ar.* Övünme, kıvanma; kıvanç.
f. 11b/17
fāide < *Ar.* Fayda, menfaat, yarar
f. 96a/1
fāiz < *Ar.* Ödünç verilen paraya karşı
alınan kâr; bolluk, çokluk, taşkınlık.
f. 77b/8, 95b/16
faķır < *Ar.* Zengin olmayan, yoksul,
para; zavallı, biçare, âciz; alçak
gönüllülük göstererek “ben” anlamına
gelir.
f. 7a/3, 12b/13, 67a/12, 96a/12
f. +**nıj** 63b/1, 68b/6, 82a/13, 73a/12,
61b/9, 70b/16, 68a/6, 95a/6
f.+**ga** 80a/11
f.+**i** 12a/16
faķırü’l-ħaķır < *Ar.* Alçakgönüllülük
ifadesiyle ben, bendeniz.
f. 66a/10
faķır-meşreb < *Ar.* Zavallı, âciz
yaradılışlı.
f. 51b/6, 92b/17
faķır-ves < *Ar.+Far.* Fakir gibi
f. 77b/12
fakr < *Ar.* Yoksulluk, muhtaçlık,
züğürtlük.

f. 5a/17, 4a/15, 57b/5
f.+**ga** 30a/1
fān < *Ar.* Fani, yok olucu
f. 91a/9
fānī < *Ar.* Ölümlü, geçici.
f. 12a/11, 64b/8, 90b/3
f.+**ga** 32a/13
f.+**din** 17b/16, 36b/17, 65a/13, 83b/5
fāriğ-bāl < *Ar.* Huzurlu, başı dinç.
f. **bol-** 5a/16, 37a/14, 64b/17
fāriğ < *Ar.* Rahat, huzurlu
f. **bol-** 41b/13
fāriğu’l-bāl < *Ar.* Başı dinç, huzurlu,
gönlü rahat.
f. **tut-** 23b/2
fārisī < *Ar.* Farsça, İran dili, Acemce.
f. 92b/2
fark < *Ar.* Başkalık, ayrılık.
f. 7b/13, 10b/11
f.+**ét-** 63b/8
f.**ķıl-** 4a/7, 8a/2, 88b/11
f.+**ı** 15b/9
f.+**ıga** 45b/13
f.+**ıdın** 13a/14
fārūķ-i ā’zamlıķ < *Ar+T* Hz. Ömer gibi
olma.Hz. Ömerlik

f.+da 4a/7
fāsık < *Ar.* Fesat çıkarıcı.
f. 44a/17
f. **dur-** 43b/8
fāsıd < *Ar.* Kötü, fena
f. 97a/7
fāş < *Ar.* Ortaya çıkarma, ifşa etme
f. 11a/15, 7b/2, 99b/8
f. **bol-** 69b/12
f. **ol-** 99b/8
f. **ét-** 6a/9, 32a/3, 91a/5
faṭānet < *Ar.* Zihin açıklığı, zeyreklik
f. **+niṭ** 97a/9
fātık < *Ar.* Kırma, yarma, ayırma
f. 94b/4
fātiḥü'l-ebvāb < *Ar.* Kapıların açıcısı,
Tanrı; bir memleket fetheden
hükümdar.
f. 68b/15
filkus < *Far.* İskender
f. 6b/15
fayşal < *Ar.* Kesin hüküm, karar
f. **ber-** 31a/14, 67b/15
fazāil < *Ar.* İnsanda iyilik etmeye ve
fenalıktan çekinmeye karşı devamlı ve

değişmez istidatlar, güzel vasıflar,
erdemler.

f. 18a/11

fāzıl < *Ar.* Faziletli, erdemli; fâik,
üstün.

f. 18a/16, 23b/2, 70a/4, 84b/7

f. **er-** 32a/16

f. **+lar** 10a/1

fāzıla < *Ar.* Fazılın müennesi

f. 97b/16

fāzılān < *Ar.+Far.* [fāzıl+ān]

Erdemliler, üstünler, bilginler.

f. 70a/15

fazīlet < *Ar.* Erdem, üstünlük, güzel
vasıflar.

f. 93b/12

fazīlet-mend < *Ar.+Far.* [fazīlet+mend]

Erdemli.

f. **+ler** 6a/5

fazıl < *Ar.* Erdem, iyilik, lütuf; fazlalık,
üstünlük.

f. 4b/8, 8b/15, 18a/10, 18a/17

f. **+ı** 86a/6

f. **+ğa** 14b/4

fecere < *Ar.* Günahkarlar, yalancılar,
soysuzlar, aşağılıklar, ayyaşlar.

f. 42a/4

fedā < *Ar.* Uğruna gözden çıkarma,
kurban.

f. bol- 33a/12, 46a/11, 89b/16,

f. ét- 93b/15

f. eyle- 94a/4

feh̄m < *Ar.* Anlama, anlayış.

f. 60a/13

f. eyle- 2b/3

f. kıl- 26b/1,

feh̄vā < *Ar.* İçerik

f.+sı **bile** 14b/16, 33b/10, 60a/12,
100a/5

f.+sı **dın** 3a/9

felāṭun < *Yun.* >*Ar.* Eflātun, Platon.

f. 10a/1, 13b/4

felek < *Ar.* Gökyüzü.

f. 1b/7, 2a/3, 2a/8, 4b/15, 6a/16,
6b/1, 10b/16, 11b/15, 21a/5, 27b/3,
30a/11, 30a/17, 30b/1, 32a/3, 33a/13,
33b/4, 33b/6, 34a/12, 37b/4, 42a/17,
46a/17, 47a/8, 55b/13, 56a/15, 65a/15,
65b/11, 81b/17, 83b/15, 84a/7, 85a/12,
90b/4, 96a/2, 97b/5

f. **üzre** 26a/12

f.+**dın** 6b/8, 10b/4, 53a/16, 64b/6

f.+**ke** 7a/12, 40b/13, 21b/4

fenā < *Ar.* Yokluk, yok olma.

f. 8b/5, 8b/12, 21a/12, 39a/3, 57b/7,
60a/12, 70b/2, 85b/8, 95a/9

f. kıl- 21b/12,

fenn < *Ar.* Bilim, teknik.

f.+**ide** 90b/8

f.+**inde** 34b/12

ferāġ < *Ar.* Vazgeçme, bırakma, bitirme

f. 46a/12

ferāġāt < *Ar.* Vazgeçme, bırakma, elini
çekme.

f. 15b/4, 18b/10, 32a/10,

f. **bile** 47a/6

f. **tap-** 16b/9

f.+**da** 70b/16

ferah < *Ar.* Sevinç

f. 16b/6

ferah-efzā < *Ar+Far.* [ferah+efzā]

Ferahlık artıran, iç açıcı.

f.+**dın** 68b/12

ferāset < *Ar.* Sezgi

f. 9a/6, 80a/8

f. bile 36b/13, 37b/12

ferd < *Ar.* Tek, tek beyit.

f. 21b/8, 28a/1, 29b/1, 37b/3, 40b/4,
43a/4, 45b/5

ferhunde < *Far.* Kutlu, uğurlu, mutlu

f. 2b/16, 4a/1, 21b/16

f.+**sidin** 96b/12

ferhunde-ahter < *Far.* Yıldızı uğurlu.

f. 32a/4

ferhunde-āsār < *Far.+ Ar.* Görevi kutlu, görevi uğurlu.

f. 24a/1

ferhunde-nām < *Far.* Adı kutlu, ünü uğurlu.

f. 3a/8

f.+**t1** 4a/10

Ferīdūn < *Far.* İran mitolojisine göre Dahhāk'ı öldüren padişah

f. 35a/7, 11a/5

f.+**ğa** 32b/5

ferīk < *Ar.* Kolordu komutanı, insan topluluğu.

f.+**in** 32b/9

ferīkayn < *Ar.* İki ayrı askerî güç.

f. 68a/16, 42b/9

ferište < *Far.* Melek

f. ér- 14b/11

fermān < *Far.* Buyruk, emir, buyrultu.

f. 14a/5, 29b/17, 100a/10

f. **bol-** 14a/10, 14a/11, 14a/12,

f.+**t1** 69a/11, 3b/14, 66a/11, 81a/10,

15

f.+**ığa** 71b/14, 79b/10, 89a/12, 29a/13,

11a/16, 66a/6

f.+**ıda** 39b/8

fermān-ber < *Far.* [fermān borden >fermān-ber] Emri yerine getiren, itaatli.

f.+**iñ** 26b/15

fermān-revā < *Far.* Emri kabul edilen, padişah

f.**bol-** 95a/8

ferrāşlık < *Far.* Döşemecilik, hizmetçilik

f.+**ğa** 97b/13

ferruḥ < *Far.* Kutlu, uğurlu.

f. 50a/7, 82a/15

ferruḥ-fāl < *Far.+Ar.* [ferruḥ+fāl]

Kutlu fal, falı uğurlu, falı kutlu.

f. durur er- 39a/11

ferruḥ-iqbāl < *Far.+Ar.* İyi baht, uğurlu talih, talihi uğurlu.

f. 57b/4

ferruḥ-nejād < *Far.* Soyu kutlu, soyu uğurlu.

f. ér- 31a/10

fersaḥlıg < *Ar.+T* [fersaḥ+IXg] Fersah

tutarında, uzunluğundu.

f. 32b/13, 33a/8, 63a/9, 72a/10

f.+ıda 73a/8

fersūde < *Far.* Yıpranmış, eskimiş, pörsümüş, solmuş.

f. 77b/2

ferṭ < *Ar.* Aşırı, çokluk, bolluk.

f. (-i kiyāset) bile 36b/13

fertūt < *Far.* Çok yaşlı, bunak

f. 68a/7

feryād < *Far.* İmdat isteme, yardım isteme, bağırma, feryat.

f. 92a/15

f.tart- 89b/16

ferzend < *Far.* Evlat, çocuk, oğul.

f. 36b/15, 20b/6, 15b/8, 85a/10, 35a/13, 92a/13, 36b/8, 37a/9, 56b/16, 26a/9, 95a/13, 96a/6

f.+i 48b/6, 85a/14, 48a/15, 85b/6, 26a/14, 56a/2, 38b/3, 2a/4, 15b/9, 35a/17, 36b/7, 50a/15

f.+iniṅ 16b/

f.+ler 15b/7, 87b/16

f.+lerdin 22a/11

f.+leri 17a/10

f.+leriḡa 20b/4

f.+lerin 79b/1, 37a/7

f.+leriniṅ 56a/16

ferzendlik < *Far.+T.* Evlatlık, çocukluk.

f.+ḡa 28b/8

f.+ke 48a/9

ferzīn < *Far.* Vezir (satrançta)

f. 50a /16

fesād < *Ar.* Bozukluk,

bozgunculuk, fitne, kötülük.

f. 17b/8, 19b/10, 24b/1, 24b/1, 48a/3, 66a/4, 75a/17, 81b/11, 81a/7, 86a/15, 87b/11, 99b/15

f.+ḡa 86a/3

f.+ı 42a/8

feṣāhat < *Ar.* Fasihlik, dilde düzgünlük.

f. bile 26a/15

feṣān < *Far.* Saçan, serpen.

f. 24a/8

feth < *Ar.* Açma, açılma, feth etme.

f. 10b/6, 13b/14,

f. u nuṣret bile 42b/3

f. üçün 11a/14,

f. bol- 10b/3,

f. ét- 67a/7,

f. eyle- 6a/11, 30a/5,

f. kı1- 41b/15, 72a/15, 71b/6, 84a/8,
f.+iniñ 67b/12
f.+iğa 49a/10
f.+idin 72b/1, 94b/8
fevākih < *Ar.* Meyvalar
f. 30a/17
fevt < *Ar.* Geçme, geçip gitme; ölme
ölüm.
f.bol- 42a/14, 48a/5, 52b/11, 61b/14,
95b/4, 96a/8
f.+i 41a/5
f.+idin 92b/14, 90b/2, 53a/10, 62a/4,
87a/14, 92a/8, 25a/3, 41b/6, 89b/7,
96b/8
f.+iğa 77a/5
feyz < *Ar.* Bolluk, bereket, ilim, irfan
f. 3a/14, 84a/13, 90a/12
f. +i 13b/16
f.+idin 61b/3
feza < *Ar.* Uzay, alan, boşluk
f. 1b/4, 53b/3
f. +ğa 7a/10
f.+sı 53a/17
f.+sıda 14b/17
fezāil < *Ar.* Faziletler, erdemler.
f. 10a/13, 13a/10, 25a/16, 65b/14

fıkdān < *Ar.* Yokluk, darlık, kıtlık.
f.+ğa 2a/1
fırka < *Ar.* Askerî birlik, parti
f.(-ı mezkûreğa) 98a/13
f. bol- 71b/1
fırşat < *Ar.* Fırsat
f. 12b/10, 16a/3, 16a/15, 24b/14,
16a/3, 16a/15, 24b/14, 35a/12,
47a/6, 57b/15, 91a/5, 93a/12, 100a/6
f.+nı 27a/5
f.+da 68b/17, 97b/4
f.+ta 75a/5
f.+dın 47a/15, 64a/3, 51b/10,
34b/16, 98b/2
fısq < *Ar.* Doğru yoldan sapma, günah
işleme, hainlik etme, ahlaksızlık.
f. 19b/8, 42a/8, 75a/17
fıtr < *Ar.* Oruç
f. 76b/15, 97b/1
fıtrat < *Ar.* Yaradılış, mizaç.
f. 10a/1, 44a/17
f.inıñ 3a/9
fı < *Ar.* İçinde, tarihinde
f. şühür 74a/2, 75a/4, 76a/14, 76b/15,
77b/14, 78a/12, 80a/16,
figān < *Far.* Feryat, bağırma, çığlık.
f. 89b/16

figen < *Far.* Atan, yıkan, yere çalan,
düşüren.

f. 88b/10

fikr < *Ar.* Düşünce, anlayış, kavrayış,
görüş.

f.+ide bol- 59a/15

fikret < *Ar.* Düşünme, düşünce.

f. 12a/4

fi'l-bedīhe < *Ar.* Düşünmeden,
irticalen, doğaçlama olarak.

f. 62b/9

fil-ten < *Far.* pil-ten Fil vücutlu

fil-zūr < *Far.* pil-zūr Fil kuvvetli

f. 28a/6, 28a/6

fi'l-āfāk < *Ar.* Ufuklarda.

f. 6b/4

fi'l < *Ar.* Eylem, hareket

f. 91a/5

f.iġa 37a/8

fil < *Far.* Fil.

f.+ni 5b/6

firāk < *Ar.* Ayrılık, ayrılık acısı.

f. 62b/11, 95a/9

f. +iġa 16a/4

f.+ıda 61b/16

f.+ıdm 16b/2

firār < *Ar.* Kaçma, kaçış.

f. 11b/10,

f.-ı iġtiyār ét- 28a/8,

f.-ı iġtiyār kıl- 34b/5, 49a/12

firārī < *Ar.* Kaçak.

f.bol- 76b/10, 82b/5

firāş < *Ar.* Yatak, döşek

f.+ıġa 36b/17

firāvān < *Far.* Bol, çok.

f. 17b/3, 31a/16, 38a/15, 50a/12

f. bile 48b/2, 59b/11

f. dur- 13a/7

firdevs < *Ar.* Cennet, bahçe.

f. 2b/17, 7a/5, 8a/5, 14b/16, 15a/14,

20a/2

firdevs-mekān < *Ar.* Mekanı cennet

olan, cennetlik.

f. 83b/9

firīb < *Far.* Aldatma, aldatan

f. 37b/10

firīb-āmīz < *Far.* Aldatıcı, yalan

karışmış, aldatma karışmış.

f. 37b/15, 87b/12

firībende < *Far.* Aldatan, aldatıcı

f. 20b/7

firīfte < *Far.* Aldatılmış, kandırılmış;

aldanmış, kanmış

f. bol- 17a/14

ferkad < Ar. Büyükayı yıldız

kümesinde bulunan iki parlak yıldızdan her biri. Kutup yıldızı.

f. 7b/13

fırkat < Ar. Ayrılık.

f.+ığa 15a/16

fîrûz-mend < Ar.+Far. Muzaffer, bahtı açık.

f. bol- 11a/8, 24a/12, 58b/11

fitne < Ar. Bozgunculuk,

nifak, arabozma, karışıklık, dinsizlik

f. 49a/3, 66a/3, 77b/13, 81b/11,

86a/15, 87b/9, 98a/12

f.dur- 69a/10

f.turguz- 76b/8

f.+ler 82b/10

fitne-engîz < Ar+Far. Fitne koparan,

fitne sokan, fitne çıkaran.

f.+i 77b/1

f.+ige 81b/2, 82b/4

fukarâ < Ar. Fakirler, yoksullar.

f. 12b/3, 13a/4, 75b/6, 5a/17, 93a/1,
65a/6, 47b/2, 78b/4, 74b/16, 89b/12,
89b/15, 97b/17, 99b/17, 99b/7

f.+lar 64a/4, 85b/10

f.+nı 90a/15

f.+nı 23b/2

f.+ğa 86a/6

f. +dın 79b/5

fülâd < Ar < Far. [<pûlâd] Çelik

f. ol- 66b/8

furşat < Ar. Fırsat, nöbet.

f. +da 15b/14, 63b/3, 54b/9

fuşahâ < Ar. Fasihler, düzgün konuşanlar.

f. 3b/2

fuzalâ < Ar. Erdemliler, bilginler.

f. 4b/13, 43b/5, 70a/5, 74b/8

f.+dın 70b/3

f.+ğa 93a/1

f.+sını 70b/6, 77a/14

fücür < Ar. Yakın akraba evliliği, zina.

f. 19b/8

fülk < Ar. Gemi.

f.+i ér- 21a/5

füru' < Ar. Dallar, şubeler

f. 97a/5

fürüd < Peh. Aşağı, aşağıya, alt, iç

f. 82a/4

fütühât < Ar. Açmalar, açılmalar,

fetihler.

f. 2b/10

f.+ımız 8b/10

f.+ı 96b/5

f.+ıda 70b/4

fütüvvet < *Ar.* Yiğitlik, gençlik,

cömertlik.

f.+de 52a/7

f.+idin 29b/16

füyüzât < *Ar.* Taşkınlar, bolluk,

bereketler, feyizler

f. 2b/9

füzün < *Far.* Fazla, çok.

f. 6a/17, 13b/15, 53b/10

f.bol- 40a/17

f.er- 29b/2

G/Ġ

ğaça : ğa+ça Sınırlama edatı. +e kadar,

+e dek.

g. 9b/10, 9b/15, 12b/14, 15a/12,

21a/11, 12b/10, 14a/17, 21b/13, 21b/14,

21b/15, 21b/17, 22a/16, 22b/9, 22b/11,

24b/2, 28a/12, 28b/12, 28b/14, 29b/16,

33a/4, 33a/8, 38b/14, 38b/16, 41a/2,

42a/13, 43a/14, 43b/15, 46a/12, 47a/3,

47b/1, 47b/15, 48a/7, 52a/15, 53b/2,

54a/5, 55a/14, 55a/17, 59a/9, 60a/4,

60b/13, 65a/8, 67a/7, 73b/9, 80b/17,

98b/6, 99a/1, 99a/9, 100a/9

ğaddâr < *Ar.* Çok acımasız,

merhametsiz, gaddar

ğ.+nıñ 4b/15

ğ.+ıdın 33a/13

ğâfil < *Ar.* Durumdan habersiz, ileri

görüşsüz, dikkatsiz, gaflet içinde

ğ. ér- 18a/15,

ğ. bol- 15a/14, 18a/5,

ğ. ol- 33a/2,

ğ. tap- 32b/16, 54b/11, 89a/1, 91b/15

ğaflet < *Ar.* Durumdan habersiz kalma,

dikkat etmeme, ileriye görememe,

uyanık olmama.

ğ. bile 90b/10

ğ.+i 18a/8

ğafır < *Ar.* Örtme , günah bağışlama.

ğ. 4b/5

ğâh < *Far.* Vakit, kâh, zaman zaman,

kimi zaman.

g. 4b/11, 4b/12, 6a/8 13a/6, 18a/11,

90a/10, 90a/11

gāhā < *Far.* Zaman olu, ara sıra, bazı

g. 36b/1

gāh gāh < *Far.* Zaman zaman, ara sıra,
kimi zaman.

g. 2a/5,

gāhī < *Far.* [gāh+î] Zaman olur, ara sıra,
kimi zaman, bazı.

g. 15b/6, 15b/5

gāib < *Ar.* Görünmeyen, hazır
olmayan, yok olan, kayıp.

ğ. 75b/17

galebe < *Ar.* Galip gelme, yenme,
üstünlük; çokluk, kalabalık;
zaptolunamayacak kadar azgınlık.

ğ. 21a/6, 35b/3, 79b/8

ğ. kı1- 78a/5

ğ.+sidin 7a/4, 59b/17, 93a/17

gālib < *Ar.* Üstün gelen, ağır basan;
yenen, galip

ğ. dur- 69b/16

ğ. bol- 12b/11, 28b/16, 51a/6

ğ. ol- 7a/15,

ğ. kél- 28a/2, 28b/2, 25a/11, 35b/1,
59b/8

galle < *Ar.* Ekin.

ğ. 48a/3, 73a/11, 73a/13, 86a/4

gām < *Ar.* Tasa, üzüntü, gam.

ğ. 7a/10, 7a/14, 38a/16, 62b/11,
65a/14

ğ. ér- 4b/11

ğ. +dur 19a/13

ğ.+ığa 18b/2

ğ.+ıda 46a/10

ğ.+ıjızını 46a/9

gam-engiz < *Ar+Far.* Gam koparan,
gam yaratan.

ğ. 92a/14

gam-ḥāne < *Ar+ Far.* Kaygı, tasa yurdu,
dert evi; dünya.

ğ.+siniğ 4b/3

gamze < *Ar.* Süzgün bakış, çene veya
yanak çukurluğu.

ğ. birle 77b/1

ganāim < *Ar.* Ganimetler.

ğ. 30a/6, 38a/14, 47a/17, 47a/17,
48b/6, 52b/15, 59b/11, 60a/1, 60a/8,
60b/3, 64b/16, 67a/7, 67a/16,
68a/6, 71b/5 68b/5, 76b/1

ğ.+ni 28a/11

ganī < *Ar.* Zengin, varlıklı.

ğ. +lerğa 6b/13
ğarımet < Ar. Savaşta düşmandan elde edilen mal, emeksiz kazanç.
ğ. 28a/9, 100a/6
ğarāib < Ar. Garip şeyler, tuhaf şeyler.
ğ. 10b/14
ğaraz < Ar. Maksat, amaç.
ğ. 2b/4, 2b/6, 13a/12, 93b/15
ğaraz-gūy < Ar. +Far. Maksatlı konuşanlar, dedikoducular
ğ.+lar 68a/9
ğarb < Ar. Batı.
ğ.+ıda 74a/14
ğāret < Ar. Yağma, talan.
ğ. 38b/9
ğ. bile 27b/14
ğ. ét- 72a/17
ğ. buyur- 39a/17,
ğ. kı1- 39b/9, 48a/7, 60b/13, 90b/6
ğ.+iğa 99b/7
ğ.+idin 5a/16, 33a/14
ğarez < Ar. Kötü düşünce, garaz.
ğ. 8a/15
ğārīb < Ar. Tuhaf, garip; kimsesiz.
ğ. 43b/8

ğ. kı1- 75b/17
ğarībe < Ar. Tuhaf, ilginç; tuhaf olay.
ğ. 10a/1, 62a/13
ğarīk < Ar. Boğulmuş, batmış.
ğ. 21b/12
ğarīzī < Ar. İçgüdüsel
ğ.+si 69b/15
ğarķ < Ar. Dalma, batma, boğulma.
ğ. 8a/1, 27b/6, 98a/1
ğ. ét- 69a/12
ğ. bol- 21a/12, 23a/3, 88b/10
ğarķa < Ar. Dalmış, batmış, boğulmuş.
ğ. 7b/1
ğ. -i girdāb kı1- 32b/4
ğarrān < Far. Kükreyen, gürleyen, homurdanan.
ğ.+ı 43b/6
ğāşiye < Ar. Kıyamet; örtü, zar, perde; at eğerinin altına örtülen örtü
ğ. 95a/12
ğavāmız < Ar. Çapraşık şeyler, karmaşık şeyler, güç anlaşılır şeyler; sırlar.
ğ. 22a/12
ğavğa < Far. Kavga, savaş, karmaşa, hayhuy

ğ.+sıda 92a/5, 96a/16
ğavşü'l-â'zam < *Ar.* Tarikat kurucusu.
ğ. 70a/13, 89b/8
ğavvâş < *Ar.* Dalgıç.
ğ.er- 3a/7
ğ.+ı 4a/13
ğayb < *Ar.* Gizli olan, göze görünmeyen şey, kayıp; belirsiz bilinmeyen şeyler.
ğ.+ı 9a/6
ğāye < *Ar.* Maksat, meram; netice, son nedef.
ğ. bile 63a/2
ğāyet < *Ar.* Nihayet, uç, son; çok, fazla, son derece.
ğ. 2a/14, 7a/6, 33b/10, 62b/2, 62b/7, 66b/6
ğ.+de 12a/14, 39b/6, 89b/12
ğayibāne < *Ar.+Far.* [gâib+âne]
Görünmeden, gizliden gizliye; tanımadığı halde.
ğ. 46a/16
ğayr < *Ar.* Başka, yabancı.
ğ.+dın 77b/4, 99b/6
ğayr -ı zâlik < *Ar.* Bundan başka.
ğ. 30a/13
ğāyret < *Ar.* Çalışma, çaba.
ğ. 8b/8, 38a/9, 52b/12, 65b/5

ğ. kıl- 87b/8
ğ+de , 47b/5
ğayr-i ma'mūr < *Ar.* Bayındır olmayan.
ğ. 75a/9
ğayrihüm < *Ar.* Ve diğerleri.
ğ. 76b/4
ğayur < *Ar.* Gayretli, çalışkan; kıskanç.
ğ. 75b/4
ğāzab < *Ar.* Gazap, kızgınlık.
ğ. 40b/3
ğāzab-nāk < *Ar.+Far.* Gazaplı, kızgın.
ğ.bol- 47b/1, 60b/8, 88a/12
ğazāl < *Ar.* Ceylan, geyik, geyik yavrusu.
ğ.+ ığa 26a/8
ğāze < *Ar.* Allık, kırmızılık; düzgün.
ğ. +sıdin 3a/5
ğazāt < *Ar.* [ğazavāt] Gazveler, din savaşları.
ğ. 19b/10, 53a/11,
ğ. için 46b/17,
ğ. kıl- 52b/17, 89a/11, 91a/16
ğ.+ıga 92b/6, 92b/13
ğ. +ıda 92b/15
ğ.+ıdm 67a/13
ğazel < *Ar.* Türk, Arap ve Fars

edebiyatında en çok kullanılan şiir türü.

ğ. -i bedîhe 62b/8

ğ.+ni 62b/9

ğāzī <Ar. Din savaşı yapan, gazâ eden

ğ.+ler 67a/7, 71b/5, 72a/11

ğ.+lerñiñ 67b/1

ğ.+lerni 67a/16

ğazv <Ar. Cihat.

ğ. 27b/11

gedā <Far. Dilenci, yoksul.

g. 86a/11,

g. ér- 89b/1

g.+nı 9a/8

g.+sın 62b/2

gedāyī <Far. Dilencilik.

g. 7a/10

geh <Far. Kâh, bazen, arasıra.

g. 2a/5, 30a/5, 46a/11, 55a/3

gehī <Far. Kimi zaman, arasıra, bazen

g. 18a/11, 57b/5, 57b/6

gele <Far. [< gelle] Sürü, davar.

g.+ler 31b/4

genc <Far. Hazine

g.saç- 8a/4

gencver <Far. [genc+ûr] Hazinedar,

hazine bekçisi.

g.+i 89a/17

ger <Far. Eğer.

g. 8b/4, 9b/2, 19b/2, 51b/2, 51b/2,
62a/10, 63b/7, 90a/1, 93b/14, 94a/3,
95a/10

gerçi <Far. [eger+çi] Herne kadar, ise
de

g. 4b/13, 8b/15, 16b/5, 32a/14,
74b/10

gerd <Far. Toz.

g. 6a/4, 7b/2, 27b/2, 40b/9, 77a/17,
77b/6

g.+i 88b/6

g.+niñ 11b/4

gerdān <Far. Dönen; felek, gökyüzü.

g. 2a/4

g. gaça 53b/2

gerdiş <Far. Dönme, dönüş.

g. 32a/3, 50b/6

gerd-nāk <Far. [gerd+nāk] Tozlu

g. 54a/1

gerdün <Far. Dönen, felek, gökyüzü,
dünya.

g. 2a/4, 5a/4, 5b/2, 7a/4, 7b/14, 8a/2,
10a/14, 11a/1, 11b/14, 27b/2, 40b/11,
53a/13, 53a/15, 60b/17, 61a/15, 88b/10
, 96b/4

g.+nı 97b/8
gerdun-tüvān < *Far.* Felek gibi güçlü, muktedir
g. 1b/2, 37b/3, 66a/7
g.+nın 83b/11, 83b/15
germ < *Far.* Sıcak.
g. 5b/13, 12b/8
gevher < *Far.* Elmas, inci, mücevher
g.+i 13a/13
gezend < *Far.* Zarar, ziyan; elem, keder
g.+i 95b/17
ġinā < *Ar.* [ġinā'] Zenginlik, bolluk, şarkı, terennüm, melodi.
ġ. 30b/4
ġıybet < *Ar.* Yok olma, bulunmama, hazır olmama, kaybolma; birinin ardından kötü konuşma, çekiştirme
ġ.+ide 94b/9, 74b/1
girān-bahā < *Far.* Pahası ağır, kıymetli, değerli
g. 97b/17
girān-māye < *Far.* [girān+māye]
Değerli, kıymetli, pahalı; onurlu.
g. 82a/4, 97b/3
g.bile 30a/10,
g.dur- 5a/5,

g. keydür- 91b/17
girdāb < *Far.* [<gird+âb] Girdap, burgaç, anaför; tehlikeli yer.
g. 32b/4,
g.+ıda 21a/5, 21a/12, 68a/13,
giriftār < *Far.* [giriften>girift+âr]
Yakalanmış, tutulmuş; tutsak, esir.
g.bol- 56a/17
g.ķıl- 27a/11, 40b/16
giriftārī < *Far.* Yakalanma, tutulma; tutsaklık, esirlik
g.ķıl- 2b/15
giyāh < *Far.* Bitki, ot.
g. 5b/10
giyeh < *Far.* Bitki, ot.
g.+din 13b/7
ġonçe < *Far.* Tomurcuk, gonca.
ġ. 1b/5, 2a/6, 3a/16
ġubār < *Ar.* Toz.
ġ. 7a/12, 40b/9
ġ.+ıdın 2b/9, 3b/12
gufrāne < *Ar.* Affetme, bağışlama, yarlıgama, merhamet etme
g.+ niņ 66a/5
ġulām < *Ar.* Bıyığı henüz terlememiş genç. Yeni yetme, köle, kul.
ġ. 30b/3, 68a/11, 95a/12

ġulāmān < *Ar+Far.* [ġulām+ān]

Köleler, kullar, gulamlar.

ġ. 70a/4

ġulüvv < *Ar.* Taşkınılık, aşırılık,

saldırma, abartı.

ġ. ét- 4b/17

ġunāġun < *Far.* Türlü türlü, çeşitli.

g. 54a/17 , 96b/4

ġurāb < *Ar.* Karga

ġ.+nı 16a/8

ġurbet < *Ar.* Yabancılık, gariplik;

yabancı topraklar, yâd eller.

g. 50b/7

g.bol- 10b/10

ġ.+de 10b/5

ġurebā < *Ar.* Garipler, yoksullar.

ġ. +lar 85b/11

ġurre < *Ar.* Kamerî ayın ilk gecesi ve ilk

ġünü.

ġ. 76b/15, 83b/4

ġ.+si 97b/1

ġarrende < *Far.* Kükreyen, ġürleyen.

ġ. 4a/14

ġurüb < *Ar.* Batış, batma.

ġ. 50b/15

ġ.kıl- 31b/15, 36a/13

ġurūr < *Ar.* Aldanma, böbürlenme,

kibir.

ġ. 58b/11, 97a/13

ġusl < *Ar.* Yıkanma, ġusül

ġ.bér- 17a/5

ġuşşa-merg ol- : *Far.+T.* Üzüntüden,

kederden ölmek

ġ. 42b/12, 42b/14

ġuşţāb < *Far.* Çekme, zahmetli iş

g. 26a/9

ġuşe < *Far.* Köşe.

g. 5b/15

ġuşe-nişinlik < *Far+T* [ġuşe-nişin+IXk]

köşeye oturma, kenara çekilme, el etek

çekme, emeklilik.

g. 93a/3

ġuşmāl < *Far.* Kulak bükme,

cezalandırma.

g. 40a/17

ġuşţ < *Far.* Et.

g.+m 19a/15, 79b/1

ġüy < *Far.* Söyleyen, söyleme, deme.

g.+lar 68a/10

ġüyā < *Far.* [goften> ġûy] Söyleyen,

seyleyici, şakrak söyleyen, deme, söz.

g.kıl- 2b/11, 9a/10

gūyān < *Far.* Söyleyen, konuşan

g. 97b/6

gūyiyā < *Far.* [goften >gūy+î+y+â]

Sanki, adeta, sanırsın.

g. 7b/11, 86a/4, 88b/9

güher < *Far.* Elmas, inci, mücevher.

g. 1b/5, 3b/9, 5a/5, 8b/16, 9a/11,
18a/10, 24a/8, 35a/6, 68b/12, 80a/1,
82a/17, 84b/3, 95a/13

g.+ğa 7a/11

g.+i bile 3b/2

g.+ini 2b/14

güher-efşān < *Far.* [gevher+

efşānden>efşān] İnci saçan, mücevver
saçan.

g. 8a/11

güher-keş < *Far.* [güher+keşîden>keş]

mücevher tel çeken, mücevher işlemeli.

g. 7b/12

gül < *Peh* > *Far.* Çiçek, gül

g. 2a/11, 11a/7, 49a/3, 62a/8, 62b/11

g.+i 53b/9

g.+leri 23a/13

gül-bāğ < *Far.* Gül bahçesi, güllük

g. 34b/5

gül-bün < *Far.* Gül ağacı, gül fidanı, gül

kökü, gül biten yer.

g.inin 4a/8

gül-çehre < *Far.* Gül yüzlü, gül çehreli.

g. 63a/13, 77a/10

gül-deste < *Far.* Gül demeti, çiçek

destesi

g. 8b/7

gül-gün < *Far.* Gül renkli, pembe

g.+e 77b/6

g. +ının 77a/8

gülistān < *Far.* Gül bahçesi.

g. 5a/17, 6b/10, 64b/8

g.+lar 6b/11

g.+ı 4a/8, 41b/17, 81b/12

g.+ın 7b/6

g.+ının 3a/11

g.+ıga 25b/15

g.+ıdm 1b/5, 95a/9

gül-rüy < *Far.* Gülyüzlü, pembe yüzlü

güzel

g. +lar 26b/11

gülşen < *Far.* Gül bahçesi.

g. 2a/11, 3a/16, 62b/11, 70b/4,
81b/16, 99b/11

g.+in 32b/3

g.+iğa 43b/17
g.+idin 53b/9
gül-zār < *Far.* Gül bahçesi, güllük
g. 81b/12
gül-zār ‘illīyin < *Far.+Ar.* Yüceliklerin
yücesi, cennet
g. 8b/7
gümān < *Far.* Zan, şüphe
g.kıl- 8a/5, 13a/12, 30a/2
g.bol- 58a/12
günāh < *Far.* Hata, suç, kabahat, günah.
g. 6a/1, 13a/3, 97b/15
g. kıl- 13a/7
g.+ı bile 12b/17,
g.+ın 47b/14, 50a/2
güneh-kār < *Far.* Suçlu, kabahatlı, günah
işleyen
g.+largā 40b/15
g.+nın 73b/1
güng < *Far.* Dilsiz.
g. ü lāl bol- 13b/4
gürūh < *Far.* Topluluk, cemaat, bölük
g. 19a/2, 34a/4, 59a/3, 61b/4, 65a/17,
67a/16
g. +ı 3b/2, 10b/4, 16b/13, 61b/4,

61b/5, 71b/1
g.+nın 10b/12
güster < *Far.* Yayan, dağıtan.
g. 7b/17
güşād < *Far.* Açma, açılma, fethetme.
g. eyle- 18a/14
g. tap- 53b/9
güşāyılığ < *Far. +T* [güşa+IXğ] Açıcılık,
fethedicilik.
g.+ıdın 3a/16
güvāh < *Far.* Tanık, şahit.
g. 6a/10
güvār < *Far.* Lezzetli, hazmı kolay.
g. 24a/14
güzārī < *Far.* Geçen, yolu düşen, vakit,
zaman geçiren.
g. tüş- 26b/10
güzārīş < *Far.* Rüya tabir etme, düş
yorma.
g.tap- 39a/4
güzer < *Far.* Geçme, geçiş, geçen.
g. eyle- 54a/2
güzīde < *Far.* Seçmiş, seçilmiş, seçkin.
g. 61b/11
güzīn < *Far.* Seçen, seçkin
g.+ı ér- 78a/8

H

haber <Ar. Haber, hadis, anlama, bilme

h. 7b/1, 10b/7, 48b/15, 51a/14,

54b/16, 60b/6, 91b/3, 97a/16, 98b/11

h -i vahşet-eşer 71a/14; **h -i vahşet-eşer+niñ** 42b/12; **h -i vahşet-eşer+din** 49a/1; **h.-i aqtār** 66b/15,

h. bér- 14b/2, 20a/2, 22b/17, 63b/1

h. tap- 28b/8, 67b/4

h. yet- 63b/12, 72b/11

h.+niñ 60b/8

h.+ni 54a/15, 72a/15, 94b/10,
54a/11, 54b/11, 72a/9

h.+in 39b/5, 51a/12, 72a/12, 74b/3,
89b/4, 90b/5

h.+i 41b/10, 54a/4, 64a/12, 72a/3,
83a/15

h.+ini 41b/7

h.+ler 44b/17

haberdār < Ar.+Far. Haberli

h.bol- 29b/3,

h.kıl- 27a/13, 56b/4

haber-gırlık < Ar.+Far.+T Haber

tutuculuk

h.+ke 72a/16

habersiz : Ar.+T Habersiz

h. 15a/15,33a/10

habībū'r-rahman < Ar. Allah'ın sevgilisi, Hz. Muhammed

h. 4a/10

habs < Ar. Hapsetme,kapatma

h. 84b/14

h.+da 84b/12

h.+din 99a/11, 99b/2

h.+ige 45a/13

hac < Ar. Hacca gitme, hac görevini yapma

h. 65b/6, 96a/17

h.+nı (menāsik-i) 16b/8, 61b/12,
65a/17

hacālet < Utanma, utanç

h.bile 68b/15

hācāt < Ar. Utanma, utanç

h.+ğa 22b/15

h̄āce < Far. Efendi, hoca

h. 59b/9, 69b/13

h. -i müşārün ileyh+niñ 80a/12, **h.-i**

mezkūr+nı 94a/13

hacerü'l-matar < Ar. Yede taşı

h. 22b/17
hācet < *Ar.* İhtiyaç, gerek
h. 67b/15
h.imes 6a/2
hac-rev < *Ar.* Hacca giden
h. +ler 97a/17
haçır : Katır
h. 43b/16
hadd < *Ar.* Sınır, son aşama
h.+dın 60a/8
h.+i 44a/6, 78b/4, 75b/5, 31b/17
h.+in 53b/9, 56b/14, 89a/14
h.+ığa 13a/9, 26b/3
h.+ıdın 39b/6
hadem < *Ar.* Hizmetçiler
h. 12a/5
hadeng < *Far.* Ok, kayın ağacından yapılan ok
h. 11a/11
hadika < *Ar.* Ağaçlı, suyu bol bahçe; bostan, etrafı duvarlarla çevrili bahçe
h.(-i ta'accüb) 99b/11
hādiş < *Ar.* Meydana gelen, yeni ortaya çıkan, gerçekleşmek, meydana gelmek
h.bol- 33a/14, 46a/6

hādişāt < *Ar.* Olaylar
h. 84a/17
h.+ı 4b/15
hādişe < *Ar.* Olay, konu, mesele
h. 14a/5, 16a/13, 36b/2, 42a/14, 48b/17, 49a/7, 54a/14, 71a/5, 86a/5, 89a/7
h.+ni 74a/8, 74b/2, 96b/16
h.+niş 33a/10, 64a/4
hāhla- < *Far.+T.* İstekte bulunmak, rica etmek
h.-dı 14a/5
hāhiş < *Far.* İstek, dilek, rica
h.+imiz 8b/5
hāile < *Ar.* Hâ'ile, Trajedi
h.+de 69b/17
h.+din 45b/16
h.+si 66a/5
h.+sidin 83b/10
Hak(k) < *Ar.* Tanrı, doğruluk, pay, hisse, ile ilgili
H. 2a/2, 3a/6, 10a/16, 13a/9, 17a/15, 18a/17, 30a/7, 30a/4, 34b/5, 44a/13, 48a/14, 59b/8, 92a/2, 93b/16, 94a/14
H. (- ı bī-hāne) 19b/15; (-ı sūbhāne) 14b/2, 24b/16; (-ı cell ü 'alā) 26a/2

Ḥ.+nıḡ 65a/1, 90b/11

Ḥ.+ıda 62b/6

ḥāk < *Far.* Toprak, yer, mezar

ḥ. (-i mezellet+ide) 2a/15; (-i siyāh)

5b/9; (-i rāh+ımız) 8a/12, (-i siyāh)

60a/15; (-i rāh) 86a/12, (-i tireğa) 96b/9

ḥ.içre 2a/5, 84a/4

ḥ.+ni 13b/8

ḥ.+ğa 89a/6

ḥ.+din 21b/4

ḥākān : Türk İmparatoru

ḥ. 96a/12

ḥ. (-i a'zam) 10a/11, 34b/8; (-i nāmver) 24a/11; (-i tuvāna durur) ér- 57b/8; (-i gerdün-tüvān+nıḡ) 83b/11

ḥ.+larnıḡ 1b/2

ḥākānī < *T.+Far.* Hakanlık, hakanla ilgili

ḥ. 6a/14, 10a/3

ḥākāret < *Ar.* Küçük düşürme, hakaret

ḥ. 99b/17

ḥ.+iğa 20b/8

ḥāk-būs < *Far.* Yer öpen, ayaklara kapanıp yer öpen

ḥ. bende-i 6b/15

ḥākīkat < *Ar.* Gerçek

ḥ. ara+dur 61b/16

ḥākīm < *Ar.* Bilge, hikmetli sözler eden kimse, filozof, bilgin

ḥ. 12a/3, 19b/4, 19b/5

ḥ.+ni 12a/12

ḥākīm < *Ar.* Hükmeden, egemen, hükümdar, vali

ḥ. 61a/12, 100a/10

ḥ. (-i Taşkend dur-) 49a/9; (-i

Esterābād) 52b/8; (-i dādger) 25a/3

ḥ. dur- 88a/17

ḥ. kııl- 87a/17

ḥ. koy- 54a/8, 54a/9, 54a/13, 61a/10

ḥ.+i 50b/14, 65b/4, 67a/17, 69a/3, 71b/17, 72a/15, 78b/11, 78b/14

ḥ.+i ér- 50b/2

ḥ.+i durur ér- 48b/8, 91b/2

ḥ.+ler koy- 30a/6, 89a/12

ḥ.+lernıḡ 46a/7

ḥ.+leri 98b/7

ḥ.+lerin 54b/5

ḥākīm bi'l-istiḳlāl < *Ar.* Otoritesini paylaşmayan, tek başına karar veren hakim

ḥ. kı1- 94b/7

ḥ. durur ér- 62b/17

ḥ. bolup dur- 100a/10

ḥākīr < *Ar.* Değersiz, küçük, önemsiz; ben, bendeniz

ḥ. 5b/2, 7a/11

ḥāk-niṣīn < *Far.* Fakir, dilenci

ḥ.+in 2a/13

ḥāk-sār < *Far.* Toz toprak içinde kalmış, hâli perişan

ḥ. 9a/1

ḥāl < *Ar.* Durum, iç dünyasına dalış, coşkunluk, sufilikte gönüle gelen mânâ

ḥ. 14a/6

ḥ. ehl-i 90a/3

ḥ.+da 61a/8, 29b/6, 72a/15

ḥ.+dın 28b/8

ḥ.+im şüret-i 7a/9

ḥ.+i 43b/16

ḥ.+ın 36b/3

ḥ.+ığa 12b/14, 12b/15, 5b/12

ḥ.+ide 74b/11, 65b/13

ḥ.+ıdın 18a/5, 18a/15, 29b/7

ḥ.+ların 29a/9

ḥāl tili : Gönül dili

ḥ. 14a/6

ḥal' < *Ar.* Tahttan indirme, boşanma

ḥ. 'ét- 83a/4, 83b/7

ḥālā < *Ar.* Şimdi, henüz

ḥ. 59a/1, 28a/12, 74b/9, 50a/14, 90a/13, 29b/8, 94a/16, 80a/2, 59a/11, 25b/8, 35a/3, 16a/17, 31a/17, 46a/6, 22b/17, 61b/6, 96a/9

ḥalās < *Ar.* Kurtulma, kurtuluş

ḥ. bol- 48b/12

ḥ. kı1- 75a/11, 94a/2

ḥalāşlık < *Ar.+T.* Özgürlük, serbestlik

ḥ.bér- 78b/13

ḥālāt < *Ar.* Haller, durumlar

ḥ. 89a/9, 95b/9

ḥ.+nıḡ 17a/2

ḥ.+ımız 8b/10

ḥ.+ıda 95b/12

ḥalāyık < *Ar.*

Yaratılmışlar, varlıklar, bütün insanlar

ḥ. 10a/16, 18a/12

h.+nı 19b/12	h. tap- 53a/12, 63b/17
h.+ğa 18b/12	halife < <i>Ar.</i> Halef, yerine geçen, padişah
h.+dın 84a/11	h. 56a/9
halef < <i>Ar.</i> Babadan sonra hayatta kalan oğul veya kız; yerine geçen arkadan gelen	h.+si durur ér- 57b/1
h. -i erşed 83a/10	halifetü'd-devrân < <i>Ar.</i> Devrin, zamanın halifesi
halel < <i>Ar.</i> Bozulma, bozukluk, zarar	h. 81b/13
h. 18a/5, 15a/13	halifetü'z-zamân < <i>Ar.</i> Devrin, zamanın halifesi
h.+i 96b/3	h. 6b/3, 96a/12
hâlet < <i>Ar.</i> Durum, hal	halîm < <i>Ar.</i> Yumuşak huylu
h.+ni 2a/7	h. 32b/4, 45b/3
h.+de 48b/17, 77b/5	hâlis < <i>Ar.</i> Saf, som, gerçek, öz
h.+i 92a/6, 62a/8, 40a/10, 96b/5	h. 75a/9
h.+in 16b/14	h. bol- 5b/8
h.+ini 84a/17	halk < <i>Ar.</i> Yaratma, yaratılma; halk, insanlar, elâlem
h.+ide 24a/14, 75a/5	h. 18a/9, 19b/6, 26b/1, 57b/3, 99b/8
h.+idin 16b/12	h.+nı 93b/1
hâlık < <i>Ar.</i> Yaratıcı, yaratıcı, Tanrı	h.+dın 16a/14
h. 18b/6, 2b/4, 14a/17	h.+ı 20a/16, 68a/13, 69a/10, 28a/3, 34a/2, 78b/9, 37a/2, 33b/13, 46a/16, 37a/17, 26b/2, 79a/13, 27a/17, 61b/4
hâlî < <i>Ar.</i> Boş, uzak	h.+ını 73b/8
h.bol- 9b/3	h.+ın 59a/11
h.ér- 29b/17	
h. érmes durur ér- 70a/5	
h.ét- 77b/15	

ḥ.+ıġa 44b/16, 29b/9, 32b/8
halka < *Ar.* Çember, halka, tasma, gökyüzü
ḥ. 34b/17, 99b/15
ḥ. (-i emr+ıġa) 6a/2; (-i irādetiġa) 57a/13
ḥ.+nı 34b/17
ḥ.+sın 33b/6
halka-be-güş < *Ar.+Far.* Kulağı halkalı, köle
ḥ. durur ér- 95a/12
halka-vār < *Ar.+Far.* Halka gibi
ḥ. 33b/6
hall < *Ar.* Çözme, çözümlene, çözüm
ḥ. 70b/17, 74b/17, 90a/15
halledu'l-lah < *Ar.* Allah daim ve bâki eylesin
ḥ. 10a/12, 35a/11, 81b/15
halvet < *Ar.* Bir başına kalma, تنها yer
ḥ. 52a/13
ḥ.+ġa 68b/8
ḥ.+de 31a/15
hām < *Far.* Eğik, eğri
ḥ. 11b/14
hamdülillāh < *Ar.* Alah'a hamd olsun

ḥ. 12a/4
hāme < *Far.* Kalem, kamaş kalem
ḥ. (-i ibtidā) 9b/4; (-i cevher) 11a/6; (-i cins-i giyeh+din) 13b/7; (-i müşkīn) 35b/14, (-i maḡşūd) 84b/1, (-i mişkīn) 98a/8
hamel < *Ar.* Kuzu, koç burcu
ḥ. 65b/14, 82a/12
ḥ.+de 82b/10, 100a/16
hāme-zen < *Far.* Kamaş kalem kesme aleti; kalem kesen, kalem yontan.
ḥ. 13b/17
hamīde < *Ar.* Övülmüş, beġenilmiş
ḥ. 53b/14, 97a/2
ḥ. ahlāḡ-ı 11a/17; evşāf-ı 46a/16
ḥ.+miz (evşāf-ı) 8b/12
hāmīle < *Ar.* Taşıyan, gebe, hamile
ḥ.ér- 29b/4
ḥ. dur- 44b/15
ḥ. bolsa ér- 15b/7
haml < *Ar.* Taşıma, gebelik, yükleme, isnat etme
ḥ. 26b/1, 36b/1, 44b/13
ḥ.+nıġ 74a/2

h.+im 44b/15
hamle < *Ar.* Saldırı, hamle, atılım, atak
h. 28b/5
h. -i şarşar-veş 5b/15
h. kı1- 92b/2
h.+siğa 92b/2
hams < *Ar.* Beş
h. 42a/7, 74a/2, 75a/4, 76b/15, 80a/16
hamsîn < *Ar.* Elli
h. 44a/3, 74a/2
hāmūn < *Far.* Büyük sahra, düz ova,
bozkır
h. 34a/15
h.+lar 5a/16
hāmūş < *Far.* Suskun, sessiz
h. 77b/1
hān : Han, hakan, hükümdar
h. 25a/17, 27a/16, 29a/6, 29a/8,
29a/9, 29a/10, 29b/7, 30b/13, 30b/14,
34b/9, 37a/7, 41b/5, 43b/13, 44a/1,
44a/6, 44a/11, 45b/9, 47b/9, 47b/12,
48a/13, 48b/16, 45b/9, 55b/10, 56b/9,
57b/15, 57b/16, 59a/8, 59b/10, 59b/13,
59b/16, 59a/17, 59b/17, 60a/6, 60a/10,
60a/4, 60a/17, 60b/3, 61a/6, 61b/13,
61b/10, 61b/14, 62a/13, 62b/2, 62b/7,
62b/12, 63a/1, 63a/11, 65b/6, 65b/9,

66b/13, 67b/8, 67b/12, 67b/12, 68a/2,
69a/1, 69b/1, 72a/2, 72a/6, 72a/16,
75a/1, 75a/5, 75b/4, 75b/9, 72b/15,
78a/2, 80b/4, 80b/7, 86b/15, 86b/17,
87a/2, 87a/15, 88b/14, 88b/15, 91b/17,
93a/1, 93a/3, 93a/12, 94a/9, 94a/11,
94a/12, 94b/12, 97a/2, 97a/13, 97a/16,
97b/16
h. (-1 **şānī**) 73b/16; (-1 **hāmīs**) 83a/16;
(-1 **Cennet mekān**) 83a/14; (-1 **firdevs
mekān**) 83b/9; (-1 **zi'l-‘izzü'l-ḳadr**)
52b/8; (-1 **şāhib-i devlet**) 60a/16; (-1
‘ālem-penāh) 60a/14; (-1 **şāhib-i devlet**)
60a/16; (-1 **gerdūn tüvān**) 60b/17,
61a/15; (-1 **mezkūr+nıḡ**) 70b/10; (-1
şālīs) 78a/11
h. bile 63b/6
h.dağ1 50a/6, 58b/8, 58b/12, 63b/6,
93a/9, 94b/5
h.ér- 37a/14, 47a/11
h. durur ér- 76a/3
h. bol- 25b/7, 38b/5, 51b/5
h. ét- 76a/12
h. eyle- 55a/3

h. kıl- 23b/16, 73b/15, 73b/16,
79a/17, 80b/15

h. tut- 88a/9

h. köter- 35b/17, 47a/14, 48a/6,
78a/13, 80b/10, 80b/13, 64a/17,
73b/7, 55b/4, 68a/12, 70a/17, 87a/14

h. +nıñ 26b/3, 29b/6, 44b/14, 44a/4,
47b/8, 48b/6, 59a/2, 61a/6, 62b/6,
68b/5, 69a/11, 69a/6, 80b/6, 60a/6,
56b/16, 66a/16, 66b/13, 68b/13, 68b/16,
75a/12, 77a/3, 88b/16, 91b/11, 94b/10,
94b/11, 97a/16

h.+nı 46b/7, 64b/2, 49a/10

h.+ğa 63b/5, 68b/7, 54b/8, 75a/11,
89a/3, 89a/5, 69a/10 , 97a/3

h.+dın 62b/17, 68a/10, 68b/5,
68b/11, 75a/11, 81b/6

h. +ı 27b/16, 28a/6, 32b/6, 34b/8,
58a/17, 86a/14

h. +ığa 28a/3, 58b/1

h.+lar 77a/12

h.+larnı 33a/11

h.+lardın 77b/9, 65a/9

h.+ları 85a/7, 34a/17

h.+larınıñ 25a/9, 76a/7, 73a/15,
23a/11, 85b/5, 25a/13

h^ıānīn < *T+Ar.* Hanlar
h.+ 95a/8

hançer < *Ar.* Hançer
h. 62b/8, 62b/10
h. (-i nuşret) 5a/13; **(-i būrrān)**
11a/11; **-i tīz** 27b/4; **(-i sitem) bile**
40b/10
h. +i birle 25b/14
h.+in 62b/8
handān < *Far.* Gülen, güleç
h. eyle- 2a/7
h.+nıñ 66a/1
h.+da 31b/11
h.+ıdın 56a/5
hande < *Far.* Gülme, gülüş, gülümseme
h.+sıdın 78a/9
hānedān < *Far.* Sülale, hükümdar
sülalesi
h.ınıñ 34b/8
h.+ığa 93b/16
hāneḳāh < *Ar.+Far.* Tekke
h. ehl-i 6a/11
h.+ıñ 3b/5
ecel hāne < *Ar.+Far.* Ecel evi, ölümün

gerçekleştiği mekan

h. +side 50a/16

hāne-vār < *Far.* Hane sahibi, haneye

yaraşır

h. 37a/6, 64a/10, 85a/16

hanım : Kadın ve kızlara verilen unvan,

bayan

h.+dın 44b/17

h.+larda 44b/13

hānī < *T.+Far.* Hanlık

h. ér- 23b/17

h.durur ér-24a/6

hānlıg : Hanlık, hükümdarlık → hānlık

h. 24b/12, 32a/17, 42b/1, 44a/16,

52a/8, 64b/6, 70b/11, 73a/16, 77a/13,

79b/15, 80a/4

h.sür- 23b/6, 31a/6, 75b/12

h.+ğa 81b/7

h.+dın 77b/15

h.+ı 76a/5, 64b/13, 51b/1

hānlık : Hanlık, hükümdarlık → hānlık

h. 45b/12, 37a/5, 38b/3, 86b/13

h. sür- 32a/7

h.+ğa 74a/1

hār < *Far.* Diken

h.ü has çer çöp 77a/17

h[˘]ār < *Peh.* Zelil, hakir, itibarsız

h.eyle- 42b/13

hārā < *Far.* Çok katı taş, mermer

h.bol- 97a/6

harāb < *Ar.* Yıkık, harap

h. 6b/8, 8a/14, 31a/12, 32a/15

h.durur ér- 89a/13

h.ét- 39b/17, 68a/6, 85a/13, 86b/6

h.bol- 73a/2, 79b/4

harābe < *Ar.* Yıkıntı yarı, viranelik

h.+ler 5a/15

harāc < *Ar.* Haraç vergisi,

gayrimüslimlerden alınan vergi, haraç

h. 64b/16, 66b/2

h. bérür ér- 65a/8

h.+ımı al- 40b/15

harām < *Ar.* Haram, tabu,

dokunulmayacak derecede kutsal

h. 46a/12

harāret < *Ar.* Sıcaklık, ateş, susuzluk

h. 93a/17

harb < *Ar.* Savaş, harp

h. 6a/2, 18a/2

h. -ı germ bol- 5b/13, 12b/8

harekāt < *Ar.* Hareketler, davranışlar

h. 11b/2
hareket < *Ar.* Kıpırdama, oynama,
hareket
h. kı1- 10b/6, 21a/10, 38a/12, 41b/11,
47b/10, 49a/11, 60b/10, 60b/10, 69b/6,
88a/15, 98b/5
h.+ğa 8a/10
h.+ke 9a/9
h.+i 74a/4, 79a/3, 54b/4, 87a/15
hareketsiz < *Ar.+T.* Kıpırtısız, hareket
edemeyen
h. 46b/12
harem < *Ar.* Kusal alan, yasak bölge,
Kâbe yöresi, eş, nikahlı kadın
h. 21a/11
h. (-i cilve saz) 90a/7
h.sarı 26a/10
h.+i 44b/15
h.+iniñ 4a/13
h.+iñğa 3b/6
h.+leri 39b/4
h.+leriğa 80a/2
haremeyn < *Ar.* İki harem, iki kutsal
bölge, Mekke ve Medine
h. 61b/12, 65a/17, 96a/17

harem-hâne < *Ar+Far.* Saraylarda,
konaklarda ve evlerde kadınlara özgü
bölüm
h.+ğa 48b/16
harf < *Ar.* Alfabe işaretleri, söz
h.+ler 75a/7
hâr-gâh < *Far.* Büyük çadır, otağ
h. 30a/9, 23a/16, 36a/17, 34a/12
h.+da 36b/5
hâric < *Ar.* Dış, dışarı
h. 82a/4
harîf < *Ar.* Meslektaş, sanat arkadaşı,
teklifsiz dost
h. 5b/16
hâriş < *Ar.* Çiftçi, ekici
h. 3a/12, 43b/9
hâristân < *Far.* Dikenlik
h.+ı 3a/16, 81b/16
h.+lar 6b/10
harmen < *Far.* Harman
h. 39a/3
har-vâr < *Far.* Eşek yükü, çeki
h. 5b/10, 33b/12
h. -ı galle 73a/11
h.+ ı 73a/11
has < *Far.* Çerçöp

h. +ğa 77a/17

h. ü hāşāk 77b/8

hāş < *Ar.* Has, özel, hükümdara özgü,
saf, som, katışıksız

h. ér- 3a/6

h. kıl- 8b/17

h. +ı 4a/14

hāşşe < *Ar.* Özel, mahsus; bilhassa,
özellikle

h. 93a/14

hasbetenlillāh < *Ar.* Tanrı rızası için,
Allah yoluna

h. 93b/5

haseb < *Ar.* Baba tarafından gelen
soyluluk

h. 21b/3, 21b/4

hased < *Ar.* Kıskançlık

h. 15a/4

h. eyle- 32b/8

h. +din 70b/6

hāşıl < *Ar.* Meydana gelen, elde edilen,
ele geçen, sonuç, ürün

h. érme- 8a/17

h. ét- 7a/9

h. bol- 9a/16

h. kıl- 78a/2, 65b/14, 57b/2

h. kılıp durur ér- 90a/4

haşm < *Ar.* Düşman, hasım

h. 42a/11

h. +nıj 11a/10

h. +ın 75b/16

hasret < *Ar.* Özlem

h. 3b/11

hāşşa < *Ar.* Özellik, padişahlara ve
saraylara mahsus hizmetler

h. 15a/15

haste < *Far.* Hasta

h. +lar 7b/3

hāşāk < *Far.* Çerçöp, kuru ve dikenli ot

h. 77b/8

h. dék 11a/10

haşem < *Ar.* Maiyet, aile, hizmetçiler

h. 6a/16, 12a/5, 35a/8

h. +in 59b/2, 91a/4

h. +i 85a/4

haşmet < *Ar.* Büyüklük, heybet

h. 28a/6

h. +i 11b/13, 1b/2, 79b/12, 12a/5

haşmet-penāh < *Ar.+Far.* Haşmetli,
görkemli

h. 18a/13	h.+m 63a/2, 8b/3
hāşr < <i>Ar.</i> Toplama, biraraya getirme; ölüleri dirilttikten sonra bir araya getirme ve mahşere çıkarma	h.+ıgā 19a/3, 10a/17
h. 46b/4	h.+ıda 10a/15
hāşv-ālūde < <i>Ar.+Far.</i> Gereksiz söze bulaşmış, doldurma sözle bulaşık	h.+ıdm 26b/16
h. 2b/10	hātır-cem' < <i>Ar.</i> Mutlu, huzurlu
hāt < <i>Ar.</i> Yazı, çizgi, hat	h. bol- 38a/2
h. 19b/16	hātır-cemlik < <i>Ar.+T.</i> Mutluluk
hāta'en < <i>Ar.</i> Yanlışlıkla	h. 45b/9
h. 11b/2	hātīb < <i>Ar.</i> Hatip
hātārāt < <i>Ar.</i> Tehlikeler	h.+ler 61a/8
h. +gā 39a/7	hātīme < <i>Ar.</i> Son, nihayet
hātem < <i>Ar.</i> Mühür, mühürlü yüzük	h. 9b/16
h.+i 5a/8	h.(-i encām+gā) 9b/7
h.+in 97a/8	h.+gā 9b/6
h.+ide 8b/10	hātīr < <i>Ar.</i> Şan, şeref sahibi kimse, yüce, ulu
hātem-nişān < <i>Ar.+Far.</i> Hateme benzeyen, cömert yaradılışlı	h.+idin 10a/6, 70b/13
h.durur ér- 75b/1	hātır < <i>Ar.</i> Zihin, gönül
hātır < <i>Ar.</i> Zihin, fikir, gönül	h.+m 9a/2
h. 16b/6, 7a/14, 62a/12	h.+ıgā 11b/7
h. 11a/17, 10a/6, 68b/13	hātūn : (katun) Hanım, hanımefendi, kadın
h.+gā 12a/1	h. 17a/13, 68a/8, 73a/13
h.+m 4b/11, 7a/13, 9a/2, 7b/6	h.+ıdm 25b/16
	hāvādīs < <i>Ar.</i> Haberler, olaylar, hadiseler

h. 7a/3
h. 8b/1
havāic < *Ar.* İhtiyaçlar, gereksinimler
h. 57b/5
havākīn < (*T>Ar.*) Hakanlar
h. -1 **mu‘azzam** 6b/1
havāle < *Ar.* Havale, gönderme, ısmarlama
h.kıl- 57b/1
havālī < *Ar.* Çevre, dolay, yöre
h. -i **har-gāh+da** 36b/5, -i **eyvān** 84a/1
h.+sin 68b/4
h.+siğa 80b/6, 74a/16
h.+side 76b/3, 67b/3
havāriq < *Ar.* Harikalar, olağanüstü şeyler
h.-1 ‘ādāt 57a/14
havāşş < *Ar.* Özellikler; seçkin kişiler; muhterem, saygın kişiler
h. u ‘avām 7a/2, 46b/6, 78a/10
h. u ‘avām ét- 2b/13
h. u ‘avām dur- 57b/8
h. u ‘avām+ğa 10a/7, 97a/4
havātır < *Ar.* Hatıralar, gönüller hatırlar
h.tap- 69b/15
h. -1 hümāyūn 11b/7

havātin < (*T>Ar.*) Bayanlar, hanımlar
h. 27a/2
h. -i sâbık+ğa 27a/1
hāvend < *Far.* Lordluk gibi bir sosyal statü
h.+ti 4a/3
havf < *Ar.* Korku
h. 68b/8
h.+ıdın 77b/4
havf-nāk < *Ar.+Far.* Korkulu, korkutan
h. 3b/1
hāvī < *Ar.* İçeren, ihtiva eden
h.+leri 35b/13
hayā < *Ar.* Utanma, sıkılma, ar, namus, Allah korkusuyla günahattan kaçınma
h. 13a/13, 52a/10, 4a/8
hayāl < *Ar.* Akılda canlanan, hayal, düşünce
h. 97a/7
h.dur- 13a/9
h.+im 87b/10
h. +iğa 17b/12
h.+ıñdın 97b/16
hayālī < *Ar.* Hayalle ilgili, romantik
h.+de 97b/15
hayāt < *Ar.* Yaşama, hayat

h. 4b/7, 8a/14, 17a/3, 19a/12, 25a/2,
46b/3, 47a/6, 53a/1, 86b/7, 97a/6

h. tap- 7a/2, 13b/9

h.+ı 31b/15, 36b/10

h.+mıñ 11a/11

h.+m 32b/4, 49a/3

h.+ıda 21b/7

hayf < *Ar.* Yazık, çok yazık, eyvahlar
olsun

h. 89b/1

hāyif < *Ar.* Korkak, korkan

h.(ve herāsān) bol- 98b/14

hayl < *Ar.* Yılkı, at sürüsü, ordu, asker,
süvari grubu, topluluk, grup

h.(-ı şeyāṭīn) 3b/1; (**-ı āzādeler**)
11a/1; (**-ı melāikdin**) 14b/10, (**-ı biḥad**)
52b/13

h.+ıñ 58b/11

h.+ı 3a/7, 10b/8

h.+ı bile 69a/7

h.+ıdur 49b/12

h.+ığa 18b/10

haylī < *Far.* Çok, oldukça, epeyce

h. 66a/2, 59b/10

hayme < *Ar.* Çadır, otağ

h. 23a/16, 59a/17

h.+lerdin 33a/13

hayr < *Ar.* İyilik, iyi, hayırlı

h. 77b/11

hayrān < *Ar.* Şaşkın, âşık, tutkun

h.é-di 25b/17

h.bol- 62a/6

hayret < *Ar.* Şaşma, şaşkınlık

h. 3b/4

hayvān < *Ar.* Canlı, canlılar, hayvan

h. 23a/13, 53b/11

hayvānāt < *Ar.* Hayvanlar, canlılar

h. 23a/16

h.+nı 33a/14

hayy < *Ar.* Diri, Tanrı'nın sıfatlarından

biri

h.(-ı kadīm) 84a/6

hazāne < *Ar.* Hazine

h. 12a/5

hazāyin < *Ar.* Hazine

h. 31b/6, 41a/13

hazer < *Ar.* Kaçınma, sakınma; sakın,
kaçın, uzak dur.

h. 25a/12

hāzır < *Ar.* Mevcut olan, huzurda
bulunan, hazır

h. ér- 16b/14
h.durur ér- 93a/10
h. bol- 20b/6, 75b/17, 97b/16
h. bolur ér- 27a/11, 43b/12
hazîne-güşâ < *Ar.*+*Far.* Hazine açan,
 hazine fetheden
h.+yı 4a/3
hâzin < *Ar.* Hazinedar
h. (-i cennet ér-) 15a/4
hazîre < *Ar.* Etrafı çitlerle çevrili mekan
 veya mezarlık
h.+siniñ 76b/2
hazm < *Ar.* Kararlılık
h.+dın uzak 72a/13
hazret < *Ar.* Huzur, sayın, saygılı, yüce,
 ulu
h. 11b/12, 13a/4, 26a/13, 68b/14
h.+din 21b/7
h.+ğa 14b/12
h.+i bile 63a/10
h. (-i Âdem) 22a/1, (-i Nüh) 22a/10,
 (-i kerîm-i mute'âl) 15b/6, (-i â'lâ
hākān) 83b/15, (-i Yāfeş) 22b/13, (-i
sāhib-kırān+ğa) 3a/1, (-i fātihū'l-ebvāb)
 68b/15, (-i mağfür+ınıñ) 66a/5, (-i huld-
 ı mülke) 2b/15, (-i â'lâ hākān-ı gerdün-

tūvān) 66a/7, (-i niẓāmū'l-millet vele'd-
 dīn) 17b/14, (-i 'izzet dururlar) 16b/15,
 (-i sultān) 81b/13, (-i ā'lā hākānī) 6a/14,
 (-i Seyyid Ata) 90a/4, (-i Seyyid Ata
 'aleyhū'r-raḥme) 90a/7, (-i Nüh) 21a/1,
 (-i Seyyid Ata) bile 90a/14, (-i sultān+ı)
 9a/5, (-i Âdem 'aleyhi's-selām) 18b/13,
 (-i İdris+ni) 19b/8, (-i Nüh+ınıñ) 22b/12,
 (-i risālet-penāh şallallāhū 'aleyhi ve
 sellemniñ) 21b/16, (-i Âdem 'aleyhi's-
 selām) 16b/8, (-i pādşāh-ı zıllu'l-lahīniñ)
 39b/2, -i (17) (-i vahābū'l-'aṭāyā)
 19a/16, (-i hān+ınıñ) 68b/13, (-i Şeyḥ
 'Abbas ḳuddese sırrahu'l-'azīz+ınıñ)
 90a/12, (-i ā'lā metebet) 35a/10, (-i
 Yāfeş) 22b/15, (-i şāhib-kırān) 93b/16, (-i
 İmām 'Ali-er-rızā) 60b/4, (-i vāhibū'l-
 'aṭāyā) 16b/3, (-i pādşāh-ı 'ālīcāh)
 53a/13, (-i pādşāh) 13b/13, (-i Rabbū'l-
 erbāb) 16a/8, (-i Âdem 'aleyhi's-selām)
 9b/9, (-i Mevlānā Vefā) 62a/11, (-i
 Ḥavvā) 17a/7, (-i pehlivān) 77b/8, (-i
 hilāfet-meāb) 4a/5, (-i pādşāh) 94a/17,
 (-i hākān-ı a'zam) 10a/11, (-i Seyyid
 Aḥmed Seyyid Aṭa) 89b/9, (-i şāhib-
 kırān) 35b/11, (-i bārī-ṭa'ālā) 37a/9, (-i
 vāhibū'l-'aṭāyā) 11a/17, (-i Âdem+din)

17b/3,(-i Seyyîd+niñ) 90a/10, (-i pādşāh-ı şāhib-kırān+niñ) 9b/14,(-i Seyyid Ata) bile 90a/9, (-i şāhib-kırān+niñ) 80a/2, (-i Seyyîd Muhammed) 62b/15, (-i pādşāh-ı şāhib-kırān+niñ) 9b/13, (-i şāhib-kırān)83b/10, (-i Nūḥ ‘aleyhi’s-selām) 22b/15, (-i kütbu’l-‘ālem) 70a/13, (-i Ādem ‘aleyhi’s-selām) 13b/17, (-i Şeyḫ ‘Azīzān) 57a/16,(-i ḫālik) 18b/6, (-i vāhibü’l-‘aṭāyā) 14b/14, (-i şāhib-kırān+niñ) 84b/1,(-i pādşāh-ı şāhib-kırān) 40b/5, (-i pādşāh+niñ) 10a/1, (-i İzed) 9b/6, (-i seyyidü’l-mürselîn) 15a/8
 ḫ.+niñ 11a/17, 16b/4, 3a/8, 11b/10, 12b/12, 10b/14, 17b/15, 20b/5, 63b/17, 96a/15
 ḫ.+iğa 7b/7
 ḫ.+ide 61a/6
 ḫecil < Ar. Utangaç, utanan
 ḫ. 53b/15
 hedāyā < Ar. Armağanlar
 ḫ.+sı 96b/3
 hedef < Ar. Nişan tahtası, amaç
 ḫ. (-i icābet+ğa) 20b/11
 hefte < Far. Hafta, yedili

ḫ. 51b/12

ḫ.+de 70a/11

ḫekīmī < Ar. +Far. Hikmet, felsefe, hekimlik

ḫ. 2a/8

helāk < Ar. Yok olma, mahvolma, ölme

ḫ. 3b/1

ḫ.bol- 21b/1, 21b/12, 84b/12

ḫ.eyle- 25b/14, 53b/17

ḫ.kıl- 89a/2

helāket < Ar. Yokluk, ölüm

ḫ. 93a/14, 93b/13, 94a/2

ḫ. +ğa 94a/1

ḫelāl < Ar. Dince haram olmayan, nikahlı hanım

ḫ. 56b/8

hem < Far. de, dahi, üstelik

ḫ. 61b/2, 23a/12, 55a/13, 88a/9,

35a/1, 14b/11, 44b/5, 33a/9, 6a/10,

39b/14, 6a/3, 75b/8, 23a/10, 3b/5,

21b/12, 21b/11, 82a/13, 47b/15, 6a/10,

9a/11, 41b/5, 61b/2, 21a/14, 47b/12,

22b/17, 3b/6, 16a/17, 18b/14, 34b/14,

26a/16, 9a/17, 33a/13, 45a/17, 56a/10,

69b/16, 28a/16, 32a/8, 8a/17, 74b/7,

43a/14, 20a/11, 24a/13, 49a/7, 29b/15,

8b/3, 83a/2, 73b/11, 14a/11, 88b/3,
80a/11, 29b/9, 28a/15, 29b/10, 14a/12,
46a/2, 80a/11, 42b/8, 40a/12, 23b/7,
29b/12, 20a/13, 27b/5, 18b/3, 81b/10,
40a/10, 35a/4, 35a/15, 22a/17, 20a/10,
26b/8, 71a/17, 88b/7, 3b/7, 70b/9,
29a/4, 13b/11, 90a/13, 39a/10, 36b/10,
68a/14, 69b/3, 23b/11, 88b/2, 33b/6,
88b/9, 22b/4, 39a/2, 87a/6, 95b/6,
98b/6, 99b/2

hemān < *Far.* Hemen

h. 80a/13, 86a/11, 86a/11

hemānā < *Far.* Adeta, sanki, tıpkı

h. 26a/12

hem-dāstānlġ < *Far.+T* Hemfikir olma,
düşüncedaşlık, sohbet arkadaşlığı

h. 94b/11

hem-dem < *Far.* Yakın arkadaş, can
dostu, sohbet arkadaşı

h. 82a/7

hem-dest < *Far.* Kuvvet ve kudrette
birlikte olan, el ele veren, ortak

h. 3b/3,

h. kı1- 97a/16

hem-destān < *Far.* Hemfikir, aynı
düşüncede, sohbet arkadaşı

h. bol- 74b/16

hemīşe < *Far.* Sürekli, daima, hep

h. 12b/12, 42b/5, 25a/11, 15a/16,
49b/16, 61b/16

hem-ķadd < *Far.+Ar.* Aynı boyda

h. 63b/5

hem-ķadem < *Far.+Ar.* Ayakdaş,
arkadaş

h.+dur 19a/13

hem-nişġn < *Far.* Yakın arkadaş, birlikte
düşölüp kalkılan arkadaş

h.durur ér- 93a/1

hemol < *Far.* +T. Şu bile, şu da, aynı

h. 76b/17, 66a/17, 78a/17, 74b/1,
80a/5, 75b/3, 97b/1, 97b/2

hem-rāh < *Far.* Yoldaş, yol arkadaşı,
dost

h.durur ér- 92b/8, 92a/9, 88b/17,
94b/7

h. kı1- 74a/12

hem-rāz < *Far.* Sırdaş

h.ola alma- 7a/12

hem-sāye < *Far.* Komşu

h. dur- 80a/11

hem-ser < *Far.* Eş, karı kocadan her biri,
kafadar

h. éme- 7b/8

h. kı1- 40b/13
hem-sinn < *Far.+Ar.* Yaşıt
h. 63b/5
hendese < *Ar.* Geometri
h. 17a/12
hengāme < *Far.* Zaman, vakit; gürültü, patırtı, kavga
h. 27b/7
hengām < *Far.* Zaman, vakit
h.+ı 17a/2
h.+ıda 78b/8
h.+da 69b/17
henüz < *Far.* Yeni, ancak, şimdiye kadar, daha
h. 36b/14, 63a/13, 70b/5, 67b/2, 19a/13, 60b/6, 54a/3, 72a/2, 29b/14, 44a/10
her < *Far.* Her, herbir
h. 63a/12, 40b/9, 5b/6, 40a/9, 33b/1, 88b/8, 53b/1, 23a/4, 5b/6, 23a/12, 34a/5, 40b/11, 47a/5, 88b/9, 34a/4, 40b/17, 40a/13, 58a/11, 40a/17, 40b/12, 34a/4, 23b/14, 52b/5, 33b/11, 33b/10, 34a/12, 40b/10, 14a/17, 47a/5, 62b/11, 72b/11, 88b/8, 87b/8, 24b/6, 9a/11, 10b/7, 84a/8, 7b/2, 9a/10, 10b/8, 21a/1, 25a/17, 93b/6, 22b/1, 27b/4, 7b/17,

17a/13, 10b/2, 9b/3, 31a/2, 93a/3, 2b/14, 13b/5, 7a/12, 47b/14, 2a/12, 10b/5, 15b/7, 65b/8, 30a/5, 42b/9, 8a/4, 31b/8, 54a/17, 11a/7, 31b/7, 51a/13, 2b/12, 43a/10, 43a/15, 43a/10, 93b/2, 43a/15, 60a/15, 11a/9, 31b/4, 31b/6, 43b/10, 31a/17, 10b/10, 7b/10, 7b/11, 16b/8, 63a/14, 11a/10, 51a/3, 43b/13, 10a/15, 31a/1, 84b/2, 33a/3, 22b/14, 10a/4, 92a/15, 26a/6, 70b/7, 11b/4, 13b/1, 3b/10, 15b/17, 39b/9, 50a/9, 39b/12, 39b/17, 52a/14, 41b/4, 73a/5, 10a/7, 22b/16, 10a/5, 73a/11, 73a/12, 53b/10, 6a/6, 15b/13, 59a/9, 28b/5, 3b/12, 53b/17, 27b/15, 10a/15, 6b/15, 9b/15, 7a/2, 67a/14, 3b/11, 70a/11, 42a/5, 22b/8, 6b/8, 32b/16, 28a/2, 89b/12, 6b/9, 84b/3, 25b/17, 37b/3, 95a/13, 96b/4, 96a/3, 97b/15, 98a/4
herās < *Far.* Korku, ürküntü
h. 37b/6
herāsān < *Ar.* Korkarak, kokak
h. bol- 98b/14
hırāset < *Ar.* Koruma, kollama, bekçilik.
h.+i 94b/8
herc < *Ar.* Karışıklık, kargaşa

h. ü merc 45b/4
hergīz < *Far.* Asla, hiç, katiyen
h. 33a/3, 90b/7
hesāb < *Ar.* Hesap
h.+ġa kir- 68a/9
h.+m 18b/8
h.+ıdın 84b/9
ḥaṭṭ < *Ar.* Yazı, çizgi, yol, ferman
h.-ı inḳıyād+ıġa 28a/13
ḥaṭṭ-ı istivā < *Ar.* Ekvator
h.+dm 22b/8
hevā < *Ar.* Heves, istek, arzu, sevgi
h. 93a/16, 51a/7
h. -yı ızṭırāb 8a/6; **-yı ‘ışḳ ile** 2a/6
h.+sı 4b/9, 23a/14, 4b/8
h.+sıġa 7b/7
h.+sıda 9a/2, 26a/7
hevā-ḥāh < *Ar.+Far.* Arzulu, istekli, aşık, taraftar
h. 53b/10
hevān < *Ar.* Düşkünlük, bayağılık, alçaklık
h. 30a/14
ḥevārīḳ < *Ar.* Harikalar, kerametler
h. 26a/16
heybet < *Ar.* Korku, azamet

h.+ıdın 14a/6
heybetu’llāh < *Ar.* Tanrının azameti
h. 18a/17
hey’et < *Ar.* Şekil, yapı, görünüş, durum
h. 32b/14
heylāc
h. 82a/1
hezāre
h. 72b/12
ḥazāin < *Ar.* Hazineleler
h.+ı 39b/5
hezeyān < *Ar.* Sayıklama, abuk sabuk konuşma
h. 20b/8
hezīmet < *Ar.* Bozgun
h. 42a/11
h.ḳıl- 27b/9
h. tap- 65b/3, 44b/11, 82b/4, 40a/5, 28b/4, 42b/11, 28b/3, 68a/13, 76b/2, 88b/15, 99a/1
h. tapı dur- 87a/13, 78b/6
h.+ler tap- 49b/13
ḥezm < *Far.* Sağlamlaştırma
h. 98a/16, 98a/16
ḥıdiv < *Ar.* Mısır valisi
h.-ı iḳbāl 84a/5

hıfz < *Ar.* Ezberleme, koruma, saklama

h. 66a/9

hıramān < *Far.* Salınarak yürüme, salına

salına

h. 62a/7

hıred < *Far.* Akıl, idrak, anlayış

h. 13a/17, 22a/11, 88b/5

h.+din 55a/3

hıred-mend < *Far.* Akıl sahipleri,

akıllılar

h. 88a/1

hıred-mendī < *Far.* Akıllılık

h. 88a/1

hırman < *Ar.* Mahmurluk, yoksunluk,

umutsuzluk

h. -ı vücūd+ın11a/10

h.+ığa 11a/12

hırş < *Ar.* Öfke, azgınlık, sonsuz istek

h.+ıdın 44a/17

hışn-ı haşin < *Ar.* İyi korunan sağlam

kale

h.+ğa 24a/10

hışt < *Far.* Kerpiç, kısa mızrak

h. 48a/12

hʿān < *Peh.* Sofra, büyük tahta tabak,

yiyecek

h. 30b/2

hıyābān < *Far.* Cadde, bulvar

h. 8b/7

hıyāt-hāne < *Ar.+Far.* Dikimevi

h. 12a/16

hicr < *Ar.* Ayrılık, ayrılık acısı, derin

acı

h. 77b/4

hicret < *Ar.* Göç

h.+i 64b/14

hicrī < *Ar.* Hicretle ilgili, hicreti

kendine başlangıç olarak alan takvim

h. 58a/1, 72a/5, 65b/9, 61a/16, 53a/2,

67a/2, 87b/1, 91a/6, 86a/14

hīç < *Far.* Asla, yok

h. 92b/14, 5b/16, 44a/6, 87b/9, 11b/1,

26a/10, 91b/10, 44a/8, 29a/6, 51b/8,

25a/11, 44b/13, 18b/8, 90b/6, 87a/4,

35b/4, 40a/14, 12b/14, 12b/4, 74a/6,

21a/12, 94b/5

hīçkim < *Far.+T.* Hiç kimse

h. 16a/7

hidāyet < *Ar.* Doğru yolu gösterme,

kılavuzluk

h. 42a/5, 20a/17

h.+inin 3a/16

hiddet < *Ar.* Öfke, keskinlik

h.+idin 8a/7

hikāyāt < Ar. Öyküler, hikâyeler

h.+ığa 10a/2

hikāyet < Ar. Öykü, nakl etme, masal, olay

h. 15b/9, 62a/14, 62a/13, 77a/14, 75a/2, 93a/15, 93b/7

h.+ni 93b/17

h.+de 90a/5

h.+ide 92a/10

hikemī < Ar. Hikmet ile ilgili, bilgelikle ilgili

h. 2a/8

hikmet < Ar. Bilgelik, hakîmlik

h. 2a/11, 2a/8

h.+de 20a/3

h.+iğ 3b/5, 2b/3

h.+idin 1b/6

hilāf < Ar. Zıt, karşıt

h.sal- 88a/11

hilāfet < Ar. Halifelik, vekillik

h. 3b/9, 4a/5 4b/2, 5a/7, 6a/15, 6b/4, 7b/17, 22a/12, 27a/8, 50b/1, 83b/15,

h sarı 7b/5,

h.+de 32a/2

h.+i 31b/11

h.+ığa 2a/14

hilāfetlīg < Ar.+T. Halifelik, vekillik

h. 35a/5

hilāf < Ar. Zıt, karşıt

h.+ığa 10b/4, 91a/17

hil'at < Ar. Kaftan, hil'at

h. 10a/4, 12a/16, 46a/1, 43b/3,

76a/13, 91b/17, 13a/1

h.+ıgız 46a/3

hile < Ar. Düzen, oyun

h. 32b/12, 11b/5

h.kıl- 11b/5

h. bile 37b/13, 51b/14, 54a/12, 59a/17

hilkat < Ar. Yaradılış, huy

h.+i 14a/17

hilm < Ar. İnsanın tabiatında olan yavaşlık, yumuşaklık

h. 4a/8

h.tap- 13a/14

himāyet < Ar. Koruma, esirgeme

h.+ ide 23b/2, 96b/7

himmet < Ar. Gayret, emek, çalışma, yüksek irade

h. 4a/15, 9a/12, 47b/5, 52b/12, 94a/4

h.ér- 93a/13,

h. bile 12a/1,
h.+din 94a/8
h.+i 11b/16, 12a/13, 12a/10, 93a/7,
5a/4, 5b/3
himmethğ < *Ar.+T* Gayretli, çalışkan
h. 45a/8, 20a/6
hın < *Ar.* Zaman, vakit, an
h.(-i türktāzlık+da) 71b/2
hırās < *Far.* Korku, korkma, ürküntü
h. 51a/15, 39a/16
hırāsān < *Far.* Korkarak, korka korka
h. 11b/10, 10b/2
hıre-çeşm < *Far.* Gözüpek, gözükara,
gözü kamaşmış
h.bol- 3b/12
hişār < *Ar.* Kuşatma, sarma;
hisar, çevresi yüksek surlarla çevrili kale
h. 73a/8, 19a/3
h.+ı 5a/3
h.+mıñ 10b/13, 5a/11
h.+ığa 11b/7
h.+ıda 31b/17
hişārī < *Ar.* Hisarla ilgili, mahsur
kalmak.
h.bol- 24a/11
hişşat < *Ar.* Parça, paylaşım, miras, pay
h.+ıñnı 93b/5

hişşe < *Ar.* Pay
h.+sin 93b/4
hıış < *Far.* Kendi, kendisi; akraba
h. 73a/5
hiṭāb < *Ar.* Muhatab edinme, sözle ya
da yazıyla, muhatabına söyleme
h. 14a/9
h.kıl- 62a/17
hiṭe < *Ar.* Koruma, çevrili yer, çevre
h. 39a/15
havākīnū'l-ā'zam < *T.+Ar.* Büyük
hakanlar
h. 35a/9
hiyel < *Ar.* Hileler, düzenler, çareler
h.+ğa 32b/16
h.+din 67b/16
hiż < *Far.* Kalkan, ayağa kalkan
h. 27b/2
hiżmet < *Ar.* Hizmet, vazife
h. 8b/16, 9a/4, 12b/13, 30b/3, 90a/11,
93a/7, 97b/11, 97a/3
h.+ide 36b/15, 87b/16
h.+idin 4b/12, 68b/16
h.+ığa 37a/7, 56b/9, 57b/17, 49a/9,
58a/8 91b/16, 87a/2
h.+ler 11b/15

hizmet-perver < *Ar.+Far.* Hizmet

besleyen

h.+niñ-men 26b/15

hod < *Far.* Kendi

h. 27a/5, 57b/14

hoş < *Far.* İyi, güzel, hoş

h. 2b/14, 15b/2, 32b/15, 38a/6,
40a/15, 70b/10, 80a/7, 80b/3, 90b/3,
97b/14

hoş-güy < *Far.* Tatlı dilli, sözü sohbeti
tatlı

h. 94a/14

hoş-güvār < *Far.* Lezzetli, tatlı, hazmı
kolay

h. 2a/2, 23a/12

hoş-huy < *Far.* Huyu güzel

h. 52a/10, 94a/14

hoşnūd < *Far.* Rızı, memnun, hoşnut

h. 16b/1, 32b/10

hüb < *Far.* İyi, güzel

h. 23b/14

hübān < *Far.* Güzeller, dilberler, iyiler

h. 77a/9

hūblık < *Far.+T.* İyilik, güzellik

h.+da 26a/5

huceste < *Far.* Kutlu, mübarek, iyi, hoş

h. 2b/17, 3a/11, 4a/2, 10a/13, 53a/14

h.+sidin 96b/13

huceste-eṭvār < *Far.+Ar.* Tavırları hoş,
uğurlu

h. 24a/7, 31b/14

hudāvend < *Far.* Allah, sahip, efendi,
hâkim, hükümdar

h. 3b/16, 4a/4, 84a/7

Ḥudā < *Far.* Tanrı, Allah

Ḥ. (-yı *tebārek ve te‘ālā*) 86a/6

hudūd < *Ar.* Sınırlar, bucaklar

h.+ı 33b/14

h.+ınıñ 71b/1

h.+ığa 68a/1, 67b/12

h.+ıda 79a/4, 72b/10, 43b/15, 42a/6,
80b/14, 25b/8, 87a/12, 98b/4, 100a/17

hudūs < *Ar.* Sonradan meydana gelme,
sonradan olma

h.-ı kadem 1b/4

h.+ıdın 75a/10

huffāş < *Ar.* Yarasa

h. 7a/11, 52b/13

hulāşa < *Ar.* Kısaca, özetle; uzun sözün
kısası

h. 91a/2

huld < *Ar.* Sonu olmayan, bitmeyen;

kalicılık, ölümsüzlük, sekiz cennetten
biri, cennet, behişt

h. 53a/17, 53a/17
h. (-i berīn) 2a/4; (-i mülke) 2b/15
hulefā < *Ar.* Halifeler
h. (-yī ‘Abbāsiye) 56a/9
hulq < *Ar.* Huy, mizaç
h. 65b/11
h.+ı 40b/8
hulled-u’llāh < *Ar.* Allah, daim bâki
etsin
h. 40b/6
hulûl < *Ar.* Gelip çatma, zamanı gelme,
başlama
h. 13a/12
hûn < *Far.* Kan
h. 29b/2
hûnīn < *Far.* Kanlı
h. 3a/15
hûnāb < *Far.* Kanlı su, kanlı gözyaşı
h.ol- 27b/6
hun-feşān < *Far.* Kan saçan, kan saçıcı
h. 25b/6
h.+ı 3a/15
hūnhār < *Far.* Kan içici, kan dökücü,
zalim
h. bile 42a/13
hūn-rīz < *Far.* Kan dökücü
h. ile 27b/5

hūrī < *Ar.* Huri, cennet kızı
h. ér- 26b/4
hurma < *Ar.* Hurma
h. 18b/11
hurrem < *Far.* Sevinçli, mutlu
h. 38a/17
h. bol- 82a/6
hursend < *Far.* Kanaatkâr,
tokgözlü;mutlu, memnun
h. bol- 73b/13
hurşid < *Peh.* Güneş
h. 5b/3, 6a/16, 25b/17, 52b/12,
96b/12, 97a/5
h. (-i re’fetdin) 5b/1, (-i cāh) 6a/5, (-i
cemālin) 7a/9, (-i celālet) 7b/7, (-i
enver) 7b/10, (-i mirātıda) 13a/17, (-i
cenāb) 77a/6
h.+din 8a/2
hurüb < *Ar.* Harpler, savaşlar
h. 74b/13
hurüc < *Ar.* Çıkış,dışarı çıkma,
ayaklanma
h. ét- 42b/17, 82a/5
h.kıl- 33a/7, 35b/4, 35b/15, 85a/5
h.+ıda 36b/12
hurûf < *Ar.* Harfler

h.+mıñ 4b/17
hurūşende < *Far.* Coşan, kükreyen
h. 88b/9
huşūl < *Ar.* Meydana gelme, hasıl olma
h.(- ı murād) 98b/14
h. bol- 10b/1
h.+m 2b/11
h.+ıġa 18a/11
h.+ıdm 53b/6
huşūmet < *Ar.* Hasımlık, düşmanlık
h. 47a/15
h.+din 16a/1, 15a/3
huşūşen < *Ar.* Özellikle, hele hele
h. 2b/15, 52a/10, 99b/14
hūş < *Far.* Akıl, fikir
h. 97b/14
hūşe < *Far.* Salkım, başak
h. 44a/6
h.+si 53b/14
huṭbe < *Ar.* Hatip konuşması
h. 58b/6, 83b/16
h.+si 53a/13, 5a/7
hutūr < *Ar.* Akla gelme, anımsama
h.eyle- 10a/17
huṭūṭ < *Ar.* Çizgiler, yazılar, yollar
h. 99b/14

hūy < *Ar.*
h.+m 25a/7
huzūr < *Ar.* Hazır olma, bulunma, gönül rahatlığı
h. 10b/2
h.(-u bāhirü'n-nūrıda) 59a/2
h.+ı 37b/9
h.+ıġa 49b/15
h.+ıda 8a/6
huzzār < *Ar.* Hazır bulunanlar, olanlar
h.-ı meclis 26a/15
hücre < *Ar.* Odacık, hücre
h. 62a/15
h.+sin 62b/4
h.+side 62a/14
hücüm < *Ar.* Saldırma, akın etme, saldırı
h.kıl- 4b/15, 64b/2
h.ét- 99a/8
h.+ıdm 2b/10, 13a/4, 9a/17
Ḥüdā < *Far.* Tanrı, Allah
h.(-yı 'izz ü cellğa) 26b/13
hükemā < *Ar.* Bilginler, alimler
h.+nıñ 19b/11
hükkām < *Ar.* Hâkimler, yargıçlar; valiler, yöneticiler

h.+ı 81a/2, 85a/7, 71b/3
h.+ını 4a/4
hüküm < *Ar.* Karar, hüküm, emir, buyruk
h. bol-14a/10
h. kıl- 29a/6, 30a/13, 43a/12
h.ét- 26b/15
h. sür- 17b/17, 25a/15, 45a/15
h.+i 14b/5, 19b/13, 27b/10
h.+i bile 95b/15
h.+in 45b/5
h.+iğa 86b/12, 5b/4
h.+idin 3b/16, 97b/6
hükümet < *Ar.* Hüküm sürme,
hakimiyet, padişahlık
h. 34b/4, 73b/1, 5a/9, 64b/8, 24b/8,
35b/3, 24b/10, 24a/4, 75a/16, 78a/13
h.+de 80a/7
h.+i 92a/9, 57b/11, 44a/13, 12a/9,
32b/5, 95b/16
h.+in 99b/4
h.+iğa 66a/17, 51a/12
h.+ide 89a/11, 73b/5, 24a/16, 38b/6
hükümrân < *Ar.+Far.* Hüküm süren,
hâkim, padişah
h. 27b/10

hükümrânlık < *Ar.+Far.+T*
Hükümdarlık, padişahlık→ **hükümrânlık**
h. 32a/1
h.kıl- 17b/1
hükümrânlık < *Ar.+Far.+T*
Hükümdarlık, padişahlık→ **hükümrânlık**
h. 25a/5
hümâyün < *Far.* Kutsal, kutlu, mübarek,
şah
h. 2b/17, 11b/7, 6b/8, 3a/1
h.+dın 29a/7
h.+ğa 35a/12, 63b/12, 61a/8
h.+nı 52a/14
h.+ı 81b/15, 83b/16
h.+ıdın 9b/14
h.+ımıznı 8b/9
hümâyün-neseb < *Far.+Ar.* Mübarek,
kutlu soy
h. 82a/15
h. bol- 21b/3
hüner < *Far.* Marifet, beceri
h. 6a/5, 6b/15, 13a/11, 18a/10
h.kıl- 90a/3
h. birle 18a/17
hüner-mend < Hünerli, hüner sahibi,
marifetli

h. 32a/16
h.+ler 10a/1
hürmet < Ar. Saygı, saygınlık
h. (-i mā-lā-keḷām) bile 50a/6
h.bile 91b/10
h.kıl- 43a/10
hüsn < Ar. Güzel, iyi, güzellik
h. 13b/3, 77a/7, 78a/7
h. (-i cihet+idin) 15b/12, (-i şüret
)17a/16, (-i tābān) 23b/15, (-i behişt+ide)
26b/4, (-i tedbīr+i) 31b/9
h.+ni 2b/6
hüsnā < Ar. En güzel
h. 14b/3
hüsrev < Far. Padişah, hükümdar
h. (-i mülk-gīr) 11a/2, (-i
ra'ıyyetperver) 25a/3, (-i cem-i cenāb
)55a/2
hüsrevāne < Far. Hükümdarca, padişah
gibi
h. 66a/10, 69b/2, 73b/14, 94a/10
h.+ğa 66b/3
h.+si 83b/11
hüsrevī < Far. Hükümdarlık, padişahlık
h.ér- 23b/17, 24b/9
hüveydā < Far. Açık, aşık, besbelli

h. 8a/17, 96b/13
h.dur- 13a/8, 40b/7
h.kıl- 2a/11
h'āhla- < Far.+T. İstekte bulunmak,
istemek
h.-dı 14a/5
h'āhlıg < Far.+T İsteklilik
h.+ıga 14b/4
h'ār < Far. Düşkün, sefil
h. 64a/3
I
ılga- : Atlarla hücum etmek; baskın
yapmak, akın yapmak
ı-p 66b/11, 91a/3
ısıg : Isı, sıcaklık, sıcaklık
ı. durur ér- 51a/7, 93a/16
'ıṣā < Ar. Akşam ile yatsı ezanları arası
'i. 63a/12
'ıṣk < Ar. Aşk
'ı.2b/5, 2b/6
'ı.ile 2a/6
'ıṣk-bāz < Ar.+Far. Aşkla oynayan, aşk
oyuncusu
'ı. 18a/15

ıtlāl < *Ar.* Vakit öldürme, yüklenme

1.+1 74b/9

'itr-güsterlik < *Ar.+Far. +T.* İtır, koku

yayıcılık

'1. **bile** 7b/12

ıttıla' < *Ar.* Bilgi edinme

1.+1**ğa** 5a/1

'ıyāl < *Ar.* Bir kimsenin geçindirmek

zorunda olduğu kimseler, kadın, eş

'1. 47b/10

'1. +**m** 51b/15, 59b/2

'1. +**lerin** 66b/12

'1.+**1ğa** 99b/17

'ıyān < *Ar.* Açık seçik, aşikâr

'1.53b/6

'1.**bolma-** 11a/5

'ıẓām < *Ar.* Büyükler

'1.+**dın** 64a/1

ıẓtırāb < *Ar.* Acı, azap

1. **bol-** 8a/6

1. **kı1-** 26a/8

1. **eyle-** 18a/11

ıẓtırār < *Ar.* Mecburiyet, çaresizlik,

ihtiyaç

1. **kı1-** 13b/10, 63b/2

î

i- :Ermek, olmak; cevheri fiil

i.-se 40b/16, 43b/15, 93b/14

ibā < *Ar. ibā'* Çekinme, razı olmama

i. kı1-14b/7, 26b/9

'ibādāt < *Ar.* İbadetler

'i. 57b/3

'ibādet < *Ar.* Kulluk, tapma, tapınma

'i.+**ğa** 17b/6

'ibārāt < *Ar.*Cümleler, paragraflar

'i.**bile** 2b/12, 4b/1

'ibāret < *Ar.* Oluşan, meydana gelen

'i. 8b/8

'i.**(-i mevcūdātdın dur-)** 1b/11; **(-i**

ķargadın dur-)16a/8

ibdā' < *Ar.*Yepyeni şeyler ortaya

çıkarmak, yaratmak

i. kı1- 23a/17

idbār < *Ar.* Talihsizlik; düşkünlük;

işlerin ters gitmesi

i. (-1 nüzül) 5a/2

ibķā < *Ar.* Yerinde bırakma, alıkoyma;

acıma, şefkat gösterme, alıkoyma.

i. +sıġa 24a/1, 93b/12
iblis < *Ar.* Şeytan **i.** 14b/6, 15a/10,
15a/11, 15a/14, 16a/15, 25b/12
ibn < *Ar.* Oġul
i. 3b/16, 4a/11, 4a/16, 4b/4, 9b/12,
12b/2, 19a/14, 20b/14, 22a/9, 29b/13,
31a/9, 31b/14, 32a/5, 32b/5, 34b/9,
35b/11, 38b/16, 41b/6, 41b/8, 42a/7,
42a/7, 42a/17, 42a/17, 42a/17, 42b/6,
42b/8, 42b/14, 42b/16, 43a/8, 43a/8,
43b/4, 43b/7, 43b/7, 43b/16, 43b/16,
43b/16, 43b/16, 43b/16, 44b/6, 44b/8,
44b/8, 44b/8, 44b/8, 44b/8, 44b/9,
44b/9, 44b/9, 44b/9, 44b/9, 45b/6,
45b/11, 47a/9, 47a/13, 47b/4, 48a/6,
48a/16, 48b/8, 49a/2, 50a/11, 50a/17,
50b/13, 51a/1, 51b/4, 52a/5, 54a/7,
54a/7, 54b/9, 54b/10, 54b/11, 56a/9,
56a/9, 56a/11, 61b/10, 62b/16, 66a/14,
67b/5, 70a/13, 73a/10, 73a/10, 73a/10,
73a/10, 73a/13, 73b/3, 73b/15, 74a/10,
75a/4, 76a/6, 76a/10, 76a/12, 76a/13,
76b/16, 76b/17, 78a/1, 78a/15, 79a/4,
79a/15, 79b/12, 79b/13, 80b/2, 80b/11,
80b/12, 82b/8, 85a/1, 85a/2, 85a/2,
85a/2, 85a/2, 85a/9, 85b/2, 85b/17,

87a/6, 87a/7, 87a/8, 87b/5, 92b/5,
94b/1, 94b/1, 94b/1, 94b/1

ibrā < *Ar.* Aklanma, beraat etme

i.(-yı zımmet) 36b/3

‘ibrānī < *Ar.* Yahudi kavmiyle ilgili,
Yahudi

‘i. 19b/3

‘ibret < *Ar.* ıkarılan ders

‘i. eyle- 56a/15

‘ibreten li’n-nāzirīn < *Ar.* Benzerlerine
örnek olsun diye

‘i. 39b/9

ibtidā < *Ar.* Başlama, başlangıç

i. 9b/4

i.(-yı devleti) 77a/2, **(-yı emāret)**

97b/5

i.+sın 2b/12

ibtılā < *Ar.* Tutulma, uġurlama,
düşkünlük

i.+sıdın 3b/11

icābet < *Ar.* Kabul etme, kabul edilme,
muvafakat etme

i. 91a/6

i.+ġa (maķrūn bol-) 15a/17, 20b/11

īcāben < *Ar.* Gereklilikle, nedenle

i. 22b/15

īcād < *Ar.* Var etme, meydana getirme

İ.+idin 9b/9, 14a/17
İcāz < *Ar.* Kısa söyleme, az söze çok anlam sığdırma
İ. 17a/1
İclāl < *Ar.* Büyültme, saygı gösterme; büyüklük, kudret ve kuvvet
i. 96b/12
i. (nüzü-l-ı buyur-) 60b/11, **(nüzü-l-ı i. körgüz-)** 63b/4
İcmāl < *Ar.* Özetleme; özet
i. 45b/13
İctimā' < *Ar.* Toplanma, biraraya gelme
i. bile 32b/14
i. +nın 39a/2
iç : İç, dışın zıttı
i. +i 37b/12, 64a/12
i. +iğa 28b/7, 71b/8
i. +ige 58a/9, 64b/12, 69a/8
i. +ide 23a/17, 28a/17, 41a/4, 47b/1, 59a/17, 70a/13, 79b/6
i. +idin 35a/1
iç- : İçmek
i.-ti 24a/14
i.-se 97a/6

i.-er ér- 77a/10
i.-e dur- 61b/3
i. +ip 43b/17, 93b/4
içim : İçim, içmelik
i. +im (iki içim su tap-) 93b/4
içindağı : İçindeki
i. 67a/10
içkeri : İçeri, içte olan
i. 51a/1, 62b/2
içre : İçeri, iç
i. 2a/6, 3a/7, 3b/5, 3b/7, 4a/7, 4a/17, 4b/13, 7b/12, 8b/16, 10b/4, 11a/5, 13a/15, 13b/5, 13b/10, 13b/12, 19a/6, 20a/13, 20a/13, 21b/3, 23a/13, 25b/12, 26a/11, 26a/11, 26b/12, 26b/12, 27b/3, 33b/2, 33b/6, 40b/4, 51a/3, 57b/6, 62b/4, 82a/11, 82a/15, 84a/10, 88b/10, 98a/5
içür- : İçirmek
i.-di 59b/2
İd < *Ar.* Bayram.
İ. 98a/4
İ.kıl- 34a/16
İd-i fıtr < *Ar.* Ramazan bayramı, şeker bayramı
İ. 76b/15

idārū's-saltana < *Ar.* Sultanlık idaresi

i. 73a/7

ifāz(a) < *Ar.* Bereketlendirme

i. 35a/11

'iffet-meāb < *Ar.* İffetine sığınılan

'i.,+1 b/7

ifnā < *Ar.* Yok etme, mahvetme

i.+sm 93b/12

ifşā < *Ar.* Açığa vurma

i.+sığa 7a/7

iftitāh < *Ar.* Açılış, açma, başlama

i.+m 9b/7

ige : İye, sahip, bey

i.+bol- 54b/5

i.+si bol- 48a/17

i.+sin 50a/4

igge

i.+mni 44a/10

igvā < *Ar.* igvā' Azdırma, yoldan

çıkarma

i. kıl- 15a/5, 16a/15

i. +sı 43b/11

i. +sı bile 56a/6

ihlās < *Ar.* Temiz sevgi; içten gelen

dostluk

i. 8b/16

ihrāc < *Ar.* Çıkarma

i. kıl- 50b/6, 51b/15

i.+1 10b/13

ihsān < *Ar.* Bağış; iyilik

i. 8a/11

i.kıl- 86b/17

i. +1 6a/6, 84a/12

i. +ıdm 12a/15

ihsānāt < *Ar.* Bağışlar, iyilikler

i. +1 89a/17

ihtifā < *Ar.* Gizlenme, saklanma

i.+dm 5a/10

ihtilāf < *Ar.* Uyuşmazlık, görüş ayrılığı

i.18b/3, 18b/16, 20b/16, 98b/15

i.ét- 10b/3

ihtişāş < *Ar.* Uzmanlaşma, uzmanlık

i.kılur ér- 93a/6

ihtilāt < *Ar.* Karışım, karışma; birbiriyle

görüşme

i.+1 74b/8

i.+ığa 15a/6

ihtimām < *Ar.* Özen gösterme, dikkatle

çalışma

i. +1 81b/11

i.+ığa 98a/12

ihtirā' < *Ar.* Buluş yapma, icat etme

i.kıl- 19a/15, 23a/16
ih̄tirām < *Ar.* Saygı gösterme, hürmet
i. tap- 18a/16
ih̄tişār < *Ar.* Kısaltma; özetleme
i. 17a/1, 23a/9
ih̄tisās < *Ar.* Hissetme; hislenme,
duygulanma
i.tap- 83b/16
ih̄tişām < *Ar.*Görkem, debdebe
i.kıl- 18a/17
i.+dın 10a/14
ih̄titām < *Ar.* Sona erme, son bulma
i.+ğa 9b/7
ih̄tiyāc < *Ar.* Gereksinim; yokluk,
muhtaçlık
i. 25b/12
ih̄tiyār < *Ar.* Seçme; seçilme; tercih
i. 34b/5, 97a/11, 99b/16
i.kıl- 9a/16, 11b/11, 17b/5, 43a/2,
49a/12, 60a/11, 65a/3, 71b/15, 91a/12,
91b/17, 93a/3, 93b/13
i.ét-28a/8, 90a/17
i.+ıñ 95a/11
i. +ı 47a/11, 52a/12, 77a/13, 78b/15,
90b/10, 95a/10, 97a/13, 99b/5
i. +ıda 74b/17
i. +ın 35b/2, 36b/6, 60a/17, 74a/12,

94a/11, 95a/5
i. +ıñızın 46a/7
ih̄tiyāt < *Ar.* İlerisini görerek, düşünerek
davranma, tedbir
i. 98a/16
ih̄tiyātla- *Ar.+T.* Tedbirli davranmak
i.-p 73a/1
ih̄zār < *Ar.*Hazırlama, huzura getirme
i.+ın 37b/8
ikāmet < *Ar.* Oturma
i. 8a/15, 68b/10, 77b/10
i. +ın 56a/7
ikbāl < *Ar.* Dönme, yönelme; talih,
baht, iyi gelecek; mevkice yükselme, iyi
günler görme
i. 5a/3, 5a/6, 6a/14, 9b/4, 10a/3,
10a/17, 11a/3, 18a/12, 34b/4, 84a/5,
84a/9, 96b/5, 96b/11, 97b/6, 97a/5,
98a/1, 98a/3
i. durur ér- 39a/12,
i. +nı 60b/11
i. +dın 2b/1, 97b/7
i. +ı 6a/2, 9b/9, 12a/6, 68b/1
i. +ın 5b/16
i. +ıga 39a/8
ikdām < *Ar.* Sebatla çalışma, girişim

i. 14a/8, 73b/3, 90b/17

ikey : Her ikisi

i.+i 24b/5

i.+iġa 15b/13

iki : İki → **ikki**

i. 15b/8, 18b/15, 18b/17, 23b/16,
24b/3, 27a/3, 27b/1, 32b/13, 32b/17,
35a/17, 36b/9, 36b/16, 42b/9, 42b/10,
42b/11, 43b/10, 45b/17, 50a/15, 52b/4,
52b/6, 53a/1, 54a/14, 55a/2, 55a/11,
55b/10, 56a/14, 57b/6, 58a/1, 58a/1,
58a/9, 58b/16, 59a/9, 60b/3, 61b/4,
63b/7, 69a/3, 70a/11, 74b/15, 77a/1,
77b/5, 78a/11, 81b/7, 85b/8, 88b/7,
89a/10, 91b/3, 92a/13, 93b/4, 95b/13,
96a/9, 97b/4, 98b/6, 99a/15

i. +de 61a/1, 93a/4, 95b/14

ikilençi : İkinci

i. 37a/9

i. +side 83a/1

i. +nci 9b/10, 29b/1, 35a/4, 38b/12

ikinçi : İkinci → **ikkinçi**

i. 19b/14, 20b/16, 22a/1, 22b/11,
35a/16, 38b/13, 41a/1, 99b/10

i. +side 83b/10

ikiz : İkiz

i. 24b/3

ikki < İki → **iki**

i. 1b/4, 1b/5, 4a/12, 6a/10, 15b/2,
16a/8, 17b/16, 19b/12, 20a/15, 21b/9,
21b/13, 23a/2, 23b/3, 24b/4, 28a/12,
28b/3, 33a/15, 33b/17, 35a/13, 35a/15,
36b/15, 38a/12, 38b/10, 38b/16, 39b/16,
40a/11, 42b/3, 43a/16, 43b/14, 44a/5,
44b/9, 45a/13, 46a/12, 47b/1, 47b/2,
48a/1, 48a/2, 49a/6, 50b/1, 56a/2, 56a/4,
56b/15, 58a/15, 58b/6, 58b/9, 58b/10,
58b/16, 59a/1, 59a/1, 59b/1, 60a/7,
60a/8, 62a/4, 63a/12, 63b/16, 65b/8,
67a/7, 71b/1, 71b/4, 71b/9, 72a/11,
73a/7, 76a/10, 77a/7, 79b/17, 81b/6,
83a/9, 83a/12, 83b/2, 83b/6, 83b/9,
86a/1, 89a/16, 91a/2, 91b/5, 91b/5,
95b/1, 95b/3, 100a/9, 100a/13

i. +iġa 19b/1

i. +de 44b/2, 48a/14, 54a/14, 56b/14,
58b/2, 72b/1, 89a/7, 100a/1

i. +siġa 58b/15

ikkinçi : İkinci → **ikinçi**

i. +nçiside 83b/7

iklil < Ar. Taç

i. +i 2b/1, 7b/16

iklīm < Ar. Ülke, yer, diyar

i. 39b/7

<p>i. üzre 6a/12</p> <p>i.+niñ 95a/11</p> <p>i. +de 31a/6</p> <p>i. +i 13a/14</p> <p>ikrām < Ar. Saygı gösterme; ağırlama; armağan verme</p> <p>i. 37b/9</p> <p>iksün < Far. Saten</p> <p>i. 95b/17</p> <p>iktidār < Ar. Gücü yetme, güç, kudret; devletin toplumsal işlevleri</p> <p>i. 74b/17, 84a/5</p> <p>i. +ğa 14a/4</p> <p>i. +ı 6a/17</p> <p>i. +ığa 35b/3, 40a/3, 60b/1, 94a/11, 95a/5, 99b/6</p> <p>i.+ıda 97a/13</p> <p>iktirān < Ar. Yaklaşma, yakınlaşma</p> <p>i. 11a/6, 82a/1</p> <p>iktisāb < Ar. Kazanma, elde etme</p> <p>i.+ığa 15b/4, 18a/17</p> <p>iktizā < Ar. İktizā' Gerekme; gerektirme; gereklilik</p> <p>i. +sı bile 43b/1</p> <p>ilā < Ar. -e kadar</p>	<p>i. 6b/6</p> <p>ilāh < Ar. Mitolojik tanrı; Allah</p> <p>i. 5b/4</p> <p>i. +ı bile 10a/13,</p> <p>ilāhī < Ar. Tanrısal; ilahi</p> <p>i. 2b/8, 2b/9, 13b/12, 18b/1, 35b/16, 40b/17, 49b/12, 82b/2, 84a/13</p> <p>i. +bile 11a/15,</p> <p>i'lām < Ar. Bildirme; bildirilme</p> <p>i. 88a/12</p> <p>ile : İle, edat → bile</p> <p>i. 2a/6, 18a/2, 25a/12, 27b/5, 27b/5, 37b/12, 40b/4, 44a/9, 50a/10, 57b/5, 57b/6, 57b/6, 82a/1, 82a/6, 82a/7, 84a/16, 88b/7, 98a/3</p> <p>ilet- : İletmek, götürmek → ilt-</p> <p>i.-di 42a/16</p> <p>iley : Ön, ön taraf, huzur</p> <p>i.+ğa 56b/1, 69a/7</p> <p>i.+ge 56b/8, 58a/2, 76a/10</p> <p>i.+ige 38a/8</p> <p>i.+ide 54b/16</p> <p>ileyh < Ar. Ona</p> <p>i.+niñ 80a/12</p> <p>ilgeri : İleri</p> <p>i. 8b/4, 28a/17, 29b/9, 46b/5, 54b/7,</p>
---	---

72a/10

ilig

i. 9a/15

ilk : İlk, birinci

i.+ide 3b/5

'illet < *Ar.* Hastalık

'i.+idin 22a/1

'illiyin < *Ar.* Yüce, yüksek, en yüksek
cennet melekleri.

i.bol- 8b/7

'ilm < *Ar.* Bilme, biliş, bir şeyin
doğrusunu bilme; okuyarak öğrenilen
bilgi

'i. 4a/13, 4b/14, 6a/17, 65b/13, 70a/5

'i. (ü fazl) +ığa 14b/4

'i. +din 6b/16

'i. +i 17a/12

'i. +in 19b/16, 73b/4

ilt- : İlerletmek, bir nesneyi taşıyarak
götürmek, ulaştırmak, nakletmek →ilet-

i.-ip 56b/16, 58b/1, 80b/15, 81a/3,
96b/4, 98a/11

i.-üp 78a/1

ilticā < *Ar.* Sığınma

i. kı1- 28a/3, 84a/15, 87b/7

iltifāt < *Ar.* Yüzünü çevirip bakma;
dikkat; hatır sorma, gönül alma

i. bile 9a/1

i.kıl- 20b/7, 62a/16

i.kılmas ér- 27a/1

i.eyle- 9a/14, 46b/3

i. tap-7a/1

i. +ı 9a/7, 29b/1, 31b/16, 40b/11,
62b/5, 63b/13

i.+ıdın 6a/4

iltihāb < *Ar.* Alevlenme, tutuşma

i. tap- 25a/10, 75a/12

iltimās < *Ar.* Kayırma

i.kıl- 22b/14, 48a/9

īmā < *Ar.* İşaret, işaretle anlatma

ī.kıl- 11a/15

ī.+sıdın 53b/6

īmām < *Ar.* Namaz kıldırın din
görevlisi; halife, mezhep kurucusu

i. 60b/4

i.+ğa 3b/7

imāmet < *Ar.* İmamlık; önderlik,
liderlik

i. 3b/9, 4a/6

īmān < *Ar.* İnanma, inanç

İ. 42a/17, 43b/3
İ.bile 50a/4
İ.kéltür- 21a/1, 26a/3, 26b/13
İ.+dın 69b/11
İ.+ımız 46a/11
İ.+ın 25b/11
İ.+ığa 3b/13
‘imārāt < Ar. İmaretler, aşevleri
‘i. 8a/16, 63a/9, 73a/2
‘i.(-ı ‘āliye) 53a/14
‘i.+nı 68a/5
‘i.+mı 86b/6
imāret < Ar. Emirlik, komutanlık,
yönetim
‘i. 8b/3, 22b/2, 62b/12, 70a/15, 74b/9
‘i. +ide 90a/12
‘i. +ığa 19a/3
‘i. +iniğ 70b/12
‘i. +niğ 62b/12, 90a/13
i‘mār < Ar. Şenlendirme, bayındır hale
getirme, imar
i. +ı 39a/2
imdād < Ar. Yardım
i. 27a/16
i. +ı 69b/4
i. +ığa 78b/17, 84a/16

İmen < Ar. Emin, güvenilir; emin olma
İ. 13a/16
imkān < Ar. Olabilecek durumda
bulunma; olabilirlik
i. 9b/2, 17b/12, 23b/15, 25a/13, 63b/7
i. +ğa 2b/11
i. +ı 20b/8, 99b/9
imtiḥān < Ar. Sınav; deneme, sınama
i.+da 36b/5
imtinā‘ < Ar. Çekinme, geri durma
i. kıl-15a/5, 26b/9, 46a/15
i. ét- 27b/14
‘inād < Ar. İnatçı, ayak direten, isyancı
‘i. 17b/9, 19b/10, 42a/7, 48a/3,
75a/17, 81a/7, 99b/15
‘inağ : İnaklık rütbesi; inaklık rütbesine
sahip kişi → inak
‘i. 58b/17, 59b/8, 61b/8, 61b/13,
61b/14, 62a/1, 62a/1, 62b/13, 62b/16,
64a/1, 64b/10, 69b/16, 71a/2, 71b/7,
71b/12, 73a/10, 73a/10, 73a/10, 73b/11,
73b/17, 74b/15, 75a/4, 75a/15, 75b/7,
76a/9, 76a/17, 76b/1, 76b/4, 76b/4,
76b/4, 76b/9, 76b/17, 78a/14, 78b/1,
78b/5, 78b/14, 78b/16, 79a/3, 79a/6,
79a/9, 79a/13, 79a/14, 79a/15, 79b/9,
79b/15, 80a/6, 80a/7, 80a/9, 80b/1,

80b/4, 80b/12, 80b/12, 80b/14, 80b/15,
81a/4, 81a/5, 81a/7, 81a/8, 81b/5,
81b/8, 82b/6, 82b/10, 82b/13, 82b/14,
82b/16, 83a/9, 83a/10, 83b/5, 83b/7,
93a/6, 94a/13, 94a/15, 94a/16, 94b/1,
94b/2, 94b/2, 94b/7, 94b/10, 95b/5,
95b/8, 97a/17, 98a/7, 98a/15, 99b/16,
99a/15, 100a/7, 100a/12, 100a/16

‘i. +**dın** 78a/2

‘i. +**ğa** 60b/3, 75a/7, 76b/11, 76b/14,
77a/1, 81a/2, 81a/10, 96b/2

‘i. +**ı** 59a/1, 92b/4

‘i. +**mı** 60b/9, 61b/11, 66b/10, 67b/13,
74a/3, 76b/16, 76b/17, 78a/2, 78b/13

‘i. +**nı** 21a/6, 60b/1, 62a/5, 63b/14,
74a/7, 75b/13, 76a/16, 76b/14, 77a/2,
78a/16, 78a/17, 79b/11, 80a/17, 81a/10,
81a/14, 81b/11, 81b/11, 82b/15, 94a/17

‘**ınakıyyet** < *T.+Ar* **İnaklık** makamı

‘i. 78a/3, 97b/2

‘**İnaklık** : **İnaklık rütbesi**

‘i. 67b/6, 71b/14, 83b/4,
94a/10, 95a/3, 99b/3

‘i. +**nı** 75b/3

in‘ām < *Ar.* Nimet verme; iyilik etme;

bağış, bahşiş

i. kııl- 31a/2, 42b/2, 86b/17

i. bér- 43a/11

i.+ıdın 6b/12, 12a/16

i. +lar bér- 42a/3

in‘āmāt < *Ar.* Nimetler; iyilik
etmeler; bahşişler

i. 66b/14, 89a/17

i. +ı 63a/2

‘**inān** < *Ar.* Dizgin; yürütme; umudunu
kaybetme

‘i. 64a/9

‘i. (-ı **ihtiyārın**) 35b/2, (-ı **‘azîmetin**)
72a/13

‘i. +**ıdın** 51a/8

ināsān < *Ar.* Kızlar, kadınlar

i. 73a/5

‘**ināyet** < *Ar.* İyilik, lütuf, kerem;
taftarlık; hediye

‘i. 4a/3, 14a/17

‘i. +**ğa** 13a/5

‘i. (-ı **ilāhî**) 10a/13, (-ı **bīnihāye**)
63a/1

‘i.+**ı bile** 8a/11, 10b/11, 40b/12

‘i. +**ler** 86a/17

‘i.+i 12b/16

‘i. +idür 58b/12

‘i. +iniñ 6b/9

‘i. +idin 2a/10

inbisāt < *Ar.* Açılma, yayılma,
genişleme
i. 62b/3

incilā < *Ar.* Cilalanma, parlama
i. 13a/17

incir : *Far.* İncir
i. 53b/17

infi‘āl < *Ar.* İçerlenme, alınma, darılma
i.tap- 84a/12

inḥirāf < *Ar.* Sapma, doğru yoldan
çıkma
i. 19a/4

ini : Yaşça küçük kardeş
i. 44a/17, 47a/10, 71b/10, 87b/7

i.+niñ 27b/12

i.+si 26b/3, 26b/8, 32a/5, 32a/6,
34b/12, 34b/16, 37b/8, 41b/10, 42a/10,
44b/12, 46b/10, 49b/14, 51a/2, 51a/15,
51b/6, 62a/3, 65a/5, 66a/17, 73a/13,
74a/1, 75b/10, 78a/12, 78b/10, 79a/3,
80a/10, 81a/11, 81a/15, 84b/9, 86a/15,
92b/8, 98b/14, 98a/6, 98a/14, 99a/13

i.+sin 45b/5, 90b/2

i.+sidin 58a/12

i.+leri 49a/12, 51b/12, 78a/6, 96b/7,
96b/16, 98a/6

i.+in 99a/10

i.+leridin 70a/16, 70b/10

i.+leriğa 42a/3, 42b/17

i.+leriniñ 27a/14

in‘idām < *Ar.* Yok olma, yok oluş
i.+ ığa93b/11

inilik : Kardeşlik
i. 31b/8

inḳılāb < *Ar.* Değişme, değişim; devrim
i. 32a/14, 65b/11, 85a/12, 96b/4

inḳırāz < *Ar.* Çöküş, tükeniş, yıkılma
i. 8b/1

inḳıta‘ < *Ar.* Kesilme, kesinti, kesintiye
uğrama
i. 17b/5, 88a/11, 95b/4

i.+ığa 11a/11

inḳıyād < *Ar.* Bağışlama
i.66b/16

i.ḳıl- 26b/14

i.+ğa 68b/4

i.+ığa 28a/14, 37a/12

inḳızā < *Ar.* Geçip gitme, sona erme,

yıkılma

i.+sıdın sonra 36b/7

inkisār < *Ar.* Kırılma; gücenme, darılma

i. +dın 7a/6

i.(-ı tamām bile) 69a/1

inkişāf < *Ar.* Ortaya çıkma, görünme,
keşfedilme, gelişme

i.+ın kıl- 26b/7

ins < *Ar.* İnsan, insanlar

i.18b/3

i. (ü cān) 17b/1, 82a/11

inşāf < *Ar.* Vicdana dayalı adalet,
ortalama davranış

i.kıl-90a/1,

i.eyle- 40b/14

i. bér- 94a/5

insān < *Ar.* Adam, insan

i. 2a/12, 2a/15, 2b/3, 14b/2, 18b/4,
37a/8

inşirāf < *Ar.* Vazgeçme; geri çekilme,
dönüp gitme

i. 9a/16

inşa'allāh < *Ar.* Allah dilerse

i. 24b/7, 57b/15, 59a/7, 75b/15,
83b/5, 96a/10

i. (-ı te'alā) 25a/13, 35a/12, 39a/5,

45b/1, 83a/11

intibāh < *Ar.* Uyanıklık, uyanış

i. 5b/12, 16b/12

intihāz < *Ar.* Hareket etme, yola çıkma

i.+ığa 100a/6

intikāl < *Ar.* Göçme, taşınma; yer
değiştirme; ölme

i. 95a/9

i.kıl- 19b/2, 24b/11, 38a/2, 40b/17,
56b/15, 64b/10, 65b/10, 79b/17, 82b/6

i. +i 20a/5

intişār < *Ar.* Yayılma

i.tap- 66b/15

intizā' < *Ar.* Kopara kopara alma, çekip
alma

i.kıla alma- 35b/4

intizām < *Ar.* Düzen

i.tap- 1b/3

i.bér- 36b/17

i.+ığa 61b/17

inzivā < *Ar.* Kendi köşesine çekilme,
dünyadan el etek çekme

i. 24a/4, 32b/2

irāde < *Ar.* İrade, isteme, dileme

i.(-i hālīk) 14a/17

a.+si bile 99a/11

irādet < *Ar.* Dileme, isteme; irade

i.(-i bī'illeti) 2a/13

i. +i 1b/5

i. +iğa 57a/13

i. +in 67a/11

irādetu'llah < *Ar.* Tanrının iradesi

i. 15a/7

Īrād < *Ar.* Getirme, söyleme, dile
getirme

Īrānī < *Far.* İranlı

Ī. 41a/14

irem < *Ar.* Efsaneye göre Şam'da veya
Yemen'de hükümdar Şeddād tarafından
cennete benzetilerek yaptırılan bahçe

i. 64a/2, 66a/3, 74a/11, 74b/3, 90a/7,
90a/9, 94b/8

irem-bezm < *Ar.* İrem meclisi

i. 74b/4, 97a/12, 99b/10

i. +de 39b/12, 79b/5, 80a/17

i. +ğa 92b/7

i. +ni 92b/4

irevül : *Moğ.* Öncü, öncü bölüğü, savaş
safına girmiş ordunun en öndeki kısmı,
keşif kolu

i.kıl- 54b/7

irsāl < *Ar.* Gönderme, yollama

i. 48b/4

irşād < *Ar.* Doğru yolu gösterme;
mürşidin Tanrı yolunu göstermesi

i. 57b/2, 57b/6

i. +ı 71a/3

i. +ığa 57b/3

irtifā' < *Ar.* Yükseklik; yükselme;
ilerleme

i. 11a/9, 31b/16, 32a/3, 36b/9, 68b/1,
82b/16, 84a/11, 98a/11

i. +ğa 26b/5

i. +ı 20b/15

irtihāl < *Ar.* Göçme, göç etme

i.kıl- 95a/10

irtikāb < *Ar.* Kötü bir iş yapma; suç
işleme

i. +ığa 19b/7

irtikā' < *Ar.* Yükselme; mevki
bakımından yükselme

i. (-yı merātib) 67b/8

irtizā < *Ar.* Razı olma, rıza gösterme;
beğenme

i.içre 4a/17

İşār < *Ar.* Saçma, dağıtma; ikram,
bahşış

i. kıl- 50a/8

i. **ķılur ér-** 89b/1
İ. **+dın** 66b/6
İ. **+ı ķıl-** 2b/14
İslām < *Ar.* Müslümanlık, islam
i. 20b/1, 24b/1, 27b/13, 27b/16,
28a/9, 42a/16, 55a/11, 67b/4, 72b/14
i. **+ın** 25b/10
i.**+ġa** 26b/6, 27a/7, 42a/5, 43a/11,
43a/12
i.**+dın** 46a/9
ism < *Ar.* Ad
i.**(-i ā‘zam)** 22b/16, **(-i hümāyūnı**
bile)83b/16
i.**bol-** 61b/2
i. **+ġa** 76a/1, 77a/13
‘işmet < *Ar.* Masumluk, namus
‘i.+in 80a/1
isnād < *Ar.* Yükleme, yakıştıрма
i.**+ıdın** 1b/9
iste- : İstemek
i.**-r** 5b/15
i. **-di** 15b/12, 27b/10, 37b/8
i.**-me** 65b/10, 65b/11
i.**-me** 65b/10, 65b/11

i. **-mek** 2b/6, 7a/5, 46a/12
isti‘ārāt < *Ar.* Ödünç almalar, istiareler
i. 70b/5
isti‘cāl < *Ar.* Hızlandırma, acele ettirme
i. **(-ı mā-lā-keleām)** 37b/14, **(-ı**
müdafa‘a) 72a/9
istid‘ā < *Ar.* istid‘ā’ Yalvararak isteme;
dilekçe
i.**ķıl-** 73b/5
i.**+sıġa** 14b/14
istidāmet < *Ar.* Sürdürme, devam
ettirme
i. 12a/6, 98a/1
istifsār < *Ar.* Yorum isteme, halini
hatırını sorma
i.**ét** 29a/9, 80a/15
istiġnā < *Ar.* Tokgözlülük, ihtiyaç
duymama
i. 2a/14
i. **ķıl-** 27a/4
istiĥkām < *Ar.* Dayanıklı siper,
saġlamlık
i. **tap-** 27a/16,
i.**+ı** 48a/9
istiĥrāc < *Ar.* Çıkarma
i.**(-ı zürriyyet)** 16b/7
i.**ķılılıp dur-** 25a/17

istikāmet < *Ar.* Doğruluk, dürüstlük

i. 12a/6

istikbāl < *Ar.* Gelecek

i. **kıl-** 63b/12, 87b/15, 88b/6

i. **ét-** 91b/5

istiklāl < *Ar.* Bağımsızlık

i. (**kūs-ı i. urar ér-**) 68a/4

i. **bile** 75a/16

istilā < *Ar.* Zorla ele geçirme

i. **tap-** 24a/4, 32b/1, 42a/8, 42a/14,
64a/4, 68b/8, 78b/15, 98a/13

i.+**sı bile** 7a/13, 14b/15

istimā' < *Ar.* Dinleme, işitme;

dinleyerek kabul etme

i.+**ığa** 9a/12

i.+**dın** 42b/12, 48b/15, 51a/14, 60b/8

istimālet < *Ar.* Teselli etme, eğilim

gösterme

i. 60b/17, 65a/7

i.**kıl-** 61a/7

i. **körküz-**86a/6

i.+ **ığa** 24b/15

istimdād < *Ar.* Yardım isteme, askeri

destek isteme

i. **üçün** 76a/10, 79a/5

i.**kıl-** 48b/3, 49a/9, 51b/16, 72a/1

istişāl < *Ar.* Kökünden sökme, kökünü

kurutma

i. **tap-** 5b/5

i.+**ını** 59a/14

i.+**ığa** 66b/4

istişvāb < *Ar.* Doğru bulma, onaylama

i.+**ı** 31a/14

istivā < *Ar.* Denklik, eşetlik

i.+**dın** 22b/8

istizhār < *Ar.* Dayanma, sırtını dayama;

güvenme

i. (**-ı mā-lā-keleām bile**) 38b/10

'işyān < *Ar.* Ayaklanma, başkaldırı

'i. 20a/16, 80b/17, 99b/15

iş : İş, çalışma

i. 9a/3, 9a/15, 10a/15, 10a/17, 27a/10,
37b/3, 46a/13, 51b/8, 94a/9, 96a/6

i. **+ğa** 87a/4

i. **+ke** 94b/5

i. **+de** 37b/4, 67b/15

i. **+dın** 13b/1

i. **+i** 13b/1, 39a/7

i. **+in** 43a/2, 92b/3

i. **+ini** 7b/4

i. **+ınga** 67b/15

i. **+ige** 32a/14, 66a/12, 90b/8
i. **+ide** 20a/4, 50b/12
i. **+idin** 18a/7, 57b/5
i. **+ler** 11b/16, 35a/1, 43b/6, 60b/2,
86a/9
i. **+ler kıl-** 59b/9
i. **+lerin** 25a/14
i. **+leri** 40b/3
i. **+leriņa** 40a/16
i. **+leridin** 68b/17
iřgāl < *Ar.* Meşgul etme, ele geçirme,
elde tutmu
i. **+ıdın** 9b/1
iřgālāt < *Ar.* İşgaller, ele geirmeler
i. **(-ı bīhūde)** 2b/8
iřāret < *Ar.* Gösterme; alamet, iz
i. 7b/6, 35b/6, 89a/16
‘işret < *Ar.* İki alemi; sefa sürme,
eğlenme
‘i. 4b/9, 5a/3, 32a/11, 62a/11, 82a/7,
91a/5, 96b/8, 97b/13, 98a/1
‘i. **+ęa** 63a/10
‘işret-efzāyī < *Ar.* İşret çoğaltan, sefa
artıran
‘i. **kıl-** 6a/12

‘işret-kede < *Ar.+Far.* İkili eğlence
meclisi
‘i. **(-i ravza)** 7a/8
iřtibāh < *Ar.* Kuşkulanma, şüpheye
düşme
i. 6a/9
i. **+ı** 7a/4, 83b/15
i. **+ığa** 40b/11
iřtidād < *Ar.* şiddetlenme, ağırlaşma
i. **tap-** 72a/4
iřtigāl < *Ar.* İlgilenme, uğraşma, meşgul
olma
i. **körgüz-**19a/3, 24b/10, 41b/9, 50b/2,
68b/17, 78b/7, 79b/1, 90a/15, 91a/11,
92a/1, 93a/8, 100a/7
i. **tap-** 25a/10,
i. **+ığa** 15b/5
i. **+ığa** 32b/2
i. **+lık** 22b/2
iřtihār < *Ar.* Meşhur olma, ünlenme, ün
i. **tap-** 75a/17
i. **tapıp dur-** 61b/6
it : İt, köpek
i. 79a/17
it yılı : On iki hayvanlı takvime göre bir
yıl adı

i. 68a/1, 73b/17, 77b/14, 81b/8,
82a/12, 83a/8, 83a/12

iṭāʿat < *Ar.* Boyun eğme, dinleme

i. 34b/17, 66a/15, 67a/9, 81a/2

i. **kıl-** 18a/9

i. **+nı** 36b/15

i. **+ğa** 10b/11

i. **+ı** 14a/14

i. **+ığa** 60a/2

ʿitāb < *Ar.* Azarlama, çıkışma

ʿi. **+ı bol-** 14a/9

ʿitāb-āmīz < *Ar.+Far.* Azar karışmış,
paylayıcı, azarlayıcı, azarlı

ʿi. 75a/7

iʿtibār < *Ar.* Saygı gösterme;

önemseme; onur, şeref, saygınlık

i. **eyle-** 90b/4

i. **(-ı huzūr)** 10b/1

i. **+ğa** 97a/14, 99b/16

iʿtibārāt < *Ar.* Saygı göstermeler;

önemsemeler; onur, şeref, saygınlık

i. 2b/7

iʿtidāl < *Ar.* Ölçülü olma, yumuşaklık,
uygunluk

i. 78a/9

i. **+din öt-** 75b/5, 78b/4

iʿtimād < *Ar.* Güven

i. 77b/3

i. **kıl-** 8b/3

iʿtizār < *Ar.* Özür dileme

i. **bile** 78b/3

i. **tap-** 66b/15

itmām < *Ar.* Tamamlama, bitirme

i. **+ğa yétkür-** 62b/9, 66a/11

i. **+ı gaça** 9b/15

ittifāk < *Ar.* Birleşme, uyuşma,
sözleşme

i. 40a/16, 40a/16, 98b/3, 99a/17

i. **bile** 34a/10, 64a/14, 76a/12, 91b/11,
91b/12

i. **kıl-** 46a/15, 65a/10

i. **+ın** 40a/16

i. **+ı** 24b/5, 27b/12, 31a/10, 44a/16,
47a/10, 51b/4, 68a/12

i. **+ları** 49b/2

ittifāka < *Ar.* Rastgele, tesadüfle

i. 48b/15, 52b/5, 94a/9

ittifāken < *Ar.* Rastgele, tesadüfle

i. 93b/8

ittihād < *Ar.* Birlik, birleşme

i.+1 4a/16
ittisāl < *Ar.* Birleşme, kavuşma
i.+1 4a/17
'iyd < *Ar.* Bayram
'i.(-i fıtr) 97b/1
īzā' < *Ar.* İnsanları birbirine düşürme;
bela kesilmek; hayvanı hızlı sürmek
ī. 20b/2, 20b/8, 36b/6, 67a/4
izāfe < *Ar.* Ekleme, katma
i.kılıl- 91a/13
'izām < *Ar.* Büyükler, yüceler, ulular
'i. 9b/16
i'zāz < *Ar.* Ağır lama, saygı gösterme
i. ile 50a/10
i.kıl- 37b/9
izdivāc < *Ar.* Evlenme, evlilik
i.+ğa 80a/2
i.+1ğa 26b/8, 87a/9
izdiyād < *Ar.* Artış, artma, çoğalma
i. tap- 79b/14
i. (-1 vazāyifi) 67b/9
īzed < *Far.* Tanrı
ī. 9b/6
izhār < *Ar.* Gösterme, ortaya çıkarma
i. (-1 'adāvet) kıl- 10b/9, (**1 hūsn) kıl-**
13b/3, (**-1 inkıyād) kıl-** 26b/14, (**-1**

tazallüm)körgüz- 89b/12
i.kıl- 26b/17
i. +ğa 5a/12
i. +1 66b/2,
i.+1 bile 31a/12,
i. +1 dur- 94a/9
i. (-1 muhālefet) ét- 34b/2,
i. +1ğa 7a/6, 27a/5
i. +1dın 2b/5
iz : İz
i.+ idin 28a/9, 37b/13, 37b/14,
37b/16, 42b/8, 49a/13, 58a/1, 59b/13,
60a/5, 61a/10, 65b/3, 67a/14, 67b/4,
70b/2, 72a/2
izn < *Ar.* İzin
i.+i bile 73b/14
'izz < *Ar.* Değer; yücelik
'i.(ü iqbāl) 10a/17, (**ü cell**) 26b/13
'izzet < *Ar.* Değer; yücelik
'i. 16b/15, 18a/11, 42b/5, 45a/3,
91b/10
'i. +ğa 10b/11, 66a/10
'i. +de 14a/10
'i. +i 2b/8, 50a/6, 88a/5
'izzet-meāb < *Ar.* Yüce sığınak
'i.+1 4a/9

K

ḳabā < *Ar. ḳabā'* Giysi, cübbe

ḳ. 23a/16

ḳabāīl < *Ar. ḳabā'il* Kabileler

ḳ. 34b/7, 38a/11

k.+i 29b/8, 35b/7, 36b/13, 38a/5,
47b/6, 85a/15, 60a/17, 69b/3

k.+ inin 4a/9, 84b/6, 84b/8

k.+ in 60a/2

ḳ.+idin 67a/6

ḳaba- : Örtmek, sarmak, çevirmek,
abluka altına almak

ḳ. -dı 54b/10

ḳ.-p 47b/12, 51b/17, 54b/13, 55a/12,
60a/5

ḳabal- : Örtülmek, sarılmak, örtünmek,
sarınmak, çevrilmek, abluka altına
alınmak

ḳ.-dı 29a/2

ḳ.- dılar 47b/1, 47b/10, 72b/13

ḳ.-ıp 55b/15, 71a/4, 73b/9, 55a/13

ḳabīle < *Ar. Boy, kabile*

ḳ. 99b/14

ḳ.+ğa 34a/4

ḳ.+lerin 65b/3

ḳ.+si 59b/15

ḳ.+sin 60a/1

ḳ.+siniñ 10b/12

ḳābiliyyet < *Ar. Yetenek, beceri*

k.+i 20a/15, 31a/1

k.+in 76a/13, 97b/3

ḳābüzü'l-ervāḥ < *Ar. Ruhları teslim*
alan; Azrail

ḳ.+ğa tapşur- 86b/7

ḳabr < *Ar. Kabir, mezar*

ḳ.+i 43a/7

ḳabūl < *Ar. Alma; kabul etme, razı*
olma

ḳ. 15b/14, 99b/1

ḳ.ḳıl- 20b/2, 27a/6, 28b/8, 31b/5,
46a/9, 48a/9, 88a/2, 91b/10, 93a/3

ḳ.ét- 15a/14, 16a/16, 64b/16, 67a/9

ḳ.tap- 10b/2

ḳabūllıḳ < *Ar.+T Alma; kabul etmeklik,*
razı olmalık

ḳ. 15b/17

ḳabza < *Ar. Tutacak, tutamak yeri, sap*

ḳ. 14a/3

ķ.(-yī imkān) 2b/11, **(-yī taṣarruf)**
11a/15, 12a/11, **(-yī iktidār)** 35b/3,
40a/3, 60b/1, 74b/17, 94a/11, 95a/5,
97a/13, 98a/12, 99b/6 **(-yī ihtimām)**
98a/13
ķ.+sı 5a/14
ķabz < *Ar.* Alma, tutma, kavrama;
Azrail'in can alması
ķ.(-ī rūḥ) 24b/16, **(-ī ervāḥ)** 24b/17
ķābizū'l-ervāḥ < *Ar.* Ruhlar alemi, öbür
dünya
ķ.+ġa tapşur-17a/3, 47a/7
ķaç :Kaç, birkaç
ķ.+ı 64b/3
ķaç- : Kaçmak, kaçınmak, sakınmak
ķ. 17b/8
ķ.-ar 49b/13, 52b/13
ķ.-tı 66a/3, 56b/4, 69b/17, 70b/12,
66b/8, 61a/12, 71a/15, 57b/13
ķ.-tılar 65b/3, 93a/11
ķ.-ıp 27b/17, 28a/3, 33a/17, 37a/2,
39b/4, 42b/17, 45a/10, 49b/5, 49b/11,
51a/16, 54a/10, 54a/15, 54b/8, 56b/7,
58a/14, 59b/3, 64a/14, 65a/10, 66b/5,
67a/8, 69a/1, 69b/1, 71b/7, 79a/6,
81b/1, 87b/6, 89b/6 , 94b/13, 100a/8

ķ.-ġan 59b/6
ķaçan : Nasıl, ne zaman
ķ. 15b/7, 22b/14, 26a/8
ķadd < *Ar.* Boy
ķ. 26b/11
ķ.+ıdın 62a/8
ķadar < *Ar.* Miktar, ölçü; dek, deġin,
denli
ķ. 6a/4, 91a/14
ķadem < *Ar.* Ayak, adım, yarım arşın
uzunluġunda bir ölçü
ķ. 1b/4
ķ. (-i cür'et) 11b/9, **(-i**
tażarru')10b/10, 64b/16, **(-i ŧerif)** 65b/5,
(-i i'tizār) 66b/15, 78b/3, **(-i irādet)**
67a/11
ķ. koy- 13a/2, 82a/5, 87a/4
ķ. ur- 2b/11, 26a/2
ķ.+in koy- 43b/1, 60a/12, 86a/5,
93b/14
ķ.+idin 7b/2
ķadı < *Ar.* Dinî yargıç
ķ.+sı 46a/1
ķadīm < *Ar.* Eski, öncesi bilinmeyen,
eskiden beri mevcut olan

ķ. 84a/6	kāfir < <i>Ar.</i> Tanrıtanımaz; küfreden
ķ.ol- 15a/15	k. 20b/5, 21a/8, 88a/10
ķ. durur ér- 38b/8	k.bol- 46a/8, 88a/9
ķadīmī < <i>Ar.</i> Eski, daimi	k.dur- 49b/17
ķ. 34b/3, 35b/16, 37b/15, 59a/14, 98b/1	k.durur ér- 21b/1
ķadīmū'l-hizmet < <i>Ar.</i> Hizmette eski olan, eski hizmetçi	k.+niņ 88a/11, 92b/15
ķ. 8a/12	k. +ni 67b/7
ķādir < <i>Ar.</i> Güçlü, kuvvetli; Tanrı	k.+ler 18a/2
ķ. 2b/4, 18b/6, 34a/13	kāfirlik < <i>Ar.+T.</i> Tanrıtanımazlık, küfre bulaşmışlık, dinsizlik
ķ.+ -i 1b/10, 16b/11,	k.+lık 50a/1
ķadr < <i>Ar.</i> Değer, itibar, onur, şeref, haysiyet, meziyet, rütbe, derece	k.+lıkda 25b/10
ķ. 7a/1	kāfūrī < <i>Ar.</i> Kâfûr ile ilgili; beyaz
ķ.+ -ı 6b/15	k. 35b/13
ķ.+ıġa 43a/10, 31a/2	kāh < <i>Peh.</i> Saman, saman çöpü
ķ.+ -i 5b/16, 5b/3, 93b/9	k. 5b/16, 13a/6
ķ.+idin 5b/2	kāh < <i>Far.</i> Köşk, kasr
ķaf < <i>Ar.</i> Arap alfabesinde bir harf	k. 5b/1
ķ.+nı 35a/4	ķahramān < <i>Far.</i> Yiğit, kahraman
ķāf < <i>Ar.</i> Kaf dağı	ķ. 73b/8
ķ. 33b/7	ķ.+’din 68b/9
kāffe < <i>Ar.</i> Hep, bütün, cümle	ķ.+’ġa 79a/11
k.(-i berāyā) 32a/10	ķ.+ı 5a/10
	ķahr < <i>Ar.</i> Zorlama, zorla bir iş

gördürme, üstün gelerek mahvetme,
helak etme

ķ. 60b/8

ķ.ile 40b/4

ķ.+ı 6a/1, 86b/5, 40b/17

ķ.+ıdın 5b/5, 5b/14, 5b/11, 3a/17

ķahr-nāk < *Ar.+Far.* Kahırlı

ķ.bol- 88b/14

ķaħt < *Ar.* Kıtılık, kuraklık, kuraklıktan
dolayı mahsulün yetişememesi

ķ. 47b/1, 69b/10, 74a/6, 79a/17,
86a/4, 86a/6

ķaħtçılık < *Ar.+T.* Kıtılık, pahalılık,
karaborsacılık

ķ. 79b/14

ķā'ide < *Ar.* Esas, temel, usul, nizam,
yol, kural, taban, ayaklık

ķ. 42b/15

ķ.+ler 25b/3

ķ.+sin 23b/9

ķāid < *Ar.* **ķā'id** Yedekte çeken,
komutan, lider, önder

ķ.+i 7b/1

ķāim < *Ar.* **ķā'im** Ayakta duran, dikilen;
yerine geçen; dayanan; devam eden

ķ.bol- 69b/16, 98a/13

ķāim-makām < *Ar.* Birinin yerine vekil
olarak geçen kimse, kaymakam

ķ.ér- 13a/15

ķ. bol- 87a/6, 25a/9

ķ. kııl- 19a/11, 32a/7, 36b/17, 41a/7,
90a/8

ķ.ét- 97b/4

ķ.+ı 3b/17

ķ.+ı dur- 68a/15

ķaktur-: Kaktırmak, (para) bastırmak

ķ.-up dur- 65a/7

ķākül < *Far.* Alın üzerine dökülen saç

k.+i 77a/8,

k.(-i muřarrā) 77a/17, **(-i müşkīn)**

77b/7

ķal- : Kalmak

k.-ur 65b/11, 19a/1, 62a/8, 95a/11

k.- dı 15a/12, 16a/5, 17a/12, 19b/17,
23a/17, 25b/6, 31b/11, 36b/11, 36b/15,

38a/3, 45b/17, 48a/5, 52a/4, 55a/16,
55b/13, 57b/14, 59b/17, 65a/15, 93a/12,

95b/1

ķ.-dılar 21a/16

k.-muş 91a/7, 90b/13

ķ.-ğay 8b/14, 8b/1

ķ. 29b/8

ķ.-sa 8a/16, 43a/15

ķ.-ip 56b/16, 92a/13, 36b/16, 81a/6,
29a/7, 89a/4, 58b/9, 93b/8, 93b/9

ķ.-ıpdur 34a/13, 46b/9

ķ.-ġan 28b/5, 59b/6, 47b/3, 31b/6,
46b/15, 68a/7, 33a/17, 33a/14, 97a/1,
99a/10

ķ.-ġanlarnı 66b/13

ķ.-ġanları 28b/3, 64b/3

ķ.-ġanların 29a/10

ķ.-ġusı 20a/13

ķ.-madı 45b/9, 31a/3, 69a/17, 45a/16,
25b/13, 25b/12, 44b/5, 40a/17, 25a/8,
42a/17, 53a/10, 86b/14, 94a/16, 68b/9,
71b/10, 6a/7, 69b/1, 68b/7, 91a/17

ķ.-masun 48b/14

ķ.-masa 43a/3

ķ.-may 21a/12

ķal' < *Ar.* K k nden s kme, koparma

ķ. 42a/8

ķal'a < *Ar.* Kale, hisar

ķ. 28a/5, 47b/1, 50a/14, 51a/1,

55a/13, 56b/3, 59a/11, 61b/3, 61b/5,
61b/6, 63a/9, 86b/6, 98b/15

ķ (-yı mu'azzam) 61a/14, (-yı 'al )

61b/1

ķ.+nıı 75b/5

ķ.+nı 73a/3, 61a/12

ķ.+ġa 52a/1, 56b/4, 60b/13, 60b/17,
74a/5, 79a/16,

ķ.+da 79a/17, 99a/4

ķ.+dın 72b/15, 13a/4, 61a/6, 99a/8,
100a/8

ķ.+sı 33b/2, 50a/14, 51b/12, 55a/14,
72a/14, 89a/12

ķ.+sınıı 67a/15, 92a/9, 54b/15

ķ.+sın 79a/13

ķ.+sıġa 64a/6

ķal'a d rlık < *Ar.+Far.+T.* Kale

ķomutanlıġı

ķ. 68b/16, 100a/7

ķ.+ġa 99a/14

ķalb < *Ar.* Y rek, y rek hastalığı, g n l

ķ.+idin 77b/2

ķalem < *Ar.* Kalem

ķ. 2b/11, 13b/11, 13b/12, 54a/2,
66a/3, 84a/8, 99b/12

ķ. d k 8b/17,
ķ.+ ğa 39b/17
ķ.+ i 84b/4
ķalem-rev < *Ar.+Far.* Bir h k mdarın veya h k metin h km n  y r tt ğ  yer,  lke; egemenlik
ķ.+ im 43a/13
ķ.+ iğa 91b/17
ķ.+ ide 86a/3
ķ.+idin 28a/3
ķ l < *Ar.* S z
ķ.+ı (k l   ķ.) 20a/4
ķ lib < *Ar.* Kalıp; beden, v cut
ķ.(-ı m b rek) 21b/9
ķalın : Kalabalık, sayısız,  ok, sık, sağlam, boyutu alışılından daha fazla olan
ķ. 7b/11, 17b/8, 20a/6, 30a/15, 51a/12, 79b/8
ķalk n : Savaşçıların karşı saldırıdan kendilerini korumak amacıyla kullandıkları ara 
ķ. 93a/15
ķ lu'l-l hu te'al  < *Ar.* Y ce Allah buyurdu ki
k. 15a/2

ķamer < *Ar.* Ay
ķ. 3b/17, 10b/16, 33b/3
ķ.+din 41a/10
ķ met < *Ar.* Boy, boy bos
ķ. 20a/15, 76a/13, 97b/3
ķ.+i 5b/14
k.+in 11b/14
k m < *Far.* Meram, arzu, emel; zevk, lezzet
k. 9b/6,
k . tap- 84a/15
k.+ın 38a/16
ķ m' < *Ar.* Ele ge irme, ezme
k.+ı 42a/8
ķ mi' < *Ar.* Yok eden, ezen
ķ.(-i b ny d) 6b/3
k mil < *Ar.* B t n, tam, noksansız, eksiksiz, kemale ermiş, olgun, yaşını başını almış, alim, bilgin, geniş bilgili
k.(-i m kemm l) 90a/3
k mile < *Ar.* Olgun, tam, kusursuz
k.+si 1b/11, 34a/14
k mil 's-s r r < *Ar.* Sevinci tam,  ok sevin li
k. 3a/8

kām-kār < *Far.* İsteğine ulaşmış, mutlu

k. 24b/9

kām-kārlıġ < *Far.* İsteğine ulaşmışlık,

mutluluk

k. 83b/14

kām-rān < *Far.* Kam sürücü, süren,

arzusuna, isteğine kavuşmuş, mutlu

k.(ve cihān-dāri) ér- 37b/3

k.bol- 84b/1

kām-rānlıġ < *Far.* Kam sürücülük,

arzusuna, isteğine kavuşmuşluk,

mutluluk → **kām-rānlıġ**

k. birle 6a/11

kām-rānlıġ < *Far.* Kam sürücülük,

arzusuna, isteğine kavuşmuşluk,

mutluluk → **kām-rānlıġ**

k.bile 45a/15

kām-yāb < *Far.* Muradına eren, talihli

k.é- 55a/3

k.+dın 93b/7

қан : Kan

қ. 77b/7

қ. төк- 16a/6, 27b/5

қ. төкүл- 49a/4

қ.bile 33a/12

қ.+ға 77a/17

қ.+dın 40b/5

k.+ı 69b/11

k.+ı üçün 38a/8, 71a/16, 74b/5,

95b/12

қ.+ın 38a/11, 51b/3, 51b/4

қ.+larıdın 66b/12

қанā'at < *Ar.* Yetinme, kanma

қ.кыл- 51b/7, 52a/4

қанādīl < *Ar.* Kandiller

қ. 7b/9

қанат- : Kanatmak

қ.-may 40b/15

kān < *Far.* Maden ocağı, maden; kaynak,

yurt, ülke

k.+ı 4a/8, 23b/11

қанı : Hani, nerede

k. 42a/17

қані' < *Ar.* Yetinen, kanaat eden

қ.эр- 77a/13

қ.bol- 52a/5

қанліġ : Hanlı

қ.bolup ér- 37a/6

қанүн < *Ar.* Yasa; kanun (Müzik çalgısı)

k.+da 11b/13
ķ.(-ı gām) 65a/14
ķar : Kar
ķ. 29a/5, 29a/7, 29a/9
ķar- : Karışmak, ulaşmak, içine girmek
ķ.-ıp 19a/3, 28a/4, 88b/2
kār < *Far.* İş, çalışma
k. 11a/5, 82a/9
ķara : Kara, siyah; halk, ahali; gölge
ķ. 2a/2, 7a/12
ķ.ér- 22a/6
ķ.bol- 28a/17
ķ.ķıl- 34a/12, 88b/6
ķarābet < *Ar.* Yakınlık, hısımlık
ķ. 88a/13
ķ.tap- 6b/17
ķ.+i 82b/9, 83a/7
ķaraᅇgu : Karanlık
ķ. 31b/16, 62b/4
ķarār < *Ar.* Durma; rahat, huzur; sonuca bağlama; devamlılık
ķ.bér- 16b/12, 27a/11
ķ.tap- 42b/6
ķ.tut- 9a/17, 10b/17, 14b/17, 21a/13, 34b/3, 34b/6, 61b/13

ķarar- : Kararmak
ķ.+ ıp 22a/9
ķarat- : Baktırmak, istikamet vermek, (yönünü) çevirmek
ķ.-ıp 63a/3
ķaravul < *Moğ.* Karakol, ileri asker kolu
ķ. 72a/11
ķ.+ ı 72b/9
ķ.+ ıga 72b/9
ķārdān < *Far.* İşbilir, işten anlar
k. 43b/4, 52a/6
ķardaş : Kardeş
ķ.+ı 84b/14
ķarğa :Karga
ķ. 16a/10
ķ.+ dın 16a/9
ķ.+ nı 16a/11
ķarı : Karış, bir uzunluk birimi
ķ. 20b/15, 21a/4
ķarı- : Yaşlanmak
ķ.-ıp 24b/4
ķarılığ :İhtiyarlık, yaşlılık→karılık
ķ. 32b/1, 87b/9, 88b/14
ķarılık : İhtiyarlık, yaşlılık→karılık
ķ.+ ga 89b/2
ķarındaş : Kardeş →ķarıntaş
k. 63b/11

ķ.+ mız 69a/5
ķarın : Karın, göbek, kuşak
ķ.+dın 15b/8, 15b/8
ķarıntaş : Kardeş →**ķarındaş**
k.+ı 50b/5
k.+ ın
k. 16a/2
k.+ larıdın 80b/9
k.+ ların 44b/4
ķ.+ larını 44a/17
ķarıntaşlıĝ : Kardeşlik
ķ. 69a/5
ķarış- : Karışmak
ķ.-tı 42b/10
ķa'r < *Ar.* Derinlik, dip
ķ. (-ı cāh) 5b/17
ķarn < *Ar.* Yüzyıl, asır, çağ
ķ.+lar 31b/11
ķarretü'l-'ayn < *Ar.* Göz aydını olan şeyler
ķ. 26a/1
ķ.+ı 26a/5
ķār-sāz < *Far.* Becerikli, işte usta, işleri yoluna koyan
k. 11b/8
ķarşı : Karşı, öte taraf

ķ.çık- 51a/5
ķārvānserāy < *Far.* Kervansaray
K.+ da 77b/10
K.+dın 77b/11
ķarye < *Ar.* Köy
ķ.+sin 76a/15
ķārzār < *Far.* Savaş
k. 27b/7,
k.ķıl- 59b/7, 60a/10
k.+(-ı 'acāib)10b/14
ķaşabāt < *Ar.* Kasabalar, köyler
ķ.(-ı Esterābād) 48b/2
ķaşd < *Ar.* Kasıt, niyet; bilerek zarar verme
ķ. 34b/17
k.+ ı 87b/3, 32a/12, 64a/6
ķ.+ imĝa 87b/7, 27a/14
ķ.+ iĝa 39a/16, 51b/11, 88b/15, 88a/15, 86b/5, 60b/7, 68a/12, 72a/7, 69b/6, 51a/13, 67a/4, 42b/4, 87a/11, 47b/10, 94a/13, 90a/17, 42a/5, 49b/5, 49a/11, 59b/3, 65b/8, 59b/6, 91b/12, 27b/5, 71a/8, 78b/1, 52b/4, 64b/15, 55b/10, 91b/3, 43a/16, 96a/1, 98a/15
ķāse < *Far.* Çanak, kase
k. 97a/7

kaşide < *Ar.* En az on beş beyitlik, aa,
ba, ca,.. şeklinde uyaklı övgü şiiri

ķ. 5a/17, 70a/7

ķ.+ din dur- 70a/7

kaşid < *Ar.* Postacı, haberci, ulak, kast
eden

ķ.+i 7a/17

kaşr < *Ar.* Köşk, kasır

ķ.+ıdın 53b/1

ķ.+ ım 2a/3

**kaş (I) : Kaş, kalkık bir kaşı andıracak
şekilde meydana getirilmiş süsleme**

ķ. 11a/14

ķ.+ıı 14b/11

kaş : Ön, huzur, karşı

ķ.+ıga 51a/3, 79b/10, 16a/9, 54b/12,
100a/16

ķ.+ıda 90a/15, 90a/8, 8a/13, 86b/14,
64a/7, 63a/17, 92a/4, 58a/7, 92a/8,
92b/6, 8a/3

ķ.+ıdağı 57b/14, 89a/4

kāşāne < *Far.* Ev; köşk

ķ.+si 4b/3, 8b/12

kat : Üst üsta konulmuş bulunan
nesnelerin her bir parçası, kat, tabaka

ķ. 13b/8

kaţ' < *Ar.* Kesmek, sona erdirmeye

ķ.(- ı mesāfet) 98b/13

kaţār < *Ar.* Kervan, sürü dizisi

ķ. 43b/16, 43b/16

kaţı' < *Ar.* Kesen, kesici; keskin kılıç

ķ. 11a/11

kaţıg : Katı, sert; güçlü; çok; zor, güç

ķ. 37a/7, 65b/9

kaţıglık : Katılık, sertlik

ķ.+da 66b/8

kātib < *Ar.* Yazan, yazıcı, katip

ķ.bol- 13b/9

kaţıl < *Ar.* Öldüren, insan öldüren,
öldürücü

ķ. 16a/10

ķ. (-i Kızılbaş) 53a/3

kaţıl < *Ar.* Öldürme; öldürülme

ķ. 38a/14,

ķ.bol- 13a/4, 16a/5, 32b/12,

ķ.ķıl- 38a/9, 39b/15, 44b/1, 40b/4,

54b/5

ķ.(ve esır) ķıl- 47b/10,

ķ.(ve recm) ķıl- 36b/3,

ķ.ķıldur- 49a/14,

ķ.(ve gāret) bile 27b/14,
ķ.+ġa 67b/1, 42a/11, 88a/5, 64b/3,
74b/2, 52b/9, 66b/12, 55b/5, 91a/3,
59b/9, 91b/6, 78a/2, 71a/16, 71b/4,
69a/13, 72b/11, 80a/7, 56a/6, 94a/13,
95b/12, 96b/17, 97a/7, 97a/17, 99a/10
ķ.+iġa 56b/10, 75a/3, 75a/12, 97a/15,
99a/17
ķ.+ida 74b/15
ķ.+idin 73b/13, 79a/2, 83a/4, 100a/2
ķatla : Defa, kere, kez
ķ. 21a/11, 34a/9, 43a/16, 60b/3,
55b/10, 58a/9, 60a/7, 60a/7
ķatl-i ‘amm < *Ar.* Toplukıyım
ķ. kıl- 34a/9, 39b/10, 46b/7, 55a/12,
60a/1, 69a/16, 86b/6
ķ. buyur- 39b/1, 56b/10
ķ. +iġa 39b/11
ķatre < *Ar.* Damla
ķ.+dür 50b/16
ķ.+(-i yakīn) 8a/6, **(-i ħavātır)** 11b/7
ķ.+(-yi ki m) 40b/16
kavā‘id < *Ar.* Kurallar
k. (-i saltanat) 6a/14

ķ.+ in 24a/2
ķ.+ iġa 24a/9
ķavāīm < *Ar.* (ķavā‘im) Buyruklar,
fermanlar
ķ. (-i ekān) 53a/15, 83b/17
ķavānīn < *Ar.* Yasalar; kanunlar
ķ. 75a/17
ķavl < *Ar.* Söz; sözleşme, antlaşma
ķ. (-ı evvel) 22a/16
ķ.bile 41a/6
ķavm < *Ar.* Kavim, insan topluluġı;
kendisine peygamber gönderilen
topluluk
ķ. 34a/5
ķ. (ķ. ķavm) 34a/4
ķ.+ dın 36b/4
ķ.+ i (belirtme durum eki) 16b/16,
ķ.+ i 10b/10, 21b/11, 25b/9, 32b/10,
37a/10, 38a/13
ķ.+ iniġ 60b/12
ķ.+ iġa 21b/10
ķ.+ idin 24b/5
ķav- : İzlemek, sürmek, kovmak, def
etmek
ķ.-up 28a/9, 37b/17, 78b/9, 99a/8,
99a/8

ḳaya : Taş kütlesi

ḳ. 33b/5

ḳayan : Nereye

ḳ. 5b/6, 10b/3, 30b/16, 38a/16

ḳayd < *Ar.* Pranga; bukağı; bağ, zincir

ḳ. 37a/4, 78b/13

ḳ. (-1 belā) 59b/4, (-1 esāret) 66b/13, (-1

inḳiyād) 68b/4, (-1 rıḳiyet) 73a/4

ḳ.+ ḡa 49b/10

ḳ.+ ıḡa 6a/3, 12a/11

ḳayda : Nerede, nereye

ḳ. 63b/10

ḳayḡu : Üzüntü, tasa

ḳ.+dın 42b/14

ḳaym : Hısım, akraba, birinin yerine geçen

ḳ.ini 80a/10

ḳaynatalıḳ : Kaynatalık

ḳ. 98a/10

ḳāyim < *Ar.* **ḳā'im** Ayakta duran, dikilen; yerine geçen; dayanan; devam eden

k. 75b/10, 90a/8

kayna- : Kaynamak; dalgalanmak, çırpıntı olmak; yerden fışkırmak

k.-p 20b/17

ḳayrevān tā ḳayrevān < *Far.* Doğudan

batıya kadar, bir uçtan bir uca

ḳ. 97b/7, 97b/8

ḳaysēr < *Ar.* Roma ve Bizans

imparatorlarına verilen ad

ḳ. 49b/13

ḳaysı : Hangi

ḳ. 7b/17, 22b/1, 23a/4, 26a/14, 49b/17, 49b/17, 84b/2, 95a/13

ḳ.+ mı 15b/17

ḳ.+ da 65b/8

ḳ.+ ḡa 31b/7

ḳayt- : Dönmek, geri dönmek

ḳ.- tı 28b/16, 30a/7, 44b/9, 54a/13, 55a/10, 61a/10, 62b/5, 64b/16, 69b/10, 72a/4, 59b/2, 87b/4, 85b/5, 59b/13, 60b/4, 60a/8, 98b/14

ḳ.- tılar 28a/11

k.- ḡay 12a/15, 37b/13

ḳ.- ıp 14a/9, 58b/12, 64a/8, 72a/8, 89a/3, 40a/5, 32b/13

ḳ.-ḡaç 14a/11

k.-ḡandın 68a/3

ḳaytar- : Geri dönmek, geri çevirmek, döndürmek

k.- dı 41b/5

ķ.-dılar 99b/4

ķ.-ıp 37b/14, 94b/9

ķ.-urda 87a/2

ķayu : Hangi, hangisi, ne, kim

ķ. 40b/14, 3a/7

ķaz- : Kazmak

ķ.-ıp 16a/10

ķazā < *Ar. ķazā*’ İlahi takdir, Tanrı’nın ezelden takdir ettiği şeylerin meydana

ķ. 13a/10, 50a/17, 50b/13, 55a/4, 90b/10

ķ.(-yı zamān) 64b/5

ķazdur- :Kazdırmak

ķ.-ur ér-75a/10

ķ.-up 19a/16, 61a/17

ķāzī < *Ar. Yargıç, kadı*

ķ. 43b/12, 46a/5, 56b/17, 58b/16

ķāzī’ül hācāt < *Ar. Dileklerin yargıcı*

ķ.+ġa 22b/15

ķaẓiyye < *Ar. Dava, mesele*

ķ. 87a/13

ķ.+din 27a/12

ķebāb < *Ar. Ateşte pişirilmiş et, kebab*

k.ķıl- 29b/6

k.+ı 30a/17

k.+ın 23b/10

ķebīr < *Ar. Büyük; çok büyük*

k. (emīr-i k.) 60b/1, 62b/13, 69a/4, 77a/2, 80b/1, 82b/6, 83a/10, 83b/4,96a/8 , 96b/5

ķebūd < *Far. Mavi*

k. 34a/12, 52a/16

ķebūter < *Far. Güvercin*

k.+i 3b/6

ķebūter-bāzlık < *Far.+T. Güvercincilik*

k.+ġa 81b/9

ķec < *Far. Eğri, çarpık*

k. 45a/16

ķed-ħüdā < *Far. Kahya, kedhüda*

k.bol- 33a/8

k.+sı 51a/9

ķef < *Ar. Arap yazı sisteminde bir harf*

k. (-i acemī) 35a/4

ķefen < *Ar. Kefen, ölü sarılan bez*

k. 46b/2, 39b/8

ķefere < *Ar. Kafirler*

k. 43b/3, 67a/9

k.+ni 72b/11

ķeff < *Ar. Aya, avuç içi, avuç*

k.(-i cūd) 12a/17, 24a/8, **(-i şefkat)** 13b/2 **(-i ihsān)** 84a/12,

ķeftār < *Far. Sırtlan*

k. 92b/2
kehkeşān < *Far.* Samanyolu
k. 33b/2
kehkeşānlıg < *Far.+T.* Samanyolunda oturan
k. 6a/4
kelām < *Ar.* Söz
k. 50a/6, 4a/8, 13b/3, 2b/14, 60a/1, 97b/14
k.+ -ı 68b/12
k.+ ıge 13b/5
kelime < *Ar.* Sözcük
k. 10a/5, 27b/8
Kelīmullāh < *Ar.* Hz. Musa
K. 21b/15
kelle < *Far.* Baş, kafa
k. 99b/9
kemāl < *Ar.* Olgunluk; mükemmellik
k. 97b/12
k. ile 82a/6
k.+ga 57a/15, 57b/3, 69a/5
k.+i 4a/17, 20a/3
k.+ın 96b/15
k.+ıñ 82b/3
k. (-i kudret) 2a/2, (-i istiğnā) 2a/14, (-i şıdk) 3b/17, (-i 'acz) 7a/6, (-i

ma'nevī) 16a/2, (-i nezāhat) 19a/12, (-i haseb) 21b/2, (-i hıred) 22a/10, (-i feşāhat) 26a/15, (-i irtifā) 26b/5, (-i ferāset) 36b/13, (-i suhūlet) 43b/17, (-i inbesāt) 62b/3, (-i muḥabbet) 62b/7, (-i sūr'at) 65b/3,
(-i isti'cāl) 72a/9, (-i himmet) 94a/8
kemālāt < *Ar.* İnsanın, bilgi ve ahlāk güzelliği bakımından olgunluğu
k. 13a/8, 65b/14, 90a/4
kemā-yenbağī < *Ar.* İcap ettiği gibi, uygun şekilde
k. 97b/10
kem-āzār < *Far.* zarar vermeyen, zararsız.
k. 45b/3, 55a/6
kéme : Gemi
k. 20b/13, 21a/12, 21a/8, 21b/6, 21a/10
k.+niñ 20b/14
k.+ge 21a/2
k.+ga 21b/17
k.+de 17a/8
k.+din 21a/14

kemend < *Far.* Ucu ilmekli uzun ip

k.+i 11a/13

k.+idür 6a/3

kemer < *Far.* Bele takılan kuşak, kayış

k. 97b/11

k.+ de 33b/3

k.+ din 33b/2

k.(-i tünd) 33b/15, **(-i ita'at)** 36b/15,

(-i zerrîn) 91b/17

kenār < *Far.* Sahil, kıyı; kenar; son;

sarma

k.+ı 42a/13

k.+ığa 86a/8, 85a/17

k.+ıda 58a/11, 86b/15, 71b/8, 66b/1,

55a/12, 55a/14, 90b/6, 67a/5, 28a/16,

58a/5, 54a/13, 42a/10, 58a/3, 45b/8,

86a/17, 84b/6, 52b/7, 28b/12, 88b/1,

40a/4, 66b/9, 41b/16, 99a/5

kenāre < *Far.* Kıyı, kenar

k.+ğa 33a/15

k.+ de 33a/9

kend < *Sog.* Kent, şehir →**kent**

k.+ler 79b/8

kenîzeklik < *Far.+T.* Câriyelik,

halayıklık

k.+de 26b/15

kent < *Sog.* Kent, şehir →**kend**

k. 19a/3

k.+ni 21a/14

k.+leri 28a/5

kerāmāt < *Ar.* Kerametler

k. 57a/14

kerāmet < *Ar.* Bağış, cömertlik, ikram

k.ķıl- 15b/7, 16b/3

kerān < *Far.* Kenar, kıyı

k. 88b/4, 88b/4, 88b/4, 88b/8

kerek : Gerek, lazım

k. 28b/4, 67b/14

kerem < *Ar.* Cömertlik, bağış

k. 75a/17, 85b/10, 84b/4, 93b/11,

94a/4, 95a/12

k. (-i mütekāşir) 2a/13, **(-i bîğāyat)**

40b/8, **(-i sübhān)** 40b/7

k. ér- 37b/12, 94a/3,

k.ķıl-84a/17,

k.birle 40b/14,

k.+i 89a/14

keremullāh < *Ar.* Allahın cömertliği

k. 4a/16

kerīm < *Ar.* Cömert, kerem sahibi

k. 32b/4,
k.(ve fāzıl) ér- 32a/16
k.(-i müte‘āl) 15b/6
k.+ler 33b/13
kerīme < Ar. Ayet; ulu, yüce
k. 14b/16
k.+ni 16a/12
kerrāt < Ar. Defalar, kereler → kerret
k. 88a/6
kerret < Ar. Defalarca → kerrāt
k. 60a/7
kerrāten
k. 95b/10
kervān < Far. Kafile, kervan
k.+ıñ 2a/1
ķesāfet < Ar. Bulanıklık; açık, berrak
olmayış
k.(- i emşāllarıda) 99b/13
keşir < Ar. Çok, bol
k. 34a/2
k. bile 52b/10
keşirü’l-iķtidārī < Ar. İktidar gücü,
yeterliliği çok
k. (ve şehriyārī) ér- 24a/6
keşret < Ar. Çokluk; bolluk; kalabalık
k. 34a/6, 88b/8

k.+din 35b/17
k.+i 19a/8, 22a/11, 29a/7
k.+idin 11b/12
keş < Far. Çeken, içen
k. 85b/17
keştī < Far. Gemi
k. 21a/9
keştī-bān < Far. Gemici, gemi kaptanı
k.ol- 21a/3
ketm < Ar. Sır tutma, gizleme
k.+din 82a/5
kevākib < Ar. Yıldızlar
k. 7b/9
k.(-i şevābit) 2a/9, (-i mes‘ūd) 82a/3
kevkebe < Far. Gösteriş, tantana
k.(-i devlet) 1b/2, (-i tamām) 71a/12
kevkeb < Ar. Yıldız
k.(-i vücūd) 36a/13
kevn < Ar. Oluş, olma; varlık
k. 1b/6, 3b/17
k. dék 23b/15
k.(-i eyvān) 2a/9
kevşer < Ar. Cennet’te bir havuz ve bu
havuzun suyu
k. mişāl 53b/10
key < Far. Büyük padişah
k.(-i iķtidār) 84a/5

keyd < *Ar.* Hile

k. 15a/14

keydür- : Giydirmek

k.-üp 91b/17

keyfiyyet < *Ar.* Nitelik keyfiyet

k. 9a/6

keyhān-pūy < *Far.* Dünyayı dolaşan

k.bile 66b/9

keymeklik : Giyinme, giyim kuşam işi

k. 19b/17

k.+ı 10b/7

key(i)n : Sonra, arka → **kéyin**

k.+idin 11b/12, 24b/14

kéy(i)n : Arka, geri, sonra → **keyin**

k. 28b/3

k.+din 44b/11

k.+idin 47b/12, 70b/12, 55a/15,
66b/10, 50b/5, 51a/8, 61a/11, 89a/2

k.+içe 20a/11

keyūd < *Far.* Neden, sebep, gaye, hedef

k. (-ı düşmān) 15a/14

keyvān < *Far.* Satürn, Zuhâl

k. 6a/5, 6a/15

k. gâça 53b/2

kezzāb < *Ar.* Çok yalancı

k.dur- 20b/6

kibi : Gibi

k. 30b/4, 33a/3, 53b/8, 53b/14,

kéç- : Geçmek

k.-er 43b/16

k.-Ø 17b/7

k.-mek 93b/14

k. -e alma- 26a/4

kéçe : Gece

k. 12b/14, 21a/3, 32b/13, 36b/5,
46a/2, 49b/8, 49b/8, 49b/14, 51b/14,
54b/15, 62a/16, 63a/12, 63a/14, 63a/15,
68b/7, 70b/12, 91a/3, 98a/10

k.+de 33a/17

k.+si 78a/1

kél- : Gelmek, konulmak

k.-ür 49b/8, 25a/11, 74b/3, 28a/2,
63a/15, 38a/16, 13b/1, 45b/2, 48b/9,
71b/13, 26b/10, 96a/10

k.-di 4a/11, 19b/9, 26a/15, 29a/1,
29a/9, 30a/8, 34a/4, 34b/4, 35a/16,
35b/1, 39a/11, 39b/17, 44a/15, 47a/17,
48b/12, 48b/15, 51a/9, 54b/3, 54b/17,
58a/2, 58a/9, 63b/2, 63b/11, 72a/16,
78b/14, 79a/1, 79a/6, 79a/11, 80b/7,
82a/7, 82a/8, 82a/9, 84b/9, 85b/8,

85b/15, 87a/8, 90a/9, 96b/3, 97b/13,
98b/15, 100a/16

k.- diñ 19a/6

k.-diler 28a/10, 33a/17, 37b/17,
38a/15, 44b/17, 67a/8, 69a/1, 69a/7,
72a/12

k.-gil 87b/14

k.- iñ 89b/14

k.-se 9a/15

k.- ip 7b/17, 8a/4, 10b/17, 11a/13,
11a/14, 13a/10, 15a/17, 16b/12, 18a/2,
20b/6, 23a/1, 27a/16, 28a/6, 28a/8,
28b/2, 29b/11, 30a/7, 33a/10, 33b/16,
37b/16, 39a/17, 44b/9, 45a/10, 46b/6,
47a/10, 47a/16, 47b/13, 48a/8, 49a/10,
49b/3, 50b/4, 51b/17, 52b/17, 53a/12,
53a/17, 53b/8, 53b/16, 53b/17, 54a/10,
54a/12, 54b/4, 54b/9, 54b/13, 55a/8,
55a/10, 55a/14, 56b/6, 57b/16, 58a/9,
58a/11, 58a/15, 58b/9, 58b/10, 59b/8,
59b/11, 60a/1, 60a/6, 61b/13, 74a/16,
62b/4, 63a/13, 64a/11, 64b/16, 66a/15,
66b/2, 67a/15, 67b/4, 69b/8, 71a/11,
71a/12, 72a/8, 72b/5, 72b/13, 73b/17,
74b/13, 75a/11, 75b/11, 76b/13, 77b/10,
78b/6, 79b/9, 80a/9, 80a/17, 80b/11,

81a/5, 82b/4, 82b/13, 84a/12, 86a/8,
86b/5, 87a/2, 88b/3, 88b/9, 89b/15,
91b/9, 92b/7, 98b/7, 98b/16, 99a/6,
100a/17

k.-ürde 52b/11, 89a/15, 90a/7, 94b/9

k.- gen 11b/2, 15b/8, 19a/13, 19a/17,
33b/13, 45b/17, 46a/6, 54a/4, 73a/17

k.-gende 49b/7, 54b/8, 63a/15,
64a/10, 86b/3, 91b/3

k.-gendin 29a/9, 58b/8, 79a/9

k.-genini 63a/15

k.-genide 68a/14

k.- ürin 87b/15

k.- iş 81a/1

k.- mes 24a/10

k.- meseñ 46b/3

kéltür- : Getirmek

k.-ür 9a/9, 15b/8, 16b/9, 89a/5

k.- di 24a/9, 40b/12, 46b/16, 49b/15,
56b/10, 65a/11, 73b/5, 78b/2, 93b/4,
98b/2

k.- diler 30b/12, 72b/10, 98b/3

k.- gey 14a/8, 14a/13

k.-gende 95b/5

k.-gen 21a/2, 41b/4

k.-geni 99b/10

k.-mek 5b/9

k.-meseñ 26a/3

k.-miş 50a/9

k.-se 5b/6

k.-üp 17b/14, 22a/10, 22b/4, 26b/13,
29b/14, 40a/10, 46b/7, 48a/6, 50b/9,
51b/1, 55b/2, 55b/4, 61b/12, 63a/1,
63b/12, 65a/17, 65b/7, 65b/15, 68a/11,
69b/6, 70a/17, 70b/11, 71a/4, 73b/7,
76a/4, 78a/12, 79a/16, 80b/10, 80b/13,
80b/17, 81a/8, 81a/17, 82b/7, 82b/11,
83a/1, 83b/1, 86a/17, 86b/1, 90a/5,
94a/10, 95a/5, 95a/7, 99a/12, 99a/16

k.e alma- 29a/2, 88b/15

kélin : Gelin

k. 27a/7, 27a/12

k.+leri 27a/4

k.+lerin 27a/2

kéneş : İstişare, karşılıklı fikir alış verişi

k. kı1- 27a/9

k. bér- 68b/11

k.+i bile 38a/1, 48b/3

kérek : Gerek

k. 19a/7, 19a/6, 30b/16

k.+dür 8b/8

kés- : Kesmek

k.-ip 18a/15, 27b/4, 27b/11, 72b/10

késtür- : Kestirmek

k.-ür 73b/2

keşiş < *Far.* Çekme, çekiş, cazibe; çaba

k. ét- 99a/9

két- : Gitmek

k.-di 23b/17

k.-ti 74a/17, 44a/13, 35a/17, 55a/15,
31a/17, 79a/14

k.-tiler 79b/3

k.-diler 56b/12, 52b/11

k.-ip 26a/8, 61b/8

k.-erniñ 19b/3

k.-gen 78b/17, 45a/17

k.-gendin 79a/16

k.-mek 19a/6

k.-mes 33a/3

k.-miş ér- 44b/17

kétür- : Getirmek

k. 13b/15

k.-üp 71b/14

key- : Giymek

k.-di 43b/3

kéyik : Geyik

k. 23b/10

keyür- : Giydirmek, sokmak

k.-di 14a/16, 28a/15, 85a/6, 87a/7,
19b/10, 47a/3, 26b/5, 29b/12

k.- diler 14b/2

k. 2b/11, 66a/12

k.-gil 46b/3

k.-üp 29a/13, 23a/2, 85a/17, 89a/12,
23b/8, 60b/14

k.- gendin 79b/10

kéz- : Gezmek

k.-er ér- 16a/15

kıble : *Ar.* Kâbe'nin olduğu taraf

k.+ğa 63a/3

ķ. (-i dādḥ'āh) 45a/16

kıdvetü'l-'ārfīn < *Ar.* Ariflerin önde
geleni

ķ. 56b/17

kıdvetü'l-ḥavākān < *Ar.+T.* Hakanların
önderi

ķ. 81b/14

kıl- : Kılmak, yapmak

ķ.-ur -men (ke'emmül ķ.) 12a/7,
(**şerm ķ.**) 12a/8, (**ilticā ķ.**) 87b/8, (**ḥaḳḳ-ı**
sābit ķ.) 93b/16

ķ.-ur -sen (nisbet ķ.) 50a/1, (**maḥv ķ.**)
62b/9

ķ.-ur ('arz ķ.) 4b/6, (**ref'-i melālet**
ķ.) 4b/16, (**def'-i külfet ķ.)** 5a/2, (**güyā**
ķ.) 9a/10, (**zūhūr ķ.)** 10a/7, (**pest ü**
bülend ķ.) 11a/8, (**zāhir ķ.)** 11b/16, (**baḥş**
ķ.) 13a/1, (**serkeşlik ķ.)** 13a/3, (**'afv-ı**
günāh ķ.) 13a/7, (**her işi ķ)** 13b/2, (**ḥüsn**
ü kelām ķ.) 13b/3, (**edā ķ.)** 16a/12,
(**perestiş ķ.)** 16a/16, (**da'vet ķ.)** 19b/12, (
müste'sal ķ) 20a/8, (**vaşıyyet ķ.)** 20b/4,
(**çāk çāk ķ)** 25b/14, (**ıztırāb ķ.)** 26a/8,
(**ḥaml ķ. ér-**) 26b/1, (**taḳviye ķ.)** 29b/15,
(**gümān ķ.)** 30a/2, (**nifāķ ķ. ér-**) 32b/8,
(**seyr ķ. ér-**) 38a/7, (**cilve-gāh ķ.)** 38a/17,
(**ittifāķ ķ.)** 40a/15, (**'izzet ķ.) ér-**) 42b/5,
(**guşşa-merg ķ.)** 42b/14, (**iḥtiyār ķ.)**
43a/2, (**çapavul ķ.ér-**) 46b/14, (**gāret ķ.**
ér-) 48a/7, (**mukātele ķ. ér-**) 51b/13,
(**tahāret ķ. ér-**) 52a/13, (**tāht u tāz ķ.ér-**)
52a/15, (**tebessüm ķ.)** 62a/8, (**taḥliş ķ.**
ér-) 74b/7, (**zāhir ķ.ér-**) 86a/16, (**gerdi**
rūşen cihānnı kara ķ.) 88b/6, (**işār ķ)**
89b/1, (**ḥizmet ķ.)** 90a/11, (**iḥtilāt ķ.ér-**)
93a/6, (**tarāzlık ķ.)** 98a/8, (**tahrīr ķ.)**
99b/12
ķ.-ur-miz (şürü' ķ.) 24b/7, (**iş ķ.)**

27a/10, (şürü' k.) 35a/12, (cānbāzlıg k.)
68b/14

ķ.-urlar (seyl ķ.)18a/17, (temeshurlar
ķ. ér-) 20b/2 , (cāmeşüylık ķ.) 26b/12,
(ri'āyet ķ.ér-) 31b/9, ('īd ķ.) 34a/16,
(rivāyet ķ.) 34b/10, (sülük ķ. ér-)
36b/14, (naql ķ.) 80b/4

ķ.-dı (müzeyyen ķ.) 2a/10, (hüveydā
ķ.) 2a/11, (peydā ķ.) 2a/12, (şeydā ķ.)
2a/12, (mütemekkin ķ.) 2a/14,
(dürrētü't-tāc ķ.) 3b/10, (müsaḥḥar ķ.)
4a/6, (kim ki ķ.) 5b/7, (sāde ķ.) 5b/10,
(tulū'ķ.) 7a/17, (mu'aṭṭar ķ.) 7b/6,
(münevver ķ.) 9a/2, (şirīn maḳāl ķ.)
9a/13,

(ḥareket ķ.)10b/6, ('adāvet ķ.) 10b/9,
(iḥtiyār ķ.) 11b/11, (menküb ķ.) 11b/13,
(ser-efrāz ķ.) 12a/12, ('arz ķ.) 14a/10,
(maḥşüş ķ.) 14b/3, (iğvā ķ.) 15a/5,
(delālet ķ.) 15a/6, (süsesin ķ.) 15a/7,
('amel ķ.) 15a/13, (mülākāt ķ.) 15b/1,
(kerāmet ķ.) 15b/7, (mübtelā ķ.) 16a/4,
(pinhān ķ.) 16a/12, (la'net ķ.) 16a/14,
(iğvā ķ.) 16a/15, (kerāmet ķ.) 16b/3,
(müşāhede ķ.)16b/16, (namāz ķ.) 17a/5,
(defn ķ.) 17a/9, (sücüd ķ.) 17a/15,
(ḥükümranlıg ķ.) 17b/1, (maḳhūr ve

perişān ķ.) 17b/13, (riḥlet ķ.) 17b/17,
(peydā ķ.) 18b/11, (ma'mūr ķ.) 19a/3,
(iḥtirā' ķ.) 19a/16, ('atā ķ.) 19a/17,
(intikāl ķ.) 19b/2, (veli'ahd ķ.) 20a/9,
(ḥareket ķ.) 21a/10, ('azīmet ķ.) 20a/12,
(delālet ķ.) 20b/1, (du'ā ķ.) 20b/10,
(fenā ķ.) 21b/12, (tefvīzķ.) 22a/4,
(ma'lūm ķ.) 22a/8, (vaşiyyet ķ.) 22a/13,
(iltimās ķ.) 22b/14, (münācāt ķ.) 22b/16,
(zindegānlıkķ.) 23a/1, (binā ķ.) 23a/2,
(iḥtirā ķ.) 23a/16, (mürāca'at ķ.) 23b/5,
(maḥbes ķ.) 23b/7, (berpā ķ.) 23b/9,
(ṭarab ķ.) 24a/12, 24b/11, (teslīm ķ.)
24b/17, (naql ķ.) 25a/2, (türktāzlık ķ.)
25a/8, (perveriş ķ.) 26a/5, meşveret ķ.)
26a/13, (şemse-i izḥār ķ.) 26b/17, (teklīf
ķ.) 27a/3, (istignā ķ.) 27a/4, (kéneş ķ.)
27a/10, (ḥaberdār ķ.) 27a/13, (nev' ķ.)
27b/1, (hezīmet ķ.) 27b/9, (da'vet ķ.)
27b/13, (ma'lüb ķ.) 27b/15, (Müsülmān
ķ.) 28a/14, (musahḥar ķ.) 28a/15,
(Müsülmān ķ.) 29a/3, (ḥükm ķ.) 29a/6,
('arz ķ.) 29a/10, (nüzü̇l ķ.) 29b/2,
(musahḥar ķ.) 29b/12, ('ār ķ.) 30a/11,
(ḥükm ķ.) 30a/13, (suyürgal ķ.) 30b/7,
(tafvīz ķ.) 30b/8, (vaşiyyet ķ.) 30b/15,
(in'ām ķ.) 31a/2, (āşkār ķ.) 31a/8,

(sersebze ve reyyān k.) 31a/12, (zabt k.) 31a/16, (muḳarrer k.) 31b/7, ('ayān k.) 31b/12, (münevver k.) 31b/16, (nüḫzet k.) 32a/2, (vedā' k.) 32a/13, (şarf k.) 32b/2, (sīrāb k.) 32b/3, (ğarḳe-i girdāb k.) 32b/4, (müttefiḳ k.) 32b/7, (kara k.) 34a/12, (penāh k.) 34b/15, (veda' k.) 35b/17, (zimmet ve ref'-i mezenne k.) 36b/4, (vedā' k.) 36b/15, (amān k.) 37a/3, (bende k.) 37a/8, ('atā k.) 37a/9, ('azīmet k.) 37b/2, (rūşen k.) 37b/9, (intikāl k.) 38a/2, (ḳatlı k.) 38a/9, (hareket k.) 38a/12, (kūşiş k.) 38a/13, (muḳarrer k.) 38b/7, (serkeşlik k.) 39a/6, (mekān k.) 39a/10, (mu'āvedet k.) 40a/7, (naḳl k.) 40a/8, (pādşāhlık k.) 40a/9, (müsaḫḫar k.) 40b/13, (hem-ser k.) 40b/13, (ḳayīm-maḳām k.) 41a/7, (riḫlet k.) 41a/9, ('atā k.) 41a/13, (hareket k.) 41b/11, (nüzüle k.) 41b/16, (suyurğal k.) 42a/3, (maşaff k.) 42a/7, (taḫt u tāz k.) 42a/13, (suyurğallar k.) 42b/2, (mu'āvedet k.) 42b/5, (bünyād k.) 42b/16, (sülük k.) 43a/4, (riḫlet k.) 43a/6, (zabt k.) 43a/10, (ḫürmet k.) 43a/10, (ḫükme k.) 43a/13, (zebün k.) 43b/3, (taḳrīr k.) 43b/13, ('ubür k.)

44a/5, (mürāca'at k.) 44a/12, (ḳatlı k.) 44b/1, (pādşāhlık k.) 44b/4, (mükedder k.) 45a/12, (pādşāhlık k.) 45b/3, (şehīd k.) 45b/15, (tevaḳḳuf k.) 46b/6, (menkübe k.) 46b/15, (tefvīz k.) 47a/6, (bīḫānümān k.) 47a/8, (esīr k.) 47b/11, (hareket k.) 47b/10, (iltimās k.) 48a/9, ('azīmet k.) 48a/15, (namzed k.) 48a/17, (istimdād k.) 48b/3, (irsāl k.) 48b/4, (mürāca'at k.) 48b/6, (ta'zīb k.) 48b/11, (münḳatı' k.) 49a/3, (taḫrīş ve terğīb k.) 49a/10, (hareket k.) 49a/11, (mu'āvedet k.) 49a/16, (müsta'sel k.) 49b/11, ('afv k.) 50a/2, (işār k.) 50a/8, (musahḫar k.) 50a/13, (mensüb k.) 50a/14, (suyurğal k.) 50b/2, (mu'āvedet k.) 51b/9, (iḫrāc k.) 51b/15, (istimdād k.) 51b/16, ('avd k.) 54a/7, (bīğāne k.) 54a/10, (ziyāfetler k.) 54a/17, (teslīm k.) 55a/1, (kıldı k.) 55a/5, (muḫārebe k.) 56b/13, (intikāl k.) 56b/15, (ḫavāle k.) 57b/1, (ḫāşıl k.) 57b/2, (müşerref k.) 57b/4, (mu'āvedet k.) 58a/4, (muḫārebe k.) 58a/10, (tevaḳḳuf k.) 58a/15, (ta'zīm ve tekrīm k.) 58a/17, (cülüs k.) 58b/5, (mağlüb ve maḫḫür k.) 58b/14, (mürāca'at k.) 59b/5, (kärzār k.) 59b/7,

(yörüş k.) 59b/16, (nüzül k.) 60a/2,
(ihtiyâr k.) 60a/11, (hareket k.) 60b/10,
(talep k.) 61a/1, (mürâca‘at k.) 61b/13,
(veda‘ k.) 61b/15, (hitâb k.) 62a/17,
(‘imâret k.) 62b/12, (atalık k.) 63a/1,
(binâ k.) 63a/4, (yörüş k.) 63b/9,
(ma‘tûf k.) 64a/9, (intikâl k.) 64b/11,
(ihtiyâr k.) 65a/3, (istimâlet va‘desin k.)
65a/7, (rihlet k.) 65a/13, (âşikâr k.)
65a/13, (mürâca‘at k.) 65b/1, (behişt
behişt k.) 65b/6, (intikâl k.) 65b/10,
(hâsıl k.) 65b/14, (cülüs k.) 66a/9,
(yörüş k.) 66b/4, (şefakgün k.) 66b/12,
(mürâca‘at k.) 66b/15, (şikâr-endâzlık
k.) 67a/6, (küşiş k.) 67b/9, (nüzül k.)
67b/12, (yörüş k.) 68a/5, (güher-efşânîlîg
k.) 68b/13, (merhamet k.) 69a/2, (ser-şâr
k.) 69a/15, (katl-i‘amm k.) 69a/16,
(hareket k.) 69b/6, (târümâr k.) 69b/7,
(muḥârebe k.) 69b/9, (cülüs k.) 70b/15,
(âgâz k.) 71a/4, (muḥâşara k.) 71a/7,
(yörüş k.) 71a/9, (meâşir k.) 71a/13,
(şâhib-i ihtiyâr k.) 71b/15, (yörüş k.)
71b/17, (yörüş k.) 72a/2, (mürâca‘at k.)
72a/17, (âheng k.) 72b/3, (muḥâşara k.)
72b/14, (teslîm k.) 73a/3, (naşb k.)
74a/1, (‘arz k.) 74a/9, (hem-râh k.)

74a/12, (musahḥar k.) 74b/3, (‘imâret k.)
74b/9, (maḥbûs k.) 75a/8, (gârîb k.)
75b/16, (mekremet k.) 77a/2, (cülüs k.)
77a/11, (mufevvez k.) 78b/17, (ma‘zûl
k.) 79a/15, (hân k.) 79a/17, (cülüs k.)
79b/13, (muḥâşara k.) 81a/4, (ma‘zûl k.)
81b/6, (ye‘s k.) 82a/8, (perveriş k.)
82a/10, (tulû‘ k.) 82a/16, (‘ayân k.)
82a/17, (intikâl k.) 82b/6, (rihlet k.)
83b/5, (cülüs k.) 83b/8, (cülüs k.)
83b/12, (şerḥ k.) 84a/16, (veli‘ahd k.)
85b/16, (leşker-keş k.) 85b/17, (emîr-i
leşker k.) 86a/12, (âhîret seferi k.)
86b/4, (namzed k.) 86b/5, (naşb k.)
86b/12, (bülend k.) 87a/1, (musahḥar k.)
87a/15, (‘azîmet k.) 87b/1, (yörüş k.)
87b/4, (atalık k.) 88a/6, (i‘lâm k.)
88a/12, (hareket k.) 88a/15, (zahmdâr
k.) 88b/13, (tergîb k.) 88b/14, (helâk k.)
89a/2, (teslîm k.) 89a/7, (gâzât k.)
89a/11, (işâret k.) 89a/16, (terbîtler k.)
89b/6, (muḥarrer k.) 89b/8, (hüner k.)
90a/3, (âgâz k.) 90b/5, (meded k.)
90b/15, (‘uzlet-i ihtiyâr k.) 91a/12,
(vedâ‘ k.) 91a/16, (gâzât k.) 91a/16,
(yahşî at k.) 91a/17, (şâhib-i ihtiyâr k.)
91b/17, (hamle k.) 92b/2, (tamâm k.)

92b/3, (ih̄tiyār k̄.) 93a/3, (teklīf k̄.)
93a/3, (teşnelik k̄.) 93b/1, (ḥalāş k̄.)
94a/2, (müsta’sel k̄.) 94a/14, (irtihāl k̄.)
95a/10, (bergüstvān k̄.) 97b/8, (rest k̄.)
97b/12, (āgāz k̄.) 97b/14, (nüzǖl k̄.)
98a/17, 100a/17, (namzed k̄.) 98b/10,
(şehīd k̄.) 99a/17, (berpāy k̄.) 100a/4
k̄.-dım (müşāhede k̄.) 77b/5
k̄.-dum (gümān k̄.) 8a/5, (būse k̄.)
8a/9, (ih̄tiyār k̄.) 9a/16, (ih̄tişār k̄.)
23a/9, (şuru’ k̄.) 66a/13
k̄.-duk (ḥāş k̄.) 8b/17
k̄.-dınız (mundak k̄.) 89b/17
k̄.-dılar (secde k̄.) 14b/5, (‘azīmet k̄.)
15b/3, (şarf k̄.) 15b/5, (ḳurbān k̄.)
15b/17, (meşgüllüġ k̄.) 17b/7, (binā k̄.)
21a/15, (suāl k̄.) 21b/7, (medfūn k̄.)
21b/10, (binā k̄.) 23a/5, (meyl k̄.) 24b/1,
(‘arz k̄.) 27a/6, (iltica k̄.) 28a/3, (taḳsīm
k̄.) 30b/13, (kūşışler k̄.) 32b/11,
(müşāhede k̄.) 33b/9, (mesdūd k̄.)
33b/17, (maşlahatın k̄.) 34a/6, (itā’at k̄.)
34b/1, (āvāre k̄.) 34b/3, (mürāca’at k̄.)
38a/17, (nüzǖl k̄.) 38b/11, (defn k̄.)
39b/9, (ḳatlı-i ‘āmm k̄.) 39b/10, (ḳatlı k̄.)
39b/15, (müşerref k̄.) 43a/12, (ittifāk k̄.)

46a/15, (destgīr k̄.) 49a/13, (mü’ekked
k̄.) 50a/5, (defn k̄.) 50b/9, (yörüş k̄.)
51b/11, (ḳatlı-i ‘āmm k̄.) 55a/12,
(serkeşlik k̄.) 55b/10, (mürāca’at k̄.)
58b/2, (ġāret k̄.) 60b/13, (nüzǖl k̄.)
64a/17, (muḳātele k̄.) 65b/2, (ittifāk k̄.)
65a/10, (mürāca’at k̄.) 68a/2, (bīvefālūġ
k̄.) 68b/10, (istimdād k̄.) 72a/1,
(mevsūm k̄.) 76a/1, (muḥāsara k̄.) 76b/3,
(āştī k̄.) 76b/14, (‘azl k̄.) 78a/7, (tevbe
k̄.) 78b/3, (naşb k̄.) 78b/12, (bīşümār k̄.)
81a/9, (maḥbūs k̄.) 81a/14, (ser-efrāz k̄.)
81b/1, (naşb k̄.) 83a/5, (istikbāl k̄.)
87b/15, (yörüş k̄.) 91b/14, (tefevvīz k̄.)
95a/3, (ārāste k̄.) 97b/3, (muḳātelāt k̄.)
98b/7, (nüḫzet k̄.) 99a/6, (muḳḳid k̄.)
99a/7, (ser-efrāz k̄.) 99b/3, (muḥārebāt
ve muḳātelāt k̄.) 98b/7, (nüḫzet k̄.)
99a/6, (maġlūl ve muḳḳid k̄.) 99a/7, (ser-
efrāz k̄.) 99b/4, (mücādele k̄.)
100a/13
k̄.-mış (vurūd k̄.) 13a/11, (nāzil
k̄.dur-) 19b/16, (mükedder k̄. dur-)
40b/9, (āsūde k̄.) 77b/4, (efsūde k̄.)
77b/6, (perīşan k̄.) 77b/7, (mükedder k̄.)
84a/17

ķ.-ġay-men (muvaşık ķ.) 87b/12
ķ.-ġay-sen (yār ķ.) 93b/17
ķ. -ġay 93a/7, 44a/9, 9b/8, 14a/5,
18a/12, 19b/9, 18a/9, 16a/8, 53a/1
ķ.-ġaylar (ķabūl ķ.) 48a/9, (feth ķ.)
72a/15
ķ. (musaffā ķ.) 2b/9, (ġūyā ķ.) 2b/11,
(cārī ķ.) 2b/14, (iřārī ķ.) 2b/14, (giriřtārī
ķ.) 2b/15, (meymun ķ.) 2b/16, (Mübārek
ķ.) 3a/1, (zümre ire ķ.) 3b/7, ('azm ķ.)
7b/4, (cezm ķ.) 7b/4, (meyl ķ.) 13b/12,
(sāyebān ķ.) 18b/1, (sa'y ķ.) 20b/8,
(ħazer ķ.) 25a/12, (kerem ķ.) 84a/17,
(insāf ķ.) 90a/1
ķ.-ġıl (zamm ķ.) 12a/10
ķ.-ıı (ķabūl ķ.) 88a/2, (ķuraltay ķ.)
88a/3
ķ.-saı (tefaķķud ķ.) (naķř-niġin ķ.)
8b/10, (secde ķ.) 16a/17, 93b/6, (her
nee ķ.) 97b/15
ķ.-sa (ne ķ.) 2b/2, (hücūm ķ.) 4b/15,
(meyl ķ.) 10b/4, (ħīle ķ.) 11b/5, (żabt ķ.)
12a/13, (ķīl u ķāl ķ.) 13b/4, (ma'lum ķ.)
20a/3, 52b/16, (ķıyās ķ.) 73a/14, (fesād
ve bīrāhlık ķ.) 87b/11, (cūnbüş ķ.)

88b/5, (téng ķ.) 96b/9
ķ.-salar (varak ķ.) 13b/8
ķ.-ıp (farķ ķ.) 4a/7, (rişiş ķ.) 6a/6,
(ehl-i medrese ķ.) 6a/10, (sürme ķ.) 7b/2,
(mu'ayyen ķ.) 7b/9, (ser-efrāz ķ.) 8a/11,
(ġark ķ.) 8a/17, (īmā ķ.) 11a/15,
(mütecellī ķ.) 11b/1, (müzeyyen ķ.)
11b/14, (teferrūs ķ.) 12a/4, (él ķ.) 12b/6,
(müşāhede ķ.) 12b/13, (tahayyür ķ.)
13b/6, (zāhir ķ.) 13b/10, (ibā ķ.) 14b/7,
(imtinā' ķ.) 15a/5, (secde ķ.) 16b/1,
(nażār ķ.) 16b/13, (veli'ahd ķ.) 17a/3,
(riħlet ķ.) 17a/7, (iħtiyār ķ.) 17b/5,
(tedārikin ķ.) 18a/6, (emr ķ.) 18a/9,
(veli'ahd ķ.) 18b/16, (perākende ķ.)
19a/9, (ķāim-maķām ķ.) 19a/11, (ref' ķ.)
20a/2, (veli'ahd ķ.dur-) 20a/6, (mensüb
ķ.) 20b/3, (amān ķ.) 21a/2, (seyr ķ.)
21a/12, (münķasım ķ.) 22a/2, (ma'lüm
ķ.) 22a/8, (tefviz ķ.) 22a/12, (suyurġal
ķ.dur-) 22b/13, (pedrūd ķ.) 23a/1, (seyr
ķ.) 23a/11, (vasiyyet ķ.) 23b/3, (ħān ķ.)
23b/16, (ķüşiş ķ.) 24a/2, (nāib menāb ķ.)
24a/10, (veli'ahd ķ.) 24a/14, (taķsım ķ.)
24b/4, (meřġüllüġ ķ.) 24b/12, (daħl ķ.)
24b/15, (siyāset ķ.) 25a/4, (vaşı ve
veli'ahd ķ.) 25b/5, (yaylak ķ.) 25b/9,

(ta'accüb k.) 26a/16, (delâlet k.) 26b/6,
(izhâr-ı inkıyâd k.) 26b/15, (toy k.)
26b/17, (ceşn-i ârâste k.) 27a/2, (bir
taraf k.) 27b/4, (mesrûr k.) 27b/14,
(muḥârebe k.) 28a/2, (kabûl k.) 28b/8,
(terbiyet k.) 28b/10, (müslmân k.)
28b/16, (muḥârebe k.) 29a/2, ('arz-ı
leşker k.) 29a/8, (rivâyet k.) 29a/12,
(serkeşlik k.) 29a/14, (münevver k.)
29b/1, (kebâb k.) 29b/6, (tevaḳḳuf k.)
30a/6, (teng k.) 30b/1, (âğâz k.) 30b/4,
(élni k.) 31a/4, (kabûl k.) 31b/5, (kâim-
makâm k.) 32a/7, (makâm k.) 32a/13,
(naşb k.) 32b/2, (tevaḳḳuf k.) 32b/13,
(k.bol-) 32b/16, (me'men k.) 33a/6,
(şakḳ k.) 33b/3, (seyr k.) 33b/4, (ma'lûm
k.) 33b/16, (ḳatli-i 'âmm k.) 34a/9,
(zendgânlig k.) 34a/1, (firâr-ı ihtiyâr k.)
34b/5, (kaşd k.) 34b/17, (işâret k.)
35b/6, (işâret k.) 35b/12, (müste'sal k.)
35b/16, (terk-i izâ k.) 36b/6, (ḳayim-
makâm k.) 36b/17, (velî'aht k.) 37a/13,
(müretteb k.) 38a/12, (destgîr k.)
38b/10, ('ubûr k.) 39b/1, (mürâca'at k.)
40a/3, (maşâff k.) 40a/5, (ref' k.) 40b/9,
(ḳatli k.) 40b/4, (tefvîz k.) 41a/3,
(nevâzişler k.) 41b/5, (nâib k.) 41b/11,

(ber-bâd k.) 42b/15, (teklîf k.) 43a/11,
(vaşiyet k.) 44a/13, (nâib k.) 44a/15,
(ḳismet k.) 44a/1, (pedîd k.) 44b/4, (
'izzet k.) 45a/3, (velî'aht k.) 45b/5,
(musahḥar k.) 45b/13, (takrîr k.) 46a/6,
(teklîf k.) 46a/8, (tereddüdler k.) 46a/12,
(imtinâ' k.) 46a/15, (bi'at k.) 46a/17,
(ta'yîn k.) 46b/7, (ḳatli-i 'âmm k.) 46b/7,
(türktâz k.) 46b/17, (huşûmet peydâ k.)
47a/15, (muḥâsara k.) 47b/2, (âğâz k.)
47b/8, (taht u tâz k.) 47b/10, (muḳarrer
k.) 47b/14, (muḥâlefet k.) 48b/1,
(tevaḳḳuf k.) 49b/6, (istimdâd k.) 49a/9,
(muḳâtele ve muḥârebe k.) 49b/9, (nüzûl
k.) 50a/11, (rukûb k.) 50a/13, (behişt k.)
50a/16, (ihrâc k.) 50b/6, (maşâff k.)
51b/8, (pay-ı taht k. ér-) 52a/16, (baş k.)
52b/4, (çerḥ-i ahzâr k.) 53b/1, (binâ k.
dur-) 53b/3, (musahḥar k.) 54a/12,
(muḥâsara k.) 54b/2, (ḳatli k.) 54b/5,
(irevül k.) 54b/7, (şehîd k.) 55a/9, (zür
k.) 55a/11, ('adl k.) 55b/12, (muşâlahâ
k.) 58a/10, (tört gürûh k.) 59a/3, (taksîm
k.) 59a/10, (işler k.) 59b/9, (mağlûb ve
maḳhûr k.) 59b/14, (ḳatli-i 'âmm k.)
60a/1, (büse k.) 60a/6, (muḥârebe ve
muḳâtele k.) 60a/9, (kârzâr k.) 60a/10,

(mevsüm k. dur-) 60a/14, (binā k. durur ér-) 55b/14, (esîr k.) 59b/2, (ziyâret k.) 60b/5, ('ubur k.) 60b/9, (berpâ k.) 60b/11, (istimâlet va'desi k.) 60b/17, (nevâziş ve iştimâlet k.) 61a/7, (tevehhüm k.) 61a/12, (ta'mîr k.) 61a/14, (bîvefâlig k.) 62a/3, (peydâ k.) 62a/12, (iltifâtk.) 62a/16, (âbâdân k.) 62b/5, (mübâşeret k.) 63a/13, (seyr k.) 63a/14, (defn k.) 63b/3, (istikbâl k.) 63b/12, (hücüm k.) 64b/2, ('azl k.) 64b/12, (nevha-ger k.) 65a/15, (ziyâfetler k.) 65b/4, (serkeşlik k.) 65b/6, (bî'at k.) 65b/7, (izhârî k.) 66b/2, (tevakkuf k.) 66b/9, (muhaşara k.) 67a/7, (amân k.) 67a/9, (tefvîz k.) 67a/10, (muhaşara k.) 67b/2, (âştî k.) 67b/14, (muhaşara k.) 69a/12, (muqâtele k.) 69b/14, (suhlîg k.) 70b/1, (zâyi' k.) 70b/7, (mesned-i tahallüs k.) 70b/9, (destgîr k.) 71a/16, (mürâca'at k.) 71b/5, (feth k.) 71b/6, ('azm k.) 72a/9, (ma'tuf k.) 72a/13, (maşûr k.) 72a/14, (taşavvûr k.) 72a/17, (muhârebe k.) 72b/14, (revâne k.) 73a/8, (mevsüm k.) 73a/9, (istid'â k.) 73b/5, (takrîr k.) 73b/13, (hân k.) 73b/15, (hân k.)

73b/16, (müttefik k.) 74a/5, (müsta'sel k.) 74a/13, (mahbûs k.) 74b/5, (tehdîd k.) 75a/7, (halâs k.) 75a/11, (âgâz k.) 75b/8, (terbît k.) 75b/3, (kâim-makâm k.) 75b/10, (ber-pay k.) 76a/15, (mu'asker k.) 76a/16, (neberd k.) 76b/7, (seyr k.) 77a/10, (ikâmet k. ér-) 77b/10, (hâsil k.) 78a/2, (galebe k.) 78a/5, (atalık k.) 78b/13, (muharebât k.) 79a/7, (muharebe k.) 79a/10, (müste'sal k.) 79b/9, (nüzü'l k.) 80a/11, (teferrüs k.) 80a/13, (hân k.) 80b/15, (meş'al k.) 80b/17, (itâ'at k.) 81a/2, (tez k.) 81a/8, (maşâff k.) 82b/4, (muharebât-ı bîşümâr k.) 82b/15, (ma'zül k.) 83a/6, (feth k.) 84a/8, (tahtgâh k.) 84a/13, (mutî'k.) 84a/14, (ilticâ k.) 84a/15, (cevelân k. dur-) 84b/5, (hurûc k.) 85a/5, (veli'ahd k.) 85a/11, (târâc k.) 85b/4, (pâdşâh k.) 85b/16, (tevbe k.) 86a/5, (esîr k.) 86a/17, (katl-i 'âmm k.) 86b/6, (mübârezet k.) 86b/16, (in'am ve ihsân k.) 86b/17, (noyan k.) 87a/3, (terbiyet k.) 87a/7, (manqlay k. ér-) 87a/11, (suyurgal k.) 87a/16, (hâkim k.) 87a/17, (gâyret k.) 87b/8, (gâyret k. dur-) 87b/9, (istikbâl k.) 88b/7, (fark k.) 88b/11,

(Müsülmân k.) 89b/10, (müraca‘at k.) 89b/14, (yargu k.) 89b/15, (hâşıl k. dur-) 90a/5, (kâim-makâm k.) 90a/8, (olca ve esîr k.) 91a/4, (veli‘ahd k. dur-) 91a/9, (gâret k.) 90b/6, (veli‘ahd k.) 91a/15, (cidd ü cehd k.) 91b/6, (esîr k.) 91b/8, (kabûl k.) 91b/10, (terbît k.) 92b/11, (naşb k. ér-) 93a/2, (kalkân k.) 93a/14, (k. dur-) 93a/15, (münhezim ve âvâre k.) 93a/16, (ihtiyâr k.) 93b/13, (‘amel k.) 93b/16, (kabûl k.) 94a/1, (naşb k.) 94a/10, (perveriş k.) 94b/3, (hâkim-i bi‘l-istiklâl k.) 94b/7, (hem-dâstânlig k.) 94b/12, (namzed k.) ér- 95a/2, (atabek ve atalık k.) 95a/5, (muste‘şel k.) 95a/7, (tefvîz k.) 95b/8, (muḥârebât ve mukâtelât k.) 95b/11, (cihângerdlık k.) 96b/1, (tavakkûf k.) 96b/13 (hemdest k.) 97a/16, (naşb k.) 97b/2, (makṭûl k.) 98a/11, (hareket k.) 98b/5, (mu‘asker k.) 98b/6, (zâhir k.) 98b/8, (mesâfet k.) 98b/13, (ta‘yîn k.) 98b/15, (nüzûl k.) 98b/16, 99a/12 (ta‘âkib k.) 99a/9, (ittifâk k. ér-) 99a/17, (ma‘zûl k.) 99b/2, (atalık k.) 99b/3, (taḥammül k.) 100b/5, (mu‘asker k.) 100b/12

k.-up (‘işret-efzâyi k.) 6a/12

k.+urda (şikâr k.) 41b/2, (riḥlet k.) 57a/16, (müraca‘at k.) 73a/16, (vefât k.) 84b/10, (namâz k.) 90a/6

k.-ğalı (feth k.) 41b/15

k.-ay (cüstücû k.) 9a/14

k.-gaç (âşkâr k.) 65b/11

k.-ğu dék 8a/3

k.-ğan (nüzûl k.) 3a/13, (k. muamele bile) 14a/13, (ibâ ve imtinâ‘ k.) 26b/9, (serkeşlik k.) 27b/17, (da‘vâ k.) 30a/2, (k. işleri) 40b/3, (terk ü tâz k.) 52b/1, (taḥrîş k.) 54a/10, (taḥvîl k.) 55a/8, (‘âşî k.) 68b/17, (müraca‘at k.) 72a/3, (yaḥşılık k.) 94a/7

k.-ğanı (nehzet k.) 25b/15, (ser-endâzlık k.) 27b/12, (toy k.) 30a/7, (ḥurûc k.) 33a/7

k.-ğannınıḡ (yörüş k.) 28b/17

k.-ğanda (müraca‘at k.) 29a/12, (ḥurûc k.) 35b/4, (ḥurûc k.) 35b/15, (taḥvîl k.) 66b/3, (taḥvîl k.) 82a/12, (şehîd k.) 92b/5, (âvâre k.) 94a/12

k.-ğandin (tâ‘at k.) 14b/6, (inkişâfın k.) 26b/7, (ğurûb k.) 31b/15, (vedâ‘ k.) 36a/5, (‘azîmet k.) 36a/8, (intikâl k.) 36a/1, (riḥlet k.) 37a/11, (ğurûb meyli

ķ.) 50b/16, (ķōr ķ.) 56a/1, (cūlūs ķ.)
80b/16, (cūlūs ķ.) 86a/12, (ķehīd ķ.)
92a/2
ķ. -ġanlar (salṭanat ķ.) 44b/7
ķ.-ġanları (ma'den ķ.) 33a/6
ķ.-urgā (def' ķ.) 43b/14
ķ. -maġız (melāmet ķ.) 9b/2
ķ.-mas (sirāyet ķ.) 11b/8, (naẓar ķ.)
26a/7, (mevsūm ķ. ér-) 26a/10, (iltifāt
ķ.ér-) 27a/1, (tedārik ķ. dur-) 39b/12,
(meyl ķ.) 62a/14, (ķurū' ķ.durur ér-)
90a/5, (fāide ķ.) 95b/17
ķ.-madı (ķanā'at ķ.) 52a/4, (ķabul ķ.)
93a/3, (ķazā ķ.) 90b/10, (daġl ķ.) 94a/5
ķ.-madılar (ķabūl ķ.) 20b/2
ķ.-maduķ (ķabūl ķ.) 27a/6
ķ.-ma (ķād ķ.) 8b/3, (ġumān ķ.)
13a/12, (iltifāt ķ.) 20b/7, (veda' ķ.)
61b/15, (fānī ķ.) 90b/3
ķ.-masun (meyl ķ.) 5b/7, (teġallūf ķ.)
29a/6
ķ.-mayın 31b/13, (ķabūl ķ.) 99b/1
ķ.-masam (def' ķ.) 89b/17
ķ.-may (mūķāhede ķ.dur-) 10b/16,
(daġdaġa ķ.) 11b/13, (taķdīķ ķ.) 21b/11,

(tecāvūz ķ.) 24a/13, (ķūl ķ.) 25a/13,
(fehm ķ.) 26b/1, (tecāvūz ķ.) 32a/1,
(ġiriftār ķ.) 40b/16, (zāhir ķ.) 46a/7,
(tamām ķ.) 46a/12, (ķanā'at ķ.) 51b/7,
(ıẓtırār ķ.) 63b/2, (cūlūs ķ.durur ér-)
67b/3
ķ.-maġan (secde ķ.) 14b/11
ķ.- maġannı (ķabūl ķ.) 46a/9
ķ.-maġay (eķer ķ.) 21a/10
ķ.- maġımdın (ārzū ķ.) 4b/10
ķ.-a al- (meyl ķ.) 9a/4, (nev' ķ.)
9a/4, (ķār u zār ķ.) 11a/4, 35b/4, 60a/17,
65a/8, 85a/7, 89a/15, 89b/13
ķ.-a baķla- (muhāfazat ķ.) 17a/17,
ķ.-maķ (zāhir ķ.) 2b/3, (cūr'et ķ.)
7a/7, (ikāmet ķ.) 8a/15, (ķurbān ķ.)
15b/15, (toķuz ķ.) 25a/17, (ārāmġāh ķ.)
28b/4, (ikāmet ķ.) 68b/11
ķ.-maķġa (ġiriftār ķ.) 27a/11, (ķatlı ve
recm ķ.) 36b/3, (ābād ķ.) 75a/10,
(tenāvūl ķ.) 79b/1
ķ -maķdın (ġunāh-ı bīendāze ķ.)
13a/3, (secde ķ.) 14b/7, (naķlı ķ.) 28a/10,
(ikrām ķ.) 37b/10, (naķlı ķ.) 38a/15,
(naķlı ķ.) 67a/8 , 99a/7

ķıldur- Kıldırmak, yardımcı fiil

ķ.-dı (ķatı ķ.) 49a/14, (binā ķ.)

50a/14, (ābād ķ.) 89a/13

ķ.-dılar (şehīd ķ.) 52a/3

ķ.-durup (berpā ķ.) 53a/14, (berpā ķ.)

73a/8, (muşālaħa ķ.) 76a/11, (munādī ķ.)

94a/6

ķılā' < *Ar.* Kaleler

ķ.+ın 69b/7

ķılāde < *Ar.* Gerdanlık, kolye

ķ.(-i İslām) 27a/7

ķılçık : Balıkların omurgalarından

ayrılan ince uzun sivri kemikler

ķ.+ı 69b/11

ķılıç : Bir veya iki yüzü keskin, uzun ve

sivri, çelikten yapılmış kesici bir silah

ķ. 32b/16, 59b/4, 86a/10

ķ.+nın 81a/1

ķ.+ın 81a/7

ķılıl- : Kılmak eyleminin dönüşlü ve

edilgen biçimi, kılınmak, edilmek,

edinmek

ķ.-dı 91a/13

ķ.- ğan 30a/10

ķ.-ıp 25b/1

ķ.-ur 3a/10, 9b/16, 35b/13, 75b/16,

83b/6

ķımız : Kısırak sütünün ekşitilmesiyle

elde edilen az alkollü içecek

ķ. 30a/13

ķır : Yerleşim birimi dışında kalan

yerler, şehir ve kasabalar dışında kalan

yerler

ķ.+ıĝa 47b/10

ķ.+da 49a/13

ķır- : Sert şeyleri vurma ya da ezme

yoluyla parçalamak, kırmak

ķ.-dı 90a/2

ķıraĝ : Kenar, kıyı, sahil

ķ.+ıĝa (Hāmūn ķ.) 34a/15

ķırān < *Ar.* Yakınlık, yaklaşma; iki

gezegenin bir burta birleşmesi

ķ. eyle- 55a/4, 82a/1

ķırban < *Ar.* (ķırba) Sadak, yay torbası

ķ.+dın 34b/14

ķırĝavul : Sülün

ķ. 29b/5

ķ.+nı 29b/5

ķırķ : Otuz dokuzdan sona gelen sayı

ķ. 14a/17, 17a/11, 19a/6, 19a/17,

20b/13, 21a/3, 21a/4, 39b/16, 47b/8,

49b/5, 50b/14, 52a/16, 55b/15, 56a/17,
58b/1, 58b/4, 64a/8, 79b/5

ķ. (ķ.min) 17a/10, 47b/15, 47b/14,
74a/10, 75b/5; (**ķ.béř**) 17b/17, 90b/3;
(**ķ.tokuz**) 38b/17; (**ķ. sékkiz**) 41b/17,
71a/5; (**ķ. altı**) 49a/16; (**ķ.béř**) 49a/17;
(**ķ. iki**) 55a/2; (**ķ. tört**) 91a/16

ķ.+da 70b/15, 53a/4, 41a/6

ķ.+ġa 23b/3, 91a/14, 23b/16

ķısm < *Ar.* Bölüm, kısım, parça

ķ. 35b/13, 38b/13, 44b/6

ķ.+ġa 22a/2, 35b/12

ķısmet < *Ar.* Bölme, pay etme, hisseler
ayırma; talih, nasip

ķ.kıl- 44a/17

ķıřřa < *Ar.* Fıkra, hikâye, rivayet;
vak'a, macera.

ķ.+nı 20a/2

ķıř : Sonbahar ile bahar arasında yer alan
yılın en soġuk ve yaġıřyı mevsimi

ķ. 29a/5, 31a/15, 58a/15, 91b/16

ķ.+da 25b/9

ķıřla - : Kışı bir yerde geçirmek,
kışlamak

ķ.-dı 52b/17

ķ.-p 91b/16

ķ.-r ér- 25b/9

ķıřlak : Kış mevsiminin geçirildiġi yer,
kışlanan yer

ķ.+da 53a/1

ķıř'a < *Ar.* En az iki beyitten oluşan ve
birinci ve üçüncü mısraları kafiyeli şiir

ķ. 1b/6, 2a/2, 2b/2, 3a/12, 3b/4,

3b/16, 4a/5, 4a/11, 4a/16, 9a/17, 12a/12,

14b/9, 16a/4, 19a/12, 21a/8, 21b/2,

23b/5, 32b/3, 50a/15, 55b/12, 56a/14,

60a/14, 61b/15, 64b/5, 74b/9, 75b/16,

85b/7, 93a/13, 96b/8, 97b/5

ķıtal < *Ar.* Vuruşma, birbirini öldürme;
savaş

ķ.(ve cidāl) bile 34b/2

ķıyām < *Ar.* Kalkma, ayaġa kalkma, bir
içe kalkışma, ayaklanma

ķ. 46b/4

ķ. körgüz- 24a/16, 24b/8, 32a/17,

36a/3, 36a/16, 42b/1, 78b/1, 90b/17,

96b/7, 97a/2, 97b/10

ķ.+ġa 62b/1

ķıyāmet < *Ar.* Dünyanın sonu

ķ. 5b/11, 66b/4

ķ. ġaça 15a/12, 43a/14

ķ.+dür 9b/1

ķ.+ġa 48b/14

kıyāmet-eşer < *Ar.* Kıyamet gibi,
muazzam

ķ. (leşker-i ķ.) bile 66b/4

ķiyāmü's-sā'at < *Ar.* Kıyamet saati

ķ. 16b/11

ķiyās < *Ar.* Karşılaştırma, mukayese
yapma

ķ. (kıl-) 73a/14

ķ.(bile) 52b/16,

ķiymet < *Ar.* Değer; bedel; şeref, onur,
itibar

ķ. (şāhib-i ķ.) dur- 5a/7

ķ. çap- 7a/1

ķız : Kız, kız çocuk

ķ. 26b/14, 88a/9, 88a/11

ķ.ér- 17a/11, 88a/10

ķ.+nıñ 26b/16

ķ.+dın 85b/14, 92a/7

ķ.+ı 85a/9, 36b/12, 92a/6, 88a/9,
87a/8, 15b/9, 26b/12, 85a/8, 85b/13,
88a/13, 92a/3

ķ.+ın 26b/8, 48a/14, 88a/8, 86a/1,
86b/9, 26b/4, 87a/7

ķ.+lar 63a/13

ķız- : Çok yüksek bir sıcaklık

derecesine ulaşmak; ateşlenmek,
hararetlenmek; şiddetlenmek

ķ.-dı 27b/7

ķ.-ğanda 89a/1

ķızıl :Çok kırmızı olan, kızıl renk

ķ. 77b/7

ķi < *Far.* Bağlama edatı

ķ. 12a/17, 10b/4, 36b/8, 36b/9, 7b/2,
26a/12, 26a/12, 30a/15, 17a/14, 3b/6,
52b/13, 2a/11, 77b/6, 51a/3, 84a/17,
18a/17, 53b/16, 77b/7, 77b/7, 25b/17,
21a/8, 13b/16, 3b/16, 40a/15, 27b/3,
28b/5, 19a/17, 77b/6, 2b/14, 27b/2,
7b/3, 3b/12, 88a/11, 83b/14, 5b/17,
14b/9, 65b/11, 77b/3, 15a/13, 5b/7,
52a/3, 91a/4, 14b/11, 6b/16, 6b/13,
88b/4, 32b/15, 8b/5, 65a/13, 4b/11,
29b/2, 33b/5, 12a/4, 23a/13, 15b/2,
7a/10, 34a/12, 52b/13, 20a/3, 25b/13,
39a/10, 5b/9, 2b/3, 88b/7, 93b/13,
88b/7, 61b/15, 5b/8, 18b/10, 3b/1,
39a/11, 50a/8, 50b/5, 63b/7, 9a/17,
44a/9, 57b/5, 4a/17, 34b/15, 21a/10,
28a/1, 18a/7, 63a/14, 75b/17, 90a/3,
18a/9, 92a/14, 19a/13, 7b/14, 44a/2,
5b/15, 91a/5, 25b/5, 4a/11, 91b/10,
67b/16, 13a/17, 27b/9, 53b/12, 12b/15,

42b/13, 18a/11, 19a/17, 51b/3, 18a/15,
13b/1, 63b/7, 7b/11, 25a/13, 95b/17,
96b/3, 96a/4

kibi : Gibi

k.6a/5, 53b/14, 33a/3, 53b/8, 6a/5,
53b/14

kiçik : Küçük, ufak

k. 7a/2, 26b/3, 27a/7, 27b/16, 30b/8,
30b/11, 30b/14, 41b/10, 47a/17, 49a/6,
66a/16, 75b/10, 89b/12

k.+niñ 35b/6

k.+iniñ 93a/5

k.+leriniñ 86b/11

kiçiklik : Küçüklük

k. 4b/6, 31b/9, 91a/8

k.+din 27a/15, 63b/5

k.+iniñ 93a/6

k.+imde 68a/6

kiçikrak : Küçükçe

k.+ı 19a/17, 19b/13

ķil u ķāl < *Ar.* Dedikodu

ķ. 13b/4

ķ.+ı tap- 20a/4

kilk < *Far.* Kamış kalem

k.+im 2b/14

k.+i 13a/10

k.+iniñ 92a/10

kim : Kimse, kim; soru zamiri

k. 5b/7, 13b/1, 15a/13, 92a/14

k. (ķatre-yi k.) 40b/16

k. (her k.) 3b/12, 5b/16, 17a/13,
31b/8, 40a/9, 51a/13

k.+niñ 15b/14, 44a/6, 43a/10, 31a/1,
43a/10, 31a/2, 96b/13

k.+ge 31b/4, 90b/4, 96a/2

k.+de 12b/4, 73a/12

k.+im 1b/7

kim < *Far.* Bağlama edatı

k. 23b/11, 21b/2, 5b/7, 20b/8, 2b/11,
34a/12, 20b/5, 1b/3, 2b/10, 2b/11,
74b/15, 20b/6, 38a/13, 20b/11, 21b/17,
75a/3, 22a/3, 18b/3, 74b/15, 77a/6,
21b/2, 2b/12, 5b/7, 37a/17, 52b/6,
33b/6, 2b/8, 38a/16, 20b/6, 21a/16,
18b/5, 2b/7, 5b/16, 38a/15, 89b/17,
80b/8, 18b/5, 58a/6, 33a/15, 22a/6,
94a/6, 86b/9, 86a/15, 5b/11, 37b/16,
2a/8, 21a/5, 37b/15, 94b/8, 21a/10,
21b/12, 21b/5, 1b/11, 2a/1, 21b/6,

37b/16, 21a/4, 21a/6, 36b/12, 33b/2,
77a/8, 21b/8, 36b/14, 90b/2, 21b/7,
37b/13, 21a/8, 23b/14, 2a/2, 93b/16,
55b/12, 23b/15, 21a/7, 5b/10, 40b/5,
56a/5, 20b/14, 37a/6, 20b/16, 86b/1,
38a/8, 89b/16, 75b/14, 1b/8, 40b/3,
56a/7, 71b/2, 41a/10, 23a/11, 37b/3,
75a/9, 72a/15, 37a/2, 36b/4, 38a/6,
36b/5, 72a/14, 89b/16, 1b/10, 75b/11,
1b/10, 56a/3, 90a/17, 1b/10, 5b/14,
72a/14, 75a/3, 74a/10, 5a/8, 22b/13,
39b/10, 19b/6, 56b/15, 39b/9, 19a/5,
73a/15, 39b/9, 56b/17, 34a/7, 23a/8,
34b/17, 40b/12, 90a/6, 39b/12, 22b/14,
19b/4, 22b/14, 23a/17, 53a/3, 35a/5,
18b/12, 5a/9, 87a/1, 19b/13, 22b/8,
19b/14, 3b/12, 39b/2, 73b/4, 23a/8,
22b/9, 85b/15, 18b/14, 19b/9, 76b/7,
22b/10, 39b/6, 19b/12, 39b/5, 18b/13,
52b/17, 57b/2, 4a/16, 23a/5, 19a/10,
40b/9, 40a/9, 40a/9, 57b/10, 72b/14,
34b/7, 72b/11, 19a/8, 94a/7, 72b/9,
72b/8, 40a/14, 53a/15, 34a/7, 5a/2,
40b/8, 40a/12, 40a/7, 94a/9, 18b/15,
4a/5, 34b/12, 73a/4, 4b/6, 39b/15, 5a/6,
39b/14, 34a/3, 19a/17, 40b/11, 53b/3,
34b/10, 53b/2, 90a/5, 19a/16, 5a/5,

81b/16, 40b/10, 22b/7, 3b/11, 94a/16,
94a/2, 3a/10, 56b/8, 3a/9, 35b/14,
74a/14, 4b/6, 4b/17, 35b/11, 5a/16,
3a/12, 18b/9, 35b/11, 85b/2, 3a/12,
18b/9, 85b/2, 5a/14, 22a/13, 18b/8,
76a/17, 58a/1, 22a/10, 2b/17, 38b/8,
2b/16, 38b/7, 20b/4, 90b/7, 5b/5,
34a/15, 33b/9, 94a/17, 38b/11, 35b/16,
71b/10, 72b/5, 20a/16, 54b/1, 22a/10,
3a/2, 39a/17, 3a/13, 54a/8, 40b/16,
73b/13, 20a/1, 35b/2, 86a/2, 35b/4,
53a/13, 90b/11, 54a/5, 56b/4, 3b/10,
94a/7, 52b/14, 56b/7, 5a/10, 34a/17,
76b/5, 3b/7, 18b/11, 5a/12, 39a/7,
35b/8, 39a/4, 20a/9, 90a/9, 4b/16,
90b/11, 74a/6, 74a/6, 56b/10, 33b/13,
22a/15, 22b/1, 35b/6, 56b/12, 33b/15,
90a/1, 74a/2, 86a/4, 3b/2, 40b/17,
42b/11, 30b/6, 15b/15, 93a/6, 44b/13,
44b/13, 84b/2, 67a/7, 26a/2, 10a/3,
10a/6, 67a/3, 44b/16, 26a/7, 10a/15,
30a/16, 15b/13, 10a/8, 44b/15, 10a/7,
50a/9, 30b/7, 26a/1, 67b/1, 9b/12,
67a/13, 9b/15, 30b/15, 16a/5, 25b/11,
61a/8, 44b/2, 67a/11, 16a/2, 30b/10,
10a/1, 30b/8, 93a/7, 25b/16, 88a/7,
88a/7, 50a/14, 10a/16, 26a/8, 26a/17,

10b/10, 26a/17, 88a/16, 49b/16, 30a/5,
10b/8, 49b/17, 26a/16, 89a/12, 30a/3,
66a/11, 29b/16, 29b/15, 30a/1, 10b/14,
30a/2, 26b/1, 26b/2, 10b/7, 26a/15,
15b/9, 30a/11, 10b/2, 30a/10, 15b/9,
45a/5, 45a/4, 26a/9, 89a/14, 30a/9,
66b/5, 15b/6, 10b/5, 50a/1, 26a/14,
61b/7, 45a/9, 88a/14, 15b/7, 84b/5,
30b/16, 9a/2, 50b/16, 25a/15, 60b/6,
87b/16, 43b/13, 68a/14, 31b/2, 68a/14,
31a/15, 9a/5, 9a/7, 16a/15, 9a/8, 31a/13,
93a/13, 43b/16, 68a/8, 25a/17, 16b/5,
31b/4, 68b/8, 87b/13, 8b/6, 51a/3,
16b/10, 31b/8, 31b/8, 60a/14, 8b/6,
8b/8, 80a/8, 93a/15, 8b/12, 51a/2,
77b/16, 8b/10, 16b/7, 25a/11, 93a/16,
44a/2, 9a/9, 16a/8, 91b/11, 9b/3, 50b/2,
61a/1, 31a/3, 67b/11, 16a/8, 25b/8,
67b/6, 9b/6, 9b/8, 84b/5, 67b/2, 16a/6,
88a/5, 25b/10, 30b/16, 44b/17, 88a/3,
44a/8, 44a/2, 16a/13, 91b/10, 44a/4,
9a/11, 9a/10, 89b/3, 93a/12, 60b/10,
16a/12, 9a/13, 9a/15, 60b/14, 16a/9,
89b/1, 44a/6, 60b/14, 31a/7, 88a/2,
26b/4, 49b/12, 14a/7, 28b/3, 14a/6,
92a/10, 14a/7, 48b/9, 62b/16, 28b/5,
64b/5, 12b/5, 48b/8, 12b/8, 14a/3,

12b/10, 12b/8, 14a/5, 27b/3, 48b/7,
12b/7, 12b/2, 14a/8, 27a/13, 62b/11,
14a/13, 12a/12, 92b/6, 79a/4, 14a/16,
12a/10, 14a/14, 47a/4, 48b/13, 12a/16,
48b/11, 62b/16, 12a/15, 12a/15, 27a/15,
64b/11, 48b/13, 12b/11, 63a/4, 92a/14,
63b/16, 47b/15, 47b/15, 28a/6, 48a/11,
47b/15, 92a/17, 13a/8, 28a/5, 48a/9,
48a/3, 13a/16, 63b/9, 13b/1, 48a/2,
48a/9, 13a/11, 63b/13, 63b/1, 13a/6,
79a/12, 12b/14, 63a/11, 47b/7, 12b/13,
28a/15, 63a/4, 12b/12, 64a/11, 48b/1,
12b/16, 92b/1, 64a/4, 28a/9, 13a/2,
64a/5, 28a/12, 64a/6, 13a/1, 12a/9,
62b/9, 29b/1, 29b/1, 49b/1, 46a/5,
11a/15, 46a/3, 26b/11, 15a/8, 83a/5,
15a/5, 29a/17, 11b/1, 15a/2, 15a/2,
46a/6, 26b/13, 15a/4, 29a/16, 62a/11,
29b/3, 29b/4, 66a/5, 29b/13, 45b/7,
88b/1, 15a/15, 15a/15, 61b/16, 45b/5,
29b/14, 15a/13, 11a/8, 29b/5, 84a/8,
26b/9, 15a/11, 45b/14, 65b/16, 11a/10,
49b/8, 62a/12, 15a/1, 49a/3, 12a/4,
46b/11, 49a/2, 12a/3, 12a/2, 11b/16,
14b/6, 79a/1, 14b/3, 27a/10, 12a/8,
12a/9, 48b/17, 14b/1, 62b/8, 62b/7,
12a/8, 83b/16, 27a/6, 14b/8, 11b/9,

29a/9, 11b/11, 29a/8, 11b/6, 55a/16,
11b/3, 26b/15, 62a/14, 27a/1, 46a/17,
49a/8, 11b/13, 62b/1, 62a/17, 29a/6,
92b/10, 29a/6, 84a/3, 25a/7, 10a/4,
69a/16, 85a/1, 32b/10, 8a/12, 17b/2,
89b/12, 93b/9, 7a/3, 17b/14, 89b/12,
80a/11, 32b/11, 69a/16, 93b/2, 16b/17,
70a/6, 87b/5, 7a/8, 70b/3, 77a/14,
59b/3, 59a/1, 18a/4, 89b/14, 6a/9,
93b/5, 51a/11, 16b/16, 33a/3, 82b/1,
70a/1, 59a/3, 59b/15, 70b/9, 17a/5,
32a/6, 17b/11, 42a/3, 93b/12, 77a/16,
51a/13, 32b/16, 32b/17, 60a/2, 59a/9,
87b/2, 87b/10, 32b/17, 43a/2, 69a/10,
8a/6, 32b/15, 17b/8, 59a/14, 8a/7,
59a/7, 41b/16, 87b/9, 93b/2, 6b/16,
91a/13, 70b/8, 43a/6, 8a/6, 93b/11,
42a/6, 70a/14, 69a/4, 6a/8, 24a/7,
43a/15, 69b/10, 6a/3, 89b/10, 59b/9,
69b/3, 18a/8, 16b/13, 17a/13, 18a/5,
7b/11, 16b/14, 89b/11, 89b/9, 17a/13,
93b/7, 24b/8, 87b/6, 18a/10, 68b/13,
80a/14, 51b/5, 18a/10, 5b/17, 6a/1,
93b/15, 6a/3, 17a/11, 24b/6, 33a/10,
68b/13, 59b/11, 8b/1, 52a/12, 8a/16,
7a/10, 69b/16, 80b/4, 16b/14, 32b/6,
6a/6, 42a/15, 24b/2, 6a/7, 32a/10, 33a/7,

18a/6, 87b/8, 17a/9, 47b/6, 69a/17,
41b/9, 43a/13, 58b/16, 93b/7, 59b/6,
93b/1, 89b/11, 80a/13, 51a/9, 41b/8,
94a/2, 94a/6, 94a/7, 94a/9, 94a/16,
94a/17, 94b/8, 95a/4, 95a/13, 95a/15,
95b/1, 95b/10, 96a/7, 96a/8, 96a/12,
96a/15, 96b/3, 96b/11, 96b/13, 96b/17,
97a/4, 97a/10, 97b/1, 97a/9, 97a/10,
98a/10, 98a/12, 98a/14, 98b/1, 98b/6,
98b/11, 99a/1, 99a/5, 99a/9, 99a/14,
99b/11, 99b/12, 99b/15, 99b/15, 100a/4

kīmyā < *Ar.* Kimya; marifet, hüner

k. 5b/8

k. (-yı devlet) 9a/8

kimse : Kimse, kişi

k. 55a/6, 79b/6, 50a/9, 60a/13,

11b/12, 96a/5

k.+ni 88b/13, 39b/15, 64a/1, 91a/4,

39b/12, 96a/2

k.+ge 43b/13

k.+ de 44a/8

kīn < *Far.* Giz düşmanlık, garaz

k.eyle- 47a/8

kīne < *Far.* Gönülde gizlenen düşmanlık

k.+si 75a/12

kirām < *Ar.* Soyu temizler, ulular,
şerefli, cömertler, kerem sahipleri

k. (ecdād-ı k.) 9b/13, ('ulemā-yı k.)
9b/16, (**ābā-yı k.**) 84b/2

kirāmī < *Ar.* Cömertlikle ilgili

k. 5a/9, 15b/6

kir- : Girmek

k.-di 37b/17, 93a/12, 71b/14, 82b/4,
44a/17, 55a/8, 40a/4, 68a/9, 51a/1,
100a/8

k.-dın 36b/14

k.-diler 60b/13

k.-düm 21b/9

k.-gey 11a/16

k.-se 11b/17

k.-ip 79a/2, 8a/10, 51b/14, 21a/2,
73b/8, 62b/2, 38a/14, 48b/16, 71a/11,
82b/10, 56b/4, 24a/11, 58b/14, 73b/11,
36b/17, 28b/7, 15a/6, 73b/3, 26a/11,
26a/11, 81b/2, 98b/13, 100a/4, 100a/8

k.-genlerin 33b/16

k. -mes 9a/11

k.-medi 15b/13

k.-megünçe 26a/10

k.-mey 12b/17, 21b/17

kirgüz - : Girdirmek, sokmak

k.-ür 6a/2

k.-di 60a/2, 73b/4, 39a/15

k. 12a/12

k.-üp 37a/12, 67b/7, 30a/8, 28a/14

kisvet < *Ar.* Elbise, kılık, kıyafet

k.+in 14b/2

kişi : Kişi, kimse

k. 9b/3, 17a/10, 19a/14, 20a/6, 75b/4,
64a/13, 51b/7, 90b/1, 55a/12, 72a/1,
21a/14, 42b/7, 86b/5, 86a/4, 63a/15,
64a/7, 47b/9, 83a/16, 18b/11, 64a/8,
79b/5, 93b/13, 20b/6, 29a/9, 52b/6,
76a/11, 2b/15, 92b/12, 87b/3, 51b/16,
48b/16, 38a/14, 46a/17, 46b/6, 54b/8,
52a/2, 79a/1, 92b/10, 71b/4, 51b/5,
49a/5, 42a/3, 48b/15, 89a/10, 49b/12,
21a/2, 92b/17, 54b/9, 75a/14, 88a/17,
89a/4, 94a/14, 58b/9, 45b/3, 52b/10,
64b/11, 29b/3, 49b/3, 49b/3, 32b/12,
79b/6, 29b/4, 38a/7, 27a/13, 46a/17,
37b/15, 45b/5, 73a/11, 9a/10, 44a/17,
84b/8, 58a/5, 80a/8, 44b/13, 43b/17,
77b/12, 32a/9, 23a/10, 19a/17, 90b/16,
19a/16, 43a/15, 16a/6, 68b/7, 44b/9,
87b/13, 44a/12, 43b/4, 69a/17, 60a/1,
34b/10, 40b/4, 87b/8, 91b/5, 44b/11,
31a/13, 19b/2, 73b/4, 24b/8, 93b/3,

19b/14, 31a/3, 91b/5, 96b/16, 98b/10,
99a/12, 99a/15, 100a/13, 100a/14,
100a/16

k.+niñ 22b/6, 33a/16, 47b/14

k.+ni 74a/1, 39b/2, 69a/15, 72b/17,
47b/10, 71a/16, 39b/17, 49b/14, 92b/9,
47b/8, 75a/15, 55a/9, 91b/6, 95b/12

k.+ge 93a/7, 58b/15, 52a/13, 2b/2

k.+de 86b/14

k.+din 8a/16, 33a/1, 18a/8, 40a/17,
20b/7, 58b/11

k.+si 46a/7

k.+leri 29b/6

k.+lerin 98b/14

k.+leriğa 65a/16

keşt < *Far.* Satrançta Şah'ı keş etme

kişt < *Far.* Ekin, mahsul, ürün

k. 50a/17

kişver < *Far.* İklim, memleket, vilayet,
ülke

k. 11a/2

k.+niñ 87b/1

k.+ğa 10b/5, 18a/13

k.+de 96b/2

k.+i 82a/5

k.+in 40b/4, 31a/7, 31a/15, 6a/11

k.+iğa 50a/7, 50a/9

kişvergüşäylik < *Far.+T* Ülke

fethedicilik, fatihlik

k.+ 24a/16

kişversitänlig < *Far.+T* Ülke

fethedicilik, fatihlik

k.+ - 5a/3

kitāb < *Ar.* Kitap

k. 9a/1, 66a/11, 66a/5, 8b/6, 11a/7

k.+ ıda 18b/5

k.+ıdın 20a/3

kiyāset < *Ar.* Uyanıklık, anlayışlılık

k. 36b/13, 97a/9

k.+ de 38b/4

k.+ ğa 35b/8

kiyev : Damat → **küyev**

k.+ni 86b/10

kiyevlik : Damatlık

k. 48a/10

kiz < *Far.* Darlık, büzülme, kısa adım,
küçük

k. 52a/5

kizle- : Gizlemek

k. -di 34b/14

koğuk : Eşek yavrusu, sıpa

ķ.+nı 73b/9
ķol : Kol, el
ķ. 4b/15, 72a/17
ķ.+ ğa 64b/16
ķ.+ ı 40b/17
ķ.+ ığa 70b/6, 33a/16, 39b/5, 67a/16,
56a/16, 97a/8
ķ.+ ıda 67b/1, 47a/12, 79a/7, 78b/15,
56a/13, 95a/8, 95a/16, 99b/5
ķ.+ ıdın 67b/17, 23b/11, 77a/10
ķ.+ uıızdın 31b/1
ķork- : Korkmak
ķ.- ar-men 31b/2
korkunç : Korkunç
ķ.+ ıdın 26a/4, 27b/17
ķorkut- : Korkutmak
ķ. -mak 34b/17
ķoş- : Bağlamak; koymak
ķ.-up 23b/13
ķoşbégi : Vezir makamında bir unvan
ķ. 59a/1
ķoşbégilik: Vezirlik
ķ. 95a/15
ķoşul- : Birleşmek, katılmak
ķ.-ur 29b/9, 27b/16

ķ.-dı 76b/1, 88b/1, 59a/5, 79a/10,
89a/3, 86b/4, 55b/17, 59a/4, 59a/6,
98b/8, 98b/12
ķ.-dılar 27a/16, 28a/1, 40a/3, 64a/14
ķ.-ğay 28b/5
ķ.-up 51b/17, 68b/5, 59a/6, 59a/7,
49b/2, 75b/12
ķ.-ğanda 40b/16
ķ.-ğunça 100a/12
ķoşun : Halk, asker, ordu
ķ.bile 68a/15
ķov- : Kovmak, sürmek, defetmek
ķ.-dılar 50b/4
ķoy : Koyun, küçükbaş evcil hayvan →
ķoyn
ķ. 23a/16, 30a/12, 47b/14, 47b/15,
47b/15, 48a/1, 48a/1, 48a/2, 52a/17,
84b/8, 97a/17
ķ. birle 6a/8
ķ.+ı 48b/9, 47b/16
ķ.+dın 47b/14
ķoy- : Koymak, içine yerleştirmek;
bırakmak
ķ.- ar 11b/9
ķ.- ar ér- 77a/8

ķ.- ar durur ér- 15b/16

ķ.(baş ķ.) 13a/6

ķ.- dı 27a/17, 28b/9, 30b/14, 42a/9, 43b/17, 45b/10, 45b/13, 67a/11, 60a/12, 82a/5, 86a/6, 89a/12, 93b/13, 93b/13

ķ.-dı (yüz ķ.) 13a/5, 64a/5

ķ.- dılar 33b/15, 34a/2, 39a/10

ķ. 97b/7

ķ.- sa (yüz ķ.) 12b/17, 38a/16

ķ.- up 13a/3, 18b/2, 30a/6, 31a/7, 37b/9, 44a/12, 46a/9, 54a/9, 54a/13, 61a/10, 61b/11, 72a/6, 73a/17, 76b/3, 94a/1, 99a/4

ķ.- up dur- 45a/1, 61b/1, 66a/16

ķ.- up ér- 29b/3, 64a/15

ķ.- up kêt- 31a/17, 61b/8

ķ.-up (yüz ķ.) 64a/15, 68b/15, 78b/3

ķ.- ğan 29b/6, 54b/5

ķ.- madı 87a/4, 47a/9, 40b/5, 37b/10

ķ.- may 50a/4, 88a/9, 38b/9

ķ.- mas turur ér- 62a/15, 93a/7

ķoydur- : Koydurmak

ķ.- 61a/17

ķoyın : Koyun, küçükbaş evcil hayvan

→ **ķoy**

ķ.+ı 15b/15, 86a/7

ķoyul - : Koyulmak, hareket etmek, başlamak

ķ.- dılar 32b/14

ķ.- up 91a/3

ķoy yılı : Eski Türk takviminde sekizinci yıla verilen ad

ķ. 46b/8, 58b/3, 70a/2, 76b/15, 81b/5, 97a/17

ķ. +ını 72a/5

ķozġa- : Harekete getirmek, kımıldatmak, sallamak, yerinden oynatmak

ķ.-p 82b/10

ķozġal- : Hareketlenmek, kımıldamak, karışmak

ķ.-dı 10b/7, 50b/12

ķ.-mak 99b/8

ķoç- : Göçmek, bir yerden bir yere hareket etmek

ķ.-üp 45a/17, 45b/8, 49b/8, 54b/15, 61b/4, 73a/1, 73a/17, 72b/2, 86a/8

köçür- : Göçmek, bir yerden bir yere

hareket ettirmek

k.- diler 47b/3

k.- üp 49a/16, 54a/13, 59a/11, 64a/13,
69b/10, 90b/6, 91b/16,

köker- : Gök rengini almak; ağaçların
yapraklanması; yeşillenmek

k.-ip 79b/7

köhne < *Far.* Eski, eskimiş

k. 90a/9

kök : Gökyüzü, gök

k. 84a/9, 88b/10

k.+ de 11a/3

k.+ din 6b/17, 88b/11

k.+ ni 84a/13

kölet : Gölet, küçük göl

k. 79b/8

kömek : Yardım

k. 98b/12

k. (k. yiber-) 58b/6, 72a/1

köm- : Gömmek

k.-üp 73b/9

kömür : Kömür

k. 34a/11

köñ(ü)l : Gönül

k. 86a/3, 8a/14, 33b/12, 14b/12,

25a/12, 53b/1, 23b/15, 45a/5, 3b/11,
25b/14, 18b/17, 93b/13, 96a/3, 99b/7

k. +de 16b/7

k.+üm 2b/8, 7a/14, 9a/3

k.+in 18a/10, 62b/5

k.+ini 2b/15, 43a/5, 84a/7, 43a/5

k.+ümge 7a/5

k.+ümde 4b/10

k.+ığa 13a/17

k.+ide 37b/11

k.+ler 5b/13, 77b/6

k.+lerğa 19a/12

k.+lerin 87b/11

köp : Çok

k. 4a/7, 12b/3, 13b/9, 14b/6, 16b/2,
18a/2, 19b/5, 24a/8, 26a/17, 26b/17,
27b/7, 28a/9, 28a/17, 28b/10, 29a/5,
30a/3, 30b/6, 31b/1, 31b/11, 37a/11,
32a/1, 32b/1, 32b/7, 32b/12, 34a/2,
34a/7, 35a/1, 35b/16, 38a/14, 39a/6,
41a/17, 41b/5, 42b/2, 42b/17, 47a/1,
47b/10, 52b/1, 56b/13, 57b/3, 58a/17,
58b/7, 58b/8, 58b/11, 59a/11, 60a/2,
60a/3, 61b/3, 62a/11, 62a/13, 62b/13,
63a/1, 64b/2, 64b/16, 65b/2, 67b/7,

65b/13, 71a/10, 71b/4, 71b/11, 75b/11,
75b/12, 76b/8, 79a/9, 80a/14, 80b/14,
82b/11, 86b/17, 88b/13, 91a/4, 91b/6,
89a/17, 93b/10, 94a/12, 95b/12, 95a/4,
100a/4, 100a/13

k.+dür 8b/15, 95b/9

k. dur- 17a/1, 17a/12, 20b/16, 23a/8,
28a/5

k. durur ér- 27b/15, 74b/8, 81b/9

k. bol- 18b/8, 20a/7, 22b/3, 22b/7,
22b/17, 23a/4, 29b/9, 35a/14, 91b/10,
95b/9

k.bolup dur- 34a/1

köprek : Çokça, fazlaca

k. 22a/14, 34a/5

k.ér- 11b/11

k.durur ér- 89a/1

köpel- : Çoğalmak, fazlalaşmak, artmak

k.ip ér- 85a/4

köprük : Köprü

k.+ığa 63a/16

kör- : Görmek

k. 2a/2, 48a/4, 93a/13

k.- er 37a/8

k.- er-sen 40a/17

k.- er-siz 26a/14

k.- di 17a/10, 26a/11, 29b/5, 50a/5,
64b/6, 96b/11

k.- diler 33a/10, 33b/13, 36b/6,
89b/16

k.- düm 77a/16

k.- üñ 5b/17

k.-üp 8b/16, 72a/13, 64a/16, 64a/9,
16b/13, 73b/12, 6b/14, 53b/13, 7a/1,
10b/4, 22a/7, 67a/13

k.- geç 2a/6, 80a/13

k.- geli 63b/10

k.- gen 2b/15

k.- men (k. durur-men) 93b/11

k.- medi 46a/2

k.- memiş ér- 30b/2

k.- mey 31a/15, 46b/17

k.- mey dur- 10b/15

k.- mey durur ér- 16a/7

k.- mekke 75b/11

k.(k.alma-) 11a/4

köre : Bir şeye uygun olarak, bir şey
uyarınca, gereğince, göre.

k. 31a/2, 43a/10

körgüz- : Göstermek

k.-ür ér- (tevbe ve tazarru'lar k.) 15a/17, (**iştigāl k.**) 90a/15, 91a/11, 93a/8

k.- di (**dildārlik k.**) 9a/7, (**meyl k.**) 14b/14, (**tenāvül k.**) 23b/13, (**kıyām k.**) 24a/16, 32a/17, 42b/1, 96b/7, (**tehdīd k.**) 36b/3, (**iştigāl k.**) 50b/2, 100a/7 (**nüzül-i iclāl k.**) 63b/4, (**mürāca'at k.**) 73b/1, (**iḳdām k.**) 73b/3, (**'azīm k.**) 74a/6, (**zılm ve te'addī k.**) 75a/5, (**tazallum k.**) 75a/7, (**mürüvvet k.**) 75b/4, (**muvāfaḳa k.**) 75b/9, (**nevāziş-i pādşāhāne k.**) 80a/15, (**istimālet k.**) 86a/6, 96b/7, 97b/15, 100a/7

k.- diler (**iştigāl k.**) 22b/2, (**kıyām k.**) 24b/9, (**tehdīd k.**) 36b/3, (**iştigāl k.**) 68b/17, 78b/7, (**izhār-ı tazallüm k.**) 89b/12, (**muḫārebe ve mücādele k.**) 99a/1

k.- sün (**iştigāl k.**) 41b/9

k.- üp (**iḳdām k.**) 14a/8, (**iştigāl k.**) 19a/4, 24b/10, 92a/1, (**mu'avenet k.**) 21a/8, (**ṭarīḳ k.**) 21b/10, (**merāhim-i ḫüsrevāne k.**) 73b/14, (**muḫālefet k.**) 74a/5, (**mübāderet k.**) 78a/6, 91b/8, (**inkılāb k.**) 96b/4, (**zılm k.**) 96b/9, (**kıyām k.**) 78b/1, 90b/17, 97a/2, 97b/10, 98a/14

k.- üp dur- (sa'ylar k.) 65b/13, (**dil-cüylük k.**) 69b/2, (**muḫārebāt ve muḳātelāt k.**) 79a/12, (**iştigāl k.**) 79b/1, (**mu'avedetk.**) 91a/4

k.- gende (**mu'avedet k.**) 75a/8, 87a/1

k.- mes (**aḳdām k.**) 94b/6

k.- medi 52a/13

k.- mek (**meyl k.**) 7a/7

körset- : Göstermek

k.- üp 20b/1

körük : Ateşi alevlendirmeye yarayan aygıt

k. 34a/11

körün- : Görünmek

k.- ür 10a/8, 68b/11

k.- ür-sen 80a/14

k.- di 7a/7, 33b/2

k.- gey 8a/7, 63b/7

k.- mes 13a/6

körünüş : Huzur, huzura kabul

k. berür ér- 70a/11,

k.+ ge 75a/13

k.+ide 97a/16

körünüş-ḫāne < *T.+Far.* Kabul salonu

k. 62b/12

k.+de 76b/17
köse < *Far.* Bıyığı, sakalı çıkmayan
erkek
k. 83a/15
köter- : Kaldırmak, yükseltmek;
götürmek, taşımak
k.- di 34a/5, 46b/16, 59a/8, 34b/16,
56a/7
k.- diler 48a/6, 83a/2, 83b/1, 80b/13,
80b/10, 50a/11, 70a/17, 87a/14, 76a/12,
35b/17, 78a/13
k.- gey 64a/6
k. - eli-sen 91b/11
k.- ürde 55b/4
k.- ip 16a/8, 73a/1, 47a/14, 64a/17,
46a/14, 68a/12, 73b/7
k.- mes 21b/3
köydür-: Yakmak, yaktırmak
k.- ür 11a/11
k.- se 15b/17
k.- medi 16a/17
köydüğü : Şarbon, kara çıban
k. 53a/1
köz : Göz
k. aç- 10b/16,

k. sal- 26a/6,
k. yum- 39b/5, 41b/17
k.+ ni 77b/4
k.+ iniğ 55b/13, 94b/12
k.+ i 3a/4, 33b/12, 55b/13
k.+ in 2a/6, 3b/11, 55b/10, 64b/8
k.+ iğa 94b/10
k.+ ige 7b/2, 42a/12, 87a/13
k.+ im (tüşüp durur ér-) 77a/16
k.+ üme 16b/5
k.+ ümge 7a/6
közü : Ayna
k.+ ga 40b/10
k.+ si 2b/8
k.+ sin 40b/9
k.+ sidin 53b/3
ķubbe < *Ar.* Kūmbet ya da yarım küre
şeklinde dam, gökyüzü
ķ.+ ler 5b/2
ķ.+ si bile 2a/9
ķubbetü'l-İslām < *Ar.* İslamın kubbesi,
İslam âlemi
ķ. 65b/5, 74a/11
ķuddise sırrahü < *Ar.* Allah sırrını

mübarek etsin!

ķ. 70a/13, 77b/8, 90a/4

ķuddise sırrahu'l-'azīz < *Ar.* Allah aziz

sırrını mübarek etsin!

ķ.+ **niġ** 80a/10, 90a/12

ķudret < *Ar.* Kuvvet, güç; Allah'ın

ezeli gücü

ķ. 14a/4, 14b/1, 40a/14, 79a/5

ķ. **bile** 26b/4,

ķ. **(-i kāmilesi bile)** 1b/11, 34a/14; **(-i Hāk)** 2a/2

ķ.+ **idin** 1b/6

ķ.+ **im** 9a/15, 89b/17

ķudret -bār < *Ar.+Far.* Kuvvet

yağdıran

ķ. **(cild-i ķ.)** 9a/3

ķudūm < *Ar.* Ayak basma

ķ. 5a/4, 42a/9

ķudūret < *Ar.* Kırgınlık, bulanıklık,

karanlık

ķ.+ **idin** 5a/2

ķūh < *Far.* Dağ

ķ. **(-i ġünāh)** 12b/17

ķ.+ **1** 13a/6

ķ.+ **1 (Elberz ķ.)** 8a/3

ķul :Kul, köle

ķ. 46b/4

ķ. **(ķ. ve esīr bol-)** 19b/11

ķ.+**ları** 70a/3

ķulaġ : Kulak → **ķulaķ**

ķ.+**m** 20b/3

ķulaķ : Kulak → **ķulaġ**

ķ. 73b/2

ķ.+**ıda** 34b/16

ķulan : Yaban eŖeġi, yabani at, kısrak

ķ. 34a/11

ķulle < *Ar.* Doruk, zirve; kule

ķ.+**side** 33b/3

ķulluġ : Kul olma durumu → **ķulluķ**

ķ.+**m** 5b/7

ķulluķ : Kul olma durumu → **ķulluġ**

ķ. 8a/4

ķ.**ķılġu dēk** 8a/3

ķ.+ **1 bile** 1b/3

ķ.+ **ıġa** 5b/7

ķulūb < *Ar.* Kalpler

ķ.+**da** 2b/13

ķulunġ < *Ar.* Baġırsak buruntusu

ķ. 42a/14

ķ.+ **dm** 52b/11

ķum : Kum

ķ. 59a/17, 64a/12

ķumrī < *Ar.* Kumru

ķ. 53b/13

ķur- : Kurmak, inşa etmek

ķ.-dı 42b/10

ķ.-up 59a/17

ķuraltay < *Moğ.* Toplantı, kurultuy

ķ. ķıl- 88a/3

ķ. tüz- 31b/5

ķ.+ da 30b/5

ķurbān < *Ar.* Allah'ın rızasını

kazanmaya vesile olan şey; kurban

ķ.ķıl- 15b/15, 15b/17

ķ.buyur- 15b/13

ķ.+ ı 15b/14, 16a/1

ķ.+ ıñnı 16a/17

ķ.+ ın 16a/16

ķurğan : Orman, kurgan

ķ.+ dın 74a/6

ķ.+ ın 74b/9

ķ.+ larğa 29a/2

ķurt : Kurt

ķ. 99b/9

ķ. +nıñ 12b/6

ķuru- : Kurumak , akmaz olmak

ķ.-p 61a/13

ķuruķ : Kuru

ķ. 11a/10

ķurul - : Kurulmak

ķ. +ğan 7b/13

ķūs < *Far.* Kös, savaş davulu

ķ. 84a/9

ķ. (-i 'Abdullah) 11a/3, **(-ı istiklāl**

urar ér-) 68a/4

ķ.(rıñlet ķ.+ı ur-) 31a/7, 32a/2

ķ.+ınnıñ 6b/8

ķuş : Kuş

ķ. 80a/8

ķ.+ nıñ 19a/15, 15b/16

ķ.+ı 90b/8

ķ.+ lar 33b/12, 20b/16, 80a/14

ķuşçılıķ (ğ) : Kuşçuluk, kuş terbiyeciliği

ķ. 90b/7, 93a/7

ķūşe < *Far.* İki çizgi veya düzlemin

kesiştığı nokta, köşe

ķ. 9a/17

ķ.+ ğa 26b/13

ķ.+ de 9a/16

ķ. (-i ihtiyār ķıl-) 9a/16

k.+sin 8a/8
k.+ side 32b/2
küşelik < *Far.+T.* Köşeli
k.+ lik 9a/17
küşiş < *Far.* Çaba, gayret; çalışma, çabalama
k. kı1- 24a/1, 38a/13, 67b/9
k. ét- 99a/9, 99a/9
k. (- i bahşış+ğa) 3b/3
k. +i bile 42a/5
k.+ler kı1- 32b/11
ķutar- : Kurtarmak
ķ.- mak 93a/15
ķuṭb < *Ar.* Bir tarikatın en yücesi; bir kavmin lideri
ķ. 28a/5
ķutbu'1-‘ālem < *Ar.* Dünyanın en yüce kişisi
k. 70a/13, 89b/8
ķuṭbu'1-evliyā < *Ar.* Evliyaların en yücesi
ķ. 56b/5
ķutul- : Kurtulmak
k.- dı 70b/13, 67a/8
ķ.- dılar 64b/4, 49b/12

ķ.- up 33a/5, 55a/12, 49b/1, 52b/11, 33b/16
k.- ğanlargā 69b/1
ķ.- ğanları 47b/10
k.- madı 33a/2, 92b/14
ķuvvet < *Ar.* Güç, kudret
ķ. 5b/13, 12b/15, 40a/14, 69b/16, 79b/2, 82b/13, 89a/3
ķ.+ -i 2b/2, 6a/7, 69b/1, 71a/7,
ķ.+ im 9a/14
ķ.+ iṅni 40a/15
ķuvvī < *Ar.* Gerçekte olan
ķ.+si bile 95b/10
ķuyaş : Güneş
ķ. 1b/7, 7a/11, 7b/2, 8a/6, 32b/14, 50b/15, 53b/2, 55a/8
ķ. dék 6a/16, 75b/16
ķ. sarı 26a/6
ķ. yanlıĝ 82a/16
ķ.+ mıṅ 6b/7
ķ.+ lıĝıĝa 3b/2
ķ.+ nı 2a/5, 21b/4
ķuyruk : Kuyruk
ķ.+ıdın 80b/8
ķuzĝun : Kuzgun
ķ.+nı 9a/10

ķuzı : Kuzu

ķ. 12b/6

ķuēlũg : Gũēlũ, kuvvetli

ķ. 8a/7

ķũffār < *Ar.* Kafirler

ķ. 20b/2, 42a/4, 89b/11

ķ. (-ı nāfercām) 3a/14

ķ.+ nı 46b/14

ķ.+ dın 89a/13

ķũfr < *Ar.* Kafirlik, dinsizlik, nankœrlũk

ķ. 3b/1, 3b/13, 4a/9, 6a/7, 6b/3,

13b/15, 19b/7, 20a/16, 24b/1, 26b/13,

42a/5, 42a/7

ķ. (-ı beyhũde) 4a/1

ķ. tap- 25b/12, 27b/10,

ķ.+ ge 2b/3

ķ.+ ğa 49b/17

ķũhũlet < *Ar.* Olgunluk ēağı

ķ.+ de 61b/10

ķũl : Bazı maddelerin yanmasından arta

kalan madde, ķũl

ķ.ķıl- 25a/13

ķũlāh < *Far.* Kũlah, Őapka

ķ. 5b/2

ķ.(-ı adālet) 6a/16

ķulbe : *Far.* Kũlũbe

ķ.+si 65a/15

ķũl- : Gũlmek

ķ.-di 22a/7

ķũlfet < *Ar.* Zahmet, sıkıntı

ķ. (def'-ı ķ. ķılur ēr-) 5a/2

ķũllĩ < *Ar.* Bũtũn, genel; tamamen

ķ. 94a/11, 97a/12

ķũmũŐ

ķ. 48a/12, 34b/17, 67b/11

ķũn(1) : Gũn, gũndũz, yirmi dœrt saatlik

zaman dilimi

ķ. 1b/8, 14a/17, 18a/4, 18a/13, 20b/4,

22a/7, 23b/10, 26a/10, 26b/9, 27a/2,

29a/5, 31a/14, 34b/13, 38a/6, 39a/12,

39b/16, 43b/12, 48b/16, 54a/17, 55a/9,

55a/11, 55a/11, 55a/12, 56a/17, 62b/7,

67b/2, 70a/17, 73a/3, 75a/13, 76b/17,

78a/3, 79b/12, 89a/15, 89b/12, 89b/12,

90b/14, 92a/17, 96b/10, 97a/3, 97b/2,

99a/8

ķ. ğaēa 67a/7, 99a/1,

ķ.+ni 34a/16

ķ.+iē 98a/4

ķ.+de 47b/1, 59b/13

ķ.+din 23b/13, 39a/11, 79b/12,

97a/3, 97b/5, 98a/17

k.+din soñ(ra) 33a/16, 51a/10,
55b/15, 60a/4, 72b/14, 74b/15, 73a/2,
78b/2, 81a/12, 98a/17

k.+din dur- 77a/3, 97b/5

k.+i 27b/7, 33a/10, 39a/1, 55a/8,
60b/12, 69b/14, 72b/2, 72b/2, 72b/4,
72b/15, 72b/16, 74a/2, 76b/15, 77a/15,
77b/10, 82a/13, 83a/13, 83b/1, 83b/3,
83b/7, 83b/8, 83b/10, 83b/13, 97b/1

k.+i ér- 97b/1

k.+i durur ér- 57b/10

kün(2) : Güneş, gün ışığı

k. 31b/16, 32a/3, 74b/10

k. dék 26b/12, 82a/16

künc < *Far. Köşe*

k.(-i ‘uzlet) 17b/7

kündüz : **Kündüz**

k. 21a/3, 25b/17

küngür < *Far. küngüre* Kubbenin tepesi,
en yüksek yeri

k. 53b/1

künyet < *Ar. Kişisel bilgiler*

k.+ i 17a/13

k.+ iğa 73b/16

kür : Cesur, yiğit, gözü pek

k. (maħbes-i k.) 23b-7, 36b/9,

kür < *Far. Kōr, āmā, gözleri görmeyen*

k. kı1- 55b/17

kürān < *Far. Al renkli at*

k.+ığa 10b/8

küregen < *Moğ. İçgüveği, Timur’un*
lakabı

k. 11a/2, 34a/17, 35b/5, 86b/10,
86b/10

küregenlik < *Moğ.+T. İçgüveğilik*

k. 48a/10

küre-gīr < *Ar.+Far. Dünyayı fetheden,*
tutan, alan

k.+ler 53b/11

küren : Doru at (?)

k. tart- 51b/12

kürsī-nişin < *Ar.+Far. Kürsüde oturan;*
hükümdar, padişah

k. 8b/9

küşād < *Far. Açma, açılma; hizmete*
sokulma

k. 40a/16

küt < *Far. künd. Kötürüm*

k. 46b/12

küyev : Damat, güveği →**kiyev**

k.+dīn 88a/10

k. ér- 50b/14

k.+dīn 88a/13

küz : Sonbahar, güz

k. 82b/3

L

lā-cerem < *Ar.* Kuşkusuz, besbelli,
elbette

1. 15b/13, 19a/9, 38b/2, 39a/2

lāciverdī-gūn < *Far.* Lacivert renkte

1. 2a/8

lā-cür'a < *Ar.* Yudumsuz, bir dikişte

1. 36a/15, 60a/13

lafz < *Ar.* Söz

1.+**ıġa** 38b/3

1. +**ıda** 19b/3, 39a/11

lafzu'l-lah < *Ar.* Allah lafzı

1. 26b/2

1. **ér-** 26b/1

lahd < *Ar.* Taşmezar, lahit, kabir

1.(-**ı menzīl-gāh+ıġa**) 32a/2, (-**ı**

tengnāy+ġa) 55a/4

lahza < *Ar.* Çok kısa an

1. 18a/7

1. +**da** 2a/11

la'īn < *Ar.* Kovulmuş, lanetlenmiş,
istenmeyen

1. (-**ı cāvidān bol-**) 14b/11

laḡab < *Ar.* Takma ad, lakap

1. 31b/7

1. **ḡoy-** 27a/17, 30b/14, 34a/2, 39a/10,

1.**tap-** 36b/11, 38b/14,

1.**bér-** 61a/15, 89b/6, 89b/10

1. +**ı** 17a/12, 41b/8, 38b/3, 77b/9,

85b/9, 86b/13, 91a/13

1. +**ı dur-** 20a/14,

1.+ **ıġa** 60b/5, 92a/17

1. +**ın** 89b/10

1. +**ıarnıġ** 30b/8

lāl < *Ar.* Dilsiz

1. 9a/13,

1. (**güng ü l. bol-**) 13b/5, (**ḡayrān u l.**

bol-) 62a/5

lāle < *Far.* Lale

1.(-**ı ṣaḡra**) 33a/12

la'ı < *Ar.* Kırmızı, al

1. (-**ı müzāb**) 13b/16, 77a/10 ; (-**ı**

nāyāb dék) 53b/16 ; (-**ı ṣeker-āmīz**)

77b/1

lā-mekān < *Ar.* Mekansız, Tanrı

1. +ğa 3b/3
lāmi' < *Ar.* Parlak, parlayan
1. 11a/12
la'net < *Ar.* Lanet, beddua
1.(-i ebedī-i ebedī) 14b/8, 56a/4
1.kıl- 16a/14
lā-raybī < *Ar.* Şüphesizlik
1.dék 9a/6
laṭīfe-gū < *Ar.+Far.*Şakacı
1. 8b/15
laṭme-zen < *Ar.+Far.* Tokat vuran
1.bol- 42b/11
lā-yezālī < *Ar.+Far.* İlahi, Tanrısal
1. 1b/8
lāyık < *Ar.* Yakışan, yaraşır
1. 14b/12, 43a/11, 67a/1, 85b/8
1.érmes tur-12a/10,
1.bol- 31b/4
1.kör- 37a/9
lāyih < *Ar.* Parlayan; ortada, açık, aşikar
1.bol- 40b/5, 97a/9
lāzım < *Ar.* Gerekli
1.dur- 30a/4
lāzımü'l-iz'ân < *Ar.* İtaat gerekliliği,
anlayış lüzumu
1.+ı bile 100a/11

leb < *Far.* Dudak
1. 26b/11
1.+ide 58b/12, 56b/3
1.+idin 62a/9
1.+leridin 93b/1
lebbeyk < *Ar.* Emir sizindir
1.(-i icābet) 91a/6
leged-küb < *Far.* Tekmeleyen, çifte atan;
ayak altına alıp ezmek, çiğnemek
1.+idin 7a/3
lem'a < *Ar.* Parıltı, parlamış
1. (-i tığ+ığa) 5b/9
1.+sı dék 96b/12
leşker < *Far.* Asker
1. 11b /6, 20a/7, 27b/1, 29b/2, 38a/12,
42b/9, 54b/4, 55a/7, 60b/7, 61a/11,
67a/6, 67b/4, 68a/2, 86a/12,
87b/14, 95b/5
1. (-i bīkerān) 10b/14, (-i nuşret-eşer)
12b/10, (-i mā-lā-keḷām bile) 28a/6,
42b/3; (-i firāvān) 31a/16, (-i cerrārın
yığ-) 38a/10, (-i ḥūnh'ār bile) 42a/12, (-
i bīkerān bile) 47b/9, (-i kıyāmet-eşer
bile) 66b/3, (-i İslām) 67b/4, (-i cerrār
bile) 88a/4
1.bile 49b/5, 60b/9, 67a/15, 72a/2,

1.ér- 42a/9,
1.(‘arz-1 1. kıl-) 29a/8,
1. çek- 10b/3, 32b/9, 43a/17, 55b/10,
59b/7, 88b/7,
1. tart- 17b/12, 28b/2, 45a/11, 60a/7,
68a/4, 69a/11,
1. tartıp dur-27a/14,
1.yığ-42b/17, 43b/14,
1.yiber-47a/2, 47a/4, 61a/10, 65b/8,
1. +niñ 28b/3
1. +ni 49b/11, 69b/17
1. +ğa 52b/4
1. +ge 44a/17, 98b/15
1.+i 24a/2, 29a/15, 30a/5, 32b/11,
39b/9, 40a/2, 52a/16, 55a/11, 55a/14,
68a/17, 72a/3, 87a/13, 98b/5
1. +i bile 49b/7, 76a/16, 76b/4, 81a/9,
87a/12, 98b/5
1. +in 51b/11, 56b/5, 58b/12, 64b/1,
79a/8, 100a/11
1. +ığa 28a/9, 51a/15
1. +ige 98b/15
1. + idin 29b/3, 72a/11

leşker-gāh < Far. Ordu yeri, orudugah→

leşker-geh

1.ét- 68b/4, 74a/14

leşker-geh < Far. Ordu yeri, orudugah→

leşker-gāh

1.+din 99a/14

leşker-keş < Far. Komutan, asker sevk eden, ordu yöneten

1. kıl- 85b/17

leşker-şiken < Far. Düşman askerini kıran, yenen

1. 42b/10

leṭāfet < Ar. Zariflik, hoşluk, güzellik; naziklik

1. 78a/8

1.(-i ‘ibāret) 8b/8

levāḥikāt < Ar. Ekler

1. +ı bile 22a/5

levḥ < Ar. Levha

1. 3b/5

1. (-i ḥāṭır+ıda) 10a/15, (-i mezār) 31a/9

1.+i 3b/5,

levş < Ar. Pislik, kir

1.+idin 11b/3

leyletü’l-ḳadr < Ar. Kadir gecesi

1. 3b/4

lezziz < *Ar.* Lezzetli

1. (-i ḥar-vār) 33b/11

lezzizrak < *Ar.+T* Lezizce

1. 23b/12

lezzāt < *Ar.* Çeşniler, tatlar, lezzetler

1. (-i dünyevî) 17b/6

lî < *Ar.* Benim, benim için

1. 3a/5

libās < *Ar.* Elbise

1. 2b/12, 46b/2, 11b/14

1.+ıdın 1b/9

lîk < *Ar.* Ama, lakin, ancak

1. 74b/10, 37b/11, 5b/5, 8b/16

lîkin < *Ar>Far.* Lakin, fakat, ancak

1. 30a/1, 37b/12, 82a/7, 21b/17,
82a/6, 87b/10, 33b/6, 90a/2

livā < *Ar.* *livā*' Bayrak

1. 6b/3, 5a/12, 84a/2, 2a/17

loḳma < *Ar.* Lokma, ağza bir defada
götürülebilecek büyüklükte yiyecek
miktarı

1. 23b/11

1. (-ı nān tap-) 86a/4

lu < *Çin.* Ejderha, timsah

1.(yılı) 60a/2, 69a/16, 71a/5

luḡat < *Ar.* Söz, sözcük; sözlük

1. 22b/8, 22b/7

1. +da 22b/3

1. +ın 22b/7

1. +ıda 86b/13

luḡf < *Ar.* İyilik, iyi davranış; güzellik;
incelik

1. 3b/7, 5b/4, 77a/7

1. (u merḥāmeti bile) 40b/13

1. +ı 7a/2, 10a/16, 2a/13, 13b/6

1.+ıḡa 11b/9

1. +ıdın 18a/16, 6b/14, 6a/5

lücce < *Ar.* Kalabalık; deniz, engin su

1. (-i memāt+dın) 94a/3

M

ma'a < *Ar.* İle, birlikte

m. 3a/5, 46a/16, 70a/14

ma'adelet < *Ar.* Adalet, adillik

m. 18b/9

ma'arif < *Ar.* Maarifetler, bilimler, bilgi,
kültür

m.+ı 66a/14

m.+ıdın 74a/1

m.+lerinin 39b/10
mābeyn < *Ar.* Ara, arası
m.+ide 72a/14
mācerā < *Ar.* Serüven, baştan geçenler
m. 70a/1
m.éyle- 13b/11
mācid < *Ar.* Şanlı, şerefli
m. -i şāliş 37b/5
māde < *Peh.* Dişi, dişil
m. -i fitne 69a/10
ma‘delet < *Ar.* Adalet, âdillik
m. 24a/8, 24a/15, 31a/11
ma‘delet-şi‘ār < *Ar.* Adil olmayı âdet
haline getirmiş, şiar edinmiş
m. 23b/17, 24b/17, 36b/16
ma‘den < *Ar.* Maden
m. 33a/6
m.+ti 34a/10,
m.+ti dur- 67b/11
māderī < *Far.* Analık, Anne ile ilgili,
anne tarafı
m.ér- 88a/7
māder-zād < *Far.* Anadan doğma,
doğuştan
m. 26a/16
mādiḥ < *Ar.* Öven, metheden
m. -i pādşāh 13b/6

mağārāt < *Ar.* Mağaralar
m.+da 17b/5
mağfired-nişān < *Ar.* Bağışlama fermanı
m. 66a/4, 80a/1
mağfūr < *Ar.* Tanrı tarafından günahları
affedilmiş
m.+ınıḡ 66a/6
mağlūb < *Ar.* Yenik, yenilmiş
m. 49b/13
m.bol- 28a/8, 32b/11, 38a/13
m. kı1- 11b/13, 27b/15, 35b/16, 43a/1,
49b/1158b/14, 59b/14
m. kı1ur ér- 20a/8
mağlūl < *Ar.* Susuz kalmış, su
sıkıntısında bulunan
m.(ve muḡḡid) kı1- 99a/7
mağmūn < *Ar.* Gamlı, kederli
m. bol- 16a/14
m.+lar 4b/16
mağrib < *Ar.* Batı, akşam
m. 31b/17, 51a/6, 59a/11
m. -i memāt+ḡa 31b/15
māh < *Far.* Ay → meh
m. 5b/3, 16b/5
m. -i ruḡsāresini , -i mezbūr 72b/15
maḡhall < *Ar.* Yer, gerek, lüzum

m. 6a/9, 9a/9, 27a/5
m.+ıda 45b/2, 57b/16
maḥbes < *Ar.* Ceza evi, hapishâne
m. 23b/7
maḥbüb < *Ar.* Sevilen, sevgili
m. 3a/2
maḥbūs < *Ar.* Hapsedilmiş, kapatılmış
m.ḳıl- 75a/8, 81a/14, 84b/12,
m.ḳılıp dur- 74b/5
maḥfī < *Ar.* Gizli,saklı
m.+din 98b/9,
māhir < *Ar.* Maharetli, becerili
m. durur ér- 34b/13, 90b/8
māhiyyet < *Ar.* Asıl, iç yüz, temel
özellik
m. -i ḥüsni 2b/5
maḥkeme < *Ar.* Davların görülüp karara
bağlandığı yer
m.+siniḡ 3b/14
maḥlaş < *Ar.* Halas olunacak,
kurtulunacak yer; bir kimsenin ikinci adı
m.bér- 99b/1
maḥlu' < *Ar.* Tahttan indirilmiş
m.ét- 79b/10

m.bol- 80b/1
maḥlūk < *Ar.* Yaratılmış, yaratılan,
yaratık
m. 14a/7
m.dur- 92b/1
m.+dm 21a/1
m.+ı 21a/12
maḥlūkāt < *Ar.* Yaratılmışlar, yaratıklar
m. 2b/5, 3a/8
maḥrem < *Ar.* Haram, nikah düşmeyen,
gizli
m.bile 63a/12
m. -i ḥāş 3a/6, 4a/13,
m.+lerdin 9a/5
m.+lerniḡ 63a/17
maḥremlik < *Ar.+T.* Mahremlik
m.+ıḡa 22a/13
mahrū < *Far.* Ay yüzlü, güzel yüzlü
m.+lar 30b/3
maḥrūm < *Ar.* Yoksun
m. 12a/15, 16b/17, 89b/1
maḥsūlāt < *Ar.* Ürünler
m.+ıḡa 3a/12
maḥşūr < *Ar.* Sarılmış, kuşatılmış,
sınırlanmış, yasaklanmış
m.ḳıl- 72a/14

m.+lar 81a/5	m. 9a/13
maḥṣūṣ < <i>Ar.</i> Özel, hususi, özgü	maḳālāt < <i>Ar.</i> Makaleler
m. 22a/14, 53a/16, 84a/1, 84a/2	m. 2b/10
m.bol- 10a/5, 66b/3,	maḳāle < <i>Ar.</i> Kaleme alınmış bir konu,
m.dur- 10a/2, 52a/14,	söz
m.ḳıl- 14b/3,	m. 9b/15
maḥṣūṣāt < <i>Ar.</i> Mahsuslar	maḳām < <i>Ar.</i> Durma yeri, görev yeri
m. 10a/3	m. 32a/14
m.(-ī ā‘lī-ḥāḳānī) 9b/8	m.tut- 90a/10
maḥṣer < <i>Ar.</i> Kıyamet günü	m.+ı 84a/14, 6b/17, 6b/2, 3b/17,
m. 27b/7	7b/13
ma‘hud < <i>Ar.</i> Sözleşilen, ahid yapılan,	m. +ıḡa 16b/12, 40b/12
sözü geçen, anılan	m.+ıda 30b/3
m. 28a/1	maḳāmāt < <i>Ar.</i> Makamlar, meclisler
maḥv < <i>Ar.</i> Yok etme	m.tap- 57b/2
m. ḳıl- 62b/9	maḳbere < <i>Ar.</i> Mezar, mezarlık
maḥz < <i>Ar.</i> Saf, halis	m. 57b/7, 60b/4
m. (-ı ḥayāl) 13a/9, 75a/1	m.+si 77b/8
maḥzūn < <i>Ar.</i> Hüzünlü	maḳbūl < <i>Ar.</i> Kabul edilmiş, alınmış,
m. 5b/13,	beğenilen
m. bol- 16a/14	m. 9a/5, 10a/8, 10a/16, 97a/5
m.+lar 4b/16	m.tüş- 16a/1
māil < <i>Ar.</i> Eğik, eğilimli, istekli	m.+ı 3b/15
m.durur ér- 15b/12	maḳbūlīn < <i>Ar.</i> Kabul edilmişler
maḳāl < <i>Ar.</i> Söz, lakırdı, söyleme,	m. 2a/14
söyleyiş	

maḳdem < *Ar.* Gelme, dönüp gelme

m.+i 5b/8

m.+iḡa 50a/8

m.+ idin 6a/4

maḳhūr < *Ar.* Kahrolmuş, yenilmiş

m.bol- 49b/14, 82b/5

m. ḳıl- 17b/13, 43a/17, 46b/14,

58b/14, 59b/14

maḳrūn < *Ar.* Yakın, ulaşılmış,

kavuşmuş

m.bol- 6b/14, 15a/17, 20b/12

maḳşad < *Ar.* Amaç, maksat

m.+ḡa 57b/7, 63b/3

m.+in 38a/17, 37b/9

m.+iḡa 51a/3

maḳşūd < *Ar.* Kasdolunan, istenilen şey,

istek

m. 35a/5

m.(-ı mürāca‘at ḳıl-) 68a/2,

m. sarı 7a/17, 84b/1

m.+ı 18b/2

m.+ḡa 57b/4

maḳta‘ < *Ar.* Kesim yeri; gazel ve

kasidelerin son beyiti

m. 62b/11

m.+ı 62b/10

maḳtu‘ < *Ar.* Kesik, kesilmiş

m.ét- 70b/7

maḳtūl < *Ar.* Öldürülmüş, katledilmiş

m. 16a/10, 56a/13, 98a/11

m.bol- 29a/15, 77a/15

m.+nıḡ 77a/1

m.+lerin 39b/15

māl < *Ar.* Mal, varlık, servet

m. 18b/8, 31b/2, 33a/14, 66b/5,

89b/1

m.+mı 32b/13, 55a/9, 55a/16

m.+ı 43b/16, 61a/1

m.+mı 99b/8

m.+ıdın 18a/16

m.+larnı 33a/17

m.+ların 25a/6

m.+larda 99b/13

mā-lā-keḷām < *Ar.* Söz götürmez,

diyecek yok

m. bile 28a/6, 30a/6, 37b/14, 38b/10,

42b/3, 50a/6, 60a/1, 66b/11, 71a/12,

74b/6, 97a/2

mālāmāl < *Far.* Dopdolu, ağzına kadar

dolu

m.bol- 82a/7

mālik < *Ar.* Sahip olan, mülk sahibi

m.(-i serīr-i hilāfet) 6b/4

ma'lūm < *Ar.* Bilinen, belli

m. 3b/2, 55a/16, 99b/13

m.érme- 23a/3, 29b/13, 32a/6,

34b/10, 65a/1, 71b/12, 89a/9, 90a/13,

92a/6, 93a/6

m.dur- 40b/2

m. bol- 3a/9, 14b/9, 35b/8, 36b/2,

47b/15, 48a/10, 50a/2, 71b/9, 86b/9

m.ķıl- 20a/3, 22a/8, 33b/16

ma'mūr < *Ar.* Bayındır

m. 12a/6, 59a/12, 75a/9

m.bol- 23b/6,

m.ķıl- 19a/3,

ma'mūre < *Ar.* Bayındır yer, kent

m. (-i kevn ü mekān) 1b/5, (-i 'ālem)

22a/3, 29a/16

maņa < *ET* maņa : bana

m. 2b/14, 3b/7, 8b/8, 27a/17, 52b/15,

93b/6, 93b/10, 94a/7

ma'nā < *Ar.* Anlam

m. 4b/1

m.+sı 39a/11

ma'nevī < *Ar.* Mana ile ilgili, ruhla ilgili

m. bile 16a/2

ma'n < *Ar.* Uzun, kısa, az, çok

m.(-ı zā'ide) 95a/12

ma'nī < *Ar.* Mana, anlam

m. 2b/12,

m. (-yi ğam) 7a/10

m.+ġa 8b/5

m.+de 22b/15

m.+si 24a/5, 40b/8

mānī' < *Ar.* Engel, engel olan

m.+i 4a/9

mañlay < *Moğ.* Öncü, bekçi

m.ķıl- 87a/11

mañlay : Alın

m.+ıdın 80b/8

mañsıb < *Ar.* Devlet görevi, devlet

hizmeti

m. 31b/7

m.+nı 95b/8

m.+dın 54a/9

m.+ı 31b/4, 67b/6, 60b/3

m.+ın 89b/8, 71b/15, 38b/6, 5b/4,

78a/3, 76b/14, 92b/12, 91a/11, 75b/4,

90a/9, 99b/6

m. +ığa 94b/2, 62a/1, 83a/10, 61b/10,
83b/4, 61b/14

m.+ıda 92a/16, 78b/12, 94a/10,
97b/2

m.+ların 77a/2

manşüb < *Ar.* Atanmış, konulmuş

m.bol- 83a/11

manşübe < *Ar.* Bir tür satranç oyunu,
oyun, tedbir

m. 33a/4, 33a/14, 53a/2, 64a/12

m.+ler 45b/3

manşüş < *Ar.* Kur'an'da hakkında âyet
bulunan

m. dur- 53a/15

manzar < *Ar.* Görünüm, görünen yer,
manzara

m.ér- 62a/5

manzarî < *Ar.* Güzel görünen, gösterişli

m. 53b/2

manzür < *Ar.* Görülen, bakılan, amaç
edilen

m. 97a/3

m.+ı 32b/15

ṭārümār < *Far.* Dağınık, karmakarışık

t.ḳıl- 69b/7

maraz < *Ar.* Hastalık

m.+ı 42a/14,

m.+ı bile 56a/7

ma'reke < *Ar.* Savaş meydanı

m. 4a/2

m.+siniğ 3b/13, 4a/14

m.+side 4b/9

ma'rez < *Ar.* Sergi teşhir salonu, içi,
ortası

m. 44b/1

marîz < *Ar.* Hasta

m. dur- 48b/14

ma'rûf < *Ar.* Bilinen, belli

m. ér- 17b/11

maşâff < *Ar.* Savaş

m. 88b/11

m.içre 13a/15

m.ḳıl- 40a/5, 42a/6, 51b/8, 82b/4

m.ét- 10b/3, 47b/1

m.+ı 11a/6

m.+ığa 57b/12

m.+ıda

māsivā < *Ar.* Tanrı dışındaki tüm
varlıklar, dünya ile ilgili her şey

m.+dın 12a/1

maslahat < *Ar.* Durum, husus, barış,
huzur

m. 64a/16
m.+1 74a/7
m.+ın kıl- 34a/6
m.+ıdın 87a/4
maşnū'āt < *Ar.* Yapma şeyler, uydurma şeyler, düzmeceler
m. 2b/4
maşrık < *Ar.* Doğu, doğu ülkeleri
m. 61b/1
m. (-ı zemīn) 29a/17
m.+dın 31b/17
maṭar < *Ar.* Yağmur
m. 12a/17
maṭar-bārīg < *Ar.+Far.+T*
maṭar+bār+IXg Yağmur yağdırma
m.+1 5a/16
mātem < *Ar.* Yas
m. 92a/14
m.(-i serā bol-) 65a/15
mātem-āmīz < *Ar.+Far.* Matem karışmış, yaşlı
m. 92a/14
mātem-ḥāne < *Ar.+Far.* Yas evi, dünya
m. 92a/14
mātem-zede < *Ar.+Far.* Matemli, yaşlı
m. 69a/17

maṭla' < *Ar.* Doğuş yeri, doğuş, kaside ve gazelin ilk beyti
m. 62b/10, 62b/10
mātlıg < *Far.+T* māt+IXg Mat olma (satrançta)
m.tap- 50a/16
ma'tuf < *Ar.* Yönelik, yöneltilmiş
m.kıl- 64a/9, 72a/13
giran-maye' < *Far.* Değerli, kıymetli, onurlu
g.dur- 5a/5
g. bile 30a/10
māyil < *Ar.* Eğik, eğilimli, istekli
m. durur ér- 86a/3
maẓarrat < *Ar.* Zarar, zarar verme
m.+ıdın 5a/17
maẓbūt < *Ar.* Zaptedilmiş, ele geçirilmiş
m. 1b/6
maẓhar < *Ar.* Ortaya çıkış yeri, nail olma, şereflenme
m. (-ı feyẓ-i cūd) bol- 84a/13
māzī < *Ar.* Geçmiş, geçen, geçmiş zaman
m. selātin-i 8b/6
maẓlūm < *Ar.* Zulme uğramış
m.+a 44a/2
m.+ları 64a/14

maẓmūn < *Ar.* Sembolik kavram, ince söz, anlam

m. 53a/14

m.dur- 2b/17, 70b/10

m.+nı 69a/6

m.+ı 40b/7

m.+ıġa 17b/4, 21a/4

ma'zūl < *Ar.* Azledilmiş, görevden alınmış

m.ét- 83a/1

m.bol- 15a/14, 65a/5, 78a/10, 80a/16, 80b/3, 81b/7, 83a/13, 99b/2

m.kıl- 35b/11, 79a/15, 81b/6, 83a/6

m.+ını 83a/5

ma'zūr < *Ar.* Özürlü, özürü olan

m. 9a/12

me'a < *Ar.* İle, birlikte

m. 50a/10, 68b/2

meāb < *Ar.* **me'ab** Sığınma yeri, geri dönülecek yer.

m. 4a/5

me'ārif < *Ar.* Bilginler, bilimler, maarif

m.+idin 38a/14, 75a/14, 93b/3

m.+i 61a/5

meāşir < *Ar.* Güzel eserler, işaretler

m.bile 82b/4

m.kıl- 71a/13

m. +din 29a/6

m.+i 10b/6

mebde' < *Ar.* Başlangıç, ilke, prensip

m. +i dur- 3a/9

meb'ūs < *Ar.* Gönderilmiş, peygamber olarak gönderilenler

m.bol- 17a/2

mecāl < *Ar.* Güç, kuvvet

m. tap- 33b/5

mecālis < *Ar.* Meclisler, toplantı yerleri

m. 31b/8

m.+ide 8b/14

mecāmir < *Ar.* Buhurdanlar, içinde tütsü yapılan kaplar

m.içre 7b/12

mecāzāt < *Ar.* Mecazlar, benzetme

yapılarak bir başka anlamda kullanılan sözler

m. 70b/5

meclis < *Ar.* Toplantı yeri, görüşmek veya eğlenmek üzere bir araya gelmiş insan topluluğu

m. 26a/15, 43b/11 43b/13, 50a/8, 50a/8, 97a/6

m.+iğā 2b/15, 93b/17
m.+ini 30b/1
meclis-efrūz < *Ar.+Far.* Meclisi
aydınlatan
m. 7b/11
mecmu' < *Ar.* Cem olunmuş, toplanmış,
bir araya getirilmiş şey, top, tüm
m. 11a/15, 13a/8, 14b/17, 22a/14,
29a/3, 31a/17, 35a/3, 41a/1, 43a/13,
49b/3, 50a/6
m.+m 28a/13
m.+ı 32b/8
medār < *Ar.* Bir şeyin döneceği,
devredeceği, üzerinde hareket edeceği
yer, nokta
m.+ı bol- 95a/11
mecnūn-veş < *Ar.+Far.* Mecnun gibi,
deli gibi
m. 51b/6, 64b/11
mecūsī < *Ar.* Zerdüşti, ateşe tapan
m. ér- 90a/2
medd < *Ar.* Uzatma, çekme, yayma
m.(-i nigāh) 6a/3
meded < *Ar.* Yardım, imdat
m. 62a/14, 86a/8
m.kıl- 90b/15

m.bér- 38a/16, 54b/6, 86a/10
m.tile- 86a/8, 91b/9
m.+i 56b/1
mededkār < *Ar.+Far.* Yardım eden,
imdadada koşan
m. 12b/12
mededkārliğ < *Ar.+Far.+T* Yardımcılık,
imdadada koşuculuk
m. 84b/13
mededliğ < *Ar.+T* Yardımlık, yardıma
muhtaç
m. 86a/11
mededsiz < *Ar.+T* Yardımsız, medetsiz
m. 86a/11
medfūn < *Ar.* Gömülü, defnedilmiş
m.bol- 44a/14, 90a/13, 57a/6,
m.bolup dur- 17a/7,
m. kıl- 16a/11, 21b/10,
medḥ < *Ar.* Övgü, övme
m. 94a/5
medḥal < *Ar.* Giriş, giriş yeri
m.+i 53b/6
medīd < *Ar.* Uzun, çekilmiş, uzun süren
m. (müddet-i m.) 15b/4, 24a/13,
25a/4, 32a/17, 33b/17, 62b/4, 66a/6,
79a/7, 79b/16, 92a/1, 96a/17

medrese < *Ar.* Medrese, dinî bilimler

öğretilen okul

m. 6a/10, 55b/14, 62a/15 62b/6,
63a/4, 70a/14

m.+din 74b/5

m.+side 74b/4

medrese-nişân < *Ar.* Medreseli,

medresede oturan

m.bol- 65b/13

mefâhir < *Ar.* Kıvanç duyulacak,

övünülecek şeyler

m. bol-11b/15

mefâraqu'l-enâm < *Ar.* Tüm canlıların

başı

m. 96a/14

mefhûm < *Ar.* Anlaşılmış, kavram

m.kılıl- 3a/10

mefkûdü'l-aşr < *Ar.* Asrın kaybı

m. boldı. 96a/11

meflûc < *Ar.* Felçli, inmeli

m. ér- 46b/11

m. bol- 91a/14

meftüha < *Ar.* Açılmış, fethedilmiş

m.+largâ 29a/4

meğak < *Far.* Çukur, mezar

m. içre 10b/4

meger < *Far.* Oysa ki, meğer

m. 8a/17, 13a/15, 14b/6, 21a/16,
26b/12, 27b/7, 42a/17, 69a/10, 94b/8

meh < *Far.* Ay, ay yüzlü sevgili → mäh

m. 32a/4

m. (-i a'mâr-ı haşm+ın) 75b/16

mehâbet < *Ar.* Heybetlilik, görkem,

büyüklük

m. 24a/11, 44a/4

mehâdîm < *Ar.* Komutanlar, büyükler,

önderler

m.+ğa 23a/7

mehâfil < *Ar.* Mahfiller, çevreler

m.+de 31b/8

mehâlik < *Ar.* Tehlikeli yerler

m. 39a/7

mehâmm < *Ar.* Önemli işler, mühim

şeyler

m. (-i salţanat) 94b/5

m.+ığa 32a/17

mehcûr < *Ar.* Uzak düşmüş, uzaklaşmış

m. (yâr-ı m.) 15b/2

meḥçe < *Far.* Küçük ay, kubbe ve

bayrakların üstüne konmuş hilal

m.+si 5a/13

mehd < *Ar.* Beşik

m. 2a/4

mehter < *Ar.* Yüksek rutbeli hizmetkar,

at uşağı

m. 59a/1, 98a/10

meh-veş < *Far.* Ay gibi, yüzü ay gibi

güzel kız

m.+lerğa 6a/12

mekân < *Ar.* Yer, ev

m. 1b/6, 83a/14

m.ķıl- 39a/10,

m.tut- 17a/14, 20a/2, 20a/4,

mekkâreliĝ < *Ar.+T.* Hilekârlık,

düzenbazlık

m.+da 31b/3

mekmen < *Ar.* Pusu

m.(-i imtihân+da) 36b/5

meknün < *Ar.* Dizilmiş, örtülü, saklı

m.(dürr-i m.) 8b/11

mekremet < *Ar.* Cömertlik, şeref, onur

m.(taht-ı m.) 14b/9, 93b/9

m.ķıl- 77a/2

mekr < *Ar.* Düzen, hile; hile yaparak

aldatma

m.+in 37b/12

mekrūmet < *Ar.* Cömertlik, kerem

sahipliĝi, yücelik, büyüklük

m. 94a/2

me'külât < *Ar.* Yiyecekler

m. 15b/15

melâhat < *Ar.* Tuzluluk, şirinlik,

güzellik, hoşluk

m. 26a/5, 26b/5

m.+da 77a/7

melâhatsız < *Ar.+T.* Güzel, şirin

olmayan

m. 23b/15

melâyik < *Ar.* melâ'ik Melekler

m. 3a/12

m.(-i sipâh) 3a/7

m.+din 14b/10

melayike < *Ar.* Melekler → **mela'ike**

m. 14b/4, 20a/1

mela'ike < *Ar.* Melekler → **melayike**

m. 14b/7,

melâlet < *Ar.* Bıkma, usanma, sıkılma

m. (ref'-i m.+din) 4b/16

melâmet < *Ar.* Ayıplama, kınama,

azarlama, çıkışma

m. 4b/3, 36b/2

m. ķıl- 9b/2

m.+dür 9b/3

melaĝ < *Peh.* Çekirge

m. 33a/7

melek < *Ar.* Tanrı'nın nurdan yarattığı

varlık, melek

m. 2a/12, 2b/4,

m. (gürüh-ı m.) 3b/2, 17a/15

m.+ke 7a/12, 22b/8

meleküt < *Ar.* Ruhlar ve melekler âlemi,

hükümdarlık

m. (fezâ-ı m.) 1b/4

melik < *Ar.* Hükümdar, padişah

m. 24b/17

mel'un < *Ar.* Lanetlenmiş, lanet olası

m. (-ı ebedî) 15a/3

memâlik < *Ar.* Memleketler, ülkeler

m. 25a/7, 32b/3 70b/1

m.+niñ 43b/9

m.+ke 59a/14, 38a/10

m.+de 41b/17, 82b/12

m.+din 66b/15

m.+i 46b/17, 43b/7, 79b/9, 76b/11

m.+iniñ 97a/12

m.+in 90b/6, 41b/15, 64a/2

m.+iğa 22b/13, 100a/10

m.+ide 75b/13, 29b/12, 88a/16,

44b/7

memâlik-sitân < *Ar.+Far.* Memleketler

alan, fatih

m. 24a/7

memât < *Ar.* Ölüm

m.+dın 94a/3, 93b/10

m.+ğa 31b/15

me'men < *Ar.* Sığınak, sığınılacak yer

m.kı1- 33a/6

m.+i 47a/4, 20b/17

memerr < *Ar.* Yol, geçit

m. (-i ızhâr+ğa) 5a/12

m. tapma- 33b/8

memleket < *Ar.* Ülke, devlet toprağı,

şehir

m. 29a/17, 74a/12, 94a/10, 95a/5,

98a/11, 99b/8

m.(-i mevfür) 12a/6, **(-i muhtaşar**

üçün) 12a/8, **(-ı memleket)** 94b/4

m. bol- 28a/16,

m.+niñ 60a/17, 63b/16, 70b/17,

92a/1, 95a/7

m.+ni 47a/5, 68b/9, 40a/10

m.+ğa 36b/17, 22b/5

m.+ke 60b/2

m.+din 94a/11

m.+iniñ 31a/9, 39b/6

m.+in 99b/10

m.+iġa 30a/1, 54b/5, 37b/12, 36b/8,
59b/12

m.+ide 24b/6, 28a/2

m.+idin 50b/6

m.+ler 30b/7

memleket-dārlik < *Ar.+Far.+T.*
Memleket sahipliği, hükümdarlık

m.+ġa 41b/9

memlū < *Ar.* Doldurulmuş, dolu

m. 33b/13

me'mūr < *Ar.* Devlet görevlisi, emir
alan, emredilen

m. bol- 20b/13

men : Ben

m. 7a/8, 7a/8, 7a/16, 9a/17, 13b/6,
14a/9, 22a/8, 26b/14, 48b/14, 68a/9,
77a/14, 80a/12, 80a/14, 87b/7, 87b/16,
93b/15

m.+iñ 43a/13, 87b/7, 87b/17, 27a/14,
88a/2, 26a/15, 93b/17

m.+i 26a/2, 84a/17, 80a/13, 27a/14

m.+din 30b/16

meñe : Bana

m. 7a/17

menāb < *Ar.* Vekillik, naiplik

m. kıl- 24a/10

menābir < *Ar.* Minberler

m. 61a/7

menāhī < *Ar.* Dince yasaklanmış

m. 84a/11

menākıb < *Ar.* Menkıbeler, övgüye
değer sözler

m.+ıda 70a/7

menām < *Ar.* Yatak odası, uyku, rüya

m. 16b/12

menā.şıb < *Ar.* Payeler, makamlar,
rütbelere

m. 69a/2

menāsik < *Ar.* İbadet yerleri

m. (-i ħac+nı) 16b/8, 61b/12, 65a/17

menāzil < *Ar.* Konaklar, konak
yerleri, menziller

m. (-i fıkdān+ġa) 2a/1, (-i pāyān+ġa)
2b/12, (-i kamer+din) 41a/10, (-i
mağşūd+ġa) 57b/4

m.+iġa 38a/17, 50a/11

m.+leride 34b/3

menhiyye < *Ar.* Yasaklanmış

m. (şecere-i) 14b/17

menķabet < *Ar.* Tanınmış kişilerle ilgili
hikâyeler, menkıbe

m. 3b/13, 4a/1, 4a/8, 4a/13,
m. (-i mu'allā-menziilet) 6a/16
menküb < Ar. Talihsiz, gözden düşmüş
m. **ķıl**- 11b/13, 27b/14, 46b/15
m. **bol**- 82b/5
menkūha < Ar. Nikahlı kadın, nikahlı eş
m.+sı 33a/1
m.+sıġa 27a/3
menkūl < Ar. Nakledilmiş,
taşınmış, anlatılan, rivayet edilen
m.**dur**- 19b/6, 33a/15, 39b/10, 75a/2,
88a/7, 89b/11
menkūş < Ar. Nakş olunmuş, işlenmiş
m. 99b/14
mensüb < Ar. İlgisi bulunan, mensup
m. 35b/9, 98a/8
m. **bol**- 94b/2
m.**ķıl**- 20b/3, 50a/14
m.**dur**- 35a/14, 37a/10, 85a/3
m.+ı 95a/16, 99b/3
m.+ın 24a/4, 95a/3
menşe' < Ar. Köken
m. +si 65b/12
menşūr < Ar. Yayılmış, dağılmış;
vezirlik atama fermanı

m. 10a/5
me'nūs < Ar. Uyumlu, alışım, dost
olmuş
m.+ı 35b/12
menzil < Ar. Konak yeri, gidilecek yer,
uzaklık
m.**dur**- 41a/10, 47a/4,
m.**tut**- 8a/15, 10b/4, 26b/11, 43b/11,
79b/7, 90a/10, 90b/6, 93a/5
m. (-i maķşūd sarı) 7a/17, (-i
maķşad+m) 38a/17, (-i maķşad+ġa)
63b/3
m.+ni 60a/15
m.+de 32b/13
m.+iġ (98a/3)
m.+i 37b/15
m.+iġa 20b/1, 44a/9, 91a/3, 19b/11,
38b/10, 18a/3, 80a/11, 20a/10, 96b/14
m.+ide 3b/17
menzile < Ar. Derece, rutbe, konaklama
yeri, mekan
m.+side 30b/15, 40a/12
menzilet < Ar. Derece, rutbe,
konaklama yeri
m. 6a/15

menzil-gāh < *Ar.+Far.* Konak yeri,

konak; mekan

m.+iġa 32a/2

menzil-geh < *Ar.+Far.* Konak yeri,

konak; mekan

m. +iniġ 14b/10

menzillik < *Ar.+T* Konmalık, konaklık

mesafe

m. 91b/3

merāhim < *Ar.* Merhametler, acımlar

m. (-i hüsrevāne) 73b/14, (-i

hüsrevāne bile) 66a/10, (-i hüsrevāne+si

bile) 83b/11,

merāsım < *Ar.* Resmi törenler

m. 24a/16

m.(-i ziyāret+din) 16b/9, (-i zulm)

75a/17

merātıb < *Ar.* Rütbeler, dereceler

m. 67b/9

m. (-i aqşā tap-) 57a/15

m.+iġa 9b/11

m.+in 69a/2

merbūġ < *Ar.* Bağlı, ekli, ilişik

m. 1b/6

merc < *Ar.* Karışıklık

m. (herc ü merc) 45b/4

merci' < *Ar.* Dönülecek yer;

başvurulacak yer, kimse; otorite

m. 97a/5

m. (-i havāş u 'avām dur-) 57b/8

merd-āne < *Far.* Mertçe, yiğitçe

m. 32b/11

merdek < *Far.* Adamcağız, herif

m. (-i nā-cins) 64b/6

mer'ī < *Ar.* Uyulan, riayet edilen,

sayılan, saygı gösterilen

m. 98a/16

m. tut- 98a/16

merdüd < *Ar.* Reddedilmiş, kovulmuş,

geri çevrilmiş

m. (-i dergāh) 15a/3, (Cārūd-ı m.)

20b/9

merġüb < *Ar.* Raġbet edilen, aranan

m. 2b/13

m. ér- 23b/14

merhale < *Ar.* Konak, menzil, aşama, bir

günlük yol

m.+siġa 60a/12

merhamet < *Ar.* Şefkat gösterme,

acıma, birini esirgeme

m. 9a/1, 18a/7

m. bile 13a/1

m. kı1- 69a/2
m. ét- 69b/2, 71b/15
m.kör- 6b/14
m.+i 40b/13
m.+iniñ 6b/10
m.+iğa 10a/4
m.+ide 9a/8
merhem < *Ar. Acıyı giderecek şey*
m. (-i iltifâtı bile) 40b/11
merhûm < *Ar. Tanrının rahmetine mazhar olmuş, ölmüş*
m. 57a/12, 62b/14, 83a/9
m.+ı 80b/1, 80a/9, 81b/5
m.+ınıñ 83a/3
merkad < *Ar. Mezar, kabir*
m. 29b/14, 34b/9, 89b/9
merkeb < *Ar. Binilecek şey; vapur, gemi, kayak gibi şeyler; eşek*
m.+in 25b/5
merkûm < *Ar. Yazılmış, adı geçmiş*
m. 99b/14
m.bol- 93b/6
merrât < *Ar. Defalar, kereler*
m. 11b/4, 88a/6

merreten < *Ar. Defalarca*
m. 95b/10
mersûm < *Ar. Maaş, ulufe*
m.bér- 91a/13
mertebe < *Ar. Derece, basamak; rütbe,miktar* → **mertebet**
m. 58b/6, 60a/7, 60a/8, 65b/8, 65b/8, 68a/12, 69b/9, 70a/11, 81b/7, 95b/11, 98a/5, 99b/10, 100a/12
m. (-i cāh) 39a/13,
m.+ğa 21a/4, 34a/3, 19a/8
m.+de 11b/16, 60a/9
m.+si 90a/16, 98a/11
m.+sin 22a/12, 86b/17, 14b/7, 31b/7, 29b/10
m.+siğa 43a/10, 64b/15, 95b/9
m.+sige 35b/10
metebet < *Ar. Derece, basamak; rütbe, paye* → **mertebe**
m. 35a/10
mesā < *Ar. mesā' Akşam*
m.(şubḥ u m.) kı1- 12b/6
meşābe < *Ar. Derece, rütbe*
m.+de 12b/2
mesāfet < *Ar. Ara, uzaklık*
m.kı1- 98b/13

mesākīn < *Ar.* Miskinler; çok fakir

olanlar

m. 6b/12, 93a/1, 97b/17

m.+ġa 24a/1

mesākīn < *Ar.* Meskenler, oturulacak

yerler

m. 38b/8

m.+leri 84b/6

mesālik < *Ar.* Tutulan yollar

m. 2b/12

mescid < *Ar.* Secde edilecek, namaz

kılınacak yer

m.+iġa 99a/5

mesdūd < *Ar.* Seddolunmuş, kapanmış,

tıkalı

m. 33b/14

m.ḳıl- 33b/17

meşel < *Ar.* Örnek, etkili ve anlamlı söz

m.bolup dur- 50a/3, 70a/2

meserret < *Ar.* Sevinç, şenlik

m.+idin 5a/3

mesīhā < *Ar.* Hz. İsa'nın adlarından biri

m. 23a/14

mesīh-āsā < *Ar. +Far.* Mesih gibi

m. 9a/10

mesken < *Ar.* Oturulacak yer

m. 20b/17,

m.(-i fazilān tapıp dur-) 70a/15

m.+i dur- 71b/2

meskūn < *Ar.* Yerleşim yeri, ev,

yerleşilmiş, iskan edilmiş

m. (rub'-i m.) Dünyadaki karalar,

dünyanın dörtte birini teşkil eden

karalar 2a/16, 11a/15,

mesmū' < *Ar.* İşitilen, duyulan

m. bol- 42a/8

mesned < *Ar.* İsnad edilen, dayanılan,

rütbe, derece, makam

m. 7b/14, 98a/3

m. (-i hilāfet+iġa) 2a/14, (**evc-i m.**)

5b/17, (**-i eyālet+iġa)** 61b/17, (**-i taḥallüş**

ḳıl-) 70b/8

m. üzre 7b/15

m.+imde 30b/16

m.+i 37a/5

m.+iġa 86a/2, 79b/13, 36b/4, 19a/7,

85a/5, 52a/9, 43b/11, 97a/9

m.+ige 24b/14

m.+ide 43a/9, 61b/13, 47b/5, 42a/2,

32a/1

mesned-ārā < *Ar. +Far.* Makamını

süsleyen

m. 6a/15

mesned-nişîni < *Ar+Far.* Makamda

oturan, makam sahibi

m.+i 35a/7, 78a/8

meşnevî < *Ar.* Her beyti başlı başına

uyaklı ve başından sonuna kadar aynı

vezinde olan uzun manzume

m. 2b/6, 3a/6, 3a/17, 4b/13, 7a/10,
8b/3, 9a/13, 10a/8, 10a/16, 10b/16,
11a/12, 11b/3, 12a/17, 12b/5, 12b/15,
15a/13, 17b/7, 18a/6, 18a/17, 18b/9,
21a/5, 25b/11, 30a/14, 32a/13, 33b/1,
36b/8, 37b/10, 40a/14, 40b/13, 42a/15,
42b/13, 43a/2, 44a/9, 45a/15, 46a/10,
49b/12, 50a/6, 50b/5, 50b/16, 52b/12,
53a/16, 53b/7, 55a/2, 57b/4, 60b/15,
62a/5, 63b/6, 67b/15, 69b/10, 70b/9,
85a/11, 86a/9, 88a/10, 89b/17, 92b/9,
93b/13, 96b/3, 97a/4, 98a/2

mesrūr < *Ar.* Memnun, sevinmiş,

meramına ermiş

m.bol- 15b/2, 26a/12

m. kı1- 27b/14

mest < *Far.* Sarhoş

m. (-i sahn) 13b/17

m.+ler 8a/7

mestliĝ < *Far.+T.* Sarhoşluk

m. 75a/5

meştūr < *Ar.* Yazılı, yazılmış, çizilmiş,
satırlandırılmış

m.dur- 19a/5, 19b/12

mes'ūd < *Ar.* Mutlu, bahtiyar

m. i- 81b/17

m. (kevākib-i m.) 82a/3

meşāhīr < *Ar.* Ünlü kimseler

m. 61a/5, 74a/1

meşakḳat < *Ar.* Zahmet

m. 100a/7

m. bile 67a/8

m.+i 15a/16, 49b/11

meş'al < *Ar.* Aydınlatma aleti, meşale

m.kıl- 80b/17, 96b/13

meşgūl < *Ar.* Bir işle uğraşan; işgal
edilmiş, tutulmuş

m. 97a/1, 99b/7, 99a/15
m.ér- 54a/6
m.dur- 24b/15
m.durur ér- 51a/12, 63a/11, 75a/6,
90b/8
m.bol- 15b/4, 19b/6, 37a/1, 37a/12,
41b/1, 45b/7, 57b/3, 62a/1
m.bolup dur- 92a/16
meşgüllig < *Ar.+T.* Bir işle uğraşma
m.kıl- 17b/7, 24b/12
Meşhedlik : Meşhedli
M . 68a/7
meşhün < *Ar.* Dolu
m. 33b/12, 53b/6
m.dur- 2b/16, 53a/14,
meşhūr < *Ar.* Şöhretli, şöhret kazanmış,
ün salmış
m. 20a/1
m.ér- 31b/3, 46b/11, 92a/17
m.dur- 17a/4, 61b/2, 62a/12
m.bol- 4a/17
meşmül < *Ar.* Kaplanmış, etrafı
çevrilmiş
m.kıl- 9b/7

meşreb < *Ar.* Yaratılış, huy, karakter
m. 63a/11
meşşāte < *Ar.* Gelin süsleyen kadın,
kadın tuvaleti yapan
m. (-i kudret bile) 26b/4
meş'ūf < *Ar.* Memnun, sevinçli; tutkun
m. 80a/8
meşveret < *Ar.* Danışma
m. 64a/16
m. kıl- 26a/13
meşveretsiz < *Ar.+T.* Danışmaksızın
m. 96a/6,
mutābe'et < *Ar.* İzleme, uyma
m.+in 22a/13
metīn < *Ar.* Sağlam, dayanıklı
m.+niḡ 60b/1
metrūk < *Ar.* Terk edilmiş, bırakılmış,
kullanılmaktan vazgeçilmiş
m.bol- 66a/6
mevāhib < *Ar.* İhsanlar, bahşişler,
bağışlar
m. (-i keyhān)10b/7, (-i bikerān)
37b/7
meva'īd < *Ar.* Vaat edilenler
m.(-i hüsrevāne bile) 69b/2

mevākib < *Ar. Sūvarei ya da piyade topluluk*

m. (-i keyhān- pūyī) 10b/7,

mevālī < *Ar. Mevleviyet payesine ulaşmış olan sarıklı alimler; köleler*

m.+si 43b/10

m.+sin 45b/17

me'vā < *Ar. Yurt, mesken, sığınılacak yer*

m.+sı 62b/4

mevāšī < *Ar. Davar (Koyun, keçi) ve mal (öküz, inek) gibi hayvanlar*

m. 66b/5

m.+niş 18b/8

m.+leri 34a/3

mevātın < *Ar. Yurtlar, bayındır yerler*

m. 84b/6

mevc < *Ar. Dalga*

m. dék 42b/10, 42b/11

m.(-i küregirler) 53b/11

mevcūd < *Ar. Var olan, bulunan; hazır bulunan*

m. 14b/12, 94a/7

m.érme- 12a/15

mevcūdāt < *Ar. Varlıklar*

m. 2a/1

m. +dın 1b/11

mevfūr < *Ar. Çoğaltılmış, çok, bol*

m. (memleket-i m.) 12a/6, 67a/16

mevhūm < *Ar. Kuruntuya dayalı, vehmedilen*

m.+ı 85b/7

mev'id < *Ar. Buluşma, randevu yeri*

m. 46b/5

m. +i 25b/4

mevkib < *Ar. Atlı ya da yaya olarak*

maiyette yürüyen alay, kabile

m.+i 11b/15,

m.(-i hümāyun+dın) 29a/7,(-i

keyhān-pūy bile) 66b/9

m.+ide 74b/13

mevkif < *Ar. Durak, duracak yer,*

istasyon

m.+ıda 12a/5

mevlid < *Ar. Doğum yeri, doğma*

m. 65b/12

mevlūd < *Ar. Bebek, yeni doğmuş çocuk*

m. 81b/17

mevrīd < *Ar. Varılacak yer; konu*

m.+ide 83b/5

mevrūšī < *Ar. Miras kalan, miras*

m. 93b/12, 96b/15

mevsim < *Ar.* Bir yılın üçer aylık dört bölümünden biri, belirli zaman

m. 4b/8

mevşūf < *Ar.* Vasıflanmış, nitelenmiş

m.ér- 17b/11

mevşūl < *Ar.* Bitirilmiş,

birleşmiş,kavuşmuş

m. 9b/7

mevsūm < *Ar.* Adlandırılmış; ad

verilmiş; işaretlenmiş, damgalanmış

m. durur ér- 20b/5, 30b/6

m. bol- 9b/5, 19b/5, 36b/10

m. bolup dur- 15b/1

m. bolup durur ér- 30b/8

m.ķıl- 73a/9, 76a/1

m.ķılıp dur- 60a/14

m.ķılmas ér- 26a/10

mevzi' < *Ar.* Yer

m.(-i 'Arafāt+ġa) 15b/1

m.dur- 59a/12

m.+ni 85a/17, 16b/10

m.+ġa 33b/14

m.+de 38b/17, 27a/15, 60a/5, 22b/9,

53a/12

m.+din 54a/2

m.+iġa 98b/16

m.+ide 58a/4, 59b/6, 58a/11, 74a/13,

68a/15, 59b/13, 63a/4

mevzu' < *Ar.* Konu

m.(-ı muvāfıķ) 23a/15

m.+da 12b/10

mevzūn < *Ar.* Vezinli, düzgün, biçimli

m. 53b/7

mey < *Far.* Şarap

m. 97a/6

meydān < *Ar.* Geniş, açık, düz yer, alan

m. (meydān) 11b/8, 11b/8

m. (ara) 62a/9

m. (-ı a'vām+da) 10b/15

m.+da 84b/4

m.+mııı 3a/6, 78a/8, 4a/2

m.+ıda 19b/11, 11b/16, 27b/11, 8a/12

meyelān < *Ar.* Eğim, akıntı, eğilim

m. (-ı ħātır+ıdın)26b/16

meyl < *Ar.* Eğim; eğilim, istek, meyil

m. 13b/12, 18a/17

m. ét- 26a/7

m. kı1- 10b/4, 13b/12, 24b/1
m. kı1ma- 5b/7, 61b/15
m. kı1mas dur- 62a/14
m. kı1a al- 9a/4
m. körgüz- 7a/7, 14b/14
m.+i 50b/15
meymene < *Ar.* Ordunun sağ kanadı
m. (-i nāmeymūnin) 76b/5
meymenet < *Ar.* Bereket, saadet,
mutluluk, uğurluluk
m. 35b/12
m.(-i encāmıda) 10a/2
meymūn < *Ar.* Uğurlu, bereketli
m. (devlet-i m.) 6b/7,
m. kı1- 2b/16
m.+ı 35a/11, 83b/17
meysere < *Ar.* Ordunun sol kanadı
m. (-i nāmeysūrın) 76b/7
meyve < *Far.* Meyva
m. 54a/1
meyve-dār < *Far.* Meyvalı, meyva veren
m. 53b/8
me'yūs < *Ar.* Umutsuzluğa düşmüş,
umutsuz

m. bolma- 58b/11
mezāhir < *Ar.* Utlar, çiçekli bahçeler
m. dur- 2b/7
m. tilemek dur- 2b/5
mezāk < *Ar.* Zevk alma, tat alma; zevk,
lezzet
m. 31b/13
mezaķu'l-ahvāl < Keyfli, mutlu
m. bol- 64b/17
mezār < *Ar.* Kabir
m. (levh-i m.) kı1- 31a/9
mezāri' < *Ar.* Tarla
m. (-yi kemşelü'l-ħarş) 53b/6
mezbūr < *Ar.* Adı geçen, yukarıda
söylenmiş olan
m. (ve meştūr dur-) 19a/5, 19b/12
m.+nıñ (māh-ı) 72b/15
müzd-verlık < *Ar.+T* İşçi, ücretle
çalışıcılık
m. 94a/9
mezellet < *Ar.* Zelillik, horluk, hakirlik,
alçaklık, itibarsızlık
m.+in 10b/11
m.+din 66a/10
m.+ide 2a/15
mezenne < *Ar.* Şüpheli yerler, kötü zan

m.(ref'-i m.) kı1- 36b/4
mezheb < *Ar.* Yol, din kolu
m.+ni1 46a/6
m.+in 46a/7
m.+i1a 46a/4
mezid < *Ar.* Artma, arttırma, ço1altma
m.(ve muza'af) bola başla- 39a/13
mezkür < *Ar.* Zikrolunmuş, adı geçmiş,
anılmış → **mezküre**
m. 64a/10, 72b/2, 72b/6, 95b/4
m. (pādşāh-ı m.) 57a/12, (**şā'ir-i m.**)
61a/1, (**emir-i m.**) 64a/10, 66b/14,
(**atalık-ı m.**) 68a/16, (**naķib-ı m.**) 69b/14
m.dur- 16b/7, 21a/6, 39b/15
m.bol- 9b/10, 14a/1, 22a/14, 38b/14,
40b/3
m.bolup dur- 36b/6, 51a/11
m.bolguşı dur- 83a/11
m.+ni1 82b/5, 85a/2, 70b/10, 96b/7,
96a/9
m.+n1 94a/13
m.+1a 64a/15
m.+da 79a/1

m.+ni1 96a/10
mezküre < *Ar.* Zikrolunmuş, adı
geçmiş, anılmış → **mezkür**
m.ni1 54a/11
m.+ni 72b/13, 54a/9
m.+1a 98a/13
m.+de 83b/12, 83a/17, 74b/13
mezmüm < *Ar.* Kötülenmiş, ayıplanmış,
ayıp, kötü
m.+sidin 16a/5
mezmüne < *Ar.* İçerik, tema, gizli
anlamlı söz, sembolik söz
m. (bid'at-ı m.) 12b/3
mezra'a < *Ar.* Tarla, tarım arazisi
m.+sini1 3a/11
m.+lar 79b/8
mıntıkātü'l-burūc < *Ar.* On iki burcun
buldukları tutulma dairesi
m.+ni1 97b/11
mışra' < *Ar.* Dize
m. 9a/7, 9a/7, 21a/3, 34b/15
m. (-ı maźmūn+1a) 21a/4
midād < *Ar.* Mürekkep
m. 13b/7, 13b/10, 96b/7
midhat < *Ar.* Medh etme, övme
m.+ı 5a/8, 3a/4

mi'e < *Ar.* Yüz (100)

m. 44a/3, 74a/2, 75a/4, 76a/14,

76b/15, 77b/14, 78a/13, 78a/16, 80a/16

mihād < *Ar.* Yatak, beşik, alçak zemin

m. 96b/7

m.+ıda 24a/3

miḥen < *Ar.* Sıkıntılar, mihnetler

m. (esīr-i m.) bol- 68a/17

mihmān-ḥāne < *Far.* Misafirhāne, konuk

evi

m. 67b/14

m.+siğa 98a/10

miḥnet < *Ar.* Zahmet, eziyet, gam,

keder, bela, sıkıntı

m. 7a/14

m.+ler 39a/6

mihr < *Far.* Güneş

m. 62a/7, 7b/17, 52a/12, 95a/14

m. (-i šāh) 84a/14

m.+idin 3b/1

miḥrāb < *Ar.* Camide imamın duracağı

girintili bölme, sevgilinin kaşları

m. 14b/10

miḥdār < *Ar.* Miktar; değer, kıymet

m. 11b/6

miḥrāz < *Ar.* Makas

m. 8b/1

mil < *Ar.* Mil, şiş

m. tart- 94b/10

millet < *Ar.* Din; din mensupları; ulus

m. (-i beyzānī) 67b/14

m.+ğa 3b/16

m.+iğa 17b/2

mi'mār < *Ar.* Mimar

m. 17b/13

m. (-i 'adāletiniḡ) 5a/15, (-i iltifātı

bile) 62b/5

miḡ < *ET* biḡ/ bıḡ:bin

m. 61b/11, 83a/9, 47b/15, 47b/15,

47b/15, 47b/14, 47b/14, 49b/3, 83b/8,

83b/6, 48a/1, 48a/1, 62b/11, 14a/7,

83a/12, 13b/1, 63b/8, 48a/2, 63b/11,

83b/2, 49b/3, 64b/4, 30a/12, 80a/4,

61a/16, 66b/10, 93a/4, 30b/5, 67a/2,

30b/1, 65b/14, 65b/9, 64b/14, 64b/9,

49b/5, 28b/14, 65a/4, 79b/17, 78b/17,

49b/15, 44b/9, 42b/7, 33a/4, 70b/15,

58b/3, 52b/4, 21b/13, 87b/3, 6b/4,

58b/2, 21b/14, 71a/16, 71a/17, 85a/16,

54b/17, 71a/5, 87a/17, 87a/16, 42a/12,

81b/4, 21b/5, 75b/5, 55a/9, 17a/10,

21b/5, 75b/9, 59b/16, 59b/5, 59b/1,

91a/13, 69b/13, 59a/4, 55b/12, 59a/13,
69a/13, 59a/16, 21b/15, 5b/6, 39b/15,
73a/11, 73a/11, 39b/16, 73a/7, 39b/17,
39b/16, 73a/11, 81b/12, 56b/14, 74a/4,
54a/14, 39b/2, 54a/17, 73a/13, 39b/11,
90b/9, 39b/17, 72a/5, 91a/2, 57b/9,
72a/1, 58a/1, 54b/14, 71b/16, 74a/17,
72b/1, 74a/10, 39b/17, 39b/17, 76b/11,
54b/2, 81b/7, 19b/2, 17a/4, 41b/4,
67b/17, 60a/11, 44a/11, 67b/10, 43b/16,
78a/6, 86b/5, 95b/3, 95b/13, 97a/17,
98a/9, 100a/1, 100a/16, 100a/17

m.+ge 52a/16

m.+din 39b/13, 68a/8, 52b/9, 11b/11,
73a/7, 20a/12

m.+i 41b/4

m.+idin 13b/10

mindür- : Bindirmek

m.-diler 77b/11, 81a/6

m.+ip 37b/17, 46b/12, 63a/12,
50b/17, 54b/17

m.-üp 94b/11, 93a/11

mine's-şems < *Ar.* Güneşten

m. dur- 70a/1

minḳār < *Ar.* Gaga

m.+ı bile 16a/10

mīr < *Far.* Emir, bey; lider

m. 76b/17

m. (-i āḫūr+ıdın) 52b/14, **-i şikār +dın**
özge 64a/8, **(-i şikār+ğa)** 90b/9

mīrāb < *Far.* Devletin su işlerini yürüten
görevli

m. 58b/17

mirāt < *Ar.* *mir'āt* Ayna

m. (-ı zamīr) 11b/4

m.+ıda 13a/17, 52a/12

misāhet < *Ar.* Ölçme, ölçümleme, alan,
sath

m.+i 53a/15

mişāl < *Ar.* Örnek, benzer

m. 53b/10, 84a/4

m.+in 7a/8, 10b/15

miskīn < *Ar.* Zavallı, aciz

m.+ler 85b/11

mişl < *Ar.* Gibi, benzer

m.(-i seyl) 10b/4

misra'ī < *Ar.* Çabuk, hızlı, hızlı bir
biçimde, alelacele

m.+ 27a/12

mişkīn < *Far.* Mis kokulu, mis gibi,

miskli

m. 3b/4, 98a/8

miyāh < *Ar.* Sular

m. 6a/7
miz : Biz
m. 24b/7, 27a/10, 35a/12, 80a/14
mizāc < *Ar.* Karakter, huy
m. +**ığa** 24a/3, 32b/1, 42a/14
mizān < *Ar.* Terazi; terazi burcu
m. 39a/17, 79a/1
molla < *Ar.* Kadı, büyük bilgin
m.+**m** 62a/17
mozdür < *Peh.* Ücretli işçi, çırak
m. 94a/9
muvāfıq < *Ar.* Uygun
m. **ér-** 7a/10
muālefet < *Ar.* Dostluk, ülfet
m.+ **idin** 4b/12
mu'allā < *Ar.* Yüce, yüksek; yüksek
rutbeli
m. 5b/3
m. (-**yı haşem**) 6a/16, (**çerh-i m.**) 7b/9
mu'allā-menzilet < *Ar.* Yüksek derece,
yüksek rütbe
m. 6a/16
mu'āmele < *Ar.* İşlem, muamele,
davranış
m.**bile** 14a/14

mu'ānağa < *Ar.* Birbirinin boynuna
sarılma, sarışma, kucaklaşma
m.**kı1-** 99a/7
mu'ānid < *Ar.* İnatçı, mücadeleci
m.+**ler** 5b/12, 66b/10, 98b/6
m.+**lerni** 94a/13, 17b/13
mu'areke < *Ar.* Savaş
m. 92b/14
m.+**din** 33a/1
m.+**side** 32b/10
mu'arrā < *Ar.* Çıplak, soyulmuş,
temizlenmiş, arınmış
m. **dur-** 1b/9
mu'āşır < *Ar.* Çağdaş
m. 85a/4, 85b/12
m. **ér-** 23a/10, 23b/9
m. **durur ér-** 91b/1
mu'asker < *Ar.* Karargah; kurmay
karargahı
m. **kı1-** 76a/16, 98b/6, 100a/11
m. (-**i 'asākir**) 71a/12
m.+**din** 98b/12
mu'āşeret < *Ar.* İyi geçinme
m. (m. ve **mübāşeret**) **kı1-** 63a/13
mu'aṭṭar < *Ar.* Hoş kokulu, ıtırılı,
parfümlü

m. **ķıl**- 7b/6
m. (-ı **Ĥotan**) 23a/14
mu'avedet < *Ar.* Geri dönüş, adet, huy, alışkanlık edinme
m. 64a/9
m. **ķıl**- 40a/7, 42b/5, 49a/16, 51b/9, 58a/4
m.**ét**- 47b/15, 67b/2
m.**körgüz**- 75a/8, 87a/1
m.**körgüzüp dur**- 91a/4
mu'ävenet < *Ar.* Yardım, yardım etme
m. **körgüzüp durur ér**- 21a/8
m.+i 32b/9, 86a/9
mu'ayyen < *Ar.* Belirli, belirlenmiş, kararlaştırılmış
m. 13b/2
m.**ķıl**- 7b/9
m.**ét**- 31b/8
mu'azzam < *Ar.* Büyük, ulu, azametli
→ **mu'azzama**
m. 6b/1, 7b/15, 43b/5, 61a/14, 72b/4
m. (-ı **mu'izzi'd-devle**) 66a/7
mu'azzama < *Ar.* Büyük, ulu, azametli
→ **mu'azzam**
m.+ġa 16b/8, 21a/11
mu'azzamät < *Ar.* Önemli işler, ağır

işler
m. 68b/9
muazzamu'l-mansür < *Ar.* Tanrının yardımıyla mucaffar olmuş yüce (kişi)
m. 81b/14
mu'azzez < *Ar.* Aziz, değerli
m. 85b/5, 87a/3
mubāĥ < *Ar.* Yapılması sevap ya da günah olmayan şey
m. **bol**- 15a/1
mücevvef < *Ar.* Boş, içi boş
m. 28b/9
m. **bol**- 28b/7
müciĥ < *Ar.* İcab eden, lazım gelen, sebep, vesile
m. (-i **tekessür+i**) 4a/4, (-i tefekkür) 12a/7, (-i **ķatlı bolup ér**-) 13a/4, (-i **ĥiĥāb**) 14a/9,
(-i **tereddüd**) 23a/9, (-i **vaşiiyyet+i**) 31a/9
mu'ciz < *Ar.* Aciz edici, olağanüstü bir şey getiren, mucize
m.(-i **beyān**) 18a/3
mu'cizät < *Ar.* Mucizeler
m.+ı 17a/12
m.+ıdın 3b/4
mu'ciz-nizām < *Ar.* Olağanüstü

düzende, fevkalade sıralanmış

m.(kelām-ı m.+nıñ) 4a/8

mu'ellā < Ar. Yüce, yüksek

m. 53a/16

mufevvež < Ar. Havale edilme,

bırakılma

m.ķıl- 78b/17

muğtenim < Ar. Ganimet alan, ganimet

bilen

m.bil- 27a/5

muḥabbet < Ar. Sevgi

m. 31b/10, 93b/14, 97a/3

m.+din 62b/7

m.+in 2b/13, 3b/10

m.+iniñ 27a/4

m.+leri 27a/15

muḥāfazat < Ar. Saklama, koruma

m.ķıla başla- 17a/17

m.+ıǵa 98b/10, 98b/15

muḥaķķar < Ar. Küçük düşürülmüş,

hakir görülen

m. 5b/3, 50b/16

m. dur- 12a/8

m.(fezā-yı m.) dur- 1b/4

muḥāl < Ar. Olanaksız, imkânsız

m. 5b/9, 7a/7, 89b/1

m. (emr-i m.) dur- 13a/9

m.+ǵa 2b/11

muḥālaṭat < Ar. Karışımlar, İyi

geçinmeler, iyi anlaşmalar

m.+ı 12b/6

muḥālefet < Ar. Aykırılık, karşıtlık;

düşmanlık; iktidarın karşısında durma

m. 31b/2, 31b/10, 73b/3, 76a/15,

78a/5, 98b/8, 100a/4

m.ķıl- 48b/1

m. ét- 34b/2, 56b/11

m. körgüz- 74a/5

m.+de 80b/12, 80a/17, 28a/13, 76a/9

m.+ide 32b/7, 100a/6

m.+idin 98a/15

muḥāleṭet < Ar. Birbiriyle düşüp

kalkma, dostluk

m.+idin 4b/11

muḥālif < Ar. Aykırı, zıt; aykırı

düşünen

m. 76a/15

m. (ümerā-yı m.) 78b/2, 80b/17

m.é- 27a/10

m. bol- 11a/14

m.+niġ 76a/17, 11a/9
m.+ġa 12b/11
m.+ler 76b/4, 81a/3, 28a/3, 76b/2
muham < *Ar.* Üzgün, üzölmüş, kederli
m.+da 97a/15
muĥārebāt < *Ar.* Muharebeler, savaşlar
m. 23b/1, 79a/12, 81b/3, 95b/10,
98b/6, 100a/9
m.(-ı bī-řümār kııl-) 82b/15
m.kııl- 79a/7,
muĥārebe < *Ar.* Savaş
m. 27b/7, 42a/10, 51a/6, 54a/6, 60a/9,
71a/10, 76a/16, 80b/14, 87b/10, 99a/1,
100a/12
m. (-i ‘azīm) 71b/4, **(-i bisyār)** 81a/9
m.kııl- 28a/2, 29a/2, 49b/9, 56b/13,
58a/9, 69b/9, 72b/14, 79a/10
m.+de 86b/14
m.+din 47a/5
Muĥarrem < *Ar.* Yasaklanmış; Hicri
kameri takvimin birinci ayı
M. 21a/13
muĥarremāt < *Ar.* Dince yasaklanmış
şeyler
m. 19b/7
muĥāsamet < *Ar.* Düşmanlıklar,

husumetler
m. 88a/14
muĥāřara < *Ar.* Sarma, çevirme,
kuşatma
m. 78b/7
m.kııl- 47b/2, 67a/7, 67b/2, 69a/11,
71a/7, 72b/14, 76b/3, 81a/4
m.(ve muĥārebe) kııl- 29a/2
m.kılıp ér- 54b/2
m.+dın 72a/17, 73a/1
m.+sı 81a/11
muĥāsib < *Ar.* Sayman, muhasebeci
m. (-i ‘aklı) 34a/3
muĥāvere < *Ar.* Konuşma, söyleşi
m. 80a/8
muĥeddiřāt < *Ar.* Hadisçiler, hadis
bilginleri
m.+ıdın 60b/10
mūĥiķķ < *Ar.* Haklı, hakkı yerine getiren
m. +men 6a/9
mūĥiř < *Ar.* Korkunç
m. 54a/15, 89b/4
muĥīť < *Ar.* Saran, kuřatan
m. 28a/16
m. (-i risālet+ġa) 3a/6, **(-i cenbi+de)**
8a/7, **(-i ‘adem)** 82a/4

muḥkem < *Ar.* Sağlam, dayanıklı,
kuvvetli

m. 29a/2, 33b/1

muhtāc < *Ar.* İhtiyaç sahibi, yoksul,
fakir

m.ét- 50b/7

muhtaşar < *Ar.* Kısaltılmış, kısaltma,
kısa

m. 2b/16, 9b/3

m.(deryāçe –i m.) 23a/13

m. için 12a/8

m.eyle- 54a/3

m.+da 17a/1

m.+nıñ 53a/13

muhtelif < *Ar.* Çeşit, tür

m. 23a/8, 32a/3,

m. ér- 78a/13

muhtelifü'l-elvān < *Ar.* Türlü renkler

m. 14a/15

muhteliṭ < *Ar.* Karışık

m.-men 4b/14

muhteri' < *Ar.* İcat eden

m. 28a/11

muhyid-dīn < *Ar.* Dini canlandıran

m. 43b/10

mu'īn < *Ar.* Yardımcı, yardım eden

m. 12b/3

mu'izzi'd-devle < *Ar.* Devletin

ağırlayıcısı

m. 66a/7

muḳābele < *Ar.* Karşılık, karşılık verme

m. 65b/2

m.+side 30b/15, 63a/3

muḳābil < *Ar.* Karşı karşıya gelen, bir

şeyin karşısında bulunan, bir şeye karşı

m. 72b/5, 38a/13, 72b/10, 89a/3,

11b/6, 72a/12, 11b/10, 49b/13, 92b/14

muḳaddem < *Ar.* Takdim edilen,

sunulan, önde olan, önde giden, önceki,

üstün

m. 41a/8

muḳaddes < *Ar.* Kutsal

m. 67a/13, 60b/5

m.+iniñ 67a/12

muḳaddime < *Ar.* Giriş, önsöz; önde

giden, öncü

m. 9b/8, 9b/5, 10a/2

m.+side 39b/15, 25a/16

muḳaddim < *Ar.* Sunan, takdim eden

m. 42a/9

muḳarreb < *Ar.* Yakın, yakınlaştırılmış

m. 3b/15

muḳarreb < *Ar.* Yaklaşmış, yakın

m. 16b/15

mukarrer < *Ar. Kararlaştırılmış,*
kararlaştırılmış, sağlam, kesin, kuşku
götürmeyen

m. 54b/1, 47b/14, 5a/8, 38b/7, 31b/4,
89b/8, 31b/7

mukarrib < *Ar. Takrib eden, yaklaştıran,*
yakınlaştıran

m. 6a/14, 9a/5

mukaşşır < *Ar. Kusurlu, gücü yetmeyen*
m. 1b/4

mukayyed < *Ar. Kayıtlı;bağlı,*
bağlanmış; ayağına zincir ve pranga
vurulmuş

m. **kıl-** 99a/7

mukâtelât < *Ar. Karşılıklı öldürmeler*
m. 79a/12, 81b/3, 23b/1, 95b/11,
98b/7, 100a/9

m. **(-i bisyār)** 82b/14

mukâtele < *Ar. Birbirini öldürme,*
vuruşma

m. 60a/9, 65b/2, 69b/14, 51a/15,
51b/12, 69b/9, 76a/16, 49b/9

m. **(-i bî-şümâr kıl-)** 81a/9

m. **+ğa** 99a/1

m. **+de** 76b/13

m. **+din** 80b/14, 71a/10, 27b/7, 43b/12

mukāvemēt < *Ar. Direnç*
m. 66b/4
m.+i 49a/12

mukayyed < *Ar. Bağlı, kayıtlı*
m. 48b/11

mukīm < *Ar. İkamet eden, oturan,*
yerleşik

m. **bol-** 23a/15, 96b/2

muktezā < *Ar. Gereken, gerekçeli yazı*
m. 14a/17, 86a/3
m.+sı 27b/8, 60a/12, 24a/17, 33b/11,
17b/9, 59b/8, 56a/17, 14a/5, 23b/5,
67a/5, 96b/1, 100a/6

m. **+sıdın** 3a/10

mukvī < *Ar. Güçlü, ağır, sağlam, sert,*
iradeli, istikrarlı

m. **bol-** 96a/12

mülakḳab < *Ar. Lakaplandırılmış,*
lakaplı

m. 30b/7

m. **bol-** 60b/5,

mulemma' < *Ar. Aydın, aydınlık, parlak*
m.+ı 97b/12

multuḳ < *Bir tür tüfek*
m.bile 75a/13

mulūk < *Ar. Melikler, hükümdarlar*

m. (-i ʃavāyif) 36b/14
muṇa: Buna
m. 15a/7, 41a/3
munādī < *Ar.* Seslenen, ʃıġirtkan, tellal
m.ḳıldur- 94a/6
munça : Bunca, bu kadar
m. 2b/4, 17a/1, 21a/6, 20b/15, 23a/9, 46a/6
mundak < Bōyle, bunun gibi
m. 7a/13, 4b/6, 89a/17, 13b/11, 35b/14, 9a/1, 68b/10, 89b/16, 84b/4, 8a/5, 27a/8, 88b/6, 68b/12, 9a/13, 98a/8, 99b/12
mundın : Bundan
m. 9a/10, 35a/1, 52b/16, 58b/2, 52b/16, 73a/14, 99b/5
m.burun 16a/6,
m.soṅ 43a/14, 59b/2, 60a/6,
m.soṅra 24b/7, 54b/12, 55b/3, 71b/6, 81a/3, 81b/6, 81b/8, 89b/11, 92b/3
m. daġı 55a/13,
munıṅ : Bunun→**munuṅ**
m. 20b/7
m.dék 8a/15, 20b/10
munuṅ : Bunun→**munıṅ**

m.dék 39b/8
munşif < *Ar.* İnsaflı, vicdan sahibi, kötülükte ileri gitmeyen
m. 77b/11
munşaiḳ < *Ar.* Şubelenen, dallanan, kollara ayrılan
m. dur- 29b/8,
m. bol- 34a/4
muntaşif < *Ar.* Yarı, orta, yarılanmış
m.+ıda 65b/14, 79a/1
muntaṣır < *Ar.* İntizar eden, gözleyen, bekleyen
m.durur ér- 100a/6
munuṅ : Bunun → **munıṅ**
m. 90a/3
m. 11a/3, 11a/6, 21b/7
munzam
m. éme- 23b/14
mūr < *Peh.* Karınca, hakir ve zayıf
kimse
m. dék 6a/13,
m. (ve meleḳ) dék 33a/7
murabba‘-nişin < *Ar.+Far.* Baġdaş kurup
oturan
m.+i 4a/15

murād < *Ar.* İstek, arzu, dilek, maksat
m. 17a/14, 24a/6, 98b/14

m. (-1 ‘adem) 2a/1, (bāb-1 m.) 82b/2

m. tap- 31b/13

m.+ıda 83a/11

muraşşa‘ < *Ar.* Değerli taşlarla süslü
m. 5a/14, 30a/16

m.+ı 2b/1, 97b/11

murdārılığ < *Far.+T* Kirlilik, pislik
m. 69b/12

murtaẓā < *Ar.* İrtiza edilmiş, beğenilmiş,
seçilmiş, Hz. Ali’nin lakabı
m. 4a/17

muşafaḥa < *Ar.* El sıkışma, tokalaşma
m.(ve mu‘ānaḥa) kı1- 99a/7

musaffā < *Ar.* Arıtılmış, süzölmüş
m. 53b/1, 72b/8

m.kı1- 2b/9

musahḥar < *Ar.* Fethedilmiş, ele
geçirilmiş
m.bol- 29a/14

m.kı1- 28a/1529b/12, 50a/13, 45b/13,
54a/12, 74b/3, 87a/15

m. ét- 68b/2, 69a/16

muşahḥir < *Ar.* Fetheden,ele geçiren
m. ét- 23b/17

muşālaḥa < *Ar.*Barış, barış görüşmesi
m. kı1- 58a/10

m. kıldur- 76a/11

musallaḥ < *Ar.* Başına yıkılma, üstüne
düşme, sataşma, ilişme
m. bol- 11a/2, 78a/5

muşaṭṭah < *Ar.* Düzeltilmiş, düzlenmiş
m. 53a/16

muşībet-zede < *Ar.+Far.* Felakete
uğramış, felaketzede
m.+ler 31b/16

mūsīḳī < *Ar.* Müzik, musiki
m. 17a/12

muste‘id < *Ar.* Hazır, istekli, istidatlı
m. (ve āmāde) bol- 27a/13

muşār < *Ar.* İşaret edilen
m.(mehter-i m.) 98a/10

mu‘tād < *Ar.* Alışılmış, âdet hâline
gelmiş
m. 23b/13

muṭallā < *Ar.* Yıldızlanmış, yıldızlı
m.(-yı ‘ādilī) 5a/14

m.dur- 84a/2

mutanaffis < *Ar.* Nefes sahibi
m.+i 33a/1

muṭarrā < *Ar.* Tazeliği üstünde

m.+sı 77a/17

muṭarraḥ < *Ar.* Çıkarılmış, tarh edilmiş

m.dur- 83b/17

mutaşarrıf < *Ar.* Kullanma yetkisine

sahip olan, tasarruf yetkisi olan, sancak

beyi

m.bol- 28b/11, 48b/2, 78b/10,

m.bolğan ér- 34a/9

mutavaṭṭım < *Ar.* Yurt tutmuş, vatan

edinmiş, yerleşmiş

m.dur- 22b/9

mutāyebāt < *Ar.* Fıkralar, şakalar,

eğlendirici hikâyeler

m.(-ı ğarībe) 62a/13

mu'teber < *Ar.* İtibarlı, saygın

m. 88b/12

m. bol- 5a/8, 85b/6, 92a/11

m. dur- 35b/10

mute'eyyin < *Ar.* Seçkin, belirgin, ileri

gelenler, kalbur üstü

m.+ler 37a/6

mu'temed < *Ar.* Güvenilir

m. 48b/11, 65a/16, 98b/14

mu'terif < *Ar.* İtiraf eden, itirafçı

m.bol- 14b/4

müteraşşd < *Ar.* Dikkatle gözetleyen,

bekleyen, kollayan

m.bol- 98a/15

muteşeddī < *Ar.* Şef, nezaretçi

m. 25a/1

m.bol- 24b/13

muṭī' < *Ar.* İtaatli, boyun eğen

m. 5b/4

m.bol- 81a/10,

m.(ve münkād) bol- 87b/12

m.kıl- 84a/14,

m. (ve Müsülmān) kıl- 29a/3

muṭlaḳa < *Ar.* Kesinlikle, ne olursa

olsun

m. 27a/1

muṭṭali' < *Ar.* Haberdar, bilgilenmiş

m. bol- 17b/4, 62a/17

muvāfaḳat < *Ar.* Uyma, uygunluk, razı

olma

m. körgüz- 75b/8, 98a/13

muvāfaḳat-nāne < *Ar.* Uygunluk, uyma

belgesi; uzlaşma, razı olma mektubu

m. 98b/9

muvāfıḳ < *Ar.* Uygun, yerinde

m. 8b/6, 10a/15, 14b/14, 23a/15,

38b/17, 53b/5

m. ér- 17b/2, 37a/8

m.bol- 21a/5, 40a/14

m.(-ı takdīr) bol- 10a/6

m.bola alma- 88a/10

m. kı́l- 87b/12

m. eyle- 2a/7

muvaḥḥid < *Ar.* Tanrının birliğine inanan

m. 45b/11, 90a/3

m.(ve velī) ér- 18b/7

muvaḥḥiṣ < *Ar.* Korkutan, ürküten

m. 48b/14

muvāsā < *Ar.* Dul maaşı bağlama, yardım etme

m. (ve müdārā) ét- 26b/9

muz : Buz

m. 66b/11

m.+dın 66b/7

m.+ı 72a/4

muza‘af < *Ar.* Katlanmış, iki kat olmuş

m.bola başla- 39a/13

muẓāfāt < *Ar.* Ekler, ilaveler, merkeze bağlı yerler

m.+ 68b/2

m.+ı bile 22a/3

m.+ıdın 46b/9, 83b/14

muẓırr < *Ar.*Zararlı, zarar veren

m. 92b/1

muẓlim < *Ar.* Karanlık, bilinmez, uğursuz

m.dur- 2b/9

muẓmer < *Ar.* Saklı, gizli

m. 13a/13

muẓtarib < *Ar.* Izdıraplı, sıkıntılı, acı çeken

m.(ve bīkarār) dur- 16b/2

muẓtariblık < *Ar.+T* Acıl, sıkıntılı olma

m.ét- 7a/9

mü‘ālefet < *Ar.* Birbirine alışma, birbirine sevgi gösterme

m.+ı 12b/7

mübāderet < *Ar.* Girişme, girişim

m. körgüz- 78a/6

mübārek < *Ar.* Kutlu, kutsal, bereketli

m. 7b/15, 12b/9, 14a/1, 17a/8, 20b/9, 26a/17, 53a/13, 96a/15

m.bol- 46a/3

m.kı́l- 3a/7

m.tut- 34a/16

m.+ide 40b/6

m.+in 21b/10

mübârezet < *Ar. Savaşım, kavga, savaş*

m. 73b/4, 86b/16

mübâriz < *Ar. Savaşan, dövüşen*

m.+lerinin 3a/14

mübâşeret < *Ar. Girişme, girişim, teşebbüs*

m.ķıl- 63a/13

mübeddel < *Ar. Tebdil edilmiş, değişmiş, değiştirilmiş*

m. bol- 16b/4, 38b/3

müberhen < *Ar. Kanıtlanmış; açık, aşikar*

m.bol- 56a/5

müberrâ < *Ar. Temize çıkmış, aklanmış*

m. 1b/9, 5a/3, 11b/3

m. bol- 26b/14

mübtedi' < *Ar. Yenilik getiren, yepyeni bir şey ortaya koyan*

m.bol- 46a/4

mübtetic < *ar. Sevinçli, sevinmiş*

m. (ve mesrūr) bol- 26a/12, 27b/14

m. (ve mesrūr) ķıl- 27b/14

mübtelâ < *Ar. mübtelâ'* Tutkun, tutulmuş, yakalanmış

m. bol- 15a/16, 16a/4

m. ķıl- 16a/4

mücâdele < *Ar. Savaşma, savaşım,*

çekişme

m. 42a/11, 47a/4, 87b/10, 99a/1,

100a/13

m. (ve muķâtelede) durur ér- 76b/13

mücâhid < *Ar. Cihat yapan, din uğrunda savaşan, savaşçı*

m.+ler 2b/1

müceddid < *Ar. Yenilikçi*

m. 82a/14

mücellâ < *Ar. Cilalı, parlak, parlatılmış*

m. 84a/3

m.dur- 5a/13

mücerreb < *Ar. Mübarek, kutlu*

m.(receb-i m.) 72b/1

mücrim < *Ar. Suçlu*

m. 13a/6

m.+i 12b/17

müdâfa'a < *Ar. savunma; uzaklaştırma; koruma*

m. üçün 72b/7

m.+ğa 42a/10, 71a/9, 72a/9, 67b/13, 51b/12, 68a/15, 42b/8, 99a/1

m. +sığa 59b/16, 54b/3

müdâhalet < *Ar. Müdahale, karışma*

m.+i 71a/2

müdâm < *Ar. Sürekli, devamlı, devam*

eden

m.ol- 82a/11, 98a/3

müdārā < *Ar.* Dostça geçim, yüze gülme

m.étme- 26b/9

müdde'ā < *Ar.* İddia eden, sav, tez

m. 8a/16

müddet < *Ar.* Süre

m. 29a/15, 30a/6, 32a/1, 50b/9,

80b/2, 95b/8, 95b/16, 96a/17, 97a/3

m.(-i medīd) 15b/4, 24a/13, 25a/4,

32a/17, 33b/17, 62b/4, 66a/6, 79a/7,

79b/16, 92a/1; **(-i 'ömr+i)** 19a/5, 40a/8,

41b/17, 62a/4, 90b/3; **(-i hükümet)**

24b/10, 44a/13; **(-i hilāfet+i)** 31b/11; **(-i**

salṭanat+i) 32b/2, 42a/15, 48a/5, 50a/17,

55a/2, 60a/13, 65a/1, 77a/12; **(-i**

salṭanat+ları) 38b/15, 56a/13; **(-i**

salṭanat+m) 78a/14; **(-i hālīgı)** 51b/1,

64b/13, 76a/5; **(-i pādşāhlīg+i)** 78a/10

m. soṅ 53a/10,

m.+din 93a/2, 23a/15, 90a/11,

54b/17, 83a/5, 85a/10, 54a/7, 61b/15,

65a/9, 100a/4

m.+tin 38a/2, 42b/17

m.+i 23a/3

m.+idin 24b/12

m.+ler 35b/16, 41a/17, 36b/17

m.+lerdin 36b/12

müdevver < *Ar.* Yuvarlak, döndürülmüş

m. 33b/6

mü'ekked < *Ar.* Pekiştirilmiş,

sağlamlaştırılmış

m.kıl- 50a/5

mü'enneş < *Ar.* Dişi

m. 61b/16

müeyyid < *Ar.* Teyit eden, doğrulayan

m.(-i be-te'yīd-i ḥayy-ı kādīm) 84a/6

müfevveż < *Ar.* Sipariş edilmiş,

bırakılmış

m.dur- 71a/1

m. bol- 60b/3

müfevviż < *Ar.* Sipariş veren, ihale

eden, bırakan

m.ét- 86b/12

müfsid < *Ar.* Bozguncu, fesat sokan

m. +ler 6a/1

müfteḥir < *Ar.* Kıvanç duyan, iftihar

eden

m.bol- 48a/11

müheymin < *Ar.* Korkudan emin kılan,

Tanrı'nın sıfatlarından biri

m. (-i kārāsāz) 11b/8
müheyyā < *Ar.* Hazır, hazırlanmış
m. 30a/16
m. (ḥaṣmet-i m.) 12a/5,
m. (ve āmāde) durur ér- 30a/13
mühimm < *Ar.* Önemli
m. 19a/3
mühimmāt < *Ar.* Savaş malzemesi;
gerekli şeyler
m. (-ı mülk+ige) 24b/15
m. +ığa 31a/14
mühr < *Far.* Mühür, imza
m. (-i dereḥşende+si) 35a/6
müjde < *Far.* Muştı, sevinç haberi
m.(-i iḳbāl) 97b/7
müjde-ġānī < *Far.* Müjdeye karşı verilen
bahşiş
m.üçün 97b/10
müjgān < *Far.* Müjdelik, müjde bahşişi
m. 88b/7
m.+ığa 62a/10
mükāfāt < *Ar.* Ödül
m. +ın 37a/8
m.+ımı 48a/4
mükedder < *Ar.* Kederli, üzgün
m. 4b/12

m.ḳıl- 45a/12, 84a/17
m.ḳılmıṣ dur- 40b/9,
mükellef < *Ar.* Kefil olan, iyi
hazırlanmış
m.tap- 9a/12
mükemmel < *Ar.* Olgunlaşmış, kemale
ermiş; çok iyi
m. (kāmīl-i m.) 90a/3
mükennā < *Ar.* Künyeli
m.ér- 73b/17
mükerrem < *Ar.* Saygıdeğer, saygı
gösterilen
m. 43b/5,
m.(dārā-yı m.) 34b/8, **.(dānā-yı m.)**
65b/16, **(destūr-ı m.)**68b/7, **(sālār-ı m.)**
ér- 87a/10
m. tut- 87a/3,
mükerreren < *Ar.* Tekrar tekrar, bir kez
daha
m. 94a/6
mükevvenāt < *Ar.* Mevcudat, varlık
âlemi
m. 3a/11
mülāḥaza < *Ar.* Düşünce, görüş, enikonu
düşünme
m.+sıdın 17a/2
mülākāt < *Ar.* Görüşme, buluşma,

birleşme

m.kı1- 15b/1

mülakḳab < *Ar.* Lakaplandırılmış,

lakaplı

m.durur ér- 80a/5

mülāzemet < *Ar.* Sıkı bağılılık; bir işle

uğraşma; hizmette bulunma

m. +i 11b/15

m.+iḡa 51a/17, 26b/16, 74b/1,

74b/12, 66b/13, 97a/2

m. +ide 68b/14, 41a/13, 73a/17,

62a/12, 68b/6, 74a/8, 66a/16, 96a/15

m.+idin 72a/8

mülāzım < *Ar.* Bağlı; hizmette bulunan

m.bol- 88b/3

m.+larınıḡ 4b/2

m.+larıḡa 83b/16

mülemma' < *Ar.* Parlak, alacalı

m. 30a/16

mulazzazz < *Ar.* Lezzetli

m. 53b/15

mülḡaḳ < *Ar.* Katılmış

m.ét- 56b/9

mülhem < *Ar.* İlham edilmiş,

esinlendirilmiş

m. 9a/6

mülk < *Ar.* Gayrimenmul mal varlığı,

ülke, yurt

m. 5b/10, 6a/10, 11b/17, 12b/7,

17b/12, 31a/11, 31b/2, 33b/3, 43a/3,

47a/11, 48a/16, 50b/12, 61b/17, 67b/16,

77a/13, 81b/12, 95a/11

m.üzre 55a/3,

m.+niḡ 74b/17

m.+ni 85a/12, 85a/12, 43a/9, 24b/16,

50a/16, 84a/8

m.+de 8a/15, 61b/11

m.+i 44b/17, 8a/13, 19a/12, 32a/13,

42b/6, 62a/3, 78b/15, 75a/9, 56b/5,

12a/10, 62a/3, 77a/4, 13b/12, 12a/13,

7a/14, 99b/6

m.+iniḡ 45a/6, 4a/15, 45a/5

m.+in 43b/17, 40b/14, 87b/9, 23b/17

m.+ini 99b/6

m.+ge 96a/3

m.+iḡa 31a/7, 40b/17, 52a/3, 27b/9,

23a/1, 24b/15, 37b/16, 19b/1, 87a/2,

41b/5

m.+ide 38b/5, 45a/16, 40a/15, 2a/5,

18a/10, 13b/13

m.+idin 15a/14

m.+imizğa 34a/9	m. ér- 17b/10
mülk-gîr < Ar.+ Far. Ülke alan, fatih hükümdar, padişah	m.(ve serefrâz) ér- 24b/13, 47b/5
m. (Hüsrev-i m.) bol- 11a/2, (şeh-i m.) 70b/1	m.dur- 10a/15
mülkiyye < Ar. Ev, dükkan, arazi, gibi taşınmaz ve gelir getiren mal	m.durur ér- 36b/13, 38b/4
m. 97a/1	m.ol- 6b/15
mülük < Ar. Melikler, hükümdarlar	m.tapıp ér- 22a/11
m. 9a/9	mümtâzlıg < Ar.+T Seçkinlik, üstünlük
m.+i 22a/14	m.bér- 2a/16
m.+iniğ 4a/4	mümteni' < Ar. İmkansız
m.+idin 29b/13	m. 7a/7
mümehhid < Ar. Döşeyen, yayan, seren, düzenleyen	münâcât < Ar. Tanrıya yakarma, konusunu Tanrı'ya yakarıştan alan
m. 6a/15	manzume
mü'min < Ar. İnanan, iman eden, müslüman	m. 2b/8
m.+ğa 21a/9	m. kı1- 22b/16
m.+i 21a/9	mün'adim < Ar. Yok olan
m.+lerğa 67a/3	m.+dür 8b/4
mümkün < Ar. Mümkün, olası	münâfık < Ar. İkiyüzlü, nifak sokucu, ara bozucu
m. 21a/10, 30b/5	m.ér- 37a/8
m. érme- 5b/10	münâkehet < Ar. Nikahlanmalar
mümtâz < Ar. Seçkin, üstün	m. 14b/15
m. 8a/11, 52a/7, 63b/14, 85b/2	münakkaş < Ar. Nakışlı, desenli
	m. 62b/13
	münâsebet < Ar. İlişki, uygunluk, vesile

m.+i 89a/1
münāsib < *Ar.* Uygun
m. 31b/4, 67a/1, 93b/15
m.kör- 26a/14
münāza‘at < *Ar.* Çekişmeler, ağız kavgaları, ağız dalaşları
m. 31b/2, 88a/9
minber < *Ar.* Minber, Tanrı katı
m.+i 3b/5
münevver < *Ar.* Aydın; ışıklandırılmış, aydınlatılmış
m.ķıl- 9a/2, 29b/1, 31b/16
münfa‘il < *Ar.* Kırılmış, gücenmiş
m. bol- 62a/8
münferid < *Ar.* Yalnız olan, tek, kendi başına
m.(ve mümtāz) dur- 38b/4
münħarıṭ < *Ar.* Davranışlarında aşırı munis
m.-men 4b/13
münħasif < *Ar.* Işığı azalan, ışığı sönen, körleşen, kör olan
m.eyle- 32a/4
münhezim < *Ar.* Hezimete uğrayan, bozgun yiyen
m. 91b/7
m.bol- 33a/2

m. (ve āvāre) ķıl- 93a/16
münīr < *Ar.* Işık veren, aydınlatan
m. (āfitāb-ı m.) 82a/1
m.+idin 10a/7
münķād < *Ar.* Boyun eğen
m.bol- 87b/12
münķasım < *Ar.* Bölünen, bölünmüş
m.dur- 35b/12
m.ķıl- 22a/2
münķaṭı‘ < *Ar.* Kesik, sona eren, ayrı, kopuk
m.ķıl- 49a/3,
m.bol- 22a/9, 44b/3, 52a/3, 77b/13, 81b/12, 83b/14
m.ol- 96a/4
münķazī < *Ar.* Geçip gitmiş, sona ermiş
m.bol- 24b/12
münķir < *Ar.* İnkâr eden, cahil
m.+dür 3b/13
münṣa‘ib < *Ar.* Şubeli, dallı, kollara ayrılan
m.dur- 35b/7, 36b/10
m.bolup dur- 59a/10
müntehī < *Ar.* Sona eren, son bulan, sınır, son nokta
m. dur- 3a/10

mürāca‘at < *Ar.* Geri dönüş, geriye dönme

m.ḳıl- 23b/5, 29a/12, 38a/17, 40a/2, 44a/12, 48b/6, 58b/2, 59b/5, 61b/13, 65b/1, 66b/14, 68a/2, 71b/5, 72a/3, 72a/17, 73a/16, 89b/14

m.ét- 93a/16

m.körgüz- 73b/1

m.körgüzüp dur-91b/8

m.+ıdın 67b/4

mürāselāt < *Ar.* Yazışmalar; mektuplaşmalar

m.yiber- 81a/13

müreffeh < *Ar.* Refah içinde yaşayan,refaha ermiş

m. 23b/2

m. (ve āsūde-ḥāṭır ērdiler) 24a/3

müretteb < *Ar.* Düzgün, tertipli; düzenlenmiş

m.ḳıl- 38a/12

mürevvic < *Ar.* Revaç veren;

sürümlendiren; bir düşünceyi yayan

m. 6a/14

mürg < *Far.* Kuş, tavuk

m. 44b/5, 95a/11

m. ile 19a/13

mürğ-zār < *Far.* Kuşu bol olan yer, kuş cenneti

m. 23a/12

m.+ı 33b/9

mürīd < *Ar.* İrade eden,

emreden,buyuran; bir şeyhe bağlı olan

kimse

m. 56b/10, 56b/11, 56b/11, 56b/11, 56b/9, 56b/7, 56b/10, 56b/7, 56b/8, 56b/9, 56b/8

mürsel < *Ar.* İrsal olunmuş,

gönderilmiş,yollanmış, peygamber

m. 22b/12, 20a/14, 22a/10, 22b/4

mürtefi‘ < *Ar.* Yüksek; yükselen

m.bol- 31a/10, 79b/14, 96a/4

mürüvvet < *Ar.* İnsanlık; cömertlik, iyilikseverlik

m. 25a/4, 52a/7

m. (ve mekremet) ḳıl- 77a/2

m. körgüz-75b/4

müsaḥḥar < *Ar.* Fethedilmiş, zapt

edilmiş, ele geçirilmiş

m.ḳıl- 4a/6, 40b/13

m.bol- 47a/5

müsā'id < *Ar.* Yardım eden, elverişli,

uygun, müsaade eden, izin veren

m.+dın 74b/10

müsecca'ât < *Ar.* Cümle sonu
kafiyelendirmeliri, secilendirmeler
m.(ve terşî'ât ve isti'ârât ve mecâzât
ve sanâ'i ve bedâ'i) bile 70b/4
müsellem < *Ar.* Teslim edilmiş
m. ol- 13b/14
müşelleşü'n-na'me < *Ar.* Üçüncü
peygamber
m.dép dur- 19b/4
müşahdeşât < *Ar.* Yeni bulunanlar, yeni
ortaya atılmış olanlar, yeni fethedilen
m.+ıdın 75b/1
müştaḥlaş < *Ar.* İstihlas olunmuş,
kurtarılmış
m.bol- 69a/10
müştaḥsen < *Ar.* Güzel görülmüş,
beğenilmiş
m. 10a/8, 12a/2, 30a/2, 43b/6
müsta'idd < *Ar.* Yetenekli
m.bol- 69b/8, 87b/13
müstakîl < *Ar.* (müstakill) Bağımsız,
kendi başına
m.bol- 73b/5, 75b/2, 80a/7
müsta'sel < *Ar.* Yoksul, muhtaç
m. kıl- 49b/11, 74a/13, 94a/13, 95a/7
müstazḥir < *Ar.* Dayanan
m.bol- 86a/17

müstecâb < *Ar.* Dileği kabul edilmiş
m.bol- 22b/16
müstedâm < *Ar.* Devamı istenen,
sürekli, devamlı
m.ol- 82a/12
müstelzim < *Ar.* Lazım, gerekli
m.dur- 93b/11
müste'sal < *Ar.* Kökünden sökülmüş,
kökünden koparılmış
m.kıl- 20a/8, 35b/16, 79b/9
müstesnâ < *Ar.* Ayrı tutulmuş, sıra dışı;
üstün özellikleri olan
m.(ve mümtâz) tapıp ér- 22a/11
müstevlî < *Ar.* İstilacı, istila eden
m. bol- 37b/6, 39a/17, 51a/15, 56b/6,
79a/16, 86a/9, 93a/17
m. bolmuş bol- 30a/1
müsülmân < *Ar.* Müslüman
m. 27a/12, 43b/4, 52a/6
m.ér- 24b/3, 27a/6, 88a/10
m.érme- 49b/17
m.bol- 26a/4, 27b/13, 43a/13, 87a/4,
89b/9
m.bolup dur- 42a/4
m.kıl- 28a/14, 28b/16, 29a/3, 89b/10

m.+nıñ 44a/9
m.+lar 72b/12, 72b/14, 67a/3, 46a/17
m.+lardın 67a/10
müsülmānıñ < *Ar.+T. Müslümanlık* →
müsülmānlık
m. 26a/1
müsülmānlık < *Ar.+T. Müslümanlık* →
müsülmānıñ
m. 50a/1
müşābih < *Ar. Benzer, benzeyen*
m. 30a/17, 63b/5
m.ér- 17a/16,
m.tüş- 63b/6
m.körün- 80a/14
m.+de 44a/4
müşāhede < *Ar. Gözlem, görme*
m.ét- 16a/11
m.ķıl- 16b/16, 33b/9, 77b/5
m.ķılıp dur- 12b/13
m.ķılmay dur- 10b/16
m.+si 4b/15
müşāreket < *Ar. Ortaklık*
m.bile 56a/1
müşārü'n-ileyh < *Ar. Anılan, adı*
geçen
m. 66b/11, 68b/8

m.bol- 26a/6
m.+nıñ 82b/9
m.+ge 98a/10, 98a/10
m.+imni 80a/12
müşeddid < *Ar. Şiddetlendiren,*
şiddetini artıran
m.(ve ğazab-nāk) bol- 47b/1
müşerref < *Ar. Şerefli, şereflendirilmiş*
m.ét- 19b/9
m.bol- 4a/12, 9a/12, 20a/16, 39a/9,
41b/3, 65b/1, 67a/2, 95b/9, 96a/17
m.bolup dur- 66a/15
m.bolma- 12a/16
m.ķıl- 43a/12, 57b/4
müşevveş < *Ar. Karışık, karmakarışık*
m.+leri 5a/11
müşeyyed < *Ar. Sağlam yapı*
m. 8b/5
m. bol- 31b/10
müşġin < *Far. Misk kokulu*
m. 77a/7 , 97b/14
müşķ-bār < *Sans.+Far. Misk yağdıran,*
saçan
m.+ıdın 97b/13

m.(hāme-i m.) 35b/14, **(kākül-i m.)**
77b/7, **(kalem-i m.)** 84b/4
müşki'l-mevt < *Ar. Zor ölüm*
m.+ğa 53a/2
müşteri < *Ar. Satın alan, Jüpiter*
m. 82a/1
mütāba'at < *Ar. İzinden gitme, tabi*
olma, uyma.
m.+ıdın 54a/8
mütāla'a < *Ar. Okuma, tetkik, düşünce*
m.+sı 4b/17
müte'addid < *Ar. Çok, birçok, türlü*
türlü
m. 70b/6
müte'ākib < *Ar. İzleyen, ardı sıra gelen*
m.kél- 67b/4, 72b/13, 78b/6, 98b/16
müte'āl < *Ar. Yüce, ulu*
m.(hazret-i kerīm-i m.) 15b/6
müte'ālī < *Ar. Yüce, yüksek*
m. 62b/15
müte'allik < *Ar. İlgili, ilişkin, bağlı*
m. 27b/15, 59b/8
m.durur ér- 66a/6
m.bolup durur ér- 32b/5
müteberrike < *Ar. Kutlu sayılan, uğurlu*
m. 90a/6

m.(-i risālet-penāh) 65b/1
m.+si 57b/7
m.sin+ 60b/4
m.+leriniñ 70a/14
mütecāviz < *Ar. Aşan, geçen, aşkın,*
çok, fazla
m.durur ér- 73a/7
mütecellī < *Ar. Görünen, ortada*
m.kılıp dur- 11b/1
mütecennide < *Ar. Savaşan, savaşçı,*
asker
m. 69b/17
mütedeyyin < *Ar. Dindar*
m. 45b/11, 55a/6
müte'eşsir < *Ar. Üzgün; etkilenmiş*
m.bol- 20b/10
müteferriķ < *Ar. Dağınık*
m.bol- 17b/5, 22b/8, 43b/10, 59b/17,
89a/4
müteğayyir < *Ar. Değişen, başkalaşan*
m.bol- 27a/9
müteħakkıķ < *Ar. Gerçekleşen,*
doğruluğu ortaya çıkan
m.bol- 11a/9
müteħallī < *Ar. Süslenmiş, donanmış*
m. 11b/1
müteħarrik < *Ar. Hareketli, hareket*

eden, kıpırdayan

m.bol- 69b/15, 71a/8, 96b/15

mütehâşşın < Ar. Sığınan, kaleye sığınan

m.bol- 10b/9, 71a/11, 81b/2

mütehâyir < Ar. Hayret eden, şaşırıp kalan

m. ér- 63b/10

m. bol- 16a/7

mütehevvir < Ar. Korkusuz, cesur, birden öfkelenen, kızgın

m. 89a/10, 91a/2, 92b/12

m.durur ér- 38b/2, 64b/15

m.+lerdin 39b/2

mütekâbbil < Ar. Kabullenen, üstüne alan

m.bolma- 26b/6

mütekâllid < Ar. Boynuna asan; kuşanan; üstlenen

m.bol- 27a/7

mütekâşir < Ar. Çoğalan, çok

m. 4b/10

m.bile 2a/13

mütekeffil < Ar. Kefil olan

m.bol- 50a/4

mütemehhid < Ar. Serilen, serili, yayılı

m.bol- 43b/14

mütemekkîn < Ar. Mekanlanan, yerleşmiş, oturan

m.ér- 15b/6, 32a/1, 98b/4

m.durur ér- 62a/15

m.bol- 37b/2, 42b/1, 43a/9, 52a/9, 86a/2, 94a/6

m.kıl- 2a/14

mütenâhî < Ar. Sona eren, biten

m.bile 10a/13

müteneffis < Ar. Teneffüs eden, nefes alan, soluyan, dinlenen

m.+i 40a/17

müterennim < Ar. Terennüm eden, güzel sesle yavaş yavaş şarkı söyleyen

m.bol- 77b/5

müteşerri' < Ar. Şeriat bilgini, şeriat işleriyle uğraşan

m. 55a/6

mütevahhiş < Ar. Korkuya kapılan, ürken

m. bol- 16a/14

mütevakkıf < Ar. Duran; bekleyen; bir yerde kalan

m.bol- 62a/16

mütevârî < Ar. Birinin ardına gizlenmiş olan, gizli, saklı

m.bol- 42b/17, 96b/17, 96a/11,
96a/16

m.bolup durur ér- 87b/6

mütevattın < *Ar.* Yurt tutmuş, vatan
edinmiş

m.bol- 28b/12

müteveccih < *Ar.* Dönük, yönelik

m.bol- 22b/13, 27a/12, 37b/13,
38a/11, 43b/15, 57b/16, 59b/4, 66b/16

m.bolup dur- 56b/2,

mütevehhim < *Ar.* Kuruntulu, vehimli

m. bol- 68a/1, 68a/10, 75b/9, 79a/2,
87b/5, 100a/3

mütevelli < *Ar.* Vakıf yöneticisi

m. 58b/17

mütevellid < *Ar.* Doğan, ileri gelen,
kaynaklanan

m.bol- 15b/10, 19b/17, 25b/16,
44b/17, 82a/14

mütezayid < *Ar.* Artan, çoğalan

m.bolmuş dur- 79b/12

mütezelzil < *Ar.* Sarsılan, sallanan,

titreyen

m.bol- 71a/15, 81a/3, 98a/15

müttakī < *Ar.* Takva sahibi, Tanrı'dan
korkan

m. 77b/12

müttefik < *Ar.* Bağlaşan, birleşen,
anlaşan, fikir birliği olan

m. 31b/3

m.ér- 28a/13

m.bol- 31b/1, 34b/1, 76b/1, 80b/12,
81a/7, 100a/7

m. (ve muvāfik) bol- 40a/13

m.bolup dur- 87b/7

m.kıl- 32b/7, 74a/5

müttekī < *Ar.* Dayanan, yaslanan

m.bol- 24b/14

müverrihīn < *Ar.* Tarih yazanlar, ebcet
hesabına göre tarih düşürenler

m.+din 21a/5

m.+ler 34b/9

müveşşah < *Ar.* Süslü

m. 83b/16

müyesser < *Ar.* Kolay olan, kolayca
yapılan

m. bol- 13b/14, 87b/13

müzāb < *Ar.* Erimiş, eritilmiş

m. (cām-ı la'l-i m.) 13b/16, (**şarāb-ı
la'lī-i**) 77a/10

müzebzeb < *Ar.* Karışık, Karmakarışık

m.bol- 82b/12

müzekker < *Ar.* Erkek, eril

m.i- 61b/15

müzeyyen < *Ar.* Süslü, süslenmiş

m. 3a/5

m. durur ér- 67b/6

m.bol- 8b/6

m.kıl- 2a/10, 11b/14

N

na'at < *Ar.* Övme; Hz. Muhammed'i

öven şiir

n. 3a/2

nābūd < *Far.* Yok; yok olmuş; perişan

n. 17a/16

nācins < *Far.+Ar.* Soysuz, cinsi bozuk

n. 64b/6

nādān < *Far.* Bilgisiz, cahil

n. 64b/11

nādire < *Ar.* Az bulunur ender bulunur

n. 99b/12

n. (-i 'aşr dur-) 70b/8

nādire-inşā < *Ar.* Güzel yazılmış nesir

i.+nıñ 99b/12

nāfercām < *Far.* Sonu olmayan, yararsız

n. 3a/14

nāfermānlig < *Far.+T.* İtaatsizlik, asilik

n. 14a/7

nāfiz < *Ar.* Nüfuz eden, işleyen,

etkileyici

n.bol- 24b/16

nāfiz-fermān < *Ar.+Far.* Fermanına

uyulan, sözü geçen

n. 29b/17

n.+ı 3b/14

nāgāh < *Far.* Birdenbire, ansızın

n. 27a/3, 88a/3

nāgehān < *Far.* Birdenbire, ansızın

n. 32b/14

nağme < *Ar.* Ezgi, melodi

n. 65a/15

nāgüvār < *Far.* Tatsız, lezzetsiz,acı

n. 24a/14

n.+ın 60a/13

nāgüzīr < *Far.* Çaresiz

n. 43b/1	n. 81a/5, bol-13a/4
n. ér- 44a/11	na‘îm < <i>Ar.</i> Bolluk içinde yaşama
nāḥakk < <i>Far.+Ar.</i> Haksız; boş, anlamsız	n. bol- 62b/11
n. 16a/6, 44b/1	nāire < <i>Ar.</i> Ateş, sıcaklık
nāḥiyet < <i>Ar.</i> Yan, kenar; çevre, civar; küçük yer, bölge	n.(-i ḥased) 15a/4
n. +de 91b/16	nāk < <i>Far.</i> Değerini düşürmek, kirlenmek, bozmak, karışık
n. +ğa 28b/	n. üzre 54a/1
n. +din 64a/5	naḳîb < <i>Ar.</i> Lider, önder; şeyh yardımcısı; esnaf teşkilatındaki liderlerden biri
n. +iğa 29a/4	n. 58b/17
n. +ide 96b/1	n.(-ı mezkûr) 69b/14
naḥl < <i>Ar.</i> Hurma ağacı; süs ağacı	naḳkâş < <i>Ar.</i> Nakışçı, süsleme ustası
n. +ıdın 17a/14	n. +ı dur- 62b/13
naḥs < <i>Ar.</i> Uğursuz, uğusuzluk	naḳl < <i>Ar.</i> Taşıma, götürme, nakil; anlatma, çeviri
n. 82a/3	n. dur- 39b/14, 52b/14
n.(-ı ekber bol-) 82a/2	n. ḳıl- 25a/2, 28a/10, 38a/15, 40a/8, 67a/8, 80b/4
nāib < <i>Ar.</i> nā’ib Vekil, kadı vekili	naḳş < <i>Ar.</i> resim, desen
n. ḳıl- 41b/11, 44a/15	n. 86a/11
n. ḳoy- 61b/11, 72a/6	
nāibmenāb < <i>Ar.</i> Vekil	
n. ḳıl- 24a/10	
nā‘ilac < <i>Far.+Ar.</i> İlaçsız, çaresiz	

n.(-1 dād-ḥāh) (-1 nigīn) , (-1 vūcūd+ıñnı) 5b/11, 8b/10, 62b/8

n.tut- 10a/15

n. +nı 2a/11

n. +ı 2a/12

n. +ı ér- 5b/2

n. +ın 1b/7, 7b/9

naḳb < Ar. Yeraltı yolu, tünel

n.bile 73b/9

nām < Far. Ad; ün, san

n. 3a/8

n.+ı 4a/1

nāma‘dūd < Ar. Sayılamaz, sayısız, çok

n. 3a/2, 34a/2, 49a/10

n.(cünūd-ı n.bile) 42a/8, 53a/12, 67b/13, 68b/3, 72b/7, 76a/15, 81a/4, 82b/13, 88b/6

na‘mā < Ar. Nimet, ihsan

n.(-yı behişt) 14b/17

namāz < Far. Namaz

n. 60b/13

n. kı1- 17a/5, 90a/6

n. +nı 79b/6

n. +ı 70a/17, 79b/6

n. +ıdın 63a/12, 76b/15, 97b/1, 97b/2

n. +ını 90b/1

nām-dār < Far. Namlı, ünlü

n.(-ı ‘adālet-şi‘ār) 5a/9

n.+ı 96a/6

nāmer‘ī < Far.+Ar. Uyulmayan, riayet edilmeyen, sayılmayan, saygı

gösterilmeyen

n. 37b/10

nāmeymūnīn < Far.+Ar. Uğursuzlar

n. 76b/5

nā-meysūrīn < Far.+Ar.

Kolaylanmamış, kolaylaştırılmamışlar

n. 76b/7

nāmī < Far. Ünlü

n.bol- 5a/9

nāmütenāhī < Far.+Ar. Sonsuz, bitmez tükenmez

n. 2b/10

n. (-i bāhir) 40b/3

n.bile 10a/13

nāmver < Far. Ünlü, adlı, sanlı

n. 24a/11	nāsere < <i>Far.</i> Kötü, çirkin, sahte
nāmzed < <i>Far.</i> Aday	n.ér- 33b/8
n.ét- 52b/5, 67b/13	naşīb < <i>Ar.</i> Pay, elde edilebilen; Tanrının kula kısmet ettiği
n.kıl- 86b/5, 95a/2, 98b/10	n. (-i liva-yı emn) 6b/3
n.bol- 66a/17	n.éyle- 10a/17
nān < <i>Far.</i> Ekmek	n.+i 55a/6
n. (loğma-ı n.) tap- 86a/4	nāsiḥ < <i>Ar.</i> Öğüt veren
nāpāk < <i>Far.</i> Temiz olmayan, pis	n. (-i şehnāme dur-) 8b/11
n. (-ı bātınī) 15a/4	naşīhat < <i>Ar.</i> Öğüt
nāpāy-dār < <i>Far.</i> Kalıcı olmayan, geçici	n. 87b/16
n. 42b/13, 45a/16, 65a/13	n.üçün 87b/14
n.+nıḡ 4b/17	n.ét- 20b/2
nāpesendīde < <i>Far.</i> Makbul olmayan, beğenilmemiş	n.+ıḡa 15b/13
n. 50b/4	nāşiye < <i>Ar.</i> Alın
nāsāz < <i>Far.</i> Uyumsuz, uygunsuz	n. (-i celālet) (-i devlet+ide (-i mübārek+ide) 12a/3, 11b/17, 40b/6 , (- i ferḥunde) 96b/12, (-i ef‘āl) 99b/13
n.+dur 50b/6	nāsüfte < <i>Far.</i> Delinmemiş
naşb < <i>Ar.</i> Dikme, atama	n. dur- 1b/5
n. kıl- 32b/1, 74a/1, 78b/12, 83a/5, 86b/12, 94a/10, 97b/2	nāsūt < <i>Ar.</i> İnsanlık; maddî âlem, dünya
n. bol- 83b/4	n. 1b/3
n. kılıp ér- 93a/2	nāşāyeset < <i>Far.</i> Uygunsuz, yakışıksız
n.+ı 77a/13	

n. 11b/2, 14a/8, 20b/3, 75a/11

na‘ş < *Ar.* İçinde ölü bulunan tabut;
kefene sarılıp tabuta konulmuş ölü,
cenaze

n.+m 50b/9

nātābi‘ < *Far.+Ar.* Uymayan, bağlı
olmayan

n.bol- 58b/5

nāṭīk < *Ar.* Konuşan, söyleyen; bildiren,
açıklayan

n.+m 2b/9

nāyāb < *Far.* Bulunmaz, benzersiz

n.(la‘l-ı n. dēk) 53b/16

n. durur ér- 93a/17

n.körün- 8a/7

naẓar < *Ar.* Bakış, bakma; ilgi gösterme

n. 63b/8, 97a/3, 97a/14, 99b/16

n.(-ı zī-başar+ıġa) (-ı i‘tibar+ġa)
90a/6, 97a/14, 99b/16

n. kıl- 16b/13, 26a/7

n.+ġa 7b/8

n.+dın 16b/5, 26b/7

n.+ıġa 12b/17

naẓar-gāh < *Ar.+Far.* Bakış yeri, seyir
yeri

n.+da bol- 90a/7

nāẓım < *Ar.* Tanzim eden, düzenleyen

n. +ı 4b/2

nāzil < *Ar.* İnen

n. 3a/3

n.+ bol- 17a/11, 17b/2, 50a/7

n.+ bolup durur ér- 21b/2

n.kılmış dur- 19b/16

naẓīr < *Ar.* Benzer, eş

n. 1b/9

n. bol- 66b/7

n.+niġ 31b/9

n.+in 10b/16

naẓm < *Ar.* Düzenleme, dizme; ölçülü
uyaklı söz

n. 6a/16, 7a/1, 7a/14, 7b/8, 8a/12,
8b/7, 8b/11, 8b/15, 8b/15, 23a/12,
23b/14, 24a/7, 25a/11, 26a/6, 27b/1,
27b/9, 28a/6, 30a/4, 31a/7, 31b/12,
32a/2, 32a/8, 32b/15, 33a/11, 34a/11,
34b/4, 35a/7, 38a/16, 39a/10, 41a/10,
42b/9, 43b/1, 44b/4, 50b/11, 52a/3,

61a/1, 65a/13, 66b/6, 70b/1, 78a/8,
81b/16, 82a/15, 84a/3, 88a/1, 88b/4,
88b/7, 89b/1, 90b/14, 91a/16, 92a/14

n.+ğa k y r- 60b/14

ne : Ne

n. 2b/2, 2b/3, 2b/3, 3a/12, 4b/11,
5b/8, 9b/2, 10a/17, 13a/5, 14b/9, 15b/2,
17b/11, 18b/1, 25b/6, 26b/15, 30b/5,
32b/15, 33a/13, 33a/13, 33a/14, 40a/15,
48b/17, 62b/2, 63a/14, 63a/15, 63b/7,
63b/9, 82b/1, 90a/6, 90b/15, 93b/10,
96a/3

neberd < *Far.* Savaş

n.kıl- 27b/2, 76b/7

neb  < *Ar.* Peygamber, haberci

n.+ni 16b/3

neb re < *Ar.* Kız torun, torun

n.+si 32a/6, 34b/11, 36b/13, 45a/17,
58a/13, 80a/3, 91b/1

n.+sin 58b/8

neb d < *Far.* Yokluk, yok

n. 84a/12

nec bet < *Ar.* Soyluluk

n. 22a/11

nec t < *Ar.* Kurtuluş, kurtulma

n. 84a/17, 93b/10

n. +ğa 94a/3

n. +mıı 21a/7

ne e : Nice, nasıl, ne kadar

n. 30a/5

ne e : Nice, nasıl, ne kadar

n. 30a/5, 38a/2, 42b/17, 45b/5,
47a/6, 72b/11, 80b/2, 83a/5, 85a/10,
90a/11

ne e : Nice, nasıl, ne kadar, ne zaman

n. 32a/7, 81a/12

n. +d n 86a/10

ne  k : Nasıl

n. 14b/10

ned met < *Ar.* Pişmanlık

n. 3b/10, 4b/3

ned m < *Ar.* Sohbet arkadaşı

n.dur- 41a/3

nefer < *Ar.* Asker, er

n. 71a/17, 73a/7

n.dur- 25a/15, 38b/15

nefes < *Ar.* Soluk; an, zaman

n. 18a/8, 92a/15

n. +in 7b/3

nefir < *Ar.* Topluluk; boynuz boru, düşman saldırısını şehir halkına bildirme

n. 27b/3, 46a/11

nefis < *Ar.* Çok güzel

n. 30b/2, 43b/17

nefret < *Ar.* Tiksinme, iğrenme

n.+idin 14b/9

nefs < *Ar.* Ruh, can; şahıs; asıl, öz

n. 22a/11

nehb < *Ar.* Talan, yağma

n. 38b/9

nehy < *Ar.* Olumsuzluk, yasaklama

n. içre 4a/7

nehr < *Ar.* Irmak, nehir

n. +niñ 84b/6

n. +iniñ 86a/8

n. +leri 59a/9

nehzat < *Ar.* Hareket etme, yola çıkma

n.ét- 42b/4

n.kıl- 25b/15, 32a/2 , 99a/6

nejād < *Far.* Soy

n. (ferruh-n.) 31a/11, 82a/15

nekbet < *Ar.* Talihsizlik, bahtsızlık;

felaket

n.içre 98a/5

nemed < *Far.* Keçe

n. 62b/2

nemek < *Far.* Tuz

n.+in 23b/13

nemek-perverde < *Far.* Vefalı, sadık, haktanır

n. +si 56b/8

nemek-sud < *Far.* Salamura, tuzlama; pastırma

n. 30b/3

nemerse : Nesne, eşya, şey

n.bile 33a/11

n.bile 25a/11

nemīka < *Ar.* Mektup

n.(-i nādire-inşā) 99b/12

nemmām < *Ar.* Laf taşıyıcı

n.+lar 79b/15

neng < *Far.* Ar, utanma

n.eyle- 7b/14

nerd < *Far.* Tavla, tavla oyunu

n.(-i 'ömr) 74b/10

nerm < *Far.* Yumuşak

n. 37b/12

nerrād < *Ar.* Tavlacı, usta tavlacı

n.+ıdın 74b/11

nesāim < *Ar.* Meltemler, esintiler

n.(-i elṭaf) 8a/9

nesak < *Ar.* Tarz, yöntem; şekil, biçim

n.bér- 30a/4

n.+ıdın 32a/1

neşāyih < *Ar.* Öğütler, nasihatler

n. 31a/2

neseb < *Ar.* Soy

n. 21b/4

n.(-i hümāyūn+ımızın) (-i meymūn+ı) 35a/11, 8b/9

n.+i 35b/5, 37b/17, 95a/8

nesil < *Ar.* Kuşak, soy, nesil →nesil

n.+dın dur- 94a/17

nesīm < *Ar.* Meltem, esinti

n.+i 3a/16, 7b/6

nesl < *Ar.* Kuşak, soy, nesil →nesil

n. 53a/10, 71b/10, 94a/16

n. +dın 35b/5

n. +i 22a/15, 34a/16, 36b/11, 37a/10, 44b/2, 44b/5, 52a/3, 95b/4

n. +ığa 34a/17

n. +ıdın 16b/17

n. +idın 21b/17, 22a/9, 22b/10, 28a/12, 29a/11, 29b/8, 31a/1, 31a/6, 34a/2, 34b/6, 34b/10, 35a/3, 35b/7, 35b/15, 35b/17, 37a/16, 41a/15, 42a/4, 43b/17, 44b/7, 46a/14, 55b/2, 64b/9, 65a/11, 85a/1, 85a/15, 90b/14

n. +idındur 34a/17

nesr < *Ar.* Akbaba,kartal

n. (-i ṭayr) 33b/4

neşr < *Ar.* Düzyazı, nesir

n. 8b/11, 8b/16

n. (-i nezāket) 8b/7

neşāt < *Ar.* Sevinç, neşe

n. 4b/10, 63a/10, 98a/4

n. bile 62b/3

neş'e < *Ar.* Sevinç, keyif

n.+dür 9a/9

n. +din 84b/1

n. +si birle 13b/16

neşīmen < *Far.* Oturulacak yer, ev, yuva

n.+i bol- 20b/16

neşvünemā < *Ar.* Gelişme, büyüme,
yetişme

n.+sı bile 2a/11

netāc < *Ar.* Hayvanın doğum yapması

n.+lar kıl- 15b/7

netāic < *Ar.* Neticeler, sonuçlar

n.tap- 57b/5

neteng : Nasıl

n. 36b/8

nev' < *Ar.* Tür, çeşit

**n. 5b/16, 6a/1, 6a/3, 6a/7, 6b/15,
7a/13, 8a/15, 9a/4, 11a/13, 12a/8,
12a/17, 12b/8, 14a/11, 18a/7, 27a/10,
27b/1, 30a/4, 43b/16, 69a/17, 93b/1**

nevā < *Far.* Ses, nağme, melodi

n.(-ı nevāyī) 84a/12

nevāhī < *Ar.* Bölgeler, nahiyeler,
bucaklar

n.+ niñ 71b/3, 73b/5

n.+de 99b/16

n.+side 65b /2, 25b/8, 51b/8, 75a/6

n.+sidin 30b/11

nevāl < *Ar.* Talih, kısmet

n. 84a/12

nevā-sāzlık < *Far.+T.* Çalgıcılık,
okuyuculuk

n. 97b/14

nevāyī < *Far.* nevā'ī Sesle ilgili,
makamla ilgili

n. 9a/11

n.+din 13b/7

nevāyib < *Ar.* nevā'ib Felaketler,
belalar

n. 7a/3

nevāz < *Far.* Okşayan

n. 18a/14, 65a/6

nevāziş < *Far.* Okşama; gönül alma

n.bile 18a/10, 27b/14, 40b/16

n.(n. ve iştīmālet kıl-) 61a/7

n. (-i hüsrevâne+ga) (-i pādšāhāne)
66b/3, 80a/15

n. +ler 41b/5

nev-bahār < *Far.* İlkbahar

n. +ı 4b/7

n. +ının 4b/7

nevbet < *Ar.* Nöbet, sıra

n. 93b/7

n. ur- 84a/9

n.(-i hümāyūn) (-i zirā‘at) -i hilāfet)
6b/8, 44a/5, 83b/14

n.+ini 97b/5

nevha-ger < *Ar.+Far.* Ağıtçı, ölü
ağlayıcısı

n.kıl- 65a/15

nev‘ī < *Ar.* Türle ilgili, cinsle ilgili

n. 43b/13

nevmīdlik < *Ar.+ T.* Ümitsizlik

n. 7a/13

nevrūz < *Far.* Yeni gün, ilkbaharın ilk
günü

n. 7b/11, 82a/13

nev-şüküfte < *Far.* Yeni çiçek açan,
yeni açılmış

n.(ğonçe-i n.) 1b/5

ney-istān < *Far.* Sazlık, kamışlık

n. 79b/8, 88b/8

n. +lar 88b/9

n. +ının 80b/7

nez‘ < *Ar.* Sökme, koparma; kaldırma,
yok etme

n. 24a/14

nezāhet < *Ar.* İncelik; temizlik,
arınmışlık

n. (kemāl-i n.) 19a/12

nezāket < (*Far.>Ar.*) Nezaket , incelik

n.(sünbül-i neşr-i n.) 8b/7

nezzr < *Ar.* Adama, adak adama

n. (-i ‘ömr) 90a/3

né : Ne

n. 5b/16, 9a/2, 9a/3, 9a/4, 9a/15,
9b/3, 12a/7, 12a/13, 13a/11, 13b/6,
16a/8, 18a/10, 20a/13, 20a/13, 23b/15,
25a/13, 27a/10, 38a/16, 43a/3, 43b/16,
46a/5, 65b/11, 65b/11, 67b/15, 68b/11,
89b/16, 90b/16, 91a/8, 93a/13, 96b/8

n.+dür 13b/11, 92a/15

n.+din 32b/15

n.+miz 62b/2, 62b/2

n.+rijiz 62a/17

néççe : Nice, nasıl, ne kadar

n. 9a/11, 23a/15, 23b/14, 24b/14,
29a/8, 29a/15, 32b/16, 33a/3, 38b/17,
53a/10, 54a/7, 54b/17, 56b/13, 61b/14,
65a/5, 65a/9, 91a/5, 93a/2

n.bolsa 33a/2

néçe : Nice, nasıl, ne kadar

n. 8a/4, 13b/5, 23b/15, 25a/1, 26b/11,
36b/12, 51b/10, 64b/17, 74b/9, 90b/14,
92b/10, 93a/3, 95b/7, 96b/4, 97b/15

néçük : Nasıl

n. 3b/2, 4a/16, 7a/10, 9a/4, 11b/3,
13a/16, 18a/8, 19a/17, 21b/8, 27a/8,
30a/16

Nik-

n. 97a/4

négü:Niçin, niye

n. 13a/10

némerse : Bir şey, şey

n.+ni 25a/17

névçün : Niçin

n. 5b/7

nīdā < *Ar.* Seslenme, bağırma

n.+sığa 91a/6

nifāk < *Ar.* Bozgunculuk

n. 4a/9

n.kılur ér- 32b/8

n.ét- nifāk 31b/13

n. +ıñ 40a/17

nigāh < *Far.* Bakış, bakma

n. 6a/3

n. +ı 78a/10

nigīn < *Far.* Yüzük; yüzük kaşı

n. 8b/10

n. (-i dehr) 4a/1

n.+i 4a/15

n. +ide 3a/7

nigūn < *Far.* Başaşağı gelmiş, ters

n. (çerh-i n.) 43b/3, (sünbül-i n.)
53b/10

n.bol-13b/15,

nihād < *Far.* Yaratılış, karakter

n. 31a/11

nihāl < *Far.* Fidan

n. 12a/6 (**-i iḳbāl-i istikāmet**)

nihān < *Far.* Gizli, saklı; görünmeyen

n. 33b/7, 33b/6, 51b/3, 96b/9

n.bol- 37a/4

nihānī < *Far.* Gizlice

n. 48b/12

nihāyet < *Ar.* Son; uç; son derece; sonunda

n. 1b/8, 1b/10

n. +iḡa 8b/17

nihāyetsiz < *Ar.+T.* Sonsuz, sonu olmayan, sayısız

n. 38a/12, 53b/15

nīk < *Far.* İyi, güzel

n. (**zāde-i n.**) 82a/15, (**nīk ü bed**) 82b/1

nīkāb < *Ar.* Peçe, yüz örtüsü

n. 13b/16

nikāh < *Ar.* Yasal evlilik töreni

n.+ḡa **kéyür-** ('akd-ı n.) 26b/5

nikāt < *Ar.* Herkesin anlayamadığı ince manalar; İnce manalı, zarif ve şakalı sözler

n. 9a/14

nik-ḥ'āh < *Far.* İyiyeşver

n.(ve **yekcihet**) **durur ér-** 99b/16

n.tap- 6a/14

nikū < *Far.* İyi, güzel

n. (**ḡabāb-ı n.**) 1b/7 ,13a/10

nīm < *Far.* Yarı, yarım

n.bol- 62b/10

nīme < *Far.* Yarı, yarım

n. 75a/1

ni'met < *Ar.* Bağış, bolluk, iyilik

n. 24a/17, 50a/12 , 98a/1

n. (**-i firāvān**) 17b/3

nīrū < *Far.* Güç, kuvvet

n. (**-yı bāzū**) 86a/10

nisār < *Ar.* Saçma, dağıtma, serpme

n. ér- 1b/7

nisbet < *Ar.* Oran; ilgili; ölçü

n. **ḡılur-sen** 49b/17

n. tap. 48a/10

n. +i 18a/6, 18a/8, 98a/10

n. +ide 26b/16

n. +idin 13a/14

n. +in 80a/1

nişān < *Far.* İşaret; iz, belirti

n. 23a/14, 25b/7, 31b/7, 33a/13, 33b/2, 34a/13, 80a/1

n.bér- 72b/9

n. +ı 33a/13, 44b/13, 67b/17

n. +ıdur 5b/2

nişāne < *Far.* Nişan, hedef; belirti, işaret, gösterge

n. 7a/5, 11a/13, 12b/16, 91a/17

n.ér- 30b/2

n.+si 15b/17

niyābet < *Ar.* Vekillik, naiplik

n. 3b/13

niyām < *Far.* Kın

n. +ıdın 2b/2

niyāz < *Far.* Yakarma, yalvarma; dua

n.sal- 53b/13

niyet < *Ar.* Niyet, meram → **niyet**

n. 52b/17

niyyet < *Ar.* Niyet → **niyyet**

n. +i 53a/11

nizā' < *Ar.* Kavga, çekişme

n. (ḥarb u n.) eyle- 18a/2

n. tüş- 37a/3

n. sal- 88a/11

n. +da 40a/10

nizām < *Ar.* Dizi, sıra; düzen, usül, tertip

n. (-ı memleket+ğa) 36b/17

n. tap- 13a/15

n. bér- 32a/14, 60b/2

n. bére alma- 64b/11

n.+nıñ 98a/12

n.+ı 3b/17

nizāmü'l-millet < *Ar.* Milletın nizamı, düzeni

n. 17b/14

nizāmü'l-mülk < *Ar.* Mülkün düzeni

n.ér- 97b/9

nīze < *Far.* Kargı, mızrak, süngü

n.+dın 86a/ 9, 88b/8

noksān < *Ar.* Eksiklik; kusur

n.+ıma 9b/2

noyan < *Moğ.* Emirlerin emiri; paşa

n. 86b/12, 86b/12, 89b/6

n.(-ı ā'zam) 87a/10

n. dağı 88b/14,

n.kıl- 87a/3,

n.+ğa 88b/3, 89a/3

n. +nı 89a/5, 89b/10

n.+nıñ 88b/2

nöker : Hizmetçi, uşak

n. 41a/13, 56b/2, 73a/11, 73a/14,
74a/2

n. +ni 48b/12

n. +i 52b/5, 92a/5

n. +iniñ 52a/17

n. +iğa 46b/10, 48b/11

n. +ler 54a/16

n. +leri 49a/1, 51b/17

n. +leridin 52a/1

nuhüset < *Ar.* Uğursuzluk

n. 32a/9, 71a/13

n. +idin 81b/17

nuküş < *Ar.* Nakışlar, desenler, resimler

n.(-ı muhabbet+in) 2b/13

nür < *Ar.* Işık; aydınlık, parlaklık → **nür**

n. 16b/5

n.(-ı kāmīlū's-sürūr+ı) 3a/8

n. dék 52a/12

n.+nı 36b/5

n.+ı 7b /17, 25b/16, 55b/14

n.+ın 55b/13

nürānī < *Ar.* Nurlu, ışıklı, aydınlık

n.dur- 16b/13

nür-mānend < *Ar.+Far.* Işığa benzer,
ışıkla eş

n. 36b/7

nür < *Ar.* Işık; aydınlık, parlaklık → **nür**

n.(n.-ı merkadhu) 29b/13, (**n.-ı merkade**) 34b/9, 89b/9

nuşret < *Ar.* Yardım; zafer

n. 2b/1, 5a/13, 12b/10, 27b/8

n. bile 42b/4, 67b/9

n. +i 68b/15

nüşhand < *Far.* Tebessüm, gülümseme

n. 24a/12

Nüşirevân < *Far.* Adaletiyle ünlü Sasani hükümdarı

N. 35a/8, 44a/10

nübüvvet < *Ar.* Nebîlik, peygamberlik

n. 17b/1, 17b/17, 22a/12

nücüm < *Ar.* Yıldızlar

n. 1b/7, 19b/16

n.içre 26b/12,

n.üzre 84a/14

nüççe : Nice

n. 43a/17

nüdemâ < *Ar.* Nedimler, sohbet arkadaşları

n.+sı bile 75a/8

nükhet < *Ar.* Koku, güzel koku

n. (-i ma'na bile) 8b/8

nükte < *Ar.* İnce anlam; ince anlamlı, zarif ve esprili söz

n. üzre 8b/17

n. +ğa 26a/7

n. +din 77b/1

n. (-i teshîr) 11a/8, **(-i vahşet-**

âmîz+ni) 68b/12

nükte-senc < *Ar.+Far.* Nükteden, espiriden anlayan

n. 8b/15

nümâ < *Far.* Gösteren

n.+sı bile 2a/11

nümâyân < *Far.* Görünen, ortada, açık

n.ér- 37b/11

n. eyle- 2a/3

nümâyîş < *Far.* Gösteri; gösteriş, görünüm

n. 24a/9

n. bér- 49a/4

nümû-dâr < *Far.* Gösteren, görünen; örnek

n. é- 26b/12

n.ér- 1b/8

n. bol- 53a/17

nüşha < *Ar.* Yazılı belge, muska

n. (-ı taqdîr+ğa) 10a/15

n.+da 67a/12

nüzhet < *Ar.* Gezinti; sevinç, ferahlık

n.+ğa 8a/5

nüzül < *Ar.* İnme; konaklama

n.ét- 62b/4, 67b/9

n.kıl- 3a/13, 29b/2, 38b/11, 41b/16,
44a/9, 50a/11, 60a/1, 64a/17, 67b/12,
98b/16, 98a/17, 99a/12, 100a/17

n.kılıp ér- 80a/11

n.(-i iclāl buyur-) 60b/11, **(-i iclāl)**
63b/4

n.+ı 3b/15

n.+ınıñ 5a/2

n.+ıdın 10b/7

O

oğlan : Çocuk, evlat; erkek evlat

o. 26a/15, 29b/4

o. +nı 28b/9

o. +ı 23a/9

o. +ları 21b/9, 24b/4, 27a/15, 34a/1,
35b/2, 49a/7, 50b/3, 95b/7

o. +ları bile 86a/15

o. +larıñ 21a/16, 44b/3

o. +ların 46b/15, 47b/3, 50b/5

o. +larığa 20a/7, 40a/12

o. +larıdın 23a/7

oğ(u)l : Oğul, erkek evlat

o. 17a/11, 19a/17, 25b/16, 26a/11,
27b/5, 28b/7, 35a/16, 36a/11, 36b/9,
36b/16, 38a/2, 44b/17, 45b/10, 48a/5,
90b/13, 91a/7, 96a/9

o. +ğa 15b/8, 31a/17, 36b/12

o.+ı 17b/15, 18b/15, 19a/11, 19b/14,
20a/11, 20a/13, 20b/5, 21a/16, 21a/17,
22a/16, 22b/5, 22b/10, 23a/4, 23b/3,
23b/4, 23b/16, 24a/10, 24a/14, 24b/3,
24b/12, 25a/8, 25b/3, 25b/4, 25b/10,
25b/11, 25b/13, 25b/13, 30b/7, 30b/8,
32a/7, 32a/12, 32b/1, 32b/17, 32b/17,
34b/12, 35a/2, 35a/15, 35a/16, 35b/17,
36a/1, 36a/2, 36a/3, 36a/4, 36a/5, 36a/6,
36a/7, 36a/8, 36a/9, 36a/9, 36a/9, 37a/2,
37a/15, 38b/11, 40b/17, 41b/13, 41b/14,
41b/14, 44a/11, 44b/6, 44b/12, 45a/9,
45b/4, 47a/11, 47a/17, 47b/3, 49a/15,
50b/10, 51a/8, 51b/16, 53a/9, 54b/1,
55b/5, 60a/10, 60b/3, 61b/10, 61b/14,
62b/15, 63b/4, 66a/16, 67a/17, 68a/11,
71b/12, 75b/14, 78a/11, 78b/16, 84b/9,
85a/3, 85a/8, 85a/10, 85b/13, 86b/8,
87a/5, 87a/16, 88a/8, 88a/16, 89a/8,

89b/3, 90a/8, 91a/15, 91a/15, 91b/9,
92a/3, 92b/16, 93a/5, 94a/15, 94b/6,
94b/11, 95a/17, 95b/3, 99a/12,

o.+1-sen 96b/13

o.+1 dur- 22b/12, 32a/5, 64b/13,
65a/2, 70b/13, 73a/15, 73b/6, 74b/11,
77b/15, 77b/17, 80a/3, 81b/10, 82b/8,
83a/7, 83a/17

o.+1 durur ér- 85b/3

o.+1 ér-20a/9

o. mu 80a/13

o.+1 bol- 45a/7

o. +ınıñ 35a/16, 63b/2, 89a/6

o. +ını 26a/11, 36b/17, 49a/6, 85a/16

o. +ın 37a/13, 75b/11, 90a/2

o. +ığa 24a/4, 24b/16, 26a/4, 27b/5,
30b/6, 48b/11, 50b/1, 54b/6

o. +ıdın 26a/4

o. +ıñız 27a/6, 89b/12

oğrı : Hırsız

o. 18a/15

o. +nı 90a/1

ok : Ok, kurşun, mermi

o. 11a/12, 30b/12, 30b/13, 30b/15,
30b/15, 34b/12, 35a/17, 40a/12, 40a/13,
42a/12, 52a/2, 80b/8, 80b/8, 81a/1,
86b/3, 87a/13

o. +ğa 30b/8

o. +ı 12b/9

o. +ığa 34b/15

o. +ın 34b/14

o. +ınıñ 73a/2

o. +larını 30b/13

o. +mı 30b/14, 30b/16, 40a/11,
40a/11, 40a/12

okçı : Ok atan

o. +çı 80b/4

oku- : Okumak; çağırmaq; anmak

o.-r 23a/7, 23a/9

o.-rlar ér- 79b/6

o. +dı 58b/6

ol : Üçüncü kişi zamiri; gösterme sıfatı;

o

o. 1b/2, 2a/3, 2a/7, 2a/11, 2b/7, 3a/2,
3a/8, 3a/13, 3b/6, 3b/6, 3b/7, 4b/8,
5b/15, 6a/1, 6a/3, 6a/7, 6b/15, 7a/4,
7a/5, 7a/8, 8b/1, 9a/16, 9a/17, 9b/6,

10b/12, 10b/14, 11a/13, 11a/17, 11b/6,
11b/10, 11b/12, 11b/13, 11b/16, 12a/14,
12a/17, 12b/2, 12b/8, 12b/10, 12b/12,
13a/4, 13b/15, 14a/8, 14a/11, 14a/11,
14a/12, 14a/12, 14b/6, 14b/12, 14b/14,
15a/5, 15b/1, 15b/1, 15b/6, 15b/14,
15b/14, 15b/17, 16a/14, 16a/16, 16b/4,
16b/5, 16b/10, 16b/14, 17b/14, 18a/7,
18b/7, 18b/11, 18b/13, 18b/14, 19a/8,
19a/12, 19a/15, 19b/16, 20b/2, 20b/5,
20b/14, 21a/4, 21a/14, 21a/14, 21b/7,
22a/1, 22b/4, 22b/5, 22b/9, 22b/9,
22b/17, 23a/2, 23a/2, 23a/15, 23b/1,
23b/11, 23b/13, 24a/6, 24a/13, 24b/5,
25a/9, 26a/1, 26a/9, 26a/15, 26a/16,
26a/17, 26b/6, 26b/16, 27a/8, 27a/17,
27b/1, 27b/2, 27b/10, 27b/15, 28a/4,
28a/9, 28a/11, 28a/16, 28b/2, 28b/6,
28b/8, 28b/9, 28b/9, 28b/11, 28b/12,
28b/14, 28b/15, 29a/1, 29a/10, 29a/13,
29a/15, 29a/17, 29b/6, 29b/12, 29b/15,
30a/1, 30a/4, 30a/5, 30a/11, 30a/11,
30a/11, 30b/5, 31a/1, 31a/6, 31a/10,
31a/14, 31b/9, 31b/11, 32a/7, 32b/7,
32b/13, 32b/15, 33a/1, 33a/7, 33a/15,
33b/5, 33b/6, 33b/6, 33b/8, 33b/14,
33b/16, 34a/3, 34a/10, 34a/12, 34a/13,

34a/16, 34a/16, 34b/2, 34b/17, 34b/17,
35b/5, 35b/17, 36b/2, 36b/3, 36b/3,
36b/3, 36b/4, 36b/5, 36b/5, 36b/6,
36b/7, 36b/8, 36b/8, 36b/12, 36b/17,
37b/2, 37b/4, 37b/4, 37b/9, 37b/13,
38a/8, 38b/2, 38b/9, 38b/11, 39a/2,
39a/4, 39a/5, 39a/6, 39a/10, 39b/6,
39b/10, 39b/12, 39b/14, 40b/4, 40b/10,
40b/11, 40b/13, 40b/15, 41a/8, 41a/13,
41a/17, 41b/3, 41b/5, 42b/3, 43a/12,
43b/9, 43b/10, 43b/10, 43b/12, 44a/4,
44a/5, 44a/16, 45a/2, 45a/8, 45a/13,
46a/4, 46a/5, 46a/15, 46a/17, 46b/9,
46b/11, 46b/11, 47a/16, 47a/17, 47b/5,
47b/12, 48a/16, 48b/12, 48b/16, 48b/17,
49b/14, 50b/5, 50b/16, 51a/1, 51a/11,
51b/9, 52a/1, 52a/3, 52a/10, 52b/14,
53a/12, 54a/10, 54b/5, 54b/8, 55a/2,
55b/14, 56b/2, 56b/4, 56b/8, 57b/14,
58a/10, 58a/12, 58a/16, 58b/8, 58b/10,
59a/12, 59a/15, 60a/9, 60b/2, 60b/5,
60b/6, 60b/11, 60b/14, 61a/8, 61b/1,
61b/4, 61b/7, 61b/16, 62a/5, 62a/13,
62b/6, 62b/7, 62b/12, 63b/1, 63b/7,
63b/10, 63b/17, 63b/17, 64a/5, 64b/6,
64b/8, 65b/12, 66a/1, 66a/5, 66a/5,
66b/16, 67b/2, 67b/6, 67b/15, 68a/7,

68a/9, 68a/13, 68a/16, 69a/11, 69a/17,
70a/7, 70a/17, 70b/8, 70b/9, 70b/12,
71a/17, 71b/3, 71b/6, 72a/4, 72a/7,
72a/10, 72a/15, 73a/6, 73a/9, 73a/12,
73a/14, 73b/4, 73b/5, 73b/11, 74a/12,
74b/11, 75a/5, 75a/6, 75a/15, 75b/15,
76a/2, 76a/6, 76a/17, 77a/1, 77a/3,
77a/14, 77b/6, 77b/7, 77b/9, 77b/11,
77b/16, 78a/1, 78a/3, 78a/15, 78b/3,
78b/17, 79a/4, 79b/13, 79b/16, 80a/3,
80a/5, 80a/12, 80a/15, 80b/3, 80b/9,
80b/16, 81a/14, 81a/17, 81b/10, 82a/10,
82a/13, 82b/8, 82b/12, 83a/2, 83a/7,
83a/16, 83b/2, 84a/8, 84b/6, 85a/1,
85a/4, 85a/8, 85a/17, 85b/9, 85b/12,
85b/14, 86a/10, 86b/6, 87a/4, 87a/8,
87a/12, 87a/15, 87a/17, 87b/1, 87b/16,
88a/10, 88a/11, 88b/2, 88b/5, 88b/7,
88b/9, 88b/11, 88b/12, 89a/11, 89b/12,
89b/15, 90a/1, 90a/10, 90a/13, 90b/17,
91a/4, 91b/1, 91b/5, 91b/16, 92a/7,
92a/17, 92a/17, 92b/2, 92b/4, 92b/8,
93a/10, 93a/13, 93b/1, 93b/15, 93b/16,
94a/3, 94a/7, 94a/9, 94a/12, 94b/3,
95a/1, 95a/3, 95a/7, 95a/15, 95b/8,
95b/9, 96a/4, 96a/5, 96a/9, 96a/4,
96a/15, 96a/15, 96b/2, 97a/15, 97b/4,

97b/5, 97b/11, 97b/15, 97b/16, 98b/3,
99a/6, 99a/11, 99b/14, 99b/15, 100a/3,
100a/13

o. dur- 8a/16, 19a/17, 19b/4, 20a/15,
26a/2, 29b/16, 30b/10, 31b/4, 38b/12,
45b/14, 47a/14

o. durur ér- 34b/11, 42a/4

o. ér- 18b/11, 19a/16, 21a/7, 51b/5,
90a/2

o. dağı 24a/8, 64b/9, 65a/3, 65a/11,
70b/10, 75b/17, 78a/7, 88a/17

ol- : Olmak →**bol-**

o.-ur 51a/4, 51a/4, 84b/13

o. +dı 5b/11, 6a/5, 15b/10, 16b/6,
54a/2, 65a/14, 65a/16, 75b/17, 93b/14,
99b/8

o. -mış ér- 82a/3

o. +ğay 12b/11, 15a/9, 15a/16

o. +ğaydılar 55b/7

o. +sun 13b/14, 82a/11, 82a/12,
84a/14, 98a/2, 98a/3, 98a/4, 98a/5

o. +sa 21a/3, 23b/15, 61b/16, 62b/11

o. -up 6b/16, 6b/16, 7a/15, 27b/6,
27b/6, 33a/12, 42b/12, 62a/1, 62a/15,
66b/8, 82a/1, 84b/1, 99b/8

o. +ğan 5b/13

o. +ğa 9b/2

o. -a alma- 7a/12

o. -mak 33a/2

o. +makğa 23b/15

olca < *Moğ.* Ganimet

o. (o. ve esir kıl-) 86a/17, 91a/4

o. al- 89a/4

oltır- : Oturmak → **oltur-**

o.+dı 84b/11

o.+dılar 34b/4

oltur- : Oturmak → **oltır-**

o. -ur 23b/10, 33a/9

o. -urlar 28a/4

o. +dı 23b/8, 24a/15, 25a/5, 32a/15,
36b/2, 43b/11 44a/16, 45b/9, 47b/5,
49b/8, 51a/3, 51b/5, 61a/7, 61b/6,
62a/5, 73b/11, 85b/10, 89b/3

o. -dılar 28b/15, 34b/4, 85a/17

o. -ğay 30b/16

o. -up 12b/14, 17a/17, 19a/7, 23b/10,
24a/13, 27b/13, 31b/8, 33a/9, 37a/17,

41b/9, 42a/2, 45a/2, 47a/10, 47a/13,
58a/11, 59a/17, 59b/3, 59b/6, 60b/5,

61b/14, 61b/17, 62a/2, 62b/2, 64b/10,

65a/2, 68b/3, 85a/5, 85a/11, 86a/15,

88b/2, 92a/16

o. -ğan 28a/2, 54a/5, 55a/15, 58a/14,

66b/2, 88b/3

o. -ğandın 38a/10, 58b/13

olturguz- : Oturtmak

o. -dı 36b/5, 70b/11, 73a/9

o. -dılar 41b/12 , 46b/8, 65b/15,
82b/7, 91b/13

o. -up 73a/16

olturt- : Oturtmak

o. -up 19b/1, 54a/17

on : On, dokuzdan sonra gelen sayı

o. 11a/3, 31a/6, 32b/2, 33a/16, 38a/7,
38b/15, 72b/10, 75a/14, 80a/12, 85b/6,
95b/3, 96b/6, 98a/17

o.+ıda 21a/14

on altı : On atı

o. 45b/2, 49a/5, 52a/17, 52b/16,
57b/10

o.+da 65a/4, 72b/2

o.+sıda

on bés : On beş

o. 40a/1, 51a/10, 59b/13, 60a/4,
88b/12, 91a/15

o.+ide 57b/10, 76b/12

on bés miş : On beş bin

o. +din 11b/11

on bir : On bir

o. 23a/7, 58a/14, 75b/13,
80a/12,96b/6

o.+de 51a/16

o. +ide durur ér- 76b/12

on bir miş altı yüz : On bir bin altı yüz

o. 47b/17

on ik(k)i : On iki

o. 18b/15, 33b/17, 39b/16

o.+side 83b/10

on ikkinçi : On ikinci

o. +side 83b/7

on iki miş : On iki bin

o. 52b/4, 69b/13

o. +din73a/7

on miş : On bin

o. 59b/16

on sék(k)iz : On sekiz

o. 22b/7, 74b/15, 78a/10, 78b/1,
83b/2, 91a/11, 98a/17

o.+de 83b/2

on tokkuz : On dokuz

o. 22b/3

on tört : On dört

o. 22b/9, 59a/8, 69b/3

o. +de durur ér- 77a/11

on üç : On üç

o. 39a/5, 43a/8, 70a/15

o. +ide 72b/4

on üç miş ikki yüz : On üç bin iki yüz

o. 48a/1, 48a/2

on yet(t)i : On yedi

o. 28b/15, 44a/13, 56b/14, 62a/4

o. +side 73a/17

o. +side ér- 71a/5

on yeti miñ altı yüz

o. 47b/17

oñ : Sağ, sağ taraf

o. 16b/11, 16b/12, 45a/4

ordu : Saray, saray halkı, şehir

o. **+da** 48b/16

o. **+dın** 44b/16

o. **+ğa** 44b/13, 62b/5

o. **+nıñ** 45a/2

o. **+sıdın** 51a/2

o. **+sığa** 41b/11, 91b/9

o. **(o.-yı hümāyün+ğa)** 63b/12

or(u)n : Yer, makam

o. 45a/3, 58b/16

o. **+ığa** 17a/17, 20a/9, 23b/8, 78b/14,
86b/11, 93a/2, 98a/8

o. **+ıda** 19b/1, 24a/10, 24a/15, 32b/1,
37a/4, 37b/8, 41b/9, 45a/2, 65a/2,
88a/17, 90a/17

orınsız : Yersiz, makamsız

o. 59a/2

orta : Orta, ara

o. **+da** 74a/7, 76a/11

o. **+ğa** 19b/10, 78b/8, 88a/11

o. **+larıda** 19b/8

o. **+larızıda** 31b/2

o. **+sıda 77a/3**, 85b/8, 88a/14

ortançı : Arada olan, ortanca

o. 76a/2

ot : Ateş

o. 15b/17, 33a/2, 34a/13

o. **dur-** 11a/9

o. **tüş-** 15b/16

o. **+ğa** 16a/16, 16a/17, 16a/17, 16b/1,
34a/12, 55a/9

o. **+ı** 21a/10, 25a/10, 25a/12

o. **+ın** 80b/17

o. **+ığa** 6a/1, 38b/9

o. **+ıdın** 25a/12

otağa : Taç; savaşta başa konulan tüy

o. 7b/16

otlıg : Ateşlik

o. **+ı** 33a/3

ottuz : Otuz → **otuz**

o. **+ğa** 36a/14

ottuz miñ : Otuz bin

o. 91a/7, 39b/2,

ottuz üç : Otuz üç

o.+de

otun : Odun

o. 34a/10

otur- : Oturmak

o.-ğan 3b/17

o.-miş 7b/15

otuz : Otuz →**ottuz**

o. 19b/16, 75b/14, 97b/4

o. +da durur ér- 55b/12

otuz beş : Otuz beş

o. 86b/7

o.+de ér- 89b/3

otuz ikki : Otuz iki

o.+siğa 58b/15

otuz miñ : Otuz bin

o. 67b/10, 87a/16

otuz üç : Otuz üç

o. dur- 20b/15

otuz yetti : Otuz yedi

o.+ğa 52a/8

oydur- : Oydurmak, kör etmek

o. -dı 55b/12

oyna- : Oynamak

o.-p 80a/13

oyun : Oyun

o.+ğa 26a/8

öçmek : (Ateş için) sönmek; gitmek

ö. 25a/13

öçür : Zaman, an

ö. +de 26a/9, 28a/4, 33a/7, 41b/4,

46a/17, 58a/10, 59a/15, 67b/2, 73b/5,

78b/3, 79a/4, 80a/12, 85a/4, 91b/1,

98b/3, 98b/3

ögey : Üvey, öz olmayan

ö. 48b/12

öl- : Ölmek

ö. +di 42b/12, 53a/10, 58a/5, 70b/1,

79a/7, 85b/17

ö. +üp 29b/14, 41b/6, 58a/12

öldür- : Öldürmek

ö. -gen 23a/14, 77b/10, 78a/1

ö. -gende 39a/5, 92a/15

ö. **-gendin** 36b/2, 85b/1

ö. **-genin** 89a/6

ö. **-geniniñ** 41b/10

ö. **-gü** 48b/14, 93b/5

ö. **-güçe** 40b/5, 52a/12

ö. **-mekge** 26a/3

öltür- : Öldürmek

ö. **-ür** 25b/11, 92b/10, 92b/10, 97a/17

ö. **-di** 18b/13, 45a/17, 54b/11, 54b/13, 54b/16, 55b/3, 56a/10, 56a/12, 56b/7, 71a/14, 71b/9, 74b/6, 74b/16, 75a/13, 76a/4, 78a/1, 80a/6, 85a/5, 86b/16, 90a/2, 92a/5

ö. **-diler** 37a/3, 43a/17, 47a/17, 49a/5, 51b/2, 56a/14, 64b/4, 76b/8, 76b/17, 77a/5, 81a/16, 91b/15, 95b/14

ö. **-üp** 15b/15, 16a/4, 16a/10, 37a/7, 38a/8, 47b/3, 47b/8, 48b/12, 52a/2, 64b/2, 65a/10, 67b/7, 74a/4, 85b/3, 85b/5, 88b/13, 89b/15, 90b/2, 100a/10

ö. **-gen** 91a/1

ö. **-gendin sonra** 58a/8

ö. **-güsi** 46a/9

ö. **-mes** 51b/10

öltürmeklik : Öldürmelik, öldürme

kararı

ö. **-ke** 65a/10

öltürt- : Öldürtmek

ö. **-di** 39b/13, 51a/10 , 78b/16, 100a/3

ö. **-diler** 56a/3

ölüg : Ölü

ö. **+ni** 16a/7

ölüm : Ölüm

ö. 46a/11

'ömr < *Ar.* Ömür, yaşam süresi

'ö. 4b/7, 13b/12, 35a/12, 90a/3

'ö. bile 21b/8,

'ö.tap- 22a/15, 32b,

'ö.ötker- 23a/3, 24b/6,

'ö.+niñ 98a/2

'ö. +ni 91a/8

'ö. +i 19a/5, 19a/11, 19b/1, 20a/13, 21b/4, 23b/16, 36b/14, 40a/7, 41b/17, 44b/2, 50b/10, 52a/8, 62a/3, 62a/3, 62a/4, 74b/10, 82a/11, 89a/7, 90a/13, 90b/3, 92a/13, 95b/16

'ö. +iniñ 11a/9, 85a/12

' ö. +ini 32a/4	ö.-kendin 34a/5, 35b/16, 36b/4, 55a/7
' ö. +in 17a/4, 32b/2, 90b/3	ö.-er ér- 12b/9
' ö. +ide 18b/16, 60a/10, 87a/4	ö.-medi 21a/7, 56a/10, 93b/1
' ö. +ler 31a/15	ötker- :Geçirmek, geçirtmek, aşırmaq
öp- : Öpmek	ö.-ür 96b/8
ö. +tiler 61a/6	ö. +di 2b/1
ö. +üp 62a/7	ö. +diler 24b/6, 75a/15
örget- : Öğretmek	ö. +ip 23a/3, 38a/16, 59b/4
ö.-key 22b/14	ö. +medi 90b/10
örten- : Anmak	ö. +mey 64a/7
ö.-ür 6a/1	öy : Ev
öt- : Geçmek; ölmek	ö. 21b/8, 30a/10, 30a/11
ö.-di 21a/4, 36b/17, 39a/9, 45a/15, 64a/13, 72a/5, 75b/3	ö. +de 31a/15
ö.-ti 6b/8, 41a/6, 42a/9, 55a/11, 59b/10, 85a/11, 86b/17, 92b/9	ö. +din 36b/11, 36b/11
ö. -dim 77b/5	ö. +ge 37b/15
ö.-üp 11a/1, 11a/13, 29b/11, 33a/4, 33b/9, 35a/17, 40a/2, 40a/6, 43b/14, 50b/15, 50b/17, 54b/10, 57b/15, 65a/9, 65b/5, 69a/2, 69a/7, 72a/11, 72b/3, 75b/5, 78b/4, 89b/13	ö. +i 7a/13, 33a/8, 53b/1, 53b/1
ö.-keli 33b/4	ö. +ini 40a/9
	ö. +in 15b/3, 64a/13, 74a/17
	ö. +ığa 51a/10, 63b/4, 80a/12, 89b/14, 98a/17, 99a/11
	ö. +idin 30a/11, 83b/1
	ö.+lerin 66b/5

ö.+lerğa 44a/7

ö.+lerde 79b/7

öyle : Öyle

ö. 5b/11, 13b/1, 13b/3, 31a/15

öylen- : Evlenmek

ö.- üp 33a/9

öyli : Evli, evi olan, yerleşik olan

ö. 87a/16, 87a/17

öylük : Evlik

ö. 79b/5

öz : Kendi

ö. 5b/12, 8b/10, 13a/2, 14b/12, 15b/12, 17a/2, 17b/10, 20a/9, 20a/11, 22a/10, 23a/4, 24b/6, 27a/6, 28a/13, 29a/12, 30a/6, 31a/2, 31b/8, 32b/1, 33a/8, 34b/5, 35b/12, 37b/12, 37b/16, 37b/17, 38a/17, 38b/10, 40a/9, 41b/2, 41b/5, 41b/15, 45b/2, 49a/2, 50a/11, 50a/14, 51b/17, 52a/1, 52a/7, 52a/7, 54a/16, 54b/5, 54b/17, 56b/8, 57b/16, 58b/15, 60a/14, 63b/14, 64b/17, 65a/7, 69b/15, 74a/10, 77b/14, 83a/11, 83a/12, 83b/5, 85b/16, 87a/2, 87a/17, 88a/5, 88b/2, 89a/2, 90a/17, 90b/2, 93a/2,

93a/11, 93a/14, 93b/4, 93b/5, 96b/15, 99b/4

ö. +ni 77b/4, 93a/13

ö. +din 26a/8

ö.+ti 95b/8

ö. +ığa 95a/5, 97a/15, 99b/3

ö. +leri 73b/7

ö. +lerığa 33a/6, 74a/5

özge : Başka, diğer

ö. 15a/1, 15b/15, 21a/12, 22a/11, 27b/17, 33a/1, 33a/11, 33b/14, 34a/9, 35b/9, 35b/17, 38a/11, 39b/16, 40a/17, 41a/8, 44b/3, 44b/12, 52b/15, 56b/10, 62a/15, 63b/15, 64a/8, 65a/9, 68b/7, 68b/9, 69a/17, 70a/12, 71a/1, 79b/5, 81a/1, 85a/7, 86b/17, 87a/17, 99b/2, 99b/16

ö. +ni 73a/14

ö. +çe 7a/1

ö. +si 22a/17

ö. +sin 66b/12

ö. +siniñ 71b/11, 89a/9

ö. +ler 18a/11, 43b/3

öz : Öz, kendi

ö. 2b/6, 19a/9, 42b/8, 46b/5, 49b/6,
54b/9, 57b/14, 60b/9, 72a/2, 72a/6,
83b/8, 90a/8, 90b/2, 91a/12, 93a/12,
94a/2

ö.+ümni 7b/7, 8a/5, 9a/12

ö.+üñ 7b/4

ö. +iniñ 23a/1, 36b/10, 41b/13,
50a/9, 58a/17, 90a/12

ö. +in 81a/7, 86b/17

ö. +ini 25b/7

ö. +iğa 32b/7, 59b/8, 73a/16, 85b/16,
86a/12, 88a/6, 90a/8

ö. +ige 5b/15, 41a/7, 41b/17, 45a/12,
54b/7, 63a/1

ö. +idin 54a/9, 54a/12, 61a/10,
69b/15, 89a/12

‘özr < Ar. Özür

‘ö. 14b/4

‘ö. +iğa 9a/12

‘ö. +ler 89b/14

P

pā < Far. Ayak

p. 9a/14

p.(-yı gül) 62a/8

pād-şāh < Far. Padişah, hükümdar

p. 1b/3, 2b/15, 9a/13, 13b/13, 18a/4,
18a/6, 18a/13, 29b/13, 29b/17, 30b/15,
31a/5, 36b/8, 46a/3, 79a/5

p. (-ı şāhıp-kırān) 6b/5, 9b/14, 9b/13,
40b/5, 94a/17, 84b/2; (-ı gerdün dergāh)
5a/4; (-ı ma‘delet-āşār) 24a/14; (-ı
zıllu‘l-lahī) 39b/2; (-ı ‘āli-cāh)
39b/8, 53a/13, 53a/13; (-ı ‘ākil) 41a/15;
(-ı ‘ādil) 56a/16; (-ı ‘adālet şī‘ār) 85b/9

p.ér- 19b/5, 36b/16

p.durur ér- 23b/7, 25b/1, 28b/1,
31b/14, 32b/4, 35b/5, 35b/15, 38a/9,
43b/8, 45b/11, 51b/6, 52a/6, 62a/2,
65a/12, 74b/7, 84b/7, 85a/13

p.bol- 13b/6, 22b/3, 29b/14, 31a/1,
37a/11, 42b/15, 53a/10, 55a/5, 58a/13,
79b/16, 80b/1, 80b/3, 89b/7

p.bolup dur- 85a/6

p.bolup durur ér- 56b/14

, 85b/16, 89b/7, 94a/17

p. kııl- 85b/16

p.ét- 60a/10

p.köter- 46a/14, 50a/11, 83b/1

p. +nıñ 10a/1

p. +ğa 90b/7

p. +ı 37b/6, 43a/16, 45a/9, 48a/8,
70a/16, 85b/3, 87a/11, 100a/15

p. +ı dur- 45a/5

p. +lar 2a/17

p. +largâ 62b/2

p. +ları 29a/2, 41a/14

p. +larınıñ 9b/10, 23b/9

pād-şāhān < *Far. +Ar.* Padişahlar

p. 9a/7

pād-şāhāne < *Far.* Padişahça, padişaha
yakaşır şekilde

p. 48a/14, 80a/15

pād-şāhī < *Far.* Padişaha ait, padişahla
ilgili

p. ér- 23b/2, 31a/10,

pād-şāhlıg < *Far. +T.* Padişahlık → **pād-
şāhlıg**

p. 83b/8

p. sür- 19b/15

p. +da 47a/12

p. +ı 78a/10, 41a/17, 44b/1

p. +nıñ 50b/9

p. +ın 23b/3

p. +ıgâ 24b/11

p. +ıdın 39a/9

pād-şāhlıg < *Far. +T.* Padişahlık → **pād-
şāhlıg**

p. 9b/11, 27b/12, 29b/10, 35b/10,
44a/7, 47b/4, 64b/15, 73b/11, 79b/13,
83b/12, 86a/2, 86a/12

p. üçün 56a/

p. kıl- 40a/9, 44b/4, 45b/2

p. sür- 28b/12, 43a/5, 48a/15, 56a/1,
89a/10

p.+nıñ 67b/2, 81a/17

p. +ğa 65a/4, 67a/1, 78a/17, 81b/8,
81b/11, 83a/5, 83a/8

p. +da 75b/2, 88a/

pākīze < *Far.* Temiz

p. 72b/8

pākīze-sīret < *Far. +Ar.* Temiz ahlaklı

p. 80b/3

pākīze-güher < *Far.* Temiz cevher

p. 19a/14

p. ér- 32a/4

pākize-‘ibāret < *Far.+Ar.* Temizden
ibaret

p. (ve hoş maẓmūn) dur-70b/9

pāk-zād < *Far.* Temiz doğmuş, kalbi
temiz.

p. 82a/15

pāl-ā-pāl < *Far.* Sımsıkı, hıphızlı

p. 82a/8

parça < *Far.* Parça

p. 62a/14

pās < *Far.* Koruma, muhafaza; saygı,
hürmet

p. 43b/6

pāy-bend < *Far.* Ayakbağı, köstek

p.+i 11a/14

pāy-i taht < *Far.* Başkent

p. kılp ér- 52a/16, 62a/8

p. ét- 47a/14,

pāyān < *Far.* Son, uç, kenar.

p. +ğa 2b/12

pāy-dār < *Far.* Kalıcı, daimi, sürekli

p. 8a/16, 16a/5, 43a/3, 16a/5, 43a/3,

pāye < *Far.* Derece, rütbe

p.bol- 5a/4

pedīd < *Far.* Ortada açık gürünen,
aşikar, belli.

p. kıl- 44b/4

pedrūd < *Far.* Veda, vedalaşma

p. kıl- 23a/1

p.eyle- 17a/15

pehlevān < *Far.* Pehlivan, güreşçi

p. 70a/13

pehlivānlık < *Far. +T* Güreşçilik

p. 88b/13

pelās < *Far.* Eski kilim, çul.

p. ol- 65a/16

penāh < *Far.* Sığınma; sığınma yeri,
sığınak

p. 5b/15, 6a/15, 18a/13, 60a/14, 98a/6

p. kıl- 34b/15,

p. bol- 18a/7,

pençe < *Far.* Pençe; güçlü el

p. (-i ihsān) 6a/6, (-i ihtiyārıda durur

ér-) 74b/17

pençşenbih < *Far.* Perşembe, beşinci
gün

p. 72b/2, 82a/13, 83b/3, 83b/13

pend < *Far.* Öğüt

p.bér- 88a/1

p. +ini 88a/1

perākende < *Far.* Dağınık, darmadağınık

p.kıl- 19a/9

p.bol- 68a/17

-perdāz < *Far.* Tertipleyen, düzenleyen anlamlarında birleşik kelimeler yapar

p.+ı 99b/11

perde < *Far.* Perde; örtü; engel

p. (-i ḥāk) içre 2a/5

p. +si 3b/13

perend < *Far.* İpekten dokunmuş, nakışsız kumaş; kılıç veya hançer cevheri

p.eyle- 95b/17

p.+i 96a/1

perestiş < *Far.* Tapınma, delicesine sevme.

p. kıllur ér- 16a/16

pergār-vār < *Far.* Pergel gibi.

p. 33b/13

perī < *Far.* Peri

p. 7a/12, 18b/4

perīşān < *Far.* Dağınık, dağılmış; karışık; üzgün, kederli

p.kıl- 17b/13, 77b/8

p.bol- 8b/12

p.ḳoy- 77a/8

perīşānlıḡ < *Far.* Dağınıklık, karışıklık; kederlilik

p. +lar bile 9a/3

per-kāh < *Far.* Saman çöpü

p.dék 12b/17

perr < *Far.* 1. Kanat, yelek, kuş kanadının büyük tüyleri.

p. 33b/4

pertev < *Far.* Işık, parlaklık

p. 3a/17, 29b/1

p. (-i iltifāt) bile 9a/1,31b/16

p.+i 96b/13

pertev-efgenlġ < *Far.+T.* Işık düşürme, ışık saçıcılık

p. +ıdın 6b/10

pertev-endāz < *Far.* Nurlandıran, ışık veren

p. 97a/6

pervānaçı < *Far.+T.* Arazi kayıtlarına bakan divan görevlisi, hazinedar

p. 58b/17

p. tut- 69b/5

pervāne < *Far.* Geceleri ışık çevresinde dönen küçük kelebek, kepenek

p.ér- 3b/5

perver < *Far.* Besleyen, besleyici,büyüten, yetiştiren

anlamlarında birleşik kelimeler yapar.

p.+din 96b/8

perverde < *Far.* Beslenmiş, terbiye edilip yetiştirilmiş, büyütülmüş

p. 11b/4

perveriş < *Far.* 1. Besleyiş, besleme; beslenme. 2. Terbiye etme, yetiştirme. 3. İlerleme

p.kıl- 26a/5, 82a/10, 94b/3

pervîn < *Far.* Ülker yıldızı.

p. +ğa 30a/17

pesendîde < *Far.* Beğenilmiş, makbul

p. 11b/1, 25b/2, 36b/16, 43b/6, 97a/3

p. +miz 8b/14

p. +sin 46a/16

pest < *Far.* Aşağı, alçak

p.(ü bülend) 11a/8

p.bol- 82a/3

peşîmân < *Far.* Pişman

p. bol- 68b/15, 68b/17

peyamber < *Far.* Haberci, haber getiren,

peygamber→**peygamber**

p. 18a/1

p. birle 4a/16

pey-â-pey < *Far.* Birbiri ardınca, azar azar.

p. 49b/13

peydâ < *Far.* Açık, ortada, belli; hazır

p. 7b/17, 96b/12

p. dur- 40b/6,

p. kıl- 2a/12, 18b/11, 47a/15, 62a/12

p. bol- 7b/8, 18b/12, 21a/15, 22b/7, 31b/2, 34a/3, 45b/4, 47b/2, 69b/10, 79a/17, 88a/10

p. bolup dur- 79b/3

peygamber < *Far.*

Peygamber→**peyamber**

p. 19b/4, 59a/4

p. (-i mürsel) dur- 20a/14, 22a/10

p. (-i mürsel) dép dur- 22b/4, 22b/12

peygamberlik < *Far.+T.* Peygamberlik

p. 22a/9

peygâm < *Ar.* Haber.

p. +ın yétkür- 32a/12

peygüle < *Far.* Köşe bucağ

p. +ğa 52b/13

peykân < *Far.* Temren, başak, okun ucundaki sivri demir.

p. +ı 11a/12

peyker < *Far.* Sevgili

p. +iniñ 5a/12

peyveste < *Far.* Ulaşmış, bitişik

p. 77a/8

peẓīr < *Far* Kabul eden, edici, alan;
kabul edebilir.

p. 97a/4

p.+i 11b/4

pinhān < *Far*. Gizli, saklı.

p.26a/11

p.ḳıl- 16a/12

p.ér- 37b/11

p.eyle- 2a/6

pinhānī < *Far*. Gizli, saklı; gizlice

p. 26a/4, 46a/3, 81a/13

pīr < *Far*. Yaşlı, ihtiyar; bir tarikatın ilk
kurucusu

p.+iḡa 90a/11

pīrāne < *Far*. Yaşlılara yakışır surette.

p. 60b/2

pīrāste < *Far*. Donatılmış, düzenlenmiş,
süslenmiş

p. 12a/7

p. bol- 10a/14

pīrāye < *Far*. Süs

p. 82a/4

pīşe < *Far*. Meslek, iş; huy, tabiat,
alışkanlık

p. +si 18b/9, 48a/3

piş-gāh < *Far*. Ön, huzur

p. +ıdın 77a/15

pişik : Kedi

p. 79b/1

pīş-keş < *Far*. Peşkeş, hediyeye

p. (ve tansūkāt yiber-) 48a/8

p. ilt-58b/1

p. (-i bisyār) 41b/2, (-i bīşumār) bile

61a/5

p. +ler bile 42b/5, 67a/1

p. +leri 48a/11

pīşvāz < *Far*. Karşılama, karşılama
çıkma

p. çık- 10b/10

piyāde < *Far*. Yaya

p.bol- 57b/13, 93a/11

p. ḳal- 93a/12

p. +si 47a/17

post < *Far* Tüylü hayvan derisi

p. 3b/3

pūy < *Far*. Koşan, hızlı hızlı gitme.

p. +ı 10b/7

pūr < *Far* Dolu

p. (-derd) 89a/6

pūr-dil < *Far* Yürekli, cesur

p. 2b/1

pūr-feyz < *Far* Işıklı

p. 61b/2
pür-sürür < *Far.* Sevinç, keyif, neşe dolu
p.+ı 97b/10
pür-zehir < *Far.* Zehir dolu
p. 90b/15
püşt < *Far.* Arka, sırt
p.+ğaç 84b/15
püşt-pā < *Far.* Taban
p. 40b/17

R

Rabb < *Ar.* Tanrı
r. 2b/13, 6a/11
rabbānī < *Ar.* Tanrısal; tüm varlığı ile
Tanrı'ya bağlanan
r. 97a/8
r. **bile** 10a/6, 11a/16
Rabbü'l-erbāb < *Ar.* Yüze Tanrı
r. 3b/12, 14a/14, 16a/8
r.+nı 92a/12
rābiṭa < *Ar.* 1. Bağlayan şey, bağ; ilgi,
ilişki
r. (-i **hikmet**)1b/6
rābī' < *Ar.* Dördüncü
r. 83a/7

rā'fet < *Ar.* Acıma, esirgeme,
merhamet etme
r. +i 84a/8
rafīzī Şif takımının, Halife Ali'ye aşırı
derecede bağlı bir kolundan olan kimse
r. 67a/3
rāfi' < *Ar.* Kaldıran, yükselten
r. 6b/2
rāh < *Far.* Yol
r. 6a/4, 86a/12
r. (-i **intibāh**) 5b/12, (-i **fenā**) 70b/2
r. +ımız 8a/12
rāhat < *Ar.* Rahat, dertsizlik
r. 18b/10
r. (-i **cāvidānī**) 17b/3
r. **kıl-** 52a/4
r. +ın 31a/15
r. +lar **tap-** 64b/7
rahmet < *Ar.* Merhamet, acıma,
esirgeme; ölüm
r. **dur-** 14a/17, 82b/6
r. **dur-** 3a/13, 16b/17,
r. +i 3a/11, 92a/12
r. +iğ 44a/13, 48a/14, 65a/1, 92a/2
r. +ige 30a/7
rahmu'l-lahi 'aleyh < *Ar.* Allahın

rahmeti onun üzerine olsun

r. 39b/13

rahmu'l-lahi < *Ar.* Ayrım

gözetmeksizin tüm canlılara merhamet eden, koruyan; Tanrı'nın adlarından.

r. 39b/13

rahne < *Far.* Gedik, yarık

r. **sal-** 60b/13

rahşân < *Far.* Parlak

r. **dur-** 84b/3

rahşende < *Far.* Parıldayan, parıldayıcı.

r. 3b/9

r.+**dür** 95a/13

r. +**si** 35a/6

rahş < *Far.* Parlaklık; İran mitolojisinde

Rüstem'in atı

r. +**lar** 27b/2

raht < *Far.* Giysi, elbise; ev eşyası; at

koşum takımı; yolculuk eşyası

r.(-i **ikâmet**) 56a/7

râh-zen < *Far.* Yol kesen, eşkıya

r. 13a/16

râ'ib < *Ar.* Büyücü, göz bağlayıcı.

r. (ve **mâil**) **durur ér-** 15b/12

ra'iyet < *Ar.* 1. Sürü, otlatılan hayvan

sürüsü, bir hükümdar idaresi altından

bulunan ve vergi veren halk.

r. 18a/4, 18a/14, 24a/2, 85b/11

r. (-i **zafer**) 27b/8

r. (**bolup ér-**) 47b/6

r. +**din** 12b/5

ra'iyetliĝ < *Ar.+T.* Tebealık.

r. 48a/4

ra'iyet-perver < *Ar.* Tebeasına, halkına iyi bakan.

r. **durur ér-** 25a/3, 64b/7

r. (-i **mâcid-i şâliş**) 37b/5

raĝam < *Ar.* Yazı yazma, yazı

r. 11a/7, 13b/10, 54a/1

r. +**nıĝ** 84b/4

r.+**ın** 97b/14

raĝam-zede < *Ar.+Far.* Yazılı, yazılmış

r. +**desi bolup durur ér-** 92a/10

râkıım < *Ar.* Yazan, çizen

r. +**ı** 4b/1

ramazân < *Ar.* Kamer takviminin dokuzuncu ayı, oruç ayı

r. 39a/8, 72b/17

r. +**nıĝ** 73a/17

ramazânü'l-mübârek < *Ar.* Kutlu

ramazan ayı

r. **ér-** 87b/2

r. +de 40a/8

ra'nā < *Ar.* Güzel, hoş

r.+lar 8a/14

rās < *Far.* Yol, tarik

r. (-1 selātinü'l-'ālem) 35a/9

rāsih-dem < *Ar.+Far.* Sözü'nün eri

r. ér- 76a/9

r. (ve şābit-ka-dem) ér- 25b/10

raṭbu'l-lisān < *Ar.* Yumuşak sözlü

r.bol- 98a/2

rātk-ı umūr < *Ar.* İşleri düzeltme,
yoluna koyma.

r.(-1 memleket) bol- 94b/4

rāvī < *Ar.* Rivayet eden, anlatan

r. +leri 35b/13

ravzā < *Ar.* Ağacı, çimeni bol olan yer

r. 7a/8

r.dék 12b/7

r. (-i tezyīn) 2b/15; (-i rıdvān) 6b/11;
(-i müteberrike) 65a/17; (-i huld-ı berīn)
2a/4; (-i müteberrike) 70a/14

rāy < *Ar.* Düşünce, fikir

r. 35a/8

r.(-1 cihān-nümā) 56a/5, (-1 'ālem-ārā)
71a/1

r. +1 bile 17b/13

rāyāt < *Ar.* Sancaklar, bayraklar;
fikirler, oylar

r.+1 13b/15

rāz < *Far.* Sır, gizlenen şey

r. 98b/9

rāzı < *Ar.* Uygun bulan, benimseyen,
isteyen, kabul eden

r. 99a/4

r. durur-men 26a/3

raḍiya'l-lahü 'anhu < *Ar.* Allah ondan
razı olsun

r. 3b/16, 4a/5, 4a/11, 20b/14

re'āyā < *Ar.* Bir hükümdarın idaresi
altındaki halk, halk

r. 5a/16, 6b/11, 32a/10, 64b/17, 99b/7

r.+nı 99b/17

r. (ve fukarā) +nı 23b/2

r. +ğa 18a/6, 65a/6

r. +dın 55a/8

r. +sınırdur 46b/2

r. +sığa 75b/5

rebī'ü'l-evvel < *Ar.* İlkbahar; hicri
kamerî takvimin üçüncü ayı

r. +nı 57b/9

rebī'ü's-şānī < *Ar.* Sonbahar; hicri

kamerî takvimin dördüncü ayı

r. +de 71b/16

r. +de ér- 51a/17

receb < *Ar.* Hicri kamerî takvimin yedinci ayı

r. 51a/16

r. (-i mücerreb) 72b/1

recm < *Ar.* Suçluyu beline kadar topırağa gömüp taşıyarak idam etme, lanetleme, sövme

r.kıl- 36b/3

redd < *Ar.* Geri çevirme, geri döndürme

r.bér- 92b/3

ref' < *Ar.* Kaldırma, yükseltme; iptal etme, hükümsüz kılma

r. 20a/2, 40b/9

refâhiyet < *Ar.* Bolluk içinde yaşama, rahatlık

r. 18b/7, 32a/11

ref'fet < *Ar.* Merhamet etme, acıma

r. 32a/10, 85b/11

r.+din 5b/17

refî' < *Ar.* Yüksek, yüce

r. 'i 4b/16, 36b/4, 39a/13, 53a/16, 82a/8, 84a/14

refîk < *Ar.* Arkadaş, dost; eş, koca, zevç.

r.üçün 93b/14

r. +ığa 93b/14

refîklık < *Ar. +T* Arkadaşlık, dostluk

r. 93b/15

reft < *Far.* Gitme, gidiş.

r. +idin özge 81a/1

ref'târ < *Far.* Gidiş, yürüyüş, hareket; salınarak edalı yürüyüş.

r. +ın 84b/4

rehâ < *Far.* Kurtuluş, kurtulma

r. dur- 19b/13

reh-güzâr < *Far.* Geçit, geçecek yol.

r. +da 77a/16

re'is < *Ar.* Başkan, lider.

r. 58b/16, 98b/11, 98a/13

rem < *Ar.* Remil, rem atmak, remil usulüyle fal bakmak

r. eyle- 77b/2

renc < *Far.* Çaba, zahmet, sıkıntı

r. 7a/14, 82a/8

r. +i 52a/5

r. +idin 78b/13

rencîde < *Far.* Kırılmış, incinmiş

r.bol- 71a/3, 75a/10, 81b/6, 95a/3

rencür < *Far.* Sıkıntılı, incinmiş, rahatsız, hasta, dertli.

r.bol- 38a/2
reng < *Far.* Renk
r. 6b/10, 7b/14, 30b/1, 30b/1, 53b/9,
53b/9
r. **+de** 41b/5
r. **+i** 8a/17, 11a/7, 22a/6, 22a/9,
49a/3, 54a/1
reng-ā-reng < *Far.* Çeşitli renkleri olan,
renk renk
r. 4b/17
reng-be-reng < *Far.* Çeşitli renkleri olan,
renk renk
r. 7b/14,
resā < *Far.* Ulaşan, olgun
r. 6a/3
resm < *Ar.* Resim; yazma, çizme; işaret,
iz; yöntem, tarz
r. 23a/17, 23b/13
r. **(-i ma‘hud)** 28a/1; **(-i devrān)**
42b/13; **(-i zulm)** 55b/13; **(-i cefā)**
65a/14,
r. **bile** 33a/9, 63a/15, 77b/9, 80a/9,
r. **dék** 84a/11
r. **durur ér-** 15b/15
r. **+i** 16a/5, 16b/1, 19b/17, 25a/17,

26a/9, 31b/4, 33a/7
r. **+in** 8a/9, 18b/11, 19b/10, 44b/4,
62b/1
r. **+iğa** 89b/11
r. **+ide** 45a/4
r. **+ler** 23a/2, 25b/2
r. **+lerni** 12b/4, 23b/8
r. **+lerin** 42b/15
rest < *Far.* Kurtuluş
r. **ķıl-** 97b/12
resūl < *Ar.* Elçi, peygamber
r. 91a/9
r. **+ınıñ** 3b/15
r. **+ler** 99a/2
Resūl-ullāh < *Ar.* Hz. Muhammed.
r. 15a/9
reşehāt < *Ar.* Sızıntılar, damlalar
r. **+ıdn** 6b/9
reşehāt-sehāb < *Ar.* Yağmur bulutu.
r. 2a/10
reşīd < *Ar.* Doğru yolu tutan, iyi
hareket eden, akıllı, ergin
r. 15b/7
reşikū’l-ķadd < *Ar.* Boyu uzun ve
biçimli

r. **ér-** 78a/9
reşk < *Far.* Kıskançlık, kıskanma
r. **kııl-** 53b/1
r. (**-i gül-zār**) 8b/7, 81b/12
r. **+idin** 27a/5
revā < *Far.* Yakışır, yerinde, uygun
r. **kör-** 93b/11
revāc < *Ar.* Yaygınlık; değer
r. 97b/8, 97a/4
r. (**-i edeb**) 13a/14
r. **tap-** 6a/7, 25b/12, 27b/10, 70a/6,
r. **bér-** 46a/4, 58a/3, 73b/2
revāfız < *Ar.* Şia mezhebinin ifrata
kaçan koluna mensup kimseler.
r. 46a/11
r. **+nı** 46a/14
revān < *Far.* Giden; ruh; akılcı
r. 23a/14, 27b/10, 53b/6, 84b/1, 97b/6
r. **ér-** 23a/12, 62a/8
r. **bol-** 38b/5
revāne < *Far.* Giden, yürüyen.
r. 11a/13
r. **kııl-** 73a/8
revāyih < *Ar.* Kokular
r. (**-i eşfāk**) 8a/10

revnağ < *Ar.* Parlaklık, göz alıcılık
r. (**-i tā'rīh**) 77a/5
r. (**ve revāc**) **tap-** 70a/6
reyāhīn < *Ar.* Fesleğenler, reyhanlar
r. 53b/9
r. **+i birle** 23a/13
reyāset < *Ar.* Başkanlık.
r. 3b/14
reyb < *Ar.* Şüphe
r. (**ü riyā**) 36b/9
reyhān < *Ar.* Fesleğen
r. 2a/11
re'y < *Ar.* Görme, görüş; fikir,
düşünce.
r. **+i** 10a/15, 10b/1
r. **+in** 31b/5
r. **+idin** 85a/7
reyyān < *Ar.* Suya kanmış
r. **kııl-** 31a/12
rezīle < *Ar.* Soysuz, bayağı, pespaye
r. 11b/5
rezm < *Far.* Savaş
r. 4a/1, 28a/7, 67b/16
ribka < *Ar.* Kement, tutsaklık bağı
r. **+sıdın** 27b/16
rihlet < *Ar.* Göç, göçme; ölme

r. 17a/2, 37a/12, 43b/1, 56b/16,
60a/12

r. **ķıl-** 17a/7, 17b/17, 37a/11, 41a/9,
43a/6, 65a/13, 83b/5

r. **kūsı ur-** 31a/7, 32a/2

r. **+idin** 36b/16

rıķkiyyet < *Ar.* Kulluk, kölelik.

r. **+de ér-** 73a/4

rızā < *Ar.* *rızā* 'Razılık, hoşnutluk

r. **ķıl-** 55a/5

r. **bér-** 15b/12

rızvān-Allahü 'aleyhim < *Ar.* Allah
ondan razı olsun

r. 4b/17

r. **+ni** 46a/8

ri'āyet < *Ar.* Uyma; saygı gösterme,
saygı

r. **ķılurlar ér-** 31b/9

ribķa < *Ar.* Kement

r. **(-i iķā'at)** 66a/15

ricā < *Ar.* Yalvarma; ümit etme

r. 11a/15

rif'at < *Ar.* Yükseliş; yükseklik

r. **içre** 33b/2

rikāb < *Ar.* Büyük, saygın bir kimsenin
huzuru, önü, binilecek yer, üzengi.

r. **(-i 'azimet)** 11b/9

r. **+ıģa** 42a/9, 67a/11

r. **+ıda** 84a/9

riķķat < *Ar.* Acıma, merhamet

r. **(-i tamām) bile** 77b/5

risāle < *Ar.* Birkaç yapraktan veya
nihayet bir iki formadan ibaret küçük
kitap, kitapçık

r. **(-i Őirīn maźmūn)** 2b/17, **(-i sa'ādet)**
9b/15

risālet < *Ar.* Peygamberlik; elçilik

r. 3a/9, 3b/17, 22a/12, 80a/9

r. **+ģa** 3a/6, 20a/16

r. **+i** 19b/8

r. **+ıģa** 21b/11

risālet-penāh < *Ar.+Far.* Peygamberin
koruyucusu

r. 21b/16, 65b/1

rişte < *Far.* İplik

r. **(-i ĥayāt)** 49a/3

r. **+siģa** 8b/11

rivāyet < *Ar.* Söylenti; bir haber, söz ya
da olayın hikayesi

r. 64b/14

r. **ķıl-** 29a/12, 34b/10

r. **dur-** 18b/5, 20a/1, 20b/14, 21b/12,

33b/15, 34a/15, 44a/3, 63a/11, 90b/7

r. +**ğa** 29b/15

r. +**i bile** 41a/5

riyāset < *Ar.* Reislik, başkanlık, baş olma

r. 19a/2

r. +**ğa** 19b/14

riyāsız < *Ar +T.* İkiyüzlü olmayan

r. 36b/9

riyāzāt < *Ar.* Nefsi kırma, dünya lezzetlerinden ve rahatından sakınma, perhizle kanaatle yaşama.

r. (-1 **şākka**) **bile** 17b/6

r. +**dın** 57b/5

r. +**ın** 57b/3

rīziş < *Far.* Dökülüş, akış; feyiz, bolluk

r. **kıl-** 6a/6

ru‘b < *Ar.* Korku

r. (u **hirās**) 37b/6, 39a/16, 51a/15

rubā‘i < *Ar.* Divan edebiyatında dört dizeden oluşan ve belirli aruz kalıpları ile yazılan şiir, dördül

r. 2a/11, 2b/13, 7a/7, 17a/1451b/2,

17b/11, 20a/3, 21b/10, 33a/2

rū-be-rūy < *Far.* Yüzyüze, karşı

r. **bol-** 60a/8

r. +**ıda** 56b/3

rub‘-i meskūn < *Ar.* Dünyanın kara olan dörttebirlik bölümü

r. 2a/16, 11a/15

rūd-hāne < *Far.* Irmak, nehir

r. 28b/3

r. **siniñ** 67a/5

r. +**lerniñ** 44a/8

rūḥ < *Ar.* Can, nefes

r. 3b/5, 5b/6

r. (-1 **revān**) 23a/14, (-1 **‘arş-pervāz**)

77b/2

r. +**ığa** 24b/16

rūḥ-efzā < *Ar. + Far.* Ruha tazelik veren, cana can katan.

r. 3a/16

ruḥsāre < *Far.* Yanak, yüz, çehre.

r. +**sini** 16b/5

ruḥsār < *Far.* Yanak

r. (-1 **gūlgūn**) 77a/8

ruḥṣat < *Ar.* İzin, müsaade; izin belgesi.

r. 54b/16, 78a/2

r. (-1 **inşirāf**) 9a/16, (-1 **irşād**) 57b/2

r. +**i bile** 22b/5,

r. +**ın** 57a/17

rūḥ-ullah < *Ar.* İsa Peygamber

r. 21b/16

ruk'a < *Ar.* Üzerine yazı yazılan kağıt, deri parçası, kısa mektup, dilekçe.

r. (-i hükümet) 5a/9

Rūm < *Ar.* Romalı; Anadolu; Arap toprağı dışından olan; Rum

R. 19a/10

R.+nı 29b/12

rumūz < *Ar.* İşaretler, anlamı gizli olan sözler

r. +ıdm 25b/6

rusul < *Ar.* Elçiler, resuller

r. 3a/7

rūsūm < *Ar.* Vergiler, usül, merasim

r.+ıga 90b/17

rūşen < *Far.* Parlak, aydınlık; açık, aşikar, belli

r. 3a/4, 3a/17, 7b/9, 55a/16, 56a/5

r.érmes dur- 90a/14

r. kı1- 37b/9, 88b/6

r. bol- 36b/2, 81b/16, 86b/10

r. (ve ma'lūm) bol- 3a/9

rūşen-rāy < *Far.+Ar.* Açık fikirli

r. 31a/11

rūşen-zamīr < *Far.+Ar.* Gönlü aydınlık, hakikatleri bilen

r. 96a/5

rūy-gerdān < *Far.* Yüz çevirmek, dönmek

r. bol- 38a/14, 68b/5

rūy < *Far.* Yüz

r. +ııı 3b/5

rūz < *Far.* Gün, gündüz

r.+nı 53b/2

rūz-efzūn < *Far.* Günden güne artan; uzun ömürlü

r. 6b/7

rūzgār < *Far.* Yel, rüzgar; zaman, çağ, devir

r. 40b/9

rūzī < *Far.* Rızık; azık; nasip, kismet

r.bol- 5b/17

rūbāb < *Ar.* Saz

r. (-ı tarāb) bol- 65a/14

rūcū' < *Ar.* Dönme, geri dönme

r. 82a/16

r. ét- 7a/16

rūkn < *Ar.* Bir şeyin en sağlam tarafı, temel direğı

r. (-i şālis) 4a/12

r. +i ér 76a/17

r.(-i ā'zam) +ı durur ér- 69a/4, (ü 'uzma) durur ér- 63b/16

rüküb < *Ar.* Binme, bir vasıtaya binme

r. **kı1-** 50a/13

Rüstem-âne < *Far.* Rüstem gibi, yiğitçe

R. 11b/14, 59b/8, 60a/10, 76b/7

rüsüm < *Ar.* Yasalar; merasimler;
kurallar

r. 24a/2

r. **+ın** 22b/4

r. **+ını1** 4a/9

r. **+ı1ga** 24a/8

rütbe < *Ar.* Derece

r. 96a/4

r. **+sin** 78a/4

rüzgār < *Far.* Havanın yer

değiştirmesiyle oluşan esinti, yel.

r. 13b/9

r. **+nı1** 9a/1

S

sa'adet < *Ar.* Mutluluk

s. 5a/5, 9b/15, 96b/3, 97a/4

s. **+de** 32a/8

s. **+dür** 5b/8

s. **+i** 96b/4

s. **+idin** 82a/6

sa'adet-mend < *Ar.+Far.* Mutlu

s. **+i** 10a/4

sā'at < *Ar.* Saat, vakit

şabāhat < *Ar.* Güzellik, yüz güzelliği

ş. **+da** 77a/7

şabāh < *Ar.* Sabah

ş. **+ıda** 82a/13

sābık < *Ar.* Geçen, geçmiş, eski

s. **(u lāyık)** 85b/8

s. **+ga** 27a/1

sābıka < *Ar.* Geçici, geçen, geçmiş

s. 98a/14

sābıkan < *Ar.* Daha önceden, bundan
önce

s. **+en** 35b/6, 51a/11, 85b/15 93a/13

şabīhü'l-ḥadd < *Ar.* Yanağı güzel, hoş

ş. **ér-** 78a/8

şabīhü'l-vech < *Ar.* Güzeli yüzli

ş. **ér-** 62a/5

şābit < *Ar.* Kanıtlanmış; hareketsiz

ş. **kı1-** 12a/5, 93b/16

şābit-ḳadem < *Ar.* Yere sağlam basan;
sözünde duran

ş. **ér-** 25b/10, 76a/9

ş. **bol-** 31a/3

şabr < *Ar.* Sabır, dayanma, katlanma

ş. **(ve taḥammül) kı1-** 100a/5

sāc < *Ar.* Hindistan'da yetişen sert

keresteli bir ağaç

s. 20b/12

saç : Saç, baş derisini kaplayan kıllar

s.+1 26b/11

saç- : Saçmak, dağıtmak

s.-ti 31a/3, 85b/11

s.-ip 12a/17, 13b/2

s.-gan 8b/16

s.-mak 3b/10, 8a/4

saçak : Püskül, saçak

s. 7b/12

saçıl- : Saçılmak

s.-may 12b/1

sa'd < *Ar.* Kutlu, uğurlu

s.(-1 **devrān**) 32a/8

s. é- 81b/17

sadağlıg < *Moğ.* Ok ve yaylık

s. 95a/1

şadağa < *Ar.* Sadaka, yoksula verilen

para

ş. 18b/11

sāde < *Far.* Basit, yalın; süssüz, saf

s.kıl- 5b/10

sa'de'd-dīn

s. 56b/10

şadef < *Ar.* Sedef, istiridye

ş.dék 24a/7

şādık < *Ar.* Dürüst, doğru; bağlı,

yürekten bağlı

s.dur- 53b/4

şādıku'l-kavl < *Ar.* Sözünde duran

s.ér- 36b/4

şādıkü'l-nikātdm

ş. 75a/2

şādır < *Ar.* Çıkan; çıkmak, meydana

gelmek

ş.bolup dur- 66a/11

ş.bolma- 79a/12

şadr < *Ar.* Göğüs, yürek

ş.+ıda 7b/13

şadr-nişīn < *Ar.+Far.* Baş köşede oturan

ş.+i 4b/3

şaf < *Ar.*(şaff) Sıra, dizi

ş.(-1 **leşker-şiken**) 42b/10

ş. kur- 42b/10

ş.çék- 88b/7

ş.+1 88b/8

ş.+m 27b/4

ş.+ıga 62a/10

şafā < *Ar.* şafā' Saflık; dertsizlik, gönül

rahatlığı, eğlence

ş. 11b/4, 13a/17

ş.(-yı **sīret**) 17a/16

şafāyih < *Ar. (şafā'ih)* Madeni levhalar,
düz nesnelere

ş.(-i **zamāir**) 2b/13

şaf-der < *Ar.+Far.* Düşman safını
yaran, saf yaran

ş. 28a/7, 88b/10

şaffet < *Ar.* Saflık, temizlik

ş.27b/2, 33b/5, 33b/11

ş.(-i **serefrāz**) 53b/13,

ş.+i **yok dur-** 93b/15

şaffetliĝ < *Ar.+T* Saf, temiz

ş. 99b/17

şāfi < *Ar.* Temiz, saf

ş.58a/13,

ş.**bol-**) 46b/17, 76b/11

şafīyyu'l-lah < *Ar.* Hz. Adem

s. 15b/3, 15b/10,

s. **dur-** 17a/12,

ş.+**nıñ** 21b/12, 17a/7

şaf-şiken < *Ar.+Far.* Düşman safını
yaran, saf yaran

ş. 28a/7, 88b/10

şaf-zen < *Ar.+Far.* Saf vuran, safa
saldıran

ş. 88b/9

sāĝar < *Far.* Kadeh, içki kadehi

s.+1 3b/7

saḥā < *Ar.* Cömertlik

s. (ve '**atā**) **bol-** 18b/9

s. **eyle-**) 40b/15

saḥāb < *Ar.* Bulut

s.(-1 **saḥāvet**) 5a/16

saḥābe < *Ar.* Sahipler, Hz. Muhammed'i
görüp konuşan müminler

ş. 46b/8

şaḥārī < *Ar.* Kaya gibi, kaya ile ilgili.

ş.(ve **maĝārāt**) +**da** 17b/5

saḥāvet < *Ar.* Cömertlik, elaçıklığı

s.+**de** 8a/4, 95a/12

s.+i 12a/14

s.+ **iniñ** 5a/16

saḥāvetliĝ < *Ar. +T.* Cömert, eli açık

s. 52a/10

şaḥāyif < *Ar. şaḥā'if* Sayfalar

ş. (-i **zamāir**) 2b/13, (-1 **kuḷūb**) 2b/13

ş.+1 8b/12

sāḥet < *Ar.* Meydan, saha, alan

s. (-i kudret) 14a/4

s. (-i gerdūn) 53a/15

şahib-kırān < *Ar.+Far.* Muzaffer
hükümdar

saḥī < *Ar.* Cömert, eli açık

s.ér- 18b/7

şāhib < *Ar.* sahip; efendi; koruyan

ş. (-i devlet) 3b/10, 9b/17, 43a/12; (-i dil) 31a/10; (i kıymet dur-) 5a/7; (-i Ravzatü's-safa) 14a/16; (-i ihtisām) 18a/16; (-i gayret) 38a/9; (-i Mirşādü'l-'ibād) 39b/14; (-i serencām) 52a/10; (-i ā'zam) 68b/6; (-i ihtiyār) kıl- 71b/15; (-i serir) 70b/2; (-i ihtiyār kıl-) 71b/15, (-i kudret) 79a/5; (-i ferāset) 80a/8; (-i şevket) 85a/13; (-i ihtiyār ét-) 90a/17; (-i ihtiyār kıl-) 91b/17, (-i tedbīr) 96a/5, (-i şalābet) 96b/11, (-i iksūn) 95b/17, (-i dīvān) 97b/9, (-i ihtiyār) 97a/11, (-i ihtiyār) 99b/16

şāhib-dil < *Ar.+Far.* Yürekli, gönül adamı

ş.dur- 90a/4

şahib-kırān < *Ar.+Far.* Muzaffer
hükümdar

ş. 6b/5, 11a/4, 12a/12, 35a/10, 40b/5, 81b/13, 83b/11, 93b/7, 93b/16, 96a/13

ş.+nıñ 9b/13, 9b/14, 80a/2, 84b/2, 94a/17

s.+ğa 3a/1

ş.+1 8a/10, 18a/10, 35b/11

ş.+1 bile 9b/4

ş.+1 ér- 9a/5, 9b/9, 10a/3

ş.+1 durrur ér-) 66a/1

ş.+ıdın 9b/15

ş.+i

ş.+idin

ş.+lıkdın

şahib-kırānī < *Ar.+Far.* Muzaffer
hükümdarlıkla ilgili

ş.5a/12

şahib-kırānlık < *Ar.+Far.+T.* Muzaffer
hükümdarlık

ş.+dın 12b/16

şāhib-menzilet < *Ar.* Rütbe sahibi,
saygıdeğer

ş.+dür 3a/12

şāhib-tedbīr < *Ar.* Tedbir sahibi

ş. 31a/14

şāhib-temiz < *Ar.+Far.* Temizlik sahibi,
ahlaklı

ş. 40a/15

şahîfe < *Ar.* Sayfa

ş.17a/11, 17b/2, 19b/16, 97b/15,
98a/8, 99b/12

ş.üzre 2b/14,

ş.+ğa 35b/14

ş.+siğa 93b/17

şahîfe-tirâz *Ar.+Far.* Sayfa süsleme

ş.+1 99b/12

şahîfe-tirâzlık < *Ar.+Far.+T.* Sayfa
süslemeciliği

ş.kıl- 98a/8

sâhil < *Ar.* Kıyı, kenar

s.(-i **zuhûr**) 2a/1 (-i **necât**) 94a/3

s.+dağı 76a/8

s.+ide 28a/17

s.+ga 50b/17

sâhîr < *Ar.* Maskara, soytarı

s.(ve **kezzâb**) dur- 20b/6

saḥn < *Ar.* Sıcaklık, hararet

s. 10b/8

şahḥn < *Ar.* Avlu; meydan

ş.(-1 **muḥaşşır**) 1b/4; (-1 **meclis**) 30b/1;
(-1 **ziynet**) 53b/4

şahrâ < *Ar.* *şahrâ'* Kır, ova; çöl

ş. 33a/12,

ş. (-y1 **bikerân**) 2b/11; (-y1 **ye's**)

7a/16; (y1 **kıyâmetdur**) 9b/1

ş.+da 23b/10, 38a/7

ş.+larda 16a/15, 64b/3

ş.+sı dur- 2a/1

ş.+sıda 10b/9

şahrâ-nişîn < *Ar.+Far.* Göçebe, kırdâ

çölde yaşayan

ş.+ler 23a/1, 39a/14

sâ'î < *Ar.* Çalışan, çabalayan

s.bol- 56b/10

şâib < *Ar.* (□ā□ib) İsabetli, hata

yapmayan

ş.(-i **tedbîr**) 28a/10, 35a/2, 70b/17

sa'îd < *Ar.* Mutlu; kutlu

s. 43a/16, 45a/10, 45a/13

sâil < *Ar.*(sâ'il) Dilenci

s.+i 12a/15

sâir < *Ar.* (sâ'ir) Diğer, başka; seyreden,

dolaşan, hareket eden

s. 22a/13, 23a/16, 51b/2, 82a/2, 84b/8

saḥa : Nehir ağzı

s.+sıdın **öt-** 89b/13

sakıt < *Ar.* Düşen, düşmüş; hükümsüz

kalmış

s. bol- 93b/12

sakf < *Ar.* Tavan

s.+ıda 7b/9

sākī < *Ar.* İçki dağıtan, içki sunan

s. 13b/15

s.+ler 77a/10

sākin < *Ar.* Hareketsiz duran; yerleşik,

oturan

s. 15b/5

s.(-i sahra-yı ye's) 7a/16

s. é- 51b/2

s.durdurur ér- 67b/3, 72a/9

s.bol- 19a/10, 21a/14

s. ét- 2a/15

sakla- : Saklamak, korumak

s.-r 40a/10

s.-dı 49a/15

s.-sa 40a/10

sal- : Salmak, serbest bırakmak, azat

etmek

s.-ur 31b/3

s.-ur ér- 32a/3, 62a/9

s.-dı 26b/7, 42a/17, 43a/5, 59b/14,

67b/5, 75b/6, 88a/11, 88b/15, 91b/6,

94a/7, 95a/5

s.-dılar 72b/11, 99b/6

s.-ğay 8b/14

s.-ğan-miz 80a/14

s.-sa 25a/7, 26a/6

s.-ıp 13b/6, 53b/11, 53b/13, 55a/13,

56b/3, 59a/11, 60b/13, 61b/6, 66a/15,

78b/8, 86b/17, 88b/11, 97a/8, 99a/3

s.-ıpdur er- 41a/4

s.-iban 93a/13

s.-madı 90b/4, 96a/2

s.-makğa 80a/8

s.-maklık 90b/8

şalābet < *Ar.* Petlik, katılık; manevi

kuvvet

ş. 96b/11

şalāh < *Ar.* İyileşme, düzelme; barış é

ş. 19b/10

ş.+ıñız 88a/2

şalāhiyet < *Ar.* Yetki, yetkinlik

ş. 22a/11

sālār < *Far.* Baş; komutan, lider

s. 74a/13

s. (-ı mükerrerem ér-) 87a/10

saldur-: Bırakırmak, terk ettirmek, inşa

ettirmek

s.+up 61b/1	31b/11, (-i emr-i hātīridin) 70b/12
s.-ġan 90a/12	s.bile 77b/3,
salġ : Bir tür vergi	s.bol- 25a/1, 94b/5
sal- 75b/6	s.ķıl- 44b/7,
sālik < <i>Ar.</i> Bir yolda ilerleyen	s.sür- 43a/6, 45b/9, 47a/6, 56b/14,
s.+ni 57b/3	64b/8, 77b/13, 86b/7,
sālim < <i>Ar.</i> Sağlam; sağ, esenlikte	s.+niġ 81a/16
s.ķal- 21a/16, 33a/14,	s.+ġa 4a/12, 9a/8, 45b/5, 51a/3,
s.tap- 48b/17	62a/5, 77a/11
s.ķutul- 33a/5, 33b/16,	s.+ı 24b/12, 41b/17, 42a/15, 48a/5,
şāliš < <i>Ar.</i> Üçüncü	50a/17, 55a/2, 60a/13, 62a/4, 65a/1,
ş. 4a/12, 37b/5, 78a/11	70a/15, 74b/6, 75b/13, 77a/12, 79b/11
sallallahu ‘aleyhi ve sellem < <i>Ar.</i>	s.+ı allıda 1b/3,
Tanrının salat ve selamı onun üzerine	s.+ın 12a/10, 78a/14
olsun	s.+ıda 32b/5, 50a/13, 65a/12, 75b/4,
‘a. 15a/9, 21b/16, 65b/1	77b/17, 92a/12
salţanat < <i>Ar.</i> Sultanlık, hükümdarlık	s.+ları 38b/15, 56a/13
s. 5a/8, 6a/15, 8a/1, 22b/3, 24a/8,	şamedi < <i>Ar.+Far.</i> Tanrısal, ilâhî
27b/11, 31a/10, 31a/14, 31b/15, 32a/15,	ş.bolup ér- 15a/3
35a/6, 35b/12, 36b/2, 36b/9, 36b/14,	sāmi‘ < <i>Ar.</i> İşiten, dinleyen
36b/17, 38b/2, 42a/16, 43a/3, 44a/17,	s.+im 7b/6
45b/6, 47a/10, 57b/2, 57b/5,	şamīmī < <i>Ar.</i> İçten, candan
58b/4, 65a/6, 66a/9, 68b/3, 70b/15,	ş.ér- 98b/2
82b/7, 83b/14, 85b/1, 94a/6,	şaġa : Sana, sen zamirinin yönelme
s. (-i mühimm) 19a/3, (-i devleti)	

durumu

s. 14b/10, 40b/17, 46b/17, 87b/7,

88a/1

sana- : Saymak, hesap etmek

s.-dılar 39b/16

s.-ap 23a/7

şanādīd < Ar. Liderler; ileri gelenler

ş.(-i **Ḳongrat**) 69a/14

sanāyi' < Ar. Sanatlar, sanayi

s. 70b/5

şan'at < Ar. Sanat; hüner

ş.+ı 1b/5

şan'at-kārlıġ < Ar.+Far.+T. Sanatçılık

ş.+ı **bile** 5a/15

sañç- :Saplamak, vurmak, kesmek

s.-ıp 49b/14, 92b/9

sañçıl- :Sañçılmak, batırılmak,

saplanmak

s.-dı 80b/8

şandal < Ar. Sandal ağacı

ş. 7b/12

sanem < Ar. Put; dilber, güzel, sevgili

s.(-i **şeb-rev**) 63a/14

şānī < Ar. İkinci

ş.73b/16

şānī' < Ar. Yapan, yaradan; Tanrı

ş. 1b/7, 2b/4, 73b/16

şaniyen < Ar. İkincisi, ikinci olarak

s.15b/10

sarāy < Far. Saray

s.+ġa 87b/8

s.+ıġa 24b/11

s.+daġı 87b/14

s.+ıdur 92a/14

sardavul < Moğ.(?) Elçi, haberci

s. 91b/5

şarf < Ar. Harcama

ş.kıl- 15b/5, 32b/2

sarı : karşı, doğru, taraf, yön

s. 3a/13, 6a/6, 7a/16, 7a/17, 7b/5,

19a/7, 26a/6, 26a/10, 30a/5, 38b/5,

50b/17, 53b/17, 84a/8, 84b/1

sarıġ : Sarı

s. 48b/9,

Sarıġ Aygır

S.70a/16, 70b/2

S.+dın 70b/11

şarşar-ħirām < Ar. Salınan fırtına

ş.+ġa 63a/12

şarşar-veş < Ar.+F. Fırtına gibi

ş.+ıġa 5b/15

sat- : Satmak

s.-tı 79b/4

s.-ıp 79b/2

sātir <Ar. Örtün, örtücü

s.+dür 3b/13

saṭvet-āṣār < Ar. Güçlü, hükmedici

s.ér- 25a/1

savaṣ : Devletlerin diplomatik

ilişkilerini keserek giriştikleri silahlı

mücadele, harp, cenk

s.+ larığa 4a/2

ṣavb < Ar. Yön taraf

s.+ığa 74a/11

ṣavlet < Ar. Saldırı, akın

ṣ. 38a/10

ṣ. durur er- 60a/16

ṣ.+in 42a/9

ṣ.+idin 11b/10

savuk : Soğuk

s. 29a/7, 72a/4

s.bol- 29a/5,

savuraal-: Savuramamak

s.-mas 8b/2

sa'y < Ar. Çaba, çalışma, gayret

s.(-ı mālākelām) bile 66b/11, 97a/2

s. (ve ittifākı) bile 31a/9

s.ḳıl 20b/8, 24a/1

s.+ı bile 47b/4, 49a/6, 53a/9, 61b/9,
62a/5, 63b/14, 69b/2, 70b/14, 71b/9,
73b/8, 76b/16, 78a/17, 80b/11, 83a/1,
87a/14, 95b/13

s.+ı birle 6a/7

s.+ı (ve kūṣıṣı) bile 42a/5

s.-ıdın 13b/15, 84a/10

s.+lar 65b/13

ṣayd < Ar. Av, avlama

s.+ığa 85b/11

ṣayd-gāh < Ar. +Far. Avlak, avlanma
yeri

ṣ.+ ğa 27a/12

ṣ.+da 27a/11

sāye < Far. Gölge; himaye, koruma

s.(-i himāyet+ide) 23b/2, **(-i raḥat+ın)**
31a/15

s.+si 18a/12

sāye-bān < Far. Gölge, Otağ, büyük
çadır

s. 5b/2

s.ḳıl- 18b/1

şaykāl < *Ar.* Cila

ş. bér-13b/1

s. bile 2b/9, 5a/13, 84a/3

ş (-ı 'adāleti bile) 40b/9

sāz < *Far.* Çalgı, saz; güç, kudret

s.(u berk) 42b/14

s. eyle- 30b/4,

sebb < *Ar.* Küfür

s. 46a/8

seb'a < *Ar.* Yedi

s. (akālīm-i s.) 11a/16

s.(-ı seyyāre) 39a/2

s.+nı 30a/8

şebāt < *Ar.* Kalıcılık, dayanıklılık

ş. ol- 12b/11

ş.+ı 12b/8

ş.+ıdın 8a/2

sebeb < *Ar.* Sebep

s. 5a/1, 54a/2, 75a/3, 96b/15

s. bile 81b/6

s.+dın 14a/8, 22a/4, 23a/8, 26b/9,
48a/7, 64a/12, 77a/4, 89a/1

s. (-i nüzūh)3b/15; **(-i tefāhūri)** 4a/4;
(-i zāhiri) 69b/15

s.+ı 21a/7, 27a/8, 30b/10,

s.+in 27a/4

seberg < *Far.* Üç yapraklı

s.+e 53b/10

seb'in < *Ar.* Yetmiş

s. 76a/14, 76b/15, 77b/14

sebkat < *Ar.* Geçme, ilerleme

s. 78a/8

seb'u < *Far.* 1. Testi. 2. Şarap kabı.

s. 44a/2

sebük < *Far.* Hafif

s. 8a/3

sebz < *Far.* 1. Yeşil. 2. Siyah

s. 53b/17

secde < *Ar.* Genellikle namaz kılariken

alnı, el ayalarını, dizleri ve ayak
parmaklarını yere getirerek alınan
durum.

**s. 14b/5, 14b/7, 14b/11, 16a/17,
16b/1**

secde-ārāyī < *Ar.* + < *Far.* Secdeyi
süsleyen.

s. 6a/13

secde-ger < *Ar.* + < *Far.* Secde eden

s. 3a/13

sedād < *Ar.* Doğruluk, dürüstlük

s. 19b/10

sefāk < *Ar.* Kan dökücü.

s. 55b/7

sefer < *Ar.* Yolculuk, kez, defa,
genellikle ülke dışına yapılan askerî
harekât, savaşa gitme, savaş.

ş. 25b/5, 36b/5, 71a/5, 77a/4, 82b/8

s.+de

s.+ti 86b/4

s.+ide 94b/8

sehâ < *Ar.* Cömertlik, el açıklığı.

s. 85b/10, 89a/14

sehâb < *Ar.* Bulut, karanlık

s.(-i 6b/9

s.+ıdın 14a/17

şehbâ < *Far.* Üstüne bir şey koymaya
yarayan ayaklı destek, küçük masa,
darağacı

ş.+sımı 18b/2

seher < *Ar.* Sabahın güneş doğmadan
önceki zamanı, seher vakti.

s. 3a/14, 50b/17, 52a/1

s.+de 49b/8

sehî < *Far.* Düz, doğru, fidan gibi boy.

s. 53b/12

sehl < *Ar.* Kolay, sade, basit.

s. 33a/2

sehven < *Ar.* Yanlılıkla.

s. 11b/2

sekenât < *Ar.* Hareketler ve duruşlar,

davranış.

s.+ıdın 11b/2

sekiz : Sekiz→**sekkiz**

s. 19a/5, 22b/7, 78b/1, 70b/16,

78a/10, 98a/17

s.+de 64b/9, 67b/17, 83b/3, 98a/9

s.+ini 37a/2

sekkiz : Sekiz→**sekkiz**

s. 11b/12, 24b/8, 41b/17, 70b/16,

74b/15, 91a/11, 19a/11, 23a/4, 41a/5,

45a/13, 50b/9, 83b/2, 91a/6, 91a/15

s.+de 41a/15, 44a/12, 48a/4, 71a/5,

86b/7, 90a/16

s.+ide 83a/17

sekkizinçi : Sekizinci

s. 32b/6

seksen : Seksen

s. 20a/12, 21a/2, 21a/14, 21b/17,

42b/7, 43a/2, 55a/1, 78a/7, 80a/4,

81b/4, 86b/5, 87b/2, 87b/3, 89a/7,

92b/15, 100a/1

s.+dın 20b/1

selâm < *Ar.* Barış, rahatlık selam,
esenleme

s. bér- 33a/10

selâmet < *Ar.* Esen olma durumu,
esenlik, her türlü korku, tasa ve

tehlikeden uzak, güvende olma durumu.

s. 99b/9

s.+dür 9b/2

şelāşe < *Ar.* Üç

ş. 70a/7

şelāşet < *Ar.* Sözü akıcı olma durumu,
kolay anlaşılma hâli

s. 33b/10

selāṭīn < *Ar.* Sultanlar

s. 5b/7, 8b/14, 9a/8, 66a/7, 96a/5

s.(-i 6b/1, 8b/6, 10a/14

s.+niṣ 90b/7

s.+ḡa 93a/6

s.+idin 24b/13, 56a/10

selāṭīnū'l-‘ālem < *Ar.* Alemlerin sultanı

s. 35a/9

selef < *Ar.* Önce bulunan, eski adam,
önceden yaşamış olan.

s. 8b/6

selsebīl-veş < *Ar.+Far.* Cennet çeşmesi
gibi

s. 33b/10

semān < *Ar.* Sekiz.

ş. 77b/14

semānīn < *Ar.* Seksen

ş. 78a/13, 78a/16, 80a/16

semāvī < *Ar.* Gökle ilgili, göksel,
Tanrı'dan gelen, ilahî

s. 17b/4

semen < *Far.* Yasemin

s. 26b/11

semend < *Far.* Çevik ve gösterişli olan
at, al ve kır arası rengi olan at

s. 84b/4

s. eyle- 46b/3

semerāt < *Ar.* Meyvalar, mahsuller,
ürünler

ş.(-i -ı lezīz) 33b/11

semere < *Ar.* Meyva, mahsul, ürün

s.+sidin 14b/17

semīn < *Ar.* Semiz, besili; değerli,
pahalı, kıymetli

s.+i 35a/7

semt < *Ar.* Şehirde yerleşim bölgesi,
yaka; yan, taraf, cihet, yön

s.(-i -i güzāriş) tap- 39a/4

s.+iḡa 71b/2

semtü'r-re's < *Ar.* Başucu

s.+iḡa 11a/9

senān < *Ar.* Işıklı, parlak

s.+lar 27b/4

sen : Sen, ikinci tekil kişi zamiri

s. 96b/13

s.+iñ 14a/15, 16a/17, 16b/15, 16b/17,
26b/15, 40a/16, 46b/4, 82b/3

s.+iñ dék 62b/2

s.+i. 8b/16, 26a/2, 26b/14

s.+din 15a/15, 16a/17

sene < *Ar.* Yıl

s. 38b/15, 38b/17, 39a/7, 39a/15,
39b/17, 40a/6, 40a/7, 41a/5, 41a/8,
41a/15, 41b/16, 42a/6, 42a/7, 42a/14,
43a/2, 43a/7, 44a/2, 44b/2, 45a/13,
45b/12, 46b/8, 48a/4, 49a/16, 51a/17,
52a/8, 52b/1, 54a/14, 54b/2, 54b/14,
57b/9, 58b/2, 59b/5, 64b/4, 64b/9,
65b/14, 67a/2, 67b/17, 65a/4, 69a/13,
70b/15, 71a/5, 71b/15, 72b/1, 74a/2,
74a/4, 74a/17, 75a/4, 75b/9, 76a/14,
76b/11, 76b/15, 77b/14, 78a/6, 78a/12,
78a/16, 79b/17, 80a/4, 80a/16, 81b/4,
81b/12, 83a/9, 83a/12, 83b/6, 83b/8,
86b /1, 87a/5, 87a/9, 89a/8, 89b/2,
90a/16, 91a/15, 92b/15, 95b/3, 95b/13,
97a/17, 98a/9, 100a/1

s.(-i mezkür) 74b/13, 79a/1, 82b/5,
83a/17, 83b/12

sened < *Ar.* Dayanılacak şey

s.+i 96a/5

seng < *Far.* Taş

s. 66b/7, 96b/9

ser < *Far.* Baş, kafa; başkan

s. 27a/5, 99b/15

serā < *Far.* Saray

s. 65a/15

ser-ā-pā < *Far.* Baştan ayağa kadar, bir
baştan bir başa, tümü, hepsi.

s. 30a/15

ser-ā-ser < *Far.* Baştan başa, bütün

s. 7b/10, 13a/11

ser-be-ser < *Far.* Baştan başa, tüm,
bütün.

s. 23a/12, 26b/11, 88b/10

ser-bülend < *Far.* Yüce başlı, ulu.

s. 3b/1, 43a/3, 97b/17

s.+dür 4b/12

s. 89a/6

s.+ı 59b/9

ser-dār < *Far.* Komutan, padişah
hocası.

s. 59a/16

ser-defter < *Far.+Ar.* Defterin başında
yazılı olan, en ileri geçen

s. 99b/15

ser-efgende < *Far.* Başı önde, başı öne

eğik.

s.+miz 46b/2

ser-efgendelik < *Far.+T.* Başlı öne

eğiklik

s. 12b/1

ser-efrâz < *Far.* Başlı yüce, başlı

yukarda, onurlu, şerefli.

s. 6a/17, 12a/1, 53b/13, 63b/14,
95a/16, 99b/3

s. ér- 24b/14, 47b/5

s. durur ér- 52a/7

s. bol-25b/2, 27b/11, 36a/7, 50b/1,
74b/14, 80a/5

s. ol- 6b/16, 10a/5

s. bolup dur- 65a/6, 85b/1

s. kııl- 8a/11, 12a/12, 81b/1

s. ét- 13a/1, 66b/14

ser-efrâzlık < *Far.+T.* Yücelik,

onurluluk, şerefliklik

s.2a/17

ser-encâm < *Far.* Son, serüven; başa

gelen

s. 52a/10

s. bér- 29a/15, 44b/14, 59a/14, 60b/6,
90b/5

ser-endâzlık < *Far.+ T.* Korkusuzluk,
yüreklilik

s. kııl-27b/12

seretân < *Ar.* Yengeç

s. 55a/8

ser-firâz < *Far.* Başını yukarı

kaldıran, benzerlerinden üstün olan

s.12a/1

ser-gerdân < *Far.* Avare, aylak, şaşkın,
perişan

s. 16a/15

s. ér- 21a/5

s. durur ér- 20a/17, 75a/2

s. bol- 19b/7, 24b/2, 64b/3

ser-gerde < *Far.* Elebaşlı, gönüllü asker
başlı

s.+sin 38b/10

ser-geşte < *Far.* Başlı dönen, şaşkın,
avare, perişan.

s.(-i hevâ-yı ıztırâb) 8a/6

ser-ḥadd < *Far.+Ar.* Sınır, hudut,
serhat.

s.+nı 29a/17

s.+dığa 94a/2

s.+ların 47a/2

ser-hoş < *Far.* Sarhoş

s. 84b/1

s. **bol-** 32a/11

serîr < *Ar.* Taht, yatma yeri, yatak.

s. 5b/3, 11a/1, 70b/2

s.(-i **hîlâfet**) 6b/4, (-i **saltanat**)77a/11

s. **ol-** 6a/5

s.+**i** 45b/12

s.+**îğa** 66a/9, 67b/3, 70b/15, 82b/7,
83b/12, 97b/8

s.+**ide** 25a/5, 35a/8, 42b/17, 44a/16

serî'ü's-seyrrak < *Ar. + T* Hızlıca giden

s. 37b/16

ser-geşte < *Far.* Başı dönen; sersem,
perişan

s. (ve **ser-gerdân**) **bol-** 7a/8, 64b/3

ser-keş < *Far.* Dikbaşı, dikbaşı, itaatsiz

s.+**ler** 66b/15

s.+**leri** 5a/10, 64b/16

s.+**lerin** 69a/12

ser-keşlik < *Far. + T.* Şakınlık, perişanlık

s. 10b/8, 47b/8

s. **kıl-** 27b/17, 29a/14, 39a/6, 55b/9,
65b/6

s. **kılur ér-** 13a/3

s.**ét-** 6a/3

ser-küb < *Far.* Baş ezen, başa vuran,
baş vurucağı şey

s. **köter-** 73a/1

ser-māye < *Far.* Anamal, başmal,
anapara

s.2b/11

s.+**si** 18a/12

sermed < *Far.* Daimi, sürekli

s. 96a/4

ser-menzil < *Far. + Ar.* Durak yeri

s. +**îğa** 19b/11, 20a/10

ser-pençe < *Far.* El, güçlü, kudretli.

s. (-i **iktidār**) 14a/4

ser-sebz < *Far.* Yemyeşil, yeni yetişmiş

s. 31a/12

ser-sebzliĝ < *Far. + T.* Yemyeşillik,
tazelik

s.+ **îğa** 3a/11

ser-şār < *Far.* Ağzına kadar dolu

s. 98a/1

s. **kıl-** 69a/15,

serverlig < *Far. + T.* Başkanlık, reislik

s.+**ige** 36a/16

ser-tā-ser < *Far.* Baştan başa, hep

s.30a/16

serv < *Far.* Servi, sevgilinin düzgün

boyu, servi boylu güzel.

s. 26b/11, 53b/11

s.**(-i -i sehī)** 53b/12, **(-i revān)** 62a/8,

(-i i'tidāl) 78a/9

s.**+ni** 53b/13

ser-vakt < *Far.* + *Ar.* Tam zamanı,

yalnız görüşme odası.

s.**+iğa** 71b/4

server < *Far.* Önder, lider, baş.

s.**+ğa** 16b/4

s.**+i** 97b/10

s.**+leri** 36b/14

servet < *Ar.* Zenginlik, varlık.

s.**+i** 24a/17, 84b/8

se-şembih < *Far.* Salı

s. 72b/16,83b/7

s. **durur ér-** 74a/2

şevābit < *Ar.* Yıldızlar

s. 2a/9

sevād < *Ar.* Karanlık, siyahlık; bir

şehrin çevresindeki karartı halinde

gözükən,bağ, bahçe ve bostanlar

s.**+ın** 12a/1

s.**+iğa** 64a/11

s.**+ıda** 15b/5

sevāhil < *Ar.* Kıyıları, sahiller

s.**+idağı** 79b/16

sevānih < *Ar.* Kalbe doğanlar, akla

doğanlar, akla gelenler

s. 84b/4

sevdā < *Ar.* Güçlü sevgi, aşk, aşırı ve

güçlü tutku, istek.

s.**(-yı ye's)** 7a/15

s. **é-** 21b/3

s. **kıla barıp ér-** 89a/15

s.**+sı** 4b/10

sevdāyī < *Ar.+Far.* Sevdalı

s. 9b/1

sevdā-hāne < *Ar.+Far.* Ticarethane

s.**+si dur-** 59a/12

seyl < *Ar.* Sel, şiddetle gelen şey.

s. 10b/4, 18a/17

s.**(-i fenā)** 8b/5,

s.**+i bile** 8b/13, 68a/5

seyr < *Ar.* Yürüme, hareket, seyir;

yolculuk, gezinti, gezme, izleme

s.**(ve risālet resmi) bile** 80a/9

s.**kııl-** 21a/12, 23a/11, 33b/4, 38a/7,

63a/14, 77a/9

s.+i 3b/3, 64b/8

s.+idin 41b/17

seyyār < *Ar.* Belli bir yeri olmayan, gezici, gezgin

s. 2a/9

s.+dur 13b/13

seyyāre < *Ar.* Güneşin etrafında dolaşan, gezegen; kervan, kabile

s. 39a/2

seyyiāt < *Ar.* Kötülükler

s. (-1 a'mālehi) 4b/5

seyyidü'l-mürselīn < *Ar.*

Peygamberlerin efendisi; Hz.

Muhammed

s. 6b/2, 15a/8

sezā-vār < *Far.* Layık, yakışır, yaraşır, uygun.

s. bol- 13a/5,

s. bolup dur-56a/5

sén : Sen

s.+din 8b/16

s.+siz 46b/2

sév- : Sevmek

s.-er er- 26b/17, 86b/9

s.-er dur- 16a/3

Sıçkan yılı : On iki hayvanlı Türk takviminde birinci yılın adı → **Sıçgan yılı**

s. 68a/9, 74a/4, 100a/1

şiddik < *Ar.* Hiç yalan söylemeyen, doğru konuşan, sözünün eri

ş.(-1 ekber) 4a/1

şiddik < *Ar.* Doğruluk, gerçeklik; içten bağlılık.

s. 8a/12, 86a/5

s.birle 12b/6

ş.+dın 4a/1

şifat < *Ar.* Hâl, keyfiyet, sûret, şekil

ş. 3a/13, 5b/14, 27b/2, 93b/12

ş. (-1 ferhunde) 2b/16, (**-1 zıkr-i cemil**) 43a/15

ş.+1 3a/11, 10a/13,

ş.+1 bile 12a/6, 53b/7

ş.+ın 17b/3

ş.+ığa 53a/16

Sığır yılı : On iki hayvanlı Türk takviminde ikinci yıl

s. 74a/12, 75b/10, 78a/1

s. durur ér- 59b/11

s.+da durur ér- 83a/2

sıg - : Sıgmak

s.-may 34a/6, 88b/4
sındur-: Kırdırmak, bozdurmak
s.-urlar 40a/13
s.-dı 40a/11
s.-gay 44a/6
s. -a alma- 40a/12
sınuk : Kırık, bozuk
s. 8a/2
sırrahu'l-'azîz < *Ar.* Yüce sır (mezar)
s.+niñ 80a/10, 90a/12
sırr < *Ar.* Gizli tutulan, kimseye söylenmeyen
s. 26b/7
s.+ıdın 57b/7
sırtlan : Sırtlangillerden, genellikle leşle beslenen, etçil, postu benekli bir hayvan, yeleli kurt
s. 92a/17, 92b/1, 92b/3, 92b/10, 92b/10
s.+tı 92b/10
si'āyet < *Ar.* Dedikodu, koğuculuk, çekiştirme, kötülük.
s.+ti bile 41a/4, 55b/9, 68a/10
sibā' < *Ar.* Yırtıcı hayvanlar, vahşi hayvanlar.
s. 20b/17

sīb < *Far.* Elma
s. (-i zenehdān) 53b/13
sidre < *Ar.* Arabistan kirazı, en yüksek makam
s. 53b/8
sifle-prerver < *Far.* Alçak, adi kimseleri tutan, koruyan
s.+din 96b/8
sihir < *Ar.* Büyü, sihir.
s.+ni 90b/10
şikāt < *Ar.* Güvenilir kişiler
ş.(-ı şādıkü'l-nikāt) 75a/2
sikke < *Ar.* Madenî para, madenî paralara vurulan damga
s. 5a/8, 83b/17
silk < *Ar.* İplik, dizi, yol
s.(-i izdivāc) 26b/8, 80a/2, 87a/9
s.+ige 9a/11, 13a/8, 38a/14, 66a/12
silsile < *Ar.* Birbirine bağlı, birbiriyle ilgili şeylerin oluşturduğu dizi, sıra; bilinen en eski atalardan yaşayan torunlara kadar aile sırası.
s.(-i risālet) 3a/9, **(-i salṭanat)** 83b/14
s.+siğa 90a/4
s.+side 60a/14
sīm < *F.* Gümüş, genellikle işlemlerde kullanılan, gümüş

görünüşünde ve parlaklığında olan iplik

s. 13b/3

s.(**ü zer**) 6a/6, 12a/17

simāt < *Ar.* Nişan, alâmet, damga

s.+**tı bile** 2b/17

sinān < *Ar.* Mızrak, süngü.

s.(**-i cān-sitān**) 3a/14

sinānī < *Ar.* Mızrakla, süngüyle ilgili.

s. 11a/12

sindür- : Sindirmek

s.+**üp** 84a/7

siñil : Kadına göre, kocasının

kendisinden küçük kız kardeşi, küçük

kız kardeş

s.+**isi durur ér-** 48b/13

s.+**isin** 48b/17

s.+**isiğa** 15b/12

sipāh < *Far.* Asker, ordu

s. 3a/7, 6a/2, 6b/12, 18a/4, 28b/4,

56b/6, 64a/5, 88b/3, 91b/14

s.(**-i t̄ārik**) 5a/6, (**-i muḥālif**) 12b/11,

(**-i b̄ikerān**) 38b/7, (**-i vāfir**) **bile** 48b/4,

(**-i cerrār**) **bile** 66b/10, (**-i b̄ikerān**)

67a/5, (**-i zafer-penāh**) 67a/16, (**-i İslām**)

72b/14, (**-i cerrār**) 74a/10, (**-i muḥālif**)

76a/17, (**-i nücüm**) 84a/13, (**-i b̄ikerān**)

bile 88a/15, (**-i kerān**) 88b/4

s. **bile** 28a/9, 54b/7, 58b/8, 68a/1,

69b/13, 69a/6, 71a/8, 76b/6, 89a/2,

92b/7

s. **tart-** 29a/16, 49a/4, 51a/5, 68a/12,

93a/9

s. **çék-** 29a/13, 49b/12, 60a/15,

87a/11

s.+**nıñ** 30b/8

s.+**nı** 88b/14

s.+**ğa** 88b/5

s.+**da** 93a/10

s.+**tı** 7a/4, 29b/1, 38a/13, 51a/6,

58b/10, 60a/15, 72a/16, 93a/9, 98b/7,

98b/16, 99b/4, 99a/9, 100a/12

s.+**tı bile** 71b/3

s.+**tı durur ér-** 23b/6

s.+**m** 43a/17, 76b/2, 95a/7

s.+**mı** 73a/16

s.+ **ığa** 30a/4, 49a/11, 68b/5

sipāhī < *Far.* Timar sahibi süvari askeri

s. 29b/1, 85b/11, 90a/17

sipāhigerlik < *Far.+T.* Sipahilik

s.+**nıñ** 90b/1

sipāh-sālār < *Far.* Komutan, ordu

kamutarı

s. 74a/13

s.**(-i ā'zam)** 74a/9, 74a/13

siper < *Far.* Korunulacak, arkasına,
altına veya içine girerek saklanılacak
yer

s. 34b/15

s.**(-i ihtifā)** 5a/10

sipih < *Far.* Gözkyüzü, talih, felek,

s. 2a/5, 96b/3, 97b/10

s.**(-i nuhūset-eşer)** 32a/8

sīrāb < *Far.* Suyu kanmış, taze, körpe;
sevgilinin al yanağı

s. 53b/16

s. **ķıl**- 32b/3

sirāyet < *Ar.* Geçme, bulaşma, yayılma.

s. **ķıl**- 11b/8

sīret < *Ar.* Biyografi, yaşayış tarzı,
gidiş, hal, ahlak.

s. 80b/3

s.**+de** 17a/16

sitāyış < *Far.* Övgü.

s.**+i** 13a/7

s.**+leriga** 94a/5

sitem < *Far.* Zulüm, eziyet, çıkışma.

s. 25b/14, 84a/11

s.**bile** 40b/10

sitem-kārelig < *Far.+T.* Zalimlik

s. **tap**-10b/5

şīt < *Ar.* Ün, şöret, gürültü, patırtı.

ş.**(-i şecā'at)** 37b/6

sitiz < *Far.* Kavga, çekişme, mücadele,
savaş.

s. 32b/16, 33b/6

sitte < *Ar.* Altı

s. 42a/6, 42a/7

sittin < *Ar.* Altmış, altmış yıl, asla,
hiçbir zaman, ömür boyu.

s. 42a/6, 75a/4

siyāh < *Far.* Kara.

s. 5b/9, 22a/6, 60a/15, 96b/9

siyāh-cerde < *Far.* Karayağız, esmer.

s. 83a/16

siyāset < *Ar.* Politika, idam cezası, ülke
yönetimi.

s. 4a/2, 31a/12

s. **ķıl**- 25a/4

s.**+din** 13a/16

s.**+i** 5a/10, 44a/4, 60a/17

s.**+inin** 27b/17

s.**+idin** 10b/9

siyāsetlig < *Ar.+T.* Siyasetli, yönetme

becerisi yüksek

s.52a/10, 62a/2

siyah-reng < *Far*. Siyah renkli, kara.

s. 77b/6

siz : Çokluk ikinci kişi zamiri

s. 26a/14

s.+ler 40a/12, 46a/10

s.+lernin 40a/14, 88a/2

s.+lerge 46a/8, 88a/3

s.+lerdin 68b/10

şoḥbet < *Ar*. Dostça, arkadaşça

konuşarak hoş bir vakit geçirme,

söyleşi, yârenlik, hasbihâl

ş.tut- 92b/17

ş.(-i firdevs) 8a/5

ş.+i 70a/5

ş.+idin 4b/13

sol : Sol taraf, sağ karşıtı

s. 16b/11, 16b/16, 45a/3, 45a/4

soḡ : Son, sonra

s. 17a/6, 24b/12, 25a/1, 27b/7,

29b/16, 31a/1, 34a/2, 36b/7, 36b/12,

38b/2, 38b/17, 42b/17, 43a/14, 44a/15,

44b/3, 45a/7, 45b/6, 45b/12, 45b/14,

46b/14, 46b/15, 47a/17, 51a/5, 51a/10,

52a/9, 52b/16, 53a/4, 53a/10, 54b/17,

55a/14, 56a/1, 56a/13, 56a/17, 57b/12,

58b/3, 59b/2, 59b/14, 61a/8, 62a/4,

63b/13, 65a/1, 65a/5, 77b/14, 78a/14,

79b/11, 81b/1, 97b/1, 98b/1, 98b/2,

100a/2

s.+ı 9b/12, 25a/14

s.+ğı 27a/4, 33a/10, 43b/15, 55b/10,

58a/3, 59b/11, 60a/9, 60b/12, 68a/11,

68a/14, 69b/14, 69a/15, 74a/15, 75a/13,

81b/7

s.+ıda 29b/3

sonra : Daha ileri bir zamanda,

müteakiben, daha uzak ve ileri bir

yerde, arkadan gelen bölüm veya zaman

s. 8b/4, 9b/14, 14a/12, 14a/17, 14b/7,

17a/2, 17a/9, 19a/11, 20a/11, 21b/5,

21b/6, 22a/2, 23a/11, 23a/16, 23b/16,

23b/12, 24b/5, 24b/7, 24b/11, 25a/3,

25b/4, 25b/7, 26b/7, 27b/12, 28a/14,

28b/10, 28a/15, 28b/16, 29a/8, 29a/9,

30b/16, 31b/15, 32b/9, 33a/17, 34a/6,

34b/16, 35b/2, 35b/16, 35b/17, 36b/2,

36b/3, 36b/4, 36b/5, 36b/6, 36b/7,

36b/9, 36b/16, 36b/17, 37a/11, 38a/2,

38a/10, 39a/11, 40a/2, 41b/13, 42a/2,

42a/12, 42a/17, 42b/4, 42b/6, 42b/15,

43a/8, 43b/12, 43b/14, 43b/15, 43a/17,

44b/17, 45b/2, 45a/17, 45b/16, 46a/8,
47a/5, 47a/15 47a/3, 47b/4, 49a/7,
50b/16, 51b/10, 51b/17, 54a/7, 54a/15,
54b/12, 54b/14, 54b/15, 55a/5, 55a/7,
55b/3, 55b/15, 56a/1, 56a/7, 57b/11,
57b/17, 58a/1, 58a/6, 58a/7, 58a/9,
58a/14, 58b/1, 58b/8, 58b/13, 59a/13,
60a/4, 60a/6, 61b/13, 61b/15, 63a/12,
63b/16, 64a/3, 64a/15, 65a/3, 65a/9,
65b/9, 66a/13, 66a/17, 67a/12, 67a/13,
68a/3, 69b/3, 69b/10, 70a/16, 70b/12,
71b/6, 71a/10, 71a/17, 72b/1, 72b/14,
73a/3, 74b/15, 76a/4, 76b/13, 76b/15,
78b/2, 79a/2, 79a/9, 79a/14, 79a/16,
79b/10, 79b/13, 80a/4, 80a/15, 80a/16,
80b/2, 80b/10, 80b/14, 80b/16, 81a/3,
81a/12, 81b/6, 81b/8, 81b/11, 83a/4,
83a/6, 83a/8, 83b/10, 85a/10, 85b/1,
86a/5, 86a/12, 86b/13, 87a/14, 88a/6,
89b/4, 89b/7, 89b/11, 89b/15, 92a/2,
90a/11, 90a/14, 90b/2, 90b/16, 90b/5,
90b/10, 91a/11, 91b/12, 92a/8, 92b/15,
92b/3, 93a/2, 93a/3, 93b/11, 94a/6,
94a/10, 94b/4, 94b/8, 95a/3, 95a/6,
96b/8, 96b/15, 96b/17, 96a/16, 97a/10,
97a/12, 99b/5

s.+dın 49b/15

s.+ğı 77a/12, 99a/8

sonbole < *Far.* Başak, başak burcu

s.53b/15

sor - :Sormak

s.-dı 16b/14, 80a/13

s.-mı 44b/13

s.-ğalı 62b/4

sorağ : Bilgi, haber, malumat

s. sal- 94a/7

soraşgu : Danışma, müşavere etme

s.dék 57b/15

soy : Bir atadan gelen kimselerin topluluğu, sülale, cins, tür, çeşit

s.+ıga 23a/13

soyla- : Soylu göstermek, ululamak

s.-mı 31a/4

soyuh : Soğuk

s. 66b/6

söz : Bir düşüncüyü eksiksiz olarak anlatan kelime dizisi, lakırtı, kelam, laf, kavi; bir veya birkaç heceden oluşan ve anlamı olan ses birliği, kelime, sözcük

s. 2b/14, 6b/17, 8a/17, 8b/4, 8b/9,
13b/16, 13b/17, 22b/3, 26b/1, 27a/3,
30a/3, 37b/15

s.+ğa 26a/15
s.+de 88a/3
s.+ümni 88a/2
s.+imdin 87b/17
s.+ti 7b/2, 17a/13, 26a/17, 37b/13,
50a/3
s.+in 15a/14, 78b/7, 99a/2
s.+iğa 15a/13, 17a/13
s.+idin 25b/7
s.+ler 20b/9, 30a/2, 75a/11
s.+lerni 26b/14, 46a/10, 87b/12
s.+leri 79b/15
s.+leriğa 20b/7
s.+leridin 18a/4, 40a/9
su : Su, ırmak
s. 19a/16, 20b/17, 21a/13, 55a/14,
61b/3, 66b/7, 93a/17, 93b/2, 93b/3,
93b/4, 93b/9
s.dék 34a/14
s. bile 93b/10
s.+nıı 21a/6
s.+tı 93b/13, 94a/1
s.+ğa 69a/12
s.+da 53b/11

s.+dın 50b/16
s.+yı 41a/2, 50b/16, 53b/5, 53b/10,
61a/13, 96b/2
s.+yı bile 59b/1, 62b/8
s.+yı ğaça 41a/2,
s.+yınıı 25b/9, 28b/11, 28b/14,
59a/9, 85a/16, 86a/16
s.+yıdın 13b/7, 29b/11, 40a/6,
53b/11, 59a/9, 60b/9
suāl < *Ar.* (su'al) soru, sorma,
sorgulama
s.ét- 16b/17
s.kıl- 21b/7
şubh < *Ar.* Sabah
ş. 12b/6, 63a/13
ş.+ı 13a/9
şudür < *Ar.* Sadrazamlar, kazaskerler
ş. 97a/6
suhen < *Far.* Söz
s. 13b/17
şuhuf < *Ar.* Sayfalar, yapraklar.
ş.(-ı **semāvī**) 17b/4
suhület < *Ar.* Kolaylık
s. **bile** 43b/17
şulb < *Ar.* Bel kemiği, omurga kemiği,
zürriyet

ş.+ı 17a/10
ş.+ıdın 16b/11
şulh < Ar. Barış, rahatlık, huzur, uzlaşma.
ş. 69a/14, 78b/7, 82b/16, 99a/2
ş. bile 42b/5, 51b/9, 72b/15
ş. için 48a/8, 48a/9
ş. ét- 80b/14
ş.+ğa 99a/3
ş.+da 88a/2
sultân < Ar. Hükümdar, padişah,
hükümdar eşi, hükümdar kızı,
hükümdar.
s. 2b/4, 2b/16, 10a/11, 13b/6, 48b/12,
52b/5, 52b/6, 52b/13, 52b/16, 71a/2,
81b/13, 86b/16, 95b/8, 96a/12
s.(-ı mehâbet-eşer) 24a/11, (-ı 'âdl)
41a/16, (-ı gerdün dergâh) 53a/13, (-ı
dânâ) 57b/8, (-ı mağfîret-nişân) 66a/4, (-
ı şâhib-kırân) 83b/11
s.+sın 14b/9
s.eyle- 2a/5
s.+nın 86b/16
s.+nı 55b/5
s.+ğa 52b/14, 54a/5, 86b/16
s.+ı 3a/5, 8a/10, 9a/5, 34b/8,

s.+lar bile 56b/6
s.+ların 1b/2
s.+larıdın 70b/14, 82b/8
s.+larıdın dur- 78a/15
sultânı'l-'ârifîn < Ar. Ariflerin sultanı
s. 46a/13
s. 62b/14, 89b/8
sultânı'l-etkîyâ < Ar. Takva
sahiplerinin sultanı.
s. 56b/5
şun' < Ar. Yapma, yaratış, yaratma
gücü; güç kudret
ş.+ın 2b/4
ş.+ıda 1b/7
sūr < Far. Düğün, ziyafet, şenlik.
s. 26a/13, 82a/9, 91b/13, 97b/10,
98a/4
s.+ğa 97b/16
şûret < Ar. Şekil, biçim, yüz, surat, tarz,
yöntem
s. 17a/16, 38a/6, 44a/3, 80b/3
ş.(-i hâl) 7a/9, 36b/3; (-i vak'â)
14a/10
ş.+ni 9a/9
ş.+dın 26a/12
ş.+i 7b/9,

s.+ide 15b/16
susat- : Susatmak, susuz bırakmak
s.-ip 73b/9
susuz : Susuz
s. 47b/10, 93b/8
susuzlġ : Susuzluk → **susuzlġk**
s.+dın 56b/2
susuzlġk: Susuzluk → **susuzlġġ**
s.+ 68a/1
s.+dın 47b/12
suṭūr < *Ar.* Satırlar
s.+ıda 8b/7
ṣuver < *Ar.* Yüzler, suratlar; suretler,
biçimler; türler
ṣ.+i 16a/2
sū'ullāh < *Far.+Ar.* Allah tarafından
s. 96a/3
suyurġal < *Mog.* İhsan, hediye
s.ét- 92b/12
s.kıl- 30b/7,42a/3,50a/10, 50b/2,
87a/16,
s. kılıp durur ér- 22b/13
s.+lar 42b/2
suyurġa- < *Mog.* Hediye
vermek,baġıŖlamak
s.-mıŖı 31a/4

suzān < *Far.* Yanan, yanıcı.
s.dur- 25a/12
sūbhān < *Ar.* Her türlü kusurdan
arınmıŖ, tanrı.
s.(-ı hüveydā) dur- 40b/7
sūbhāne < *Ar.* “ Tanrı’yı her türlü
kusurdan tenzih ederim” sözünün
kısaltılmıŖı.
s. 14b/2, 24b/16
sūbhānī < *Ar.* Tanrı ile ilgili, tanrısal
s. 6a/14, 97a/8
s.bile 10a/7
sücūd < *Ar.* Secde edenler.
s.ét- 14b/10
s.kıl-17a/15
südre-: Sürütmek, at arkasına baġlayıp
sürümek
s.-ip 46b/13, 64b/4
sūhan-ver < *Far.* Söz ustaları, Ŗairler.
s.+ler 6b/17
sükkan < *Ar.* Oturanlar, yerleŖik
olanlar, sakinler.
s.+mıŖ 28a/17
s.+ ıġa 62b/6
süksük Daġdaġan aġacı.
s. 79b/7

sükūn < *Ar.* Hareketsizlik, oturma,
sakinlik, sessizlik.

s. birle 13a/10

sülūk < *Ar.* Yola girme, tarikate girme.

s. 5a/1

s. (-i kemāl) 56b/15

s. kıl- 36b/14, 43a/4,

s.+ğa 56b/14

s.+ıdın 24a/13

sünbül < *Far.* Sümbül, sevgilinin güzel
kokan saçı.

s. 26b/11

s.(-āsā) 3b/3

s.(-i neşr) 8b/7, **(-i nigūn)**53b/10

sünen < *Ar.* Sünnetler

s.+i 8b/6

sür-: Sürmek

s. 46b/3

s.-er 40b/17

s.-di 17b/17, 21b/6, 23b/6, 25b/5,
28b/12, 35b/4, 43b/15, 48a/15, 73b/1,
89a/10, 91a/7

s.-diler 19b/15, 25a/15, 56a/1, 75a/16

s.-gendin 77b/13, 78a/14

sür‘at < *Ar.* Hız

s. 7b/7, 37b/14, 46b/5, 54b/9, 98b/12

s. bile 65b/4

süren Sürek avı

s. sal- 88b/11

şüreyyā < *Ar.* Ülker

ş. 32a/15

sürme : Kirpiklere sürülen boya

s. kıl- 7b/2

s.+sidin 3a/4

sür-: Sürmek, bulunduğu yerden
uzaklaştırmak, kovmak, uzaklaştırmak;
yazmak, gün geçirmek

s.-miş ér- 50a/9

s.-sem 54a/1

s.-üp-men 2b/11

s.-üp 24b/6, 31a/6, 32a/7, 33a/15,
34b/4, 43a/5, 43a/6, 45a/15, 45b/9,
47a/6, 56b/15, 64b/8, 75b/12, 86b/7

s.-üp dur- 35b/14, 62b/1,

sürüş < *Far.* Melek, Cebrail

s. 9a/6

sürül- : Sürülmek

s.-di 9b/4

sürür < *Ar.* Sevinç, sevinçli yer

s. 82a/8, 97b/10, 98a/4

sürün- : Sürünmek

s. -**üp** 63a/16

süstī < Far. Gevşeklik, değersizlik

s. +**ni** 2a/3

süt : Süt

s. 26a/4

s. +**i** 29b/4

s. +**in** 25b/17

süyen- : Dayanmak, söykenmek,
yaslanmak

s. -**üp** 11b/9

Ş

şa‘bānū’l-mu‘azzam < Ar. Arap
takviminin ikinci ayı, ulu Şaban (ay)

Ş. 72b/4

Ş. +**nıj** 83b/6

şād < Far. Sevinçli, memnun

Ş. 92a/15, 96a/3, 98a/5

Ş. **kıl-** 8b/3

Ş. **bol-** 13b/3, 82a/17, 82b/2

Ş. **eyle-** 82b/1

şādān < Far. Sevinçli, memnun, neşeli,
keyfi yerinde.

Ş. 38a/17

şād-kām < Far. Sevinçli, mutlu,
muradına ermiş.

Ş. **bol-** 7a/3

şādliġ < Far. + T. Mutluluk,
memnunluk, sevinçlilik.

Ş. **tap-** 6b/12, 97b/7

şafaġ < Ar. Gündoğumundan önceki
alacakaranlık

Ş. 34a/12

şafaġ-gūn < Ar. +Far. Şafak rengi, kızıl

Ş. **kıl-** 66b/12

şāh < Far. Padişah

Ş. 3a/7, 3a/7, 3a/7, 6a/12, 7a/8, 7b/4,
10b/17, 13b/6, 39a/11, 45a/16, 50a/16,
54a/16, 60b/5, 62b/4, 67b/2, 73a/3,
74b/3, 74b/10, 82a/10, 84a/14, 84a/16,
86a/11

Ş. (-1 ‘ālem-penāh) 12a/4, (-1 vālā)
18a/10, (-1 Buhārā) 50a/7, (-1 Cemşīd)
60a/16, (-1 hūbān) 77a/9, (-1 ‘ālem)
84a/14

Ş. **üzre** 54a/1

Ş. +**nıj** 73b/14, 74b/1, 74b/12, 74b/13

ş.+nı 5b/6

ş.+ğa 28b/4, 63b/15, 73a/3, 74a/2

ş. +dın 54b/4, 54b/16, 74b/3, 84a/15

ş.+t1 6a/6

ş.+ıdur 45a/6, 84a/3

ş.+ını 3b/17

ş.+lar 82a/4

ş.+largâ 6a/13

şāḥ < *Far.* Dal, budak

ş. +a 62b/10

şāhâne < *Far.* Şahlara yaraşır,
mükemmel, çok güzel, eksiksiz.

ş. 65b/4

şāhenşāhī < *Far.* Şahlar şahlığı,
imparatorluk, şehinşahlık.

ş. 4a/11

şāhī < *Far.* Şahlık, şah ile ilgili,

ş.ér- 24b/9

şāhid < *Ar.* Tanık, şahit, belgesel örnek,
sevgili.

ş.+iğa 2b/12

şāhlıg < *Far.+T* Şahlık → şāhlık

ş. 57b/7

şāhlık < *Far.+T* Şahlık → şāhlıg

ş. 40b/17

şahne < *Ar.* Güvenlik görevlisi, polis

ş.(-i 'ukūbet) 5a/11

şāh-rāh < *Far.* Anayol, doğru yol

ş. 38a/16

şāhzāde < *Far.* Şehzade, hükümdar oğlu.

ş. 73b/12

şā'ir < *Ar.* Şair, ozan.

ş. 53a/5

ş.(-i mezkūr) 61a/1, (şīrīn-*kelām*)

durur ér- 62a/11

ş.+ler 9b/17

ş.(-i mezkūr) 61a/1, (şīrīn-*kelām*)

durur ér- 62a/11

ş.+ler içre 13b/5

şakāvet < *Ar.* Haydutluk, eşkiyalık

ş.(-i cāvīd) 14b/8

şakḳ < *Ar.* Yarılma, yarma, çatlama,
yırtma, parçalama.

ş. 33b/3

şakḳa < *Ar.* Güç, uğraştırıcı

ş. 17b/6

şakḳu'l-ḳamer < *Ar.* Ayın ortadan
yarılması

ş. 3b/4

şām < *Far.* Akşam

ş.(-ı nevrüz) 7b/11

-şümār < *Far.* Sayan, sayıcı;eden, edici
anlamlarında birleşik kelimeler yapar

ş.(**hāme-i mişkīn-şümār**) 98a/8

şāmil < *Ar.* Kapsayan, içine alan.

ş. 3a/4, 8a/17

ş. **dur-** 40b/7

şāmilü'l-hāl < *Ar.* Şimdiki zamanı içine alan, durumu kapsayan

ş. 10a/17

şāne < *Far.* Tarak, omuz.

ş.+**siniñ** 53a/1

şa'n < *Ar.* Ün, şan; durum, hal; hava, huy; gösteri.

ş.+**ığa** 3a/13

ş.+**ıda** 3a/3, 18a/8, 21b/2

şarāb < *Ar.* Şarap, içki

ş. 3b/6, 30a/13

ş.**(-1 vasl) birle** 15b/2, **(-1 la'lī-i müzāb)** 77a/10, **(-1 necāt)** 84a/17

ş.+**ı** 30a/16,

şark < *Ar.* Doğu, doğu ülkeleri.

ş. 22b/13

ş.+**ıda** 70a/12

şart < *Ar.* Koşul, durum, hal, yemin.

ş. 93b/16

şa'şa'a < *Ar.* Parlaklık, gösteriş.

ş. +**i** 11a/8

ş.+**sı** 6b/7

şāyi' < *Ar.* Yaygın, duyulmuş,

bölünmemiş ortak hisse.

ş. 19a/15, 74a/7

şe'āmet < *Ar.* Uğursuzluklar

ş.+**idin** 97a/7

şe'b < *Far.* Gece

ş. 25a/7

şebāb < *Ar.* Gençlik, tazelik.

ş. 92a/17, 93a/6, 96a/8

şebistān < *Far.* Yatak odası, gece ibadeti edilen oda, harem dairesi

ş.+**ı** 3a/16, 81b/16

ş.+**ığa** 95a/10

ş.+**ıdın** 25b/15

şeb-nem < *Far.* Çiy

ş. 2a/6

şeb-rev < *Far.* Gece yolcusu, hırsız

ş.+**im** 63a/14

şecā'at < *Ar.* Yüreklilik, cesaret

ş.**(-şi'ār) ér-**24a/15

ş.+**ğa** 17b/11

ş.+**da** 13a/15, 35a/9, 67b/1

ş.+**ı** 37b/6

ş. +**ın** 2b/1

şecā'at-eşer < *Ar.* Yiğit, cesaretli

ş. 3a/14

şecā'atlıg < *Ar.+T.* Cesaretli, yürekli

ş. 45a/8
şecere < *Ar.* Ağaç, soyağacı.
ş. **(-i menhiyye)** 14b/17; **(-i Türk)**
29b/14, 60a/14
şecer < *Ar.* Ağaç
ş.+ler 53b/8
şefā'at < *Ar.* Bağışlama aracılığı.
ş. +ıñ 3b/6
ş.+ı **bile** 69a/1, 75b/2, 99b/2
şefkat < *Ar.* Sevecenlik
ş. 28b/8
ş.+i 25b/13
ş.+ıñdın 98a/5
ş.+idin 13b/2
şeftālū < *Far.* Şeftali, öpücük
ş.+sı 53b/16
şegāl < *Far.* Çakal
ş.+ı 29b/5
şeh < *Far.* Şah
ş. 7a/10, 12b/6, 77a/6
ş.+lerğa 39a/11
ş.+leri 84a/4
şehādet < *Ar.* Şehitlik, tanıklık, şahitlik.
ş. 44b/11, 49a/1, 50b/8, 56a/11,
67b/5, 72b/17, 78b/11, 81b/9, 90b/2,
92b/16, 95b/5, 95a/16, 96b/6, 96a/7,
99a/17, 100a/14

ş. **tap-** 68a/16, 77a/12,
ş.+ğa 39b/17, 54a/14, 95b/15, 98a/7,
99a/13
ş.+din 69a/15
ş.+i 96a/10
ş.+idin 56a/13, 96a/16
şehāmet < *Ar.* Zekilik ve yiğitlik, İran
şahlarına verilen unvan.
ş. 17b/11
ş.+de 52a/6
şehāmetlik < *Ar. + T.* Cesaretli, zeki,
yiğit
ş. 90b/16
şehen-şāh < *Far.* Şahinşah, büyük
padişah, imparator
ş. 3a/1, 5a/6,
ş.é-25b/5
ş.(-ı **şāhib-kırān**) 11a/4, 12a/12
ş.+lar 84a/3
şehen-şāhī < *Far.* [şehinşāh+î] Büyük
padişahlık, imparatorluk.
ş. 31a/11
şehen-şeh < *Far.* Şahinşah, büyük
padişah, imparator
ş. 6a/11
şehī < *Ar.* Şehvetli, istekli

ş. 4a/5, 12b/11, 17b/11, 18b/9, 25a/7,
32a/16, 32b/15, 42a/17, 43a/2, 50a/7,
70b/1, 84a/3

şehīd < *Ar.* Şehit.

ş.78a/10, 83a/2, 95b/1, 99a/17

ş.**bol-** 28b/6, 39b/14, 70a/3, 71a/10

ş.**kıl-** 45b/15, 55a/9, 92a/2, 92b/5

ş.**kıldur-**52a/2

ş.**ét-** 62a/3

ş.**eyle-** 44b/5

şeh-nāme < *Far.* Şah biyografisi

ş.**dur-** 8b/11

şehir < *Far.* Şehir

ş. 19b/13, 78b/9, 99a/8

ş.**(-i rehā)**19b/13

ş.**+niñ** 40b/15, 79b/6

ş.**+ni** 49a/7, 63b/17, 76b/3

ş.**+ğa** 73b/8

ş.**+ge** 75a/8, 78b/9, 87b/15

ş.**+de** 72a/6

ş.**+din** 51b/15

ş. **+i** 17b/13

ş.**+in** 23a/2

ş.**+ini** 40b/14

ş.**+iğa** 29b/2

ş.**+ide** 39b/14, 43a/7, 43b/11

ş.**+ler** 23a/5

şehristān < *Far.* Büyük şehir.

ş.**+m** 31a/12

şehir-yār < *Far.* Hükümdar.

ş. 30a/11, 32a/4

ş. **durur ér-** 70a/4

ş.**(-i zülüktidār)** 5a/7, **(-i şecā‘at-şi‘ār)**

ér-24a/15, **(-i felek)** 46a/17, **(-i**

‘ākil)56a/16, **(şecā‘at-āşār)** 85b/9

şehir-yārī < *Far.* Hükümdarlık

ş. 7b/15, 24a/6, 37b/2

şehir-yārlık < *Far. +T.* Hükümdarlık

ş. 25b/2

şeh-süvār < *Far.* Usta binici.

ş. 4a/14

şeh-zāde < *Far.* Padişah çocuğu

ş. 30b/11, 30b/11, 30b/13, 30b/14,

31a/17, 33a/16, 33b/17, 47a/5, 71b/16,

72a/16

ş.**ér-** 45a/8,

ş.**durur ér-** 52a/10,

ş.**+niñ** 72a/12

ş.**+ni** 54a/14

ş.**+ler** 10b/17, 30b/10, 41b/12,

47a/15, 47b/4, 51a/13, 54a/15, 54b/3,
87b/14

ş.+lerniñ 44a/16, 51b/4

ş.+lerni 40a/10, 54a/12, 88a/4

ş.+lerğa 31b/6, 47b/9

şeker < *Far.* Şeker

ş. 78a/9

ş. bile 53b/17

şeker-āmīz < *Far.* Şekerle karışık,

şekerli

ş.+i 77b/1

şekk < *Ar.* Kuşku, şüphe

ş. 12a/9

şekl < *Ar.* Şekil, resim, taslak, tür, yüz.

ş.(ü şemāil) 63b/5

şemāil < *Ar.* Huylar, tabiatlar, ahlaklar

ş. 50a/7

ş. durur ér- 38a/6

ş.+i 63b/5

şemmāme < *Ar.* Şamama, yenmeyen bir

tür kokulu kavun

ş.+ni 35b/14

şem' < *Ar.* Mum, sevgili, sevgilinin

yüzünn parlaklığı.

ş. 3b/5, 62b/4

ş.+i 7b/10

şems < *Ar.* Güneş

ş.(-i feleki'l-'azamet) 6b/1

şemse < *Ar.* Güneş desenli motif

ş.(-i izhār) 26b/17

ş.+si 2a/9

şemşīr < *Far.* Kılıç

ş. 67b/16

şe'n < *Ar.* İş, eylem, olay, hadise

ş.+ide 40b/7

şerāfet < *Ar.* Şerefliklik

ş.+idin 43a/12

şerāit < *Ar.* Koşullar, şartlar

ş.(ve erkān ve aḥkāmları) bile 61b/12

şerāret < *Ar.* Kötülük, şerlik, şirretlik

ş.+i bile 55b/9, 99b/13

şerāyi' < *Ar.* Şariatler

ş. 3a/10

şerbet < *Ar.* Şurup, sıvı, müshil.

ş. 93b/10

ş. (-i nāgüzīr) 43b/17, (-i nā-güvārī)

60a/12,(-i şehādet) 69a/15

ş.+i 62a/9

ş.+in 24a/14, 36b/15, 59b/1

şeref < *Ar.* Ululuk, kıvanç, övünme,

üstünlük.

ş. 10b/11

ş. (-i İslām) 43a/12, (-i evc) 82a/16

ş.+i bile 12a/7
ş.+iğa 67a/2
şerh < Ar. Açıklama, açma
ş.kıl- 84a/17
ş.tap- 38b/14
ş.(-i ahvāl) 41a/1
şer' < Ar. Allah'ın emri, ayet, hadis
ş.(-i şerīf) bile 73a/4
şerī'at < Ar. Doğru yol, Tanrı emri, din kuralları
ş. 4a/3, 6b/2, 84a/10
ş.(-ı garrā) 43b/5
ş.+ı 17b/2
ş.+ını 3a/17
şerīf < Ar. Şerefli, kutsal
ş. 14b/12, 15a/9
ş.bile 65b/13, 73a/4
ş.+i 42a/13, 65b/5, 83a/3
ş.+idin 60b/6
şerm < Far. Utanma, utanç.
ş. kıl- 12a/8
şermendelik < Far.+T. Utangaçlık
ş. 12b/1
ş.tap- 62a/7
şerm-sār < Far. Utangaç
ş.eyle- 33b/6

şerr < Ar. Kötülük, kötü iş, kötü eylem.
ş. 50b/12
ş.+in 43b/13
şest < Far. Okçu yüksüğü, olta, parmak.
ş.bér- 62a/10, 80b/8
şeş-der < Far. Tavla kutusu, dünya
ş.+ge 74b/10
şevket < Ar. Görkem, ululuk, heybet
ş. 24b/13, 30a/6, 85a/13, 97b/12
ş.+din 13b/15
ş.+i 25b/12, 38b/10, 39a/13, 42b/2,
65a/9, 71a/15
ş.+in 84a/7
şevvāl < Ar. Arap takviminin onuncu ayı.
ş. 76b/15, 83b/12
şevvalü'l-mükerrem < Ar. Muhterem
şevval ayı
ş. 97b/1
şeyā'in < Ar. Şeytanlar
ş. 3b/1, 11b/5
şeydā < Far. Aşk mecnunu, delicesine seven.
ş. kıl- 2a/12
şeyh < Ar. Yaşlı, ihtiyar, tekke lideri, kabile reisi.
ş. 56b/16

şeyhūhet < *Ar.* Yaşlılık, ihtiyarlık.

ş. 24a/3

şeyhū'l-islām < *Ar.* Din işlerinden

sorumlu kişi

ş. 58b/16, 81b/2

şeyn < *Ar.* Kusur, ayıp.

ş.sal- 13b/6

şeytān < *Ar.* İblis, şeytan.

ş. 15a/2, 15a/12, 16a/3

şi'a < *Ar.* Şiî, Hz. Ali yandaşı.

ş. 46a/4

ş.+nıñ 73b/2

ş.+dın 67b/7

şi'ār < *Ar.* Slogan, âdet, iyi

ş. 5a/9, 23b/17, 24a/15, 36b/16, 85b/9

şiddet < *Ar.* Sertlik, katılık, fazlalık,

çokluk, sıkılık.

ş.bile 90a/2

ş.+idin 29a/7

şifā < *Ar.* İyileşme, sağlığa kavuşma.

ş.yétkür- 40b/11

şi'ir < *Ar.* Şiir, nazm

ş. 19a/6, 25a/7, 25b/5, 26a/10, 27a/8,

31a/3, 65b/10, 70a/5, 77a/17, 77b/6,

90b/3, 95b/16, 99b/7

ş.+de 74b/7

ş.+i 74b/7

şikār < *Far.* Av, avlanma, ganimet

ş. 80b/6

ş. kıl- 41b/2

ş.+ğa 30b/10, 48b/16, 63b/17,

89b/12, 90b/9

ş.+da 64a/5, 92a/17, 94a/9

ş.+dın 26b/10, 64a/8, 89a/15, 89b/14

şikār-endāzlık < *Far.+T.* Avcılık

ş.kıl- 67a/6

ş.+ğa 75a/6

şikār-gāh < *Far.* Avlak, av yeri

ş.+da 87a/2

şikārī-vār < *Far.* Avcı gibi, avla ilgili.

ş. 27a/11

şikāyeten < *Ar.* Sızlanarak, şikayet

ederek

ş. 60b/14

şikest < *Ar.* Kırık, kırma, kırılma,

yenilme, yenilenme.

ş.tap- 51a/7, 56b/5, 57b/13, 58b/11,

59b/10, 61a/11, 71a/10, 71a/15, 71b/5,

72b/12, 72b/14, 82a/2, 86b/17, 89a/5,

91b/7, 93a/9

ş. bér- 52b/7, 60a/9, 67b/8, 72b/6,

76b/7, 87a/12

ş. bérür ér- 62a/10

ş.+iñizğa 40a/14
şimāl < Ar. Kuzey, sol.
ş. 16b/17, 22b/13, 49a/13, 50b/15,
61b/5, 74b/9
ş.+ıda 61a/14, 74a/14
ş.+ıdın 74a/15
şimālī < Ar. Kuzey ile ilgili, kuzeydeki.
ş. 28a/5, 47a/2
şimāliye < Ar. Kuzey ile ilgili
kuzeydeki.
ş. 61a/16
şimşīr < Far. Kılıç, şimşad.
ş. 93a/14
şināver < Far. Yüzücü, yüzen, yüzgeç
ş. 50b/17
şīr < Far. Arslan
ş. 4b/15, 27b/3, 88b/9
ş.(-i 4a/14, 33b/4
şīre < Far. Süt, şıra
ş.53b/17
şirāze < Far. Kitap, cildi tutan ibrişim
bez, düzen, bağ, örgü.
ş.(-i beḳāsığa) 8b/1, (-i cem'iyet)
9a/3
şīre < Far. Süt, şıra
ş. 53b/17

ş.(-i cān) 53b/14
ş.+si 53b/14
ş.+lerde 30a/16
şīrīn < Far. Tatlı, şevimli, güzel
ş. 2b/17, 9a/13, 38a/6, 47a/9
ş.+din 26b/14
şīrīn-keḷām < Far.+ Ar. Güzel söz.
ş. 52a/10
ş. durur ér- 62a/11
şirk < Ar. Tanrı'ya ortak koşma.
ş. 19b/7, 19b/9, 24b/1
ş.+din 26b/13
şirket < Ar. Ortaklık
ş. 1b/9, 21a/7
şīr-terkīb < Far.+Ar. Arslan yaradılışı
ş. 96b/11
şīr-zen < Far. Süt anne
ş. 63b/2
şīşe < Far. Şişe, cam.
ş.+lerde 30a/16
şīşe-bend < Far. Şişe bağlayan
ş. 53b/3
şitāb < Far. Acele, koşu, hız.
ş. içre 13b/9
ş. kıl- 18a/12
ş.eyle- 8b/17

şīve < *Far.* Cilve, naz, eda; ağız, aksan

ş. 31b/3

ş.+siğa 14a/7

şīvenāt < *Far.+Ar.* Matemler, inlemeler

ş.+dın 96a/3

şiyālān < *Ar.* Üzüm, büyük sofrā (?)

ş. 59b/1

şöhret < *Ar.* Ün, ad, san.

ş. 93b/9

şu‘ā‘ < *Ar.* Işın, ışık

ş. 32a/3

ş. (-yī mihr) 7b/17

ş.+mıñ 97b/12

şu‘arā < *Ar.* Şairler

ş. 8b/15

ş.bile 74b/8

ş.+sıdın 60b/14

ş.+lardın 70a/5

şu‘be < *Ar.* Kısım, bölüm.

ş.+si ğaça 9b/10

şuġl < *Ar.* İş.uġraşı, dert

ş.(-ı evāmir) 57b/2

ş.+t1 81b/9

şūh < *Far.* Oynak, neşeli, serbest tavırlı,

hayasız kadın, neşeli.

ş. 3a/6, 3b/14, 62a/11

ş.+lar 33b/12

şūhlg < *Far.+T.* Oynaklık, neşelilik

ş. 62b/7

s.kıl- 70a/17

şuhūd < *Ar.* Tanık olma, görme

ş. tap- 84a/11

şūhūr < *Ar.* Aylar.

ş. 74a/2, 75a/4, 76a/14, 77b/14,

78a/12, 80a/16

ş.+da 10b/16

şu‘le < *Ar.* Alev, şule

ş.+ 11a/11

ş.ur-15a/4

ş.(-i berķ) 5b/9

ş.+si 3a/17

ş.+sıdın 34a/13

şūr < *Far.* Tuzlu, kekremesi, coşku,

heyecan

ş. 25a/7, 50b/12, 62a/10

şu‘rā < *Ar.* Danışma toplantısı, Danışma

toplantısı salonu.

ş. (-yī selef) 8b/6

şūr-istān < *Far.* Çorak, verimsiz yer

ş.+m 98b/5

şūriş < *Far.* Kargaşa, karmaşa.

ş. 8b/14,

ş. ér- 49a/3

ş.+ler 82b/14

şüriş-efzün < *Far.* Kargaşası bol, çok karmaşık.

ş.kıl- 52a/4

şuyū' < *Ar.* Dağılma, yayılma, duyulma.

ş. 12b/4, 19b/8

şüca' < *Ar.* Cesur, yiğit

ş. 18a/2, 52a/10, 91a/2, 100a/17

ş. ér- 91a/12

ş. (ve mütehevvir) **durur ér-** 38b/2, 64b/15, 89a/10, 92b/12; (ve dilīr) **durur ér-** 50b/13

şüce'ā < *Ar.* Cesurlar, yürekliler

ş.+sı **bile** 95a/4

şükr < *Ar.* Minnet ifadesi, teşekkür.

ş. 16b/5

ş.+i **bile** 2b/10

şükūh < *Far.* Görkem, ululuk.

ş. 35a/7

ş.+ı 8a/2, 84a/7

ş.+ıdın 8a/2

şürū' < *Ar.* Başlama, başlangıç

ş. ét- 13b/9

ş. kıl- 24b/7, 35a/12, 66a/13, 90a/5

ş. eyle- 84a/16

ş.+ıga 9a/4, 9b/4

T

tā < *Far.* ta, kadar, değin

t. 4a/6, 5a/2, 5b/11, 5b/12, 7a/2, 8a/17, 8b/12, 8b/17, 9a/15, 13b/12, 13b/13, 15b/6, 16b/9, 18a/9, 18a/11, 18b/1, 20b/8, 24b/2, 25a/12, 26a/1, 26a/9, 26b/9, 30a/13, 30a/16, 33a/3, 39a/7, 41a/2, 43a/14, 45a/15, 48a/9, 55a/17, 64b/5, 68b/14, 82a/10, 82a/11, 84a/13, 88a/3, 88b/4, 88b/8, 89b/11, 90a/6, 96a/4, 96b/10, 96b/17, 97b/8

ta'accüb < *Ar.* Şaşakalma

t. 46a/5, 99b/11

t.kıl 26a/16

ta'accübraḳ < *Ar.* +T. Şaşkınca, şaşılacak

t. 35a/1

ta'addī < *Ar.* Saldırma, haksızlık, zulüm

t. +ga 73b/2

t. +si 75b/5, 78b/4

t. +sin 73b/12

t. +sidin 64a/14, 88a/12

ta'alluḳ < *Ar.* Ait olma, aitlik

t.t.54b/7	‡. +sın 24b/6
t. tap- 19a/2, 38b/2, 41a/17, 41b/1	‡. +sıdın 18b/4
t. tapıp ér- 45b/14, 15a/7	taba‡ < Ar. Tabak (kap), ince kat
t. tut- 57b/11, 58a/3, 92a/9	‡. +lar 30b/1
t. (-ı hātır) 62a/12	tābān < Far. Işıklı, parlak
‡a‘ām < Ar. Yemek, aş	t. 23b/15
‡. 30a/17	tāb‘ < Far. Güç, kuvvet, tâkat
‡. +ğa 23b/12	t. (-ı mukāvemət) 49a/12, 66b/4; (-ı
t. +ı 23b/14	şî‘iri) 74b/7,
tā‘āt < Ar. Allah'ın buyruklarını yerine	t.+ı 86a/3
getirme, ibadet etme.	‡. +ığa 13a/17
‡.t.15b/5	‡. +ımğa 9b/1
‡.kıl- 14b/6, 18a/9, 32b/2	tābi‘ < Ar. Bağımlı
‡. (ve ‘ibādet) +ğa 17b/6	t. 44b/10
‡ab‘ < Ar. Tabiat, huy, yaratılış, mühür	t.bol- 58a/16
damga basma	t.bolma-t.bolma-90b/7
t. 5b/9, 23a/15, 29a/2, 60a/5, 62a/11,	tābūt < Ar. Tabut
84a/6, 88b/15	t.+ğa 25a/2
‡abaka < Ar. Kat, katman, sınıf	tāc < Ar. Taç
‡. 16b/17, 20b/16, 24b/8, 35b/1,	t. 24a/7, 27b/11, 52b/12
38b/15, 99b/14	t.(-ı havākīnū’l-ā‘zam) 35a/9, (-ı
‡. dur- 35a/5	himmet) bile 12a/1, (-ı edeb) 13a/14
‡. (-yı ‘āliye) 35a/5	t. +ı 4a/7, 5a/6
‡. +sı 35a/17	t. +ı bile 17b/1, 25b/2, 27b/11,
‡. +sını‡ 24b/8, 34b/6	

43a/3,50b/1, 65a/6, 74b/14, 80a/4,
81b/1, 85b/1

t. +**ını** 35a/7

t. +**ın** 45b/13

t. +**ı** 5a/6

tāc-dārī < *Ar.+Far.* Hükümdarlık,
padişahlık

t.+t. 7b/15

tācir < *Ar.* Ticaretle uğraşan kimse,
tüccar

t. 89a/15

ta'dād < *Ar.* Sayma, sayı; sayım

t.+**ın** 34a/3

tafşīl < *Ar.* Ayrıntılı açıklama

t. +**i** 45b/13

tafşilāten < *Ar.* Uzun uzadıya, ayrıntılı
olarak

t. 95b/12

tafşīlen < *Ar.* Uzun uzadıya, ayrıntılı
olarak

t. 25a/14, 83b/6

tağ : Dağ

t. 16a/14, 33a/12, 33b/2, 65a/8, 66b/1

t. **dék** 66b/7

t. +**nın** 15b/16, 34a/10

t.+**ğa** 33b/1, 33b/16

t. +**da** 17a/9, 21a/13

t. +**dın** 22b/12, 34a/15, 35b/14

t. +**ı** 27b/3

t. +**ı** 54a/5

t. +**ların** 28a/17

t. +**lardın** 21a/4

t. +**ını** 47a/2, 56b/2, 75a/6

t. +**ları** 29a/5

t. +**ları** 6a/17

tağallüb < *Ar.* Zorbalık, zorla hüküm
sürme

t. +**ı** 78b/4

tağa : Dayı

ta. +**sının** 83b/1

tağayyür < *Ar.* Değişim

t. 12b/14, 12b/15, 89b/11

tağī < *Ar.* Azgın, isyan eden

ta.+**ler** 99a/1, 99a/2

ta. +**lerinin** 74a/9

taḥakkümāt < *Ar.* Hakimlik takınmalar,
zorbalıklar

t. 100a/4

taḥaḳu : Tavuk

t. 75a/3
taḥallūf < *Ar.* Geride kalma, arkada bırakılma
t. 20b/7
taḥallūs < *Ar.* 1. Halas olma, kurtulma
t. **kılıp ér-** 70b/8
taḥammül < *Ar.* Bir yükü üstüne alma, katlanma
t. **kıl-** 100a/5
tahāret < *Ar.* Temizlik, temiz olma
t. **kılur ér-** 52a/13
tahayyür < *Ar.* Hayrân olma, hayrete düşme, şaşakalma, şaşırma
t. **kıl-** 13b/6
taḥkīk < *Ar.* Soruşturma
t. +i 30a/3
taḥkimāt < *Ar.* Bir yeri düşman saldırısına karşı koyabilecek duruma getirmek için yapılan türlü haberleşme, hendek, siper vb. savunma tesisleri.
t. 99b/17
t. **bile** 48b/9
taḥkiye < *Ar.* Hikaye etme, anlatma
t. 96b/5
taḥliş < *Ar.* Kurtarma.
t. **kılur ér-** 74b/7

taḥmīr < *Ar.* 1. Yoğurma, yoğurulma
t. **tap-** 14b/1
t. +i **üçün** 14a/3
taḥrīb < *Ar.* Harabetme, yıkıp bozma
t. +i 10b/13
taḥrīm < *Ar.* Haram kılma
t. +i **ğa** 90a/5
taḥrīr < *Ar.* Yazma, yazılma
t. 13a/8, 99b/12
t. **ét-** 2b/14, 66a/12
taḥrīş < *Ar.* Hırslandırma, hırslandırılma
t. **kıl-** 54a/10
t. (ve **tergīb**) **kıl-** 49a/10
t. +i **bile** 51a/5, 71a/13, 99a/3
taḥşīl < *Ar.* Parayı alma, toplama.
t. +i **ğa** 92b/6
taḥşīş < *Ar.* Bir şeyi birine veya bir yere mahsul kılma, ayırma
t. **tut-** 89b/10
tāht < *Far.* Hükümdarların oturdukları büyük koltuk, hükümdarlık
t. 11a/16, 24a/5, 28a/15, 29a/13, 30a/8, 37a/12, 42a/13, 47a/14, 52a/16, 52b/12, 71b/14, 74b/10, 79b/10, 85a/17, 39b/8, 89a/12

t. (-1 Cemşīd) 11a/1, (-1 mekremet) 14b/9, (-1 eyāletğa) 37b/2, (-1 Batu) 42a/17

t.(u tāz) bile 60a/2

t.(u tāz) kıl- 47b/10, 52a/15

t. üze 18a/13, 85a/11

t. üzre 39a/10

t. +nı 50b/12

t. +ğa 51b/5, 64b/10, 65b/15, 77b/11, 91b/13, 94b/11

t. +da 46b/7

t. +ı 5a/4, 7b/13

t. +ı bile 85b/2

t. +ınıñ 4a/15, 35a/7

t. +ını 13b/13, 31a/8

t. +ın 32a/14

t. +ığa 5a/6, 35b/12, 37a/1, 41b/12, 47a/10, 54a/16, 54b/17, 58b/5, 60b/5, 61a/7, 73b/11, 80b/16, 83b/8, 85b/10, 86a/12, 94a/6

t. +ıda 17b/17, 24a/13, 25a/15, 27b/13, 32a/15, 36b/2, 38a/9, 42a/16, 58b/13, 68b/3, 70b/11, 73a/16

t. +ıdın 25a/2, 79b/15, 81a/16

tāhte < *Far.* Tahta

t. 25a/2

tāht-gāh < *Far.* Taht yeri, başkent

t. 5b/1, 84a/13

t. +ı 14b/12

t. +ığa 41b/15

tāht-gīr < *Far.* Taht tutan

t. +i t.+7b/15

taḥvīl < *Ar.* Değiştirme, çevirme, döndürme, borç senedi, aksiyon

t.kıl- 55a/8, 66b/3, 82a/12

tā'ife < *Ar.* Bölük, takım, güruh, fırka, kavim, kabile, tayfa, gemi işçisi

t. 16b/15, 25a/15

t. +din dur- 27a/17

t. +si 29a/11, 35a/15

t. +siniñ 24b/7, 25a/14

t. +sidin 14b/6, 18b/4

tāk < *Ar.* Bina kemeri, yarım daire şeklinde kapı ve pencere üstü, kubbe, kümbet

t. 53b/15

tākat < *Ar.* Güç, kuvvet

t. kēltüre alma- 89a/4

taḳāza < *Ar.* Azarlama, başa kakma

t. +sı bile 4b/8, 83a/12

taḳdīr < *Ar.* Beğenme, değer verme,

değer biçme

t. bile 9b/3,14a/1733b/1, 53a/4,
67a/14

t. bol- bile10a/6

t. +ğa 10a/15

taḳıyye < *Ar.* Takke

ṭ. 23a/16

taḳrır < *Ar.* Yerleştirme, yerleştirilme,
sağlamlaştırma, sağlamlaştırılma

t. 13a/9

t. ḳıl- 43b/13, 46a/6, 73b/13

t. ét- 36b/3

taḳsīm < *Ar.* Bölme, parçalara ayırma

t. ḳıl- 24b/4, 30b/13, 59a/10

t. tap- 9b/6, 31b/4

taḳviye < *Ar.* Sağlamlaştırma,
kuvvetlendirme, berkitme, pekiştirme

t. ḳıl- 29b/15

taḳviyet < *Ar.* Sağlamlaştırma,
kuvvetlendirme, berkitme, pekiştirme

t. +i bile 74b/3, 77a/1

t.+iğa 97b/9

tala- : Talan etmek

t.-p 74a/17, 91a/4, 91b/8

t.-maḳ 99b/8

tālān < *Ar.* Yağma, çapul

t. 42a/16

telāşver < *Ar.+Far.* Telaş sahibi,
endişeli

t.+de 27b/6

talat- : Talan ettirmek

t. -ip 51b/14

ṭaleb < *Ar.* İsteme, istenme, dileme,
istek

ṭ.içre 51a/4

ṭ. ḳıl- 61a/1

ṭ. +iğa 51b/7, 54a/11

ṭ. +ide 65b/13

ṭālī' < *Ar.* 1.Doğan, kısmet, kader, baht,
talih.

ṭ. 7a/16, 74b/10, 81b/17

ṭ. bol- 75b/16

ṭ. ér- 82a/3

ṭ. +i 39a/1, 45a/11

ṭaleb < *Ar.* İsteme, dileme, istek

ṭ. +iğa 39b/3

ta'līm < *Ar.* Öğretim. 2. Alıştırma

t. +i bile 15b/3, 16a/3, 22b/16

t. +iğa 14b/3

tamām < *Ar.* Tamam, tam, eksiksiz,
uygun, münasip

t. bile 49b/11, 69a/1, 72b/11, 77b/5, 88a/5, 92b/3, 96b/8, 96b/10, 97a/2, 98b/12, 100a/7

t. (ve debdebe-i mālākelām) bile 71a/12, **t.(ve leşker-i mālākelām) bile** 28a/6, **(ve ğanāim-ı mālākelām) bile** 30a/6, **(ve isti‘cāl-ı mā-lā-ke-lām) bile** 37b/14, **(ve istizhār-ı mā-lā-ke-lām) bile** 38b/10, **(ve leşker-i mā-lā-ke-lām) bile** 42b/2, **(ve hürmet-i mā-lā-ke-lām) bile** 50a/6, **(ve üsār-ı ma-la-ke-lām) bile** 60a/1, **(ve sa‘y-ı mā-lā-ke-lām) bile** 66b/11, **(ve ‘ukubet-i malākelām) bile** 74b/6, 93b/10

t.kıl- 46a/12

t. ét- 84a/15

t. +ı 25b/7, 54a/12

tamāmet < *Ar.* Hepsi, tümü, tamamı

t. +et 13a/7, 43a/11

tamāmiyyet < *Ar.* Hepsi, tümü, tamamı

t. +iyyet 39a/13

tamğa : Damga

t. 31b/7

ṭami‘a < *Ar.* Tamah eden, tamahçı

ṭ. +ları 71a/7

ta‘mīr < *Ar.* Onarma, düzeltme, bozuk

şeyi düzeltme

t. kıl- 61a/14

t.ét- 2a/3

t. + idin 8a/17

taḡ : Tan, şafak

t. 46b/7, 49b/15

t.bile 89b/14

taḡ : Acayip, tuhaf

t. 43a/15

t. érme- 4a/17

ṭa‘neger < *Ar.+Far.* Söven, çekiştiren

ṭ. 23a/13

tanı- : Tanımak

t.-dı 94a/9

t.-may 7b/15

t.-mas ér- 93a/12

taḡla : Yarın, daha sonraki gün

t. 43b/16

ṭaṅṭana < *Ar.* “tan tan” diye seslenme, ses çıkarma, şa’şaa, debdebe, patırtılı, gürültülü gösteriş

ṭ. +sı 6b/8

ṭ. +sın 32a/15

tap- : Bulmak, kabul etmek, elde etmek

t. -ar 1b/3, 6a/4, 7a/11, 10b/1, 10b/5,

38b/15, 39a/4, 43b/13, 49b/13

t. -ar ér- 36b/1

t. -dum 9a/12

t. -dıñ 21b/8

t. -dı 32a/7, 37a/5, 38b/6, 43a/7,
64a/4, 70a/6, 96a/7

t. -tı 5a/6, 6a/7, 9b/6, 12b/7, 14b/1,
17a/1, 17a/14, 17b/13, 19a/2, 19b/8,
20a/3, 20a/4, 20a/5, 20a/11, 22a/15,
24a/4, 25a/10, 28b/3, 31b/13, 32b/1,
36b/9, 36b/11, 38b/2, 40a/5, 41a/4,
41a/17, 42b/12, 45b/12, 47a/13, 48b/17,
50a/16, 51a/7, 52a/10, 53a/4, 54b/15,
57b/7, 58a/6, 58b/11, 61a/11, 64a/1,
66a/5, 66a/6, 68a/13, 72b/14, 75a/17,
75b/13, 76b/2, 77a/12, 79b/14, 79b/17,
80b/1, 81b/5, 83a/5, 83b/16, 86a/2,
87a/10, 88b/15, 89a/5, 89b/3, 93a/10,
95b/2, 95b/4, 95b/5, 95b/6, 95a/4,
95a/17, 96b/3, 97b/2, 97a/3, 98a/11,
98a/14

t. -tılar 42a/5, 70b/17, 82b/4

t. -mış 9b/16, 12b/4, 13a/11, 30a/3,
67a/12, 90b/13

t. -ğa-sen 96a/4, 96a/5

t. -ğay 5b/15, 6a/14, 15a/10, 17b/12,
27b/10

t. -sa 11a/9, 11b/8, 13b/8, 25b/13,
t.49b/12

t. -ğaç 28b/4, 46b/4

t. -ıp 4a/6, 5b/5, 6b/12, 6b/15, 6b/17,
7a/1, 7a/1, 7b/16, 9b/5, 10a/2, 11a/7,
12a/12, 13a/14, 13a/14, 14b/7, 15a/8,
16a/3, 16a/15, 16b/9, 17b/8, 18a/16,
21a/4, 21a/13, 22a/11, 25b/12, 27a/16,
28b/8, 30b/12, 31a/15, 31b/4, 31b/16,
32a/2, 32b/1, 32b/6, 32b/16, 37b/12,
42a/14, 42a/15, 44b/11, 45b/14, 53a/12,
53b/9, 54b/11, 56b/6, 56b/13, 56b/15,
57b/2, 57b/5, 57b/6, 57b/7, 57b/13,
58b/3, 58b/13, 59b/10, 60a/1, 60a/5,
60b/2, 61b/6, 62a/7, 64b/7, 65b/3,
66a/17, 66b/12, 66b/15, 67b/4, 68a/16,
68a/16, 68b/1, 68b/8, 70a/15, 71a/11,
71a/15, 71b/5, 72a/4, 72b/12, 75a/12,
78b/6, 78b/15, 79b/12, 82a/1, 82a/13,
82b/14, 82b/16, 83a/9, 84a/9, 84a/10,
84a/11, 84a/12, 84a/15, 85b/15, 86a/4,
86a/5, 86a/17, 86b/17, 87a/13, 89a/2,
89a/3, 90a/11, 91b/7, 91b/15, 93a/4,
93a/13, 93b/4, 95b/12, 96b/2, 97b/7,
97a/12, 97a/13, 97a/16, 98a/13, 99b/11,

100a/9

t.-ğan 26b/4, 41b/17, 83a/15

t.-ğanı 38b/14, 42a/8

t.-ğanda 96b/6

t. -ğandin 35b/17, 42b/6, 88a/6

t. -ğanlar 29b/10

t. -ğanlargā 30b/12, 30b/13

t. -ğusı 9b/16

t. -ğusıdur 41a/17

t. -mağ(ğ) 12b/15, 48a/11

t.-mağğa 99a/1

t. -mas 5b/12, 5b/14, 25a/11, 27a/5

t.-may 33b/4, 33b/6, 93b/4

tapıl- : Bulunmak, olmak

t. -ur 29b/9

t. -mağ 5b/10

t. -may 39b/8

tapul- : Bulunmak, olmak

t.-ur 95a/2

tapşur- : Ulaştırmak, teslim etmek

t. +dı 73a/5, 47a/7, 86b/8, 60b/1,

17a/3, 53a/2, 54a/9, 94a/11

t. +dılar 81a/3

t. +up

17b/16, 24a/4, 24b/17, 30b/8, 32a/13,

39b/3, 45b/10, 48b/5, 48b/11, 65a/17,

74a/12, 85b/7, 91a/12

tār < *Ar.* Karanlık

t. (-ı mişkīn) 3b/4

ṭ.ér-ṭ.ér-33b/8

ṭarāb < *Ar.* Sevinçlik, şenlik, sevinçten

gelen coşkunkluk

ṭ. 4b/10, 13b/13, 43a/5, 97b/7

ṭ.bol- 65a/14

ṭ.kıl- 24a/12

ṭarāb-efzā < *Ar. +F.* Ferahlığı ve neşeyi

artıran

ṭ. 9a/11

ṭarāb-nāk < *Ar.* Sevinçli, coşkun.

ṭ. 30b/4

ṭ.ol-ṭ.ol-51a/3

tārāc < *Far.* Yağma, çapul, talan, yağma

etme, talanlama

t. 59b/2

t.kıl- 85b/4, 85b/4

t.kılıp dur- 87b/9

t. ét-65b/3, 69a/17, ét-55a/9

t. +ı 10b/12

ṭaraf < *Ar.* Yan, yön, bölge, yer,

memleket, aralarında anlaşmazlık olan

iki kişi ya da topluluktan her biri

ṭ. 5b/6, 7b/11, 23a/12, 27b/4, 27b/4,
28b/5, 42b/9, 45a/4, 53b/10, 60a/15,
88b/8

ṭ. +ḡa 52b/5, 93a/10, 93b/2, 96b/10

ṭ. +ge 33a/17, 43b/10

ṭ. +da 33b/11, 45a/3, 45a/6

ṭ. +din 45a/4, 58a/11, 71b/4, 76a/10,
99a/6, 100a/13

ṭ. +in 56b/12, 59a/9, 88a/13

ṭ. +iḡa 16b/16, 22b/2, 23a/5, 64a/9,
66b/8, 72b/11

ṭ. +ida 16b/12, 28a/5, 34a/10, 58b/10,
61b/1, 74b/9

ṭ. +idin 19b/15, 61a/16, 76b/8,
91a/10, 100a/14

ṭarāvet < Ar. Tazelik, taze olma

ṭ. +iḡa 6b/11

tārek < Far. Başın üst kısmı, tepe

t. (-i devleti bile) 5a/6

tarıḡ- : Daralmak, bunalmak, sıkıntıya
düşmek

t. -ip 88a/12

ṭārī < Ar. Aniden çıkan, birden bire
görünen

ṭ. ér- 9b/1

ta'rif < Ar. Etrafıyla anlatma,

anlatılma; etrafıyla bildirme

t. + iḡa 53b/5

tā'rīḡ < Ar. Bir olayın gününü, ayını ve
yılımlı bildiren söz veya gün, tarih

t. 8b/10, 30a/3, 44a/12, 48a/14,
53a/2, 53a/3, 53a/5, 54b/17, 56b/4,
56b/14, 56b/17, 58b/3, 59a/13, 60a/11,
60a/14, 61b/2, 63a/4, 65b/16, 70b/4,
72a/5, 77a/5, 77a/6, 77a/6, 83b/2,
86a/14, 86b/7, 87b/1, 91a/6, 93b/17

t. (-i Ca'ferī) 18b/12, (-i vefātu)

41a/9, (-i 'Ālem-ārā-yı 'Abbāsī')

49a/17, (-i hicrī) 58a/1, 61a/15, 65b/9, (-
i vefātu) 70a/3, (-i hicreti) 64b/14

t. +ni 23a/7

t. +i 90a/13

t. +in 70a/15

t. +ide 19a/5, 22a/10, 53a/3, 53a/5,
56b/17, 63a/4, 86b/1

tā'rīḡdān < Ar.+Far. Tarih bilir, tarihçi

t. 60a/13

ṭarīḡ < Ar. Yol

ṭ. 21b/11

t. +i üzre 31a/8

ṭ. +in 11b/10

t. +ıġa 24b/1, 73b/3, 78a/5, 86a/5,
93b/14

t. +ıda 17b/11, 37b/7

t. +ıdın 19a/4, 19b/10, 66b/16

tarīka < *Ar.* Allah'a ulaşmak arzusuyla
tutulan yol

t. +da 94a/17

t. +sı 23a/1, 87b/16, 96a/17

t. +sı bile 32b/12

t. +sın 17b/5, 42b/16

t. +sıda 36b/14

tārek < *Far.* Tepe, başın üst kısmı

t. (-i devlet) 2a/17

tart- : Çekmek

t. -ar 2b/3, 59b/1

t.-tı 29b/1, 36b/15, 51a/5, 60a/7,
68a/1, 89a/16

t.-dılar 94b/10

t. +ıban 4a/5

t. +ıp 17b/12, 27a/14, 27b/3, 28b/2,
45a/11, 49a/4, 51b/12, 58b/14, 59b/4,
66b/13, 68a/4, 68a/13, 69a/11, 69b/15,
87a/15, 89a/6, 89a/11, 89b/16, 93a/9

t. +ġanınıġ 29a/17

t. +mak 6t.+7b/15

t. +may 44b/2

tārumār < *Far.* Karmakarışık, daġınık,
perişan

t. kıl- 69b/7

tasalluġ < *Ar.* Musallat olma, sataşma,
başına ekşime

t. (ve taġallub) +ı 78b/4

t.+ınıġ 98b/2

t. +ıda 39a/2

tasalluġāt < *Ar.* Musallat olmalar,
sataşma, başına ekşimeler

t.+ıġa 100a/5

taşarruf < *Ar.* Tutum, sahip olma, para
artırma

t. 14a/5

t.+ı bile 2a/16

t.+ıġa 11a/15, 11b/17, 28a/15,
29b/12, 30a/8, 44a/1747a/3, 85a/17

t.+ıġa 12a/12

taşavvūr < *Ar.* Göz önüne getirme,
hayal etme, zihinde canlandırma,
tasarım, düşünce, amaç, niyet, maksat,
plan

t. kıl- 72a/17

taşdīk < *Ar.* Doğrulama, onay,
onaylama.

t. kı1- 21b/11
taşvîrât < *Ar.* Tasvirler, resmini yapmalar.
t.+ıdın 2a/12
taş : Taş
t. 7a/12, 9a/11
t. +nı 22b/17
t. +ğa 22b/16
t. +dın 2a/2
t. +ı için 23b/1
t. +ığa 73a/11
t. +ları 33b/5
taş̄t < *Far.* Leğen
ğ.+ıda 30a/17
taşkarı < Dışarı
t. 13a/2, 33a/8, 34a/7, 60a/8, 87a/4
taşla- : Taşlamak; dışarı çıkarmak
t.-p 32b/13, 49a/8, 54b/12, 60b/8, 61a/12, 66a/3, 66b/5, 76b/10
tat : Tat
ğ.+lar üzre 30a/17
ğā'ün < *Ar.* Veba
ğ. +nıñ 56a/7
ğavâf < *Ar.* İslam dininde hac sırasında Kâbe'nin çevresini yedi kez dönme
ğ. +ı için 16b/8

ğ.+ığa 96a/17
tevağğkūf < *Ar.* Durma, eğleşme, bekleme
t.kı1- 96b/13
ğavâyif < *Ar.* Tayfalar, güruhlar, fıkralar, bölükler.
ğ. 36b/14, 99b/14
ğ. +ğa 35b/17
ğ. +ı 11b/9, 35b/14
ğ. +ınıñ 4a/10, 47a/4
ğ. +ığa 17b/1
ğ. +idin 66b/16, 88a/7
tavğ < *Ar.* Gerdanlık, halka, tasma
t. 53b/13
ğ. +ı 14b/8
tavşif < *Ar.* Vasıflandırma, niteleme
t. +ığa 3a/4, 53b/4
tavuk : Tavuk
t. 54b/14, 59a/13, 67a/12, 67b/10
ğāvūs < *Ar.* Tavus Kuşu
ğ. 15a/10, 15a/11
ğ. +dın 15a/4
tavuşkan: tavşan
t.(yılı) 57b/9, 59b/14, 69a/13, 74a/1776b/12, 83a/4
ta'yîn < *Ar.* Ayırma, belli etme, bir memuriyete koyma

t.ét- 29a/4

t.ķıl- 46b/6, 98b/15

ṭayr < *Ar.* Kuş

ṭ. 33b/4

tāz < *Far.* Koşma, koşuş

t.(taḥt u t.) ķıl- 42a/13, 47b/10, 52a/15, 52b/1

t. (taḥt u t.) bile 60a/2

tazallüm < *Ar.* Sızlanma, yanıp yıkılma, yakınma

t. körgüz- 75a/7, 89b/12

tażarru‘ < *Ar.* Kendini alçaltarak yalvarma

t. (ķadem-i t.) bile 10b/10, 64b/16

t. + lar körgüzür ér- 15a/17

tāze < *Far.* Taze, körpe, genç, yıpranmamış

t. 7b/6

ta‘zīb < *Ar.* Eziyet etme, üzme

t. ķıl- 48b/11

t. (-i tamām) 74b/5

ta‘zīm < *Ar.* Büyükleme, ululama, büyük sayma, saygı gösterme, ikram etme

t. 8a/9, 62b/1

t. (ve tebcīl) bilebile 54a/16

t.(ve tekrīm) ķıl- 58a/17

t. + in 36b/6

ta‘ziyet < *Ar.* Başsağlığı dileme

t.tut- 41b/7

te‘addī < *Ar.* Düşmanlık, ara açılma

t.körgüz- 75a/5

t. +ğa 86a/3

t. + sin 43b/12

te‘ālā < *Ar.* “Yüksek olsun!” manasına gelen bir söz olup Allah adıyla birlikte kullanılır

t. 4b/5, 6b/6, 14b/2, 15a/2, 16a/12, 19b/8, 19b/16, 35a/12, 39a/5, 24b/16, 25a/13, 45b/17, 83a/11, 83b/5, 86a/6, 96a/13

t. + nıḡ 14a/9, 14b/5, 15b/11

te‘ākub < *Ar.* Birbiri ardısına gitme, birini takip etme

t.ķıl- 99a/9

tebādül < *Ar.* Birbirine bedel olma, birbirinin yerini tutma, değişme

t.(-i a‘vām) 96b/1

tebāh < *Far.* Batıl; bozuk, çürük

t.eyle- 5b/7

tebāhī < *Ar.* Övünme

t. 49b/12

tebârek < *Ar.* “Mübârek etsin!”

t. 86a/6

ṭabâyi' < *Ar.* Huylar, tabiatlar, âdetler

ṭ. 23b/13

tebcîl < *Ar.* Ululama, ağırlama

t. **bile** 54a/16

tebeh-kâr < *Far.* Harabeden, mahveden,
bitiren

t. 13a/15

tebessüm < *Ar.* Gülümseme

t.**kıl-** 62a/8

tecâvüz < *Ar.* Ötesine geçme, sınırı
aşma, başkasının hakkına dokunma

t. 4b/5, 32a/17

t.**kılma-** 24a/13, 32a/1

t.**kıla almas durur ér-** 85a/7

tecerrüd < *Ar.* Soyunma, çıplak olma.

t. 17b/5

tecessüs < *Ar.* Yoklama, araştırma, bir
şeyin iç yüzünü araştırıp sırrını

çözmeye çalışma

t. **+iğa** 93b/3

tedârik < *Ar.* Araştırıp bulma, sağlama,
elde etme, hazırlık

t. **kılmas dur-** 39b/12

t. **+in kılıp bolmas dur-** 18a/5

tedbîr < *Ar.* Bir şeyi temin edecek veya
önleyecek yol, çare

t. 28a/10, 37b/7, 96a/5

t. **+i bile** 31b/9

t. **ér-**67b/16, ér-32b/15

t. **(ve dānā-yı bīnaẓīr) ér-** 35a/3

t. **+i bile**10a/6

te'dīb < *Ar.* Edeplendirme, terbiye
etme, haddini bildirme

t.**+i üçün** 93a/9

te'emmül < *Ar.* Bir işi ayrıntılarıyla
düşünme, düşünüp taşınma.

t. **kıl-** 12a/7

t. **+din** 93b/10

te'ennī < *Ar.* Yavaş gitme, yavaş
hareket etme, yavaşlık, gecikme

t. **bile** 13b/1

te'eyyüdât < *Ar.* Kuvvetlenme, kuvvet
bulma; sağlamlaşma

t. **(-ı rabbānī) bilebile**10a/6

tefāhūr < *Ar.* Övünme, övünç

t. **+i** 4a/4

tefaḳḳud < *Ar.* Arayıp sorma, arayıp
sorulma

t.t.18a/14

t.**bile** 18a/7

t. kı1- 93b/6
tefāvūt < *Ar.* İki şeyin birbirinden farklı olması, iki şey arasındaki fark
t.bolma- 72b/12
tefekür < *Ar.* Düşünme, düşünüş
t. 12a/7
teferrüs < *Ar.* Sezme, anlar gibi olma
t.kı1- 12a/4, 80a/13
tefrika < *Ar.* Ayrılma, ayrılık, bozuşma, gazette veya dergilerde kısım kısım çıkarılan uzun yazı
t. **bile** 8b/2
tefvīz < *Ar.* İhale, sipariş etme
t.kı1- 22a/4, 22a/12, 30b/8, 41a/3, 47a/6, 67a/10, 95a/3, 95b/8
t. **ét-** 99b/4
teg- : Değmek
t. **-ip** 42a/12
tehallūf < *Ar.* Uygunsuzluk, muhaliflik
t. **kılma-** 29a/6
tehdīd < *Ar.* Birinin gözünü korkutma, gözü korkutulma, göz dağı
t. **körgüz-** 36b/3
t. **kı1-** 75a/7
tehattük < *Ar.* Rezillik, utanmazlık
t. 73b/12, 100a/1

tehevür-perver < *Ar.* Çok kızan, öfkelenen, köpüren
t. 3a/15
te'hīr < *Ar.* Sonraya bırakma, erteleme
t. **tap-** 66a/6
tehiyye < *Ar.* Hazırlık, hazırlama
t. **+siğa** 54a/6
tehniyet < *Ar.* Tebrik, kutlama
t. 97b/6
tehniyet-gū < *Ar.* Tebrik etme, kutlama, "Hoş geldin!" deme
t. 82a/9
teḳābül < *Ar.* Karşı karşıya olma, karşılık
t. **+ide** 67a/15
t. **+idin** 80b/7
tekāver < *Far.* Koşucu, seğirtici, yorga
t. 50b/17
teḳāzā < *Ar.* Rica, dilek; talep
t. 7a/7
t. **+sı bile** 28b/17, 77b/14
tekbīr < *Ar.* Müslümanlıkta Tanrı'nın büyüklüğünü, yüceliğini anmak için söylenen ve "Allahuekber" sözü ile başlayan dua.
t. **(-i taḫrīmi)**taḫrīmi)90a/5

tekellüm < *Ar.* Söyleme, konuşma

t. **bol-** 8a/12

t. **(-i tebessüm)** 62a/8

tekessür < *Ar.* Çoğalma, artma

t. **+i** 4a/4

teklîf < *Ar.* Teklif, öneri

t. **bile** 93a/2

t. **kı1-** 27a/3, 43a/11, 46a/8, 93a/3

tekrâr < *Ar.* Bir şeyi iki veya daha çok

defa yapma, yine, birdaha, yeniden

t. **kı1-** 6a/10

tekrîm < *Ar.* Saygı gösterme, ululama

t. 62b/1

t. **kı1-** 58a/17

tekrîmen < *Ar.* Saygı göstererek,

yücelterek

t. 96a/17

tekye : Türbe

t. 97a/9

t. **kı1-** 36a/4

telâfî < *Ar.* Kötü bir etkiyi veya

sonucu başka bir etki ile yok etme,

karşılama, yerine koyma:

t. 39b/11

telâkî < *Ar.* Birbirine karşı gelip

buluşma, karşılaşma

t. **(-i ferîkayn)** 42b/9, 68a/15

telâtum < *Ar.* Çalkantı, dalgalanma

t. **+ıdım** 21a/9

telef < *Ar.* Yok etme, öldürme

t. **bol-** 68a/2, 68a/13, 69b/17

telezzüzât < *Ar.* Lezzet, tat almalar,

hoşlanmalar

t. **(-ı bîmüntehâ)** 97b/17

telh < *Far.* Acı

t. 40b/16, 40b/17

telh-kâm < *Far.* Kederli, "damağı acı".

t. 78a/9

te'lîf < *Ar.* Kitap yazma, eser yazma

t. 66a/12

t. **+i** 66a/5

t. **+in** 66a/11

temâşâ < *Far.* Bakıp seyretme, gezme

t. **+sıdım** 64b/8

temekkün < *Ar.* Mekanlanma, yer

tutma, yerleşme

t. **bile** 12b/15

temennâ < *Ar.* Dilek, istek, arzu

t. 7a/6, 97a/7

t. **+sı** 67b/12

temerrüd < *Ar.* Dikbaşlılık, inat,

direnme

t. 20a/17, 80b/17	cezalandırma
temeşhur < <i>Ar.</i> Maskaralık, alay	t. bér- 48b/11
t.+lar 20b/2	teng < <i>Far.</i> Dar, sıkıntılı, küçük [şey, yer]
temiz < <i>Far.</i> Temiz	t. 30b/1,
t.+nin 40b/2	ṭ.ér- 33b/8
temkîn < <i>Ar.</i> Ağırbaşlılık, ihtiyat, tedbir	t. bol- 82b/16
t.tap- 88a/6	tenge : Para
t. +i 12b/12, 12b/15	t. 65a/7
temşîl < <i>Ar.</i> Örnek (söz, hikâye vb.)	tenglig < <i>Far.+T</i> Darlık, küçüklük
t. +i 12a/1	t. +idin 19a/8
t.(-i hikâyet) 93a/15	teng-nây < <i>Far.</i> Sıkıntılı yer
ten < <i>Far.</i> Ten, beden	t. +ğa 55a/4
t.ara 2a/7	t. +ıdın 24b/10
t.ḳoy- 94a/1	tensükât < <i>Far.+Ar.</i> Nadir değerli şeyler, hediyeler, armağanlar
t.+niñ 4a/17	t. 41b/2, 48a/8
t. +i 17a/15	t. +ı bile 66b/2
t. +in 12b/1	ter < <i>Far.</i> Yaş, ıslak, taze
tenāsül < <i>Ar.</i> Üreme	t. 7b/6
t. 8b/3	terakki < <i>Ar.</i> Yukarı kalkma, ilerleme
t. +iğa 8a/17	tarafdarı
tenāvül < <i>Ar.</i> Alıp yeme, alınıp yenilme	t.tap- 21a/4,79b/12, 97a/3
t. ḳıl- 79b/1	t.bağışla- 66a/11
t. buyur- 23b/10	t. +de bol- 82b/2
t. körgüz- 23b/13	terāzu < <i>Far.</i> Terazi
tenbîh < <i>Ar.</i> Uyarı, uyarma;	

t. (-yı ‘adl) 84a/10
terbiyet < *Far.* Eğitim, görgü, tebiye
t. kı1- 28b/10, 56b/16, 75b/3, 87a/6,
92b/11
t. +ler kı1- 89b/6
t.+iğa 96b/7
t. +ide 9a/9
tereddüd < *Ar.* Bir yere gidip gelme,
kararsızlık, duraklama
t. 23a/9, 34a/14
t. +ler kı1- 46a/12
terennüm < *Ar.* Yavaş ve güzel bir sesle
şarkı söyleme, şakıma
t.eyle- 30b/4
t. sürüp dur-62b/1
t. +i 9a/7
terğīb < *Ar.* Arzu ettirme, istek verme,
isteklendirme
t. kı1- 88b/14
t. (tahrīş ve t.) kı1- 88b/14
t.(ve tahriş) +i bile 71a/13, 99a/3
terk < *Ar.* Bırakma, bırakılma,
vazgeçme
t. ét- 45b/6, 96a/2
t. tut- 90a/9, 93a/2
t. (-i ĩzā) kı1- 36b/6

terkeş < *Far.* Ok çantası, ok muhafazası
t.+idin 5b/13
terkīb < *Ar.* Birleşim, birleştirme, bir
araya getirme
t.bér- 2a/7
terkin < *Ar.* Boyama, yazma, yazılı bir
şeyi bozma
t. 17b/619a/12, 87b
terşī’ < *Ar.* Mücevherler kakarak
süsleme, oymacılık
t.kı11- 30a/10
terşī’āt < *Ar.* Mücevherler kakarak
süslemeler, oymacılıklar
**t. (ve isti‘ārāt ve mecāzāt ve sanā’i ve
bedāyi’) bile** 70b/5
tertīb < *Ar.* Dizme, sıralama, hazırlama,
düzene koyma, dizgi, sıra, dizi, düzen
t.bile 22b/1, 23a/5, 90b/11
t.bér- 26a/13, 30a/9, 30a/15, 34a/11,
42a/2, 61b/5, 91b/13, 97b/10
t.+iğa 97a/2
teşarīf < *Ar.* Allah’ın istediği gibi hükm
ve iradesi
t. (-i zamān) 8b/2, (-i eyyām) 96b/1
tesellī < *Ar.* Avunma, avuntu, avunç.
t. tap- 12a/12

teşhîr < *Ar.* Zapt ve istila etme, ele geçirme, elde etme

t. 11a/8

t. +i 10b/13

t.+iğā 12a/2, 72b/3

teskîn < *Ar.* Sakin kılma, yatıştırma, yatıştırılma

t. tap- 21a/13, 93b/4

t. tapmas ér- 25a/11

teslîm < *Ar.* Bir emaneti yerine verme, bir şeyi yeni sahibine verme; boyun eğme

t.ét-5b/4,

t.ķıl- 24b/17, 55a/1, 73a/3, 89a/6,

t. eyle- 2b/3

teşeddüd < *Ar.* Şiddetlenme, keskinleşme

t.bile 88a/12

teşne-leb < *Far.* Dudağı kurumuş, susuz, yanık

t. ķalıp dur- 93b/8

teşnelik < *Far.+ T* Susamışlık

t. +lik 93a/17, 93b/1

t. +din 93b/5

t. +i 93b/4

teşrîf < *Ar.* Şerefendirme, şeref verme, gelmesiyle bir yere şeref verme

t. 8a/11, 97b/2

t. + (-i risālet) 20a/16

t. +iğā 19b/8

t. (-i kerāmeti bile) 2a/16

teşrîfāt < *Ar.* Protokol, kabul

törenlerindeki uyulması gereken kurallar

t.(-i girānbehā) 97b/16

teşvîş < *Ar.* Karıştırma, bulandırma

t. +i 70a/12

tetāvül < *Ar.* Uzanma, uzama, uzun olma

t. 100a/1

tetimme < *Ar.* Tamamlayıcı bilgi ya da şey

t.(-i ihtitām) 9b/7

tevābi‘at < *Ar.* Merkeze bağlı bölgeler, civar yerler

t. + ı bile 22a/2

t. +ın 63a/1

tevābi‘ < *Ar.* Maiyette bulunanlar, uşaklar

t. + din 45b/8

t. + idin 68a/15, 91b/11

tevakķuf < *Ar.* Durma, eğlenme, bekleme

t. kı1- 30a/6, 32b/13, 46b/6, 49b/6,
58a/15, 66b/9

t. ét- 73a/3

tevārīḥ < *Ar.* Tarihler

t. 4b/17, 18b/3, 84b/4

t. (-i Enbiyā) 17b/14

t. +de 16b/7

t.+i 23a/8

t. +iḡa 13b/17

t. +ide 19b/12

tevāzu‘ < *Ar.* Alçakgönüllülük gösterme

t. bile 11b/14

tevbe < *Ar.* Tövbe, işlenmiş bir günah
ya da suçun bird aha işlenmeyeceğine
dair verilen söz

t. (ve tazarru‘lar) körgüzür ér-15a/17

t. kı1-78b/3, 86a/5

t. eyle- 81b/17

t. +si 15a/17

teveçi : Deveci

t.+ler 38a/10

tevehhüm < *Ar.* Kuruntuya düşme

t.kı1- 61a/12,

t.ét- 66a/2

tevekkül < *Ar.* İşi Allah’a bırakma,

kadere razı olma

t. +i 11b/6

tevellüd < *Ar.* Doğma, doğum

t.ét- 92a/7

tevem < *Ar.* (tev'em) İkiz, benzer

t. 82a/7

tevemān < *Ar.* (tev'emān) İkizler

t. 37b/1

tevfīkāt < *Ar.* Allah'ın yardımına
kavuşmalar

t. (-i sübhānī) bile 10a/7, 97a/8

tevḥīd < *Ar.* Allah'ın birliğine inanma,
bir sayma, bir olarak bakma.

t. 4a/13

teyakkuz < *Ar.* Uyanıklık.

t. 16b/12

teyemmünen < *Ar.* Uğur sayarak, uğur
kabul ederek.

t. 70a/8

te’yīd < *Ar.* Kuvvetlendirme,
sağlamlaştırma, doğrulama

t. 30a/4

t. + -i (-i rabbānī) bile 11a/16

t. (-i ilāhī) 49b/12

te’yidāt < *Ar.* Kuvvetlendirmeler,
sağlamlaştırmalar

t. 97a/8

t. (-ı ilāhī) bile 35b/16

tezāyüd < *Ar.* Sıkışma, çoğalma, artma

t. (ve terakķī) tap-21a/4

t. +ġa 6b/13

t. +de 82b/3

tezhīb < *Ar.* Yazma kitaplarda, sayfaların yıldız ve boya ile bezenmesi, yıldızlama; süsleme, bezeme.

t. +i bile 5a/14, 84a/2

tezkār < *Ar.* Hatırlama, anma, anılma

t. 84a/17

t. +ıġa 35a/12

tezkire < *Ar.* Tezkere, pusula;

hükumetten alınan izin kaġıdı

t. (-i hālet) 96b/5

tezvīr < *Ar.* Yalan dolan, ara bozmak

t. 37b/7

t. +ıġa 25b/12

tezyīn < *Ar.* Süsleme.

t. 2b/15

t. tap- 7b/16

tég- : Deġmek, gelmek, payına düşmek

t.-di 23b/12, 52b/15

t.-ip 86b/3, 87a/13

té- : Demek, söylemek

t. -megen 40b/17

t.-mek 30b/5

témür : Demir

t. 34a/10, 34a/14, 51a/11

t. içre 88b/10

téñiz : Deniz

t. 28a/17, 58a/11, 66b/5, 66b/12

t.+niñ 66b/9

t.+ġa 30b/6

t. +ġaça 59a/9

t.+ler 66b/7

téng < *Far.* Denk

t. 96b/9

Téñri : Tanrı

t. 2b/2, 45b/5, 58b/12, 89b/17

t. (ve Resūlı) niñ 3b/15, (ta‘ālā) niñ 14b/5, 15b/11, 16a/12,

t. +niñ 18a/12

t. +ġa 55a/1

t. +din 5b/17, 43a/15

tépren- : Harekete geçmek, yola çıkma

t. +di 49b/6

t. +medi 12b/10

t. +ip 42a/13

tépret- : Depretmek, harekete geçirmek

t.-mek 6a/2	27b/5, (-i bürrān) 27b/5, (-i cefā)
téri : Deri, post	40b/10, (-i bīdirīg) 49a/2, (-i behrām)
t.+sidin 23a/16, 34a/11	82a/2 (-i celāleti) 84a/2
téz- : Dizmek	
t. -señ 8b/11	t. bile 12a/11,
téve : Deve	t. ile 57b/6,
t. 43b/17	t. +dın ötker- 38a/16, 75a/15
tīz < <i>Far.</i> Çabuk olan, süratli	t. +ı 5b/5, 11a/8, 25b/6,
t.kıl- 81a/7	t. +ı bile 8b/15, 62b/11,
tıbb < <i>Ar.</i> Hekimlik, tabiplik, doktorluk	t. +ın 67b/7
ı. 17a/12	t. +ıga 5b/9
tıfl < <i>Ar.</i> Küçük çocuk	t. +ıdın 59b/10, 92b/16
ı. 56a/2	t. +larnıñ 5b/14
ı. durur ér- 35b/2	tik- : Dikmek, inşa etmek, yapmak
ı. +nı 45a/2	t. -ti 30a/11
tıllā < <i>Ar.</i> <i>tılā</i> ' Altın	tik- : Dikmek, terzilik
ı. 75b/5	t.-mek 19b/17, 23a/17
tıynet < <i>Ar.</i> Yaradılış, huy, maya	tiktür- : Diktirmek, inşa ettirmek
ı. 44a/16	t. -di 30a/9
ı. +iniñ 14a/3	til : Dil; lisan
ticāret < <i>Ar.</i> Ürün, mal vb. alım satımı	t. 26b/1
t. 77b/9	t. bile 19b/12
tīg < <i>Far.</i> Kılıç	t. ér- 11a/6
t. 5a/10, 5b/12, 5b/14, 10b/9, 11a/6,	t. aç- 14b/4, 30b/5, 61a/8, 94a/5
30a/5, 33b/3, 59b/1	t. +de 18a/17, 41a/14, 86b/10
t. (-ı şecā'atın) 2b/1, (-i hūn-feşān)	
3a/15, (-i şecā'at) 4a/6, (-i hūn-rīz)	

t. +din 9a/15	t. (-i āh) 5b/13, (-i müjgān) 62a/10
t. +i 14a/6, 26a/7	t̄ir < <i>Far.</i> Karanlık
t. +imni 9a/13	t.ile Zühre 82a/1
t. +in 26b/2	t̄ire < <i>Far.</i> Karanlık, kara
t. +ime 2b/13	t. 2a/2, 2a/10, 2b/9, 9a/1, 40b/9
t. +iğa 26a/17	t.+ğa 96b/9
t. +idin 16a/12, 48b/13, 96a/15	t̄ire-dil < <i>Far.</i> Kalbi kara, fena kalpli
t̄ile- : Dilemek, arzulamak	t. bol- 3b/12
t. -di 91b/9	t̄ire-gerd < <i>Far.</i> Kara toprak
t. -se 22b/15	t. 27b/2
t. -p 40a/11, 40a/11, 47b/14, 64b/6, 74b/3, 86a/8, 86a/12	t̄irelik < <i>Far.+T.</i> Karalık
t. -gende 46a/2	t. +din 11b/3
t.-mek 7a/8, 7a/8, 7a/9	t̄irig : Diri, canlı
t. -mek dur- 2b /5,	t. 33a/1, 49a/15
t̄ilet- : Dilemek	t̄is' < <i>Ar.</i> Dokuz
t. -ip 46a/3, 88a/6	t. 44a/2
t. -üp 89b/15	t̄işi : Dişi, kadın
t̄inç : Dinç	t. 69b/1
t. 99b/7	t̄iz < <i>Far.</i> Tez, çabuk; keskin
t̄indür - : Dinmesini sağlamak	t. 27b/3, 27b/5, 32b/16, 33b/5, 97b/14
t. +üp 84a/8	t̄iz : Diz
t̄ir < <i>Far.</i> Ok	t.+idin 21a/6
t. 20b/11	t̄izrek < <i>Far.+T.</i> Çabucak, hızlıca
	t. 11a/16
	t̄ofrağ : Toprak
	t. +nı 16a/10

tofrak : Toprak

t. 2a/2, 2a/3, 2a/4, 14a/3, 14a/7,
14a/13, 20b/9, 97a/6

t. **üzre** 77b/2, 77b/7, 90b/4

t. **ara** 6a/13, 17a/15

t. **ét-** 12b/1

t. **+nı** 14a/15

t. **+ğa** 16a/12, 96a/2

t. **+ınıñ** 7a/5

t. **+ın** 2a/10, 3b/10, 61a/6

t. **+ığa** 8a/8, 14a/17

toğ- : Doğmak, dünyaya gelmek

t. **-dı** 82a/6

t. **-ğan** 15b/8, 24b/3

toğur- : Doğurmak

t. **-dı** 28b/7, 36b/7, 36b/9

t. **-sa** 36b/8

t. **-up** 29b/4

toğdur- : Doğdurmak, doğmasını

sağlamak

t. **-up** 2a/4

toğrı : Doğru

t. 24b/1

toğkuz : Dokuz

t. 21b/15, 22a/17, 22b/3, 37a/14,
37a/1, 46b/8, 48a/4, 48a/12, 49a/16,
49a/17, 51a/17, 52a/8, 56b/5

t. **+da** 41a/9, 59b/5, 83b/6

toğsan : Doksan

t. 38b/15, 39a/8, 61a/16, 89a/7

t. **+da** 81b/13

toğuz : Dokuz

t. 17a/4, 17b/16, 18b/17, 19b/1,
20a/12, 20b/1, 22b/5, 22b/6, 25a/15,
25a/17, 25a/17, 30a/12, 30a/12, 34a/11,
36b/7, 39a/8, 45b/12, 48a/12, 48a/12,
48a/14, 50a/17, 52a/9, 52b/1, 53a/2,
92a/12, 92b/15

t. **+da** 38b/17, 74a/1775b/9, 92a/13

t. **+dın** 38b/15, 52b/15

tol- : Dolmak

t. **-dı** 99b/8

toldur- : Doldurmak

t. **+up** 2a/6

tolğa- : Dolamak

t. **+dı** 14b/8

tolğag

t. **+ı** 28b/6

ton : Don, elbise

t. **+ı bile** 39b/8

toğuz : Domuz

t. 38b/17, 40a/7, 68a/4, 69b/11,
80b/7, 82b/10, 83a/9

top : Top

t. 73a/2

tosun : (Tay için) haşarı, serkeş, vahşi

t. 46b/13

toy : Düğün

t. **tertîp bér-** 26a/13,30a/9,

t. **kııl-** 26b/17, 30a/7

t.+**nıı** 97b/15

t. **+da** 30a/12

t. **+dın** 41b/12

t. **+lar** 42a/2

toy-: Doymak

t. **+madı** 40b/5

toy-nāme < *T.+ Far. Düğün kitabı*

t. 97b/15

tozabil- :Tozabilmek

t. **-meyin** 73b/3

tök- Dökmek

t. 55a/14, 64a/6

t. **+di** 51b/3

t. **+ti** 14a/16

tökül- : Dökülmek

t. **-üp** 16a/6, 27b/5, 29b/2, 51b/3

t. **-mek** 49a/4

töñül : Kiraz, vişne gibi meyvelerin

daldaki kümeleri (?)

t. 96a/3

töre : Han soyundan olan; asilzade

t. 60a/3

t. **+ler** 47b/1

t. **+ge** 44b/12

t. **+leridin** 65b/7, 67b/10, 80b/13

t. **+leridin dur-** 81a/17

tört : Dört

t. 3b/7, 3b/13, 19b/13, 21b/15, 22b/9,

23b/3, 25b/3, 28b/14, 31a/17, 31b/1,

33a/1, 34a/5, 38b/3, 39b/7, 39b/12,

40b/17, 43b/16, 45a/7, 46b/13, 48a/1,

48a/1, 48a/15, 51b/17, 54b/13, 58b/17,

58b/17, 58b/17, 58b/17, 59a/1, 59a/3,

59a/3, 59a/8, 59a/16, 59b/17, 63b/2,

67b/2, 69b/3, 73a/7, 73a/8, 73a/11,

76a/5, 78b/17, 79b/6, 80a/17, 85a/16,

86b/8, 92a/3, 94a/15

t. **+de** 40a/7, 42a/14, 51a/17, 57b/9,

58b/3, 60a/11, 77a/11, 80a/4, 81b/7,

91a/16, 95b/3

t. **+ide** 72b/16

törtünçi : Dördüncü

t. 9b/12,19b/15, 84b/1

törtev : Her dört, dördü

t. **+in** 56a/3

törtlençi : Dördüncü

t. 38b/12

töşel- : Döşenmek

t. 10b/8

t. **-gen** 7b/11, 30a/15

tūba < *Ar.* Cennet'te Sidre'de bulunan ve dalları Cennet'i gölgeleyen ilâhî ağaç

‡. 6a/6

‡. **(-yı sidrevār)** 53b/8, 53b/8; **(-yı şaffet)** 33b/11

tūfan < *Ar.* Nuh tufanı; tufan, kasırga

‡. 21a/1, 21a/3, 21a/9, 21a/12, 22a/1

‡. **+nıŋ** 21a/2

‡. **+da** 17a/8, 21b/11, 21b/1

‡. **+dın** 17a/8

‡. **+ıdın** 21a/3

tufeyl < *Ar.* Dalkavuk zümresinin pîri sayılan kimsenin adı, yemeğe gelen misafir

‡. 3a/12

tuğ : Tuğ, sancak, bayrak

t. **+ı bile** 88b/15

tuğçı : Sancaktar

t. **+sın** 86b/16

tuğyān < *Ar.* Taşkın, asi; taşkınlık, azgınlık

‡. 6b/3, 20a/17, 99b/15

‡. **kıla alma-** 60a/17

tuḥaf < *Ar.* Armağanlar, hediyeler

t. **(-ı bīşümār) bile** 41b/3, **(-ı firavān) bile** 48b/2, **(-ı bisyār ve pişkeş-i bişumār) bile** 61a/5

tuḥfe < *Ar.* Hediye, armağan

t. 96b/2

tuḥm < *Far.* Tohum

t. **+ın** 85b/11

tūl < *Ar.* Uzunluk, boy

t. **+ı** 20b/14

tulū' < *Ar.* Doğma, doğuş

‡. **kııl-** 7a/17, 36a/14, 82a/16

‡. **eyle-** 31b/17

t. **+ıdın** 32b/14

tur- : Durmak, beklemek; olmak

t. **-ur** 12a/10, 33a/11, 62a/15, 87b/10, 88b/13, 91b/11

t. **-dum** 8a/9

t. **-dı** 58a/15

t. **-dılar** 59a/2, 87b/16

t.- ğay 5b/16

t. -up 7b/4, 30b/3, 62a/17, 63a/17,
71a/9

t.-may 31a/15

t.-a almadı 44b/5,
t.-a almay 51a/16, 57b/16, 72b/13,
t.-a amayın 69a/8, 71a/15, 76b/9

ṭurfe < *Ar. Görülmemiş,yeni, tuhaf,*
şaşılacak şey

ṭ.(-i eyyām) 99b/7

turğuz- : Durdurma, kaldırma,
yükseltme

t.-ur 76b/8

tut- : Tutmak, yakalamak; kabullenmek;
değer etmek

t. -ar 10b/4, 34b/15, 43b/5

t. -arlar 20b/3

t. -dım 9a/17

t. -dı 20a/4, 21a/13, 24a/5, 57b/11,
64a/3, 70b/2, 78b/9, 93a/5

t. -tı 3b/12, 19a/12, 20a/2, 23b/3,
29b/5, 31b/16, 34b/5, 37a/4, 43b/11,
43b/11, 58a/3, 63a/17, 89b/10, 90a/10,
90b/6, 90b/15, 92a/10, 97b/7

t. -dılar 21a/15

t. -tılar 78a/4, 79b/7

t. -mıṣ 26a/12

t.-up-men 9a/17, 87b/9

t. -sa 10a/15, 97a/6

t.-up 6a/17, 11a/2, 14b/17, 15a/8,
17a/15, 17b/622a/17, 24a/2, 26b/11,
27a/7, 28b/6, 32a/8, 34a/16, 34b/3,
37a/6, 38a/7, 40a/11, 40b/13, 41b/7,
42a/16, 43a/17, 43b/6, 43b/12, 43b/15,
ṭ.ol-51a/3, 51a/9, 51b/1, 51b/3, 54a/12,
56b/7, 56b/9, 56b/10, 58a/12, 60a/15,
61b/5, 70b/14, 72a/12, 74b/4, 76a/3,
76a/6, 76b/8, 81a/14, 87a/4, 88a/9,
88a/14, 89a/5, 90a/9, 90b/14, 90b/15,
91a/3, 92b/17, 93a/2 94b/5, 97a/17,
98a/16, 99b/6, 99a/7, 99a/12, 99a/16,
100a/10

t. -uban 23b/6

t. -ğandın 61b/13

t. -ğum 26b/14

t. -ğusı dur- 89b/17

t. -makta 18a/9

t. -mağdın 8a/15

t. -mas 4b/11

t. -may 10b/17, 19a/4, 32a/17

t.-ma 20b/8, 33a/2	t. 54a/17
t.-a durur ér- 56b/13	tün : Gece
tutdur- : Tutturmak, yakalatmak	t. 1b/8, 7a/16
t. +up 48b/10, 64a/1, 75a/8	t. eyle- 34a/13
t.-ğanda 96a/11	t. +in 31b/16
t.-mağğa 96b/16, 98b/10	tünd < <i>Far.</i> Sert, haşın
tūṭi < <i>Far.</i> Papağan	t. 25a/7, 33b/5, 33b/15
t. dék 9a/10	tünd-bād < <i>Far.</i> Kasırğa, sert rüzgar
t. +ni 9a/10	t. 5b/16
t. +si 2b/9	t. +ı 32b/4
tūtiyā < <i>Far.</i> Göz ilacı	t. +ı bile 8b/12,
t. +sın 7a/5	t. (-ı tefriğa) bile 8b/2
tuz : Tuz, kokusuz, suda eriyen, yiyecekleri korumada ve tatlandırmada kullanılan billursu madde	t. + mıñ 5a/17
t. 23b/14	tüñlük : <i>Çin. +T.</i> Çadırın en tepesinde yer alan duman deliği, pencere, ocak
t. koş- 23b/13	t.+idin 36a/17
t. +nıñ 23b/11	tüpe : Tepe, bölük, öbek
t. +ı 72b/8	t. 59a/3, 59a/4, 59a/5, 59a/6, 59a/8
t. +nı 72b/9	türkmen-zāde < <i>T.+Far.</i> Türkmen oğlu
tüfeñ : Tüfek	t. 63b/17
t. 73a/2	türktāz < <i>T.+Far.</i> Yağma, çapul
tülken- : Bitmek, tükenmek	t. kıl- 46b/17
t. -gey 13b/10	t. +ı 24a/9
tümen : On bin; hesapsız, çok	t. +ı üçün 67a/10
	t. +mıñ 5a/15

t. +ıdın 25a/8, 55a/17, 67a/12
türktâzlık < *T. +Far. T.* Yağma, çapul,
yağmacılık
t. kıl- 25a/8
t. +da durur ér- 71b/3
türlüg : Türlü, çeşitli
t. 7b/12, 19b/12, 31b/7
tüş : Düş, rüya
t. +ide 26a/1
tüş- : Düşmek; binek hayvanından
inmek; konaklamak
t. -di 14b/8, 23b/11, 63b/3, 100a/12
t. -ti 12a/2, 26b/10, 28a/9, 28b/3,
38a/15, 39a/7, 44a/7, 45a/13, 47b/12,
50b/15, 53a/12, 59b/11, 67a/15, 67a/17,
68a/16, 72a/10, 77a/4, 88a/11, 98b/6
t. -diler 89b/16
t. -tiler 32b/13
t. -üp 14a/6, 15a/12, 15b/17, 16a/1,
20a/16, 23a/15, 29a/5, 33a/16, 33b/6,
37a/3, 37a/3, 44a/8, 49b/8, 52b/5,
53b/2, 55b/10, 63b/6, 64a/7, 70b/6,
70b/12, 74b/10, 77a/16, 78b/7, 87a/13
t. -üp 14a/6, 15a/12, 15b/17, 16a/1,
20a/16, 23a/15, 29a/5, 33a/16, 33b/6,
37a/3, 37a/3, 44a/8, 49b/8, 52b/5,

53b/2, 55b/10, 63b/6, 64a/7, 70b/6,
70b/12, 74b/10, 77a/16, 78b/7, 87a/13,
97a/4, 97a/14
t. -keç 37b/16
t. -ken 39b/5, 52b/14, 55a/16,
64a/16, 86a/10
t. -kendin sonra 96b/14
t. -mekge 91a/14
t. -mey 30a/2, 54a/4
tüşür- : (Bir yere) indirmek,
konaklatmak
t. +di 51a/10
t. +diler 63b/12
t. +üp 37b/16, 64b/16, 79b/15,
81a/16, 8t.+7b/15
tüt- : Tütmek
t. -üp 53b/9
tütün : Duman
t. içre 27b/3
tüvân < *Far.* Güç, takat
t. 60b/17, 61a/15
tüvāna < *Far.* Güçlü, kuvvetli
t. 57b/8
tüz : Düz
t. 50b/13

tüz- : Düzene sokmak, düzenlemek

t. +di 6a/8, 14b/16, 31b/5, 84a/10

tüzet- : Düzeltmek, tanzim etmek

t. -mekni 23a/16

U

u < Ar. Ve, dahi, de → **ü, ve, vu, vü**

u. 1b/7, 2a/12, 2a/16, 2b/13, 4a/16, 5b/3, 6a/16, 6b/8, 7a/2, 7b/12, 10a/8, 10b/17, 10b/17, 11a/5, 12a/5, 12b/6, 12b/16, 13a/5, 13a/5, 13a/8, 13b/4, 14a/9, 16b/6, 18a/2, 18a/10, 18a/14, 20a/4, 23a/15, 24a/7, 25a/7, 26b/11, 27b/11, 31b/4, 37a/4, 38a/16, 39a/6, 39a/16, 40b/12, 40b/13, 42a/8, 42a/13, 42b/4, 42b/14, 44a/4, 44a/4, 46b/6, 47b/10, 51a/15, 52a/15, 55a/3, 57b/8, 58b/11, 60a/2, 60b/8, 62a/5, 65a/15, 65a/17, 66b/5, 66b/12, 69b/7, 74b/9, 75a/17, 77a/7, 77a/17, 77b/8, 78a/10, 82b/3, 83b/5, 84a/5, 84a/5, 84a/9, 85b/8, 86a/3, 86a/4, 86a/11, 88b/9, 88b/10, 89b/16, 91a/5, 92a/16, 1b/7, 1b/8, 1b/9, 2a/11, 2a/11, 2b/3, 3b/12, 4a/7, 4a/9, 6a/6, 6b/3, 6b/3, 7a/1, 7a/8, 7a/11, 7a/14, 7b/16, 9a/14, 9a/15, 10a/17, 11a/8, 12a/17, 13b/3, 13b/4,

13b/12, 13b/12, 14b/4, 16b/6, 17b/1, 18a/11, 18b/13, 22a/11, 24a/9, 26a/2, 26b/13, 31b/2, 33b/4, 33b/5, 33b/8, 36b/9, 38b/9, 41a/8, 45b/4, 49b/13, 50b/12, 52b/1, 56a/14, 57b/4, 58b/11, 61a/5, 63b/5, 63b/5, 63b/16, 64a/16, 65a/14, 65b/12, 67b/16, 70b/17, 74b/17, 77a/7, 77a/17, 77b/6, 78b/13, 81a/1, 82a/9, 82a/11, 82b/1, 82b/1, 84a/5, 88b/10, 90a/2, 90a/3, 90a/15, 91b/6, 93a/13, 93b/2, 93b/3, 94a/4, 96b/9, 97a/5, 97a/6

‘ubbād < Ar. İbadet edenler

‘u.+mı 43b/5

‘ubūdiyyet < Ar. Kulluk

‘u. 8a/8, 10b/10, 61a/6

‘ubūr < Ar. Karşıya geçme; suyun karşısına atlama

‘u.ét- 69a/9

‘u. kı1- 39b/1, 44a/5, 60b/9

‘u. eyle- 10b/1

uc : Uc, ulaşılabilecek son nokta

u.+ığa 31a/10, 32a/15, 36b/9, 82a/5

u‘cūbe < Ar. Çok garip şey, ilginç şey

u. 62a/11

uç-: Uçmak, havalanıp gitmek, ölmek

u.-up 33b/4

u.-maguça 33a/3

u.-mak bile 7a/12,

uçgun : Gelgit akıllı, bunak

u.kibi 33a/3

uçra-: Rastlamak, karşılaşmak, tesadüf etmek, uğramak

u.-p 49b/9

‘ūd < *Ar.* Ağaç, odun; ödağacı, bu ağacın kıymıklarından yapılan tütsü

‘ū. 7b/12

ufk < *Ar.* Ufuk

u.+ığa 36a/13

uğrak : Varış noktası; nakliye, yük

u.+ ların 76b/3

uğurla- Çalmak, aşırarak

u.-p 79b/4

‘uhde < *Ar.* Sorumluluk; üstlenme, üzerine alma

‘u.+sidin 9a/4, 94a/8

ukde-güşā : < *Ar.+F* Düğüm çözen, sorunları halleden, problem çözen.

‘u.+yığa 71a/1

‘ukūbet < *Ar.* Ceza

‘u. 6a/1

‘u.bile 37a/7

‘u.+i 5a/11, 74b/6

‘ukūd < *Ar.* Akitler, antlaşmalar

‘u.+ınıñ 4b/2

‘ulemā < *Ar.* Bilginler, alimler

‘u. 4b/12, 43b/5, 70a/5, 92b/17, 97b/16

‘u.(-yı 9b/16

ulğa- Büyümek

u.-yıp 20b/13, 27a/15

u.-yıp durur ér- 63b/6, 94b/3

ulı : Büyük, yüce

u. 31b/3

‘ulūfe < *Ar.* Asker aylığı

‘u.bérür ér- 52a/17

uluğ : Büyük, ulu; ulu kişi, önder →

uluk

u. 7a/2, 22b/12, 23b/3, 24a/6, 25b/4, 25b/16, 26a/13, 26b/17, 27b/15, 28a/4, 28b/7, 30a/8, 30b/7, 30b/11, 30b/13, 31a/5, 31b/5, 31b/9, 42a/2, 44b/15, 46b/3, 47a/11, 47b/3, 56a/11, 59a/12, 61a/17, 67a/17, 68a/6, 68b/6, 85a/16, 86a/4, 86a/13, 87a/16, 88a/16, 90a/8, 90b/17, 91a/15, 91b/12, 91b/13, 92b/1, 94b/6

u.+ı 30b/16, 34b/11, 47a/14

u.+ınıñ 35a/15, 35a/17, 85b/6, 86b/8

u.+lardın 34a/7

u.+ları 44b/12
u.+ların 27a/9
uluğrak : Büyükçe
u.+ı 17b/15
ulūhiyyet < *Ar.* Tanrı olma durumu, ilahlık, Tanrıya ilişkin.
u. 30a/2
uluğ : Ulu, büyük → **uluğ**
u.+dın 33a/11
ūlu'l-'azm < *Ar.* Büyük peygamberler
ū. 20a/15
ulus : Halk, millet
u. 18a/15, 24b/11, 24b/15, 37a/14, 40b/5, 42b/1, 59b/17, 65a/15, 82b/1, 90b/16
u. içre 21b/3, 25b/12
u.üzre 45a/15
u.+nı 27b/13
u.+dın 17b/8
u.+ı bile 87a/3
u.+ınıñ 34b/11, 74a/15
u.+ın 88a/16, 90b/6
u.+ını 43a/11
u.+ığa 25b/7, 88b/1
u.+ıdın 87b/11
'ulüvv < *Ar.* Yücelik, ululuk

'u. 11b/16
'ummān < *Ar.* **Ummān** Okyanus, büyük deniz
'u.+ıdın. **u.+nı** 34a/9/5
umūr < *Ar.* İşler
u. 77a/4
u. içre 84a/10
u.(-ı ġarībe) 10a/1, 10b/13; (-ı **nāşāyeset**) 11b/2; (-ı **salṭanat**) 36b/17; (-ı **memleket**) 60b/2, 94b/4
u.+nıñ 99b/6
u.+ınıñ 94a/10
u.+ığa 68b/16, 92a/1
'unvān < *Ar.* Ad.
'u. 9b/6
ur- : Vurmak; saldırmak; inşa etmek
u.-ar 40b/17, 68a/4
u.-dı 10b/11, 20b/10, 31a/7, 86b/16
u.-dılar 32b/17, 34a/12
u.-dum 7b/7
u.-ay 9a/14
u.-up 12b/4, 15a/4, 16a/4, 18b/13, 29b/5, 32a/2, 34b/2, 44b/9, 45a/12, 47a/17, 52a/2, 52b/17, 55a/15, 59b/13, 74a/16, 84a/9, 88b/16, 89a/2
u.-up-men 2b/12

u.-mas 11b/5

u.-masaṅ 26a/2

u.-may 13b/4

u.-maḫ 44a/10

‘urūc < *Ar.* Yükselme, yükseliş

‘u.ét- 82a/5

uruḡ : Soy; ulus, kavim, boy →

uruḫ, urıḫ

u. 59a/8, 69b/3, 69b/6, 69b/7

u.+nı 69b/10

u.+ı 28a/11

u.+m 90b/13

u.+ıdın 59b/12

uruḫ : Soy; ulus, kavim, boy
→ **uruḡ, urıḫ**

u. 34a/5, 35b/9, 36b/10, 69b/3,
87b/11

u.+nı 34a/9

u.+ı 35a/4, 35a/14, 37a/16, 39a/6,
85a/3

u.+ınıḡ 22b/11

u.+ıdın 34a/16, 84b/7

uruş : Vuruşma, savaş, kavga

u. 32b/10, 51b/12, 54a/3, 59b/13,
65b/9, 67b/5, 68a/16, 69b/16, 72b/11,
91b/6

u.+ḡa 27a/13, 69b/8, 88b/14, 89a/1

u.+da 47a/16, 51b/9, 52b/14, 60a/9,
68a/16, 88b/12, 92b/8

u.-ıḡa 67a/14

u.+larda 100a/13

uruş- : Vuruşmak, savaşmak

u.-ur 78b/8, 88b/17

u.-dı 55b/10

u.-tı 28a/13, 29a/14, 34b/14, 55a/11,
58b/7, 60a/5

u.-tılar 28a/8, 47a/16, 73b/9

u.-up 11b/13, 16a/9, 43a/17, 44b/11,
45b/15, 50b/8, 52b/7, 56b/6, 58a/4,
58a/5, 58b/10, 61a/11, 76b/5, 78b/6,
87a/12, 87b/4

u.-ḡanda 86a/7, 86b/15, 92b/8

u.-mak 42b/10

uşol : İşte o, o

u. 30a/5

uşaḫ : Ufak, küçük; çocuk

u. 69b/3, 69b/6, 69b/7, 69b/9

uşbu : İşbu, işte bu

u. 50a/1

‘Uṭārid < *Ar.* Merkür

‘u. 97b/14

utru : Karşı

u. 34b/15

u. +sıda 5b/16

uy- : Hareketleri bakımından birbirine benzemek, katılmak

u.-dı 27a/17

uygan- : Uyanmak, kendisine gelmek

u.-up 22a/8

uyku : Uyku

u. 14b/15

u.+ğa 16b/10

u.+da 77b/1

uyu- : Uyumak

u.-p 22a/7

uzak : Uzak

u.(ve yırak) 68b/11, 72a/13

u.+ğa 44b/17

uzat- : Uzatmak; uğurlamak, yolcu etmek, göndermek

u.-dı 48a/14, 60b/9, 80b/16, 88a/5

u.-tı 65b/5

u.-dılar 49a/7

u.-up 14a/5

u.-a başla- 100a/1

'uzlet < *Ar.* Köşesine çekilme, yalnız kalma

'u. 17b/7, 24a/4

'u.(-i ihtiyār) kı1- 60a/11, 91a/12

'uzlet-güzīn < *Ar.+Far.* Köşesine çekilen

'u.+i 4b/4

'uzlet-güzīnlik < *Ar.+Far.+ T.* Köşesine çekilme

'u. 65a/3

'uzma < *Ar.* En büyük

'u. dur- 63b/16

'u.+da 39b/14

'uzūbet < *Ar.* Tatlılık, şirinlik

'u.+de 33b/10

uzun : İki ucu arasında fazla uzaklık olan, kısa karşıtı

u. 21b/7

'uzv < *Ar.* Organ, üye.

'u.+ı 22a/7

'u.+ımı 52a/12

Ū : Ve

ü. 95b/17, 95a/11, 96b/5, 96a/1, 97b/6, 97b/12, 97a/9, 98a/1, 98a/2

üç : Üç

ü. 18b/17, 20a/1, 20b/14, 20b/15, 20b/15, 20b/16, 21a/16, 21b/5, 22a/2, 25b/17, 28a/13, 28b/12, 30b/7, 30b/8, 30b/8, 30b/11, 30b/11, 30b/12, 30b/13, 30b/14, 30b/14, 30b/15, 34b/12, 35b/12,

36b/7, 36b/9, 37a/9, 39a/5, 39a/9,
40a/7, 40a/12, 42a/12, 43a/6, 43a/8,
44b/15, 45b/16, 46b/12, 46b/14, 48a/1,
48a/2, 48a/15, 48b/6, 49b/3, 50b/10,
53a/3, 55a/1, 58b/15, 59a/16, 59a/16,
60a/3, 64a/10, 64b/8, 65b/8, 70a/15,
71a/16, 71a/17, 71b/10, 71b/12, 72a/11,
73a/2, 73a/3, 73b/9, 79b/6, 85b/13,
89a/17, 91a/7, 91a/13, 93a/5, 95a/13,
95a/17, 100a/12

ü.+de 58a/1, 69a/13, 79b/17, 87a/5,
87a/9, 89a/8, 89b/2, 91a/6, 91a/7,
92a/12, 92a/15, 95b/16

ü.+ide 72b/4

üçev : Her üçü

ü.+niñ 36b/11

ü.+iniñ 35b/9

üçlençi : Üçüncü

ü. 37b/4, 41a/6, 60b/4, 85a/9

üçün : İçin

ü. 11a/14, 12a/9, 14a/3, 16b/8,
19b/16, 23b/1, 26b/2, 27a/16, 28b/15,
30b/16, 34a/7, 34b/17, 35a/5, 38a/8,
42a/8, 42b/10, 42b/14, 45a/4, 46b/17,
48a/8, 52b/6, 54a/11, 54b/6, 56a/4,
60b/12, 61b/7, 64a/7, 67a/11, 69b/1,
69b/4, 71a/16, 72b/7, 74a/9, 74b/5,

76a/10, 79a/6, 81a/12, 87b/3, 87b/14,
89b/16, 93a/9, 93b/14, 94b/8, 95b/12,
97b/10, 97b/11, 98b/3

üçünci : Üçüncü

ü. 9b/11, 19b/4, 19b/4, 19b/5, 19b/14,
55a/11, 20b/17, 35b/10, 37a/10, 38b/12,
44b/6

üleştür- : Üleştirmek, paylaşmak

ü.-di 31b/6

ü.-üp 62b/6

ülfet < *Ar.* Kaynaşma, alışma; dostluk

ü. 27a/15

ümerā < *Ar.* *ümenā* 'Güvenilir kişiler

ü. 10b/14, 23b/3, 31a/1, 51a/5, 56a/6,
72b/15, 94b/10, 12b/3, 37b/13, 44a/7,
44a/15, 49b/6, 49b/10, 68b/10, 71a/1,
77a/9, 77a/14, 78a/17, 71a/6, 78b/8,
80b/5, 96a/6, 96a/11, 97b/16, 98b/15,
98a/15, 96a/11, 100a/3, 100a/6

ü.(-yı zü'l-ihtirām) 9b/16, (-yı 'ıẓām)

64a/1, (-yı 'āsī) 68b/14, (-yı Ḥārezm)

72b/7, 72b/17, (-yı muḥālif) 8b/2,

80b/16, (-yı 'āṣī) 68b/8, 68b/17, (-yı

muḥālif) 76a/14, (-yı 'ālī-mikdār) 93b/3

ü.+niñ 75b/2, 95a/8, 99a/3

ü.+nı 49b/15, 50a/5, 78b/9, 99b/2,

99b/16

ü.+dın 63b/15, 86b/17

u.+sı 54b/16, 93a/15

ü.+sı 63b/9, 65a/9, 68b/5, 74b/4,
76a/4, 76a/8, 76b/3, 76b/6, 81a/13,
87b/4

ü.+sığa 76a/9

u.+sıdın 13a/1, 42a/11

ümîd < *Far.* Ümit, umut → **ümmîd**

ü. 9b/6

ünde- : Çağırarak, seslenmek

ü.-p 45b/17, 91b/13

üsâr < *Ar.* *üserâ* 'Esirler

ü. 38a/14

u.(-ı bîşümâr) 67a/7; **(-ı ma-la-ke-lâm)**

60a/1; **(-ı bîşümâr) bile** 68a/6

üserâ < *Ar.* Esirler

u.+yı 73a/4

u.+sınıj 73a/6

üstâd < *Far.* Usta, üstat

ü. 80a/11

üst : Üst

ü.+i 29a/1, 29a/16, 58a/14, 60b/8

u.+ige 20a/8, 28a/8, 28b/11, 29a/13,
32b/9, 32b/14, 47a/16, 63b/2, 64b/1,
68a/5, 79b/2, 89a/11

ü.+ığa 42b/3, 42b/7, 46b/17, 54b/6,
60b/10, 69a/11, 71a/12, 73b/7, 77a/8,
86b/3, 95b/5, 98b/5

ü.+ide 7b/14, 12b/8, 15b/16, 37b/16,
42b/9, 59a/2, 61a/7, 66b/11, 71b/6,
99a/6

ü.+idin 12b/9, 53a/12, 65b/5, 66b/5,
71a/9, 72b/3

üze : Üzerine, üzerinde; -a/-e

ü. 2a/3, 18a/12, 18a/13, 27b/6, 70b/1,
82a/11, 85a/11, 86a/11

üzre : Üzerinde

ü. 2a/3, 2b/14, 6a/12, 6b/16, 7a/17,
7b/15, 7b/17, 8b/17, 26a/12, 27b/3,
27b/3, 30a/17, 39a/10, 45a/15, 46a/11,
53b/12, 54a/1, 55a/3, 77b/2, 77b/7,
78a/5, 82a/5, 96a/4

ü.+dın 31a/7

ü.+dür 84a/14

üzüm : Asmanın taze veya kuru olarak
yenilen ve salkım durumunda bulunan
meyvesi

ü. 53b/14

V

vācib < *Ar.* Gerekli, zorunlu

v.ol- 93b/14

v.+dür 2b/2

vacibü'l-iz'ān < *Ar.* Gerekli olan düzen.

v. 66a/11

vācibü'l-vücūdī < *Ar.* Tanrı

v. 1b/8

va'de < *Ar.* Bir işin yapılması veya bir borcun ödenmesi için tanınan süre, mühlet, mehil.

v.+si 60b/17

v.+sin 65a/7

va'de-gāh < *Ar.* Vade yeri, buluşma yeri

v.+ga 46b/5

vāfir < *Ar.* Çok, bol

v. 2a/13, 12b/15

v. bile 48b/4, 66b/14

v. durur ér- 4b/10

vaḥaṣet-eṣer < *Ar.* Vaḥset izi taşıyan, korkunç

v. 71a/14

vaḥdet < *Ar.* Birlik, teklik

v. 96a/4

v.+iğa 26a/2

vāhibü'l-'aṭāyā < *Ar.* Bağışta bulunan Tanrı

v. 11a/17, 14b/14, 16b/3, 19a/17

vāhime < *Ar.* Kuruntulu.

v.+si 69b/16

vāhiye < *Ar.* Anlamsız, boş.

v.(-i 'uzmā) 39b/14

vaḥṣet < *Ar.* Vaḥşilik, yabanilik; acımasızlık

v. 97a/14

v.tüş-77a/4

vaḥṣet-āmiz < *Ar.+Far.* Korkunç, ürküntü veren

v.+ni 68b/12

vaḥṣet-eṣer < *Ar.* Vaḥset izleri taşıyan, korkunç

v.+niğ 42b/12

v.+din 49a/1

vaḥṣetliğ < *Ar.* Vaḥşice

v. 12b/10

vaḥṣī < *Ar.* Vaḥşi, yabani

v. 79b/7

vahy < *Ar.* Vahiy.

v.kél- 19b/9

vak'ā < *Ar.* Olay, hadise

v.(-yī hāile) 69b/17

v.+nı 14a/10, 29a/11, 60b/14

v.+dın 89a/3, 97a/16

v.+lar 83a/2
vaḳār < *Ar.* Ağırbaşlılık
v.+ı 6b/1
vaḳ'āt < *Ar.* Olaylar
v.+ımızını 66a/12
vaḳāyi' < *Ar.* Olaylar
v. 9b/15, 83b/5, 98a/14
v.+niñ 95b/11
v.+din 65b/9
v.+i 83a/11
vaḳi'a < *Ar.* Vaka, olay
v. 16a/11, 27a/9, 30a/2, 36b/12,
36b/17, 43a/2, 45a/17, 45a/17, 46b/8,
49a/16, 51a/17, 52a/1, 54b/14, 55b/12,
58a/5, 58b/2, 59a/13, 63b/9, 63b/16,
64a/10, 64b/4, 68a/17, 69b/2, 74a/12,
75a/10, 76a/14, 76b/11, 81b/4, 97a/17
v.(-i hāile) 45b/16, 66a/5, 83b/9
v.+nı 69b/13, 71a/7, 89b/15
v.+ğa 62a/17
v.+da 17a/1, 44a/2
v.+dın 71a/17, 76a/4, 81b/1, 98b/11
v.+sıda 89b/2
v.+lardın 20b/10
vaḳi'āt < *Ar.* Olaylar
v. 17a/1

v.+ı 95b/9, 99b/11
vāḳıf < *Ar.* Ayakta duran; bir şeyden
haberli olan
v.bol- 9b/3
vāḳi' < *Ar.* Meydana gelen, olan
v.dur- 21b/17, 28a/5, 28a/16, 41a/6,
54a/3, 72a/14, 74a/14, 84b/6
v.bol- 18a/5, 23b/1, 26a/17, 35a/1,
39a/1, 42a/11, 42a/12, 42b/9, 45b/4,
51a/6, 51a/15, 51b/12, 56a/17, 57b/10,
60b/17, 62a/13, 71b/4, 81a/1, 81b/3,
82b/12, 83a/3, 86a/4, 88a/14, 88b/11,
98b/16, 98b/16, 99a/6, 100a/9
vāḳt < *Ar.* vakit, zaman
v. 8b/15, 13b/4, 25b/11, 39b/10,
45a/17
v.(-ı seher) 50b/17
v.+nı 100a/6
v.+da 21a/15, 58b/10, 64a/13, 90a/10
v.+ı ğaça 21b/15,
v.+ıda 36b/10, 46b/5
v.+ıdın 21b/15
v.+ığa 62a/15
vālā < *Far.* Yüce, ulu, yüksek
v. 18a/10, 97b/10
vālī < *Ar.* Vali, vilayet mülkî amiri

v. 98b/8
v. (-i **saṭvet-āṣār érđi**) 24b/17
v. **durur ér-** 89b/4
v.+**si** 29a/13, 45b/15, 51a/2, 69b/5,
74a/15, 78b/11
v.+**si durur ér-** 91a/2
varak < *Ar.* Yaprak; kitap yaprağı;
yazılı kağıt
v. 11a/7, 13b/8, 13b/11, 70b/7, 70b/7
v.(-ı **meydān**) 84b/4
v.+**ğa** 54a/2
vārid < *Ar.* Gelen; bir konuda söylenen;
geçerli, söz konusu
v. **bol-** 72a/7, 72b/4
vāriş < *Ar.* Mirasçı, kendine miras
düşen
v. 4a/13
varṭa < *Ar.* Uçurum; tehlike
v.(-yı **memāt**) 93b/10
v.+**sığa** 93b/13
v.+**sıdın** 93a/14
vaşf < *Ar.* Nitelik, özellik; övme, övgü
v.(-ı **cūd**) 6a/10
v.+**dın** 57b/1
v.+**ığa** 13b/9

v.+**ıda** 30a/10, 30b/5, 54a/1
v.+**ıdın** 11a/6, 11a/8
vāşik < *Ar.* Güvenilir, emniyetli
v.**dur-** 11a/15
vāşıṭa < *Ar.* Aracı; araç; vesile
v. **bile** 6b/8
v.+**sı bile** 15a/6
vaşī < *Ar.* Ölen kişinin vasiyetini
yerine getiren kişi, özürlü veya yetim
birinin malını yöneten.
v. 25b/5
vaşıyyet < *Ar.* Kişinin ölümünden sonra
yapılmasını istediğı şey.
v. 20b/4, 20b/6, 22a/13, 23b/3,
30b/15, 44a/13
v.+**i** 19a/2, 24b/15, 25a/5, 31a/9,
61b/17
v.+**imiz** 20b/8
vaşl < *Ar.* Bağlama, ilişirme,
birleştirme, ulama, kavuşturma.
v. 15b/2, 77b/4
v.+**ığa** 7a/11
vaṭan < *Ar.* Yurt.
v. 13a/17, 19a/8
v. **eyle-** 6a/13
v. **tut-** 61b/5
v.+**ımı** 23b/7

vaṭan-gāh < *Ar.+Far.* Yatan yeri

v.+**ıdur** 45a/6

vāy < *Ar.* Yazık.

v. 3b/5

vāye < *F.* Kısmet, nasip.

v.**(-i devlet)** 82a/10

va'z < *Ar.* Vaaz, dini öğüt.

v. 20b/2

v.+**da** 43b/12

v.+**ığa** 43b/11

vazāyif < *Ar.* Görevler, vazifeler.

v.+**ı** 67b/9

v.+**ığa** 24a/16

vazıfe < *Ar.* Görevler.

v. 90b/9

v.+**si** 52a/17

v.+**siğa** 54a/17

vāziḥ < *Ar.* Açık, apaçık.

v. 97a/9

v. (ve **lāyih**) **bol-** 40b/5, (ve **ma'lūm**)

bol- 47b/15

ve < *Ve* → **u, ü, vü**

v. 41a/8, 35a/11, 87b/4, 33b/6,

32b/11, 31a/13, 31a/12, 33a/9, 31a/11,

87a/17, 33a/15, 31a/12, 35b/9, 31a/12,

31b/17, 87a/15, 31b/7, 31a/11, 33a/14,

33a/14, 87a/3, 31b/7, 35b/7, 31b/4,

33a/7, 31b/7, 35b/7, 33b/1, 32b/12,

31a/13, 32b/12, 87b/13, 32b/12, 32b/16,

32b/17, 35b/8, 31a/13, 33a/5, 35b/7,

31b/4, 32b/17, 33a/17, 35a/11, 86b/16,

32a/10, 87a/4, 34b/9, 32a/12, 32a/10,

32a/1, 34a/8, 87b/9, 34a/8, 32a/9,

87b/16, 87b/11, 87a/1, 34a/4, 35a/5,

34a/3, 87b/12, 35a/11, 31b/9, 34b/17,

31b/7, 34a/4, 87a/8, 34a/11, 87b/11,

34b/3, 35a/4, 34a/15, 35a/3, 35b/5,

87a/3, 34a/17, 87b/11, 87a/5, 32a/4,

34a/14, 32a/6, 87b/10, 31b/14, 32a/7,

34b/7, 35b/6, 32a/5, 87a/3, 31b/2,

87a/3, 35a/13, 35a/3, 34b/11, 33b/12,

35b/7, 35a/7, 86b/17, 33b/13, 35a/6,

33b/13, 32b/1, 33b/10, 31a/10, 34b/12,

31a/15, 31b/8, 87b/4, 32b/7, 35a/11,

32b/4, 87a/4, 32b/5, 35b/7, 87b/7,

31b/8, 34a/2, 35b/6, 87b/15, 34a/17,

34a/2, 34b/11, 31b/6, 31b/17, 34a/2,

32a/15, 32a/16, 32a/16, 35a/14, 33b/16,

34b/2, 33b/14, 87b/7, 31b/6, 33b/17,

87a/10, 32a/17, 35a/14, 20a/14, 15a/8,

15a/7, 15a/7, 92a/1, 15a/10, 15a/10,

15a/10, 15a/10, 15a/6, 92a/3, 14b/8,

92a/6, 14b/5, 14b/12, 14b/16, 15a/3,

15a/2, 14b/16, 91b/17, 15a/16, 15b/12,

15b/10, 15b/10, 91b/13, 15b/12, 16a/3,
16a/2, 15b/13, 15b/9, 15b/7, 91b/16,
15a/17, 15a/17, 91b/15, 15b/3, 15b/7,
15b/5, 91b/15, 92a/6, 14b/2, 92b/6,
12a/5, 12a/3, 12a/16, 12b/4, 92b/3,
12b/8, 92b/4, 11b/13, 11b/12, 92b/12,
11b/1, 11a/17, 92b/12, 11b/2, 11b/8,
11b/6, 11b/2, 12b/9, 92b/2, 92a/9,
14a/4, 92a/11, 14a/10, 14a/13, 92a/7,
14a/16, 14a/15, 14a/17, 92a/13, 13a/1,
92b/2, 92b/2, 13a/2, 13a/3, 13a/9,
13a/8, 13a/7, 16a/4, 16a/10, 18a/17,
17b/17, 17b/13, 18a/3, 18a/4, 18b/6,
18b/6, 18a/5, 17b/13, 91a/14, 17b/5,
17b/4, 17b/3, 17b/5, 17b/6, 17b/10,
17b/9, 17b/8, 91a/8, 91a/8, 19a/3,
91a/4, 18b/17, 19a/3, 91a/4, 19a/10,
91a/2, 19a/5, 18b/14, 18b/11, 18b/7,
18b/7, 18b/7, 18b/7, 91a/7, 18b/11,
18b/9, 18b/8, 17b/2, 17b/1, 16b/12,
16b/11, 91b/7, 91b/6, 16b/15, 17a/1,
16b/17, 16b/16, 91b/8, 91b/8, 16a/14,
16a/14, 16a/13, 91b/10, 16a/15, 16b/4,
16b/3, 16b/2, 17a/4, 17a/4, 17a/12,
17a/12, 17a/12, 17a/13, 17a/13, 17a/16,
17a/14, 17a/13, 17a/11, 17a/11, 17a/6,
17a/4, 91b/4, 17a/6, 17a/10, 17a/10,

17a/10, 11a/16, 11a/11, 4b/10, 4b/9,
4b/8, 4b/12, 4b/13, 4b/16, 94a/5, 94a/5,
4b/7, 4b/6, 3b/15, 3b/15, 3b/11, 4a/2,
94a/11, 4b/5, 4b/17, 94a/10, 4b/16,
5a/1, 6b/9, 6b/8, 93b/13, 6b/9, 7a/3,
93b/9, 7a/5, 7a/4, 93b/16, 94a/1, 5a/8,
5a/5, 5a/3, 5a/11, 5a/12, 5b/4, 94a/2,
5a/13, 3b/9, 94a/14, 2a/14, 2a/13,
94b/7, 2a/14, 94b/6, 94b/4, 2b/1, 2a/15,
2a/10, 2a/9, 1b/6, 1b/4, 1b/2, 1b/8, 1b/9,
2a/9, 2a/2, 2a/1, 2b/5, 2b/5, 3a/9, 3a/9,
3a/7, 3a/15, 3a/16, 3b/2, 94a/14, 94a/14,
3a/2, 2b/16, 2b/9, 2b/9, 2b/8, 2b/10,
2b/11, 2b/13, 2b/13, 2b/12, 7a/6, 7a/7,
10a/1, 9b/16, 9b/16, 10a/1, 10a/7,
93a/5, 10a/8, 93a/5, 9b/16, 93a/7, 9b/7,
9a/16, 9a/12, 9b/13, 9b/16, 9b/16,
9b/16, 93a/8, 10a/11, 10a/12, 10b/14,
93a/1, 10b/14, 10b/14, 10b/15, 11a/5,
11a/5, 92b/17, 10b/13, 10b/13, 10a/13,
10a/12, 10a/12, 10a/14, 10a/15, 10b/13,
10b/10, 10b/7, 9a/10, 9a/10, 93b/2,
8a/8, 8a/7, 8a/11, 8a/14, 8a/17, 8a/16,
8a/15, 8a/6, 93b/3, 93b/8, 7a/8, 7a/7,
7a/9, 7a/13, 7b/6, 7b/6, 7b/2, 8b/2,
93a/17, 93a/15, 8b/14, 8b/11, 9a/3,
9a/4, 9a/9, 9a/9, 9a/6, 8b/11, 8b/10,

8b/7, 8b/6, 8b/4, 8b/8, 93a/16, 8b/10,
8b/9, 19a/15, 19b/2, 26b/13, 89a/10,
89a/10, 89a/9, 27a/2, 27a/9, 27a/7,
27a/4, 89a/10, 26b/9, 26a/16, 26a/13,
26a/13, 89a/12, 26b/4, 89a/11, 26b/9,
26b/9, 27a/11, 27a/13, 88b/17, 28a/3,
28a/2, 28a/5, 28a/5, 28a/8, 28a/6,
88b/17, 27b/15, 27b/14, 27b/7, 89a/3,
27a/15, 89a/2, 27b/12, 27b/14, 27b/14,
27b/13, 89a/13, 26a/13, 89b/6, 25a/6,
25a/4, 89b/6, 25a/9, 25a/16, 89b/4,
25a/10, 25a/3, 24b/17, 24b/11, 24b/9,
24b/5, 24b/13, 24b/14, 24b/16, 89b/8,
89b/8, 25b/1, 25b/2, 25b/17, 89a/16,
25b/13, 26a/2, 26a/2, 26a/12, 89a/14,
26a/5, 25b/13, 89a/17, 25b/8, 25b/5,
25b/3, 25b/8, 25b/8, 25b/11, 25b/10,
25b/9, 28a/8, 28a/12, 88a/13, 88a/13,
30a/11, 30a/12, 30a/13, 30a/14, 30a/13,
30a/13, 30a/9, 30a/7, 29b/15, 88b/1,
29b/12, 88a/16, 88a/16, 30a/6, 88a/15,
88a/16, 30b/7, 30b/8, 31a/5, 31a/5,
88a/3, 31a/6, 88a/3, 31a/10, 88a/2,
31a/9, 31a/5, 31a/2, 88a/7, 30b/11,
88a/9, 88a/5, 30b/15, 31a/2, 31a/1,
88a/5, 29b/12, 29b/11, 28b/11, 28b/11,
28b/11, 28b/12, 28b/12, 29a/1, 28b/17,

28b/14, 28b/10, 28b/10, 28a/16, 28a/14,
28a/13, 88b/13, 28a/16, 28b/3, 28b/1,
28a/17, 29a/2, 29a/3, 88b/3, 29b/3,
29a/16, 29b/5, 29b/7, 29b/11, 29b/9,
29b/9, 29a/13, 29a/12, 29a/4, 29a/3,
29a/3, 88b/6, 29a/7, 29a/11, 29a/11,
24b/4, 24b/3, 21a/3, 20b/17, 20b/15,
21a/4, 21a/6, 90b/2, 21a/7, 90b/3,
20b/15, 20b/15, 20b/7, 20b/6, 20b/3,
90b/7, 20b/8, 90b/5, 90b/6, 90b/6,
21a/11, 21a/11, 21b/13, 21b/12, 90a/15,
21b/14, 21b/16, 90a/13, 21b/17, 90a/14,
21b/9, 90a/16, 21a/16, 21a/16, 90b/1,
21a/17, 21a/17, 21b/6, 90a/16, 21b/5,
20b/2, 20b/2, 19b/10, 19b/10, 19b/9,
19b/11, 19b/11, 19b/13, 19b/13, 19b/12,
19b/8, 19b/7, 19b/4, 19b/3, 90b/17,
90b/16, 19b/4, 90b/16, 19b/7, 19b/5,
19b/15, 19b/16, 90b/9, 20a/14, 20a/12,
20a/16, 90b/9, 20b/2, 20b/2, 20a/17,
90b/10, 20a/10, 19b/17, 19b/16, 19b/16,
20a/2, 90b/12, 20a/8, 90b/11, 20a/6,
22a/1, 22a/1, 23b/3, 23b/2, 23b/2,
23b/3, 23b/7, 24a/1, 24a/1, 23b/17,
23b/2, 23b/1, 23a/15, 23a/11, 23a/10,
23a/16, 23a/16, 23b/1, 23a/17, 23a/16,
24a/2, 24a/2, 24a/16, 24a/16, 24a/15,

24a/17, 24b/1, 24b/3, 24b/2, 24b/1,
24a/13, 24a/11, 24a/4, 24a/3, 24a/3,
24a/4, 89b/14, 24a/8, 24a/6, 24a/5,
90a/3, 23a/10, 22a/12, 22a/12, 22a/12,
22a/13, 90a/10, 22a/14, 22a/14, 22a/14,
90a/11, 22a/11, 22a/4, 22a/3, 90a/13,
22a/5, 22a/6, 22a/11, 22a/8, 22a/7,
22a/14, 22a/15, 22b/12, 22b/10, 22b/2,
22b/13, 22b/13, 90a/4, 22b/17, 22b/17,
90a/8, 22b/2, 22a/16, 90a/9, 22a/15,
22a/17, 22a/17, 22b/2, 22a/17, 31a/10,
85b/11, 60a/11, 60a/13, 80a/9, 60a/10,
60a/9, 44a/11, 60a/8, 60a/9, 60a/16,
60a/17, 80a/8, 44a/7, 84b/7, 44a/8,
60b/1, 80a/8, 44a/8, 60a/2, 60a/1,
59b/2, 80a/16, 59b/4, 84b/6, 44a/16,
44a/17, 80a/16, 44a/16, 44a/14, 80a/15,
59b/14, 59b/15, 59b/17, 59b/14, 80a/14,
59b/11, 59b/11, 44a/6, 84b/8, 43b/17,
84b/9, 61a/11, 43b/17, 61a/10, 61a/7,
61a/7, 80a/3, 61a/12, 61a/14, 43b/16,
61b/1, 43b/16, 61a/17, 61a/16, 61a/15,
61a/15, 44a/17, 61a/5, 80a/6, 60b/9,
84b/8, 60b/4, 60b/3, 60b/2, 80a/7,
60b/10, 80a/6, 60b/12, 44a/2, 80a/5,
44a/2, 44a/2, 60b/11, 84b/8, 80a/16,
44a/17, 57b/17, 58a/1, 80b/14, 45a/8,

45a/8, 57b/13, 57b/13, 57b/17, 58a/2,
45a/6, 80b/12, 58a/17, 44b/17, 45a/17,
58a/6, 58a/4, 45a/3, 57b/12, 80b/17,
45a/17, 57b/3, 57b/3, 57b/1, 81a/2,
56b/17, 45b/17, 81a/2, 81a/1, 45a/13,
80b/17, 45a/12, 57b/8, 45a/13, 81a/1,
57b/8, 80b/6, 58b/13, 59a/8, 59a/9,
80b/1, 59a/6, 84b/4, 59a/4, 59a/5,
59a/5, 59a/10, 59a/12, 80a/16, 59b/2,
44a/17, 80a/17, 44b/2, 59a/12, 80a/17,
84b/3, 59a/4, 58b/15, 84b/2, 58b/17,
58b/14, 80b/5, 44b/17, 80b/5, 58b/17,
59a/1, 59a/4, 44b/12, 44b/11, 59a/3,
44b/12, 59a/1, 80b/3, 61b/1, 61b/2,
85a/1, 63b/14, 43a/17, 43a/17, 63b/10,
79b/1, 43b/17, 43a/17, 63b/14, 42b/16,
42b/13, 42b/12, 64a/2, 64a/2, 42b/15,
63b/14, 42b/15, 63b/4, 43a/4, 63a/11,
43a/7, 79b/3, 43a/9, 79b/4, 43a/10,
63a/10, 63a/11, 63a/13, 63b/3, 79b/1,
43a/4, 43a/6, 63b/3, 79b/3, 79b/2,
42b/9, 64a/2, 64b/1, 85a/6, 64b/1,
85a/6, 42a/14, 64a/17, 64b/1, 79a/9,
64b/1, 85a/7, 49a/6, 64b/4, 79a/7,
64b/3, 42a/12, 79a/8, 64b/3, 64a/16,
64a/14, 79a/13, 42b/3, 79a/13, 42b/6,
42b/7, 64a/3, 64a/3, 42b/2, 42b/2,

85a/5, 79a/12, 64a/13, 42b/17, 79a/12,
64a/9, 42b/17, 43a/10, 43a/11, 43b/11,
43b/10, 62a/11, 62a/10, 43b/12, 62a/4,
62a/5, 62a/5, 43b/12, 43b/8, 62a/13,
62a/14, 43b/12, 62a/11, 43b/8, 43b/12,
43b/8, 62a/4, 43b/13, 84b/10, 43b/15,
61b/8, 79b/16, 61b/5, 61b/4, 61b/4,
43b/14, 61b/10, 62a/2, 62a/2, 62a/3,
61b/14, 61b/12, 61b/12, 61b/12, 43b/6,
62a/15, 62b/13, 62b/13, 43a/17, 62b/12,
62b/10, 79b/8, 79b/7, 79b/6, 43a/16,
62b/14, 43a/12, 43a/11, 43a/11, 63a/4,
63a/2, 63a/1, 63a/2, 43b/4, 43b/4,
62b/1, 62b/2, 62b/2, 62b/1, 43b/5,
43b/5, 43b/5, 62b/4, 79b/9, 79b/8,
79b/8, 43b/4, 43b/5, 79b/8, 62b/5,
62b/5, 56b/17, 56b/15, 48a/1, 51b/11,
51b/11, 51b/11, 51b/9, 51b/6, 83b/4,
51b/9, 51b/12, 51b/15, 47b/15, 52a/2,
52a/6, 52a/1, 51b/16, 51b/15, 47b/15,
51b/6, 48a/1, 51a/11, 82b/5, 51a/13,
51a/10, 51a/9, 51a/3, 82b/6, 48a/3,
51a/14, 48a/2, 51b/2, 82b/3, 48a/2,
51b/2, 82b/5, 82b/4, 47b/15, 52a/6,
47b/7, 52a/15, 52b/2, 52a/15, 47b/7,
82a/12, 52a/15, 52a/15, 52b/3, 52b/3,
47b/5, 47b/5, 52b/3, 82a/8, 47b/7,

47b/7, 83b/8, 52a/13, 47b/10, 83b/6,
82a/14, 82a/13, 52a/7, 47b/13, 52a/6,
47b/15, 47b/12, 52a/10, 52a/10, 47b/10,
47b/10, 47b/10, 52a/10, 52a/10, 52a/10,
48a/5, 51a/1, 49b/11, 49b/15, 50a/2,
49b/11, 49b/10, 48b/12, 83a/3, 49b/10,
50a/3, 50a/3, 48b/8, 48b/8, 48b/7,
50a/6, 50a/5, 48b/11, 82b/17, u.-p49b/9,
u.-p49b/9, 49a/12, 49a/15, 49a/15,
49a/10, 49a/8, 49a/5, 49a/8, 49a/16,
48b/17, u.-p49b/9, u.-p49b/9, 48b/12,
49b/7, 83a/12, 49b/6, 48b/14, 50a/6,
48b/6, 50b/9, 50b/10, 48a/8, 50b/8,
50b/7, 82b/13, 50b/2, 50b/5, 82b/11,
50b/13, 82b/9, 48a/5, 82b/9, 50b/15,
48a/6, 48a/7, 50b/14, 50b/2, 48a/12,
50a/12, 50a/13, 50a/13, 50a/12, 50a/10,
83a/14, 82b/16, 50a/14, 82b/15, 82b/14,
48a/14, 50b/2, 83a/16, 50a/15, 50a/14,
50a/15, 52b/3, 52b/8, 56a/12, 56a/16,
46a/6, 56a/10, 56a/9, 56a/5, 81a/13,
81a/12, 46a/5, 81a/11, 56b/5, 46a/3,
56b/6, 46a/3, 56b/4, 56b/1, 81a/10,
56a/3, 56a/2, 55b/7, 55b/7, 55b/9,
55b/7, 81a/16, 81a/17, 55b/5, 84a/4,
81a/15, 55b/16, 55b/17, 56a/2, 55b/15,
81a/15, 46a/16, 86b/14, 56b/7, 46a/17,

56b/9, 56b/10, 56b/10, 56b/9, 45b/9,
56b/8, 45b/11, 56b/8, 56b/10, 56b/11,
45b/2, 56b/14, 56b/14, 56b/14, 56b/12,
56b/11, 45b/3, 56b/7, 56b/6, 56b/10,
56b/12, 56b/12, 56b/10, 45b/17, 46a/17,
81a/9, 56b/12, 81a/7, 56b/5, 45b/12,
56b/5, 81a/6, 56b/16, 56b/13, 56b/15,
46b/5, 84a/2, 47a/5, 81b/16, 81b/15,
47a/5, 47a/5, 53a/15, 53b/3, 53b/4,
81b/15, 81b/15, 81b/12, 81b/11, 54a/8,
47a/2, 83b/15, 47a/4, 83b/14, 53a/14,
53a/13, 47b/2, 52b/9, 52b/10, 52b/9,
52b/8, 47b/5, 47b/5, 47b/2, 47b/1,
53a/4, 83b/12, 47a/12, 53a/2, 47a/15,
52b/11, 83b/11, 54a/8, 54a/8, 81b/4,
46b/8, 55a/6, 55a/1, 54b/17, 81b/7,
54b/8, 54b/13, 55a/6, 84a/2, 46b/6,
55a/16, 55a/16, 81b/1, 81b/2, 55a/8,
81b/3, 54b/3, 46b/12, 46b/16, 54a/13,
54a/15, 46b/17, 54a/10, 54a/9, 46b/17,
46b/15, 54a/16, 54a/17, 81b/8, 54b/1,
83b/17, 81b/9, 46b/14, 54a/16, 42a/10,
42a/11, 38b/7, 76b/17, 72b/5, 38b/7,
86a/9, 72a/7, 72a/13, 72a/14, 72b/6,
72b/6, 72b/11, 76b/15, 38b/4, 72b/10,
72b/8, 76b/16, 72b/8, 72a/5, 77a/2,
71b/13, 71b/15, 38b/14, 71b/13, 86a/6,

71b/11, 71b/12, 71b/13, 86a/7, 77a/3,
72a/1, 38b/8, 77a/2, 38b/9, 71b/17,
38b/10, 38b/9, 38b/4, 76b/15, 38a/9,
38a/8, 76b/10, 73a/4, 76b/11, 73a/2,
73a/2, 73a/2, 73a/5, 73a/5, 76b/9,
76b/9, 73a/12, 38a/6, 73a/9, 73a/6,
73a/7, 38a/11, 38a/12, 72b/14, 72b/14,
72b/15, 76b/15, 38b/2, 38b/2, 38b/2,
76b/13, 38b/17, 38a/14, 72b/17, 38a/14,
72b/16, 38a/15, 76b/13, 38a/17, 71b/10,
86a/6, 70b/5, 39a/13, 70b/5, 70b/5,
70b/4, 70b/3, 70b/4, 39a/13, 70b/5,
39a/13, 70b/10, 70b/12, 70b/12, 70b/8,
70b/7, 70b/5, 39a/13, 70a/13, 39a/13,
70a/6, 39a/14, 39a/14, 39a/15, 70a/5,
39b/17, 64b/7, 39a/14, 70a/11, 39a/14,
39a/14, 39a/14, 70a/12, 39a/14, 70a/12,
70a/12, 70b/14, 70b/16, 71a/13, 77a/9,
39a/2, 71a/13, 71a/12, 77a/9, 39a/6,
77a/9, 39a/17, 71a/15, 71b/8, 77a/5,
71b/10, 71b/4, 71b/2, 71a/15, 77a/7,
39a/6, 71a/10, 77a/13, 77a/13, 71a/1,
39a/11, 70b/17, 39a/11, 77a/13, 77a/13,
71a/2, 77a/11, 39a/7, 71a/8, 71a/7,
86a/3, 71a/6, 77a/11, 38a/6, 73a/13,
76a/10, 76a/9, 75a/9, 75a/5, 36b/10,
75a/4, 75a/4, 36b/11, 36b/6, 75a/9,

36b/3, 75a/13, 36b/2, 36b/3, 75a/13,
36b/5, 36b/4, 75a/4, 36b/12, 74b/17,
74b/17, 75a/1, 74b/15, 74b/13, 37a/7,
76a/12, 36b/17, 86b/6, 36b/13, 36b/13,
86b/6, 86b/6, 75a/3, 36b/16, 36b/15,
36b/2, 75a/14, 86b/12, 75b/6, 35b/16,
75b/5, 75b/4, 36b/3, 86b/12, 36b/2,
35b/13, 75b/7, 75b/15, 75b/15, 35b/9,
75b/14, 76a/4, 76a/5, 75b/7, 75b/4,
75b/4, 76a/8, 75a/15, 76a/6, 76a/8,
76a/8, 86b/10, 75a/14, 86b/11, 75a/17,
75b/2, 75b/3, 36b/4, 86b/11, 75b/1,
75a/17, 86b/11, 74b/8, 86b/4, 76b/5,
37b/12, 73b/11, 73b/8, 37b/13, 73b/6,
76b/6, 37b/14, 76b/4, 73b/12, 37b/9,
37b/9, 73b/14, 73b/13, 76b/4, 86a/17,
76b/4, 73b/6, 37b/14, 73b/1, 76b/7,
38a/2, 38a/3, 76b/7, 73a/13, 73a/13,
73b/1, 73b/2, 76b/6, 73b/4, 86a/15,
73b/4, 37b/15, 76b/6, 73b/4, 37b/7,
74a/1, 74b/5, 74b/6, 37a/14, 37a/17,
74b/3, 37b/2, 74b/2, 86b/2, 74b/6,
76a/14, 86b/4, 74b/7, 76a/14, 76a/14,
74b/7, 37a/13, 74b/6, 37b/3, 76a/16,
74a/2, 86b/1, 76b/2, 74a/2, 74a/2,
74a/1, 37b/7, 37b/6, 74a/2, 74a/7,
37b/4, 74a/17, 74a/5, 37b/6, 74a/3,

74a/4, 39b/17, 70a/5, 78b/5, 85b/2,
66a/14, 41a/4, 66a/13, 41a/6, 66a/12,
78b/6, 78b/5, 66a/15, 78b/4, 66b/1,
66b/1, 41a/2, 85b/2, 66a/16, 66b/1,
66a/10, 78b/7, 66a/1, 41a/13, 66a/2,
41a/13, 65b/16, 78b/11, 65b/15, 78b/11,
41a/13, 41a/10, 66a/9, 41a/8, 41a/8,
78b/9, 78b/9, 78b/10, 66a/4, 78b/4,
41a/2, 78a/16, 40b/10, 66b/15, 40b/10,
66b/14, 40b/11, 66b/13, 66b/13, 78a/16,
40b/9, 40b/7, 85b/6, 70a/5, 66b/17,
85b/6, 40b/9, 78a/16, 66b/11, 66b/11,
41a/2, 41a/17, 66b/3, 66b/2, 41a/2,
66b/2, 41a/2, 66b/5, 85b/3, 40b/14,
40b/14, 40b/12, 66b/8, 66b/8, 40b/16,
78b/2, 65b/14, 41a/16, 41b/17, 64b/15,
64b/15, 64b/14, 64b/13, 79a/5, 64b/11,
64b/11, 64b/16, 41b/16, 65a/1, 41b/15,
41b/15, 64b/17, 41b/15, 64b/16, 64b/17,
64b/10, 42a/3, 42a/7, 42a/6, 85a/8,
42a/7, 42a/7, 42a/9, 85a/8, 42a/8, 64b/7,
64b/7, 64b/8, 42a/4, 79a/6, 64b/8,
42a/4, 42a/5, 42a/5, 41b/14, 41b/14,
65b/8, 65b/9, 41b/17, 41b/2, 78b/14,
41b/3, 65b/3, 41b/2, 41a/17, 78b/13,
41a/16, 41a/16, 41a/16, 65b/14, 41a/16,
41a/17, 78b/13, 65b/1, 78b/15, 41b/11,

65a/7, 65a/8, 65a/6, 41b/12, 41b/14,
41b/14, 65a/8, 65a/9, 85a/13, 65a/16,
65a/17, 78b/16, 41b/5, 65a/12, 65a/12,
40b/7, 66b/17, 68b/14, 77b/14, 39b/15,
77b/14, 85b/12, 85b/12, 68b/11, 39b/16,
77b/14, 68b/16, 39b/14, 39b/13, 69a/2,
69a/2, 69a/1, 77b/13, 85b/13, 68b/10,
68b/9, 68b/2, 85b/11, 40a/2, 68b/2,
68b/2, 68b/2, 85b/11, 40a/2, 40a/17,
40a/17, 68b/7, 39b/17, 68b/9, 68b/6,
68b/6, 85b/12, 68b/5, 39b/13, 69a/3,
39b/4, 69b/7, 69b/8, 39b/5, 69b/6,
69a/17, 77b/8, 39b/5, 39b/3, 69b/9,
70a/2, 85b/16, 70a/4, 39b/2, 39b/2,
69b/13, 70a/1, 69a/17, 77b/9, 39b/11,
39b/11, 77b/11, 77b/12, 77b/12, 77b/13,
77b/12, 39b/10, 39b/10, 85b/14, 39b/9,
69a/14, 69a/12, 77b/11, 69a/9, 85b/14,
66b/17, 68b/2, 40a/14, 40a/14, 67b/5,
67b/5, 67b/2, 40b/17, 67a/17, 40a/12,
78a/9, 40a/10, 40a/9, 67b/9, 40a/11,
67b/8, 78a/8, 40a/12, 67a/16, 67a/15,
67a/2, 40b/5, 67a/6, 67a/1, 67a/1,
66b/17, 40b/6, 67a/7, 40b/3, 78a/13,
78a/13, 78a/12, 67a/11, 78a/13, 67a/7,
67a/9, 67b/9, 67b/9, 40a/5, 76a/1,
68a/10, 40a/6, 68a/8, 40a/7, 85b/10,

68a/13, 85b/11, 40a/3, 68b/1, 68b/2,
68a/17, 78a/2, 68a/13, 40a/4, 78a/4,
68a/6, 68a/1, 67b/11, 85b/9, 68a/5,
78a/6, 67b/13, 68a/2, 68a/2, 40a/7,
78a/8, 78a/4, 78a/5, 67b/10, 78a/6,
95b/2, 95b/4, 95b/4, 95b/5, 95b/6,
95b/6, 95b/8, 95b/9, 95b/11, 95b/11,
95b/11, 95b/12, 95b/13, 95b/14, 95a/1,
95a/5, 95a/6, 95a/6, 95a/8, 95a/8, 95a/8,
95a/9, 95a/9, 95a/12, 95a/12, 95a/13,
95a/16, 95a/16, 95a/17, 95a/17, 96b/1,
96b/2, 96b/3, 96b/5, 96b/11, 96b/12,
96b/12, 96b/12, 96a/5, 96a/5, 96a/6,
96a/6, 96a/7, 96a/8, 96a/8, 96a/8, 96a/9,
96a/11, 96a/14, 96a/14, 96a/14, 96a/17,
97b/1, 97b/3, 97b/5, 97b/9, 97b/11,
97b/12, 97b/13, 97b/14, 97b/16, 97b/16,
97b/16, 97b/17, 97b/17, 97a/1, 97a/2,
97a/3, 97a/3, 97a/4, 97a/7, 97a/7, 97a/8,
97a/9, 97a/10, 97a/11, 97a/12, 97a/13,
97a/13, 97a/14, 97a/15, 97a/15, 97a/16,
97a/17, 98b/1, 98b/3, 98b/4, 98b/4,
98b/4, 98b/5, 98b/5, 98b/6, 98b/7,
98b/7, 98b/7, 98b/8, 98b/10, 98b/10,
98b/12, 98b/14, 98b/14, 98b/17, 98b/17,
98b/17, 98b/17, 98a/1, 98a/1, 98a/6,
98a/7, 98a/11, 98a/12, 98a/16, 98a/16,

98a/17, 99b/1, 99b/2, 99b/2, 99b/4,
99b/5, 99b/6, 99b/7, 99b/7, 99b/10,
99b/11, 99b/12, 99b/13, 99b/14, 99b/14,
99b/15, 99b/15, 99b/15, 99b/16, 99b/16,
99b/17, 99b/17, 99b/17, 99a/1, 99a/1,
99a/3, 99a/3, 99a/5, 99a/6, 99a/7, 99a/7,
99a/8, 99a/8, 99a/9, 99a/9, 99a/10,
99a/10, 99a/11, 99a/13, 99a/14, 99a/16,
99a/17, 99a/17, 100a/1, 100a/1, 100a/2,
100a/4, 100a/5, 100a/5, 100a/7, 100a/8,
100a/9, 100a/10, 100a/11, 100a/11,
100a/11, 100a/12, 100a/13, 100a/14,
100a/15, 100a/15, 100a/16, 100a/16,
100a/17, 100a/17

vebā < *Ar. verbā* 'Veba

v. 21a/15, 22a/1

v.+**nıñ** 79b/2

vebāl < *Ar. Günah; ağırlık; sıkıntı*

v. 7a/7

vecd < *Ar. Kendinden geçme.*

v. 25b/15

vech < *Ar. Yüz; yüzey, satıh; sebep,*
vesile

v. **bile** 62b/17

v.+**din** 15b/1, 19a/12, 22a/5, 28a/11,
44b/16, 55b/13

v.+**i** 46a/5

veche < *Ar. Yüz, yön, taraf.*

v. 4a/16

v.+**din** 16a/16

veda' < *Ar. Ayrılma, ayrılış*

v.**kıl**- 32a/13, 36a/5, 35b/17, 36b/15,
61b/15, 82a/8, 91a/16

v. **ét**- 18b/16 ,84a/11,

v. **eyle**- 18a/3,

vedī'at < *Ar. Emanet*

v.+**m** 17a/3, 47a/6, 53a/1, 86b/7

vefā < *Ar. Sözde durma, vefa*

v. 13a/13

v.**kıl**- 31b/13

v.+**nıñ** 62b/7

vefā-darlıg < *Ar.+F.+T. Vefalılık,*
sözünde durma.

v. 65b/10

vefāt < *Ar. Ölüm*

v. 36a/15 , 95b/6, 95b/2, 97a/12

v.**kıl**- 84b/10

v.**tap**- 20a/11, 32a/7, 35b/17, 38b/6,
41a/4, 43a/7, 47a/13, 52a/9, 53a/4,
54b/15, 58b/3, 60b/2, 66a/17, 70b/17,
75b/13, 80b/1, 83a/9, 83a/15, 86a/1,
87a/10, 90a/11, 90b/13, 93a/4

v.+**tı** 41a/15, 41b/7, 56b/17, 70a/3

v.+ını 90a/13
v.+ıda 41a/10
v.+ıdın 33a/4, 35b/2
veh < *Ar.* Vah, yazık!
v. 77b/6, 77b/7
vehm < *Ar.* Kuruntu, vehim, hayal
v.+dın 46a/7, 97b/16
v.+idin 3a/14, 5a/10, 5b/5, 88b/2
vekîl < *Ar.* Vekalet verilmiş, bakan,
avukat.
v. 87a/3
velâdet < *Ar.* Doğum.
v.(-i hümâyun) 9b/14
v.+i 82a/13, 87a/10
velâyet < *Ar.* Velilik, ermişlik, dostluk,
sözünü geçirme, dostluk.
v. 41a/7
veled < *Ar.* Çocuk; oğul
v. 71b/16
v.(-i 38b/6, 40a/4, 48b/4, 66b/10,
71a/3, 77b/16
velî < *Far.* Ama, fakat
v. 4b/14, 33a/12, 53b/11, 64b/9,
64b/11, 70a/13, 73a/14, 88b/5, 88b/8
velî < *Ar.* Evliya
v.ér- 18b/7,

v.durur ér- 26a/16,
veli'ahd < *Ar.* Hükümdar
v. kııl- 17a/3, 18b/16, 20a/9, 24a/14,
25b/5, 45b/5, 85a/11, 85b/16, 91a/9,
91a/15
v. kıılıp durur ér- 20a/5
v. bol- 36a/3
velî'ahdlıg < *Ar.+T.* Hükümdarlık sırası
kendisinde
v.+ın 44a/13
velî'ahdlık < *Ar.+T.* Hükümdarlık sırası
kendisinde
v. 22a/12
velî'ahd < *Ar.* Hükümdar
v. 37a/13
velîkin < *Ar.* Ama, fakat
v. 7a/6
ver- : Vermek, koymak, adlandırmak
v.-di 89b/6
veşâyâ < *Ar.* Vasiyetler, öğütler
v.+dın soñ 31a/1
vesi' < *Ar.* Geniş
v. 22b/5, 33b/13, 53a/17
veşîle < *Ar.* Sebep, bahane
v. bile 6b/9
ve-s-selâm < *Ar.* İşte o kadar, son söz
budur

v. 46b/4	vilāyāt < <i>Ar.</i> İl, bölge
veya < <i>Ar.</i> Veya	v. 31b/6
v. 62a/14	v.(-i mezkûre) 54a/11
vezâret < <i>Ar.</i> Vezirlik, paşalık	vilâyet < <i>Ar.</i> İl, bölge
v. 78a/3, 98a/6, 98a/11	v. 68b/9
v. bile 76a/13	v.+niñ 22b/1
v.+niñ 78b/12, 99b/5	v.+ni 41b/15, 65a/16
v.+ni 78b/17	v.+ğa 60b/6
vezâyif < <i>Ar.</i> <i>vezâ'if</i> Görevler, vazifeler	v.+de 23a/2, 87a/17
v.+i 12b/3	v.+i 29a/3, 39a/14, 48a/12, 52a/14, 54a/8, 57b/9, 58a/2
vezîr < <i>Ar.</i> Vezir	v.+in 54b/2, 85b/4
v. 31a/14, 46a/10, 59a/1, 68a/15, 70b/17, 97b/9	v.+iğa 30a/8
v.+i 12a/3, 31a/13, 82b/13	v.+ide 29b/10, 58b/4
v.+iniñ 41a/3	v.+ler 31a/2, 31a/4, 34a/8, 42a/3
v.+ni 31b/9	v.+lerni 89a/11
vifāk < <i>Ar.</i> Uygunluk; hemfikirlik; uzlaşma	v.+lerğa 29a/15, 86a/12
v. 88a/11	v.+lerde 30a/6
vilâdet < <i>Ar.</i> Doğum, doğma	vîrân < <i>Far.</i> Yıkık, harap
v. tap- 81b/5	v. 7a/14, 8b/13 , 31a/12, 89b/13
v.(-i hümâyûni) bile 81b/15, (-i şerîf) 83a/3	vîrâne < <i>Far.</i> Yıkıntı yeri, harabe
v.+i 38b/16,	v. 79b/7
v.+idin 82a/6	v.+ler 6b/13
v.+lerni 28a/9	vîrân-kārhlğ < <i>Far.+T.</i> Harab edicilik, harabelik
	v.+ığa 39b/11

vird < *Ar.* Dua

v.eyle- 6a/11

visāl < *Ar.* Kavuşma, ulaşma

v. 95a/10

v.+m 7a/8

vücūd < *Ar.* Varlık; beden

v. 84a/13, 97b/11

v.+ğa kél- 85b/15, 87a/8

v.+ı 1b/5, 3a/11, 45b/12

v.+ıñı 62b/8

v.+ıdın 29b/17, 63b/17

vuku' < *Ar.* Oluşma, meydana gelme

v. tap- 9b/15, 9b/16, 11b/8, 30a/3,
66a/5, 68a/16, 97b/2, 99b/11

v. tapar ér- 36b/1,

v. tapmış dur- 67a/12,

v. tapıp dur- 10a/2, 82a/13

v.+ı 33a/4

v.+m 9a/6, 64a/4

v.+ıdın 16a/13, 27a/9, 49a/7, 86a/5

vukūf < *Ar.* Bilgi sahibi olma, haberdar olma, durma, duruş, olduğu gibi kalma.

v.+ığa 5a/1

vurūd < *Ar.* Gelme, varma, varış

v. kıl- 13a/11

v.+mı 13a/12

vus'at < *Ar.* Genişlik

v. 53b/3

vusūl < *Ar.* Gelme, varma, ulaşma

v.+ı 64b/2

v.+mıñ 5a/3

v.+ıdın 10b/6

vū < *Ve* → **u, ü, v**

v. 12b/6, 82a/8, 82a/11, 84a/5

vücūd < *Ar.* Varlık; beden

v. 1b/11, 4b/11, 19a/12

v. (-ı lā-yezālī) 1b/8; **(-ı zī'l-cūdı) bile**

67b/6

v. içre 82a/15

v.tap- 13a/11, 17a/14

v.+ğa kél- 11b/2, 14a/8, 35a/16,

37b/1

v.+m 87b/9, 93b/11

v.+ı 5b/12, 11b/3, 36a/13, 84a/12

v.+ı bile 15a/9, 37a/5

v.+m 11a/10

v.+mı 46a/11

v.+ığa 13a/13, 24a/9

v.+larığa 33a/5

vūs'at < *Ar.* Genişlik, genlik, parasal

rahatlık.

v.+i 39b/6

Y

yā : Ünlem, bir çağırma ve uyarma sözü, "ey" anlamında bir seslenme

y. 2b/13, 6a/11, 21b/7,

ya < *Far.* Ya, ya da; o halde, öyle ise, veya, yoksa

y. 10b/4, 11a/9, 15b/15, 17a/6, 18b/4, 20b/13, 32a/6, 33a/2, 37a/8, 44b/13, 65a/4, 79b/6, 80a/12

y. 49a/13

yād-gār < *Far.* Yadigar, hatıra

y. 16a/6, 23a/17, 45b/10, 65b/11

y.kaḷ- 8a/16, 17a/12, 19b/17, 38a/2, 45a/16, 65b/8, 91a/7, 92a/13

yağ- : Yağmak

y. -ğay 22b/15

y.-ip 14b/1, 21a/1

y. -maḵ 22b/15

yağma : Yağma, çapavul

y.+sı bile 7a/14

yağı : Düşman, yağı

y. 59b/15

y.+nnı 21b/3

yağıgerlik < *T.+Far.* Düşmanlık

y. āğāz kıl- 68a/10, 71a/4, 75b/8, 90b/5

yaḥşı : İyi, güzel

y. 8a/16, 20a/7, 22b/7, 23a/2, 23a/17, 23b/8, 24a/9, 25b/2, 34a/8, 40a/10, 46a/11, 72b/14, 90b/1, 91a/17, 96a/1

y.+ sım 13b/2

yaḥşılığ : İyilik, güzellik, doğruluk →

yaḥşılık

y. eyle- 44a/11

y.+ınıḡ 94a/8

yaḥşılık : İyilik, güzellik, doğruluk →

yaḥşılığ

y. 13a/11

y. kıl- 94a/7

yaḵ- : Yakmak

y. +ıp 38b/9, 55a/10

yaḵa : Yaka, kıyı

y.+ sınıḡ 11a/12

y. +sıda 25b/9, 28b/14

yaḵım : Yakın

y. 88b/3, 99a/2	58a/17, 45a/10
y.+ı 96a/10	y.+ı da 15b/1, 17a/7, 58a/10, 58b/9
yakın < Ar. Kesin ve sağlam bilgi	y.+ı dın 14b/15, 33b/10, 58b/15
y. 3b/14, 8a/6, 18b/10, 72a/14, 93b/11	yan- : Dönmek, geri gelmek
yākūt < Ar. Yakut	y.- dı 45a/13, 68a/6
y.(-ı sīrāb) 53b/16	y. +ı p ér- 81b/17
yākūt-nāb < Ar.+Far. Saf yakut	y. + gandıñ 14a/12
y. 97a/6	y. + mağ 89b/1
yalguz : Yalnız, sade, tek	yana :Yine, tekrar, ikinci bir defa
y. 18a/2, 18a/3	y. 9b/1, 13b/8, 15b/8, 16a/9, 18a/9,
yalm < Alev, kıvılcım	30b/15, 34b/4, 34b/5, 34b/5, 47a/1,
y. 27b/2	47b/2, 50a/9, 65a/13, 66a/12, 68b/15,
yaman : Yaman, kötü; işini iyi bilen,	70b/2, 72b/11, 73a/3, 76a/15, 76b/2,
şiddeti ve gücü olağanüstü	76b/13, 80a/17, 80b/17, 81a/7, 81b/6,
y. 13b/2, 22a/8, 32b/12	82b/5, 82b/7, 83a/4, 83a/6, 83b/12,
y.+ı n 96a/1	85a/3, 85b/8, 87a/13, 89a/17, 93a/13,
y.+ı larga 64b/5	95a/11, 99b/17
yamanlıg : Kötülük	yañı : Yeni, taze
y.48a/3, y.64b/5	y. 46a/3, 46a/3
yamğur : Yağmur	y.+ı dın 46a/3, 46a/5,
y. 21a/1, 22b/15	y. +ı p 26b/10
y.+ı 14b/1	ya'nı < Ar. Uzun lafın kıtası, kısaca
yan : Yan, taraf	y. 7a/17, 27a/17, 33a/6, 33b/15,
y. 22b/9, 46b/3	37b/5, 46b/12, 48a/10, 69b/15, 80a/1,
y. +ı ğa 58a/7, 76a/5, 69a/9, 16b/13,	95b/9, 99b/12

yañlıg : Gibi, kadar, dek, tam böyle, işte
bu şekilde

y. 5b/8, 7b/17, 11a/4, 16a/2, 33b/12,
82a/16, 98a/4

yantaş- :Yanaşmak, yaklaşmak,
benzemek

y. -ur 7a/11

yap- : Yapmak, yaratmak

y.-tı 16b/5

y.- tılar 22a/8

yapuş- : Yapışmak

y.-ğü dék 54a/2

yay- : Yaymak

y.-ıp 63a/10

yār < *Far.* Sevgili; dost

y. 21a/9, 27a/8, 27a/8, 32b/8

y.(-ı mehcūr) 15b/2

y.ķıl- 93b/17

y.ét- 40b/16

y.+ğa 77b/4

yara- : Karşı koymak, uzaklaşmak,
ayrılmak

y.-may 29a/10, 51a/8

yārā < *Far.* Güç, kuvvet; mecal

y. 12b/4, 44a/8

yārāb < *Ar.* Ey Allahım, Ey Rabbim

y. 82a/10

yaraş- : Uyuşmak, anlaşmak, yakışmak,
yararı dokunmak

y. +ıp 54a/6, 64b/17, 71b/7, 81a/5,
82b/17

y. +up 72a/3

yarat- : Yaratmak

y.+ ğan 26a/2

y. +ıp 14b/15, 18b/6

yardur- : Yardırmak, kazdırmak,
açtırmak

y.-up 61a/14

yargu :Yargı, dava, muhakeme, karar

y.ķıl- 89b/15

yarıl- : Yarılmak

y.-ıp 63a/17

yarım : Yarı, yarım, buçuk

y. 39b/7, 56a/3, 64b/13, 74b/6,
75a/16, 77b/13, 78a/11, 78a/13, 100a/9

y. +ın 24b/4, 24b/5

yarlıg : Buyruk, ferman

y. 21a/9

y. +ım 87b/10

yārlıg < *Far+T.* Dosluk, sevgililik

y. 65b/11, 84b/13

yarlık :Buyruk, ferman

y.yiberip dur- 41b/8
yarut- : Aydınlatmak, ısıtmak,
parlatmak
y.-dı 3b/11, 6b/7
y.-up 90b/15
yasa : Genel kural, hukuk kuralları
y. tüzet- 50b/12
yasa- : Yapmak, düzenlemek,
hazırlamak, sevk etmek
y.-dı 15b/3
y.-dılar 27b/1
y.-p 28a/10, 33b/3, 67a/15, 81a/7
y.-rda 21a/8, 21a/9
y. -mağga 20b/13
yasak : Yasak, engel
y. 31b/17, 90b/1
yasal- : Dizilmek, sıralanmak
y. -dı 20b/16
yasav : Saf, sıra, dizi
y. 27b/1, 67a/15
yaş : Taze, genç
y. 36a/15
yaşa- : Yaşamak, ömür sürmek
y.-p 26a/14
y.-sun 19b/2

yaşar : Yaşında
y. 56a/3
y. durur ér- 56a/3
yaş : Yaş, ömür
y.+ ğa 26a/9, 57b/10
y.+ımda 80a/12
y.+ ı 17b/15, 18b/17, 20a/10, 20a/12,
23b/3, 39a/7, 77a/11, 89b/3, 90b/10,
91a/7, 91a/14, 91a/16
y. +ınıñ 23a/3
y.+ığa 20a/15, 26a/5, 91a/11
y.+ıda 19b/17, 39a/5, 43a/9, 53a/4,
55a/1, 58b/4, 78a/10, 83b/2, 96b/6,
97b/4
yaşur- : Örtmek, gizlemek
y. 27b/2
yaşurun : Gizlice
y. 16a/16, 16b/6, 51a/10, 51b/14,
63b/3, 64a/13, 96b/7, 98b/8
yat- : Yatmak
y. -ar ér- 26b/9
y.-dı 79a/8
y.- ip 33a/11, 69b/8, 75b/11, 77a/17,
98b/6
y.- ğan 26a/11
y. -may 26b/7

yav : Düşman; savaş, mücadele, akın

y.bol- 25a/6, 69b/4, 79a/3

y.+nı 76b/6

y.+nı 25a/1

y.+dın 57b/13, 93a/10

yavla- : Mücadele etmek

y. -p 25a/2

yavlaş- : Düşman olmak

y.-ip 78b/6, 99b/9

yay : Yay

y. 30b/11, 30b/12, 30b/15, 30b/16

y.+nı 30b/13

y.+ı 11a/14

y.+ın 34b/14

y.+ını 30b/12

yay- : Yaymak

y. -dı 32a/10

yayıl- : Yayılmak

y. -dı 22b/5

yaylak : Yayla

y.kıl- 25b/8

yaz- : Yazmak

y. bol- 31a/15

y.-ar 11a/6

yazıl- : Yazılmak

y.-ğan 3a/8

y.-may 70b/6

yazuk : Günah, suç, kusur

y.+ın 12b/17

yede : Türklerce kutsal sayılan taş

y. 22b/17, 23b/1

yedī < *Ar+Far*. El işleri, elle yapılan

y. 74b/11

yé- : Yemek

y.-di 23b/12

y.-mesenjiz 46a/9

y.-mek 15a/7, 19a/15

yél : Yel, rüzgâr

y.+i 27b/8

y.+ige 39a/4

yér : Yer, mekan

y. 6a/17, 23a/12, 24a/5, 28b/4,

59a/11, 97a/12

y. +nı 30a/5

y. +de 21a/14, 23a/8, 33b/17, 94b/3

y. +ge 23a/11, 66a/3

y. +ler 61b/3

y. +lerde 28b/12, 23a/2, 97a/1

yeg : İyi, daha iyi, üstün

y. 53a/3
yegirme : Yirmi
y. 31b/1, 39b/12, 40a/6, 40a/7, 40a/7,
41a/15, 41b/4, 41b/17, 42a/15, 43a/6,
43a/7, 60a/13, 69b/9, 83a/13, 83a/17,
85a/16, 89a/10
yegirmelençi : Yirminci
y. 39a/17
yek < *Far.* Tek, bir
y. 6b/14, 84a/8, 98b/11
yek-cihet < *Far.+Ar.* Bir yönlü, hemfikir
y.durur ér- 99b/16
yeksân < *Far.* Tekdüze, biteviye; düz,
eşit
y.eyle- 96b/9
yek-şenbih < *Far.* Birinci gün, pazar
günü
y. 72b/2, 72b/15, 83b/1, 83b/10
yemîn < *Ar.* Sağ, sağ taraf; and
y. 16b/15
yene : Yine
y. 22b/7, 26b/8, 61b/16, 36a/11,
51b/10, 54a/12, 55a/11, 56b/6, 58b/14,
62b/7, 68a/3
yeñi : Yeni
y. 26a/7, 26b/1, 33a/7, 33a/9, 61a/16,

66b/8, 98b/4
yer : Yer, mekan
y. 2a/3, 6a/4, 14a/6, 14a/13, 14a/16,
23b/11, 27b/6, 28b/2, 33b/1, 47b/10,
56b/16, 63a/4, 82a/3
y.+niñ 2a/10
y.+ni 11a/3, 47b/12, 88b/11
y.+de 16b/14, 42a/5, 52a/13, 55a/11,
63b/6, 63b/7
y.+din 14a/11
y.+ğa 34a/10, -tiler39b/9, 52a/5
y.+ge 12a/17, 23b/11, 37a/4, 42a/17,
80b/8
y.+i 24a/5
y.+ide 31b/8, 34b/6
y.+idin 12b/10
y.+ler 34a/7, 34a/8, 39a/7, 79b/8
y.+lerde 28b/14
y.+lerni 75a/9
yeryüzi : Yeryüzü, dünya
y.+din 14a/3
y.+in 15a/8
ye's < *Ar.* Umutsuzluk, üzüntü
y. 7a/13, 7a/15, 7a/16
y. kı- 82a/8
yet- : Yetişmek, ulaşmak, varmak,

yeterli olmak → **yét-**

y.-er 64b/5, 96a/1

y.-ti 100a/14

y. -tiler 99a/2

y. 23a/11, 50b/8, 62a/1, 63b/12,
64b/15

y.-keç 25b/6, 45b/5

y.-ip 19b/11

y.-künçe 39a/7

y.-ip durur ér- 94a/2

y.-ken 21b/5, 18b/14, 26b/5

y. -kende 19b/1, 20a/1, 23b/3, 57b/11

y. -kendin 20a/10, 23b/16, 25b/4,
45a/7, 90b/9, 91a/11

y. -kenler 9b/11

y.-küsi dur- 69a/5

y.- di 52b/9, 92b/10

y. -tiler 39b/9

y. -key 7a/10

y.- se 15a/13, 21a/9, 43a/15, 95b/17

y.- ip 7a/17, 21a/11, 26b/16, 27a/5,
37b/6, 42a/11, 53b/2, 55a/4, 59b/13,
65a/4, 71b/4, 81b/7, 89b/17, 94a/4

y.- keç 5b/8

y.-keni 97a/7

y.-kende 52a/8, 91a/14

y.-kenler 35b/10

y.-kendin sonra 28b/10

y.-mes 7a/12, 96b/3

y.-medi 21a/9, 75b/6, 81b/8, 89b/2

y.-megey 25a/12

y.-mesün 68b/13

y.-mey 46b/17

y.-meyin 56a/15, 72b/12

yét- : Yetişmek, ulaşmak, varmak,

yeterli olmak → **yet-**

y.-er 18b/10, 45b/6

y. -di 70b/2, 81b/11, 82a/8

y.-ip 32b/3, 44b/5, 49a/13, 98a/4

yeti : Yedi → **yetti**

y. 6b/17, 11a/2, 24b/4, 31a/6, 44a/12,
47b/15, 52b/15, 56a/15, 56b/14, 64a/1,
64b/2, 72b/14, 77a/12, 85a/14, 87b/13,
89a/8, 95a/11

y.+de 67a/2, 83a/12

y.+side 73a/17, 71a/5

yetim < *Ar.* Babası ölmüş olan (çocuk),
babasız

y. 13b/3

y.bol- 62b/11
y.+i 4a/6
yetiş- : Yetişmek, ulaşmak → **yetüş-**
y.-di 19b/14
y.-geç 54b/16
yetkür- : Yetiştirmek, ulaştırmak
y. 2b/12, 7b/4, 18b/13
y.-di 49a/1, 54a/14, 56a/11, 59b/9,
67b/5, 69a/13, 74b/2, 78a/3, 91b/6
y.-diler 64b/3
y. -se 5b/6
y.- üp 7b/3, 22a/13, 80a/7
yétkür- : Yetiştirmek, ulaştırmak
y. -ür 9a/9, 11b/15, 17b/9, 43b/6
y. -ürler 67a/4
y. -düm 7b/8, 8a/9
y. -di 2a/17, 10b/11, 19b/16, 25b/3,
32a/12, 32a/16, 40b/10, 40b/11, 40b/12,
55b/5, 57b/3, 60b/2, 61a/15, 62b/9,
66b/13, 73b/13, 88a/5, 90b/3, 90b/17,
95b/13, 96b/17, 97a/2, 98b/11, 99a/17
y. -diler 40a/1, 67b/15, 71a/16,
72b/11, 91a/3
y. -se 10a/16
y. 66a/12
y. -sün 14a/4

y. -üp 24a/9, 56a/6, 62b/1, 62b/8,
66b/12, 72b/17, 78b/12, 81b/9, 82a/10,
94a/13, 97a/17, 99a/13
y.-geni 98a/7
y. -mek 13a/9
y.-e al- 8b/2
yetmiş : Altmış dokuzdan sonra gelen
sayı, yetmiş.
y. 19b/12, 28a/12, 28a/13, 29b/17,
31b/12, 37a/6, 40a/7, 40b/10, 50b/10,
53a/2, 53a/3, 58a/5, 60a/11, 76b/12,
92a/13, 97b/1, 98a/9
yetti : Yedi → **yeti**
y. 6a/12, 6b/11, 8a/13, 8a/13, 13b/8,
11b/12, 13b/8, 17a/3, 17a/6, 17b/15,
17b/16, 21a/4, 21a/11, 26a/5, 30a/4,
32a/14, 38b/16, 39b/15, 39b/16, 39b/17,
43a/7, 44a/14, 44b/2, 44b/11, 45b/6,
51a/1, 52a/17, 55a/9, 28b/15, 50b/9,
55a/12, 55b/5, 57b/12, 57b/17, 62a/4,
67b/1, 78b/5, 83a/8, 89a/8, 89b/2,
90a/16, 91a/5, 95b/11
y. +de 39b/17, 52a/8, 86b/1
y. +ğa 52a/8
y. +side 83b/13
yetür- Yetirmek

y. **-di** 16b/5

y. **-18b/2**

y. **- mesdin** 69b/5

yetüş- Yetişmek→**yetiş-**

y. **-ür** 12b/13, 24a/10, 35a/12, 35b/5, 37b/17

y. **-di** 12a/2, 19a/8, 26b/3, 50b/13, 64a/6, 64a/12, 91b/3, 92b/16

y. **-ti** 37a/12, 38a/16, 61b/10, 66a/3, 78a/17, 82a/9, 97b/6

y. **-diler** 33b/1, 71b/6, 99a/10

y. **-tiler** 91b/16

y. **-keç** 37b/15

y. **-señ** 93b/17

y. **-se** 13b/7, 15b/14

y. **-sün** 27a/14

y. **-üp** 27b/1, 34a/3, 39a/8, 41b/10, 49a/1, 51a/8, 54a/463b/4, 67b/4, 71b/4, 72a/4, 74b/12, 88a/4

y. **-key** 8b/17, 28b/4

y. **-kende** 20a/15

y. **-kendin** 19a/11

y. **-mey** 72a/2

vevmü'l-kıyām < *Ar.* Kıyamet günü

y. 6b/6

y.**+nıñ** 96a/14

yezdānī < *Far.* Tanrısal, ilahi

y. 40b/6

yığ- : Yığmak

y.**-ıp** 64b/1, 76b/2

yağaç : Ağaç, değnek, sopa, tahta→**yığaç**

y.**bile** 51a/1

yığaç : Ağaç, değnek, sopa, tahta →**yağaç**

y. 20b/13

y.**bile** 29b/5, 51a/1

y. **+nıñ** 28b/7

y. **+nı** 28b/9

y. **+dın** 55a/13, 89b/15

y. **+ın** 18b/11, 20b/12

y. **+ları** 30a/9

yıgıl- : Yığılmak, bir araya toplanmak

y.**-ıp** 59b/6

y.**-may** 30b/2

yıgım : Yığın, küme

y. 99a/14

y. **bile** 81a/3

y. **+ı** 69b/6

y. **+ığa** 76b/1

yıgla- : Ağlamak

y. -dılar 43b/13

y.-p 77b/5

yıgna- : Yığılmak, kümeleşmek

y.-dı 91b/5

y.-ıp 45a/2, 58a/11, 65b/2, 94a/12

yıgna-: Bir araya geirmek, toplamak

y.-p 27a/9, 27a/11, 29a/1, 31a/15,

34a/11, 38a/10, 38b/8, 42b/17, 43b/14,

43b/17, 49a/10, 51a/14, 51b/11, 54a/6,

56b/6, 88a/16, 88b/1, 91b/2, 91b/14,

100a/11

yık- : Yıkmak, öldürmek

y.-tı 49b/14, 92b/9

y.-mas 8b/5

yıkdur- : Yıktırmak

y.-dı 62b/14

yıkıl- : Yıkılmak

y.-dı 47b/13

y.-ıp 57b/13, 70b/1, 93a/11

yıl : Yıl, sene

y. 11b/5, 13b/1, 16b/8, 16b/9, 17a/4,

17a/6, 17a/6, 17b/17, 18b/17, 18b/17,

19a/6, 20b/1, 21b/13, 21b/14, 21b/15,

21b/16, 21b/17, 22a/15, 23a/2, 28a/2,

28a/12, 28b/12, 28b/14, 29a/14, 29a/17,

29b/1, 30b/5, 31a/6, 31b/12, 32a/7,

32b/3, 33a/8, 38b/16, 39a/9, 39a/11,

39b/11, 40a/7, 40a/9, 41b/17, 41b/17,

42a/15, 43a/5, 43a/6, 44a/5, 44a/14,

45b/2, 46a/12, 47a/12, 48a/5, 48a/15,

50a/17, 50b/9, 50b/10, 52a/9, 52a/14,

52a/15, 52b/16, 53a/3, 53a/4, 53a/9,

55a/2, 56b/5, 56b/14, 58a/3, 58a/12,

58a/15, 59b/11, 60a/13, 62a/4, 64b/8,

64b/13, 66a/17, 69a/16, 70a/15, 70b/16,

71a/17, 73b/12, 74b/1, 74b/6, 75a/15,

75a/16, 75b/3, 75b/12, 75b/13, 76b/13,

77a/12, 77b/13, 78a/11, 78a/13, 78a/17,

78b/1, 78b/17, 79b/11, 80a/5, 80b/1,

81b/5, 82a/13, 83b/2, 86b/7, 89a/10,

90b/3, 92b/15, 95b/16, 100a/9

y.+nıñ 65b/10

y.+ğa 17b/16, 19a/3

y. +da 20b/12, 20b/13, 28a/13,

41a/5, 42b/3, 47b/15, 56a/14, 70b/16,

83a/2, 100a/12

y. +dın 28b/15, 29b/17, 33a/4, 34a/5,

38b/17, 39a/13, 40a/2, 43a/17, 54b/14,

56a/1, 57b/11, 58a/1, 58a/14, 58b/1,

64b/17, 65a/2, 76b/8, 76b/13

y. +ı 38b/17, 40a/7, 46b/8, 54b/14,

57b/9, 59a/13, 59b/11, 59b/14, 60a/2,

67a/2, 67a/12, 67a/13, 67b/10, 68a/1,
68a/4, 68a/9, 68a/11, 69a/13, 69a/16,
69b/9, 70a/2, 70b/15, 71a/5, 71b/8,
71b/16, 72b/1, 73b/17, 74a/4, 74a/12,
74a/15, 74a/17, 75a/3, 75b/10, 76a/14,
76b/12, 76b/15, 77a/3, 78a/16, 81b/5,
81b/8, 81b/13, 82a/12, 82b/10, 83a/4,
83a/8, 83a/9, 83a/12, 95b/13, 100a/1

y. +ını 55a/1, 58b/4, 72a/5, 77b/14,
81b/4

y. +ıda 83a/2, 97a/17

y. +lar 15a/16, 21b/10, 24a/8, 25a/1,
25b/5, 27b/9, 31b/1, 56b/13

yılan : Yılan

y. 15a/5, 15a/6, 15a/11, 37b/11,
69b/9, 71b/8, 81b/4

y. +nı 15a/10

y. +ıdn 11a/13

yılğun : İlgin ağacı

y. 79b/7

yılkı : At, eşek gibi tek tırnaklı hayvan
sürüsü, eski Türk takviminde bir yıl adı

y. 30a/12, 71b/16

yırak : Uzak, ırak

y. 26b/7, 32b/13, 68b/11, 72a/13

yiber- : Göndermek

y. -ür 86a/14

y.-di 27a/13, 28b/11, 37b/13, 39b/4,
42a/10, 42b/7, 43b/15, 45b/16, 46b/5,
47a/2, 48b/11, 48b/13, 49b/7, 51a/3,
56b/9, 56b/14, 58a/12, 58a/14, 58b/7,
58b/8, 61a/10, 63b/16, 64a/2, 64b/12,
65b/8, 66b/11, 69a/4, 69b/14, 71b/1,
73b/15, 74a/2, 76a/12, 79b/11, 79b/15,
85a/17, 87a/3, 87b/13, 88a/17, 94b/7,
100a/15, 100a/16

y.-diler 37a/7, 46a/17, 50b/5, 55a/13,
56a/4, 73b/10, 75a/14, 76a/5, 76a/11,
81a/13, 81a/17, 98b/17

y.-miş dur- 44b/15

y. -se 30b/16

y. -ip 16a/9, 20a/8, 27a/12, 34b/17,
37b/8, 37b/15, 38a/10, 41b/9, 41b/15,
42b/8, 44b/13, 47a/4, 47b/9, 48a/9,
48b/2, 51b/16, 52a/2, 54a/6, 54b/7,
54b/9, 58b/9, 60b/17, 64a/13, 67a/14,
67a/16, 69b/5, 72a/1, 73b/4, 74a/11,
79a/6, 83a/6, 86b/3, 87b/6, 91b/5,
93b/3, 99a/2, 99a/12, 100a/15

y. -ürge 50a/4

y. -gen 48a/11

y.-mekke 22b/13

y.-e başla- 98b/9

yigirme : Yirmi

y. 17a/11, 17a/11, 20b/12, 48a/4,
53a/9, 54a/14, 58a/5, 65b/10, 65b/14,
67a/2, 67b/17, 69a/15, 72b/3, 72b/16,
72b/17, 77a/11, 79b/17, 83b/3, 83b/9,
91a/6, 93a/4, 95b/16, 95a/1

y.+side 72b/6

yigit : Genç, delikanlı, yiğit

y. 24b/4, 28a/10, 28b/10, 33a/8, 45a/6,
46b/12, 49a/8, 50b/14, 57b/13, 57b/14,
57b/14, 61b/11, 63a/11, 71b/9, 80b/3,
91a/3, 94a/7, 95a/2, 96b/11, 100a/17

y.+ni 28a/11

y. +ke 91a/13

y. +ler 59b/8

yigitlik : Yiğitlik

y. 4b/6

yét- : Yedeğine almak, götürmek

y.-er 40a/17

yok : Yokluk, var olmama

y. 1b/10, 1b/10, 7a/11, 15a/13,
19a/1, 19b/2, 21a/3, 25b/12, 43a/15,
44b/13, 62b/7, 62b/7

y. ér- 2b/7, 28b/14, 38a/5, 44a/8,
45a/11, 48b/16, 57b/15

y. dur- 12a/9, 12a/16, 12b/4, 93b/15

y. tur- 33a/11, 87b/1

y. durur ér-29b/4, 31a/5, 44a/6,
44b/12, 49a/12, 64a/8, 70a/12, 71a/2,
75a/1, 79a/5, 79b/5

y. bol- 46a/11

y. +tur 92a/14

y. +sa 62b/8

y. +dın 36b/8

yokarı : Yukarı

y. 95a/4

yoklğ : Yokluk

y.+ıdın 28b/6

yol : Yol

y. 5a/12, 7a/11, 34a/14, 37b/16,
62b/11, 97a/13

y. dur- 4b/14

y. bér- 15a/5

y.+nıj 99a/5

y. +nı 20a/17

y.+ğa 37b/17, 38b/17, 57b/15,
64a/16, 37a/13, 25a/5, 93a/12, 64a/7,
20a/12

y.+da 29b/4, 48b/12, 52b/11, 57b/13,
65b/4, 68a/2, 87b/8, 89a/6, 93a/11,

94b/10

y.+dın 51b/1

y.+ı bile 68a/1

y. +ın 43b/11

y. +ığa 19a/4, 20a/16, 26a/1, 63b/3,
64a/15, 85b/7

y.+ıda 11b/8

y. +ıdın 24b/1, 32a/17, 73b/1

y. +lar 13a/16

y. +largâ 44a/7

yolla- : Yollamak, göndermek

y.-p 44b/17

yoldaş : Yol arkadaşı

y. bol- 93b/8

yoluğ- : Karşılaşmak, rastlamak

y. +dı 64a/10

y. +sa 87b/8

y. +up 29b/6, 38a/7, 48b/9, 72a/11,
72b/10, 92b/2, 94a/9

y. +ğandın 64a/15

yosun < *Moğ.+T.* Tarz, usul

y. +un 90b/1

yör- : Yürümek

y.-diler 73b/7

y.-se 96b/4

y.-üp 46b/13, 65b/4, 84a/9

y. -mek 7b/3, 72b/12

yörü- : Yürümek

y.-r 16a/8

y.-di 29a/5, 37b/14, 42a/6, 56b/5

y. -diler 64b/2

y. -p 28a/14

yörüş : Yürüyüş, taruz

y. kııl- 28b/17, 51b/11, 59b/16, 63b/9,
66b/4, 68a/5, 71a/8, 71b/17, 72a/2,
87b/4, 91b/12, 91b/14

y. +de 74b/13, 94b/7

y. +i 67a/11

yukarı : Üst, üstte bulunan, yukarı

y. 21a/7, 32b/6

y. +ğa 72a/5

y. +da 22a/13, 58a/6, 83a/5, 89b/3

yulduz Yıldız

y. +lar 82a/3

yum-: Yummak, kapatmak

y.-dı 41b/17

y.-up 77b/4

y.-up dur- 39b/5, 64b/8

yumn < Ar. Uğur; bolluk, bereket

y. +ı bile 94a/2

yurt Yurt, ülke

y. 24b/4, 28b/1, 50b/12, 70b/16,
82b/12, 99b/5

y. **üzre** 78a/5

y.**dur**-28a/4

y. **+nın** 76b/8

y. **+nı** 28b/15, 98a/6

y. **+ğa** 33a/17, 56b/10, 64b/11

y. **+da** 68b/10

y. **+dın** 79a/10, 95b/11, 95a/7, 96a/16

y. **+ıga+ıga**79b/15, 29a/12, 30a/6,
87a/17, 88a/5

y. **+ıda** 86a/15

yusun : Yasa, töre; yol

y. 31b/17

y.**+da** 73a/5

yügür- : Atın koşması; geçmek; acele etmek, hızlıca gitmek, koşmak

y. **+diler** 52a/1

yük :Yük, ağırlık

y. **+ni** 32b/12

y. **+i** 43b/17

yükle- : Yüklemek

y.**-p** 28a/11

yükün- : Secde etmek

y.**-üp** 12b/14, 50a/1

yürek : Kalp, yürek

y.**+idin** 11a/13, 45a/5

yüz : Doksan dokuzdan sonra gelen sayı, yüz

y. 2a/11, 5b/6, 8a/4, 11b/12, 17a/4,
17b/16, 18b/17, 18b/17, 19a/3, 19a/5,
19a/11, 19b/1, 19b/2, 19b/13, 20a/1,
20a/10, 20a/12, 20a/15, 20b/15, 20b/15,
21b/5, 21b/13, 21b/14, 21b/15, 21b/15,
21b/17, 22a/15, 23a/2, 23b/3, 23b/16,
26a/8, 28b/12, 29b/16, 30a/12, 30b/1,
30b/5, 31a/6, 31b/3, 32b/2, 33b/8,
34a/5, 34a/11, 38b/15, 38b/16, 38b/16,
38b/17, 39a/7, 39a/15, 39b/13, 39b/15,
39b/16, 39b/17, 39b/17, 40a/6, 40a/7,
41a/5, 41a/6, 41a/9, 41a/15, 41b/4,
41b/16, 42a/12, 42a/14, 43a/2, 43a/7,
43b/16, 44a/12, 44b/2, 45a/13, 45b/12,
47b/17, 48a/1, 48a/1, 48a/1, 48a/2,
48a/4, 48a/14, 49a/16, 49a/17, 51a/17,
52a/8, 52b/1, 52b/6, 52b/15, 53a/2,
55a/12, 58a/1, 58b/9, 58b/10, 58b/15,
59a/4, 59b/17, 62a/9, 63b/13, 64a/5,
64a/7, 64a/10, 64a/15, 64b/4, 64b/9,
64b/14, 65a/4, 65b/9, 65b/14, 67a/2,

67a/8, 67b/17, 68b/15, 69a/13, 70b/15,
71a/5, 71b/16, 72a/5, 72b/1, 74a/4,
74a/17, 75b/9, 76b/11, 78a/7, 78b/3,
79b/17, 80a/4, 81b/4, 81b/7, 81b/13,
83a/9, 83a/12, 83b/3, 83b/6, 83b/9,
86a/14, 86b/1, 86b/7, 87a/5, 87a/5,
87a/9, 87a/17, 87b/2, 89a/8, 89a/17,
89b/2, 90a/16, 91a/6, 91a/15, 91b/5,
91b/5, 92a/12, 92b/15, 95b/3, 95b/13,
97b/1, 98a/9, 99a/15, 100a/1, 100a/17
y. +din 64b/3
y. +ğa 21b/5
y.+i 52b/6
yüz : Yüz, surat, yüzey
y.40b/12,
y. koy- 12b/17, 13a/5,
y. ur- 11b/5,
y.+i 3a/4, 25b/16, 33a/12,
y.+in 6a/17, 27b/2, 66b/12
y.+ığa 20b/10, 50a/8, 82b/1, 85b/11
y.+ide 8a/17, 37b/10
y.+idin 8a/10, 9a/6, 13b/16, 14a/16,
28b/8, 36b/2, 37b/7, 37b/10, 46a/5,
56b/4, 62a/7, 82a/17

Z

zā'biṭa < *Ar.* Güvenlik görevlisi, polis

z. 1b/6

zabt < *Ar.* Tutma, ele geçirme, kayıt,

kaydeme

z. 12a/11, 42b/17, 44a/4, 85a/6

z.kıl- 31a/16, 43a/10, 12a/14

z.+ığa 39a/15, 90b/17, 91a/10

zabu' < *Ar.* Sırtlan

z. 92b/2

zāde < *Far.* Doğmuş, doğma; çocuk,

evlat

z. 82a/14, 82a/15

za'f < *Ar.* Zayıflık, zaaf, düşkünlük

z.+ı 32b/1

Zafer-nāme < *Far.* Zaferi konu alan

eser

z. 25a/16, 39b/15

z.+niḡ 41a/5

zafer < *Ar.* Düşmana karşı üstünlük

sağlama, düşmanı yenme; başarı

z. 5a/12, 10b/8, 82b/4, 17b/12, 27b/8,

29a/6, 10b/6, 2b/2, 11a/14

z. tap- 100a/9

z.+dür 12b/12

zafer- iktirān < *Ar.* Zafere yakın

z.11a/6

zafer-meāşir < *Ar.* İşareti zafer olan;

daima galip

z. bile 71a/6

z.+i 44a/5

zafer-penāh < *Ar.+Far.* Zafer sığınağı,

muzaffer

z. 67a/16

za'f < *Ar.* Zayıflık, zaaf, aşırı ilgi,

düşkünlük

z.+ı 24a/3

za'fī < *Ar.* Za'fa, kuvvetsizliğe,

dermansızlığa ait, bununla ilgili

z. ér- 9b/1

zāhir < *Ar.* Görünen, görünücü, açık,

belli, meydanda

z. 2b/3, 12b/15, 16b/7, 51b/3, 72b/2,
73a/17, 98b/8

z. dur- 2b/6, 40b/3

z. ér- 33a/13

z. bol- 21a/1, 68b/14, 11b/17, 12b/14,
94a/7, 94a/8

z. ét- 31b/13

z. kııl- 11b/16, 13b/10, 46a/7, 86a/16

zāhirī < *Ar.* Görünen, görünürdeki

z. 69b/15

z. ér- 37b/11

zaḥm < *Far.* Yara

z. 27b/9

z. ur- 86b/16

zaḥm-dār < *Far.*[zaḥm+dāşten > dār]

Yaralı

z. bol- 67b/8, 95b/5

z kııl- 88b/13

zaḥmet < *Ar.* Sıkıntı, eziyet, rahatsızlık;

zor, güç

z.+de 19a/8

z.+i 82b/6

z.+ler 39a/6

zaḥm-gīn < *Far.* [zaḥm+gīn] Yaralı

z. 3a/15

ze'ife < *Ar.* Güçsüz kadın, zayıf kadın

z. 32b/17

z.+siğa 29b/5

z.+leri 33a/15

zāl < *Far.* İhtiyar, aksakallı, zâlim,

acımasız

z.+ıdm 65b/11

zālī < *Far.* İhtiyarlık, saçlarda aşırı

beyazlık

z. 11b/14
zālīm < *Ar.* Zulm eden, haksızlık eden.
z. 43b/8, 44a/16, 43b/16
z.+ni 89b/17
zālīm-ṭab' < *Ar.* Zalim huylu, zalim yaradılışlı
z. 75b/4
zamāir < *Ar.* Zamirler, içyüzler, bir ismin yerine kullanılan kelimeler
z. 2b/13, 35b/8, 97a/9
zamān < *Ar.* Zaman, vakit, çağ, devir
z. 3a/16, 8b/2, 8b/13, 18a/17, 24a/16, 40b/4, 40b/7, 40b/10, 50a/1, 62b/9, 62b/11, 64b/5, 77a/14, 81b/17, 86a/10
z.+nı 60b/14
z.+da 84b/8
z.+dm 40a/17
z.+ı 28b/12, 47b/15, 24b/13, 22a/16, 21b/13, 4b/17, 36b/10, 91a/17
z.+ıda 80b/11, 43b/7, 79a/17, 80a/9, 83a/8, 19a/14, 81b/8, 74b/8, 85b/17, 74b/16, 87a/10, 60a/16, 70a/6, 55b/1, 94b/4, 25a/9, 50a/12, 69a/13, 79b/17, 94a/14, 64b/7, 64b/10, 77b/12, 75b/13, 25a/14, 83a/15, 90a/16, 79b/14, 70b/3,

47b/6, 62a/1, 18b/12, 82b/9, 92b/9, 37a/14, 70b/15, 63a/2, 44b/9, 92a/2, 81b/11, 83b/2, 17b/4, 92a/11, 93a/4, 62b/14, 20a/11, 84a/11, 92b/14, 30a/3, 80b/1, 95b/2, 95b/3, 95b/6, 95a/2, 95a/15, 96b/10
z.+ıdm 89a/13, 24b/2, 55a/17, 12b/2, 21b/13
zamāne < *Ar.* Devir, vakit, şimdiki zaman, baht, talih
z. 30b/2,
zamīr < *Ar.* İç yüz, vicdan, gönül sırrı
z. 10a/7
z.+im 4b/12
z.+i 11a/17, 11b/4
z.+iğa 10b/1
z.+ide 13a/13
zamm < *Ar.* Artırma, katma, ekleme
z. kıl- 12a/10
zann < *Ar.* Zan, sanı
z.+nı 96a/10
zār < *Far.* Ağlayan, inleyen, inleme, ağlayış
z. 11a/5, 13a/16
zār zār < *Far.* Yanık yanık, hazin hazin, inleye inleye

z. 43b/13
zarar < *Ar.* Bir menfaatin bozulması
veya kaybolması; **ziyan**, eksiklik, kayıp
ż. 8b/2, 25a/12, 21a/9
ż.+lar 18b/13, 17b/9
zārī < *Far.* Ağlayıp sızlama.
z. 77b/6
zarūret < *Ar.* Çaresizlik; muhtaçlık,
yoksulluk, sıkıntı
z.+din 82b/17
zarūreten < *Ar.* Zorunlu olarak
ż. 88b/2
zarūrī < *Ar.* Mecburi, zorunlu (iş), ister
istemez olacak olan (iş)
ż. 54a/2
zāt < *Ar.* Kendi; asıl, öz, cevher; saygıya
değer kimse
z. 2b/8
z.+ı 4a/11, 10a/13, 13a/8, 3a/10, 1b/9
z.+ıdur 3a/12
z.+ınıñ 93b/12
z.+ığa 5b/4, 13a/11, 5a/7
z.+ıda 13a/10, 52a/10
zāviye < *Ar.* Köşe, açı
z.+de 24a/4
zāyi' < *Ar.* Elden çıkan, kaybolan, yitik ;

zarar, ziyan
z. 70b/7, 52a/5
ż. bol- 100a/13
zebāne < *Far.* Alev, ateş yalımı
z. 11a/10
zeber < *Far.* Üst
z. 64a/16
zeberced < *Ar.* Zümrütten daha açık
yeşil olan ve zümrüt kadar değeri
olmayan bir süs taşı.
z. 7b/13
zeber-dest < *Far.* Eli üstün, mahir.
z. 66b/8
zebūn < *Far.* Zayıf, güçsüz, aciz.
z. 43b/4, 5b/6
zehr < *Far.* Zehir, ağı
z. 37b/12
zehre < *Far.* Öd, safra ; yiğitlik, cesaret
z. 12b/4, 44a/8
r.(-i'ışret-küş) 97b/13
zekāt < *Ar.* İslamın beş şartından biri.
z. 47b/9, 18b/11, 92b/6
zekī-ṭab' < *Ar.* Zekî yaradılışlı.
z. 9b/16
zālik < *Ar.* O, bu, şu
z. 30a/13
zelzele < *Ar.* [zelzāl] Sarsılma,

sarsıntı,deprem.

z. tüş- 14a/6

zemherîr < *Ar. Karakış, 22 Aralık-31*

Ocak arasında hüküm süren şiddetli soğuklar.

z. 66b/7

zemîme < *Ar. Kötü, çirkin, beğenilmeyen, hoş karşılanmayan; kötü huy, çirkin davranış.*

z. 91a/5

zemîn < *Far. Yer, zemin, fon*

z. 29a/17, 40b/15

z.nıñ 23a/5

z.+ni 22a/2, 22a/13

zemzeme < *Ar. Ezgi, nağme, melodi;*

mırıltı

z.+sin 91a/7

z.+siğa 62b/1

zenbürek < *Far. Hayvan sırtında*

taşınabilen küçük top

z. 73a/2

zenc < *Ar. Zenci, kara, siyah*

z. 22b/6

zencîr < *Far. Zincir*

z. 11a/13

z.+ini 6a/2

z.+ler 53b/11

zenehdân < *Far. Çene*

z. 53b/14

zer < *Far. Altın, para*

z. 12a/17, 43b/17, 44a/2, 7b/17, 46a/17, 5b/8, 54b/1, 50a/8, 62b/5, 6a/6, 89a/17

z.+ni 62b/6

zerâfet < *Ar. İncelik, güzellik, zariflik*

z. 50a/2

zer-endüd < *Far. Altın yaldızlı.*

z. 30b/2

zerdâlu < *Far. Zerdali.*

z.+sı 53b/15

zer-keş < *Far. Altın tel çeken, altın işlemeli.*

z. 7b/11

zerrât < *Ar. Zerreler, molekller, parçalar.*

z.+ğa 7a/9

zerre < *Ar. Parçacık, molekül.*

z. 8a/5

zerre-vâr < *Ar+Far. Zerre gibi, küçücük.*

z. 7b/7

z. bol- 9a/2, 50a/9

zerrîn < *Far. Altından, altın sarısı, parlak.*

z. 6a/17, 7b/16, 30b/12, 35a/8, 84a/8, 91b/17

zerrīn-külāh < *Far.* Altın şapkalı

z. 97b/12

zevāhir < *Ar.* Parlak yıldızlar.

z.+i bile 11b/1

zevāl < *Ar.* Yok olma sona erme,

yıkılma

z. 96b/15

z.+ı 11a/9

zevce < *Ar.* Hanım, eş.

z.+ siğa 27a/4

z.+ leri 21a/16, 33a/16

zevi'l-ihtişām < *Ar.* İhtişamlılar,

görkemli kişiler.

z. 71a/6

zevk < *Ar.* Zevk, eğlence; keyf alma,

haz duyma, hoşlanma.

z.+ğa 30b/7

z.+iğa 43a/5

zeyn < *Ar.* Süs.

z. bér- 3b/16

zıllu'l-lāh < *Ar.* Tanrının gölgesi,

padişah, hükümdar, halife.

z. 46b/17

zıllu'l-lāhī < *Ar.* Tanrının gölgesi

z.+niğ 39b/3

zī < *Ar.* Sahip.

z. 35b/8

zīb < *Far.* Süs

z. 3b/15, 7b/16, 13a/14, 30a/15

z. birle 53a/17

zībā < *Far.* Güzel, süslü, yakışıklı

z. 19a/14, 62a/5

zī-başar < *Ar.* Görüş sahibi

z. +iğa 90a/6

zī-başāret < *Ar.* Basiret sahibi, derin

görüşlü

z.+i 3b/11

zī-başāyir < *Ar.* **zī-başā'ir** Basiret sahibi,

basiretli

z.+ğa 97a/9

z.+iğa 40b/17

zī'l-cūdī < *Ar.* Cömertlik sahibi

z. 67b/6

zihī < *Far.* Aferin, bravo, çok yaşa; ne

hoş, ne güzel.

z. 1b/6, 2b/4, 12b/15, 52b/12, 57b/4,

82a/15

zıkr < *Ar.* Anma, dile getirme ; anılma

dile getirilme, ; bildirme

z. 96a/10, 99b/11

z. kı1- 75b/16,

z. kılıl- 9b/16, 35b/13,
z. tap- 32b/6, 41a/1, 58a/6, 83a/5,
85b/15, 89b/3, 93a/13, 95a/4, 95b/12,
98a/14
z. +i 57b/16, 22b/11, 8a/16, 34b/7,
24a/1, 24b/8, 43a/15, 25a/15, 45b/2,
8b/14
z.+in 59a/7, 84a/15
z.+ige 24b/7
z.+ide 9b/8, 9b/11, 9b/12, 9b/13,
10a/3, 35b/11, 84b/2
z.+ide dur- 44b/7
zılāl < *Ar.* Bayağlar, düşkünler.
z. 6b/6
zī'1-cūd < *Ar.* Cömertlik sahibi
z.+ı 3a/11
zī'1-'izzü'1-ıadr < *Ar.* Değer yüceliği
sahibi
z. 52b/8
zi-l-ka'de < *Ar.* Arabi ayların on
birincisi.
z. 38b/17
zılūçe < *Far.* Küçük kilim.
z.+ siniñ 8a/8
zimām < *Ar.* Dizgin, yular.
z. 60a/17

z.+ı 31b/1
zımnet < *Ar.* Bir şeyi korumakla
görevlendirilme, elde tutma zorunluğu;
borç.
z. 36b/4
zindān < *Far.* Hapishane, yer altı
hapishanesi.
z. 41a/4
z. + ğa 41a/4
z. +ıda 6a/1
zinde < *Far.* Canlı, diri; dinç
z. 3a/13
zindegānlıĝ < *Far+T.* Canlılık, dirilik →
zindegānlıĝ
z. 33b/17
z.+ in 21b/8
zindegānlıĝ < *Far+T.* Canlılık, dirilik →
zindegānlıĝ
z. 23a/1
zī-nefs < *Ar.* Nefs sahibi
z.+ niñ 39a/2
zīnet < *Ar.* Süs, süs eşyası
z. tap- 9b/4
zīnhār < *Far.* Aman, sakın, sakın ola ki.
z. 20b/6, 85b/8
zīr < *Far.* Alt, aşağı; sazın en alttaki

ince teli.

z. ü bem 65a/14,

z. ü zeber 64a/16

zirā'at < *Ar.* Tarım

z. 44a/5

z.+ğa 97a/1

zīr-dest < *Far.* Halk, ahali, halktan olan

insanlar

z.(ve 'āciz) érmes ér- 98a/16

zirve < *Ar.* Doruk

z. 2b/1

zīver < *Far.* Süs

z. er- 3b/2

z. bol- 5a/5

z. tap- 4a/7

ziyā < *Ar.* Işık, aydınlık

z. bér- 13a/17

ziyād < *Ar.* Çok, fazla; çokluk, fazlalık.

z. 13b/8, 40a/16, 53b/9, 97b/16

z. é(r)- 90a/1

ziyāde < *Ar.* Artma, çoğalma; artan,

fazla kalan; çok bol, aşırı fazla.

z. 52b/9, 56b/14, 62a/2, 89a/14

ziyādelik < *Ar.+T* Çokluk, fazlalık

z. bile 12b /5

ziyāfet < *Ar.* Konuk ağırrama; şölen.

z. 67b/14, 94a/10, 98a/11

z.+ğa 78a/1

z.+ler kı1- 54a/17, 65b/4

ziyāret < *Ar.* Görmeye gitme.

z. kı1- 60b/5

z.+din 16b/9

z.+ığa 65b/1

ziynet < *Ar.* Süs

z. 8b/10, 53b/4

z. bér- 2b/12, 8b/12, 35b/12

z. tap- 5a/6, 15a/9, 37a/5, 45b/12,

97b/7

z. (-i efzā)10b/1

zu'efā < *Ar.* Zayıflar, güçsüzler.

z. 69a/17

z.+dın 75a/4

zuhūr < *Ar.* Ortaya çıkma, meydana gelme, belirme, türeme.

z. gaça 29b/16

z. kı1- 10a/7

z.+ğa 2a/1, 8a/9, 10a/16, 10b/15, 11b/15, 19b/16, 24a/9, 25b/3, 43b/6, 50b/4, 60b/2

z.+ı 82b/1, 14a/17

z.+ığa 3a/10, 2b/5

z.+ıdın 68a/17

zu'm < *Ar.* Batıl zan,sanı, boş inanç

z.+ığa 96b/4

zūr-ı bāzū < *Far.* Kol kuvveti.

z. 84a/10

zūkūrān < *Ar.* Erkekler.

z. 73a/5

zulm < *Ar.* Zulüm, haksızlık.

z. 43b/12, 55b/13, 43b/17, 90b/4,
51b/2, 78b/4, 56a/14, 55b/13, 75b/5,
42b/16, 86a/3, 5a/15, 44b/4, 75a/17,
40b/9, 75a/5, 96b/9, 99b/8

z.+ı 64a/3

z.+dın 86a/5, 5b/10

zulmānī < *Ar.* Zulmetli, karanlığa
mensup, karanlıkla ilgili.

z. 16b/16

zulmet < *Ar.* Karanlık.

z. 11b/4

zū'n-nūreynlık < *Ar.+ T.* Hz. Osman'ın
lakabı (Hz. Muhammed'in iki kızıyla
evlendiği için bu ad verilmiştir.)

z.+ğa 4a/12

zūr < *Far.* Güç, kuvvet, zor; baskı,
zulüm.

z. bol- 58a/6

z. tap- 55a/11

zūr-ger < *Far.* Zorlayıcı, zorlayan,
zorlu.

z. 17b/12

zū-şevket < *Ar.* Şevket sahibi, görkem,
ululuk, heybet sahibi

z. 79a/5, 37a/13

zūbdetü'l-evliyā < *Ar.* Evliyaların en
seçkini

z. 46a/13

zūbdetü'l-fuzelā < *Ar.* Erdemlilerin en
seçkini.

z. 65b/15

zūbdetü'l-vāşilīn < *Ar.* Kamillerin en
seçkini

z. 56b/17

zūbdetü's-sālikīn < *Ar.* Salıkların en
seçkini

z. 89b/8

zūbdetü's-selāṭīn < *Ar.* Sultanların en
seçkini

z. 81b/13

zūhd < *Ar.* Her türlü zevke karşı
koyarak kendini ibadete vermek.

z. 57b/6

zūhhād < *Ar.* Aşırı sofular.

z. 43b/5

zūhre < *Ar.* Çoban yıldızı

z. 82a/1
zülāl < *Ar.* Tatlı ve berrak su
z. 2a/2, 53b/11
zū'l-celāl < *Ar.* Yüce Allah, ulu Allah
z. 16b/11
zūlf < *Far.* Züluf, sevgilinin saç
z.+ **idin** 3b/3
zū'l-ḥicce < *Ar.* Arap aylarının on
ikincisi, kurban ayı
z.+**de** 83b/4
zū'l-iḥtirām < *Ar.* Saygıdeğer
z. 9b/17
z.+ **ını** 9b/13, 84b/2
zū'l-iḳtidār < *Ar.* İktidar sahibi
z. 5a/7
zū'l-ḳa'de < *Ar.* **zi'l-ḳa'de** Arabi
ayların on birincisi.
z. 72a/6
z. +**ni** 83b/3
zümre < *Ar.* Topluluk, grup, takım
z. 3b/7
zümürrüd < *Yun.* > *Ar.* Zümrüt, zümrüt
yeşili
z. 30a/17
zürefā < *Ar.* Zarif kişiler
z.+**sı** 77a/9

zürriyyet < *Ar.* Nesil, kuşak, soy, döl

z. 16b/7

5.2. KİŞİ VE KAVİM ADLARI

A

Abak Sulṭān

A. 45a/8

Abaka Ḥān

A. 42a/7, 42a/10, 42a/11, 42b/4,
87a/11, 87a/12

A.+ḡa 42b/6

Abay Bék

A. 52b/7

‘Abbas Atalıq

‘A. 99a/13

‘Abdullah ibn ‘Abbās

‘A. 20b/14

‘Abdu Kerīm Bék

‘A. 83a/3, 95b/4, 96a/7

‘Abdu’l-‘azīz Ḥān

‘A. 58b/13, 60a/8, 60b/11, 75b/14,
80b/10

‘A. +dīn 80b/10

‘Abdullāh

‘A. 76a/1

‘A.+ı 11a/3

‘Abdullāh Bék

‘A.+dīn 71b/11

‘Abdullāh Ḥān

‘A. 49b/5, 53a/11, 54a/9, 54a/11,
H.54b/6, 54b/12, 54b/14, 80b/16

‘A.+nıḡ 54b/1, 54b/4, 83a/7

‘A.+nı 80b/15

‘A.+ḡa 54a/4, 54a/9, 80a/5

‘A.+dīn 80a/16

‘Abdullāh Sulṭān

‘A. 20b/14

‘A.+nı 80b/13 ‘Abdullāh ibn ‘Abbās

‘Abdü’l-‘azīz Ḥān

‘A. 49b/3, 60b/7

‘A. +nıḡ 60b/10, 61a/10, 61a/11

‘A. +ḡa 49a/15

‘Abdü’l-‘azīz Ḥān ibn Gāyip Ḥān

‘A. 80b/2

‘Abdü’l-cabbār

‘A. 95b/5

‘Abdü’l-cabbār Bék

‘A. 95a/17

‘Abdü’l-ḳadīr Bay

‘A. 99a/12

Abdü’l-kerīm Bék

‘A. 95b/2

‘Abdü’l-laṭif Mīrzā

‘A. 56a/10

‘A. +nīḡ 45a/9

‘Abdü’l-mū’min Ḥān

‘A. 54b/1

‘A. +nī 54b/15

‘Abdü’r-raḡīm Bék

‘A. 95a/17

‘A.+nīḡ 95b/4

‘A.+dīn 95b/1

‘Abdü’r-raḡīm Erbāb

‘A+’ḡa 78a/3

‘Abdü’r-raḡīm Mehter

‘A. 78b/5, 78b/10

‘Abdü’r-raḡīm Erbāb ibn Yarım Dīvān

‘A. 98a/9

‘Abdü’r-raḡīm Erbāb ibn Yarım Dīvān

Muḡammed Emīn Mehter

A. +nī 77b/17

‘Abdü’r-rahmān Bay

‘A. +nī İ.80a/6

‘Abdü’r-raḡman Mehter

‘A+ḡa 78b/16, 98b/4, 98b/9, 98b/17,
98a/6, 99a/3, 99a/13

‘A.+nīḡ 100a/2

‘Abdü’s-Settār

‘A. 95a/17

‘Abdü’s-settār Bay

‘A. 98b/4, 99a/10

‘A.+nī 98a/6, 99a/4

‘Abdü’s-settār Bay Ḥān → ‘Abdü’s-settār Bay

‘A. +nī 77a/5

‘Abdü’s-settār Bay → ‘Abdü’s-settār Bay Ḥān

‘A. 78b/2, 78b/5

‘A. +nī 78b/10

‘Abdü’s-settār Bay ibn Dōst

Muḡammed Erbāb ibn Yarım Dīvān

‘A. 98b/1

‘Abdü’s-settar Bék

‘A. 95b/1, 95b/6, 95b/6, 96b/8,
96b/10

Abulek Hān

A. 45a/7, 45b/2, 46b/15

A. +nıŋ 92a/2

Abu’n-naşr Muḥammed Emīn ‘Īnāk

A.+nıŋ 96b/5

‘Acem

‘A. 4a/4, 4a/6, 22a/14, 23b/9, 29b/11,
29b/13, 30a/1, 43b/8, 93b/8, 93b/9

Açamaylı Koŋrat

A.+dın 71b/9

Açay < özel ad

A. 86b/11

Adak Terākemesi

A.+dın 66b/17

Ādem

Ā. 14a/3, 15a/2, 15a/6, 15a/8, 15a/11,
15a/12, 15a/14, 17b/2, 22a/1

Ā. (‘aleyhi’s-selām) 9b/9, 13b/17,
18b/13, 14a/17, 14b/2, 14b/16, 15a/10,
15a/16, 15b/4, 15b/13, 16a/3, 16a/13,
16b/2, 16b/7, 16b/8, 16b/12, 17a/1,
17a/5, 17a/6, 17a/10, 17a/14, 17a/16

Ā.(benī a.) 5a/1, 16a/5, 17b/16,
19a/8, 82a/14

Ā. (Şafīu’llah) 15b/2, 15b/10, 17a/7,
21b/12)

Ā.+ni 19a/2

Ā. +ğa 17b/9

Ādem Biy

Ā. 69a/3

‘Ādil Bék

‘Ā. 96a/8

‘Ā.+ni 100a/15

Adina Muḥammed Atalık

A. 63b/16, 64a/4, 64b/12, 65a/12,
67b/6, 95a/2

A.+nıŋ 68a/14

Adina Muḥammed Bék

A.+ni 94b/6

Adina Muḥammed Biy ibn Bégi Cān

‘Īnāk

A.62b/16

Adina Muḥammed Mīrāb ibn Devlet

Biy

A.+nıŋ 61b/9

Ağaday Bahadır

A. 88b/12, 88b/16, 89a/1, 89a/9,
89a/15

A.+nı 87a/16, 91a/1

A.+ğa 88a/16

A.+dın 89a/9

Ağanay

A. 45b/11

Ağanay Sultān

A.+nı 47a/17

Agışı

A. 48a/5

Agışı Sultān

A.+ğa 48a/13

Ahıcuk

A. 44a/15

Ahmed

A. 4a/12

Ahmed Negüder ibn Hülāgü Hān

A.A.87a/8

Ahmed Bék Kubad-oğlu

A.52b/10

Ahmed Şāh

A. 78b/17

Ahñūh

A. ér- 19a/17, 19b/3

‘Aişe Bégi

‘A. dégen 48a/13

Aķatay

A. 45b/1050b/7, T.50b/11, 51a/3,
51a/5, 51a/7, 51b/3, 52a/5, 54b/10,
92b/9, 92b/11

A.+ğa 86a/7

Aķatay Hān

A.+nıñ 49a/6

A. +nı 49a/15

Aķatay Sultān

A. 47b/13, 50a/3

Aķatay Hān ibn Amenek Hān

A.50a/17

Aķım Hān

A. 80a/3, 80a/7, 80a/9

A.+nıñ 80b/2

A.+nı 80b/17, 81a/5, 81a/16

Aķman Bahadur

A. 92a/3, 92a/8

Ak-Şeyh

A. 70b/12	'Alī Sultān <
'Alai'd-din 'Attar	'A. 48b/7, 49a/17, 52a/9, 53a/10, 92b/13, 92b/14
A. A. 57a/11	'A. +nıŋ 51a/2, 52b/4
'Alai'd-dīn Mektebdār Ābīzī	'A. +ğa 51b/15
'A. 57a/10	
Alağ	'Alī Sultān ibn Şüfyān Hān
A. 28b/10	'A. 49a/2
Alağ Bahadur	'Alī ibn Ebī Ṭālib
A. 92b/11	'A. 4a/16
Alan	Alkanut: Kavim adı
A. 41a/16	A. 35a/13, 35a/14
Alançova	Allah-Ḳulı Sultān
A. 36b/8, 36b/11, 36b/16	A. T.50b/11, 51a/14
A.+nıŋ 84b/5	Allāh Nazār Bék
'Ālem	A.+ge 95b/8
'A. 22b/1	Allah Nazār 'Īnāk
'Alī	A. É.71b/7, A. 71a/2
'A. 48a/5	Almunça Hān
'Ali Bay	A. 23b/17
'A. 74a/4	Almunça < Tünek'in oğlu
'Ali Bék	A. +nı 23b/16
'A. 92a/3, 92a/5	Altan
'Alī Kıpçak	A. 37b/13, 85b/3
'A. +nıŋ 74a/16	Altan Hān

A. 37b/12, 37b/14, 38a/7, 38a/11

A.+nıŋ 37b/9, 85b/5

A.+ğa 37b/6

Aman Durdı Bég

A. 67a/1

Amenek Hân

A. 45a/7, 45b/7, 45b/12 47b/4

A.+nıŋ 47a/16

A.+dın 45b/12

Andirey Gübürnet

A. 67b/10

Anuŋ

A. 18b/7, 18b/13

A.durur ér- 17b/15

A.+nıŋ 18b/5

A.+ğa 17b/16

Anuŋ bin Şiŋ

A. 18b/2

Anuŋa Hân

A. 60a/9, 60a/16

A. bile 94b/3

A.+nıŋ 61a/12, 61b/8, 94a/14, 94b/4

A.+nı 60a/10

A.+ğa 94b/7

Anuŋırvân

a.+dın 90a/1

a. (-ı 'adl ü dārâ-ı celâl) 84a/4

'Arab

'A. 4a/4, 22a/14, 26b/2, 39b/6, 92b/2,
93b/10

'A.+nıŋ 15b/6, 93b/9

'A.+nı 29b/12

'A.+ğa 93b/7

'A.+da 93b/9

'A.+dın 4a/6, 65b/2

'Arab Hân

'A. 55a/15, 55b/2, 55b/4, 55b/12,
74b/4

'A.+nıŋ 55b/1, 55b/5, 93a/4

'A.+da 62a/15

'Arab Muḥammed Hân

'A.+nı 55b/14

'A.+ğa 55a/5, 55a/10, 55a/17,
56a/16, 56b/10, 93a/8

'Arab Hâne

'A.+de 78b/6

Aram

A. 22b/1	Artuḡ Hān
Aruḡa Hātun	A. 73b/11, 73b/17, 74a/7, 74b/2, 74b/15
A. 85a/8	As
A.+nıḡ 85b/2	A. 41a/16
Arang Hān	‘Aşur Biy
A. 62a/3, 62a/4, 63a/9, 63b/5, 63b/8, 63b/9, 63b/10, 63b/13, 95a/4, 95a/6	‘A. +ni 74a/3
Argun Hān	‘Āşūr Nāib Gürleñi
A. 42b/8, 87b/3	‘A. 81a/15
Argun Hān ibn Abaḡa Hān	Atacan H̄āce
A.+ḡa 42b/6	A. 81b/2
Aristo	‘Abbas Atalıḡ
A. 12a/3, 12a/9	A. 78b/11
Aristotalis	Allaş Atalıḡ
A. 12a/3	A. 81b/3
Arslan	Adīna Muḡammed Atalıḡ
A.85a/14	A. 63b/16, 64a/4, 64b/12
A.+dın 85a/16	A.+nıḡ 68a/14
Arslan Hān	Adina-Ḳulı Atalıḡ
A. 85b/1, 85b/3, 92b/10	A. 94b/9
Artuḡ	Atlı Hān
A. 71b/12, 73b/4, 73b/6	A. 24b/15
Artuḡ Ġāzi Hān	Atsız Hān
A. 80b/9, 80b/15	

A. 24b/17

‘Alai’d-din ‘Attar

‘A. 57a/11

Avaneş Hān ibn Amenek Hān

A.48a/16

Avaneş

A. 45b/10

Avaneş Hān

A. 49a/4, 49a/11, 51a/1

A.+nıñ 92a/12 , 92b/4, 92b/5

A.+nı 49a/14, 92b/5

Avaneş Hān ibn Amenek Hān

A. 48a/16

‘Avc bin ‘Unq

‘A.+nıñ 21a/6

Avğan Sultān

A. 55b/7

A.+nı 56a/3

Aveh < kişi adı

A. 22b/1

Ay

A. 30b/6

Ayçuvaq Töre

A. 100a/16

Ay Hān

A. 32a/2

A.+nıñ 32a/5

Ay Hān ibn Oğuz Hān

A. 31b/14

Aymaq

A. 29b/9

Baba Bék

B. 80a/16, V.81a/6, 81a/13, 81b/1,
82b/3, 82b/11, 82b/13, 82b/17, 95b/4

B.+nıñ 83a/4

Baba Bék ibn Niyāz Pervançı

B. 80b/11

Babacan Aqsak

B. 75b/8, 76b/7

Baba Hüseyn

B. 56a/12

Baba Sultān

B.+nı 54b/13

Baba Sultān ibn Fulad Sultān ibn

Aqatay Hān

B.+nı 54b/9

Baday

B. 35b/7	B. 89b/12, 89b/14
Bağābād	Barmağ Biy
B. 51a/11, 54a/8	B. 100a/17
Bahādır Hān	Bartan
B. 70b/10	B. 38b/5
B.bile 75b/10	Bartan Bahādur
B.+nıñ 74b/11	B. 38a/438b/1
Bahtu'n-naşr	Başkış
B. 22b/10	b. 28b/11, 41b/14
Bakuy	Bat Kelki
B.+ dım 24a/5	B. 37a/15
Balbars	Batu Hān
B.dégen 45b/17, 46b/10	B. 41b/1042b/2, 44b/2, 87a/10
Balbars Sulţān	B.+nı 41b/13
B.bile 46b/10	Batu Hān ibn Cuçi Hān
B.+nıñ 49a/7	B. 41b/6, 87a/6
Balgalı	B.+ğa 41b/8
B. 84b/7	Bay Bōri
Barağ Biy	B. 76a/2, 92b/1
B. 66b/17	Bay Bōri Hān
Barağ Hān	B. 76a/1
B. 49a/8	Baydar
B. +dım 49a/9	B.bile 41b/14
Barın Mīrzā	

Bayrac

B. 60a/1

B.dégen 59b/15

Baysun

B. 85a/14

Baysunkur

B. 37a/9, 37a/11

Bedel Dīvānbégi

B. 82b/13

B.+niḡ 82b/17

Bederhān

B. 63a/15

Bedr Ḥān

B. 52b/9

Bedr Ḥān Ustaclu

B.+nı 52b/2

Begçeday

B. 36a/15

Begenc ‘Ali Şūfī

B. K.76b/6

Béki Cān ‘Īnāḡ

B. 62a/1, 94a/16

B. +nı 94a/17

Beki Cān ‘Īnāḡ

B. 61b/14

Belgütey Otçigin

B. 38b/13

Belikeç Sultān

B.+ḡa 46b/10

Belḡıs

B. 80a/1

Berber

B. 22b/6

Berdālı

B. 71b/10

Berdibék

B. 44b/4

B.+de 44b/3

Berdibék Ḥān

B. 44a/14

B. ḡaça 38b/14

B.+nıḡ 44a/12, 90b/5

B.+nı 44a/11

Bérdibék Ḥān

B. 90b/2

Bérdiş Bék

B. 91a/8

Berke Ḥān

B. 87a/11, 87a/14

B. +nı 87a/9	B. 48a/6
Bersaçar	Budan Kayan
B. 23b/3	B.ér- 38a/4
Bilāl	Buğa Çeçen
B.bile 47b/3	B. 89b/5
Borçıgn Kıyat	Buğa
B. 38b/13	B. 36b/15, 42a/12
Bozoğ	Buğa Hān
B. 30b/14, 30b/17, 30b/17, 31a/1	B. 24b/11, 36b/16
Bölekey Hān	B.+nı 42b/8
B.+dın 80a/4	B.+ge 42a/9
Bölekey Hān ibn Nūr ‘Alī Hān ibn	Buğan Biy
Ebu’l-hayr Hān:	B.bile 69a/9
B. 79b/12	Buke Bindun
Börke Hān	B. 36b/4
B. 42a/12, 42a/15	Bulğar
B. +dın 42a/17	B. 41a/16, 42b/3, 87a/15, 88a/16
Börte Koçın Hātun	B. +nı 39a/15
B. 85b/13	B.+ ga 89a/15
Buçuğa	B.+da 89a/10
B. 45b/10	Bundaş Mīrzā
Buçuğa Hān	B. 92b/17
B.+nıñ 52a/3, 92a/11	Burc
Buçağa Hān ibn Amenek Hān	B. 22b/1

Burge Sultān

B. 45a/8

Burqay

b.+nıñ 84b/17

Burkut

B. 35a/4, 84b/16

Burlaq

B. 59a/5

Burte Çine

B. 34a/17, 35b/4, 35b/15

B. +dın 35b/13

Buskun Salçı

B.+ğa 36b/10

Buzancar Hān

B. 36b/13, 36b/15

Buzancar Munqaq

B. 36b/11

Bürge

B. 90b/12

Bürge Sultān

B. 45a/7, 45a/11, 91b/9, 91b/14

B.+nıñ 91b/9, 92a/4

B.+nı 45a/12, 45a/17, 92a/1

Ca'fer 'Ali Hān

c. 67a/17

Camuqa

C. 85a/14

Cambék Hān

C. 43b/11, 90a/ 16

C.+nıñ 44a/1, 90a/ 15, 90b/1

Cambék Hān ibn Özbek Hān

C. 43b/4

Cān Muḥammed 'Azizān

C.+nıñ 57a/6, 57a/13

Cān Muḥammed 'Azizān H'ārezmī

C. 57a/7

Cān Murād İnāq

C. 82b/10, 82b/13, 82b/16

Cārūd

c.(-ı merdūd) 20b/9

c.+ğa 20b/5

Cavçin

C. 37a/10

Cayılğan Hān

C. 84b/17, 85a/4, 85a/11

Cayılğan Hān ibn Ağanay Hān ibn**Suntay Timūr ibn Kavçin ibn Qadan****Hān**

C. 85a/1	C. 71a/17
Cebe Noyan	Corlık Mergen
C. 39b/2, 86b/2, 86b/4	C. 34b/12, 34b/12, 34b/16, 35b/8
Celāyir	Cuçı
c. 37a/6, 37a/6, 59a/5	C. 38b/14, 43a/14, 87b/12, 89b/10, 93b/2, 93b/16
Cincel Uşak	C.+niñ 89b/7
C.+ğa 100a/2	Cuçı Hān
Cihāngir Hān ibn Gāyib Hān	C. 40b/17, 41a/15, 42a/2, 64b/6, 85b/14, 87a/1, 87a/3, 87a/6, G.89a/12
C. 79a/15	C.+niñ 41b/7, 44b/3, 64b/13
Cihāngir Hān	C.+ğa 41b/8
C. 75b/15	Cuçı Kassar
C. +mı 79b/10	C. 38b/12
C. +dın 79b/13	Cuçi ibn Çingiz Hān
Ciyen Biy	C. +niñ 44b/6
C. 63b/13, 64a/10	Cuçi Sultān
C.+niñ 61b/9	C.+mı 64a/17
Ciyen Biy Mīrāb	Cum'a Kūlı Atalık
B. 64a/11	C. 71a/10
Ciyen Biy Yüz	C.+niñ 70b/14
C. 95a/6	Curqa Lanqum
Ciyen Pervānaçı	C. 37a/10
C. 71a/2	
Ciyen Vekil	

Çağatay

Ç. 45a/12, 59a/1, 61b/7

Ç.+ğa 61b/6

Çağatay Hân

Ç. 41a/1, 85b/14, 86a/1

Ç.+nın 41a/4, 41b/14

Çalcut

Ç. 36b/11

Çavdur

Ç. 47b/15, 74a/5, 78a/4, 79a/9,
98a/12, 99b/14

Ç.+nı 79a/10

Ç.+ğaç 78a/6

Çaycut

Ç. 37a/10

Çerkes

Ç. 41b/14, 88a/16, 89a/11

Ç.+ge 89b/4

Ç.+din 89b/5

Çiçi

Ç. 74b/9

Çigil

Ç. 23b/3

Çingiz

Ç. 5b/5, 39a/11, 48a/10, 93b/16

Çingiziye

Ç. 83b/13, 84a/15

Çingiz Hân

Ç. T.11a/2, 28b/13, 35b/5, E.34a/17,
38b/12 39a/10, 39a/11, 40a/6, 41b/2,
41b/7, 41b/11, 86a/7, 86a/12,
8^cA.6a/17, 86b/1, 86b/8, 86b/11,
86b/13

Ç.bile 40a/5

Ç.ğaça 35b/13

Ç.+nın 37b/4, 40a/3, 40b/17, 40b/17,
41b/1042a/4, 44b/6, 85a/9, 86b/4,
86b/14

Ç.+nı 87a/1

Ç.+ğa 40a/3, 85b/13

Ç. +dın 38b/13

Çingiz Hân ibn Yesügey Bahâdur

Ç. 38b/16

Çintay

Ç. 37a/16

Đahhağ

Đ. 11a/5

Đarıtay

D. 85b/9	Dīn Muḥammed Ḥān
Daruġan	D.+ġa Y.49b/1, 49b/2, 49b/5, 49b/5, 49b/7, 92b/7
D. 63b/1	
Dāvūd	Dīn Muḥammed Ḥān ibn Avaneş Ḥān
D. 76a/15	D.+niġ 92b/5
Dervīş Biy	Dip
D. Y.49b/11	D.+niġ 24a/5
Devlet Bay	Dip Baġuy Ḥān
D. 76a/13	D. 24a/5
Devlet Girāy	Dobun Bayan
D. 67b/10, 67b/14	D. 36a/11, 36a/16
Devlet Yār	Dobun Bayan Ḥān
D.+ ġa 78b/16	D. 84b/5
Devletyār ibn İş Murād Koġrat	D.+niġ 36a/13
D. 100a/2	Dorcı Ŧayşı
Dey Noyan	D.dégen 59b/12
D.ér- 85b/6, 85b/9	Dosım Biy
Dey Noyan Ḥān	D. 13a/2
D. 85b/8, 85b/15, 86a/1	Dosım Erbāb
Dīn Muḥammed Sulṭān	D.+dın 68b/7
D. 48b/6, 48b/7, 48b/17, Y.49b/16, 50a/2	Dostan Koşbegi
D.+niġ 51b/16	D. 95a/15
	Dōst Ḥān
	D.+nı 52a/2

Dōst Hān ibn Buçuğa Hān

D. 51b/4

Dōst Muḥammed Atalık ibn Devlet

Bérđi Atalık

D. 95b/14

Dōst Muḥammed Erbāb

D. 73a/3, 96b/6

Dōst Sulṭān

D. 48a/16

Dutumenen

D. 37a/4

Dutumenen Hān

D. 37a/1

Dürmen

D. 59a/4

Ebrū (Hāfız-ı Ebrū)

E. 19a/5

Ebū Kubīs

E. 17a/9

Ebū Sa'īd Hān

E.+nıı 43a/16

Ebū Sa'īd Mīrzā

E.+nıı 45a/13

E.+dın 45a/10

Ebūbekr ibn Ebī Kaḥāfe

E. 3b/16

Ebu'l-feyz Hān

E. 71b/17, 81b/10, 82b/6

E.bile 72a/3

Ebu'l-gāzī Hān

E.55b/6, 57b/8, 58a/6, 58b/4, 58b/6,

58b/14,60a/14, 73b/16,

74a/374a/374a/7,74b/1,83a/6, 83a/12,

83a/12,83b/8, 94a/5,94b/2,

E. (-ı Şalıŝ)Salis)78a/11

E.bile 93a/10

E.+nı 58b/1, 74b/4

E.+nıı 77b/16,77b/16, 93a/11

E.+ğa 56b/12, 74b/16

Ebu'l-gāzī Hān ibn 'Arab Hān

E.E.12b/2

Ebu'l-Gāzī Hān ibn 'Arab Muḥammed

Hān

E.29b/13,

Ebu'l-gāzī Hān İbn Yādgar Hān

E. dur- 9b/12

Ebu'l-gāzī Muḥammed Bahādır Ḥān

E. 34b/9

Ebu'l-gāzī Muḥammed Raḥīm Bahādır

Ḥān

E. 81b/14

Ebu'l-gāzī Sulṭān

E.E.55b/16

Ebu'l-gāzī Sulṭān ibn İlbars Ḥān

E.+nı 73b/15

Ebu'l-Muḥammed Ḥān

E. +ğa 51b/16

Ebu'l-Muḥammed Sulṭān

E.+dur-ur 73b/16

Ekrād < Ar. Kürtler

e. (-ı Çemişgezek) 71b/2

Elçigitey Noyan

E.+nı 86b/5

Elincik Ḥān

E. 37b/5

Emīr 'Alīşīr

E.E.17b/14

Emīr Fazıl Biy

E. 96a/8

Emīr-i Kebīr Abu'n-naşr Muḥammed

Emīn 'İnāk

E.+nı 96b/5

Emīr İltüzer Ḥān

E. 18a/13

Emīr İskender Sarāy Atalık

E.61a/4

Emīr İş Muḥammed Biy

E. 95b/7, 95a/14

Emīr Tağaçar ibn Kabu Buğa

E.+nı 42b/8

Emīr Seyyid İnak

E. 61b/13

E.+nı 61b/8

E.+nı 61b/11

Emīr Timūr

E. 45a/9, 61b/7

E.+nı 37b/1

Emīr Timūr Küregen

E.35b/5, E.34a/17

Emlāk (Türk'ün oğlu)

E. 23b/3

Emün

E. 19b/15	É. +ğa 79a/4
Engrās	Ér Gāzī Sultān
E. 35a/13, 35a/13	É.É.71b/7
Esifūs	É. +nı 71a/3
E. 19b/14	Erfahşad
Esved	E.+nı 22a/17
E. 22b/1	Ér‘Ali Hān
Eşref Sultān	É. 100a/16
E.E.56b/15	É.+nı 99b/10
Etek	Ér‘Ali Hān ibn Ebü’l-Hayr Hān
E.+de 50a/13	É.+ğa 100a/15
Élçi Noyan	Ér Niyāz Hān
E. 86b/11	É. 95a/1
Élçiken	Ér Niyāz Hān ibn Raḥīm Atalık ibn
é.35b/6, é.35b/6	Ḥuday-Ḳulı ‘İnāk ibn Seyyīd ‘İnāk ibn
Éltüzer Mīrāb	Umbay ‘İnāk
É. 81a/15	É. 73a/9
Éltüzer Muḥammed Bahādır Hān	Érsarı
É. 6b/6, 10a/12, 40b/6, 80a/1	É. 47b/7
É. +nıı 83a/14	Erumçi Barlas
Ér ‘Ali Hān	E. 38b/6
É. 79a/9	Fahre’d-dīn Muḥammed Ḥ‘ārezmī
Ér ‘Ali Hān ibn Ebu’l-hayr Hān	F. 89a/14
	Farkatī (Mevlānā Nizāme’d-dīn Ḥāmūş

Farqatī)

F. 57a/11

Fārs

F. 29b/16

Fāzıl Bék

F. 81a/2, 81a/10

Feth ‘Ali Hān İbn-i İbrāhim Hān

F.+nı 74a/9

Firdevsü’l-iqbāl

F.+ğa 9b/5

Fūdek

F. 23b/7

Fulād Biy

F. 66b/17

Fulad Ğazī Hān

F. 82b/7, 83a/1, 83a/3

Fulad Sultān

F. 50b/11, 51a/13, 54a/4, 76b/2

Ğāyib Hān

Ğ. 75a/1, 75b/2 74b/11 , 77b/17,
79a/15, 80b/2, 96b/17

Ğ.+nıı 77b/15, 81b/10, 96b/10

Ğ. +dın 76a/6, 97a/10

Ğāyib Pervānaçı

Ğ. +nı 69b/4, 69b/8

Ğāyib Sultān

Ğ. +nı 74b/2

Ğazī Hān

Ğ. +nı 82b/11

Giyar

G. 88a/9

Ğulām Bahādır

Ğ.+dın U.59a/15

Ğuz

Ğ. 23a/7, 23b/1

Güyük Hān

G. 41b/13, 85b/17

Habeş

H. 22b/6, 57b/12

Habeş Hān

H. 56a/12

Habeş Sultān

H. 55b/6, 55b/7, 55b/10, 55b/17,
56b/4, 56b/7, 93a/8

H. bile 57b/11

Hābil

H. 15b/9, 16a/7, 16a/15, 16b/2	H.+nıñ 54a/4, 64b/9, 92b/14
H.yaqlıg 16a/2	Hācim Sultān
H. ér- 15b/10	H. 50a/5, 50b/10, 51b/11, 51b/15
H.+ga 15b/11	H. bile 51a/11, 51b/8
H.+nıñ 16a/1, 16a/11	Hocam-Kulı Biy
Hāce ‘Alai’d-din ‘Aṭṭar	H. 54b/8
H. 56a/11	Hocam-Kulı Koşbēgi
Hāce-Kulı ‘Ināq	H.54b/6
H. 76a/9	Hācim Hān ibn Aqatay Hān
H.bile 7‘A.6a/17	H. 52a/5
H.+nıñ 81a/14, 97a/7, 97a/14, 97a/7, 99b/10	Hāci TarHān Qal‘ası
Hāce-éli	H.89a/12
H. 13a/1	Huday-Kulı ‘Ināq
Hāce-kōli	H. 64b/10
H.+ga 64a/10	Hāfız Kōngrat
H.+nıñ 74a/15	H. 50a/1
Hācim	H.+nı 49b/6, Y.49b/10
H. 51b/3, 55a/2	H.+ga 49b/16
Hācim Hān	Hāfız-ı Ebrū
H. Y.49b/1, 50a/7, 54a/8, 54a/10, 54a/11, 54a/15, 54b/3, 54b/11, 54b/16, 64a/17, Ş.65a/11, 93a/1	H. 19a/5
H.+ga 51b/17, 53a/4, 53a/11	Hāfız Başır Muḥammedü’l-Va‘izü’l-
	Huzārī
	H. 57a/9, 57a/9

Hak Nazar

H. 92a/13

Hak Nazar Sirtlan

H. 92a/15, 92b/9

H.+ni Y.49b/14

Hakim Atalik

H. 71b/17, 76a/10

Hal Nazar Bahadur

H. 66b/17

Halaç

H. 29b/8

Hali

H.+ni 32b/17

Ham

H. 21a/17, 22a/7, 22b/4, 22b/9

H.+ni 22a/5, 22b/10

H.+ni 22a/8

h.+ga 22a/5

Hamza Sulṭān ibn Fulad Sulṭān

h.+ni 54b/10

Han-Keldi

H.+ni 100a/9

Han-Keldi Bey

H. +ni 78b/14, 98a/7, 98b/7, 99b/1

Han-Keldi 'Inak

H. 78b/15, 99b/5, 100a/7

H.+ni 99b/3, 99b/15

Han Muhammed 'Inak

H. +ga 75a/7

Harun Mirza

H. 90a/14

H.+ni 90a/8

Hasan Bek Feth-oglu

H. 52b/10, A. 52b/3

Hasan 'Ali Han

H. 92b/15

Hasan Han

H. + ni 67a/17

Hasan Murad Bek

H.+ni 71b/8

Hasan Rumlu

H. 53a/2

Hasan Han Rumlu

H. 49a/16

Hasan Murad Bek

H. 81b/5

Ḥ.+ni 71b/14	96b/10, 96b/14, 97a/10
Ḥaṣṣa Koşbégi	Ḥ.bile 74a/1, 74b/13
Ḥ. 62b/14	Ḥ.+niṅ 74b/17, 75a/3, 75a/14, 75b/1
Ḥātem	Ḥ.+ni 74b/5, 96b/17
Ḥ. 12b/1, 15a/8	Ḥ.+ge 74a/11
Ḥātem-i Tayī	Ḥuday Kūlī ‘Īnāk
Ḥ. 95a/12	Ḥ.+niṅ 63b/14
Ḥātūn	Ḥudāydād Ḥān
Ḥ. digen 85b/13	Ḥ. 62a/2
Ḥavvā < <i>Ar.</i> Adem peygamberin eşi	Ḥ. dur- T.T.77b/9
Ḥ. 14b/16, 15a/10, 15a/11, 15a/16, 17a/7	Ḥudāydād Bék
Ḥ.+nı 14b/15	Ḥ. 92a/3
Ḥ.+ğa 15a/7, 15b/1	Ḥ.+niṅ 92a/6
Ḥ.+dın 15b/10	Ḥudaydād Sultān
Ḥazer	Ḥ.+nı 94b/11
Ḥ. 23a/6	Ḥudāy-Kūlī ‘Īnāk
Hermes	Ḥ. 62a/1
H. 19b/4	Ḥ. +niṅ 62a/5
Ḥızır	Ḥūr
Ḥ. 13b/8	Ḥ. 18b/5
Ḥorāz Bék	Hūşenk
Ḥ. 71b/13, 73b/6, 74b/1, 74b/2, 74b/3, 74b/8, 74b/14, 75a/9, 75a/15,	H. 29b/14, 29b/16
	Ḥudāydād Ḥān

Ḥ. 61b/17	Ḥasan-Ḳulı ‘Azīzān Ḥārezmī
Ḥ. bile 61b/10	Ḥ. 56b/8
Hülāgü	Ḥārezmşāh Sultān
H.bile 42a/6	Ḥ. 55b/7, 56a/2
Hülāgü Ḥān ibn Toluy Ḥān	Ḥārzşāh
H.+nıḡ 87a/7	Ḥ. 5b/5
Hüseyn	Ḥārezmşāhī
h. 13b/6	Ḥ. 5b/4
Ḥüsrev Şāh	Ḥārezmşāhlık
Ḥ. 55b/1	Ḥ. 74b/14
Ḥ.bile 55b/2	‘İsā
Ḥüsrev Pervīz	‘İ.(‘aleyhi’s-selām) 13b/4
Ḥ.+ni 56a/6	İbrāhim ‘İnāk
Ḥāce-Ḳulı ‘İnāk	İ. 76b/9, 97a/11
Ḥ. 76b/3	İ.+nı 76b/17, 97a/15, 97a/17
Ḥ.+nı 76b/16, 97a/16	İ.+ḡa 76b/14, 97b/3
Ḥ.+ḡa 76b/11	İbrāhim
Ḥācem-ḡulı	İ. (Ḥalīlullah) 21b/14, (‘aleyhi’s-selām) 21b/14
Ḥ. H.54b/6	İbrāhim Ḥān
Ḥāherzāde-i Burāk Ḥān	İ. 52b/8
Ḥ. 49a/8	İçki Salur : Oḡuzların üçok koluna baḡlı boyu
Ḥārezm Şāh Sultān	İ.+dın 47b/15
Ḥ. bile 55b/15	İdris

İ. 19a/17, 19b/3, 20a/3	İ. 55b/6, 55b/7, 56a/12
İ.+ge 19b/5	İ. bile 56b/4
İ.+ni 19b/1, 19b/8	İ.+ni 56b/7
İdris Bék	İlĤān
İ. 90b/12, 90b/12	İ. 32b/4, 32b/7
İgdir	i.+niġ 32b/17
İ. 47b/17	i.+ni 32b/1
İklīmā	i.+dın 32b/10
İ. 15b/10	İltüzer Bék
İ.+ni 15b/11, 15b/14, 16a/1, 16b/4	İ.İ.83b/3
İl-Geldi Serdār	İltüzer ‘İnāk
İ. K.76b/6	İ.İ.83b/7
İlā’us	İltüzer Muĥammed Bahādur
İ. 19b/14	İ. 35a/10
İlbars	İltüzer Muĥammed Bahādur Ĥān
İ. 57b/12	İ. 66a/4
İlbars Ĥān	İ.niġ 83b/9
İ. 60b/7, 70b/13, 71a/17, 72b/6, 72b/16, 92a/6, 92a/9, 95b/11, 95a/16	İmām-Ķulı
İ. +niġ 49a/5, 55b/1, 71b/14, 72b/9, 92a/8, 92a/10	İ.+niġ 57b/17
İ. +ni 73b/15	İmām-Ķulı Ĥān
İ. +ġa 56b/9	İ. 58a/8
İlbars Sultān	İnanç Oġlan
	İ. 93b/2, 93b/4, 94a/1
	İ.+ı 12a/2

‘İsā

‘İ. 7b/2, 21b/15, 21b/16, 30b/4

İsen Muḥammed Uyaçı

İ.+mı 67b/5

İsfendiyār

İ. 11a/5, 47b/15, 55b/6, 55b/14,
E.55b/1656a/2, 56a/13, 56a/15, 56b/4,
56b/5, 56b/9, 58a/2, 58a/9, 58a/11,
58b/3, 94a/6

İ.+dm 79a/12

İskender

İ. 6b/15, 12a/2, 12a/7, 12a/12,
Y.49b/13, E.61a/4, 67b/16, 94b/1

İsmā‘il Biy

i. 50b/14

İsrāfīl

İ.(‘aleyhi’s-selām) 14a/11

İşal Nāib

İ. 95a/1

İş Muḥammed Biy

İ. 68b/6, 68b/12, 69a/4, 69a/10,
69b/13, 69b/13, 70b/11,
70b/14, 71a/6, 71a/9, 72b/6, 72b/16,
95a/16

İ. +niḡ 69b/1, 69b/4, 71a/1, 71a/13,
96b/6, 96b/14

İ. +ni 72a/6

İ. +din 71a/3

İş Muḥammed Biy ibn Adīne

Muḥammed Atalık

İ. 67b/5

İş Naḡar Şūfī

i. + niḡ 99a/4

İş Niyāz Nāib

İ.76b/9, İ.75b/7

İş Murād Koḡrat

İ.+ niḡ 78b/16

İş Niyāz Mehter

İ.80a/6

İşim Biy

İ.+din 68a/7, 68b/6, 70b/16

İşim Hān

İ. T.58a/7, 58a/8, 66a/2, 66a/13

İşim Sultān

İ.+mı 65b/7

İşkulı

İ. 90b/13, 90b/13

İş Sultān

İ.51b/6, 51b/13 İ.48a/16

İ.+nı 52a/1	'İvaż Biy İnaķ
İt Baraķ	'A. 83a/10
İ. 28b/2	'İvaż İnaķ
İ. +ġa 28b/16	'A. 66b/10, 80b/1, 81b/8
İt Baraķ Hān	Ķabal Hān ibn Tūmene Hān
İ. 28b/1	K.+ ġa 85a/9
'İvaż Bāķī Biy	Ķaban Biy
'A..6a/17	Ķ. 66b/17
'İvaż Bék	Ķabay Ŗīre
'A. 96a/7, 96a/10, 96a/16	Ķ. 34b/12, 34b/15, 35b/9
'İvaż Biy İnaķ	Ķ.bile 34b/14
'A. 62b/13	Ķ.+niņ 35a/13
'İvaż İnaķ	Ķābil
'A.80a/8	Ķ. 15b/9, 15b/12, 16a/1, 16a/5,
'A.+nı 67b/13	16a/7, 16a/11, 16b/1, 17b/8, 19b/6
'A.+niņ 75b/12, 95b/3	Ķ.ér- 15b/10
'İvaż Mehter	Ķ.dur- 16a/6
'A. Ŗ.65a/10	Ķ.+niņ 20a/8
'İvaż Mīrāb	Ķ.+ġa 15a/11, 15b/11, 16a/14
'A. +niņ 80a/13	Ķabu Buķa
'İvaż Biy Mīrāb	Ķ. 42a/11
'A. 4b/5	Ķ. +nı 42b/8
	Ķabūl Hān

Ḳ. 37a/17, 37b/1, 37b/12, 38a/1,
85b/2

Ḳ.+nıḡ 37b/8

Ḳaçuli Bahādur

Ḳ. 37a/17, 38b/6

Ḳ.+nı 37b/8

Ḳaçun

Ḳ. 38b/12

Ḳadan

Ḳ. 84b/10, 84b/14

Ḳadan Bahādur

Ḳ. 38a/4

Ḳadan Hān

Ḳ.K.84b/11

Ḳ.+nı 84b/12

Ḳadan Hān ibn Kalçiday Hān

Ḳ.+nıḡ 85a/1

Ḳadı Muhammed ‘Azizān

Ḳ. 57a/5

Ḳahir Hāce

Ḳ. 59b/9, 94a/12

Ḳahir-Ḳulı

Ḳ. 76b/6, 99a/16

Ḳ. +ḡa 99a/16

Ḳāhir Ḳulı Serdār

Ḳ. 99a/15

Ḳāl

Ḳ. 45b/1050a/15

Ḳalçiday Hān

Ḳ. 84b/7, 84b/10

Ḳ.+nıḡ 85a/1

Ḳāl Hān

Ḳ. 49a/14, 50a/3, 50a/11

Ḳ.+nıḡ 50b/1, 50b/5

Ḳ. +nı 50a/11

Ḳalımaçu

Ḳ. 36a/6

Ḳalmaḡ

Ḳ. 55a/14, 55a/17, 58a/17, 58b/1,
60a/5, 91a/13, 91b/4

Ḳ.bile 60a/3

Ḳ.+nıḡ 59b/12, 60a/3

Ḳ.+nı 59b/14

Ḳ.+ḡa 58a/16

Ḳ.+dın 44b/10

Ḳalman Bahādur

Қ. 90b/12

Қалпақ

Қ. 80b/13, 81a/17

Қанғлы

Қ. 28a/12, 59a/7, 64b/1, 80b/11

Қанқлы

Қ. 28a/11, 28a/11

Қара Аталық

Қ. 68a/17

Қарabay

Қ.+nı 75b/10

Қарabay Һән

Қ. 76a/1

Қ. +nı 76a/4

Қараça Bahādır Vekīl

Қ. Y.49b/10

Қараça Өzbek

Қ. 64b/14

Қара Һән

Қ. 25b/3, 25b/7, 26a/10, 26b/3,
26b/17, 27a/2, 27a/9, 27b/1, 27b/9,
27b/9, 27b/16

Қ.+nıң 25b/15, 27a/14

Қ.+nı 25b/4

Қ.+ға 27b/15

Қарақалпақ

Қ. 10b/12, 65b/6, 66a/2, 66b/4,
66b/4, 69a/8, 69a/8, 71a/8, 71b/13,
76a/3, 81b/9, 83a/6

Қ.+ dın 71a/15

Қ.+ ға 79b/16

Қ.+ nıң 69b/5, 76a/3, 83a/14

Қаралуқа

Қ. 38b/9

Қара-Мази

Қ.+da 99a/11

Қара-Мüren

Қ. 85a/16

Қ.+dağı 85b/15

Қарanut

Қ. 35a/15, 35a/15

Қарavul Һән

Қ.+nı 85a/5

Қарavul Һән ibn Timaç Һән ibn

Keskün Һән ibn Uraңçı Һән ibn Burқay

Һән ibn Salçıday Һән

Қ. 84b/15

Қарлық

Қ. 29a/10, 29a/11

Қасым

Қ. 51b/3

Қасым Бék

Қ. 52b/8

Қасым Бék Дургут-оғлы

Қ. bile 52b/3

Қасым Султән

Қ. 51a/8, 58b/7

Қ.+нн 50b/8

Қ.+н 51b/1

Қатаған

Қ. 36b/10

Қавруқ-Там

Қ. 80b/5

Қая Һән

Қ. 85b/12, 85b/17

Қ. +н 85b/15

Қаян

Қ. 32b/17, 33a/5, 33a/9

Қаян Һән

Қ. 34b/6

Қ.+нн 34b/10

Қайы Мergen

Қ. 36a/2

Қайду

Қ. 37a/3, 37a/11

Қайду Һән

Қ. 37a/5

Қазақ

Қ. 70a/16, 70b/13, 74a/15, 75b/12,
Т.Т.77b/9, 78a/15, 100a/15

Қ.bile 75b/11

Қ.+нн 64b/12

Қ.+ға 56b/12, 76a/5, 79b/2, 79b/4,
81a/16

Қ.+да Т.58a/7, 79b/16

Қ.+дн 74b/12, 100a/17

Қазақые

Қ. 66b/16

Қазі Muhammed 'Azizān Һārezmī

Қ. 57a/7

Қазі Muhyi'd-dīn Barda'ī

Қ. 43b/10

Қазі 'Ömer

Қ. 46a/1

Қазі Vays Бék

Ḳ. 95b/6	59a/8, 60b/12, 64b/1
Kelkit	Ḳ. (deşt-i) 28b/15, 39a/14, 41a/16,
Ḳ. 35b/7	45a/8, 79a/4
Ken'ān	Ḳ.+nıñ 74a/16
Ḳ. 21a/17, 22b/6	Ḳ.+dın 28b/14, 40a/2
Keneges	Ḳ.+ğa 43b/11, 64b/12, 75b/12
Ḳ. 59a/6	Ḳıpçak Allaş Atalık
Kepek Sultān	Ḳ. bile 81b/2
Ḳ. Y.49b/11	Ḳıpçak Ésen
Kereit Ong Hān	Ḳ. 89b/5
Ḳ. bile 86a/7	Ḳıpçak Matan Atalık
Kermine	Ḳ. 75b/6
Ḳ.+ e 60b/12	Ḳıpçak Rahim Berdi
Ḳ.+ni 60a/7	Ḳ. 98b/9
Keyūmers	Ḳıpçak Raḥīm Bérđi Atalık
Ḳ. 22a/17, 22b/3,23b/9, 29b/14,	Ḳ.+nı 81a/2
29b/16	Ḳışlık
Ḳ.+’ğa 23a/10	Ḳ. 35b/7
Ḳıbt	Ḳıyan
Ḳ. 22b/6	Ḳ.bile 33b/15, 34a/1, 34a/16
Ḳınān	Ḳ.+nıñ 34b/11
Ḳ.ér- 18b/15, 19a/1	Ḳıyat
Ḳıpçak	Ḳ. 34a/17, 34b/11, 38a/5,
Ḳ. 28b/9, 28b/9, 28b/11, 28b/13,	38a/5,38b/13, 59a/5, 63a/2, 76b/4,

85a/10, 97a/10

Ḳ.+ġa 59a/6

Ḳızılbaş

Ḳ. 45b/15, 46b/7, 52b/13, 53a/3,
64b/15, 66b/2, 72b/9, 73a/12, 92b/6,
92b/13, 95a/16,

Ḳ.bile 52b/9

Ḳ.+nı 47a/8, 52b/1, 72a/11

Ḳ.+ġa 67b/8

Ḳ.+ın 46b/16

Ḳ.+lar 73b/8, 73b/10

Ḳızılbaşıyye

Ḳ.+iyye 71b/3, 71b/5, 72a/3

Kimārī

K. 23a/6

Ḳiyük Hān

K. 24a/11

Ḳ.+nı 24a/10

Ḳoçaş Mīrzā

Ḳ. 91b/2, 91b/7

Ḳ.+nıḡ 91b/14

Ḳ.+nı 91b/15

Ḳodak

Ḳ. 88a/8

Ḳodu

Ḳ. 86a/15

Ḳonḳlut

Ḳ. 35a/16

Ḳonḳmar

Ḳ. 35b/7

Ḳongrat H̄āce-Ḳulı Bék

Ḳ.+ge 75b/3

Ḳongrat H̄āce-Ḳulı ‘İnāk

Ḳ. 97a/10

Ḳongrat Ḳul- Muḡammed Atalık

Ḳ. 67b/12

Ḳongrat Küçük ‘İnāk

Ḳ.+nı 74a/3

Ḳongrat Raḡman Ḳulı Atalık

Ḳ.+nı 74a/3

Ḳoşut

Ḳ. 59b/12

Ḳotu Mengü

Ḳ. 38a/4

Ḳoy Maral

Ḳ.+nı 35b/17

Küş

K. 22b/6, 22b/10	K. 20b/5
Kök Orda	Küş
K. 41b/16	K. 22b/6, 22b/10
Ḳubday	Ḳutluḳ Biy
Ḳ. 85a/15	Ḳ. 90b/12, 90b/16, 91a/2
Ḳubla Ḳaan	Küçük Bék
Ḳ. 38a/438a/9, 38a/15, 38b/1	K.+niḡ 75b/2
Ḳuçum Bural	K.+ni 75a/8, 75a/11
Ḳ. 36a/3	Küçük Bék ibn Muḥammed ‘İnāk
Ḳulançı	K. 75a/4
Ḳ.+çı 54a/3	Küçük ‘İnāk
Ḳ.+ḡa 53a/12	K. 95b/4
Ḳulman Bahādur	K.+niḡ 80a/17
Ḳ. 91a/10	Küçük ‘İnāk ibn Muḥammed ‘İnāk
Ḳul Muḥammed Atalık	K. daḡı 80b/12
Ḳ. 68a/14	Kün
Ḳul Muḥammed Biy	K. 30b/6
Ḳ. + niḡ 53a/9	Kün Ḥān
Ḳuralas	K. 30b/17, 31b/5, 31b/12
Ḳ. 9b/11, 34a/16, 35a/17, 35a/17, 35b/2, 35b/10, 35b/15	K.+nı 31a/15
Ḳureyş	K.+niḡ 31b/11, 31b/15
Ḳ. 4a/9	Kün Ḥān ibn Oḡuz Ḥān
Ḳuşı	

K. 31a/9	L. 20a/10
Kün Toĝar	Leyudā
K. 92a/13	L. bile 15b/10
Kün-Toĝar Bahādur	L.+ m 15b/11
K. Y.49b/14, 92b/8	Maçar
Kürd	M. 28b/10, 41b/14
K. 42a/13	Maħmud Sulṭān
Kürel	M. 48b/7, 49a/17, T.50b/11, 51a/13
K. 41b/15	Mahmūd Sulṭān ibn Avaneş Hān
Kür Hān	M. 51a/1
K. 26b/3	Mahmūd ibn Pīr Yār Velī
K. + nıŋ 25b/4	M. 70a/13
Kürlevüt < Boy adı	Mahmūd
k. 35a/4, 85a/3	M.+ ĝa 3a/2
Kürley	Manķıt Adina-Ķulı Atalıķ
K. 85a/3	M. 94b/9
Küz Hān	Manķıt Muħammed Bāķī Biy ibn
K. . 25b/4	Muħammed Hāfız Biy
K. + nıŋ 26b/8	M. 66a/14
Laṭīf Mirek	Manķıt İsen Muħammed Uyaçı
L. 49b/9	M.+ nı 67b/5
La'us	Manķıt Muħammedī Bék
L. 19b/14	M. 69a/12
Lemek	

Mankıt Tanrı Kılı İnāk

M. bile 69b/16

Mankıt Hasan Murād Bék

M. 71a/13

Mankıt Bék Muhammed 'İnāk

M. 76a/17

Mankıt 'İnāk

M. 76b/4

Mankıt Sonkor Mīrzā

M. 88b/1, 88b/17, 89b/2

M. +nıñ 91a/1

Mankıt Şīrdālī Biy

M. 95b/10

Matan Atalık

M. 76b/9, 75b/7, 97a/11

Mebśūtrak

M. 20a/3

Mecdi'd-Devle ve'd-Dīn Muhammed

Nazar Bék

M. 82a/14

Mehlā'il

M. 19a/7

Meñli-Keldi

M.+niñ 98a/17

Meñli Keldi Sağav

M. 99b/1

Miskīn Mehter

M. +ni 78b/15

m.+niñ 79a/1

Muhammed Emīn Mehter ibn Küçük

Bay ibn Devlet Bay

M.+nıñ 76a/12

Muhammed Emīn Mehter

M. bile 77a/3

M.+niñ 76b/16, 77a/1

Muhammed Nazar Bey

M.+ğa 99b/4

Muhammed Ziyā Bay

M. 100a/14

Mürīd-i Mevlānā 'Alai'd-dīn Mektebdār

Ābīzī

M. 57a/10

Melekān

M. 20a/10

Melik

M. 20a/9

Melik Eşref

M.+nin 43b/12, 90a/17

M.+ni 43b/15

Melik Eşref ibn Emîr Timûrtaş ibn Emîr

Çopan Sulduz

M. 43b/7

Mengli Hân

M. 32a/9, 32a/13

M. +nı 32a/7

Mengli Hâce

M. 36a/8

Mengliş Bahadur

M. 91a/8, 91a/11

Mengliş Biy

M. 91a/12, 91a/16

Mengü Kaan

M. 41b/14

Mengü Timûr Hân ibn Toqay ibn Batu

Hân

M. 42a/17

Mengü Timûr Hân

M. 42b/12

M. +nı 42b/11

Mengli-keldi Sağav

M. K.76b/6

Meñü Timûr Hân

M. 87a/14

M.+nı 87a/14

M.+dın 87b/2

Mergen Tayşı

M. 60a/3

Metuşlağ

M. 19b/17, 20a/11

Metüşlağ Bin İdris

M. 20a/5

Mevlânâ

M. 62a/17, 62b/6, 62b/9

m.(-yı 'azam) S.65b/16

Mevlânâ Seyyid Muğammed Ahund

M. 70a/6, 70b/3

Mevlânâ Vefâ

M. 62a/14, 62b/12

M. (hazret-i) 62a/11

Mevlânâ 'Ali Bâvardî

M. (hazret-i) 57a/9

Mevlânâ Şerefe'd-dîn 'Alî Hâtib

M. 40a/1
Mevlānā Sekkākī
M. 41a/3
Mevlānā ‘Alai’ d-dīn Mektebdār Ābīzī
M. 57a/10
Mevlānā Şerafe’ d-dīn ‘Alī Yezdī
M. 25a/16
Mevlānā Nizāme’ d-dīn Hāmūş
M. (mürīd-i) A. 57a/11
Mevlānā Yaḥyā
M. 70b/8
Mevlānā Vefā
M. +nıñ 62b/7
Mevlānā Pehlivān Kılı
M. 77a/5
Meyvestān
M.+mı 71a/12
Mikā’ıl
m. (‘aleyhi’s-selām+ga) 14a/10
Ming
M. 23a/6
Mīr Hāvend
M. 23a/6

Mirşādū’l-‘ibād
m.+dın 39b/14
Mīrzā Nāzım Hirevī
M. 9a/6
Miskīn Mehter
M.+nıñ 79a/1
M.+ni 78b/15, 100a/2
Miskīn Re’is
M. 78a/5, 98a/13, 98b/10
M.+ni 78b/12
M.+ga 99b/6
Miskīn Re’is
M.
Mişer
M. 35a/17
Mogol
M. 9b/10, 24b/3, 24b/7, 25a/6,
25a/10, 25a/11, 25a/13, 25a/14, 25b/9,
26a/9, 28a/2, 28a/12, 31a/5, 32b/7,
32b/9, 32b/10, 32b/14, 33a/7, 34a/15,
34b/2, 35b/4, 35b/8, 35b/14, 37a/2,
37b/5, 38a/13, 38a/15, 38b/13, 39a/11,
39b/5, 39b/9, 39b/11, 39b/12, 40a/2,
41a/14, 84b/5, 85a/6, 86b/10, 86b/13,

89a/5

M.+ğa 24b/5

M.+dın 32b/13, 35b/9

M.+lar 39b/13

M.+larını 45a/3

Mogol Hān

M. 25b/1, 25b/5

M. dur- 25a/15

Molla Seyyidā-yı Buḥārī

M. 60b/13

Möŋe

M. 85a/8

M. +ni 85a/10

Möŋe Hān

M. 85a/13, 85a/15, 85a/17

Muḥammed

M. 3a/8, 15a/9

Muḥammed ‘Alī

M. 71b/10

M.+dın 71b/10

Muḥammed Bek

M. 92a/4

Muḥammed Emīn Bik

M. 96b/14, 97a/16, 96b/16

M.+niŋ 97a/15

M.+ni 97b/2

Muḥammed Emīn ‘Īnāḳ

m. 98a/7, 98a/16, 99b/16, 100a/12, 96a/8, 97b/4, 97a/14, 98b/4, 98b/17, 99a/3, 98a/7, 98a/15, 98a/16, 95b/2, 95b/6, 99b/9, 100a/10, 100a/4, 100a/14, 100a/12, 100a/14

M.+niŋ 97a/7, 99a/17, 97a/8,

99b/16, 99a/17

M.+nı 99b/3

M. +ğa 96b/2

Muḥammed Emīn Mehter

M. 97b/9, 97a/1

M.+ni 98a/9

M.+ge 98a/12

Muḥammed Hāfız Biy

M. 66a/14

Muḥammed ‘Īnāḳ

m. 97a/11, 97a/17

M.+nı 97b/3

Muḥammed Mīrāb ibn ‘Ayd Mīrāb

Nöküz

M. 73b/3

Muḥammed Nazār Atalık

M.+nı 99b/2

Muḥammed Nazār Biy

M. 98b/7, 99b/1, 100a/8, 100a/9

Muḥammed Penāh Bék

M. 95b/2, 96a/9

Muḥammed Raḥīm

M. 84a/7

Muḥammed Raḥīm Sultān

M.+nı 78a/11

Muḥammed Raḥīm Bahādır Hān

M. 66a/8, 96a/13

Muḥammed Rızā Bék

M. 95b/6

Muḥammed Ġāzī Sultān ibn İlbars Hān

M. 48b/7

Muḥammed Ġāzī Sultān

M. 48b/10, 48b/14, 92a/7

M.+nı 48b/13

Muḥammed ‘Ali Uşak

M. 72b/4

Muḥammed Emīn Mehter ibn Küçük

Bay ibn Devlet Bay

M.+nı 76a/12

Muḥammed Emīn Bék ibn İş

Muḥammed Biy

M. 76b/16

Muḥammed ‘İnāk ibn Mīr Atalık

M. 76b/17

Muḥammed Cuki Mīrzā

M. 45a/9

Muḥammed Sultān

M. Y.49b/15

Muḥammed Şālih Bitikçi ibn Hı̇ ace

Muzaffer Bitikçi

M. 48b/1

Muḥammed Şālih Bitikçi

M. +ğa 48b/5

Muḥammed ‘İnāk

M. İ.80a/6

M.+nı 76b/14

M+nı 78a/2

M.+ğa 75a/7, 77a/2

Muḥammed Bākī Biy

M. 66a/15	M. bile 79a/7
Muḥammed Raḥīm Ḥān	Muḥammed ‘Īnāk
M. 79b/17	M.+ḡa 77a/1
Muḥammed EmĪn Bék	Muḥammed Rızā Bék
M. bile 77a/1	M. 63a/3
Muḥammed EmĪn Īnāk	M.+ge 78a/3
M. 78a/14, 78b/5, 79a/3, 79a/8, 79a/13, 79a/14, 79a/15, 79b/9, 79b/14, 80a/7, 80b/4, 80b/15, 81a/4, 81b/5, 82b/6, 83a/9	Muḥammed Žiyā Bay Ūrgeṇĭ
M. bile 80b/14, 82b/14	M. 100a/14
M.+nıḡ 78a/16, 78a/17, 79b/11, 81a/8, 81b/11, 81b/11, 82b/15	Muḡaddesĭ
M.+nı 78b/13	M. 22a/10
M.+dın 78a/2	Mūnis
Muḥammed EmĪn Mehter	M. 2a/8, 4b/4, 17b/7, 30b/5
M. 74a/8	M.+e 13b/11
M.bile 77a/3	Munḡaḡ
M.+ni 78a/1	M. 36b/11
M.+nıḡ 76b/16, 77a/1	Mūrūṣi
Muḥammed Bék	M. 30a/8
M. 92a/3	Mūsā
Muḥammed Naẓar Biy	M. (‘aleyhi’s-selām) 18b/14, 21b/14
	M.(Kelĭmu’l-lāh) 21b/15
	Mūsā Biy
	M. 91b/1, 91b/4, 91b/8, 92a/1
	M.bile 91b/14

M.+niņ 91b/2	N.+ i 11a/3
M.+ni 91a/15, 91b/17	Nadr Muḥammed Hān
Mūsā Hān	N. 56b/16, 58b/6, 58b/7
M. 65a/5	N.+niņ 58b/5
M.+niņ 68a/11	Nağday
Mūsā Küregen	N. 89b/3
M. 87a/5, 87a/6, 87a/9	Nağday Biy
Muṣṭafa Qulı ‘Azizān	N. 90a/5
M. 57a/8	N.dép dur- 89b/17
Mustanşir	N.+niņ 89b/10
M. 56a/9	N.+ge 89b/10
Mütevekkil ibn Mu‘tasım ibn Hārūn	Nasru’l-lah Mīrzā
M. +nı 56a/9	N.+nı 73b/12
Mustanşır	Nayman
M. 56a/9	N. 44b/16, 45a/3, 51b/14, 55b/1, 56b/10, 59a/3, 64a/1, 66b/9, 67b/13, 86a/15
Mütevekkil ibn Mu‘tasım ibn Hārūn	N.+ğa 59a/5
m.+nı 56a/9	N.+dın başqa 51b/9
Nādir Şāh	Nayman İbrāhim ‘İnaq
N. 67b/2, 71b/6, 71b/16, 72b/1, 72b/13, 72b/16, 73a/15, 73b/16, 74a/9, 74b/12, 95b/15, 96a/11	N. 75b/7
N.+niņ 73b/14, 74b/1, 96a/16	Nayman Qul Muḥammed Biy
Nādir Şeh	N.+niņ 53a/9

Nazar Hacı İnāk

N. +nı 66b/10

Nazar 'İnāk Nayman

N. 64a/1

Negüz

N. 32b/17, 33a/9, 34a/1, 34a/2,
34b/11

N.+niņ 33a/5, 33b/15

Nemrūd

N.+nı 22b/10

Nemeş

N. 41b/15

Nesay

N. 48b/8, 51b/15, 52a/14, 53a/9,
54a/8, 72a/14

Nevbe

N. 22b/6

Nırün

N. 36b/12

Niyaz Bék

N. 95a/15

Niyāz Qulı Bay

N.+nı 78b/11

Niyāz Pervānaçı

N. 79a/1, 79a/7, İ.80a/6, 98b/8,
98b/11, 98b/14, 100a/3, 100a/11,
100a/14, 100a/16

N.+niņ 79a/13, 81a/11

N.+nı İ.80a/6, 98b/10

N.+ğa 79a/10

Nizāmü't-tevāriḥ

N.+de 18b/16

Noqay Noyan

N. A.87a/8, 87a/10, 88a/8, 88a/12,
88a/15

N.bile 88a/14

N.+nı 88a/5, 88a/6

N.+ğa 87b/6

Nöküz

N. 59a/6, 73b/3

N. +ğa 59a/6

Nöküz 'Āşūr Nāib Gürleñi

N. 81a/15

Nöküz İş Niyāz Nāib

N. 75b/7

Nūḥ <

N. 21a/1, 21a/3, 21a/16, 21b/10,
21b/13, 22a/10

N. (**'aleyhi's-selām**) 9b/9, 14a/1,
17a/7, 20b/10, 21a/8, 21a/13, 22a/6,
22a/8, 22b/15, 24b/2 ; (N. **Bin Mülük**
'aleyhi's-selām) 20a/14; (**'aleyhi's-**
selām+nıñ) 20b/9, 21b/4; (N. **nacıu'l-**
lah) 21b/13

N. **+ğa** 21a/9

N. **+nıñ** 21b/17, 22b/12

Nūr 'Alī Hān

N. 73b/6, 73b/11

N.**+nı** 73b/17, 79a/15

Nūr 'Ali Hān ibn Barağ Sultān

N. 78a/15

Nūr Muhammed Hān ibn Ebu'l-

Muhammed Hān ibn Dīn Muhammed

Hān

N. 54a/7

Nūrum Sultān

N. 48a/16

Nuşan Sultān

N. 56b/15

Odur Bayan

O. 37a/15

Oğuz

O. 27a/10, 27a/16

O. **dék** 31a/5

O. **dur-** 26a/15

Oğuz Hān

O. 26a/16, 26b/3, 26b/6, 26b/10,
26b/16, 26b/17, 27a/2, 27a/13, 27b/12,
27b/17, 28a/1, 28a/8, 28a/12, 28b/3,
28b/7, 28b/13, 28b/15, 29a/2, 29a/11,
29a/12, 29a/15, 29b/11, 29b/15, 30a/1,
30a/5, 30a/8, 30b/10, 30b/12, 31a/3,
31a/7, 33a/4

O. **bile** 27a/15

O.**+nıñ** 25b/14, 27a/3, 27b/8, 27b/11,
28a/7, 28b/16, 29a/16, 30a/7

O.**+nı** 27a/12, 28b/17

O.**+ğa** 30a/4

O.**+dın** 31b/6

Or Hān

O. 25b/4

Orağ Bay

O. 74a/5

Ordu Hān

O. 25a/3

‘Osmān ibn ‘Affān

‘O. 4a/11

‘Osmān

‘O.+ga 13a/15

Otçigin Noyan

O. 41b/8

Ögetey Hān

Ö. 85b/14

Ögetey Kaan

Ö. 41a/7, 41b/12

Ö.+nı 41b/11

Oymaut

O. 35b/6

Ökin Yarkağ

Ö. 38a/6

‘Ömer Gāzī

‘Ö. 49a/6

‘Ömer Gāzī Sultān

‘Ö. 48b/5, 49a/8

‘Ö.+ga 49a/14

‘Ömer İbnü’l-Haṭṭāb

‘Ö. 4a/5

Öte-Ḳul Atalık

Ö. 13a/2

Ötemiş Atalık

Ö. 69a/14

Ötkin Yarkağ

Ö. 38a/4

Özbek

Ö. 31a/5, 35b/8, 38b/14, 43a/14,
45b/3, 56b/11, 56b/12, 58a/6, 58a/10,
59b/10, 64a/3, 72a/6, 74a/1, 76a/8,
79b/3, 89b/10

Ö.bile 46b/15, 64a/10

Ö. +niñ 50a/3, 64a/13

Ö. +ni 49a/16, 51b/10, 54a/5, 54a/13,
59a/3

Ö. +ge 59a/8

Ö. +din 58a/5, 58b/15, 64b/14

Ö. +i 48a/7, 58b/1, 65b/6

Ö. +inin 66a/14, 68a/12

Ö. +iga A.62b/16

Ö. +ige 76a/3, 94b/6

Özbek Hān

Ö. 72b/5, 89b/6, 89b/7, 89b/9

Ö.+nıñ 55a/16, 90a/8, 90a/14

Özbek Hān ibn Tuğrul Hān ibn Mengü

Timür Hān

Ö. 43a/8

Paşan

P. 85a/14

Pehlevān-Ḳulı

P.50b/3, 77a/5, P.48a/6

Pehlevān-Ḳulı Sultān

P. bile 51a/16

Pehlevān Mahmūd

P. 77b/8

Pīr H̄āce Ḳulı ‘İnaḳ

P. +nıñ 76a/16

Pīrim Oğlan

P. 49b/6, 49b/9

Rahīm Berdi Atalıḳ

R.+dın 98b/13

Rahīm Hān

R.+nı 76a/11

Rahīm Hān ibn Ḥakīm Atlıḳ

R. 76a/10

Ravzatu’ş-şafā

R. 14a/16

R.+nıñ 86b/1

R. +da 23a/6, 29a/11

Rayy

R. 39b/14

Rızā Ḳulı Mīrzā

R.72a/8, R.71b/16

Rus

R. 23a/6, 28b/10, 41b/14

R. +nıñ 41a/17

Rüstem

R. 13a/15, 79a/12

Rüstem Hān

R. 52b/3, 52b/8

Rüstem ‘Alī Hān

R. 67a/8, 68a/3

Rüstem ‘Alī Hān Şāmlu

R. 67a/3

Sadre’d-dīn Hān Ustaclu Ḳulı

S.+dın 48b/5

Saḳḳalab

S. 23a/6	S. 37a/15
Salçiday	Sarāy Atalık
S. 43b/11, 88a/13	S. E.61a/4
Salçiday Atalıĝ	Sarıĝ
S.S.84b/9	S. 47b/7
Salçiday Küregen	Sart
S. 88a/7, 88b/12	S. 79b/3
Salçunay	Şayın Hān
S. 37b/15	Ş. dur- 41b/8
Şālih Sultān	Ş.+dm 87b/10
Ş.+m 55b/4	Sekkākī
Salur	S. 41a/3
S.81a/8, 98b/3, 98b/5, 98b/17, 99a/8, 99a/9, 99a/11	Selmān Erbāb
S.+m 78b/9	S. durur ér- 51a/9
S.+ĝa 100a/14	Sencer Sultān
S.-dm 47b/16, 100a/15	S. 53a/9
S.-1 ér- 47b/7	Sengi
Sām	S. 85a/14
S. 8a/3, 8a/10, 8a/15, 22a/8	SevinçBay
S.+ĝa 22a/3	S.+nıñ 99a/11
Sām ibn Nūh	Seyyid
S. 8a/9	S.+nıñ 90a/10
Samқаçun	Seyyid ‘Ali
	S. +ni 73b/4

Seyyid ‘Ali Biy

S. 74b/15

S. +ni 74b/2

Seyyid ‘Ali H̄ān

S. 65a/3

Seyyid ‘Īnāk

S. 94b/7

Seyyid K̄ulı Bék

S. +ni 73a/14

Seyyid Aḥmed Seyyid Ata

S.89b/9, 89b/9, S.46a/13

Seyyid ‘Ala’a’d-dīn H̄āce

S. 80a/9

Seyyid ‘Ali Biy

S. 71b/13

Seyyid Bék Sultān

S. d̄erler ér- 94b/3

Seyyid Ata

S. 58b/16, 90a/4, 90a/7, 90a/9

S. bile 90a/14

Seyyid Baltu H̄āce Nakib

S. +ni 69b/13

Seyyid Biy

S. +ni 76b/7

Seyyid H̄ūsāmeddīn K̄attal

S. +ni 46a/14

Seyyid ‘Īnāk

S. +ni 60b/9, Y.94a/15

Seyyid Īṣān H̄āce’

S.+niḡ 80a/10

Seyyid Muḥammed Aḥund

S.S.65b/16

Seyyid Muḥammed Penāh H̄āce

S. 62b/15

Seyyid Naẓar Bék

s. 95b/1, 95b/2

Seyyid Naẓar Bék ibn Er Naẓar Nāib

S. 95b/15

Silüg

S. 23a/11

Sind

S. 22b/6

Skender

S. 5b/8, 11a/1, 35a/7, 84a/4

S.+din 12a/13

Söyünç

S. 85a/15	S. 6a/14, 84a/4
Söyünç Hân	S.+nı 12a/13
S. 25a/8, 32b/6, 32b/12, 33b/16	Süleymân Sultân
S. bile 32b/8	S. 50b/11
S.+nı 25a/14	Süryâni
Sufyân	S. 18a/1
S. 45b/10	Şâh ‘Abbâs
Sufyân Hân	Ş. 54b/2, 54b/12, 58a/12
S. 48a/4, 92a/11	Şâh ‘Abbâs Mâzî
S.+nı 47b/6	Ş.56b/1, Ş.54a/16
Sufyân Hân ibn Amenek Hân	Şâh Baht Hân
S. 47b/4	Ş.Ş.65a/1
Sultân Bek	Şâh Cihân
S. 98b/14	Ş.+dın 66b/1
Sultân-sarây	Şâh Gâzî Hân
s. 72b/8	Ş. 75b/15
Sübedey Bahâdur	Ş.+nı 78a/4
S. bile 86a/16	Ş.+nı 78a/7
S.+nı 86b/2	Şâh İsmâ‘il
S.+ğa 39b/3, 86b/4	Ş. 45b/15, 45b/16, 47a/1
Şüfyân Hân	Ş.+nı 46a/4
S.+nı 48a/13, 50b/3	Şâh-Kulı Halife
Süleymân	Ş. 52b/11

Şāh-Ḳulī Ḥalīfe Mühürdār

Ş. 52b/2

Şāh Nāzar

Ş. 50a/15

Şāh Niyāz Atalık

Ş. 94a/16

Şāh Niyāz Atalık ibn İskender Bey ibn

Dosim Çora-ağası ibn Rüstem ‘Ināk ibn

Bēki Ḥān ‘Ināk Emīr Seyyīd ‘Ināk

Ş. 94b/1

Şāh Niyāz Ḥān

Ş. 64b/13, 64b/17

Ş.+nıı 65a/2, 65a/5, 70b/13

Şāh Şafī

Ş. 58a/13, 58a/13

Şāh Ṭahmasb

Ş. 51a/17, 52b/1

Ş.+ğa 48b/1

Şāh Timūr

Ş.+nı 68a/11

Şāh Timūr Ḥān

Ş. 68b/1, 68b/3, 69a/3, 69a/8,

69a/14, 71a/7, 71a/11

Ş.+ 71a/14

Şāhruḥ Mīrzā

Ş.+nı 56a/11

Şākir Bék

Ş. +ni 75a/13

Şanek Mīrzā’

Ş.+nıı 56b/7

Şanḳay

Ş. 75b/7

Şehzāde Ṭāhir Ḥān

Ş.Ş.73b/13

Şerīf Ḥān

Ş.+nı 68a/3

Ş.+ğa 67a/10

Şerīf Muḥammed Sulṭān

Ş. 55b/6, 55b/15, 55b/17, 57b/17

Şeyḥ

Ş. 59a/5

Şeyḥ ‘Abbas

Ş. 90a/12

Şeyḥ Muḥammed

Ş. 50a/15

Şeyḥ Nāzar Biy

Ş. 49b/9

Şeyh Necme'd-dīn Kübrā

Ş.51a/6, Ş.39b/13

Şeyh Nizāmī

Ş. 56a/7

Şībān Hān

Ş.+nıñ 44b/6

Şībāni Hān

Ş. 45a/17, 45b/7, 92a/1

Ş. bile 45b/15

Ş.+ğa 45b/14

Şīr Baba Koşbégi Bék

Ş. 78a/2

Şirdalı

Ş. 67b/8, 68a/9, 71b/10

Ş. bile 67b/7, 69b/9

Ş.+nı 66a/16, 71b/9

Ş.+nıñ 69a/9, 71b/12

Şirdalı Biy

Ş. 68b/3, 69a/7,69a/13,71a/7, 71a/11

Ş.bile 69b/5, 69b/14

Ş.+nıñ 68b/1, 71a/14

Ş. +nıñ 71a/3

Ş. +nı 70a/2 95b/13

Şīr Gāzī

Ş. 49a/6 70b/1

Şīr Gāzī Hān

Ş. 65b/12, 66b/8, 67b/1, 68a/4, 68a/8,
69b/12, 95b/7, 95b/11, 95a/15

Şīr Muhammed

Ş. 4b/4, 66a/10

Şīr Muhammed Mīrāb ibn İşim Biy

Ş.+din 73a/12

Şīrīn Mīrzā

Ş.Ş.91a/1

Ş.+nıñ 91b/1

Ş.+nı 91a/3

Şis

Ş. 16b/3, 18a/1, 18a/1,18a/6, 18b/3

Ş. 'aleyhi's-selām 17a/3, 17a/5,
17a/16, 17b/4, 17b/9, 18b/6, 19a/9

Ş +ge 16b/4

Tāci Bahādur Tovaçı-başı

T. 49b/9

Tācık

T. 28a/15

Tağ

T. 30b/6

Ṭağaçar Bahādır

T. 86a/16

T.+nı 86a/12

Ṭağaçar Noyan

T.T.39b/2, T.85b/12

T.+nı 85b/16

Ṭağay Bék

Ṭ. 90b/12

Ṭāhir Hān

Ṭ. 73a/14, 73b/1, 73b/8, 73b/10,
Ṣ.73b/13

Ṭ.+nıñ 73b/12

Ṭahmasb Şāh

Ṭ. 48a/8

Talış Bék

T. 91a/8

Tamlek

T. +ni 20a/9

Tankut

T.+nı 28a/15

Ṭaraqay Hātūn

Ṭ.dégen 87a/7

Tāziḡ

T. 23a/6

Tatar

T. 24b/3, 24b/6, 24b/8, 25a/9, 28a/3,
28a/3, 28a/6, 32b/11, 34a/8, 35b/15,
38a/7, 38a/11

T. bile 25a/10, 28a/12

T. +nıñ 32b/6

T. +nı 34b/2, 38b/8

T. +ğa 24b/5, 34b/1

Tatar Hān

T. 24b/9

Tavke Hān

T.77b/9

Taycut

T. 37a/10, 39a/6

Ṭeberī

Ṭ.+de 18b/17

Tebrīz

T. 44a/6

T.+de 44a/12, 44a/15

Teke

T. 47b/7, 78b/9, 98b/3, 98b/5,

98b/17, 99a/8, 99a/9, 99a/10, 100a/14,

100a/15

T. +de 58a/15

Temuçin

T. 38b/9, 38b/11

T. durur ér- 39a/9

Temüğe

T. 38b/12

Tağri Kuli İnāk

T. bile 69b/16

Terākeme

T. 47b/12, 59a/14, 66b/2, 74a/9,

99b/12

T. +niŋ 47b/10

T. +si 47b/7, 74a/13

T. +sidin 56b/2, 66b/17

Terk Amal Hān

T.86a/2,86b/6 T.85b/12

T.+nı 85b/16

T.+dın 86a/8, 86a/12

Terktay Bahādur

T.bile 87b/3

T.+nı 42b/7

Téñiz Hān

T. 32b/3

T. +ğa 32a/15

Timaç

T. 36a/2

Timür Biy

T. 90b/4, 90b/14

Timür Ğāzī ibn Muḥammed Raḥīm

Sultān

T.76a/6

Timür Ğāzī Hān

T. 76b/11, 76b/17, 77a/15, 77b/10

T.+nı 76a/11

T.+niŋ 76b/15, 77a/16,78a/12, 80b/9

T.+ğa 82b/9

Timür Küreken

T. 11a/2

Timur Sultān

T. 50b/11

T.+ğa 54a/5

**Timür Şeyḥ ibn Hācı Tuli ibn ‘Arabşāh
ibn Fulad ibn Mengü Timür ibn Badaḳul
ibn Çoçı-Buḳa ibn Bahādur Hān ibn
Şībān Hān ibn Cuçi Hān ibn Çingiz Hān**

T. dur- 44b/8	Toқтағу Ҳән ibn Меңү Timür Ҳән
Timūrtaş	T. 87b/5
T. 36b/7	Toқтағу ibn Меңү Temür Ҳән
Tin ‘Ali Durmen	T. 42b/16
T. dégen 52a/1	Toқtav
Tinim Küregen	T. 36b/15
T. 86b/11,86b/14, 86b/15	Toқу Çingsang
T. +ni 87a/2	T. 85b/4
Toğul	Toluy
T. dégen 60a/3	T. 41a/14
Tohta Ҳанım	Toluy Ҳән
T.+nı 64b/4	T. 41a/12, 85b/14
T.+ğa 63b/1	Tosbuday
Toқay Timür	T. 34b/12, 35b/9
T.+nı 41b/10	T.+nıñ 35a/14
Toқay Noyan	Tubulğa Biy
T. 42b/6	T. 71b/11
Tokta Beki	Tuda Mengü Ҳән
T.+niñ 86a/14	T. bile 43a/17, 88a/4
Toқтағу Ҳән	T.+dın T.87b/5
T. 43a/3, 88a/3, 88a/13, 88a/14,	Tuda Mengü ibn Batu
89b/7	T. 42b/14
T. +ğa 87b/13, 88a/7, 88b/6, 88b/17	Tudaku Ҳātün
	T. A.87a/8

Tuğun Kātağan

T. 36b/9

Tumayun

T. 86b/9

Tūr

T. 32b/12, 33b/16

T.+nı 32b/7

T.+ğa 32b/8

Tūr ibn Ferīdun

T.+ğa 32b/5

Tūrān

T. 22a/2, 23a/5, 40a/3

T. +ğa 27b/10

Tursun Hān

T. 58a/7

T.+nı 58a/8

Tūken (kişi)

T. 86b/11

Tümene Hān

T. +e 37a/13

T. +ğa 85a/4, 85a/9

Tūnek

T. 23b/3, 23b/7

Türk

T. 22b/17

T. +de (Şecere-i T.) 29b/14

Türk

T. 23a/6, 23a/9, 23b/5

T. +ğa 23a/15

Türkmen

T. 31a/5, 56b/8, 58a/9, 59a/16,
59b/3, 59b/6, 59b/10, 60a/2, 63b/8,
64b/16, 67a/6, 72a/7, 72b/5, 94a/12

T. bile 63b/11, 71a/17

t. +nıñ 59b/9, 64a/14, É.71b/7

t. +ni 56b/10, 58b/14, 64a/5, 64a/16,
64b/2, 94a/11, 95a/7

t. +ğa 58a/3, 58a/14, 58b/6, 59b/1

t. +din 58a/5

t. +i 58b/5

t. +iga 52b/5

t. +idin 48b/9, 63b/1

t. +lerdin 47b/16

Tüzetey

T. 50b/12

‘Ubeydu’l-lah Hān

‘U. 49a/9, 49a/10, 49a/14, Y.49b/16,
50a/7, 92b/4

‘U. +nıñ 92b/7

'U. +nı 50a/5	U. 55b/3
Umbay	Uygur Kutlı Hān
U. 93a/5, 93a/11, 94a/8	U.+nı 73b/10
U. ér- 57b/14	Uz Hān
U.+nıñ 94a/4	U. 26b/12
Umbay 'Īnāk	U.+nıñ 26b/10
U.93a/6, 94a/13, U.59b/8	U.+nı 76b/10
U.+nıñ 60b/1	U.+ğa 59a/4
Urus	Ümeyye
U. 55a/10, 67b/10, 89a/11	Ü.(benī) 4a/10
U. bile Ş.67b/11	Veys Bay
U.+dın 55a/7	V. 99a/14
U.+ğa 56a/4	V. dağı 76b/10
Urus (Kişi adı)	Veys Qulı Dīvān
U. 89a/5	V.V.81a/6
Urus On-bégi	V. +ğa 81a/13
U.U.59a/15	Yādgār
Uygur	Y.ér- 45a/1, 45a/15
U. 27a/17, 27a/17, 31a/13, 41a/2, 44b/12, 44b/16, 45a/3, 51b/9, 51b/14, 56b/10, 59a/3, 68b/2, 76b/13, 88a/7	Yādgār Bék
U.+nıñ 78b/11	Y. 52b/2
U.+ğa 99a/14, 99a/15	Yādgār Hān
Uygur Bayaş Mīrzā	Y. 44b/7, 45a/6, 45a/13, 47a/13, Ş.65a/11,Ş.65a/16, 81a/17, 82b/9, 83a/4

Y.+nı 45b/8, 81b/10, 83a/8, 83a/16,
91b/8, 91b/16, 95a/9

Y.+nı 82b/7, 83a/1

Y.+ğa 83a/7, 91b/1

Yādġār Muġammed Bék

Y. 52b/9

Yāfeş

Y. 9b/10, 21a/17, 22a/7, 22b/11,
22b/14, 22b/16, 22b/17, 23a/9, 24b/2,
31a/4

Y.+ğa 22a/2

Y.+ dın 22b/11

Yaġma

Y. 29a/14, 29a/14, 29a/14

Ya'kūb

Y. ('aleyhi's-selām) 22a/15

Ya'kūb Bék

Y. 94a/15

Y. bile 94a/16

Yalguz

Y. dur ér- 92b/16

Yeņi-arıķ

Y.+nı 69b/2

Yār Muġammed 'Īnāk

Y. 76b/4, 97a/12

Yarım Dĭvān

Y. 68b/7, 70b/17, 78a/1

Y. +nı 74a/7

Yarım Şir Buķa

Y.37a/15

Yarķaķ

Y. 38a/11

Yarķaķ ibn Kābūl Hān

Y. 85b/2

Yarmış

Y. 61a/15

Yasuġu Çeçen

y.+ğa 38b/6

Yazır ibn Ay Hān

Y.+nı 32a/5

Yeliçe Hān

Y. 24b/12, 24b/13

Yesügey

Y. 8b/5

Yesügey Bahādur

Y. 38b/4, 38b/5, 38b/7, 85b/13

Y.+nı 38b/11

Y.+ga 85b/12

Yezid

Y.+ni 19a/11

Yezid ibn Mehla'il

Y. 19a/14

Yomut

Y.79a/14, 79a/11, +ni?K.76b/6,
78b/14, 78b/5, 79a/16, 78b/9, 78b/9,
79a/3, 68a/16, 68a/13, 79a/9, 78a/4,
79b/4, 78b/3, 47b/7, 78b/8, 98b/2,
98b/3, 98b/5, 98b/15, 98a/12, 99a/6,
98a/13, 99b/9, 99b/10, 99b/14, 99a/8,
99a/12, 99a/15, 100a/6, 100a/12

Y. +ni 76b/5, 78b/8, 78b/15, 98a/5,
99b/5, 100a/4

Y.+ni 71a/17, 74a/5, 79b/9

Y. +ga 78b/1, 79a/13, 98b/8, 98b/12,
98a/17

Y. +din 78b/2, 79a/2, 98b/2, 98b/12

Y. +lar 78b/6

Yulduz

Y.32a/5, 32a/8, Y.30b/6

Yulduz Hān

Y.36a/9, Y.32a/4

Y. +ni 36b/12

Yunan

Y. 19b/3

Yūnus

Y. 48a/5

Yūnus Hān

Y.51a/5, 51a/12,51a/14 Y.50b/7

Y. +ni 51a/8, 51a/15

Yūnus Hān ibn Süfyān Hān

Y.Y.50b/13

Yūnus Sulṭān

Y.Y.Y.49b/1

Yūsuf

Y. 48a/5

Y.(-1 taht-1 Mıṣr) 62a/5

Yūsuf Bék

Y.Y.94a/15

Y.+din 94a/16

Yūsuf Sulṭān

Y.Y.49b/1

Yügrükbaş

Y. 59b/13

5.3.COĞRAFÎ ADLAR DİZİNİ

Abeskün

A. 39b/7

A.+ġa 39b/4

Abivard

A. 48b/8, 52a/14, 54a/8, 72a/14

A.+nıñ 73a/8

A.+da 48b/10, 72a/15

A.+dın 72a/16

Adaqlı

A.+dın 48a/2

Ak-Köl

A.+ge 61a/14

Aq-Mescid

A.+nıñ 63a/3

Aq-Sarāy

A.63a/8

A. +ġa 63a/14

A.+dın 63a/12

Ak-kał'a

A.+ġa 69b/7, 69b/8

Aq-su

A. 42a/10, 54a/13

Aq-yaqıñ

A.+dağı 69a/8

Aladağ

A. 71b/2

'Ali-éli

'A. 48a/2, 59a/5

Āmū

Ā . 29b/11, 50b/16, 59a/9, 59a/9,
60b/9

Ā.+nıŋ 58a/4	A.+nıŋ 64a/15
Ā.+dın 64a/13	A.+nı 66a/3
Āmūya	A.+ğa 64a/2, 64a/5, 64a/16, 66a/16, 68a/10, 69b/14, 73b/4, 82b/17, 100a/8
Ā. 68a/13	A.+da 82b/10
Ā.+dın 69a/7	A.+dın 66a/13
Anbar	Arlat
A. 61a/17, 61b/5	A. 35b/7
A.+nıŋ 61b/1	Arran
Angarik	A.+da 43b/8
A.bile 99a/5	Ar-tağı
Arabaçı	A. 25b/8
A.+dın 48a/1	Astāne
‘Arabhāne	A. 80b/6, 98b/4
‘A. 98b/5	Atalık-arnası
‘Arafāt	A.+nıŋ 74b/8
‘A. 15a/17, 16b/10	Atrek
‘A.+ğa 15b/1	A. 59b/14, 66b/1
Aral	Amvar
A. 58a/11, 69a/7, 71b/13, 65b/6, 78b/14, 69a/5, 6‘A.6a/17, 68b/5, 58b/1, 94b/6, 76b/1, 68a/12, 66a/14, 58b/4, 76a/8, 58b/13, 78b/13, A.62b/16, 67b/12, 71a/8, 69a/2, 79b/3, 76b/2, 64a/16, 95a/2, 95a/4, 95a/6, 98b/7, 98b/7, 99b/4, 99b/4, 100a/10	A. 72a/13
	Astarābād
	A. 48b/7, 52b/8, 65a/8, 65b/5, 66b/1
	A.+nı 48b/5
	A.+ğa 48b/2

A.+da 48b/1	Balkan Tağı
Atil	B.+nıı 56b/1
A. 28b/11, 28b/13, 41b/16, 89b/6	Bāmi Burma
Āzerbaycan	B.dégen 59b/5
Ā. 43b/8	B.+ge 94a/12
Ā+ga 43b/14	Banakatı
Bābil	B.+da 86b/1
B.+ga 19a/10	B.+da 86b/9
B.+de 17b/13	Bedehşān
Badahşān	B. 29a/15
B. 41a/2	Belh
Bağat	B. 41a/2
B. 82b/14	B.+Ø (+ge) 29a/4
Bađdād	B.+ni 39b/17, 71b/16
B.+nıı 65b/4	Berk
Bāg-ı Murād	B. (tağları) 28a/17
B. 70a/12	Bestām
B. +da 75b/11	B.+Ø (+ga) 54b/3
Bakırđan	Békābād
B.+Ø (+ga) 90a/11	A. 75b/1
Balkān	Béş-Arığ
B. 47b/7, 71b/2	B. 100a/11
B.bile 47a/3, 71b/2	Béş-Ķal'a
B.+ga 58a/15, 66b/1	B. 69b/4, 71a/8, 76b/2, 76b/10, 79b/4, 98b/5

B.+nı 95a/4
B+dın. 73a/4, 73a/9
Bistam
B. 58a/14
Bögeceli Kōngrat
B.+dın 95b/14
Buhārā
B. 49a/13, 49b/8, 50a/7, 58b/13,
60b/10, 61a/7, 70b/6, 71b/17, 72b/1,
82b/8, 94b/8, 99a/11
B.(-yī ṣerīf) 60b/6, 65b/13, (**ṣāh-ı b.**)
50a/7
B.bile 64b/17
B. +nıñ 61a/5
B.+nı 60a/7
B.[+ğa] (Ø) 29b/11
B.+ ğa 47b/3, 49a/7, 49a/8, 49b/5,
50b/4, 51a/16, 54a/6, 54a/13, 55b/16,
56b/16, 60a/6, 64a/2, 64a/8, 72a/2,
74b/12, 76a/10, 76b/9, 79a/14, 79a/16,
79b/3, 80b/16, 81b/3, 82b/5, 99b/10
B. +da 50a/5, 61a/10
B.+dın 50b/15, 65b/14, 68a/11,
72b/2, 76b/13, 78a/12, 79b/9, 80b/10,
80b/11, 82b/3, 82b/11, 94b/9

B.+dağı 61a/12
Bulcar Dağlan
B. 37a/15, 37a/17
Burlı
B.+dın 55a/15
Cacarm
C.+nı 52a/15
Calāyir
C. 37a/2
Cam
C. 52a/15
Ceyhun
C.+dın 39b/1, 69a/9
Cidde
C.+ğa 15a/11
Cūdī
C. 21a/13, 22b/12
Curcan
C. 52a/15
Çaksu
Ç. 37a/16
Çam-Müren
Ç. 86a/16
Çārcüy

Ç. 54b/8, 60b/8,72a/4, 72b/3	D.+dın 59a/9
Çaısu	Derbend
Ç.+nıı 37a/16	D. 40a/2
Çemişgezek	D.+dın 42a/9
Ç.+ nıı 71b/2	Derbend-i Őirvān
Çınarān	D.+dın 43b/14
Ç. 68a/1	Derrigez
Çilpuk	d. 50a 13
Ç. 74a/16	d.+ni 50a/13
Çin	Deşt-i Kıpçak
Ç. 7b/9, 23a/2, 23a/6, 26a/8, 28a/6, 39a/14	D. 28b/15, 39a/14, 41a/16, 45a/8, 79a/4
Çörçüt	D.+nıı 64b/12
Ç.+ni 28a/14	D.+ġa 43b/10, 75b/12
Çulaı	D.+dın 40a/2
Ç. 47b/11	Durun
Çurçut	D. 48b/8, 56b/1
Ç. 28a/4	D. ġaça 47a/3
Ç.+ġa 28a/4	D.+da 49b/1, 92b/5
Daġlan	Ereng
D. 37a/17	E. (DeŐti) 11b/12
Darġan	Ergeneıon
D. 63b/3, 63b/11	E. 33b/14, 34a/15, 35b/14
D. ġaça 60a/4	E.+mı 33a/5

E.+ğa 34a/6	G.+le 80b/17
E.+dın 34a/7, 35b/4	G.+niņ 61b/4
Fitnek	G.+ni 81a/4
F. 72b/10	G.+ğa 76b/9
Ġaznīn	G.+de 75a/5, 75b/6, 80a/17, 81a/6, 80b/13, 82b/14
Ġ. 41a/2	G. +dın 81b/1, 82b/16
Ġ.+ni 29a/13	Hamadān
Gence	H.+da dur- 58a/13
G. 71b/6	Hānbalıġ
Gendümkān	H. dégen 85b/4
G.+niņ 74a/14	Hānķāh
G.+ğa 58b/9	H. 68b/2, 72b/13, 100a/11
Ġūr	H.+niņ 59a/11, Y.61a/16
Ġ. 29a/4, 29a/11	H.+nı 54b/10
Ġ. +niņ 29a/5	H.+da. 95b/15
Ġ. +nı 29a/8	H.+dın 73a/1, 83b/1
Gürcistan	H̄ārezm
G. 29a/4, 29a/11	H. 41a/16, 44b/7, 46b/17, 46b/17, 60b/12, 67b/12, 70a/1
Gürgen	H.(-i irem-bezm) 39b/12, 74a/11, 74b/3, 74b/4, 79b/5, 80a/17, 90a/7, 90a/9, 97a/12
G. 59b/15, 66b/1, 87a/6	H.+ni 45b/13, 47a/7
Gürgeniye	
G. 56a/10	
Gürlen	
G. 68b/1, 75a/9, 76a/3, 76a/4, 76a/8 81a/11, 81a/13	

Ḥ.+ġa 45b/16, 90a/14

Ḥ.+de 95a/7

Ḥ.+din 41a/2, 72b/17

Ḥʿarzmsāhlik

Ḥ. 39a/16, 40a/4, 45b/13

Ḥargird

Ḥ. 52a/15

Ḥasan-éli

Ḥ. 47b/17

Hazārāsb

H. 46b/16, 49b/7, 51b/11, 52a/13,
53a/12, 54a/3, 54b/9, 59a/16, 59a/17,
64a/12, 79a/8, 81a/9, 81a/11, 81a/12,
81a/14, 81a/15, 98b/8, 98b/10, 98b/11,
100a/11

H.+nī 54b/13, 68b/2, 80b/12, 82b/11

H.+ġa 45b/17, 72b/771a/11, 79a/2,
98b/13, 100a/3

H.+da 55b/15, 55b/15, 68b/3, 69a/8,
71a/14

H.+dīn 54a/5, 54b/8, 56a/17, 60a/4,
81a/8

Herāt

H. 86b/5

H.+nīḡ 86b/3

H.+nī 86b/6

H.+da 72a/8

Ḥīṭa

Ḥ. 39a/14

Ḥīṭay

Ḥ. 28a/14, 28a/16, 37a/2, 37b/6,
38a/11, 38a/13, 60b/12, 85b/3

Ḥ.+nīḡ 28a/5, 85b/4

Ḥ.+nī 28a/15, 86b/13

Ḥ.+dīn 28a/17

Ḥīzīr-éli

Ḥ. 48a/2

Ḥ.+dīn 49b/3

Ḥīcāz

Ḥ.+nīḡ 96b/1

Hind

H. 15b/5, 22b/4, 22b/6

Hindūstān

H. 28a/16, 99b/7

h.+nīḡ 29b/10

H.+nī 22a/4

H.+ġa 15b/3, 28b/17, 40a/6

H.+da 17a/6

H.+dīn 72a/8

Hīvak

H. 49b/3, 51b/5, 51b/10, 55a/5,
56b/5, 58b/5, 58b/10, 62b/12, 62b/17,
63b/8, 65a/11, 65b/15, 68a/17, 68b/9,
70a/12, 71a/12, 73a/4, 73a/9, 76a/9,
76b/3, 76b/4, 79b/4, 80b/5, 80b/16,
95b/5, 98b/16, 98b/17, 98b/17

H. **bile** 45b/16, 46b/16, 54a/3

H.+**niŋ** 65a/9, 73b/7, 74a/14

H.+**m** 58b/6, 73a/1, 79a/14

H.+**ga** 52a/2, 55b/2, 56b/4, 58a/9,
58b/14, 59b/11, 60a/1, 60b/9, 63a/4,
63a/13, 66b/14, 67b/9, 69a/6, 75a/10,
80a/9, 80b/15, 83a/1, 99a/16

H.+**da** 54a/6, 55b/7, 55b/14, 56a/2,
71a/11, 76a/12, 79a/17, 79b/2, 81a/5

H.+**din** 49b/7, 55a/10, 55b/4, 59b/3,
73a/7, 73a/17

H.+**m** 10a/14, 66a/7

Hīvanīk

H. 58a/3

H. (**arīgī**) 58b/10

Hīveābād

H.+**ga** 73a/9

Horāsān

H. 29b/9, 29b/11, 47a/2, 47b/7,

48b/9, 50a/13, 51a/11, 52b/5, 71b/1,
72a/7, 73a/6, 98b/14

H.+**m** 52a/14

H.+**niŋ** 54b/1, 59b/5, 70a/11

H.+**ga** 46b/17, 47a/2, 52b/16, 53a/11,
73a/8, 73a/17

Hoten

H. 23a/14, 39a/14

Hoy

H. 43b/15

Hut

H.+**da** 52a/14

Hāce-éli

H. 10b/13, 59a/6

H.+**niŋ** 64b/1

Hāce-kōli

H.+**de** 58a/4

H.+**din** 55a/14

Hārezm

H. 48a/7, 49a/10, 50a/12, 55a/17,
60b/7, 64a/11, 64a/11, 64b/1, 72b/3,
72b/7, 73a/4, 75b/13, 77a/9, 77b/12,
99b/10

H. (**-i irem bezm**) 94b/8, 64a/2,
90a/9, 66a/3, 92b/4, 92b/7

Ĥ.+niņ 54a/12, 59a/12, 83b/13

Ĥ.+ni 49a/15, 53a/11, 61b/7, 65b/5,
79b/9, 96a/11

Ĥ.+ġa 48b/2, 75a/16

Ĥ.+Ø [+ge] 54a/12, 54b/17

‘Irak

‘I.(-i ‘Acem) 29b/11, 43b/8; (-i
‘Arab) 39b/6

‘I. yiber- 58a/12

‘I.+da 29b/9, 54a/16, 74b/2

‘I.+ġa 29a/16, 52b/17, 55b/16,
56b/13, 74b/1

Issiġ Kōl

I. 23a/11

Īrān

Ī. 22a/3, 22a/13, 22a/14, 29a/16,
29b/12 29b/17, 40a/3, 42b/4, 42b/7,
43a/16, 48a/8, 54b/6, 73b/12, 87a/11,
87b/4, 90a/17

Ī. +niņ 42b/6

Ī. +ni 29b/15

Ī. +ġa 29b/1, 39b/3, 56b/1, 74a/8,
86b/2, 87b/4

Ī. +da 42a/8

Ī +dīm 73b/17, 87a/1

Īsfahān

i.+ġa 15a/11, 58a/13

i.+da 63b/15

i.+dīm 64a/11

Īsfarāyin

i. ġaça 48a/7

i.+ni 54b/2

Ītil

Ī. 88b/1

Ka‘be

K. 16b/8

K. (-i mūteberrike) 90a/6

K.+niņ 15b/3

Kābil

K. 29a/13

Ḳaḥlan

Ḳ. 50a/14

Ḳaḥlan Ḳal‘ası

Ḳ. 72a/13

Ḳāl-Ḥān-ḳal‘ası

Ḳ. 50a/14

Ḳalmāḳiyye

Ḳ. 73a/6

Ḳancıġalı Ḳongrat

ķ.+dın 95b/14	K.+mı 50b/2
Ķarabaĝ	Ķ.+ĝa 48a/16, 57b/16, 73b/3
Ķ. 42b/9	Ķ.+da 73b/7, 90a/11
Ķara-Köl	Ķavçin
Ķ. +ni 60a/7	Ķ.(-i mezkūr) 85a/2
Ķaraķurum	Ķazan
Ķ. 25b/8	Ķ. 88a/16
Ķ.+ĝa 40a/7	Ķazvin
Ķara-Mazı	Ķ.+de 51a/16, 54b/12
ķ.+da 99a/11	Kencek
Ķara-Tal	K. 100a/17
Ķ. 68a/15	Keray
Ķ +da 71a/10	K. 92a/5
Ķara-tüpe	Kerbelā
Ķ. 98b/16, 99a/5	K. 93a/16
Ķ+ĝa 78b/7	Kerdenĥāst
Ķarşı	K.+ĝa 49b/8
Ķ.+da 56b/16, 72a/3	Keşmır
Ķaşĝar	K. 29a/13, 29a/13, 29a/14
Ķ. 41a/2	Key
Kāt	K. 49b/13
K. 51b/11, 52a/13, 57b/12, 59b/12,	Kiçik-taĝ
68b/9, 81a/12, 90a/9	K. 25b/8
K.+nıĝ 50b/15, 61a/13, 61a/17	Kirtaĝı

K. 25b/8

Ḳongrat

Ḳ. 9b/10, 10b/13, 12b/8, 22b/11,
34b/6, 34b/7, 35a/2, 35a/3, 35a/4,
35b/2, 59a/5, 64b/1, 69a/6, 71a/16,
84b/6, 84b/8, 87a/17, 88b/1, 91b/3,
95b/12, 100a/2, 100a/8

Ḳ. bile 85a/16

Ḳ.+ nıḡ 78b/16, 85a/15, 91b/4, 91b/7

Ḳ.+ ni 69a/16, 86b/12

Ḳ.+ ġa 79a/6, 84b/7, 84b/14, 85a/6,
85b/16, 100a/8

Ḳ.+ dın 38a/3, 69a/14, 71b/9,
90b/14, 95b/14, 95b/15

Ḳ.+ ı 78b/14

Ḳ.+ inıḡ 69a/2

Ḳoş-küprük

Ḳ.- 80b/14

Ḳoyçı-ķayı

Ḳ. +da 71b/8

Kök Ordu

K.+ġa 42b/4

Köklen

K. 52b/7

K.+dın 48a/1, 52b/7

Ḳuba

Ḳ.(taġı) 54a/5

Ḳuçend

Ḳ. 48a/7, 48a/12, 52b/17

Ḳ. + ni 48a/13

Ḳula

Ḳ. dégen 84b/6

Kūfe

K.+dın 21a/10

Ḳulan

Ḳ. (ķıla'+ın) 69b/7

Ḳum-ķal'a

Ḳ. 51b/8

Kurduş

Ḳ.+[ge] Ø 49b/2

Ḳuta

Ḳ.(nehri) 86a/8

Maçın

M. 39a/14

Manaç

M.+dın 61a/17

Māne

M. 71b/1

Mankıslak

m. 47b/7, 58a/16, 66b/17

m.+ğa 47a/3, 56b/6, 58a/16

Mankıt

M. 37a/16, 50b/14 56b/12, 59a/6,
64b/1, 71b/15, 75a/9, 75a/14, 82b/10,
91b/6, 95b/12

M.+nıñ 91a/2, 91b/2

M.+nı 91b/15

M. +[ğa] Ø barur-men 50b/14

M.+ğa 59a/7, 69b/3, 100a/8

M.+da 56b/7, 69b/10

M.+dın 70a/12

Maveraü'n-nehr

M. 28b/16, 29a/3, 32b/5, 41a/1,
49a/11, 73a/15, 76a/7

M.+nı 45a/11, 45b/7, 74b/12

M.+[ge] Ø 29a/1, 50a/4

M.+ğa 39a/17, 45b/8, 57b/16, 71b/17

M.+ge 40a/2, 56b/12

M.+de 29b/9

M.+dın 60b/6

Mehne

m.+dın 47a/3

Mekke

M. 14a/16, 16b/8, 21a/11

M.+ğa 15a/17, 64a/1

Merkit

M. 86a/14

Merv

m. 22b/1, 54a/8, 66b/1

M.+ğa 65a/10

M.+de 45b/15, 51b/16, 65a/10,

73b/12

M.+dın 65a/8

Meşhed

M. 94b/8

M. (-i mukaddes) 60b/5, 67a/11,

67a/13

M.+nıñ. 68a/5

M.+nı 60b/3, 60b/4, 60b/8, 67a/6,

67a/9, 68a/3, 68a/8

M.+de 67a/3

Mışır

M. 29b/12

M. (Yūsuf-ı taht-ı M.) é- 62a/5

Mihin

M. 58a/14

Mivsitān

M.+da 56b/6	O.+ğa 71b/7
Mizān	Oqça-Töpe
M. 98b/6, 100a/1	O. 60a/3
Moğolistan	Orta-қуы
M. 85b/5	қ.ғаça 99a/9
M.+ğa 29a/16, 30a/7	Özbekiye
M.+da 35a/14	Ö. 34b/8
Muşul	Rusiyye
M.+da 21a/13	R. 73a/6
Nān-Yemes	Sağanç
n.+de durur ér- 76b/5	S. 54a/13
Nevh'āst	Saқsin
N.+ğa 79a/11	S. 39a/14
N.+dın 79a/11	Sarāy
Nişābūr	S. 43b/11
N. 39b/15, 67a/10, 67a/11, 67a/13, 67a/15, 67b/3	S.+ğa 44a/15, 87b/13, 89b/9
N.+nıң 67a/17	Sarāyçık
N.+dın 68a/2	s.+da 44a/14
Nokay-éli	s.+ nıң 43a/7
N. 87b/1	Sayram
N.+dın 88a/17	S.(üsti) bile 29a/1
Oқ-Boyrı	Sedsān
	s.+nı 23a/7
	Semerқand

s. 89a/16	Ş.+ğa 71a/4
s.+da 57b/17	Ş.+da 79a/9, 100a/17
Semnān	Şām
s.+ğa 15a/11	Ş. 29b/12 30b/10, 30b/11
Senger	Ş.+nıñ 65b/1
S. 74a/13	Şamāhi
Sengīn-ribāt	Ş.+ni 71b/6
S. 60a/5	Şaṭ
Serandīb	Ş. 68b/4, 82a/5
s.+ğa 15a/11	Ş.+ni 100a/11
Serḥas	Ş.+da 79a/8, 79a/10
S.+ğa 72a/9	Şeyḥ Arıǵı
Sind	Ş.+nıñ 70a/12, 75a/6
S. 40a/4, 40a/5, 41a/2, 86b/15	Şeyḥ Celīl Taǵı
Sīr	Ş.67b/11
S. 25b/9, 45b/8, 79b/16, 90b/6	Şīrūye
Sir-Deryā	Ş. 56a/6
S.+smıñ 66b/8	Şirvān
Sūs	Ş. 87a/12
S. 17b/13	ş.+nıñ 42a/6
Şāhābād	Ş.+da 42a/10
Ş. 61b/1, 61b/2, 61b/5, 68b/2,	Ş.+dın 43b/14
69a/10, 69a/12, 71a/9	Ṭahrān
Ş.+ni 71a/6	Ṭ. 92b/15

Ṭā'if

Ṭ. 14a/16

Talaş

T. 29a/1, 29b/2

Taşkend

T. durur ér- 49a/9

Taş-Köfrük

T. 58a/4

Tecen

T.+de 59b/2

Tefes

T.+din 72a/10

Tejen

T.+ğa 72a/7

T. 67a/5

Telāş

T. +dm 29b/11

Tersek

T. 46b/9, 92a/9

Téve-Boyun

T. +ğa 72b/4

T.+da9b/6

Téveçi :

T. 48a/2

Tin

T. (ve Atil) 28b/11, 28b/13

Torgavut

T. 60a/3

Tök

T. +niŋ 56b/3

Tök-Ḳal'ası

T. bile 51b/12

Turgak-Tama

T. 69b/6

Turşiz

T. 52a/14

Tuzlaḳ

T. +da 72b/7

Tübet

T. 28a/15

Tük

T.+ke 50b/15

Türbet

T. 52a/15

Türkistān

T. 23a/10, 29a/3, 32b/5, 32b/11,
35a/14, 39b/6

T. +da 58a/7

Türkmeniye

T. 47b/6, 60a/17, 64a/2

T. +niň 59b/15

T. +din 54b/4, 92b/6

Uluğ-tag

U. 25b/8

Uşak

U.+ğa 100a/3

Üç-özek

Ü. 71b/8

Ürgenç

Ü. 45b/14, 45b/17, 46b/2, 47a/16,
47a/17, 48b/12, 49b/17, 50b/17, 51a/2,
51a/6, 51b/7, 51b/12, 52a/13, 54a/4,
54b/4, 56b/2, 58a/2, 59a/11, Y.61a/16,
68b/2, 76a/8, 79a/8, 79a/13, 100a/11

Ü.+niň 51a/9,50b/2, 51b/11, 57b/11,
59a/10, 78b/11

Ü.+ni 46b/14, 47a/14, 47b/2, 49a/12,
50b/7, 51b/17, 54b/12, 92a/9

Ü.+ğa 48a/6, 48b/15, 51a/5, 51b/14,
55a/8, 55b/4, 56b/5, 56b/6

Ü.+ge 49b/7, 56b/2

Ü.+de 52a/8, 75b/8

Ü.+din 52b/16, 55a/10

Vezir

V.46b/6, 46b/9, 50b/1, 51a/7, 68b/1,
81a/2, V.45b/17

V.+niň 46a/2, 49a/13, 61b/4

V.+ni 81a/3

V.+ge 45b/17, 50b/9, 51b/15

V.+ğa 49a/4, 51a/3

V.+de 47a/10, 49a/1

V.+dağı 51a/13

Yaşumut

Y.+ni 42a/10

Yayık

Y. 28b/14

Yaylak

Y. 88a/13

Y.+ğa 88a/8

Yelun Yolduk

Y. 38b/17

Yeňi-arık

Y. 98b/4

Yeňi-Deryä

y. 79b/16

Yeňi-Kät

Y.+niŋ Y.61a/16

Yeŋi-ŧehr

y.+ni 49a/7

y. 46b/9

y. +din 47a/10

Yeŋi-Ürgenç

Y.Y.61a/16

Yeti-Gunbez

Y.+niŋ 61a/14

Yomutiye

Y. 10b/12, 11b/10

Žāmin ƣal‘ası

Ž. 54b/15

Zemzem

Z.+niŋ 96b/2

6. SONUÇ

Mûnis Harezmî ve Muḥāmmmed Rızā Āgehî'nin Firdevsü'l-İkbāl'i Dil Özellikleri-Metin- Dizin-Sözlük (1b-100a) adlı çalışmada, Çağatay Türkçesinin üzerinde sınırlı çalışmalar yapılmış son dönemine ait bir metni çeviri-yazıya aktarmak suretiyle Türk dili ve edebiyatına kazandırmak, dil özellikleri ve söz varlığını belirlemek ve Türk dili, edebiyatı ve tarihi açısından önemini ortaya koymak amaçlanmıştır.

Günümüz Özbeklerinin ataları olan Hive Hanlığı'nın tarihini anlatan, hanedanlık tarih yazma geleneğinin en önemli ve en kapsamlı eserlerinden biri olan *Firdevsü'l-İkbāl*, asıl maksadı olan tarihî bilgiler vermek yanında döneminin siyasî, coğrafi, kültürel ve etnik özelliklerini de yansıtmaya bakımından farklı bilimsel disiplinler için oldukça zengin malzemeler taşımaktadır. Tarihçiler başta olmak üzere, bölgenin kültürel yapısıyla, folkloruyla ilgilenen araştırmacılar için de mutlaka başvurulması gereken önemli ve kapsamlı bir başvuru kaynağıdır. Giderek Özbek Türkçesine evrilecek olan klasik Çağatay Türkçesinin geçiş dönemi öncesi yazılı son örneklerinden biri olması nedeniyle de dil araştırmacıları için önem arz etmektedir.

Dinî-efsanevî tarihle Hanedan tarihinin iç içe verildiği *Firdevsü'l-İkbāl*, Fars tarih yazıcılığının izlerini taşımakla birlikte kendine has özellikleri de bulunan önemli bir tarih eseridir. Çağatay Türkçesiyle aynı sahada 17. yüzyılda Ebu'l-Gâzî Bahadır Han tarafından kaleme alınan *Şecere-i Terākime* ile karşılaştırıldığında da *Firdevsü'l-İkbāl*'in oldukça üslûplu, sanatlı bir dil yapısına sahip olduğu, seçkin bir okuyucu kitlesine seslendiği hemen fark edilir.

Bazı Oğuz-Kıpçak dil yapılarını bünyesinde bulundursa da *Firdevsü'l-İkbāl* gerek gramer gerekse söz varlığı bakımından klasik Çağatay Türkçesinin

karakteristik özelliklerini yansıtır. Bu çalışmada tesbit edilen ayırıcı dil özellikleri şöyle sıralanabilir:

1. Metinde, kapalı e (é) konusunda kararlı bir imlâ anlayışı yoktur. Eğlim é'den yana olmakla birlikte metinde aynı kelimedede açık “e” de kullanılmaktadır.

kerek (28b/4), *kérek* (19a/7); *keyn+i+din* (11b/12) *kéyn+i+çe*; *ne* (4b/11, 93b/10); *né* (12a/7, 65b/11); *neççe* (30a/5); *néççe* (85a/10, 90a/11); *yét-ip* (32b/3, 44b/5) *yet-ip* (7a/17, 21a/11); *yetkür-di* (56a/11, 59b/9), *yétkür-di* (95b/13, 96b/17)

2. Oğuz Türkçesi etkisiyle kelimelerin /d-/li şekilleri vardır:

dé-r (38b/13); *dé-p* (15a/11 vd.); *dé-mek* (18a/17 vd.); *dağı* (62b/6, 64b/9 vd.); *dék* (12b/7 vd.); *dur-* (22b/4, 22b/5, 22b/9 vd.)

3. /p/, /f/ kullanımında ikilik söz konusudur. *Polad* kelimesi İstanbul ve Taşkent nüshalarında daima /-f/ Bregel neşrinde ise ikili kullanım söz konusudur: *tofrağ+nı* (16a/10), *tofrağ+nı* (14a/15); *Baba Sultān ibn Fulad Sultān ibn Aqatay Hān* (54b/9)

4. Unvan adı olan “*inağ*” kelimesi İ ve T nüshalarında ‘*inağ*’ yazılmıştır. Bu tutarsızlık B’de ise “*inağ*” şeklinde yer alır:

inağ+ğa (60b/3); *inağ+nıñ* (63b/14)

5. Kalınlık-incelik uyumları Çağatayca kelimelerde tamdır; fakat bu kelimelere gelen eklerin kalınlık-incelik uyumuna göre yazımında tutarsızlıklar göze çarpmaktadır:

cilve+ge (73b/4), *cilve+ğa* (67b/7); *él+ğa* (89b/7, 91b/4), *él+ge* (51b/3)

Arapça ve Farsça sözcüklere gelen Türkçe eklerdeki vokaller ise, istisnalar olmakla birlikte, sözcüğün son hecesindeki vokalin kalınlık-incelik uyumuna uymuşlardır:

hilâfet+lığ (2a/14); *büt-perestliğ* (19b/6); *civân-merd+lığ* (93b/9); *devlet+lığ* (23b/7); *dilîr+lık* (17b/10)

6. Metinde düzlük-yuvarlaklık uyumları tam değildir. *+çI, -Dı, +dIn, +gI, -mIş, +nI, +nIğ* gibi isim ve fiil işletme eklerinin yalnızca düz şekilleri kullanılırken *-DUk, -DUr, -GU, -GUr, -gUz, -Ur* gibi eklerin de yalnızca yuvarlak şekilleri kullanılmıştır:

oltur-dı+lar (85a/17); *oğ+çı* (80b/4); *bol-mış* (79b/12); *soğ+ğı* (25a/1, 27b/7); *kün+iğ* (98a/4); *ulus+ı+nı* (43a/11); *kalğ+usı* (20a/13); *su+sız* (93b/8); *bar+dur* (82a/11); *kir-güz-ür* (6a/2); *émes mu* (90a/1); *tapıl-ur* (29b/9) vd.

7. Eski Türkçenin söz başı /b-/, /k-/ ve /t-/ ünsüzleri metinde de korunmuştur:

bar (31a/17, 62b/2); *bar-dı* (92a/13, 94a/14 vd.); *bér-* (87a/12, 89b/10 vd.); *bol-* (8b/6, 9b/10); *kanı* (42a/17);

kéç- (43b/16); *kéçe* (98a/10); *kél-* (45b/2); *kélin* (27a/12); *kérek* (30b/16); *kéy-* (43b/3); *tég-* (42a/12); *téri* (34a/11); *téve* (43b/17) vd.

8. Metinde, isim işletme ekleri kullanılırken ünsüz uyumlarına bağlı kalınmadığı görülmektedir:

aç-tı (85b/11); *aç-dı* (82b/1); *çéğ-ti* (30a/5); *çéğ-di-ler* (48a/4); *ağiret+ğa* (86b/3); *fırşat+da* (97b/4), *fırşat+ta* (5a/5)

9. Metnin kuruluşuna esaslanan İ nüshasında, “*durur*” yardımcı fiili sıklıkla kullanılırken T nüshasında ve B neşrinde daha çok “-dur” çekimi tercih edilmektedir:

İ ve T: *altun ve kümüş ma‘deni durur*, B: *altun ve kümüş ma‘denidur* (67b/11); İ ve T : *Ol cümledin durur*, B: *Ol cümledindur* (68a/14); İ: *cānımız bar durur* B: *bardur*, T: *bar* (68b/14); İ ve T: *menķül durur*, B: *menķöldur*

10. Metnin kuruluşuna esas alınan İ nüshasında, *-dur* ve *-ér* yardımcı fiillerinin beraber kullanıldıkları görülmektedir. Bu çekim T nüshasında daha az, B neşrinde çok nadir görülmektedir. İ nüshası dışında *dur-* yardımcı fiili kullanılmamaktadır:

cülūs kılmay durur érđi (67b/3, İ, T), *cülūs kılmay durur érđi* (67b/3) *bar durur érđi* (95a/13, B ve T) *Hâtem-nişân durur érdiler* (75b/1, İ); *kişi durur érđi* (75b/4, İ) *bīnazīr durur érđi* (77a/7 İ)

11. İ nüshasındaki *soğra* son çekim edatının yerine, T nüshası ve B neşrinde çoğunlukla *soğ* tercih edilmiştir:

soğra (17a/2, 17a/9) vd. T, B: *soğ*

12. Metninde, zaman zaman *ét-* ve *kıI-* fiillerinin kullanımında tercih farkları görülmektedir:

İ: *mülhāk étđi*, B,T: *mülhāk kıI-dı* (56b/9); İ: *pād-şāh étip*, B,T: *pād-şāh kıIıp* (60a/10); İ: *şehīd étđi*, B: *kıIdı*.T: *étđi* (62a4)

13. Geçmiş zaman çekiminde İ nüshası zaman zaman - (X)p *dur-* yapısına *baş vururken* B ve T'de *-DI* geçmiş zaman eki kullanılmaktadır:

İ: *olturup durur*, B ve T: *olturđı* (61b/14); İ: *peydā bolup durur*, B ve T: *peydā boldı* (69b/10);

İ: *şehīd bolup durur*, B ve T: *şehīd kıIdı* (70a/5), İ: *töküp durur*, B ve T: *tökđi* (16a/6); İ: *yiberip durur*, B ve T: *yiberđi* (16a/9)

14. T nüshası ötümlülük ötümsüzlük uyumunda Bregel neşri ve İ nüshasından sıklıkla ayrılmaktadır:

İ ve B: *zīynet taptı*, T: *zīynet tapđı* (5a/6); İ ve B: *āşkār étđi*, T: *āşkār étđi* (6b/10), İ ve B: *kün tuttı*, T: *kün tutđı* (31b/16)

15. B neşrinde ikki, yeti gibi kelimeler şeddesiz gösterilirken İ ve T nüshalarında bu kelimeler basen şeddeli bazen şeddesiz yazılmıştır.

16. Metnin kuruluşunda esas alınan İ nüshayla diğer iki metin arasında da kelime seçiminde farklılıklar görülmektedir:

İstanbul nüshası

Taşkent nüshası ve Bregel neşri

‘ aḥkāmları (61b/12)	→	āḥirü’l-emr
oğlı (61b/14)	→	inisi
leşker (27a/14)	→	çerig
qoy (30a/13)	→	qoyun (B)
ḥuzūr-u bāhirü’n-nūrıda (59a/2)	→	ḥuzūrıda
nüzül-i iclāl körgüzdi (63b/4)	→	nüzül kıldı
tart-ğay (17b/12)	→	çékip
meded (86a/9)	→	imdād
mu‘āvedet körgüzgende (87a/1)	→	mu‘āvedet qılğanda
yaqın 87b/13)	→	yavuk
kélgil	→	kél

KAYNAKÇA

- ALPARGU, Mehmet, “Türkistan Hanlıkları”, **Türkler Ansiklopedisi, C. 8**, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, s.557-605.
- ASIM, Necip, “Firdevsü’l-İkbâl 1”, **Türk Derneği, no 2**, Matbaa-i Hayriye ve Şürekası, İstanbul 1328, s.68-71.
- , “Firdevsü’l-İkbâl 2”, **Türk Derneği, no 3**, Matbaa-i Hayriye ve Şürekası, İstanbul 1328, s.81-85.
- ATA, Aysu, **Kıyasü’l-Enbiyâ I (Giriş-Metin-Tıpkıbasım)**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1997.
- ATA, Aysu, **Kıyasü’l-Enbiyâ II (Dizin)**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1997.
- BARTHOLD, V.V., **Moğol İstilâsına Kadar Türkistan**, (Haz. Hakkı Dursun YILDIZ), Kervan Yayınları, İstanbul 1981.
- BREGEL, Yuri, **Notes On The Study of Central Asia**, Papers on Inner Asia, no: 28, Indiana University, Bloomington 1996.
- CAHEN, CLAUDE, “Selçuklu Devri Tarih Yazıcılığı”, (Çev. Nejat KAYMAZ), **AÜDTCF Tarih Araştırmaları Dergisi**, sayı VII/12-13, 1969, s. 193-222.
- CANPOLAT, Mustafa, “Çağatay Dili ve Edebiyatı”, **Türkler Ansiklopedisi, C. 8**, Ankara 2002, s.769-776.
- CAFEROĞLU, Ahmet, **Türk Dili Tarihi**, Enderun Yayınları, İstanbul 1984.

ÇELİK, Muhammed Bilal, **Firdevsü'l-İkbal'e Göre Hive Hanlığı Tarihi ve Devlet Teşkilatı** (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), (Dan.: Mehmet ALPARGU), Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya, Mayıs 2004.

DEMİR, Mustafa, "İslam Ortaçağı'nda İran Bölgesindeki Tarih Yazıcılığı", **A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi**, sayı 34, Erzurum 2007, <http://e-dergi.atauni.edu.tr/index.php/taed/article/viewFile/1830/1829>,(14.12.2010), s.255-273.

DOĞAN, Orhan, "Kungrat", **İslam Ansiklopedisi, C. 26**, Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2002, s.375-376.

ECKMANN, János, "Çağatay Edebiyatının Son Devri", **Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten**, S. 234, TDK Yayınları, Ankara 1963, s.121-126.

-----, **Chagatay Manual**, Indiana University Publications Uralic and Altaic Series, The Netherlands, 1966.

-----, **Çağatayca El Kitabı** (Çev. Günay Karaağaç), AkçağYayınları, 3.baskı, Ankara, 2003.

-----, **Harezmi, Kıpçak ve Çağatay Türkçesi Üzerine Araştırmalar**, (Haz.: Osman Fikri SERTKAYA, TDK Yayınları, Ankara 2003.

ERASLAN, Kemal, "Çağatay Edebiyatı", **İslam Ansiklopedisi(TDV), C. 7**, İstanbul 1993, s.168-176.

ERCİLASUN, Ahmet B., "**Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi**", Akçağ Yayınları, Ankara 2004

ERDAL, Marcel, **A Grammar Of Old Turkic**, Leiden-Boston,2004.

-----, **Old Turkic Word Formation: A Functional Approach to the Lexicon I-II**,
Wiesbaden,1991.

ERGİN, Muharrem, **Türk Dili**, Boğaziçi Yay. İstanbul, 1980

İNAN, Abdülkadir, “XIX. Asır Türkistan şair ve tarihçilerinden Şir Mehmet Munis
1778-1828”, **Azerbaycan Yurt Bilgisi**, no 2, S. 13, Bürhaneddin Matbaası,
İstanbul, 1933, s.17-20.

KAHRAMAN, Ayşegül, **Firdevsü’l-İkbal (1a-40b Varaklar) (İnceleme-Metin-
Sözlük)**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), (Dan. Mustafa TANÇ),
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Kahramanmaraş, Ocak 2010.

KARAAĞAÇ, Günay, **Türkçenin Ses Bilgisi**, Kesit Yay. İstanbul, 2010

KOCAAĞLU, Timur, Tarihî Türk Lehçeleri Metinlerinin Transkripsiyonlanmasında
Kapalı é/i Meselesi, **Türk Kültürü**, Sayı 483-484, S. 266

KORKMAZ, Zeynep, “Ali Şîr Nevayî ve Çağatay Yazı Dili”, **Türk Dili Üzerine
Araştırmalar**, TDK Yayınları, Ankara 2007, s.87-93.

KÖPRÜLÜ, M. Fuad, “Babur”, **İslam Ansiklopedisi, C. 2**, Milli Eğitim Bakanlığı
Yayınları, Eskişehir 1997, s.180-187.

-----, “Çağatay Edebiyatı”, **İslam Ansiklopedisi, C. 3**, Millî Eğitim Bakanlığı
Yayınları, Eskişehir 1997, s.270-323.

Kurân-ı Kerîm ve Açıklamalı Meâlî, (Haz. Hayrettin KARAMAN ve diğerleri),
TDV, Ankara 2010.

KUT, Günay, “Ali Şîr Nevâî”, **İslam Ansiklopedisi (TDV), C. 2**, İstanbul 1989,
s.449-453.

- MUNİROV, K., **Munis, Agahî ve Bayanî'ning Tarihî Asarları**, Özbekistan SSR Fanlar Akademiyası Neşriyatı, Taşkent 1960.
- OKAY, Cüneyd (Haz.), **Türk Derneği**, Akçağ Yayınları, Ankara 2006.
- ÖLMEZ, Zuhâl, **Ebulgazi Bahadır Han Şecere-i Terâkime (Türkmenlerin Soykütüğü)**, Simurg Yayınlar, Ankara 1996.
- ÖZAYDIN, Abdülkerim, “Hârizm”, **İslam Ansiklopedisi (TDV)**, C. 16, Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1997, s.217-220.
- ÖZKAN, Mustafa, **Mahmud b. Kadî-i Manyas, Gülistan Tercümesi, Giriş-İnceleme-Metin-Sözlük**, Türk Dil Kurumu Yayınları 562, Ankara 1993.
- SEYHAN, Tanju Oral, **Mübeyyen Der Fıkh, (Giriş-Metin-Dizin-Tıpkıbasım)**, Çağrı Yayınları, İstanbul 2004.
- Shir Muḥammad Mîrâb Mûnis and Muḥammad Rızâ Mîrâb Âgahî, **Firdaws al-iqbâl:History of Khorezm**, (Ed. Yuri Bregel), E. J. Brill, Leiden 1988.
- SILAV, Kemal, “Türkolojide Yeni Bir Yayın: History of Khorezm”, **TDAY Belleten 1989**, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1994, s.389-393.
- SÜMER, Faruk, **Türk Devletleri Tarihinde Şahıs Adları I/II**, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul 1999.
- TANÇ, Mustafa **Munis Hârezmî, Firdevsü'l-İkbâl**, Laçın Yayınları, Kayseri, 2011
- TEKCAN, Münevver, **Bayram Han'ın Türkçe Divanı**, Beşir Kitabevi, İstanbul 2007.
- TEKİN, Feridun, “Muhammed Rıza Agehi (1804-1879)”, **Türklük Bilimi Araştırmaları**, S. 9, Sivas 2000.

-----, **Âgehî Divanı (Ta'vizü'l-Âşıkîn)'nın Dil Özellikleri (Ses ve Şekil Bilgisi)**, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), (Dan. Efrasiyab GEMALMAZ), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2001.

-----, Feridun, "Türkistan Hanlıkları", **Türkler Ansiklopedisi, C. 8**, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002.

-----, Feridun, "19. Yüzyıl Harezmi Tarih Yazıcılığı (Munis, Agehî, Beyanî)", **Akademik Bakış, C. 2, S. 3**, Kış 2008, <http://www.ataum.gazi.edu.tr/pdf/19-yuzyil-harezmi-tarih-yaziciligi-munis-agehi-beyani> 1250765120.pdf, (20.12.2010), s.199-210.

TOGAN, Zeki Velidi, **Tarihte Usûl**, Enderun Kitabevi, İstanbul 1985.

-----, "Ebü'l-Gâzî Bahadır Han", **İslam Ansiklopedisi, C. 4**, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Eskişehir 1997, s.79-83.

-----, "Hârizm", **İslam Ansiklopedisi, C. 5/1**, MEB Yayınları, Eskişehir 1997, s.240-257.

YILMAZ, Salih, "Munis ve Agehî'nin 'Firdevs-ül İkbâl' adlı eserinde geçen Karakalpak Hive Hanlığı münasebetlerine dair kayıtlar", **Türk Dünyası Araştırmaları**, S. 145, Temmuz- Ağustos 2003, s. 151-188.

YİĞİT, İsmail, "Mûnis", **İslam Ansiklopedisi (TDV), C. 31**, Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2006, s.147-148.

YOLALICI, Mehmet Emin, "Türk Tarihinin Kaynaklarına Genel Bakış", **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi (The Journal Of International Social Research), Vol.1/3**, Spring 2008,

http://www.sosyalarastirmalar.com/cilt1/sayi3/sayi3_pdf/yolalici_memin.pdf,
(04.12.2010),s.471-484.

YÜCEL, Bilal, **Bâbüür Dîvânı**, Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara 1995.

YÜCEL, Bilal “Nevâyî-Bâbüür Çağının Tarihi ve Edebî Şahsiyetleri”, **Türkler Ansiklopedisi, C. 8**, Ankara 2002, s.804-811.

SÖZLÜKLER

Ahterî Mustafa Efendi, **Ahterî-i Kebir**, (Haz. H. Ahmet KIRKKILIÇ ve Yusuf SANCAK), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2009.

ATALAY, Besim, **Mahmud Kaşgarî Divanü Lügati't Dizini C.IV**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1999.

-----, **Abuşka Lügâti veya Çağatay Sözlüğü**, Ayyıldız Matbaası A.Ş. Ankara 1970.

CLAUSON, Sir Gerard, **An Etimological Dictionary of Pre-thirteenth-Century Turkish**, Oxford 1972.

DEVELİOĞLU, Ferit, **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat**, Aydın Kitabevi, Ankara 1993.

Gazi Zahîreddin Muhammed Babur, **Baburnâme**, (Çev. Reşit Rahmeti Arat), Kabalcı Yayınevi 2006.

KANAR, Mehmet, **Osmanlı Türkçesi Sözlüğü**, Derin Yayınları, İstanbul 2003.

-----, **Farsça Türkçe Sözlük**, Say Yayınları, İstanbul 2008.

- KÚNOS, Ignaz, **Şeyh Suleyman Efendi's Çagatay-Osmanisches Wörterbuch**,
Budapest 1902.
- LESSING, Ferdinand D., **Moğolca-Türkçe Sözlük 1 A-N**, (Çev. Günay
KARAAĞAÇ), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2003.
- LESSING, Ferdinand D., **Moğolca-Türkçe Sözlük 2 O-C (Z)**, (Çev. Günay
KARAAĞAÇ), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2003.
- MEDVELİEV, A. ve Diğerleri, **Uzbek Tilining İzohli Lugati Cilt: I-V**, Özbekistan
Republikası, Fenler Akademisi, Ali Şîr Nevâyi Nâmıdaki Til ve Edebiyat
Enstitüsü Yayınları, Taşkent 2008.
- ONAY, Ahmet Talât, **Açıklamalı Divan Şiiri Sözlüğü**, (Haz. Cemal KURNAZ),
Birleşik Yayınevi, Ankara 2007.
- REDHOUSE, Sir James W., **Turkish and English Lexicon**, Çağrı Yayınları, İstanbul
2006.
- STEINGASS, F., **A Comprehensive Persian-English Dictionary**, Librarire du Liban
Publishers SAL, Beriut 1998.
- Şemseddin Sâmî, **Kâmûs-ı Türki**, Enderun Kitabevi, İstanbul 1989.
- Şeyhülislâm Mehmed Esad Efendi, **Lehçetü'l-Lügat**, (Haz. Ahmet Kırkkılıç), Türk
Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1999.
- TOPARLI, Recep-VURAL, Hanifi-KARAATLI, Recep, **Kıpçak Türkçesi Sözlüğü**,
Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2007.
- YILDIRIM, Nimet, **Fars Mitolojisi Sözlüğü**, Kabalıcı Yayınları, İstanbul 2008.

YUDAHİN, K. K., **Kırgız Sözlüğü Cilt: I A-J**, (Çev. Abdullah TAYMAS), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1998.

YUDAHİN, K. K., **Kırgız Sözlüğü Cilt: II K-Z**, (Çev. Abdullah TAYMAS), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1998.

EKLER

بسم الله الرحمن الرحيم

عالمیکان سلطان لارنیک و بدبخت تر و گردون توان خاقان ز نیک گو که در لوی
پادشاه علی الاطلاق قولوقی پیدا اسطام تا پاکر علم ناسوت اینک با کاه سلطنتی لید
بر فضایی محقر دور و در فضایی ملکوت در کاه عظمت دین سخن مقصد و شاد قدم
تو بهر ناسفته دور و ارادی غمناک و خود و عدم کی غنچه نوشت کشفه صنعتی کله تا نیند مسوره
کون مکان ضابطه قدر تین مضمون علم ارواح و ابدان را بط حکمت تین مربوط **قطعه** ز با
صالحی کیمیم صنیعده فلک پر حجاب کون را بر دور **نخجم** و قوامش نقشین انداز
تون کون آرا دین نمودار بر دور **و** خیمه اوجوبی کیم وجود لاریالی بهست و نهایت
بنا سیدین سواد دور و ذات بی مثالی نظیر و شرکت سعاد دین بهر **بیت**
پیشانی کیم بهایت لوق اسخانی بی شکر کیم بهایت لوق اسخانی **قادر** کیم
قدرت کالسی پله عدم دریای بیکر انیدین جوابه و خود کیم عبارت موجودات دین

بسم الله الرحمن الرحيم

ساحل طهور عاجیاقار و موجودات کاروانین منزل فعدانغم کیم مراد عدم صحر سید و دور
باشقار و **قطعه** که کمال قدرت حق کیم زلال خوش کوار **تیره** تو فراق و در آتش دین
مناجان ایلادی **بیر** اوز تو فراق نبایستی بی تمیز امیتب **اول** با اوز افک مفری
کردان ایلادی **تو** عدد و رب نسنه زند کردون حمد تو فراق لطیفی دین **رو** مده مکه برین
نگاه اسطغان ایلادی **که** قوایش بی جلوه که ایلاب سپهر ایواند **کاه** اتنی برده حاک
ایچرا منبنا ایلادی **تولد** و در بشت نیم کوزین اشک هوای عشق ایلان **نخجه** انور کور کاج
اول حالت بی خندان ایلادی **هر** بر اصداد و عنصر ناموقی ایلابان **تن** از ارب
هردی موزن جان ایلادی **حکیم** کیم حکمت بالذی پله فلک لوق قیون نینک لاجوردی
کون ایوان بیستونین افغانی تا بستی و کوهب ثوابت و سیار قیدی پله
مزان میستدی و میر فنیک تیره تو فراق تین ریحات عجایب تی دین بهر **بیت**
کل و ریجان نشونمای پله کوشن **باجی** حکمت اثرین اوله هویدا میستدی **بیر** لوطه دایره
پیدا میستدی **نقش** تصور تین عاجز امیتب **ز** ننگ عفتی بی شیشه ایستدی
ارادت حلیتی **کن** **بیت** **مینا** حاک نشینین لطف و افرود کم سقا تر پله **انی** **جانک** **لاد**
خنیقه من غلافی تا کن میستدی **و** **سجانه** **ملا** **اعلی** مقبولین کمال استخاد
جلالیت پله **فاجع** **مینا** **فانک** **بجم** حاک ندلی دار کن ایتی و ننگ اصنافیه **وله**
بی **آدم** شریف کرستی پله نیت لبع هر دی طرف و اکنف برع مسکون **تقر** فر پله
آلار نینک لوای دولتی **عالم** فرار لیت میکور دی **عالم** پادشاه لار مارک **دو** تین **جما**

اکلیل صبی چند ذرّه اقبال دین او سحر روی و پرول مجاهد لار تنوع شجاعتین بازوی نصر
 توتی پیل ظفر نیامی دین چقیار روی **قطعه** ز قلیه سیکری و حبیب کوشیک کایلا
 تسلیم که تار کفر کاستاق ایچ چون چراطی هر نه زین حکمیتین آنکلازم
 ایلا ملک صنمین زهی ضلالت زهی صانع زهی سلطان زهی قاور نه غرض هر نه مضمون
 و مخلوقات اطهار دین جهل طنوزی غامط هر تلیا کاک دور در کیفیت عشق و دوست
 حسن باطن هر ایسا کاک **مشغولی** اگر عشق اگر حسن طن هر دور دور نه غرض اوزی
 منظر هر دور در بوق ایر سر کویسم عتبارت ایرور نه عدم دور ماری آبر اول
 ذات ایرور شغرت کلمه و حلت غمزه **مناجات** الهی کو کلوم کو ز کوی کیشا کلا
 هموده عبار دین تیره و منظم دور در فویمات کهر صیقلی سپه مصفا قیل و ناظم طوطی
 کیسم مقالات حش و آلوده جو میدن الکن و اکرم دور در موقوفات نیت نهای شکر پی
 کو قیل بود عوای مجال ناکیم دست سوره کین بر جوی کین قبضه امکان کیسور بود صحرای کهر انچه کیم ندیم
 اور کین ساک ابتدا کین سنزل پان غامیکور هر معنی شاد بد کیم کیم لای الفاظ و عبارات
 هر روز کن مغرب خواص و عوام هست و تقوی محبتین صفا صفا و صفا و صفا قلبت ایت **رباع** یا
 کلام خوش جاری قیل یعنی کهری بی کلیم نایری **سیر** هر سوره صحیفه اوز را کهر بر آیت
 کورکان کیتی کونگی بی کرفاری قیل خصوصاً حضرت پادشاه خلک مکره و صند زین مجلسی غن
 کیسم صفت فوخده اباقی پیل بو محضر شون دور و همیون قیل و سلطان جاده دام
 فردوس این نغمینی نغمه کیم او صفا جسته تیا پیل بوساله شیرین مضمون دور و همیون این

بیت مبارک سیرل شمشاد جهان غم نه هایلون حضرت صاحبقران غم نه بخت
 انستی و الاله سادفت در و نامعد و و اول محبوب قبت محمود کیم و ما
ارسلناک لاصمه العالمین ایتی دور در اینک شایند انازل لولاک **لاخلقت الا فلک**
 حتی دور در اینک تو صغی نه شال کوزی **لازلغ البصر** سر رسیدن روشن زوی
و التشریحی غازه رسیدن بزین لی مع الله بارکای نینک سلطان **قاب قوسین**
او ادنی سینه نینک شوخ حوالی **مشغولی** حق امر انچه محرم حاصل بود و مجله رسا
 غرضل بود در سلسلی نسیا کچرا شاه ز قاپوشه شاه ملاک سپاه مبارک کنی و
 فوخده نام نه باز یلعان محمد علی سلام آو حضرت نینک نور کال شوری محسولات
 فطرتی نینک سبدا و دور کیم **اول خلقی اندوزی** فخر سینه روشن معلوم بود و سلسله رسا
 شریاع دعوت نینک طهور نیشهر دور کیم **ولکن رسول الله فاعلم انین** متعقبا سینه مفهوم قلیله رسا
 جسته صفا مکانات کلا نینک سر نیشهر غرض غث دور و خودی خودی حجت مزین سینه
 مجموع لایحه جارت **قطعه** بوز صاحب نزلت دور کیم قیل ذایت دور بولش کیم ایتد اولدی
 سجد که انک لم ساری هر حمت دور و فیلعان نزول اول صفت کیم زنده لار شایغه
 فیض سحر **سنان** جان ستانی و همیدن کهارنا فوجم مبارزلاری نینک شجاعت بر حلال
 ز کلین و تیغ خون نشا همیدن عبده اضم بهادر لاری نینک تهور بودر با غیر لاری جو
 جهانبه خارستان بهار ایتی نینک روح افزا سیر غمگشت لمیندین کیش و زمان شستنی
 جلال شریعتی نینک عالم افروز شعلی کوا را لمیندین روشن **مشغولی** اولوب قهرین

کفرای خوف ناک : آیت که یک خیل شیا ملین هواک : بولوب مهرین بل دین سرسبز
 پنج کیم کرده ملک از حسن : اما فصیح کوهری سله فضیله فرغ زبور اریکا نامعلوم و قوی
 برهان صیحا کا نجوم سیری لامکان : مومست کوشی بخشش غمهدست نبل اسالغیدان
 لیدر لعدر پرتار کشین گشت : ما مجز ایندین شق لقمه بر لیس حیرت است **نقطه** ای عشق
 برجی مانع نیک : چرامیزی : وی لوح لوی کابینک الکلید و قری : هم روح شیخ رو میگردان
 ایرور : هم جبرئیل دور خرسینک عاکبوتری : ال ایل اول می که شرا شفا عینک اول
 زمره مجز استل مکان هم لطف س غوی : لاهم علی محمد عبدک در سوک الابی الامی لعل العیاد
 و علی آل محمد و بارک و تم علیهم بعد کل ذرة الف مرة من قبلت اول تورتا هم نه کیم
 خلافت دور جز نیک حشند کوهری دور و رار و امامت بر جز نیک در حشند نه قری
 هر صاحب دولتی کیم الابرارین ذرة الحج بیت که نیت تو من استین شیا عاب جاق
 ابتلا سید آری لیدی و هر ذی البصائر کیم الار دو استلغیر پس که گوگول کوزین بار و دمی
 عنبر دین حیزه چشم و تیره دل بولماق بلا سید الابرار انان تو تی بت کیم کیم
 لذت پیری غم سک دور : ایما نیغه کفر زوده سی سار دور **منقبت** : یا هت معرکه نیک
 شوخ جوانه رایت محکومی نینک نذ فرمانی صحابین فضل اربابین الکی نماندین
او جانان آتی نینک سبزی لی تینکری در سولی نینک مقرب مقبولی عینی اورنگ در انجرف
 امیر المؤمنین ابو بکر ابن ابی قحافه رضی الله عنه **قطعه** خداوند کیمت غا پر زین حکمین
 انیک نینک نطافی : او تور غاندیک فرمون نمزلی دان در لاشای نینک قایم هر قایم کمال

صدقار

صدقار صدیق کبر : کنین دهر ارا فرخنده نامی **منقبت** کفر مپوده نرم
 و بو شتر لاریغ است یا میدان نیکت معرکه آرای دین حجت نه نرم لاری عا
 عنایت بد نینک خرنیکش ای شرمیت او انان نیک عا وندی عدت دیوانی
 نینک وندی عرب بلوکی نینک سبب تقاضی غمی جسم خجانی نینک موی کبری
 عینی حضرت خرافات امیر المؤمنین عمران الخطاب رضی الله عنه **قطعه** شکر آریمان
 شیخ شجاعت سیدین تا عیبت لیدی نخر : امامت مجر نینک در تمیز شرا نینک
 عدلت تاجی زیور قلب کوب فوق امرونی بچرا : ایرور فاروق عطف لقی در
منقبت حاکم جوهری نینک کانی جیا نینک کاست : نا کلام نخر نینک
 صاحبی کفر و نفاق رسومی نینک مانع قریش فبا بی نینک غمت بابی
 بنی مینک لاریغ نینک فحمت نه القابی عینی حسب الکن المؤمنین
 عثمان ابن عفان رضی الله عنه **قطعه** سهشت نه کیم که ذوات نینک
 اسلمت ندر نه ناکش : شرف بولور زولونین لقی غم بولوب صدیقی
 در نیغ و ارت **منقبت** علم در یاسی نینک خواسی : توجید جرمی نینک حرم
 خاصی : شجاعت نینک غمده شیری : جلوت معرکه سی نینک شمول لاری
 نعت علی نینک صاحب کنینی : همت تخی نینک مرتب نشینی : عینی سید العیاد
 امیر المؤمنین علی ابن ابی طالب کرم الله وجهه **قطعه** سهر لمر نینک تجاوی : پنج کیم کیم
 تن نینک نطافی : ناک ایما س مرتضی غول شهنوی که بار دور ارتصا : سهر اکی

رضوان الله عليهم اجمعين **ابن** بوعبارات معنی آرا حروفی نینک اقمرد و بوجوهر کران
بجاعتقوی نینک ناظم خلافت ملازم لاری نینک دعا کوی سلطنت
دولتی نینک بقا جوی مروت غمخانی نینک صدق شنیدی ندامت کاشانی
نینک غزلت کرینی حصار العباد الملک الوهاب شیره مملکت بالبولس ابن میر
عوض بهیراب غفر الله تعالی سیات اعماله و بجا و زعن الصادق فعاله
موندق عرض مستور یکم کجک یک آوانا و یکیت لیک غنغوا یکم
حیات عالمی نینک نوبهاری و عمر نوبهاری نینک انام محمد بنده اناری
دور و زاول فضل هوای و بوموسه تقاضای سبیله بر و اینغ باد سید
جنون تارا بر دوم و جهات سحر سید عوده باز با شید عشرت هوای
و افروز دور ایردی و کوه کفوم و ان طاسودای مسک شربت طرب از و دنیا
نه سود که چون آرزو تو ماس اریه وجود کاه ارزال محالطی دین حاطرم غم برور
ایردی و او باش موافقی دین صمیمی مکرر کاه غمخانی نینک نینک دور ایردی
و فضل محبتی دین بهره مند شیری ارزال بچرا که چرخ طامن به جهات ایل بر
مخلط کن دلی علم الهیغه باشیم دور و یول انفال و نینک دین حکمین
قول نه اگر فلک غدار نینک کونا کون حادثات هجوم فیک شعرت هده سی
بیکیم محزون لاری نینی و نمون لاری حلیب سدور رفع مروت نینک لاری دوم
زمان ما باید از نینک کنگرک انان غلوایت تواریخ مطالعه سی بیکیم او

العلم و دورغا

5
العلم و دورغا سبب کیفیت سلوک بنی آدم الهی غفر له و بوجوهر کران
دفع کلفت مروت لاری دوم تا یکم عالم داری ادبار نزولی نینک که در تعیین
شیرا و جهان حصاری اقبال و موی نینک سترین عشرت افزا بولوب کوشور
ستان لیلخ نختی برادشا ه کردون درگاه قدوم تپی بیکم سبب دایه بولدی
یکم سعادت کوهی انینک تا چنغ زور بولاق بیکم کران باید دور و وجهان
تا جی بر شنتاه انجسبم تارک دولتی بیکم زینت تاپی یکم اقبال طلسمی نختی نینک
بولماق بیکم صاحب قیمت دور و خدافت خطبه سی بر شرایر ذوالامت
متر بولدی یکم در هم دولت سکه حتی بیکم معتبر بولور و سلطنت خانی بر
نام دار عدالت شعار انا بیکم نامی بولدی یکم رفقه حکومت القابی جلالتی بیکم کر می
بولور قدر مانی یکم پنج سیاتی و همین عداوت داری نینک کوشور لاری
دین باش چهار آلاس و شینه عقوبتی همی دین منزلت حصاری نینک مشوش لاری
مرا طهارت غا بول باشقار آلاس دور و حصار انان کیم لوی ظفر بیکم نینک
دخشان مجوی انان مالک فتحا مبینا میهنی سپه بخلا دور و خنجر نصرت
جوهری نینک مرشح قبضه سی نصران **المنسج** توینت بی بیکم طارانی کم
سما عدالتی نینک صنعت کالینغی بیکم خراب لارا نادان بولوب ظلم ترک زنی نینک
عاریتین رعایان رعنا بولدی بادی کیم سببانی ولی نینک مطرب لاری بیکم نینک
کلتان بولوب فقر تنه بادی نینک مضر تین فقر آسوده بولدی **نصیبه**

آسمان تختی که کف عدل است و در محکمه با شمشیر خورشید افتد دین ایزد زنده
کلاه سایبان قدر دین گردون نشانی دور حقیقت انداختن قبه لافش ایزد
خورشید و ماه قدری الیه علی صبح ایزد و نام سر بر می آید عالم دور محقر بارگاه
حکیمه علم مطیع ذریعه تسلیم استیاب دولت خوارزمشاهی بنصیب لطف اله
لکیت حکیم برادر استیصال تاسیب قدر دین ایام حکیم حکیمه تغیر و همیدین حواره
هر طوت بنگر در آت یوز نیلغ ایلد ز بون بهر قایل کسستور سر رخ مینگشاه
ایلا رجا به نیت لاسون نوجون سلطین قولوقنیه سل کیم کیمه نیت لاسون
بولدی سکندر سکا نه بوند آثار سعادت دور که مینکج مقدمی کیمیا با کینج زرها
بولور جا کسینا بلعنه تعزفا اعدا تاب کسستور ما کسحال شعدر بق الهی اندامه
خردار کیه مد ملک اورا نعتن انداق ساده سید می طلکدین کیمیم تاملق مکنم
ایرانک اندالفتش در او خواه نهاده قدر دین اعدا ایلد مپوش اولدی کیمیم نهاده
تا هماس اورا لیند راه استبانه تیغ تاجیکتی معاند لار وجودی فسی غار جیقه وی
مخزون کونول لار ترکشیدین تیراه قوت بازو سیدین دور حرب کرم اولغا
چامعی باوصفت کیم تیغ لار نینک قاتی بوشیش دو ماه تیغ قدر دین عدو تا هماس
امان تا بغنی امان نادر کیکا اولدم که اسپار گوشه عصفون پناه چه صر و شی ما
بجکیم بولاس حریف نمد باد اور و سید لار نوع تورغی ربک کاه قدر قبایلین
گورونک کیم بولدی روزی بستنکدین دوستی غایب مسند ووشنی ناقه حاره

قدری زنده

قدری زنده است امضی لار عقوبت او شیخه اورا نادر اولوغ کیم دفع ارا ایلک
حلقه امر نیه اقبالی جهانی کیر کوزور حرب بزنجری نی تیراناک هایس حاجت به
چرخ هم کس کیکل بیت قید نیه بولغای اسپر کیمیم سیدی دور سا اولوغ کیمیم نهاده
آفتاب تقا تیدین تا اسپر قدر چرخ کیمیم تیغ دعوی ایلا رجا قدر دین کرد راه
لطف دین کیوان سیر ارا دلدی فیصلت مند لار نیدلین ال نهر بولجان کیمی خورشید
نجه اجلی آذاق مسیم دوزریش قلیب ایلا کیمیم حقیقت طوبی شخی سیدی
سپاه سیمی هر لال دین تپی بواج اول نوع کیمیم کفر لیک کما مادی قوت خیراه
کاه دوری و اتوزدی بوری قوی هر لال آذاق دوستی کیمیم بولدن شمن کلک
دور جل شباه عدلی دعوی نی فاش استیم محقق کیمیم ایزد ایل دی کیمیم
ملک استیانی کیمیم گواه سیم قلیب کما وصف جودین ایل مدرسه سیم دعوی دوتین
ور و ایلاب اهل نفاه دایر بایاب بو شنته فتح عالم کثورین کما مران لنین کیمیم
یتی سیم اوز زاشه نبرخی موش لار غا بولغای عشرت افزای قلوب استنا
شاه لار غا بسجده آرای جهانه مورد کیت خواه لار تو فراق ارا ایلاب طین دوستین
تا بغنی اقبال سلیمان نیکخواه حضرت علا قانی مقرب درگاه سنجامریج تو عبد
سلطنت مهند ساس نمرلت اوزنگ بر خیلانف مسند آرای جلال کیوان
خورشید کلاه عدالت منقبت معاند نمرلت نظم فلک حاجی معاند ششم تو باش کیمیم
سرس از زین علم تو تو ب بر بوزین است داری آنکیم نوزون غلار دین

و قاری اینک عظم سلیم علم فضل خوتین معظم شمس فلک العظمت
بجبال قطب السیاحمت والاقبال ارفع مقام شمس کویست بدین سلیم باسط رطل لول
والاؤه علی العالمین قاصع نبیا و کفر و طغیان با صلب ایمن و امان حلیطه الزمان
فی الافاق مالک سر بر خدافت بالارث والاسحقاق لم یؤید من عند الله ملک المین
لمنصور علی الاعداء بمونیت سبحان اعنی پادشاه صاحب قران ابوالمظفر و المنصور ابوالمظفر
ایستوار محمد بھادر خان مدلتی قلی طندال جلالت علی منقار الازم الی یوم القیام
بحون بود دولت مہمون روز افزون تو باشی سینک شمشعسی علمنی مایر وندی
و بونوبت ہمایون کوی نینک طنطنہ سی فلک نین اوتی ہر خراب آباد ہر واسطہ
سجا عیاشی نینک شجاعتین بہرہ مند و ہر ادانہ واقعی ہر وسیلہ پیکر اقباب
جہتی نینک تو فکین لسخیدین از جہت رولدی عارستان لار کھستان
بوین ششکار تی کھستان غرار روضہ رضوان طراوتینہ تی **بیت** رعایا اللول
دین بہرہ مند سپاہی انعامین از جہت سکین تاپین لبین شادین
آینک دیک دوران لارا بادین غنی لار غنیمت منشدون لولوب ہر تازیدہ ہوا
متفرون لولوب ہر عدولار کور و لطف دین جہت ککا دوستدار دیک لولوب کھیت
جانبید اہر ہندہ خاک بوس تاپین قدر اسکنند فلیقوس ہنر الی اول نوع ممتاز
اولوب نہ جاہ اوجی اوزر انہر سراز اولوب لار کیم ایدر ہر بہرہ
لولوب تی کوک دین مقامی بلیند ہنجن و رلا لید اوست تاپین سوز

اجناسیم

7
اجناسیم ہر قدر قیمت تاپین کہ رولب ال نظرسم اذک کہ ہر التفات تاپین
بزیلین ہر دم آرتوق حیات آ اینک لطف ہر لہ خواص و عوام نہ اولوغ تاجیک
بولد ملار لار دکام نہ انما فقیر کیم جو اوت جرمی نینک لکد کو پین آرزوہ و نوار
سپہ غلبہ سیند افسردہ ایردوم و اول درک ہر کردون شبنجہ عتبہ بوسین
کو کلوم کا آرزو و اول سہانہ فرودس لست نہ تو فراموش نینک تو ہر سبب
کو زوم کا ابروردی و لکن کمال عجز و عیبت کھت رین تو ہر اطہاری ہر جرات
مست لاق مجال کورندی و ہر لقا صاف شمس قایل کور کوزماک متمنع و وبال
من کیمین اول شاہ و صالین میدا کعش کمدہ روضہ شالین میدا کعش
مضطرب لیت اتی حاصل ذرات غر خورشید جہت میدا کعش و صورت لیم
بوسنی غم فراغہ بوش ایردی کیم **مشنوی** چوک شہ بزینفہ میکتی کدا یلہ کدا لوز
لوق حقیر و سبب نوا یلہ تا پار بولول تو باش و صلی غر خفاش نہ کمر غرہ مایع شور مو
ہر قرآنش عباراد و حاق پہلہ بیتاس فلک کعش ہر ہی ہمراز اول الامس ملک کعش
بوتغ باک سبب لسی پہلہ خاطر م اویا بیت الاجزان ایردی و ہر مذاق کوی
یعامی پہلہ کو کلوم ملکی دوران **نظم** خاطر ارحمت عنم بار ایدی بچ عنما
جان ار اسبار ایدی غالب لوب ہنجا سودای یاس لکوش ایدیم
ساکن صحرای ہیس ہر تون ہتیب من ساری دولت رجوع نہ اطلع
منکاف لسی طلوع یعنی ہاشیم اوزر ایتیب قاصدی نہ نزل مقصود

قایدی باش من آفاق عنده بحر جنبره قایسی جنبره به بشارت اثر نه هر
قد سیدین که بولوب کرد فاش **ب** سر قلیب کور کجای و تو باش هر روز می کجا
اضنین بی مکلور و حبسته لاجب می غاجان میگردوب دیدی که بولوب
ایشی بی خرم میل **ب** شاه جنابینه توروب عنده مرم میل **ب** تیکور اوژد
دار فلان تار **ب** به شینک الیب بار در دولت ساری چون بولوب رت
دولت اشارت نسیم معجم دمانین معطر قندی و طریقم کسائین تازه و تر
غمیت بود سیغنه بال سعرت اور و دم خورشید جلالت خضر تو اوزوم نازده دار
بیست کور دوم **نظم** نظر غایب کجای بولوبی پس **ب** ایماست کجای
معلقا قلیب دیواری حسن نقشتین معین **ب** کوب صورتی سفیر داروش **ب** کند
اندالتون دین سر **ب** بولوب شهر بر خورشید نوزده **ب** چراغ نایب است
مجلس فروزه که آمدی کویا کیم شام نوزده **ب** توش لکان هر طرف فالین ز کوش
ساجاق طرفه اباری که کشته **ب** محراب بحر اورد لک صندل و عود **ب** چهار عطر کس
پله دود **ب** مور و لوان صدر بد آختی ز بر جبه **ب** بولوب کلک است معانی فرق **ب** قد
آنکند او سیتد اسند رنگ بر رنگ **ب** که کردون طلیب ایلان ننگ
او نور **ب** شند اوزرا شهرداری **ب** معطر تحت کبری تاجداری **ب** مبارک
باشید اکلیل زرین **ب** جواهر هر لاله تاب **ب** زینت زرین **ب** او مانده فی
اوزرا کلبیب زر **ب** شجاع مظهر کلنج **ب** بلوه کشته چینی **ب** داخلت نوزده

8
یوز در سلطنت کئی بودید **ب** بشیدین تا اوق التون اراغوق **ب** قلیب اولاس آلی
خورشیدین فرق **ب** سگ کوهین سینوق **ب** کردن شکوی **ب** ثابیدین
سبک لبر ز کوی **ب** فاشی و فلیکون دیک بهرام **ب** فلولوق **ب** و غمردان یعنی دام
قولوق **ب** سعادت **ب** و انکنا هر خجده **ب** کلبیب **ب** بزم ایلینه **ب** بوز کنج **ب** صفاق **ب**
چون مونداق صحبت فردک **ب** ز بهت غه دخل **ب** بولوبوم **ب** اوزوم **ب** نازده **ب** کان قلیدوم
کیم تو باش حضور **ب** داکرشته **ب** هوای صهطراب **ب** بولوبی **ب** قطره لقیس **ب** سلیم
محیط جنبی **ب** اعدم **ب** دمایب **ب** کور و کجای **ب** ستلار **ب** دیک **ب** کیم کوجلوک **ب** باده **ب** جد
بخود بولوبی **ب** عبودیت **ب** تو فرایقه **ب** معقلیدوم **ب** دهنده **ب** لیک **ب** بلوچه **ب** نینک **ب** کوشین
لوسه **ب** یلدوم **ب** چون **ب** ادب **ب** قینه **ب** تور دوم **ب** تو غنیم **ب** سیم **ب** طهور **ب** غه **ب** سیکور **ب** دوم
الطاف **ب** سلطان **ب** روح **ب** اشفاق **ب** صاحب **ب** حرکت **ب** غه **ب** کیر **ب** سینه **ب** نوار **ب** نوزده **ب** دین
تشریف **ب** عیاتی **ب** پله **ب** سما **ب** زو **ب** چای **ب** پچای **ب** پله **ب** فر **ب** قلیب **ب** کوه **ب** نشان
کلمه **ب** بولوبی **ب** کیم **ب** نظم **ب** ای **ب** قدیم **ب** خدمت **ب** در **ب** کاه **ب** همیز **ب** صدق **ب** مید **ب** ایند **ب** خاک **ب** راه **ب** همیز **ب** ایلان
یتی **ب** آنکند **ب** سپ **ب** کجای **ب** لیک **ب** بی **ب** اهنیر **ب** قاشی **ب** دهنده **ب** لیک **ب** حجاب **ب** مکی **ب** بید
گوکولی **ب** دیک **ب** خراب **ب** آباد **ب** حیات **ب** بنای **ب** رعنا **ب** لاجم **ب** دیک **ب** بنیاد **ب** دور **ب** سب
موزیک **ب** دیک **ب** ملک **ب** اقامت **ب** شتاق **ب** و بلوغ **ب** بنا **ب** انزل **ب** تو **ب** ماق **ب** دین **ب** غرض
اول **ب** دور **ب** کیش **ب** سیم **ب** نین **ب** در **ب** چهل **ب** باید **ب** کماله **ب** و ششی **ب** آت **ب** باید **ب** ارب **ب** غا **ب** عمارت
تعمیر **ب** ن **ب** جاس **ب** ایماس **ب** و اولاد **ب** ناسلیقه **ب** هم **ب** شال **ب** مکر **ب** سوز **ب** دی **ب** با **ب** سید **ب** با **ب** قی

قالنای کیسم اول دیاجه نیک شیرازه بقای غده جوادت دوران مقرر انقرضها
 پله ضرر سبب سکور الماس داوراق جمعیتین تقاریف زمان تند باؤنفره پله سنا
 الماس **ششوی** عمارات ایلا عاظر نیک تسلماشا دیتناک بقای عاظمی
 باری عاقبت منخدم دور باری اکر سوکرا بولسون وکرا ایلیکاری ایروروزیا
 دیک شید بنا که تقیما سراسنی سیل فنا بهانوا شیمیز معنی عاظمی
 بولور کیسم لاطین باضی سننی و شعرای سلف داغیه موافق پر کتاب مزین بولور کم
 جیانبان سطوری دا کله سته نظرم و سبل شکر زکات ابر کنیدن رشک کلزارین
 بولنای الطافت عبارت و کلمت معنی پله عزیزت بهشت برین امید کی که دوکم
 پزیرینک شیب یونینیز سوز دیوانید اکر کی شیس و اجداد میاومینیز میسین
 تاریخ نامی دافت شکرین قیامت و اوز حال اتمینر بعضی فتوحاتینر سبب کیمیز
 منانه و نوح ستمانه دور و نظرم شیمیز در کمون تیزینک و شرب طرغ و کواکب
 زینت ساکنک بولنای کیم دوران کجای غیر فیه تند بادی پله پریشان بولوب عالم
 کاشانی عدم میلی پله ویران بولونوچه اوصاف حمیده نیز زمان اوریته اوج
 قالنای و در اسپندیده نیز همانم میسید سلاطین نمر غر شورش سالنای
نظم گرچه کوب دولطنیه کوشعرا نکته سیخ اهل فضل وقت ارا **نظم** نیز پله جهنم اجماع
 شریزی ارا که ساچمان لیک سین دین کوروب بی خلاص سننی بوفدیت اچرا
 فیله وق فاص نکته اوزر است ادمیک ایله شتاب تا تینو شکای سنا متبعیه

کتاب چون مونداق محبت انقابی بر تو الهات پله بوجاک سار تیر دروزکی زنگیک
 خاطرین سوزیت لیدی بی وار لیت هموسی داؤده و در بال نهان بولدوم کیم خفا
 ذقرفیه جلد قدرت بارونا کونکوم دیوانینه شیرازه جمعیت بس بوبریش نبع لار سله پیش
 شر و عینه خوک کل قیلا العالی کن ذخدمت غمه سیدین بی نوح کیم العالی کن
 لو انا د محرم لار دین بر لو کیم مقرب حضرت سلطان مقبول درگاه صاحبزادان ابر
 بولکیفیت تو عین فرست یوزیدین بخلاب سر و غنمی و علم لاری دیک میرزا نام طوی
 دیوانیدین بوسع ترجمی پله دلداریت کور کوزدی کیم **مصراع** الهات بادش بان
 کیمیای دولت است اری سلطان جمعی کنفتی دور و کیم کلاط درجه سلطان
 تیکور دور و صورت بی محل حرکت کاکیس استور و رطلوک ترجمی دانسته دور کیم
 فوزغون لوطی دیک کویا سئلور و لوطی سیح آسا و هر شیکم یوزیدین بهره
 ایراس هر چه کیم کور ایسل دور و زمان کیک کیم کیم کیم چون بولوزی طرف افر
 استماعینه شرف بولدوم و اوزوم بی اها موزخدر غدر نیه مکلف تا بدوم است
 کیفیت لال تلمینی بی اجنت ما زندق شیرین معالیت کیم **شعر** ارا ادا
 ایلا الهات بولوبن بدعت فرای سخات اوارای دست و پا تو تمیم بارچه قیلا
 جستجو قد تمیم بارچه نیکی کیم کیم کیم درین درین ایما سن املیک کیم کیم تا بولوب
 بیامین چون حضرت انصاف حال بولدی پر کوشه حسنت سیدوم و اول کوشه
 مست ازلودوم **قطعه** تو تو بک کوشه لیک ایل سجمیدین همول کوشه سن اشقه غلامدا

صحرای قیامت دور نه با طبعیم غادر اشعاعی دین صغنی ایرورطاری بی سودا
اولمان خانه امکان سدرت دور نه عزت فیکم کینر لفظاً نیه کرول کینر
واقف کیشی کیرسم بولید جا بولسه نه جای بولم دور نه بهر تقدیر سله بولم
شروعی نه خانه ابتدا سور ولدی چون بهار اقبال صاحبزاده پله زینت
تا پیل برودی بانه علیه فردوس الاقبال عاموسوم بولدی بهر مقدمه شکر
بهر حاتم نه تقسیم تا بی حضرت از دو کیم بخش دین سید را کیم عنوان
اقتضایین تمهید است تمام نه موسول و مقدمه آغازین حاتم نه اجماع نه مشمول
فیقناعی و ما توفیر الالباب **مقدمه** بعضی مخصوصات اعدا قانی ذکر کردیم انشا
اقبال صاحبزاده ایرودی آونی باب حضرت آدم علیه السلام ایجادین نوح علیه السلام
اولادین چه مذکور بولور کچرا باب فیت علیه السلام دین توکل است شبهه سیغه چه منقول پاره
لاری نینک کردی دا او چو کجی باب تورا اس اولادین پادشاه لیت مراتبی غریبه کلا
ذکر کردیم کونگی ابوالهاری جان ابن یاد کارخان دور و تور تو کجی باب
حضرت پادشاه صاحبزاده نینک صد ادرام و رابی ذوالاجرامی نینک کردی
پیش کجی باب حضرت پادشاه صاحبزاده نینک لادت همایونیدین
بورساله سعادت مقاله اما سیغه چه هر وقایعی کیم آثار صاحبزادین وقوع
تا پیش وقوع تا بغوسید و روز ذکر فیکی لور حاتم اولیای عظیم و علی کرام
وامرای ذوالاجرام و صاحب ولت بکل روز کی طبع شاعر لار و در

فاضل لار و فاطون فطرت نه برت لار و بعضی امور غریبه کیم حضرت پادشاه
نینک نام همینت سباجی و وقوع تا پیل دور و لار کجا آینه مخصوص دور
مقدمه بعضی مخصوصات اعدا قانی ذکر کردیم انشا اقبال صاحبزاده ایرودی
هر سعادت کیم ازل دیوانه دا و الله **مختص بر حتم کن** است خلعتی غایب
مخصوص بولوب کلمه **تخلقوا باخلاق** است منشور دوتی پله شکر از بولوب
تدبری کیم خاطر خطیری دین باش حکما تا بیات ربانی پله روش تقدیر بولوب
وهر امری کیم صمیمی منیر دین ظهوریت لور توفیقات سبجا پله خواص
عوام نه مقبول و حسن کور و نور انداق کیم **مشترک** شاه قوی طالع فیروز
بخت خیر و اول منور و فیروزه تحت سکنه اوزنک فلک حاه لیس نهار
میدان جهان شاه لیس **مناصیه** کفر کا تو بغوی داغ تا تو غوی دین کجی غایب
حضرت خاقان عظیم سلطان عالم مختص بعنایات الملک استعان بولوب
ایستوار محمد بهادر خان خداوند ملکه و سلطان و افاض علی العالین بره و حسنه
نینک ذات حبه صفا تا عنایات الطمی سله از استه و فضایل نامتناهی
پله پر استه بولوب طلمین عالمی مقام و خواتین کردون حشام دین
ممتاز دور و هر رایی کیم لوح خاطری داشت کولسته نسخه تقدیر غریه موفی و هر
کیم طنور غایت کوریه مقبول خلائق دور و **مشترک** بولوب لطف حق
شال الحال الکافی نصیب ایش غزوا اقبال الکافی نه ایش خاطر غریه خطیب

صنیری ندرای عبور ایلاسه لوبوزینت افزای نرم حصول تا بهر است
حضور قبول بهر شکل کیم هر سان بولوش آینهک الیها درین
بولوش قایم چکیست که نصایب است این لوبوزینت انکا اختلاف است این
کروسی که قلیه فیقه سیل معاک بچرا نمدل تو مارش سیل کورویب
دین ستمکاره لیس تا بهر دست غزبت و آواره لیس بهر کشور غم کیم
نظر مازی حرکت میلدی آوازه وصولیدین ابواب فتح چهره دوی
آچیلدی دهر دیار غم کیم موکب کیمان پویی قوزغالدی خبر نزلیدین
بطلخه صحن جلالت نه تو شلدی هر نیلی کیم کشیدک کور غم
محصن لوبول طهارت عدوت لیدی تیج سیما تین عدم محراب آوار
غزبت بولدی و هر قوی کیم قدم تضرع پله مشوار حقیقت است باشین در
اطاعت عا اوردی شرف عاتی پله فرق ندین ابع غزبت عا سیکوردی
اوجله دین دور و قراقلباق میلدی سکنکارا جو و مویه کروسی نینک
اخراج و خواجگی حصار ی نینک تخیری و فوکرات دیاری نینک تخیری و
غزبت و کارزار عجایب کیم اول حضرت نینک امرا دارکان و لشکر بکرم
عصه ظهور غم حقیقت عین انا سب این عوام دامتالین کورمای دور و دیده
قمر عده شهوردان نظیرین شاهه میلمای دور و **مش** فکوز
آجیب و بهر دمی دور علم داتومی است را کیلیب دهر غات **مش** دور

اولوب ایلان

اولوب ایلان خیل آراوه لار لیب تحت جمد کردون نیر ن سکندر
بولوب حسن و ملک کیم سطل بولوب ایغه خنجر جان تو تو بی کشور تورا کور
چرب کوک دااون کوس لهر لیب سیرنا اقبال نادرشی مونا نیک
سنت شاه صاهران کور المادی بر مادی بل شان بولای کلنج قید المادی
کاروزار فدیون نینک است دیار جهان غم سی ایچ اربلای عین
مرضا مونا نیک لطف اقران آینهک و صفیدین لیل یور تیج دم نازار چاغ دور
جمهر فرستیم چمن زارون نینک تاپ سرب رنگ کل هر ورق ایلی
اکوی دین بولای فیز و مند میت کور کلمه تخیر است بلند شغفه شی هر غم کیم
هر مخالف نینک است ارسینه ارتقا عا پله خرمی نینک لالی تحت بولور ایت
دور و کیم خیم نینک کجا مرصاف از باجه کس خرن وجودین تور و غات
دیک کیدور و خنجر اناوشن جانا نینک القطاعی غم بر با دور و قاطع و مذک شله
پنجا عدولقاسی نینک خرمینغه نیت دور و لاس **مش** نینک اوق
سیلانین نینک اوتوب ادا کور سیدین روانه کیلیب اونیغ زنجیر کنی
اولوب نینک لفت ای بندی نلف و لدر رفیع با ی کیلیب فاش چکی رواج اوچون
ایا کیلیب فاش رجا و اوق دور کیم مجموع ربع سکون عون الکی پله فیقه صغینه
تیز راک کیم کای و سبج اقالیم سبج آئیدر قالی پله تحت ذمینه مات راق
داخل لغای آنحضرت و اهل بیت و اهل بیت نینک صغیر اقدس و اهل بیت نینک اخلاق محمدی

جو اهری پستختی و انغال بسندیه زواهری پستختی قلیب دور و کیم پستختی
 امورناست حرکات و سکناتین سهوا و خطا و وجوده کیلیکان
 ایرماک **مشهور** وجودی غیب لوئیدین مبراهن چوک کیم تیره لیک دین جم
 بهیضا صفا پرورده مرت صمیزی اما س هر که دینک طمنت پذیری
 اگر یوزیل شیطین قیلک حلیه یوز اورماک اندین انغال زویلک
 و توکی اول مقدار دور کیم اگر در یادیا لشکر انکا مقابل **اولین** **تول**
علی الله فوجیه حصاری غارقه بجزب قطره غوطه بجا یون خاطر ی غا
 سر نیت یاس و اگر میدان میدان هفت لوبی دا و قوع تا پستختی کاسا
 لطف غه سونا یوقه م جراتین رکاب غایت غا تو یار اندا عظیم چون طو لطف
 بیوتیه اول حضرت نیک صورتین بهر لب بولوب مقابل بولالای فرا طین
 احسب ما ریت کیم و وجودی کیم الاراون شس مینک دین کوب راک اردی
 اول حضرت سکنه لوز کیم سله از کیم شیتد الکنی دین بی و اول کتر تیدین
 خدمت ویت کما اوروشوب سب و کوب لیک حتمی اول قانون داد و کیم
 کورون زالی اینک در کای دهم قاستن لاسب توضع سله مزین قلیب سانه
 فخره طور غا تیکور و فخره کیم ای اینک موبی لید امارتی سله مفاخر بولوب جان
 باز لیت مید ایند اهدا درانه شیلار طاهر سله علوتی اول مرتبه داد و کیم
 جهنم جهنم ملک نصر فرقه کیم راز فخره مایه جلالت سلطان هر لوباس **بیت** بولوب

تاج بهت سله فرس از بهاری ماسوی دین ایرورلی یازنه لوباب و استی طغان
 یتوشدی اینک ایرادی بنایت حسن کوشی کیم کسدر علم تخیر غا اعلای نوردا
 اندیشناک ایرودی ارطو و ارطو کیم کیم وزیری ایردیله نامه دولتی دا
 اثر نکت نفرت سلب دیدر کیم ای نامه عالمی نامه چه سکه
 اسپا دولت و جهنت مینا خدمت سنده لیک موعودا نامه بت قدم
 معمر حاکمیت موعود جمال بخت است صفتی سله ار استه بهال اقبال سها
 شرف سله هر سله بخت کیم میزور و کسندر دیدر سلال سیکون
 کیم سله جهنم بجایت مخم دور شرم سب کورن کیم بولوب حاکمیت مخم
 او چون اندنای کن ارطو دیکیم سب کوشی دور کیم بولوب سکی
 هم سب بیکه لایق ایرما تور ملک ایر سلطینت کما ضم قلیب اندا کیم سب
 تیغ سله فانه عالمی سب بقدره کیم کیم برکت علی سله فخره کیم
 نصر سب سکنه کیم کوز کسندر سب کیم کیم سب سله زر دیکدی **قطه** شنه
 صحیح قران کیم اینک کسندر دین ار تو قدر و روزی سب سب کیم ملک
 سب سب کسندر دین سندر دین لوبوب دولتی سب سب اول سب سب
 دور و کیم سب موجود ایرما دور و کیم در کاه حشایین محروم قاتعی
 و فقیر لوبوب کیم حشایه خانه انعامیدینه خلعت دولت عام سب
 بولماعی **مشهور** کف حو بر انداق سب کیم سب کیم اول نوع کیم

تا چلهای مطهر حکیم جابرم آید شرمند ده لیکت تنین تو فراق تممیش فلکند
عده اول مشا بدادور و کریم ابولنازی خان بن عربخان زمانی دین
پیری امراد طبعی شعر الامو لیدین معین بولوب کوبت عبت مذموم ل ار اسیدا
مشیر مع ما پیشل برودی بوسم لاری جرم ادوب حکیم دازهره و یار یوق
دور و کریم عمتدین پروانه زنا و ده لیکت الهامی **مشهور** ال
قیلیب صق لیه طبع و مسانه شه لیکت دولتی فی دعایه نور قوت نینک ل طبعی
ایلا کیم هست با لغتی اثر ایلاب بجا آسایش روضه دیکت بی ملک اریش
و ثباتی اول نوع دور و کریم تو کرات اوستید احرب کرم بولجان دیکم
دشمن او فر مبارک سخی نینک اوستیدین و اطراف دین او تار بریدی اندا
دو شینین موضع دایر دین تیمر نادوی اول زمست غم چه کیم شکر نصرت اثر
سپاه مخالف غا غالب بولدی **بیت** شکریم شبات اولهای
الوارانکا لظفر دور همیشه مدد کارانکا تکلیفی مذاقد و کریم اول نصرت نینک لیکت
چایغین کریم فقیر اکثر اوقات خدمتینجه تو شور ایدوم مشا به قلیب دور و کریم
کیم بعضی کچه عتدین با بدادند چه لو کونوب لوتوب لایع هیچ تغیر طاهر بولما
بیت زهی قوت زهی لکن وافر که بولمای عالینده تغیر طاهر تکلیف بولدی تا پان
جاودانه ایدور صاحبقران لیس دین لسانده غم و عنایتی اینک دیک دور و کریم
اکر مجری کوهی بل جابغه لوز قویله جری پرگاه دیک نظر نجه کیر مای مایز و شکرش

بیت

13
میتلور و طغمت محبت پدله لیس از ایثار مذاقد و کریم خواجده ایامی
دین دو سوم بل و اوته قل آتایق کیم اوزدا نندازه سیدین تا شقاری قیم
قویوب بود و دمان عالینده کشر لیکت پلور ایدی دکنه بی انندازه فلکاید
موجبت ل لولوب ایدور چون شعر اچویرین تا علاج ابواب ملکه دین حقیب اول نصرت
آتا نینک تا قیغه لوز قویله غم و عنایتینده اوار بولدی **بیت** بوز غم و عنایت
ایر دیکیم جرم کوهی انکا کور و ما سرگاه چون تو بارباش جابغه جرم
میتلور الطاف پر لغفونکانه اووم فراوان دستاشی بی پایان دور و کریم
اخلاق و انصاف جمع کالات و انصاف لیس کیم ذات اقدسی دایم بود دور و کریم
چکباک تغیر حقیقه تکبیر ماک امحال محض جبال دور و کریم **بیت** حکیم حق ازل
کافضنا بیت باره جنابک یسکو انکا دفنایک لیکت تیراجله که سکون پر
سیری لیس منزه کیم شیلیق امری تا پیش وجود نینک تغیر باره قلیبش ورود
ورودی قیماکان غمین ایدور جوهر لایبان عرض حلول لایبان جوهر سائکا
جسته دور و کریم ابرار انکا وجودی غا جوهر حیا جوهری صمیری دایم صمد و کوهی
تا پیب فر قیدین زین تاج اوب ایدور سستی دین روح ادب تا پیب قلمی
اندین نظام لکر عیان عا قایم مقام شجاعت دارستم تیر که انکا صفت
چین املی دیک زار انکا سیمتین بر طرف رانهرن بولوب ل لایس نچو کیم
وطن مصفا طبعی غا پیشل مذاق صیفا که خور شید مر است کمال خرد و کلید

ایستقل برورد که مینک سل کبوتر شیرین آگاه ایرور تا ناپله بهر شی کیم
میت لورنه یا مان بخششی سین ال معین پس لورنه گفت شفقتی دین پس
ایله سیم بولوبش و اما نیز بعین تمیم میت لورنه جافه اطمان حسن کلام و دعا
ایلاب عیسی علیه السلام تا اگر فقیه وقت امثال قال فزونم اورهای لوبور
لال کلایه که هر پنج چان ایرورنه اینک در کالید ال است ایرورنه چوش عرلا در چا
سالیب الطفرشین تحمیر قلیب ه سلطان حسین نه نیا که من لوبوب با دوح پادشاه
پیشتره نوایدین ارتوستی جافه اگر لوبوب سویدین مدادند و غیره جافه بن کسیر
زیاد و ورق قبله لاری افراک نه یا بای قات عرصه خاک نه جمانه بی تا به حضرت
جیات نه باری بولوب کاست با شربت با ندرع هتیه معنی نه کوب روزگار نه شتاب
اچراطه قلیب اضطرار مینکین پیری و غیر لوبوبی فرستم نه لوبوب کای اند
ورق هم هست نه چون مذاق ایسه باره اوصاف انکا نه سیند و مونت ایروان کاجرا
فم جکیل میتل دعا سینه سل دعا چکرا عمه و تقاسیمه سل لطره جمانه ملکی تا باور
جمانه ایله تا اندا سیار و در بقا ملکا و حضرت پادشاه نه طرب تحبلی ایله سون
جسوه که نه سینه لوبوب شج نام انکا جمانه نه لنج اولسون سها انکا لوبوب
سچی دین شریکت دین فزون نه باری کفر ایله بوسون نکون نه کیتورس مخ اول
جام لعل مذاب نه که سوز بوزیدین فیضی آکوردن قاپ نه بولوبش انسی پرله
مست سخن نه بولوبی لوز تواری کنی غده هار زان اولنی باب حضرت آدم علیه السلام

ایجادیدین

اسی وی نین نوح علیه السلام اولادی غده چه مذکور بولور چون اراده حاقن چون
آدم علیه السلام هم نمیکند که خلقی ظهور دوتی غنا مقتضی بولدی جبرائیل اسما هر
بولوب دورور کیم به فرضیه توفیق آدم طمبستی نینک محمدر او چون سیرور
دین لیساحت قدرت و در خجاست از غمیت کورن جبرائیل علیه السلام
دست تصرف اوزانوب خواهد بود بیستم ان مقتضای عدل استلای بوجاهه
پیشی دین بر افرا سینه زلاله توشب انکا حال سبلی سله در دورور کیم خود
باند نینک توفیق انکا کیم لوبوبهای کیم کوشوق افزایند شیب سینه
اقدام کور کوزوب امر شایست وجود کیتور کای کیم اول سبب دین
باری تعالی نینک هر خطیب و عتالی بولهای کن جبرائیل علیه السلام تا در کاه
غرمت و اصورت واقعه نامعوضیت سلی ایرسه بیکال علیه السلام غافران و حکم بولوب
اول داعی بر دین بول نوع نیت شیب قاتینج سیرائیل علیه السلام غافران بولوب
اول مهم اول ایجا ذمیک توری سله مانعانین سوکر اغرا ایشل عدلیت هم غفون
و پوروق بولوب دورور کیم توفیق کیتور کای سیر ایجا و غیره از غمیت لعل
معامله سله نیت پردی اغرا ایشل علیه السلام دیکیم اطاعت امرت الارباب
سینک است نینک لبند در اقدور و در او وچ مختلف الالوان توفیق نه
سیر لوزیدین الیب کوردی و صا جردوشه اصفا قوی کیم مکه سله طایف از استینه کوی
به لغت در سله اندین سوکر آدم علیه السلام توفیق غرق کون عماریت سچا بدین رحمت

مغزری باغب قدرت المکی پس بحیثیت پدی کیم حضرت طینت آدم بیدی بعین صبا
 اندین خبر هر چون اوم علیت هم زندگن کسور دی لاری سبها و تعالی کنی
 احسانی نعتی سیم غفر مخصوص میتلدی کیم و علم اوم الاسما کلها انکا دال دور و روح
 ملائکه بزرگ علم فضلی غا معرفت بولوب بجایک **عالم** الما غفر خواه غیر علی حلال
 ویت سکی عالی نینک کبر پس انکا بجه میتلدی لاری بجه ملائکه کلمه هم بونزه الله
ابلیس کبر کلبه سیر اول جن طایفه سید ایدی کوطاعت ویتلدی
 سوگرا ملائکه مرتبه سیر تا پیددی چون بجه میتلدی ابا قلیب ایدر بولوب
 تولدی شهادت جا وید لعلت ایدی طوق بونیه نوشتدی کیم **وان علیک**
لعنتی یا یوم الدین نفر تدرین مسلم بولور **قطعه** نه سلطان سن که تحت کبر
 نمر لکنینک لایح سجود ایجا کسک خیل ملائکه عیان بولدی **نحوک**
 ایرور قاشینک انکا مسلم عان بجه **فرشته** ایرور هم سید
 جاودان بولدی **ارو** حضرت غیبت تحکما ای آرا مکه بولوب چون
 اباجی بنید موجودی دور و ایدی شرفی کنگ اوز بنید این لای حلس
 ملوقی سید عی غاسل کور کوزدی اول جبتدرین حضرت و سب العطا یا
 اولیو سید ای سله انک کیه پیدین خواند یار سب اینک سله من کعبتدرین
 توردی و کرمیه با **آدم کن است** و زو **عالم** غیبت فخر سله آدم و جوا علیه السلام
 اعلا فضایی دانست در بولوب مجموع نهایی شستی شجره منهیه شمره سید

اوز کا کیم

اوز کا کیم بعضی لاری بونغای دیب دور و لاری لاری سماج بولدی
 آذاق کیم قال الله تعالی **ولا تقربا نهو الشجرة** و شیطان کیم اوم
 جبتدرین ملعون ایدی و مر و دور کا ه صمدی بولوب ایدی بونضو تدرین
 نایره حمد ناما کطلب سید شعله اور و ط و سدرین کیم هازن بخت
 ایردی غوا میتلدی کیم بخت کول بول بیکای اول مهتداغ قلیب سید
 ختلاطی غدرالات قیلدی و آخر سیران و اسطی سید بخت کاکیر بآدم
 و جوا بونغای ایجا کسور سید میتلدی چون ارادت الله نولک است
 تا پیددی کیم سیر لوزین اوم اولادی توتوب حضرت سید سلیمان و جوا
 انیسین محمد رسول الله سید الله علیه و سلم شریف و جوددی سید عالم
 تا بجای اوم و جوا علیه السلام و سدرین بختدرین جبار دینار
 ویر دور لاکیم اوم سید غیبت جده عالم سید غیبت ط و کسک غیبت سید غیبت
 توشیف متغیبه بی اوم سید شیطان آرا سید عدوت باقر قالدی
مشغولی کیم کوشن سوزنیه میتلدی عمل **لایق** غیب دوستی غیبت غیبت
 آدم سیر سوزنیه امیر قبول بولور فرورس ملکین مغول بولما غل کسور کون
 که خبر سیر ایسا دور و سدرین **خاصه** کیم کوشن قدیم اولغای **غیبت**
 اندین همیشه هم اولغای **آدم** علیه السلام لاری انک کیم غیبت و جوا غیبت سید
 توبه و تفر عار کور کوزور ایدی توبه بی اجایه متقرون بولوب کنگه کیلیب عفات

مایه ای که در وقت تولد او در بدن او موضع عرق غاموسوم بود و در
میت زخمت ساعت که ای با مجرب شراب ول لیر لولب در روز اول
 صفی اند کوبه نیک است یا سادی و غیره دست سینه غاموسیت لیدار و جبرانی
 پس که در علم لیر دم و هفتایغ نه مشول بولوب ست مدید فرست است سینه
 و طاعت است تا لینه اوقات صرفت لیر لار که ای هند سادی دان
 کای عوب نیک واری و امکان ایرید لار که ای حضرت کریم متعال اول ایجا کوا کوا
 من زنده لار در شینه متاج لار که است لیدی و هر قا جان کیم حوا جا لولوب ایردی
 ایکی من زنده کلو دور ایرید لار هر قار ندین توغغان او غولغنه یا نایه قار ندین کلیدان
 قیرغنه هر ولاد ایردی کیم اراد از فر لولغای **قال و بابل حکمتی** اول من زندی کیم
 خواندین متولد بولدی قابل ایردی قلیما سله و نایه بابل ایردی لیدور سله و در صفی لید
 میت که بیالی نیک من نایه سله لیدو ای قابله ایلمانی بابل غایه پاک فی
 ای سادی و قابل اور سینه کای حاشی جینی دین زین بابل دور ایردی رضا مادی
 و نایه صفی غای کیر مادی لاسم ادم علی سلم ایکا و نینه قران بولوب دور کیم
 کیم نیک قریبی قبول در بینه تیره شینه اقلما اول لولوب در روز اول و مندا
 قران میت لاق بوزم داد دور ایردی کیم قورغنه اولوتوب یا اذ کاکا کولاب سیدین
 تاغ نیک او سید قوبار دور و ایرید لار همان زینیم قورغنه نیک صورتی او
 تو ثوب هر قایخی اوت کویورمه قبول لیت نشاندی اول دور و ایرید چون فرما بینه

بابل نیک مست نایه مقبول تو ثوب نایه کای هر دور لار قابل بخصومت ن
 بابل کلنج قار نینا شین کیم جمال صوری و کمال معنوی سله اراد سته دور و ایردی
 و ادم علی سلم ای بعبایت سید و ادر ایرد فرست نایه شیطان معنوی سله
 اورب اولوتوب دور و نایه سینه کای نیک دایغ من قورغنه میت لیدی **قطعه**
 قتل سحر کیم سنی ادم اراد دور با دیزه قالدی قابل بدعت مذموم سیدین
 یا دکار **اول** کیشیک کیم حاجت قان تو کوب دور قابل دور و ایردی چون کویور
 برون سحر کیم برون اولوک فی کور ما دیدور ایرید قابل شخیر لولوب بابل حین
 کوماروب یور و ایرید کیم فی میت سنا حضرت رب الارباب ای غایب کیم عبا رتقا
 صفت غم دین دور و اینک قاشینه عیار دور کیم ایکی وی اور و ثوب هر ی نایه
 هرین اولوتوب دور قابل قورغنه تو فرغنی حین کمال و منقاری سله قازیب مقبول
 قورغنه فی مدفون ایرد سوری قابل کو و قورغنه سله هده میت بابل نیک حسین
 تو فرغنه پنهان میت کیم میت سکر سینه اینک سیدین بو کرمینه نایه اولوتوب
 کیم یا ولین **عجرتان اکون شیل ندر لغت** و ادم علی سلام بو جاده تو غمینه
 حورون همون بولوب قال لعنت میت که اول خلق دین ترموش لولوب تاغ
 و صحر لار و سر کردان کیر لار ایردی لیس فرست نایه ای کای غمیت کیم کیم کمال
 او نعه یا شور دن پرش میت لور ایردی اولوتوب دین اینک قرانین قبول است
 سینگ قرانینک او نعه کویور مادی جلالهم او نعه سجه فیکس سیدین

خوشنود بولون سید و در قابل اوت نغجه قلیت شهر سید ملک رمی
بنیاد ولدی و چون آدم علیه السلام با ل و زندگی نیک فرمیت که کونضرب
و مقرر دور و ایردی حضرت و اسب اعطایا شیت نبی لی الحاکمیت لیدی
و او حضرت نیک اندوی سرور نه تبدل بولوب استیثا شیت کاپری
بیت که چه اول یاتی نظردین نه خشاره نبی شکر کیم بولون نور نور
آخره آندین ایردی یا شورون خاطر ارا در و اولم نه منون اولدی فرج عیش
گولول دا طاحه **شیرخاچ ذریت آدم علیه السلام** تواریخ داندا کورد و در کیم
حضرت آدم علیه السلام بهر کعبه طوفان و چون که مغطه غبار سب کج بی
سجای کیم سستور ایردی تا هر کیم سب زاریت دین فرغت تا سب
عفات آرقا کیم او موضع لی وادی النعمان دیر لار اولقوغا بارید و لار
قاد و ذوالجلال اینک در تین لی قیامت فصلی دین چه قار او یک رسول
طرفه اقرار بر دی آدم علیه السلام نام لار تین تیقظ و انباه مقامی کیم لیت
یا نغنه نظر فیکیب که و کوروب دور کوریم لوز این دور لار حیدر
کیم اول بر و اضر دور و ایردی آلا نیک ادرین سوردی جبرائیل علیه السلام کیم
بو طایفه صحابین و مقرب حضرت عزت دور و لار سنینک اولاد نیک دین
و رسول طرفه باقیب قومی شاهده سید کیم طنما دور و لار جبرائیل لار
کفیتین سوال اتی جبرائیل اتیدی کیم بولوب اصحاب کمال و محمد صحت دور و لار سنینک

بود و افعه

بود و افعه و افعات کورد و دور بوغضه در ای حجت سید مویح سپه ختم قاری و آدم علیه السلام
بود و افعه نیک خط سید سوکر اوز اولاد نغجه مبعوث بولدی چون انکار کونضرب
بمی شیت علیه السلام لی و عمید فیکیب حیات و بعین قاضی اللار و ارج
و عمرین بعضی سنینک و بعضی لوقوز یوز او نور سل سب دور و طار و افعه
دور و کیم آدم علیه السلام لی شیت علیه السلام شل پر سب نماز میت ک
و هند و ستان و اوفن اتی و آدم علیه السلام دین بهر ل سنینک اتی سل کیم
حضرت حوا رحلت فیکیب آدم صحنی اللد سنینک نیند امد فون بولوب دور و افعه
علیه السلام طوفان و ا لار سنینک مبارک حلاکت کیم و ا سرب طوفان
سوکر اوتی سب تا عینا بعضی دیر دور لار کیم بیت المقدس و اوفن میت ک
و آدم علیه السلام اولاد و اجه دین فرق سنینک کیمی کوردی و صلی سب زنده لار
یکر سب پر اوغول و یکر فیر ایردی و دیر لار کیم کما فرق صحیفه نازل بولدی
و حجاز تا کوب دور و نغجه طلب و موی علم آندین یاد کار قالدی بی صغی
دور و رویتی ابو محمد و ابو بشیر دور و و اینک سوزی کیم هر کیم حاتون سوزی
فرقیه بولدی مراد نخلیدین بر حیاک **سعی** آدم که آنا و انا سیر تا بی وجود حجت مکان
توتب ملک قلیدی سجود اولادی سله عاقبت ایاب پرود و تو فراق ارا ک نخی بولدی
تا بود **شیت علیه السلام** حسن صورت و صفای سیرت و آدم علیه السلام شیت
ایردی آتاسی اوز نغجه اولوتوب اینک اولاد نغجه نغضت فیکیب با شت لار ک

و بخت حاجی پهلوان از بولوب اسرار جان طوفان غیر حکم المانع نیلیدی
و انکا ایلیک صحیفه نازل بولوب شریعتی آدم علی غافلش ایرودی کثرینی آدم کم
حضرت آدم دین بهشت برین نینک نعمت و نودان در جهت جاودان صفا
ایشیت صحیف سماوی مضمونیه اگا و مطلع بولوب ایرودیر شیش علیه السلام یا
تجدد و انقطاع طریقه حسن جهت ما قلبی صحاری و معارف و انمفرق
بولدیلار لذت و نومی ترکیب آتوب ریاضات سابقه سله طاعات و عبادات
مشوخللغ قیلیدیلار **مشوخللغ** کنج غفلت بهشت ایرورموش کج اولوس دین و عی
اولوس دین قاج و قبال اولادی کیس قالمین بولوب جمعیت تا سب ایرودیر
و عی و مقصای سلسله بی آدم غاضر لاری کور و ایرودیر چون شیش
علیه السلام شجاعت و دلیرتی و اوزانست ایندین نماز و نماز ایرودی
رابعی شیمی کیم شجاعت غم موصوف ایرور به نامت طریق و معروف ایرور
هکال دور و دشمن زور که اینک ملک سیلغ تا بهای نظریات شکر است
مخاندلار مقهور و در پشان میت که و بالاسوش در انک سحر سلسله
حضرت نظام و تکرال دین علی شیره تواریج ایشید اکیس لست و ب دور و دور
حضرت نینک سنی او علی مار و دور ایرد اولوغ و غراف انوش دور و ایر و چون باشی
توقور یوزاون کیمی سل غیبی انوش غانی آدم ایلتین تا پیش و ب جهان میر
بهشت جاودانغ طریقت نیلیدی و فرق پس سل بخت استیدا حکم سوردی

دشمن

دشمن سربانی میلید اهمیت آید و یک دور **مشوخللغ** شیش ایرودی
بهمبر حق دخی نجاج کافر لارا ایلا دی کوب حرب نزارع دیالغوز کیلیب ایرودی
چون جهان نمر لیغنه یا لغوز و غراملادی جهان بر له و دراع و دوان نینک معجز
بیان سوز لاری دین دور و کوریم اگر پادشاه بر کون مسجا و عتبت دوست
و دشمن جلدین غافل بولوبه اذ غفلت واقع بولوی کیم پیرای و آغوش نازک
قیلیب بولوب دور و **مشوخللغ** دیدی شیش کیم نسبت پادشاه بر عی
اول نوع بولوی پناه که بر خط و مجوی لقی ششیدین تفقد بید مرت
کیشیدین آلا شایدا بولوی غافلنی پنچوک کیم بدن غم نرسبتی
که تا خلق قلیبی اطاعت انکا قلیب امر توج قد اطاعت انکا پادشاه
کیم شاه و اولاد کیم کیم اهل فضل منزه باری کون کلین العالی نوازش سله
کهر عزت کا بخشش سله که تا اوز کالار ایلمان صطراب فضل حصولی
مستلغای ششای بجهت اقبال سرمایه خلاق اوز تیکری نینک
امیر ملتوز زرعان چشمشاه جهان کشور نیجه جهان پادشاه لو کون تحت انورا
عدل داد ایلمان تفقد ب طین کشت او ایلمان آغوش و یک بولوب و در عتبت نوازش
که علم ایلی دور انکا عشق باز دمی غافل ایری کس اولوس صلبیدین کور
ایلیک نزال تا دین تا سب لطف درین اهل فضل احقرام بولوب لیدین حساب
احشام مستلور لار زمان اسلی اندا کس ل منزه لفضل کس بغیر

طعی آئینک دولتین جهان **دوران** سالی همیشه قیل سالیان **دوره**
 مقصودی بولر بیورکامی غده قویب عیش صهباسینی جامی غدا **دوره**
شیر آلی استهم در لار تواریخ اسیلدا اختلاف بار دوروریم
 آئینک سالی پری طایفه سید دور اوردی یا انطباق سید اما سالی
 کتاب لار وایت دوروریم انوش ننگی سالی جور اوردی کیم
 حضرت خالق بچون وقادر علی الاطلاق آنا اما وانا سیر یا رتب شیش علیکم
 پودی و انوش موصودولی اوردی و عادل و سخی اوردی اول جهتین یا
 کوب بولوب چکیم مال و مویشی ننگی جان پیمان دورور اوردی
کیم شوی سالی کیم بولوب معدت پیشی سالی و عطا بول انوشی
 یقین دور که حین سینه جهت مبارک بولوب دولت سزونی در
 زکوات و صدقه سزین اول سیدت که اول کیشیکم خرمایا صحن کتی اول
 اوردی تیخ جعفر و اقبیلیب دوروریم ننگی زماندا پیر اوردی امد بولوب
 کوب بولور اوردی انوش سالی بولوب اوردی اوردی کیم حضرت ادم
 هشت سالی چهار شیش دورور اوردی دورور اوردی سالی علی السلام نهمیکان بولوب
 عصا دورور آئینک اول ایجا اوغنا بار دورور اوردی اوردی اولاد کیم سالی
 اوردی نالو سالی علی غمغه دورور اوردی عمر در اختلاف بار دورور نظام بولور
 باشی افع یوزیل دورور و طبر در اوقوز یوزاون ایجا کول دورور لار **دوره** کونول

دوروزین بچوک کیم کولور که کیکان کیشی بولور بارهای قاولو **دوره**
 چون آنا و سستی پس دیار سالی اکتاف تا پتی بنی آدم نی کرده اوردی
 کنت و جبار عمارتیه نامور سالی کولور ذیل غده قریب ملت مهم خطیر بولور
 کولور ذوب سالی تقیرین بخلاف جایز توتمای آئینک بار جان بولور بار
 حافظ ابرو تا رنج در انور بولور دورور کیم آئینک مدت عمری کولور
 قرقیل دورور **دوره** چو کولور بیک جهان بچو کیشیک کیراک غمیت عدم
 ساری ایجا کیراک **دوره** آنا سالی ننگی سالی غا اول سوزوب آئینک انام
 دولت سالی ادم کورت اول مرتبه غده قویب کیم کولور بولوب حینت اوردی لار
 لاجرم لارانی عالم سالی اوردی اوردی اوردی اوردی اوردی اوردی اوردی
 اولاد سالی روم دار کیداسکن بولدی و بعضی دورور اوردی اوردی اوردی
 عمر سالی کولور اوردی اوردی اوردی اوردی اوردی اوردی اوردی اوردی
 حیات علی ترین تو سالی **دوره** جهان با وجود کمال نهمیت کونول لار غا اول
 جامی غمغه دورور که کیکان حینت سالی اوردی اوردی اوردی اوردی اوردی
 دوروزین **دوره** کولور سالی اوردی اوردی اوردی اوردی اوردی اوردی اوردی
 سالی سالی سالی بولدی اوردی اوردی اوردی اوردی اوردی اوردی اوردی
 سالی اول کیم اوردی اوردی اوردی اوردی اوردی اوردی اوردی اوردی
 و اعلی یا کما فرق اوردی اوردی اوردی اوردی اوردی اوردی اوردی اوردی

عسری تو فوز المیتش کنه بیگان دار ایستر اورنید اول تو توب آخرت ملکیکا
اشغال است که بت کوز یا سون کیشی و کریم شک یوق چاره هر وقت
کیم سازینک **ادریس** سلام عربی لفظ درانی خنوخ دیرلار دیوان ایسی
عینه سی دایم کیم اول دور وانی مثلث لغمه دیر دور لایم او چو کیم منجه او چو
حکیم او چو چوچر اوشا ابردی کوب در استور جهیتین ادریس کابو کوم
منقول دور کیم چون کثرتی قابل رینک اولادی پله بت هر سالی
بولوب کفر و شرک بادیری داس کردان بولدیلار و محرمات ارتحانجه جرات متیب
اودن تالاری در انواع خنق و جوز شیوع تا بتی باری تعالی حضرت ادریس علیه السلام
مشرف ایت دجی یک کیم شکر بت پرستین کی نفع دینتک اهر حکیم
غزات یمن اودن کیم سور و بعضی فن دو عباد طه نفرین صلح و سدا
منه رفینه متیب خضر صلاست ایند قابل و ادریس بولوب دور و لار و سکا
تو حنین لفر و بر و دور کیم سالی تیش کی تو لوک تل سله دعوت لار ابردی
دیورن شهر با ادریس کیم کیم یک اقرش هر با دور و ادریس کیم کیم کیم
لیشی ریاسته شیکیم پری ایلاوس کنجه انینک او علی لاد او چو چوچر اهر
تورنجه اهرمان تیج انینک طرفین قطار عالم داپدش لایج سوروی لار و سکا
وقا اینک اهرمان او نور صحیفه نازل قلمیشت دور و نظر و نجوم علم اول طه کوروی
بت کماک کماک کیم سکران یا دکار قالدی اهریش بر ادریس شمشوخ منوله بولدی

مشهور

مشهور روایت دور کیم ملکه کالی اوج یوز ایشهر غایتیکه ند آن غن
فخ قیلیب فرود س اولاد امکان توتی **ورغناه مرکا ناعلی** انین خهر چور و
مبسوط ارق کتابت موم قلیب بولور **عبدالر** کیم حکمت در کالی تا بتی ادریس
ایشه قیل قالی تا بتی چرینتدا اگر چه توتدی جا دیدر مکان دیاری بوجها
دین اشغالی تا بتی **شمس** بن ادریس اناسی بارور دلائل او زینده
قیلیب دور و ابردی همت لایج دور انا کیم دور و ابردی اولادی قالی
بولوب کیشی ات لار انینک دوری داکوب بولدی او غران لاری هاشک
باشلا توب قایل نینک اولادی نینک استیکه میا برب کوب اول و سکا
ایردی تا مکان کیم او غلی ایردی اوزا و زینده کیمیت لیدی ملک آلی
ملکان و ملکسم دیدر و لار یا شکی یوز کیمیتش زینر لغه میکان دین
سوزا اناسی نینک تالی داوقات تا بتی انینک کینجه اناسی شمشوخ هم اوزا و غلی
بارغان یوز غنمیت لیدی با شکی تو فوز یوز سکا ابردی بعضی سکن
آرتوق هم دیرلار **بت** کی اناسی او غول جهانبه اهر اناسی سر حلا و اهر
نوح بن مک علیه السلام منجه برسل دور و چوچر اهر انینک سید دور و اهر
اولو هم نرم اول دور و اهر کی یوز انینک شیشه توتدی کما اناست قالی
تشریف رسالت و مشرف بولوب عالم خلق کیم کفر و عصیان یوزیند توشوب
تمرد و طغیان بادیری سید اهر کردان دور و اهر لاری اهر بتی عانی نه بولدی

ÖZGEÇMİŞ

İlk ve ortaöğretimini sırasıyla Bursa Piremir İlkokulu, Çelebi Mehmet Ortaokulu ve Cumhuriyet Lisesinde tamamladı. 1984 yılında KTÜ Fatih Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi bölümünden mezun oldu. Askerlik dönüğü 14 yıl özel öğretim kurumlarında öğretmenlik, yöneticilik ve kuruculuk görevlerinde bulundu. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde başladığı “Türkiye Türkçesinde Kısaltma Grupları” başlıklı yüksek lisans çalışmasını 1999'da tamamladı. 2000 yılında aynı üniversitenin Türk Dili Bölümünde okutman olarak göreve başladı. 2002 yılında KU Eğitim Fakültesi'ne öğretim görevlisi olarak atandı. 2005 yılında Sakarya Üniversitesi'nde doktora başladı. Tez aşamasında Kocaeli Üniversitesi'ne yatay geçiş yaptı. “*Firdevsü'l-İkbāl (1b-100a) Giriş, Transkripsiyonlu Metin, Dil-Yazım Özellikleri, Dizin-Sözlük*” doktora çalışması sürmektedir.

KU Eğitim Fakültesi'nde Türkçe Öğretimi, Türk Dili ve Edebiyatı Özel Öğretimi, Ses ve Şekil Bilgisi, Cümle ve Metin Bilgisi, Osmanlı Türkçesi gibi dersler vermekte olan Ergün Altun, evli ve iki çocuk babasıdır.